ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ.

Μὴ ὑπολάβητε, ὠ ἀνδρε   Ἑλληνε , ἀλογον ἡ ἀνεπίκριτον *εἰναι* μου τον ἐκ των ὑμετέρων εθών χωρισμόν- οὐδέν γάρ εν αὐτοἰ   εὑρον ὁσιον ἡ θεοφιλέ . Αὐτά γάρ τά των ποιητών ὑμών συνθέματα λύσση   και ἀκρασία   ἐστι μνημεία. Τφ γάρ ἐν παιδείμ παρ' ὑμιν προὐχοντι φοιτὠν τι   πάντων ἀνθρώπων ἐστίν ἀργαλεώτατο . Πρώτιστα μέν γάρ φησι τόν Ἀγαμέμνονα, τη τοὐ ἀδελφοὐ ἀκρασίμ ἐπιτεταμένη λύσση και ἀκατασχέτψ ἐπιθυμίμ συνεργοὐντα, και τἠν θυγατέρα προ   θυσίαν εὐδοκήσαντα δοὐναι καἰ πάσαν ταράξαι τἠν Ελλάδα, ἰνα ὑσηται τἠν Ελένην ὑπό λεπροὐ ποιμένο   ἡρπασμένην. Οπότε δέ καἰ τοὐ πολέμου κατασχόντο   αιχμαλώτου ἠγαγον, αὐτό   Αγαμέμνων ὑπό Χρυσηΐδο   αιχμάλωτο   ἡγετο- προ   τόν Θέτιδο   παιδα Βρισηΐδο   ἐνεκεν ἐχθραν ἡρατο. Αὐτό   δέ Πηληϊάδη , ὁ ποταμόν πεδήσα , Τροίαν καταστρέψα , Ἑκτορα χειρωσάμενο , Πολυξένη   ὁ ἡρω   ὑμών δοὐλο   ἠν, ὑπό Αμαζόνο   νεκρά   νενίκητο- τά θεότευκτα ὁπλα ἀποδυσάμενο , νυμφικἠν στολἠν ἐνδυσάμενο , φίλτρων θὐμα ἐγίνετο ἐν τφ τοὐ Απόλλωνο   νηφ. Ὁ γάρ Ιθακήσιο   Λαερτιάδη   ἐκ κακία   ἀρετἠν ἐνεπορεύσατο- ὁτι δέ ἀγαθή   φρονήσεω   ἀμοιρο   ἠν, ὁ κατά τά   Σειρήνα   διάπλου ἐδήλωσεν, ὁτε μἠ ἠδυνήθη φρονήσει ἐμφράξαι τἠν ἀκοἠν. Ὁ Τελαμώνιο   Αία , ὁ τό ἐπταβόειον φέρων σάκο , διά τἠν προ   Ὀδυσσέα περἰ τών ὁπλων κρίσιν ἡττηθεἰ   ὑπό μανία ἡλίσκετο. Ταὐτα παιδεύεσθαι οὐ θέλω- οὐ γάρ τοιαύτη   ἀρετή   ἐπιδικάζομαι, ἰνα τοἰ   Ομήρου μύθοι   πείθωμαι. Ἑστι γάρ ἡ πάσα -αψωδία, Ἰλιάδο   τε καἰ Οδύσσεια   ἀρχἠ καἰ τέλο , γυνή.

Αλλ' ἐπεἰ Ησίοδο   μεθ' Ομηρον Ἑργα τε καἰ Ημέρα   συνέγραψε, τί   αὐτοὐ τή ληρω Θεογονίμ συνθήσεται; Φησί γάρ Κρόνον, τόν Οὐρανοὐ παιδα, τή   ἀρχή   καθελειν τόν πατέρα καἰ τών σκήπτρων λαβέσθαι, καἰ διευλαβηθέντα τό ὁμοιον παθείν τεκνοφαγείν ἐλέσθαι, τή δέ τών Κουρήτων

έπινοίμ τον Δία κλαπέντα καί λαθόντα δεσμοί καθείρξαι τον πατέρα, καί διανείμασθαι, ώ λόγο , Δία μεν τον αιθέρα, Ποσειδώνα δέ τον βυθόν, καί Πλουτέα τήν καθ' αδου μοίραν λαχειν. Αλλ' ό μέν Πλουτεύ τήν Κόρην ήρπασε· καί ή Δή-μητρα, άλωμένη κατά τά έρήμου , τό τέκνον έζήτει. Καί τούτον τόν μύθον ει ϋψο ήγαγε τό έν Έλευσινι πύρ. Πάλιν ό Ποσειδών Μελανίππην μέν ήσχυνεν ύδρευομένην, όχλω δέ Νηρηίδων ούκ ολίγων κατεχρήσατο, ών τά ονόματα έάν διη-γώμεθα, πολύ πλήθο λόγων κατατρίψομεν. Ό μέν ούν Ζεύ μοιχό πολλαχή-έπ' Αντιόπη μέν ώ σάτυρο , καί έπί Δανάη χρυσό καί *επ΄* Εύρώπη ταύρο ήν, έπτερούτο δέ παρά Λήδμ. Ό γάρ Σεμέλη έρω καί αύτού τήν άκρασίαν ήλεγξε καί τή Ήρα τόν ζήλον. Τόν γάρ Φρύγα Γανυμήδην, φασίν, ει τό οίνοχοείν άνήρπασε. Καί ταύτα μέν οί Κρονίδαι έποίη-σαν. Ό γάρ μεγαλώνυμο ύμών ό Λητοίδη , ό μαντικήν έπαγγειλάμένο , έαυτόν ήλεγξεν ότι ψεύδεται. Δάφνην έδίω-ξεν, ήν ού κατέλαβε· καί τώ έρωμένψ αύτού Ύακίνθψ δισκεύων τι τόν αύτού θάνατον ούκ έμαντεύσατο. Αθηνά γάρ τό άνδρικόν σιγώ καί Διονύσου τό θηλυκόν καί Αφροδίτη τό πορνικόν. Ανάγνωτε τώ Δίί, άνδρε Έλληνε , τόν κατά πατρολψών νόμον καί τό μοιχεία πρόστιμον καί τήν παιδεραστία αισχρότητα. Διδάξατε Αθηνάν καί Άρτεμιν τά τών γυναικών έργα καί Διόνυσον τά άνδρών. Τί σεμνόν έπιδείκνυταιγυνή όπλοι κεκοσμημένη, άνήρ δέ κυμβάλοι καί στέμμασι καί έσθήτι γυναικείμ καλλωπιζόμενο καί οργιών σύν άγέλη γυναικών;

Τόν γάρ τριέσπερον Αλκείδην, τών άγώνων ήγήτορα, τόν δι' άνδρείαν δόμενον, τόν τού Διό υιόν, ό βριαρόν κατέπεφνε λέοντα καί πολύκρανον ώλεσεν ύδραν, ύν δ' άγριον άκάματον ό νεκρώσα , όρνιθα δ' άνδροβόρου ίπταμένα καθελειν ό δυνηθεί , καί κύνα τρικάρηνον έξ ήδου άναγαγών, Αύγείου δ' οχυρόν τείχο σκυβάλων καθελειν ό δυνηθεί , ταύρου δέ καί έλαφον άνελών ών μυξωτήρε έπνεον πύρ, καί καρπόν χρύσεον στελέχου ό λαβών, έρπετόν ίοβόλον άνελών καί Αχελώον (τίνο ένεκεν έκτανεν, ού θέμι είπείν) καί τόν

ξενοκτόνον Βούσιριν, καί ό όρη πηδήσα ϊνα λάβη ύδωρ έναρθρον φωνήν άποδιδόν, ώ λόγο , ό τά τοσαύτα καί τοιαύτα και τηλικαύτα δράσαι δυνηθεί , ώ νήπιο υπό σατύρων κατακυμβαλισθεί και υπό γυναικείου έρωτο ήττηθεί ύπό Λυδή γελώση κατά γλουτών τυπτόμενο ήδετο, καί τέλο , τόν Νέσσειον χιτώνα άποδύσασθαι μή δυνηθεί , πυράν κατ' αύτού αυτό ποιήσα τέλο έλαβε του βίου. Θέτω τόν ζήλον Ήφαιστο , καί μή φθόνείτω εί πρεσβύτη ών καί κυλλό τόν πόδα μεμίσητο, Άρη δέ πεφίλητο νέο ών καί ώραίο . Έπεί ούν, άνδρε Έλληνε , οί μέν θεοί ύμών ύπό άκρασία ήλέγχθησαν, άνανδροι δέ οί ήρωε ύμών, αί παρ' ύμίν δραματουργοί ίστορίαι έδήλωσαν τά μέν Ατρέω άγη Θυέστου τε λέχη καί Πελοπιδών μύση καί Δαναόν φθόνω φονεύοντα καί άτεκνούντα Αίγυπτον μεμεθυσμένον καί τά Θυέστεια δείπνα ά Έριννύε ήρτυον. Καί Πρόκνη μέχρι νύν έπτερωμένη γοά, καί ταύτη άδελφή γλωσσότμητο τέτριγεν ή Κεκροπί . Τά γάρ Οίδίποδο κέντρα τί δει καίλέγειν, καί τόν Λαΐου φόνον καί μητρό γάμον, καί τήν τών άδελφών αύτού καί τέκνων άμα άλληλοκτονίαν;

Καίτά πανηγύρει ύμών μεμίσηκα· άμετροι γάρ εκεί πλησμοναί, καί αύλοί γλαφυροί έκκαλούμενοι προ οίστρώδει κινήσει , καί μύρων περίεργοι χρίσει , καί στεφάνων περιθέσει . Καί τω τοσούτω σωρώ τών κακών τήν αιδώ περιγράφετε, καί νούν πληρούσθε, ύπό άκρασία έκβακχευόμενοι· καί ται άνοσίαι καίλυσσώδεσι χράσθαι είώθατε μίξεσιν. Είποιμι δ' αν ύμίν έτι καί τούτο· Τί *αγανακτεί* , Έλλην ών, προ τό τέκνον σου, εί τόν Δία μιμούμενο έπιβουλεύει σοι καί *επ'* ίσου τόν γάμον σεσύληκε; Τί τούτον έχθρόν ήγή, τόν δέ όμοιον αύτφ σέβη; Τί δέ μέμφη σου τήν γυναίκα άκολάστω ζώσαν, τήν δέ Αφροδίτην ναοί τετίμηκα ; Καί εί μέν ταύτα ύφ' έτέρων ήν είρημένα, κατηγορία έδοξεν είναι ψιλή καί ούκ άλήθεια· νύν δέ ταύτα οί ύμέτεροι ήδουσι ποιηταί, καί αί παρ' ύμίν κεκράγασιν ίστορίαι.

Έλθετε λοιπόν, άνδρε Έλληνε , καί σοφία άπαραμιλλήτψ κοινωνήσατε, καί θείφ λογά) παιδεύθητε, καί μάθετε βασιλέα άφθαρτον, καί τού τούτου ήρωα έπίγνωτε ούποτε λαοί φόνον εργαζομένου . Αύτό γάρ ήμών ό στρατηγό ού βούλεται σωμάτων άλκήν καί τύπων εύμορφίαν ούδ' εύγενεία φρύαγμα, άλλά ψυχήν τε καθαράν, όσιότητι τετειχισμένην, καί τά τού βασιλέω ήμών συνθήματα, καί πράξει θεία , ώ διά λόγου δυνάμεω ει ψυχήν διικνουμένη (ώ σάλπιγξ ειρηνική ψυχή πολεμουμένη , ώ παθών δεινών φυγαδευτήριον, ώ πυρό έμψύχου σβεστικόν διδασκάλιον!), ήτι ού ποιητά ποιεί, ού φιλοσόφου κατασκευάζει ούδέ ρήτορα δεινού , άλλά παιδεύουσα ποιεί τού θνητού άθανάτου , τού βροτού θεού , έκ γή δε μετάγει ει τού ύπέρ Όλυμπον όρου . Έλθετε, παιδεύθητε· γίνεσθε ώ έγώ, ότι κάγώ ήμην ώ ύμεϊ . Ταύτά με ειλε, τό τε τή παιδεία ένθεον καί τό τού λόγου δυνατόν· ότι καθάπερ έπαοιδό άγαθό έκ φωλεού έξερπύσαι ποιήσα φυγαδεύει δεινόν έρπετόν, ούτω ό λόγο έξ αύτών τών τή ψυχή μυχών τά δεινά τή αίσθήσεω άπελαύνει πάθη, πρώτον έπιθυμίαν, δι' ή πάν δεινόν φύεται, έχθραι έρει ζήλο έριθείαι θυμοί καί τά όμοια τούτοι . Επιθυμία ούν άπελαθείση εύδιο ή ψυχή καί γαληνιώσα γίνεται. Παραλυθεϊσα δε τών περί τόν τράχηλον αύτή κακών περιρρεόντων άπέρχεται προ τόν ποιήσαντα αύτήν· δει γάρ άποκατασταθήναι όθεν άπέστη.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ.

Αρχόμενο τή προ ὑμά παραινέσεω , *ώ άνδρε* Έλληνε , εὐχομαι τώ θεώ έμοί μεν ὑπάρξαι τά δέοντα προ ὑμά είπεiν, υμά δέ, τή προτέρα ἀφεμένου φιλονεικία καί τή των προγόνων πλάνη ἀπαλλαγέντα , ἑλέσθαι τά λυσιτελούντα νυν, οὐδέν οἰομένου περί τού προγόνου ὑμών έσεσθαι παρ' ὑμών πλημμελέ , εί τάναντία νυνί των πρότερον μή καλώ δοξάντων αὐτοί χρήσιμα φαίνοιτο παρ' ὑμίν. Ή γάρ τών πραγμάτων ἀκριβή ἐξέτασι καί τά δόξαντα πολλάκι καλώ έχειν ἀλλοιότερα δείκνυσιν, ἀκριβεστέρμ πείρμ τάληθέ βασανίσασα. Έπεί τοίνυν ήμίν ό περί τή ἀληθού θεοσεβεία πρόκειται λόγο , ή οὐδέν, οίμαι, προτιμότερον τοί ἀκινδύνω βιούν προηρημένοι είναι νενόμισται διά τήν μέλλουσαν μετά τήν τελευτήν τούδε τού βίου έσεσθαι κρίσιν, ήν ού μόνον οί ήμέτεροι κατά θεόν προκηρύττουσι πρόγονοι, προφήταί τε καί νομοθέται, ἀλλά καί οί παρ' ὑμίν νομισθέντε είναι σοφοί, ού ποιηταί μόνον ἀλλά καί φιλόσοφοι, οί τήν ἀληθή καί θείαν είδέναι παρ' ὑμιν έπαγγελλόμενοιγνώσιν, έδοξέ μοι καλώ έχειν, πρώτον μεν τού τή θεοσεβεία ήμών τε καί ὑμών ἐξετάσαι διδασκάλου , οἵτινε καί όσοι καί καθ' ού γεγόνασι χρόνου , ϊν' οί μέν πρότερον τήν ψευδώνυμον θεοσέβειαν παρά τών προγόνων παρειληφότε , νύν γούν αἰσθόμενοι, τή παλαιά ἐκείνη ἀπαλλαγώσι πλάνη , ήμεί δέ σαφώ καί φανερώ ή μά αυτού ἀποδείξωμεν τή τών κατά θεόν προγόνων επομένου θεοσεβείμ.

Τίνα τοίνυν, ώ άνδρε Έλληνε , τή θεοσεβεία ὑμών διδασκάλου είναι φάτε; Τού ποιητά ; Αλλ' ού συνοίσει ὑμίν προ άνδρα τά τών ποιητών είδότα λέγειν. Τσασι γάρ τήν ὑπ' αὐτών γελοιοτάτην περί θεών θεογονίαν λεγομένην, ώ έστιν ήμίν ἀπό τών τού κορυφαιοτάτου παρ' ὑμιν καί πρώτου τών ποιητών Όμήρου μανθάνειν. Ούτο γάρ πρώτον μέν τήν τών θεών γένεσιν ἐξ ὑδατο τήν ἀρχήν έσχηκέναι φη-

σίν. Ουτω γάρ γέγραφεν·

Ωκεανόν τε, θεών γένεσιν, και μητέρα Τηθύν.
Έπειτα δέ και ά περί τού πρώτου παρ' αύτοι νομιζομένου θεού Λέγει, ον καί πατέρα ονομάζει πολλάκι άνδρών τε θεών *τε*, άναγκαίον ύπομνήσαι. Έφη γάρ·

Ζεύ , όστ' άνθρώπων ταμίη ποΛέμοιο τέτυκται.
Αύτόν τοίνυν ού πολέμου ταμίαν μόνον τώ στρατεύματι, άλλά καί επιορκία Τρωσί διά τή αύτού θυγατρό αίτιον γεγενήσθαί φησι· τούτον έρώντα καί σχετλιάζοντα καί όλοφυρόμενον καί ύπό τών άλλων θεών έπιβουλευόμενον Όμηρο εισάγει, καί ποτέ μέν έπί τού εαυτού παιδό Λέγοντα·

Ώ μοι έγών, ότε μοι Σαρπηδόνα, φίλτατον άνδρών,
Μοίρ' ύπό Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμήναι!
ποτέ δέ ύπέρ τού Έκτορο ·

Ώ πόποι, ή φίλον άνδρα διωκόμενον περί τείχο
Όφθαλμοίσιν όρώμαι-έμόν δ' ολοφύρεται ήτορ.

Τίνα δέ καί περί τών άλλων θεών κατά τή τού Διό έπιβουλή λέγει, ίσασιν οί έντυγχάνοντε τοί έπεσι τούτοι ·

Όππότε μιν ξυνδήσαι Ολύμπιοι ήθελον άλλοι,
Ήρη τ' ήδέ Ποσειδάων καί Παλλά Άθήνη.

Καί εί μή τόν ον Βριάρεων καλέουσι ύπέδεισαν οί μάκαρε θεοί, έδέδετο άν ύπ' αύτών ό Ζεύ . Όσα δέ καί περί τή ερωτική τού Διό άκολασία Όμηρο Λέγει, άναγκαίον δι' αύτών ύμά ύπομνήσαι ών είρηκε -ητών. Έφη γάρ αύτόν ουτω προ τήν Ήραν λέγειν·

Ού γάρ πώποτέ μ' ώδε θεά έρο ούδέ γυναικό
θυμόν ένί στήθεσσι περιπροχυθεί έδάμασσεν,
Ούδ' όπότ' ήρασάμην Ίξιονίη άλόχοιο,

Ούδ' δτε περ Δανάη καλλισφύρου Ακρισιώνη ,
Ούδ' δτε Φοίνικα κούρη τηΛεκΛειτοίο,
Ούδ' δτε περ Σεμέλη , ούδ' Αλκμήνη ένί Θήβη,
Ούδ' δτε Δήμητρα καλλιπλοκάμοιο άνάσση ,
Ούδ' οπότε Λητού έρικυδέο , ούδέ σεύ αυτή .

Τίνα δέ καί περί των άλλων θεών έκ τή Όμήρου ποιήσεω έξεστι μανθάνειν, καί *όσα* υπό άνθρώπων πεπόνθασιν, *ακόλουθόν* έστιν ύπομνήσαι νυνί. Άρεα μεν γάρ καί Άφροδίτην ύπδ Διομήδου τετρώσθαι λέγει, πολλών δέ καί άλλων θεών διηγείται πάθη. Ουτω γάρ έστιν ήμίν άπδ τή παραμυθουμένη τήν θυγατέρα Διώνη μανθάνειν. Έφη γάρ προ αυτήν·

Τέτλαθι, τέκνον έμόν, καί άνάσχεο, κηδομένη περ.
Πολλοί γάρ δή τλήμεν Ολύμπια δώματ' έχοντε
Εξ άνδρών, χαλέπ' άλγε' *επ'* άλλήλοισι τιθέντε .
Τλή μέν Άρη , δτε μιν Ώτο κρατερό τ' Έπιάλτη ,
Παίδε Άλωήο , δήσαν κρατερφ ένί δεσμφ·
Χαλκέψ δ' έν κεράμφ δέδετο τρισκαίδεκα μήνα .
Τλή δ' Ήρη, δτε μιν κρατερό παί Αμφιτρύωνα
Δεξιτερδν κατά μαζδν όϊστώ τριγλώχινι
Βεβλήκει· τότε κέν μιν άνήκεστον λάβεν άλγο .
Τλή δ' Αίδη έν τοίσι πελώριο ώκύν όϊστόν,
Εύτέ μιν ωύτό άνήρ, υιό Διά αίγιόχοιο,
Έν πυλω έν νεκύεσσι βαλών οδύνησιν έδωκεν.
Αύτάρ έβη προ δώμα Διό καί μακράν Όλυμπον
Κήρ άχέων, όδύνησι πεπαρμένο -αύτάρ όϊστό
Ώμψ ένι στιβαρφ ήλήλατο, κήδε δέ θυμόν.

Εί δέ καί τή τών λοιπών θεών έξ *εναντία* μάχη ύπομνησθήναι ύμά προσήκει, αύτό ύμά ό ύμέτερο ποιητή ύπομνήσειλέγων·

Τόσσο άρα κτύπο ώρτο θεών έριδι ξυνιόντων.
Ήτοι μέν γάρ έναντα Ποσειδάωνο άνακτο
"Ιστατ' Απόλλων Φοίβο , έχων ιά πτερόεντα,
Άντα δ' Ένυαλίοιο θεά γλαυκώπι Άθήνη.

Ήρη δ' άντέστη χρυσηλάκατο κελαδεινή
Άρτε μι ίοχέαιρα, κασιγνήτη έκάτοιο.
Λητοί δ' άντέστη σώκο έριούνιο Έρμη .

Ταύτα καί τοιαύτα περί θεών έδίδαξεν ύμά Όμηρο , και ούχ Όμηρο μόνον άλλά και Ησίοδο . Ώστε, εί μεν πιστεύετε τοί κορυφαιοτάτοι ύμών ποιηταί , τοι καί γενεαλογήσασί τού θεού ύμών, ανάγκη ύμά ή τοιούτου αύτού είναι νόμιζε IV, ή μηθ' όλω θεού αύτού είναι πιστεύειν.
Εί δε τού ποιητά παραιτείσθε λέγειν, επειδή μύθου τε αύτοι πλάττειν έξείναί φάτε καί πολλά πόρρω τή άληθεία περί θεών μυθωδώ διεξιέναι, τίνα ετέρου τή θεοσεβεία ύμών διδασκάλου έχειν οΐεσθε, ή πώ ταύτην αύτού μεμαθηκέναι φατέ; Αδύνατον γάρ τού μή πρότερον παρά τών είδότων μεμαθηκότα τά ούτω μεγάλα καί θεία πράγματα γινώσκειν. Τού σοφού πάντω δήπου καί φιλοσόφου λέξετε· έπί τούτου γάρ, ώσπερ έπί τείχο οχυρόν, καταφεύγειν είώθατε, έπειδάν τι ύμίν τά τών ποιητών περί θεών άπαγγέλλη δόξα . Ούκούν έπειδήπερ άπό τών παλαιών καί πρώτων άρξασθαι προσήκει, έντεύθεν άρξάμενο τήν έκάστου δόξαν έκθήσομαι, πολλώ γελοιοτέραν τή τών ποιητών θεολογία ούσαν. Θαλή μεν γάρ ό Μιλήσιο , ό πρώτο τή φυσική φιλοσοφία άρξα , άρχήν είναι τών όντων άπάντων άπεφήνατο τό ύδωρ· έξ ύδατο γάρ φησι τά πάντα είναι καί ει ύδωρ τά πάντα άναλύεσθαι. Αναξίμανδρο δε μετά τούτον, άπό τή αύτή όρμώμενο Μιλήτου, τό άπειρον άρχήν άπάντων έφησεν είναι·έκ τούτου γάρ δή τά πάντα γίνεσθαι καί ει τούτο τά πάντα φθείρεσθαι. Τρίτο Άναξιμένη , καί ούτο έκ τή Μιλήτου ύπάρχων, άέρα τού παντό άρχήν είναι λέγει· έκ γάρ τούτου τά πάντα γίνεσθαι καί ει τούτον τά πάντα άναλύεσθαι φησιν. Ηράκλειτο ό Μεταπόντιο άρχήν τών πάντων τό πύρ είναι λέγει· έκ πυρό γάρ τά πάντα γίνεσθαι καί ει τό πύρ τά πάντα τελευτάν. Αναξαγόρα ό Κλαζομένιο άρχά τών πάντων τά όμοιομερεία είναι φησιν. Αρχέλαο ό Απολλοδώρου Αθηναίο άέρα άπειρον καί τήν περί αύτόν πυκνότητα καί μάνωσιν άρ-

χήν *απάντων* είναι Λέγει. Ούτοι πάντε , *από* Θαλού τά διαδοχά έσχηκότε , την φυσικήν ύπ' *αυτών* καΛουμένην μετήΛθον *φιλοσοφίαν.*

Ειθ' εξή άφ' έτέρα αρχή Πυθαγόρα Μνησάρχου Σάμιο άρχά τού αριθμού καί τά συμμετρία καί τά έν αύτοί αρμονία καΛεί τά τ' έξ άμφοτέρων σύνθετα στοιχεία, έτι μέντοι μονάδα καί τήν αόριστον δυάδα. Επίκουρο ΝεοκΛέου Αθηναίο άρχά των όντων σώματα Λόγω θεωρητά είναι Λέγει, άμέτοχα κενού, άγένητα, άφθαρτα, ούτε θραυσθήναι δυνάμενα ούτε διάπΛασιν έκ των μερών Λαβείν ούτ' άΛΛοιωθήναι, διά τούτο και Λογά) θεωρητά. Εμπεδοκλή Μέτωνο ό Ακραγαντΐνο τέσσαρα στοιχεία, πύρ άέρα ύδωρ γήν, δύο δε άρχικά δυνάμει , φιΛίαν τε καί νεiκο , ών ή μέν έστιν ένωτική, τό δε διαιρετικόν. Όράτε τοίνυν τήν άταξίαν τών παρ' ύμίν νομισθέντων γεγενήσθαι σοφών, οΰ διδασκάλου ύμών τή θεοσεβεία γεγενήσθαι φάτε, τών μέν ύδωρ άποφηναμένων άρχήν άπάντων είναι, τών δε άέρα, τών δε πύρ, τών δε άλλο τι τών προειρημένων, καί πάντων τούτων πιθανοί τισιλόγοι προ κατασκευήν τών μή καλώ δοξάντων αύτοί χρωμένων καί τό ίδιον δόγμα προτιμότερον έπιχειρούντων δεικνύναι. Ταύθ' ύπ' *αυτών* εϊρηται. Πώ ούν *ασφαλέ* , *ώ* άνδρε Έλληνε , *τοΐ* σώζεσθαι βουλομένοι παρά τούτων οϊεσθαι δύνασθαι τήν άληθή θεοσέβειαν μανθάνειν, τών μηδ' εαυτού πείσαι δυνηθέντων τό μή προ άλλήλου στασιάζειν μηδ' έναντίοιτή άλλήλων φαίνεσθαι δόξη ;

ΑΛλ' ϊσω οί τή άρχαία καί παλαιά έκείνη άποστήναι μή βουλόμενοι πλάνη ού φασι παρά τών προειρημένων, *άλλα* παρά τών ένδοξοτάτων καί τελειοτάτων έν άρετή νομισθέντων είναι παρ' αύτοί φιλοσόφων, τόν περί τή θεοσεβεία πάρειληφέναι Λόγον, Πλάτωνό τε καί Αριστοτέλου - τούτου γάρ τήν τελείαν καί άληθή φασι μεμαθηκέναι θεοσέβειαν. Εγώ δέ πρώτον μέν ήδέω άν πυθοίμην τών ταύτα Λεγόντων, παρά τίνων αύτού μεμαθηκότα είδέναι φασίν·

άδύνατον γάρ τού τά ούτω μεγάλα καί θεία μή παρά τινων είδότων μεμαθηκότα ή αύτού είδέναιή ετέρου δύνασθαι διδάσκειν όρθώ . Δεύτερον δε οίμαι δειν καί τά τούτων έξετάσαι δόξα · είσόμεθα γάρ, εί μή καί τούτων έκάτερο τάναντία θατέρω φανήσεταιλέγων. Είδε καί τούτου μή συμφωνούντα άλλήλοι εύροιμεν, -μδιον οιμαικαί τήν τούτων άγνοιαν γινώσκειν σαφώ . Πλάτων μεν γάρ, ώ άνωθεν κατεληλυθώ καί τά έν ούρανοί άπαντα άκριβώ έωρακώ , τόν άνωτάτω θεόν έν τή πυρώδει ούσίμ είναι λέγει. Αριστοτέλη δέ, έν τω προ Αλέξανδρον τόν Μακεδόνα λογά) σύντομόν τινα τή εαυτού φιλοσοφία έκτιθέμένο όρον, σαφώ καί φανερώ τήν Πλάτωνο άναιρει δόξαν, ούκ έν τή πυρώδει ούσίμ τόν θεόν είναι λέγων· άλλά, πέμπτον αίθέριόν τι καί άμετάβλητον άναπλάττων σώμα, έν τούτῳ αύτόν είναι φησιν. Γέγραφε γούν ούτω · Ούχ ώ ένιοι τών περί τό θειον πλημμελούντων έν τή πυρώδει ούσίμ τόν θεόν ειναί φασιν. Είτα, ώσπερ μή άρκούμένο επί τή κατά Πλάτωνο βλασφημίμ, καί τόν ύπ' αύτού τή πολιτεία έκβληθέντα ώ ψεύστην καί τρίτον τών άπό τή άληθεια ειδώλων, ώ αύτό έφη, μιμητήν όντα Όμηρον ει άπόδειξιν τών ύπ' αύτού περί τού αιθέριου σώματο λεγομένων καλεί μάρτυρα. Γέγραφε γάρ· Ούτω γούν καί Όμηρο έφη·

Ζεύ δ' έλαχ' ουρανόν εύρύν έν αίθέρι καί νεφέλησιν·
βουλόμενο έκ τή Όμήρου μαρτυρία άξιόπιστον τήν έαυτού δεικνύναι δόξαν, άγνοών ότι, είΌμήρῳ προ άπόδειξιν τού άληθή έαυτόν λέγειν μάρτυριχρφτο, πολλά τών αύτφ δοξάντων ούκ άληθή φανήσεται όντα. Θαλή γάρ ό Μιλήσιο , ό πρώτο παρ' αύτοι τή φιλοσοφία άρξα , τήν πρόφασιν παρ' αύτού λαβών τά πρώτα αύτού περί άρχών άθετήσει δόξα . Αύτού γάρ Αριστοτέλου θεόν καί ύλην άρχά είναι τών πάντων ε ίρηκότο ό πρεσβύτατο τών κατ' αύτού άπάντων Θαλή άρχήν τών όντων ύδωρ είναι λέγει· έξ ύδατο γάρ φησι τά πάντα είναι καί ει ύδωρ άναλύεσθαι τά πάντα. Στοχάζεται δέ πρώτον μέν άπό τού πάντων τών ζώων τήν γονήν, άρχήν ούσαν, ύγράν είναι· δεύτερον δέ ότι πάντα τά φυτά

ὑγρώ τρέφεται καί καρποφορεί, ἀμοιρούντα δε του ὑγρου ξηραίνεται. Ειθ', ώσπερ μή ἀρκούμενο οι στοχάζεται, καί τον Όμηρον ώ ἀξιόπιστον μαρτύρεται ούτω λέγοντα· Ωκεανό , όσπερ γένεσι πάντεσσι τέτυκται.
Πώ ούν ούκ εικότω ὁ Θαλή προ αυτόν φήσει· Δι' ήν αιτίαν, ώ Αριστότελε , τά μεν Πλάτωνο ἀναιρείν ἐθελών δόξα , ώ ἀληθεύοντι προσέχει Ὁμήρῳ, ἡμών δέ τήν ἐναντίαν ἀποφηνάμενο δόξαν ούκ ἀληθεύειν Όμηρον οἴει; Ότι τοίνυν οἱ σφόδρα θαυμαστοί καθ' ὑμά σοφοί ούδ' ἐν τοί ἄλλοι συμφωνούντε φαίνονται, καί ἀπό τούτων γνώναι -μδιον. Τού γάρ Πλάτωνο τρει ἀρχά του παντό είναι λέγοντο , θεόν καί ύλην καί ειδο (θεόν μεν τόν πάντων ποιητήν, ύλην δέ τήν ὑποκειμένην τή πρώτη τών γενομένων γενέσει καί τήν πρόφασιν αύτω τή δημιουργία παρέχουσαν, είδο δέ τό ἑκάστου τών γινομένων παράδειγμα), Αριστοτέλη τού μέν είδου ώ ἀρχή ούδαμώ μέμνηται, δύο δέ ἀρχά , θεόν καί ύλην, ειναί φησι. Καί αύθι τού Πλάτωνο ἐν τή πρώτη τού ἀνωτάτω ούρανού ἀπλανεί σφαίρα τόν τε πρώτον θεόν καί τά ειδέα είναι λέγοντο , Αριστοτέλη μετά τόν πρώτον θεόν ού τά ειδέα ἀλλά τινα νοητού θεού είναι λέγει. Ούτω μέν ούν περί τών ἐν ούρανοί προ ἀλλήλου διαφέρονται πραγμάτων. Ώστε ειδέναι προσήκει ότι οἱ μηδέ τά παρ' ἡμίν ἐνταύθα γνώναι δυνηθέντε , ἀλλά καί περί τούτων προ ἀλλήλου διενεχθέντε , ούκ ἀξιόπιστοι φανήσονται περί τών ἐν ούρανοί διηγούμενοι. Ότι τοίνυν ούδέ ὁ περί τή ἐνταύθα ἀνθρωπίνη ψυχή αύτοί συμφωνήσει λόγο , δήλον ἀπό τών ὑφ' ἑκατέρου αύτών περί αύτή λεχθέντων. Πλάτων μέν γάρ τριμερή αύτήν ειναί φησι, καί τό μέν λογικόν αύτή , τό δέ θυμικόν, τό δέ επιθυμητικόν είναι λέγει· Αριστοτέλη δέ ού κοινοτέραν τήν ψυχήν ειναί φησιν, ἐν φ περιείληπται καί τά φθαρτά μόρια, ἀλλά τό λογικόν μόνον. Καί ὁ μέν Πλάτων Ψυχή πάσα ἀθάνατο κέκραγε λέγων· Αριστοτέλη δέ, ἐντελέχειαν αύτήν ὀνομάζων, ούκ ἀθάνατον ἀλλά θνητήν αύτήν είναι βούλεται. Καί ὁ μέν ἀεικίνητον αύτήν είναι λέγει· Αριστοτέλη δέ ἀκίνητον αύτήν ειναί φησιν, ἁπάση κινήσεω προηγουμένην.

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου και μάρτυρο προ Έλληνα

Αλλ' έν τούτοι μέν ύπεναντία φρονούντε άλλήλοι ελέγχονται. Ει δέ τι άκριβώ τά κατ' αυτού σκοπείν έθέλοι, ούδέ ταί εαυτών δόξαι έμμένειν προήρηνται. Ό γούν Πλάτων ποτέ μέν τρει άρχά τού παντό είναι λέγει, θεόν καί ύλην καί είδο, ποτέ δέ τέσσαρα · προστίθησιγάρ και την καθόλου ψυχήν. Και αύθι την ύλην άγένητον πρότερον είρηκώ ύστερον γενητήν αύτήν είναι λέγει· και τώ είδει δέ άρχήν ιδίαν πρότερον δεδωκώ, καί καθ' έαυτό ούσιώσθαι άποφήσα, ύστερον έν τοι νοήμασιν αύτό τούτ' είναι λέγει. Έτι μέντοιγε καί πάν τό γενόμενον φθαρτόν πρότερον άποφηνάμενο είναι ύστερον ένια τών γινομένων άλυτα καί άφθαρτα δύνασθαι είναι φησι. Τι τοίνυν αίτιον τού μη προ άλλήλου μόνον άλλά καί προ εαυτού στασιάζειν τού παρ' ύμίν νομισθέντα γεγενήσθαι σοφού ; Τό μη βουληθήναι δήλον ότι παρά τών είδότων μανθάνειν, άλλ έαυτού οϊεσθαιτή άνθρωπίνη αύτών περινοία τά έν ούρανοί δύνασθαι γινώσκειν σαφώ, καίτοι γε μηδέ τά επί τή γή γνώναι δυνηθέντε. Τήν γούν άνθρωπίνην ψυχήν ένιοι μέν τών παρ' ύμίν φιλοσόφων έν ήμϊν, έτεροι δέ περί ήμά είναι φασιν· ούδέ γάρ έν τούτψ συμφωνειν άλλήλοι προήρηνται, άλλ', ώσπερ τήν άγνοιαν διαφόρω μερισάμενοι, καί περί ψυχή φιλονεικειν καί στασιάζειν προ άλλήλου προήρηνται. Οί μέν γάρ αύτών φασι πυρ είναι τήν ψυχήν, οι δέ τόν άέρα, οί δέ τόν νούν, οί δέ τήν κίνησιν, οί δέ τήν άναθυμίασιν, άλλοι δέ τινε δύναμιν άπό τών άστρων -έουσαν, οι δέ άριθμόν κινητικόν, έτεροι δέ ύδωρ γονοποιόν. Καί όλω άτακτο τι καί άσύμφωνο ή παρ' αύτοί κεκράτηκε δόξα, ένί μονω τοι όρθώ κρίνειν δυναμένοι έπαίνου άξια φαινομένη, ότι πλανωμένου καί μή τάληθή λέγοντα άλλήλου έλέγχειν προήρηνται.

Ούκούν έπειδήπερ ούδέν άληθέ περί θεοσεβεία παρά τών ύμετέρων διδασκάλων μανθάνειν έστί δυνατόν, ικανήν ύμίν άπόδειξιν τή έαυτών άγνοια διά τή προ άλλήλου στάσεω παρεσχηκότων, άκόλουθον ήγούμαι άνελθείν έπί τού ήμετέρου προγόνου, τού καί τού χρόνου τών παρ' ύμίν διδασκάλων πολλά) προειληφότα καί μηδέν άπό τή ιδία

αυτών φαντασία διδάξαντα ή μά , μηδέ προ άλλήλου διενεχθέντα ή τά άλλήλων άνατρέπειν πειρωμένου , άλλά άφιλονείκω καί άστασιάστω τήν παρά θεού δεξαμένου γνώσιν καί ταύτην διδάσκοντα ήμά . Ούτε γάρ φύσει ούτε άνθρωπίνη έννοίμ ούτω μεγάλα καί θεία γινώσκειν άνθρώποι δυνατόν, άλλά τή άνωθεν επί τού άγιου άνδρα τηνικαύτα κατελθούση δωρεμ, οι ού λόγων έδέησε τέχνη ούδέ τού εριστικώ τι καί φιλονείκω είπειν, άλλά καθαρού εαυτού τή τού θείου πνεύματο παρασχείν ένεργείμ, ϊνα αύτό τό θειον έξ ούρανού κατιόν πλήκτρον, ώσπερ όργανα) κιθάρα τίνο ή λύρα τοϊ δικαίοι άνδράσιχρώμενον, τήν τών θείων ήμϊν καί ούρανίων άποκαλύψη γνώσιν. Διά τούτο τοίνυν ώσπερ έξ ενό στόματο καί μιά γλώττη καί περί θεού καί περί κόσμου κτίσεω καί περί πλάσεω άνθρώπου καί περί άνθρωπίνη ψυχή άθανασία καί τή μετά τόν βίον τούτον μελλούση έσεσθαι κρίσεω καί περί πάντων ών άναγκαϊόν έστιν ήμίν είδέναι άκολούθω καί συμφώνω άλλήλοι έδίδαξαν ήμά , καί ταύτα έν διαφόροι τόποι τε καίχρόνοι τήν θείαν ήμίν διδασκαλίαν παρεσχηκότε .

Άρξομαι τοίνυν άπό τού πρώτου παρ' ήμίν προφήτου τε καί νομοθέτου Μωϋσέω , πρότερον τού χρόνου , καθ' οΰ γέγονε, μετά πάση άξιοπίστου παρ' ύμϊν μαρτυρία έκθέμενο · ού γάρ άπό τών θείων καί παρ' ήμίν ιστοριών μόνον ταύτα άποδεϊξαι πειρώμαι, αι ύμεϊ ούδέπω διά τήν παλαιάν τών προγόνων ύμών πλάνην πιστεύειν βούλεσθε, άλλ' άπό τών ύμετέρων καί μηδέν τή ήμετέρμ θρησκείμ διαφερουσών ιστοριών, ϊνα γνώτε ότι πάντων τών παρ' ύμίν είτε σοφών είτε ποιητών είτε ιστοριογράφων ή φιλοσόφων ή νομοθετών πολλώ πρεσβύτατο γέγονεν ό πρώτο τή θεοσεβεία διδάσκαλο ήμών Μωϋσή γεγονώ , ώ δηλούσιν ήμίν αί τών Ελλήνων ίστορίαι. Έν γάρ τοϊ χρόνοι Ώγύγου τε καί Ινάχου, οΰ καί γηγενεί τινε τών παρ' ύμίν ύπειλήφασιγεγενήσθαι, Μωϋσέω μέμνηνται ώ ήγεμόνο τε καί άρχοντο τού τών Ιουδαίων γένου . Ούτω γάρ Πολέμων τε έν τή πρώτη τών Ελληνικών ιστοριών μέμνηται καί Απпίων ό Ποσει-

δωνίου έν τή κατά Ιουδαίων βίβλῳ καί έν τή τετάρτη τών Ιστοριών, Λέγων κατά Ίναχον Άργου βασιλέα Άμώσιδο Αιγυπτίων βασιλεύοντο άποστήναι Ιουδαίου , ών ήγεϊσθαι Μωϋσέα. Καί Πτολεμαίο δέ ό Μενδήσιο , τά Αιγυπτίων ίστορών, άπασι τούτοι συντρέχει. Καί οί τά Αθηναίων δέ ίστορούντε , Ελλάνικό τε καί Φιλόχορο ό τά Άτθίδα , Κάστωρ τε καί Θαλλό καί Αλέξανδρο ό Πολυΐστωρ, έτι δέ καί οί σοφώτατοι Φίλων τε καί Ίώσηπο , οί τά κατά Ιουδαίου ίστορήσαντε , ώ σφόδρα άρχαίου καί παλαιού τών Ιουδαίων άρχοντο Μωϋσέω μέμνηνται. Ό γουν Ίώσηπο , τό άρχαίον καί τό παλαιόν τή ιστορία καί διά τή έπιγραφή τών βιβλίων σημήναι βουλόμενο , άρχόμενο τή ιστορία ουτω γέγραφε· Φλαβίου Ίωσήπου Ιουδαϊκή Αρχαιολογία - τό παλαιόν τή ιστορία Αρχαιολογίαν όνομάζων. Καί ό ένδοξότατο δέ παρ' ύμϊν τών ιστοριογράφων Διόδωρο , ό τά Βιβλιοθήκα έπιτεμών, έν τριάκοντα όλοι έτεσιν Ασίαν τε καί Ευρώπην, ώ αυτό γέγραφε, διά πολλήν άκρίβειαν περιελθών καί αύτόπτη τών πλείστων γεγονώ , τεσσαράκοντα όλα τή έαυτού ιστορία βιβλία γέγραφεν- ό έν τή πρώτη βίβλω, φήσα παρά τών έν Αίγύπτῳ ιερέων μεμαθηκέναι ότι άρχαϊο καί πρώτο νομοθέτη Μωϋσή γέγονεν, αύταϊ λέξεσιν ούτω περί αύτού γέγραφε- Μετά γάρ τήν παλαιάν τού κατ' Αίγυπτον βίου κατάστασιν, τήν μυθολογουμένην γενέσθαι έπί θεών καί ήρώων, πεϊσαί φασιν έγγράφοι νόμοι πρώτον χρήσθαι τά πλήθη Μωϋσήν, άνδρα καί τή ψυχή μέγαν καί τώ βίῳ ίκανώτατον μνημονευόμενον. Εϊτα βραχύ τι προελθών, καί τών παλαιών νομοθετών μνησθήναι βουλόμενο , πρώτου Μωϋσέω μέμνηται. Έφη γάρ αύταϊ λέξεσιν ούτω - Παρά μέν τοι Ίουδαίοι Μωϋσήν τόν καλούμενον θεόν, είτε θαυμαστήν καί θειαν όλω έννοιαν είναι κρίναντα τήν μέλλουσαν ώφελήσειν άνθρώπων πλήθο , είτε προ τήν ύπεροχήν καί δύναμιν τών εύρεϊν λεγομένων τού νόμου άποβλέψαντα τόν όχλον μάλλον ύπακούεσθαι διαλαβόντα . Δεύτερον δέ νομοθέτην Αιγύπτιον γεγονέναι φασί Σάουχνιν, άνδρα συνέσει διαφέροντα. Τρίτον δέ λέγουσι Σεσόγχωσιν τόν βασιλέα μή μόνον πολεμικά πράξει έπιφανεστάτα κατερ-

γάσασθαι τών κατ' Αίγυπτον, ἄλλα και τό μάχιμον έθνο νομοθεσίαι   στήσασθαι. Τέταρτον δέ φασι νομοθέτην γεγενήσθαι Βόκχοριν τον βασιλέα, σοφόν τινα καί πανουργίμ διαφέροντα. Μετά δέ τούτον προσελθείν λέγεται τοί   νόμοι   Άμασιν τόν βασιλέα, ον ιστορούσι τά περί τού   νομάρχα διατάξαι καί τά περί τήν σύμπασαν οικονομίαν τή   Αίγύπτου. Έκτον δέ λέγεται τόν Ξέρξου πατέρα Δαρείον τοί νόμοι   έπιστήναι τοί   τών Αιγυπτίων.

Ταύτα, ώ άνδρε   Έλληνε , οί έξωθεν τή   ήμετέρα θεοσεβεία   περί τή   άρχαιότητο   Μωύσέω   ίστορούντε   γεγράφασι, καί ταύτα πάντα παρ' Αιγυπτίων ιερέων μεμαθηκέναι φήσαντε , παρ' οί   ούκ έτέχθη Μωύσή   μόνον, ἄλλα και πάση   τή   Αιγυπτίων παιδεύσεω   μετασχείν ήξιώθη, διά τό ύπό θυγατρό   βασιλέω   ει   παιδό   φκειώσθαι χώραν καί διά τήν προειρημένην πρόφασιν πολλή   ήξιώσθαι σπουδή , ώ   ίστορούσιν οί σοφώτατοι τών ιστοριογράφων, οι καί τόν βίον αύτού καί τά   πράξει   καί τό τού γένου   άξίωμα αναγράψασθαι προελόμενοι, Φίλων τε καί Ίώσηπο . Ούτοι γάρ, τά   Ιουδαίων ίστορούντε   πράξει , άπό μέν τού Χαλδαίων γένου   τόν Μωϋσέα γεγενήσθαί φασι· τών δέ προγόνων αύτού διά λιμού πρόφασιν άπό τή   Φοινίκη   έπί τήν Αίγυπτον μεταναστάντων εκεί τόν άνδρα τετέχθαι φασίν, ον δι' ύπερβάλλουσαν άρετήν ό θεό   τιμήσαι προύθετο, καί άρχοντα καί στρατηγόν καί νομοθέτην γενέσθαι τού εαυτού γένου   ήξίωσεν, όπηνίκα άπό τή   Αίγύπτου τό τών Εβραίων πλήθο   επί τήν οίκείαν χώραν έπανελθείν έδικαίωσεν. Τούτψ πρώτον ό θεό   καί τήν άνωθεν έπί τού   άγιου   άνδρα   θείαν καί προφητικήν τηνικαύτα κατιουσαν παρέσχε δωρεάν, καί πρώτον τή   θεοσεβεία   ήμών διδάσκαλον γενέσθαι παρεσκεύασεν, είτα μετ' αύτόν τού   λοιπού   προφήτα , τού   καί αύτού   τή   αύτή   αύτφ τυχόντα   δωρεά   καί τά αύτά περί τών αύτών διδάξαντα   ήμά . Τούτου   ήμεί   τή   ήμετέρα   θρησκεία   διδασκάλου   γεγενήσθαί φαμεν, μηδέν άπό τή   άνθρωπίνη   αύτών διάνοια   διδάξαντα ήμά , άλλ' έκ τή   άνωθεν αύτοι   παρά θεού δοθείση δωρεά .

Υμεί δέ, επειδή διά τήν προτέραν τών πατέρων ύμών πλάνην τούτοι πείθεσθαι ούκ οϊεσθε δεϊν, τίνα διδασκάλου υμών άξιοπίστου τή θεοσεβεία γεγενήσθαι φάτε; Αδύνατον γάρ, ώσπερ πολλάκι έφην, τά ουτω μεγάλα καί θεία τού μή πρότερον παρά τών ειδότων μεμαθηκότα ή αύτού είδέναιή ετέρου δύνασθαι διδάσκειν όρθώ . Ούκούν έπειδήπερ ίκανώ έκ τών προειρημένων τά τών φιλοσόφων ύμών έλήλεγκται πράγματα πάση άγνοια καί άπάτη φανέντα πλήρη, άφέμενοί που λοιπόν πάντω τών φιλοσόφων, ώσπερ πρότερον τών ποιητών, έπί τήν τών χρηστηρίων άπάτην τραπήσεσθε· ουτω γάρ άκήκοα λεγόντων τινών. Ούκούν άκόλουθον ήγούμαι, ά παρ' ύμών πρότερον περί αύτών άκήκοα λεγόντων, ταύτα έν καιρώ νυνί προ ύμά ειπείν. Έρομένου γάρ τίνο , ώ αύτοί φάτε, τό παρ' ύμίν χρηστήριον, τίνα συνέβη θεοσεβεί άνδρα γεγενήσθαί ποτέ, ουτω τό χρηστήριον είρηκέναι φατέ·

Μούνοι Χαλδαίοι σοφίην λάχον, ήδ' άρ' Εβραίοι,
Αύτογένητον άνακτα σεβαζόμενοι θεόν άγνώ .

Ούκούν έπειδήπερ οϊεσθε παρά τών χρηστηρίων ύμών δύνασθαι τάληθή μανθάνειν, έντυχόντε ταϊ ίστορίαι καί τοϊ περί τού βίου Μωύσέω γραφεϊσιν ύπό τών έξωθεν τή ήμετέρα θρησκεία , καίγνόντε ότι έκ τού τών Χαλδαίων καί Εβραίων γένου ώρμητο Μωύσή καί οί λοιποί προφήται, μηδέν παράδοξον γεγενήσθαί νομίζητε, εί έκ γένου όντα θεοσεβών τόν άνδρα καί άξίω τή τών προγόνων θεοσεβεία βεβιωκότα ό θεό τή μεγάλη ταύτη δωρεμ τιμήσαι προύθετο καί πρώτον άπάντων άποφήναι τών προφητών.

Αναγκαϊον δέ οίμαι καί τού χρόνου σκοπεϊν, καθ' οΰ οί καθ' ύμά γεγόνασι φιλόσοφοι, όπω γνώτε ότι σφόδρα νέο καί βραχύ έστιν ό τούτου ύμίν ένεγκών χρόνο · ούτω γάρ ύμίν έσται δυνατόν καί τήν Μωύσέω άρχαιότητα -μδίω γνώναι. Ίνα δέ μή περί τών χρόνων διεξιών παρέλξειν δόξω, πλείοσιν άποδείξεσι χρώμενο , άποχρώντω οϊμαι καί άπό τούτων δεικνύναι. Σωκράτη μέν γάρ Πλάτωνο , Πλάτων δέ Αριστοτέλου διδάσκαλο γέγονεν. Ούτοι δέ κατά τού Φι-

Λίππου καί Αλεξάνδρου του Μακεδόνο ήκμασαν χρόνου , καθ' ου καί οί Αθηναίων ρήτορε , ώ δηλούσιν ήμίν σαφώ καί οί Δημοσθένει κατά Φιλίππου γραφέντε λόγοι. Ότι δέ καί Αριστοτέλη Αλεξάνδρω συνήν έν τώ τή βασιλεία χρονω, ίκανώ δηλούσιν οί τά Αλεξάνδρου ίστορήσαντε πράξει . Πανταχόθεν ούν γνώναι -άδιον ότι πολλώ άρχαιοτάτην πασών τών έξωθεν ιστοριών τήν Μωϋσέω ιστορίαν είναι συμβαίνει. Άλλω τε ούδέ τούτο άγνοειν ύμά προσήκει, ότι ούδέν Έλλησι προ τών ολυμπιάδων άκριβέ ίστόρηται, ούδ' έστι τι σύγγραμμα παλαιόν, Ελλήνων ή βαρβάρων σημαίνον πράξιν. Μόνη δέ ή τού πρώτου προφήτου Μωϋσέω προύπήρχεν ιστορία, ήν έκ θεία έπιπνοία Μωϋσή γέγραφε τοί τών Εβραίων γράμμασι. Τά γάρ τών Ελλήνων ούδέπω ήν, ώ δηλούσι καί αύτοί οί τών γραμμάτων διδάσκαλοι, φάσκοντε Κάδμον πρώτον έκ Φοινίκη αύτά κομίσαντα Έλλησι μεταδούναι. Καί ό πρώτο δέ τών παρ' ύμίν φιλοσόφων μαρτυρεί Πλάτων ύστερον εύρήσθαι αύτά. Γέγραφε γάρ έν τώ Τιμαίψ τόν τών σοφών σοφώτατον Σόλωνα, έκ τή Αίγύπτου έπανελθόντα, Κριτία λέγειν ταύτα άπερ άκηκοέναι Αιγυπτίου τίνο ίερέω ού μάλα παλαιού προ αύτόν λέγοντο · Ώ Σόλων Σόλων, Έλληνε έστε παιδε άεί, γέρων δέ Έλλην ούκ έστιν. Ειτ' αύθι · Νέοι έστέ, έφη, τά ψυχά πάντε · ούδεμίαν γάρ έν αύται έχετε παλαιάν δόξαν ούδέ μακρφ χρόνω παλαιόν ούδέν. Άλλ' ύμά λέληθε διά τό έπί πολλά γενεά γράμμασι τελευτάν άφώνου . Είδέναι τοίνυν προσήκει ότι πάσαν ιστορίαν τοί τών Ελλήνων ύστερον εύρεθείσι γράμμασι γεγράφθαι συμβαίνει, καί είτε ποιητών τι άρχαίων είτε νομοθετών είτε ιστοριογράφων είτε φιλοσόφων ή -ητόρων μνημονεύσαι βούλοιτο, εύρήσει τούτου τά έαυτών συγγράμματα τοί τών Ελλήνων γεγραφότα γραμμασιν.

Εί δέ τι φάσκοι καί τήν Μωϋσέω καί τών άλλων προφητών τοί τών Ελλήνων γεγράφθαι γράμμασι, γνωτω, ταί έξωθεν έντυχών ίστορίαι , ότι Πτολεμαίο ό τή Αίγύπτου βασιλεύ , βιβλιοθήκην έν τή Αλεξάνδρειά κατασκευάσα

και πανταχόθεν συναγαγών βιβλία καί πληρώσα αυτήν, έπειτα μαθών ότι άρχαία ιστορία τοί τών Εβραίων γράμμασιγεγραμμένα σώζεσθαι άκριβώ συμβαίνει, γνώναι τά γεγραμμένα βουλόμενο , σοφού άνδρα έβδομήκοντα, τού καί τήν Ελλήνων καί Εβραίων διάλεκτον είδότα , έρμηνεύσαι αύτοί τά βίβλου προσέταξεν, άπό τή Ιερουσαλήμ μεταστειλάμενο . Καί ίνα πάση όχλήσεω έκτο όντε θάττον έρμηνεύσωσι, προσέταξεν αύτοί μή έν αύτή τή πόλει, άλλά άπό επτά σταδίων ένθα τόν φάρον ώκοδομήσθαι συμβαίνει, ισαρίθμου τών έρμηνευόντων οίκίσκου γενέσθαι μικρού , έπί τω έκαστον ιδία καθ' έαυτόν τήν ερμηνείαν πληρώσαι, προστάξα τοι έφεστώσιν ύπηρέται πάση μέν αύτού θεραπεία τυγχάνειν, εϊργεσθαι δέ τή προ άλλήλου ομιλία , ινα τό τή έρμηνεία άκριβέ καί διά τή τούτων συμφωνία γνωσθήναι δυνηθή. Έπεί δέ έγνω τού έβδομήκοντα άνδρα μή μόνον τή αύτή διανοίμ άλλά και ταϊ αύταϊ λέξεσι χρησαμένου , καί μηδέ άχρι μιά λέξεω τή προ άλλήλου συμφωνία διημαρτηκότα άλλά τά αύτά καί περί τών αύτών γεγραφότα , έκπλαγεί καί τιμή αύτού άξιου , ώ θεοφιλεί άνδρα , διέγνω, μετά πολλών δέ δώρων αύτού ει τήν εαυτών πατρίδα έπανελθείν προσέταξε, τά δέ βίβλου έκθειάσα , ώ εικό , έκεϊσε άνέθηκεν. Ταύτα ού μύθου ύμίν, ώ άνδρε Έλληνε , ούδέ πεπλασμένα ιστορία άπαγγέλλομεν· άλλ' αύτοί έν τή Αλεξάνδρειά γενόμενοι καί τά ίχνη τών οίκίσκων έν τή Φάρψ έωρακότε έτι σωζόμενα, καί παρά τών έκεϊ ώ τά πάτρια παρειληφότων άκηκοότε , ταύτα άπαγγέλλομεν, ά καί παρ' έτέρων έξεστιν ύμίν μανθάνειν, καί μάλιστα παρ' αύτών τών περί τούτων ίστορησάντων σοφών καί δοκίμων άνδρών, Φίλωνό τε καί Ίωσήπου, καί έτέρων πλειόνων. Εί δέ τι φάσκοι τών προχείρω άντιλέγειν είθισμένων, μή ήμίν τά βίβλου ταύτα άλλά Ίουδαίοι προσήκειν, διά τό έτι καί νύν έν *ταΐ* συναγωγαΐ αύτών σώζεσθαι, καί μάτην ήμά έκ τούτων φάσκειν τήν θεοσέβειαν μεμαθηκέναιλέγοι, γνώτω άπ' αύτών τών έν *ταΐ* βίβλοι γεγραμμένων ότι ούκ αύτοί άλλ' ήμίν ή έκ τούτων διαφέρει διδασκαλία. Τό δέ παρά Ίουδαίοι έτι καί νύν τά τή ήμετέρμ θεοσεβείμ διαφερούσα σώζεσθαι

βίβλου   θεία   προνοία   έργον ύπέρ ήμών γέγονεν· ϊνα γάρ μή έκ τή   εκκλησία   προκομίζοντε   πρόφασιν -μδιουργία   τοΐ βλασφη μείν ή μά   βουλομένοι   παράσχωμεν, από τή   των Ιουδαίων συναγωγή   ταύτα   άξιούμεν προκομίζεσθαι, ίνα απ' αυτών των έτι παρ' αύτοι   σωζομενων βιβλίων, ώ   ή μιν τα προ   διδασκαλίαν υπό των αγίων άνδρών γραφέντα δίκαια σαφώ   καί φανερώ   προσήκει, φανή.

Δει τοίνυν ύμά , ώ άνδρε   Έλληνε , τα μέλλοντα προορωμένου   καί ει   τήν υπό πάντων, ού μόνον θεοσεβών άλλα καί τών έξωθεν, κηρυττομένην αφορώντα   κρίσιν, μή τή τών προγόνων ύμών άβασανίστψ προσέχειν πλάνη, μηδ' εί τι σφαλέντε   αυτοί παρέδοσαν ύμίν τούτ' άληθέ   είναι νομίζειν, άλλ', ει   τόν τή   ούτω δεινή   άποτυχία   άφορώντα   κίνδυνον, ζητειν καί ερευνάν άκριβώ   καί τά ύπ' αυτών τών ύμετέρων, ώ   αυτοί φάτε, διδασκάλων είρημένα. Πολλά γάρ καί αυτοί υπό τή   θεία   τών άνθρώπων προνοία   καί άκοντε   ύπέρ ήμών είπείν ήναγκάσθησαν, καί μάλιστα οι έν Αιγυπτω γενόμενοι καί άπό τή   Μωϋσέω   καί τών προγόνων αύτού θεοσεβεία   ώφεληθέντε . Ού γάρ λανθάνειν ένίου   ύμών οίμαι, έντυχόντα   πάντω   που τή τε Διοδώρου ιστορία καί ταί τών λοιπών τών περί τούτων ίστορησάντων, ότι καί Όρφεύ καί Όμηρο   καί Σόλων, ό τού   νόμου   Αθηναίοι   γεγραφώ , καί Πυθαγόρα   καί Πλάτων καί άλλοι τινέ , έν τή Αίγύπτψ γενόμενοικαί έκ τή   Μωϋσέω   ιστορία   ώφεληθέντε , ύστερον έναντία τών πρότερον μή καλώ   περί θεών δοξάντων αύτοι άπεφήναντο.

Όρφεύ   γούν, ό τή   πολυθεότητο   ύμών, ώ   άν είποι τι , πρώτο   διδάσκαλο   γεγονώ , οία προ   τόν υιόν αύτού Μουσαίον καί τού   λοιπού   γνησίου   άκροατά   ύστερον περί ένό   καί μόνου θεού κηρύττει λέγων, άναγκαίον ύπομνήσαι ύμά . Έφη δέ ούτω ·

Φθέγξομαιοί   θέμι   έστί· θύρα   δ' έπίθεσθε βέβηλοι
Πάντε   όμώ . Σύ δ' άκουε, φαεσφόρου έκγονε Μήνη ,

Του αγίου Ιουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρο προ Ἕλληνα

Μουσαι'! Ἐξερέω γάρ ἀληθέα· μηδέ σε τά πριν
Ἐν στήθεσσι φανέντα φίλη αἰώνο ἀμέρση.
Ει δέ λόγον θειον βλέψα τούτῳ προσέδρευε,
Ιθύνων κραδίη νοερόν κύτο , ευ τ' ἐπίβαινε
Ἀτραπιτού, μούνον δ' ἐσόρα κόσμοιο ἀνακτα.
Ει ἐστ', αὐτογενή , ενό ἐκγονα πάντα τέτυκται·
Ἐν δ' αὐτοι αὐτό περιγίνεται, οὐδέ τι αὐτόν
Εισοραα θνητών, αὐτό δέ γε πάντα ὁράται.
Οὑτο δ' ἐξ ἀγαθοίο κακόν θνητοίσι δίδωσι
Καὶ πόλεμον κρυόεντα καὶ ἄλγεα δακρυόεντα.
Οὐδέ τι ἐσθ' ἑτερο χωρί μεγάλου βασιλήο .

Αὐτόν δ' οὐχ ὁρόω· περὶ γάρ νέφο ἐστήρικται.
Πάσιν γάρ θνητοί θνηταὶ κόραι εἰσίν ἐν ὁσσοι ,
Ασθενέε δ' ἰδέειν Δία τόν πάντων μεδέοντα.
Οὑτο γάρ χάλκειον ἐ οὐρανόν ἐστήρικται
Χρυσέῳ ἐνὶ θρόνῳ, γαίη δ' ἐπὶ ποσσὶ βέβηκε
Χεἰρά τε δεξιτερήν ἐπὶ τέρματο ὠκεανοίο
Πάντοθεν ἐκτέτακεν· περίγάρ τρέμει οὐρεα μακρά
Καὶ ποταμοὶ πολιή τε βάθο χαροποίο θαλάσση .
Καὶ αὐθι ἀλλαχού που οὑτω λέγει·
Ει Ζεύ , ει Αίδη , ει Ἥλιο , ει Διόνυσο ,
Ει θεό ἐν πάντεσσι. Τί σοι δίχα ταὐτ' ἀγορεύω;
Καὶ ἐν τοι Ὅρκοι δέ οὑτω ·
Οὐρανόν ορκίζω σε, θεού μεγάλου σοφόν ἐργον,
Αὐδήν ορκίζω σε πατρό , τήν φθέγξατο πρώτον,
Ἡνίκα κόσμον ἁπαντα ἑαί στηρίξατο βουλαὶ .
Τί βούλεται τό λέγειν αὐτόν
Αὐδήν ορκίζω σε πατρο , τήν φθέγξατο πρώτον;
Αὐδήν ἐνταύθα τόν τού θεού ονομάζει λόγον, δι' οὐ οὐρανό καίγή καὶ ἡ πάσα ἐγένετο κτίσι , ὡ διδάσκουσιν ἡμά αἱ θεΐαι τών ἁγιων ἀνδρών προφητείαι, αι ἐν μέρει καὶ αὐτό ἐν τή Αἰγύπτῳ προσχών ἐγνω ὁτι τφ λογά) τού θεού πάσα ἐγένετο κτίσι . Διό καὶ μετά τό φήσαι·
Αὐδήν ορκίζω σε πατρό , ἡν φθέγξατο πρώτον,
παραυτά συνάπτει λέγων·

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο προ Έλληνα

Ήνίκα κόσμον άπαντα έαί στηρίξατο βουλαί .
Ένταύθα τον Λόγον αύδήν διά τό ποιητικόν ονομάζει μέτρον.
Ότι δέ τούθ' ούτω έχει, δήλον άπό τού μικρφ πρόσθεν τού μέτρου συγχωρούντο αύτφ Λόγον αύτόν όνομάζειν. Έφη γάρ·
Ει δέ Λόγον θειον βλέψα τούτψ προσέδρευε.
Τίνα δέ καί τήν άρχαίαν καί σφόδρα παλαιάν Σί-βυλλαν, ή καί Πλάτων καί Αριστοφάνη καί έτεροι πλείου ώ χρησμψδού μέμνηνται, διά χρησμών ύμά διδάσκειν περί ενό καί μόνου θεού συμβαίνει, άναγκαιον ύπομνήσαι. Λέγει δέ ούτω ·

Ει δέ θεό μόνο έστιν, ύπερμεγέθη , άγένητο ,
Παντοκράτωρ, άόρατο , όρώμένο αύτό άπαντα,
Αύτό δ' ού βλέπεται θνητή ύπό σαρκό άπάση .

Ειτ' άλλαχού που ούτω ·

Ημεί δ' άθανάτοιο τρίβου πεπλανημένοι είμέν,
"Εργα δέ χειροποίητα γεραίρομεν άφρονι θυμφ,
Εϊδωλα ξόανά τε καταφθιμένων άνθρώπων.

Καί πάλιν άλλαχού που ούτω ·

Όλβιοι άνθρωποι κείνοι κατά γαίαν έσονται,
Όσσοιδή στέρξουσι μέγαν θεόν, εύλογέοντε
Πριν φαγέειν πιέειν τε, πεποιθότε εύσεβίησιν·
Οΐ νηού μεν άπαντα άπαρνήσονται ίδόντε
Καί βωμού , εικαία λίθων άφιδρύματα κωφών,
Αϊμασιν έμψύχων μεμιασμένα καί θυσίησι
Τετραπόδων, βλέψουσι δ' ενό θεού έ μέγα κύδο .

Ταύτα μεν ούν ή Σίβυλλα.

Ό δέ ποιητή Όμηρο , τή τή ποιήσεω άποχρώμενο εξουσία καί τήν έν άρχή τή πολυθεότητο Όρφέω ζηλώσα δόξαν, μυθωδώ μέν πλειόνων θεών μέμνηται, ινα μή δόξη τή Όρφέω άπήδειν ποιήσεω , ήν ούτω ζηλώσαι προύθετο, ώ καί διά τού πρώτου τή ποιήσεω έπου τήν προ αύτόν σημήναι σχέσιν. Τού γάρ Όρφέω

Μήνιν άειδε, θεά, Δημήτερο άγλαοκάρπου

έν άρχή τή ποιήσεω είρηκότο , αύτό

Μήνιν άειδε, θεά, Πηληϊάδεω Αχιλήο

γέγραφεν, ἑλόμενο , ὡ ἐμοί δοκεἰ, ἐν ἀρχή και του κατά τήν ποίησιν ἐκπεσεἰν μέτρου, ϊνα μή δόξη του τών θεών ονόματο μή μεμνήσθαι πρώτον. Μικρόν δέ ὐστερον καί τήν ἐαυτού περί ἐνό καί μόνου θεού σαφώ καί φανερώ ἐκτίθεται δόξαν, πή μέν διά του Φοίνικο προ Αχιλλέα λέγων·

Ούδ' εἰκέν μοιύποσταίη θεό αυτό ,
Γήρα άποξύσα , θήσειν νέον ήβώοντα,

διά τή άντωνυμία τόν όντω όντα σημαίνων θεόν· πή δέ διά του Όδυσσέω προ τό τών Ελλήνων πλήθο ούτω λέγων·

Ούκ ἀγαθόν πολυκοιρανίη· ει κοίρανο ἐστω.

Ότι δέ ούκ ἀγαθόν πολυκοιρανίη, άλλά τούναντίον κακόν, ἐργῳ δηλώσαι προύθετο, πολέμου τε αὐτών διά τό πλήθο καί μάχα καί στάσει καί κατ' άλλήλων ἐπιβουλά διηγούμενο . Τήν γάρ μοναρχίαν άμαχον είναι συμβαίνει. Ταύτα μέν ούν ὁ ποιητή Όμηρο .

Εί δέ καί τών άπό τή σκηνή περί ἐνό θεού μαρτυρία ή μά προσθεἰναι δέοι, άκούσατε καί Σοφοκλέου ούτω λέγοντο ·

Ει ταί άληθείαισιν, ει ἐστιν θεό ,
Ό ούρανόν τέτευχε καί γαίαν μακράν,
Πόντου τε χαροπόν οιδμα κάνέμων βία .
Θνητοί δέ πολλοί καρδίμ πλανώμενοι
Ίδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχήν,
Θεών ἀγάλματ' ἐκ λίθων τε καί ξύλων,
Ή χρυσοτεύκτων ή ἐλεφαντίνων τύπου ·
Θυσία τε τούτοι καί καλά πανηγύρει
Τεύχοντε , ούτω εὐσεβεἶν νομίζομεν.

Ταύτα μέν ούν ὁ Σοφοκλή .

Ό δέ τού Μνησάρχου Πυθαγόρα , ὁ τά δόγματα τή ἑαυτού φιλοσοφία διά συμβόλων μυστικώ ἐκθέμενο , ὡ δηλούσιν οἱ τόν βίον αὐτού γεγραφότε , άξια καί αὐτό τή ει Αίγυπτον άποδημία περί ενό θεού φρονών φαίνεται. Τήν γάρ μονάδα ἀρχήν άπάντων λέγων καί ταύτην τών ἀγαθών άπάντων αιτίαν είναι, δι' άλληγορία ένα τε καί μόνον διδάσκει θεόν είναι. Ότι δέ τούθ' ούτω ἐχει, δήλον ἀφ' ών μονάδα καί ἐν πολλώ διαφέρειν άλλήλων ἐφη· τήν μέν γάρ

μονάδα έν τοι νοητοί είναι Λέγει, τό δέ έν έν τοι άριθμοί. Ει δέ καί σαφεστέραν άπόδειξιν περί ένό θεού τή Πυθαγόρου δόξη ποθείτε γνώναι, *ακούσατε* καί τή αύτού δόξη. Ούτω γάρ έφη· Ό μέν θεό ει, αυτό δέ ούχ, ώ τινε ύπονοού-σιν, έκτο τά διακοσμήσιο, άλλ' έν έαυτφ όλο έν ()Λω τφ κύκΛψ έπισκοπών πάσα γενέσιά έστιν, κράσι έών τών όλων αιώνων καί έργάτα τών αύτου δυνάμεων καί έργων, άρχά πάντων, έν ούρανφ φωστήρ καί πάντων πατήρ, νου και ψύχωσι τών *όλων, κύκλων απάντων* κίνασι. Ούτω μέν ούν ό Πυθαγόρα.

ΠΛάτων δέ, άποδεξάμενο μέν, ώ έοικεν, τήν περί ένό καί μόνου θεού Μωϋσέω καί τών *άλλων* προφητών δι-δασκαλίαν, ήν έν Αίγύπτψ γενόμενο έγνω, διά δέ τά συμβε-βηκότα Σωκράτει δεδιώ μήπω καί αύτό Άνυτόν τινα ή Μέλητον καθ' έαυτού γενέσθαι παρασκευάση κατηγορούντα αύτού παρ' Αθηναίοι καί Λέγοντα· ΠΛάτων άδικε! καί πε-ριεργάζεται, θεού οΰ ή πόλι νομίζει ού νομίζων· φόβψ τού κώνειου ποικίλον τινά καί έσχηματισμένον τόν περί θεών γυμνάζει Λόγον, είναι τε θεού τοι βουλομένοι καί μή είναι οί τάναντία δοκεί τφ Λογά) κατασκευάζων, ώ έσται -μδιον άπ' αύτών τών ύπ' αύτού Λεχθέντων γνώναι. Πάν γάρ τό γε-νόμενον θνητόν προαποφηνάμενο είναι, ύστερον θεού γεγενή-σθαιΛέγει. Ει τοίνυν άρχήν άπάντων τόν θεόν καί τήν ύλην είναι βούλεται, δήλον ότι άνάγκη πάσα έξ ύλη τού θεού γεγενήσθαι Λέγειν. Ει δέ έξ ύλη, έξ ή καί τό κακόν ώρμή-σθαι έφη, οίου είναι τού θεού τού έξ ύλη γενομένου οϊε-σθαι προσήκει, τοι εύ φρονούσι παρήκε σκοπείν. Διά τούτο γάρ καί άγένητον τήν ύλην έφησεν είναι, ίνα μή δόξη τόν θεόν τού κακού ποιητήν είναι Λέγειν. Καί περί μέν τών ύπό τού θεού δημιουργηθέντων θεών ταύτ' είρηκώ φαίνεται· Θεοί θεών, ών έγώ δημιουργό. Περί δέ τού όντω όντο θεού τήν ορθήν έχων φαίνεται δόξαν. Ακηκοώ γάρ έν Αί-γύπτψ τόν θεόν τφ Μωϋσεί είρηκέναι Εγώ είμι ό ών, όπη-νίκα προ τού Εβραίου αύτόν άποστέΛΛειν έμεΛΛεν, έγνω ότι ού κύριον όνομα έαυτού ό θεό προ αύτόν έφη.

Ούδέν γάρ όνομα έπί θεού κυριολογείσθαι δυνατόν.

Τά γάρ ονόματα ει δήλωσιν καί διάγνωσιν τών ύποκειμένων κεΐται πραγμάτων, πολλών καί διαφόρων όντων- θεφ δέ ούτε ό τιθεί όνομα προϋπήρχεν, ούτε αύτό εαυτόν όνομάζειν φήθη δεϊν, ει καί μόνο ύπάρχων, ώ αύτό διά τών εαυτού προφητών μαρτυρεί λέγων- Έγώ θεό πρώτο καί έγώ μετά ταύτα καί πλήν εμού θεό έτερο ούκ έστι. Διά τούτο τοίνυν, ώ καί πρότερον έφην, ούδέ ονόματο τίνο ό θεό άποστέλλων προ τού Εβραίου τόν Μωϋσέα μέμνηται, άλλά διά τίνο μετοχή ένα καί μόνον θεόν έαυτόν είναι μυστικώ διδάσκει. Εγώ γάρ, φησίν, είμί ό ών, άντιδιαστέλλων έαυτόν δήλον ότι ό ών τοϊ μή ούσιν, ϊνα γνώσιν οί πρότερον άπατηθέντε ότι ούχί τοϊ ούσιν άλλά τοϊ μή ούσι προσέσχον. Έπεί τοίνυν ό θεό ήπίστατο τού πρώτου άνθρώπου τή παλαιά τών προγόνων μεμνημένου άπάτη , ήν άπατήσαι αύτού ό μισάνθρωπο δαίμων έβουλήθη φήσα προ αύτού Εί πεισθείητέ μοι τήν τού θεού παρελθειν έντολήν, έσεσθε ώ θεοί, θεού όνομάζων τού μή όντα , ϊν' οί άνθρωποι οίηθέντε καί έτέρου είναι θεού καί έαυτού δύνασθαι γενέσθαι θεού πιστεύσωσι, διά τούτο προ τόν Μωϋσέα έφη Εγώ είμι ό ών, ϊνα διά τή μετοχή όντο τού θεού όντο καί μή όντων διαφοράν διδάξη. Πεισθέντε τοίνυν οί άνθρωποι τφ ήπατηκότι δαίμονι καί θεού παρακοϋσαι τολμήσαντε έξήλθον τού παραδείσου, τού μέν ονόματο τών θεών μεμνημένοι, μηκέτι δέ παρά θεού μή είναι θεού έτέρου διδαχθέντε · ού γάρ δίκαιον ήν τού τήν πρώτην έντολήν μή φυλάξαντα , ήν φυλάξαι ·ήδιον ήν, διδάσκειν έτι, άλλά τιμωρίαν αύτοϊ έπάγειν δικαίαν. Έκβληθέντε τοίνυν τού παραδείσου καί οίόμενοι διά τήν παρακοήν έκβεβλήσθαι μόνην, ού μήν είδότε διότι καί θεού μή όντα έπείσθησαν είναι, τό τών θεών όνομα καί τοϊ μετά ταύτα έξ αύτών γενομένοι άνθρώποι παρέδοσαν. Δύτη τοίνυν πρώτη περί θεών ψευδή φαντασία, άπό τού ψεύστου πατρό τήν άρχήν έσχηκυϊα. Είδώ τοίνυν ό θεό τήν τή πολυθεότητο μή άληθή δόξαν ώσπερ τινά νόσον τή τών άνθρώπων ένοχλοϋσαν ψυχή, άνελεϊν καί άνατρέψαι βουλόμενο , πρώτον μέν τφ Μωϋσεί φανεί έφη προ αύτόν· Εγώ είμι ό ών. Έδει γάρ, οϊμαι, τόν άρχοντα καί στρατηγόν τού

τών Εβραίων γένου   έσεσθαι μέλλοντα πρώτον απάντων τόν όντα γινώσκειν θεόν. Διό καί τούτῳ πρώτῳ φανεί , ώ   ήν δυνατόν άνθρώπῳ φανήναι θεόν, έφη προ   αύτόν· Εγώ είμι ό ών. Είτα, άποστέλλειν αύτόν προ   τού   Εβραίου   μέλλων, κάκείνοι   αύτόν τά αύτά προστάττει λέγειν· Ό ών άπέσταλκέ με προ   ύμά .

Ταύτα τοίνυν έν Αιγυπτω μαθών ό ΠΛάτων, καί σφόδρα άρεσθεί   τοι   περί ενό   θεού είρημένοι , τού μέν ονόματο   Μωύσέω , διά τό ένα καί μόνον διδάσκειν θεόν, μνημονεύσαι παρ' Άθηναίοι   ούκ ασφαλέ   ήγείτο, δεδιώ   τόν Άρειον πάγον, τό δέ καλώ   είρημένον ύπ' αύτού ούχ ώ   παρ' έκείνου μαθών, άλλ' ώ   έαυτού έκτιθέμενο   δόξαν έν τῳ έσπουδασμένῳ αύτού λογά) Τιμαίῳ, έν ῳ καί θεολογείν έπιχείρει, τό αύτό ό καί περί θεού Μωϋσή   γέγραφεν. Έφη γάρ· Έστιν ούν κατ' έμήν δόξαν διαιρετέον πρώτον, τί τό όν άεί, γένεσιν δέ ούκ έχον, καί τί τό γινόμενον μέν άεί, όν δέ ούδέποτε. Τούτο, ώ άνδρε   Έλληνε , τοι   νοειν δυναμένοι   ού δοκει έν καί ταύτόν είναι, τῳ άρθρῳ μονά) διαλλάττον; Ό μέν γάρ Μωύσή   ό ών έφη, ό δέ Πλάτων τό όν. Έκάτερον δέ τών είρημένων τῳ άεί όντι θεῳ προσήκειν φαίνεται· αύτό   γάρ έστι μόνο   ό άεί ών, γένεσιν δέ μή έχων. Τί τοίνυν έστιν έτερον τό τῳ άεί όντι άντιδιαστελλόμενον, περί ού αύτό   έφη· Καί τί τό γινόμενον μέν άεί, όν δέ ούδέποτε, άκριβώ   σκοπείν προσήκει. Εύρησομεν γάρ αύτόν σαφώ   καί φανερώ   τόν μέν άγένητον άίδιον είναι λέγοντα, τού   δέ γενητού   ή δημιουργητού   (ώ   αύτό   περί τών αύτών είρήσθαι έφη· Θεοί θεών, ών έγώ δημιουργό) γινομένου   καί άπολλυμένου . Ουτω τούτο γάρ αύτό   λέγει· Έστιν ούν κατ' έμήν δόξαν πρώτον διαιρετέον, τί τό όν άεί, γένεσιν δέ ούκ έχον, καί τί τό γινόμενον, όν δέ ούδέποτε. Τό μέν ούν νοήσει μετά τού λόγου περιληπτόν, άεί κατά ταύτά όν, τό δ' αύ δόξη μετ' αίσθήσεω   άλογου δοξαστόν, γινόμενον καί άπολλύμενον, όν δέ ούδέποτε. Ταύτα τά ·ητά τοι   όρθώ   νοειν δυναμένοι άναίρεσιν καί άπώλειαν τών γενομένων κηρύττει θεών. Άναγκαίον δέ οίμαι καί τούτῳ προσέχειν τόν νούν, ότι ούδέ ποιητήν αύτόν ό Πλάτων άλλά δημιουργόν ονομάζει θεών, καίτοι

πολλή διαφορά έν τούτοι ούση κατά τήν αύτού Πλάτωνο δόξαν· ό μέν γάρ ποιητή , ούδενό ετέρου προσδεόμενο , έκ τή εαυτού δυνάμεω καί εξουσία ποιεί τό ποιούμενον, ό δέ δημιουργό , τήν τή δημιουργία δύναμιν έκ τή ύλη ειληφώ , κατασκευάζει τό γινόμενον.

Αλλ' ίσω τινέ , τών τή πολυθεότητο δογμάτων άποστήναι μή βουλόμενοι, αύτόν τόν δημιουργόν τοί δημιουργηθείσι θεοί ταύτ' είρηκέναι φήσουσιν· Έπείπερ γεγένησθε, άθάνατοι μέν ούκ έστέ ούδ' άλυτοι τό πάμπαν, ούτε μήν δή λυθήσεσθέ γε ούτε τεύξεσθε θανάτου μοίρα , τή έμή βουλήσεω , μείζονο έτι δεσμού καί ίσχυροτέρου, λαχόντε . Ενταύθα ό Πλάτων, τού τήν πολυθεότητα άσπαζομένου δεδιώ , έναντία έαυτφ τόν κατ' αύτόν δημιουργόν εισάγειλέγοντα. Πάν γάρ τό γενόμενον φθαρτόν πρότερον είρηκέναι αύτόν φήσα νύν τάναντία αύτόν εισάγει λέγοντα, άγνοών ότι ούδαμώ ούτω δυνατόν τό τή ψευδολογία έκφυγείν έγκλημα· ή γάρ τό πρότερον είρηκώ πάν τό γενόμενον φθαρτόν ψεύδεται, ή νύν τάναντία τοί πρότερον περί αύτών είρημένοι έπαγγελλόμενο . Είγάρ άνάγκη πάσα τό γενητόν φθαρτόν είναι κατά τόν πρότερον αύτού όρον, πώ έγχωρεί τό κατ' άνάγκην άδύνατον γενέσθαι δυνατόν; Ώστε μάτην έοικεν ό Πλάτων άδύνατα χαρίζεσθαι τφ κατ' αύτόν δημιουργφ, τού άπαξ διά τό έξ ύλη γεγενήσθαί φθαρτού καί λυτού γενομένου αύθι δι' αύτού άφθάρτου καί άλύτου έπαγγελλόμενο έσεσθαι. Τήν γάρ τή ύλη δύναμιν, άγένητον καί ισόχρονον καί ήλικιώτιν κατά τήν αύτού δόξαν τού δημιουργού ούσαν, άντιστατείν είκό τή αύτού βουλήσει· τφ γάρ μή πεποιηκότι ούδεμία έξουσία προ τό μή γεγονό , ώστε ούδέ βιασθήναι αύτήν δυνατόν, τή έξωθεν πάση άνάγκη έλευθέραν ούσαν. Διά τούτο τοίνυν καί αύτό ό Πλάτων ει ταύτα άφορών ούτω γέγραφεν· Άνάγκη δέ ούδέ θεόν λέγεσθαι δυνατόν βιάζεσθαι.

Πώ ούν Όμηρον τή έαυτού πολιτεία έκβάλλει Πλάτων, έπειδή έν τή προ Άχιλλέα πρεσβείμ τόν Φοίνικα πεποίηκε τφ Άχιλλεί λέγοντα·

Στρεπτοί δέ τε καί θεοί αύτοί,

καίτοι Όμήρου ού περί τού βασιλέω καί κατά Πλάτωνα δη-

μιουργού τών θεών ταύτ' είρηκότο , άλλά περί τινων θεών, τών παρ' Έλλησι πολλών είναι νομιζομένων, ώ   έστιν ήμίν καί παρ' αυτού Πλάτωνο   μανθάνειν, θεοί θεών λέγοντο ; Τώ γάρ ένί καί πρώτω θεφ τήν εξουσίαν καί το κράτο   άπάντων Όμηρο   διά τή   χρυσή   εκείνη   άναφέρει σειρά , τού δέ λοιπού   θεού   τοσούτ' άπέχειν έφη τή   εκείνου θεότητο , ώστε αύτού   καί μετά άνθρώπων όνομάζειν άξιούν. Τον γούν Όδυσσέα κατά τού Έκτορο   προ   τον Αχιλλέα εισάγει λέγοντα·

Μαίνεται έκπάγλω , πίσυνο   Διΐ, ούδέ τι τίει
Ανέρα   ούδέ θεού .

Ένταύθά μοι Όμηρο   δοκεί πάντω   που και αύτό   ώσπερ ό Πλάτων έν Αίγύπτω μαθών περί ένό   θεού σαφώ   καί φανερώ   τουτί έμφαίνειν, ότι ό τψ όντι πεποιθώ   θεώ τών μή όντων άμελεί. Ούτω   γάρ ό ποιητή   και άλλαχού που, δι' έτέρα   λέξεω   ίσοδυναμούση , τή άντωνυμία, ταύτή τή ύπό Πλάτωνο   είρημένη μετοχή, κέχρηται, τον όντα θεόν άπαγγελλούση, περί ού ό Πλάτων έφη· Τι το ον άεί, γένεσιν δέ ούκ έχον. Ού γάρ άπλώ   είρήσθαί μοι δοκει το ύπό τού Φοίνικα είρημένον·

Ούδ' εί κέν μοι ύποσταίη θεό   αύτό ,
Γήρα   άποξύσα , θήσειν νέον ήβώοντα.

Ή γάρ αύτό   άντωνυμία τόν όντω   όντα σημαίνει θεόν. Ούτω   γάρ και ό περί τών Χαλδαίων ύμιν και Εβραίων είρημένο   σημαίνει χρησμό · πυθομένου γάρ τίνο , τίνα   πώποτε θεοσεβεί   άνδρα   γεγενήσθαι συνέβη, ούτω   είρηκέναι αύτόν φάτε·

Μούνοι Χαλδαίοι σοφίην λάχον, ήδ' άρ' Εβραίοι,
Αύτογένητον άνακτα σεβαζόμενοι θεόν αύτόν.

Πώ   ούν ό Πλάτων Όμήρῳ μέμφεται τού   θεού στρεπτού   είναι λέγοντι, καίτοι Όμήρου διά τό χρήσιμον τούτ' είρηκότο , ώ   έστι δήλον άπ' αύτών τών είρημένων; Ίδιον γάρ τών δι' εύχή   καί θυσιών φιλανθρωπία   τυγχάνειν άξιούντων τό παύεσθαι καί μεταγινώσκειν έφ' οί   ήμαρτον· οι γάρ άνεπιστρεφέ   τό θειον οιόμενοι είναι, ούδαμώ   άφίστασθαι τών άμαρτημάτων προήρηνται, ούδέν όφελο   έκ τή   μετάνοια έξειν οιόμενοι. Πώ   ούν Όμήρου τού ποιητού καταγνού   ό

φιλόσοφο Πλάτων,
Στρεπτοί δέ τε καί θεοί αυτοί
είρηκότο , αυτό τόν τών θεών δημιουργόν εισάγει ούτω ·μ-
δίω τρεπόμενον, ώ ποτέ μέν θεού θνητού , ποτέ δέ τού
αύτού άθανάτου είναι λέγειν; Καί ού μόνον περί αύτών,
άλλά καί περί τή ύλη , άφ' ή καί τού δημιουργηθέντα
θεού , ώ αύτό φησι, γεγενήσθαι άνάγκη, ποτέ μέν άγένητον
ποτέ δέ γενητήν είναι λέγει, άγνοών ότι οί Όμήρψ μέμφεται
τούτοι αύτό περιπίπτων έλέγχεται, τόν τών θεών δημιουργόν
ούτω -μδίω τρέπεσθαιλέγων, καίτοι Όμηρου περί αύτού
εναντία είρηκότο . Έφη γάρ αύτόν ούτω περί εαυτού λέγειν·
Ού γάρ έμόν παλινάγρετον ούδ' άπατηλόν
Ούδ' άτελεύτητον, ό τι κεν κεφαλή κατανεύσω.
Αλλά ταύτα μέν έκών, ώ έοικεν, ό Πλάτων, τού τήν πο-
λυθεότητα άσπαζομένου δεδιώ , *αλλόκοτα* περί θεών διεξιέ-
ναι φαίνεται. Όσα δέ παρά Μωϋσέω καί τών προφητών
περί *ενό* θεού μεμαθηκώ οίεται δείν λέγειν ταύτα μυστικώ
προήρηταιλέγειν, τοί θεοσεβείν βουλομένοι τήν εαυτού
σημαίνων δόξαν. Άρεσθεί γάρ τψ ύπό τού θεού προ τόν
Μωϋσέα είρημένψ Εγώ είμι ό ών, καί τήν βραχεϊαν διά τή
μετοχή είρημένην ·ήσιν μετά πολλή θεωρία δεξάμενο , έγνω
ότι τήν άϊδιότητα αύτού ό θεό τψ Μωύσεί σημήναι θέλων
Εγώ είμι ό ών έφη, τή ών συλλαβή ούχ ένα χρόνον δηλού-
ση , άλλά τού τρει , τόν τε παρεληλυθότα καί τόν *ενεστώτα*
καί τόν μέλλοντα. Ούτω γάρ καί ό Πλάτων τού ών έπί τού
περιττού μέμνηται χρόνου, -Ον δέ ούδέποτε λέγων. Τό γάρ
ούδέποτε ούκ έπί τού παρεληλυθότο , ώ οϊονταί τινε , άλλ'
έπί τού μέλλοντο είρηται χρόνου. Τούτο γάρ καί παρά
τοί έξωθεν ήκρίβωται. Διά τούτο τοίνυν, ώσπερ έρμηνεύσαι
τοί άγνοούσι τό μυστικώ περί τή άϊδιότητο τού θεού διά
τή μετοχή είρημένον βουλόμενο , ό Πλάτων αύται λέξεσιν
ούτω γέγραφεν· Ό μέν δή θεό , ώσπερ καί ό παλαιό
λόγο , άρχήν καί τελευτήν καί μέσα τών πάντων έχων. Εν-
ταύθα ό Πλάτων σαφώ καί φανερώ τόν παλαιόν λόγον
Μωϋσέω ονομάζει νόμον, τού μέν ονόματο Μωϋσέω φόβψ
τού κώνειου μεμνήσθαι δεδιώ · ήπίστατο γάρ τήν τού άνδρό

διδασκαλίαν έχθράν Ελλήνων ούσαν· διά δέ τή τού λόγου παλαιότητο τόν Μωϋσέα σημαίνει σαφώ . Ότι δέ παλαιό καί πρώτο ό Μωϋσέω νόμο , καί έκ τή Διοδώρου καί τών λοιπών Ιστοριών ικανώ ήμίν έν τοί προάγουσιν άποδέδει-κται· πρώτον γάρ άπάντων νομοθέτην αυτόν Διόδωρο γεγε-νήσθαι λέγει, μηδέπω μηδέ τών τοί Έλλησι διαφερόντων εύρεθέντων γραμμάτων, οί χρώμενοι τά έαυτών γεγράφασιν Ιστορία .

Θαυμαζέτω δέ μηδει , εί Μωϋσεϊ πεισθεί ό Πλά-των περί τή ά'ϊδιότητο τού θεού ούτω γέγραφεν. Εύρήσει γάρ αύτόν μυστικώ μετά τόν όντω όντα θεόν καί τοί προ-φήται τήν άληθή περί τών όντων άναφέροντα γνώσιν. Ούτω γάρ έν τφ Τιμαίω περί τινων άρχών διαλεγόμενο γέγραφε· Τήν δέ πυρά άρχήν καί τών άλλων σωμάτων ύποτιθέμεθα, κατά τόν μετ' άνάγκη εικότα λόγον πορευόμενοι· τά δέ έτι τούτων άρχά ό θεό οίδεν άνωθεν καί άνδρών ό άν έκείνω φίλο ή. Άνδρα δέ τίνα έτέρου θεού φίλου είναι νομίζει, εί μή Μωϋσέα καί τού λοιπού προφήτα ; Ών ταί προφη-τείαι έντυχών καί τόν περί κρίσεω παρ' αύτών μεμαθηκώ λόγον έν τφ πρώτω τή Πολιτεία λογω ούτω προαναφωνει λέγων· Έπειδάν τι έγγύ ή τού οϊεσθαι τελευτήσειν, εισέρ-χεται αύτφ δέο καί φροντί περί ών έν τφ πρόσθεν ούκ εισήει. Οί τε γάρ λεγόμενοι μύθοι περί τών έν αδου, ώ τόν ένθάδε άδικήσαντα δέοι έκεί διδόναι δίκην, καταγελώμενοι τέω , τότε δή στρέφουσιν αύτού τήν ψυχήν μή άληθει ώσι, καί αύτό ήτοι υπό τή τού γήρω άσθενεία ή καί ώσπερ έγγυτέρω ών τών έκεί μάλλον καθορμ αύτά. Υποψία γούν καί δείματο μεστό γίνεται, καί άναλογίζεται ήδη καί σκοπεί εί τινά τιήδίκησεν. Ό μέν ούν τι εύρίσκων έαυτού έν τφ βίφ πολλά άδικήματα καί έκ τών ύπνων, ώσπερ οί παϊ-δε , θαμά έγειρόμενο δειμαίνει καί ζή μετά κακή τή έλ-πίδο · τφ δέ μηδέν άδικον έαυτφ ξυνειδότι γλυκεία έλπί άεί πάρεστι καί άγαθή γηροτρόφο , ώσπερ καί Πίνδαρο λέγει. Χαριέντω γάρ τοι, ώ Σώκρατε , τούτ' έκεϊνο είπεν, ότι ό άν όσίω καί δικαίω τόν βίον διαγάγη,

Γλυκεϊά οί καρδίαν άτιτάλλοισα γηροτρόφο ξυναορεί

Ελπί , ά μάλιστα θνατών πολύστροφον γνώμαν κυβερνή. Καί ταύτα μέν έν τώ πρώτω τή Πολιτεία γέγραφε λογά).

Έν δέ τώ δεκάτψ σαφώ καί φανερώ ά παρά τών προφητών περί κρίσεω μεμάθηκε, ταυτα ούχ ώ παρ' αυτών μεμαθηκώ , διά τό προ Έλληνα δέο , άλλ' ώ παρά τίνο , ώ αυτώ πλάττειν έδόκει, έν πολέμω άναιρεθέντο καί δωδεκαταίου μέλλοντο θάπτεσθαι καί επί τή πυρά κειμένου, άναβιώσαντό τε καί τά έκεί διηγουμένου, άκηκοώ , αύταϊ λέξεσιν ούτω γέγραφεν· Έφη γάρ δή παραγενέσθαι έρωτωμένψ έτέρψ υπό έτέρου, όπου είη Αριδαιο ό μέγα . Ό δέ Αριδαία ούτο τή Παμφυλία έν τινι πόλει τύραννο έγεγόνει, γέροντα πατέρα άποκτείνα καί πρεσβύτερον άδελφόν, καί άλλα δή πολλά καί άνόσια έργασάμενο , ώ έλέγετο. Έφη γούν τόν έρωτώμενον είπείν· Ουχ ήκει, φάναι, ούδέ άν ήξειν δεύρο. Έθεασάμεθα γάρ ούν δή καί τούτο τών δεινών θεαμάτων. Επειδή έγγύ τού στομίου ήμεν, μέλλοντε άνιέναι καί τά άλλα πάντα πεπονθότε , έκείνόν τε κατείδομεν έξαίφνη καί άλλου σχεδόν τι αύτών τού πλείστου τυράννου · ήσαν δέ καί ίδιώταί τινε τών μεγάλα ήμαρτηκότων· ού οίομένου ήδη άναβήσεσθαι ούκ έδέχετο τό στόμιον, άλλά έμυκάτο, οπότε τι τών ούτω άνιάτω έχόντων ει πονηριάν, εί μή ίκανώ δεδωκώ δίκην, έπιχειροί άνιέναι. Ενταύθα άνδρε άγριοι, διάπυροι ιδείν, παρεστώτε καί καταμανθάνοντε τό φθέγμα, τού μέν διαλαβόντε ήγον, τόν δέ Αριδαίαν καί άλλου συμποδίσαντε χείρά τε καί πόδα καί κεφαλήν, καταβαλόντε καί έκδείραντε , είλκον παρά τήν οδόν έκτο , έπ' άσπαλάθων γνάπτοντε , καί τοί παρούσι σημαίνοντε ών ένεκά τε καί ότι ει τόν τάρταρον έμπεσούμενοι άγοιντο. Ένθα δή φόβων, έφη, πολλών καί παντοδαπών σφίσιγεγονότων τούτον ύπερβάλλειν, εί μή γένοιτο έκάστψ τό φθέγμα ότε άναβαίνοι, ώ καί άσμενέστατα έκαστον σιγήσαντο άναβήναι. Καί τά μέν δίκα τε καί τιμωρία τοιαύτα τινά είναι καί αύ τά εύεργεσία ταύται άντιστρόφου . Ένταύθά μοι δοκεί ό Πλάτων ού μόνον τόν περί κρίσεω παρά τών προφητών μεμαθηκέναι λόγον, άλλά καί τόν περί τή άπιστουμένη παρ' Έλλησιν άναστάσεω . Τό γάρ

μετά σώματο κρίνεσθαι τήν ψυχήν φήσαι ούδέν έτερον δηΛοί, ή ότι τφ περί τή άναστάσεω έπίστευσε Λόγω. Έπεί πώ Αριδαιο καί οί Λοιποί, τό έχον σώμα κεφαλήν καί χειρα καί πόδα καί δέρμα ύπέρ γή καταλιπόντε , τοιαύτην ύπεί-χον έν άδου τιμωρίαν; Ού γάρ δήπου τήν ψυχήν κεφαλήν καί χειρα καί πόδα καί δέρμα έχειν φήσουσιν. ΑΛΛ! έν Αίγύ-πτω ταί τών προφητών έντυχών μαρτυρίαι ό Πλάτων, καί τήν περί τή τού σώματο άναστάσεω δεξάμενο διδασκαλίαν, μετά τού σώματο τήν ψυχήν κρίνεσθαι διδάσκει.

Καί ούχ ό Πλάτων μόνον, άΛΛά καί Όμηρο , ομοίω καί αύτό έν Αίγύπτω μαθών, τόν Τιτυόν ομοίω τιμωρεί-σθαι έφη. Ούτω γάρ έν τή νεκυομαντεία Όδυσσεύ τφ Αλκι-νόφ διηγείται λέγων·

Καί Τιτυόν ειδον, Γαίη ερικυδέα υιόν,

Κείμενον έν δαπέδψ· ό δ' έπ' εννέα κειτο πέλεθρα,

Γύπε δέ μιν έκάτερθε παρημένω ήπαρ έκειρον.

Ήπαρ γάρ ού τήν ψυχήν άΛΛά τό σώμα έχειν δηΛοί. Τόν αύ-τόν δή τρόπον καί Σίσυφον καί Τάνταλον μετά σώματο τήν τιμωρίαν ύπέχειν γέγραφεν. Ότι δέ Όμηρο έν Αιγυπτω γέ-γονε καί πολλά ών έκεί μεμάθηκεν ει τήν έαυτού μετήνεγκεν ποίησιν, ίκανώ διδάσκει ήμά Διόδωρο , ό τών ιστοριογρά-φων ένδοξότατο . Έφη γάρ αύτόν έν Αίγύπτψ γενόμενον με-μαθηκέναι, ότι τό

Νηπενθέ , άχολόν τε κακών έπίληθε άπάντων

φάρμακον, ή ΈΛένη λαβούσα παρά τή Θώνο γυναικό Πο-Λυδάμνα ει τήν Σπάρτην έκόμισε· κάκείνψ τφ φαρμάκω έφη Όμηρο χρησαμένην τήν Ελένην παύσαι τόν έν τή παρουσίμ Τηλεμάχου παρά Μενελάου γενόμενον θρήνον. Καί χρυσήν δέ Αφροδίτην ώνόμασεν έκ τή έν Αίγύπτψ ιστορία · έγνω γάρ καί τέμενο χρυσή Αφροδίτη έν Αίγύπτω Λεγόμενον καί πεδίον χρυσή Αφροδίτη όνομαζόμενον. Καί τού χάριν τούτων γέγονε μνήμη νυνί; Ένα δείξωμεν τόν ποιητήν καί τών άπό τή θεία τών προφητών ιστορία πολλά ει τήν έαυτού μεταβαλόντα ποίησιν· καί πρώτον τή κοσμοποίία υπό Μωϋσέω τήν είρημένην άρχήν. Ούτω γάρ Μωϋσή γέγραφεν· Έν άρχή έποίησεν ό θεό τόν ούρανόν καί τήν γήν,

ειτα ήλιον καί σελήνην καί άστέρα . Ταύτα γάρ έν Αίγύπτω μαθών, καί τοί ύπ' αύτού έν τή τού κόσμου γενέσει γραφείσιν άρεσθεί , έν τή τού Αχιλλέω άσπίδι τόν Ήφαιστον ώσπερ εικόνα τινά τή κοσμοποίία κατασκευάσαι παρεσκεύασεν. Ούτω γάρ γέγραφεν·

Έν μέν γαίαν έτευξ', έν δ' ούρανόν, έν δέ θάλασσαν,
Ήέλιον τ' άκάμαντα σελήνην τε πλήθουσαν,
Έν δέ τε τείρεα πάντα, τά τ' ούρανό έστεφάνωται.

Καί τού παραδείσου δέ εικόνα τόν Αλκινόου κήπον σώζειν πεποίηκεν, άειθαλή τε αύτόν καί καρπών πλήρη διά τή είκόνο έπιδεικνύ . Ούτω γάρ γέγραφεν·

Ένθα δέ δένδρεα μακρά πεφύκει τηλεθόωντα,
Όγχναι καί ·οιαί καί μηλέαι άγλαόκαρποι
Συκέαι τε γλυκεραί καί έλαίαι τηλεθόωσαι.
Τάων ούποτε καρπό άπόλλυται ούδ' έπιλείπει
Χείματο ούδέ θέρου , έπετήσιο , άλλ' άεί αύρη
Ζεφυρίη πνείουσα τά μέν φύει, άλλα δέ πέσσει.
Όγχνη έπ' όγχνη γηράσκει, μήλον δ' έπί μήλα),
Αύτάρ έπί σταφυλή σταφυλή, σύκον δ' έπί σύκῳ.
Ένθα δέ οί πολύκαρπο άλωή έρρίζωται·
Τή έτερον μέν θειλόπεδον λευρῳ ένί χώρῳ
Τέρσεταιήελίῳ, έτέρα δ' άρα τε τρυγόωσιν,
Άλλα δέ τραπέουσι· πάροιθε δέ τ' όμφακέ είσιν,
Άνθο άφιείσαι, έτεραι δ' ύποπερκάζουσιν.

Ταύτα τά ρήματα ού φανεράν καί σαφή μίμησιν τών ύπό τού πρώτου προφήτου Μωϋσέω περί τού παραδείσου λεχθέντων δηλοί; Εί δέ τι καί ει τήν τού πύργου ποίησιν άφοράν έθέλοι, δι' ή οί τό τηνικαύτα άνδρε τήν ει ούρανόν άνοδον δύνασθαι κατασκευάζειν έαυτοί φοντο, εύρήσει καί ταύτην ικανήν δι' άλληγορία μίμησιν ύπό τού ποιητού διά τε Ώτου καί Έπιάλτου γινομένην. Ούτω γάρ καί ό ποιητή περί αύτών έφη·

Οϊρα καί άθανάτοισιν άπειλήτην έν Όλύμπῳ
Φυλόπιδα στήσειν πολυάϊκο πολέμοιο·
Όσσαν έπ' Ούλύμπῳ μέμασαν θέμεν, αύτάρ έπ' Όσση
Πήλιον είνοσίφυλλον, ϊν' ούρανό άμβατό εΐη.

Όμοίω δέ καί περί του άπ' ουρανών κατενεχθέντο εχθρού τή άνθρωπότητο , ον διάβολον αί θείαιγραφαί καλούσιν, άπό τή πρώτη αύτού προ τόν άνθρωπον διαβολή ταύτη τή προσηγορία τυχόντα· καί εϊ τι άκριβώ σκοπείν έθέλοι, εύροι άν τόν ποιητήν τού μέν διαβόλου ονόματο ούδαμώ μεμνημένον, έκ δέ τή κάκιστη αύτού πράξεω τήν ονομασίαν πεποιημένον· Άτην γάρ αύτόν ό ποιητή όνομάζων ύπό τού κατ' αύτού θεού καθηρήσθαι αύτόν έκ τού ούρανού λέγει, ώσπερ άκριβώ τών ύπό Ήσαΐου τού προφήτου περί αύτού είρημένων μεμνημένο -ητών. Ούτω έν τή έαυτού ποιήσει γέγραφεν·

Αύτίκα δ' ειλ' Άτην κεφαλή λιπαροπλοκάμοιο,
Χωόμενο φρεσίν ήσι, καί ώμοσε καρτεράν όρκον
Μήποτ' έ Ούλυμπόν τε καί ούρανόν άστερόεντα
Αύτι έλεύσεσθαι Άτην, ή πάντα άάται.
Ώ είπών έρριψεν άπ' ούρανού άστερόεντο ,
Χειρί περιστρέψα · τάχα δ' ϊκετο έργ' άνθρώπων.

Καί Πλάτων δέ, μετά τόν θεόν καί τήν ύλην τό είδο τρίτην άρχήν είναιλέγων, ούκ άλλοθέν ποθεν άλλά παρά Μωύσέω τήν πρόφασιν ειληφώ φαίνεται, τό μέν τού είδου όνομα άπό τών Μωύσέω μεμαθηκώ -ητών, ού διδαχθεί δέ τηνικαύτα παρά τών είδότων ότι ούδέν έκτο μυστική θεωρία τών ύπό Μωύσέω είρημένων σαφώ γινώσκειν έστί δυνατόν. Γέγραφε γάρ Μωϋσή ώ τού θεού περί τή σκηνή προ αύτόν είρηκότο ούτω · Καί ποιήσει μοι κατά πάντα, όσα έγώ δεικνύω σοι έν τφ όρει, τό παράδειγμα τή σκηνή . Καί πάλιν· Καί άναστήσει τήν σκηνήν κατά τό παράδειγμα πάντων τών σκευών αυτή , καί ούτω ποιήσει . Καί αύθι μικρόν ύστερον ούτω · Ώρα, ποιήσει κατά τόν τύπον τόν δεδειγμένον σοι έν τφ όρει. Τούτοι ούν έντυχών ό Πλάτων καί ού μετά τή προσηκούση θεωρία δεξάμενο τά γεγραμμένα ρητά, φήθη ειδό τι χωριστόν προϋπάρχειν τού αισθητού, ό καί παράδειγμα τών γενομένων ονομάζει πολλάκι , έπειδή τό Μωύσέω ούτω περί τή σκηνή σημαίνει γράμμα· Κατά τό είδο τό δειχθέν σοι έν τφ όρει, ούτω ποιήσει αύτό.

Όμοίω δέ καί έπί τή γη καί τού ουρανού καί τού άνθρώπου σφαλεί φαίνεται· καί τούτων γάρ ειδέα είναι οίεται. Επειδή γάρ Μωύσή ούτω γέγραφεν· Έν άρχή έποίησεν ό θεό τόν ούρανόν καί τήν γήν, ειτα παραυτά συνάπτει λέγων· Ή δέ γή ήν άόρατο καί άκατασκεύαστο , φήθη ότι ταύτην μέν περί ή έφη Ή δέ γή ήν τήν προϋπάρχουσαν ειρήσθαιγήν, έπειδή Μωύσή έφη· Ή δέ γή ήν άόρατο καί άκατασκεύαστο · ταύτην δέ περί ή λέγει Έποίησεν ό θεό τόν ούρανόν καί τήν γήν φήθη ταύτην λέγειν αύτόν τήν κατά προϋπάρχον είδο ύπό τού θεού γενομένην αισθητήν. Όμοίω δέ καί περί τού γενομένου ούρανού· τόν μέν πεποιημένον ούρανόν, ον καί στερέωμα ώνόμασεν, τούτον είναι τόν γενόμενον αισθητόν, έτερον δέ είναι τόν νοητόν, περί ού ό προφήτη έφη· Ό ούρανό τού ούρανού τφ κυρίω, τήν δέ γήν έδωκε τοϊ υιοί τών άνθρώπων. Καί περί ανθρώπου δέ όμοίω · πρότερον μέν ονόματο άνθρώπου μέμνηται Μωύσή , ειτα μετά τά πολλά τών κτισμάτων περί πλάσεω άνθρώπου πεποίηται μνήμην, ούτω λέγων· Καί έποίησεν ό θεό τόν άνθρωπον, χούν άπό τή γή . Ώιήθη γούν τόν μέν πρότερον όνομασθέντα άνθρωπον προύπάρχειν τού γενομένου, τόν δέ έκ τή γή πλασθέντα ύστερον κατά τό προϋπάρχον είδο γεγενήσθαι. Ότι δέ έκ γή άνθρωπο πέπλασται, καί Όμηρο άπό τή παλαιά καί θεία ιστορία μαθών, τή λεγουση Γή εί καί ει γήν άπελεύση, τό άψυχον τού Έκτορο σώμα κωφήν ονομάζειγήν. Έφη γάρ που κατά τού Αχιλλεω μετά θάνατον τό τού Έκτορο σύροντο σώμα·

Κωφήν γάρ δή γαίαν άεικίζει μενεαίνων.

Καί αύθι άλλαχού που τόν Μενέλαον λέγοντα τοϊ μή έτοίμω δεξαμένοι τήν τού Έκτορο περί τή μονομαχία πρόσκλησιν·

Άλλ' ύμεί μέν πάντε ύδωρ καίγαια γένοισθε!

δι' ύπερβάλλουσαν οργήν ει τήν αρχαίαν αύτού έκ γή άναλύων πλάσιν. Ταύτα άπό τών άρχαίων ιστοριών έν Αίγύπτω μεμαθηκότε Όμηρο καί Πλάτων έν τοι έαυτών γεγράφασι λόγοι .

Έπεί πόθεν άλλοθεν μεμαθηκώ ό Πλάτων πτηνόν

άρμα έλαύνειν τόν Δία έν ούρανφ Λέγει, εί μή ταί τών προ-
φητών έντυχών ίστορίαι ; Έγνω γάρ άπό τών του προφήτου
•ητών περί τών Χερουβείμ ούτω είρημένων· Καί έξήλθεν
δόξα κυρίου άπό τού οίκου καί έπέβη έπί Χερουβείμ, καί άνέ-
Λαβεν τά Χερουβείμ τά πτέρυγα αύτών, καί οί τροχοί έχό-
μενοι αύτών, καί δόξα κυρίου θεού Ισραήλ ήν έπ' αύτοί ύπεράνωθεν. Ένθεν όρμώμενο ό μεγαλόφωνο Πλάτων μετά πολ-
λή παρρησία βοά λέγων· Ό μέν δή μέγα έν ούρανφ Ζεύ
πτηνόν άρμα έλαύνων. Έπεί πόθεν άΛΛοθεν μεμαθηκώ ταύτα
γέγραφεν, εί μή παρά Μωύσέω καί τών προφητών; Πόθεν
δέ τήν πρόφασιν ειληφώ καί έν τή πυρώδει ούσίμ τόν θεόν
είναι έφη; Ούκ άπό τή τρίτη τών Βασιλειών ιστορία , ένθα
γέγραπται· Ούκ έν τφ πνεύματι κύριο · καί μετά τό πνεύμα
συσσεισμό , ούκ έν τφ συσσεισμφ κύριο · καί μετά τόν συσ-
σεισμόν πύρ, ούκ έν τφ πυρί κύριο · καί μετά τό πύρ φωνή
αύρα Λεπτή ; ΑΛΛ' έκείνα μέν κατ' άναγωγήν μετά πολλή
θεωρία τοί θεοσεβέσι νοείν άναγκαίον· Πλάτων δέ, ού
μετά τή προσηκούση θεωρία προσεχών τοί -ητοί , έν τή
πυρώδει ούσίμ τόν θεόν είναι έφη.

Ει δέ τι καί περί τή άνωθεν παρά θεού κατιούση
έπί τού άγιου άνδρα δωρεά , ήν πνεύμα άγιον όνομάξουσιν
οί ιεροί προφήται, άκριβώ σκοπείν έθέλοι, εύροι άν καί
ταύτην ύπό Πλάτωνο έν τφ προ Μένωνα λογά) δι' ετέρου
ονόματο κηρυττομένην· δεδιώ γάρ τήν τού θεού δωρεάν
πνεύμα άγιον όνομάξειν, ϊνα μή δόξη τή τών προφητών *επό-
μενο* διδασκαλίμ έχθρό Ελλήνων είναι, τό μέν άνωθεν αύτό
παρά θεού κατιέναι ομολογεί, ού μήν πνεύμα άγιον άλλά άρε-
τήν όνομάξειν αύτό ήξίου. Ούτω γάρ προ τόν Μένωνα έν
τφ περί άναμνήσεω λογά), πολλά πρότερον περί τή άρετή
ξητήσα , πότερόν ποτέ διδακτόν ή άρετή ή ού διδακτόν άλλ'
άσκητόν, ή ούτε άσκητόν ούτε μαθητόν άλλά φύσει παραγινό-
μενον τοί άνθρώποι ή άλλη) τινί τρόπψ, ύστερον αύταί
λέξεσιν ούτω άποφαίνεται λέγων· Εί δέ νύν ήμεί έν παντί
τφ λογά) τούτω καλώ έξητήσαμέν τε καί έλέγομεν, άρετή
άν εϊη ούτε φύσει ούτε διδακτόν, άλλά θείμ μοίρμ παρα-
γινομένη άνευ νού οί άν παραγίνηται. Ταύτα, οίμαι, σα-

φω παρά τών προφητών περί του άγιου πνεύματο μεμαθηκώ Πλάτων, ει τό τή άρετή όνομα μεταφέρων φαίνεται· ομοίω γάρ ώσπερ οί Ιεροί προφήται τό εν καί τό αύτό πνεύμα ει επτά πνεύματα μερίζεσθαί φασιν, ούτω καί *αυτό* , μίαν καί τήν αύτήν όνομάζων άρετήν, ταύτην ει τέσσαρα άρετά μερίζεσθαί λέγει, τού μέν άγιου πνεύματο ούδαμώ μνημονεύειν έθέλων, διά δέ τίνο άλληγορία τά ύπό τών προφητών περί τού άγιου πνεύματο είρημένα άπαγγέλλων σαφώ . Ούτω γάρ προ τφ τέλει τού λόγου προ τόν Μένωνα έφη· Έκ μέν τοίνυν τούτου τού λογισμού, ώ Μένων, θείμ μοίρα φαίνεται ήμίν παραγινομένη ή άρετή οί άν παραγίνηται· τό δέ σαφέ παρ' αύτού είσόμεθα τούτο, όποίψ τινί τρόπψ τοί άνθρώποι παραγίνεται άρετή, όταν πρότερον έπιχειρήσωμεν αύτό καθ' αύτό ζητείν, τί ποτέ έστιν άρετή. Όράτε όπω τήν άνωθεν κατιούσαν δωρεάν άρετήν μόνον ονομάζει· έτι δέ ζητήσεω άξιον είναι νομίζει, πότερόν ποτέ άρετήν ή έτερόν τι αύτό όνομάζεσθαι προσήκει, δεδιώ αύτό φανερώ άγιον όνομάζειν πνεύμα, ίνα μή δόξη τή τών προφητών έπεσθαι διδασκαλίμ.

Πόθεν δέ μαθών ό Πλάτων τόν χρόνον μετ' ούρανού γεγενήσθαί έγνω; Ούτω γάρ γέγραφε· Χρόνο δ' ούν μετ' ούρανού γέγονεν, ίνα άμα γενόμενοι άμα καί λυθώσιν, άν ποτέ λύσι αύτών γίνηται. Ούχί καί τούτο άπό τή θεία Μωύσέω Ιστορία μεμαθηκώ ; Έγνω γάρ ότι ή του χρόνου γένεσι έκ τε ήμερών καί μηνών καί ενιαυτών τήν άρχήν τή συστάσεω είληφεν. Ώ ούν τή πρώτη ήμέρα , τή μετ' ούρανού γενομένη , άρχήν τού παντό χρόνου παρεσχηκυία (ούτω γάρ Μωϋσή γέγραφεν· Έν άρχή έποίησεν ό θεό τόν ούρανόν καί τήν γήν· είτα παραυτά συνάπτει λέγων· Καί έγένετο ήμέρα μία, ώ άπό μέρου τόν πάντα σημαίνων χρόνον), ό Πλάτων τήν ήμέραν ονομάζει χρόνον, ίνα μή δόξη ήμέρα μεμνημένο , ώ πάντη τοί Μωύσέω έπόμενο -ητοί , παρά Αθηναίοι κατηγορείσθαι. Πόθεν δέ καί περίλύσεω ούρανού φαντασθεί ούτω γέγραφεν; Ούχί καί τούτο παρά τών Ιερών προφητών μεμαθηκώ καί ούτω είρήσθαι ύπ' αύτών νομίσα ;

Εί δέ καί τόν περί τών άγαλμάτων τι έξετάζοι λόγον, πόθεν όρμώμενοι οί πρώτοι τού θεού ύμών κατασκευά-

σαντε ἀνθρώπων μορφά ἐχειν αυτού διέγνωσαν, εὑρήσεικαί τούτο ἀπό τή θεία ιστορία αὐτού μεμαθηκότα . Τή γάρ Μωϋσέω ιστορία ἐκ προσώπου τού θεού λεγούση · Ποιήσωμεν ἀνθρωπον κατ' εικόνα ἡμετέραν καί ὁμοίωσιν, ὡ ούτω εἰρήσθαι τών ἀνθρώπων κατά τήν μορφήν ἐοικότων τφ *θεφ*, ούτω κατασκευάζειν τού θεού *αυτών* ἠρξαντο, ἐκ τού ὁμοιου τό ὁμοιον δημιουργείν οἰόμενοι. Τού χάριν μνημονεϋσαι τούτων νυνί προήχθην, ὡ ἀνδρε Ἐλληνε ; Ένα γνώτε ότι τήν ἀληθή θεοσέβειαν οὐ δυνατόν παρά τούτων μανθάνειν τών μηδέ ἐν οι ὑπό τών ἐξωθεν ἐθαυμάσθησαν ίδιον τιγράψαι δυνηθέντων, ἀλλά διά τίνο ἀλληγορία τά ὑπό Μωϋσέω καί τών λοιπών προφητών εἰρημένα ἐν τοί ἑαυτών συγγράμμασιν ἀπηγγελκότων.

Καιρό ούν ἡκει νϋν πεισθέντα ὑμά , ὡ ἀνδρε Ἐλληνε , ἀπό τών ἐξωθεν ιστοριών, ότι πολλφ πρεσβύτατο Μωϋσή καί οἱ λοιποί προφήται γεγόνασιν πάντων τών παρ' ὑμίν σοφών γεγενήσθαι νομισθέντων, τή παλαιά μέν ὑμά τών προγόνων ἀποστήναι πλάνη , ἐντυχείν δέ ταί θείαι τών προφητών ἱστορίαι καίγνώναι παρ' *αυτών* τήν ἀληθή θεοσέβειαν, οὐ λόγων ὑμίν ἀπαγγελλόντων τέχνα , οὐδέ πιθανώ καί πιστευτικώ λεγόντων (τούτο γάρ ἰδιον τών τήν ἀλήθειαν κλέπτειν ἐθελόντων), ἀλλά ἀπλώ τοί ἐπιτυχουσιν ὀνόμασί τε καί ρήμασι χρωμένων, καί ταύθ' ὑμίν ἀπαγγελλόντων ἁ τό άγιον ἐπ' αὐτού κατελθόν πνεύμα τού τήν ἀληθή θεοσέβειαν μανθάνειν βουλομένου δι' *αυτών* διδάσκειν προήρηται. Πάσαν ούν αιδώ καί παλαιάν ἀνθρώπων πλάνην καί τόν τών ὀγκων φαντασιώδη παρωσάμενοι ψόφον, δι' ού καί τήν πάσαν ἀπόλαυσιν ἐχειν οϊεσθε, ἐχεσθε τών ὑμίν συμφερόντων. Οὐδέν γάρ ἐσται παρ' ὑμών οὐδέ περί τού προγόνου ὑμών πλημμελέ , εἰ ει τήν ἐναντίαν τρέπεσθαι νυνί τή ἐξ ἐκείνων βούλεσθε πλάνη , οΰ εἰκό ἐν μδου νυνί ἐκπρόθεσμον μετάνοιαν μετανοουντα ὀδύρεσθαι· οι εἰ δυνατόν ἡν ἐκείθεν δηλουν ὑμίν τά μετά τελευτήν τουδε τού βίου συμβεβηκότα αὐτοι , ἐγνωτε ἀν όσων ὑμά ἀπαλλάξαι κακών προείλοντο. Νυνί δέ ἐπεί μή δυνατόν ἐν τφ παρόντι μήτε παρ' ἐκείνων ὑμά μανθάνειν μήτε μήν παρά τών ἐνταύθα τήν ψευδώνυμον ταύ-

την φιλοσοφίαν φιλοσοφειν έπαγγελλομένων, άκόλουθον ύμίν έσται λοιπόν τήν τών προγόνων ύμών άπωσαμένου πλάνην έντυγχάνειν ται τών ιερών άνδρών προφητείαι , μή δοκιμότητα φράσεω παρ' αύτών αίτούντα (ού γάρ έν λόγοι άλλ' έν έργοι τά τή ήμετέρα θεοσεβεια πράγματα), καί μαθείν παρ' αύτών τά αίτια ύμίν τή αιωνίου ζωή έσόμενα. Οί γάρ μάτην τό τή φιλοσοφία έπηρεάζοντε όνομα ούδέν είδότε έλέγχονται, ώ καί αύτοί όμολογείν καί άκοντε άναγκάζονται, δι' ών ού προ άλλήλου στασιάζουσι μόνον, άλλά καί τά *εαυτών* άλλοτε άλλω έκτίθενται δόξα .

Εί δέ ή τάληθού εύρεσι όρο τι λέγεται παρ' αύτοί φιλοσοφία , πώ οί τή άληθού μή τυχόντε γνώσεω τού τή φιλοσοφία ονόματο είσιν άξιοι; Είγάρ ό τών παρ' ύμίν σοφών σοφώτατο Σωκράτη , φ καί τό χρηστήριον ύμών, ώ αύτοί φάτε, μαρτυρεί λέγον·

Ανδρών άπάντων Σωκράτη σοφώτατο ,
ομολογεί μηδέν είδέναι, πώ οί μετ' αύτόν καί τά έν ούρανοι έπηγγέλλοντο είδέναι; Σωκράτη γάρ έαυτόν σοφόν διά τούτ' είρήσθαι έφη, ότι τών λοιπών άνθρώπων ά μή ϊσασι προσποιουμένων είδέναι αύτό ούκ ώκνει μηδέν είδέναι όμολογείν. Έφη γάρ ούτω · Έοικα ούν αύτφ τούτψ τφ σμικρφ σοφώτατο είναι, ότι ά μή οιδα ούδέ οϊομαι είδέναι. Μηδεί δέ οίέσθω είρωνευόμενον άγνοιαν προσποιείσθαι Σωκράτη, έπειδή πολλάκι έν τοι διαλόγοι εϊωθε τούτο ποιείν· ή γάρ τελευταία ·ήσι τή άπολογία , ήν έπί τό δεσμωτήριον άπιών έφη, δηλοί μετά σπουδή αύτόν καί άληθεία τήν άγνοιαν όμολογείν. Έφη γάρ ούτω · Αλλά γάρ ήδη ώρα άπιέναι, έμοί μέν τεθνηξομένψ, ύμίν δέ βιωσομένοι . Όπότεροι δέ ήμών έπί τό άμεινον πράγμα έρχονται, άδηλον παντί πλήν ή τφ θεφ. Αλλά Σωκράτη μέν ταύτην ύστάτην έν τφ Αρεία) παγω φωνήν άφεί έπί τό δεσμωτήριον ώρμησε, τφ θεφ μονά) τήν τών παρ' ήμίν άδήλων πραγμάτων άναφέρων γνώσιν, οί δέ μετ' αύτόν, μηδέ τά έπίγή γνώναι δυνάμενοι, τά έν ούρανοι ώ έωρακότε είδέναι έπαγγέλλονται. Ό γούν Αριστοτέλη , ώ άκριβέστερον Πλάτωνο τά έν ούρανοι έωρακώ , ούχ ώσπερ ό Πλάτων έν τή πυρώδει ούσίμ τόν θεόν είναι λέγει (ούτω

καί αυτό έφη), άλΛ' έν τφ αίθεριώδει πέμπτω στοιχείφ είναι αύτόν άπεφήνατο. Καί περί τούτων πιστεύεσθαι εαυτόν διά δοκιμότητα φράσεω άξιων, ούδέ τήν τού Εύρίπου φύσιν τού όντο έν ΧαΛκίδιγνώναι δυνηθεί , διά ποΛΛήν άδοξίαν καί αισχύνην Λυπηθεί μετέστη τού βίου. Μηδεί ούν τών εύ φρονούντων προτέραν ήγείσθω τή έαυτού σωτηρία τήν τούτων εύγλωττίαν, άΛΛά κατά τήν παλαιάν έκείνην ιστορίαν κηρφ τά ώτα φραξάμενο τήν έκ τών Σειρήνων αύτών *ενοχλούσαν* ήδεϊαν φευγέτω βλάβην- οί γάρ προειρημένοι άνδρε , ώσπερ τι δέλεαρ τήν εύγλωττίαν προϊσχόμενοι, πολλού άπάγειν τή ορθή θεοσεβεία προήρηνται, μιμούμενοι τόν τήν πολυθεότητα τού πρώτου άνθρώπου διδάξαι τολμήσαντα. Οί μή πείθεσθαι ύμά άξιώ, έντυγχάνειν δέ ταί τών ιερών άνδρών προφητείαι . Εί δέ τι όκνο ή παλαιά τών προγόνων ύμών δεισιδαιμονία τέω έντυγχάνειν ύμά ται τών άγιων άνδρών προφητείαι κωλύει, δι' ών δυνατόν μανθάνειν ύμά ένα καί μόνον είναι θεόν, ό πρώτον έστι τή άληθού θεοσεβεία γνώρισμα, τφ γούν πρότερον ύμά τήν πολυθεότητα διδάξαντι, ύστερον δέ λυσιτελή καί άναγκαίαν παλινωδίαν ^σαι προελομένφ πείσθητε Όρφεϊ, ταύτ' είρηκότιά μικρφ πρόσθεν γέγραφα, καί τοί λοιποϊ δέ τοί τά αύτά περί ενό θεού γεγραφόσι πείσθητε. Θεία γάρ ύπέρ ύμών προνοία έργον γέγονε τό καί άκοντα τούτου μαρτυρείν τά ύπό τών προφητών περί ένό θεού είρημένα άληθή είναι, ϊνα παρά πάντων ό τή πολυθεότητο άθετούμενο λόγο άφορμήν ύμίν παρέχη τή άληθού γνώσεω .

Έσταιδέ ύμίν -μδίω τήν ορθήν θεοσέβειαν έκ μέρου παρά τή παλαιά Σιβύλλη , έκ τίνο δυνατή έπιπνοία διά χρησμών ύμά διδασκούση , μανθάνειν, ταύθ' άπερ έγγύ είναι δοκεϊ τή τών προφητών διδασκαλία . Ταύτην δέ έκ μέν Βαβυλώνο ώρμήσθαί φασι, Βηρώσσου τού τήν Χαλδαϊκήν ιστορίαν γράψαντο θυγατέρα ούσαν, ει δέ τά μέρη τή Καμπανία ούκ οίδ' όπω διαβάσαν έκεί τού χρησμού έξαγορεύειν έν τινιΚουμμ ούτω καλουμένη πόλει, έξ σημείοι διεστώση Βάίων, ένθα τά θερμά τή Καμπανία είναι συμβαίνει. Έθεασάμεθα δέ έν τή πόλει γενόμενοι καί

τινα τόπον, έν φ βασιλικήν μεγίστην έξ ενό έξεσμένην λίθου έγνωμεν, πράγμα μέγιστον καί παντό θαύματο άξιον, ένθα τού χρησμού αύτήν άπαγγέλλειν οί ώ τά πάτρια παρειληφότε παρά τών έαυτών προγόνων έφασκον. Έν μέσφ δέ τή βασιλική έπεδείκνυον ήμίν τρει δεξαμενά έκ τού αύτού έξεσμένα λίθου, ών πληρουμένων ύδατο λούεσθαι αύτήν έν αύταϊ έλεγον, καί στολήν άναλαμβάνουσαν ει τόν ένδότατον τή βασιλική βαδίζειν οίκον έκ τού αύτού έξεσμένον λίθου, καί έν μέσφ τφ οίκω καθεζομένην έπί ύψηλού βήματο καί θρόνου ούτω τού χρησμού έξαγορεύειν. Ταύτη δέ τή Σιβύλλη ώ χρησμφδου πολλοί μέν καί άλλοι τών συγγραφέων μέμνηνται, καί Πλάτων δέ έν τφ Φαίδρφ. Δοκεί δέ μοι τοί ταύτη χρησμοί έντυχών ό Πλάτων τού χρησμφδού έκθειάζειν· έώρα γάρ τά ύπ' αύτή πάλαι προειρημένα έργοι πληρούμενα. Καί διά τούτο θαυμάσα έν τφ προ Μένωνα λογά) αύταϊ λέξεσιν έπαινών τού χρησμφδού ούτω γέγραφεν· Όρθώ άρα άν καλοιμεν θείου αύτού , ού δή νυν λέγομεν χρησμφδού - ούχ ήκιστα φαίμεν άν τούτου τε θείου είναι καί ένθουσιάζειν, έπίπνου όντα καί κατεχομένου έκ τού θεού, όταν κατορθώσιλέγοντε πολλά καί μεγάλα πράγματα, μηδέν είδότε ών λέγουσι· σαφώ καί φανερώ ει τού Σιβύλλη άφορών χρησμού . Δύτη γάρ ούχ, ώσπερ οί ποιηταί καί μετά τό γράψαι τά ποιήματα, είχεν έξουσίαν διορθουσθαι καί έπιξέειν μάλιστα διά τήν τών μέτρων άκρίβειαν, άλλ' έν μέν τφ τή έπιπνοία καιρφ τά τή προφητεία έπλήρου, παυσαμένη δέ τή έπιπνοία έπέπαυτο καί ή τών είρημένων μνήμη. Τούτ' ούν αίτιον τού μή πάντα τά μέτρα τών έπών τή Σιβύλλη σώζεσθαι. Αύτοίγάρ έν τή πόλειγενόμενοι παρά τών περιηγητών μεμαθήκαμεν, τών καί τού τόπου ήμίν, έν οί έχρησμφδει, ύποδειξάντων καί φακόν τινα έκ χαλκού κατεσκευασμένον, έν φ τά λείψανα αύτή σώζεσθαι έλεγον. Έφασκον δέ μετά πάντων ών διηγούντο καί τούτο ώ παρά τών προγόνων άκηκοότε , ότι οί έκλαμβάνοντε τού χρησμού τηνικαυτα, έκτο παιδεύσεω όντε , πολλαχου τή τών μέτρων άκριβεία διήμαρτον· καί ταύτην έλεγον αιτίαν είναι τή ενίων έπών άμετρία , τή μέν χρησμφδου διά τό

πεπαύσθαι τή κατοχή καί τή έπιπνοία μή μεμνημένη τών είρημένων, τών δέ ύπογραφέων δι' άπαιδευσίαν τή τών μέτρων άκριβεία έκπεπτωκότων. Διά τούτο τοίνυν τόν Πλάτωνα ει τού τή Σιβύλλη άφορώντα χρησμού περί τών χρησμῳδών τούτ' είρηκέναι δήλον. Έφη γάρ ούτω · Όταν κατορθώσι λέγοντε πολλά καί μεγάλα πράγματα, μηδέν ειδότε ών λέγουσι.

Πλήν άλλ' έπειδήπερ, ώ άνδρε Έλληνε , ούκ έν ποιητικοί μέτροι τά τή άληθού θεοσεβεία πράγματα ούδέ έν τή παρ' ύμίν εύδοκιμούση παιδεύσει, άφέμενοι λοιπόν τή τών μέτρων καί λόγων άκριβεία , τοι ύπ' αύτή είρημένοι άφιλονείκω προσέχοντε γνώτε πόσων ύμίν άγαθών αιτία έσται, τήν τού σωτήρο ήμών Ιησού Χριστού άφιξιν σαφώ καί φανερώ προαγορεύουσα· ό τού θεού ύπάρχων λόγο άχώρητο δυνάμει, τόν κατ' εικόνα θεού καί όμοίωσιν πλασθέντα άναλαβών άνθρωπον, τή τών άρχαίων ήμά προγόνων άνέμνησε θεοσεβεία , ήν οί έξ αύτών γενόμενοι άνθρωποι καταλιπόντε διδασκαλίμ βασκάνου δαίμονο έπί τήν τών μή θεών έτράπησαν θρησκείαν. Εί δέ τι όκνο ύμίν ενοχλεί πίστεω περί τή τού άνθρώπου πλάσεω , πείσθητε τούτοι οι έτι προσέχειν οϊεσθε δεϊν, καί γνώτε ότι τό παρ' ύμίν χρηστήριον, άξιωθέν ύπό τίνο ύμνον τού παντοκράτορα έκδουναι θεού, ούτω έν μέσῳ τού ύμνου έφη·

Ό πρώτον πλάσα μερόπων, Αδάμ δέ καλέσσα .
Καί τούτον σώζεσθαι τόν ύμνον παρά πολλοϊ ών ϊσμεν συμβαίνει ει έλεγχον τών μή πείθεσθαι τή ύπό πάντων μαρτυρουμένη άληθεία βουλομένων. Εί τοίνυν, ώ άνδρε Έλληνε , μή προτιμοτέραν ήγείσθε τή ύμών αύτών σωτηρία τήν περί τών μή όντων θεών ψευδή φαντασίαν, πείσθητε, ώσπερ έφην, τή άρχαιοτάτη καί σφόδρα παλαιά Σιβύλλη, ή τά βίβλου έν πάση τή οικουμένη σώζεσθαι συμβαίνει, περί μέν τών λεγομένων θεών ώ μή όντων άπό τίνο δυνατή έπιπνοία διά χρησμών ύμά διδασκούση, περί δέ τή τού σωτήρο ήμών Ιησού Χριστού μελλούση έσεσθαι παρουσία καί περί πάντων τών ύπ' αύτού γίνεσθαι μελλόντων σαφώ καί φανερώ προαναφωνούση· έσται γάρ ύμίν άναγκαϊον προγύμνασμα ή

τούτων γνώσι   τή   τών ιερών ἀνδρών προφητεία . Εἰ δέ τι οἴοιτο παρά τών πρεσβυτάτων παρ' αὐτοί   ὀνομασθέντων φιλοσόφων τόν περί θεού μεμαθηκέναι λόγον, Ἄμμωνό   τε καί Ἑρμου ἀκουέτω· Ἄμμωνο   μέν ἐν τοί   περί αὐτού λόγοι πάγκρυφον τόν θεόν ὀνομάζοντο , Ἑρμου δέ σαφώ   καί φανερώ   λέγοντο · Θεόν νοήσαι μέν ἐστι χαλεπόν, φράσαι δέ ἀδύνατον, ω καί νοήσαι δυνατόν. Πανταχόθεν τοίνυν εἰδέναι προσήκει, ότι οὐδαμώ   ἑτέρω   περί θεού ή τή   ορθή   θεοσεβεία   μανθάνειν οἱόν τε ή παρά τών προφητών μόνων, τών διά τή   θεία   ἐπιπνοία   διδασκόντων ὑμά .

Τού *αγίου* Ιουστίνου φιΛοσόφου καί μάρτυρο προ ΈΛΛηνα

Τατιανού προ ΈΛΛηνα .

Μή πάνυ φιΛέχθρω διατίθεσθε προ τού βαρβάρου , ώ άνδρε ΈΛΛηνε , μηδέ φθονήσητε τοί τούτων δόγμασιν. ποιον γάρ επιτήδευμα παρ' ύμΐν τήν σύστασιν ούκ άπό βαρβάρων έκτήσατο; ΤεΛμησσέων μεν γάρ οί δοκιμώτατοι τήν δι' ονείρων έξεύρον μαντικήν, Κάρε τήν διά τών άστρων πρόγνωσιν, πτήσει ορνίθων Φρύγε καί Ίσαύρων οί παΛαίτατοι, Κύπριοι θυτικήν, άστρονομείν Βαβυλώνιοι, μαγεύειν Πέρσαι, γεωμετρείν Αιγύπτιοι, τήν διά γραμμάτων παιδείαν Φοίνικε , όθεν παύσασθε τά μιμήσει εύρέσει άποκαΛούντε . ποίησιν μεν γάρ άσκείν καί μδειν Όρφεύ ύμά έδίδαξεν, ό δέ αύτό καί μυείσθαι· Τουσκανοί πΛάττειν, ιστορία συντάττειν αί παρ' Αίγυπτίοι τών χρόνων άναγραφαί. Μαρσύου δέ καί ΌΛύμπου τήν αύλητικήν άπηνέγκασθε· Φρύγε δέ
[οί] άμφότεροι· τήν διά
σύριγγο άρμονίαν άγροικοι συνεστήσαντο. Τυρρηνοί σάλπιγγα, χαλκεύειν Κύκλωπε , καί έπιστολά συντάσσειν ή Περσών ποτέ ήγησαμένη γυνή, καθά φησιν Ελλάνικο · Άτοσσα δέ όνομα αύτή ήν. καταβάλετε τοιγαρούν τούτον τόν τύφον μηδέ προβάΛΛεσθε •ημάτων εύπρέπειαν, οΐτινε ύφ' ύμών αύτών επαινούμενοι συνηγόρου τού οίκοι κέκτησθε. χρή δέ τόν νούν έχοντα τήν άφ' ετέρων περιμένειν μαρτυρίαν συνμδειν τε καί έν τή τού Λόγου προφορμ. νύν δέ μόνοι ύμίν άποβέβηκε μηδέ έν ταί όμιΛίαι όμοφωνείν. Δωριέων μέν γάρ ούχ ή αύτή Λέξι τοί άπό τή Αττική , ΑίοΛεί τε ούχ ομοίω τοί Ίωσι φθέγγονται· στάσεω δέ ούση τοσαύτη παρ' οι
ούκ έχρήν άπορώ τίνα
με δει καλείν Έλληνα, καίγάρ τό πανατοπώτατον, τά μή συγγενεί ύμών έρμηνεία τετιμήκατε, βαρβαρικαΐ τε φωναΐ έσθ' ότε καταχρώμενοι συμφύρδην ύμών πεποιήκατε τήν διάλεκτον, τούτου χάριν άπεταξάμεθα τή παρ' ύμίν σοφία κάν εί πάνυ σεμνό τι ήν έν αύτή. κατά γάρ τόν κωμικόν ταύτά έστιν έπιφυΛΛίδε καί στωμύλματα, χελιδόνων μουσεία, λωβηταί τέχνη , Λαρυγγιώσί τε οί ταύτη έπιέμενοι καί κοράκων άφίενται φωνήν. ρητορικήν μέν γάρ έπ' άδικίμ καί συκοφαντία συνεστήσασθε, μισθού πιπράσκοντε τών λόγων ύμών τό αύτεξούσιον καί πολ-

λάκι   τό νυν δίκαιον αύθι   ούκ άγαθόν παριστώντε · ποιητικήν δέ, μάχα   ίνα συντάσσητε θεών καί έρωτα   καί
 ψυχή   δια-
φθοράν.

Τί γάρ σεμνόν φιλοσοφούντε   έξηνέγκατε; τί   δέ τών πάνυ σπουδαίων άλαζονεία   έξω καθέστηκεν; Διογένη πιθάκνη   καυχήματι τήν αύτάρκειαν σεμνυνόμενο   πολύποδο ώμοβορίμ πάθει συσχεθεί   είλεφ διά τήν άκρασίαν άποτέθνηκεν. Αρίστιππο   έν πορφυρίδι περιπατών άξιοπίστω   ήσωτεύσατο. Πλάτων φιλοσοφών ύπό Διονυσίου διά γαστριμαργίαν έπιπράσκετο. καί Αριστοτέλη   άμαθώ   όρον τή προνοίμ θεί   καί τήν εύδαιμονίαν έν οί   ήρέσκετο περιγράψα , λίαν άπαιδεύτω Αλέξανδρον τό μεμηνό   μειράκιον έκολάκευεν, όστι   Αριστοτελικώ   πάνυ τόν εαυτού φίλον διά τό μή βούλεσθαι προσκυνείν αύτόν καθείρξα   ώσπερ άρκτον ή πάρδαλιν περιέφερε, πάνυ γούν έπείθετο τοί   τού διδασκάλου δόγμασιν τήν άνδρείαν καί τήν άρετήν <έν> συμποσίοι   έπιδεικνύμενο   καί τόν οίκείον καί πάνυ
 φίλτατον διαπείρων τφ δόρατι καί πάλιν κλαίων καί άποκαρτερών προφάσει λύπη , ϊν' ύπό τών οικείων μή μισηθή. γελάσαιμι δ' άν καί τού   μέχρι νύν τοί   δόγμασιν αύτού καταχρωμένου , οΐ τά μετά σελήνην άπρονόητα λέγοντε   είναι, προσγειότεροι παρά τήν σελήνην ύπάρχοντε   καί κατώτεροι τού ταύτη δρόμου, προνοούσι τών άπρονοήτων· παρ' οί   δέ ούκ έστι κάλλο , ού πλούτο , ού ·ώμη σώματο , ούκ εύγένεια, παρά τούτοι   ούκ έστι κατά τόν Αριστοτέλην τό εύδαιμον. καί οί τοιούτοι φιλοσοφείτωσαν.

Τόν γάρ Ηράκλειτον ούκ άν άποδεξαίμην έμαυτόν έδιδαξάμην είπόντα διά τό αύτοδίδακτον είναι καί ύπερήφανον ούδ' άν έπαινέσαιμι κατακρύψαντα τήν ποίησιν έν τφ τή   Αρτέμιδο   ναφ, μυστηριωδώ   όπω   ύστερον ή ταύτη   έκδοσι   γίνηται. καί γάρ οί   μέλον έστι περί τούτων, φασίν Εύριπίδην τόν τραγωδοποιόν κατιόντα καί άναγινώσκοντα διά μνήμη   κατ' ολίγον τό Ήρακλείτειον σκότο   τοί   σπουδαίοι   παραδεδωκέναι. τούτου μέν ούν τήν άμαθίαν ό θάνατο   συνήλεγξεν· ύδρωπι γάρ συσχεθεί   καί τήν ιατρικήν ώ   φιλοσοφίαν έπιτηδεύσα

βολβίτοι τε περιπΛάσα εαυτόν τή κόπρου κρατυνθείση συ-
νοΛκά τε του παντό άπεργασαμένη σώματο σπασθεί έτε-
Λεύτησεν. τόν γάρ Ζήνωνα διά τή έκπυρώσεω άποφαινόμενον
άνίστασθαι πάΛιν τού αυτού
επί τοί αύτοί , Λέγω δέ
Άνυτον καί ΜέΛητον έπί τφ κατηγορείν, Βούσιριν δέ έπί τφ
ξενοκτονείν καί ΉρακΛέα πάΛιν έπί τφ άθΛεϊν, παραιτητέον·
όστι έν τφ κατά τήν έκπύρωσιν Λόγω πλείονα τού μοχθηρού
τών δικαίων εισηγείται, Σωκράτου ενό καίΉρακΛέου καί
τινων *άλλων* τοιούτων, γεγονότων ολίγων καί ού *πολλών*, οί
γάρ κακοί πάνυ πΛείου εύρεθήσονται τών *αγαθών*, καί ό θεό
κακών άποδειχθήσεται κατ' αύτόν ποιητή , έν άμάραι τε καί
σκώΛηξι καί άρρητουργοί καταγινόμενο . ΈμπεδοκΛέου γάρ τό
άΛαζονικόν αι κατά τήν ΣικεΛίαν τού πυρό άναφυσήσει άπέ-
δειξαν, ότι μή θεό ών τούθ' όπερ έΛεγεν είναι κατεψεύδετο.
γελώ καί τήν Φερεκύδου γραοΛογίαν καί
τού Πυθαγόρου
τήν περί τό δόγμα κληρονομιάν καί τού ΠΛάτωνο , κάν τινε
μή θέΛωσι, τήν περί τούτου μίμησιν. τί γάρ άν έπιμαρτυ-
ρήσαι τή Κράτητο κυνογαμίμ καί ού μάΛΛον παραιτησάμενο
τήν έντυφον τών όμοιων αύτφ γΛωσσομανίαν έπί τό ζητείν τό
κατ' άΛήθειαν σπουδαίον τρέφεται; διόπερ μή παρασυρέτωσαν
ύμά αί τών φιλοψόφων καί ού φιλοσόφων πανηγύρει , οίτινε
έναντία μέν έαυτοί δογματίζουσιν, κατά δέ τό έπελθόν έκαστο
έκπεφώνηκε. πολλά δέ καί παρ' αύτοί έστι προσκρούσματα· μισεί
μέν γάρ έτερο τόν έτερον, άντιδοξούσι δέ έαυτοί διά τήν *αλα-
ζονείαν* τόπου έπιλεγόμενοι *** τού προύχοντα , έχρήν δέ
μηδέ βασιλεία προλήμματι κολακεύειν τού ήγουμένου , περι-
μένειν δέ μέχρι άν
προ αύτού οί μεγιστάνε άφίκωνται.
Διά τί γάρ, άνδρε Έλληνε , ώσπερ έν πυγμή συγ-
κρούειν βούλεσθε τά πολιτεία καθ' ήμών; καί εί μή τοί τινων
νομίμοι συγχρήσθαι βούλομαι, τίνο χάριν καθάπερ μιαρώτατο
μεμίσημαι; προστάττει φόρου τελεΐν ό βασιλεύ , έτοιμο παρ-
έχειν. δουλεύειν ό δεσπότη καίύπηρετείν, τήν δουλείαν γι-
νώσκω. τόν μέν γάρ άνθρωπον άνθρωπίνω τιμητέον, φοβη-

τέον δέ μόνον τόν θεόν, όστι άνθρωπίνοι ούκ έστιν ορατό όφθαλμοϊ , ού τέχνη περιληπτό . τούτον μόνον άρνείσθαι κελευόμενο ού πεισθήσομαι, τεθνήξομαι δέ μάλλον, ϊνα μή ψεύστη καί άχάριστο άποδειχθώ. θεό ό καθ' ήμά ούκ έχει σύστασιν έν χοονω, μόνο άναρχο ών καί αύτό ϋπάρχων τών όλων άρχή. πνεύμα ό θεό , ού διήκων
διά τή ύλη , πνευ-
μάτων δέ ύλικών καί τών έν αύτή σχημάτων κατασκευαστή , άόρατο τε καί άναφή , αισθητών καί ορατών αύτό γεγονώ πατήρ, τούτον διά τή ποιήσεω αύτού ϊσμεν καί τή δυνάμεω αύτού τό άόρατον τοϊ ποιήμασι καταλαμβανόμεθα. δημιουργίαν τήν ύπ' αύτού γεγενημένην χάριν ήμών προσκυνεϊν ού θέλω, γέγονεν ήλιο καί σελήνη δι' ήμά · ειτα πώ τού έμού ύπηρέτα προσκυνήσω; πώ δέ ξύλα καί λίθου θεού άποφανούμαι; πνεύμα γάρ τό διά τή ύλη διήκον, έλαττον ύπάρχον τού θειοτέρου πνεύματο , ώσπερ δέ ψυχή παρωμοιωμένον, ού τιμητέον έπ' ϊση τώ τελείψ θεφ. άλλ' ούδέ τόν άνωνόμαστον θεόν δωροδοκητέον· ό γάρ πάντων άνενδεή ού διαβλητέο ύφ' ήμών ώ ένδεή . φανερώτε κτν δέ έκθήσομαι τά ήμέτερα.

Θεό ήν έν άρχή, τήν δέ άρχήν λόγου δύναμιν παρειλήφαμεν. ό γάρ δεσπότη τών όλων αύτό ύπάρχων τού παντό ή ύπόστασι κατά μέν τήν μηδέπω γεγενημένην ποίησιν μόνο ήν· καθό δέ πάσα δύναμι ορατών τε καί άοράτων [αύτό ύπόστασι] ήν σύν αύτφ, τά πάντα σύν αύτφ διά λογική δυνάμεω αύτό [καί ό λόγο , ό ήν έν αύτφ,] ύπέστησεν. θελήματι δέ τή άπλότητο αύτού προπηδμ λόγο · ό δέ λόγο ού κατά κενού χωρήσα έργον πρωτότοκον τού πατρό γίνεται, τούτον ϊσμεν τού κόσμου τήν άρχήν. γέγονεν δέ κατά μερισμόν, ού κατά άποκοπήν· τό γάρ άποτμηθέν τού πρώτου κεχώρισται, τό δέ μερισθέν οικονομία
τήν διαίρεσιν προσλαβόν ούκ
ένδεά τόν όθεν εϊληπται πεποίηκεν. ώσπερ γάρ άπό μιά δμδό άνάπτεται μέν πυρά πολλά, τή δέ πρώτη δμδό διά τήν έξαψιν τών πολλών δμδών ούκ έλαττούται τό φώ , ούτω καί ό λόγο προελθών έκ τή τού πατρό δυνάμεω ούκ άλογον πεποίηκε

τόν γεγεννηκότα. και γάρ αυτό εγώ λαλώ, και ύμεί άκούετε· και ού δήπου διά τή μεταβάσεω τού λόγου κενό ό προσομιλών τού λόγου γίνομαι, προβαλλόμενο δέ τήν έμαυτού φωνήν διακοσμείν τήν έν ύμίν άκόσμητον ύλην προήρημαι και καθάπερ ό λόγο έν άρχή γεννηθεί άντεγέννησε τήν καθ' ήμά ποίησιν αύτό έαυτφ, τήν ύλην δημιουργήσα , ούτω κάγώ
κατά τήν
τού λόγου μίμησιν άναγεννηθεί καί τήν τού άληθού κατάληψιν πεποιημένο μεταρρυθμίζω τή συγγενού ύλη τήν σύγχυσιν. ούτε γάρ άναρχο ή ύλη καθάπερ καί ό θεό , ούτε διά τό άναρχον [καί αύτή] ισοδύναμο τφ θεφ, γενητή δέ καί ούχ ύπό άλλου γεγονυία, μόνου δέ ύπό τού πάντων δημιουργού προβεβλημένη.

Καί διά τούτο καί σωμάτων άνάστασιν έσεσθαι πεπιστεύκαμεν μετά τήν τών όλων συντέλειαν, ούχ ώ οί Στωϊκοί δογματίζουσι κατά τινα κύκλων περιόδου γινομένων άεί καί άπογινομένων τών αύτών ούκ έπί τι χρήσιμον, άπαξ δέ τών καθ' ήμά αιώνων πεπερασμένων [καί] ει τό παντελέ διά μόνων τών άνθρώπων τήν σύστασιν [έσεσθαι] χάριν κρίσεω . δικάζουσι δέ ήμιν ού Μίνω ούδέ Ραδάμανθυ , ών προ τή τελευτή ούδεμία τών ψυχών, ώ μυθολογούσιν, έκρίνετο, δοκιμαστή δέ αύτό ό ποιητή θεό γίνεται, κάν γάρ πάνυ φληνάφου τε καί σπερμολόγου ήμά νομίσητε, μέλον ούκ έστιν ήμιν, έπεί τούτψ τφ λογά, πεπιστεύκαμεν. ώσπερ γάρ ούκ ών
πριν ή
γενέσθαι τι ή μην ούκ έγίνωσκον, μόνον δέ έν ύποστάσει τή σαρκική ύλη ύπήρχον, γεγονώ δέ ό μή πάλαι διά τή γενέσεω τό είναι πεπίστευκα· τόν αύτόν τρόπον ό γενόμενο καί διά θανάτου μηκέτ' ών αύθι τε μηκέθ' όρώμενο έσομαι πάλιν ώσπερ μή πάλαι γεγονώ ειτα γεννηθεί , κάν πύρ έξαφανίση μου τό σαρκίον, έξατμισθεισαν τήν ύλην ό κόσμο κεχώρηκε· κάν έν ποταμοί κάν έν θαλάσσαι έκδαπανηθώ κάν ύπό θηρίων διασπασθώ, ταμείοι έναπόκειμαι πλουσίου δεσπότου. καί ό μέν πτωχό καί άθεο ούκ οίδεν τά άποκείμενα, θεό δέ ό βασιλεύων, δτε βούλεται, τήν ορατήν αύτφ μόνον ύπόστασιν άποκαταστήσει προ τό άρχαίον.

Λόγο γάρ ό έπουράνιο πνεύμα γεγονώ άπό του πνεύματο και λόγο έκ λογική δυνάμεω , κατά τήν τού γεννήσαντο αύτόν πατρό μίμησιν εικόνα τή άθανασία τόν άνθρωπον έποίησεν, ιν', ώσπερ ή άφθαρσία παρά τφ θεφ, τόν αύτόν τρόπον θεού μοίρα άνθρωπο μεταλαβών έχη καί τό άθάνατον. ό μέν ούν λόγο προ τή τών άνθρώπων κατασκευή άγγέλων δημιουργό γίνεται, τό δέ έκάτερον τή ποιήσεω είδο αύτεξούσιον γέγονε τάγαθου φύσιν μή έχον, ό *** πλήν μόνον παρά τφ θεφ, τή δέ έλευθερίμ τή προαιρέσεω ύπό τών άνθρώπων έκτελειούμενον, όπω ό μέν φαύλο δικαίω κολάζηται δι' αύτόν γεγονώ μοχθηρό , ό δέ δίκαιο χάριν τών άνδραγαθημάτων

άξίω έπαινήται κατά τό αύτεξούσιον τού θεού μή παραβά τό βούλημα. καί τά μέν περί τού άγγέλου καί άνθρώπου τούτον έχει τόν τρόπον· ή δέ του λόγου δύναμι έχουσα παρ' έαυτή τό προγνωστικόν *** τό μέλλον άποβαίνειν ού καθ' ειμαρμένην τή δέ τών αίρουμένων αύτεξουσίψ γνώμη, τών μελλόντων προύλεγε τά άποβάσει καί τή μέν πονηριά κωλυτή έγίνετο δι' άπαγορεύσεων, τών δέ μενόντων άγαθών έγκωμιαστή . καί έπειδή τινι φρονιμωτέρψ παρά τού λοιπού όντι διά τό πρωτόγονον συνεξηκολούθησαν καί θεόν άνέδειξαν οί άνθρωποι καί <άγγελοι> τόν έπανιστάμενον τφ νόμψ του θεού, τότε ή τού λόγου δύναμι τόν τε άρξαντα τή άπονοία καί τού

συνακολουθήσαντα τούτψ τή σύν αύτφ διαίτη παρητήσατο. καί ό μέν κατ' εικόνα τού θεού γεγονώ χωρισθέντο άπ' αύτού τού πνεύματο τού δυνατωτέρου θνητό γίνεται· διά δέ τήν παράβασιν καί τήν άγνοιαν ό πρωτόγονο δαίμων άποδείκνυται καί τούτον οι μιμησάμενοι, τούτου δέ τά φαντάσματα δαιμόνων στρατόπεδον άποβεβήκασι καί διά τό αύτεξούσιον τή σφών άβελτερία παρεδόθησαν.

Ύπόθεσι δέ αύτοί τή άποστασία οι άνθρωποι γίνονται, διάγραμμα γάρ αύτοι άστροθεσία άναδείξαντε ώσπερ οί τοι κύβοι παίζοντε , τήν ειμαρμένην είσηγήσαντο λίαν άδικον, ό τε γάρ κρίνων καί ό κρινόμενο καθ' ειμαρμένην είσιν γεγονότε , καί οι φονεύοντε καί οί φονευόμενοι καί οί

πλουτούντε και οι πενόμενοι τή αύτή ειμαρμένη ύπάρχουσιν άπογεννήματα, πασά τε γένεσι ώσπερ έν θεάτρῳ τερπωλήν παρέσχε τούτοι , παρ' οι , ώ φησιν Όμηρο ,

άσβεστο δ' άρ' ένώρτο γέλω μακάρεσσι θεοίσιν.

οί γάρ του μονομαχούντα βλέποντε καί θάτερο θατέρῳ σπουδάζων *** καί ό γαμών καί παιδοφθορών καί μοιχεύων γελών τε καί όργιζόμενο φεύγων τε καί τιτρωσκόμενο πώ ούχί θνητό
 είναι νομισθήσεται; δι' ών γάρ εαυ-
τού όποιοι τινε πεφύκασι τοι άνθρώποι πεφανερώκασι, διά τούτων τού άκούοντα έπί τά όμοια προύτρέψαντο. καί μήτι γε οί δαίμονε αύτοί μετά τού ήγουμένου [αύτών] Διό ύπό τήν ειμαρμένην πεπτώκασι τοι αύτοί πάθεσιν οισπερ καί οί άνθρωποι κρατηθέντε . καί άλλω δέ πώ τιμητέον τούτου παρ' οι δογμάτων έναντιότη έστί πολλή; Έέα μέν γάρ, ήν οί άπό τών Φρυγιών ορών Κυβέλην φασίν, άποτμήσει αιδοίων νενομοθέτηκεν διά τόν έρώμενον ταύτη Άττιν· Αφροδίτη δέ γάμου πλοκαί ήδεται. μάγο έστιν ή Άρτεμι , θεραπεύει ό Απόλλων, καί μετά τήν Γοργού καρατομίαν τή Ποσειδώνο έρωμένη , άφ' ή Πήγασο ό ίππο καί
 ό Χρυσάωρ άνέθορε,
τά σταγόνα τών αιμάτων ή Αθηνά καί ό Ασκληπιό διενείμαντο· καί ό μέν άπ' αύτών έσωζεν, ή δέ άπό τών όμοιων λύθρων άνθρωποκτόνο [ή πολεμοποιό] έγίνετο. ταύτην μοι δοκούσιν Αθηναίοι μή βουληθέντε διαβάλλειν καί τόν άπό τή Ηφαίστου μίξεω γινόμενον τή Γή προσάπτειν, ϊνα μή νομίζηται καθάπερ ή Αταλάντη διά τόν Μελέαγρον, ούτω καί ή Αθηνά διά τόν Ήφαιστον τή άνδρεία έστερήσθαι. ό γάρ άμφιγυήει , ώ εικό , ό πόρπα καίγναμπτά έλικα δημιουργών τοι κοροκοσμίοι ήπάτησε τήν άμήτορα παίδα καί ορφανήν. Ποσειδών ναυτίλλεται, πολέμοι Άρη ήδεται, κιθαριστή έστιν ό Απόλλων, Θηβαίοι Διόνυσο τυραννεί, Κρόνο τυραννοκτονεί. Ζεύ καί
θυγατρί συγγίνεται, καί ή θυγάτηρ άπ' αύτού κυεί. μαρτυρήσει μοι νύν Έλευσί καί δράκων ό μυστικό καίΌρφεύ ό θύρα δ' έπίθεσθε βεβήλοι λέγων. Αίδωνεύ άρπάζει τήν

Κόρην, και αί πράξει   αύτού γεγόνασι μυστήρια· κλαίει Δη-
μήτηρ τήν θυγατέρα, καί τινε   άπατώνται διά τού   Αθηναίου ,
έν τφ τεμένει τού Λητοΐδου καλειται τι   όμφαλό · ό δ' όμφαλό
τάφο   έστίν Διονύσου, έπαινώ σε νύν, ώ Δάφνη· τήν άκρα-
σίαν τού Απόλλωνο   νικήσασα ήλεγξα   αύτού τήν μαντικήν,
ότι μή προγνού   τά περί σέ τή   αύτού τέχνη   ούκ ώνατο. λε-
γέτω μοι νύν ό έκατηβόλο   πώ   Υάκινθον διεχρήσατο Ζέφυρο .
Ζέφυρο   αύτόν νενίκηκεν· καί τού τραγωδοποιού λέγοντο
αύρα
θεών όχημα τιμιώτατον, ύπό βραχεία   αύρα   νικηθεί
άπώλεσε τόν έρώμενον.
Τοιουτοί τινέ   είσιν οί δαίμονε   ούτοι οΐ τήν ει-
μαρμένην ώρισαν. στοίχε ίωσι   δέ αύτοί   ή ζώωσι   ήν. τά γάρ
έπί τή   γή   ερπετά καί τά έν τοί   ύδασι νηκτά καί τά επί τοι
όρεσι τετράποδα, μεθ' ών έποιούντο τήν δίαιταν έκβλητοι τή
έν ούρανφ διαίτη   γεγενημένοι, ταύτα τή   έπουρανίου τιμή
ήξίωσαν, ϊνα τε νομισθώσιν αύτοί διατρίβειν έν ούρανφ καί
τήν άλογον έπί γή   πολιτείαν εύλογον διά τή   άστροθεσία
άποδείξωσιν. ώστε ό θυμικό   καί ό έπίμοχθο   καί ό έγκρα-
τευόμενο   καί ό άκρατή   καί ό πτωχεύων καί ό πλουτών έστι
τών νομοθετησάντων τήν γένεσιν. ή γάρ τού ζωδιακού κύκλου
γραφή θεών έστι ποίημα,
καί τό έπικρατήσαν, ώ   φασιν,
ενό   αύτών φώ   τού   πλείονα   παραβραβεύει, καί ό νικώμενο
νύν είσαυθι   έπικρατειν εϊωθεν· εύαρεστούσι δέ αύτοί   οί επτά
πλανήται *** ώσπερ οί έν τοί   πεσσοϊ   άθύροντε . ήμει   δέ
καί ειμαρμένη   έσμέν άνώτεροι καί άντί πλανητών δαιμόνων
ένα τόν άπλανή δεσπότην μεμαθήκαμεν καί ού καθ' ειμαρμένην
άγόμενοιτού   ταύτη   νομοθέτα   παρητήμεθα. λέγε μοι πρό
τού θεού· Τριπτόλεμο   έσπειρε τού   πυρού , καί μετά τό πέν-
θο   εύεργετεί τού   Αθηναίου   ή Δημήτηρ· διά τί δέ τή   θυ-
γατρό   μή άπολωλυία   τών άνθρώπων εύεργέτι   ούκ έγένετο;
κύων ό τή   Ήριγόνη   έν ούρανφ δείκνυται καί σκόρπιό   ό τή
Άρτέμιδο   βοηθό   καί Χείρων ό
Κένταυρο   ή <τε> ήμί-
τομο   Αργώ καί ή Καλλιστου   άρκτο · είτα πώ   πριν τούτου

περί τά προειρημένα τάξει γενέσθαι άκόσμητο ήν ό ουρανό ; τίνι δέ ού γεΛοίον είναι δόξει τό κατά μέν τινα διά τήν Σικελίαν άστροθετούμενον Δελτωτόν, κατ' ένίου δέ <ώ > τή του Διό προσωνυμία πρωτότυπον στοιχείον; διά τίγάρ ούχί καί ή Σαρδώ καί ή Κύπρο έν ούρανφ τετίμηνται; τίνο δέ ένεκεν ούχί καί τών τού Διό άδελφών, οΐ διενείμαντο τά βασιλεία , *** γραμμάτων σχηματουργία κατηστερίσθησαν; πώ τε ό πεδηθεί Κρόνο καί τή βασιλεία έκβλητο γενόμενο τή ειμαρμένη οικονόμο καθίσταται; πώ τε βασιλεία ό μηκέτι βασιλεύων δίδωσιν; καταβάλετε τοιγαρούν τόν λήρον
καί μή διά τό μισείν ήμά άδίκω παρανομήσητε.

Μεταμόρφωσι άνθρώποι μεμυθολόγηται· μεταμορφούνται δέ παρ' ύμίν καί οί θεοί, δένδρον ή 'Ρέα γίνεται, δράκων δέ ό Ζεύ διά τήν Φερσέφασσαν, αϊγειροί <τε> αί τού Φαέθοντο άδελφαί καί ή Λητώ ξώον εύτελέ , δι' ήν Όρτυγία Δήλο ή νύν κέκληται. θεό , είπέ μοι, κύκνο γίνεται καί τήν άετού μορφήν άναλαμβάνει καί δι' οίνοχοίαν τού Γανυμήδου τήν παιδεραστίαν σεμνύνεται; τί μοι σέβειν θεού δωρολήπτα καί όργιξομένου άν μή λάβωσιν; έχέτωσαν ούτοι τήν ειμαρμένην· τού πλανήτα προσκυνείν ού βούλομαι, τί έστιν ό Βερενίκη πλόκαμο ; πού δέ οί άστέρε αύτή πριν τήν προειρημένην άποθανείν; πώ δέ ό τεθνεώ Αντίνοο μειράκιον ώραίον έν τή σελήνη
καθίδρυται; τί ό άναβιβάσα αύτόν,
εί μήτι καί τούτον ώ τού βασιλέα μισθού δι' έπιορκία τι τού θεού καταγελών ει τόν ούρανόν άνεληλυθέναι φήσα πεπίστευται κψτα τόν όμοιον θεολογήσα τιμή καί δωρεά ήξίωται; τί μου τόν θεόν σεσυλήκατε; τί δέ αύτού τήν ποίησιν άτιμάξετε; θύει πρόβατον, τό δ' αύτό καί προσκυνεί · ταύρο έστιν έν ούρανφ, καί τήν εικόνα σφάττει αύτού. ξώον πονηρόν ό Έν γόνασιν έκθλίβει· καί<ό> τόν άνθρωποποιόν Προμηθέα καταφαγών άετό τετίμηται. καλό ό κύκνο , ότι μοιχό ήν καλοί δέ καί έτεροήμεροι Διόσκοροι τών Λευκιππίδων οί άρπασταί. κρείττων ή Ελένη τόν μέν κάρη ξανθόν Μενέλαον καταλιπούσα, τώ

δέ μιτρηφόρῳ καί πολύχρυσα) Πάριδι
κατακολουθούσα. δίκαιο   καί σώφρων ό τήν έκπορνεύσασαν
ει   Ήλύσια πεδία μετατεθεικώ   . άλλ' ούδέ ή Τυνδαρί   άπη-
θανάτισται, καί σοφώ   ό Ευριπίδη   υπό Όρέστου τή   προειρη-
μένη   γυναικό   τήν άναίρεσιν παρεισήγαγε.

Πώ   ούν γένεσιν τήν καθ' ειμαρμένην άποδέξομαι
τοιούτου   αυτή   τού   οικονόμου   θεωρών; βασιλεύειν ού θέλω,
πλουτείν ού βούλομαι, τήν στρατηγίαν παρήτημαι, πορνείαν
μεμίσηκα, ναυτίλλεσθαι διά τήν άπληστίαν ούκ έπιτηδεύω, στε-
φάνου   έχειν ούκ άγωνίζομαι, δοξομανία   άπήλλαγμαι, θανά-
του καταφρονώ, νόσου παντοδαπή   άνώτερο   γίνομαι, λύπη
μου τήν ψυχήν ούκ άναλίσκει. δούλο   εάν ώ, τήν δουλείαν
ύπομένω· κάν έλεύθερο   ύπάρχω, τήν ευγένειαν ού σεμνύνομαι,
τόν ήλιον όρώ πάντων τόν αύτόν, ένα δέ κατά πάντων τόν
θάνατον δι' ήδονή   καί έλαττώματο   . ό πλούσιο   σπείρει, καί
ό πένη   τή   αύτή   σπορά   μεταλαμβάνει· τελευτώσιν οί πλου-
σιώτατοι καί οί μεταιτούντε   τήν αύτήν έχουσι τού βίου περι-
γραφήν. πλειόνων χρήζουσιν
οί πλουτούντε   καί δι' άξιο-
πιστία   μετά τή   δόξη   γίνονται πένη   δέ καί ό μετριώτατο
τών καθ' έαυτόν έφιέμενο   εύμαρέστερον περιγίνεται. τί μοι
καθ' ειμαρμένην άγρυπνει   διά φιλαργυρίαν; τί δέ μοι καθ'
ειμαρμένην πολλάκι   όρεγόμενο   πολλάκι   άποθνήσκει ; άπό-
θνησκε τῳ κόσμῳ παραιτούμενο   τήν έν αύτῳ μανίαν· ζήθι
τῳ θεῳ διά τή   αύτού καταλήψεω   τήν παλαιάν γένεσιν πα-
ραιτούμενο . ούκ έγενόμεθα προ   τό άποθνήσκειν, άποθνήσκομεν
δέ δι' έαυτού . άπώλεσεν ήμά   τό αύτεξούσιον· δούλοι γεγό-
ναμεν οί έλεύθεροι, διά τήν άμαρτίαν έπράθημεν. ούδέν φαύ-
λον ύπό τού θεού πεποίηται, τήν πονηριάν ήμεί   άνεδείξαμεν·
οί δέ άναδείξαντε   δυνατοί πάλιν παραιτήσασθαι.
Δύο πνευμάτων διαφορά   ίσμεν ήμεί , ών τό μέν
καλείται ψυχή, τό δέ μειζον μέν τή   ψυχή , θεού δέ είκών καί
όμοίωσι · έκάτερα δέ παρά τοι   άνθρώποι   τοι   πρώτοι   ύπήρ-
χεν, ίνα τό μέν τι ώσιν ύλικοί, τό δέ άνώτεροι τή   ύλη , έχει
δέ ούτω. πάσαν έστιν ίδεϊν τού κόσμου τήν κατασκευήν σύμ-
πασάν τε τήν ποίησιν γεγονυΐαν έξ ύλη   καί τήν ύλην δέ αύ-

τήν ύπό τού θεού προβεβλημένην, ϊνα τό μέν τι αυτή άπορον καί άσχημάτιστον νοήται προ του διάκρισιν λαβείν, τό δέ κεκοσμημένον καί εύτακτον μετά τήν έν αύτή διαίρεσιν. έστιν ούν [έν αύτή] ό ούρανό έξ ΰΛη καί τά άστρα
τά έν αύτῳ·
καί ή γή δέ καί πάν τό απ᾽ αυτή ζωογονούμενον τήν όμοίαν έχει σύστασιν ώ είναι κοινήν πάντων γένεσιν. τούτων δέ ούτω ύπαρχόντων διαφοραι τινε τών έξ ύλη εισίν ώ είναι τό μέν τι κάΛΛιον, τό δέ καί αύτό μέν καλόν, πλήν ύπό τίνο κρείττονο έΛαττούμενον. ώσπερ γάρ ή μέν τού σώματο σύστασι μιά έστιν οικονομία , περί δέ αύτώ έστι τού γεγενήσθαι τό αίτιον, καί τούτων ούτω όντων διαφοραί τινέ είσι δόξη έν αυτώ, καί τό μέν τι οφθαλμό έστιν, τό δέ ού , τό δέ τριχών διακόσμησι καί έντοσθίων οικονομία μυελών τε καί όστέων καί νεύρων σύμπηξι ,
θάτερον δέ θατέρου ον διάφορον κατ'
οικονομίαν συμφωνία έστιν άρμονία· παραπλησίω καί ό κόσμο κατά τήν τού πεποιηκότο αύτόν δύναμιν τά μέν τινα φαιδρότερα, τά δέ [τινα] τούτοι άνόμοια κεκτημένο θελήματι τού δημιουργήσαντο πνεύματο μετείληφεν υλικού, τά δέ καθ' έκαστα δυνατόν κατανοήσαι τώ μή κενοδόξω άποσκορακίζοντι τά θειοτάτα ερμηνεία , αι κατά χρόνον διά γραφή έξεληλεγμέναι πάνυ θεοφιλεί τού προσέχοντα αύται πεποιήκασιν. όμω δ' ούν καί οί δαίμονε , ού ύμεί ούτω φατέ, σύμπηξιν έξ ύλη λαβόντε κτησάμενοί τε πνεύμα τό απ᾽ αύτή άσωτοι καίλίχνοι γεγόνασιν, οί μέν τινε αύτών έπί τό καθαρώτερον τραπέντε , οί δέ τή ύλη έπιλεξάμενοι τό έλαττον
καί κατά
τό όμοιον αύτή πολιτευόμενοι, τούτου δέ, άνδρε Έλληνε , προσκυνείτε γεγονότα μέν έξ ύλη , μακράν δέ τή εύταξία εύρεθέντα . οί γάρ προειρημένοι τή σφών άβελτερίμ προ τό κενοδοξείν τραπέντε καί άφηνιάσαντε λησταί θεότητο γενέσθαι προύθυμήθησαν· ό δέ τών όλων δεσπότη έντρυφάν αύτού είασε μέχρι άν ό κόσμο πέρα λαβών άναλυθή, καί ό δικαστή παραγένηται, καί πάντε οί άνθρωποι διά τή τών δαιμόνων έπαναστάσεω άφιέμενοι τή τού τελείου θεού γνώ-

σεω   τελειοτέραν διά τών άγώνων έν ήμέρμ κρίσεω   τήν μαρτυρίαν λάβωσιν. έστιν ούν πνεύμα έν φωστήρσιν, πνεύμα έν άγγέλοι , πνεύμα έν φυτοί   καί ϋδασι, πνεύμα έν άνθρώποι , πνεύμα έν ζώοι · έν

δέ ύπάρχον καί ταύτόν διαφορά   έν

αύτφ κέκτηται. ταύτα δέ ήμών Λεγόντων ούκ άπό γλώττη   ούδέ άπό τών είκότων <ούδέ άπ'> έννοιών συντάξεώ   τε σοφιστική , θειοτέρα   δέ τίνο   έκφωνήσεω   Λόγοι   καταχρωμένων [ού] οί βουλόμενοι μανθάνειν σπεύσατε· καί οί τόν Σκύθην Ανάχαρσιν μή άποσκορακίζοντε   καί νύν μή άναξιοπαθήσητε παρά τοί βαρβαρική νομοθεσίμ παρακοΛουθούσι παιδεύεσθαι. χρήσασθε τοί   δόγμασιν ήμών κάν ώ   τή κατά Βαβυλωνίου   προγνωστική· κατακούσατε λεγόντων ήμών κάν ώ   δρυό   μαντευομένη . καί τά μέν προειρημένα παραφορών δαιμόνων έστίν άντισοφιστεύματα, τά δέ τή   ήμετέρα   παιδεία   έστίν άνωτέρω τή   κοσμική καταλήψεω .

Ούκ έστιν άθάνατο , άνδρε   Έλληνε , ή ψυχή καθ' έαυτήν, θνητή δέ· άλλά δυνατό   ή αύτή καί μή άποθνήσκειν. θνήσκει μέν γάρ καί λύεται μετά τού σώματο   μή γινώσκουσα τήν άλήθειαν, άνίσταται δέ ει   ύστερον έπί συντελείμ τού κόσμου σύν τώ σώματι θάνατον διά τιμωρία   έν άθανασίμ λαμβάνουσα· πάλιν τε ού θνήσκει, κάν προ   καιρόν λυθή, τήν έπίγνωσιν τού θεού πεποιημένη. καθ' έαυτήν γάρ σκότο   έστίν, καί ούδέν έν αύτή φωτεινόν, καί τούτο έστιν άρα τό είρημένον· ή σκοτία τό φώ   ού καταλαμβάνει, ψυχή γάρ ούκ αύτή τό πνεύμα έσωσεν, έσώθη δέ ύπ' αύτού· καί τό φώ   τήν σκοτίαν κατέλαβεν ή

λόγο   μέν έστι τό τού θεού φώ , σκότο

δέ ή άνεπιστήμων ψυχή, διά τούτο μόνη μέν διαιτωμένη προ τήν ύλην νεύει κάτω συναποθνήσκουσα τή σαρκί, συζυγίαν δέ κεκτημένη τήν τού θείου πνεύματο   ούκ έστιν άβοήθητο , άνέρχεται δέ προ   άπερ αύτήν οδηγεί χωρία τό πνεύμα· τού μέν γάρ έστιν άνω τό οίκητήριον, τή   δέ κάτωθέν έστιν ή γένεσι . γέγονεν μέν ούν συνδίαιτον άρχήθεν τή ψυχή τό πνεύματά δέ πνεύμα ταύτην έπεσθαι μή βουλομένην αύτφ καταλέλοιπεν. ή δέ ώσπερ έναυσμα τή   δυνάμεω   αύτού κεκτημένη

και διά τόν χωρισμόν τά τελεία καθοράν μή δυναμένη, ζητούσα τόν θεόν κατά πλάνην πολλού   θεού   άνετύπωσε
τοί   άντι-
σοφιστεύουσι δαίμοσι κατακολουθούσα, πνεύμα δέ τού θεού παρά πάσιν μέν ούκ έστι, παρά δέ τισι τοί   δικαίω   πολι-τευομένοι   καταγινόμενον καί συμπεριπλεκόμενον τή ψυχή διά προαγορεύσεων ταί   λοιπαί   ψυχαί   τό κεκρυμμένον άνήγγειλε· καί αί μέν πειθόμεναι <τή> σοφία σφίσιν αύται   έφείλκον τό πνεύμα συγγενέ   , αί δέ μή πειθόμεναι και τόν διάκονον τού πεπονθότο   θεού παραιτούμεναι θεομάχοι μάλλον ήπερ *θεοσε-βεί   άνεφαίνοντο.*

Τοιούτοί τινέ   έστε καί ύμεί   , ώ Έλληνε   , ρήμασι μέν στωμύλοι, γνώμην δέ έχοντε   άλλόκοτον, καί τήν πολυκοι-ρανίην μάλλον ήπερ τήν μοναρχίαν έξησκήσατε καθάπερ ίσχυ-ροί   νομίζοντε   <τοί > δαίμοσι κατακολουθείν. ώσπερ γάρ ό ληστεύων άπάνθρωπο   ών διά τόλμη   τών όμοιων έπικρατείν εϊωθεν, ούτω καί οί δαίμονε   ει   πολλήν κακίαν έζοκείλαντε τά   μεμονωμένα   παρ' ύμίν ψυχά   δι' άγνοιών καί φαντασιών έξηπατήκασιν. οι θνήσκουσι μέν ού -μδίω   , σαρκό   γάρ άμοι-ρούσι· ζώντε   δέ θανάτου πράττουσιν έπιτηδεύματα τοσαυτά-κι   καί αύτοί θνησκοντε   οσάκι   άν τού   έπομένου   αύτοί τά   άμαρτία   έκπαιδεύσωσιν, ώσθ' όπερ έστίν αύτοί   περιττόν έν τώ νύν, μή ομοίω   τοί   άνθρώποι   άποθνήσκειν, τούθ' όπόταν μέλλωσι κολάζεσθαι
πικρόν αύτοί   *** ού μεθέ-
ξουσιν άιδίου ζωή   άντί θανάτου έν άθανάτῳ μεταλαμβάνοντε   . ώσπερ δέ ήμει   , οί   τό θνήσκειν -μδιον άποβαίνει νύν, είσαύθι ή μετά άπολαύσεω   τό άθάνατον ή τό λυπηρόν μετά *αθανα-σία*   προσλαμβάνομεν, ούτω καί οί δαίμονε   τή νύν ζωή προ τό πλημμελειν καταχρώμενοι διά παντό   καί διά τού ζήν άποθνήσκοντε   είσαύθι   έξουσιν τήν αύτήν άθανασίαν όμοίαν τή   παρ' ον έζων χρόνον κατά μέν τήν σύστασιν όμοίαν άνθρώποι   τοι   κατά γνώμην διαπραξαμένοι   άπερ αύτοί παρ' ον έζων χρόνον νενομοθετήκασι. καί μήτιγε τοι   <μέν> έπομένοι   αύτοί   έλάττονα τή   άμαρτία   έξανθούσι τά είδη διά τό μή πολυχρονίω   βιούν, τοί   δέ προειρημένοι   δαίμοσιν

τό πλημμελεῖν μεῖζον ἀποβέβηκεν διά τό ἄπειρον τή βιότητο .

Καίχρή λοιπόν ἡμά δπερ ἔχοντε ἀπολωλέκαμεν τούτο νυν ἀναζητεῖν ζευγνύναι τε τήν ψυχήν τῳ πνεύματι τῳ ἁγίῳ καί τήν κατά θεόν συζυγίαν πραγματεύεσθαι. ψυχή μέν οὑν ἡ τών ἀνθρώπων πολυμερή ἐστι καί οὐ μονομερή , σύνθετή γάρ ἐστιν ὠ εἶναι φανεράν αὐτήν διά σώματο · οὔτε γάρ ἄν αὐτή φανείη ποτέ χωρί σώματο οὔτε ἀνίστασταιή σάρξ χωρί ψυχή , ἔστι γάρ ἄνθρωπο οὐχ, ὥσπερ οἱ κορακόφωνοι δογματίζουσι, ζώον λογικόν νού καί ἐπιστήμη δεκτικόν· δειχθήσεται γάρ κατ' αὐτού καί τά ἄλογα νού καί ἐπιστήμη δεκτικά· μόνο δέ ὁ ἄνθρωπο εἰκών καί ὁμοίωσι τού θεού, λέγω δέ ἄνθρωπον οὐχί τόν ὅμοια τοί ζώοι

πράττοντα, ἀλλά

τόν πόρρω μέν τή ἀνθρωπότητο προ αὐτόν δέ τόν θεόν κεχωρηκότα. καί περί μέν τούτου ἐν τῳ Περί ζώων ἀκριβέστερον ἡμίν συντέτακται, τό δέ νύν συνέχον -ητέον ποταπή τί ἐστιν ἡ κατά θεόν εἰκών καί ὁμοίωσι . τό μέν ἀσύγκριτον οὐδέν ἐστιν ἕτερον ἤ αὐτό τό ὄν, τό δέ συγκρινόμενον οὔτι ἕτερον ἤ τό παρόμοιον, ἄσαρκο μέν οὑν ὁ τέλειο θεό , ἄνθρωπο δέ σάρξ· δεσμό δέ τή σαρκό ψυχή, σχετική δέ τή ψυχή ἡ σάρξ. τό δέ τοιούτον τή συστάσεω εἶδο εἰ μέν ὠ ναό εἴη, κατοικεῖν ἐν αὐτῳ θεό βούλεται διά τού πρεσβεύοντο πνεύματο · τοιούτου δέ μή ὄντο

τού σκηνώματο προύχει

τών θηρίων ὁ ἄνθρωπο κατά τήν ἔναρθρον φωνήν μόνον, τά δέ λοιπά τή αὐτή ἐκεῖνοι διαίτη ἐστίν, οὐκ ὤν ὁμοίωσι τού θεού, δαίμονε δέ πάντε σαρκίον μέν οὐ κέκτηνται, πνευματική δέ ἐστιν αὐτοί ἡ σύμπηξι ὠ πυρό καί ἀέρο . μόνοι γούν τοί πνεύματι θεού φρουρουμένοι εὐσύνοπτα καί τά τών δαιμόνων ἐστι σώματα, τοί λοιποί δέ οὐδαμώ , λέγω δέ τοί ψυχικοι . τό γάρ ἔλαττον κατάληψιν οὐκ ισχύει ποιεῖσθαι τού κρείττονο . διά τούτο γούν ἡ τών δαιμόνων ὑπόστασι οὐκ ἔχει μετάνοια τόπον, τή γάρ ὕλη καί πονηριά εἰσίν ἀπαυγάσματα, ὕλη δέ τή ψυχή κατεξουσιάζειν ἠθέλησεν· καί κατά τό αὐτεξούσιον

οἱ μέν θανάτου νόμου τοί ἀνθρώποι πα-

ραδεδώκασιν· οἱ δέ ἀνθρωποι μετά τήν τή ἀθανασία ἀποβολήν θανάτῳ τφ διά πίστεω τόν θάνατον νενικήκασιν, καί διά μετάνοια κλήσι αὐτοι δεδώρηται κατά τόν εἰπόντα λόγον· επειδή βραχύ τι παρ' ἀγγέλου ἠλαττώθησαν. δυνατόν δέ παντί τφ νενικημένῳ παλιν νικάν, τοὺ θανάτου τήν σύστασιν παραιτούμενον· τί δέ ἐστιν αὐτη, εὐσύνοπτον ἐσται τοί βουλομένοι ἀνθρώποι τό ἀθάνατον.

Δαίμονε δέ οἱ τοί ἀνθρώποι ἐπιτάττοντε οὐκ εἰσιν αἱ τών ἀνθρώπων ψυχαί. πώ γάρ ἀν γένοιντο δραστικαί καί μετά τό ἀποθανείν χωρί εἰ μή ζών μέν ὁ ἀνθρωπο ἀνόητο καί ἀδύνατο γένοιτο, νεκρό δέ γενόμενο λοιπόν δραστικωτέρα πιστεύοιτο μεταλαμβάνειν δυνάμεω ; ἀλλ' οὐτε τοὺθ' οὐτω ἐστίν, ὡ ἐν ἀλλοι ἀπεδείξαμεν, καί χαλεπόν οἴεσθαι τήν ἀθάνατον ὑπό τών τού σώματο μερών ἐμποδιζομένην φρονιμωτέραν, ἐπειδάν ἀπ' αὐτού μεταναστή, γίνεσθαι. δαίμονε γάρ τή σφών κακοηθείμ τοί ἀνθρώποι ἐμβακχεύοντε , ποικίλαι καί ἐψευσμέναι δραματουργίαι τά γνώμα αὐτών παρατρέπουσι κάτω νενευκυία , ὁπω μεταρσιούσθαι προ τήν ἐν οὐρανοί πορείαν ἐξαδυνατώσιν. ἀλλ' οὐτε ἡμά τά ἐν κόσμῳ λέληθε, καί
ὑμίν εὐκατάληπτον ἐσται τό θείον τή
ἀπαθανατιζούση τά ψυχά *** ὑμίν προσελθούση .

Βλέπονται δέ καί ὑπό τών ψυχικών οἱ δαίμονε , ἐσθ' δτε τοί ἀνθρώποι ἑαυτού ἐκείνων δεικνύντων, ἱνα τε νομισθώσιν εἰναι τινε ἠ καί τι βλάψωσι καθάπερ πολεμίου , φίλοι κακοί τήν γνώμην ὑπάρχοντε , ἠ τή ει αὐτού θρησκεία τοί ὁμοίοι αὐτοι τά ἀφορμά παράσχωσιν. εἰγάρ δυνατόν αὐτοι , πάντω ἀν καί τόν οὐρανδν συνάμα τή λοιπή ποιήσει καθείλκυσαν· νύν δέ τούτο μέν πράττουσιν οὐδαμώ · ἀδυνατούσι γάρ· ὑλη δέ τή κάτω προ τήν ὁμοίαν αὐτοι ὑλην πολεμούσιν. τούτου δέ νικάν ἀν τι θελήση, τήν ὑλην παραιτησάσθω· θώρακι γάρ πνεύματο ἐπουρανίου καθωπλισμένο πάν
τό ὑπ' αὐτού
περιεχόμενον σώσαι δυνατό ἐσται. εἰσίν μέν οὐν καί νόσοι καί στάσει τή ἐν ἡμΐν ὑλη · δαίμονε δέ αὐτοί τούτων τά αιτία , ἐπειδάν συμβαίνωσιν, ἑαυτοί προσγράφουσιν, ἐπιόντε

όπόταν καταλαμβάνη κάματο , έστι δέ ότε και αύτοίχειμώνι τή σφών άβελτερία κραδαίνουσιν τήν έξιν του σώματο · οΐ λογω θεού δυνάμεω πληττόμενοι δεδιότε άπίασιν, καί ό κάμνων θεραπεύεται.

Περί γάρ τών κατά τόν Δημόκριτον ξυμπαθειών τε καί άντιπαθειών τί καί λέγειν έχομεν ή τούθ! ότι κατά τόν κοινόν λόγον Άβδηρολόγο έστίν ό άπό τών Αβδήρων άνθρωπο ; ώσπερ δέ ό τή πόλει τή προσηγορία αίτιο φίλο ών, ώ φασιν, Ήρακλέου ύπό τών Διομήδου ίππων κατεβρώθη, τρόπψ τφ αύτφ καί ό τόν μάγον Όστάνην καυχώ μένο έν ήμέρμ συντέλεια πυρό αιωνίου βορή παραδοθήσεται. καίύμεί δέ, τού γέλωτο ήν μή άποπαύσησθε, τών αύτών ώνπερ καί οί γόητε τιμωριών άπολαύσετε. διόπερ, ώ Έλληνε , κεκραγότο ώσπερ άπό τού μετεώρου κατακούσατέ μου μηδ' έπιτωθάζοντε τήν ύμετέραν άλογιστίαν έπί τόν κήρυκα τή άληθεία μετάγετε. πάθο

ούκ έστι δι' άντιπαθεία άπολλύμενον, ούδέ ό μεμηνώ · σκυτίδων έξαρτήμασι θεραπεύεται, δαιμόνων είσίν επιφοιτήσει · καί ό νοσών καί ό λέγων έράν καί ό μισών καί ό βουλόμενο άμύνεσθαι τούτου λαμβάνουσιν βοηθού , τρόπο δέ αύτοι τή μηχανή ούτο . ώσπερ γάρ οί τών γραμμάτων χαρακτήρε στίχοι τε οί άπ' αύτών ού καθ' έαυτού είσι δυνατοί σημαίνειν τό συνταττόμενον, σημεία δέ τών εννοιών σφίσιν <αύτοί > άνθρωποι δεδημιουργήκασι, παρά τήν ποιάν αύτών σύνθεσιν γινώσκοντε όπω καί ή τάξι τών γραμμάτων έχειν νενομοθέτηται, παραπλησίω καί τών ·ιζών αί ποικιλίαι νεύρων τε καί όστέων παραλήψει ούκ αύταί καθ' έαυτά δραστικαί τινέ είσι, στοιχείωσι δέ έστι τή

τών δαιμόνων

μοχθηρία , οΐ προ άπερ έκάστα αύτών ίσχύειν ώρίκασιν, έπειδάν παρειλημμένην ύπό τών άνθρώπων θεάσωνται τήν δι' αύτών ύπηρεσίαν, ύπολαμβάνοντε σφίσιν αύτοι δουλεύειν τού άνθρώπου άπεργάζονται. πώ δ' άν άγαθόν μοιχέίαι ύπηρετείν; πώ δέ καί σπουδαίον προ τό μισείν τινα παριόντα βοηθεΐν; ή πώ ύλη καλόν προσάπτειν τήν ει τού μεμηνότα βοήθειαν καί μή τφ θεφ; τέχνη γάρ τή θεοσεβεία

τού ἀνθρώπου παρατρέπουσι, πόαι αὐτού και -ἰζαι πεί-
θεσθαι παρασκευάζοντε · ὁ δέ θεό , εϊπερ αὐτά προ τό ποιειν
ἅπερ οι ἀνθρωποι βούλονται κατεσκευάκει, πονηρών ἀν ήν
πραγμάτων δημιουργό , ἐπεί αὐτό μέν πάν τό ευ πω ἐχον
ἐδημιούργησεν, ή δέ τών
δαιμόνων ἀσωτία τοϊ ἐν τῳ κό-
σμῳ προ τό κακοποιεὶν ἐχρήσατο, καὶ τούτων ἐστί τή κακία τό
εἰδο καὶ ούχ'ι τού θεού τού τελείου, πώ γάρ <άν> ζών μέν ἥκιστα
μοχθηρό εϊην, νεκρού δέ όντο μου λείψανον τό ἐν ἐμοί μη-
δέν ἐμού πράττοντο [τό] μήτε κινούμενον ἀλλά μηδέ αἰσθα-
νόμενον αισθητόν τι ἀπεργάσεται; πώ δέ ὁ τεθνεώ οἰκτίστῳ
θανάτῳ δυνήσεται προ τιμωρίαν τίνο ἐξυπηρετήσαι; τούτο
γάρ εἰ ούτω εϊη, πολλῳ μάλλον ἀφ' ἑαυτού τόν οἰκεῖον εχθρόν
ἀμυνεῖται· δυνάμενο γάρ καὶ ἀλλοι βοηθείν ἐκδικο πολλῳ
μάλλον ἑαυτού καταστήσεται.

Φαρμακεία δέ καὶ πάν τό ἐν αὐτή εἰδο τή αὐτή
ἐστιν ἐπιτεχνήσεω . εἰγάρ τι ὑπό τή ὑλη θεραπεύεται πι-
στεύων αὐτή, θεραπευθήσεται μάλλον αὐτό δυνάμει θεού προ-
σανέχων. ὡσπερ γάρ τά δηλητήρια συνθέσει εἰσίν ὑλικαί, τόν
αὐτόν τρόπον καί τά ἰώμενα τή αὐτή ὑποστάσεώ ἐστιν. εἰ δέ
τήν φαυλοτέραν ὑλην παραιτούμεθα, πολλάκι καὶ διά τή ἐφ' ἑτε-
ρον τών κακών τίνο ἐπιπλοκή ἰάσασθαί τινε ἐπιτηδεύουσι
καὶ τοϊ κακοί κάν προ τό ἀγαθόν καταχρήσονται. καθάπερ
δέ ὁ τῳ ληστεύοντι συνδειπνήσα , κάν μή ληστή αὐτό ή, ἀλλ'
ὁμω διά τό συνεστιαθήναι τιμωρία μεταλαμβάνει, τρόπῳ τῳ
αὐτῳ καί ὁ μή κακό τῳ δέ φαύλα) ἀναμιγεί
προ τό νο-
μιζόμενον καλόν συγχρησάμενο διά τήν ει αὐτόν κοινωνίαν
ὑπό τού κρίνοντο τούτον θεού κολασθήσεται. διά τί γάρ ὁ
πιστεύων ὑλη οἰκονομίμ πιστεύειν ού βούλεται τῳ θεῳ; τίνο
δέ χάριν ού τῳ δυνατωτέρῳ προσέρχη δεσπότη, θεραπεύει δέ
μάλλον αὐτόν ὡσπερ ὁ μέν κύων διά πόα , ὁ δέ ἐλαφο δι'
ἐχίδνη , ὁ δέ σύ διά τών ἐν ποταμοί καρκίνων, ὁ δέ λέων
διά τών πιθήκων; τί δέ μοι θεοποιεί τά ἐν κόσμῳ; τί δέ
θεραπεύων τόν πλησίον εὐεργέτη ἀποκαλή; λόγου δυνάμει
κατακολούθησον· ού θεραπεύουσιν οἱ δαίμονε , τέχνη δέ τού

ἀνθρώπου αἰχμαλωτεύουσι· και ὁ θαυμασιώτατο Ιουστίνο ὀρθῶ ἐξεφώνησεν ἐοικέναι τοὐ προειρημένου
 λησταἰ .
ὥσπερ γάρ ἐκεἰνοι ἔθο ἐστὶ ζωγρεἰν τινα , εἰπα τοὐ αὐτοὐ μισθοὐ τοι οἰκεἰοι ἀποκαθιστἀν, ουτω καὶ οἱ νομιζόμενοι θεοἰ τοι τινων ἐπιφοιτῶντε μέΛεσιν, ἔπειτα δι' ονεἰρων τὴν ει αὐτοὐ πραγματευόμενοι δόξαν δημοσἰμ τε τοὐ τοιοὐτου προϊέναι κελεὐσαντε πάντων ὁρῶντων, ἐπειδἀν τῶν εγκωμἰων ἀπολαὐσωσιν, ἀποπτάμενοι τῶν καμνόντων, ἡν ἐπραγματεὐσαντο νόσον περιγράφοντε , τοὐ ἀνθρώπου ει τὸ ἀρχαϊον ἀποκαθιστῶσιν.

Υμεἰ δέ τοὐτων οὐκ ἐχοντε τὴν κατάληψιν παρ' ἡμῶν τῶν εἰδότων ἐκπαιδεὐεσθε, *** Λέγοντε θανάτου καταφρονεϊν καἰ τὴν αὐτάρκειαν ἀσκεἰν. οἱ γάρ παρ' ὑμἰν φιλόσοφοι τοσοὐτον ἀποδέουσι τὴ ἀσκήσεω ὥστε παρά τοὐ Ῥωμαίων βασιλέω ἐτησἰου χρυσοὐ ἑξακοσἰου λαμβάνειν τινά ει οὐδέν χρήσιμον <ἤ> ὅπω μηδέ τὸ γένειον δωρεάν καθειμένον αὐτῶν ἔχωσιν. Κρἰσκη γοὐν ὁ ἐννεοττεὐσα τὴ μεγάλη πόλει παιδεραστἰα μέν πάντα ὑπερήνεγκεν, φιλαργυρἰμ δέ πάνυ προσεχὴ ἡν. θανάτου δέ ὁ καταφρονῶν οὐτω αὐτὸ ἐδεδἰει τὸν θάνατον ὠ καἰ Ιουστἰνον καθάπερ καἰ ἐμέ ὠ κακῳ τῳ θανάτῳ περιβαλεἰν πραγματεὐσασθαι, διότι κηρὐττων τὴν ἀλήθειαν λἰχνου καἰ ἀπατεῶνα τοὐ φιλοσόφου συνήλεγχεν. τἰνα δ'
 ἀν καἰ ἔδει διῶξαι τὸν φιλόσοφον εἰ μὴ μόνου ὑμἀ ; ὅθεν εἰ φάτε μὴ δεἰν δεδιέναι τὸν θάνατον, κοινωνοὐντε ἡμῶν τοι δόγμασι μὴ διά τὴν ἀνθρωπἰνην δοξομανἰαν, ὠ Ανάξαρχο , ἀποθνήσκετε, χάριν δέ τὴ τοὐ θεοὐ γνώσεω τοὐ θανάτου καταφρονηταἰ γἰνεσθε. κόσμου μέν γάρ ἡ κατασκευὴ καλή, τὸ δέ ἐν αὐτῳ πολἰτευμα φαὐλον· καἰ καθάπερ ἐν πανηγὐρει θεατροκοπουμένου ἔνεστιν ἰδεἰν τοὐ οὐκ εἰδότα τὸν θεόν, τἰγάρ ἐστι μαντική; τἰ δέ ὑπ' αὐτὴ πεπλάνησθε; τῶν ἐν κόσμῳ πλεονεξιῶν ἐστἰ σοι διάκονο , πολεμεἰν θέλει καἰ τῶν φόνων λαμβάνει σὐμβουλον τὸν Απόλλω· κόρην ἁρπάσαι θέλει καἰ τὸ δαιμόνιόν σοι συναγωνἰσασθαι προαιρή· νοσεἰ διά

σεαυτόν *καί, ώσπε* Αγαμέμνων δέκα συμφράδμονα , είναι θέλει μετά σεαυτού θεού , πιούσά τι ύδωρ μαίνεται καί διά λιβάνων έκφρων γίνεται, καί σύ τήν τοιαύτην μαντεύεσθαι λέγει , προγνώστη ύπήρχεν ό Απόλλων καί τών μαντευομένων διδάσκαλο · έπί τή Δάφνη εαυτόν έψεύσατο. δρύ , είπέ μοι, μαντεύεται καί πάλιν όρνιθε προαγορεύουσι, σύ δέ τών ζώων καί φυτών έλάττων ύπάρχει ; καλόν άρα σοι γενέσθαι ύυλω μαντικφ καί τών άεροφοίτων τήν πτήσιν λαμβάνειν. ό ποιών σε φιλάργυρον, ούτο καί περί τού πλουτείν σοι μαντεύεται· στάσει καί μάχα ό έγείρων καί περί τή έν πολέμψ νίκη προαγορεύει. τών παθών άν ύπάρχη άνώτερο , τών έν τφ κόσμψ πάντων
καταφρονήσει , τοιούτου ήμά όντα
μή άποστυγήσητε, άλλά παραιτησάμενοι τού δαίμονα θεφ τφ μονά) κατακολουθήσατε, πάντα ύπ' αύτού καί χωρί αύτού γέγονεν ούδέ έν. εί δέ έστιν έν τοί φυομένοι δηλητήριον, τούτο διά τό ένάμαρτον ήμών έπισυμβέβηκεν. έχω δεικνύειν τήν τούτων οικονομίαν· ύμεΐ κατακούσατε, καί ό πιστεύων έπιγνώσεται.

Κάν θεραπεύησθε φαρμάκοι (κατά συγγνώμην έπιτρέπω σοι), τήν μαρτυρίαν προσάπτειν σε δει τφ θεφ. κόσμο γάρ ήμά έτι καθέλκει, καί δι' άτονίαν τήν ύλην έπιζητώ. πτέρωσι γάρ ή τή ψυχή πνεύμα τό τέλειον, όπερ άπορρίψασα διά τήν άμαρτίαν έπτηξεν ώσπερ νεοσσό καί χαμαιπετή έγένετο, μεταβάσα δέ τή ούρανίου συνουσία τών έλαττόνων μετουσίαν έπεπόθησεν. μετφκίσθησαν <γάρ> οί δαίμονε , έξωρίσθησαν δέ οί πρωτόπλαστοι· καί οί μέν άπ' ούρανού κατεβλήθησαν, οί δέ άπό γή μέν άλλ' ούκ έκ ταύτη , κρείττονο δέ τή ένταυθοί διακοσμήσεω . καί χρή λοιπόν ήμά έπιποθήσαντα τό άρχαΐον παραιτήσασθαι πάν τό έμποδών γινόμενον, ούκ έστιγάρ άπειρο ό ούρανό , ώ
άνθρωπε,
πεπερασμένο δέ καί έν τέρματι· τά δέ ύπέρ τούτον αιώνε οί κρείττονε ού μεταβολήν ώρών έχοντε , δι' ών ποικίλαι νόσοι καθίστανται, πάση δέ εύκρασία μετειληφότε ήμέραν έχουσι διαμένουσαν καί φέγγο τοί έντεύθεν άνθρώποι άπρόσιτον.

οί μέν ούν τά γεωγραφία έκπονέσαντε , μέχρι ήν δυνατόν άνθρώπψ, τών χωρίων· τήν άναγραφήν έποιήσαντο, τά δ' επέκεινα Λέγειν ούκ έχοντε διά τό άδύνατον τή θεωρία άμπώτει ήτιάσαντο καί θαλασσών τήν μέν πρασώδη, τήν δέ πηλώδη, τόπων δέ τών μέν τό έκπυρον, τών δέ τό ψυχρόν καί [δια]πεπηγό . ήμεί δέ τά ύφ' ήμών άγνοούμενα διά προφητών μεμαθήκαμεν, οϊτινε άμα τή ψυχή πεπεισμένοι ότι πνεύμα τό ούράνιον έπένδυμα τή θνητότητα τήν άθανασίαν κεκτήσεται τά όσα μή έγίνωσκον αί Λοιπαί ψυχαί, προύλεγον. δυνατόν δέ παντίγυμνητεύοντι κτήσασθαι τό έπικόσμημα καί προ τήν συγγένειαν τήν άρχαίαν άναδραμείν.

Ού γάρ μωραίνομεν, άνδρε Έλληνε , ούδέ Λήρου άπαγγέλλομεν, θεόν έν άνθρώπου μορφή γεγονέναι καταγγέλΛοντε . οί λοιδορούντε ήμά συγκρίνατε τού μύθου ύμών τοι ήμετέροι διηγήμασιν. Δηίφοβο , ώ φασιν, ήν ή Άθηνά διά τόν Έκτορα, καί χάριν Αδμήτου Φοίβο ό άκερσεκόμη τά είλίποδα βού έποίμαινε, καί πρεσβύτι άφικνείται προ τήν Σεμέλην ή τού Διό γαμετή. τοιαύτα δέ μελετώντε πώ ήμά διαγελάτε; τέθνηκεν ύμών ό Ασκληπιό , καί ό τά πεντήκοντα παρθένου μιμ νυκτί Θεσπιάσι διακορεύσα πυρά έαυτόν παραδού βορμ οϊχεται. Προμηθεύ τώ Καυκάσψ προσαρτηθεί τιμωρίαν χάριν τή ει άνθρώπου εύεργεσία ύπήνεγκε. φθονερό ό Ζεύ καθ' ύμά καί κρύπτει *** τόν όνειρον τού άνθρώπου βουλόμενο
άπόλλυσθαι. διόπερ άποβλέψαντε
προ τά οικεία *** άπομνημονεύματα κάν ώ ομοίω μυθολογούντα ήμά άποδέξασθε. καί ήμεί μέν ούκ άφραίνομεν, φλήναφα δέ τά ύμέτερα. γένεσιν άν λέγητε θεών, καί θνητού αύτού άποφανείσθε. διά τί γάρ ού κυεί νύν ή Ήρα; πότερον γεγήρακεν ή τού μηνύσοντο ύμίν άπορεί; πείσθητέ μοι νύν, ώ άνδρε Έλληνε , μηδέ τού μύθου μηδέ τού θεού ύμών άλληγορήσητε- κάν γάρ τούτο πράττειν έπιχειρήσητε, θεότη ή καθ' ύμά άνήρηται καί ύφ' ήμών καί ύφ' ύμών. ή γάρ τοιούτοι παρ' ύμίν όντε οί δαίμονε όποιοι καί Λέγονται, φαύλοι τόν τρόπον είσίν, ή μεταγόμενοι προ τό φυσικώτερον ούκ είσιν οίοι καί λέγονται.

σέβειν δέ τών στοιχείων τήν ὑπό-
στασιν ούτ' άν πεισθείην ούτ' άν πείσαιμι τόν πΛησίον. καί Μητρόδωρο δέ ὁ Λαμψακηνό έν τώ Περί Ὁμηρου Λίαν εὐήθω διείΛεκται, πάντα ει άΛΛηγορίαν μετάγων. ούτε γάρ "Ηραν ούτε Ἀθηνάν ούτε Δία τούτ' είναι φησιν οπερ οί τού περιβόλου αὐτοί καί τεμένη καθιδρύσαντε νομίζουσιν, φύσεω δέ ὑπο- στάσει καί στοιχείων διακοσμήσει , καί τόν Ἐκτορα δέ καί τόν ΑχιΛΛέα δηλαδή καί τόν Αγαμέμνονα καί πάντα άπαξαπλώ ἙΛΛηνά τε καί βαρβάρου σύν τή Ελένη καί τφ Πάριδι τή αὐτή φύσεω ὑπάρχοντα χάριν οικονομία έρεϊτε παρεισήχθαι οὐδενό όντο τών προειρημένων άνθρώπων. ταύτα δέ ήμεί προετείναμεν ώσπερ έπί ὑποθέσεω ·
τήν γάρ ήμετέραν περί
τού θεού κατάληψιν οὐδέ συγκρίνειν όσιον τοί ει ὑλην καί βόρβορον κυλινδουμένοι .

Οία γάρ έστιν ὑμών καί τά διδάγματα; τι οὐκ άν χλευάσειε τά δημοτεΛεί ὑμών πανηγύρει , αι προφάσει πονηρών έπιτελούμεναι δαιμόνων ει άδοξίαν τού άνθρώπου περιτρέπουσιν; ειδόν τινα ποΛΛάκι , καί ιδών έθαύμασα καί μετά τό θαυμάσαι κατεφρόνησα πώ έσωθεν μέν έστιν άλλο , έξωθεν δέ οπερ οὐκ έστι ψεύδεται, <τόν> άβρυνόμενον σφόδρα και παντοίω διακλώμενον καί τούτο μέν τοί όφθαλμοί μαρ- μαρύσσοντα, τούτο δέ καί τώ χειρε Λυγιζόμενον καί διά πηλίνη όψεω δαιμονώντα καί ποτέ μέν ώ Αφροδίτην, ποτέ δέ ώ Απόλλωνα γινόμενον, ένα κατήγορον πάντων τών θεών, δεισι- δαιμονία επιτομήν, διάβολον ήρωϊκών πράξεων, φόνων ὑπο- κριτήν, μοιχεία ὑπομνηματιστήν, θησαυρόν μανία , κίναιδων παιδευτήν, καταδικαζομένων άφορμήν
καί τόν τοιούτον ὑπό
πάντων έπαινούμενον. έγώ δέ αὐτόν παρητησάμην πάντα ψευ- δόμενον καί τήν άθεότητα καί τά έπιτηδεύματα καί τόν άν- θρωπον. ὑμεί δέ ὑπό τούτων συλαγωγείσθε καί τού μή κοι- νωνούντα ὑμών ται πραγματείαι Λοιδορείτε, κεχηνέναι πολλών δόντων οὐ θέλω καί τώ νεύοντι καί κινουμένψ παρά φύσιν οὐ βούλομαι συνδιατίθεσθαι. τί θαυμαστόν οὐ παρ' ὑμίν έξηυ- ρημένον διαπράττεται; -ιναυλούσι μέν γάρ καί λαλούσι τά

αισχρά, κινούνται δέ κινήσει ά ούκ έχρήν, καί τού όπω δει μοιχεύειν έπί τή σκηνή σοφιστεύοντα αί θυγατέρε υμών καί οί παίδε θεωρουσι. καλά παρ' ύμίν τά άκροατήρια κηρύττοντα πάνθ' άπερ έν νυκτί μοχθηρώ πραγματεύεται καί τέρποντα τού

άκροατά αισχρών Λόγων έκφωνήμασιν. καλοίδέ είσιν υμών καί οί ποιηταί, ψευδολόγοι καί διά σχημάτων έξαπατώντε τού άκροωμένου .

Ειδον άνθρώπου υπό τή σωμασκία βεβαρημένου καί φορτίον τών έν αύτοί κρεών περιφέροντα , οι έπαθλα καί στέφανοι πρόκεινται προκαλουμένων αύτού τών άγωνοθετών ούκ *επ'* άνδραγαθίμ, ύβρεω δέ καί στάσεω φιλονεικίμ, καί τόν μάλλον πλήκτην στεφανούμενον. καί ταύτα μέν έστι τών κακών τά έλάττονα· τά δέ μείζονα τί ούκ άν έξειπείν όκνήσειεν; άργίαν τινέ έπανηρημένοι διά τήν άσωτίαν έαυτού ει τό φονευθήναι πιπράσκουσιν· καί πωλεί μέν έαυτόν ό πεινών, ό δέ πλουτών ώνείται τού φονεύσοντα . καί τούτοι οί μαρτυρούντε καθίζονται, μονομαχούσί τε οί πυκτεύοντε περί ούδενό , καί ό βοηθήσων ού κάτεισιν. άρά γε τά τοιαύτα ύφ' υμών *καλώ* έπιτελείται; τό μέν

γάρ στρατόπεδον τών μιαι-

φονούντων ό προύχων έν ύμίν συναγείρειληστοτροφείν έπαγγελλόμενο , οί δέ ληστεύοντε *απ' αυτού* προίασιν, καί πάντε έπί τήν θέαν σύνιτε κριταί γινόμενοι τούτο μέν πονηριά άγωνοθέτου, τούτο δέ καί αύτών τών μονομαχούντων. ό δέ τφ φόνφ μή περιτυχών λυπείται, διότι μή κατεκρίθη πονηρών καί μιαρών έργων θεατή γενέσθαι. θύετε ζώα διά τήν κρεωφαγίαν καί άνθρώπου ώνείσθε τή ψυχή [διά] τήν άνθρωποσφαγίαν παρεχόμενοι, τρέφοντε αύτήν αίματεκχυσίαι άθεωτάται . ό μέν ούν ληστεύων φονεύει χάριν τού λαβείν, ό δέ πλουτών μονομάχου ώνείται χάριν τού φονεύσαι.

Τί μοι συμβάλλεται προ ώφέλειαν ό κατά τόν Εύριπίδην μαινόμενο καί τήν Άλκμαίωνο μητροκτονίαν άπαγγέλλων, φ μηδέ τό οίκειον πρόσεστι σχήμα, κέχηνεν δέ μέγα καί ξίφο περιφέρει καί κεκραγώ πίμπραται καί φορεί στολήν άπάνθρωπον; έρρέτω καί τά Ήγησίου μυθολογήματα καί Μέ-

νανδρο τή εκείνου γλώττη ό στιχοποιό . τί μοι καί τεθηπέναι τόν Πυθικόν αυλητήν; τί δέ μοι καί κατά Αριστόξενον τόν Θηβαίον Άντιγενίδην πολυπραγμονείν; παραχωρούμεν ύμίν τά μή ώφέλιμα· καί ύμεί ή πείσθητε τοί δόγμασιν ύμών ή κατά τό όμοιον τών ύμετέρων ήμίν εκχωρήσατε.
Τί μέγα καί θαυμαστόν οί παρ' ύμίν εργάζονται φιλόσοφοι; θατέρου γάρ τών ώμων έξαμελούσι κόμην <τε> έπιειμένοι πολλήν πωγωνοτροφούσιν όνυχα θηρίων περιφέροντε καίλέγοντε μέν δείσθαι μηδενό , κατά δέ τόν Πρωτέα σκυτοδέψου μέν χρήζοντε διά τήν πήραν, ύφάντου δέ διά τό ίμάτιον καί διά τό ξύλον δρυοτόμου, διά δέ τήν γαστριμαργίαν τών πλουτούντων καί όψοποιού. ό ζήλων άνθρωπε τόν κύνα, τόν θεόν ούκ οίδα καί έπί τήν άλογων μίμησιν μεταβέβηκα · ό δέ κεκραγώ δημοσίμ μετ' άξιοπιστία έκδικο γίνη σαυτού, κάν μή λάβη , λοιδορεί , καί γίνεται σοι τέχνη τού ποριζειν τό φιλοσοφείν. τοί Πλάτωνο έπη δόγμασι, καί ό κατ' Επίκουρον σοφιστεύων
διαπρύσιο άνθίσταται σοι· πάλιν τε είναι θέλει κατά τόν Άριστοτέλην, καί τι κατά τόν Δημόκριτον λοιδορείταί σοι. Πυθαγόρα Εύφορβο γεγονέναι φησί καί τού Φερεκύδου δόγματο κληρονόμο έστίν· ό δέ Αριστοτέλη τή ψυχή διαβάλλει τήν άθανασίαν. στασιώδει δέ έχοντε τών δογμάτων τά διαδοχά άσύμφωνοι προ τού συμφώνου έαυτοί διαμάχεσθε. σώμά τι είναι λέγει τόν τέλειον θεόν, έγώ δέ άσώματον· άλυτον είναι τόν κόσμον, έγώ δέ λυόμενον· έκπύρωσιν άποβαίνειν κατά καιρού , έγώ δέ είσάπαξ· κριτά είναι Μίνω καίΈαδάμανθυν, έγώ δέ αύτόν τόν θεόν· άπαθανατίζεσθαι μόνην τήν ψυχήν, έγώ δέ καί τό σύν αύτή σαρκίον.

Τί βλάπτομεν ύμά , ώ άνδρε Έλληνε ; τί δέ τού λόγψ θεού κατακολουθούντα καθάπερ μιαρωτάτου μεμισήκατε; παρ' ήμίν ούκ έστιν άνθρωποφαγία· ψευδομάρτυρε οί πεπαιδευμένοι γεγόνατε· παρ' ύμίν δέ Πέλοψ δείπνον τών θεών γίνεται κάν Ποσειδώνο έρώμένο , καί Κρόνο τού υιού άναλίσκει, καί ό Ζεύ τήν Μήτιν καταπίνει.

Παύσασθε λόγου άλλοτρίου θριαμβεύοντε καί

ώσπερ ὁ κολοιό οὐκ ἰδίοι ἐπικοσμούμενοι πτεροι . ἑκάστη πόλι ἐάν ἀφέληται τήν ιδίαν αυτή ἀφ' ὑμών λέξιν, ἐξαδυνατήσουσιν ὑμίν τά σοφίσματα, ζητούντε τί ὁ θεό , τίνα τά ἐν ὑμίν, ἀγνοείτε· κεχηνότε δέ ει τόν οὐρανόν κατά βαράθρων πίπτετε, λαβυρίνθοι ἐοίκασιν ὑμών τών βιβλίων αἱ ἀναθέσει , οἱ δέ ἀναγινώσκοντε τώ πίθῳ τών Δαναΐδων, τί μοι μερίζετε τόν χρόνον, λέγοντε τό μέν τι είναι παρωχηκό αὐτού, τό δέ ἐνεστό , τό δέ μέλλον; πώ γάρ δύναται παρελθείν ὁ μέλλων, εἰ ἐστιν ὁ ἐνεστώ ; ώσπερ δέ οἱ ἐμπλέοντε τή νεώ φερομένη οἴονται διά τήν ἀμαθίαν ότι τά όρη τρέχουσιν,

 ούτω καί ὑμεί οὐ γινώσκετε παρατρέχοντα μέν ὑμά , ἑστώτα δέ τόν αιώνα, μέχρι άν αὐτόν ὁ ποιήσα είναι θελήση. διά τίγάρ ἐγκαλούμαι λέγων τά ἐμά, τά δέ μου πάντα καταλύειν σπεύδετε; μή γάρ οὐχ ὑμεί κατά τόν όμοιον τρόπον ἡμίν γεγένησθε, τή αὐτή τού κόσμου διοικήσεω μετειληφότε ; τί φάσκετε σοφίαν είναι παρ' ὑμίν μόνοι , οὐκ έχοντε άλλον ήλιον οὐδέ ἀστέρων ἐπιφοιτήσει καί γένεσιν διαφορωτέραν θάνατόν τε παρά τού άλλου ἀνθρώπου ἐξαίρετον; ἀρχή τή φλυαρία ὑμίν γεγόνασιν οἱ γραμματικοί, καί οἱ μερίζοντε τήν σοφίαν τή κατά ἀλήθειαν σοφία ἀπετμήθητε, τά δέ ονόματα τών μερών ἀνθρώποι προσενείματε· καί τόν μέν

 θεόν ἀγνοείτε, πολεμούντε δέ ἑαυτοί ἀλλήλου καθαιρείτε. καί διά τούτο πάντε οὐδέν έστε, σφετερίζοντε μέν τού λόγου , διαλεγόμενοι δέ καθάπερ τυφλό κωφώ. τί κατέχετε σκεύη τεκτονικά τεκταίνειν μή γινώσκοντε ; τί λόγου ἐπαναιρείσθε τών έργων μακράν ἀφεστώτε ; φυσώμενοι μέν διά δόξη , ἐν δέ ταΐ συμφοραΐ ταπεινούμενοι παρά λόγον καταχράσθε τοί σχήμασι· δημοσίμ μέν γάρ πομπεύετε, τού δέ λόγου ἐπί τά γωνία ἀποκρύπτετε. τοιούτου ὑμά ἐπιγνόντε καταλελοίπαμεν καί τών ὑμετέρων οὐκέτι ψαύομεν, θεού δέ λόγω κατακολουθούμεν. τίγάρ, άνθρωπε, τών γραμμάτων ἐξαρτύει τόν πόλεμον; τί δέ ώ ἐν πυγμή συγκρούει τά ἐκφωνήσει αὐτών διά τόν Αθηναίων ψελλισμόν, δέον σε λαλείν φυσικώτερον; εἰ

γάρ Αττικίζει ούκ ών Αθηναίο , Λέγε μοι τού μή Δωρίζειν τήν αιτίαν· πώ τό μέν είναι σοι δοκεί βαρβαρικώτερον, τό δέ προ τήν όμιΛίαν ίΛαρώτερον;

Εί δέ σύ τή έκείνων άντέχη παιδεία , τί μοι δόξα αίρουμένψ δογμάτων ών θέλω διαμάχη; πώ γάρ ούκ άτοπον τόν μέν Ληστήν διά τό έπικατηγορούμενον όνομα μή κοΛάζειν πρίν ή τάΛηθέ *επ'* άκριβεία καταμανθάνειν, ήμά δέ προΛήμματι Λοιδορία άνεξετάστω μεμισηκέναι; Διαγόρα Αθηναίο ήν, άΛΛά τούτον έξορχησάμενον τά παρ' Αθηναίοι μυστήρια τετιμωρήκατε καί τοί Φρυγίοι αύτού Λόγοι έντυγχάνοντε ήμά μεμισήκατε. Λέοντα κεκτημένοι τά ύπομνήματα προ τού άφ' ήμών *ελέγχου* δυσχεραίνετε· καί τά περί τών κατ' Αίγυπτον θεών δόξα Απίωνο έχοντε παρ' έαυτοί ώ άθεωτάτου ήμά έκκηρύσσετε. τάφο τού ΌΛυμπίου Διά καθ' ύμά δείκνυται κάν ψεύδεσθαί τι τού Κρήτα Λέγη. τών *πολλών* θεών ή όμήγυρι ούδέν έστιν· κάν ό καταφρονών *αυτών* Επίκουρο δμδουχή, τού άρχοντα ούδέν *πλέον* <σέβω> τού θεού· κατάΛηψιν ήν έχω περί τών *όλων*, ταύτην ούκ άποκρύπτομαι. τί μοι συμβουλεύει ψεύσασθαι τήν πολιτείαν; τί δέ λέγων θανάτου καταφρονείν, διά τέχνη φεύγειν αύτόν καταγγέλλει ; έγώ μέν ούκ έχω καρδίαν έλάφου· τά δέ τών ύμετέρων λόγων έπιτηδεύματα κατά τόν άμετροεπή Θερσίτην γίνεται, πώ πεισθήσομαι τώ λέγοντι μύδρον τόν ήλιον καί τήν σελήνην γήν; τά γάρ τοιαύτα λόγων έστίν άμιλλα καί ούκ άληθεία διακόσμησι . ή πώ ούκ ήλίθιον πιθέσθαι τοί Ήροδώρου βιβλίοι περί τού καθ' Ήρακλέα λόγου, γήν άνω κηρύττουσιν κατεληλυθέναι τε *απ'* αύτή λέοντα τόν ύφ' Ήρακλέου φονευθέντα; τί δ' άν ώφελήσειε λέξι Αττική καί φιλοσόφων σωρεία καί συλλογισμών πιθανότητε καί μέτρα γή καί άστρων θέσει καί ήλιου δρόμοι; τό γάρ περί τοιαύτην άσχολεΐσθαι ζήτησιν νομοθετούντό έστιν έργον έαυτώ τά δόγματα.

Διά τούτο καί τή παρ' ύμίν κατέγνων νομοθεσία , μίαν μέν γάρ έχρήν είναι καί κοινήν άπάντων τήν πολιτείαν· νυνί δέ όσα γένη πόλεων, τοσαύται καί τών νόμων θέσει ώ είναι

τά παρ' ένιοι αισχρά παρά τισι σπουδαία, νομίζουσιν γούν Ἕλληνε φευκτόν είναι τό συγγενέσθαι μητρί, κάλλιστον δέ τό τοιοϋτόν έστιν έπιτήδευμα παρά τοΐ Περσών μάγοι · καί παιδεραστία μέν ύπό βαρβάρων διώκεται, προνομία δέ ύπό'Ρωμαίων ήξίωται, παίδων άγέλα ώσπερ ίππων φορβάδων συναγείρειν αυτών πειρωμένων.

Ταύτ' ούν ίδών, έτι δέ καί μυστηρίων μεταλαβών καί τά παρά πάσι θρησκεία δοκιμάσα διά θηλυδριών καί άνδρογύνων συνισταμένα , εύρών δέ παρά μέν 'Ρωμαίοι τόν κατ' αύτού Λατιάριον Δία λύθροι άνθρώπων καί τοί άπό τών άνδροκτασιών αίμασι τερπόμενον, Ἀρτεμιν δέ ού μακράν τή μεγάλη πόλεω τών *αυτών πράξεων* έπανηρημένην τό είδο άλλον τε άλλαχή δαίμονα κακοπραγία έπαναστάσει πραγματευόμενον, κατ' έμαυτόν γενόμενο έζήτουν ότφ τρόπψ τάληθέ έξευρεΐν δύνωμαι. περινοούντι δέ μοι τά σπουδαία συνέβη γραφαί τισιν έντυχείν βαρβαρικαί , πρεσβυτέραι μέν ώ προ τά Ελλήνων δόγματα, θειοτέραι δέ ώ προ τήν έκείνων πλάνην· καί μοι πεισθήναι ταύται συνέβη διά τε τών λέξεων τό άτυφον καί τών είπόντων τό άνεπιτήδευτον καί τή τού παντό ποιήσεω τό εύκατάληπτον καί τών μελλόντων τό προγνωστικόν καί τών παραγγελμάτων τό έξαίσιον καί τών όλων τό μοναρχικόν. θεοδιδάκτου δέ μου γενομένη τή ψυχή συνήκα ότι τά μέν καταδίκη έχει τρόπον, τά δέ ότι λύει τήν έν κόσμω δουλείαν καί άρχόντων μέν πολλών καί μυρίων ήμά άποσπμ τυράννων, δίδωσι δέ ήμιν ούχ όπερ μή έλάβομεν, άλλ' όπερ λαβόντε ύπό τή πλάνη έχειν έκωλύθημεν.

Τούτων ούν τήν κατάληψιν πεποιημένο βούλομαι καθάπερ τά νήπια τών βρεφών *** άποδύσασθαι. τήν γάρ τή πονηριά σύστάσιν έοικυίαν τή τών βραχύτάτων σπερμάτων ϊσμεν άτε διά μικρά άφορμή τούτου κρατυνθέντο , πάλιν δ' αύ λυθησομένου, ήμών πειθομένων λογά) θεού καί μή σκορπιζόντων έαυτού . διά τίνο γάρ άποκρύφου θησαυρού τών ήμετέρων έπεκράτησεν, ον όρύττοντε κονιορτού μέν ήμεΐ ένεπλήσθημεν, τούτψ δέ τού συνεστάναι τήν άφορμήν παρέσχομεν. τό γάρ αύτού πά ό άποδεχόμενο κτήμα τού πολυ-

τιμοτέρου πλούτου τήν εξουσίαν έχειρώσατο. ταύτα μέν ούν προ τού ήμών οικείου είρήσθω· προ δέ ύμά τού Έλληνα τί άν έτερον ή τό μή τοί κρείττοσιν λοιδορείσθαι μηδ', εί βάρβαροι
λέγοιντο, ταύτην λαμβάνειν τή χλεύη τήν άφορμήν; τού γάρ πάντα άλλήλων έπακούειν τή διαλέκτου μή δύνασθαι τήν αιτίαν εύρείν, ήν έθέλητε, δυνήσεσθε· <τοί > έξετάζειν γάρ βουλομένοι τά ήμέτερα -μδίαν καί άφθονον ποιήσομαι τήν διήγησιν.

Νύν δέ προσήκειν μοι νομίζω παραστήσαι πρεσβυτέραν τήν ήμετέραν φιλοσοφίαν τών παρ' Έλλησιν έπιτηδευμάτων· όροι δέ ήμίν κείσονται Μωυσή καί Όμηρο , τώ γάρ έκάτερον αύτών είναι παλαίτατον καί τόν μέν ποιητών καί ιστορικών είναι πρεσβύτατον, τόν δέ πάση βαρβάρου σοφία άρχηγόν, καίύφ' ήμών νύν ει σύγκρισιν παραλαμβανέσθωσαν· εύρήσομεν γάρ ού μόνον τή Ελλήνων παιδεία τά παρ' ήμίν, έτι δέ καί τή τών γραμμάτων εύρέσεω άνώτερα. μάρτυρα δέ ού τού οίκοι παραλήψομαι, βοηθοι δέ μάλλον Έλλησι καταχρήσομαι. τό μέν γάρ άγνωμον, ότι μηδέ ύφ' ήμών παραδεκτόν, τό δ' άν άποδεικνύηται θαυμαστόν, ότ' άν ύμίν διά τών ύμετέρων όπλων άντερείδων άνυπόπτου παρ' ύμών
τού έλέγχου λαμβάνω, περί γάρ τή Όμήρου ποιήσεω γένου τε αύτού καί χρόνου καθ' ον ήκμασεν προηρεύνησαν πρεσβύτατοι μέν Θεαγένη τε ό Έηγινο κατά Καμβύσην γεγονώ καί Στησίμβροτο ό Θάσιο καί Αντίμαχο ό Κολοφώνιο Ηρόδοτό τε ό Άλικαρνασσεύ καί Διονύσιο ό Όλύνθιο , μετά δέ έκείνου Έφορο ό Κυμαίο καί Φιλόχορο ό Αθηναίο Μεγακλείδη τε καίΧαμαιλέων οί Περιπατητικοί· έπειτα γραμματικοί Ζηνόδοτο Αριστοφάνη Καλλίστρατο Κράτη Ερατοσθένη Αρίσταρχο Απολλόδωρο , τούτων δέ οί μέν περίΚράτητα προ τή Ήρακλειδών καθόδου φασίν αύτόν ήκμακέναι, μετά τά Τρωικά ένδοτέρω τών όγδοήκοντα έτών· οί δέ περί Ερατοσθένη μετά έκατοστόν έτο τή Ιλίου άλώσεω · οί δέ περί
Αρίσταρχον κατά τήν Ιωνικήν άποικίαν, ή έστι μετά έκατόν

τεσσαράκοντα έτη τών Ίλιακών· Φιλόχορο   δέ μετά τήν Ιωνικήν άποικίαν, έπί άρχοντο   Αθήνησιν Αρχίππου, τών Ίλιακών ύστερον έτεσιν έκατόν όγδοήκοντα· οί δέ περί Απολλόδωρον μετά τήν Ιωνικήν άποικίαν έτεσιν έκατόν, ό γένοιτ' άν ύστερον τών Ίλιακών έτεσι διακοσίοι   τεσσαράκοντα, τινέ   δέ προ τών 'Ολυμπιάδων έφασαν αύτόν γεγονέναι, τούτ' έστι μετά τήν Ιλίου άλωσιν έτεσι τετρακοσίοι . έτεροι δέ κάτω τόν χρόνον ύπήγαγον, σύν Αρχιλόχῳ γεγονέναι τόν Όμηρον είπόντε · ό δέ Αρχίλοχο   ήκμασε περί Ολυμπιάδα τρίτην καί εικοστήν, κατά Γύγην τόν Λυδόν, ύστερον τών Ίλιακών έτεσι πεντακοσίοι . καί περί μέν τών χρόνων τού

προειρημένου ποιητού, λέγω

δέ Ομήρου, στάσεώ   τε τών είπόντων τά περί αύτόν καί άσυμφωνία   τοί   *επ'* άκριβέ   έξετάζειν δυναμένοι   αύτάρκω ήμίν ώ   έπί κεφαλαίων είρήσθω. δυνατόν γάρ παντί ψευδεί άποφήνασθαι καί τά   περί τού   λόγου   δόξα · παρ' οί   γάρ άσυνάρτητό   έστιν ή τών χρόνων άναγραφή, παρά τούτοι   ούδέ τά τή   Ιστορία   άληθεύειν δυνατόν, τίγάρ τό αίτιον τή   έν τώ γράφειν πλάνη , εί μή τό συντάττειν τά μή άληθή;

Παρ' ήμίν δέ τή   μέν κενοδοξία   ό ίμερο   ούκ έστιν, δογμάτων δέ ποικιλίαι   ού καταχρώμεθα. λόγου γάρ τού δημοσίου καί επιγείου κεχωρισμένοι καί πειθόμενοι θεού παραγγέλμασι καί νόμῳ πατρό   άφθαρσία   επόμενοι, πάν τό έν δόξη κείμενον άνθρωπίνη παραιτούμεθα, φιλοσοφούσί τε ού μόνον οί πλουτούντε , άλλά καί οί πένητε   προίκα τή   διδασκαλία άπολαύουσιν· τά γάρ παρά θεού τή   έν κόσμῳ δωρεά   ύπερπαίει τήν άμοιβήν. τού   δέ άκροάσθαι βουλομένου   πάντα ούτω   προσιέμεθα κάν πρεσβύτιδε   ώσικάν μειράκια, πάσά τε άπαξαπλώ   ήλικία παρ' ήμίν τυγχάνει τιμή · τά δέ τή   άσελγεία   πόρρω κεχώρισται. καιήμεί   μέν λέγοντε   ού ψευδόμεθα· τά δέ τή   ύμετέρα   περί

τήν άπιστίαν επιμονή   καλόν μέν

είλαμβάνοι περιγραφήν· εί δ' ούν, τά ήμέτερα <μέν> έστω θεού γνώμη βεβαιούμενα, γελάτε δέ ύμεί , ώ   καί κλαύσοντε . πώ γάρ ούκ άτοπον Νέστορα μέν καθ' ύμά   τών ίππων τά   παρηορία   βραδέω   άποτέμνοντα διά τό άτονον καί νωθέ   τή

ήλικία θαυμάζεσθαι πειρώμενον επ' ίση τοϊ νέοι πολεμείν, τού δέ παρ' ήμίν τω γήρα παλαίοντα και τά περί θεού πραγματευόμενου γελάσθαι; τί δέ ούκ άν γελάσειεν Αμαζόνα μέν καί Σεμίραμιν καί τινα άλλα πολεμικά φασκόντων ύμών γεγονέναι, τά δέ παρ' ήμιν παρθένου λοιδορούντων; μειρά-KLOV ήν ό Αχιλλεύ καί γενναίο είναι πεπίστευται σφόδρα· καί ό Νεοπτόλεμο νεώτερο , άλλά
ισχυρό ήν Φιλοκτήτη
ασθενή , άλλ' έχρηζεν αύτού κατά Τροία τό δαιμόνιον. ό Θερσίτη όποιο ήν; άλλ' έστρατήγει· τό δέ άμετροεπέ εί μή προσήν αύτφ διά τήν άμαθίαν, ούκ άν ώ φοξό καί ψεδνό διεβάλλετο. πάντε οί βουλόμενοι φιλοσοφειν *** παρ' ήμιν οϊ ού τό όρώμενον δοκιμάζομεν ούδέ τού προσιόντα ήμίν άπό σχήματο κρίνομεν· τό γάρ τή γνώμη έρρωμένον παρά πάσιν είναι δύνασθαι λελογίσμεθα κάν άσθενει ώσι τοϊ σώμασι. τά δέ ύμέτερα φθόνου μεστά καί βλακεία πολλή .
Διά τούτο προύθυμήθην άπό τών νομιζομένων παρ' ύμίν τιμίων παριστάν ότι τά μέν ήμέτερα σωφρονεί, τά δέ ύμέτερα [έθη] μανία έχεται πολλή , οί γάρ έν γυναιξί καί μειρακίοι παρθένοι τε καί πρεσβύται φλυαρείν ήμά λέγοντε καί διά τό μή σύν ύμίν ε ίναι χλευάζοντε *ακούσατε* τών παρ' Έλλησι πραγμάτων τόν λήρον, ληραίνει γάρ μάλλον διά δόξη πολλή τών παρ' ύμίν εθών τά επιτηδεύματα καί διά τή γυναικωνίτιδο άσχημονεί. Πράξιλλαν μέν γάρ Λύσιππο έχαλκούργησεν μηδέν είπούσαν διά τών ποιημάτων χρήσιμον, Λεαρχίδα δέ Μενέστρατο , Σιλανίων δέ Σαπφώ τήν έταίραν, Ήρινναν τήν Λεσβίαν Ναυκύδη , Βοϊσκο Μυρτίδα, Μυρώ τήν Βυζαντίαν Κηφισόδοτο , Γόμφο Πραξαγορίδα καί Αμφίστρατο Κλειτώ. τί γάρ μοι περί Ανύτη λέγειν Τελεσίλλη τε καί Νοσσίδο ; τή μέν γάρ Εύθυκράτη τε καί Κηφισόδοτο , τή δέ Νικήρατο , τή δέ Αριστόδοτό είσιν οί δημιουργοί· Μνησαρχίδο τή Έφεσία Εύθυκράτη , Κορίννη Σιλανίων, Θαλιαρχίδο τή Αργεία Εύθυκράτη . ταύτα δέ είπείν προύθυμήθην, ίνα μηδέ παρ' ήμίν ξένον τι πράττεσθαι νομίζητε καί συγκρίναντε τά ύπ' όψιν έπιτηδεύματα μή χλευάζητε τά πάρ' ήμίν φιλοσοφούσα . καί ή μέν Σαπφώ γύναιον πορνικόν έρω-

τομανέ , καὶ τὴν ἑαυτὴ ἀσέλγειαν ἄδει· πᾶσαι δὲ αἱ παρ' ἡμὶν σωφρονοὺσιν, καὶ περὶ τὰ ἠλακάτα αἱ παρθένοι τὰ κατὰ θεόν λαλοὺσιν ἐκφωνήματα σπουδαιότερον τὴ παρ' ὑμὶν παιδό . τούτου χάριν αἰδέσθητε, μαθηταὶ μὲν
ὑμεὶ τὼν γυναὶων
εὑρισκόμενοι, τὰ δὲ σὺν ἡμιν πολιτευομένα σὺν τὴ μετ' αὐτὼν ὁμηγύρει χλευάζοντε . τὶ γὰρ ὑμιν ἡ Γλαυκίππη σεμνόν εἰσηγήσατο, παιδὶον ἡτι τεράστιον ἐγέννησεν καθὼ δείκνυσιν αὐτὴ ἡ εἰκών, Νικηράτου τοὺ Εὐκτήμονο Αθηναίου τὸ γένο χαλκεύσαντο ; εἰ γὰρ ἐκύησεν ἐλέφαντα, τὶ τὸ αἴτιον τοὺ δημοσία ἀπολαὺσαι τιμὴ τὴν Γλαυκίππην; Φρύνην τὴν ἑταίραν ὑμὶν Πραξιτέλη καὶ Ηρόδοτο πεποιήκασιν, καὶ Παντευχίδα συλλαμβάνουσαν ἐκ φθορέω Εὐθυκράτη ἐχαλκούργησεν. Βησαντίδα τὴν Παιάνων βασίλισσαν, ὁτι παιδίον μέλαν ἐκύησεν, Δεινομένη διὰ τὴ ἑαυτοὺ τέχνη μνημονεὺεσθαι παρεσκεὺασεν. ἐγὼ καὶ Πυθαγόρου κατέγνωκα τὴν Εὐρὼπην ἐπὶ τοὺ ταύρου καθιδρύσαντο καὶ ὑμὼν, οιτινε τοὺ Διὸ τὸν κατήγορον διὰ τὴν
εκείνου τέχνην τετιμήκατε. γελὼ καὶ τὴν Μίκωνο
επιστήμην μόσχον ποιήσαντο , ἐπὶ δὲ αὐτοὺ Νίκην, ὁτι τὴν Αγήνορο ἁρπάσα θυγατέρα μοιχεία καὶ ἀκρασία βραβεὶον ἀπηνέγκατο. διὰ τὶ Γλυκέραν τὴν ἑταὶραν καὶ Αργείαν τὴν ψάλτριαν ὁ Ὀλύνθιο Ηρόδοτο κατεσκεὺασεν; Βρύαξι Πασιφάην ἔστησεν, ἡ τὴν ἀσέλγειαν μνημονεύσαντε μονονουχὶ καὶ τὰ γυναὶκα τὰ νὺν τοιαὺτα εἶναι προὴρησθε. Μελανίππη τι ἡν σοφὴ· διὰ τοὺτο ταὺτην ὁ Λυσὶστρατο ἐδημιούργησεν· ὑμεὶ δὲ εἶναι παρ' ἡμὶν σοφὰ οὐ πεπιστεὺκατε.

Πάνυ γοὺν σεμνὸ καὶ ὁ τύραννο Φάλαρι , ὁ
τοὺ ἐπιμαστιδίου θοινὼμενο παῖδα διὰ τὴ Πολυστράτου τοὺ Αμπρακιὼτου κατασκευὴ μέχρι νὺν ὼ τι ἀνὴρ θαυμαστὸ δείκνυται· καὶ οἱ μὲν Ακραγαντὶνοι βλέπειν αὐτοὺ τὸ πρόσωπον τὸ προειρημέναν διὰ τὴν ἀνθρωποφαγὶαν ἐδεδὶεσαν, οι δὲ μέλον ἐστὶ παιδεία αὐχοὺσιν ὁτι δι' εἰκόνο αὐτόν θεωροὺσε πὼ γὰρ οὐ χαλεπόν ἀδελφοκτονίαν παρ' ὑμὶν τετιμὴσθαι, οι Πολυνείκου καὶ Ἐτεοκλέου ὁρὼντε τὰ σχήματα [καὶ] μὴ σὺν τὼ ποιὴσαντι Πυθαγόρμ καταβοθρὼσαντε συναπόλλυτε τὴ κακία

τά υπομνήματα; τί μοι διά τόν Περικλύμενον γύναιον, όπερ έκύησε τριάκοντα παίδα , ώ θαυμαστόν ήγεϊσθε καί κατανοεϊν ποίημα; πολλή γάρ άκρασία άπενεγκαμένην τά άκροθίνια βδελύττεσθαι

καλόν ήν, τή κατά 'Ρωμαίου συ'ί παρεικαζομένην, ήτι καί αύτή διά τό όμοιον μυστικωτέρα , ώ φασιν, ήξίωται θεραπεία , έμοίχευσεν δέ Άρη τήν Άφροδίτην, καί τήν άπ' αύτών Αρμονίαν Άνδρων ύμίν κατεσκεύασεν. λήρου τε καί φλυαρία Σώφρων διά συνταγμάτων παραδού ενδοξότερο χάριν τή χαλκευτική [ή] μέχρι νυν έστιν· καί τόν ψευδολόγον Αίσωπον άείμνηστον ού μόνον τά μυθολογήματα, καί ή κατά τόν Αριστόδημον δέ πλαστική περισπούδαστο άπέδειξεν. είτα πώ ούκ αίδείσθε τοσαύτα μέν έχοντε ποιητρία ούκ έπί τι χρήσιμον, πόρνα δέ άπειρου καί μοχθηρού άνδρα , τών δέ παρ' ήμίν γυναικών διαβάλλοντε τήν σεμνότητα; τί μοι σπουδαίον μανθάνειν Εύάνθην έν Περιπάτψ τεκείν καί

προ

τήν Καλλιστράτου κεχηνέναι τέχνην; [καί προ] τά Καλλιάδου Νεαίρμ προσέχειν τού οφθαλμού ; έταίρα γάρ ήν. Λάί επόρνευσεν, καί ό πόρνο αύτήν ύπόμνημα τή πορνεία έποίησεν. διά τί τήν Ηφαιστίωνο ούκ αίδεισθε πορνείαν καί εί πάνυ Φίλων αύτόν έντέχνω ποιεί; τίνο δέ χάριν διά Λεωχάρου Γανυμήδη τόν άνδρόγυνον ώ τι σπουδαίον έχοντε κτήμα τετιμήκατε καί ό ψελιούμενόν τι γύναιον Πραξιτέλη έδημιούργησεν; έχρήν δέ πάν τό τοιούτον είδο παραιτησαμένου τό κατά άλήθειαν σπουδαίον ζητείν καί μή Φιλαινίδο μηδέ Έλεφαντίδο τών άρρήτων έπινοιών άντιποιουμένου τήν ήμετέραν πολιτείαν βδελύττεσθαι.

Ταύτα μέν ούν ού παρ' άλλου μαθών έξεθέμην, πολλήν δέ έπιφοιτήσα γήν καί τούτο μέν σοφιστεύσα τά ύμέτερα, τούτο δέ τέχναι καί έπινοίαι έγκυρήσα πολλαί , έσχατον δέ τή 'Ρωμαίων ένδιατρίψα πόλει καί τά άφ' ύμών ώ αύτού άνακομισθείσα άνδριάντων ποικιλία καταμαθών. ού γάρ, ώ έθο έστί τοί πολλοί , άλλοτρίαι δόξαι τάμαυτού κρατύνειν πειρώμαι, πάντων δέ ών <άν> αύτό ποιήσωμαι τήν κατάληψιν, τούτων καί τήν άναγραφήν συντάσσειν βούλομαι, διόπερ χαί-

ρειν είπών καί τή 'Ρωμαίων μεγαλαυχίμ και τή Αθηναίων ψυχρολογίμ *** δόγμασιν άσυναρτήτοι , τή καθ' ήμά βαρβάρου φιλοσοφία *άντε*ποιησάμην· ήτι ον τρόπον έστι τών παρ' ύμίν επιτηδευμάτων άρχαιοτέρα, γράφειν μέν άρξάμενο , διά δέ

τό κατεπείγον τή έξηγήσεω ύπερθέμενο , νυν ότε καιρό περί τών κατ' αυτήν δογμάτων Λέγειν, *** πειράσομαι. μή γάρ δυσχεράνητε τήν ήμετέραν παιδείαν μηδέ φλυαρία και βωμολοχία μεστήν άντιλογίαν καθ' ήμών πραγματεύσησθε λέγοντε · Τατιανό ύπέρ τού Έλληνα υπέρ <τε> τό άπειρον τών φιλοσοφησάντων πλήθο καινοτομεί τά βαρβάρων δόγματα, τί γάρ χαλεπόν άνθρώπου πεφηνότα άμαθεί ύπό άνθρώπου νυν ομοιοπαθού συνελέγχεσθαι; τί δέ και άτοπον κατά τόν οίκείον ύμίν σοφιστήν γηράσκειν άεί πάντα διδασκόμενου ;

Πλήν Όμηρο έστω μή μόνον ύστερο τών Ίλιακών, άλλά κατ' έκεϊνον αύτόν ύπειλήφθω τόν τού πολέμου καιρόν, έτι δέ καί τοί περί τόν Αγαμέμνονα συνεστρατεύσθαι. καί, εί βούλεται τι , πριν καί τών στοιχείων γεγονέναι τήν εύρεσιν. φανήσεταιγάρ ό προειρημένο Μωυσή αύτή μέν τή Ίλιακή άλώσεω πρεσβύτερο πάνυ πολλοί έτεσι, τή δέ Ιλίου κτίσεω καί τού Τρωό καί Δαρδάνου λίαν άρχαιότερο . άποδείξεω δέ ένεκεν μάρτυσι χρήσομαι Χαλδαίοι Φοίνιξιν Αίγυπτίοι . καί τί μοι λέγειν πλείονα; χρή γάρ τόν πείθειν έπαγγελλόμενον συντομωτέρα ποιείσθαι τά περί τών πραγμάτων πρό τού άκούοντα διηγήσει ή *** Βηρωσσό άνήρ Βαβυλώνιο , ίερεύ τού παρ' αύτοί Βήλου, κατ' Αλέξανδρον γεγονώ Αντιόχψ τφ μετ' αύτόν τρίτψ τήν Χαλδαίων ιστορίαν έν τρισί βιβλίοι κατατάξα καί τά περί τών βασιλέων έκθέμενο , άφηγείταί τίνο αύτών όνομα Ναβουχοδονόσορ, τού στρατεύσαντο έπί Φοίνικα καί Ιουδαίου · άτινα διά τών καθ' ήμά προφητών ϊσμεν κεκηρυγμένα γεγονότα μέν πολύ τή Μωϋσέω ήλικία κατώτερα, προ δέ τή Περσών ήγεμονία έτεσιν έβδομήκοντα. Βηρωσσό δέ έστιν άνήρ ίκανώτατο · καί τούτου τεκμήριον, Ίόβα Περί Ασσυριών γράφων παρά Βηρωσσού φησι μεμαθηκέναι τήν ιστορίαν· εισίδέ αύτφ βίβλοι Περί Ασσυριών δύο.

Μετά δέ τού Χαλδαίου τά Φοινίκων ούτω

έχει, γεγόνασι παρ' αύτοί άνδρε τρει, Θεόδοτο Ύψικράτη Μώχο · τούτων τά βίβλου ει Έλληνίδα κατέταξεν φωνήν Λαίτο ό καί τού βίου τών φιλοσόφων επ' άκριβέ πραγματευσάμενο. έν δή ταί τών προειρημένων ίστορίαι δηλούται κατά τίνα τών βασιλέων Εύρώπη άρπαγή γέγονεν Μενελάου τε ει τήν Φοινίκην άφιξι καί τά περί Χείραμον, όστι Σολομώνι τώ Ιουδαίων βασιλεϊ προ γάμον δού τήν εαυτού θυγατέρα καί ξύλων παντοδαπών ύλην ει τήν τού ναού κατασκευήν έδωρήσατο. καί Μένανδρο δέ ό Περγαμηνό περί τών αύτών τήν άναγραφήν έποιήσατο. τού δέ Χειράμου ό χρόνο ήδη που τοί Ίλιακοι έγγίζει· Σολομών
δέ ό κατά Χείραμον
πολύ κατώτερό έστι τή Μωύσέω ήλικία.

Αιγυπτίων δέ είσιν άκριβεί χρόνων άναγραφαί,
καί τών κατ' αύτού γραμμάτων έρμηνεύ έστι Πτολεμαίο, ούχ ό βασιλεύ, ίερεύ δέ Μένδητο. ούτο τά τών βασιλέων πράξει έκτιθέμένο κατ' Άμωσιν Αίγύπτου βασιλέα γεγονέναι Ιουδαίοι φησί τήν εξ Αίγύπτου πορείαν ει άπερ ήθελον χωρία, Μωύσέω ήγουμένου. λέγει δέ ούτω · ό δέ Άμωσι έγένετο κατ' Ίναχον βασιλέα, μετά δέ τούτον Απίων ό γραμματικό άνήρ δοκιμώτατο, έν τή τετάρτη τών Αιγυπτιακών (πέντε δέ είσιν αύτφ γραφαί) πολλά μέν καί άλλα, φησί δέ <καί> ότι κατέσκαψε τήν Αουαρίαν Άμωσι κατά τόν Αργείον γενόμενο Ίναχον, ώ έν τοί Χρόνοι άνέγραψεν ό Μενδήσιο Πτολεμαίο. ό δέ άπ' Ινάχου
χρόνο άχρι τή Ιλίου άλώσεω άποπληροί γενεά είκοσι καί τά τή άποδείξεω τούτον έχει τόν τρόπον. Γεγόνασιν Αργέίων βασιλεί οίδε· Ίναχο Φορωνεύ Απι Αργείο Κρίασο Φόρβα Τριόπα Κρότωπο Σθενέλαο Δαναό Λυγκεύ Αβά Προίτο Ακρίσιο Περσεύ Σθενέλαο Εύρυσθεύ Ατρεύ Θυέστη Αγαμέμνων, ού κατά τό όκτωκαιδέκατον έτο τή βασιλεία Ίλιον έάλω. καί χρή τόν νουνεχή συνείναι μετά πάση άκριβεία ότι κατά τήν Ελλήνων παράδοσιν ούδ' ιστορία τι ήν παρ' αύτοί άναγραφή. Κάδμο γάρ ό τά στοιχεία τοί προειρημένοι παραδού μετά πολλά γενεά τή Βοιωτία έπέβη. μετά δέ Ίναχον έπί Φο-

ρωνέω μόγι του θηριώδου βίου καὶ νομάδο περιγραφὴ γέγονεν μετεκοσμήθησάν τε οἱ ἀνθρωποι, διόπερ εἰ κατὰ Ἴναχον πέφηνεν ὁ Μωυσή γεγονώ , πρεσβύτερό ἐστι τῶν Ἰλιακῶν έτεσι τετρακοσίοι . ἀποδείκνυται δὲ
τοὺθ' ούτω έχον ἀπό
[τε] τή τῶν Αττικῶν βασιλέων διαδοχή [καὶ Μακεδονικῶν καὶ Πτολε μαϊκῶν, έτι δὲ καὶ Ἀντιοχικῶν]· όθεν εἰ μετὰ τὸν Ἴναχον αἱ διαφανέστεραι πράξει παρ' Ἕλλησιν ἀνεγράφησάν τε καὶ γινώσκονται, δῆλον ώ καὶ μετὰ Μωυσέα. κατὰ μὲν γὰρ Φορωνέα τὸν μετ' Ἴναχον μνημονεύεται παρ' Αθηναίοι Ὤγυγο , ἐφ' οὑ κατακλυσμό ὁ πρώτο · κατὰ δὲ Φόρβαντα Ἀκταίο , ἀφ' οὑ Ακταία ἡ Αττική· κατὰ δὲ Τριόπαν Προμηθεύ καὶ Ἐπιμηθεύ καὶ Ἄτλα καὶ ὁ διφυή Κέκροψ καὶ ἡ Ἰώ· κατὰ δὲ Κρότωπον ἡ επὶ Φαέθοντο ἐκπύρωσι καὶ ἡ επὶ Δευκαλίωνο ἐπομβρία· κατὰ δὲ Σθενέλαον ἡ τε Ἀμφικτύονο βασιλεία καὶ ἡ ει
Πελοπόννησον Δαναοὺ παρουσία καὶ ἡ
ὑπὸ Δαρδάνου τή Δαρδανία κτίσι ἡ τε ἐκ Φοινίκη τή Εὐρώπη ει τὴν Κρήτην ανακομιδή· κατὰ δὲ Λυγκέα τή Κόρη ἡ αρπαγὴ καὶ ἡ τοὺ ἐν Ἐλευσίνι τεμένου καθίδρυσι καὶ ἡ Τριπτολέμου γεωργία καὶ ἡ Κάδμου ει Θήβα παρουσία Μινωό τε ἡ βασιλεία· κατὰ δὲ Προΐτον ὁ Εὐμόλπου προ Αθηναίου πόλεμο · κατὰ δὲ Ἀκρίσιον ἡ Πέλοπο ἀπὸ Φρυγία διάβασι καὶ <ἡ> Τωνο ει τὰ Αθήνα ἀφιξι καὶ ὁ δεύτερο Κέκροψ αἵ τε Περσέω καὶ Διονύσου πράξει καὶ Ὀρφέω μαθητή Μουσαίο · κατὰ δὲ τὴν Αγαμέμνονο βασιλείαν ἑάλω τὸ Ἴλιον.

Οὐκοὺν πέφηνε Μωυσή ἀπό γε τῶν προειρημένων πρεσβύτερό ἡρώων πόλεων δαιμόνων, καὶ χρὴ τώ πρεσβεύοντι κατὰ τὴν ἡλικίαν πιστεύειν ήπερ τοι ἀπὸ πηγή ἀρυσαμένοι Ἕλλησιν οὐ κατ' ἐπίγνωσιν τὰ ἐκείνου δόγματα, πολλὴ γὰρ οἱκατ' αὐτοὺ σοφισταὶκεχρημένοι περιεργία τὰ όσα παρὰ τῶν κατὰ Μωυσέα καὶ τῶν ομοίω αυτώ φιλοσοφούντων έγνωσαν, παραχαράττειν ἐπειράθησαν, πρῶτον μὲν ίνα τιλέγειν ίδιον νομισθώσι, δεύτερον δὲ όπω τὰ όσα μὴ συνίεσαν διά τίνο ἐπιπλάστου -ητολογία παρακαλύπτοντε , ὡ μυθολογίαν τὴν ἀλήθειαν παραβραβεύσωσι.

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο προ Έλληνα

Περί μέν ούν τή καθ' ημά πολιτεία Ιστορία τε τή κατά τού ήμετέρου νόμου όσα τε είρήκασιν οί παρά τοι Έλλησι λόγιοι καί
 πόσοι καί τίνε είσίν οί μνημονεύσαντε , έν τω
Προ τού άποφηναμένου τά περί θεού δειχθήσεται.

Τό δέ νύν συνέχον, σπευστέον μετά πάση άκριβεία σαφηνίζειν ώ ούχ Ομήρου μόνον πρεσβύτερό έστιν ό Μωυσή , έτι δέ καί τών προ αύτού συγγραφέων, Λίνου Φιλάμμωνο Θαμύριδο Αμφίονο Όρφέω Μουσαίου Δημοδόκου Φημίου Σιβύλλη Έπιμενίδου τού Κρητό , όστι ει τήν Σπάρτην άφίκετο, <καί> Άρισταίου τού Προκοννησίου τού τά Αριμάσπια συγγράψαντο Ασβόλου τε τού Κενταύρου καί Βάκιδο Δρύμωνό τε καί Εύκλου τού Κυπρίου καί Ώρου τού Σαμίου καί Προναπίδου τού Αθηναίου. Λίνο μέν γάρ Ήρακλέου έστί διδάσκαλο , ό δέ Ηρακλή μιμ τών Τρωικών προγενέστερο πέφηνε γενεά· τούτο δέ έστι φανερόν άπό τού παιδό αύτού Τληπολέμου στρατεύσαντο έπί Ίλιον. Όρφεύ δέ κατά
 τόν αύτόν χρόνον Ήρακλεϊγέγονεν άλλω τε καί τά εί αύτόν έπιφερόμενά φασιν ύπό Όνομακρίτου τού Αθηναίου συντετάχθαι γενομένου κατά τήν Πεισιστρατιδών άρχήν περί τήν πεντηκοστήν Ολυμπιάδα, τού δέ Όρφέω Μουσαίο μαθητή . Αμφίων δέ δυσί προάγων γενεαί τών Ίλιακών τού πλείονα προ τού φιλομαθεί συντάττειν ήμά άπείργει. Δημόδοκο δέ καί Φήμιο κατ' αύτόν τόν Τρωικόν πόλεμον γεγόνασιν· διέτριβον γάρ ό μέν παρά τοι μνηστήρσιν, ό δέ παρά τοί Φαίαξιν. καί ό Θάμυρι δέ καί ό Φιλάμμων ού πολύ τούτων είσίν άρχαιότεροι.

Περί μέν ούν τή καθ' έκαστον <τών> λογίων πραγματεία , χρόνων τε καί άναγραφή αύτών ώ οιμαι σφόδρα *** μετά πάση
 ύμιν άκριβεία άνεγράψαμεν· ινα δέ καί τό μέχρι νύν ένδέον άποπληρώσωμεν, έτι καί περί τών νομιζομένων σοφών ποιήσομαι τήν άπόδειξιν. Μίνω μέν γάρ, ό πάση προύχειν νομισθεί σοφία άγχινοία τε καί νομοθεσια , έπίΛυγκέω τού μετά Δαναόν βασιλεύσαντο γέγονεν ένδεκάτη γενεμ μετά

Ίναχον. Λυκούργο *δέ, πολύ* μετά τήν Ιλίου γεννηθεί άλωσιν, προ τών Ὀλυμπιάδων έτεσιν εκατόν νομοθετεί Λακεδαιμονίοι . Δράκων δέ περί Ολυμπιάδα τριακοστήν καί ένάτην εύρίσκεται γεγονώ , Σόλων περί μζ, Πυθαγόρα περί ξβ. τά δέ Ολυμπιάδα ύστερον τών Ίλιακών έτεσιν άπεδείξαμεν γεγονυία τετρακοσίοι έπτά. καίδή τούτων ούτω άποδεδειγμένων, διά βραχέων έτι καί περί τή τών έπτά σοφών ήλικία άναγράψομεν. τού γάρ πρεσβυτάτου τών προειρημένων Οαλήτο γενομένου περί τήν πεντηκοστήν Ολυμπιάδα, καί τά περί τών μετ' αύτόν σχεδόν ήμίν συντόμω εἴρηται.

Ταύθ' ύμίν, ώ άνδρε Έλληνε , ό κατά βαρβάρου φιλοσοφών Τατιανό συνέταξα, γεννηθεί μέν έν τή τών Ασσυριών γή, παιδευθεί δέ πρώτον μέν τά ύμέτερα, δεύτερον δέ άτινα νύν κηρύττειν έπαγγέλλομαι. γινώσκων δέ λοιπόν τί ό θεό καί τί ή κατ' αύτόν ποίησι , έτοιμον έμαυτόν ύμίν προ τήν άνάκρισιν τών δογμάτων παρίστημι μενούση μοι τή κατά θεόν πολιτεία άνεξαρνήτου.

ΑΘΗΝΑΓΟΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Αύτοκράτορσιν Μάρκψ Αύρηλίω Αντωνίνω καί Λουκίφ Αύρηλίω Κομόδω Αρμενιακοΐ Σαρματικοί , τό δέ μέγιστον φιλοσόφοι . Ή ύμετέρα, μεγάλοι βασιλέων, οικουμένη άλλο άλλοι έθεσι χρώνται καί νόμοι , καί ούδεί αύτών νόμω καί φόβψ δίκη , κάν γελοία ή, μή στέργειν τά πάτρια είργεται, άλλ' ό μέν Ίλιευ θεόν Έκτορα λέγει καί τήν Ελένην Αδράστειαν έπιστάμενο προσκυνεί, ό δέ Λακεδαιμόνιο Αγαμέμνονα Δία καί Φυλονόην τήν Τυνδάρεω θυγατέρα καί τεννηνοδίαν σέβει, ό δέ Αθηναίο Έρεχθεΐ Ποσειδώνι θύει καί Αγραυλψ Αθηναίοι καί τελετά καί μυστήρια [Αθηναίοι] άγουσιν καί Πανδρόσψ, αΐ ένομίσθησαν άσεβείν άνοίξασαι τήν Λάρνακα, καί ένίλόγψ κατά έθνη καί δήμου θυσία κατάγουσιν α άν θέλωσιν άνθρωποι καί μυστήρια, οί δέ Αιγύπτιοι καί αίλουρου καί κροκοδείλου καί όφει καί άσπίδα καί κύνα θεού νομίζουσιν. καί τούτοι πάσιν έπιτρέπετε καί υμεί καί οί νόμοι, τό μέν ούν μηδ' όλω θεόν ήγείσθαι άσεβέ καί άνόσιον νομίσαντε , τό δέ οί έκαστο βούλεται χρήσθαι ώ θεοί άναγκαίον, ϊνα τφ προ τό θειον δέει άπέχωνται τού άδικείν. [ήμίν δέ, καί μή παρακρουσθήτε ώ οί πολλοί έξ άκοή , τφ όνόματι άπεχθάνεται· ού γάρ τά ονόματα μίσου άξια, άλλά τό άδικημα δίκη καί τιμωρία .] διόπερ τό πράον ύμών καί ήμερον καί τό προ άπαντα ειρηνικόν καί φιλ-άνθρωπον θαυμάζοντε οί μέν καθ' ένα ίσονομούνται, αί δέ πόλει προ άξίαν τή ίση μετέχουσι τιμή , καί ή σύμπασα οικουμένη τή ύμετέρμ συνέσει βαθεία ειρήνη άπολαύουσιν.

ήμεί δέ οί

λεγόμενοι Χριστιανοί, ότι μή προνενόησθε καί ήμών, συγχωρεΐτε δέ μηδέν άδικούντα , άλλά καί πάντων, ώ προϊόντο τού λόγου δειχθήσεται, εύσεβέστατα διακειμένου καί δικαιότατα πρό τε τό θειον καί τήν ύμετέραν βασιλείαν, έλαύνεσθαι καί φέρεσθαι καί διώκεσθαι, έπί μόνψ όνόματι προσπολεμούντων ήμϊν τών πολλών, μηνύσαιτά καθ' έαυτού έτολμήσαμεν (διδαχθήσεσθε δέ ύπό τού Λόγου άτερ δίκη καί παρά πάντα νόμον καί λόγον πάσχοντα ήμά) καί δεόμεθα ύμών καί περί ήμών τι σκέψασθαι, όπω παυσώμεθά ποτέ ύπό τών συκοφαντών σφαττόμενοι.

οὐδέ γάρ
ει   χρήματα ή παρά τών διωκόντων ζημία οὐδέ ει   ἐπιτιμίαν ή αισχύνη ή ει   ἄλλο τι τών μειόνων ή βλάβη (τούτων γάρ καταφρονούμεν, κἀν τοί   πολλοί   δοκή σπουδαία, δέροντα οὐ μόνον οὐκ ἀντιπαίειν οὐδέ μην δικάζεσθαι τοί   ἄγουσιν καί ἁρπάζουσιν ἡμά   μεμαθηκότε , ἀλλά τοί   μέν, κἀν κατά κόρρη   προπηλακίζωσιν, καί τό ἑτερον παίειν παρέχειν τή   κεφαλή   μέρο , τοί   δέ, εἰ τόν χιτώνα ἀφαιροίντο, ἐπιδιδόναι καί τό ιμάτιον), ἀλλ' ει   τά σώματα καί τά   ψυχά , όταν ἀπείπωμεν τοι   χρήμασιν, ἐπιβουλεύουσιν ἡμίν κατασκεδάζοντε   όχλον ἐγκλημάτων, ά ήμιν μέν οὐδέ μέχρι   ὑπονοία , τοί   δέ ἀδολεσχούσιν καί τώ ἐκείνων πρόσεστι γένει.

Καί εἰ μέν τι   ἡμά   ἐλεγχειν ἐχει ή μικρόν ή μείζον ἀδικούντα , κολάζεσθαι οὐ παραιτούμεθα, ἀλλά καί ήτι   πικροτάτη καί ἀνηλεή τιμωρία, ὑπέχειν ἀξιούμεν· εἰ δέ μέχρι   ονόματο   ή κατηγορία (ει   γούν τήν σήμερον ἡμέραν ά περί ἡμών λογοποιούσιν ή κοινή καί ἄκριτο   τών ἀνθρώπων φήμη, καί οὐδει   ἀδικών Χριστιανό ἐλήλεγκται), ὑμών ήδη έργον τών μεγίστων καί φιλανθρωποτάτων καί φιλομαθεστάτων βασιλέων ἀποσκευάσαιἡμών νόμω τήν ἐπήρειαν, ϊν' ώσπερ ή σύμπασα ταί   παρ' ὑμών εὐεργεσίαι   καί καθ' ένα κεκοινώνηκε καί κατά πόλει , καίἡμεϊ   ἐχωμεν ὑμιν χάριν σεμνυνόμενοι ότι πεπαύμεθα συκοφαντούμενοι.
καί γάρ οὐ
προ   τή   ὑμετέρα   δικαιοσύνη   τού   μέν ἄλλου   αιτίαν λαβόντα ἀδικημάτων μή πρότερον ή ἐλεγχθήναικολάζεσθαι, ἐφ' ἡμών δέ μείζον ἰσχύειν τό όνομα τών επί τή δίκη ελέγχων, οὐκ εἰ ἠδίκησέν τι ὁ κρινόμενο   τών δικαζόντων ἐπιζητούντων, ἀλλ' ει   τό όνομα ώ ει   ἀδικη μα ἐνυβριζόντων. οὐδέν δέ όνομα ἐφ' ἑαυτού καί δι' αὐτού οὐ πονηρόν οὐδέ χρηστόν νομίζεται, διά δέ τά   ὑποκειμένα   αὐτοί ή πονηρά   ή ἀγαθά   ή φλαύρα ή ἀγαθά δοκεϊ.
ὑμει   δέ ταύτα
ϊστε φανερώτερον, ώσανεί ἀπό φιλοσοφία   καί παιδεία   πάση ὁρμώμενοι. διά τούτο καί οἱ παρ' ὑμίν κρινόμενοι, κἀν ἐπί μεγίστοι φεύγωσι, θαρρούσιν, <καί> εἰδότε   ότι ἐξετάσετε αὐτών τόν βίον καί ούτε τοί   ὀνόμασι προσθήσεσθε, ἀν ή κενά, ούτε ταί   ἀπό τών

κατηγόρων αίτίαι , εί ψευδεί είεν, έν ίση τάξει τήν καταδικάζουσαν τή άποΛυούση δέχονται ψήφον.

τό τοίνυν προ άπαντα ίσον καί

ήμεί άξιούμεν, μή ότι Χριστιανοί Λεγόμεθα μισείσθαι καί κολάζεσθαι (τί γάρ ήμίν τό όνομα προ κακίαν τελεί;), άλλά κρίνεσθαι έφ' ότω άν καί ευθύνη τι , καί ή άφίεσθαι άπολυομένου τά κατηγορία ή κολάζεσθαι τού άλισκομένου πονηρού , μή έπί τφ όνόματι (ούδεί γάρ Χριστιανό πονηρό , εί μή ύποκρίνεται τόν λόγον), έπί δέ τφ άδική μάτι.

ούτω καί τού άπό φιλοσοφία

κρινομένου όρώμεν· ούδεί αύτών προ κρίσεω διά τήν έπιστήμην ή τέχνην άγαθό ή πονηρό τφ δικαστή είναι δοκεί, άλλά δόξα μέν είναι άδικο κολάζεται, ούδέν τή φιλοσοφίμ προστριψάμενο έγκλημα (έκείνο γάρ πονηρό ό μή ώ νόμο φιλοσοφών, ή δέ έπιστήμη άναίτιο), άπολυσάμενο δέ τά διαβολά αφίεται. έστω δή τό ίσον καί έφ' ήμών· ό τών κρινομένων έξεταζέσθω βίο , τό δέ όνομα παντό άφείσθω έγκλήματο .

άναγκαίον δέ μοι άρχομένω

άπολογείσθαι ύπέρ τού λόγου δεηθήναι ύμών, μέγιστοι αύτοκράτορε , ίσου ήμίν άκροατά γενέσθαι καί μή τή κοινή καί άλόγω φήμη συναπενεχθέντα προκατασχεθήναι, έπιτρέψαιδέ ύμών τό φιλομαθέ καί φιλάληθε καί τφ καθ' ήμά λογω. υμεί τε γάρ ού προ αγνοία έξαμαρτήσετε καί ήμεί τά άπό τή άκριτου τών πολλών φήμη άπολυσάμενοι παυσόμεθα πολεμούμενοι.

Τρία έπιφημίζουσιν ήμίν έγκλήματα, άθεότητα, Θυέστεια δείπνα, Οιδιπόδειου μίξει , άλλά εί μέν άληθή ταύτα, μηδενό γένου φείσησθε, έπεξέλθετε δέ τοί άδικήμασι, σύν γυναιξί καί παισί προρρίζου ήμά άποκτείνατε, εϊγέ τι άνθρώπων ζή δίκην θηρίων· καίτοι γε καί τά θηρία τών ομογενών ούχ άπτεται καί νόμψ φύσεω καί προ ένα καιρόν τόν τή τεκνοποιία , ούκ έπ' άδεια , μίγνυται, γνωρίζει δέ καί ύφ' ών ώφελείται. εί τι ούν καί τών θηρίων άνημερώτερο , τίνα ούτο προ τά τηλικαύτα ύποσχών δίκην [καί] προ άξίαν κεκολάσθαι νομισθήσεται;

εί δέ λογο-

ποiίαι ταύτα καί διαβολαί κεναί, φυσικφ λογά) προ τήν άρετήν τή κακία άντικειμένη καί πολεμούντων άλλήλοι τών έναντίων θεία)

νόμψ, καί του μηδέν τούτων άδικείν ύμεί μάρτυρε , κεΛεύοντε μή όμοΛογείν, προ ύμών Λοιπόν έξέτασιν ποιήσασθαι βίου, δογμάτων, τή προ ύμά καί τόν ύμέτερον οίκον καί τήν βασιλείαν σπουδή καί ύπακοή , καί ούτω ποτέ συγχωρήσαι ήμίν ούδέν πΛέον <ή> τοί διώκουσιν ήμά . νικήσομεν γάρ αύτού ύπέρ άΛηθεία άόκνω καί τά ψυχά έπιδιδόντε .

Ότι μέν ούν ούκ έσμέν άθεοι (προ έν έκαστον άπαντήσω τών έγκΛημάτων), μή καί γελοίον ή τού Λέγοντα [μή] έΛέγχειν. Διαγόρμ μέν γάρ εικότω άθεότητα έπεκάΛουν Αθηναίοι, μή μόνον τόν Όρφικόν ει μέσον κατατιθέντι Λόγον καί τά έν Έλευσίνι καί τά τών Καβίρων δημεύοντι μυστήρια καί τό τού ΉρακΛέου ίνα τά γογγύλα έψοι κατακόπτοντι ξόανον, άντικρυ δέ άποφαινομένψ μηδέ όλω είναι θεόν· ήμίν δέ διαιρούσιν άπό τή ύΛη τόν θεόν καί δεικνύουσιν έτερον μέν τι είναι τήν ύΛην *άλλο δέ τόν θεόν καί τό διά μέσου πολύ* (τό μέν γάρ θειον άγένητον είναι καί άίδιον, νφ μονά) καί Λογά) θεωρούμενον, τήν δέ ύΛην γενητήν καί φθαρτήν), μή τι ούκ άλόγω τό τή άθεότητο έπικαΛούσιν όνομα;
εί μέν γάρ
έφρονούμεν όμοια τφ Διαγόρμ, τοσαύτα έχοντε προ θεοσέβειαν ένέχυρα, τό εύτακτον, τό διά παντό σύμφωνον, τό μέγεθο , τήν χροιάν, τό σχήμα, τήν διάθεσιν τού κόσμου, εικότω άν ήμίν καί ή τού μή θεοσεβείν δόξα καί ή τού έΛαύνεσθαι αιτία προσετρίβετο· έπεί δέ ό Λόγο ήμών ένα θεόν άγει τόν τούδε τού παντό ποιητήν, αύτόν μέν ού γενόμενον (ότι τό όν ού γίνεται, άΛΛά τό μή ον), πάντα δέ διά τού παρ' αύτού Λόγου πεποιηκότα, έκάτερα άΛόγω πάσχομεν, καί κακώ άγορευόμεθα καί διωκόμεθα.

Καί ποιηταί μέν καί φιλόσοφοι ούκ έδοξαν άθεοι, έπιστήσαντε περί θεού, ό μέν Εύριπίδη έπί μέν τών κατά κοινήν πρόληψιν άνεπιστημόνω όνομαζομένων θεών διαπορών

ώφειλε δ', εϊπερ έστ' έν ούρανφ,
Ζεύ μή τόν αύτόν δυστυχή καθιστάναι·

έπί δέ τού κατ' έπιστήμην νοητού ώ έστιν θεό δογματίζων

όρφ τόν ύψού τόνδ' άπειρον αιθέρα
καίγήν πέριξ έχοντα ύγραί έν άγκάλαι ;

τούτον νόμιζε Ζήνα, τόνδ' ήγού θεόν,

τών μέν γάρ ούτε τά ούσία , αί έπικατηγορείσθαι τό όνομα συμβέβηκεν, ύποκειμένα έώρα ("Ζήνα γάρ όστι έστι Ζευ , ούκ οιδα πλήν λόγω") ούτε τά ονόματα καθ' ύποκειμένων κατήγορει-σθαι πραγμάτων (ών γάρ αί ούσίαι ούχ ύπόκεινται, τί πλέον αύτοί τών ονομάτων;), τόν δέ άπό τών έργων, όψιν τών άδηλων νοών τά φαινόμενα, άέρα αίθέρο γη .

ού ούν τά ποιήματα καί ύφ' ού
τφ πνεύματι ήνιοχείται, τούτον κατελαμβάνετο ε ίναι θεόν, συν-ήδοντο τούτῳ καί Σοφοκλέου

ει ται άληθείαισιν, ει έστιν θεό ,
ό ούρανόν τ' έτευξε καίγαΐαν μακράν,

προ τήν τού θεού φύσιν τού κάλλου τού έκείνου πληρουμένην έκάτερα, καί πού δει είναι τόν θεόν καί ότι ένα δεί είναι, διδάσκων.

Καί Φιλόλαο δέ ώσπερ έν φρουρή πάντα ύπό τού θεού περιει-λήφθαιλέγων, καί τό ένα είναι καί τό άνωτέρω τή ύλη δεικνύει. Λύσι δέ καί Όψιμο ό μέν άριθμόν άρρητον ορίζεται τόν θεόν, ό δέ τού μεγίστου τών άριθμών τήν παρά τόν έγγυτάτω ύπεροχήν. εί δέ μέγιστο μέν άριθμό ό δέκα κατά τού Πυθαγορικού ό τετρακτύ τε ών καί πάντα τού άριθμητικού καί τού άρμονικού περιέχων λόγου , τούτῳ δέ έγγύ παράκειται ό εννέα, μονά έστιν ό θεό , τούτ' έστιν ει - ένί γάρ ύπερέχει ό μέγιστο τόν έγγυτάτω. έλά-χιστον αύτφ.

Πλάτων δέ καί Αριστοτέλη (καί ούχ ώ έπι-
δεικνύων τά δόγματα τών φιλοσόφων έπ' άκριβέ , ούτω ά είρήκασι περί θεού διέξειμι· οιδα γάρ ότι όσον συνέσει καί ίσχύι τή βασι-λεία πάντων ύπερέχετε, τοσούτον καί τφ πάσαν παιδείαν άκριβούν πάντων κρατείτε, ούτω καθ' έκαστον παιδεία μέρο κατορθούντε ώ ούδέ οί έν αύτή μόριον άποτεμόμενοι· άλλ' έπειδή άδύνατον δεικνύειν άνευ παραθέσεω ονομάτων ότι μή μόνοι ει μονάδα τόν θεόν κατακλείομεν, έπί τά δόξα έτραπόμην), φησίν ούν ό Πλάτων· "τόν μέν ούν ποιητήν καί πατέρα τούδε τού παντό εύρείν τε έργον καί εύρόντα ει πάντα άδύνατον λέγειν", ένα τόν άγένητον καί άίδιον νοών θεόν, εί δ' οίδεν καί άλλου οίον ήλιον καί σελήνην καί άστέρα , άλλ' ώ γενητού οίδεν αύτού · "θεοί θεών, ών έγώ

δημιουργό πατήρ τε έργων ά άλυτα εμού μή θέλοντο , τό μέν ούν δεθέν πάν λυτόν" εί τοίνυν ούκ έστιν άθεο Πλάτων, ένα τόν δημιουργόν τών όλων νοών άγένητον θεόν, ούδέ ήμεί άθεοι, ύφ' ού λόγω δεδημιούργηται καί τω παρ' αύτού πνεύματι συνέχεται τά πάντα, τούτον ειδότε καί κρατύνοντε θεόν.

ό δέ Αριστοτέλη

καί οί άπ' αύτού ένα άγοντε οίονεί ζφον σύνθετον, έκ ψυχή καί σώματο συνεστηκότα λέγουσι τόν θεόν, σώμα μέν αύτού τό αίθέριον νομίζοντε τού τε πλανωμένου άστέρα καί τήν σφαίραν τών άπλανών κινούμενα κυκλοφορητικώ , ψυχήν δέ τόν έπί τή κινήσει τού σώματο λόγον, αύτόν μέν ού κινούμενον, αίτιον δέ τή τούτου κινήσεω γινόμενον.

οί δέ άπό τή Στοά , κάν ταί

προσηγορίαι κατά τά παραλλάξει τή ύλη , δι' ή φασι τό πνεύμα χωρείν τού θεού, πληθύνωσι τό θειον τοϊ όνόμασι, τώ γούν έργα) ένα νομίζουσι τόν θεόν, εί γάρ ό μέν θεό πύρ τεχνικόν όδφ βαδίζον έπί γενέσει κόσμου έμπεριειληφό άπαντα τού σπερματικού λόγου καθ' οΰ έκαστα καθ' ειμαρμένην γίγνεται, τό δέ πνεύμα αύτού διήκει δι' όλου τού κόσμου, ό θεό ει κατ' αύτού , Ζεύ μέν κατά τό ζέον τή ύλη ονομαζόμενο , Ήρα δέ κατά τόν άέρα, καί τά λοιπά καθ' έκαστον τή ύλη μέρο δι' ή κεχώρηκε καλούμενο .

Όταν ούν τό μέν είναι έν τό θειον ώ έπί τό πλείστον, κάν μή θέλωσι, τοϊ πάσι συμφωνήται έπί τά άρχά τών όλων παραγινομένοι , ήμεί δέ κρατύνωμεν τόν διακοσμήσαντα τό πάν τούτο, τούτον είναι τόν θεόν, τί ή αιτία τοι μέν *επ' άδεια έξειναικαί* λέγε tv καί γράφε ιν περί τού θεού ά θέλουσιν, έφ' ήμίν δέ κείσθαι νόμον, οΐ έχομεν ό τι καί νοούμεν καί όρθώ πεπιστεύκαμεν, ένα θεόν είναι, άληθεία σημείοι καίλόγοι παραστήσαι;

ποιηταί

μέν γάρ καί φιλόσοφοι, ώ καί τοι άλλοι , έπέβαλον στοχαστικώ , κινηθέντε μέν κατά συμπάθειαν τή παρά τού θεού πνοή ύπό τή αύτό αύτού ψυχή έκαστο ζητήσαι, εί δυνατό εύρείν καί νοήσαι τήν άλήθειαν, τοσουτον δέ δυνηθέντε όσον περινοήσαι, ούχ εύρείν τό ον, ού παρά θεού περί θεού άξιώσαντε μαθείν, άλλά παρ'

αυτού έκαστο · διό καί άλλο άλλω έδογμάτισεν αύτών και περί θεού και περί ύλη καί περί ειδών και περί κόσμου.
ήμεί δέ
ών νοούμεν και πεπιστεύκαμεν έχομεν προφήτα μάρτυρα , οι πνεύματι ένθέψ έκπεφωνήκασι και περί τού θεού καί περί τών τού θεού, εϊποιτε δ' αν και ύμεί συνέσει και τη περί τό όντω θειον εύσεβείμ τού άλλου προύχοντε ώ έστιν άλογον παραλιπόντα πιστεύειν τφ παρά τού θεού πνεύματι ώ όργανα κεκινηκότι τά τών προφητών στόματα, προσέχειν δόξαι άνθρωπίναι .

Ότι τοίνυν ει έξ άρχή ό τούδε τού παντό ποιητή θεό , ούτωσ'ι σκέψασθε, ϊν' έχητε καί τόν λογισμόν ήμών τή πίστεω .
εί δύο έξ άρχή ή πλείου ήσαν θεοί, ήτοι έν ένί καί ταύτφ ήσαν ή ιδία έκαστο αύτών.
έν μέν οδν ένί καί ταύτφ είναι ούκ ήδύναντο.
ού γάρ, εί θεοί, όμοιοι, άλλ' ότι άγένητοι, ούχ όμοιοι- τά μέν γάρ γενητά όμοια τοι παραδείγμασιν, τά δέ άγένητα άνόμοια, ούτε άπό τίνο ούτε πρό τινα γενόμενα.
εί δέ, ώ χειρ καί οφθαλμό καί
πού περί έν σώμά είσιν συμπληρωτικά μέρη, ένα έξ αύτών συμπληρούντε , ό θεό ει - καίτοι ό μέν Σωκράτη , παρό γενητό καί φθαρτό , συγκείμενο καί διαιρούμενο ει μέρη, ό δέ θεό άγένητο καί άπαθή καί άδιαίρετο - ούκ άρα συνεστώ έκ μερών, εί δέ ίδίμ έκαστο αύτών, όντο τού τόν κόσμον πεποιηκότο άνωτέρω τών γεγονότων καί περί ά έποίησέ τε καί έκόσμησεν, πού ό έτερο ή οί λοιποί; είγάρ ό μέν κόσμο σφαιρικό άποτελεσθεί ούρανού κύκλοι άποκέκλεισται, ό δέ τού κόσμου ποιητή άνωτέρω τών γεγονότων έπέχων αύτόν τή τούτων προνοίμ, τί ό τού έτέρου θεού ή τών λοιπών τόπο ; ούτε γάρ έν τφ κόσμω έστιν, ότι έτέρου έστίν· ούτε περί τόν κόσμον, ύπέρ γάρ τούτον ό τού κόσμου ποιητή θεό .
εί δέ μήτε έν τφ κόσμψ έστίν μήτε περί τόν
κόσμον (τό γάρ περί αύτόν πάν ύπό τούτου κατέχεται), πού έστιν; άνωτέρω τού κόσμου καί τού θεού, έν έτέρψ κόσμψ καί περί έτερον; άλλ' εί μέν εστιν έν έτέρψ καί περί έτερον, ούτε περί ήμά έστιν έτι (ούδέ γάρ κόσμου κρατεί), ούτε αύτό δυνάμει μέγα

ἐστίν (ἐν γάρ περιωρισμένῳ τόπμ> ἐστίν).
εἰ δέ οὔτε ἐν ἑτέρῳ
κόσμῳ ἐστιν (πάντα γάρ ὑπό τούτου πεπΛήρωται) οὔτε περί
ἕτερον (πάντα γάρ ὑπό τούτου κατέχεται), καί οὐκ ἔστιν, οὐκ
οντο ἐν ῳ ἐστιν. ἤ τί ποιεί, ἑτέρου μέν οντο οὐ ἔστιν ὁ κόσμο ,
αὐτό δέ ἀνωτέρω ὤν τοὐ ποιητοὐ τοὐ κόσμου, οὐκ ὤν δέ οὔτε ἐν
κόσμῳ οὔτε περί κόσμον;
ἀΛΛ' ἔστι τι ἕτερον ἵνα που στή ὁ
γενόμενο κατά τοὐ οντο ; ἀλΛ' ὑπέρ αὐτόν ὁ θεό καί τά τοὐ θεοὐ,
καί τί ἔσται τόπο τά ὑπέρ τόν κόσμον τούτου πεπληρωκότο ;
ἀΛΛά προνοεί; καί μην οὐδέ προνοεί, εἰ μή πεποίηκεν. εἰ δέ
μή ποιεί μήτε προνοεί μήτε ἐστί τόπο ἕτερο , ἐν ῳ ἐστίν, ει
οὗτο ἐξ ἀρχή καί μόνο ὁ ποιητή τοὐ κόσμου θεό .

Εἰ μέν οὐν ταί τοιαὐται ἔννοίαι ἀπηρκούμεθα, ἀνθρωπικόν ἄν
τι εἶναι τόν καθ' ἡμά ἐνόμιζεν Λόγον· ἐπεί δέ αἱ φωναί τών
προφητών πιστοὐσιν ἡμών τοὐ Λογισμοὐ (νομίζω <δέ> καί
ὑμά φιΛομαθεστάτου καί ἐπιστημονεστάτου ὄντα οὐκ ἀνοήτου
γεγονέναι οὔτε τών Μωσέω οὔτε τών Ἠσαΐου καί Ἱερεμίου καί
τών Λοιπών προφητών, οἱ κατ' ἔκστασιν τών ἐν αὐτοί Λογισμών,
κινήσαντο αὐτοὐ τοὐ θείου πνεύματο , ἁ ἐνηργουντο ἐξεφώνησαν,
συγχρησαμένου τοὐ πνεύματο , ὠ εἰ καί αὐΛητή αὐΛόν ἐμπνεὐσαι)
-τί οὐν οὗτοι;
"κύριο ὁ θεό ἡμών· οὐ Λογισθήσεται ἕτερο
προ αὐτόν." καί *πάλιν*- "ἐγώ θεό πρώτο καί μετά ταὐτα, καί
πΛήν ἐμοὐ οὐκ ἔστι θεό ." ομοίω · "ἔμπροσθεν ἐμοὐ οὐκ ἐγένετο
ἄλλο θεό καί μετ' ἐμέ οὐκ ἔσται· ἐγώ ὁ θεό καί οὐκ ἔστι παρέξ
ἐμοὐ". καί περί τοὐ μεγέθου , "ὁ οὐρανό μοι θρονό , ἡ δέ γή ὑπο-
πόδιον τών ποδών μου. ποιον οἰκον οἰκοδομήσετέ μοι, ἤ τί τόπο
τή καταπαὐσεώ μου;"
καταλείπω δέ ὑμίν ἐπ' αὐτών τών
βιβλίων γενομένοι ἀκριβέστερον τά ἐκείνων ἐξετάσαι προφητεία ,
ὅπω μετά τοὐ προσήκοντο Λογισμοὐ τήν καθ' ἡμά ἐπήρειαν
ἀποσκευάσησθε.

Τό μέν οὐν ἄθεοι μή εἶναι, ἕνα τόν ἀγένητον καί ἀίδιον καί

άόρατον καί άπαθή καί άκατάληπτον και άχώρητον, νφ μόνω καί λόγω καταλαμβανόμενον, φωτί καί κάλλει καί πνεύματι καί δυνάμει άνεκδιηγήτω περιεχόμενον, ύφ' ού γεγένηται τό πάν διά <του παρ'> αύτού λόγου καί διακεκόσμηται καί συγκρατειται, θεόν άγοντε , ίκανώ μοι δέδεικται.

νοούμεν γάρ καί υιόν τού θεού, καί μή μοιγελοίόν τι νομίση τό υιόν είναι τφ θεφ. ού γάρ ώ ποιηταί μυθοποιούσιν ούδέν βελτίου τών άνθρώπων δεικνύντε τού θεού , ή περί τού θεού καί πατρό ή περί τού υιού πεφρονή-καμεν, άλλ' έστίν ό υιό τού θεού λόγο τού πατρό έν ίδέμ καί ένεργείμ· προ αύτού γάρ καί δι' αύτού πάντα έγένετο, ένό όντο τού πατρό καί τού υιού, όντο δέ τού υιού έν πατρί καί πατρό έν υίφ ένότητι καί δυνάμει πνεύματο , νού καί λόγο τού πατρό ό υιό τού θεού.

εί δέ δι' ύπερβολήν συνέσεω σκοπείν ύμίν έπεισιν, ό παί τί βούλεται, έρώ διά βραχέων· πρώτον γέννημα είναι τφ πατρί, ούχ ώ γενόμενον (έξ άρχή γάρ ό θεό , νού άίδιο ών, είχεν αύτό έν έαυτφ τόν λόγον, άιδίω λογικό ών), άλλ' ώ τών ύλικών ξυμπάντων άποίου φύσεω καί γη οχιά ύπο-κειμένων δίκην, μεμιγμένων τών παχυμερεστέρων προ τά κου-φότερα, έπ' αύτοί ιδέα καί ένέργεια είναι, προελθών.

συνμδει δέ τφ λογά) καί τό προφητικόν πνεύμα· "κύριο γάρ", φησίν, "έκτισέν με άρχήν οδών αύτού ει έργα αύτού." καίτοι καί αύτό τό ένεργούν τοι έκφωνούσι προφητικώ άγιον πνεύμα άπόρροιαν είναι φαμεν τού θεού, άπορρέον καί έπαναφερόμενον ώ άκτίνα ήλιου.

τι ούν ούκ άν άπορήσαι <τού > άγοντα θεόν πατέρα καί υιόν θεόν καί πνεύμα άγιον, δεικνύντα αύτών καί τήν έν τή ενώσει δύναμιν καί τήν έν τή τάξει διαίρεσιν, άκούσα άθέου καλουμένου ; καί ούδ' έπί τούτοι τό θεολογικόν ήμών ίσταται μέρο , άλλά καί πλήθο άγγέλων καί λειτουργών φαμεν, ού ό ποιητή καί δημιουργό κόσμου θεό διά τού παρ' αύτού λόγου διένειμε καί διέταξεν περί τε τά στοιχεία είναι καί τού ούρανού καί τόν κόσμον καί τά έν αύτφ καί τήν τούτων εύταξίαν.

Εἰ δέ ἀκριβώ διέξειμι τόν καθ' ἡμά λόγον, μή θαυμάσητε· ἱνα γάρ μή τή κοινή καί αλόγα) συναποφέρησθε γνώμη, ἑχητε δέ τάληθέ εἰδέναι, ἀκριβολογούμαι· ἐπεί καί δι' αὐτών τών δογμάτων οι προσέχομεν, οὐκ ἀνθρωπικοί οὐσιν ἀλλά θεοφάτοι καί θεο-διδάκτοι , πεἰσαι ὑμά μή ὡ περί *ἀθεων* ἐχειν δυνάμεθα.
τίνε
οὐν ἡμών οἱ λόγοι, οἱ ἐντρεφόμεθα; "λέγω ὑμίν· ἀγαπάτε τού ἐχθρού ὑμών, εὐλογεϊτε τού καταρωμένου , προσεύχεσθε ὑπέρ τών διωκόντων ὑμά , ὁπω γένησθε υιοί τού πατρό τού ἐν τοι οὐρανοί , ὁ τόν ἡλιον αὐτού ἀνατέλλει ἐπί πονηρού καί ἀγαθού καί βρέχει ἐπί δικαίου καί ἀδικου ."
ἐπιτρέψατε ἐνταύθα τού λόγου
ἐξακούστου μετά πολλή κραυγή γεγονότο ἐπί παρρησίαν ἀναγαγείν, ὡ ἐπί βασιλέων φιλοσόφων ἀπολογούμενον. τίνε γάρ ἡ τών τού συλλογισμού ἀναλυόντων καί τά ἀμφιβολία διαλυόντων καί τά ἐτυμολογία σαφηνιζόντων ἡ τών τά ομώνυμα καί συνώ-νυμα καί κατηγορήματα καί ἀξιώματα καί τί τό ὑποκείμενον καί τί τό κατηγορούμενον εὐδαίμονα ἀποτελεὶν διά τούτων καί τών τοιούτων λόγων ὑπισχνούνται τού συνόντα , οὑτω ἐκκεκαθαρ-μένοι εἰσί τά ψυχά ὡ ἀντί τού μισεὶν τού ἐχθρού ἀγαπάν καί ἀντί τού, τό μετριώτατον, κακώ ἀγορεύειν τού προκατάρξαντα λοιδορία εὐλογεϊν, καί ὑπέρ τών ἐπιβουλευόντων ει τό ζήν προσεύχεσθαι; οΐ τούναντίον ἀεί διατελούσι κακώ τά ἀπόρρητα εαυτού ταύτα μεταλλεύοντε καί ἀεί τι ἐργάσασθαι ἐπιθυμούντε κακόν, τέχνην λόγων καί ουκ ἐπίδειξιν ἐργων τό πράγμα πεποιη-μένοι.
παρά δ' ἡμίν εὑροιτε ἀν ἰδιώτα καί χειροτέχνα καί γράίδια, εἰ λόγω τήν ὠφέλειαν παριστάν εἰσιν ἀδύνατοι τήν παρά τού λόγου, ἐργω τήν ἀπό τή προαιρέσεω ὠφέλειαν ἐπιδεικνυμένου · οὐ γάρ λόγου διαμνημονεύουσιν, ἀλλά πράξει ἀγαθά ἐπιδεικνύ-ουσιν, παιόμενοι μή ἀντιτύπτειν καί ἁρπαζόμενοι μή δικάζεσθαι, τοί αἰτούσιν διδόναι καί τού πλησίον ἀγαπάν ὡ εαυτού .

Αρα τοίνυν, εἰ μή ἐφεστηκέναι θεόν τφ τών ἀνθρώπων γένει ἐνομίζομεν, οὑτω ἀν εαυτού ἐξεκαθαίρομεν; οὐκ ἐστιν εἰπείν, ἀλλ' ἐπεί πεπείσμεθα ὑφέξειν παντό τού ἐνταύθα βίου λόγον τφ

πεποιηκότι καί ημά   καί τόν κόσμον θεψ, τόν μέτριον καί φιλάνθρωπον καί εύκαταφρόνητον βίον αιρούμεθα, ούδέν τηλικούτον πείσεσθαι κακόν ενταύθα νομίζοντε   καν τή   ψυχή   ή μά   άφαιρώνταί τινε , ών εκεί κομιούμεθα τού πράου καί φιλανθρώπου καί επιεικού   βίου παρά τού μεγάλου δικαστού.

Πλάτων μέν ούν

Μίνω καί'Ραδάμανθυν δικάσειν καί κολάσειν τού   πονηρού   έφη, ήμεί   δέ κάν Μίνω   τι   καν 'Ραδάμανθυ   ή καν ό τούτων πατήρ, ούδέ τούτον φαμεν διαφεύξεσθαι τήν κρίσιν τού θεού.

ειθ' οί

μέν τόν βίον τούτον νομίζοντε   "φάγωμεν καί πίωμεν, αύριον γάρ άποθνήσκομεν" καί τόν θάνατον βαθύν ύπνον καί λήθην τιθέμενοι- "ύπνο   καί θάνατο   διδυμάονε" -πιστεύονται θεοσεβείν· άνθρωποι δέ τόν μέν ένταύθα ολίγου καί μικρού τίνο   άξιον βίον λελογισμένοι, ύπό μόνου δέ παραπεμπόμενοι τού τόν όντω   θεόν καί τόν παρ' αύτού λόγον ειδέναι, τι   ή τού παιδό   πρό   τόν πατέρα ένότη , τί ή τού πατρό   πρό   τόν υιόν κοινωνία, τί τό πνεύμα, τί   ή τών τοσούτων ένωσι   καίδιαίρεσι   ένουμένων, τού πνεύματο , τού παιδό , τού πατρό , πολύ δέ καί κρείττον' ή είπειν λόγω τόν έκδεχόμενον βίον ειδότε , έάν καθαροί όντε   άπό παντό   παραπεμφθώμεν άδικήματο , μέχρι τοσούτου δέ φιλανθρωπότατοι ώστε μή μόνον στέργειν τού   φίλου   ("έάν γάρ άγαπάτε", φησί, "τού άγαπώντα   καί δανείζητε τοί   δανείζουσιν ύμίν, τίνα μισθόν έξετε;"), τοιούτοι δέ ήμεί   όντε   καί τόν τοιούτον βιούντε   βίον ïνα κριθήναι διαφύγωμεν, άπιστούμεθα θεοσεβείν;

Ταύτα μέν ούν μικρά άπό μεγάλων καί ολίγα άπό πολλών, ινα μή έπί πλεϊον ύμίν ένοχλοίημεν· καί γάρ τό μέλι καί τόν όρον δοκιμάζοντε   μικρω μέρει τού παντό   τό πάν εί καλόν δοκιμάζουσιν.

Έπεί δέ οί πολλοί τών έπικαλούντων ήμίν τήν άθεότητα ούδ' όναρ τί έστι θεόν εγνωκότε , άμαθεί   καί άθεώρητοι όντε   τού φυσικού καί τού θεολογικού λόγου, μετρούντε   τήν εύσέβειαν θυσιών νόμω, έπικαλούσιν τό μή καί τού   αύτού   ταϊ   πόλεσι θεού   άγειν, σκέψασθέ μοι, αύτοκράτορε , ώδε περί έκατέρων, καί πρώτον γε περί τού μή θύειν.

ό τούδε τού παντό   δημιουργό   καί πατήρ ού

δειται αίματο   ούδέ κνίση   ούδέ τή   άπό τών ανθών καί θυμια-
μάτων εύωδία , αύτό   ών ή τελεία εύωδία, άνενδεή   καί άπροσδεή ·
άλλά θυσία αύτφ μεγίστη, άν γινώσκωμεν τί   έξέτεινε καί συνε-
σφαίρωσεν τού   ούρανού   καί τήν γήν κέντρου δίκην ήδρασε, τί
συνήγαγεν τό ύδωρ ει   θαλάσσα   καί διέκρινεν τό φώ   άπό τού
σκότου , τί   έκόσμησεν άστροι   τόν αιθέρα καί έποίησεν πάν
σπέρμα τήν γήν άναβάλλειν, τί   έποίησεν ζφα καί άνθρωπον
έπλασεν.
όταν <ούν> έχοντε   τόν δημιουργόν θεόν συνέχοντα
καί έποπτεύοντα έπιστήμη καί τέχνη καθ' ήν άγει τά πάντα,
έπαίρωμεν όσιου   χείρα   αύτώ, ποια   έτι χρείαν έκατόμβη   έχει;
καί τού   μέν θυσίησι καί εύχωλή   άγανήσι
λοιβή τε κνίση τε παρατρωπώσ' άνθρωποι,
λισσόμενοι, ότε κέν τι   ύπερβαίη καί άμάρτη.
τί δέ μοι όλοκαυτώσεων, ών μή δειται ό θεό ; καί προσφέρειν,
δέον άναίμακτον θυσίαν τήν λογικήν προσάγειν λατρείαν;

Ό δέ περί τού μή προσιέναι καί τού   αύτού   ταί   πόλεσιν
θεού   άγειν πάνυ αύτοί   εύήθη   λόγο · άλλ' ούδέ οί ήμίν έπικα-
λουντε   άθεότητα, έπεί μή τού   αύτού   οί   ϊσασι νομίζομεν, σφίσιν
αύτοί   συμφωνούσιν περί θεών [μάτην], άλλ' Αθηναίοι μέν Κελεόν
καίΜετάνειραν ϊδρυνται θεού , Λακεδαιμόνιοι δέ Μενέλεων καί
θύουσιν αυτώ καί έορτάζουσιν, Ίλιεΐ   δέ ούδέ τό όνομα άκούοντε
Έκτορα φέρουσιν, Κείοι Αρισταίον, τόν αύτόν καί Δία καί
Απόλλω νομίζοντε , Θάσιοι Θεαγένην, ύφ' ού καί φόνο   Όλυμ-
πίασιν έγένετο, Σάμιοι Λύσανδρον έπί τοσαύται   σφαγαί   καί
τοσούτοι   κακοί , Αλκμάν καί Ησίοδο   Μήδειαν ή Νιόβην
Κίλικε , Σικελοί Φίλιππον τόν Βουτακίδου, Όνησίλαον Αμαθούσιοι,
Αμίλκαν Καρχηδόνιοι· έπιλείψει με ή ήμέρα τό πλήθο   καταλέγοντα.
όταν ούν αύτοί αύτοί   διαφωνώσιν περί τών κατ' αύτού   θεών, τί
ήμιν μή συμφερομένοι   έπικαλουσιν; τό δέ κατ' Αιγυπτίου   μή
καί γελοίον ή· τύπτονται γάρ έν τοί   ίεροί   τά στήθη κατά τά
πανηγύρει   ώ   έπί τετελευτηκόσιν καί θύουσιν ώ   θεοί . καί ούδέν
θαυμαστόν· οΐ γε καί τά θηρία θεού   άγουσιν καί ξυρώνται έπεί
άποθνήσκουσιν, καί θάπτουσιν έν ίεροί   καί δημοτελεί   κοπετού
έγείρουσιν.

άν τοίνυν ήμεί , ότι μή κοινώ εκείνοι θεοσεβούμεν, άσεβώμεν, πάσαι μέν πόλει , πάντα δέ έθνη άσεβούσιν· ού γάρ τού αύτού πάντε άγουσι θεού .

Άλλ' έστωσαν τού αύτού άγοντε , τί ούν; έπεί οί πολλοί διακρίναι ού δυνάμενοι, τί μέν ύλη, τί δέ θεό , πόσον δέ τό διά μέσου αύτών, προσίασι τοί άπό τή ύλη είδώλοι , δι' έκείνου καί ήμεί οί διακρίνοντε καί χωρίζοντε τό άγένητον καί τό γενητόν, τό ον καί τό ούκ όν, τό νοητόν καί τό αισθητόν, καί έκάστω αύτών τό προσήκον όνομα άποδιδόντε , προσελευσόμεθα καί προσκυνήσομεν τά άγάλματα;
εί μέν γάρ ταύτόν ύλη καί θεό , δύο ονόματα καθ' ένό πράγματο , τού λίθου καί τά ξύλα, τόν χρυσόν καί τόν άργυρον ού νομίζοντε θεού άσεβούμεν· εί δέ διεστάσι πάμπολυ άπ' άλλήλων καί τοσούτον όσον τεχνίτη καί ή προ τήν τέχνην αύτού παρασκευή, τί έγκαλούμεθα; ώ γάρ ό κεραμεύ καί ό πηλό , ύλη μέν ό πηλό , τεχνίτη δέ ό κεραμεύ , καί ό θεό δημιουργό , ύπακούουσα δέ αύτφ ή ύλη προ τήν τέχνην, άλλ' ώ ό πηλό καθ' εαυτόν σκεύη γενέσθαι χωρί τέχνη άδύνατο , καί ή πανδεχή ύλη άνευ τού θεού τού δημιουργού διάκρισιν καί σχήμα καί κόσμον ούκ έλάμβανεν.
ώ δέ ού τόν κέραμον προτιμότερον τού έργασαμένου αύτόν έχομεν ούδέ τά φιάλα καί χρυσίδα τού χαλκεύσαντο , άλλ' εί τι περί έκείνα δεξιόν κατά τήν τέχνην, τόν τεχνίτην έπαινούμεν καί ούτό έστιν ό τήν έπί τοί σκεύεσι δόξαν καρπούμενο , καί έπί τή ύλη καί τού θεού τή διαθέσεω τών κεκοσμημενών ούχ ή ύλη τήν δόξαν καί τήν τιμήν δικαίαν έχει, άλλ' ό δημιουργό αύτή θεό .
ώστε, είτά είδη τή ύλη άγοιμεν θεού , άναισθητείν τού όντω θεού δόξομεν, τά λυτά καί φθαρτά τφ άιδίφ έξισούντε .
Καλό μέν γάρ ό κόσμο καί τφ μεγέθει περιέχων καί τή διαθέσει τών τε έν τφ λοξφ κύκλω καί τών περί τήν άρκτον καί τφ σχήματι σφαιρικφ όντι- άλλ' ού τούτον, άλλά τόν τεχνίτην αύτού προσκυνητέον.
ούδέ γάρ οί προ ύμά άφικνούμενοι ύπήκοοι

παραλιπόντε ὑμά τού ἄρχοντα και δέσποτα θεραπεύειν παρ' ὼν *άν, <ὼν>* δέοιντο, και τύχοιεν, ἐπὶ τό σεμνόν τή καταγωγή ὑμών καταφεύγουσιν, ἀλλά τήν μέν βασιλικήν εστίαν, τήν ἄλλω ἐντυχόντε αὐτή, θαυμάζουσι καλώ ἠσκημένην, ὑμά δέ πάντα ἐν πάσιν ἄγουσι τή δόξη.

καὶ ὑμεί μέν οἱ βασιλεί ἑαυτοί ἀσκείτε
τά καταγωγά βασιλικά , ὁ δέ κόσμο οὐχ ὼ δεομένου τού θεού γέγονεν· πάντα γάρ ὁ θεό ἐστιν αὐτό αὐτφ, φώ ἀπρόσιτον, κόσμο τέλειο , πνεύμα, δύναμι , λόγο , εἰ τοίνυν ἐμμελέ ὁ κόσμο ὄργανον κινούμενον ἐν ·υθμφ, τόν ἁρμοσάμενον καὶ πλήσσοντα τού φθόγγου καὶ τό σύμφωνον ἐπμδοντα μέλο , οὐ τό ὄργανον προσ-κυνώ· οὐδέ γάρ ἐπὶ τών ἀγωνιστών παραλιπόντε οἱ ἀθλοθέται τού κιθαριστά , τά κιθάρα στεφανούσιν αὐτών· είτε, ὼ ὁ Πλάτων φησί, τέχνη τού θεού, θαυμάζων αὐτού τό κάλλο τφ τεχνίτη πρόσειμι· είτε ούσία καὶ σώμα, ὼ οἱ ἀπό τού Περιπάτου, οὐ παραλιπόντε προσκυνείν τόν αἴτιον τή κινήσεω τού σώματο θεόν ἐπὶ τά πτωχά καὶ ἀσθενή στοιχεία καταπίπτομεν, τφ ἀπαθεί ἀέρικατ' αὐτού τήν παθητήν ὕλην προσκυνούντε · είτε δυνάμει τού θεού τά μέρη τού κόσμου νοεί τι , οὐ τά δυνάμει προσιόντε θεραπεύομεν, ἀλλά τόν ποιητήν αὐτών καὶ δεσπότην.

οὐκ αιτώ
τήν ὕλην ἅ μή ἔχει, οὐδέ παραλιπών τόν θεόν τά στοιχεία θεραπεύω, οι μηδέν πλέον ἠ όσον ἐκελεύσθησαν ἔξεστιν· εἰγάρ καὶ καλά ἰδειν τή τού δημιουργού τέχνη, ἀλλά λυτά τή τή ὕλη φύσει, μαρτυρεί δέ τφ λογά) τούτψ καὶ Πλάτων· "ον" γάρ "οὐρανόν", φησί, "καὶ κόσμον ἐπωνομάκαμεν, πολλών μέν μετέσχηκε <καὶ> μακαρίων παρά τού πατρό , ἀτάρ ούν δή κεκοινώνηκε <καὶ> σώματο · όθεν αὐτφ μεταβολή ἀμοίρψ τυγχάνειν ἀδύνατον." εἰ τοίνυν θαυμάζων τόν οὐρανόν καὶ τά στοιχεία τή τέχνη οὐ προσκυνώ αὐτά ὼ θεού εἰδώ τόν ἐπ' αὐτοι τή λύσεω λόγον, ὼν οίδα ἀνθρώπου δημιουργού , πώ ταύτα προσείπω θεού ;

Σκέψασθε δέ μοι διά βραχέων (ἀνάγκη δέ ἀπολογούμενον ἀκριβεστέρου παρέχειν τού λογισμού καὶ περὶ τών ονομάτων, ότι νεώτερα, καὶ περὶ τών εικόνων, ότι χθέ καὶ πρφην γεγόνασιν ὼ λογά) εἰπείν· ϊστε δέ καὶ ὑμεί ταύτα ἀξιολογώτερον ὼ άν ἐν

πάσιν καί ύπέρ πάντα   τοί   παλαιοί   συγγιγνόμενοι)· φημί ούν Όρφέα καί Όμηρον καί Ησίοδον είναι τού   καί γένη καί ονόματα δόντα   τοί   ύπ' αυτών Λεγομένοι   θεοί .

μαρτυρεί δέ καί
Ηρόδοτο · "Ησίοδον γάρ καί Όμηρον ήΛικίην τετρακοσίοισι έτεσι δοκέω πρεσβυτέρου   έμού γενέσθαι, καί ού πΛείοσι· ούτοι δέ είσιν οί ποιήσαντε   θεογονίην ΈΛΛησι καί τοίσι θεοίσι τά *επωνυμία*   δόντε   καί τιμά   τε καί τέχνα   διεΛόντε   καί εϊδεα *αυτών* σημήναντε ."

αίδ' εικόνε   μέχρι μήπω πλαστική καί γραφική
καί άνδριαντοποιητική ήσαν, ούδέ ένομίζοντο· Σαυρίου δέ τού Σαμίου καί Κράτωνο   τού Σικυωνίου καί ΚΛεάνθου   τού Κορινθίου καί κόρη   Κορινθία   έπιγενομένων καί σκιαγραφία   μέν εύρεθείση ύπό Σαυρίου ίππον έν ήλίψ περιγράψαντο , γραφική   δέ ύπό Κράτωνο   έν πίνακι Λελευκωμένψ σκιά   άνδρό   καίγυναικό έναλείψαντο , -άπό δέ τή   κόρη   ή κοροπΛαθική εύρέθη (έρωτικώ γάρ τίνο   έχουσα περιέγραψεν αύτού κοιμωμένου έν τοίχψ τήν σκιάν, είθ' ό πατήρ ήσθεί   άπαραΛΛάκτψ ούση τή όμοιότητι- κέραμον δέ είργάζετο-άναγλύψα   τήν περιγραφήν πηλώ προσανεπΛήρωσεν· ό τύπο   έτικαί νυν έν Κορίνθψ σφζεται), -τούτοι δέ έπιγενόμενοι Δαίδαλο , Θεόδωρο , ΣμιΛι   άνδριαντοποιητικήν καί πλαστικήν προσεξευρον.

ό μέν δή χρόνο   ολίγο   τοσούτο
ται   είκοσι καί τή περί τά είδωλα πραγματείμ, ώ   έχειν είπείν τόν έκάστου τεχνίτην θεού, τό μέν γάρ έν Έφέσψ τή   Αρτέμιδο   καί τό τή   Αθηνά   (μάλλον δέ Αθηλά - άθήλη γάρ ώ   οί μυστικώτερον ούτω γάρ) τό άπό τή   *ελαία*   τό παλαιόν καί τήν Καθημένην Ένδοιο   είργάσατο μαθητή   Δαιδάλου, ό δέ Πύθιο   έργον Θεοδώρου καί Τηλεκλέου   καί ό Δήλιο   καί ή Άρτεμι   Τεκταίου καί Αγγελίωνο   τέχνη, ή δέ έν Σάμψ Ήρα καί έν Αργεί Σμίλιδο χειρε   καί Φειδίου τά Λοιπά είδωλα ή Αφροδίτη έν Κνίδψ έτέρα Πραξιτέλου   τέχνη, ό έν Έπιδαύρψ Ασκληπιό   έργον Φειδίου.

συνελόντα φάναι, ούδέν *αυτών* διαπέφευγεν τό μή ύπ' άνθρώπου γεγονέναι. εί τοίνυν θεοί, τί ούκ ήσαν έξ άρχή ; τί δέ είσιν νεώτεροι τών πεποιηκότων; τί δέ έδει αύτοΐ   προ   τό

γενέσθαι ἀνθρώπων και τέχνη ; γη ταύτα και λίθοι καί ὑλη καί περίεργο τέχνη.

Ἐπεί τοίνυν φασί τινε εικόνα μέν είναι *ταύτα* , θεού δέ ἐφ' οἱ αἱ εικόνε , καί τά προσόδου ἁ ταύται προσίασιν καί τά θυσία ἐπ' ἐκείνου ἀναφέρεσθαι καί ει ἐκείνου γίνεσθαι μή είναι τε έτερον τρόπον τοι θεοί ἡ τούτον προσελθείν ("χαλεποί δέ θεοί φαίνεσθαι ἐναργεί ") καί τού ταύθ' ούτω ἐχειν τεκμήρια παρ-έχουσιν τά ἐνίων ειδώλων ἐνεργεία , φέρε ἐξετάσωμεν τήν ἐπί τοι ὀνόμασι δύναμιν αὐτών.
δεήσομαιδέ ὑμών, μέγιστοι αὐτο-
κρατόρων, προ τού λόγου ἀληθεί παρεχομένῳ τού λογισμού συγγνώναι· ού γάρ προκείμενόν μοι ἐλέγχειν τά είδωλα, ἀλλά ἀπολυόμενο τά διαβολά λογισμόν τή προαιρέσεω ἡμών παρέχω, έχοιτε ἀφ' έαυτών καί τήν ἐπουράνιον βασιλείαν ἐξετάζειν· ὡ γάρ ὑμίν πατρί καί υἱῳ πάντα κεχείρωται ἀνωθεν τήν βασιλείαν είληφόσιν ("βασιλέω γάρ ψυχή ἐν χειρί θεού", φησί τό προφητικόν πνεύμα), ούτω ἑνί τῳ θεῳ καί τῳ παρ' αὐτού λογω υἱῳ νοουμένῳ ἀμερίστῳ πάντα ὑποτέτακται.
ἐκείνο τοίνυν
σκέψασθέ μοι προ τών ἀλλων, ούκ ἐξ ἀρχή , ὡ φασιν, ήσαν οἱ θεοί, ἀλλ' ούτω γέγονεν αὐτών έκαστο ὡ γιγνόμεθα ἡμεί · καί τούτο πάσιν αὐτοί ξυμφωνείται, Ὁμήρου μέν [γάρ] λέγοντο
Ωκεανόν τε, θεών γένεσιν, καί μητέρα Τηθύν,
Ὀρφέω δέ, ὁ καί τά ονόματα αὐτών πρώτο ἐξηύρεν καί τά γενέσει διεξήλθεν καί όσα ἑκάστοι πέπρακται ειπεν καί πεπί-στευται παρ' αὐτοί ἀληθέστερον θεολογειν, ῳ καί Ὁμηρο τά πολλά καί περί θεών μάλιστα έπεται, καί αὐτού τήν πρώτην γένεσιν αὐτών ἐξ ὑδατο συνιστάντο
Ωκεανό , όσπερ γένεσι πάντεσσι τέτυκται.
ήν γάρ ὑδωρ ἀρχή κατ' αὐτόν τοι όλοι , ἀπό δέ τού ὑδατο ιλύ κατέστη, ἐκ δέ ἑκατέρων ἐγεννήθη ζῳον δράκων προσπεφυκυίαν ἐχων κεφαλήν λέοντο , διά μέσου δέ αὐτών θεού πρόσωπον, όνομα Ηρακλή καί Χρόνο .
ούτο ὁ Ηρακλή ἐγέννησεν ὑπερμέγεθε
ῳόν, ὁ συμπληρούμενον ὑπό βία τού γεγεννηκότο ἐκ παρατριβή

ει δύο έρράγη. τό μέν ούν *κατά* κορυφήν αύτού Ούρανό είναι έτελέσθη, τό δέ κάτω ένεχθέν Γή· προήλθε δέ καί θεό γη δισώματο .
Ούρανό δέ Γή μιχθεί γεννμ θηλεία μέν Κλωθώ,
Λάχεσιν, Άτροπον, άνδρα δέ Έκατόγχειρα Κόττον, Γύγην,
Βριάρεων καί Κύκλωπα , Βροντήν καί Στερόπην καί Αργήν- οΰ
καί δήσα κατεταρτάρωσεν, έκπεσείσθαι αύτόν ύπό τών παίδων τή
άρχή μαθών. διό καί όργισθείσα ή Γή τού Τιτάνα έγέννησεν·
Κούρου δ' Ούρανίωνα έγείνατο πότνια Γαία,
οΰ δή καίΤιτήνα έπίκΛησιν καλέουσιν,
ούνεκα τισάσθην μέγαν Ούρανόν άστερόεντα.

Αύτη άρχή γενέσεω περί τού κατ' αύτού θεού τε καί τφ παντί. εκείνο τοίνυν έκαστον γάρ τών τεθεολογημενών ώ τήν άρχήν ονειναι. είγάρ γεγόνασιν ούκ όντε , ώ οί περί *αυτών* θεολογουντε λέγουσιν, ούκ είσίν· ή γάρ άγένητόν τι, καί έστιν άίδιον, ή γενητόν, καί φθαρτόν έστιν.
καί ούκ εγώ μέν ούτω ,
έτέρω δέ οί φιλόσοφοι, "τί τό όν άείγένεσίν τε ούκ έχον, ή τί τό γενόμενον μέν, όν δέ ούδέποτε;" περί νοητού καί αισθητού διαλεγόμενο ό Πλάτων τό μέν άεί όν, τό νοητόν, άγένητόν είναι διδάσκει, τό δέ ούκ όν, τό αισθητόν, γενητόν, άρχόμενον είναι καί παυόμενον.
τούτφ τφ λόγφ καί οί άπό τή Στοά έκπυρωθήσεσθαι τά πάντα καί πάλιν έσεσθαί φασιν, έτέραν άρχήν τού κόσμου λαβόντο . εί δέ, καίτοι δισσοΰ αιτίου κατ' αύτού όντο , τού μέν δραστήριου καί καταρχομένου, καθό ή πρόνοια, τού δέ πάσχοντο καί τρεπομένου, καθό ή ύλη, άδύνατον [δέ] έστιν καί προνοούμενον έπί ταύτού μείναι τόν κόσμον γενόμενον, πώ ή τούτων μένει σύστασι , ού φύσει όντων άλλά γενομένων; τί δέ τή ύλη κρείττου οί θεοί τήν σύστασιν έξ ύδατο έχοντε ;
άλλ' ούτε
κατ' αύτού ύδωρ τοι πάσιν άρχή (έκ γάρ άπλών καί μονοειδών στοιχείων τί άν συστήναι δύναιτο; δει δέ καί τή ύλη τεχνίτου καί ύλη τφ τεχνίτη· ή πώ άν γένοιτο τά έκτυπώματα χωρί τή ύλη ή τού τεχνίτου;)· ούτε πρεσβυτέραν λόγον έχει είναι τήν ύλην

του θεού· τό γάρ ποιητικόν αίτιον προκατάρχειν τών γιγνομένων ανάγκη.

Εί μέν ούν μέχρι τού φήσαι γεγονέναι τού θεού καί έξ ύδατο τήν σύστασιν έχειν τό άπίθανον ήν αύτοί τή θεολογία , έπιδεδειχώ ότι ούδέν γενητόν ό ού καί διαλυτόν, έπί τά λοιπά άν παρεγενόμην τών εγκλημάτων,

έπεί δέ τούτο μέν διατεθείκασιν
αύτών τά σώματα, τόν μέν Ήρακλέα, ότι θεό δράκων έλικτό , τού δέ Έκατόγχειρα είπόντε , καί τήν θυγατέρα τού Διό , ήν έκ τή μητρό Ῥέα καί Δήμητρο ή δημήτορο τόν αύτή έπαιδοποιήσατο, δύο μέν κατά φύσιν [είπον] έχειν οφθαλμού καί έπί τῳ μετώπῳ δύο καί προτομήν κατά τό όπισθεν τού τραχήλου μέρο , έχειν δέ καί κέρατα, διό καί τήν Ῥέαν φοβηθείσαν τό τή παιδό τέρα φυγείν ούκ έφείσαν αύτή τήν θηλήν, ένθεν μυστικώ μέν Αθηλά κοινώ δέ Φερσεφόνη καί Κόρη κέκληται, ούχ ή αύτή ούσα τή Αθηνμ τή άπό τή κόρη λεγομένη·

τούτο δέ τά
πραχθέντα αύτοί *επ'* άκριβέ ώ οϊονται διεξεληλύθασιν, Κρόνο μέν ώ έξέτεμεν τά αιδοία τού πατρό καί κατέρριψεν αύτόν άπό τού άρματο καί ώ έτεκνοκτόνει καταπίνων τών παίδων τού άρσενα , Ζευ δέ ότι τόν μέν πατέρα δήσα κατεταρτάρωσεν, καθά καί τού υίεί ό Ούρανό , καί προ Τιτάνα περί τή άρχή έπολέμησεν καί ότι τήν μητέρα Ῥέαν άπαγορεύουσαν αύτού τόν γάμον έδίωκε, δρακαίνη δ' αύτή γενομένη καί αύτό ει δράκοντα μεταβαλών συνδήσα αύτήν τῳ καλουμένῳ Ήρακλειωτικῳ άμματι έμίγη (τού σχήματο τή μίξεω σύμβολον ή τού Έρμου -άβδο), είθ' ότι Φερσεφόνη τή θυγατρί έμίγη βιασάμενο καί ταύτην έν δράκοντο σχήματι, έξ ή παί Διόνυσο αύτῳ·

άνάγκη κάν τοσοϋτον
είπείν· τί τό σεμνόν ή χρηστόν τή τοιαύτη ιστορία , ίνα πιστεύσωμεν θεού είναι τόν Κρόνον, τόν Δία, τήν Κόρην, τού λοιπού ; αί διαθέσει τών σωμάτων; καί τί άν άνθρωπο κεκριμένο καί έν θεωρίμ γεγονώ ύπό θεού γεννηθήναι πιστεύσαι έχιδναν- Όρφεύ ·

άν δέ Φάνη άλλην γενεήν τεκνώσατο δεινήν

νηδύο έξ ιερή , προσιδείν φοβερωπόν Έχιδναν,
ή χαίται μέν άπό κρατά καλόν τε πρόσωπον
ήν έσιδείν, τά δέ λοιπά μέρη φοβεροίο δράκοντα
αύχένο έξ άκρου-

ή αύτόν τόν Φάνητα δέξαιτο, θεόν όντα πρωτόγονον (ούτο γάρ έστιν ό έκ του φού προχυθεί), ή σώμα ή σχήμα έχειν δράκοντα ή καταποθήναι ύπό του Διό , όπω ό Ζευ άχώρητο γένοιτο;
εί
γάρ μηδέν διενενηνόχασιν τών φαυλοτάτων θηρίων (δήλον γάρ ότι ύποδιαλλάσσειν δει τών γήινων καί τών άπό τή ύλη άποκρινομένων τό θειον), ούκ εισίν θεοί, τί δέ καί πρόσιμεν αύτοί , ών κτηνών μέν δίκην έχει ή γένεσι , αύτοί δέ θηριόμορφοι καί δυσειδεί ;

Καίτοι εί σαρκοειδεί μόνον έλεγον αύτού καί αίμα έχειν καί σπέρμα καί πάθη οργή καί έπιθυμία , καί τότε έδει λήρον καί γέλωτα λόγου τούτου νομίζειν· ούτε γάρ οργή ούτε επιθυμία καί όρεξι ούδέ παιδοποιόν σπέρμα έν τφ θεφ.
έστωσαν τοίνυν
σαρκοειδεί , άλλά κρείττου μέν θυμού καί οργή , ϊνα μή Αθηνά μέν βλέπηται "σκυζομένη Διί πατρί, χόλο δέ μιν άγριο ήρει", "Ηρα δέ θεωρήται "Ήρη δ' ούκ έχαδε στήθο χόλον, άλλά προσηύδα", κρείττου δέ λύπη ,

ώ πόποι, ή φίλον άνδρα διωκόμενον περί τείχο
όφθαλμοίσιν όρώμαι· έμόν δ' ολοφύρεται ήτορ.

έγώ μέν γάρ καί άνθρώπου άμαθεί καί σκαιού λέγω τού οργή καί λύπη είκοντα · όταν δέ ό "πατήρ άνδρών τε θεών τε" όδύρηται μέν τόν υιόν

aS aS έγών, ότε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον άνδρών
μοίρ' ύπό Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμήναι,

άδυνατή δέ όδυρόμενο τού κινδύνου έξαρπάσαι

Σαρπηδών Διό υιό , ό δ' ούδ' φ παιδί άμύνει,

τί ούκ άν τού έπί τοί τοιούτοι μύθοι φιλόθεου , μάλλον δέ άθέου , τή άμαθία καταμέμψαιτο;
έστωσαν σαρκοειδεί ,
άλλά μή τιτρωσκέσθω μηδέ Αφροδίτη ύπό Διομήδου τό σώμα,

"ούτά με Τυδέο   υιό   ύπέρθυμο   Διομήδη ", ή ύπό Άρεω   τήν ψυχήν,

ώ   εμέ χωλόν έόντα Διό   θυγάτηρ Αφροδίτη
αιέν άτιμάζει, φιλέει δ' άΐδηλον Άρηα.

... "διά δέ χρόα καλόν έδαψεν", ό δεινό   έν πολέμοι , ό σύμμαχο   κατά Τιτάνων του Διό , άσθενέστερο   Διομήδου   φαίνεται, "μαίνετο δ' ώ   ότ' Άρη   έγχέσπαλο " -σιώπησον, Όμηρε, θεό ού μαίνεται· σύ δέ μοικαί μιαιφόνον καί βροτολοιγόν, "Αρε , Άρε   βροτολοιγέ, μιαιφόνε", διηγή τόν θεόν καί τήν μοιχείαν αύτού διέξει καί τά δεσμά·

τώ δ' έ   δέμνια βάντε κατέδραθον, άμφί δέ δεσμοί
τεχνήεντε   έχυντο πολύφρονο   Ήφαίστοιο,
ούδέ τικινήσαι μελέων ήν.

ού καταβάλλουσι τόν πολύν τούτον άσεβή λήρον περί τών θεών; Ούρανό   έκτέμνεται, δείται καί καταταρταρούται Κρόνο , έπανίσταΝται Τιτάνε , Στύξ άποθνήσκει κατά τήν μάχην-ήδη καί θνητού   αύτού   δεικνύουσιν-έρώσιν άλλήλων, έρώσιν άνθρώπων·

Αινεία , τόν ύπ' Αγχίση τέκε δϊ' Αφροδίτη,
Ίδη   έν κνημοίσι θεά βροτώ εύνηθεισα.

ούκ έρώσιν, ού πάσχουσιν· ή γάρ θεοί καί ούχ άψεται αύτών έπιθυμία ... κάν σάρκα θεό   κατά θείαν οικονομίαν λάβη, ήδη δούλο   έστιν έπιθυμία ;

ού γάρ πώποτέ μ' ώδε θεά   έρο   ούδέ γυναικό
θυμόν ένί στήθεσσι περιπροχυθεί   έδάμασσεν,
ούδ' όπότ' ήρασάμην Ίξιονίη   άλόχοιο,
ούδ' ότε περ Δανάη   καλλισφύρου Ακρισιώνη ,
ούδ' ότε Φοίνικο   κούρη   τηλεκλειτοίο,
ούδ' ότε περ Σεμέλη , ούδ' Αλκμήνη   ένί ©ήβη,
ούδ' ότε Δήμητρα   καλλιπλοκάμοιο άνάσση ,
ούδ' ότε περ Λητού   έρικυδέο , ούδέ σεύ αύτή .

γενητό   έστιν, φθαρτό   έστιν, ούδέν έχων θεού, άλλά καί θητεύουσιν άνθρώποι ·

ώ δώματ' Αδμήτεια, έν οί   έτλην έγώ
θήσσαν τράπεζαν αίνέσαι θεό   περ ών,

καί βουκολούσιν·

έλθών δ' έ   αίαν τήνδ' έβουφόρβουν ξένω,

καί τόνδ' εσωζον οίκον.
ούκούν κρείττων Ἀδμητο   τού θεού.
ώ μάντι καί σοφέ καί
προειδώ   τοι   άλλοι   τά έσόμενα, ούκ έμαντεύσω τού ερωμένου τόν φόνον, άλλά καί έκτεινα   αύτοχειρί τόν φίλον·
κάγώ τό Φοίβου θειον άψευδέ   στόμα
ήλπιζον είναι, μαντική βρύον τέχνη,
ώ   ψευδόμαντιν κακίζει τόν Απόλλω ό Αισχύλο ,
ό δ' αύτό   ύμνων, αύτό   έν θοίνη παρών,
αύτό   τάδ' είπών, αύτό   έστιν ό κτανών
τόν παίδα τόν έμόν.

Ἀλλά ταύτα μέν ίσω   πλάνη ποιητική, φυσικό   δέ τι   επ' αύτοι   καί τοιοϋτο   λόγο · "Ζεύ   άργή ", ώ   φησιν Εμπεδοκλή , "Ἡρη τε φερέσβιο   ήδ' Αίδωνεύ
Νήστι   θ', ή δακρύοι   τέγγεικρούνωμα βρότειον".
εί τοίνυν Ζεύ   μέν τό πϋρ, Ἡρα δέ ή γή καί ό άήρ Αίδωνεύ   καί τό ύδωρ Νήστι , στοιχεία δέ ταύτα, τό πϋρ, τό ύδωρ, ό άήρ, ούδεί αύτών θεό , ούτε Ζεύ , ούτε Ἡρα, ούτε Αίδωνεύ - άπό γάρ τή ύλη   διακριθείση   ύπό του θεού ή τούτων σύστασί   τε καίγένεσι , πϋρ καί ύδωρ καί γαία καί ήέρο   ήπιον ύψο ,
καί φιλίη μετά τοίσιν.
ά χωρί   τή   φιλία   ού δύναται μένειν ύπό του νείκου   συγχεόμενα, πώ   άν ούν εΐποι τι   ταύτα είναι θεού ; άρχικόν ή φιλία κατά τόν Ἑμπεδοκλέα, άρχόμενα τά συγκρίματα, τό δέ άρχικόν κύριον- ώστε, εάν μίαν καί τήν <αύτήν> τού τε άρχομένου καί τού άρχοντο   δύναμιν θώμεν, λήσομεν έαυτού   ισότιμον τήν ύλην τήν φθαρτήν καί ρευστήν καί μεταβλητήν τώ άγενήτψ καί άϊδίφ καί διά παντό   συμφώνψ ποιοϋντε   θεώ.
Ζεύ   ή ζέουσα ούσία κατά
τού   Στωϊκού , Ἡρα ό άήρ, καί τού ονόματο   εί αύτό αύτώ έπισυνάπτοιτο συνεκφωνούμενου, Ποσειδών ή πόσι . άλλοι δέ άλλω   φυσιολογοϋσιν· οί μέν γάρ άέρα διφυή άρσενόθηλυν τόν Δία λέγουσιν, οί δέ καιρόν ει   εύκρασίαν τρέποντα τόν χρόνον, διό καί μόνο   Κρόνον διέφυγεν.
άλλ έπί μέν τών άπό τή   Στοά   έστιν

είπείν- εί ένα τόν άνωτάτω θεόν άγένητόν τε και άΐδιον νομίζετε, συγκρίματα δέ ει   ά ή τή   ύλη   άλλαγή, καί τό πνεύμα του θεού διά τή   ύλη   κεχωρηκό   κατά τά   παραλλάξει   αύτή   άλλο καί άλλο όνομα μεταλαγχάνειν φατέ, σώμα μέν τά είδη τή   ύλη   τού θεού γενήσεται, φθειρόμενων δέ τών στοιχείων κατά τήν έκπύρωσιν άνάγκη συμφθαρήναι όμού τοί   εϊδεσι τά ονόματα, μόνου μένοντο τού πνεύματο   τού θεού, ών ούν σωμάτων φθαρτή ή κατά τήν ύλην παραλλαγή, τί   άν ταύτα πιστεύσαι θεού ;

πρό   δέ τού λέγοντα   τόν μέν Κρόνον χρόνον, τήν δέ Ῥέαν γήν, τήν μέν συλλαμβάνουσαν έκ τού Κρόνου καί άποτίκτουσαν, ένθεν καί μήτηρ πάντων νομίζεται, τόν δέ γεννώντα καί καταναλίσκοντα, καί είναι τήν μέν τομήν τών άναγκαίων ομιλίαν τού άρρενο   πρό   τό θήλυ, τέμνουσαν καίκαταβάλλουσαν σπέρμα ει   μήτραν καίγεννώσαν άνθρωπον έν έαυτφ τήν επιθυμίαν, ό έστιν Αφροδίτη, έχοντα, τήν δέ μανίαν τού Κρόνου τροπήν καιρού φθείρουσαν έμψυχα καί άψυχα, τά δέ δεσμά καί τόν Τάρταρον χρόνον ύπό καιρών τρεπόμενον καί άφανή γινόμενον, πρό   τοίνυν τούτου   φαμέν· είτε χρόνο   έστιν ό Κρόνο , μεταβάλλει, είτε καιρό , τρέπεται, είτε σκότο   ή πάγο   ή ούσία ύγρά, ούδέν αύτών μένει· τό δέ θειον καί άθάνατον καί άκίνητον καί άναλλοίωτον- ούτε άρα ό Κρόνο   ούτε τό επ' αύτφ εἴδωλον θεό .

περί δέ τού Διό , εί μέν άήρ έστι γεγονώ   έκ Κρόνου, ού τό μέν άρσεν ό Ζεύ , τό δέ θήλυ Ήρα (διό καί άδελφή καί γυνή), άλλοιούται, εί δέ καιρό , τρέπεται· ούτε δέ μεταβάλλει ούτε μεταπίπτει τό θειον.

τί δέ <δεί ύμίν έπί> πλέον Λέγοντα ένοχλείν, οΐάμεινον τά παρ' έκάστοι   τών πεφυσιολογηκότων οἴδατε, ποια περί τή   φύσεω   ένόησαν οί συγγραψάμενοι ή περί τή   Αθηνά , ήν φρόνησιν διά πάντων διήκουσάν φασιν, ή περί τή   Τσιδο , ήν φύσιν αίώνο , έξ ή   πάντε   έφυσαν καί δι' ή πάντε   είσίν, λέγουσιν, ή περί τού Όσίριδο , ού σφαγέντο   ύπό Τυφώνο   τού άδελφοΰ περί πελώρου τού υιού ή Ίσι   ζητούσα τά μέλη καί εύρούσα ήσκησεν ει   ταφήν, ή ταφή έω   νύν Οσιριακή καλείται;

άνω κάτω γάρ περί τά είδη τή   ύλη   στρεφόμενοι

ἀποπίπτουσιν του λόγῳ θεωρητοὑ θεού, τά δέ στοιχεία καί τά
μόρια αὐτών θεοποιούσιν, ἄλλοτε ἄλλα ονόματα αὐτοι   τιθέμενοι, τήν
μέν τού σίτου σποράν Ὄσιριν (οθεν φασί μυστικώ   ἐπί τή ἀνευρέσει
τών μελών ή τών καρπών ἐπιλεχθήναι τή Τσιδι "εὑρήκαμεν, συγ-
χαίρομεν"), τόν δέ τή   ἀμπέλου καρπόν Διόνυσον καί Σεμέλην
αὐτήν τήν ἄμπελον καί κεραυνόν τήν τού ήλιου φλόγα.
καίτοι
γε πάντα μάλλον ή θεολογούσιν οι τού   μύθου   .... θεο-
ποιούντε , ούκ είδότε   ότι οί   ἀπολογούνται ύπέρ τών θεών, τού
ἐπ' αὐτοι   λόγου   βεβαιούσιν.
τί ή Εὐρώπη καί ὁ Ταύρο   καί ὁ
Κύκνο   καί ή Λήδα προ   γήν καί ἀέρα, ίν' ή προ   ταύτα   μιαρά
τού Διό   μΈξι   ή γή   καί ἀέρο ;
ἀλλά ἀποπίπτοντε   τού
μεγέθου   τού θεού καί ύπερκύψαι τῳ λόγῳ (ού γάρ έχουσιν συμ-
πάθειαν ει   τόν ούράνιον τόπον) ού δυνάμενοι, ἐπί τά είδη τή   ύλη
συντετήκασιν καί καταπίπτοντε   τά   τών στοιχείων τροπά   θεο-
ποιούσιν, όμοιον εί καί ναύν τι , ἐν ή έπλευσεν, ἀντί τού κυβερνήτου
άγοι. ώ   δέ ούδέν πλέον νεώ , κάν ή πάσιν ήσκημένη, μή έχούση
τόν κυβερνήτην, ούδέ τών στοιχείων όφελο   διακεκοσμημένων
δίχα τή   παρά τού θεού προνοία . ή τε γάρ ναύ   καθ' έαυτήν ού
πλευσείται τά τε στοιχεία χωρί   τού δημιουργού ού κινηθήσεται.
Εϊποιτε άν ούν συνέσει πάντα   ύπερέχοντε · τίνι ούν τῳ
λόγῳ ένια τών ειδώλων ένεργεΐ, εί μή είσίν θεοί, έφ' οί   ίδρυόμεθα
τά ἀγάλματα; ού γάρ είκό   τά   άψύχου   καί άκινήτου   εικόνα   καθ'
έαυτά   ίσχύειν χωρί   τού κινούντο .
τό μέν δή κατά τόπου   καί
πόλει   καί έθνη γίγνεσθαι τινα   έπ' όνόματι ειδώλων ένεργεία
ούδ' ήμεί   άντιλέγομεν· ού μήν εί ώφελήθησάν τινε   καί αύ έλυπή-
θησαν έτεροι, θεού   νοούμεν τού   έφ' έκάτερα ένεργήσαντα , άλλά
καί φ λόγῳ νομίζετε ίσχύειν τά είδωλα καί τίνε   οί ένεργούντε
έπιβατεύοντε   αύτών τοί   όνόμασιν, έπ' άκριβέ   έξητάκαμεν.
άναγκαίον δέ μοι μέλλοντι δεικνύειν, τίνε   οί έπί τοί   είδώλοι
ένεργούντε   καί ότι μή θεοί, προσχρήσασθαί τισι καί τών άπό
φιλοσοφία   μάρτυσιν.
πρώτο   Θαλή   διαιρεί, ώ   οί τά έκείνου

άκριβούντε μνημονεύουσιν, ει θεόν, ει δαίμονα , ει ήρωα .
άΛΛά "θεόν" μέν "τόν νουν του κόσμου" άγει, "δαίμονα " δέ
"ούσία " νοεί "ψυχικά καί ήρωα τά κεχωρισμένα ψυχά " τών
άνθρώπων, "άγαθού μέν τά άγαθά , κακού δέ τά φαύλου ".
Πλάτων δέ τά *άλλα έπέχων* καί αύτό ει τε τόν άγένητον θεόν
καί τού ύπό τού άγενήτου ει κόσμον τού ούρανού γεγονότα ,
τού τε πλανήτα καί τού *απλανεί* άστέρα , καί ει δαίμονα
τέμνει- περί ών δαιμόνων αύτό άπαξιών λέγειν, τοί περί αύτών
είρηκόσιν προσέχειν άξιοι- "περί δέ τών *άλλων* δαιμόνων είπεϊν καί
γνώναι τήν γένεσιν μεϊζον ή καθ' ήμά , πειστέον δέ τοί είρηκόσιν
έμπροσθεν, έγγόνοι μέν θεών ούσιν, ώ έφασαν, σαφώ γέ που τού
έαυτών προγόνου είδότων- άδύνατον ούν θεών παισίν άπιστεϊν,
κάνπερ άνευ είκότων καί άναγκαίων άποδείξεων λέγωσιν, *άλλά* ώ
οικεία φασκόντων άπαγγέλλειν επομένου τώ νόμψ πιστευτέον.
ούτω ούν κατ' έκείνου καί ήμίν ή γένεσι περί τούτων τών
θεών έχέτω καίλεγέσθω. Τή τε καί Ούρανού παίδε Ωκεανό τε
καίΤηθύ έγεννήθησαν, τούτων δέ Φόρκο Κρόνο τε καί'Ρέα καί
όσοι μετά τούτων, έκ δέ Κρόνου τε καί'Ρέα Ζεύ Ήρα τε καί
πάντε , ού ίσμεν πάντα άδελφού λεγομένου αύτών έτι τε τούτων
άλλου έκγόνου ."

άρ' ούν ό τόν άΐδιον νώ και λογά) κατα-
λαμβανόμενον περινοήσα θεόν καί τά έπισυμβεβηκότα αύτφ έξ-
ειπών, τό όντω όν, τό μονοφυέ , τό άγαθόν άπ' αύτού άποχεόμενον,
όπερ έστιν άλήθεια, καί περί "πρώτη δυνάμεω "·... καί "περί
τόν πάντων βασιλέα πάντα έστιν καί έκείνου ένεκεν πάντα καί
έκείνο αίτιον πάντων" καί περί δευτέρου καί τρίτου "δεύτερον
δέ περί τά δεύτερα καί τρίτον περί τά τρίτα", περί τών έκ τών
αισθητών, γή τε καί ούρανού, λεγομένων γεγονέναι μείζον ή καθ'
έαυτόν τάληθέ μαθεϊν ένόμισεν; ή ούκ έστιν είπεϊν.

άλλ' έπεί
άδύνατον γεννάν καί άποκυΐσκεσθαι θεού ένόμισεν έπομένων τοί
γιγνομένοι τελών καί έτι τούτου άδυνατώτερον μεταπεϊσαι τού
πολλού άβασανίστω τού μύθου παραδεχόμενου , διά ταύτα
μείζον ή καθ' έαυτόν γνώναι καί είπεϊν έφη περί τή τών άλλων
δαιμόνων γενέσεω , ούτε μαθεϊν ούτε έξειπείν γεννάσθαι θεού
δυνάμενο .

καί τό είρημένον αύτφ "ό δή μέγα   ήγεμών έν
ούρανφ Ζεύ , έλαύνων πτηνόν άρμα, πρώτο   πορεύεται διακόσμων
πάντα καί επιμελούμενο , τφ δέ έπεται στρατιά θεών τε καί
δαιμόνων" ούκ έπί τού άπό Κρόνου λεγομένου έχει Διό · έστιγάρ
έν τουτψ όνομα τφ ποιητή τών όλων.

δηλοί δέ καί αύτό
ό Πλάτων· έτέρψ σημαντικφ προσειπεΐν αύτόν ούκ έχων, τφ
δημώδει όνόματι ούχ ώ   ίδίφ τού θεού, άλλ' ει   σαφήνειαν, ότι μή
δυνατόν ει   πάντα   φέρειν τόν θεόν, κατά δύναμιν προσεχρήσατο,
έπικατηγορήσα   τό "μέγα ", ϊνα διαστείλη τόν ούράνιον άπό τού
χαμάθεν, τόν άγένητον άπό τού γενητού, τού νεωτέρου μέν
ούρανού καί γή , νεωτέρου δέ Κρητών, οΐ έξέκλεψαν αύτόν μή
άναιρεθήναι ύπό τού πατρό .

Τί δέ δει προ   ύμά   πάντα λόγον κεκινηκότα   ή ποιητών
μνημονεύειν ή καί έτέρα   δόξα   έξετάζειν, τοσούτον είπείν έχοντι· εί
καί μή ποιηταί καί φιλόσοφοι ένα μέν είναι έπεγίνωσκον θεόν, περί
δέ τούτων οί μέν ώ   περί δαιμόνων, οί δέ ώ   περί ύλη , οί δέ ώ
περί άνθρώπων γενομένων έφρόνουν, ήμεί   [τε] άν εικότω   έξεν-
ηλατούμεθα, διαιρετικφ λογά) καί περί θεού καί ύλη   καί περί τή
τούτων αύτών ούσία   κεχρημένοι;

ώ   γάρ θεόν φαμεν καί υιόν
τόν λόγον αύτού καί πνεύμα άγιον, ένούμενα μέν κατά δύναμιν
<διαιρούμενα δέ κατά τάξιν εί > τόν πατέρα, τόν υιόν, τό πνεύμα,
ότι νού , λόγο , σοφία ό υιό   τού πατρό   καί άπόρροια ώ   φώ   άπό
πυρό   τό πνεύμα, ούτω   καί έτέρα   είναι δυνάμει   κατειλήμμεθα
περί τήν ύλην έχούσα   καί δι' αύτή , μίαν μέν τήν άντίθεον, ούχ
ότι άντιδοξούν τί έστι τφ θεφ ώ   τή φιλία τό νείκο   κατά τόν
Έμπεδοκλέα καί τή ήμέρμ νύξ κατά τά φαινόμενα (έπεί κάν εί
άνθειστήκει τι τφ θεφ, έπαύσατο τού είναι, λυθείση   αύτού τή τού
θεού δυνάμει καί ίσχύι τή   συστάσεω), άλλ' ότι τφ τού θεού
άγαθφ, ό κατά συμβεβηκό   έστιν αύτφ καί συνυπάρχον ώ   χρόα
σώματι, ού άνευ ούκ έστιν (ούχ ώ   μέρου   όντο , άλλ' ώ   κατ'
άνάγκην συνόντο   παρακολουθήματο , ήνωμένου καί συγκεχρωσ-
μένου ώ   τφ πυρί ξανθφ είναι καί τφ αίθέρι κυανφ), έναντίον έστί
τό περί τήν ύλην έχον πνεύμα, γενόμενον μέν ύπό τού θεού, καθό

<καὶ> οἱ λοιποὶ ὑπ' αὐτοὺ γεγόνασιν ἄγγελοι, καὶ τὴν ἐπὶ τὴ ὕλη καὶ τοι τὴ ὕλη εἴδεσι πεπιστευμένον διοίκησιν.

τούτων γὰρ
ἡ τών ἀγγέλων σύστασι τώ θεώ ἐπὶ προνοίμ γέγονε τοι ὑπ' αὐτοὺ διακεκοσμημένοι , ἱν' ἡ τὴν μέν παντελικὴν καὶ γενικὴν ὁ θεὸ <ἔχων> τών ὅλων πρόνοιαν, τὴν δέ ἐπὶ μέρου οἱ ἐπ' αὐτοὶ ταχθέντε ἄγγελοι.

ὡ δέ καὶ ἐπὶ τών ἀνθρώπων αὐθαίρετον καὶ
τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν ἐχόντων (ἐπεὶ οὐκ ἄν οὔτ' ἐτιμάτε τοὺ ἀγαθοὺ οὔτ' ἐκολάζετε τοὺ πονηροὺ , εἰ μὴ ἐπ' αὐτοὶ ἡν καὶ ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετὴ) [καὶ] οἱ μέν σπουδαίοι περὶ ἃ πιστεύονται ὑφ' ὑμών, οἱ δέ ἄπιστοι εὑρίσκονται, καὶ τὸ κατὰ τοὺ ἀγγέλου ἐν ὁμοίῳ καθέστηκεν.

οἱ μέν γὰρ ἄλλοι-αὐθαίρετοι δὴ γεγόνασιν
ὑπὸ τοὺ θεοὺ-ἔμειναν ἐφ' οἱ αὐτοὺ ἐποίησεν καὶ διέταξεν ὁ θεὸ , οἱ δέ ἐνύβρισαν καὶ τὴ τὴ οὐσία ὑποστάσει καὶ τὴ ἀρχὴ οὑτὸ τε ὁ τὴ ὕλη καὶ τών ἐν αὐτὴ ειδών ἄρχων καὶ ἕτεροι τών περὶ τὸ πρώτον τοὺτο στερέωμα (ἴστε δέ μηδέν ἡμὰ ἀμάρτυρον λέγειν, ἃ δέ τοι προφήται ἐκπεφώνηται μηνύειν), ἐκείνοι μέν ει ἐπιθυμίαν πεσόντε παρθένων καὶἥττου σαρκὸ εὑρεθέντε , οὑτο δέ ἀμελήσα καὶ πονηρὸ περὶ τὴν τών πεπιστευμένων γενόμενο διοίκησιν.

ἐκ μέν οὐν τών περὶ τὰ παρθένου ἐχόντων οἱ
καλούμενοι ἐγεννήθησαν γίγαντε · εἰ δέ τι ἐκ μέρου εἴρηται περὶ τών γιγάντων καὶ ποιηταὶ λόγο , μὴ θαυμάσητε, τὴ κοσμικὴ ... σοφία ὅσον ἀλήθεια πιθανοὺ διαφέρει διαλλαττουσών καὶ τὴ μέν οὔση ἐπουρανίου, τὴ δέ ἐπιγείου καὶ κατὰ τὸν ἄρχοντα τὴ ὕλη ·

ἴσμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοια.

οὑτοι τοίνυν οἱ ἄγγελοι οἱ ἐκπεσόντε τών οὐρανών, περὶ τὸν ἀέρα ἔχοντε καὶ τὴν γὴν, οὐκέτι ει τὰ ὑπερουράνια ὑπερκύψαι δυνάμενοι, καὶ αἱ τών γιγάντων ψυχαὶ οἱ περὶ τὸν κόσμον εἰσὶ πλανώμενοι δαίμονε , ὅμοια κινήσει , οἱ μέν αἱ ἔλαβον συστάσεσιν, οἱ δαίμονε , οἱ δέ, αἱ ἔσχον ἐπιθυμίαι , οἱ ἄγγελοι, ποιούμενοι. ὁ δέ τὴ ὕλη ἄρχων, ὡ ἔστιν ἐξ αὐτών τών γινομένων ἰδεὶν,

εναντία τώ άγαθφ τού θεού επιτροπεύει καί διοικεί.

πολλάκι μοι πραπίδων διήλθε φροντί ,
είτε τύχα είτε δαίμων τά βρότεια κραίνει,
παρά τ' έλπίδα καί παρά δίκαν
τού μέν άπ' οίκων δ' έναπίπτοντα
άτάρ θεού, τού δ' εύτυχούντα άγει.

<εἰ> τό παρ' έλπίδα καί δίκην ευ πράττειν ή κακώ έν άφασίμ τόν Εύριπίδην έποίησεν, τίνο ή τοιαύτη τών περίγειων διοίκησι , έν ή εἴποι τι άν·

πώ ούν τάδ' είσορώντε ή θεών γένο
είναι λέγωμεν ή νόμοισι χρώμεθα;

τούτο καί τόν Αριστοτέλη άπρονόητα είπειν τά κατωτέρω τού ούρανού έποίησεν, καίτοι τή άϊδίου επ' ἴση ήμίν μενούση πρόνοια τού θεού,

ή γή δ' άνάγκη, κάν θέλη κάν μή θέλη,
φύουσα ποιαν τάμά πιαίνει βοτά,

τή δ' έπί μέρου προ άλήθειαν, ού προ δόξαν, χωρούση έπί τού άξιου καί τών λοιπών κατά τό κοινόν συστάσεω νόμφ λόγου προνοουμένων.

άλλ' έπεί αί άπό τουναντίου πνεύματο δαιμονικαί κινήσει καί ένέργειαι τά άτάκτου ταύτα έπιφορά παρέχουσιν, ήδη καί τού άνθρώπου *άλλον άλλω* , καί καθ' ένα καί κατά έθνη, μερικώ καί κοινώ , *κατά* τόν τή ύλη λόγον καί τή προ τά θεία συμπάθεια , ένδοθεν καί έξωθεν κινούσαι, διά τούτο τινε , ών δόξαι ού μικραί, ένόμισαν ού τάξει τινί τό πάν τούτο συνεστάναι, *άλλ* άλόγω τύχη άγεσθαι καί φέρεσθαι, ούκ είδότε ότι τών μέν περί τήν τού παντό κόσμου σύστασιν ούδέν άτακτον ούδέ άπημελημένον, *άλλ* έκαστον *αυτών* γεγονό λόγφ, διό ούδέ τήν ώρισμένην έπ' αύτοι παραβαίνουσι τάξιν,

ό δέ άνθρωπο
κατά μέν τόν πεποιηκότα καί αύτό εύτάκτω έχει καί τή κατά τήν γένεσιν φύσει ένα καί κοινόν [έπ]έχούση λόγον καί τή κατά τήν πλάσιν διαθέσει ού παραβαινούση τόν έπ' αύτή νόμον καί τώ τού βίου τέλει ίσω καί κοινφ μένοντι, κατά δέ τόν ίδιον έαυτφ λόγον καί τήν τού έπέχοντο άρχοντο καί τών παρακολουθούντων δαιμόνων ένέργειαν *άλλο άλλω* φέρεται καί κινείται, κοινόν

πάντε   τόν έν αύτοί   έχοντε   Λογισμόν.
Καί οί μέν περί τά είδωλα αύτού   έλκοντε   οί δαίμονε   είσιν οί προειρημένοι, οί προστετηκότε   τφ άπό τών ιερείων αϊματι καί ταύτα περιΛιχμώμενοι· οί δέ τοί   πολλοί   άρέσκοντε   θεοί καί ταί είκόσιν έπονομαζόμενοι, ώ   έστιν έκ τή   κατ' αύτού   ιστορία είδεναι, άνθρωποι γεγόνασιν.
καί τού   μέν δαίμονα   είναι τού
έπιβατεύοντα   τοί   όνόμασιν πίστι   ή έκάστου αύτών ένέργεια. οί μέν γάρ άποτέμνουσι τά αιδοία, οί περί τήν 'Ρέαν, οί δέ έγ-κόπτουσιν ή έντέμνουσιν, οί περί τήν Άρτεμιν. (καί ή μέν έν Ταύροι φονεύει τού   ξένου .) έώ γάρ τού   ταί   μαχαίραι   καί τοί   άστρα-γάλοι   αίκιζομένου   αύτού   Λέγειν ... καί όσα είδη δαιμόνων. ού γάρ θεού κινείν έπί τά παρά φύσιν· "όταν ό δαίμων άνδρί πορσύνη κακά, τόν νούν έβλαψε πρώτον", ό δέ θεό   τελείω άγαθό   ών άϊδίω   άγαθοποιό   έστιν.
τού τοίνυν άλλου   μέν
είναι τού   ένεργούντα , έφ' έτέρων δέ άνίστασθαι τά   εικόνα , έκείνο μέγιστον τεκμήριον, Τρωά   καί Πάριον· ή μέν Νερυλλίνου εικόνα   έχει-ό άνήρ τών καθ' ήμά   -τό δέ Πάριον Αλεξάνδρου καί Πρωτέω · τού Αλεξάνδρου έτι έπί τή   άγορά   καί ό τάφο   καί ή εικών. οί μέν ούν άλλοι άνδριάντε   τού Νερυλλίνου κόσμημά είσι δημόσιον, εϊπερ καί τούτοι   κοσμείται πόλι , ει   δέ αύτών καί χρηματίζειν καί ίάσθαι νοσούντα   νομίζεται, καί θύουσί τε δι' αύτά καί χρυσφ περιαλείφουσιν καί στεφανούσιν τόν άνδριάντα οί Τρωαδεί .
ό δέ τού Αλεξάνδρου καί ό τού Πρωτέω   (τούτον δ'
ούκ άγνοεΐτε -ίψαντα έαυτόν ει   τό πύρ περί τήν Όλυμπίαν), ό μέν καί αύτό   λέγεται χρηματίζειν, τφ δέ τού Αλεξάνδρου-'Άύσπαρι, είδο   άριστε, γυναιμανέ "-δημοτελεί   άγονται θυσίαι καί έορταί ώ   έπηκόψ θεφ.
πότερον ούν ό Νερυλλίνο   καί ό Πρωτεύ
καί ό Αλέξανδρό   είσιν οί ταύτα ένεργούντε   περί τά άγάλματα ή τή   ύλη   ή σύστασι ; άλλ' ή μέν ύλη χαλκό   έστιν, τί δέ χαλκό δύναταικαθ' αύτόν, ον μεταποιήσαι πάλιν ει   έτερον σχήμα έξεστιν, ώ   τόν ποδονιπτήρα ό παρά τφ Ήροδότψ Άμασι ; ό δέ Νερυλλίνο   καί ό Πρωτεύ   καί ό Αλέξανδρο   τί πλέον τοί

νοσούσιν; ά γάρ ή είκών λέγεται νυν ένεργειν, ένήργει και ζώντο καί νοσουντο Νερυλλίνου.

Τί ούν; πρώτα μέν αί τή ψυχή άλογοι και ίνδαλματώδει περί τά δόξα κινήσει άλλοτ' άλλα είδωλα τά μέν άπό τή ύλη έλκουσι, τά δέ αύται άναπλάττουσιν καί κυούσιν. πάσχει δέ τούτο ψυχή μάλιστα του ύλικού προσλαβούσα καί έπισυγκραθείσα πνεύματο , ού πρό τά ούράνια καί τόν τούτων ποιητήν άλλά κάτω προ τά έπίγεια βλέπουσα, καθολικώ είπειν, ώ μόνον αίμα καί σάρξ, ούκέτι πνεύμα καθαρόν γιγνομένη.
αί ούν άλογοι αύται
καί ίνδαλματώδει τή ψυχή κινήσει είδωλομανεί άποτίκτουσι φαντασία · όταν δέ άπαλή καί εύάγωγο ψυχή, άνήκοο μέν καί άπειρο λόγων έρρωμένων, άθεώρητο δέ τού άληθού , άπερινόητο δέ τού πατρό καί ποιητού τών όλων, έναποσφραγίσηταιψευδεί περί αύτή δόξα , οί περί τήν ύλην δαίμονε , λίχνοι περί τά κνίσα καί τό τών ιερείων αίμα όντε , άπατηλοί δέ άνθρώπων, προσλαβόντε τά ψευδοδόξου ταύτα τών πολλών τή ψυχή κινήσει , φαντασία αύτοί ώ άπό τών ειδώλων καί άγαλμάτων έπιβατεύοντε *αυτών* τοί νοήμασιν είσρείν παρέχουσιν, καί όσα καθ' αύτήν, ώ άθάνατο ούσα, λογικώ κινείται ψυχή ή προμηνύουσα τά μέλλοντα ή θεραπεύουσα τά ένεστηκότα, τούτων τήν δόξαν καρπούνται οί δαίμονε .

Άναγκαίον δέ ίσω κατά τά προειρημένα περί τών ονομάτων ολίγα είπείν. Ηρόδοτο μέν ούν καί Αλέξανδρο ό τού Φιλίππου έν τή πρό τήν μητέρα έπιστολή (έκάτεροιδέ έν τή Ήλιουπόλει καί έν Μέμφιδι καί Θήβαι ει λόγου τοί ίερεύσιν άφϊχθαι λέγονται) φασι παρ' έκείνων άνθρώπου αύτού γενέσθαι μαθείν.
Ηρό-
δοτο · "ήδη ών τών αί εικόνε ήσαν, τοιούτου άπεδείκνυσάν σφεα [αύτού] έόντα , θεών δέ πολλόν άπηλλαγμένου . τό δέ πρότερον τών άνδρών τούτων θεού είναι τού έν Αίγύπτψ άρχοντα , οίκέοντα άμα τοί άνθρώποισιν, καί τούτων άεί ένα τόν κρατέοντα είναι- ύστερον δέ αύτή βασιλεύσαι Ώρον τόν Όσίρεω παίδα, τόν Απόλλωνα Έλληνε όνομάζουσιν· τούτον καταπαύσαντα Τυφώνα

βασιλεύσαι ὑστατον Αἰγυπτου. Ὀσιρι   δέ ἐστι Διόνυσο   κατά Ελλάδα γλώσσαν."

οἵ τε οὑν ἀλλοι καὶ τελευταίο   βασιλεὶ Αἰγυπτου· παρά δέ τούτων ει   Ἕλληνα   ἠλθε τά ονόματα τών θεών. Απόλλων ὁ Διονύσου καὶ Ἴσιδο · ὁ αὐτό   Ηρόδοτο · "Απόλλωνα δέ καὶ Ἀρτεμιν Διονύσου καὶ Ἴσιδο   λέγουσιν εἰναι παίδα , Λητώ δέ τροφόν αὐτοισ<ι καὶ> σώτειραν γενέσθαι." ού οὐρανίου   γεγονότα   πρώτου   βασιλέα   έσχον, πη μέν ἀγνοίμ τή   ἀληθού   περὶ τό θειον εὐσεβεία , πη δέ χάριτι τή   ἀρχή θεού   ὁμού ταὶ   γυναιξὶν αὐτών ἠγον. "τού   μέν νυν καθαρού   βοϋ τού   έρσενα   καὶ τού   μόσχου   οἱ πάντε   Αιγύπτιοι θύουσι, τά   δέ θηλεία   οὐ σφιν ἐξεστι θύειν, ἀλλά ἱραὶ εἰσι τή   Ἴσιδο · <τό γάρ τή Τσιδο > ἀγαλμα ἐόν γυναικήιον βούκερών ἐστι, καθάπερ οἱ Ἕλληνε   τήν Ἰούν γράφουσιν".

τινε   δ' ἀν μάλλον ταύτα πιστευθεϊεν λέγοντε   ἠ οἱ κατά διαδοχήν γένου   παὶ   παρά πατρό , ώ   τήν ἱερωσύνην καὶ τήν ιστορίαν διαδεχόμενοι; οὐ γάρ τού σεμνοποιούντα   ζακόρου   τά εἰδωλα εἰκό   ἀνθρώπου   αὐτού γενέσθαι ψεύδεσθαι.

εἰ τοίνυν Ηρόδοτο   έλεγεν περὶ τών θεών ώ   περὶ ἀνθρώπων ἱστορεὶν Αιγυπτίου , καίλέγοντι τφ Ἡροδότψ "τά μέν νυν θεὶα τών ἀφηγημάτων, οἱα ἠκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμο διηγεὶσθαι, ἐξω ἠ τά ονόματα αὐτέων μούνα" ἐλάχιστα μή πιστεύειν ώ   μυθοποιφ ἐδει· ἐπεὶ δέ Αλέξανδρο   καὶ Ερμή   ὁ Τρισμέγιστο   ἐπικαλούμενο   συνάπτων τό ἰδιον αὐτοϊ   γένο   καὶ ἀλλοι μυρίοι, ἵνα μή καθ' ἑκαστον καταλέγοιμι, οὐδέ λόγο   έτι καταλείπεται βασιλεὶ   όντα   αὐτού   μή νενομίσθαι θεού .

καὶ ότι μέν ἀνθρωποι, δηλοϋσιν μέν καὶ Αιγυπτίων οἱ λογιώτατοι, οἵ θεού   λέγοντε   αιθέρα, γήν, ἠλιον, σελήνην, τού   ἀλλου   ἀνθρώπου θνητού   νομίζουσιν καὶ ιερά τού   τάφου   αὐτών· δηλοι δέ καὶ Απολλόδωρο   έν τφ περὶ θεών.

Ηρόδοτο   δέ καὶ τά παθήματα αὐτών φησι μυστήρια· "έν δέ Βουσίρι πόλει ώ   ἀνάγουσι τή Τσι τήν ἑορτήν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται γάρ δή μετά τήν θυσίην πάντε   καὶ πάσαι, μυριάδε   κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τόν δέ

τύπτονται τρόπον, ού μοι όσιόν έστιν λέγειν." εί θεοί, καί άθάνατοι, εί δέ τύπτονται καί τά πάθη έστιν *αυτών* μυστήρια, άνθρωποι. ό αύτό   Ηρόδοτο · "είσί δέ καί αί ταφαί τού ούχ όσιον ποιούμαι έπί τοιούτψ πράγματι έξαγορεύειν τό όνομα, έν Σάι έν τφ ίερώ τή Αθηναίη , όπισθεν τού νηού, παντό   τή   Αθηναίη   έχόμενον τοίχου, λίμνη δ' έστιν έχομένη λίθινη κρηπίδι κεκοσμημένη έν κύκλω, μέγεθο , ώ   έμοί δοκέει, όση περ έν Δήλα) ή τροχοειδή   καλεσμένη, έν δέ τή λίμνη ταύτη τά δείκηλα τών παθέων αύτού νυκτό   <ποιούσι τά> καλέουσι μυστήρια Αιγύπτιοι".

καί ού μόνον ό τάφο

τού Όσίριδο   δείκνυται, άλλά καί ταριχεία· "έπεάν σφισιν κομισθή νεκρό , δεικνύασι τοίσι κομίσασι παραδείγματα νεκρών ξύλινα τή γραφή μεμιμημένα· καί τήν μέν σπουδαιοτάτην αύτέων φασίν είναι τού ούχ όσιον ποιούμαι ούνομα έπί τοιούτψ πράγματι ονομάζειν."

Αλλά καί Ελλήνων οί περί ποίησιν καί ιστορίαν σοφοί περί μέν Ήρακλέου

σχέτλιο , ούδέ θεών όπιν ήδέσατ' ούδέ τράπεζαν
τήν ήν οί παρέθηκεν· έπειτα δέ πέφνε καί αύτόν,
Τφιτον. τοιούτο   ών εικότω   μέν έμαίνετο, εικότω   δέ άνάψα
πυράν κατέκαυσεν αύτόν.
περί δέ Ασκληπιού Ησίοδο   μέν·
"πατήρ άνδρών τε θεών τε
χώσατ', άπ' Ούλύμπου δέ βαλών ψολόεντι κεραυνφ
έκτανε Λητοΐδην φίλον σύν θυμόν όρίνων.
Πίνδαρο   δέ
άλλά κέρδει καί σοφία δέδεται.
έτραπε κάκείνον άγάνορι μισθφ χρυσό   έν χερσί φανεί .
χερσί δ' άρα Κρονίων ·ίψα   δι' άμφοίν άμπνοάν στέρνων καθείλεν
ώκέω , αϊθων δέ κεραυνό   ένέσκηψε μόρον.
ή τοίνυν θεοίήσαν, καί ούτε αύτού   προ   χρυσόν είχον
ώ χρυσέ, δεξίωμα κάλλιστον βροτοί ,
<ώ > ούτε μήτηρ ήδονά   τοιάσδ' έχει,
ού παίδε
(άνεπιδεέ   γάρ καίκρειττον έπιθυμία   τό θειον) ούτε άπέθνησκον·

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο πρό Έλληνα

ἢ ἄνθρωποι γεγονότε καὶ πονηροὶ δι' ἀμαθίαν ἦσαν καὶ χρημάτων ἐλάττου .
τί <δεί> με πολλά λέγειν ἤ Κάστορο ἤ Πολυδεύκου μνημονεύοντα ἢ Ἀμφιάρεω, οἱ, ὡ εἰπεὶν λογω, χθε καὶ πρφην ἄνθρωποι ἐξ ἀνθρώπων γεγονότε θεοὶ νομίζονται, οπότε καὶ Ἰνὼ μετά τήν μανίαν καί τά ἐπί τή μανία πάθη θεόν δοξάζουσι γεγονέναι
πόντου πλάνητε Λευκοθέαν ἐπώνυμον
καί τόν παίδα αὐτή
σεμνό Παλαίμων ναυτίλοι κεκλήσεται;

εἰγάρ καί ὡ ἀπόπτυστοι καί θεοστυγεὶ δόξαν ἔσχον εἰναι θεοὶ καί ἡ θυγάτηρ τή Δερκετού Σεμίραμι , λάγνο γυνή καί μιαιφόνο , ἔδοξε Συρία θεό καί διά τήν Δερκετώ <τού ἰχθυ > καί τά περιστερά διά τήν Σεμίραμιν σέβουσι Σύροι (τό γάρ ἀδύνατον, ει περιστεράν μετέβαλεν ἡ γυνή· ὁ μύθο παρά Κτησίμ), τί θαυμαστόν τού μέν ἐπί ἀρχή καί τυραννίδι ὑπό τών κατ' αὐτού κληθήναι θεού -Σίβυλλα (μέμνηται δ' αὐτή καί Πλάτων)·
δή τότε δή δεκάτη γενεή μερόπων ἀνθρώπων,
ἐξ ου δή κατακλυσμό ἐπί προτέρου γένετ' ἄνδρα ,
καί βασίλευσε Κρόνο καίΤιτάν Ἰαπετό τε,
Γαίη τέκνα φέριστα καί Οὐρανού, ού ἐκάλεσσαν
ἄνθρωποι Γαίάν τε καί Οὐρανόν οὔνομα θέντε ,
οὕνεκα οἱ πρώτιστοι ἔσαν μερόπων ἀνθρώπων-
τού δ' ἐπ' ἰσχὑι, ὡ Ἡρακλέα καί Περσέα, τού δ' ἐπί τέχνη, ὡ Ασκληπιόν;
οι μέν ούν ἤ αὐτοί οἱ ἀρχόμενοι τιμή μετεδίδοσαν ἤ αὐτοί οἱ ἄρχοντε , οἱ μέν φόβψ, οἱ δέ καί αἰδοι μετειχον τού ονόματο (καί Ἀντίνου φιλανθρωπίμ τών ὑμετέρων προγόνων πρό τού ὑπηκόου ἔτυχε νομίζεσθαι θεό)· οἱ δέ μετ' αὐτού ἀβασανίστω παρεδέξαντο.
Κρήτε ἀείψεύσται· καί γάρ τάφον, ὡ ἄνα, σείο
Κρήτε ἐτεκτήναντο· σύ δ' ού θάνε .
πιστεύων, Καλλίμαχε, *ταΐ* γοναί τού Διά ἀπιστει αὐτού τώ τάφψ καί νομίζων ἐπισκιάσειν τἀληθέ καί τοι ἀγνοούσικηρύσσει τόν τεθνηκότα κάν μέν τό ἄντρον βλέπη , τόν Ῥέα ὑπομιμνήσκη

τόκον, άν δέ τήν σορόν ιδη , έπισκοτει τφ τεθνηκότι, ούκ είδώ ότι μόνο αΐδιο ό άγένητο θεό .
ή γάρ άπιστοι οί ύπό τών *πολλών* καί ποιητών Λεγόμενοι μύθοι περί τών θεών καί περισσή ή περί αύτού εύσέβεια (ού γάρ εισίν ών ψευδεί οί Λόγοι), ή εί άΛηθεί αί γενήσει , οί έρωτε , αί μιαιφονίαι, αί κΛοπαί, αί έκτομαί, οί κεραυνοί, ούκέτ' εισίν, παυσάμενοι είναι, έπεί καί έγένοντο ούκ όντε .
τι γάρ τοι μέν πιστεύειν Λόγο , τοί δέ άπιστεϊν, έπιτό σεμνότερον περί αύτών τών ποιητών ιστορηκότων; ού γάρ άν δι' ού ένομίσθησαν θεοί σεμνοποιήσαντα τήν κατ' αύτού ιστορίαν, ούτοιτά πάθη τά αύτών έψεύσαντο.
Ώ μέν ούν ούκ έσμέν άθεοι θεόν άγοντε τόν ποιητήν τούδε τού παντό καί τόν παρ' αύτού Λόγον, κατά δύναμιν τήν έμήν, εί καί μή προ άξίαν, έλήλεγκται.

Έτι δέ καί τροφά καί μίξει Λογοποιούσιν άθεου καθ' ήμών, ίνα τε μισείν νομίζοιεν μετά Λόγου καί οιόμενοι τφ δεδίττεσθαιή τή ένστάσεω άπάξειν ή μά τού βίου ή πικρού καί άπαραιτήτου τή τών αιτιών ύπερβοΛή τού άρχοντα παρασκευάσειν, προ ειδότα παίζοντε , ότι άνωθεν πω έθο καί ούκ έφ' ήμών μόνον κατά τινα θειον νόμον καί Λόγον παρηκοΛούθηκε προσπολεμείν τήν κακίαν τή άρετή.
ουτω καί Πυθαγόρα μέν άμα τριακοσίοι έταίροι κατεφΛέχθη πυρί, Ηράκλειτο δέ καί Δημόκριτο , ό μέν τή Έφεσίων πόλεω ήΛαύνετο, ό δέ τή Αβδηριτών έπικατηγορούμενο μεμηνέναι, καί Σωκράτου Αθηναίοι θάνατον κατέγνωσαν. *άλλ* ώ έκείνοι ούδέν χείρου ει άρετή Λόγον διά τήν τών πολλών δόξαν, ούδ' ήμίν ούδέν έπισκοτεί προ ορθότητα βίου ή παρά τινων άκριτο βλασφημία· εύδοξούμεν γάρ παρά τφ θεφ. πλήν άλλά καί προ ταύτα άπαντήσω τά εγκλήματα, ύμίν μέν ούν καί δι' ών εΐρηκα εύ οιδα άπολελογήσθαι έμαυτόν. συνέσειγάρ πάντα ύπερφρονουντε , οι ό βίο ώ προ στάθμην τόν θεόν κανονίζεται, όπω άνυπαίτιο καί άνεπίληπτο έκαστο ήμών άνθρωπο αύτφ γένοιτο, ϊστε τούτου μηδ' ει έννοιάν ποτέ τού βραχυτάτου έλευσομένου άμαρτήματο .

Του άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο   προ   Έλληνα

εί μέν γάρ ένα
τόν ενταύθα βίον βιώσεσθαι έπεπείσμεθα, κάν ύποπτεύειν ενήν δουλεύοντα   σαρκί καί αϊματι ή κέρδου   ή έπιθυμία   έλάττου γενομένου   άμαρτείν· έπεί δέ έφεστηκέναι μέν οί   έννοούμεν, οί λαλούμεν καί νύκτω) καί μεθ' ημέραν τόν θεόν οϊδαμεν, πάντα δέ φω   αύτόν όντα καί τά έν τή καρδία ήμών όράν, πεπείσμεθα <δέ> τού ένταύθα άπαλλαγέντε   βίου βίον έτερον βιώσεσθαι άμείνονα ή κατά τόν ένθάδε καί έπουράνιον, ούκ έπίγειον, ώ   άν μετά θεού καί σύν θεφ άκλινεί   καί άπαθεί   τήν ψυχήν ούχ ώ   σάρκε   κάν έχωμεν, άλλ' ώ   ούράνιον πνεύμα μένωμεν, ή συγκαταπίπτοντε   τοί λοιποί   χείρονα καί διά πυρά   (ού γάρ καί ήμά   ώ   πρόβατα ή ύποζύγια, πάρεργον καί ϊνα άπολοίμεθα καί άφανισθείημεν, έπλασεν ό θεό), έπί τούτοι   ούκ εικό   ήμά   έθελοκακείν ούδ' αύτού   τώ μεγαλω παραδιδόναι κολασθησομένου   δικαστή.

Τού   μέν ούν θαυμαστόν ούδέν λογοποιείν περίήμών ά περί τών σφετέρων λέγουσι θεών (καί <γάρ> τά πάθη αύτών δεικνύουσι μυστήρια· χρήν δ' αύτού , εί δεινόν τό έπ' άδεια   καί άδιαφόρω μίγνυσθαικρίνειν έμελλον, ή τόν Δία μεμισηκέναι, έκ μητρό   μέν Ρέα   θυγατρό   δέ Κόρη   πεπαιδοποιημένον, γυναικί δέ τή ιδία άδελφή χρώμενον, ή τόν τούτων ποιητήν Όρφέα, ότι καί άνόσιον ύπέρ τόν Θυέστην καί μιαρόν έποίησεν τόν Δία· καί γάρ ούτο   τή θυγατρίκατά χρησμόν έμίγη, βασιλεύσαι θέλων καί [Θυέστη] έκδικηθήναι)·

ήμεί   δέ τοσούτον <τού> άδιάφοροι είναι
άπέχομεν, ώ   μηδέ ίδείν ήμίν προ   έπιθυμίαν έξείναι. "ό" γάρ "βλέπων", φησί, "γυναίκα προ   τό έπιθυμήσαι αύτή   ήδη μεμοίχευκεν έν τή καρδία αύτού".

οί   ούν μηδέν πλέον έξεστιν
όράν ή έφ' ά έπλασεν τού   οφθαλμού   ό θεό , ήμίν φώ   αύτού είναι, καί οι   τό ίδειν ήδέω   μοιχεία, έφ' έτερα τών οφθαλμών γεγονότων, μέχρι   έννοια   κριθησομένοι , πώ   άν ούτοιάπιστηθείεν σωφρονείν;

ού γάρ προ   άνθρωπικού   νόμου   ό λόγο
ήμίν, ου   άν τι   γενόμενο   πονηρό   καί λάθοι (έν άρχή δέ ύμίν, δεσπόται, θεοδίδακτον είναι τόν καθ' ήμά   λόγον έπιστούμην),

άλλ' έστιν ήμίν νόμο * * * * ή δικαιοσύνη μέτρον έποίησεν αύτού καί τού πέλα έχειν.
διά τούτο καί καθ' ήΛικίαν τού μέν υιού καί θυγατέρα νοούμεν, τού δέ άδεΛφού έχομεν καί άδεΛφά καί τοί προβεβηκόσι τήν τών πατέρων καί μητέρων τιμήν άπονέμομεν. οΰ ούν άδεΛφού καί άδεΛφά καί τά Λοιπά τού γένου νοούμεν ονόματα, περί πολλού ήμίν άνύβριστα καί άδιάφθορα αύτών τά σώματα μένειν, πάλιν ήμίν Λέγοντο τού Λόγου· "έάν τι διά τούτο έκ δευτέρου καταφιΛήση, ότιήρεσεν αύτφ" καί έπιφέροντο ούτω ούν άκριβώσασθαι τό φίλημα μάλλον δέ τό προσκύνημα δει, ώ , εΐ που μικρόν τή διανοίμ παραθολωθείη, έξω ήμά τή αιωνίου τιθέντο ζωή .

Έλπίδα ούν ζωή αιωνίου έχοντε , τών έν τούτφ τφ βίφ καταφρονούμεν μέχρι καί τών τή ψυχή ήδέων, γυναίκα μέν έκαστο ήμών ήν ήγάγετο κατά τού ύφ' ήμών τεθειμένου νόμου νομίζων καί ταύτην μέχρι τού παιδοποιήσασθαι.
ώ γάρ ό γεωργό καταβαλών ει γήν τά σπέρματα άμητον περιμένει ούκ έπισπείρων, καί ήμίν μέτρον έπιθυμία ή παιδοποιiα. εύροι δ' άν πολλού τών παρ' ήμίν καί άνδρα καί γυναίκα καταγηράσκοντα άγάμου έλπίδιτού μάλλον συνέσεσθαιτφ θεφ.
εί δέ τό έν παρθενίμ καί έν εύνουχίμ μείναι μάλλον παρίστησι τφ θεφ, τό δέ μέχρι έννοια καί έπιθυμία έλθείν άπάγει, ών τά έννοια φεύγομεν, πολύ πρότερον τά έργα παραιτούμεθα.
ού γάρ <έν> μελέτη λόγων άλλ' έπιδείξει καί διδασκαλίμ έργων τά ήμέτερα ή οίό τι έτέχθη μένειν ή έφ' ένί γάμφ· ό γάρ δεύτερο εύπρεπή έστι μοιχεία.
"ο " γάρ "άν άπολύση", φησί, "τήν γυναίκα αύτού καίγαμήση άλλην, μοιχάται", ούτε άπολύειν έπιτρέπων ή έπαυσέ τι τήν παρθενίαν ούτε έπιγαμείν.
ό γάρ άποστερών έαυτόν τή προτέρα γυναικό , καί εί τέθνηκεν, μοιχό έστιν παρακεκαλυμμένο , παραβαίνων μέν τήν χείρα τού θεού, ότι έν άρχή ό θεό ένα

άνδρα έπλασεν καί μίαν γυναίκα, λύων δέ τήν σάρκα προ   σάρκα κατά τήν ένωσιν προ   μίξιν τού γένου   κοινωνίαν.

Άλλ' οί τοιούτοι (ώ, τί άν εϊποιμι τά άπόρρητα;) άκούομεν τά τή   παροιμία   "ή πόρνη τήν σώφρονα".
 οί γάρ άγοράν
στήσαντε   πορνεία   καί καταγωγά   άθέσμου   πεποιημένοι τοί νέοι   πάση   αίσχρά   ήδονή   καί μηδέ τών άρσένων φειδόμενοι, άρσενε   έν άρσεσι τά δεινά κατεργαζόμενοι, όσων σεμνότερα καί εύειδέστερα σώματα, παντοίω   αύτά ύβρίζοντε , άτιμούντε   καί τό ποιητόν τού θεού καλόν (ού γάρ αύτοποίητον έπίγή   τό κάλλο , άλλά ύπό χειρό   καί γνώμη   πεμπόμενον τού θεού), ούτοι δέ ά συνίσασιν αύτοί   καί τού   σφετέρου   λέγουσι θεού , έπ' αύτών ώ   σεμνά καί τών θεών άξια αύχούντε , ταύτα ήμά   λοιδορούνται, κακίζοντε   οί μοιχοί καί παιδερασταί τού   εύνούχου   καί μονογάμου , οί δίκην ιχθύων ζώντε   (καί γάρ ούτοι καταπίνουσι τόν έμπεσόντα, έλαύνοντε   ό ισχυρότερο   τόν άσθενέστερον, καί τούτο έστι σαρκών άπτεσθαι άνθρωπικών, τό κειμένων νόμων, ού   ύμεί καί οί ύμέτεροι πρόγονοι προ   πάσαν δικαιοσύνην έξετάσαντε έθήκατε, παρά τούτου   αύτού   βιάζεσθαι, ώ   μηδέ τού   ύφ' ύμών καταπεμπομένου   ήγεμονα   τών έθνών έξαρκείν ταί   δίκαι) οί ούδέ παιομένοι   μή παρέχειν έαυτού   ούδέ κακώ   άκούουσιν μή εύλογείν έξεστιν· ού γάρ άπαρκεί δίκαιον είναι (έστι δέ δικαιοσύνη ίσα ϊσοι   άμείβειν), άλλ' άγαθοί   καί άνεξικάκοι   είναι πρόκειται.

Τί   άν ούν ευ φρονών εϊποι τοιούτου   όντα   ήμά   άνδροφόνου   είναι; ού γάρ έστι πάσασθαι κρεών άνθρωπικών μή πρότερον άποκτείνασί τινα.
 τό πρότερον ούν ψευδόμενοι... τό
δεύτερον, κάν μέν τι   αύτού   έρηται, εί έωράκασιν ά λέγουσιν, ούδεί   έστιν ούτω   άπηρυθριασμένο   ώ   είπείν ίδείν.
 καίτοικαί
δούλοι είσιν ήμίν, τοί   μέν καί πλείου   τοί   δέ έλάττου , ού   ούκ έστι λαθείν· άλλά καί τούτων ούδεί   καθ' ήμών τά τηλικαυτα ούδέ κατεψεύσατο.
 ου   γάρ ϊσασιν ούδ' ίδειν κάν δικαίω   φονευό-

μενον ύπομένοντα , τούτων τί άν κατείποιή άνδροφονίαν ή άνθρωποβορίαν; τί ούχή τών περί σπουδή τά δι' όπλων άγωνία καί διά θηρίων καί μάλιστα τά ύφ' ύμών άγομένα έχει;
άλλ' ήμεί πλησίον είναι τό ίδεϊν |τό] φονευόμενον τού άποκτείναι νομίζοντε , άπηγορεύσαμεν τά τοιαύτα θέα , πώ ούν οι μηδέ όρώντε ίνα μή έαυτοΐ άγο καί μίασμα προστριψαίμεθα, φονεύειν δυνάμεθα;
καί οΐ τά τοί άμβλωθριδίοι χρωμένα άνδροφονείν τε καί λόγον ύφέξειν τή έξαμβλώσεω τφ θεφ φαμεν, κατά ποιον άνδροφονούμεν λόγον; ού γάρ τού αύτού νομίζειν μέν καί τό κατά γαστρό ζφον είναι καί διά τούτο αύτού μέλειν τφ θεφ, καί παρεληλυθότα εί τόν βίον φονεύειν, καί μή έκτιθέναι μέν τό γεννηθέν, ώ τών έκτιθέντων τεκνοκτονούντων, πάλιν δέ τό τραφέν άναιρείν· άλλ' έσμέν πάντα πανταχού όμοιοι καί ίσοι, δουλεύοντε τφ λογά) καί ού κρατούντε αύτού.

Τί άν ούν άνάστασιν πεπιστευκώ [έπί] σώμασιν άναστησομένοι έαυτόν παράσχοι τάφον; ού γάρ τών αύτών καί άναστήσεσθαιήμών πεπείσθαι τά σώματα καί έσθίειν αύτά ώ ούκ άναστησόμενα, καί άποδώσειν μέν νομίζειν τήν γήν τού ίδιου νεκρού , οΰ δέ τι αύτό έγκατέθαψεν αύτφ, μή άπαιτήσεσθαι. τούναντίον μέν ούν εικό τού μέν μήτε λόγον ύφέξειν τού ένταύθα ή πονηρού ή χρηστού βίου μήτε άνάστασιν είναι οίομένου , συναπόλλυσθαι δέ τφ σώματι καί τήν ψυχήν καί οιον έναποσβέννυσθαι λογιζομένου , μηδενό άν άποσχέσθαι τολμήματο · τού δέ μηδέν άνεξέταστον έσεσθαι παρά τφ θεφ, συγκολασθήσεσθαι δέ καί τό ύπουργήσαν σώμα ταϊ άλόγοι όρμαί τή ψυχή καί έπιθυμίαι πεπεισμένου , ούδεί λόγο έχει ούδέ τών βραχυτάτων τι άμαρτείν.
εί δέ τψ λήρο πολύ δοκεί τό σαπέν καί διαλυθέν καί άφανισθέν σώμα συστήναι πάλιν, κακία μέν ούκ άν εικότω δόξαν άποφεροίμεθα διά τού ού πιστεύοντα , άλλ' εύηθεία · οί γάρ άπατώμεν έαυτού λόγοι άδικούμεν ούδένα· ότι μέντοι ού καθ' ήμά μόνον άναστήσεται τά σώματα, άλλά καί κατά πολλού τών φιλοσόφων, περίεργον έπί τού παρόντο δεικνύειν, ϊνα μή έξαγω-

νίου τοι προκειμένοι έπεισάγειν δοκώμεν λόγου , ή περί νοητών καί αισθητών καί τή τοιοΰτων συστάσεω λέγοντε ή ότι πρεσβύτερα τά άσώματα τών σωμάτων καί τά νοητά προάγει τών αισθητών κάν πρώτοι περιπίπτωμεν τοι αίσθητοί , συνισταμένων έκ μέν τών άσωμάτων κατά τήν έπισύνθεσιν τών νοητών σωμάτων, έκ δέ τών νοητών <τών αίσθητών>· ού γάρ κωλύει κατά τόν Πυθαγόραν καί τόν Πλάτωνα γενομένη τή διαλύσεω τών σωμάτων έξ ών τήν άρχήν συνέστη, άπό τών αύτών αύτά καί πάλιν συστήναι.

Αλλ' άνακείσθω μέν ό περί τή άναστάσεω λόγο , ύμεί δέ, ώ πάντα έν πάσι φύσει καί παιδεία χρηστοί καί μέτριοι καί φιλάνθρωποι καί τή βασιλεία άξιοι, διαλελυμένω μέν τά έγκλήματα έπιδεδειχότι δέ ότι καί θεοσεβεί καί έπιεικεί καί τά ψυχά κεκολασμένοι, τήν βασιλικήν κεφαλήν έπινεύσατε.

τίνε γάρ καί

δικαιότεροι ών δέονται τυχείν ή οϊτινε περί μέν τή άρχή τή ύμετέρα εύχόμεθα, ϊνα παί μέν παρά πατρό κατά τό δικαιότατον διαδέχησθε τήν βασιλειαν, αύξην δέ καί έπίδοσιν καί ή άρχή ύμών, πάντων ύποχειρίων γιγνομένων, λαμβάνη;

τούτο δ' έστί καί προ

ήμών, όπω ήρεμον καί ήσύχιον βίον διάγοιμεν, αύτοί δέ πάντα τά κεκελευσμένα προθύμω ύπηρετοιμεν.

ΤΟΤ ΑΤΤΟΤ ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΝΕΚΡΩΝ

Παντί δογματικοίΛόγψ τή έν τούτοι άΛηθεία έχομένψ παραφύεταί τι ψεύδο - παραφύεται δέ ούκ έξ ύποκειμένη τίνο άρχή κατά φύσιν όρμώμενον ή τή κατ' αύτό όπερ έστιν έκαστον αίτια , άΛΛ' ύπό τών τήν έκθεσμον σποράν έπί διαφθορμ τή άΛηθεία τετιμηκότων σπουδαζόμενον.

τούτο δ' έστιν εύρείν
πρώτον μέν έκ τών *πάλαι ταΐ* περί τούτων φροντίσιν έσχοΛακότων καί τή έκείνων πρό τε τού έαυτών πρεσβυτέρου καί τού όμοχρόνου γενομένη διαφορά , ούχ ήκιστα δέ έξ αύτή τή τών έν μέσψ στρεφομένων ταραχή , ούδέν γάρ τών άΛηθών οί τοιουτοι κατέΛιπον άσυκοφάντητον, ού τήν ούσίαν τού θεού, ού τήν γνώσιν, ού τήν ένέργειαν, ού τά τούτοι έφεξή καθ' ειρμόν *επόμενα* καί τόν τή εύσεβεία ήμίν ύπογράφοντα Λόγον- *άλλ'* οί μέν πάντη καί καθάπαξ άπογινώσκουσιν τήν περί τούτων άΛήθειαν, οί δέ πρό τό δοκούν αύτοί διαστρέφουσιν, οί δέ καί περί τών έμφανών άπορείν έπιτηδεύουσιν.

όθεν οίμαι δείν τοι περί ταύτα πονουμένοι
Λόγων διττών, τών μέν ύπέρ τή άΛηθεία , τών δέ περί τή άΛηθεία - καί τών μέν ύπέρ τή άΛηθεία πρό τού άπιστουντα ή τού άμφιβάΛΛοντα , τών δέ περί τή άΛηθεία πρό τού εύγνωμονούντα καί μετ' εύνοια δεχομένου τήν άΛήθειαν. ών ένεκεν χρή τού περί τούτων έξετάζειν έθέΛοντα τήν έκάστοτε προκειμένην χρείαν σκοπείν καί ταύτη τού Λόγου μετρείν τήν τε περί τούτων τάξιν μεθαρμόζειν πρό τό δέον καί μή τφ δοκείν τήν αύτήν πάντοτε φυΛάττειν άρχήν άμεΛείν τού προσήκοντο καί τή έπιβαΛΛούση έκάστψ χώρα .

ώ μέν γάρ πρό άπόδειξιν καί τήν φυσικήν
άκοΛουθίαν, πάντοτε πρωτοστατούσαν οί περί αύτή Λόγοι τών ύπέρ αύτή , ώ δέ πρό τό χρειωδέστερον, άνεστραμμένω οί ύπέρ αύτή τών περί αύτή . ούτε γάρ γεωργό δύναιτ' άν προσηκόντω καταβάΛΛειν τή γή τά σπέρματα, μή προεξεΛών τά τή άγρια ύΛη καί<τά> τοι καταβαΛΛομένοι ήμέροι σπέρμασιν Λυμαινόμενα, ούτε ιατρό ένείναί τι τών ύγιεινών φαρμάκων τφ δεομένω θεραπεία σώματι, μή τήν ένουσαν κακίαν προκαθήρα ή τήν

έπιρρέουσαν έπισχών· ούτε μήν ό τήν άλήθειαν διδάσκειν έθέλων περί τή   άληθεία   λέγων πείσαι δύναιτ' άν τινα ψευδοδοξία   τίνο ύποικουρούση   τή τών άκουόντων διανοίμ καί τοί   λόγοι   άντι-στατούση .
διό πρό   τό χρειωδέστερον άφορώντε   καίήμεί
προτάσσομεν έσθ' ότε τού   ύπέρ τή   άληθεία   λόγου   τών περί τή   άληθεία · κατά τόν αύτόν δέ τρόπον ποιήσαικαί νύν έπί τών τή   άναστάσεω   λόγων ούκ άχρεΐον φαίνεται σκοπούσι τό δέον, καί γάρ έν τούτοι   εύρίσκομεν τού   μέν άπιστούντα   πάντη, τινά   δέ άμφιβάλλοντα   καί τών γε τά   πρώτα   ύποθέσει   δεξαμένων τινά έπ' ίση   τοί   άμφιβάλλουσιν άπορούντα · τό δέ πάντων παραλογώ-τατον ότι ταύτα πάσχουσιν ούδ' ήντιναούν έχοντε   έκ τών πραγμά-των άπιστία   άφορμήν ούδ' αιτίαν εύρίσκοντε   είπείν εύλογον, δι' ήν άπιστούσιν ή διαπορούσιν.

Σκοπώμεν δέ ούτωσί. πάσα άπιστία μή προχείρω   καί κατά τινα δόξαν άκριτον έγγινομένη τισίν άλλά μετά τίνο   αιτία   ισχυρό   καί τή   κατά τήν άλήθειαν άσφαλεία   τότε τόν εικότα σφζει λόγον, όταν αύτό τό πράγμα περί ού άπιστούσιν άπιστον είναι δοκή· τό γάρ τοι τοί   ούκ ούσιν άπίστοι   άπιστείν άνθρώπων έργον ούχ ύγιαι-νούση κρίσει περί τήν άλήθειαν χρωμένων.
ούκούν χρή καί τού
περί τή   άναστάσεω   άπιστούντα   ή διαπορούντα   μή πρό   τό δοκούν αύτοί   άκρίτω   καί τό τοι   άκολάστοι   κεχαρισμένον τήν περί ταύτη   έκφέρειν γνώμην, άλλ' ή μηδεμιά   αιτία   έξάπτειν τήν τών άνθρώπων γένεσιν (ό δή καί λίαν έστίν εύεξέλεγκτον) ή τφ θεφ τήν τών όντων άνατιθέντα   αιτίαν ει   τήν τούδε τού δόγματο   άποβλέπειν ύπόθεσιν καί διά ταύτη   δεικνύναι τήν άνάστασιν ούδαμόθεν έχουσαν τό πιστόν.
τούτο δέ ποιήσουσιν, έάν δείξαι
δυνηθώσιν ή άδύνατον όν τφ θεφ ή άβούλητον τά νεκρωθέντα τών σωμάτων ή καί πάντη διαλυθέντα πάλιν ένώσαι καί συναγαγείν πρό   τήν τών αύτών άνθρώπων σύστασιν. έάν δέ τούτο μή δύνωνται, παυσάσθωσαν τή   άθέου ταύτη   άπιστία   καί τού βλασφημείν ά   μή θέμι · ότι γάρ ούτε τό άδύνατον λέγοντε   άληθεύουσιν ούτε τό άβούλητον, έκ τών -ηθησομένων γενήσεται φανερόν.

Τού άγιου Ιουστίνου φιΛοσόφου καί μάρτυρο προ ΈΛΛηνα

Τό άδύνατόν τινι γινώσκεται κατ' άΛήθειαν τοιούτον ή έκ τού μή γινώσκειν τό γενησόμενον ή έκ του δύναμιν άρκούσαν μή έχειν προ τό ποιήσαι *καλώ τό* έγνωσμένον. ό τε γάρ άγνοών τι τών γενέσθαι δεόντων ούκ άν ούτ' έγχειρήσαι ούτε ποιήσαι δυνηθείη τό παράπαν όπερ άγνοεί, ό τε γινώσκων *καλώ* τό ποιηθησόμενον καί πόθεν γένοιτ' άν και πώ , δύναμιν δέ ή μηδ' *ολω* έχων προ τό ποιήσαι τό γινωσκόμενον ή μή άρκούσαν έχων, ούκ άν έγχειρήσειεν τήν άρχήν, εί σωφρονοί και τήν ιδίαν έπισκέψαιτο δύναμιν, έγχειρήσα δέ άπερισκέπτω ούκ άν έπιτεΛέσειεν τό δόξαν.

άΛΛ' ούτε
άγνοείν τόν θεόν δυνατόν τών άναστησομένων σωμάτων τήν φύσιν κατά τε μέρο όΛον καί μόριον ούτε μήν οποί χωρεί τών Λυομένων έκαστον καί ποιον τού στοιχείου μέρο δέδεκται τό Λυθέν καί χωρήσαν προ τό συγγενέ , κάν πάνυ παρ' άνθρώποι άδιάκριτον είναι δοκή τό τφ παντί πάΛιν προσφυώ ήνωμένον. φ γάρ ούκ ήγνόητο προ τή οικεία εκάστου συστάσεω ούτε τών γενησομένων στοιχείων ή φύσι , έξ ών τά τών άνθρώπων σώματα, ούτε τά μέρη τούτων, έξ ών έμεΛΛεν Λήψεσθαι τό δόξαν προ τήν τού άνθρωπείου σώματο σύστασιν, εύδηΛον ώ ούδέ μετά τό διαΛυθήναι τό πάν άγνοηθήσεται πού κεχώρηκεν έκαστον ών είΛηφεν προ τήν έκάστου συμπΛήρωσιν.

όσον μέν γάρ κατά τήν νύν κρατούσαν παρ' ήμίν
τών πραγμάτων τάξιν καί τήν έφ' έτέρων κρίσιν, μείζον τό τά μή γενόμενα προγινώσκειν· όσον δέ προ τήν άξίαν τού θεού καί τήν τούτου σοφίαν, άμφότερα κατά φύσιν καί -φδιον έπ' ίση τφ τά μή γενόμενα προγινώσκειν τό καί διαΛυθέντα γινώσκειν.

Καί μήν καί τήν δύναμιν ώ έστιν άρκούσα προ τήν τών σωμάτων άνάστασιν, δείκνυσιν ή τούτων αύτών γένεσι . εί γάρ μή όντα κατά τήν πρώτην σύστασιν έποίησεν τά τών άνθρώπων σώματα καί τά τούτων άρχά , καί διαΛυθέντα καθ' ον άν τύχη τρόπον, άναστήσει μετά τή ίση εύμαρεία · έπ' ίση γάρ αύτφ καί τούτο δυνατόν.

καί τφ Λόγψ βΛάβο ούδέν, κάν έξ ύΛη ύποθώνταί τινε τά πρώτα άρχά , κάν έκ τών στοιχείων ώ πρώτων τά σώματα τών άνθρώπων, κάν έκ σπερμάτων, ή γάρ έστι δυνά-

μεω   και τὴν παρ' αὐτοί   νενομισμένην ἄμορφον ουσίαν μορφώσαι και τὴν ἀνείδεον και ἀδιακόσμητον πολλοί   καὶ διαφόροι   είδεσιν κοσμήσαι καὶ τὰ μέρη τών στοιχείων ει   ἐν συναγαγεῖν καὶ τὸ σπέρμα ἐν ὀν και ἁπλοὺν ει   πολλὰ διελείν και τὸ ἀδιάρθρωτον διαρθρώσαι καὶ τφ μὴ ζώντι δούναι ζωὴν, τὴ   αὐτὴ   έστιν και τὸ διαλελυμένον ἑνώσαι και τὸ κείμενον ἀναστήσαι καὶ τὸ τεθνηκό ζῳοποιήσαι πάλιν καὶ τὸ φθαρτὸν μεταβαλείν ει   ἀφθαρσίαν. τού αὐτού δ' ἀν εἴη και τὴ   αὐτὴ   δυνάμεω   και σοφία   καὶ τὸ διατεθρυμμένον <εἰ   > πλήθη ζῳων παντοδαπών ὁπόσα τοι τοιούτοι   σώμασιν ἐπιτρέχειν εἴωθεν καὶ τὸν ἐκ τούτων ἀγείρειν κόρον, διακρίναι μὲν ἐκείθεν, ἑνώσαι δὲ πάλιν τοι   οἰκείοι   μέρεσι καὶ μορίοι , κἀν ει   ἐν ἐξ ἐκείνων χωρήση ζῳον, κἀν ει   πολλά, κἀν ἐντεύθεν ει   ἑτερα, κἀν αὐτοί   ἐκείνοι   συνδιαλυθὲν ἐπὶ τὰ πρώτα   ἀρχὰ   ἐνεχθὴ κατὰ τὴν φυσικὴν ει   ταύτα   ἀνάλυσιν· ὁ δὴ καὶ μάλιστα ταράττειν ἐδοξέν τινα   καὶ τών ἐπὶ σοφίμ θαυμαζομένων, ἰσχυρὰ   οὐκ οἰδ' ὁπω   ἡγησαμένων τὰ   παρὰ τών πολλών φερομένα διαπορήσει .

Οὑτοι δὲ γὲ φασιν πολλὰ μὲν σώματα τών ἐν ναυαγίοι   ἡ ποταμοί   δυσθανάτων ἰχθύσιν γενέσθαι τροφὴν, πολλὰ δὲ τών ἐν πολέμοι   θνησκόντων ἡ κατ' ἄλλην τινὰ τραχυτέραν αιτίαν καὶ πραγμάτων περίστασιν ταφή   ἀμοιρούντων τοι   προστυγχάνουσιν ζῳοι   προκείσθαι βοράν.
τών οὐν οὑτω   ἀναλισκομένων σωμάτων
καὶ τών ταύτα συμπληρούντων μερών καὶ μορίων ει   πολὺ πλήθο ζῳων διαθρυπτομένων καὶ διὰ τὴ   τροφή   τοι   τών τρεφομένων σώμασιν ἑνουμένων, πρώτον μὲν τὴν διάκρισιν τούτων φασίν ἀδύνατον, προ   δὲ ταύτη τὸ δεύτερον ἀπορώτερον.
τών γὰρ τὰ
σώματα τών ἀνθρώπων ἐκβοσκηθέντων ζῳων, ὁπόσα προ   τροφὴν ἀνθρώποι   ἐπιτήδεια, διὰ τὴ   τούτων γαστρό   ιόντων καὶ τοι   τών μετειληφότων σώμασιν ἑνουμένων, ἀνάγκην είναι πάσαν τὰ μέρη τών ἀνθρώπων, ὁπόσα τροφὴ γέγονεν τοι   μετειληφόσι ζῳοι , προ ἑτερα τών ἀνθρώπων μεταχωρείν σώματα, τών μεταξὺ τούτοι τραφέντων ζῳων τὴν ἐξ ὡν ἐτράφησαν τροφὴν διαπορθμευόντων ει   ἐκείνου   τού   ἀνθρώπου   ὡν ἐγένετο τροφή.

είτα τούτοι
έπιτραγψδούσιν τά   έν λιμοί   και μανίαι   τολμηθεισα   τεκνοφαγία
και τού   κατ' επιβουλήν έχθρών ύπό τών γεννησαμένων έδηδε-
μένου   παιδα   και τήν Μηδικήν τράπεζαν εκείνην καί τά τρα-
γικά δείπνα Θυέστου καί τοιαύτα   δή τινα   έπισυνείρουσι παρ'
Έλλησιν καί βαρβάροι   καινουργήθεισα   συμφορά   εκ τε τούτων
κατασκευάζουσιν, ώ   νομίζουσιν, άδύνατον τήν άνάστασιν, ώ   ού
δυναμένων τών αύτών μερών έτέροι   τε καί έτέροι   συναναστήναι
σώμασιν, άλλ' ήτοι τά τών προτέρων συστήναι μή δύνασθαι, μετ-
εληλυθότων τών ταύτα συμπληρούντων μερών προ   ετέρου , ή
τούτων άποδοθέντων τοι   προτέροι   ένδεώ   έξειν τά τών ύστέρων.

Έμοί δέ δοκούσιν οί τοιούτοι πρώτον μέν τήν τού δημιουργή-
σαντο   καί διοικούντο   τόδε τό πάν άγνοειν δύναμίν τε καί σοφίαν,
έκάστου ζφου φύσει καί γένει τήν προσφυή καί κατάλληλον
συναρμόσαντο   τροφήν καί μήτε πάσαν φύσιν προ   ένωσιν ή κράσιν
παντό   σώματο   ίέναι δικαιώσαντο   μήτε προ   διάκρισιν τών
ένωθέντων άπόρω   έχοντο , άλλά καί τή καθ' έκαστον φύσει τών
γενομένων τό δράν ή πάσχειν ά πέφυκεν έπιτρέποντο   άλλο δέ
κωλύοντο   καί πάν ό βούλεται καί προ   ό βούλεται συγχωρούντο   ή
μεταστρέφοντα , προ   δέ τοι   είρημένοι   μηδέ τήν έκάστου τών
τρεφόντων ή τρεφομένων έπεσκέφθαι δύναμίν τε καί φύσιν.

ή
γάρ άν έγνωσαν ότι μή πάν ό προσφέρεταί τι   ύπενδόσει τή
έξωθεν άνάγκη , τούτο γίνεται τφ ζφψ τροφή προσφυή · άλλά τά
μέν άμα τφ προσομιλήσαι τοι   περιπτυσσομένοι   τή   κοιλία   μέρεσι
φθείρεσθαι πέφυκεν έμούμενά τε καί διαχωρούμενα ή τρόπον
έτερον διαφορούμενα, ώ   μηδέ κατά βραχύ τήν πρώτην καί κατά
φύσιν ύπομειναι πέψιν, ή που γε τήν ει   τό τρεφόμενον σύγκρασιν,
ώσπερ ούν ούδέ πάν τό πεφθέν καί τήν πρώτην δεξάμενον
μεταβολήν τοι   τρεφομένοι   μορίοι   προσπελάζει πάντω , τινών μέν
κατ' αύτήν τήν γαστέρα τή   θρεπτική   δυνάμεω   άποκρινομένων,
τών δέ κατά τήν δευτέραν μεταβολήν καί τήν έν ήπατι γινομένην
πέψιν διακρινομένων καί προ   έτερόν τι μεταχωρούντων ό τήν τού
τρέφειν έκβέβηκεν δύναμίν, καί αύτή   γε τή   έν ήπατι γινομένη
μεταβολή   ού πάση   ει   τροφήν άνθρώποι   χωρούση , άλλ' ει

ά πέφυκεν περιττώματα διακρινομένη   τή   τε καταΛειφθείση τροφή   έν αύτοί   έσθ' ότε τοί   τρεφομένοι   μέρεσι και μορίοι   πρό έτερόν τι μεταβαΛΛούση   κατά τήν επικράτειαν τού πΛεονάζοντο   ή περιττεύοντο   καί φθείρειν πω   ή πρό   εαυτό τρέπειν τό πΛησιάσαν είωθότο .

ΠοΛΛή   ούν ούση   έν πάσι τοί   ζφοι   τή   φυσική   διαφορά καί αύτή   γε τή   κατά φύσιν τροφή   έκάστψ γένει ζφων καί τφ τρεφομένψ σώματι συνεξαΛΛαττομένη , τριττή   δέ κατά τήν έκάστου ζφου τροφήν γινομένη   καθάρσεω   καί διακρίσεω , δει πάντω   φθείρεσθαι μέν καί διαχωρείν ή πέφυκεν ή πρό   έτερόν τι μεταβάΛΛειν πάν όπόσον άΛΛότριον ει   τήν τού ζφου τροφήν ώ συγκραθήναι μή δυνάμενον, συμβαίνουσαν δέ καί κατά φύσιν είναι τήν τού τρέφοντα   σώματο   δύναμιν ται   τού τρεφομένου ζφου δυνάμεσιν καί ταύτην έΛθούσαν δι' ών πέφυκεν κριτηρίων καί καθαρθείσαν άκριβώ   τοί   φυσικοι   καθαρσίοι   ειΛικρινεστάτην γενέσθαι πρόσΛηψιν ει   ούσίαν·
ήν δή καί μόνην έπαΛηθεύων άν
τι   τοί   πράγμασιν όνομάσειεν τροφήν ώ   άποβάΛΛουσαν πάν όπόσον άΛΛότριον καί βλαβερόν ει   τήν τού τρεφομένου ζώου σύστασιν καί τόν ποΛύν έκείνον όγκον έπεισαχθέντα πρό   τήν τή γαστρό   άποπΛήρωσιν καί τήν τή   όρέξεω   θεραπείαν.
άΛΛά
ταύτην μέν ούκ άν τι   άμφισβητήσειεν ένούσθαι τώ τρεφομένψ σώματι συνδιαπΛεκομένην τε καί περιπΛαττομένην πάσι τοί τούτου μέρεσιν καί μορίοι · τήν δ' έτέρω   έχουσαν καί παρά φύσιν φθείρεσθαι μέν ταχέω , ήν έρρωμενεστέρα συμμίξη δυνάμει, φθείρειν δέ σύν εύμαρεία τήν κρατηθείσαν ει   τε μοχθηρού έκτρέπεσθαι χυμού   καί φαρμακώδει   ποιότητα   ώ   μηδέν οίκείον ή φίΛον τφ τρεφομένψ σώματι φέρουσαν.
καί τούτου τεκμήριον
μέγιστον τό ποΛΛοί   τών τρεφομένων ζφων έκ τούτων έπακοΛουθεϊν *άλγο*   ή κίνδυνον ή θάνατον, ήν ύπό σφοδροτέρα   όρέξεω   τή τροφή καταμεμιγμένον συνεφεΛκύσηταί τι φαρμακώδε   καί παρά φύσιν· ό δή καί πάντω   φθαρτικόν άν ειη τού τρεφομένου σώματο , είγε τρέφεται μέν τά τρεφόμενα τοί   οίκείοι   καί κατά φύσιν,

φθείρεται δέ τοί   έναντίοι .
εϊπερ ούν τή διαφορά τών τή φύσει
διαφερόντων ζῳων ή κατά φύσιν συνδιήρηται τροφή καί ταύτη   γε
αυτή   ούτε πάν όπερ άν προσενέγκηται τό ζώον ούτε τό τυχόν έκ
τούτου τήν προ   τό τρεφόμενον σώμα δέχεται σύγκρασιν, άλλ'
αύτό μόνον τό διά πάση   πέψεω   κεκαθαρμένον καί μεταβεβληκό
είλικρινώ   προ   τήν τού ποιού σώματο   ένωσιν καί τοι   τρεφομένοι
μέρεσιν εύάρμοστον, εύδηλον ώ   ούδέν τών παρά φύσιν ένωθείη
ποτ' άν τούτοι   οί   ούκ έστιν τροφή προσφυή   καί κατάλληλο ,
άλλ' ήτοι κατ' αύτήν τήν κοιλίαν διαχωρεί πριν έτερόν τινα γεν-
νήσαι χυμόν ώμον καί διεφθαρμένον, ή συστάν έπί πλείον τίκτει
πάθο   ή νόσον δυσίατον, συνδιαφθείρουσαν καί τήν κατά φύσιν
τροφήν ή καί αύτήν τήν τή   τροφή   δεομένην σάρκα.
άλλά κάν
άπωσθή ποτέ φαρμάκοι   τισίν ή σιτίοι   βελτίοσιν ή ταί   φυσικαί
δυνάμεσι νικηθέν, μετ' ούκ ολίγη   έξερρύη τή   βλάβη   ώ   μηδέν
φέρον τοί   κατά φύσιν ειρηνικόν διά τό προ   τήν φύσιν άσύγ-
κρατον.
Όλω   δέ κάν συγχωρήση τι   τήν έκ τούτων είσιουσαν τροφήν
(προσειρήσθω δέ τούτο συνηθέστερον), καίπερ ούσαν παρά φύσιν,
διακρίνεσθαι καί μεταβάλλειν ει   έν τι τών ύγραινόντων ή ξηραι-
νόντων ή θερμαινόντων ή ψυχόντων, ούδ' ούτω   έκ τών συγ-
χωρηθέντων αύτοί   γενήσεταί τι προύργου, τών μέν άνισταμένων
σωμάτων έκ τών οικείων μερών πάλιν συνισταμένων, ούδενό   δέ
τών είρημένων μέρου   όντο   ούδέ τήν ώ   μέρου   έπέχοντο   σχέσιν
ή τάξιν, ού μήν ούδέ παραμένοντο   πάντοτε τοί   τρεφομένοι
τού σώματο   μέρεσιν ή συνανισταμένου τοι   άνισταμένοι , ούδέν
συντελούντο   έτι προ   τό ζήν ούχ αίματο   ού φλέγματο   ού χολή
ού πνεύματο , ούδέ γάρ ών έδεήθη ποτέ τά τρεφόμενα σώματα,
δεηθήσεται καί τότε, συνανηρημένη   τή τών τρεφομένων ένδείμ καί
φθορά τή   έξ ών έτρέφετο χρεία .
έπειτ' εί καί μέχρι σαρκό
φθάνειν τήν έκ τή   τοιαύτη   τροφή   μεταβολήν ύποθοίτό τι , ούδ'
ούτω   άνάγκη τι   έσται τήν νεωστί μεταβληθείσαν έκ τή   τοιάσδε
τροφή   σάρκα προσπελάσασαν έτέρου τίνο   άνθρώπου σώματι
πάλιν ώ   μέρο   ει   τήν έκείνου τελείν συμπλήρωσιν, τώ μήτε αύτήν

τήν προσλαμβάνουσαν σάρκα πάντοτε φυλάττειν ἡν προσείληφεν, μήτε τήν ἑνωθεισαν ταύτην μόνιμον είναι καί παραμένειν ἡ προσ-ετέθη, πολλήν δέ καί τήν ἐπί θάτερα δέχεσθαι μεταβολήν, ποτέ μέν πόνοι ἡ φροντίσιν διάφορουμενην, ἄλλοτε δέ λύπαι ἡ καμάτοι ἡ νόσοι συντηκομένην, καί ταί ἐξ ἐγκαύσεω ἡ περιψύξεω ἐπιγινομέναι δυσκρασίαι , μή συμμεταβαλλομένων σαρκί καί πιμελή τών [δημών] ἐν τώ μένειν ἄπερ ἐστί τήν τροφήν δεχομένων. τοιούτων δέ γενομένων ἐπί τή σαρκό παθημάτων, πολύ γ' ἐτι μάλλον εὕροι τι ἀν ταύτα πάσχουσαν τήν ἐξ ἀνοικείων τρεφομένην σάρκα, νυν μέν ει ὀγκον προϊούσαν καί πιαινομένην ἐξ ὡν προσεί-ληφεν, είτα πάλιν ἀποπτύουσαν ον ἀν τύχη τρόπον καί μειουμένην ἡ μια τινι τών ἐμπροσθεν -ηθεισών ἡ πλείοσιν· μόνην δέ παραμένειν τοί μέρεσιν ἀ συνδείν ἡ στέγειν ἡ θάλπειν πέφυκεν, τήν ὑπό τή *φύσεω* ἐξειλεγμένην καί τούτοι προσπεφυκυιαν οι τήν κατά φύσιν συνεξέπλησεν ζωήν καί τού ἐν τή ζωή πόνου .

ἀλλ'

(ούτε γάρ καθ' ὀ δει κρινομένων τών ἐναγχο ἐξητασμένων ούτε κατά συγχώρησιν παραδεχθέντων τών ἐπ' ἐκείνοι γεγυμνασμένων ἀληθέ δεικνύναι δυνατόν τό προ αὐτών λεγόμενον) οὐκ ἀν συγκραθείη ποτέ τά τών ἀνθρώπων σώματα τοι τή αὐτή ούσι φύσεω , καν ὑπ' ἀγνοια ποτέ κλαπώσι τήν αισθησιν δι' ἑτέρου τίνο μετασχόντε τοιούτου σώματο , κάν αὐτόθεν ὑπ' ἐνδεια ἡ μανία ὁμοειδού τίνο μιανθώσιν σώματι· εἰγε μή λελήθασιν ἡμά ἀνθρωποειδεί τινε όντε Θήρε ἡ μικτήν ἐχοντε φύσιν ἐξ ἀνθρώ-πων καί θηρίων, οίου πλάττειν είώθασιν οἱ τολμηρότεροι τών ποιητών.

Καί τί δει λέγειν περί τών μηδενί ζφω προ τροφήν ἀποκληρω-θέντων σωμάτων μόνην δέ τήν ει γήν ταφήν ἐπί τιμή τή φύσεω μεμοιραμένων, ὁπου γε μηδ' ἀλλο τι τών ζώων τοί ἐκ ταὐτού είδου ει τροφήν ἀπεκλήρωσεν ὁ ποιήσα , κάν [ἐν] ἀλλοι τισί τών ἑτερογενών τροφή γίνηται κατά φύσιν;

εἰ μέν ούν ἐχουσιν

δεικνύναι σάρκα ἀνθρώπων ἀνθρώποι ει βρώσιν ἀποκληρωθείσα , οὐδέν κωλύσει τά ἀλληλοφαγία είναι κατά φύσιν ὡσπερ ἀλλο τι τών τή φύσει συγκεχωρημενών καί τού γε τά τοιαύτα λέγειν

τολμώντα τοί τών φιλτάτων έντρυφάν σώμασιν ώ οίκειοτέροι ή καί τού εύνουστάτου σφίσιν τούτοι αύτοί έστιάν.
εί δέ
τούτο μέν ούδ' είπειν *εναγέ* , τό δέ σαρκών άνθρώπων άνθρώπου μετασχειν έχθιστόν τι καί παμμίαρον καί πάση έκθέσμου καί παρά φύσιν βρώσεω ή πράξεω έναγέστερον, τό δέ παρά φύσιν ούκ άν ποτέ χωρήσειεν ει τροφήν τοί ταύτη δεομένοι μέρεσιν καί μορίοι , τό δέ μή χωρούν ει τροφήν ούκ άν ένωθείη τούτοι ά μηδέ τρέφειν πέφυκεν, ούδέ τά τών άνθρώπων σώματα συγκραθείη ποτ' άν τοί όμοίοι σώμασιν, οι έστιν ει τροφήν παρά φύσιν, κάν πολλάκι διά τή τούτων ïη γαστρό κατά τινα πικροτάτην συμφοράν·
άποχωρούντα δέ τή θρεπτική δυνάμεω καί σκιδνάμενα προ έκείνα πάλιν έξ ών τήν πρώτην έσχεν σύστασιν, ένούται μέν τούτοι έφ' όσον άν έκαστον τύχη χρόνον, έκείθεν δέ διακριθέντα πάλιν σοφίμ καί δυνάμει τού πάσαν ζφου φύσιν σύν ταί οίκείαι δυνάμεσι συγκρίναντο ένούται προσφυώ έκαστον έκάστψ, κάν πυρί καυθή, κάν ύδατι κατασαπή, κάν ύπό θηρίων ή τών έπιτυχόντων ζφων καταδαπανηθή, κάν τού παντό σώματο έκκοπέν προδιαλυθή τών *άλλων* μερών· ένωθέντα δέ πάλιν άλλήλοι τήν αύτήν ïσχει χώραν προ τήν τού αύτού σώματο άρμονίαν τε καί σύστασιν καί τήν τού νεκρωθέντο ή καί πάντη διαλυθέντο άνάστασιν καί ζωήν.
ταύτα μέν ούν έπί πλείον μηκύνειν ούκ εύκαιρον· όμολογουμένην γάρ έχει τήν έπίκρισιν τοί γε μή μιξοθήροι .

Πολλών δέ όντων τών ει τήν προκειμένην έξέτασιν χρησιμωτέρων, παραιτούμαι δή νύν τού καταφεύγοντα έπί τά τών άνθρώπων έργα καί τού τούτων δημιουργού άνθρώπου , οΐ τά συντριβέντα τών έργων ή χρονω παλαιωθέντα ή καί *άλλω* διαφθαρέντα καινουργείν άδυνατούσιν, ειτα έξ όμοιου τοί κεραμεύσι καί τέκτοσι δεικνύναι πειρωμένου τό καί τόν θεόν μήτ' άν βουληθήναι μήτε βουληθέντα δυνηθήναι νεκρωθέν ή καί διαλυθέν άναστήσαι σώμα, καί μή λογιζομένου ότι διά τούτων <έπ' ϊση > τοί χειρίστοι έξυβρίζουσιν ει θεόν, συνεξισούντε τών πάντη διεστη-

κότων τά   δυνάμει , μάλλον δέ και τών ταύται   χρωμενών τά
ουσία   και τά τεχνητά τοί   φυσικοί .
περί μέν ούν τούτων
σπουδάζειν ούκ άνεπιτίμητον· ηλίθιον γάρ ώ   άληθώ   τό τοί   έπι-
πολαίοι   καί ματαίοι   άντιλέγειν. μακρφ γε μην ένδοξότερον και
πάντων άληθέστατον τό φήσαι τό παρ' άνθρώποι   άδύνατον παρά
θεφ
δυνατόν, εί δέ δι' αύτών τούτων ώ   ενδόξων καί διά πάντων τών
μικρφ πρόσθεν έξητασμένων δείκνυσιν ό Λόγο   δυνατόν, εύδηλον ώ
ούκ άδύνατον. άλλά μήν ούδ' άβούΛητον.

Τό γάρ άβούΛητον ή ώ   άδικον αύτφ έστιν άβούΛητον ή ώ
άνάξιον. καί πάΛιν τό άδικον ή περί αύτόν θεωρείται τόν άναστη-
σόμενον ή περί άλλον τινά παρ' αύτόν. άλλ' ότι μέν ούδεί   άδικείται
τών έξωθεν καί τών έν τοί   ούσιν άριθμουμένων, πρόδηλον.
ούτε
γάρ αί νοηταί φύσει   έκ τή   τών άνθρώπων άναστάσεω   άδικη-
θείεν άν· ούδέ γάρ έμπόδιόν τι ταύται   προ   τό είναι, ού βλάβο ,
ούχ ύβρι   ή τών άνθρώπων άνάστασι · ού μήν ούδέ τών άλογων ή
φύσι   ούδέ τών άψύχων· ούδέ γάρ έσται μετά τήν άνάστασιν, περί
δέ τό μή όν ούδέν άδικον.
εί δέ καί είναι τι   ύποθοίτο διά παντό ,
ούκ άν άδικηθείη ταύτα τών άνθρωπίνων σωμάτων άνανεωθέντων·
εί γάρ νύν ύπείκοντα τή φύσει τών άνθρώπων [καί] τή   τούτων
χρεία   όντων ένδεών ύπό τε ζυγόν ήγμένα καί δουλείαν παντοίαν
ούδέν άδικείται, πολύ μάλλον, άφθάρτων καί άνενδεών γενομένων
καί μηκέτι δεομένων τή   τούτων χρεία , έλευθερωθέντα δέ πάση
δουλεία , ούκ άδικηθήσεται.
ούδέ γάρ, εί φωνή   μετείχεν,
ήτιάσατο άν τόν δημιουργόν ώ   παρά τό δίκαιον έλαττούμενα τών
άνθρώπων, ότι μή τή   αύτή   τούτοι   τετύχηκεν άναστάσεω . ών
γάρ ή φύσι   ούκ ίση, τούτοι   ούδέ τό τέλο   ίσον ό δίκαιο   έπιμετρεί.
χωρί   δέ τούτων, παρ' οί   ούδεμία τού δικαίου κρίσι , ούδέ μέμψι
άδικία .
ού μήν ούδ' εκείνο φήσαι δυνατόν ώ   περί αύτόν
θεωρείται τι   άδικία τόν άνιστάμενον άνθρωπον, έστι μέν γάρ

ούτο έκ ψυχή καί σώματο , ούτε δέ ει ψυχήν ούτε ει σώμα δέχεται τήν άδικίαν. ούτε γάρ τήν ψυχήν άδικείσθαι φήσει τι σωφρονών· λήσεται γάρ ταύτη συνεκβάλλων καί τήν παρούσαν ζωήν· είγάρ νύν έν φθαρτφ καί παθητφ κατοικούσα σώματι μηδέν ήδίκηται, πολύ μάλλον άφθάρτω καί άπαθεί συζώσα ούκ άδικηθήσεται. άλλ' ούδέ τό σώμα άδικείταί τι· είγάρ νύν φθαρτόν άφθάρτψ συνόν <άδικηθή>σεται.

ού μήν ούδ' έκείνο φαίη τι

άν ώ ανάξιον έργον τού θεού τό διαλυθέν άναστήσαι σώμα καί συναγαγείν· είγάρ τό χείρον ούκ άνάξιον, τούτ' έστι τό φθαρτόν ποιήσαι σώμα καί παθητόν, πολύ μάλλον τό κρείττον ούκ άνάξιον, όπερ έστιν άφθαρτον καί άπαθέ .

Εί δέ διά τών κατά φύσιν πρώτων καί τών τούτοι επομένων δέδεικται τών έξητασμένων έκαστον, εύδηλον ότι καί δυνατόν καί βουλητόν καί άξιον τού δημιουργήσαντο έργον ή τών διαλυθέντων σωμάτων άνάστασι · διά γάρ τούτων έδείχθη ψεύδο τό τούτοι άντικείμενον καί τό τών άπιστούντων παράλογον.

τίγάρ δει

λέγειν περί τή έκάστου τούτων προ έκαστον άντιστροφή καί τή προ άλληλα συνάφεια , εϊγε δει καί συνάφειαν είπεϊν ώ έτερότητί τινι κεχωρισμένων, ούχί δέ καί τό δυνατόν λέγειν βουλητόν καί τό τφ θεφ βουλητόν πάντω είναι δυνατόν καί κατά τήν τού βουλήθέντο άξίαν;

Καί ότι μέν έτερο ό περί τή άληθεια λόγο , έτερο δέ ό ύπέρ τή άληθεια , εϊρηται διά τών προλαβόντων μετρίω οί τε διενήνοχεν έκάτερο καί πότε καί προ τίνα έχει τό χρήσιμον· κωλύει δέ ίσω ούδέν τή τε κοινή άσφαλεία ένεκεν καί τή τών είρημένων προ τά λειπόμενα συνάφεια άπ' αύτών τούτων καί τών τούτοι προσηκόντων πάλιν ποιήσασθαι τήν άρχήν. προσήκεν δέ τφ μέν τό πρώτευειν κατά φύσιν, τφ δέ τό δορυφορείν τόν πρώτον οδοποιέίν τε καί προανείργειν πάν όπόσον έμποδών καί πρόσαντε . ό μέν γάρ περί τή άληθεια λόγο άναγκαίο ών πάσιν άνθρώποι προ άσφάλειαν καί σωτηρίαν πρωτοστατεί καί τή φύσει καί τή τάξει καί τή χρείμ· τή φύσει μέν, ώ τήν τών πραγμάτων γνώσιν παρεχόμενο , τή τάξει δέ, ώ έν τούτοι καί άμα τούτοι ύπάρχων

ών γίνεται μηνυτή , τή χρείμ δέ, ώ τή ἀσφαλεία καί τή σωτηρία τοι γινώσκουσι γινόμενο πρόξενο .

ό δ' ύπέρ τή ἀληθεία

φύσει τε καί δυνάμει καταδεέστερο , έλαττον γάρ τό τό ψεύδο ἐλέγχειν τού τήν ἀλήθειαν κρατύνειν· καί τάξει δεύτερο , κατά γάρ τών ψευδοδοξούντων έχει τήν ίσχύν· ψευδοδοξίμ δέ έξ έπισπορά έπεφύη καί παραφθορά · ἀλλά δή καί τούτων ούτω έχόντων προτάττεται πολλάκι καί γίνεται ποτέ χρειωδέστερο ώ ἀναιρών καί προδιακαθαίρων τήν ένοχλούσάν τισιν ἀπιστίαν καί τοϊ άρτι προσιούσι τήν ἀμφιβολίαν ή ψευδοδοξίαν.

καί πρό έν μέν

έκάτερο ἀναφέρεται *τέλο* - ει γάρ τήν εύσέβειαν έχει τήν ἀναφοράν ό τε τό ψεύδο ἐλέγχων καί ό τήν ἀλήθειαν κρατύνων· ού μήν καί καθάπαξ έν εἰσιν, ἀλλ' ό μέν *ἀναγκαϊο* , ώ έφην, πάσι τοι πιστεύουσι καί τοϊ τή ἀληθεία καί τή ίδια σωτηρία φροντίζουσιν, ό δέ έστιν ότε καί τισιν καί πρό τινα γίνεται χρειωδέστερο .

καί ταύτα μέν ήμϊν κεφαλαιωδώ προειρήσθω πρό

ύπόμνησιν τών ήδη λεχθέντων· ιτέον δέ έπί τό προκείμενον, καί δεικτέον ἀληθή τόν περί τή ἀναστάσεω λόγον ἀπό τε τή αιτία αύτή , καθ' ήν καί δι' ήν ό πρώτο γέγονεν άνθρωπο οί τε μετ' εκείνον, εί καί μή κατά τόν όμοιον γεγόνασι τρόπον, ἀπό τε τή κοινή πάντων ἀνθρώπων ώ ανθρώπων φύσεω , έτι δέ ἀπό τή τού ποιήσαντο έπί τούτοι κρίσεω , καθ' όσον έκαστο έζησε χρόνον καί καθ' ου έπολιτεύσατο νόμου , ήν ούκ άν τι ἀμφισβητήσειεν είναι δικαίαν.

Έστι δέ ό μέν ἀπό τή αιτία λόγο , εάν έπισκοπώμεν πότερον *απλώ* καί μάτην γέγονεν άνθρωπο ή τίνο ένεκεν· εί δέ τίνο ένεκεν, πότερον έπί τφ γενόμενον αύτόν ζήν καί διαμένειν καθ' ήν έγένετο φύσιν ή διά χρείαν τινό · εί δέ κατά χρείαν, ήτοι τήν αύτού τού ποιήσαντο ή *άλλου* τινό τών αύτφ προσηκόντων καί πλείονο φροντίδο ήξιωμένων.

ό δή καί κοινότερον σκοπούντε

εύρίσκομεν ότι πά εύ φρονών καί λογική κρίσει πρό τό ποιείν τι κινούμενο ούδέν ών κατά πρόθεσιν ένεργεϊ ποιεί μάτην, *άλλ'* ήτοι

τή ιδία ένεκεν χρήσεω ή διά χρείαν άλλου τίνο ών πεφρόντικεν ή δι' αυτό τό γινόμενον, όλκή τινι φυσική καί στοργή πρό τήν αύτού γένεσιν κινούμενο · οίον (λεγέσθω γάρ δι' εικόνο τίνο , ϊνα σαφέ γένηται τό π ιοκείμενον) άνθρωπο ποιεί μέν οίκον διά τήν ιδίαν χρείαν, ποιεί δέ βουσί καί καμήλοι ή τοι άλλοι ζφοι , ών έστιν ένδεή , τήν έκάστψ τούτων άρμόζουσαν σκεπήν ούκ ιδία ένεκεν χρήσεω κατά τό φαινόμενον, άλλά κατά μέν τό τέλο διά τούτο, κατά δέ τό προσεχέ διά τήν τούτων ών πεφρόντικεν επιμέλειαν· ποιείται δέ καί παίδα ούτε διά χρείαν ιδίαν ούτε δι' έτερόν τι τών αύτφ προσηκόντων, άλλ' έπί τφ ειναί τε καί διαμένειν καθόσον οιόν τε τού ύπ' αύτού γεννωμένου , τή τών παίδων καί τών έγγόνων διαδοχή τήν εαυτού τελευτήν παραμυθούμενο καί ταύτη τό θνητόν άπαθανατίζειν οιόμενο .

άλλά ταύτα μέν ύπό τούτων·

ό μέντοι θεό ούτ' άν μάτην έποίησεν τόν άνθρωπον· έστι γάρ σοφό , ούδέν δέ σοφία έργον μάταιον· ούτε διά χρείαν ιδίαν· παντό γάρ έστιν άπροσδεή , τφ δέ μηδενό δεομένιρ τό παράπαν ούδέν τών ύπ' αύτού γενομένων συντελέσειεν άν ει χρείαν ιδίαν, άλλ' ούδέ διά τινα τών ύπ' αύτού γενομένων έργων έποίησεν άνθρωπον, ούδέν γάρ τών λογά) καί κρίσει χρωμένων ούτε τών μειζόνων ούτε τών καταδεεστέρων γέγονεν ή γίνεται πρό ετέρου χρείαν, άλλά διά τήν ιδίαν αύτών τών γενομένων ζωήν τε καί διαμονήν.

ούδέ γάρ ό

λόγο εύρίσκει τινά χρείαν τή τών άνθρώπων γενέσεω αιτίαν, τών μέν άθανάτων άνενδεών οντων καί μηδεμιά μηδαμώ παρ' άνθρώπων

συντέλεια πρό τό είναι δεομένων, τών δέ άλογων άρχομένων κατά φύσιν καί τά πρό ο πέφυκεν έκαστον χρεία άνθρώποι άποπληρούντων άλλ' ούκ αύτών τούτοι χρήσθαι πεφυκότων· θέμι γάρ ούτε ήν ούτε έστι τό άρχον καί ήγεμονούν ύπάγειν ει χρήσιν τοί έλάττοσιν ή τό λογικόν ύποτάττειν άλόγοι , ούσιν πρό τό άρχειν άνεπιτηδείοι .

ούκούν εί μήτε άναιτίω καί μάτην

γέγονεν άνθρωπο (ούδέν γάρ τών ύπό θεού γενομένων μάταιον κατά γε τήν τού ποιήσαντο γνώμην) μήτε χρεία ένεκεν αύτού τού ποιήσαντο ή άλλου τίνο τών ύπό θεού γενομένων ποιημάτων,

εύδηΛον ότι κατά μέν τόν πρώτον καί κοινότερον Λόγον δι' εαυτόν
καί τήν έπί πάση τή δημιουργία θεωρουμένην άγαθότητα καί
σοφίαν έποίησεν ό θεό άνθρωπον, κατά δέ τόν προσεχέστερον
τοί γενομένοι Λόγον διά τήν αύτών τών γενομένων ζωήν, ούκ
έπί μικρόν έξαπτομένην είτα παντελώ σβεννυμένην.
έρπετοί
γάρ, οίμαι, καί πτηνοί καί νηκτοί ή καί κοινότερον είπειν πάσι
τοί άΛόγοι τήν τοιαύτην ζωήν άπένειμεν θεό , τοί δέ αύτόν εν
έαυτοί άγαΛματοφορούσι τόν ποιητήν νούν τε συνεπιφερομένοι καί
Λογική κρίσεω μεμοιραμένοι τήν ει άεί διαμονήν άπεκΛήρωσεν
ό ποιήσα , ϊνα γινώσκοντε τόν εαυτών ποιητήν καί τήν τούτου
δύναμιν τε καί σοφίαν νόμψ τε συνεπόμενοι καί δίκη τούτοι συν-
διαιωνίζωσιν άπόνω , οί τήν προΛαβούσαν έκράτυναν ζωήν καίπερ
έν φθαρτοϊ καίγηίνοι όντε σώμασιν.
όπόσα μέν γάρ *άλλον*
του χάριν γέγονεν, παυσαμένων έκείνων ών ένεκεν γέγονεν, παύ-
σεται εικότω καί αύτά τά γενόμενα τού είναι καί ούκ άν διαμένοι
μάτην, ώ άν μηδεμίαν έν τοί ύπό θεού γενομένοι τού ματαίου
χώραν έχοντο · τά γε μήν δι' αύτό τό είναι καί ζήν καθώ
πέφυκεν γενόμενα, ώ αύτή τή αιτία τή φύσει συνειΛημμένη καί
κατ' αύτό μόνον τό είναι θεωρουμένη , ούδεμίαν ούδέποτε δέξαιτ'
άν τήν τό είναι παντελώ άφανίζουσαν αιτίαν.
ταύτη δέ έν τώ
είναι πάντοτε θεωρουμένη , δει σφζεσθαι πάντω καί τό γενόμενον
ζψον, ένεργοϋν τε καί πάσχον ά πέφυκεν, έκατέρου τούτων έξ ών
γέγονεν τά παρ' έαυτού συνεισφέροντα καί τή μέν ψυχή ούση
τε καί διαμενούση όμαλώ έν ή γέγονεν φύσει καί διαπονούση ά
πέφυκεν (πέφυκεν δέ ταί τού σώματο έπιστατείν όρμαί καί τό
προσπίπτον άεί τοί προσήκουσι κρίνειν καί μετρείν κριτηρίοι καί
μέτροι), τού δέ σώματο κινουμένου κατά φύσιν προ ά πέφυκεν
καί τά άποκληρωθεισα αυτώ δεχομένου μεταβολά , μετά δέ τών
άλλων τών κατά τά ήλικία ή κατ' είδο ή μέγεθο τήν άνάστασιν.
είδο γάρ τι μεταβολή καί πάντων ύστατον ή άνάστασι ή τε
τών κατ' έκείνον τόν χρόνον περιόντων έτι προ τό κρείττον
μεταβολή.

Του άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου και μάρτυρο προ ἝλΛηνα

Ἐπὶ δέ τούτοι τεθαρρηκότε οὐ μεῖον ἡ τοὶ ἤδη γενομένοι καί τήν εαυτών ἐπισκοποῦντε φύσιν, τήν τε μετ' ἔνδεια καί φθορά ζωήν στέργομεν ώ τώ παρόντι βίω προσήκουσαν καί τήν ἐν ἀφθαρσίμ διαμονήν ἐλπίζομεν βεβαίω · ἡν οὐ παρά ἀνθρώπων ἀναπλάττομεν μάτην ψευδέσιν ἑαυτοὐ βουκολοῦντε ἐλπίσιν, ἀπλανεστάτψ δέ πεπιστεύκαμεν εχεγγυω, τή τού δημιουργήσαντο ή μά γνώμη, καθ' ἡν ἐποίησεν ἄνθρωπον ἐκ ψυχή ἀθανάτου καί σώματο νουν τε συγκατεσκεύασεν αὐτώ καί νόμον ἐμφυτον ἐπί σωτηρίμ καί φυλακή τών παρ' αὐτοὐ διδομένων, ἐμφρονι δέ βίω καί ζωή λογική προσηκόντων, εὐ εἰδότε ώ οὐκ ἀν τοιοὐτον κατεσκεύασεν ζώον καί πάσι τοί προ διαμονήν ἐκόσμησεν, εἰ μή διαμένειν ἐβούλετο τό γενόμενον.

εἰ τοίνυν ὁ τοὐδε τού παντό δημιουργό ἐποίησεν ἄνθρωπον ἐπίτώ ζωή ἐμφρονο μετασχεὶν καίγενόμενον θεωρόν τή τε μεγαλόπρεπεια αὐτού καί τή ἐπί πάσι σοφία τή τούτων θεωρίμ συνδιαμένειν ἀεί κατά τήν ἐκείνου γνώμην καίκαθ' ἡν εἴΛηχεν φύσιν, ἡ μέν τή γενέσεω αιτία πιστοὐται τήν ει ἀεί διαμονήν, ἡ δέ διαμονή τήν ἀνάστασιν, ἡ χωρί οὐκ ἀν διαμείνειεν ἄνθρωπο , ἐκ δέ τών εἰρημενών εὐδηλον ώ τή τή γενέσεω αἰτίμ καί τή γνώμη τοὐ ποιήσαντο δείκνυται σαφώ ἡ ἀνάστασι .

Τοιαύτη δέ τή αιτία οὐση , καθ' ἡν ει τόνδε παρήκται τόν κόσμον ἄνθρωπο , ἀκόλουθον ἀν εἴη τόν τούτοι κατά φύσιν ἡ καθ' ειρμόν ἐπόμενον διασκέψασθαι λόγον· ἔπεται δέ κατά τήν ἐξέτασιν τή μέν αιτία τή γενέσεω ἡ τών γεννηθέντων ἀνθρώπων φύσι , τή δέ φύσει τών γενομένων ἡ τού ποιήσαντο ἐπί τούτοι δίκαια κρίσι τούτοι τε πάσι τό τού βίου τέλο , ἐξητασμένων δέ ἡμίν τών προτεταγμένων ἐπισκεπτέον εξή τήν τών ἀνθρώπων φύσιν.

Ἡ τών τή ἀληθεία δογμάτων ἡ τών ὁπωσοὐν ει ἐξέτασιν προβαΛλομένων ἀπόδειξι τήν ἀπλανή τοί λεγομένοι ἐπιφέρουσα πίστιν οὐκ ἐξωθεν ποθεν ἐχει τήν ἀρχήν οὐδ' ἐκ τών τισι δοκοὐντων ἡ δεδογμένων, ἀλΛ' ἐκ τή κοινή καί φυσική ἐννοια ἡ τή προ τά πρώτα τών δευτέρων ἀκολουθία .

ἡ γάρ περί τών πρώτων ἐστι δογμάτων καί δει μόνη ὑπομνήσεω τή τήν φυσικήν ἀνα-

κινούση έννοιαν ή περί τών κατά φύσιν επομένων τοι πρώτοι και τή φυσική άκοΛουθία καί δει τή έπί τούτοι τάξεω , δεικνύντα τί τοι πρώτοι ή τοι προτεταγμένοι άκοΛουθεί κατ' άΛήθειαν, έπί τφ μήτε τή άΛηθεία ή τή κατ' αύτήν άσφαλεία άμελείν μήτε τά τή φύσει τεταγμένα και διωρισμένα συγχείν ή τόν φυσικόν ειρμόν διασπάν.

όθεν, οιμαι, [χρήν] δίκαιον περί τών προκειμένων έσπουδακότα και κρίνε ιν έμφρόνω θέλοντα είτε γίνεται τών άνθρωπίνων σωμάτων άνάστασι είτε μή, πρώτον μέν έπισκοπειν καλώ τών προ τήν τούδε δείξιν συντελούντων τήν δύναμιν καί ποιαν έκαστον είληχεν χώραν καί τί μέν τούτων πρώτον τί δέ δεύτερον ή τρίτον τί δ' έπί τούτοι ύστατον·

ταύτα δέ διαταξαμένου χρή πρώτην μέν τάξαι τήν αιτίαν τή τών άνθρώπων γενέσεω , τούτ' έστιν τήν τού δημιουργήσαντο γνώμην καθ' ήν έποίησεν άνθρωπον, ταύτη δέ προσφυώ έπισυνάψαι τήν τών γενομένων άνθρώπων φύσιν, ούχ ώ τή τάξει δευτερεύουσαν, διά δέ τό μή δύνασθαι κατά ταύτόν άμφοτέρων γενέσθαι τήν κρίσιν, κάν ότι μάλιστα συνυπάρχωσιν άλλήλαι καί προ τό προκείμενον τήν ίσην παρέχωνται δύναμιν.

διά δέ τούτων, ώ πρώτων καί τήν έκ δημιουργία έχόντων άρχήν, έναργώ δεικνυμένη τή άναστάσεω , ούδέν ήττον καί διά τών τή προνοία λόγων έστι λαβείν τήν περί ταύτη πίστιν, λέγω δέ διά τή έκάστψ τών άνθρώπων όφειλομένη κατά δικαίαν κρίσιν τιμή ή δίκη καί τού κατά τόν άνθρώπινον βίον τέλου .

πολλοί γάρ τόν τή άναστάσεω λόγον διαλαμβάνοντε τφ τρίτψ μονά) τήν πάσαν έπήρεισαν αιτίαν, νομίσαντε τήν άνάστασιν γίνεσθαι διά τήν κρίσιν. τούτο δέ περιφανώ δείκνυται ψεύδο έκ τού πάντα μέν άνίστασθαι τού άποθνήσκοντα άνθρώπου , μή πάντα δέ κρίνεσθαι τού άναστάντα · είγάρ μόνον τό κατά τήν κρίσιν δίκαιον τή άναστάσεω ήν αίτιον, έχρήν δήπου τού μηδέν ήμαρτηκότα ή κατορθώσαντα μηδ' άνίστασθαι, τούτ' έστι τού κομιδή νέου παίδα · έξ ών δέ πάντα άνίστασθαι τού τε άλλου καί δή καί τού κατά τήν πρώτην ήλικίαν τελευτήσαντα καί αύτοί δικαιούσιν, ού διά τήν κρίσιν ή

ἀνάστασι   γίνεται κατά πρώτον Λόγον, ἀΛΛά διά τήν τού δημιουργήσαντο   γνώμην καί τήν τών δημιουργηθέντων φύσιν.

Αρκούση   δέ καί μόνη   τή   έπί τή γενέσει τών ἀνθρώπων θεωρουμένη   αιτία   δεῖξαι τήν ἀνάστασιν κατά φυσικήν ἀκοΛουθίαν ἑπομένην τοί   διαΛυθείσι σώμασιν, δίκαιον ίσω   πρό   μηδέν ἀποκνήσαι τών προτεθέντων, ἀκοΛούθω   δέ τοί   είρημένοι   καί τά   ἐξ ἑκάστου τών ἑπομένων ἀφορμά   ὑποδεῖξαι τοι   ἐξ αὐτών συνιδείν μή δυναμένοι   καί πρό γε τών *ἄλλων* τήν τών γενομένων ἀνθρώπων φύσιν, ἐπί τήν αὐτήν ἄγουσαν ἔννοιαν καί τήν ίσην παρέχουσαν περί τή   ἀναστάσεω   πίστιν.

εἰγάρ πάσα κοινώ   ή
τών ἀνθρώπων φύσι   ἐκ ψυχή   ἀθανάτου καί τού *κατά* τήν γένεσιν αὐτή συναρμοσθέντο   σώματο   ἔχει τήν σύστασιν καί μήτε τή φύσει τή   ψυχή   καθ' ἑαυτήν μήτε τή φύσει τού σώματο   χωρί ἀπεκΛήρωσεν θεό   τήν τοιάνδε γένεσιν ή τήν ζωήν καί τόν σύμπαντα βίον, *ἀλλά* τοί   ἐκ τούτων γενομένοι   ἀνθρώποι   , ἵν', ἐξ ὧν γίνονται καί ζώσι, διαβιώσαντε   ει   έν τι καί κοινόν καταΛήξωσιν *τέλο*   , δει, πάντω   ἑνό   όντο   ἐξ ἀμφοτέρων ζφου τού καί πάσχοντο ὁπόσα πάθη ψυχή   καί ὁπόσα τού σώματο   ἐνεργούντό   τε καί πράττοντο   ὁπόσα τή   αισθητική   ή τή   Λογική   δείται κρίσεω   , πρό   έν τι *τέλο*   ἀναφέρεσθαι πάντα τόν ἐκ τούτων ειρμόν, ινα πάντα καί διά πάντων συντρέχη πρό   μίαν ἁρμονίαν καί τήν αὐτήν συμπάθειαν, ἀνθρώπου γένεσι   , ἀνθρώπου φύσι   , ἀνθρώπου ζωή, ἀνθρώπου πράξει   καί πάθη καί βίο   καί τό τή φύσει προσήκον τέΛο   .

εἰ δέ μία τί   ἐστιν ἁρμονία τού ζφου παντό   καί συμπάθεια, καί τών ἐκ ψυχή   φυόμενων καί τών διά τού σώματο ἐπιτεΛουμένων, έν είναι δει καί τό ἐπί πάσι τούτοι   τέΛο   . έν δέ τέΛο   ἔσται κατ' ἀΛήθειαν, τού αὐτού ζφου κατά τήν ἑαυτού σύστασιν όντο   , οὑπέρ ἐστιν τέΛο   τό τέΛο   . τό αὐτό δέ ζφον ἔσται καθαρώ   , τών αὐτών όντων πάντων ἐξ ὧν ὡ   μερών τό ζφον. τά αὐτά δέ κατά τήν ἰδιάζουσαν ἕνωσιν ἔσται, τών διαΛυθέντων *πάλιν* ἑνωθέντων πρό   τήν τού ζφου σύστασιν.

ή δέ τών αὐτών ἀνθρώπων
σύστασι   ἐξ ἀνάγκη   ἑπομένην δείκνυσιν τήν τών νεκρωθέντων καί

διαλυθέντων σωμάτων ἀνάστασιν· ταύτη γάρ χωρί ούτ' ἀν ἑνωθείη τά αὐτά μέρη κατά φύσιν ἀλλήλοι ούτ' ἀν συσταίη τών αὐτών ἀνθρώπων ἡ φύσι .

εἰ δέ καί νού καί λόγο δέδοται τοί ἀνθρώποι προ διάκρισιν νοητών, οὐκ οὐσιών μόνον ἀλλά καί τή τού δόντο ἀγαθότητο καί σοφία καί δικαιοσύνη , ἀνάγκη, διαμενόντων ὠν ἑνεκεν ἡ λογική δέδοται κρίσι , καί αὐτήν διαμένειν τήν ἐπί τούτοι δοθεϊσαν κρίσιν· ταύτην δέ διαμένειν ἀδύνατον, μή τή δεξαμένη αὐτήν καί τά ἐν οἱ ἐστι διαμενούση φύσεω .

ὁ δέ καί νουν καί λόγον δεξάμενό εστιν ἀνθρωπο , οὐ ψυχή καθ' ἑαυτήν· ἀνθρωπον ἀρα δει τόν ἐξ ἀμφοτέρων όντα διαμένειν ει ἀεί, τούτον δέ διαμένειν ἀδύνατον μή ἀνιστάμενον.

ἀναστάσεω γάρ μή γινομένη , οὐκ ἀν ἡ τών ἀνθρώπων ὡ ανθρώπων διαμένοι φύσι · τή δέ τών ἀνθρώπων φύσεω μή διαμενούση , μάτην μέν ἡ ψυχή συνήρμοσται τή τού σώματο ἐνδείμ καί τοί τούτου πάθεσιν, μάτην δέ τό σώμα πεπέδηται προ τό τυγχάνειν ὠν ορέγεται, ταϊ τή ψυχή ἡνίαι ὑπεϊκον καί χαλιναγωγούμενον, μάταιο δέ ὁ νού , ματαία δέ φρόνησι καί δικαιοσύνη παρατήρησι ἡ καί πάση ἀρετή ἀσκησι καί νόμων θέσι καί διάταξι καί συνόλω εἰπείν πάν ότι περ ἐν ἀνθρώποι καί δι' ἀνθρώπου καλόν, μάλλον δέ καί αὐτή τών ἀνθρώπων ἡ γένεσί τε καί φύσι .

εἰ δέ πάντων καί πανταχόθεν ἀπελήλαται τών ἐργων τού θεού καί τών ὑπ' ἐκείνου διδομένων δωρεών τό μάταιον, δει πάντω τφ τή ψυχή ἀτελευτήτω συνδιαιωνίζειν τήν τού σώματο διαμονήν κατά τήν οἰκείαν φύσιν.

Ξενιζέσθω δέ μηδεί εἰ τήν θανάτψ καί φθορά διακοπτομένην ζωήν ὀνομάζομεν διαμονήν, λογιζόμενο ὡ ούχ ει τού προσρήματο ὁ λόγο , ούχ ἐν τή διαμονή τό μέτρον, ότι μηδέ τών διαμενόντων φύσι μία.

εϊπερ γάρ κατά τήν οἰκείαν φύσιν ἑκαστον τών διαμενόντων ἑχει τήν διαμονήν, ούτ' ἐπί τών καθαρώ ἀφθάρτων καί ἀθανάτων ευροι τι ἀν ἰσάζουσαν τήν διαμονήν, τφ μηδέ

τά   ούσία   τών κρειττόνων συνεξισούσθαι ταί   καθ' ύπόβασιν διαφερούσαι   , ούτ' επι τών ἀνθρώπων τήν ομαλήν εκείνην καί ἀμετάβλητον ἐπιζητεῖν ἄξιον, ἄτε δή τών μέν ἐξ ἀρχή   γενομένων ἀθανάτων καί διαμενόντων μόνη τή γνώμη τού ποιήσαντο ἀτεΛευτήτω   , τών δέ ἀνθρώπων κατά μέν τήν ψυχήν ἀπό γενέσεω ἐχόντων τήν ἀμετάβΛητον διαμονήν, κατά δέ τό σώμα προσΛαμ-βανόντων ἐκ μεταβολή   τήν ἀφθαρσίαν·

όπερ ό τή   ἀναστάσεω
βούλεται Λόγο · προ   ήν ἀποβλέποντε   τήν τε διάλυσιν τού σώματο ώ   ἑπομένην τή μετ' ἔνδεια   και φθορά   ζωή περιμένομεν καί μετά ταύτην τήν μετ' ἀφθαρσία   ἐλπίζομεν διαμονήν, ούτε τή τών ἀλογων τελευτή συνεξισούντε   τήν ήμετέραν τελευτήν ούτε τή τών ἀθανάτων διαμονή τήν τών ἀνθρώπων διαμονήν, ϊνα μή Λάθωμεν ταύτη συνεξισούντε   καί τήν τών ἀνθρώπων φύσιν καί ζωήν οί   μή προσήκεν.

ού τοίνυν ἐπί τούτω δυσχεραίνειν ἄξιον, εί
τι   ἀνωμαλία θεωρείται περί τήν τών ἀνθρώπων διαμονήν, ούδ' ἐπειδή χωρισμό   ψυχή   ἀπό τού σώματο   μερών καί μορίων διάλυσι   τήν συνεχή διακόπτει ζωήν, διά τούτ' ἀπογινώσκειν χρή τήν ἀνάστασιν.

ούδέ γάρ ἐπειδή τήν κατά συναίσθησιν ζωήν
διακόπτειν δοκούσιν αι κατά τόν ύπνον φυσικώ   ἐγγινόμεναι παρέσει   τών αισθήσεων καί τών φυσικών δυνάμεων, ίσομέτροι χρόνου διαστήμασιν ύπνούντων τών ἀνθρώπων καί τρόπον τινά πάλιν ἀναβιωσκόντων, τήν αύτήν παραιτούμεθα λέγειν ζωήν· παρ' ήν αιτίαν, οιμαι, τινέ   ἀδελφόν τού θανάτου τόν ύπνον όνομά-ζουσιν, ούχ ώ   ἐκ τών αύτών προγόνων ή πατέρων φύντα   γενεα-Λογούντε   , ἀλλ' ώ   τών όμοιων παθών τοί   τε θανούσι καί τοί ύπνούσιν ἐγγινομένων, ἕνεκα γε τή   ήρεμία   καί τού μηδενό ἐπαισθάνεσθαι τών παρόντων ή γινομένων, μάλλον δέ μηδέ τού είναι καί τή   ιδία   ζωή .

εϊπερ ούν τήν τών ἀνθρώπων ζωήν
τοσαύτη   γέμούσαν ἀνωμαλία   ἀπό γενέσεω   μέχρι διαλύσεω   καί διακοπτομένην πάσιν οί   προείπομεν, ού παραιτούμεθα τήν αύτήν Λέγειν ζωήν, ούδέ τήν ἐπέκεινα τή   διαλύσεω   ζωήν, ήτι   ἑαυτή συνεισάγει τήν ἀνάστασιν, ἀπογινώσκειν όφείλομεν, κάν ἐπί ποσόν

διακόπτηται τφ χωρισμφ τή   ψυχή   άπό τού σώματο .

αύτη γάρ τών ανθρώπων ή φύσι   άνωθεν και κατά γνώμην τού ποιήσαντο   συγκεκληρωμένην έχουσα τήν άνωμαλίαν, άνώμαλον έχει τήν ζωήν καί τήν διαμονήν, ποτέ μέν ύπνψ ποτέ δέ θανάτψ διακοπτομένην καί ταί   καθ' έκάστην ήλικίαν μεταβολαϊ , ούκ έμφαινομένων έναργώ   τοί   πρώτοι   τών ύστερον έπιγινομένων. ή τί   άν έπίστευσεν μή τή πείρ<χ δεδιδαγμένο , έν όμοιομερεικαί άδιαπλάστψ τφ σπέρματι τοσούτων καί τηλικούτων άποκεισθαι δυνάμεων ή τοσαύτην έπισυνισταμένων καί πηγνυμενών όγκων διαφοράν, όστέων φημί καί νεύρων καί χόνδρων, έτι δέ μυών καί σαρκών καί σπλάγχνων καί τών λοιπών τού σώματο   μερών; ούτε γάρ έν ύγροί   έτι τοί   σπέρμασι τούτων έστιν ίδείν ούδέν ούτε μήν τοί   νηπίοι   έμφαίνεταί τι τών τοί   τελείοι   έπιγινομένων ή τή τών τελείων ήλικίμ τά τών παρηβηκότων ή τούτοι   τά τών γεγηρακότων.
άλλά δή καίτοι τών είρημενών τινών μέν ούδ' όλω
τινών δέ άμυδρώ   έμφαινόντων τήν φυσικήν άκολουθίαν καί τά   τή φύσει τών ανθρώπων έπιγινομένα   μεταβολά , όμω   ϊσασιν όσοι μή τυφλώττουσιν ύπό κακία   ή - ιθυμία   περί τήν τούτων κρίσιν, ότι δει πρώτον μέν γενέσθαι τών σπερμάτων καταβολήν, διαρθρωθέντων δέ τούτων καθ' έκαστον μέρο   καί μόριον καί προελθόντων ει   φώ   τών κυηθέντων έπιγίνεται μέν ή κατά τήν πρώτην ήλικίαν αύξησι   ή τε κατ' αύξησιν τελείωσι , τελειωθέντων δέ ύφεσι   τών φυσικών δυνάμεων μέχρι γήρω , είτα πεπονηκότων τών σωμάτων ή διάλυσι .
ώσπερ ούν έπί τούτων, ούτε τού σπέρ-
ματο   έγγεγραμμένην έχοντα   τήν τών ανθρώπων φυήν ή μορφήν ούτε τή   ζωή   τήν ει   τά   πρώτα   άρχά   διάλυσιν, ό τών φυσικώ γινομένων ειρμό   παρέχει τήν πίστιν τοί   ούκ έξ αύτών τών φαινομένων έχουσι τό πιστόν, πολύ μάλλον ό λόγο   έκ τή   φυσική άκολουθία   άνιχνεύων τήν άλήθειαν πιστούται τήν άνάστασιν, άσφαλέστερο   ών καί κρείττων τή   πείρα   προ   πίστωσιν άληθεια .

Τών πρφην ήμίν ει   έξέτασιν προτεθέντων λόγων καί τήν άνάστασιν πιστουμένων πάντε   μέν είσιν ομογενεί , ώ   έκ τή

αὐτή φύντε ἀρχή · ἀρχή γάρ αὐτοι ἡ τών πρώτων ἀνθρωπων ἐκ δημιουργία γένεσι · ἀλλ' οἱ μέν ἐξ αυτή κρατύνονται τή πρώτη ἀρχή ἐξ ἥσπερ ἔφυσαν, οἱ δέ παρεπόμενοι τή τε φύσει καί τώ βίῳ τών ἀνθρώπων ἐκ τή τού θεού περί ἡμά προνοία Λαμβάνουσιν τήν πίστιν· ἡ μέν γάρ αιτία, καθ' ἡν καί δι' ἡν γεγόνασιν ἄνθρωποι, συνεζευγμένη τή φύσει τών ἀνθρώπων ἐκ δημιουργία ἔχει τήν ἰσχύν, ὁ δέ τή δικαιοσύνη Λόγο , καθ' ον κρίνει θεό τού εὐ ἠ κακώ βεβιωκότα ἀνθρώπου , ἐκ τού τούτων τέλου - φύονται μέν γάρ ἐκεἰθεν, ἤρτηνται δέ μάλλον τή προνοία .

δεδειγμένων δέ
ἡμίν τών πρώτων ώ οἱόν τε, καλώ ἄν ἔχοι καί διά τών ὑστέρων δεἰξαι τό προκείμενον, λέγω δέ διά τή ὀφειλομένη ἑκάστῳ τών ἀνθρώπων κατά δικαίαν κρίσιν τιμή ἠ δίκη καί τού κατά τόν ἀνθρώπινον βίον τέλου , αὐτών δέ τούτων προτάξαι τόν κατά φύσιν ἡγούμενον καί πρώτον γε διασκέψασθαι τόν περί τή κρίσεω Λόγον, τοσούτον μόνον ὑπειπόντα φροντίδιτή προσηκούση τοΐ προκειμένοι ἀρχή καί τάξεω ότι δεϊ τού ποιητήν τόν θεόν τούδε τού παντό παραδεξαμένου τή τούτου σοφίμ καί δικαιοσύνη τήν τών γενομένων ἁπάντων ἀνατιθέναι φυλακήν τε καί πρόνοιαν, εἰ γε ταί ἰδίαι ἀρχαί παραμένειν ἐθέλοιεν, ταύτα δέ περί τούτων φρονούντα μηδέν ἡγεἰσθαι μήτε τών κατά γήν μήτε τών κατ' οὐρανόν ἀνεπιτρόπευτον μηδ' ἀπρονόητον, ἀλλ' ἐπί πάν ἀφανέ ομοίω καί φαινόμενον μικρόν τε καί μεϊζον διήκουσαν γινώσκειν τήν παρά τού ποιήσαντο ἐπιμέλειαν.

δεἰταιγάρ πάντα τά
γενόμενα τή παρά τού ποιήσαντο ἐπιμελεία , ιδίω δέ ἕκαστον καθ' ὁ πέφυκεν καί προ ὁ πέφυκεν- ἀχρείου γάρ οιμαι φιλοτιμία τό κατά γένη διαιρείν νύν ἠ τό πρόσφορον ἑκάστη φύσει καταλέγειν ἐθέλειν.

ὁ γε μήν ἄνθρωπο , περί οὑ νύν πρόκειται λέγειν,
ώ μέν ἐνδεή δεἰται τροφή , ώ δέ θνητό διαδοχή , ώ δέ λογικό δίκη , εἰ δέ τών εἰρημένων ἕκαστον ἐστιν ἀνθρώπῳ κατά φύσιν καί δεἰται μέν τροφή διά τήν ζωήν, δεἰται δέ διαδοχή διά τήν τού γένου διαμονήν, δεἰται δέ δίκη διά τό τή τροφή καί τή διαδοχή ἔννομον, ἀνάγκη δήπου, τή τροφή καί τή διαδοχή ἐπί τό συναμφότερον φερομένη , ἐπί τούτο φέρεσθαι καί τήν δίκην, λέγω δέ

συναμφότερον τόν έκ ψυχή   καί σώματο   άνθρωπον, καί τόν τοιούτον άνθρωπον γίνεσθαι πάντων τών πεπραγμένων ύπόδικον τήν τε έπί τούτοι   δέχεσθαι τιμήν ή τιμωρίαν.
εί δέ κατά του
συναμφοτέρου φέρει τήν έπί τοί   είργασμένοι   δίκην ή δικαία κρίσι   καί μήτε τήν ψυχήν μόνην δει κομίσασθαι τά έπίχειρα τών μετά του σώματο   είργασμένων (άπροσπαθή   γάρ αύτη καθ' έαυτήν τών περί τά   σωματικά   ήδονά   ή τροφά   καί θεραπεία γινομένων πλημμελημάτων) μήτε τό σώμα μόνον (άκριτον γάρ τούτο καθ' εαυτό νόμου καί δίκη), ό δέ έκ τούτων άνθρωπο   τήν έφ' έκάστψ τών είργασμένων αύτφ δέχεται κρίσιν, τούτο δέ ούτε κατά τήνδε τήν ζωήν εύρίσκει συμβαίνον ό λόγο   (ού γάρ σφζεται τό κατ' άξίαν έν τφ παρόντι βίφ διά τό πολλού   μέν άθεου   καί πάσαν άνομίαν καί κακίαν έπιτηδεύοντα   μέχρι τελευτή   διατελείν κακών άπειράτου   καί τούναντίον τού   κατά πάσαν άρετήν έξητασμένον τόν εαυτών βίον έπιδειξαμένου   έν όδύναι   ζήν, έν έπηρείαι , έν συκοφαντίαι , αίκίαι   τε καί παντοίαι   κακοπαθείαι) ούτε δέ μετά θάνατον (ούδέ γάρ έστιν έτι τό συναμφότερον χωριζομένη   μέν τή ψυχή   άπό τού σώματο , σκεδαννυμένου δέ καί αύτού τού σώματο ει   έκείνα πάλιν έξ ών συνεφορήθη καί μηδέν έτι σφζοντο   τή προτέρα   φυή   ή μορφή , ή πού γε τήν μνήμην τών πεπραγμένων), εύδηλον παντί τό λειπόμενον, ότι δει κατά τόν άπόστολον τό φθαρτόν τούτο καί σκεδαστόν ένδύσασθαι άφθαρσίαν, ίνα ζωοποιηθέντων έξ άναστάσεω   τών νεκρωθέντων καί πάλιν ένωθέντων τών κεχωρισμένων ή καί πάντη διαλελυμένων, έκαστο   κομίσηται δικαίω   ά διά τού σώματο   έπραξεν είτε άγαθά είτε κακά.

Προ   μέν ούν τού   όμολογούντα   τήν πρόνοιαν καί τά   αύτά ήμίν παραδεξαμένου   άρχά , είτα τών οικείων ύποθέσεων ούκ οίδ' όπω   έκπίπτοντα , τοιούτοι   χρήσαιτ' άν τι   λόγοι   καί πολλφ πλείοσι τούτων, εΐ γε πλατύνειν έθέλοι τά συντόμω   καί κατ' έπιδρομήν είρημένα.
προ   δέ γε τού   περί τών πρώτων δια-
φερομένου   ίσω   άν έχοι καλώ   έτέραν ύποθέσθαι προ τούτων άρχήν, συνδιαπορούντα   αύτοι   περί ών δοξάζουσιν καί τοιαύτα συνδιασκεπτομένου · άρά γε πάντη καθάπαξ ή τών άνθρώπων παρώπται

ζωή καὶ σύμπα   ὁ βίο , ζόφο   δέ τι   βαθὺ   κατακέχυται τὴ
γὴ   ἀγνοὶμ καὶ σιγὴ κρύπτων αὑτοὺ   τε τοὺ   ἀνθρώπου   καὶ τὰ
τούτων πράξει , ἤ πολὺ τούτων ἀσφαΛέστερον τὸ δοξάζειν ὅτι τοι
ἑαυτοὺ ποιἡμασιν ἐφέστηκεν ὁ ποιἡσα , πάντων τὼν ὁπωσοὺν
ὄντων ἤ γινομένων ἔφορο , ἔργων τε καὶ βουλευμάτων κριτὴ ,
εἰ μέν γάρ μηδεμία μηδαμοὺ τὼν ἀνθρώποι   πεπραγμένων
γίνοιτο κρίσι , οὐδέν ἔξουσι πΛεἰον τὼν ἀλογων ἀνθρωποι· μάλλον
δέ κἀκείνων πράξουσιν ἀθλιώτερον οἱ τὰ πάθη δουλαγωγοὺντε
καἰ φροντίζοντε   εὐσεβεία   καὶ δικαιοσύνη   ἤ τὴ   ἄλλη   ἀρετὴ , ὁ
δέ κτηνώδη   ἤ θηριώδη   βίο   ἄριστο , ἀρετὴ δέ ἀνόητο , δίκη   δέ
ἀπειΛὴ γέλω   πλατὺ , τὸ δέ πάσαν θεραπεὺειν ἡδονήν ἀγαθὼν τὸ
μέγιστον, δόγμα δέ κοινόν τούτων ἁπάντων καὶ νόμο   ει   τὸ τοϊ
ἀκολάστοι   καἰλάγνοι   φίλον "φάγωμεν [δέ] καὶ πίωμεν, αὔριον
γάρ ἀποθνήσκομεν". τοὺ γάρ τοιούτου βίου τέλο   οὐδέ ἡδονὴ κατά
τινα , ἀλλ' ἀναισθησία παντελὴ .
εἰ δέ ἔστι τι   τφ ποιήσαντι
τοὺ   ἀνθρώπου   τὼν ιδίων ποιημάτων φροντὶ   καὶ σφζεταί που τὼν
ευ ἤ κακὼ   βεβιωμένων ἡ δίκαια κρίσι , ἤτοι κατά τόν παρόντα
βίον ζώντων ἔτι τὼν κατ' ἀρετὴν ἤ κακίαν βεβιωκότων ἤ μετά
θάνατον ἐν χωρισμφ καὶ διαλύσει τυγχανόντων.
ἀλλά κατ'
οὐδέτερον τὼν εἰρημένων εὑρεἰν δυνατόν σφζομένην τἠν δικαίαν
κρίσιν· οὔτε γάρ οἱ σπουδαἰοι κατά τήν παροὺσαν ζωὴν φέρονται τὰ
τὴ   ἀρετὴ   ἐπίχειρα οὔτε μὴν οἱ φαὺλοι τὰ τὴ   κακία .
παρίημι
γάρ ΛέγειV ὅτι σφζομένη   τὴ   φὺσεω   ἐν ἡ νὺν ἐσμέν, οὐδ' ἡ θνητὴ
φὺσι   ἐνεγκειν οια τε τὴν σύμμετρον δίκην πλειόνων ἤ βαρυτέρων
φερομένην πλημμελημάτων.
ὅ τε γάρ μυρίου   ἐπὶ μυρίοι
ἀνελὼν ἀδίκω   Ληστὴ   ἤ δυνάστη   ἤ τύραννο   οὐκ ἄν ἐνὶ θανάτφ
λύσειεν τὴν ἐπὶ τούτοι   δίκην ὅ τε μηδέν περὶ θεοὺ δοξάζων ἀληθέ ,
ὕβρει δέ πάση καὶ [Βλασφημία συζὼν καὶ παρορὼν μέν τὰ θεία,
καταλύων δέ νόμου , ὑβρίσα   δέ παὶδα   ὁμοὺ καὶ γυναἰκα , κατα-
σκάψα   δέ πόλει   ἀδίκω , ἐμπρήσα   δέ οἴκου   μετά τὼν ἐνοικούντων
καὶ δηώσα   χώραν καὶ τούτοι   συναφανίσα   δήμου   καὶ Λαοὺ   ἤ καὶ
σύμπαν ἔθνο , πὼ   ἄν ἐν φθαρτφ τφ σώματι πρό   τὴν τούτοι

σύμμετρον άρκέσειεν δίκην, προλαμβάνοντα του θανάτου τό κατ' άξίαν καί μηδέ πρό έν τι τών είργασμένων τή θνητή έξαρκούση φύσεω ; ούτ' ούν κατά τήν παρούσαν ζωήν ή κατ' άξίαν δείκνυται κρίσι ούτε μετά θάνατον.

Ήτοι γάρ παντελή έστι σβέσι τή ζωή ό θάνατο συν-διαλυομένη τώ σώματι τή ψυχή καί συνδιαφθειρομένη , ή μένει μέν ή ψυχή καθ' έαυτήν άλυτο άσκέδαστο άδιάφθορο , φθείρεται δέ καί διαλύεται τό σώμα, ούδεμίαν έτι σώζον ούτε μνήμην τών είργασμένων ούτ' αϊσθησιν τών επ' αύτή παθημάτων.
σβεν-
νυμένη μέν γάρ παντελώ τή τών άνθρώπων ζωή , ούδεμία φανήσεται τών άνθρώπων ού ζώντων φροντί , ού τών κατ' άρετήν ή κακίαν βεβιωκότων [ή] κρίσι , έπεισκυκληθήσεται δέ πάλιν τά τή άνομου ζωή καί τών ταύτη συνεπομένων άτοπων τό σμήνο τό τε τή άνομία ταύτη κεφάλαιον, άθεότη .
εί δέ φθείροιτο μέν τό
σώμα καίχωροίη πρό τό συγγενέ τών λελυμένων έκαστον, μένοι δέ ή ψυχή καθ' έαυτήν ώ άφθαρτο , ούδ' ούτω έξει χώραν ή κατ' αύτή κρίσι , μή προσούση δικαιοσύνη · έπεί μηδέ θεμιτόν ύπολαμβάνειν έκ θεού καί παρά θεού γίνεσθαί τινα κρίσιν, ή μή πρόσεστι τό δίκαιον, ού πρόσεστι δέ τή κρίσει τό δίκαιον μή σφζομένου τού διαπραξαμένου τήν δικαιοσύνην ή τήν άνομίαν· ό γάρ διαπραξάμενο έκαστον τών κατά τόν βίον έφ' οι ή κρίσι , άνθρωπο ήν, ού ψυχή καθ' έαυτήν. τό δέ σύμπαν είπείν, ό λόγο ούτο επ' ούδενό φυλάξει τό δίκαιον.

Κατορθωμάτων τε γάρ τιμωμένων, άδικηθήσεται τό σώμα σαφώ έκ τού κοινωνήσαι μέν τή ψυχή τών έπί τοί σπουδαζομένοι πόνων, μή κοινωνήσαι δέ τή έπί τοί κατορθωθείσι τιμή , καί συγγνώμη μέν τυγχάνειν πολλάκι τήν ψυχήν έπί τινων πλημ-μελημάτων διά τήν τού σώματο ένδειάν τε καί χρείαν, έκπίπτειν δέ αύτό τό σώμα τή έπί τοί κατορθωθείσι κοινωνία , ύπέρ ών τού έν τή ζωή συνδιήνεγκεν πόνου .
καί μήν καί πλημμελη-
μάτων κρινομένων ού σφζεται τή ψυχή τό δίκαιον, είγε μόνη

τίνοι δίκην υπέρ ών ένοχλούντο τού σώματο καί προ τά οικεία ορέξει ή κινήσει έλκοντο έπλημμέλησεν ποτέ μέν κατά συν-αρπαγήν καί κλοπήν, ποτέ δέ κατά τινα βιαιοτέραν όλκήν, άλλοτε δέ κατά συνδρομήν έν χάριτο μέρει καί θεραπεία τή τούτου συστάσεω .

ή πώ ούκ άδικον τήν ψυχήν κρίνεσθαι καθ' έαυτήν ύπέρ ών ούδ' ήντινούν έχει κατά τήν έαυτή φύσιν ούκ όρεξιν ού κίνησιν ούχ ορμήν, οίον λαγνεία ή βία ή πλεονεξία [άδικία] καί τών έπιτούτοι άδικημάτων;

είγάρ τά πλείστα τών τοιούτων γίνεται κακών εκ τού μή κατακρατείν τού άνθρώπου τών έν-οχλούντων παθών, ενοχλούνται δέ ύπό τή τού σώματο ένδεια καί χρεία καί τή περί τούτο σπουδή καί θεραπεία (τούτων γάρ ένεκεν πάσα ή κτήσι καί προ ταύτη ή χρήσι , έτι δέ γάμο καί όσαι κατά τόν βίον πράξει , έν οί καί περί ά θεωρείται τό τε πλημμελέ καί τό μή τοιούτον), πού δίκαιον έν οί πρωτοπαθεί τό σώμα καί τήν ψυχήν έλκει προ συμπάθειαν καί κοινωνίαν τών έφ' ά κινείται πράξεων, αυτήν κρίνεσθαι μόνην, καί τά μέν ορέξει καί τά ήδονά , έτι δέ φόβου καί λύπα , έφ' ών πάν τό μή μέτριον υπό-δικον, από τού σώματο έχειν τήν κίνησιν, τά δέ έκ τούτων άμαρτία καί τά έπί τοί ήμαρτημένοι τιμωρία έπί τήν ψυχήν φέρεσθαι μόνην τήν μήτε δεομένην τοιούτου τίνο μήτε όρεγομένην μήτε φοβουμένην ή πάσχουσάν τι τοιούτον καθ' έαυτήν οίον πάσχειν πέφυκεν άνθρωπο ;

άλλά κάν μή μόνου τού σώματο , άνθρώπου δέ θώμεν είναι τά πάθη, λέγοντε όρθώ διά τό μίαν έξ άμφοτέρων είναι τήν τούτου ζωήν, ού δήπου γε καί τή ψυχή ταύτα προσήκειν φήσομεν, όπόταν καθαρώ τήν ιδίαν αύτή έπισκοπώμεν φύσιν. εί γάρ πάση καθάπαξ τροφή έστιν άνενδεή , ούκ άν όρεχθείη ποτέ τούτων ών ούδαμώ δείται προ τό είναι, ούδ' άν όρμήσειεν έπί τι τούτων οί μηδ' όλω χρήσθαι πέφυκεν· άλλ' ούδ' άν λυπηθείη δι' άπορίαν χρημάτων ή κτημάτων ώ ούδέν αύτή προσηκόντων, εί δέ καί φθορά έστι κρείττων, ούδέν φοβείται τό παράπαν ώ φθαρτικόν έαυτή · ού γάρ δέδοικεν ού λιμόν ού νόσον ού πήρωσιν ού λώβην ού πύρ ού σίδηρον, έπεί μηδέ παθείν έκ τούτων δύναταί τι βλαβερόν μηδ' άλγεινόν, ούχάπτομένων αύτή τό παράπαν ούτε

σωμάτων οὔτε σωματικών δυνάμεων.
εἰ δέ τό τά πάθη ταῖ
ψυχαί   ιδιαζόντω   προσάπτειν ἄτοπον, τό τά   ἐκ τούτων ἁμαρτία
καί τά   ἐπί ταύται   τιμωρία   ἐπι *μάνα*   φέρειν τά   ψυχά   ὑπερ-
βαΛΛόντω   ἄδικον καί τή   τού θεού κρίσεω   ἀνάξιον.

Πρό   δέ τοί   εἰρημένοι   πώ   οὐκ ἄτοπον τήν μέν ἀρετήν καί τήν
κακίαν μηδέ νοηθήναι δύνασθαι χωρί   ἐπί τή   ψυχή   (ἀνθρώπου γάρ
ἀρετά   εἶναι γινώσκομεν τά   ἀρετά , ὥσπερ οὖν καί τήν ταύται
ἀντικειμένην κακίαν οὐ ψυχή   κεχωρισμένη   τού σώματο   καί καθ'
ἑαυτήν οὔση), τήν δέ ἐπί τούτοι   τιμήν ἤ τιμωρίαν ἐπί μόνη
φέρεσθαι τή   ψυχή ;
ἤ πώ   ἄν τι   καί νοήσειεν ἐπίψυχή
μόνη   ἀνδρείαν ἤ καρτερίαν, οὐκ ἐχούση   οὐ θανάτου φόβον οὐ
τραύματο   οὐ πηρώσεω   οὐ ζημία   οὐκ αἰκία   οὐ τών ἐπί τούτοι
ἀΛγημάτων ἤ τή   ἐκ τούτων κακοπαθεία ;
πώ   δέ ἐγκράτειαν
καί σωφροσύνην, οὐδεμιά   ἑΛκούση   αὐτήν ἐπιθυμία   πρό   τροφήν
ἤ μίξιν ἤ τά   ἄΛΛα   ἡδονά   τε καί τέρψει   οὐδ' *ἄλλον* τίνο   οὔτ'
ἔσωθεν ἐνοχΛούντο   οὔτ' ἔξωθεν ἐρεθίζοντο ;
πώ   δέ φρόνησιν,
οὐχ ὑποκειμένων αὐτή πρακτέων καί μή πρακτέων οὐδ' αιρετών καί
φευκτών, μάΛΛον δέ μηδεμιά   ἐνούση   αὐτή κινήσεω   τό παράπαν
ἤ φυσική   ορμή   ἐπί τι τών πρακτέων;
πού δέ *ἄλω*   ψυχαί   ἡ
πρό   ἀΛΛήΛα   δικαιοσύνη προσφυή   ἤ πρό   *ἄλλο* τι τών ομογενών ἤ
τών ἑτερογενών, οὐκ ἐχούσαι   οὔτε πόθεν οὔτε δι' ὧν οὔτε πώ
ἀπονείμωσι τό κατ' ἀξίαν ἤ κατ' ἀναΛογίαν ἴσον ἐξηρημένη   τή   ει
θεόν τιμή , οὐδ' *ἄλλω*   ἐχούσαι   ορμήν ἤ κίνησιν πρό   χρήσιν
ιδίων ἤ πρό   ἀποχήν ἀΛΛοτρίων, τή   μέν χρήσεω   τών κατά φύσιν
καί τή   ἀποχή   ἐπί τών χρήσθαι πεφυκότων θεωρουμένη , τή   δέ
ψυχή   μήτε δεομένη   τίνο   μήτε χρήσθαι τισίν ἤ τινί πεφυκυία   καί
διά τούτο μηδέ τή   Λεγομένη   ἰδιοπραγία   τών μερών ἐπί τή
οὕτω   ἐχούση   ψυχή   εὑρεθήναι δυναμένη ;

Καί μήν κἀκεῖνο πάντων παραΛογώτατον, τό τού   μέν θεσ-

πισθέντα νόμου έπ' άνθρώπου φέρειν, τών δέ νομίμω ή παρα-
νόμω πεπραγμένων τήν δίκην έπί μόνα τρέπειν τά ψυχά .
εί
γάρ ό τού νόμου δεξάμενο αύτό δέξαιτ' άν δικαίω καί τή
παρανομία τήν δίκην, έδέξατο δέ τού νόμου άνθρωπο , ού ψυχή
καθ' έαυτήν, άνθρωπον δει καί τήν ύπέρ τών ήμαρτημένων ύποσχείν
δίκην, ού ψυχήν καθ' έαυτήν· έπεί μή ψυχαί έθέσπισεν θεό
άπέχεσθαι τών ούδέν αύταί προσηκόντων, οιον μοιχεία φόνου
κλοπή άρπαγή τή κατά τών γεννησάντων άτιμία πάση τε
κοινώ τή έπ' άδικίμ καί βλάβη τών πέλα γινομένη έπιθυμία .
ούτε γάρ τό "τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα" ψυχαί
μόνον εύάρμοστον, ού προσηκόντων αύταί τών τοιούτων ονομάτων·
ού γάρ ψυχαί ψυχά γεννώσαι τήν τού πατρό ή τή μητρό
οίκειούνται προσηγορίαν, άλλ' άνθρώπου άνθρωποι·
ούτε ούν
τό "ού μοιχεύσει " έπί ψυχών λεχθείη ποτ' άν ή νοηθείη δεόντω ,
ούκ ούση έν αύταί τή κατά τό άρσεν καί θήλυ διαφορά ούδέ προ
μίξιν τίνο έπιτηδειότητο ή προ ταύτην όρέξεω . όρέξεω δέ
τοιαύτη ούκ ούση , ούδέ μίξιν είναι δυνατόν· παρ' οί δέ μίξι
όλω ούκ έστιν, ούδέ ένθεσμο μίξι , όπερ έστιν γάμο · έννόμου δέ
μίξεω ούκ ούση , ούδέ τήν παράνομον καί τήν έπ' άλλοτρίμ
γυναικίγινομένην όρεξιν ή μίξιν είναι δυνατόν, τούτο γάρ έστι
μοιχεία.
άλλ' ούδέ τό κλοπήν άπαγορεύειν ή τήν τού πλείονο
έπιθυμίαν ψυχαί προσφυέ · ούδέ γάρ δέονται τούτων ών οί
δεόμενοι διά φυσικήν ένδειαν ή χρείαν κλέπτειν είώθασιν καί
ληστεύειν, οιον χρυσόν ή άργυρον ή ζώον ή άλλο τι τών προ
τροφήν ή σκέπην ή χρήσιν έπιτηδείων· άχρείον γάρ άθανάτψ φύσει
πάν όπόσον τοί ένδεέσιν όρεκτόν ώ χρήσιμον.
άλλ' ό μέν
έντελέστερο περί τούτων λόγο άφείσθω τοί σπουδαιότερον
έκαστον σκοπείν βουλομένοι ή φιλοτιμότερον διαγωνίζεσθαι προ
τού διαφερομένου , ήμίν δέ άρκούντων τών άρτίω είρημένων καί
τών συμφώνω τούτοι τήν άνάστασιν πιστουμένων τό τοί αύτοί
έπί πλείον ένδιατρίβειν ούκέτ' άν έχοι καιρόν· ού γάρ τό μηδέν
παραλιπείν τών ένόντων είπείν πεποιήμεθα σκοπόν, άλλά τό κεφα-

λαιωδώ ὑποδεῖξαι τοι συνελθοῦσιν ἃ χρή περὶ τὴ ἀναστάσεω φρονειν καὶ τῇ δυνάμει τῶν παρόντων συμμετρῆσαι τά ἐπὶ τοῦτο φεροῦσα ἀφορμά .

Ἐξητασμένων δέ ποσῶ τῶν προτεθέντων υπόλοιπον ἄν εἴη καὶ τόν ἀπό του τέλου διασκέψασθαι λόγον, ἤδη μέν τοι εἰρημένοι ἐμφαινόμενον, τοσαύτη δέ μόνον ἐπιστασία καὶ προσθήκη δεόμενον, ὡ μή δοκεῖν τι τῶν μικρῷ <πρόσθεν> εἰρημένων ἀμνημόνευτον καταλιπόντα παραβλάψαι τήν ὑπόθεσιν ἢ τήν ἐξ ἀρχῆ γενομένην διαίρεσιν.

τούτων τε οὖν ἕνεκεν καὶ τῶν ἐπὶ τούτοι ἐγκληθησομένων καλῶ ἄν ἔχοι τοσοῦτον ἐπισημήνασθαι μόνον ὅτι δει καὶ τῶν ἐκ φύσεω συνισταμένων καὶ τῶν κατά τέχνην γινομένων οἰκεῖον ἑκάστου τέλο εἶναι, τοῦτο που καὶ τῆ κοινῆ πάντων ἔννοια ἐκδιδασκούση ἡμά καὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοί στρεφομένων ἐπιμαρτυρούντων.

ἢ γάρ οὐ θεωροῦμεν ἕτερόν τι τοι γεωργοῦσιν, ἕτερον δέ τοι ἰατρεύουσιν ὑποκείμενον τέλο , καὶ πάλιν ἄλλο μέν τι τῶν ἐκ γῆ φυομένων, ἄλλο δέ τῶν ἐπ' αὐτῆ τρεφομένων ζῴων καὶ κατά τινα φυσικόν ειρμόν γεννωμένων;

εἰ δέ τοῦτ' ἔστιν ἐναργέ καὶ δει πάντω ταῖ φυσικαι ἢ τεχνικαῖ δυνάμεσι καὶ ται ἐκ τούτων ἐνεργείαι τό κατά φύσιν ἕπεσθαι τέλο , ἀνάγκη πάσα καὶ τό τῶν ἀνθρώπων τέλο ὡ ἰδιαζούση ὄν φύσεω ἐξηρῆσθαι τῆ τῶν ἄλλων κοινότητο · ἐπεί μηδέ θεμιτόν ταὐτόν ὑποθέσθαι τέλο τῶν τε λογικὴ κρίσεω ἀμοιρούντων καὶ τῶν κατά τόν ἔμφυτον νόμον καὶ λόγον ἐνεργούντων ἔμφρονί τε ζωῇ καὶ δίκῃ χρωμένων.

οὔτ' οὖν τό ἄλυπον οἰκεῖον τούτοι ἄν εἴη τέλο , μετείη γάρ ἄν τούτου καὶ τοι παντελῶ ἀναισθητοῦσιν· ἀλλ' οὐδέ τῶν τό σῶμα τρεφόντων ἢ τερπόντων ἀπόλαυσι καὶ πλῆθο ἡδονῶν· ἢ πρωτεύειν ἀνάγκη τόν κτηνώδη βίον, ἀτελῆ δ' εἶναι τόν κατ' ἀρετήν. κτηνῶν γάρ οιμαι καὶ βοσκημάτων οἰκεῖον τοῦτο τέλο , οὐκ ἀνθρώπων ἀθανάτω ψυχῇ καὶ λογικῇ κρίσει χρωμένων.

ού μήν ούδέ μακαριστή ψυχή κεχωρισμένη σώματο · ούδέ γάρ τήν θατέρου τούτων έξ ών συνέστηκεν άνθρωπο έσκοπούμεν ζωήν ή τέλο , άλλά τού συνεστώτο έξ άμφοϊν- τοιούτο γάρ πά ό τόνδε τόν βίον λαχών άνθρωπο και δει τή τούτου ζωή ειναί τι τέλο οίκείον.
 εί δέ τού συναμφοτέρου τό τέλο , τούτο δέ ούτε ζώντων αύτών έτι κατά τόνδε τόν βίον εύρεθήναι δυνατόν διά τά πολλάκι ήδη -ηθείσα αιτία ούτε μήν έν χωρισμφ τυγχανούση τή ψυχή , τφ μηδέ συνεστάναι τόν τοιούτον άνθρωπον διαλυθέντο ή καί πάντη σκεδασθέντο τού σώματο κάν ή ψυχή διαμένη καθ' έαυτήν, άνάγκη πάσα κατ' άλλην τινά τού συναμφοτέρου καί τού αύτού ζώου σύστασιν τό τών άνθρώπων φανήναι τέλο .
 τούτου
δ' έξ άνάγκη επομένου, δει πάντω γενέσθαι τών νεκρωθέντων ή καί πάντη διαλυθέντων σωμάτων άνάστασιν καί τού αύτού άνθρώπου συστήναι πάλιν· έπειδή γε τό μέν τέλο ούχ άπλώ ούδέ τών έπιτυχόντων άνθρώπων ό τή φύσεω τίθεται νόμο , άλλ' αύτών έκείνων τών κατά τήν προλαβούσαν ζωήν βεβιωκότων, τού δ' αύτού άνθρώπου συστήναι πάλιν άμήχανον, μή τών αύτών σωμάτων ταί αύταί ψυχαί άποδοθέντων. τό δ' αύτό σώμα τήν αύτήν ψυχήν άπολαβειν άλλω μέν άδύνατον, κατά μόνην δέ τήν άνάστασιν δυνατόν· ταύτη γάρ γενομένη καί τό τή φύσει τών άνθρώπων προσφοράν επακολουθεί τέλο .
 τέλο δέ ζωή
έμφρονο καί λογική κρίσεω ούκ άν άμάρτοι τι είπών τό τούτοι άπερισπάστω συνδιαιωνίζειν οι μάλιστα καί πρώτω ό φυσικό συνήρμοσται λόγο , τή τε θεωρία τού δόντο καί τών έκείνω δεδογμένων άπαύστω έπαγάλλεσθαι· κάν οί πολλοί τών άνθρώπων έμπαθέστερον καί σφοδρότερον τοί τήδε προσπεπονθότε άστοχοι τούτου διατελώσιν.
 ού γάρ άκυροι τήν κοινήν άποκλήρωσιν τό πλήθο τών άποπιπτόντων τού προσήκοντο αύτοί τέλου , ίδιαζούση τή έπί τούτοι έξετάσεω καί τή έκάστφ συμμετρουμένη ύπέρ τών εύ ή κακώ βεβιωμένων τιμή ή δίκη .

Του άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο προ ΈΛΛηνα

ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΛΥΚΟΝ

ΣτωμύΛον μέν ούν στόμα και φράσι εύεπή τέρψιν παρέχει και έπαινον προ κενήν δόξαν άθΛίοι άνθρώποι έχουσι τόν νουν κατεφθαρμένον· ό δέ τή άΛηθεία έραστή ού προσέχει Λόγοι μεμιαμμένοι , άΛΛά έξετάζει τό έργον τού Λόγου τί καί όποιον έστιν. έπειδή ούν, *ώ εταΐ ≫ε*, κατέπληξά με Λόγοι κενοί καυχησάμενο έν τοί θεοί σου τοί Λιθίνοι καί ξυΛίνοι , έλατοί τε καί χωνευτοί καί πΛαστοί καί γραπτοί , οι ούτε βλέπουσιν ούτε άκούουσιν (είσι γάρ εϊδωΛα καί έργα χειρών άνθρώπων), έτι δέ φή με καί χριστιανόν ώ κακόν τούνομα φορούντα, έγώ μέν ούν όμοΛογώ είναι χριστιανό , καί φορώ τό θεοφιλέ όνομα τούτο έλπίζων εύχρηστο είναι τφ θεφ. ού γάρ ώ συ ύπολαμβάνει , χαλεπόν είναι τούνομα τού θεού, ούτω έχει· ίσω δέ έτι αύτό σύ άχρηστο ών τφ θεφ περί τού θεού ούτω φρονεί .

ΑΛΛά καί έάν φή · "Δεϊξόν μοι τόν θεόν σου", κάγώ σοι είποιμι άν· "Δεϊξόν μοι τόν άνθρωπόν σου κάγώ σοι δείξω τόν θεόν μου." έπεί δεϊξόν βλέποντα τού οφθαλμού τή ψυχή σου, καί τά ώτα τή καρδία σου άκούοντα. ώσπερ γάρ οί βλέποντε τοί όφθαλμοί τού σώματο κατανοούσι τήν τού βίου καί έπίγειον πραγματείαν, άμα δοκιμάζοντε τά διαφέροντα, ήτοι φώ ή σκότο , ή λευκόν ή μέλαν, ή άειδέ ή εύμορφον, ή εύρυθμον καί εύμετρον ή άρυθμον καί άμετρον ή ύπέρμετρον ή κόλουρον, ομοίω δέ καί τά ύπ' άκοήν πίπτοντα, ή οξύφωνα ή βαρύφωνα ή ήδύφωνα, ούτω έχοι άν καί περί τά ώτα τή καρδία καί τού οφθαλμού τού τή ψυχή δύνασθαι θεόν θεάσασθαι. βλέπεται γάρ θεό τοί δυναμένοι αύτόν όράν, έπαν έχωσι τού οφθαλμού άνεψγμένου τή ψυχή , πάντε μέν γάρ έχουσι τού οφθαλμού , άΛΛά ένιοι ύποκεχυμένου καί μή βλέποντα τό φώ τού ήλιου, καί ού παρά τό μή βλέπειν τού τυφλού ήδη καί ούκ έστιν τό φώ τού ήλιου φαίνον, *άλλά* έαυτού αίτιάσθωσαν οί τυφλοί καί τού έαυτών οφθαλμού , ούτω καί σύ, ώ άνθρωπε, έχει ύποκεχυμένου τού οφθαλμού τή ψυχή σου ύπό τών άμαρτημάτων καί τών πράξεών σου τών πονηρών.

Ώσπερ έσοπτρον έστιΛβωμένον, ούτω δει τόν άνθρωπον έχειν καθαράν ψυχήν, έπαν ούν ή ιό έν τφ έσόπτρψ, ού δύναται όράσθαι τό πρόσωπον τού άνθρώπου έν τφ έσόπτρψ· ούτω καί όταν ή

άμαρτία έν τώ άνθρώπψ, ού δύναται ό τοιούτο άνθρωπο θεωρεϊν τόν θεόν, δειξόν ούν και σύ σεαυτόν, εί ούκ εί μοιχό , εί ούκ εί πόρνο , εί ούκ εί κλέπτη , εί ούκ εί άρπαξ, εί ούκ εί άποστερητή , εί ούκ εί άρσενοκοίτη , εί ούκ ει ύβριστή , εί ούκ εί λοίδορο , εί ούκ οργίλο , εί ού φθονερό , εί ούκ άλαζών, εί ούχ ύπερόπτη , εί ού πλήκτη , εί ού φιλάργυρο , εί ού γονεύσιν άπειθή , εί ού τά τέκνα σου πωλεϊ . τοί γάρ ταύτα πράσσουσιν ό θεό ούκ έμφανίζεται, έάν μή πρώτον έαυτού καθαρίσωσιν άπό παντό μολυσμού.

Καί σοί ούν άπαντα έπισκοτεϊ, καθάπερ ύλη έπιφορά έπάν γένηται τοί όφθαλμοί προ τό μή δύνασθαι άτενίσαι τό φω τού ήλιου- ούτω καί σοί, ώ άνθρωπε, έπισκοτούσιν αί άσέβειαι προ τό μή δύνασθαί σε όράν τόν θεόν.

Έρεί ούν μοι- "Σύ ό βλέπων διήγησαί μοι τό είδο τού θεού." άκουε, ώ άνθρωπε- τό μέν είδο τού θεού άρρητον καί άνέκφραστόν έστιν, μή δυνάμενον όφθαλμοί σαρκίνοι όραθήναι. δόξη γάρ έστιν αχώρητο , μεγέθει άκατάληπτο , ύψει άπερινόητο , ίσχύϊ άσύγκριτο , σοφίμ άσυμβίβαστο , άγαθωσύνη άμίμητο , καλοποιΐα άνεκδιήγητο . είγάρ φω αύτόν εϊπω, ποίημα αύτού λέγω- είλόγον εϊπω, άρχήν αύτού λέγω- νούν έάν εϊπω, φρόνησιν αύτού λέγω- πνεύμα έάν εϊπω, άναπνοήν αύτού λέγω- σοφίαν έάν εϊπω, γέννημα αύτού λέγω- ϊσχυν έάν εϊπω, κράτο αύτού λέγω- δύναμιν έάν εϊπω, ένέργειαν αύτού λέγω- πρόνοιαν έάν εϊπω, άγαθωσύνην αύτού λέγω- βασιλείαν έάν εϊπω, δόξαν αύτού λέγω- κύριον έάν εϊπω, κριτήν αύτόν λέγω- κριτήν έάν εϊπω, δίκαιον αύτόν λέγω- πατέρα έάν εϊπω, τά πάντα αύτόν λέγω- πύρ έάν εϊπω, τήν οργήν αύτού λέγω.

Έρεϊ ούν μοι- "Όργίζεται θεό ;" μάλιστα- οργίζεται τοϊ τά φαύλα πράσσουσιν, άγαθό δέ καί χρηστό καί οίκτίρμων έστιν έπί τού *αγαπώντα* καί φοβουμένου αύτόν- παιδευτή γάρ έστιν τών θεοσεβών καί πατήρ τών δικαίων, κριτή δέ καί κολαστή τών άσεβών. Άναρχο δέ έστιν, ότι άγένητό έστιν- *αναλλοίωτο* δέ, καθότι *αθάνατό* έστιν. θεό δέ λέγεται διά τό τεθεικέναι τά πάντα έπί τή έαυτού άσφαλείμ, καί διά τό θέειν- τό δέ θέειν έστιν τό τρέχειν καί κινεϊν καί ένεργεϊν καί τρέφειν καί προνοεϊν καί κυβερνάν καί ζωοποιεϊν τά πάντα, κύριο δέ έστιν διά τό κυριεύειν αύτόν τών όλων, πατήρ δέ διά τό είναι αύτόν προ τών όλων, δημιουργό δέ καί

ποιητή διά τό αύτόν είναι κτίστην καί ποιητήν τών όλων, ύψιστο δέ διά τό είναι αύτόν άνώτερον τών πάντων, παντοκράτωρ δέ ότι αύτό τά πάντα κρατεί καί έμπεριέχει.

Τά γάρ ύψη τών ούρανών καί τά βάθη τών άβύσσων καί τά πέρατα τή οικουμένη έν τή χειρί αύτού έστιν, καί ούκ έστιν τόπο τή καταπαύσεω αύτού. ούρανοί μέν γάρ έργον αύτού είσιν, γή ποίημα αύτού έστιν, θάλασσα κτίσμα αύτού έστιν, άνθρωπο πλάσμα καί είκών αύτού έστιν, ήλιο καί σελήνη καί άστέρε στοιχεία αύτού είσιν, ει σημεία καί ει καιρού καί ει ήμέρα καί ει ένιαυτού γεγονότα, προ ύπηρεσίαν καί δουλείαν άνθρώπων· καί τά πάντα ό θεό έποίησεν έξ ούκ όντων ει τό είναι, ίνα διά τών έργων γινώσκηται καί νοηθή τό μέγεθο αύτού.

Καθάπερ γάρ ψυχή έν άνθρώπῳ ού βλέπεται, άόρατο ούσα άνθρώποι , διά δέ τή κινήσεω τού σώματο νοείται ή ψυχή, ούτω έχοι άν καί τόν θεόν μή δύνασθαι όραθήναι ύπό οφθαλμών άνθρωπίνων, διά δέ τή προνοία καί τών έργων αύτού βλέπεται καί νοείται, ον τρόπον γάρ καί πλοίον θεασάμενό τι έν θαλάσση κατηρτισμένον καί τρέχον καί κατερχόμενον ει λιμένα δήλον ότι ήγήσεται είναι έν αύτῳ κυβερνήτην τόν κυβερνώντα *αυτό*, ούτω δει νοειν είναι τόν θεόν κυβερνήτην τών όλων, είκαί ού θεωρείται όφθαλμοί σαρκίνοι διά τό αύτόν άχώρητον είναι, είγάρ τῳ ήλίῳ έλαχίστω όντι στοιχείῳ ού δύναται άνθρωπο άτενίσαι διά τήν ύπερβάλλουσαν θέρμην καί δύναμιν, πώ ούχί μάλλον τή τού θεού δόξη άνεκφράστῳ ούση άνθρωπο θνητό ού δύναται άντωπήσαι; ον τρόπον γάρ ·όα, έχουσα φλοιόν τόν περιέχοντα αύτήν, ένδον έχει μονά καί θήκα πολλά διαχωριζομένα διά ύμένων καί πολλού κόκκου έχει τού έν αύτή κατοικούντα , ούτω ή πάσα κτίσι περιέχεται ύπό πνεύματο θεού, καί τό πνεύμα τό περιέχον σύν τή κτίσει περιέχεται ύπό χειρό θεού· ώσπερ ούν ό κοκκο τή ·όα ένδον κατσικών ού δύναται όράν τά έξω τού λέπου , αύτό ών ένδον, ούτω ούδέ άνθρωπο έμπεριεχόμενο μετά πάση τή κτίσεω ύπό χειρό θεού ού δύναται θεωρείν τόν θεόν.

Είτα βασιλεύ μέν έπίγειο πιστεύεται είναι, καίπερ μή πάσιν βλεπόμενο , διά δέ νόμων καί διατάξεων αύτού καί έξουσιών καί

δυνάμεων και εικόνων νοείται, τόν δέ θεόν ού βούλει συ νοείσθαι διά έργων και δυνάμεων;

Κατανόησαν, ώ άνθρωπε, τά έργα αύτού, καιρών μέν κατά χρόνου άλλαγήν καί άέρων τροπά , στοιχείων τόν εύτακτον δρόμον, ήμερων τε καί νυκτών καί μηνών καί ένιαυτών τήν εύτακτον πορείαν, σπερμάτων τε καί φυτών καί καρπών τήν διάφορον καλλονήν, τήν τε πολυποίκιλαν γονήν κτηνών τετραπόδων καί πετεινών καί ερπετών καί νηκτών, ένύδρων τε καί έναλίων, ή τήν έν αύτοι τοί ζώοι δεδομένην σύνεσιν προ τό γεννάν καί έκτρέφειν, ούκ ει ιδίαν χρήσιν, άλλά ει τό έχειν τόν άνθρωπον, τήν τε πρόνοιαν ήν ποιείται ό θεό έτοιμάζων τροφήν πάση σαρκί, ή τήν ύποταγήν ήν ώρικεν ύποτάσσεσθαι τά πάντα τή άνθρωπότητι, πηγών τε γλυκερών καί ποταμών άενάων ·ύσιν, δρόσων τε καί όμβρων καί ύετών τήν κατά καιρού γινομένην έπιχορηγίαν, τήν ούρανίων παμποίκιλον κίνησιν, Εωσφόρον άνατέλλοντα μέν καί προσημαίνοντα έρχεσθαι τόν τέλειον φωστήρα, σύνδεσμόν τε Πλείαδο καί Ώρίωνο , Άρκτούρόν τε καί τήν λοιπών άστρων χορείαν γινομένην έν τώ κύκλω τού ούρανού, οι ή πολυποίκιλο σοφία τού θεού πάσιν ίδια ονόματα κέκληκεν.

Ούτο θεό μόνο ό ποιήσα έκ σκότου φώ , ό έξαγαγών φώ έκ θησαυρών αύτού, ταμειά τε νότου καί θησαυρού άβύσσου καί όρια θαλασσών χιόνων τε καί χαλαζών θησαυρού , συνάγων ύδατα έν θησαυροί άβύσσου καί συνάγων τό σκότο έν θησαυροί αύτού καί έξάγων τό φώ τό γλυκύ καί τό ποθεινόν καί έπιτερπέ έκ θησαυρών αύτού, άνάγων νεφέλα έξ εσχάτου τή γή καί άστραπά πληθύνων ει ύετόν, ό άποστέλλων τήν βροντήν ει φόβον καί προκαταγγέλλων τόν κτύπον τή βροντή διά τή άστραπή , ίνα μή ψυχή αίφνιδίω ταραχθείσα έκψύξη, άλλά μήν καί τή άστραπή τή κατερχομένη έκ τών ούρανών τήν αύτάρκειαν έπιμετρών προ τό μή έκκαύσαι τήν γην εί γάρ λάβοι τήν κατεξουσίαν ή
άστραπή, έκκαύσει τήν γήν, εί δέ καί ή βροντή, καταστρέψει τά έν αύτή.

Ούτό μου θεό ό τών όλων κύριο , ό τανύσα τόν ούρανόν μόνο καί θεί τό εύρο τή ύπ' ούρανόν, ό συνταράσσων

τό κύτο   τή   θαλάσση   και ήχων τά κύματα αύτή , ό
δεσπόζων τού κράτου   αύτή   και τόν σάλον τών κυμάτων
καταπραύνων, ό θεμελιώσα   τήν γήν έπί τών ϋδάτων καί
δού   πνεύμα τό τρέφον αύτήν, ού ή πνοή ζωογονεί τό πάν, ό   εάν
συσχή τό πνεύμα παρ' έαυτφ έκλείψει τό πάν.

Τούτον λαλεί , άνθρωπε, τούτου τό πνεύμα άναπνεί , τούτον άγνοεί . τούτο δέ σοι συμβέβηκεν διά τήν τύφλωσιν τή   ψυχή   και πήρωσιν τή   καρδία   σου. άλλά εί βούλει, δύνασαι θεραπευθήναι· έπίδο   σεαυτόν τφ ίατρφ και παρακεντήσει σου τού   οφθαλμού τή   ψυχή   καί τή   καρδία . τι   έστιν ό ιατρό ; ό θεό , ό θεραπεύων καί ζωοποιών διά τού λόγου καί τή   σοφία , ό θεό   διά τού λόγου αύτού καί τή   σοφία   έποίησε τά πάντα· τφ γάρ λόγω αύτού έστερεώθησαν οί ούρανοί καί τφ πνεύματι αύτού πάσα ή δύναμι   αύτών. κρατίστη έστιν ή σοφία αύτού· ό θεό   τή σοφίμ έθεμελίωσε τήν γήν, ήτοίμασε δέ ούρανού   φρονή-σει, έν αίσθήσει άβυσσοι έρράγησαν, νέφη δέ έρρύησαν δρόσου .

Εί ταύτα νοεί , άνθρωπε, άγνώ   καί όσίω   καί δικαίω   ζών, δύνασαι όράν τόν θεόν, προ παντό   δέ προηγείσθω σου έν τή καρδία πίστι   καί φόβο   ό τού θεού, καί τότε συνήσει   ταύτα. *όταν* άπόθη τό θνητόν καί ένδύση τήν άφθαρσίαν, τότε όψη κατά άζίαν τόν θεόν, άνεγείρει γάρ σου τήν σάρκα άθάνατον σύν τή ψυχή ό θεό · καί τότε όψη γενόμενο   άθάνατο   τόν άθάνατον, εάν νύν πιστεύση   αύτφ καί τότε έπιγνώση ότι άδίκω   κατελάλησα   αύτού.

Αλλά άπιστεί   νεκρού   έγείρεσθαι. *όταν* έσται, τότε πιστεύσει θέλων καί μή θέλων· καί ή πίστι   σου ει   άπιστίαν λογισθήσεται, εάν μή νύν πιστεύση . πρό   τί δέ καί άπιστεί ; ή ούκ οίδα   ότι άπάντων πραγμάτων ή πίστι   προηγείται; τί   γάρ δύναται θερίσαι γεωργό , εάν μή πρώτον πιστεύση τό σπέρμα τή γή; ή τί   δύναται διαπεράσαι τήν θάλασσαν, εάν μή πρώτον έαυτόν πιστεύση τφ πλοία) καί τφ κυβερνήτη; τί   δέ κάμνων δύναται θεραπευθήναι, εάν μή πρώτον έαυτόν πιστεύση τφ ίατρφ; ποιαν δέ τέχνην ή έπιστήμην δύναται τι   μαθείν, εάν μή πρώτον έπιδφ έαυτόν καί πιστεύση τφ διδασκάλω; εί ούν γεωργό   πιστεύει τή γή καί ό πλέων τφ πλοίψ, καί ό κάμνων τφ ίατρφ, σύ ού βούλει έαυτόν πιστεύσαι τφ θεφ,

τοσούτου   άρραβώνα   έχων παρ' αύτού; πρώτον μέν ότι έποίησεν σε έξ ούκ οντο   ει   τό είναι, είγάρ ό πατήρ σου ούκ ήν ούδέ ή μήτηρ, πολύ μάλλον ούδέ σύ ή   ποτέ, καί έπλασέν σε έξ ύγρά ούσία   μικρά   καί έλαχίστη   -ανίδο , ήτι   ούδέ αύτή ήν ποτέ· καί προήγαγέν σε ό θεό   ει   τόνδε τόν βίον. είτα πιστεύει   τά ύπό άνθρώπων γινόμενα άγάΛματα θεού   είναι καί άρετά   ποιείν. τφ δέ ποιήσαντί σε θεφ άπιστεί   δύνασθαί σε καί μεταξύ ποιήσαι;

Καί τά μέν ονόματα ών φή   σέβεσθαι θεών όνόματά έστιν νεκρών άνθρώπων. καί τούτων τίνων καί ποταπών; ούχί Κρόνο   μέν τεκνοφάγο   εύρίσκεται καί τά εαυτού τέκνα άναλίσκων; εί δέ καί Δία τόν παίδα αύτού είποι , κατάμαθε κάκείνου τά   πράξει καί τήν άναστροφήν. πρώτον μέν έν Ίδη ύπό αίγό   άνετράφη, καί ταύτην σφάξα   κατά τού   μύθου   καί έκδείρα   έποίησεν έαυτφ ένδυμα, τά   δέ Λοιπά   πράξει   αύτού, περί τε άδελφοκοιτία   καί μοιχεία   καί παιδοφθορία , άμεινον Όμηρο   καί οί Λοιποί ποιηταί περί αύτού έξηγούνται. τί μοι τό Λοιπόν καταΛέγειν περί τών υιών αύτού, ΉρακΛέα μέν εαυτόν καύσαντα, Διόνυσον δέ μεθύοντα καί μαινόμενον, καί Απόλλωνα τόν Αχιλλέα δεδιότα καί φεύγοντα καί τή   Δάφνη   έρώντα καί τόν Υακίνθου μόρον άγνοούντα, ή Αφροδίτην τήν τιτρωσκομένην, καί Άρεα τόν βροτοΛοιγόν, έτι δέ καί ίχώρα -έοντα τούτων τών Λεγομένων θεών;

Καί ταύτα μέν μέτριον είπείν, όπου γε θεό   εύρίσκεται μεμελισμένο   ό καλούμενο   Όσιρι , ού καί κατ' έτο   γίνονται τελεταί ώ άποΛΛυμένου καί εύρισκομένου καί κατά μέΛο   ζητουμένου· ούτε γάρ εί άπόλλυται νοείται, ούτε εί εύρίσκεται δείκνυται. τί δέ μοι Λέγειν Άττιν άποκοπτόμενον ή Άδωνιν έν ύΛη -εμβόμενον καί κυνηγετούντα καί τιτρωσκόμενον ύπό συό , ή ΑσκΛηπιόν κεραυνούμενον, καί Σάραπιν τόν άπό Σινώπη   φυγάδα ει   Αλεξάνδρειαν γεγονότα, ή τήν Σκυθίαν Άρτεμιν καί αύτήν φυγάδα γεγονυίαν καί άνδροφόνον καικυνηγέτιν καί τού Ένδυμίωνο   έρασθείσαν;

Ταύτα γάρ ούχ ήμεί   φαμεν, άλλά οί καθ' ύμά   συγγραφεί   καί ποιηταί κηρύσσουσιν.

Τί μοιΛοιπόν καταΛέγειν τό πλήθο   ών σέβονται ζώων Αιγύπτιοι, έρπετών τε καί κτηνών καί θηρίων καί πετεινών καί ένύδρων νηκτών, έτι δέ καί ποδόνιπτρα καί ήχου   αισχύνη ; εί δέ καί

Του άγιου Ἰουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρο προ Ἕλληνα

Ἕλληνα εἴποι καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, σέβονται λίθου καὶ ξύλα καὶ τὴν λοιπὴν ὕλην, ὡ ἔφθημεν εἰρηκέναι, ἀπεικονίσματα νεκρῶν ἀνθρώπων. Φειδία μὲν γὰρ εὑρίσκεται ἐν Πείσῃ ποιῶν Ἠλεῖοι τὸν Ὀλύμπιον Δία, καὶ Ἀθηναῖοι ἐν ἀκροπόλει τὴν Ἀθηνᾶν. Πεύσομαι δέ σου κἀγώ, ὦ ἄνθρωπε, πόσοι Ζῆνε εὑρίσκονται· Ζεὺ μὲν γὰρ ἐν πρώτοι προσαγορεύεται Ὀλύμπιο καὶ Ζεὺ Λατεάριο καὶ Ζεὺ Κάσσιο καὶ Ζεὺ Κεραύνιο καὶ Ζεὺ Προπάτωρ καὶ Ζεὺ Παννύχιο καὶ Ζεὺ Πολιοῦχο καὶ Ζεὺ Καπετώλιο . καὶ ὁ μὲν Ζεὺ παῖ Κρόνου, βασιλεὺ Κρητῶν γενόμενο , ἔχει τάφον ἐν Κρήτῃ· οἱ δὲ λοιποὶ ἴσω οὐδὲ ταφῆ κατηξιώθησαν. εἰ δὲ καὶ εἴποι τὴν μητέρα τῶν λεγομένων θεῶν, μὴ μοι γένοιτο διὰ στόματο τὰ πράξει αὐτῆ ἐξειπεῖν (ἀθέμιτον γὰρ ἡμῖν τὰ τοιαῦτα καὶ ὀνομάζειν), ἢ τῶν θεραπόντων αὐτῆ τὰ πράξει ὑφ' ὧν θεραπεύεται, ὁπόσα τε τέλη καὶ εἰσφορὰ παρέχει τῷ βασιλεῖ αὐτή τε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῆ .
Οὐ γάρ εἰσιν θεοί, ἀλλὰ εἴδωλα, καθὼ προειρήκαμεν, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων καὶ δαιμόνια ἀκάθαρτα. γένοιντο δὲ τοιοῦτοι οἱ ποιοῦντε αὐτὰ καὶ οἱ ἐλπίζοντε ἐπ' αὐτοῖ .

Τοιγαροῦν μᾶλλον τιμήσω τὸν βασιλέα, οὐ προσκυνῶν αὐτῷ, ἀλλὰ εὐχόμενο ὑπὲρ αὐτοῦ. θεῷ δὲ τῷ ὄντω θεῷ καὶ ἀληθεῖ προσκυνῶ, εἰδὼ ὅτι ὁ βασιλεὺ ὑπ' αὐτοῦ γέγονεν. ἐρεῖ οὖν μοι· "Διὰ τί οὐ προσκυνεῖ τὸν βασιλέα;" ὅτι οὐκ εἰ τὸ προσκυνεῖσθαι γέγονεν, ἀλλὰ εἰ τὸ τιμᾶσθαι τῇ νομίμῳ τιμῇ, θεὸ γὰρ οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ἄνθρωπο , ὑπὸ θεοῦ τεταγμένο , οὐκ εἰ τὸ προσκυνεῖσθαι, ἀλλὰ εἰ τὸ δικαίω κρίνειν. τρόπῳ γάρ τινι παρὰ θεοῦ οἰκονομίαν πεπίστευται· καὶ γὰρ αὐτὸ οὐ ἔχει ὑφ' ἑαυτὸν τεταγμένου οὐ βούλεται βασιλεῖ καλεῖσθαι· τὸ γὰρ βασιλεὺ αὐτοῦ ἐστιν ὄνομα, καὶ οὐκ ἄλλω ἐξὸν ἐστιν τοῦτο καλεῖσθαι· οὕτω οὐδὲ προσκυνεῖσθαι ἀλλ' ἢ μόνω θεῷ.
Ὥστε κατὰ πάντα πλανᾶσαι, ὦ ἄνθρωπε, τὸν δὲ βασιλέα τίμα εὐνοῶν αὐτῷ, ὑποτασσόμενο αὐτῷ, εὐχόμενο ὑπὲρ αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ ποιῶν ποιεῖ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, λέγει γὰρ ὁ νόμο ὁ τοῦ θεοῦ· "Τίμα υἱὲ θεὸν καὶ βασιλέα, καὶ μηδένι αὐτῶν ἀπειθὴ ἧ · ἐξαίφνη γὰρ τίσονται τοὺ ἐχθροὺ αὐτῶν."

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο   πρό   Έλληνα

Περί δέ του σε καταγελάν μου, καλούντά με χριστιανόν, ούκ οίδα   ό Λέγει , πρώτον μέν ότι τό χριστόν ήδύ καί εύχρηστον καί άκαταγέλαστόν έστιν. ποιον γάρ πλοίον δύναται εύχρηστον είναι καί σώζεσθαι, έάν μή πρώτον χρισθή; ή ποιο   πύργο   ή οικία εύμορφο   καί εύχρηστο   έστιν, έπάν ού κέχρισται; τί   δέ άνθρωπο είσελθών ει   τόνδε τόν βίον ή άθλών ού χρίεται έλαί<φ; ποιον δέ έργον ή κόσμιον δύναται εύμορφίαν έχειν, έάν μή χρισθή καί στιλβωθή; είτα άήρ μέν καί πάσα ή ύπ' ούρανόν τρόπω τινί χρίεται φωτί καί πνεύματι. σύ δέ ού βούλει χρισθήναι έλαιον θεού; τοιγαρούν ήμεί   τούτου εϊνεκεν καλούμεθα χριστιανοί ότι χριόμεθα έλαιον θεού.

Αλλά καί τό άρνείσθαί σε νεκρού   έγείρεσθαι· φή   γάρ· "Δείξόν μοι κάν ένα έγερθέντα έκ νεκρών, ϊνα ιδών πιστεύσω"· πρώτον μέν τί μέγα, εί θεασάμενο   τό γεγονό   πιστεύση ; είτα πιστεύει   μέν Ήρακλέα καύσαντα έαυτόν ζήν καί Ασκληπιόν κεραυνοθέντα έγηγέρθαι. τά δέ ύπό τού θεού σοι λεγάμενα άπιστεί ; ίσω   καί έπιδείξω σοι νεκρόν έγερθέντα καί ζώντα, καί τούτο άπιστήσει . Ό μέν ούν θεό   σοι πολλά τεκμήρια έπιδεικνυσιν ει   τό πιστεύειν αύτώ. είγάρ βούλει, κατανόησαν τήν τών καιρών καί ήμερών καί νυκτών τελευτήν, πώ   καί αύτά τελευτμ καί άνίσταται. τί δέ καί ούχί ή τών σπερμάτων καί καρπών γινομένη έξανάστασι , καί τούτο ει   τήν χρήσιν τών άνθρώπων; είγάρ τύχοι είπείν, κόκκο   σίτου ή τών λοιπών σπερμάτων, έπάν βληθή ει   τήν γήν, πρώτον άποθνήσκει καί λύεται, είτα έγείρεται καί γίνεται στάχυ . ή δέ τών δένδρων καί άκροδρύων φύσι , πώ   ούχί κατά πρόσταγμα θεού έξ άφανού   καί άοράτου κατά καιρού   προσφέρουσιν τού   καρπού ; έτι μήν ενίοτε καί στρουθίον ή τών λοιπών πετεινών, καταπιόν σπέρμα μηλέα   ή συκή   ή τίνο   έτέρου, ήλθεν έπί τινα Λόφον πετρώδη ή τάφον καί άφώδευσεν, κάκείνο δραξάμενον άνέφυ δένδρον, τό ποτέ καταποθέν καί διά τοσαύτη   θερμασία   διελθόν. ταύτα δέ πάντα ένεργει ή τού θεού σοφία, ει   τό έπιδείξαι καί διά τούτων ότι δυνατό έστιν ό θεό   ποιήσαι τήν καθολικήν άνάστασιν άπάντων άνθρώπων.

Εί δέ καί θαυμασιώτερον θέαμα θέλει   θεάσασθαι γινόμενον πρό άπόδειξιν άναστάσεω , ού μόνον τών έπιγείων πραγμάτων άλλά καί τών έν ούρανφ, κατανόησαν τήν άνάστασιν τή   σελήνη   τήν κατά

μήνα γενομένην, πώ φθίνει άποθνήσκει άνίσταται πάλιν. έτι άκουσον και έν σοί αύτῳ έργον άναστάσεω γινόμενον, κάν άγνοει , ώ άνθρωπε, ίσω γάρ ποτέ νόσω περιπεσών άπώλεσά σου τά σάρκα καί τήν ίσχύν καί τό ειδο , ελέου δέ τυχών παρά θεού καί ιάσεω πάλιν άπέλαβέ σου τό σώμα καί τό ειδο καί τήν ίσχύν· καί ώσπερ ούκ έγνω πού έπορεύθησάν σου αί σάρκε άφανεϊ γενόμεναι, ούτω ούκ έπίστασαι ούδέ πόθεν έγένοντο ή πόθεν ήλθον. άλλά έρεί · "Έκ τροφών καί χυμών έξαιματουμένων." καλώ άλλά καί τούτο έργον θεού καί ούτω δημιουργήσαντο , καί ούκ άλλου τινό .

Μή ούν άπίστει, άλλά πίστευε, καί γάρ έγώ ήπίστουν τούτο έσεσθαι, άλλά νύν κατανοήσα αύτά πιστεύω, άμα καί έπιτυχών ίεραϊ γραφαί τών άγιων προφητών, οι καί προείπον διά πνεύματο θεού τά προγεγονότα ω τρόπω γέγονεν καί τά *ενεστώτα* τίνι τρόπω γίνεται καί τά έπερχόμενα ποια τάξει άπαρτισθήσεται. άπόδειξιν ούν λαβών τών γινομένων καί προαναπεφωνημένων ούκ άπιστώ, άλλά πιστεύω πειθαρχών θεφ· φ, εί βούλει, καί σύ ύποτάγηθι πιστεύων αύτώ, μή νύν άπιστήσα πεισθή άνιώμενο , τότε έν αίωνίοι τιμωρίαι .

Ών τιμωριών προειρημένων ύπό τών προφητών μεταγενέστεροι γενόμενοι οί ποιηταί καί φιλόσοφοι έκλεψαν έκ τών άγιων γραφών, ει τό δόγματα αύτών άξιόπιστα γενηθήναι. πλήν καί αύτοί προείπον περί τών κολάσεων τών μελλουσών έσεσθαι έπί τού άσεβεί καί άπιστου , όπω ή έμμάρτυρα πάσιν, προ τό μή είπειν τινα ότι ούκ ήκούσαμεν ούδέ έγνωμεν.

Εί δέ βούλει, καί σύ έντυχε φιλοτίμω ται προφητικαί γραφαί · καί αύταί σε τρανότερον όδηγήσουσιν προ τό έκφυγείν τά αιωνίου κολάσει καί τυχείν τών αιωνίων άγαθών τού θεού, ό γάρ δού στόμα ει τό λαλείν καί πλάσα ού ει τό άκούειν καί ποιήσα οφθαλμού ει τό όράν εξετάσει τά πάντα καί κρίνει τό δίκαιον, άποδιδού έκάστῳ κατά άξίαν τών μισθών, τοί μέν καθ' ύπομονήν διά έργων άγαθών ζητούσι τήν άφθαρσίαν δωρήσεται ζωήν αιώνιον, χαράν, ειρήνην, άνάπαυσιν καί πλήθη άγαθών, ών ούτε οφθαλμό ειδεν ούτε ού ήκουσεν ούτε έπί καρδίαν άνθρώπου άνέβη· τοι δέ άπίστοι καίκαταφρονηταί καί άπειθούσι τή άληθείμ, πειθομένοι δέ

τή άδικίψ έπάν έμφύρωνται μοιχείαι καί πορνείαι καί άρσενοκοιτίαι καί πλεονεξίαι καί ται άθεμίτοι είδωλολατρείαι, έσται οργή καί θύμο, θλίψι καί στενοχώρια- καί τό τέλο τού τοιούτου καθέξει πύρ αιώνιον.
Έπειδή προσέθηκα, ώ εταίρε, "Δείξόν μοι τόν θεόν σου", ούτό μου θεό, καί συμβουλεύω σοι φοβεΐσθαι αύτόν καί πιστεύειν αύτφ.
Έπειδή προ τούτων τών ήμερων έγένετο λόγο ήμίν, ώ άγαθώτατε Αύτόλυκε, πυθομένου σου τι μου ό θεό καί δι' ολίγου παρασχόντο σου τά ώτα τή όμιλίτχ ήμών, περί τή θεοσεβεία μου έξεθέμην σοι- έτι δέ καί άποταξάμενοι έαυτοί μετά πλείστη φιλία έπορεύθημεν έκαστο ει τόν εαυτού οίκον, καίπερ σκληρώ τά πρώτά σου έχοντο προ ήμά - οίδα γάρ καί μέμνησαι ότι ύπέλαβε μωρίαν είναι τόν λόγον ήμών. σού ούν μετά ταύτα προτρεψαμένου με, κάν ιδιώτη ώ τώ λόγω, πλήν βούλομαι σοι καί νύν διά τούδε τού συγγράμματο άκριβέστερον έπιδεΐξαι τήν ματαιοπονίαν καί ματαίαν θρησκείαν έν ή κατέχη, άμα καί δι' ολίγων τών κατά σε ιστοριών ών άναγινώσκει, ίσω δέ ούδέπω γινώσκει, τό άληθέ φανερόν σοι ποιήσαι.

Καί γάρ γέλοιόν μοι δοκεί λιθοξόου μέν καί πλάστα ή ζωγράφου ή χωνευτά πλάσσειν τε καί γράφειν καίγλύφειν καί χωνεύειν
καί θεού κατασκευάζειν, οί, έπαν γένωνται ύπό τών τεχνιτών, ούδέν αύτού ήγούνται- όταν δέ άγορασθώσιν ύπό τινων καί άνατεθώσιν ει ναόν καλούμενον ή οικόν τινα, τούτοι ού μόνον θύουσιν οί ώνησάμενοι, άλλά καί οί ποιήσαντε καί πωλήσαντε έρχονται μετά σπουδή καί παρατάξεω θυσιών τε καί σπονδών ει τό προσκυνείν αύτοί καί ήγούνται θεού αύτού, ούκ είδότε ότι τοιούτοί είσιν όποιοι καί ότε έγένοντο ύπ' αύτών ήτοι λίθο ή χαλκό, ή ξύλον ή χρώμα, ή καί έτερα τι ύλη.

Τούτο δή καί ύμίν συμβέβηκεν τοί άναγινώσκουσι τά ιστορία καί γενεαλογία τών λεγομένων θεών, όπόταν γάρ επιτυγχάνετε ται γενέσεσιν αύτών, ώ άνθρώπου αύτού νοείτε- ύστερον δέ θεού προσαγορεύετε καί θρησκεύετε αύτοί, ούκ έφιστάνοντε ούδέ συνιέντε ότι οίου αύτού άνέγνωτε γεγονέναι τοιούτοί καί έγεννή-

θησαν.

Καί τών μέν τότε θεών, εϊπερ έγεννώντο, γένεσι πολλή ηύρίσκετο. τό δέ νυν που θεών γένεσι δείκνυται; είγάρ τότε έγέννων καί έγεννώντο, δήλον ότι έχρήν καί έω του δεύρο γίνεσθαι θεού γεννητού · εί δέ μή γε, άσθενέ τό τοιούτο νοηθήσεσθαι· ή γάρ έγήρασαν, διό ούκ έτι γεννώσιν, ή άπέθανον καί ούκ έτι εισίν. εί γάρ έγεννώντο θεοί, έχρήν καί έω τού δεύρο γεννάσθαι, καθάπερ γάρ καί άνθρωποι γεννώνται· μάλλον δέ καί πλείονε θεοί ώφειλον είναι τών άνθρώπων, ώ φησιν Σίβυλλα·

Εί δέ θεοί γεννώσι καί άθάνατοίγε μένουσι,
πλείονε άνθρώπων γεγεννημένοι άν θεοίήσαν,
ούδέ τόπο στήναι θνητοΐ ούκ άν ποθ' ύπήρξεν.

εί γάρ άνθρώπων θνητών καί όλιγοχρονίων όντων τά γεννώμενα τέκνα έω τού δεύρο δείκνυται, καί ού πέπαυται τό μή γεννάσθαι άνθρώπου , διό πληθύουσι πόλει καί κώμαι, έτι μήν καί χώραι κατοικούνται, πώ ούχί μάλλον έχρήν θεού τού μή άποθνήσκοντα κατά τού ποιητά γεννάν καί γεννάσθαι, καθώ φάτε θεών γένεσιν γεγενήσθαι; προ τί δέ τότε μέν τό όρο τό καλούμενον Όλυμπο ύπό θεών κατφκείτο, νυνί δέ έρημον τυγχάνει; ή τίνο εϊνεκεν τότε μέν ό Ζεύ έν τή Ίδη κατφκει (έγινώσκετο οίκών έκεί κατά τόν Όμηρον καί τού λοιπού ποιητά) νύνι δέ άγνοείται; διά τί δέ καί ούκ ήν πανταχόσε, άλλά έν μέρειγή εύρίσκετο; ή γάρ τών λοιπών ήμέλει, ή άδύνατο ήν τού πανταχόσε είναι καί τών πάντων προνοείν. είγάρ ήν, εί τύχοι είπείν, έν τόπψ άνατολικφ, ούκ ήν έν τόπψ δυτικψ- εί δέ αύ πάλιν έν τοί δυτικοί ήν, ούκ ήν έν τοί άνατολικοί . Θεού δέ τού ύψίστου καί παντοκράτορα καί τού όντω θεού τούτο έστιν μή μόνον τό πανταχόσε είναι, άλλά καί πάντα έφοράν καί πάντων άκούειν, έτι μήν μηδέ τό έν τόπψ χωρείσθαι- εί δέ μή γε, μείζων ό χωρών τόπο αύτού εύρεθήσεται· μείζον γάρ έστιν τό χωρούν τού χωρουμένου· Θεό γάρ ού χωρείται, άλλά αύτό έστι τόπο τών όλων.

Προ τί δέ καί καταλέλοιπεν ό Ζεύ τήν Τδην; πότερον τελευτήσα , ή ούκ έτι ήρεσεν αυτώ έκείνο τό όρο ; πού δέ καί έπορεύθη; ει ούρανού ; ούχί. άλλά έρεί ει Κρήτην; ναί· όπου καί τάφο αύτφ έω τού δεύρο δείκνυται. πάλιν φήσει ει Πείσαν, ό κλέων

έω   του δεύρο τά   χεϊρα   Φειδίου.

Έλθωμεν τοίνυν έπί τά συγγράμματα τών φιλοσόφων καί ποιητών.

Ένιοι μέν τή   στοά   άρνούνται καί τό έξ όλου θεόν είναι, ή, εί καί έστιν, μηδενό   φασιν φρόντιζειν τόν θεόν πλήν εαυτού, καί ταύτα μέν παντελώ   Επικούρου καί Χρύσιππού ή άνοια άπεφήνατο. έτεροι δέ φασιν αύτοματισμόν τών πάντων είναι, καί τόν κόσμον άγένητον καί φύσιν άΐδιον, καί τό σύνολον πρόνοιαν μή ε ίναι θεού έτόλμησαν έξειπείν, άλλά θεόν είναι μόνον φασιν τήν έκάστου συνείδησιν. άλλοι δ' αύ τό δι' όλου κεχωρηκό   πνεύμα θεόν δογματίζουσιν.

Πλάτων δέ καί οί τή   αίρέσεω   αύτού θεόν μέν όμολογούσιν άγένητον καί πατέρα καί ποιητήν τών όλων είναι- είτα ύποτίθενται θεόν καί ύλην άγένητον καί ταύτην φασιν συνηκμακέναι τφ θεφ. εί δέ θεό   άγένητο   καί ύλη άγένητο , ούκ έτι ό θεό   ποιητή   τών όλων έστιν κατά τού   Πλατωνικού , ούδέ μήν μοναρχία θεού δείκνυται, όσον τό κατ' αύτού . έτι δέ καί ώσπερ ό θεό , άγένητο ών, καί άναλλοίωτό   έστιν, ούτω , εί καί ή ύλη άγένητο   ήν, καί άναλλοίωτο   καί ισόθεο   ήν- τό γάρ γενητόν τρεπτόν καί άλλοιωτόν, τό δέ άγένητον άτρεπτον καί άναλλοίωτον.

Τί δέ μέγα, εί ό θεό   έξ ύποκειμένη   ύλη   έποίει τόν κόσμον; καίγάρ τεχνίτη   άνθρωπο , έπάν ύλην λάβη άπό τίνο , έξ αύτή   όσα βούλεται ποιεί, θεού δέ ή δύναμι   έν τούτω φανερούται ίνα έξ ούκ όντων ποιή όσα βούλεται, καθάπερ καί τό ψυχήν δούναι καί κίνησιν ούχ έτέρου τινό   έστιν άλλ' ή μόνου θεού, καί γάρ άνθρωπο   εικόνα μέν ποιεί, λόγον δέ καί πνοήν ή αίσθησιν ού δύναται δούναι τφ ύπ' αύτού γενομένιρ. θεό   δέ τούτου πλείον τούτο κέκτηται, τό ποιεΐν λογικόν, έμπνουν, αισθητικόν, ώσπερ ούν έν τούτοι   πάσιν δυνατώτερό   έστιν ό θεό   τού άνθρώπου, ούτω   καί τό έξ ούκ όντων ποιεΐν καί πεποιηκέναι τά όντα, καί όσα βούλεται καί ώ   βούλεται.

Ώστε άσύμφωνό   έστιν ή γνώμη κατά τού   φιλοσόφου   καί συγγράφει , τούτων γάρ ταύτα άποφηναμένων, εύρίσκεται ό ποιητή   Όμηρο   έτέρμ ύποθέσει είσάγων γένεσιν ού μόνον κόσμου άλλά καί θεών, φησίν γάρ που-

> Ωκεανόν τε, θεών γένεσιν, καί μητέρα Τηθύν,
> έξ ού δή πάντε   ποταμοί καί πάσα θάλασσα.

ά δή λέγων ούκ έτι θεόν συνιστά. τί   γάρ ούκ έπίσταται τόν Ωκεανόν ύδωρ είναι; εί δέ ύδωρ, ούκ άρα θεό , ό δέ θεό , εί τών όλων ποιητή   έστιν, καθώ   καί έστιν, άρα καί τού ύδατο   καί τών θαλασσών κτίστη   έστίν.

Ησίοδο   δέ καί αύτό   ού μόνον θεών γένεσιν έξειπεν, άλλά καί αύτού τού κόσμου, καί τόν μέν κόσμον γενητόν είπών ήτόνησεν είπείν ύφ' ού γέγονεν. έτι μήν καί θεού   έφησεν Κρόνον καί τόν έξ αύτού Δία, Ποσειδώνά τε καί Πλούτωνα, καί τούτου   μεταγενεσ- τέρου   εύρίσκομεν τού κόσμου, έτι δέ καί τόν Κρόνον πολεμεισθαι ύπό τού Διό   τού ίδιου παιδό   ιστορεί, ούτω   γάρ φησιν·

Κάρτεϊ νικήσα   πατέρα Κρόνον· εύ δέ έκαστα
άθανάτοι   διέταξεν όμω   καί έπέφραδε τιμά .

είτα έπιφέρει λέγων τά   τού Διό   θυγατέρα , α   καί Μούσα προσαγορεύει, ών ικέτη   εύρίσκεται βουλόμενο   μαθείν παρ' αύτών τίνι τρόπψ τά πάντα γεγένηται. λέγει γάρ·

Χαίρετε, τέκνα Διό , δότε δ' ίμερόεσσαν άοιδήν.
κλείετε δ' άθανάτων μακάρων γένο   αίέν έόντων,
οΐγή   έξεγένοντο καί ούρανού άστερόεντο ,
νυκτό   τε δνοφερή , ού   άλμυρό   έτρεφε πόντο ,
είπατε δ' ώ   τά πρώτα θεοί καί γαια γένοντο,
καί ποταμοί καί πόντο   άπείριτο , οιδματι θύων,
άστρα τε λαμπετόωντα καί ούρανό   εύρύ   ύπερθεν,
ώ   τ' άφενο   δάσσαντο καί ώ   τιμά   διέλοντο,
ήδέ καί ώ   τά πρώτα πολύπτυχον έσχον Όλυμπον,
ταύτά μοι έσπετε Μούσαι Ολύμπια δώματ' έχουσαι
έξ άρχή , καί είπαθ' ό τι πρώτον γένετ' αύτών.

πώ   δέ ταύτα ήπίσταντο αί Μούσαι, μεταγενέστεραι ούσαι τού κόσμου; ή πώ   ήδύναντο διηγήσασθαι τώ Ήσιόδω, όπου δή ό πατήρ αύτών ούπω γεγένηται;

Καί ύλην μέν τρόπψ τινί ύποτίθεται, καί κόσμου ποίησιν, λέγων·

Ήτοι μέν πρώτιστα χάο   γένετ', αύτάρ έπειτα
γαΓ εύρύστερνο , πάντων έδο   άσφαλέ   αίεί
άθανάτων, οΐ έχουσι κάρη νιφόεντο   Όλύμπου,
Τάρταρά τ' ήερόεντα, μυχόν χθονό   εύρυοδείη ,

ήδ' Έρο , ό κάλλιστο έν άθανάτοισι θεοίσι,
λυσιμελή , πάντων τε θεών πάντων τ' άνθρώπων
δάμναται έν στήθεσσι νόον και έπίφρονα βουλήν,
έκ Χάεο δ' Έρεβό τε μέλαινά τε Νύξ έγένοντο.
Γαία δέ τοι πρώτον μέν έγείνατο ίσον έωυτή
Ουρανόν άστερόενθ', ϊνα μιν περί πάντα καλύπτη,
όφρ' εϊη μακάρεσσι θεοι έδο άσφαλέ αίεί·
γείνατο δ' ούρεα μακρά, θεάν χαρίεντα έναύλου
Νυμφέων, αΐ ναίουσιν άν' ούρεα βησσήεντα·
ήδέ και άτρύγετον πέλαγο τέκεν οϊδματι θύον,
πόντον, άτερ φιλότητο έφιμέρου· αύτάρ έπειτα
Ούρανφ εύνηθείσα τέκ' Ωκεανόν βαθυδίνην.

καί ταύτα είπών ούδέ ούτω έδήλωσεν ύπό τίνο έγένοντο. εί γάρ έν πρώτοι ήν χάο , καί ύλη τι προύπέκειτο άγένητο ούσα, τί άρα ήν ό ταύτην μετασκευάζων καί μεταρρυθμίζων καί μεταμορφών; πότερον αύτή έαυτήν ή ύλη μετεσχημάτιζεν καί έκόσμει; ό γάρ Ζεύ μετά χρόνον πολύν γεγένηται, ού μόνον τή ύλη άλλά καί τού κόσμου καί πλήθου άνθρώπων· έτι μήν καί ό πατήρ αύτού Κρόνο , ή μάλλον ήν κύριόν τι τό ποιήσαν αύτήν, λέγω δέ θεό , ό καί κατακοσμήσα αύτήν; Έτι μήν κατά πάντα τρόπον φλυαρών εύρίσκεται καί έναντία έαυτφ λέγων. είπών γάρ γήν καί ούρανόν καί θάλασσαν έξ αύτών τού θεού βούλεται γεγονέναι, καί έκ τούτων άνθρώπου δεινοτάτου τινά συγγενεί θεών καταγγέλλει, Τιτάνων γένο καί Κυκλώπων καί Γιγάντων πληθύν, τών τε κατά Αίγυπτον δαιμόνων, ή ματαίων άνθρώπων, ώ μέμνηται Απολλωνίδη , ό καί Όράπιο έπικληθεί , έν βίβλφ τή έπιγραφομένη Σεμενουθί καί ται λοιπαί κατ' αύτόν ιστορίαι περί τε τή θρησκεία τή Αιγυπτιακή καί τών βασιλέων αύτών.

Τί δέ μοι λέγε IV τού κατά Έλληνα μύθου καί τήν έν αύτοί ματαιοπονίαν, Πλούτωνα μέν σκότου βασιλεύοντα, καίΠοσειδώνα ύπό πόντων δύνοντα καί τή Μελανίππη περιπλεκόμενον καί υιόν άνθρωποβόρον γεννήσαντα, ή περί τών τού Διό παίδων όπόσα οί συγγραφεί έτραγώδησαν; καί ότι ούτοι άνθρωποι καί ού θεοί έγεννήθησαν, τό γένο αύτών αύτοί καταλέγουσιν.

Αριστοφάνη δέ ό κωμικό έν ταί έπιγραφομέναι Όρνισιν,

έπιχειρήσα   περί τή   τού κόσμου ποιήσεω , έφη έν πρώτοι   ώόν γεγενήσθαι τήν σύστασιν τού κόσμου, λέγων·

Πρώτιστα τεκών μελανόπτερο   ώόν.

Αλλά καί Σάτυρο   ίστορών τού   δήμου   Αλεξανδρέων, άρξάμένο από Φιλοπάτορο   τού καί Πτολεμαίου προσαγορευθεντό , τούτου μηνύει Διόνυσον αρχηγέτην γεγονέναι· διό καί φυλήν ό Πτολεμαίο πρώτηV κατέστησεν. λέγει ούν ό Σάτυρο   ούτω ·

"Διονύσου και Αλθαία   τή   Θεστίου γεγενήσθαι Δηϊάνειραν, τή δέ καί Ήρακλέου   τού Διό   Ύλλον, τού δέ Κλεοδαιον, τού δέ Αριστόμαχον, τού δέ Τήμενον, τού δέ Κείσον, τού δέ Μάρωνα, τού δέ Θέστιον, τού δέ Ακοόν, τού δέ Αριστοδαμίδαν, τού δέ Καρανόν, τού δέ Κοινόν, τού δέ Τυρίμμαν, τού δέ Περδίκκαν, τού δέ Φίλιππον, τού δέ Αέροπον, τού δέ Αλκέταν, τού δέ Αμύνταν, τού δέ Βόκρον, τού δέ Μελέαγρον, τού δέ Αρσινόην, τή   δέ καί Λάγου Πτολεμαίον τόν καί Σωτήρα, τού δέ καί Βερενίκη   Πτολεμαίον τόν Φιλάδελφον, τού δέ καί Αρσινόη   Πτολεμαίον τόν Εύεργέτην, τού δέ καί Βερενίκη   τή   Μάγα τού έν Κυρήνη βασιλεύσαντο   Πτολεμαίον τόν Φιλοπάτορα. ή μέν ούν προ   Διόνυσον τοί   έν Αλεξανδρείμ βασιλεύσασιν συγγένεια ούτω   περιέχει, όθεν καί έν τή Διονυσίμ φυλή δήμοι είσιν κατακεχωρισμένοι. Αλθη'ί   άπό τή   γενομένη   γυναικό Διονύσου, θυγατρό   δέ Θεστίου, Αλθαία . Δηϊανειρί   άπό τή θυγατρό   Διονύσου καί Αλθαία , γυναικό   δέ Ήρακλέου . όθεν καί τά   προσωνυμία   έχουσιν οί κατ' αύτού   δήμοι· Αριαδνί   άπό τή θυγατρό   Μίνω, γυναικό   δέ Διονύσου, παιδό   πατροφίλη   τή μιχθείση   Διονύσω έν μορφή Πρύμνιδι, Θεστί   άπό Θεστίου τού Αλθαία   πατρό , Θοαντί   άπό Θοαντό   παιδό   Διονύσου, Σταφυλί άπό Σταφύλου υιού Διονύσου, Εύαινί   άπό Εύνόο   υιού Διονύσου, Μαρωνί   άπό Μάρωνο   υιού Αριάδνη   καί Διονύσου, ούτοι γάρ πάντε   υιοί Διονύσου."

Αλλά καί έτέραι πολλαί όνομασίαι γεγόνασιν καί είσιν έω   τού δεύρο, άπό Ήρακλέου   Ήρακλείδαι καλούμενοι, καί άπό Απόλλωνο Απολλωνίδαι καί Απολλώνιοι, καί άπό Ποσειδώνο   Ποσειδώνιοι, καί άπό Διό   Δίοι καί Διογέναι.

Καί τί μοι τό λοιπόν τό πλήθο   τών τοιούτων ονομασιών καί γενεαλογιών καταλέγειν; ώστε κατά πάντα τρόπον έμπαίζονται οί

συγγραφεί πάντε καί ποιηταί καί φιλόσοφοι λεγόμενοι, έτι μην καί οί προσέχοντε αύτοί . μύθου γάρ μάλλον καί μωρία συνέταξαν περί τών κατ' αύτού θεών· ού γάρ άπέδειξαν αύτού θεού άλλά άνθρώπου , ού μέν μεθύσου , έτέρου δέ πόρνου καί φονεί .

Αλλά καί περί τή κοσμογονία άσύμφωνα άλλήλοι καί φαύλα έξείπον. πρώτον μέν ότι τινέ άγένητόν τόν κόσμον άπεφήναντο, καθώ καί έμπροσθεν έδηλώσαμεν, καί οί μέν άγένητόν αύτόν καί άίδιον φύσιν φάσκοντε ούκ άκόλουθα ειπον τοί γενητόν αύτόν δογματίσασιν. είκασμφ γάρ ταύτα καί άνθρωπίνη έννοίμ έφθέγξαντο, καί ού κατά άλήθειαν.

Έτεροι δ' αύ ειπον πρόνοιαν είναι, καί τά τούτων δόγματα άνέλυσαν. Άρατο μέν ούν φησιν·

Έκ Διό άρχώμεσθα, τόν ούδέποτ' άνδρε έώμεν
άρρητον, μεσταί δέ Διό πάσαι μέν άγυιαί,
πάσαι δ' άνθρώπων άγοραί, μεστή δέ θάλασσα
καί λιμένε · πάντη δέ Διό κεχρήμεθα πάντε .
τού γάρ καί γένο έσμέν· ό δ' ήπιο άνθρώποισιν
δεξιά σημαίνει, λαού δ' έπί έργον έγείρει
μιμνήσκων βιότοιο· λέγει δ' ότε βώλο άρίστη
βουσί τε καί μακέλησι, Λέγει δ' ότε δεξιαί ώραι
καί φυτά γυρώσαι καί σπέρματα πάντα βαλέσθαι.

τίνι ούν πιστεύσωμεν, πότερον Αράτω ή Σοφοκλεί Λέγοντι·
Πρόνοια δ' έστιν ούδενό ,
είκή κράτιστόν ζήν όπω δύναιτό τι ;
Όμηρο δέ πάλιν τούτφ ού συνήδει. Λέγει γάρ·
Ζεύ δ' άρετήν άνδρεσσιν όφέλλει τε μινύθει τε.
καί Σιμωνίδη ·
Ούτι άνευ θεών
άρετάν Λάβεν, ού πόλι , ού βρότο ·
θεό ό παμμήτι , άπήμαντον δ' ούδέν
έστιν έν αύτοί .
όμοίω καί Εύριπίδη ·
Ούκ έστιν ούδέν χωρί άνθρώποι θεού,
καί Μένανδρο ·
Ούκ άρα φροντίζει τι ήμών ή μόνο θεό ,
καί πάλιν Εύριπίδη ·

Σώσαι γάρ όπόταν τώ θεψ δοκή,
πολλά   προφάσει   δίδωσιν ει   σωτηρίαν,
και Θέστιο -
Θεού θέλοντο   σώζη, κάν έπί -ιπό   πλέη .
και τά τοιαύτα μυρία είπόντε   άσύμφωνα έαυτοί   έξειπον. ό γούν Σοφοκλή   άπρονοησίαν εϊρων έν έτέρψ λέγει-
Θεού δέ πληγήν ούχ ύπερπηδά βροτό .
Πλήν καί πληθύν είσήγαγον ή καί μοναρχίαν ειπον, καί πρόνοιαν είναι τοί   λέγουσιν άπρονοησίαν τάναντία είρήκασιν. όθεν Εύριπίδη ομολογεί λέγων-
ΣπουδάζομεV δέ πολλ' ύπ' έλπίδων, μάτην
πόνου   έχοντε , ούδέν είδότε .
Και μή θέλοντε   όμολογούσιν τό άληθέ   μή έπίστασθαι- ύπό δαιμόνων δέ έμπνευσθέντε   καί ύπ' αύτών φυσιωθέντε   ά ειπον δι' αύτών ειπον. ήτοι γάρ οί ποιηταί, Όμηρο   δή καί Ησίοδο   ώ φασιν ύπό Μουσών έμπνευσθέντε , φαντασία καί πλάνη έλάλησαν, καί ού καθαρώ πνεύματι άλλά πλάνω. έκ τούτου δέ σαφώ   δείκνυται, εί καί οί δαιμονώντε   ένίοτε καί μέχρι τού δεύρο έξορκίζονται κατά τού ονόματο   τού όντω   θεού, καί ομολογεί αύτά τά πλάνα πνεύματα είναι δαίμονε , οί καί τότε ει   έκείνου   ένεργήσαντε , πλήν ένιοτέ τινε   τή ψυχή έκνήψαντε   έξ αύτών ειπον άκόλουθα τοί   προφήται , όπω   ει   μαρτύριον αύτοί   τε καί πάσιν άνθρώποι   περί τε θεού μοναρχία   καί κρίσεω   καί τών λοιπών ών έφασαν.

Οί δέ τού θεού άνθρωποι, πνευματοφόροι πνεύματο   άγιου καί προφήται γενόμενοι, ύπ' αύτού τού θεού έμπνευσθέντε   καί σοφισθέντε , έγένοντο θεοδίδακτοι καί όσιοι καί δίκαιοι, διό καί κατηξιώθησαν τήν άντιμισθίαν ταύτην λαβειν, όργανα θεού γενόμενοι καί χωρήσαντε   σοφίαν τήν παρ' αύτού, δι' ή   σοφία   ειπον καί τά περί τή   κτίσεω   τού κόσμου, καί τών λοιπών άπάντων. καί γάρ περί λοιμών καί λιμών καί πολέμων προείπον. καί ούχ ει   ή δύο άλλά πλείονε   κατά χρόνου   καί καιρού   έγενήθησαν παρά Έβραίοι , άλλά καί παρά Έλλησιν Σίβυλλα καί πάντε   φίλα άλλήλοι   καί σύμφωνα ε ιρήκασιν, τά τε προ αύτών γεγενημένα καί τά κατ' αύτού   γεγονότα καί τά καθ' ήμά   νυνί τελειούμενα- διό καί πεπείσμεθα καί περί τών μελλόντων ούτω   έσεσθαι, καθώ   καί τά

πρώτα άπήρτισται.

Καί πρώτον μέν συμφώνω έδίδαξαν ήμά , ότι έξ ούκ όντων τά πάντα έποίησεν. ού γάρ τι τφ θεφ συνήκμασεν· άΛΛ' αύτό έαυτού τόπο ών καί άνενδεή ών καί ύπάρχων προ τών αιώνων ήθέΛησεν άνθρωπον ποιήσαι φ γνωσθή· τούτψ ούν προητοίμασεν τόν κόσμον, ό γάρ γενητό καί προσδεή έστιν, ό δέ άγένητο ούδένο προσδειται.

Έχων ούν ό θεό τόν έαυτού Λόγον ένδιάθετον έν τοί ιδίοι σπΛάγχνοι έγέννησεν αύτόν μετά τή έαυτού σοφία έξερευξάμενο προ τών όΛων. τούτον τόν Λόγον έσχεν ύπουργόν τών ύπ' αύτού γεγενημένων, καί δι' αύτού τά πάντα πεποίηκεν. ούτο Λέγεται άρχή, ότι άρχει καί κυριεύει πάντων τών δι' αύτού δεδημιουργημένων. ούτο ούν, ών πνεύμα θεού καί άρχή καί σοφία καί δύναμι ύψίστου, κατήρχετο ει τού προφήτα καί δι' αύτών έΛάΛει τά περί τή ποιήσεω τού κόσμου καί τών Λοιπών άπάντων. ού γάρ ήσαν οί προφήται ότε ό κόσμο έγίνετο, άΛΛ' ή σοφία ή τού θεού ή έν αύτφ ούσα καί ό Λόγο ό άγιο αύτού ό άεί συμπαρών αύτφ. διό δή καί διά ΣοΛομώνο προφήτου ούτω Λέγει· "Ήνίκα δ' ήτοίμασεν τόν ούρανόν, συμπαρήμην αύτφ, καί ώ ισχυρά έποίει τά θεμέΛια τή γή , ήμην παρ' αύτφ άρμόζουσα." Μωσή δέ ό καί ΣοΛομώνο προ ποΛΛών έτών γενόμενο , μάΛΛον δέ ό Λόγο ό τού θεού ώ δι' οργάνου δι' αύτού φησιν· "Έν άρχή έποίησεν ό θεό τόν ούρανόν καί τήν γήν." πρώτον άρχήν καί ποίησιν ώνόμασεν, είθ' ούτω τόν θεόν συνέστησεν· ού γάρ άργώ χρή καί έπί κενφ θεόν όνομάζειν. προήδειγάρ ή θεία σοφία μέΛΛειν φΛυαρείν τινα καί πΛηθύν θεών όνομάζειν τών ούκ όντων. όπω ούν ό τφ όντι θεό διά έργων νοηθή, καί ότι έν τφ Λογά) αύτού ό θεό πεποίηκεν τόν ούρανόν καί τήν γήν καί τά έν αύτοί , έφη· "Έν άρχή έποίησεν ό θεό τόν ούρανόν καί τήν γήν." είτα είπών τήν ποίησιν αύτών δηΛοί ήμίν· "Ή δέ γή ήν άόρατο καί *ακατασκεύαστο* καί σκότο έπάνω τή άβύσσου, καί πνεύμα θεού έπεφέρετο έπάνω τού ύδατο ."

Ταύτα έν πρώτοι διδάσκει ή θεία γραφή, τρόπψ τινίύΛην γενητήν, ύπό τού θεού γεγονυΐαν, άφ' ή πεποίηκεν καί δεδημιούργηκεν ό θεό τόν κόσμον.

Αρχή δέ τή ποιήσεω φω έστιν, έπειδή τά κοσμούμενα τό φω φανεροί, διό Λέγει· "Καί ειπεν ό θεό · Γενηθήτω φω . καί έγένετο φω . καί ïδεν ό θεό τό φω ότι *καλόν."* δηλονότι καλόν άνθρώπψ γεγονό .

"Καί διεχώρισεν άνά μέσον τού φωτό καί άνά μέσον τού σκότου , καί έκάλεσεν ό θεό τό φω ήμέραν, καί τό σκότο έκάλεσε νύκτα, καί έγένετο έσπέρα καί έγένετο πρωί, ήμέρα μία. καί ειπεν ό θεό · Γενηθήτω στερέωμα έν μέσψ τού ύδατο , καί έστω διαχωρίζον άνά μέσον ύδατο καί ύδατο . καί έγένετο ούτω , καί έποίησεν ό θεό τό στερέωμα, καί διεχώρισεν άνά μέσον τού ύδατο ό ήν ύποκάτω τού στερεώματο , καί άνά μέσον τού ύδατο τού έπάνω τού στερεώματο , καί έκάλεσεν ό θεό τό στερέωμα ούρανόν· καί ïδεν ό θεό ότι καλόν, καί έγένετο έσπέρα καί έγένετο πρωί, ήμέρα δευτέρα. καί ειπεν ό θεό · Συναχθήτω τό ύδωρ τό ύποκάτω τού ούρανού ει συναγωγήν μίαν, καί όφθήτω ή ξηρά, καί έγένετο ούτω , καί συνήχθη τό ύδωρ ει τά συναγωγά αύτών, καί ώφθη ή ξηρά, καί έκάλεσεν ό θεό τήν ξηράν γην, καί τά συστήματα τών ύδάτων έκάλεσεν θαλάσσα . καί ïδεν ό θεό ότι καλόν, καί ειπεν ό θεό · Βλαστησάτω ή γή βοτάνην χόρτου σπεϊρον σπέρμα κατά γένο καί καθ' ομοιότητα, καί ξύλον κάρπιμον ποιούν κάρπον, ού τό σπέρμα αύτού έν αύτψ ει ομοιότητα, καί έγένετο ούτω , καί έξήνεγκεν ή γή βοτάνην χόρτου σπεϊρον σπέρμα κατά γένο , καί ξύλον κάρπιμον ποιούν κάρπον, ού τό σπέρμα έν αύτψ κατά γένο έπί τή γή . καί ïδεν ό θεό ότι καλόν, καί έγένετο έσπέρα καί έγένετο πρωί, ήμέρα τρίτη, καί ειπεν ό θεό · Γενηθήτωσαν φωστήρε έν τψ στερεώματι τού ούρανού, ει φαύσιν έπί τή γή καί διαχώριζειν άνά μέσον τή ήμέρα καί άνά μέσον τή νυκτό , καί έστωσαν ει σημεία καί ει καιρού καί ει ήμέρα καί ει ένιαυτού , καί έστωσαν ει φαύσιν έν τψ στερεώματι τού ούρανού φαίνειν έπί τή γή . καί έγένετο ούτω , καί έποίησεν ό θεό τού δύο φωστήρα τού μεγάλου , τόν φωστήρα τόν μέγαν ει άρχά τή ήμέρα , καί τόν φωστήρα τόν έλάσσω ει άρχά τή νυκτό , καί τού άστέρα . καί έθετο αύτού ό θεό έν τψ στερεώματι τού ούρανού, ώστε φαίνειν έπί τή γή , καί άρχειν τή ήμέρα καί τή νυκτό , καί διαχωρίζειν άνά μέσον τού φωτό καί άνά μέσον τού σκότου , καί ïδεν ό θεό ότι καλόν.

καί έγένετο εσπέρα καί έγένετο πρωί, ήμερα τετάρτη. καί ειπεν ό θεό · Έξαγαγέτω τά ϋδατα ερπετά ψυχών ζωσών καί πετεινά πετάμενα έπί τή γή κατά τό στερέωμα του ούρανού. καί έγένετο ούτω , καί έποίησεν ό θεό τά κήτη τά μέγαλα καί πάσαν ψυχήν ζώων ερπετών, ά έξήγαγεν τά υδατα κατά γένη αύτών, καί πάν πετεινόν πτερωτόν κατά γένο , καί ϊδεν ό θεό ότι καλά, καί εύλόγησεν αύτά ό θεό λέγων· Αύξάνεσθε καί πληθύνεσθε, καί πληρώσατε τά υδατα τή θαλάσση , καί τά πετεινά πληθυνέτω έπί τή γή . καί έγένετο εσπέρα καί έγένετο πρωί, ή μέρα πέμπτη, καί ειπεν ό θεό · Έξαγαγέτω ή γή ψυχήν ζώσαν κατά γένο , τετράποδα καί ερπετά καί θηρία τή γή κατά γένο , καί έγένετο ούτω , καί έποίησεν ό θεό τά θηρία τή γή κατά γένο καί τά κτήνη κατά γένο , καί πάντα τά έρπετά τή γή . καί ιδεν ό θεό ότι καλόν, καί ειπεν ό θεό · Ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ήμετέραν καί καθ' όμοίωσιν, καί άρχέτωσαν τών ιχθύων τή θαλάσση καί τών πετεινών τού ούρανού καί τών κτηνών καί πάση τή γή καί πάντων τών ερπετών τών έρπόντων έπί τή γή . καί έποίησεν ό θεό τόν άνθρωπον, κατ' εικόνα θεού έποίησεν αυτόν, άρσεν καί θήλυ έποίησεν αύτού . καί εύλόγησεν αύτού ό θεό λέγων· Αύξάνεσθε καί πληθύνεσθε, καί πληρώσατε τήν γήν, καί κατακυριεύσατε αύτή , καί άρχετε τών ιχθύων τή θαλάσση καί τών πετεινών τού ούρανού καί πάντων τών κτηνών καί πάση τή γή καί πάντων τών ερπετών τών έρπόντων έπί τή γή . καί ειπεν ό θεό · Ιδού δέδωκα ύμίν πάν χόρτον σπόριμον σπείρον σπέρμα, ό έστιν έπάνω πάση τή γή καί πάν ξύλον, ό έχει έν αύτφ καρπόν σπέρματο σπορίμου, ύμιν έσται ει βρώσιν, καί πάσιν τοί θηρίοι τή γή καί πάσιν τοι πετεινοί τού ούρανού καί παντί έρπετώ έρποντι έπί τή γή , ό έχει έν αύτώ πνοήν ζωή , πάντα χόρτον χλωρόν ει βρώσιν. καί έγένετο ούτω , καί ίδεν ό θεό πάντα όσα έποίησεν, καί ιδού καλά λίαν, καί έγένετο έσπέρα καί έγένετο πρωί, ή μέρα έκτη, καί συνετελέσθησαν ό ούρανό καί ή γή καί πά ό κόσμο αύτών. καί συνετέλεσεν ό θεό έν τή ήμέρμ τή έκτη τά έργα αύτού ά έποίησεν, καί κατέπαυσεν έν τή ήμέρμ τή έβδομη άπό πάντων τών έργων αύτού ών έποίησεν. καί εύλόγησεν ό θεό τήν ή μέραν τήν έβδόμην, καί ήγίασεν αύτήν, ότι έν αύτή κατέπαυσεν απο πάντων τών έργων αύτού ών ήρξατο ό θεό ποιήσαι."

Τή μέν ούν έξαημέρου ούδεί ανθρώπων δυνατό κατ' άξίαν τήν έξήγησιν και τήν οικονομίαν πάσαν έξειπείν, ούδέ εί μυρία στόματα έχοι και μυρία γλώσσα άλλ' ούδέ εί μυρίοι έτεσιν βιώσει τι έπιδημών έν τφδε τώ βίω, ούδέ ούτω έσται ικανό προ ταύτα άξίω τι είπείν, διά τό ύπερβάλλον μέγεθο καί τόν πλούτον τή σοφία τού θεού τή ούση έν ταύτη τή προγεγραμμένη έζαημέρω.

Πολλοί μέν ούν τών συγγραφέων έμιμήσαντο καίήθέλησαν περί τούτων διήγησιν ποιήσασθαι, καίτοι λαβόντε έντευθεν τά άφορμά , ήτοι περί κόσμου κτίσεω ή περί φύσεω άνθρώπου, καί ούδέ τό τυχόν έναυσμα άξιόν τι τή αληθεια έξείπον. δοκεί δέ τά ύπό τών φιλοσόφων ή συγγραφέων καί ποιητών είρημένα άξιόπιστα μέν είναι, παρά τό φράσει κεκαλλιωπίσθαι· μωρό δέ καί κενό ό λόγο αύτών δείκνυται, ότι πολλή μέν πληθύ τή φλυαρία αύτών έστιν, τό τυχόν δέ τή άληθεία έν αύτοί ούχ εύρίσκεται. καί γάρ εί τι δοκεί άληθέ δι' αύτών έκπεφωνήσθαι, σύγκρασιν έχειτή πλάνη, καθάπερ φάρμακόν τι δηλητήριον συγκραθέν μέλιτιή οίνω ή έτέρφ τινί τό πάν ποιεί βλαβερόν καί άχρηστον, ούτω καί ή έν αύτοί πολυλογία εύρίσκεται ματαιοπονία καί βλάβη μάλλον τοι πειθομένοι αύτή. έτι μήν καί περί τή έβδομη ήμέρα , ήν πάντε μέν άνθρωποι όνομάζουσιν, οί δέ πλείου άγνοούσιν· ότι παρ' Έβραίοι ό καλείται σάββατον ελληνιστί ερμηνεύεται έβδομά , ήτι ει πάν γένο άνθρώπων ονομάζεται μέν, δι' ήν δέ αιτίαν καλουσιν αύτήν ούκ έπίστανται.

Τό δέ είπείν Ησίοδον τόν ποιητήν έκ Χάου γεγενήσθαι Έρεβο καί τήν Τήν καί Έρωτα κυριεύοντα τών κατ' αύτόν τε θεών καί άνθρώπων, μάταιον καί ψυχρόν τό ρήμα αύτού καί άλλότριον πάση άληθεία δείκνυται· θεόν γάρ ού χρή ύφ' ήδονή νικάσθαι, όπου γε καί οί σώφρονε άνθρωποι άπέχονται πάση αίσχρά ήδονή καί έπιθυμία κακή .

Αλλά καί τό έκ τών έπιγείων κάτωθεν άρξασθαι λέγειν τήν ποίησιν τών γεγενημένων άνθρώπινον καί ταπεινόν καί πάνυ άσθενέ
τό έννόημα αύτού ώ προ θεόν έστιν. άνθρωπο γάρ κάτω ών

άρχεται έκ τή γη οίκοδομεϊν, και ού προ τάξιν δύναται καί τήν οροφήν ποιήσαι εάν μή τύν θεμέλιον ύπόθηται. θεού δέ τό δυνατόν έν τούτω δείκνυται ινα πρώτον μέν έξ ούκ όντων ποιή τά γινόμενα, και ώ βούλεται, τά γάρ παρά άνθρώποι άδύνατα δυνατά έστιν παρά *θεφ*. διό και ό προφήτη πρώτον εϊρηκεν τήν ποίησιν τού ούρανού γεγενήσθαί τρόπον έπέχοντα οροφή , λέγων· "Έν αρχή έποίησεν ό θεό τόν ούρανόν", τουτέστιν διά τή άρχή γεγενήσθαί τόν ούρανόν, καθώ έφθημεν δεδηλωκέναι.

Τήν δέ λέγει δυνάμει έδαφο καί θεμέλιον, άβυσσον δέ τήν πληθύν τών ύδάτων, καί σκότο διά τό τόν ούρανόν γεγονότα ύπό τού θεού έσκεπακέναι καθαπερε'ι πώμα τά ύδατα σύν τή γή, πνεύμα δέ

τό έπιφερόμενον έπάνω τού ύδατο ό έδωκεν ό θεό ει ζωογόνησιν τή κτίσει, καθάπερ άνθρώπφ ψυχήν, τφ λεπτφ τό λεπτόν συγ-κεράσα (τό γάρ πνεύμα λεπτόν καί τό ύδωρ λεπτόν), όπω τό μέν πνεύμα τρέφη τό ύδωρ, τό δέ ύδωρ σύν τφ πνεύματι τρέφη τήν κτίσιν διϊκνούμενον πανταχόσε. έν μέν τό πνεύμα φωτό τόπον έπέχον έμεσίτευεν τού ύδατο καί τού ούρανού, ίνα τρόπψ τινί μή κοινωνή τό σκότο τφ ούρανφ εγγυτέρψ όντι τού θεού, προ τού είπεϊν τόν θεόν· "Γενηθήτω φώ ." ώσπερ ούν καμάρα ό ούρανό ών συνείχε τήν ύλην βώλψ έοικυΐαν. καί γάρ εϊρηκεν περί τού ούρανού έτερο προφήτη όνόματι Ήσαΐα , λέγων· "Θεό ούτο ό ποιήσα τόν ούρανόν ώ καμάραν καί διατείνα ώ σκηνήν κατοικεϊσθαι."

Ή διάταξι ούν τού θεού, τούτο έστιν ό λόγο αύτού, φαίνων ώσπερ λύχνο έν οίκήματι συνεχομένψ, έφώτισεν τήν ύπ' ούρανόν, χωρί μέν τού κόσμου ποιήσα . καί τό μέν φώ ό θεό έκάλεσεν ήμέραν, τό δέ σκότο νύκτα· έπεί τοί γε άνθρωπο ούκ άν ήδει καλεϊν τό φώ ήμέραν ή τό σκότο νύκτα, άλλ' ούδέ μέν τά λοιπά, εί μή τήν ονομασίαν είλήφει άπό τού ποιήσαντο αύτά θεού.

Τή μέν ούν πρώτη ύποθέσει τή ιστορία , καί γενέσεω τού κόσμου, εϊρηκεν ή άγια γραφή ού περί τούτου τού στερεώματο άλλά περί έτέρου ούρανού τού άοράτου ήμϊν όντο , μεθ' ον ούτο ό ορατό ήμϊν ούρανό κέκληται στερέωμα, έφ' ω άνείληπται τό ήμισυ τού ύδατο , όπω ή τή άνθρωπότητι ει ύετού καί όμβρου καί δρόσου , τό δέ ήμισυ ύδατο ύπελείφθη έν τή γή ει ποτάμου

καί πηγά   καί θαλάσσα . έτι ούν συνέχοντο   τού ύδατο   τήν γην, μάλιστα κοίλου   τόπου , έποίησεν ό θεό   διά τού λόγου αύτού τό ύδωρ συναχθήναι ει   συναγωγήν μίαν, καί ορατήν γενηθήναι τήν ξηράν, πρότερον γεγονυίαν αύτήν άόρατον. ορατή ούν ή γή γενομένη έτι ύπήρχεν άκατασκεύαστο . κατεσκεύασεν ούν αύτήν καί κατεκόσμησεν ό θεό   διά παντοδαπών χλοών καί σπερμάτων καί φυτών.

Σκόπει τό λοιπόν τήν έν τούτοι   ποικιλίαν καί διάφορον καλλονήν καί πληθύν, καί ότι δι' αύτών δείκνυται ή άνάστασι , ει δείγμα τή   μελλούση   έσεσθαι άναστάσεω   άπάντων άνθρώπων. τι   γάρ κατανοήσα   ού θαυμάσει έκ συκή   κεγχραμίδο   γίνεσθαι συκήν, ή τών λοιπών σπερμάτων ελάχιστων φύειν παμμεγέθη δένδρα;

Τόν δέ κόσμον έν όμοιώματι ήμιν λέγομεν είναι τή   θαλάσση , ώσπερ γάρ θάλασσα, εί μή ειχεν τήν τών ποταμών καί πηγών έπίρρυσιν καί έπιχορηγίαν ει   τροφήν, διά τήν άλμυρότητα αύτή πάλαι άν έκπεφρυγμένη ήν, ούτω   καί ό κόσμο , εί μή έσχήκει τόν τού θεού νόμον καί τού   προφήτα   -έοντα   καί πηγάζοντα τήν γλυκύτητα καί εύσπλαγχνίαν καί δικαιοσύνην καί διδαχήν τών άγιων εντολών τού θεού, διά τήν κακίαν καί άμαρτίαν τήν πληθύουσαν
έν αύτφ ήδη άν έκλελοίπει.

Καί καθάπερ έν θαλάσση νήσοι είσιν αί μέν οίκηταί καί ένυδροι καί καρποφόροι, έχουσαι όρμου   καί λιμένα   προ   τό τού   χειμαζόμενου   έχεIV έν αύτοί   καταφυγά , ούτω   δέδωκεν ό θεό   τώ κόσμω κυμαινομένω καί χειμαζομένω ύπό τών άμαρτημάτων τά συναγωγά , λεγομένα   δέ έκκλησία   άγια , έν αί   καθάπερ λιμέσιν εύόρμοι   έν νήσοι   αί διδασκαλίαι τή   άληθεία   είσίν, προ   α καταφεύγουσιν οί θέλοντε   σώζεσθαι, έρασταί γινόμενοι τή άληθεία
καί βουλόμενοι έκφυγείν τήν οργήν καί κρίσιν τού θεού, καί ώσπερ αύ νήσοι είσιν έτεραι πετρώδει   καί άνυδροι καί άκαρποι καί θηριώδει   καί άοίκητοι έπί βλάβη τών πλεόντων καί χειμαζομένων, έν αί   περιπείρεται τά πλοία καί έξαπόλλυνται έν αύταί   οί κατερχόμενοι, ούτω   είσίν αί διδασκαλίαι τή   πλάνη , λέγω δέ τών αιρέσεων,

αϊ ἐξαπολλὑουσιν τοὐ   προσιόντα   αὐταἰ . οὐ γἀρ οδηγοὐνται ὑπό τοὐ Λόγου τἡ   ἀΛηθεἰα , ἀλλἀ καθἀπερ πειρἀται, ἐπἀν πληρὡσωσιν τἀ   ναό , ἐπἰ τοὐ   προειρημἐνου   τόπου   περιπεἰρουσιν ὀπω   ἐξ- απολἐσωσιν αὐτἀ , οὑτω   συμβαἰνει καἰ τοι   πΛανωμἐνοι   ἀπό τἠ ἀΛηθεἰα   ἐξαπόΛΛυσθαι ὑπό τἠ   πΛἀνη .

Τετἀρτη ἡμἐρμ ἐγἐνοντο οἰ φωστἠρε , ἐπειδἠ ὀ θεό   προγνὡσ- τη   ὡν ἠπἰστατο τἀ   φλυαρἰα   τὡν ματαἰων φιλοσόφων, ὀτιἠμελλον Λἐγειν ἀπό τὡν στοιχεἰων εἰναι τἀ ἐπἰ τἠ   γἠ   φυόμενα, πρό   τό ἀθετεϊν τόν θεόν· ϊν' οὑν τό ἀληθἐ   δειχθἠ, προγενἐστερα γεγονεν τἀ φυτἀ καἰ τἀ σπἐρματα τὡν στοιχεἰων· τἀ γἀρ μεταγενἐστερα οὐ δὑναται ποιεἰν τἀ αὐτὡν προγενἐστερα, ταὑτα δἐ δεἰγμα καἰ τὑπον ἐπἐχει μεγἀλου μυστηρἰου, ὀ γἀρ ἡλιο   ἐν τὑπω θεοὐ ἐστιν, ἠ δἐ σελἠνη ἀνθρὡπου. καἰ ὡσπερ ὀ ἡλιο   πολὐ διαφἐρει τἠ   σελἠνη δυνἀμει καἰ δόξη, οὑτω   πολὐ διαφἐρει ὀ θεό   τἠ   ἀνθρωπότητο καἰ καθἀπερ ὀ ἡλιο   πλἠρη   πἀντοτε διαμἐνει μἠ ἐλἀσσων γινόμενο , οὑτω   πἀντοτε ὀ θεό   τἐλειο   διαμἐνει, πλἠρη   ὡν πἀση   δυνἀμεω καἰ συνἐσεω   καἰ σοφἰα   καἰ *αθανασία*   καἰ πἀντων τὡν ἀγαθὡν· ἠ δἐ σελἠνη κατἀ μἠνα φθἰνει καἰ δυνἀμει ἀποθνἠσκει, ἐν τὑπψ οὑσα ἀνθρὡπου, ἐπειτα ἀναγεννἀται καἰ αὑξει ει   δεἰγμα τἠ   μελ- Λοὑση   ἐσεσθαι ἀναστἀσεω .

Ωσαὑτω   καἰ αἰ τρει   ἡμἐραι προ τὡν φωστἠρων γεγονυἰαι τὑποι εἰσἰν τἠ   τριἀδα , τοὐ θεοὐ καἰ τοὐ λόγου αὐτοὐ καἰ τἠ σοφἰα   αὐτοὐ. τετἀρτψ δἐ τόπω ἐστιν ἀνθρωπο   ὀ προσδεἠ   τοὐ φωτό , ϊνα ἠ θεό , λόγο , σοφἰα, ἀνθρωπο , διἀ τοὐτο καἰ τετἀρτη ἡμἐρμ ἐγενἠθησαν φωστἠρε .

Ἡ δἐ τὡν ἀστρων θἐσι   οικονομἰαν καἰ τἀξιν ἐχει τὡν δικαἰων καἰ εὐσεβὡν καἰ τηροὐντων τόν νόμον καἰ τἀ   ἐντολἀ   τοὐ θεοὐ, οἰ γἀρ ἐπιφανεϊ   ἀστἐρε   καἰ λαμπροἰ εἰσιν ει   μἰμησιν τὡν προφητὡν· διἀ τοὐτο καἰ μἐνουσιν ἀκΛινεϊ , μἠ μεταβαἰνοντε   τόπον ἐκ τόπου, οἱ δἐ ἑτἐραν ἐχοντε   τἀξιν τἠ   λαμπρότητα   τὑποι εἰσἰν τοὐ λαοὐ τὡν δικαἰων, οἱ δ' αὐ μεταβαἰνοντε   καἰ φεὑγοντε   τόπον ἐκ τόπου, οἱ καἰ πλἀνητε   καλοὑμενοι, καἰ αὐτοἰ τὑπο   τυγχἀνουσιν τὡν ἀφισταμἐνων ἀνθρὡπων ἀπό τοὐ θεοὐ, καταλιπόντων τόν νόμον καἰ τἀ προστἀγματα αὐτοὐ.

Του άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο προ Έλληνα

Τή δέ πέμπτη ήμέρμ τά έκ τών ύδάτων έγενήθη *ζώα*, δι' ών καί έν τούτοι δείκνυταιή πολυποίκιλο σοφία του θεού, τι γάρ δύναιτ' άν τήν έν αύτοι πληθύν καίγονήν παμποίκιλον έξ-αριθμήσαι; έτι μήν καί εύλογήθη ύπό τού θεού τά έκ τών ύδάτων γενόμενα, όπω ή καί τούτο ει δείγμα τού μέλλειν λαμβάνειν τού άνθρώπου μετάνοιαν καί άφεσιν άμαρτιών διά ύδατο καί λουτρού παλιγγενεσία πάντα τού προσιόντα τή άληθείμ καί άνα-γεννωμένου καίλαμβάνοντα εύλογίαν παρά τού θεού.

Αλλά καί τά κήτη καί τά πετεινά τά σαρκοβόρα εν όμοιώματι τυγχάνει τών πλεονεκτών καί παραβατών, ώσπερ γάρ έκ μιά φύσεω όντα τά ένυδρα καί τά πετεινά, ένια μέν μένει έν τφ κατά φύσιν μή άδικούντα τά έαυτών άσθενέστερα, άλλά τηρεί νόμον τού θεού καί άπό τών σπερμάτων τή γή έσθίει, ένια δέ έξ αύτών παραβαίνει τόν νόμον τού θεού σαρκοβορούντα, καί άδικεί τά έαυτών άσθενέστερα, ούτω καί οί δίκαιοι φυλάσσοντε τόν νόμον τού θεού ούδένα δάκνουσιν ή άδικούσιν, όσίω καί δικαίω ζώντε , οί δέ αρπαγέ καί φονεί καί άθεοι έοίκασιν κήτεσιν καί θηρίοι καί πετεινοί τοί σαρκοβόροι · δυνάμει γάρ καταπίνουσιν τού άσθενεστέρου έαυτών.

Ή μέν ούν τών ένύδρων καί έρπετών γονή, μετεσχηκυια τή εύλογία τού θεού, ούδέν ίδιον πάνυ κέκτηται.

Έκτη δέ ήμέρμ ό θεό ποιήσα τά τετράποδα καί τά θηρία καί έρπετά τά χερσαία τήν προ αύτά εύλογίαν παρασιωπά, τηρών τφ άνθρώπψ τήν εύλογίαν, ον ήμελλεν έν τή έκτη ήμερα ποιεΐν.

Άμα καί ει τύπον έγένοντο τά τε τετράποδα καί θηρία ένίων άνθρώπων τών τόν θεόν άγνοούντων καί άσεβούντων καί τά έπί-γεια φρονούντων καί μή μετανοούντων. οίγάρ έπιστρέφοντε άπό τών άνομιών καί δικαίω ζώντε ώσπερ πετεινά άνίπτανται τή ψυχή, τά άνω φρονούντε καί εύαρεστούντε τφ θελήματι τού θεού, οί δέ τόν θεόν άγνοούντε καί άσεβούντε όμοιοι είσιν όρνέοι τά πτερά μέν έχουσιν, μή δυναμένοι δέ άνίπτασθαι καί τά άνω τρέχειν τή θειότητο . ούτω καί οί τοιούτοι άνθρωποι μέν λέγονται, τά δέ χαμαιφερή καί τά έπίγεια φρονούσιν, καταβαρούμενοι ύπό τών άμαρτιών.

Θηρία δέ ώνόμασται τά ζώα άπό τού θηρεύεσθαι, ούχ ώ κακά

ἀρχῆθεν γεγενημένα ἠ ιοβόλα, ου γάρ τι κακόν ἀρχῆθεν γέγονεν ἀπό θεού ἀλλά τά πάντα καλά καί καλά λίαν, ἡ δέ ἁμαρτία ἡ περί τόν ἄνθρωπον κεκάκωκεν αὐτά· του γάρ ἀνθρώπου παραβάντο καί αὐτά συμπαρέβη. ὡσπερ γάρ δεσπότη οικία εάν αὐτό εὐ πράσση, ἀναγκαίω καί οἱ οἰκέται εὐτάκτω ζῶσιν, εάν δέ ὁ κύριο ἁμαρτάνη, καί οἱ δοῦλοι συναμαρτάνουσιν, τῳ αὐτῳ τρόπῳ γέγονεν καί τά περί τόν ἄνθρωπον κύριον ὄντα ἁμαρτῆσαι, καί τά δοῦλα συνήμαρτεν. ὁπόταν οὐν πάλιν ὁ ἄνθρωπο ἀναδράμη ει τό κατά φύσιν μηκέτι κακοποιῶν, κἀκεῖνα ἀποκατασταθήσεται ει τήν ἀρχῆθεν ἡμερότητα. Τά δέ περί τή τοὐ ἀνθρώπου ποιήσεω , ἀνέκφραστό ἐστιν ὡ προ ἄνθρωπον ἡ κατ' αὐτόν δημιουργία, καίπερ σύντομον ἐχει ἡ θεία γραφή τήν κατ' αὐτόν ἐκφώνησιν. ἐν τῳ γάρ ειπεϊν τόν θεόν· "Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εικόνα καί καθ' ὁμοίωσιν τήν ἡμετέραν", πρῶτον μηνύει τό ἀξίωμα τοὐ ἀνθρώπου. πάντα γάρ λόγω ποιήσα ὁ θεό καί τά πάντα πάρεργα ἡγησάμενο μόνον ιδίων ἐργον χειρῶν ἄξιον ἡγεῖται τήν ποίησιν τοὐ ἀνθρώπου. ἐτι μήν καί ὡ βοήθεια χρήζων ὁ θεό εὑρίσκεται λέγων· "Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εικόνα καί καθ' ὁμοίωσιν." οὐκ ἄλλῳ δέ τινι εἴρηκεν· "Ποιήσωμεν", ἀλλ' ἡ τῳ ἑαυτοὐ λογω καί τή ἑαυτοὐ σοφίηι. ποιήσα δέ αὐτόν καί εὐλογήσα ει τό αὐξάνεσθαι καί πληρῶσαι τήν γήν ὑπέταξεν αὐτῳ ὑποχείρια καί ὑπόδουλα τά πάντα, προσέταξεν δέ καί ἐχειν τήν δίαιταν αὐτόν ἀρχῆθεν ἀπό τῶν καρπῶν τή γή καί τῶν σπερμάτων καί χλοῶν καί ἀκροδρύων, ἁμα καί συνδίαιτα κελεύσα εἶναι τά ζῶα τῳ ἀνθρώπῳ ει τό καί αὐτά ἐσθίειν ἀπό τῶν σπερμάτων ἁπάντων τή γή .

Οὑτω συντελέσα ὁ θεό τόν οὐρανόν καί τήν γήν καί τήν θάλασσαν καί πάντα ὁσα ἐν αὐτοί ἐν τή ἑκτη ἡμερα κατέπαυσεν ἐν τή ἑβδομη ἡμερα ἀπό πάντων τῶν ἐργων αὐτοὐ ὡν ἐποίησεν. ειθ' οὑτω ἀνακεφαλαιοὑται λέγουσα ἡ ἁγια γραφή· Ἀὑτη βίβλο γενέσεω οὐρανοὐ καί τή γή , οτε ἐγένετο ἡμέρμ ἡ ἐποίησεν ὁ θεό τόν οὐρανόν καί τήν γήν, καί πάν χλωρόν ἀγροὐ προ τοὐ γενέσθαι, καί πάντα χόρτον ἀγροὐ προ τοὐ ἀνατεἰλαι- οὐ γάρ ἐβρεξεν ὁ θεό ἐπί τήν γήν, καί ἄνθρωπο οὐκ ἡν ἐργάζεσθαι τήν γήν." διά τούτου ἐμήνυσεν ἡμίν ὁτι καί ἡ γή πάσα κατ' ἐκεἰνο καιροὐ ἐποτίζετο ὑπό πηγή θεία , καί οὐκ ειχεν χρεἰαν ἐργάζεσθαι αὐτήν ἄνθρωπον,

άλλά τά πάντα αύτοματισμφ άνέφυεν ή γή κατά τήν εντολήν τού θεού, προ τό μή κοπιάν εργαζόμενον τόν άνθρωπον.
Όπω δέ και ή πλάσι δειχθή, προ τό μή δοκειν είναι ζήτημα έν άνθρώποι άνεύρετον, έπειδή εϊρητο ύπό τού θεού· "Ποιήσωμεν άνθρωπον" καιούπω ή πλάσι αύτού πεφανέρωται, διδάσκει ήμά ή γραφή λέγουσα· "Πηγή δέ άνέβαινεν έκ τή γή και έπότιζεν πάν τό πρόσωπον τή γή , καί έπλασεν ό θεό τόν άνθρωπον χούν άπό τή γή , και ένεφύσησεν ει τό πρόσωπον αύτού πνοήν ζωή , και έγένετο ό άνθρωπο ει ψυχήν ζώσαν." όθεν καί άθάνατο ή ψυχή ώνόμασται παρά τοΐ πλείοσι. μετά δέ τό πλάσαι τόν άνθρωπον ό θεό έξελέξατο αύτφ χωρίον έν τοί τόποι τοί άνατολικοί , διάφορον φωτί, διαυγέ άέρι λαμπροτέρψ, φυτοί παγκάλοι , έν φ έθετο τόν άνθρωπον.

Τά δέ ·ητά τή ιστορία τή ίερά ή γραφή ούτω περιέχει·
"Καί έφύτευσεν ό θεό τόν παράδεισον έν Έδέμ κατά άνατολά και έθετο έκεί τόν άνθρωπον ον έπλασεν. και έξανέτειλεν ό θεό <έτι> έκ τή γή πάν ξύλον, ώραίον ει όρασιν και καλόν ει βρώσιν, καί τό ξύλον τή ζωή έν μέσψ τού παραδείσου και τό ξύλον τού είδέναι γνωστόν καλού καί πονηρού, ποταμό δέ έκπορεύεται έξ Έδέμ ποτίζειν τόν παράδεισον· έκείθεν άφορίζεται ει τέσσαρα άρχά . όνομα τω ένί Φεισών· ούτο ό κύκλων πάσαν τήν γήν Εύιλάτ· έκεί ούν έστιν τό χρυσίον. τό δέ χρυσίον τή γή έκείνη καλόν κάκεί έστιν ό άνθραξ και ό λίθο ό πράσινο , καί όνομα τω ποταμφ τφ δευτέρω Γεών· ούτο κύκλοι πάσαν τήν γήν Αιθιοπια , καί ό ποταμό ό τρίτο Τίγρι · ούτο ό πορευόμενο κατέναντι Ασσυριών, ό δέ ποταμό ό τέταρτο Εύφράτη . καί έλαβεν κύριο ό θεό τόν άνθρωπον ον έπλασεν, καί έθετο αύτόν έν τω παραδείσψ έργάζεσθαι αύτόν καί φυλάσσειν. καί ένετείλατο ό θεό τφ Αδάμ, λέγων· Από παντό ξύλου τού έν τφ παραδείσψ βρώσει φαγεί· άπό δέ τού ξύλου τού γινώσκειν καλόν καί πονηρόν ού φάγεσθε άπ' αύτού· ή δ' άν ήμέρμ φάγησθε άπ' αύτού θανάτψ άποθανείσθε. καί είπεν κύριο ό θεό · Ού καλόν είναι τόν άνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αύτω βοηθόν κατ' αύτόν. καί έπλασεν ό θεό έτι έκ τή γή πάντα τά θηρία τού άγρού καί πάντα τά πετεινά τού ούρανού, καί ήγαγεν αύτά προ τόν Αδάμ. καί πάν ό άν έκάλεσεν αύτά Αδάμ, ψυχήν

ζώσαν, τούτο όνομα αύτού. καί έκάλεσεν Αδάμ ονόματα πάσι τοί κτήνεσιν καί πάσι τοί   πετεινοΐ   τού ούρανού καί πάσι τοί   θηρίοι τού άγρού· τφ δέ Αδάμ ούχ εύρέθη βοηθό   όμοιο   αύτφ. καί έπέβαλεν ό θεό   έκστασιν έπί τόν Αδάμ καί ύπνωσιν καί έλαβεν μίαν τών πλευρών αύτού καί άνεπλήρωσεν σάρκα άντ' αύτή . καί φκοδόμησεν κύριο   ό θεό   τήν πλευράν, ήν έλαβεν άπό τού Αδάμ, ει γυναίκα, καί ήγαγεν αύτήν πρό   τόν Αδάμ. καί ειπεν Αδάμ· Τούτο νύν όστούν έκ τών όστών μου καί σάρξ έκ τή   σαρκό   μου· αύτη κληθήσεται γυνή, ότι έκ τού άνδρό   αύτή   έλήφθη αύτή. ένεκεν τούτου καταλείψει άνθρωπο   τόν πατέρα καί τήν μητέρα αύτού καί προσκολληθήσεται πρό   τήν γυναίκα αύτού καί έσονται οί δύο ει   σάρκα μίαν, καί ήσαν οί δύο γυμνοί, ό τε Αδάμ καί ή γυνή αύτού, καί ούκ ήσχύνοντο.

"Ό δέ όφι   ήν φρονιμώτερο   πάντων τών θηρίων τών έπί τή γή , ών έποίησεν κύριο   ό θεό , καί ειπεν ό όφι   τή γυναικί· Τί ότι ειπεν ό θεό · Ού μή φάγητε άπό παντό   ξύλου τού παραδείσου; καί ειπεν ή γυνή τφ όφει- Από παντό   ξύλου τού παραδείσου φαγόμεθα, άπό δέ καρπού τού ξύλου, ό έστιν έν μέσφ τού παραδείσου, ειπεν ό θεό · Ού μή φάγησθε άπ' αύτού ούδέ μή άψησθε αύτού, ίνα μή άποθάνητε. καί ειπεν ό όφι   τή γυναικί· Ού θανάτφ άποθανεϊσθε· ήδειγάρ ό θεό   ότι έν ή άν ήμέρμ φάγητε άπ' αύτού διανοιχθήσονται ύμών οί οφθαλμοί, καί έσεσθε ώ   θεοί, γινώσκοντε καλόν καί πονηρόν, καί ϊδεν ή γυνή ότι καλόν τό ξύλον ει   βρώσιν, καί ότι άρεστόν τοί   όφθαλμοι   ίδεϊν καί ώραϊόν έστιν τού κατανοήσαι καί λαβούσα τού καρπού αύτού έφαγεν καί έδωκεν καί τφ άνδρί αύτή   μεθ' έαυτή , καί έφαγον. καί διηνοίχθησαν οί οφθαλμοί τών δύο καί έγνωσαν ότι γυμνοί ήσαν, καί έρραψαν φύλλα συκή   καί έποίησαν έαυτοϊ   περιζώματα, καίήκουσαν τή   φωνή   κυρίου τού θεού, περιπατούντο   έν τφ παραδείσψ τό δειλινόν, καί έκρύβησαν ό τε Αδάμ καί ή γυνή αύτού άπό προσώπου τού θεού έν μέσψ τού ξύλου τού παραδείσου, καί έκάλεσεν κύριο   ό θεό   τόν Αδάμ καί ειπεν αύτφ· Πού εί <Αδάμ>; καί ειπεν αύτφ· Τήν φωνήν σου ήκουσα έν τφ παραδείσψ, καί έφοβήθην ότι γυμνό   είμι καί έκρύβην. καί ειπεν αύτφ· Τί   άνήγγειλέ σοι ότι γυμνό   εί, εί μή άπό τού ξύλου, ού ένετειλάμην σοι τούτου μόνου μή φαγεϊν, άπ' αύτού έφαγε ;

καί ειπεν Αδάμ· Ή γυνή, ήν έδωκά μοι, αύτή μοι έδωκεν άπό τού ξύλου, καί έφαγον. καί ειπεν ό θεό τή γυναικί· Τί τούτο έποίησα ; καί ειπεν ή γυνή· Ό όφι ήπάτησέν με καί έφαγον. καί ειπεν κύριο ό θεό τφ όφει- Ότι έποίησα τούτο, έπικατάρατο σύ άπό πάντων τών θηρίων τών έπί τή γή , έπί τφ στήθει καί τή κοιλίμ σου πορεύση καί γήν φαγή πάσα τά ή μέρα τή ζωή σου. καί έχθραν ποιήσω άνά μέσον σου καί άνά μέσον τή γυναικό καί άνά μέσον τού σπέρματό σου καί τού σπέρματο αύτή · αύτό σου τηρήσει τήν κεφαλήν, καί σύ αύτού τηρήσει τήν πτέρναν, καί τή γυναικί ειπεν· Πληθύνων πληθυνώ τά λύπα σου καί τόν στεναγμόν σου· έν λύπη τέξη τέκνα, καί προ τόν άνδρα σου ή άποστροφή σου, καί αύτό σου κυριεύσει, τφ δέ Αδάμ ειπεν· Ότι ήκουσα τή φωνή τή γυναικό σου καί έφαγε άπό τού ξύλου ού ένετειλάμην σοι μόνου τούτου μή φαγείν, άπ' αύτού έφαγε , έπικατάρατο ή γή έν τοί έργοι σου· έν λύπη φαγή αύτήν πάσα τά ήμέρα τή ζωή σου, άκάνθα καί τριβόλου άνατελει σοι, καί φαγή τόν χόρτον τού άγρού σου. έν ίδρώτι τού προσώπου σου φαγή τόν άρτον σου έω τού άποστρέψαι σε ει τήν γήν έξ ή έλήφθη ότι γή εί καί ει γήν άπελεύση."

Τή μέν ούν ιστορία τού άνθρώπου καί τού παραδείσου τά ·ητά τή άγια γραφή ούτω περιέχει.

Έρεΐ ούν μοι· "Σύ φή τόν θεόν έν τόπψ μή δείν χωρείσθαι, καί πώ νυν λέγει αύτόν έν τφ παραδείσψ περιπατείν;" Ακούε ό φημι. ό μέν θεό καί πατήρ τών όλων άχώρητό έστιν καί έν τόπψ ούχ εύρίσκεται· ού γάρ έστιν τόπο τή καταπαύσεω αύτού. ό δέ λόγο αύτού, δι' ού τά πάντα πεποίηκεν, δύναμι ών καί σοφία αύτού, άναλαμβάνων τό πρόσωπον τού πατρό καί κυρίου τών όλων, ούτο παρεγένετο ει τόν παράδεισον έν προσώπψ τού θεού καίώμίλει τφ Αδάμ. καίγάρ αύτή ή θεία γραφή διδάσκει ήμά τόν Αδάμ λέγοντα τή φωνή άκηκοέναι. φωνή δέ τί *άλλο* έστιν άλλ' ή ό λόγο ό τού θεού, ό έστιν καί υιό αύτού; ούχ ώ οί ποιηταί καί μυθογράφοι λέγουσιν υιού θεών έκ συνουσία γεννωμένου , *άλλά* ώ άλήθεια διηγείται τόν λόγον τόν όντα διά παντό ένδιάθετον έν καρδίμ θεού, προ γάρ τι γίνεσθαι τούτον ειχεν σύμβουλον, έαυτού νούν καί φρόνησιν όντα, οπότε δέ ήθέλησεν ό θεό

ποιήσαι όσα έβουΛεύσατο, τούτον τόν Λόγον έγέννησεν προφορικόν, πρωτότοκον πάση   κτίσεω , ού κενωθεί   αυτό   τού Λόγου, *άλλά* Λόγον γεννήσα   καί τφ Λόγω αύτου διά παντό   ομιΛών. όθεν διδάσκουσιν ήμά   αί άγιαι γραφαί καί πάντε   οί πνευματοφόροι, έξ ών Ιωάννη   Λέγει· "Έν άρχή ήν ό Λόγο , καί ό Λόγο   ήν πρό   τόν θεόν·" δεικνύ   ότι έν πρώτοι   μόνο   ήν ό θεό   καί έν αύτφ ό Λόγο , έπειτα Λέγει· "Καί θεό   ήν ό Λόγο · πάντα δι' αύτού έγένετο, καί χωρί   αύτού έγένετο ούδέν." θεό   ούν ών ό Λόγο   καί έκ θεού πεφυκώ , όπόταν βούΛηται ό πατήρ τών όΛων, πέμπει αύτόν ει   τινα τόπον, ό   παραγινόμενο   καί άκούεται καί όράται, πεμπόμενο   ύπ' αύτου καί έν τόπψ εύρίσκεται.

Τόν ούν άνθρωπον ό θεό   πεποίηκεν έν τή έκτη ήμέρα, τήν δέ πΛάσιν αύτού πεφανέρωκεν μετά τήν έβδόμην ήμέραν, οπότε καί τόν παράδεισον πεποίηκεν, ει   τό έν κρείσσονι τόπψ καί χωρίψ διαφόρψ αύτόν είναι, καί ότι ταύτά έστιν άΛηθή, αύτό τό έργον δείκνυσιν. πώ   γάρ ουκ έστιν κατανοήσαι τήν μέν ώδινα, ήν πάσχουσιν έν τφ τοκετφ αί γυναίκε , καί μετά τούτο Λήθην τού πόνου ποιούνται, όπω   πΛηρωθή ό του θεού Λόγο   εί   τό αύξάνεσθαι καί πΛηθύνεσθαι τό γένο   τών άνθρώπων; τί δ' ούχι καί τήν τού όφεω   κατάκρισιν, πώ   στυγητό   τυγχάνει έρπων έπί τή κοιΛίμ καί έσθίων γήν, όπω   καί τούτο ή ει   άπόδειξιν ήμίν τών προειρημένων;

ἜξανατείΛα   ούν ό θεό   έκ τή   γή   έτι πάν ξύΛον, ώραίον εί όρασιν καί καΛόν εί   βρώσιν. έν γάρ πρώτοι   μόνα ήν τά έν τή τρίτη ήμέρμ γεγενημένα, φυτά καί σπέρματα καί χΛόαι· τά δέ έν τφ παραδείσψ έγενήθη διαφόρω καΛΛονή καί ώραιότητι, όπου γε καί φυτεία ώνόμασται ύπό θεού πεφυτευμένη. καί τά μέν Λοιπά φυτά όμοια καί ό κόσμο   έσχηκεν· τά δέ δύο *ξύλα, τό* τή   ζωή   καί τό τή γνώσεω , ούκ έσχηκεν έτέρα γή *άλλ'* ή έν μόνω τφ παραδείσω. ότι δέ καί ό παράδεισο   γή έστιν καί έπί τή   γή   πεφύτευται, ή γραφή Λέγει· "Καί έφύτευσεν ό θεό   παράδεισον έν Έδέμ κατά άνατοΛά , καί έθετο έκεί τόν άνθρωπον· καί έξανέτειΛεν ό θεό   έτι άπό τή   γή πάν ξύΛον ώραίον εί   όρασιν καί καΛόν εί   βρώσιν." τό ούν έτι έκ τή γή   καί κατά άνατοΛά   σαφώ   διδάσκει ήμά   ή θεία γραφή τόν

παράδεισον υπό τούτον τόν ούρανόν, ύφ' ον καί άνατολαί και γή είσιν. Έδέμ δέ έβραϊστί τό είρημένον ερμηνεύεται τρυφή.

Ποταμόν δέ σεσήμακεν έκπορεύεσθαι έξ Έδέμ ποτίζειν τόν παράδεισον, κάκείθεν διαχωρίζεσθαι ει τέσσαρα άρχά · ών δύο οί καλούμενοι Φεισών καί Γεών ποτίζουσιν τά άνατολικά μέρη, μάλιστα ό Γεών, ό κύκλων πάσαν γην ΑΙΘιοπία , ον φασιν έν τή Αίγύπτω άποφαίνεσθαι τόν καλούμενον Νείλον, οί δέ άλλοι δύο ποταμοί φανερώ γινώσκονται παρ' ήμϊν, οί καλούμενοι Τίγρι καί Εύφράτη · ούτοι γάρ γειτνιώσιν έω τών ήμετέρων κλιμάτων.

Θεί δέ ό θεό τόν άνθρωπον, καθώ προειρήκαμεν, έν τώ παραδείσψ ει τό έργάζεσθαι καί φυλάσσειν αύτόν, ένετείλατο αύτφ άπό πάντων τών καρπών έσθίειν, δηλονότι καί άπό τού τή ζωή , μόνον δέ έκ τού ξύλου τή γνώσεω ένετείλατο αύτφ μή γεύσασθαι. μετέθηκεν δέ αύτόν ό θεό έκ τή γή , έξ ή έγεγόνει, εί τόν παράδεισον, διδού αύτω άφορμήν προκοπή , όπω αύξάνων καί τέλειο γενόμενο , έτι δέ καί θεό άναδειχθεί , ούτω καί εί ούρανόν άναβή (μέσο γάρ ό άνθρωπο έγεγόνει, ούτε θνητό όλοσχερώ ούτε άθάνατο τό καθόλου, δεκτικό δέ έκατέρων· ούτω καί τό χωρίον ό παράδεισο , ώ προ καλλονήν, μέσο τού κόσμου καί τού ούρανού γεγένηται), έχων άϊδιότητα. τό δέ είπείν έργάζεσθαι ούκ άλλην τινά έργασίαν δηλοί άλλ' ή τό φυλάσσειν τήν έντολήν τού θεού, όπω μή παρακούσα άπολέση εαυτόν, καθώ καί άπώλεσεν διά άμαρτία .

Τό μέν ξύλον τό τή γνώσεω αύτό μέν καλόν καί ό καρπό αύτού καλό , ού γάρ, ώ οίονταί τινε , θάνατον ε ίχεν τό ξύλον, άλλ' ή παρακοή, ού γάρ τι έτερον ήν έν τφ καρπφ ή μόνον γνώσι . ή δέ γνώσι καλή, έπάν αύτή οίκείω τι χρήσηται. τή δέ ούση ήλικία όδε Αδάμ έτη νήπιο ήν· διό ούπω ήδύνατο τήν γνώσιν κατ' άξίαν χωρείν. καί γάρ νύν έπάν γενηθή παιδίον, ούκ ήδη δύναται άρτον έσθίειν, άλλά πρώτον γάλακτι άνατρέφεται, έπειτα κατά πρόσβασιν τή ήλικία καί έπί τήν στερεάν τροφήν έρχεται, ούτω άν γεγόνει καί τφ Αδάμ. διό ούχ ώ φθόνων *αύτω* ό θεό , ώ οίονταί τινε , έκέλευσεν μή έσθίειν άπό τή γνώσεω . έτι μήν καί έβούλετο δοκιμάσαι αύτόν, εί ύπήκοο γίνεται τή εντολή αύτού. άμα δέ καί έπί πλείονα χρόνον έβούλετο άπλουν καί άκέραιον διαμεϊναι

τόν άνθρωπον νηπιάζοντα. τούτο γάρ όσιόν έστιν, ού μόνον παρά θεφ *άλλά* καί παρά άνθρώποι , τό έν άπΛότητι καί ακακία ύποτάσσεσθαι τοι γονεύσιν. εί δέ χρή τά τέκνα τοί γονεύσιν ύποτάσσεσθαι, πόσψ μάλλον τφ θεφ καί πατρί τών όλων; έτι μήν καί άσχημόν έστιν τά παιδία τά νήπια ύπέρ ήΛικίαν φρονείν. καθάπερ γάρ τή ήΛικίμ τι προ τάξιν αύξει, ούτω καί έν τφ φρονείν. *άλλω* τε έπάν νόμο κελεύση άπέχεσθαι άπό τίνο καί μή ύπακούη τι , δήΛον ότι ούχ ό νόμο κόΛασιν παρέχει, *άλλά* ή άπείθεια καί ή παρακοή, καίγάρ πατήρ ιδία) τέκνψ ένίοτε προστάσσει άπέχεσθαι τινων, καί έπάν ούχ ύπακούη τή πατρική έντοΛή, δέρεται καί έπιτιμία τυγχάνει διά τήν παρακοήν· καί ούκ ήδη αύτά τά πράγματα πΛηγαί είσιν, *άλλ'* ή παρακοή τφ άπειθουντι ύβρει περιποιείται. Ούτω καί τφ πρωτοπλάστψ ή παρακοή περιεποιήσατο έκβΛηθήναι αύτόν έκ τού παραδείσου· ού μέντοι γε ώ κακού τι έχοντο τού ξύλου τή γνώσεω , διά δέ τή παρακοή ό άνθρωπο έξήντλησεν πόνον, οδύνην, Λύπην, καί τό τέλο ύπό θάνατον έπεσεν.

Καί τούτο δέ ό θεό μεγάλην εύεργεσίαν παρέσχεν τφ άνθρώπψ, τό μή διαμείναι αύτόν ει τόν αιώνα έν άμαρτία όντα, άλλά τρόπω τινί έν όμοιώματι έξορισμού έξέβαλλεν αύτόν έκ τού παραδείσου, όπω διά τή έπιτιμία τακτφ άποτίσα χρόνω τήν άμαρτίαν καί παιδευθεί έξ ύστερου άνακληθή. διό καί πλασθέντο τού άνθρώπου έν τφ κόσμψ τούτψ μυστηριωδώ έν τή Γενέσει γέγραπται, ώ δί αύτού έν τφ παραδείσψ τεθέντο · ϊνα τό μέν άπαξ ή πεπληρωμένον ότε έτέθη, τό δέ δεύτερον μέλλη πληρουσθαι μετά τήν άνάστασιν καίκρίσιν. ού μήν άλλά καί καθάπερ *σκεύο* τι, έπάν πλασθέν αιτίαν τινά σχή, άναχωνεύεται ή άναπΛάσσεται ει τό γενέσθαι καινόν καί ολόκληρον, ούτω γίνεται καί τφ άνθρώπψ διά θανάτου· δυνάμει γάρ τέθραυσται ϊνα έν τή άναστάσει ύγιή εύρεθή, λέγω δέ άσπιλο καί δίκαιο καί άθάνατο .

Τό δέ καλέσαι καί είπεϊν τόν θεόν· "Πού εί Άδάμ;" ούχ ώ άγνοών τούτο έποίει ό θεό , άλλά μακρόθυμο ών άφορμήν έδίδου αύτφ μετάνοια καί έξομολογήσεω .

Αλλά ψήσει ούν τι ήμίν- "Θνητό φύσει έγένετο ό άνθρωπο ;" ούδαμώ . "Τί ούν άθάνατο ;" ούδέ τούτο φαμεν. Αλλά έρεϊ τι ·

Ούδέν ούν έγένετο;" ούδέ τούτο λέγομεν. ούτε ούν φύσει θνητό έγένετο ούτε άθάνατο . εί γάρ άθάνατον αύτόν άπ' άρχή πεποιήκει, θεόν αύτόν πεποιήκει· πάλιν εί θνητόν αύτόν πεποιήκει, έδόκει άν ό θεό αίτιο είναι τού θανάτου αύτού. ούτε ούν άθάνατον αύτόν έποίησεν ούτε μήν θνητόν, άλλά, καθώ έπάνω προειρήκαμεν, δεκτικόν άμφοτέρων, ϊνα εί ·έψη έπί τά τή άθανασία τηρήσα τήν έντολήν τού θεού, μισθόν κομίσηται παρ' αύτού τήν άθανασίαν καί γένηται θεό , εί δ' αύ τραπή έπί τά τού θανάτου πράγματα παρακούσα τού θεού, αύτό έαυτω αίτιο ή τού θανάτου, έλεύθερον γάρ καί αύτεξούσιον έποίησεν ό θεό τόν άνθρωπον, ό ούν έαυτφ περιεποιήσατο δι' άμελεία καί παρακοή , τούτο ό θεό αύτώ νυνί δωρείται διά ιδία φιλανθρωπία καί έλεημοσύνη , ύπακούοντο αύτώ τού άνθρώπου. καθάπερ γάρ παρακούσα ό άνθρωπο θάνατον έαυτω έπεσπάσατο, ούτω ύπακούσα τώ θελήματι τού θεού ό βουλόμενο δύναται περιποιήσασθαι έαυτω τήν αιώνιον ζωήν, έδωκεν γάρ ό θεό ήμίν νόμον καί έντολά άγια , α πά ό ποιήσα δύναται σωθήναι καί τή άναστάσεω τυχών κληρονομήσαι τήν άφθαρσίαν.

Εκβληθεί δέ Αδάμ έκ τού παραδείσου, ούτω έγνω Εύαν τήν γυναίκα αύτου, ήν ό θεό έποίησεν αύτψ ει γυναίκα έκ τή πλευρά αύτού. καί τούτο δέ ούχ ώ μή δυνάμενο κατ' ιδίαν πλάσαι τήν γυναίκα αύτού, άλλά προηπίστατο ό θεό ότι ή μέλλον οί άνθρωποι πληθύν θεών όνομάζειν. προγνώστη ούν ών καί ειδώ ότι ή πλάνη ήμελλεν διά τού όφεω όνομάζειν πληθύν θεών τών ούκ όντων (ενό γάρ όντο θεού, έκτοτε ήδη έμελέτα ή πλάνη πληθύν θεών ύποσπείρειν καίλέγειν· "Έσεσθε ώ θεοί"), μήπω ούν ύποληµφθή ώ ότι όδε μέν ό θεό έποίησεν τόν άνδρα, έτερο δέ τήν γυναίκα, διά τούτο έποίησεν τού δύο άμφω· ού μήν άλλά καί <έπλασεν τόν άνδρα μόνον έκ γή ϊνα> διά τούτου δειχθή τό μυστήριον τή μοναρχία τή κατά τόν θεόν, άμα δ' έποίησεν ό θεό τήν γυναίκα αύτού <έκ τή πλευρά αύτού> ϊνα πλείων ή ή εύνοια ει αύτήν.

Προ μέν ούν τήν Εύαν ό Αδάμ είπών· "Τούτο νύν όστουν έκ τών οστών μου καί σάρξ έκ τή σαρκό μου", έτι καί έπροφήτευσεν λέγων· "Τούτου ένεκεν καταλείψει άνθρωπο τόν πατέρα αύτου καί τήν μητέρα καί προσκολληθήσεται προ τήν γυναίκα αύτού, καί

έσονται οί δύο ει σάρκα μίαν"· ό δή καί αύτό δείκνυται τελειού-μενον έν ήμίν αύτοί . τί γάρ ό νομίμω γαμών ού καταφρονεί μητρό καί πατρό καί πάση συγγένεια καί πάντων τών οικείων, προσκολλώ μένο καί ένούμενο τή έαυτού γυναικί, ευνοών μάλλον αύτή; διό καί μέχρι θανάτου πολλάκι ύπεύθυνοι γίνονται τινε διά τά εαυτών γαμετά .

Ταύτην τήν Εύαν, διά τό άρχήθεν πλανηθήναι ύπό τού όφεω καί άρχηγόν άμαρτία γεγονέναι, ό κακοποιό δαίμων, ό καί σατάν καλούμενο , ό τότε διά τού όφεω Λαλήσα αύτή, έω καί τού δεύρο ένεργών έν τοι ένθουσιαζομένοι ύπ' αύτού άνθρώποι , Εύάν έκκαλείται. δαίμων δέ καί δράκων καλείται διά τό αποδεδρακέναι αύτόν άπό τού θεού· άγγελο γάρ ήν έν πρώτοι . καί τά μέν περί τούτου πολύ ό λόγο · διό τανύν παραπέμπομαι τήν περί αύτών διήγησιν· καί γάρ έν έτέροι ήμίν γεγένηται ό περί αύτού Λόγο .

Έν τώ ούν γνώναι τόν Αδάμ τήν γυναίκα αύτού Εύαν συλλαβοϋσα έτεκεν υιόν, φ τούνομα Κάϊν. καί είπεν· "Έκτησάμην άνθρωπον διά τού θεού." καί προσέθετο έτι τεκείν δεύτερον, φ όνομα Αβελ. ήρξατο ποιμήν είναι προ-βάτων· Κάϊν δέ είργάζετο τήν γήν. τά μέν ούν κατ' αύτού πλείω έχει τήν ιστορίαν, ού μήν άλλά καί τήν οικονομίαν τή έξ-ηγήσεω · διό τά τή ιστορία τού φιλομαθεί δύναται άκριβέστερον διδάξαι αύτή ή βίβλο ήτι έπιγράφεται Γένεσι κόσμου.

Όπότε ούν έθεάσατο ό σατανά ού μόνον τόν Αδάμ καί τήν γυναίκα αύτού ζώντα , άλλά καί τέκνα πεποιηκότα , έφ' ών ούκ ίσχυσεν θανατώσαι αύτού φθόνω φερόμενο , ήνίκα έώρα τόν Άβελ εύαρεστούντα τφ θεφ, ένεργήσα ει τόν άδελφόν αύτού τόν καλού-μενον Κάϊν έποίησεν άποκτεϊναι τόν άδελφόν αύτού τόν Άβελ. καί ούτω άρχή θανάτου έγένετο ει τόνδε τόν κόσμον όδοιπορείν έω τού δεύρο έπί πάν γένο άνθρώπων.

Ό δέ θεό έλεήμων ών καί βουλόμενο άφορμήν μετάνοια καί έξομολογήσεω παρασχεϊν τφ Κάϊν, καθάπερ καί τώ Αδάμ, είπεν· "Πού Άβελ ό άδελφό σου;" ό δέ Κάϊν άπεκρίθη άπειθώ τφ θεφ είπών· Ού γινώσκω- μή φύλαξ είμί τού άδελφού μου;" ούτω όργισθεί αύτφ ό θεό έφη· "Τί έποίησα τούτο; φωνή αίματο τού άδελφού σου βοά πρό με έκ τή

γη . και νύν επικατάρατο σύ άπό τή γη , ή έχανεν
δέξασθαι τό αίμα τού άδελφού σου έκ χειρό σου·
στενών καί τρέμων έση έπί τή γή ." διό έκτοτε φοβηθεισα
ή γή ούκέτι άνθρώπου αίμα παραδέχεται, *άλλ'* ούδέ τίνο ζώου·
ή φανερόν ότι ούκ έστιν αύτή αιτία, *άλλ* ό παραβά άνθρωπο .

Ό ούν Κάϊν καί αύτό έσχεν υιόν ω όνομα Ένώχ. καί ώκοδόμησεν πόλιν, ήν έπωνόμασεν έπί τω όνόματι τού υιού αύτού Ένώχ. άπό τότε άρχή έγένετο τού οίκοδομείσθαι πόλει , καί τούτο προ κατακλυσμού, ούχ ώ Όμηρο ψεύδεται λέγων·

Ού γάρ πω πεπόλιστο πόλι μερόπων άνθρώπων.

Τῳ δέ Ένώχ έγενήθη υιό όνόματι Γαϊδάδ· έγέννησεν τόν καλούμενον Μεήλ, καί Μεήλ τόν Μαθουσάλα, καί Μαθουσάλα τόν Λάμεχ. ό δέ Λάμεχ έλαβεν έαυτῳ δύο γυναίκα , αί ονόματα Άδά καί Σελά, έκτοτε άρχή έγένετο τή πολυμιξία , άλλά καί τή μουσική , τω γάρ Λάμεχ έγένοντο τρει υιοί, Ώβήλ, Ίουβάλ, Θοβέλ. καί ό μέν Ώβήλ, έγένετο άνήρ έν σκηναϊ κτηνοτροφών, Ίουβάλ δέ έστιν ό καταδείξα ψαλτήριον καί κιθάραν, Θοβέλ δέ έγένετο σφυροκόπο χαλκεύ χαλκού καί σιδήρου, έω μέν ούν τούτου έσχεν τόν κατάλογον τό σπέρμα τού Κάϊν· καί τό λοιπόν ει λήθην αύτού γέγονεν τό σπέρμα τή γενεαλογία , διά τό άδελφοκτονήσαι αύτόν τόν άδελφόν.

Ει τόν τόπον δέ τού Άβελ έδωκεν ό θεό συλλαβεϊν τήν Εύαν καί τεκείν υιόν, ό κέκληται Σήθ· άφ' ού τό λοιπόν γένο τών άνθρώπων οδεύει μέχρι τού δεύρο, τοί δέ βουλομένοι καί φιλομαθέσιν καί περί πασών τών γενεών εύκολόν έστιν έπιδεϊξαι διά τών άγιων γραφών, καί γάρ έκ μέρου ήμϊν γεγένηται ήδη λόγο έν έτέρῳ λογά), ώ έπάνω προειρήκαμεν, τή γενεαλογία ή τάξι έν τή πρώτη βίβλῳ τή περί ιστοριών.

Ταύτα δέ πάντα ήμά διδάσκει τό πνεύμα τό άγιον, τό διά Μωσέω καί τών λοιπών προφητών, ώστε τά καθ' ήμά τού θεοσεβεί άρχαιότερα γράμματα τυγχάνει, ού μήν άλλά καί Αληθέστερα πάντων συγγραφέων καί ποιητών δείκνυται όντα, άλλά μήν καί τά περί τή μουσική έφλυάρησάν τινε εύρετήν Απόλλωνα γεγενήσθαι, άλλοι δέ Όρφέα άπό τή τών όρνεων ήδυφωνία φασιν

έξευρηκέναι τήν μουσικήν, κενό δέ καί μάταιο ό λόγο αύτών δείκνυται· μετά γάρ πολλά έτη του κατακλυσμού ούτοι έγένοντο. τά δέ περί τού Νώε, ό κέκληται ύπό ένίων Δευκαλίων, έν τή βίβλψ ή προειρήκαμεν ή διήγησι ήμίν γεγένηται ή, εί βούλει, καί σύ δύνασαι έντυχείν.

Μετά τόν κατακλυσμόν άρχή πάλιν έγένετο πόλεων καί βασιλέων τόν τρόπον τούτον, πρώτη πόλι Βαβυλών, καίΌρέχ καί Αρχάθ καί Χαλανή έν τή γή Σενναάρ. καί βασιλεύ έγένετο αύτών όνόματι Νεβρώθ. έκ τούτων έξήλθεν όνόματι Ασσούρ· όθεν καί Ασσύριοι προσαγορεύονται. Νεβρώθ δέ φκοδόμησεν πόλει τήν Νινευή καί τήν Έοβοώμ καί τήν Καλάκ καί τήν Δασέν άνά μέσον Νινευή καί άνά μέσον Καλάκ. ή δέ Νινευή έγενήθη έν πρώτοι πόλι μεγάλη, έτερο δέ υιό τού Σήμ υιού τού Νώε όνόματι Μεστραείν έγέννησεν τού Λουδουείμ καί τού καλουμένου Ένεμιγείμ καί τού Λαβιείμ καί τού Νεφθαλείμ καί τού Πατροσωνιείμ καί τού Χασλωνιείμ, όθεν έξήλθεν Φυλιστιείμ.

Τών μέν ούν τριών υιών τού Νώε καί τή συντέλεια αύτών καί γενεαλογία , έγένετο ήμίν ό κατάλογο έν έπιτομή έν ή προειρήκαμεν βίβλψ. καί νύν δέ τά παραλελειμμένα έπιμνησθησόμεθα περί τε πόλεων καί βασιλέων, τών τε γεγενημένων οπότε ήν χείλο έν καί μία γλώσσα, προ τού τά διαλέκτου μερισθήναι αύται αί προγεγραμμέναι έγενήθησαν πόλει , έν δέ τφ μέλλειν αύτού διαμερίζεσθαι, συμβούλιον έποίησαν γνώμη ιδία, καί ού διά θεού, οίκοδομήσαι πόλιν καί πύργον, ού ή άκρα φθάση ει τόν ούρανόν άφικέσθαι, όπω ποιήσωσιν έαυτοί όνομα δόξη . έπειδή ούν παρά προαίρεσιν θεού βαρύ έργον έτόλμησαν ποιήσαι, κατέβαλεν αύτών ό θεό τήν πόλιν καί τόν πύργον κατέστρωσεν. έκτοτε ένήλλαξεν τά γλώσσα τών άνθρώπων, δού έκάστψ διάφορον διάλεκτον. Σίβυλλα μέν ούτω σεσήμακεν, καταγγέλλουσα οργήν τφ κόσμω μέλλειν έρχεσθαι.

Έφη δέ ούτω ·

Αλλ' όπόταν μεγάλοιο θεού τελέωνται άπειλαί,
ά ποτ' έπηπείλησε βροτοί , ότε πύργον έτευξαν
χώρη έν Ασσυρίη. ομόφωνοι δ' ήσαν άπαντε ,

και βούλοντ' άναβήναι ει   ούρανόν άστερόεντα.
αύτίκα δ' άθάνατο   μεγάλην έπέθηκεν άνάγκην
πνεύμασιν· αύτάρ έπειτ' άνεμοι μέγαν ύψόθι πύργον
•ίψαν καί θνητοισιν επ' άλλήλοι   έριν ώρσαν.
αύτάρ έπεί πύργο   τ' έπεσεν, γλώσσαί τ' άνθρώπων
ει   πολλά   θνητών έμερίσθησαν διαλέκτου .

καί τά έξη , ταύτα μέν ούν έγενήθη έν γη Χαλδαίων.

Έν δέ τή γη Χαναάν έγένετο πόλι   ή όνομα Χαρράν. κατ' έκείνου   δέ τού   χρόνου   πρώτο   βασιλεύ   Αίγύπτου έγένετο Φαραώ, ό   καί Νεχαώθ κατά Αιγυπτίου   ώνομάσθη· καί ούτω   οί καθεξή βασιλεί   έγένοντο. έν δέ τή γή Σενναάρ, έν τοί   καλού μένοι   Χαλδαίοι , πρώτο   βασιλεύ   έγένετο Άριώχ· μετά δέ τούτον έτερο Έλλάσαρ, καί μετά τούτον Χοδολλαγόμορ βασιλεύ   Αίλάμ, καί μετά τούτον Θαργάλ βασιλεύ   έθνών τών καλουμένων Ασσυριών. άλλαι δέ πόλει   έγένοντο πέντε έν τή μερίδι τού Χάμ υιού Νώε· πρώτη ή καλουμένη Σόδομα, έπειτα Γόμορρα, Αδαμά καί Σεβωείν καί Βαλάκ, ή καί Σηγώρ έπικληθείσα. καί τά ονόματα τών βασιλέων αύτών έστιν ταύτα· Βαλλά   βασιλεύ   Σοδόμων, Βαρσά   βασιλεύ   Γομόρρα , Σενναάρ βασιλεύ   Αδάμα , Ύμοόρ βασιλεύ   Σεβωείν, Βαλάχ βασιλεύ   Σηγώρ, τή   καί Βαλάκ κεκλημένη . ούτοι έδούλευσαν τώ Χοδολλαγόμορ βασιλει τών Ασσυριών έω έτών δύο καί δέκα, έν δέ τώ τρισκαιδεκάτψ έτει άπό τού Χοδολλαγόμορ άπέστησαν. καί ούτω   έγένετο τότε τού   τέσσαρα βασιλεί   τών Ασσυριών συνάψαι πόλεμον προ   τού   πέντε βασιλεί , αύτη άρχή έγένετο πρώτη τού γίνεσθαι πολέμου   έπί τή   γή . καί κατέκοψαν τού   γίγαντα   Καραναείν, καί έθνη ισχυρά άμα αύτοί , καί τού   Όμμαίου   έν αύτή τή πόλει, καί τού Χορραίου   τού   έν τοί   όρεσιν έπονομαζομένοι   Σηείρ έω   τή καλουμένη   Τερεβίνθου τή   Φαράν, ή έστιν έν τή έρήμψ.

Κατά δέ τόν αύτόν καιρόν έγένετο βασιλεύ   δίκαιο   όνόματι Μελχισεδέκ έν πόλει Σαλήμ, τή νύν καλουμένη Ιεροσόλυμα· ούτο ίερεύ   έγένετο πρώτο   πάντων ιερέων τού θεού τού ύψίστου. άπό τούτου ή πόλι   ώνομάσθη Ιερουσαλήμ, ή προειρημένη Ιεροσόλυμα· άπό τούτου εύρέθησαν καί ιερεί   γινόμενοι έπί πάσαν τήν γήν. μετά δέ τούτον έβασίλευσεν Αβιμέλεχ έν Γεράροι · μετά δέ

τούτον έτερο   Αβιμέλεχ· έπειτα έβασίλευσεν Έφρων καί ό Χετταίο   έπικληθεί . τά μέν ούν περί τούτων πρότερον γεγενημενών βασιλέων ούτω   τά ονόματα περιέχει· τών δέ κατά Ασσυρίου   πολλών ετών μεταξύ οί λοιποί βασιλεί   παρεσιγήθησαν τού άναγραφήναι· πάντων έσχάτων καθ' ήμά   χρόνων άπομνημονεύονται γεγονότε βασιλεί   τών Ασσυριών Θεγλαφάσαρ, μετά δέ τούτον Σελαμανάσαρ, είτα Σενναχαρείμ. τού δέ τρίαρχο   έγένετο Αδραμέλεχ Αίθιοψ, ό   καί Αίγύπτου έβασίλευσεν· καίπερ ταύτα, ώ   προ   τά ήμέτερα γράμματα, πάνυ νεώτερά έστιν.

Εντεύθεν ούν κατανοείν τά   ιστορία   έστιν τοι   φιλομαθέσιν καί φιλαρχαίοι , ότι ού πρόσφατά έστιν τά ύφ' ήμών λεγάμενα διά τών άγιων προφητών, ολίγων γάρ όντων έν πρώτοι   τών τότε άνθρώπων έν τή Αραβική γη καί Χαλδαϊκή, μετά τό διαμερισθήναι τά   γλώσσα   αύτών, προ   μέρο   ήρξαντο πολλοί γίνεσθαι καί πληθύνεσθαι έπί πάση   τή   γή . καί οι μέν έκλιναν οίκειν προ άνατολά , οί δέ έπί τά μέρη τά τή   μεγάλη   ήπείρου καί τά προ βόρειον, ώστε διατείνειν μέχρι τών Βριττανών έν τοι   άρκτικοί κλίμασιν, έτεροι δέ γήν Χαναναίαν, καί Ίουδαίαν καί Φοινίκην έπικληθεϊσαν, καί τά μέρη τή   Αιθιοπία   καί Αίγύπτου καί Λιβύη καί τήν καλουμένην διακεκαυμένην καί τά μέχρι δυσμών κλίματα παρατείνοντα, οί δέ λοιποί τά άπό τή   παραλίου καί τή   Παμφυλία καί τήν Ασίαν καί τήν Ελλάδα καί τήν Μακεδονίαν καί τό λοιπόν τήν Ιταλίαν καί τά   καλουμένα   Γαλλεία   καί Σπανία   καί Γερμανία , ώστε ούτω   τά νύν εμπεπλήσθαι τήν σύμπασαν τών κατοικούντων αύτήν. τριμερού   ούν γεγενημένη   τή   κατοικήσεω   τών άνθρώπων έπί τή   γή   κατ' άρχά , έν τε άνατολή καί μεσημβρίμ καί δύσει, μετέπειτα καί τά λοιπά μέρη κατψκήθη τή   γή , χυδαίων τών άνθρώπων γενομένων.
Ταύτα δέ μή έπιστάμενοι οί συγγραφεί   βούλονται τόν κόσμον σφαιροειδή λέγειν καί ώσπερεί κύβω συγκρίνειν αύτόν. πώ   δέ δύνανται ταύτα άληθή φάσκειν, μή έπιστάμενοι τήν ποίησιν τού κόσμου μήτε τήν κατοίκησιν αύτού; προ   μέρο   αύξανομένων τών άνθρώπων καί πληθυνομένων έπί τή   γή , ώ   προειρήκαμεν, ούτω   κατωκήθησαν καί αί νήσοι τή   θαλάσση   καί τά λοιπά κλίματα.

Τί   ούν προ   ταύτα ϊσχυσεν τών καλούμενων σοφών καί ποιητών ή ιστοριογράφων τό άΛηθέ   είπείν ποΛύ μεταγενεστέρων αύτών γεγενημενών καί πΛηθύν θεών είσαγαγόντων, οϊτινε   μετά τοσαύτα έτη αύτοί έγεννήθησαν τών πόλεων, έσχατοι καί τών βασιλέων καί εθνών καί πολέμων; έχρήν γάρ αύτού   μεμνήσθαι πάντων καί τών προ κατακλυσμού γεγονότων, περί τε κτίσεω κόσμου καί ποιήσεω   άνθρώπου, τά τε έξη   συμβάντα άκριβώ έξειπείν τού   παρ' Αίγυπτίοι   προφήτα   ή Χαλδαίου   τού   τε άλλου   συγγραφεί , εϊπερ θείω καί καθαρφ πνεύματι έλάλησαν καί τά δι' αύτών -ηθέντα άληθή άνήγγειλαν· καί ού μόνον τά προγενό-μενα ή *ενεστώτα άλλά καί τά έπερχόμενα τφ κόσμιρ* έχρήν αύτού προκαταγγείλαι. διό δείκνυται πάντα   τού   Λοιπού   πεπλανήσθαι, μόνου   δέ Χριστιανού   τήν άλήθειαν κεχωρηκέναι, οϊτινε   ύπό πνεύματο   άγιου διδασκόμεθα, τού λαλήσαντο   έν τοί   άγίοι προφήται , καί τά πάντα προκαταγγέλλοντο .

Καί τό λοιπόν έστω σοι φιλοφρόνω   ερευνάν τά τού θεού, Λέγω δέ τά διά τών προφητών -ηθέντα, όπω   συγκρίνα   τά τε ύπό ήμών λεγάμενα καί τά ύπό τών Λοιπών δυνήσει εύρεϊν τό άΛηθέ . Τά μέν ούν ονόματα τών καλούμένων θεών ότι παρ' αύτοι   ονόματα άνθρώπων εύρίσκεται, καθώ   έν τοί   έπάνω έδηλώσαμεν, έξ αύτών τών ιστοριών ών συνέγραψαν άπεδείξαμεν. αί δέ εικόνε   αύτών τό καθ' ήμέραν έω   τού δεύρο έκτυπούνται, είδωλα, έργα χειρών άνθρώπων. καί τούτοι   μέν λατρεύει τό πλήθο   τών ματαίων άνθρώπων τόν δέ ποιητήν καί δημιουργόν τών όλων καί τροφέα πάση   πνοή   άθετούσιν, πειθόμενοι δόγμασιν ματαίοι   διά πλάνη πατροπαραδότου γνώμη   άσυνέτου.

Ό μέντοι γε θεό   καί πατήρ καί κτίστη   τών όλων ούκ έγκατ-έλιπεν τήν άνθρωπότητα, άλλά έδωκεν νόμον καί έπεμψεν προφήτα άγιου   προ   τό καταγγεϊλαι καί διδάξαι τό γένο   τών άνθρώπων, ει τό ένα έκαστον ήμών άνανήψαι καί επιγνώναι ότι ει   έστιν θεό - οϊ καί έδίδαξαν άπέχεσθαι άπό τή   αθεμίτου είδωλολατρεία   καί μοιχεία   καί φόνου, πορνεία , κλοπή , φιλαργυρία , όρκου ψεύδου , οργή   καί πάση   άσελγεία   καί άκαθαρσία   καί πάντα όσα άν μή βούληται άνθρωπο   έαυτώ γίνεσθαι ϊνα μηδέ άλλα) ποιή, καί ούτω

ό δικαιοπραγών έκφύγη τά αιωνίου κολάσει καί καταξιωθή τή αιωνίου ζωή παρά τού θεού.

Ό μέν ούν θειο νόμο ού μόνον κωΛύει τό είδώΛοι προσκυνειν, άΛΛά καί τοί στοίχείοι , ήΛίψ σεΛήνη ή τοί Λοιποί άστροι , άΛΛ' ούτε τφ ούρανφ ούτε γή ούτε θαΛάσση ή πηγαΐ ή ποταμοί θρησκεύειν· άΛΛ' ή μονά) τφ όντω θεφ καί ποιητή τών όΛων χρή Λατρεύειν έν όσιότητι καρδία καί είΛικρινει γνώμη. διό φησιν ό άγιο νόμο · Ού μοιχεύσει , ού φονεύσει , ού κΛέψει , ού ψευδομαρτυρήσει , ούκ επιθυμήσει τήν γυναίκα τού πΛησίον σου." ομοίω καί οί προφήται. ΣοΛομών μέν ούν καί τό δι' έννεύματο μή άμαρτάνειν διδάσκει ήμά , Λέγων· Οί όφθαΛμοί σου όρθά βΛεπέτωσαν, τά δέ βΛέφαρά σου νευέτω δίκαια."

Καί Ώσηέ δέ καί αύτό προφήτη περί μοναρχία θεού Λέγει- Ούτο ό θεό ύμών ό στερεών τόν ούρανόν καί κτίζων τήν γήν, ού αί χείρε κατέδειξαν πάσαν τήν στρατιάν τού ούρανού, καί ού παρέδειξεν ύμίν αύτά τού όπίσω αύτών πορεύεσθαι." Ήσαία δέ καί αύτό φησιν· Ούτω Λέγει κύριο ό θεό , ό στερεώσα τόν ούρανόν καί θεμεΛιώσα τήν γήν καί τά έν αύτή, καί δίδου πνοήν τφ Λαφ τφ έπ' αύτή καί πνεύμα τοί πατούσιν αύτήν. ούτο κύριο ό θεό ύμών." καί πάΛιν δι' αύτού· "Έγώ, φησιν, έποίησα γήν καί άνθρωπον έπ' αύτή, εγώ τή χειρί μου έστερέωσα τόν ούρανόν." καί έν έτέρψ κεφαΛαίφ· Ούτο ό θεό ύμών ό κατασκευάσα τά άκρα τή γή · ού πεινάσει ούδέ κοπιάσει, ούδέ έστιν έξεύρησι τή φρονήσεω αύτού." ομοίω καί Ιερεμία <ό > καί φησιν- "Ό ποιήσα τήν γήν έπί τή ίσχύϊ αύτού, άνορθώσα τήν οικουμένην έν τή σοφίμ αύτού, καί έν τή φρονήσει αύτού έξέτεινεν τόν ούρανόν καί πΛήθο ύδατο έν ούρανφ καί άνήγαγεν νεφέΛα έξ εσχάτου τή γή , άστραπά ει ύετόν έποίησεν καί έξήγαγεν άνέμου έκ θησαυρών αύτού."

Όράν έστιν πώ φίΛα καί σύμφωνα έΛάΛησαν πάντε οί προφήται, ένί καί τφ αυτφ πνεύματι έκφωνήσαντε περί τε μοναρχία θεού καί τή τού κόσμου γενέσεω καί τή άνθρώπου ποιήσεω . ού μήν άΛΛά καί ώδιναν, πενθούντε τό άθεον γένο τών άνθρώπων, καί τού δοκούντα είναι σοφού διά τήν έν αύτοί πΛάνην καί πώρωσιν τή καρδία κατήσχυναν. ό μέν Ίερεμία έφη· "Έμωράνθη πά

άνθρωπο άπό γνώσεω αύτού, κατησχύνθη πά χρυσοχόο άπό τών γλυπτών αύτού, εί μάτην άργυροκόπο άργυροκοπεί, ούκ έστιν πνεύμα έν αύτοί , έν ήμέρμ έπισκοπή αύτών άπολούνται." τό αύτό καί ό Δαυίδ λέγει- "Έφθάρησαν καί έβδελύχθησαν έν έπιτηδεύμασιν αύτών, ούκ έστιν ποιών χρηστότητα, ούκ έστιν έω ένό - πάντε έξέκλιναν, άμα ήχρειώθησαν." ομοίω καίΆββακούμ- "Τί ώφελεί γλυπτόν άνθρωπον, ότι έγλυψεν αύτό φαντασίαν ψευδή; ούαί τφ λέγοντι τφ λίθω έξεγέρθητι, καί τφ ξύλω ύψώθητι." ομοίω ειπον καί οί λοιποί τή άληθεία προφήται.
Καί τί μοι τό πλήθο καταλέγειν τών προφητών, πολλών όντων καί μυρία φίλα καί σύμφωνα είρηκότων; οί γάρ βουλόμενοι δύνανται έντυχόντε τοί δι' αύτών είρημένοι άκριβώ γνώναι τό άληθέ καί μή παράγεσθαι ύπό διανοία καί ματαιοπονία . ούτοι ούν οΰ προειρήκαμεν προφήται έγένοντο έν Έβραίοι , άγράμματοι καί ποιμένε καί ίδιώται.

Σίβυλλα δέ, έν Έλλησιν καί έν τοί λοιποί έθνεσιν γενομένη προφήτι , έν άρχή τή προφητεία αύτή ονειδίζει τό τών άνθρώπων γένο , λέγουσα-
Άνθρωποι θνητοί καί σάρκινοι, ούδέν έόντε ,
πώ ταχέω ύψούσθε, βίου τέλο ούκ έσορώντε ,
ού τρέμετ' ούδέ φοβεϊσθε θεόν, τόν έπίσκοπον ύμών,
υψιστον γνώστην, πανεπόπτην, μάρτυρα πάντων,
παντοτρόφον κτίστην, όστι γλυκύ πνεύμ' έν άπασιν
κάτθετο, χήγητήρα βροτών πάντων έποίησεν;
ει θεό , ό μόνο άρχει, ύπερμεγέθη , άγένητο ,
παντοκράτωρ, άόρατο , ορών μόνο αύτό άπαντα,
αύτό δ' ού βλέπεται θνητή ύπό σαρκό άπάση .
τί γάρ σάρξ δύναται τόν έπουράνιον καί άληθή
όφθαλμοίσιν ίδεΐν θεόν άμβροτον, ό πόλον οίκει;
άλλ' ούδ' άκτίνων κατεναντίον ήελίοιο
άνθρωποι στήναι δυνατοί, θνητοί γεγαώτε ,
άνδρε έν όστήεσσι, φλέβε καί σάρκε έόντε .
αύτόν τόν μόνον όντα σέβεσθ' ήγήτορα κόσμου,
ό μόνο εί αιώνα καί έξ αίώνο έτύχθη.
αύτογενή , άγένητο , άπαντα κρατών διαπαντό ,

πάσι βροτοίσι νέμων το κριτήριον έν φά'ί κοινφ.
τη   κακοβουλοσύνη   δέ τον άξιον έξετε μισθόν,
οττι θεόν προλιπόντε   αληθινόν άεναόν τε
δοξάζειν, αύτφ τε θύειν ίερά   έκατόμβα ,
δαίμοσι τά   θυσία   έποιήσατε τοισιν έν άδη·
τύφφ και μανίη δέ βαδίζετε, και τρίβον ορθήν
εύθειαν προλιπόντε   άπήλθετε, και δι' άκανθων
και σκολόπων έπλανάσθε. βροτοι παύσασθε μάταιοι
•εμβόμενοι σκοτίη και άφεγγέϊ νυκτι μελαίνη,
και λίπετε σκοτίην νυκτό , φωτο   δέ λάβεσθε.
ουτο   ιδού πάντεσσι σαφή   άπλάνητο   ύπάρχει.
έλθετε, μή σκοτίην δέ διώκετε και γνόφον αίεί·
ήελίου γλυκυδερκέ   ίδού φάο   έξοχα λάμπει.
γνωτε δέ κατθέμενοι σοφίην έν στήθεσιν ύμων·
ει   θεό   έστι, βροχά , ανέμου , σεισμού   έπιπέμπων,
άστεροπά , λιμού , λοιμού   και κήδεα λυγρά
και νιφετού , κρύσταλλα. τί δή καθ' έν έξαγορεύω;
ούρανού ήγειται, γαίη   κρατεί, αύτό   ύπάρχει.
και προ   τού   γενητού   λεγομένου   έφη·
Εί δέ γενητόν ολω   και φθείρεται, ού δύνατ' άνδρό
έκ μηρων μήτρα   τε θεό   τετυπωμένο   είναι.
άλλά θεό   μόνο   ει   πανυπέρτατο , ο   πεποίηκεν
ούρανόν ήέλιόν τε και άστέρα   ήδέ σελήνην,
καρποφόρον γαιάν τε και ύδατο   οϊδματα πόντου,
ούρεα θ' ύψήεντα και άέναα χεύματα πηγων·
των τ' ένύδρων πάλι γεννμ άνήριθμον πολύ πληθο .
έρπετα δέ γαίη   κινούμενα ψυχοτροφειται,
ποικίλα τε πτηνων λιγυρόθροα, τραυλίζοντα,
ξουθά, λιγυπτερόφωνα, ταράσσοντ' άέρα ταρσοι ,
έν δέ νάπαι   ορέων άγρίαν γένναν θέτο θηρων·
ήμιν τε κτήνη ύπέταξεν πάντα βροτοισιν,
πάντων δ' ήγητηρα κατέστησεν θεότευκτον,
άνδρι δ' ύπαίταξεν παμποίκιλα κού καταληπτά.
τί   γάρ σάρξ δύναται θνητών γνώναι τάδ' άπαντα;
άλλ' αύτό   μόνο   οίδεν ό ποιήσα   τάδ' άπ' άρχη
άφθαρτο   κτίστη   αιώνιο , αιθέρα ναίων,

Του *αγίου* Ιουστίνου *φιλοσόφου* καὶ μάρτυρο προ Ἕλληνα

τοὶ ἀγαθοὶ αγαθὸν προφέρων πολὺ πλείονα μισθόν,
τοὶ δὲ κακοὶ ἄδικοι τε χόλον καὶ θυμὸν ἐγείρων,
καὶ πόλεμον καὶ λοιμὸν ἴδ' ἄλγεα δακρυόεντα.
ἄνθρωποι, τί μάτην ὑψούμενοι ἐκριζοῦσθε;
Αἰσχύνθητε γαλᾶ καὶ κνώδαλα θειοποιοῦντε .
οὐ μανίη καὶ λύσσα φρένων αἴσθησιν ἀφαιρεῖ,
εἰ λοπάδα κλέπτουσι θεοί, συλοῦσι δὲ χύτρα ;
αντὶ δὲ χρυσήεντα πόλον κατὰ πίονα ναίειν
σητόβρωτα δέδορκε, πυκναὶ δ' ἀράχναι δεδίασται·
προσκυνέοντε ὄφει κύνα αιλούρου , ανόητοι,
καὶ πετεηνὰ σέβεσθε καὶ ἑρπετὰ θηρία γαίη
καὶ λίθινα ξόανα καὶ αγάλματα χειροποίητα,
καὶ παρ' ὁδοῖσι λίθων συγχώσματα· ταῦτα σέβεσθε
ἄλλα τε πολλὰ μάταια, ἅ δη κ' αισχρὸν ἀγορεύειν,
εἰσι θεοὶ μερόπων δόλω ἡγητῆρε ἀβούλων
τῶν δη κάκ στόματο χεῖται θανατηφόρο ιό .
ὁ δ' ἐστι ζωή τε καὶ ἄφθιτον ἀέναον φῶ ,
καὶ μέλιτο γλυκερώτερον ἀνδράσι χάρμα
ἐκπροχέει τῷ δὴ μόνω αὐχένα κάμπτειν,
καὶ τρίβον αἰώνεσσιν ἐν εὐσεβέεσσ' ανακλίνοι .
ταῦτα λιπόντε ἅπαντα, δίκη μεστὸν τὸ κύπελλον
ζωρότερον, στιβαρόν, βεβαρημένον, ευ μάλ' ἄκρητον,
εἱλκύσατ' ἀφροσύνη μεμανηότι πνεύματι πάντε ·
κοὺ θέλετ' ἐκνήψαι καὶ σώφρονα προ νόον ἐλθεῖν,
καὶ γνῶναι βασιλῆα θεόν, τὸν πάντ' εφορῶντα.
τούνεκεν αἰσθομένοιο πυρὰ σέλα ἔρχετ' εφ' ὑμᾶ ·
λαμπάσι καυθήσεσθε δι' αἰῶνο τὸ πανῆμαρ,
ψευδέσιν αἰσχυνθέντε ἐπ' εἰδώλοισιν ἀχρήστοι .
οἱ δὲ θεὸν τιμῶντε ἀληθινὸν ἀέναόν τε
ζωὴν κληρονομοῦσι, τὸν αἰῶνο χρόνον αὐτοὶ
οἰκοῦντε παραδείσου ὁμῶ ἐριθηλέα κῆπον,
δαινύμενοι γλυκύV ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντο .
ὅτι μὲν οὖν ταῦτα ἀληθῆ καὶ ὠφέλιμα καὶ δίκαια καὶ προφιλῆ
πᾶσιν ἀνθρώποι τυγχάνει, δῆλόν ἐστιν, καὶ ὅτι οἱ κακῶ δράσαντε
ἀναγκαίω ἔχουσιν κατ' ἀξίαν τῶν πράξεων κολασθῆναι.

Ήδη δέ καί τών ποιητών τινε ώσπερεί λόγια έαυτοί έξείπον ταύτα καί ει μαρτύριον τοί τά άδικα πράσσουσι Λέγοντε ότι μέλλουσιν κολάζεσθαι. Αισχύλο έφη·

Δράσαντι γάρ τοι καί παθείν οφείλεται.

Πίνδαρο δέ καί αύτό έφη·

Έπεί

•έζοντά τι καί παθείν έοικεν.

ώσαύτω καί Εύριπίδη ·

Ανάσχου πάσχων· δρών γάρ έχαιρε .

νόμου τόν έχθρόν δράν, όπου λάβη , κακώ .

καί πάλιν ό αύτό ·

Εχθρού κακώ δράν άνδρό ήγούμαι μέρο .

ομοίω καί Αρχίλοχο ·

Έν δ' έπίσταμαι μέγα,

τόν κακώ δρώντα δεινοί άνταμείβεσθαι κακοί .

Καί ότι ό θεό τά πάντα έφορμ καί ούδέν αύτόν Λανθάνει, μακρόθυμο δέ ών άνέχεται έω ού μέλλει κρίνειν, καί περί τούτου Διονύσιο εϊρηκεν·

Ό τή Δίκη οφθαλμό ώ δι' ήσύχου

λεύσσων προσώπου πάνθ' όμώ άεί βλέπει.

Καί ότι μέλλει ή τού θεού κρίσι γίνεσθαι καί τά κακά τού πονηρού αίφνιδίω καταλαμβάνειν, καί τούτο Αισχύλο έσήμανεν λέγων·

τό τοι κακόν ποδώκε έρχεται βροτοί ,

κατ' άμπλάκημα τώ περώντιτήν θέμιν.

όρμ Δίκην άναυδον, ούχ όρωμένην

εύδοντι καί στείχοντι καί καθημένψ-

έξη όπάζει δόχμιον, άλλοθ' ύστερον,

ούκ έγκαλύπτει νύξ κακώ είργασμένον·

δ τι δ' άν ποιή δεινόν νόμιζ' όράν τινά.

τί δ' ούχί καί ό Σιμωνίδη ;

Ούκ έστιν κακόν

άνεπιδόκητον άνθρώποι · όλίγω δέ χρονω

πάντα μεταρρίπτει θεό .

πάλιν Εύριπίδη ·

Ούδέποτ' εύτυχίαν κακού άνδρό ύπέρφρονά τ' όλβον

βέβαιον εἰκάσαι χρεών,
οὐδ' ἀδικων γενεάν· ὁ γάρ οὐδένο   ἐκφύ   χρόνο
δείκνυσιν ἀνθρώπων κακότητα .

έτι ὁ Εὐριπίδη ·

Οὐ γάρ ἀσύνετον τό θειον, ἀλλ' ἐχει συνιέναι
τού   *κακώ*   παγέντα   ὁρκου   καί κατηναγκασμένου .

καί ὁ Σοφοκλή -

Εἰ δεἰν' ὀρεξα , δεινά καί παθειν σε δει.

Ἠτοι ούν περί ἀδικου ὁρκου ἡ καί περί ἀλλου τινό   πταίσματο
ὁτι μέλλει ὁ θεό   ἐξετάζειν, καί αὐτοί σχεδόν προειρήκασιν, ἡ καί
περί ἐκπυρώσεω   κόσμου θέλοντε   καί μή θέλοντε   ἀκόλουθα
ἐξεἰπαν τοἳ   προφήται , καίπερ πολύ μεταγενέστεροι γενόμενοι καί
κλέψαντε   ταύτα ἐκ τού νόμου καί τών προφητών.

Καί τί γάρ ἡτοι ἐσχατοι ἡ καί πρώτοι ἐγένοντο; πλήν ὁτι γούν
καί αὐτοί ἀκόλουθα τοι   προφήται   ειπον. περί μέν ούν ἐκπυρώσεω
Μαλαχία   ὁ προφήτη   προείρηκεν· "Ιδού ἡμέρα ἐρχεται κυρίου
ὡ   κλίβανο   καιόμενο , καί ἀνάψει πάντα   τού   ἀσεβεί ." καί
Ἠσάία · "Ἡξειγάρ ὀργή θεού <ὡ   πύρ καώ ὡ   χάλαζα συγ-
καταφερομένη βίμ καί ὡ   ὑδωρ σύρον ἐν φάραγγι."
Τοίνυν Σίβυλλα καί οἱ Λοιποί προφήται, ἀλλά μήν καί οἱ ποιηταί
καί φιλόσοφοι καί αὐτοί δεδηλώκασιν περί δικαιοσύνη   καί κρίσεω
καί κολάσεω - ἐτι μήν καί περί προνοια , ὁτι φροντίζει ὁ θεό   οὐ
μόνον περί τών ζώντων ἡμών ἀλλά καί τών τεθνεώτων, καίπερ
ἀκοντε   ἐφασαν· ἡλέγχοντο γάρ ὑπό τή   ἀΛηθεια . καί τών μέν
προφητών Σολομών περί τών τεθνηκότων εἰπεν- "Ἐσται ἴασι   ταί
σαρξίν καί επιμέλεια τών ὀστέων." τό δ' αὐτό καί Δαυίδ· "Ἀγαλ-
Λιάσεται ὀστά τεταπεινωμένα." τούτοι   ἀκόλουθα εἴρηκεν καί
Τιμοκλή , λέγων·

Τεθνεώσιν ἐλεο   ἐπιεική   θεό .

καί περί πλήθου   ούν θεών οἱ συγγραφεί   εἰπόντε   καθήλθον ει
μοναρχίαν, καί περί ἀπρονοησία   λέγοντε   ειπον περί προνοία   καί
περί ἀκρισία   φάσκοντε   ὡμολόγησαν ἐσεσθαι κρίσιν, καί οἱ μετά
θάνατον ἀρνούμενοι είναι αἴσθησιν ὡμολόγησαν. Ὁμηρο   μέν ούν
εἰπών·

Ψυχή δ' ἠΰτ' ὀνειρο   ἀποπταμένη πεπότηται,

έν έτέρῳ λέγει·

Ψυχή δ' έκ -εθέων πταμένη Άϊδόσδε βεβήκει,

καί πάλιν·

Θάπτε με όττι τάχιστα πύλα   Αΐδαο περήσω.

Τά δέ περί τών λοιπών, ου   άνέγνωκα , ήγούμαί σε άκριβώ έπίστασθαι φ τρόπῳ είρήκασιν. ταύτα δέ πάντα συνήσει πά   ό ζητών τήν σοφίαν του θεού καί ευαρεστών αύτῳ διά πίστεω   καί δικαιοσύνη   καί άγαθοεργία . καί γάρ τι   ειπεν προφήτη   ών προεγράψαμεν, όνόματι Ώσηέ· "Τί   σοφό   καί συνήσει ταύτα, συνετό   καί γνώσεται; ότι εύθείαι αί οδοί τού κυρίου, καί δίκαιοι είσελεύσονται έν αύται , οί δέ άσεβεί   άσθενήσουσιν έν αύταΐ ." χρή ούν τόν φιλομαθή καί φιλομαθειν. πειράθητι ούν πυκνότερον συμβαλείν, όπω   καί ζώση   άκούσα   φωνή   άκριβώ   μάθη   τάληθέ . Θεόφιλο   Αύτολύκῳ χαίρειν.

Επειδή οι συγγράφει   βούλονται πληθύν βίβλων συγγράφειν προ   κενήν δόξαν, οί μέν περί θεών καί πολέμων ή χρόνων, τινέ   δέ καί μύθων άνωφελών καί τή   λοιπή   ματαιοπονία , ή   ήσκει   καί σύ έω   τού δεύρο, κάκείνου μέν τού καμάτου ούκ όκνεί   άνεχόμενο , ήμίν δέ συμβαλών έτι λήρον ήγή τυγχάνειν τόν λόγον τή   άληθεία , οίόμενο   προσφάτου   καί νεωτερικά   είναι τά   παρ' ήμίν γραφά , διό δή κάγώ ούκ όκνήσω άνακεφαλαιώσασθαί σοι παρέχοντο   θεού τήν άρχαιότητα τών παρ' ήμίν γραμμάτων, ύπόμνημά σοι ποιούμενο   δι' ολίγων, όπω   μή όκνήση   έντυγχάνειν αύτῳ, έπιγνῳ   δέ τών λοιπών συνταξάντων τήν φλυαρίαν.

Έχρήν γάρ τού   συγγράφοντα   αύτού   αύτόπτα   γεγενήσθαι περί ών διαβεβαιούνται, ή άκριβώ   μεμαθηκέναιύπό τών τεθεαμένων *αυτά*, τρόπω γάρ τινι οί τά άδηλα συγγράφοντε   άέρα δέρουσιν.

Τί γάρ ώφέλησεν Όμηρον συγγράψαι τόν Ίλιακόν πόλεμον καί πολλού   έξαπατήσαι, ή Ησίοδον ό κατάλογο   τή   θεογονία   τών παρ' αύτῳ θεών όνομαζομένων, Όρφέα οί τριακόσιοι έξήκοντα πέντε θεοί, ου   αύτό   έπί τέλει τού βίου άθετει, έν ταί   Διαθήκαι αύτού λέγων ένα είναι θεόν; τί δέ ώφέλησεν Άρατον ή σφαιρογραφία τού κοσμικού κύκλου, ή τού   τά όμοια αύτῳ είπόντα , πλήν τή   κατ' άνθρωπον δόξη , ή   ούδέ αύτή   κατ' άξιαν έτυχον; τί δέ καί

αληθέ είρήκασιν; ή τί ώφέλησεν Εύριπίδην καί Σοφοκλέα ή τού λοιπού τραγωδιογράφου αί τραγφδίαι, ή Μένανδρον καί Αριστοφάνην καί τού λοιπού κωμικού αί κωμψδίαι, ή Ηρόδοτον καί Θουκυδίδην αί ιστορίαι αύτών, ή Πυθαγόραν τά άδυτα καί Ήρακλέου στήλαι, ή Διογένην ή κυνική φιλοσοφία, ή Έπίκουρον τό δογμάτιζε tv μή είναι πρόνοιαν, ή Έμπεδοκλέα τό διδάσκειν άθεότητα, ή Σωκράτην τό όμνύειν τόν κύνα καί τόν χήνα καί τήν πλάτανον καί τόν κεραυνωθέντα Ασκλήπιον καί τά δαιμόνια ά έπεκαλειτο· προ τί δέ καί έκών άπέθνησκεν, τίνα καί όποιον μισθόν μετά θάνατον άπολαβειν έλπίζων; τί δέ ώφέλησεν Πλάτωνα ή κατ' αύτόν παιδεία, ή τού λοιπού φιλοσόφου τά δόγματα αύτών ίνα μή τόν άριθμόν αύτών καταλέγω πολλών όντων; ταύτα δέ φαμεν ει τό έπιδείξαι τήν άνωφελή καί άθεον διάνοιαν αύτών.

Δόξη γάρ κενή καί ματαίου πάντε ούτοι έρασθέντε ούτε αύτοί τό άληθέ έγνωσαν ούτε μήν άλλου έπί τήν άλήθειαν προετρέψαντο. καί γάρ ά έφασαν αύτά έλέγχει αύτού , ή άσύμφωνα είρήκασιν, καί τά ίδια δόγματα οί πλείου αύτών κατέλυσαν· ού γάρ άλλήλου μόνον άνέτρεψαν, άλλ' ήδη τινέ καί τά έαυτών δόγματα άκυρα έποίησαν, ώστε ή δόξα αύτών ει άτιμίαν καί μωρίαν έχώρησεν- ύπό γάρ τών συνετών καταγινώσκονται.

Ήτοι γάρ περί θεών έφασαν, αύτοί δ' ύστερον άθεότητα έδίδαξαν, ή εί καί περί κόσμου γενέσεω , έσχατον αύτοματισμόν ειπον είναι τών πάντων, άλλά καί περί προνοία λέγοντε πάλιν άπρονόητον είναι κόσμον έδογμάτισαν. τί δ'; ούχί καί περί σεμνότητο πειρώμενοιγράφειν άσελγεία καί πορνεία καί μοιχεία έδίδαξαν έπιτελείσθαι, έτι μήν καί τά στυγητά άρρητοποιίια είσηγήσαντο; καί πρώτου γε τού θεού αύτών κηρύσσουσιν έν άρρήτοι μίξεσιν συγγίνεσθαι έν τε άθέσμοι βρώσεσιν. τί γάρ ούκ ήδει Κρόνον τεκνοφάγον, Δία δέ τόν παίδα αύτού τήν Μήτιν καταπίνειν καί δείπνα μιαρά τοί θεοί έτοιμάζειν· ένθα καί χωλόν Ήφαιστόν τινα χαλκέα φασιν διακονεϊν αύτοι - τήν τε "Ηραν ιδίαν άδελφήν αύτού μή μόνον τόν Δία γαμείν, άλλά καί διά στόματο άνάγνου άρρητοποιείν; τά τε λοιπά περί αύτού πράξει , όπόσα μδουσιν οί ποιηταί, είκό έπίστασαι. τί μοι λοιπόν καταλέγειν τά περίΠοσειδώνο καί Απόλλωνο ή Διονύσου καί Ήρακλέου , Αθηνά τή

φιΛομόΛπου και Αφροδίτη τή άναισχύντου, άκριβέστερον πεποιηκότων ήμών έν έτέρῳ τόν περί αύτών Λόγον;

Ούδέ γάρ έχρήν ήμά ταύτα άνασκευάζειν, εί μή ότι σε θεωρώ νυνί διστάζοντα περί τόν Λόγον τή άΛηθεία . φρόνιμο γάρ ών ήδέω μωρών άνέχη· έπεί τοι ούκ άν έκινήθη ύπό άνοήτων άνθρώπων κενοί Λόγοι άπάγεσθαι καί φήμη πείθεσθαι προκατεσχηκυίη, στομάτων άθέων ψευδώ συκοφαντούντων ήμά , τού θεοσεβεί καί χριστιανού καΛουμένου , φασκόντων ώ κοινά *απάντων* ούσα τά γυναίκα ήμών καί άδιαφόρῳ μίξει ζώντα , έτι μήν καί ταί ίδίαι άδεΛφαί συμμίγνυσθαι, καί, τό άθεώτατον καί ώμότατον πάντων, σαρκών άνθρωπίνων έφάπτεσθαι ήμά . άΛΛά καί ώ προσφάτου όδεύοντο τού καθ' ήμά Λόγου, καί μηδέν έχειν ήμά Λέγειν ει άπόδειξιν άΛηθεία τή καθ' ήμά καί διδασκαλία , μωρίαν δέ είναι τόν Λόγον ήμών φασιν. έγώ μέν ούν θαυμάζω μάλιστα έπί σοί, ό έν μέν τοί Λοιποί γενόμενο σπουδαίο καί έκζητητή άπάντων πραγμάτων, άμελέστερον ήμών άκούει . εί γάρ σοι δυνατόν, καί νύκτωρ ούκ ώκνει διατρίβειν έν βιβλιοθήκαι .

Έπειδή ούν πολλά άνέγνω , τί σοι έδοξεν τά Ζήνωνο ή τά Διογένου καίΚΛεάνθου όπόσα περιέχουσιν αί βίβλοι αύτών, διδάσκουσαι άνθρωποβορία , πατέρα μέν ύπό ιδίων τέκνων έψεσθαι καί βιβρώσκεσθαι, καί εἰ τι ού βούλοιτο ή μέλο τι τή μυσερά τροφή άπορρίψειεν, αύτόν κατεσθίεσθαι τόν μή φαγόντα; προ τούτοι άθεωτέρα τι φωνή εύρίσκεται, ή τού Διογένου , διδάσκοντο τά τέκνα τού έαυτών γονεί ει θυσίαν άγειν καί τούτου κατεσθίειν. τί δ'; ούχί καί Ηρόδοτο ό ιστοριογράφο μυθεύει τόν Καμβύσην τά τού Άρπάγου τέκνα σφάξαντα καί έψήσαντα παρατεθεικέναι τώ πατρί βοράν; έτι δέ καί παρά Ίνδοΐ μυθεύει κατεσθίεσθαι τού πατέρα ύπό τών ιδίων τέκνων.

Ώ τή άθέου διδασκαλία τών τά τοιαύτα άναγραψάντων μάλλον δέ διδαξάντων, ώ τή άσεβεία καί άθεότητο αύτών, ώ τή διάνοια τών ούτω άκριβώ φιλοσοφησάντων καί φιλοσοφίαν έπαγγελΛομένων! οίγάρ ταύτα δογματίσαντε τόν κόσμον άσεβεία ένέπλησαν.

Τού άγιου Ἰουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο   προ   Ἕλληνα

Καί γάρ περί ἀθέσμου πράξεω   σχεδόν πάσιν συμπεφώνηκεν τοί περί τόν χορόν τή   φιλοσοφία   πεπλανημένοι . καί πρώτο   γε Πλάτων, ὁ δοκών ἐν αὐτοί   σεμνότερον πεφιλοσοφηκέναι, διαρρήδην ἐν τή πρώτη βίβλω τών πολιτειών ἐπιγραφομένη, τρόπῳ τινί νομοθετεί χρήν είναι κοινά   ἁπάντων τά   γυναίκα , χρώμενο   παραδείγματι τώ Διό   καί Κρητών νομοθέτη, όπω   διά προφάσεω παιδοποιΐα πολλή γίνηται ἐκ τών τοιούτων, καί ώ   δήθεν τού λυπουμένου   διά τοιούτων ομιλιών χρήν παραμυθείσθαι. Επίκουρο δέ καί αὐτό   σύν τώ ἀθεότητα διδάσκειν συμβουλεύει καί μητράσι καί ἀδελφαί   συμμίγνυσθαι, καί πέρα τών νόμων τών τόδε κωλυόντων. ὁ γάρ Σόλων καί περί τούτου σαφώ   ἐνομοθέτησεν, όπω   ἐκ τού γήμαντο   οἱ παίδε   νομίμω   γίνωνται, προ   τό μή ἐκ μοιχεία   τού   γεννωμένου   είναι, ἵνα μή τόν οὐκ όντα πατέρα τιμήση τι   ώ   πατέρα, ή τόν όντω   πατέρα ἀτιμάση τι   ἀγνοών ώ   μή πατέρα, όπόσα τε οἱ λοιποί νόμοι κωλύουσιν Ῥωμαίων τε καί Ελλήνων τά τοιαύτα πράσσεσθαι.
Προ   τί ούν Επίκουρο   καί οἱ Στωϊκοί δογματίζουσιν ἀδελφοκοιτία   καί ἀρρενοβασία   ἐπιτελεϊσθαι, ἐξ ών διδασκαλιών μεστά βιβλιοθήκα   πεποιήκασιν, ει   τό ἐκ παίδων μανθάνειν τήν ἀθεσμον κοινωνίαν; καί τί μοι λοιπόν κατατρίβεσθαι περί αὐτών, όπου γε καί περί τών θεών παρ' αὐτοί   λεγομένων τά όμοια κατηγγέλκασιν;

Θεού   γάρ φήσαντε   είναι πάλιν ει   οὐδέν αὐτού   ἡγήσαντο. οι μέν γάρ ἐξ ἀτόμων αὐτού   ἔφασαν συνεστάναι, ή δ' αὐ χωρεϊν ει ἀτόμου , καί μηδέν πλειον ἀνθρώπων δύνασθαι τού   θεού   φασιν. Πλάτων δέ, θεού   εἰπών είναι, ὑλικού   αὐτού   βούλεται συνιστάν. Πυθαγόρα   δέ, τοσαύτα μοχθήσα   περί θεών καί τήν άνω κάτω πορείαν ποιησάμενο , ἔσχατον ορίζει φύσιν καί αὐτοματισμόν είναι φησιν τών πάντων· θεού   ἀνθρώπων μηδέν φροντίζειν. όπόσα δέ Κλιτόμαχο   ὁ Ακαδημαϊκό   περί ἀθεότητο   εισηγήσατο. τί δ' οὐχί καί Κριτία   καί Πρωταγόρα   ὁ Αβδηρίτη   λέγων· Είτε γάρ είσιν θεοί, οὐ δύναμαι περί αὐτών λέγειν, ούτε όποιοι είσιν δηλώσαι· πολλά γάρ ἐστιν τά κωλύοντά με"; τά γάρ περί Εὐημέρου τού ἀθεωτάτου περισσόν ἡμίν καί λέγειν. πολλά γάρ περί θεών τολμήσα   φθέγξασθαι ἐσχατον καί τό ἐξόλου μή είναι θεού , ἀλλά τά πάντα αὐτοματισμώ διοικείσθαι βούλεται. Πλάτων δέ, ὁ τοσαύτα

Του ἁγίου Ιουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρο προ Ἕλληνα

εἰπὼν περὶ μοναρχία θεοῦ καὶ ψυχὴ ἀνθρώπου, φάσκων ἀθάνατον εἶναι τὴν ψυχήν, οὐκ αὐτὸ ὕστερον εὑρίσκεται εναντία ἑαυτῳ λέγων, τὰ μὲν ψυχὰ μετέρχεσθαι εἰ ετέρου ἀνθρώπου , ἐνίων δὲ καὶ εἰ ἄλογα ζῶα χωρεῖν; πῶ οὐ δεινὸν καὶ ἀθέμιτον δόγμα αὐτοῦ τοῖ γε νοῦν ἔχουσι φανήσεται, ἵνα ὁ ποτὲ ἄνθρωπο πάλιν ἔσται λύκο ἢ κύων ἢ ὄνο ἢ ἄλλο τι ἄλογον κτῆνο ; τούτῳ ἀκόλουθα καὶ Πυθαγόρα εὑρίσκεται φλυαρῶν, προ τῳ καὶ πρόνοιαν ἐκκόπτειν.
Τίνι οὖν αὐτῶν πιστεύσωμεν, Φιλήμονι τῳ κωμικῳ λέγοντι·
Οἱ γὰρ θεὸν σέβοντε ἐλπίδα καλὰ
ἔχουσιν εἰ σωτηρίαν,
ἢ οι προειρήκαμεν Εὐημέρῳ καὶ Ἐπικούρῳ καὶ Πυθαγόρα καὶ τοῖ λοιποῖ ἀρνουμένοι εἶναι θεοσέβειαν καὶ πρόνοιαν ἀναιροῦσιν. περὶ μὲν οὖν θεοῦ καὶ προνοία Αρίστων ἐφη·

Θάρσει, βοηθεῖν πᾶσι μὲν τοῖ ἀξίοι
εἴωθεν ὁ θεὸ , τοῖ δὲ τοιούτοι σφόδρα.
εἰ μὴ πάρεσται προεδρία τι κειμένη
τοῖ ζῶσιν ὠ δεῖ, τί πλέον ἐστιν εὐσεβεῖν;
εἴη γὰρ οὕτω , ἀλλὰ καὶ λίαν ὁρῶ
τοῦ εὐσεβῶ μὲν ἑλομένου διεξάγειν
πράττοντα ἀτόπω , τοὺ δὲ μηδὲν ἕτερον ἢ
τὸ λυσιτελὲ τὸ κατ' αὐτοὺ μόνον,
ἐντιμοτέραν ἔχοντε ἡμῶν διάθεσιν.
ἐπὶ τοῦ παρόντο · ἀλλὰ δεῖ πόρρω βλέπειν
καὶ τὴν ἁπάντων ἀναμένειν καταστροφήν,
οὐχ ὃν τρόπον γὰρ παρ' ἐνίοι ἴσχυσέ τι
δόξα κακοήθη τῳ βίῳ τ' ἀνωφελή ,
φορά τι ἐστ' αὐτόματο ἢ βραβεύεται
ὠ ἔτυχε· ταῦτα γὰρ πάντα κρίνουσιν ἔχειν
ἐφόδια προ τὸν ἴδιον οἱ φαῦλοι τρόπον,
ἔστιν δὲ καὶ τοῖ ζῶσιν ὁσίω προεδρία,
καὶ τοι πονηροῖ ὠ προσήκ' ἐπιθυμία·
χωρὶ προνοία γίνεται γὰρ οὐδὲ ἕν.

ὁπόσα τε καὶ ἄλλοι καὶ σχεδόν γε οἱ πλείου ειπον περὶ θεοῦ καὶ προνοία , ὁρᾶν ἔστιν πῶ ἀνακόλουθα ἀλλήλοι ἔφασαν· οἱ μὲν γὰρ τὸ ἐξόλου θεὸν καὶ πρόνοιαν εἶναι ἀνεῖλον, οἱ δ' αὖ συνέστησαν θεὸν καὶ πάντα προνοίᾳ διοικεῖσθαι ὡμολόγησαν. τὸν οὖν συνετὸν

ἀκροατὴν καί ἀναγινώσκοντα πρόσεχειν ἀκριβώ τοί Λεγομένοι
δεί, καθώ καί ό ΣιμύΛο έφη·

Κοινώ ποιητά έθο έστιν καλείν,
καί τού περιττού τή φύσει και τού κακού ·
έδει δέ κρίνειν.

καθάπερ έν τόπῳ τινι και ό ΦιΛήμων·
ΧαΛεπόν ἀκροατή ἀσύνετο καθήμένο ·
ὑπό γάρ ἀνοία ούχ έαυτόν μέμφεται.
χρή ούν προσέχειν καί νοείν τά Λεγάμενα κριτικώ ἐξετάζοντα τά
ὑπό τών φιλοσόφων καί τών Λοιπών ποιητών είρημένα.

Ἀρνούμενοιγάρ θεού είναι πάΛιν όμοΛογούσιν αὐτοί, καί τούτου
πράξει ἀθέσμου ἐπιτεΛείν έφασαν. καί πρώτου γε Διά οί ποιηταί
εύφωνότερον μδουσιτά χαλεπά πράξει . Χρύσιππο δέ, ό *πολλά*
φΛυαρήσα , πώ ούχί εὑρίσκεται σημαίνων τήν Ἡραν στόματι
μιαρῳ συγγίνεσθαι τώ Δίi; τί γάρ μοι καταΛέγειν τά ἀσελγεία τή
μητρό θεών Λεγομένη ή Διά τού Λατεαρίου διψώντο αίματο
ἀνθρωπείου, ή Ἄττου τού ἀποκοπτομένου, ή ότι ό Ζεύ ό καλούμενο
Τραγῳδό , κατακαύσα τήν έαυτού χείρα, ώ φασιν, νύν παρά
Έωμαίοι θεό τιμάται; σιγώ τά Αντινόου τεμένη καί τά τών Λοιπών
καλούμενων θεών, καί γάρ ιστορούμενα τοι συνετοί καταγέλωτα
φέρει.
Ἡτοι ούν περί ἀθεότητο αὐτοί ὑπό τών ίδιων δογμάτων ἐλέγχον-
ται οί τά τοιαύτα φιΛοσοφήσαντε , ή καί περί πολυμιξία καί
ἀθέσμου κοινωνία · έτι μήν καί ἀνθρωποβορία παρ' αὐτοί εὑρίσκεται
δι' ών συνέγραψαν γραφών, καί πρώτου γε ου τετιμήκασιν θεού
ταύτα πεπραχότα ἀναγράφουσιν.

Ημεί δέ καί θεόν όμολογούμεν, ἀΛΛ' ένα, τόν κτίστην καί
ποιητήν καί δημιουργόν τοϋδε τού παντό κόσμου, καί προνοίμ τά
πάντα διοικείσθαι έπιστάμεθα, ἀΛΛ' ὑπ' αὐτού μόνου, καί νόμον
άγιον μεμαθήκαμεν, ἀλλά νομοθέτην έχομεν τόν όντω θεόν, ό καί
διδάσκει ή μά δικαιοπραγείν καί εύσεβείν καί καλοποιείν.
Καί περί μέν εύσεβεία Λέγει· Ούκ έσονταί σοι θεοί έτεροι πΛήν
εμού, ού ποιήσει σεαυτῳ εΐδωΛον ούδέ παντό ομοίωμα όσα έν
τώ ούρανῳ άνω ή όσα έν τή γή κάτω ή όσα έν τοί ύδασιν ὑποκάτω

τή γή . ού προσκυνήσει αύτοί , ούδέ μή λατρεύσει αύτοί · έγώ γάρ είμι κύριο ό θεό σου."

Περί δέ τού καλοποιεΐν έφη· "Τίμα τόν πατέρα σου καί τήν μητέρα σου, ίνα εύ σοι γένηται καί ίαν μακροχρόνιο έση έπί τή γή , ή έγώ δίδωμί σοι κύριο ό θεό ."

Έτι περί δικαιοσύνη · Ού μοιχεύσει , ού φονεύσει , ού κλέψει , ού ψευδομαρτυρήσει κατά τού πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδή, ούκ έπιθυμήσει τήν γυναίκα τού πλησίον σου, ούκ έπιθυμήσει τήν οικίαν αύτού ούδέ τόν άγρόν αύτού ούδέ τόν παΐδα αύτού ούδέ τήν παιδίσκην αύτού ούδέ τού βοό αύτού ούδέ τού ύποζυγίου αύτού ούδέ παντό κτήνου αύτού, ούτε όσα έστίν τφ πλησίον σου. ού διαστρέψει κρίμα πένητο έν κρίσει αύτού, άπό παντό -ήματο άδικου διαποστήσει, άθφον καί δίκαιον ούκ άποκτενεί , ού δικαιώσει τόν άσεβή καί δώρα ού λήψη· τά γάρ δώρα άποτυφλοί οφθαλμού βλεπόντων καί λυμαίνεται -ήματα δίκαια."

Τούτου μέν ούν τού θείου νόμου διάκονο γεγένηται Μωσή , ό καί θεράπων τού θεού, παντί μέν τφ κόσμω, παντελώ δέ τοί Έβραίοι , τοί καί Ίουδαίοι καλουμένοι , ου κατεδουλώσατο άρχήθεν βασιλεύ Αίγύπτου, τυγχάνοντα σπέρμα δίκαιον ανδρών θεοσεβών καί όσιων, Αβραάμ καί Ισαάκ καί Ιακώβ· ών ό θεό μνησθεί καί ποιήσα θαυμάσια καί τέρατα διά Μωσέω παράδοξα έρρύσατο αύτού , καί έξήγαγεν έκ τή Αίγύπτου, άγαγών αυτού διά τή έρήμου καλουμένη · ου καί άπεκατέστησεν εί τήν Χαναναίαν γήν, μετέπειτα δέ Ίουδαίαν έπικληθείσαν, καί νόμον παρέθετο καί έδίδαξεν αύτού ταύτα. τού μέν ούν νόμου μεγάλου καί θαυμάσιου πρό πάσαν δικαιοσύνην ύπάρχοντο δέκα κεφάλαια ά προειρήκαμεν, τοιαύτά έστιν.

Επειδή ούν προσήλυτοι έγενήθησαν έν γή Αίγύπτψ όντε τό γένο Εβραίοι άπό γή τή Χαλδαϊκή (κατ' έκείνο καιρού λιμού γενομένη άνάγκην έσχον μετελθείν εί Αίγυπτον σιτίων εκεί πιπρασκομένων, ένθα καί χρόνω παρφκησαν· ταύτα δέ αύτοί συνέβη κατά προαναφώνησιν θεού), παροικήσαντε ούν έν Αίγύπτψ έτεσι τετρακοσίοι καί τριάκοντα, έν τφ τόν Μωσήν μέλλειν έξάγειν αύτού εί τήν έρημον ό θεό έδίδαξεν αύτού διά τού νόμου λέγων· "Προσήλυτον ού θλίψετε· ύμεϊ γάρ οίδατε τήν ψυχήν τού προσηλύτου· αύτοίγάρ προσήλυτοι ήτε έν τή γή Αίγύπτφ."

Τόν μέν ούν νόμον, τόν ύπό του θεού δεδομένον αύτοί , έν τφ παραβήναι τόν Λαόν, άγαθό ών καί οίκτίρμων ό θεό , μή βουΛόμενο διαφθείραι αύτού , πρό τφ δεδωκέναι τόν νόμον ύστερον καί προφήτα έξέπεμψεν αύτοί έκ τών άδεΛφών αύτών, πρό τό διδάσκειν καί άναμιμνήσκειν τά τού νόμου αύτού καί έπιστρέφειν ει μετάνοιαν τού μηκέτι άμαρτάνειν· εί δέ έπιμένοιεν ταϊ φαύΛαι πράξεσιν, προανεφώνησαν ύποχειρίου αύτού παραδοθήναι πάσαι ταϊ βασιΛείαι τή γή καί ότι ταύτα αύτοί ήδη άπέβη, φανερόν μέν έστιν.

Περί μέν ούν τή μετάνοια Ήσάία ό προφήτη κοινώ μέν πρό πάντα , διαρρήδην δέ πρό τόν Λαόν Λέγει· "Ζητήσατε τόν κύριον, καί έν τφ εύρίσκειν αύτόν έπικαΛέσασθε· ήνίκα δ' άν έγγίζη ύμίν, άποΛιπέτω ό άσεβή τά οδού αύτού, καί άνήρ άνομο τά βουΛά αύτού, καί έπιστραφήτω έπί κύριον τόν θεόν αύτού, καί έΛεηθήσεται, ότι έπί ποΛύ άφήσει τά άμαρτία ύμών." καί έτερο προφήτη ΈζεχιήΛ φησιν· " Εάν άποστραφή ό άνομο άπό πασών τών άνομιών ών έποίησεν καί φυΛάξη τά έντοΛά μου καί ποιήση τά δικαιώματά μου, ζωή ζήσεται καί ού μή άποθάνη· πάσαι αί άδικίαι αύτού α έποίησεν ού μή μνησθώσιν, αΛΛά τή δικαιοσύνη ή έποίησεν ζήσεται, ότι ού βούΛομαι τόν θάνατον τού άνομου, Λέγει κύριο , ώ έπιστρέψαι άπό τή οδού τή πονηρά καί ζήν αύτόν." πάΛιν ό Ήσάία · "Έπιστράφητε οί τήν βαθείαν βουΛήν βουΛευόμενοικαί άνομον, ϊνα σωθήσεσθε." καί έτερο , Ιερεμία · "Έπιστράφητε έπί κύριον τόν θεόν ύμών, ώ ό τρυγών έπί τόν κάρτεΛΛον αύτού, καί έΛεηθήσεσθε."

ΠοΛΛά μέν ούν μάΛΛον δέ άναρίθμητά έστιν τά έν άγίαι γραφαί είρημένα περί μετάνοια , άεί τού θεού βουΛομένου έπιστρέφειν τό γένο τών άνθρώπων άπό πασών τών άμαρτιών.

Έτι μήν καί περί δικαιοσύνη , ή ό νόμο εϊρηκεν, άκόΛουθα εύρίσκεται καί τά τών προφητών καί τών εύαγγεΛίων έχειν, διά τό τού πάντα πνευματοφόρου ένί πνεύματι θεού ΛεΛαΛηκέναι. ό γούν Ήσάία ούτω έφη· "ΑφέΛετε τά πονηριά άπό τών ψυχών ύμών, μάθετε καΛόν ποιείν, έκζητήσατε κρίσιν, -ύσασθε άδικούμενον, κρίνατε όρφανφ καί δικαιώσατε χήραν." έτι ό αύτό · "ΔιάΛυε,

φησίν, πάντα σύνδεσμον άδικία , λύε στραγγαλια βίαιων συναλλαγμάτων, άπόστελλε τεθραυσμένου έν αφέσει, και πάσαν συγγραφήν άδικον διάσπα, διάθρυπτε πεινώντι τόν άρτον σου καί πτωχού άστεγου είσάγαγε ει τόν οικόν σου· έάν Ίδη γυμνόν, περίβαλλε, καί άπό τών οικείων τού σπέρματό σου ούχ ύπερόψη. τότε •αγήσεται πρώιμον τό φώ σου, καί τά ίμάτια σου ταχύ άνατελεί καί προπορεύσεται έμπροσθέν σου ή δικαιοσύνη σου." ομοίω καί Ιερεμία · "Στήτε, φησίν, έπί ταί όδοί καί ϊδετε, καί έπερωτήσατε ποια έστίν ή οδό κυρίου τού θεού ήμών ή άγαθή, καί βαδίζετε έν αύτή, καί εύρήσετε άνάπαυσιν ταί ψυχαί ύμών. κρίμα δίκαιον κρίνετε, ότι έν τούτοι έστίν τό θέλημα κυρίου τού θεού ύμών." ώσαύτω καί Ώσηέ λέγει· "Φυλάσσεσθε κρίμα καί έγγίζετε προ κύριον τόν θεόν ύμών, τόν στερεώσαντα τόν ούρανόν καί κτίσαντα τήν γήν." καί έτερο Ίωήλ άκόλουθα τούτοι έφη· "Συναγάγετε λαόν, άγιάσατε έκκλησίαν, εισδέξασθε πρεσβυτέρου , συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστού · έξελθέτω νυμφίο έκ τού κοιτώνο αύτού καί νύμφη έκ τού παστού αύτή . καί εϋξασθε προ κύριον τόν θεόν ύμών έκτενώ , όπω έλεήση ύμά , καί εξαλείψει τά άμαρτήματα ύμών." ομοίω καί έτερο Ζαχαρία · "Τάδε λέγει κύριο παντοκράτωρ· Κρίμα άληθεια κρίνετε, καί έλεο καί οίκτιρμόν ποιείτε έκαστο προ τόν πλησίον αύτού, καί χήραν καί ορφανόν καί προσήλυτον μή καταδυναστεύσητε, καί κακίαν έκαστο μή μνησίκακε ίτω τώ άδελφώ αύτού έν ταί καρδίαι ύμών, λέγει κύριο παντοκράτωρ."

Καί περί σεμνότητα ού μόνον διδάσκει ήμά ό άγιο λόγο τό μή άμαρτάνειν έργω, άλλά καί μέχρι έννοια , τό μηδέ τή καρδία έννοηθήναι περί τίνο κακού, ή θεασάμενον τοί όφθαλμοι άλλοτρίαν
γυναίκα έπιθυμήσαι. Σολομών μέν ούν, ό βασιλεύ καί προφήτη γενόμενο , έφη· Όί οφθαλμοί σου ορθά βλεπέτωσαν, τά δέ βλέφαρά σου νευέτω δίκαια· όρθά ποίει τροχιά σοί ποσίν." ή δέ εύαγγέλιο φωνή έπιτατικώτερον διδάσκει περί άγνεία λέγουσα· "Πά ό ίδών γυναίκα άλλοτρίαν προ τό έπιθυμήσαι αύτήν ήδη έμοίχευσεν αύτήν έν τή καρδία αύτού. καί ό γαμών", φησίν, "άπολελυμένην άπό άνδρό μοιχεύει, καί ό άπολύει γυναίκα παρεκτό λόγου πορνεία ποιεί αύτήν μοιχευθήναι." έτι ό Σολομών φησίν- "Αποδήσει τι

πύρ έν ίματίῳ, τά δέ ίμάτια αύτού ού κατακαύσει; ή περιπατήσει τι έπ' ανθράκων πυρά , τού δέ πόδα ού κατακαύσει; ούτω ό είσπορευόμενο προ γυναίκα ύπανδρον ούκ άθωωθήσεται."

Καί τού μή μόνον ήμά εύνοείν τοί όμοφύλοι , ώ οίονταί τινε , Ήσάία ό προφήτη έφη· Είπατε τοί μισούσιν ύμά καί τοί βδελυσσομένοι · άδελφοί ήμών έστε, ϊνα τά όνομα κυρίου δοξασθή καί όφθή έν τή εύφροσύνη αύτών." τά δέ εύαγγέλιον· "Αγαπάτε, φησίν, τού έχθρού ύμών καί προσεύχεσθε ύπέρ τών έπηρεαζόντων ύμά . έάν γάρ άγαπάτε τού άγαπώντα ύμά , ποιον μισθόν έχετε; τούτο καί οί λησταί καί οί τελώναι ποιούσιν."

Τού δέ ποιούντα τό άγαθόν διδάσκει μή καυχάσθαι, ϊνα μή άνθρωπάρεσκοι ώσιν. "Μή γνώτω γάρ", φησίν, "ή χειρ σου ή άριστερά τί ποιεί ή χειρ σου ή δεξιά." έτι μήν καί περί τού ύποτάσσεσθαι άρχαϊ καί έξουσίαι καί εύχεσθαι ύπέρ αύτών κελεύει ήμά ό θείο λόγο , όπω ήρεμον καί ήσύχιον βίον διάγωμεν. καί διδάσκει άποδιδόναι πάσιν τά πάντα, τῳ τήν τιμήν τήν τιμήν, τῳ τόν φόβον τόν φόβον, τῳ τόν φόρον τόν φόρον, μηδένι μηδέν όφελεϊν ή μόνον τό άγαπάν πάντα .

Σκόπει τοίνυν εί οί τά τοιαύτα μανθάνοντε δύνανται άδιαφόρω ζήν καί συμφύρεσθαι ταϊ άθεμίτοι μίξεσιν, ή τό άθεώτατον πάντων, σαρκών άνθρωπε ίων έφάπτεσθαι, όπου γε καί τά θέα τών μονομάχων ήμϊν άπείρηται όράν, ϊνα μή κοινωνοί καί συνίστορε φόνων γενώμεθα. άλλ' ούδέ τά λοιπά θεωρία όράν χρή, ϊνα μή μολύνωνται ήμών οί οφθαλμοί καί τά ώτα, γινόμενα συμμέτοχα τών έκει φωνών δομένων. είγάρ εϊποι τι περί άνθρωποβορία , έκεϊ τά Θυέστου καί Τηρέω τέκνα έσθιόμενα· εί δέ περί μοιχεία , ού μόνον περί άνθρώπων άλλά καί περί θεών, ών καταγγέλλουσιν εύφώνω μετά τιμών καί άθλων, παρ' αύτοί τραγῳδεϊται. μακράν δέ άπείη χριστιανοϊ ένθυμηθήναί τι τοιούτο πράξαι, παρ' οϊ σωφροσύνη πάρεστιν, έγκράτεια *ασκείται,* μονογαμία τηρείται, άγνεία φυλάσσεται, άδικία έκπορθεϊται, άμαρτία έκριζούται, δικαιοσύνη μελετάται, νόμο πολιτεύεται, θεοσέβεια πράσσεται, θεό όμολογεϊται, άλήθεια βραβεύει, χάρι συντηρεί, ειρήνη περισκέπει, λόγο άγιο

οδηγεί, σοφία διδάσκει, ζωή βραβεύει, θεό βασιλεύει.

Πολλά μέν ούν έχοντε λέγειν περί τή καθ' ήμά πολιτεία καί τών δικαιωμάτων τού θεού καί δημιουργού πάση κτίσεω , τά νύν αύτάρκω ήγούμεθα έπιμεμνήσθαι, ει τό καί σε έπιστήσαι μάλιστα έξ ών άναγινώσκει έω τού δεύρο, ινα ώ φιλομαθή έγενήθη έω τού δεύρο ούτω καί φιλομαθή έση.

Θέλω δέ σοι καί τά τών χρόνων θεού παρέχοντα νύν άκριβέστερον έπιδείξαι, ίνα έπιγνφ ότι ού πρόσφατο ούδέ μυθώδη έστίν ό καθ' ήμά λόγο , άλλ' άρχαιότερο και άληθέστερο άπάντων ποιητών καί συγγραφέων, τών έπ' άδήλω συγγραψάντων. οί μέν γάρ τόν κόσμον άγένητον είπόντε ει τό άπέραντον έχώρησαν, έτεροι δέ γενητόν φήσαντε ειπον ώ ήδη μυριάδα ετών πεντεκαίδεκα έληλυθέναι καί τρισχίλια έβδομήκοντα πέντε έτη. ταύτα μέν ούν Απολλώνιο ό Αιγύπτιο ιστορεί. Πλάτων δέ, ό δοκών Ελλήνων σοφώτερο γεγενήσθαι, ει πόσην φλυαρίαν έχώρησεν! έν γάρ ταί Πολιτείαι αύτού έπιγραφομέναι ·ητώ κειται· "Πώ γάρ άν, είγε έμενε τάδε ούτω πάντα χρόνον ώ νύν διακοσμείται, καινόν άνευρίσκετό ποτέ ότιούν τούτο; ότι μέν μυριάκι μυρία έτη διελάνθανεν άρα τού τότε· χίλια δ' άφ' ού γέγονεν ή δί τοσαύτα έτη· τά μέν άπό Δαιδάλου καταφανή γέγονεν, τά δέ άπό Όρφέω , τά δέ άπό Παλαμήδου ." καί ταύτα είπών γεγενήσθαι, τά μέν μυριάκι μυρία έτη από κατακλυσμού έω Δαιδάλου δηλοι. καί πολλά φήσα περί πολέων καί κατοικισμών καί εθνών, ομολογεί είκασμφ ταύτα είρηκέναι. λέγει γάρ· Έί γούν, ώ ξένε, τι ήμιν ύπόσχηται θεό ώ , άν έπιχειρήσωμεν <τό β> τή τή νομοθεσία σκέψει, τών νύν είρημένων <λόγων ού χείρου ούδ' έλάττου άκουσόμεθα, μακράν άν έλθοιμι έγωγε>." δηλονότι είκασμφ έφη· εί δέ είκασμφ, ούκ άρα άληθή έστιν τά ύπ' αύτού είρημένα.

Δεί ούν μάλλον μαθητήν γενέσθαι τή νομοθεσία τού θεού, καθώ καί αύτό ώμολόγηκεν άλλω μή δύνασθαι τό άκριβέ μαθείν, έάν μή ό θεό διδάξη διά τού νόμου, τί δέ; ούχί καί οί ποιηταί Όμηρο καί Ησίοδο καί Όρφεύ έφασαν εαυτού άπό θεία προνοία μεμαθηκέναι; έτι μην μάντει καί προγνώστα γεγενήσθαι κατά τού συγγραφεί , καί τού παρ' αύτών μαθόντα

ἀκριβώ συγγεγραφέναι φασίν. πόσω ούν μάλλον ἡμεί τά ἀληθή εἰσόμεθα οἱ μανθάνοντε ἀπό τών άγιων προφητών, τών χωρησάντων τό άγιον πνεύμα τού θεού; διό σύμφωνα και φίλα ἀλλήλοι οι πάντε προφήται ειπον, και προεκήρυξαν τά μέλλοντα έσεσθαι παντί τώ κόσμῳ. τού γάρ φιλομαθεί μάλλον δέ φιλαλήθει δύναται αὑτή ἡ ἐκβασι τών προαναπεφωνημένων πραγμάτων καί ἤδη ἀπηρτισμένων ἐκδιδάσκειν όντω ἀληθή είναι τά δι' αὐτών κεκηρυγμένα περί τε χρόνων καί καιρών τών προ κατακλυσμού, ἀφ' ού ἐκτισται ὁ κόσμο έω τού δεύρο, ώ συνέστηκε τά έτη, εἰ τό ἐπιδεῖξαι τήν φλυαρίαν τού ψεύδου τών συγγραφέων, ότι ούκ ἀληθή έστιν τά δι' αὐτών -ηθέντα.

Πλάτων γάρ, ώ προειρήκαμεν, δηλώσα κατακλυσμόν γεγενήσθαι, έφη μή πάση τή γή ἀλλά τών πεδίων μόνον γεγενήσθαι, καί τού διαφυγόντα ἐπί τοϊ ὑψηλοτάτοι όρεσιν αὐτού διασεσώσθαι. έτεροι δέ λέγουσι γεγονέναι Δευκαλίωνα καί Πύρραν, καί τούτου ἐν Λάρνακι διασεσώσθαι καί τόν Δευκαλίωνα μετά τό ἐλθειν ἐκ τή Λάρνακα λίθου εἰ τά όπίσω πεπομφέναι καί ἀνθρώπου ἐκ τών λίθων γεγενήσθαι· όθεν φασίν λαού προσαγορεύεσθαι τό πλήθο ἀνθρώπων. άλλοι δ' αὐ Κλύμενον ειπον ἐν δευτέρῳ κατακλυσμώ γεγονέναι.

Ότι μέν ούν άθλιοι καί πάνυ δυσσεβεί καί ἀνόητοι εὑρίσκονται οἱ τά τοιαύτα συγγράψαντε καί φιλοσοφήσαντε ματαίω , ἐκ τών προειρημένων δήλόν ἐστιν. ὁ δέ ἡμέτερο προφήτη καί θεράπων τού θεού Μωσή περί τή γενέσεω τού κόσμου εξιστορών διηγήσατο τίνι τρόπῳ γεγένηται ὁ κατακλυσμό ἐπί τή γή , ού μήν ἀλλά καί τά τού κατακλυσμού *φ τρόπῳ γέγονεν, ού* Πύρραν ούτε Δευκαλίωνα ἤ Κλύμενον μυθεύων, οὐδέ μήν τά πεδία μόνον κατακεκλύσθαι, καί τού διαφυγόντα ἐπί τοϊ όρεσι μόνου διασεσώσθαι.

Ἀλλ' οὐδέ δεύτερον κατακλυσμόν γεγονέναι δηλοί, ἀλλά μέν ούν έφη μηκέτι τώ κόσμῳ κατακλυσμόν ὑδατο έσεσθαι, οίον ούτε γέγονεν ούτε μήν έσται. οκτώ δέ φησιν τά πάσα ψυχά ἀνθρώπων ἐν τή κιβωτφ διασεσώσθαι, ἐν τή κατασκευασθείση προστάγμασι θεού, ούχ ὑπό Δευκαλίωνο , ἀλλ' ὑπό τού Νώε ἑβραϊστί, ὁ διερμηνεύεται τή ἑλλάδιγλώσση ἀνάπαυσι , καθώ καί ἐν ἑτέρῳ Λογά)

έδηλώσαμεν ώ Νώε, καταγγέλλων τοί τότε άνθρώποι μέλλειν κατακλυσμόν έσεσθαι, προεφήτευσεν αύτοι λέγων· Δεύτε, καλεί ύμά ό θεό ει μετάνοιαν· διό οίκείω Δευκαλίων έκλήθη. τούτῳ δέ τῳ Νώε υιοί τρει ήσαν, καθώ καί έν τῳ δευτέρῳ τόμω έδηλώσαμεν, ών τά *ονόματα* έστιν Σήμ καί Χάμ καί Ίάφεθ, οί καί γυναίκε τρει ήσαν τό καθ' ένα αύτών, καί αύτό , καί ή γυνή αύτού. Τούτον τόν άνδρα ένιοι Εύνούχον προσηγορεύκασιν. οκτώ ούν αί πάσαι ψυχαί άνθρώπων διεσώθησαν, οί έν τή κιβωτῳ εύρεθέντε .

Τόν δέ κατακλυσμόν έσήμανεν ό Μωσή έπί ή μέρα τεσσαράκοντα καί νύκτα τεσσαράκοντα γεγενήσθαί, άπό τού ούρανοϋ τών καταρακτών -υέντων καί πασών τών πηγών τή άβύσσου βλυσάντων, ώστε τό ύδωρ ύψωθήναι έπάνω παντό όρου ύψηλού πεντεκαίδεκα πήχει . καί ούτω διεφθάρη τό γένο πάντων τών τότε άνθρώπων, μόνοι δέ διεσώθησαν οί φυλαχθέντε έν τή κιβωτῳ, ου προειρήκαμεν οκτώ· ή κιβωτού τά λείψανα μέχρι τού δεύρο δείκνυται είναι έν τοί Αραβικοΐ όρεσιν.

Τά μέν ούν τού κατακλαυσμού κεφαλαιωδώ τοιαύτην έχει τήν ιστορίαν.

Ό δέ Μωσή όδηγήσα τού Ιουδαίου , ώ έφθημεν είρηκέναι, έκβεβλημένου άπό γή Αίγύπτου ύπό βασιλέω Φαραώ, ού τούνομα Τέθμωσι , ό , φασίν, μετά τήν έκβολήν τού λαού έβασίλευσεν έτη είκοσι πέντε καί μήνα δ, ώ ύφήρηται Μαναιθώ . καί μετά τούτον Χεβρών έτη ιγ. μετά δέ τούτον Αμένωφι έτη κ, μήνα έπτά. μετά δέ τούτον ή άδελφή αύτού Αμέσση έτη κα, μήνα *εννέα,* μετά δέ ταύτην Μήφρη έτη ιβ, μήνα θ. μετά δέ τούτον Μηφραμμούθωσι έτη κε, μήνα ι. καί μετά τούτον Τυθμώση έτη θ, μήνα η. καί μετά τούτον Αμένωφι έτη λ, μήνα ι. μετά δέ τούτον Ώρο έτη λψ, μήνα πέντε, τούτου δέ θυγάτηρ Ακεγχερή έτη ιβ, μήνα α. μετά δέ ταύτην Έαθώτι έτη θ. μετά δέ τούτον Ακεγχήρη έτη ιβ, μήνα ε. μετά δέ τούτον Ακεγχήρη έτη ιβ, μήνα γ. τού δέ Άρμαϊ έτη δ, μήνα α. καί μετά τούτον Έαμέσση ένιαυτόν, μήνα δ. μετά δέ τούτον Αρμέσση Μιαμμού έτη ξψ καί μήνα β. καί μετά τούτον Αμένωφι έτη ιθ, μήνα ϛ. τού δέ Σέθω καί Έαμέσση έτη ξ, ού φασιν έσχηκέναι πολλήν δύναμιν ιππική καί παράταξιν ναυτική κατά τού ίδιου χρόνου .

Οί μέν Εβραίοι, κατ' έκείνο καιρού παροικήσαντε έν γή

Αιγυπτω καί καταδουλωθέντε ύπό βασιλέω ό προείρηταιΤέθμωσι , φκοδόμησαν αύτφ πόλει όχυρά , τήν τε Πειθώ καί'Ραμεσσή καίΏν, ήτι έστιν Ήλιου πόλι · ώστε καί τών πόλεων τών τότε όνομαστών κατ' Αιγυπτίου δείκνυνται προγενέστεροι οί Εβραίοι όντε , οΐ καί προπάτορε ήμών, άφ' ών καί τά ιερά βίβλου έχομεν άρχαιοτέρα ούσα άπάντων συγγραφέων, καθώ προειρήκαμεν.

Αίγυπτο δέ ή χώρα έκλήθη άπό του βασιλέω Σέθω · ό γάρ Σέθω , φασίν, Αίγυπτο καλείται, τφ δέ Σέθω ήν άδελφό φ όνομα Άρμαϊ · ούτο Δαναό κέκληται ό ει Άργο άπό Αίγύπτου παραγενόμενο , ού μέμνηται οί λοιποί συγγραφεί ώ πάνυ άρχαίου τυγχάνοντα .

Μαναιθώ δέ ό κατ' Αιγυπτίου πολλά φλυαρήσα , έτι μήν καί βλάσφημα είπών ει τε Μωσέα καί τού σύν αύτφ Εβραίου , ώ δήθεν διά λέπραν έκβληθέντα έκ τή Αίγύπτου, ούχ εύρεν τό άκριβέ τών χρόνων είπεϊν. ποιμένα μέν γάρ αύτού είπών καί πολεμίου Αιγυπτίων, τό μέν ποιμένα άκων είπεν, έλεγχόμενο ύπό τή άληθεία · ήσαν γάρ όντω ποιμένε οί προπάτορε ήμών, οί παροικήσαντε έν Αιγυπτω, άλλ' ού λεπροί, παραγενόμενοιγάρ ει τήν γήν τήν καλούμένην Ίουδαίαν, ένθα καί μεταξύ κατφκησαν, δηλούται φ τρόπψ οί ιερεί αύτών διά προστάγματο θεού προσκαρτερούντε τφ ναφ, τότε έθεράπευον πάσαν νόσον ώστε καί λεπρώντα καί πάντα μώμον ιώντο. ναόν φκοδόμησεν Σολομών ό βασιλεύ τή Ίουδαία .

Περί δέ τού πεπλανήσθαι τόν Μαναιθώ περί τών χρόνων έκ τών ύπ' αύτού είρημένων δήλόν έστιν· άλλά καί περί τού βασιλέω τού έκβαλόντο αύτού , Φαραώ τούνομα. ούκέτιγάρ αύτών έβασίλευσεν· καταδιώξα γάρ Εβραίου μετά τού στρατεύματο κατεποντίσθη ει τήν έρυθράν θάλασσαν, έτι μήν καί οΰ έφη ποιμένα πεπολεμηκέναι τού Αιγυπτίου ψεύδεται· προ έτών γάρ λ%γ έξήλθον έκ τή Αίγύπτου καίφκησαν έκτοτε τήν χώραν, τήν έτι καί νύν καλουμένην Ίουδαίαν, προ τού καί Δαναόν ει Άργο άφικέσθαι. ότι δέ τούτον άρχαιότερον ήγούνται τών λοιπών κατά Έλληνα οί πλείου , σαφέ έστιν.

Ώστε ό Μαναιθώ δύο τάξει άκων τή άληθεία μεμήνυκεν

ήμίν διά τών αύτού γραμμάτων, πρώτον μέν ποιμένα αύτού όμοΛογήσα , δεύτερον είπών καί τό έξεληλυθέναι αύτού έκ γη Αίγύπτου· ώστε καί έκ τούτων τών άναγραφών δείκνυσθαι προγενέστερον είναι τόν Μωσήν καί τού σύν αύτφ ένακοσίου ή καί χιΛίου ένιαυτού προ τού Ίλιακού πολέμου.

Αλλά καί περί τού ναού τή οικοδομή τού έν Ίουδαίμ, ον ώκοδόμησεν ό βασιλεύ Σολομών μετά έτη πεντακόσια έξήκοντα έξ τή Αίγύπτου έξοδία τών Ιουδαίων, παρά Τυρίοι αναγέγραπται ώ ό ναό φκοδόμηται, καί έν τοί άρχείοι αυτών πεφύλακται τά γράμματα, έν αί άναγραφαί εύρίσκεται γεγονώ ό ναό προ τού τού Τυρίου τήν Καρχηδόνα κτίσαι θάττον έτεσιν έκατόν τεσσαράκοντα τρισίν, μησίν οκτώ· (άνεγράφη ύπόΊερώμου τούνομα βασιλέω Τυρίων, υιού δέ Αβειβάλου, διά τό έκ πατρική συνήθεια τόν Ίέρωμον γεγενήσθαί φίλον τού Σολομώνο , άμα καί διά τήν ύπερβάλλουσαν σοφίαν, ήν έσχεν ό Σολομών, έν γάρ προβλήμασιν άλλήλου συνεχώ έγύμναζον· τεκμήριον δέ τούτου, καί άντίγραφα επιστολών αύτών φασιν μέχρι τού δεύρο παρά τοί Τυρίοι πεφυλαγμένα· γράμματά τε άλλήλοι διέπεμπον.) -καθώ μέμνηται Μένανδρο ό Έφέσιο , ίστορών περί τή Τυρίων βασιλεία , λέγων ούτω · "Τελευτήσαντο γάρ Αβειβάλου" βασιλέω Τυρίων "διεδέξατο τήν βασιλείαν ό υιό αύτού Ίέρωμο , ό βιώσα έτη πεντήκοντα τρία <έβασίλευσεν έτη τριάκοντα τέσσαρα>. τούτον δέ διεδέξατο Βαλεάζωρο , βιώσα έτη μγ, ό έβασίλευσεν έτη ιζ. <μετά τούτον Αβδάστρατο , ό βιώσα έτη κθ έβασίλευσεν έτη θ.> μετά δέ τούτον Μεθουάσταρτο , βιώσα έτη νδ, έβασίλευσεν έτη ιβ. μετά δέ τούτον ό άδελφό αύτού Αθάρυμο , βιώσα έτη νη, έβασίλευσεν έτη θ. τούτον άνειλεν ό άδελφό αύτού Έλλη τούνομα, ό βιώσα έτη ν έβασίλευσεν μήνα οκτώ, τούτον άνεϊλεν Ίουθώβαλο , ίερεύ τή Αστάρτη , ό βιώσα έτη μ έβασίλευσεν έτη λβ. τούτον διεδέξατο ό υιό αύτού Βαλέζωρο , ό βιώσα έτη με έβασίλευσεν έτη Ç. υιό δέ τούτου Μέττηνο , βιώσα έτη λβ, έβασίλευσεν έτη κθ. τούτον διεδέξατο Πυγμαλίων, ό βιώσα έτη ν(ξ έβασίλευσεν έτη μζ. έν δέ τώ έβδόμψ έτει τή βασιλεία αύτού <ή άδελφή αύτου> εί Λιβύην φυγούσα πόλιν φκοδόμησεν τήν μέχρι τού δεύρο Καρχηδονίαν καλουμένην. συνάγεται ούν ό πά χρόνο άπό τή Ίερώμου βασιλεία μέχρι Καρχηδόνο κτίσεω έτη ρνε,

μήνε   οκτώ, τώ δέ δωδεκάτψ έτειτή   Ίερώμου βασιλεία   έν Ίεροσολύμοι   ό ναό   φκοδομήθη, ώστε τόν πάντα χρόνον γεγενήσθαι άπό τή   του ναού οικοδομή   μέχρι Καρχηδόνο κτίσεω   έτη ρμγ, μήνε   *η*."

Τή   μέν ούν Φοινίκων καί Αιγυπτίων μαρτυρία , ώ   ίστορή-κασιν περί τών καθ' ήμά   χρόνων οί συγγράψαντε   Μαναιθώ   ό Αιγύπτιο   καί ἑ) Μένανδρο   ό Έφέσιο , έτι δέ καί Ίώσηππο   ό άναγράψα   τόν Ιουδαϊκόν πόλεμον τόν γενόμενον αύτοί   ύπό Ρωμαίων, άρκετώ   ήτω ήμίν τά είρημένα. έκ γάρ τούτων τών άρχαίων δείκνυται καί τά τών λοιπών συγγράμματα έσχατα είναι τών διά Μωσέω   ήμίν δεδομένων γραμμάτων, έτι μήν καί τών μεταξύ προφητών· ό γάρ ύστερο   τών προφητών γενόμενο   Ζαχαρία όνόματι ήκμασεν κατά τήν Δαρείου βασιλείαν.

Αλλά καί οί νομοθέται πάντε   μεταξύ εύρίσκονται νομοθετούντε . εί γάρ τι   εἴποι Σάλωνα τόν Αθηναϊον, ούτο   γέγονεν κατά τού χρόνου   Κύρου καί Δαρείου τών βασιλέων, κατά τόν χρόνον Ζαχαρίου τού προειρημένου προφήτου, μεταξύ γεγενημένου πάνυ πολλοι έτεσιν· ήτοι καί περί Λυκούργου ή Δράκοντο   ή Μίνω τών νομο-θετών, τούτων άρχαιότητι προάγουσιν αί ίεραί βίβλοι, όπου γε καί τού Διό   τού Κρητών βασιλεύσαντο , άλλά μήν καί τού Ίλιακού πολέμου δείκνυται προάγοντα τά γράμματα τού θείου νόμου τού διά Μωσέω   ήμίν δεδομένου.

Ένα δέ άκριβεστέραν ποιήσωμεν τήν άπόδειξιν τών καιρών καί χρόνων, θεού ήμίν παρέχοντα   ού μόνον τά μετά κατακλυσμόν ίστορούντε   άλλά καί τά προ κατακλυσμού ει   τό καί τών άπάντων κατά τό δυνατόν είπείν ήμίν τόν άριθμόν, νυνί ποιησόμεθα, άνα-δραμόντε   έπί τήν άνέκαθεν άρχήν τή   τού κόσμου κτίσεω , ήν άνέ-γραψεν Μωσή   ό θεράπων τού θεού διά πνεύματο   άγιου, είπών γάρ τά περί κτίσεω   καί γενέσεω   κόσμου, τού πρωτοπλάστου άνθρώπου, καί τά τών έξή   γεγενημένων, έσήμανεν καί τά προ κατακλυσμού έτη γενόμενα. εγώ δ' αίτούμαι χάριν παρά τού μόνου θεού, ει   τό τάληθή κατά τό θέλημα αύτού πάντα άκριβώ   είπείν, όπω   καί σύ καί πά   ό τούτοι   έντυγχάνων όδηγήται ύπό τή   άληθεία   καί χάριτο   αύτού. άρξομαι δή πρώτον άπό τών άναγεγραμμένων γενεαλογιών, λέγω δέ άπό τού πρωτοπλάστου άνθρώπου τήν άρχήν

ποιησάμενο .

Αδάμ έω   ού έτέκνωσεν έζησεν έτη σλ, υιό δέ τούτου Σήθ έτη σε, υιό δέ τούτου Ένώ   έτη ρ%, υιό δέ τούτου Καϊνάν έτη ρο, υιό δέ τούτου Μαλελεήλ έτη ρξε, υιό δέ τούτου Ίάρεθ έτη ρξβ, υιό δέ τούτου Ένώχ έτη ρξε, υιό δέ τούτου Μαθουσάλα έτη ρξζ, υιό δέ τούτου Λάμεχ έτη ρπη. τούτψ δέ υιό έγενήθη ό προειρημένο Νώε, ό έτέκνωσεν τόν Σήμ ών ετών φ. έπί τούτου έγένετο ό κατακλυσμό οντο αύτου έτών χ. τά πάντα ούν μέχρι κατακλυσμού γεγένηται έτη βσμβ.

Μετά δέ τόν κατακλυσμόν εύθέω ό Σήμ ών έτών ρ έτέκνωσεν τόν Αρφαξάθ, Αρφαξάθ δέ έτέκνωσεν Σαλά ών έτών ρλε, ό δέ Σαλά έτέκνωσεν ών έτών ρλ, τούτου δέ υιό Έβερ ών έτών ρλδ, άφ' ού καί τό γένο αύτών Εβραίοι προσηγορεύθησαν, τούτου δέ υιό Φαλέγ ών έτών ρλ, τούτου δέ υιό Έαγαυ ών έτών ρλβ, τούτου δέ υιό Σερούχ ών έτών ρλ, τούτου δέ υιό Ναχώρ ών έτών οε, τούτου δέ υιό Θάρρα ών έτών ο, τούτου δέ υιό Αβραάμ ό πατριάρχη ήμών έτέκνωσεν τόν Ισαάκ ών έτών ρ. Γίνονται ούν μέχρι Αβραάμ έτη γσοη.

Ισαάκ ό προειρημένο έω τεκνογονία έζησεν έτη ξ, ο εγέννησεν τόν Ιακώβ· έζησεν ό Ιακώβ έω τή μετοικησία τή έν Αιγυπτω γενομένη , ή έπάνω προειρήκαμεν, έτη ρλ, ή δέ παροίκησι τών Εβραίων έν Αίγύπτψ έγενήθη έτη υλ, καί μετά τό έξελθειν αύτού έκγή Αίγύπτου έν τή έρήμω καλουμένη διέτριψαν έτη μ. γίνεται ούν τά πάντα έτη γ"λη, ώ καιρφ τού Μωσέω τελευτήσαντο διεδέξατο άρχειν Ιησού υιό Ναυή, ό προέστη αύτών έτεσιν κζ.

Μετά δέ τόν Ίησουν τού λαού παραβάντο άπό τών εντολών του θεού έδούλευσαν βασιλεί Μεσοποταμία Χουσαράθων όνομα έτεσιν οκτώ, είτα μετανοήσαντο τού λαού κριταί έγενήθησαν αύτοί . Γοθονεήλ έτεσιν τεσσαράκοντα, Έκλών έτεσιν ιη, Αώθ έτεσιν η. έπειτα πταισάντων αύτών άλλόφυλοι έκράτησαν έτεσιν κ. έπειτα Δεββώρα έκρινεν αύτού έτεσιν μ· έπειτα Μαδιανίται έκράτησαν αύτών έτεσιν ζ. είτα Γεδεών έκρινεν αύτού έτεσιν μ, Αβιμέλεχ έτεσιν γ, Θωλά έτεσιν κγ, Ίαείρ έτεσιν κβ. έπειτα Φυλιστιείμ καί Αμμανίται έκράτησαν αύτών έτεσιν ιη. είτα Ίεφθάε έκρινεν αύτού

έτεσιν ἑξ, Ἐσβών έτεσιν ζ, ΑΙΛών έτεσιν ι, Αβδών έτεσιν η. ἐπειτα ἀΛΛόφυΛοι ἐκράτησαν αὐτών έτεσιν μ. ειτα Σαμψών ἐκρινεν αὐτού έτεσιν κ. ἐπειτα ειρήνη ἐν αὐτο'ι ἐγένετο έτεσιν μ. ειτα Σαμηρά ἐκρινεν αὐτού ενιαυτόν, ἩΛὶ έτεσιν κ, ΣαμουήΛ έτεσιν ιβ.

Μετά δέ τού κριτά ἐγένοντο βασιΛεί ἐν αὐτοι , πρώτο ὀνόματι ΣαούΛ, ὁ ἐβασίΛευσεν έτη κ, ἐπειτα Δαυίδ ὁ πρόγονο ἡμών έτη μ. γίνεται ούν μέχρι τή τού Δαυίδ βασιΛεία τά πάντα έτη υ%η.

Μετά δέ τούτου ἐβασιΛεύει ΣοΛομών, ὁ καὶ τόν ναόν τόν ἐν ἹεροσοΛύμοι κατά βουΛήν θεού πρώτο οἰκοδομήσα , δι' ἐτών μ, μετά δέ τούτον Ἑοβοάμ έτεσιν ιζ, καὶ μετά τούτον Αβία έτεσιν ζ, και μετά τούτον Ασά έτεσιν μα, καὶ μετά τούτον Ἰωσαφάτ έτεσιν κε, μετά δέ τούτον Ἰωράμ έτη η, μετά δέ τούτον Ὀχοζία ἐνιαυτόν, και μετά τούτον ΓοθοΛία έτεσιν ἑξ, μετά δέ ταύτην Ἰωά έτεσιν μ, καὶ μετά τούτον Αμεσία έτεσιν Λθ, και μετά τούτον Ὀζία έτεσιν νβ, μετά δέ τούτον Ἰωαθάμ έτεσιν ιζ, μετά δέ τούτον Ἀχαζ έτεσιν ιζ, καὶ μετά τούτον Ἑζεκία έτεσιν κθ, μετά δέ τούτον Μανασσή έτεσιν νε, μετά δέ τούτον Αμώ έτεσιν β, μετά δέ τούτον Ἰωσία έτεσιν Λα, μετά δέ τούτον Ὠχά μήνα γ, μετά δέ τούτον Ιωακείμ έτη ια, ἐπειτα Ιωακείμ έτερο μήνα γ ἡμέρα ι, μετά δέ τούτον Σεδεκία έτη ια. μετά δέ τούτου τού βασιΛεί , διαμένοντο τού Λαού ἐπὶ τοὶ ἁμαρτήμασιν καὶ μή μετανοοϋντο , κατά προφητεὶαν Ἰερεμίου ἀνέβη ει τήν Ιουδαίαν βασιλεύ ΒαβυΛώνο , ὀνομα Ναβουχοδονόσορ. ούτο μετφκησεν τόν Λαόν τών Ιουδαίων ει ΒαβυΛώνα καὶ τόν ναόν κατέστρεψεν, ον φκοδομήκει ΣοΛομών. ἐν δέ τή μετοικεσίμ Βαβυλώνο , ὁ Λαό ἐποὶησεν έτη ο. γίνεται ούν μέχρι τή παροικεσία ἐν γή ΒαβυΛώνο τά πάντα έτη δ''νδ μήνε C, ἡμέραι ι.

Ὀν τρόπον δέ ὁ θεό προείπεν διά Ἰερεμίου τού προφήτου τόν Λαόν αἰχμαΛωτισθήναι ει ΒαβυΛώνα, ούτω προεσήμανεν καὶ τό πάΛιν ἐπανεΛθείν αὐτού ει τήν γήν αὐτών μετά ο έτη. τεΛειουμένων ούν ο ἐτών γίνεται Κύρο βασιΛεύ Περσών, ὁ κατά τήν προφητεὶαν Ἰερεμίου δευτέρψ ἐτειτή βασιΛεία αὐτού ἐκήρυξεν κεΛεύων δι' ἐγγράφων τού Ιουδαίου πάντα , τού όντα ἐν τή βασιΛείμ αὐτού ἐπιστρέφειν ει τήν ἑαυτών χώραν καὶ τφ θεφ

άνοικοδομείν τόν ναόν, ον καθηρήκει βασιλεύ Βαβυλώνο ό προειρημένο. πρό τούτοι δέ ό Κύρο κατ' έγκέλευσιν τού θεού προσέταξεν Σαβεσσάρψ καί Μιθριδάτη, τοί ιδίοι σωματοφύλαξιν, τά σκεύη τά έκ τού ναού τού τή Ίουδαία ληφθέντα ύπό τού Ναβουχοδονόσορ άποκομισθήναι καί άποτεθήναι ει τόν ναόν, έν τώ ούν δευτέρω έτει Κύρου πληρούται τά ο έτη, τά προειρημένα ύπό τού Ίερεμίου.

Εντεύθεν όράν έστιν πώ άρχαιότερα καί άληθέστερα δείκνυται τά ιερά γράμματα τά καθ' ήμά είναι τών καθ' Έλληνα καί Αιγυπτίου, ή εί καί τινα έτέρου ιστοριογράφου, ήτοιγάρ Ηρόδοτο καί Θουκυδίδη ή καί Ξενοφών ή όπω οί άλλοι ιστοριογράφοι, οί πλείου ήρξαντο σχεδόν άπό τή Κύρου καί Δαρείου βασιλεία άναγράφειν, μή έξισχύσαντε τών παλαιών καί προτέρων χρόνων τό άκριβέ ειπείν. τί γάρ μέγα έφασαν εί περί Δαρείου καί Κύρου τών κατά βαρβάρου βασιλέων είπον, ή κατά Έλληνα Ζωπύρου καίΊππίου, ή τού Αθηναίων καί Λακεδαιμονίων πολέμου, ή τά Ξέρξου πράξει ή Παυσανίου τού έν τώ τεμένει τή Αθηνά Λιμφ κινδυνεύσαντο διαφθαρήναι, ή τά περί Θεμιστοκλέα καί τόν πόλεμον τόν Πελοποννησίων, ή τά περί Αλκιβιάδην καί Θρασύβουλον;

Ού γάρ πρόκειται ήμίν ύλη πολυλογία, άλλά ει τό φανερώσαι τήν τών χρόνων άπό καταβολή κόσμου ποσότητα καί έλέγξαι τήν ματαιοπονίαν καί φλυαρίαν τών συγγραφέων, ότι ούκ εισίν έτών ούτε δισμυρίαι μυριάδε, ώ Πλάτων έφη, καί ταύτα άπό κατακλυσμού έω τών αύτού χρόνων τοσαύτα έτη γεγενήσθαι δογματίζων, ούτε μήν ιε μυριάδε καίγοε έτη, κατά προειρήκαμεν Απολλώνιου τόν Αιγύπτιον ιστορείν· ούδέ άγένητο ό κόσμο έστιν καί αύτοματισμό τών πάντων, καθώ Πυθαγόρα καί οί λοιποί πεφλυαρήκασιν, άλλά μέν ούν γενητό καί προνοία διοικείται ύπό τού ποιήσαντο τά πάντα θεού· καί ό πά χρόνο καί τά έτη δείκνυται τοί βουλομένοι πείθεσθαι τή άληθεία. μήπω ούν δόξωμεν μέχρι Κύρου δεδηλωκέναι, τών δέ μεταξύ χρόνων άμελείν, ώ μή έχοντε άποδείξαι, θεού παρέχοντο καί τών έξή χρόνων τήν τάξιν πειράσομαικατά τό δυνατόν έξηγήσασθαι.

Τομύριδο έν Μασσαγετία, τότε ούση ολυμπιάδα εξηκοστή δευτέρα · έκτοτε ήδη οί'Ρωμαίοι έμεγαλύνοντο τού θεού κρατύνον-

το   αὐτοῦ   , ¿κτισμένη   τῇ   Ῥώμη   ὑπὸ Ῥωμύλου, τοῦ παιδὸ Ιστορούμενου Ἄρεω   καὶ Ἰλία   , ὀλυμπιάδι ζ, τῇ προ ι καὶ α καλανδῶν Μαιῶν, τοῦ ενιαυτοῦ τότε δεκαμήνου ἀριθμουμένου· τοῦ οὐν Κύρου τελευτήσαντο   , ὡ   ἐφθημεν εἰρηκέναι, ὀλυμπιάδι εξη-κοστῇ καὶ δευτέρμ, γίνεται ὁ καιρὸ   ἀπὸ κτίσεω   Ῥώμη   ἔτη σκ, φ καὶ Ῥωμαίων ἦρξεν Ταρκύνιο   Σούπερβο   τοὔνομα, ὁ   πρῶτο ἐξώρισεν Ῥωμαίου   τινὰ   καὶ παῖδα   διέφθειρεν καὶ σπάδοντα εγχωρίου   ἐποίησεν· ἐτι μὴν καὶ τὰ   παρθένου   διαφθείρων προ γάμον ἐδίδου. διὸ οἰκείω   Σούπερβο   ἐκλήθη τῇ ρωμαϊκῇ γλώσση· ἑρμηνεύεται δὲ ὑπερήφανο . αὐτὸ   γὰρ πρῶτο   ἐδογμάτισε τοὺ ἀσπαζομένου   αὐτὸν ὑπὸ ἑτέρου ἀντασπάζεσθαι. ὁ   ἐβασίλευσεν ἔτεσιν κε.

Μεθ' ον ἦρξαν ἐνιαύσιοι ὕπατοι, χιλίαρχοι ἢ ἀγορανόμοι ἔτεσιν υξγ, ὧν τὰ ονόματα καταλέγειν πολὺ καὶ περισσὸν ἡγούμεθα. εἰ γάρ τι   βούλεται μαθεῖν, ἐκ τῶν ἀναγραφῶν εὑρήσει ὧν ἀνέγραψεν Χρύσερω   ὁ νομεγκλάτωρ, ἀπελεύθερο   γενόμενο   Μ. Αὐρηλίου Οὐήρου, ὁ   ἀπὸ κτίσεω   Ῥώμη   μέχρι τελευτῆ   τοῦ ἰδιου πάτρωνο αὐτοκράτορο   Οὐήρου σαφῶ   πάντα ἀνέγραψεν καὶ τὰ ονόματα καὶ τοὺ   χρόνου .

Ἐκράτησαν οὐν Ῥωμαίων ἐνιαύσιοι, ὡ   φαμεν, ἔτεσιν υξγ. ἔπειτα οὕτω   ἦρξαν οἱ αὐτοκράτορε   καλούμενοι· πρῶτο   Γάϊο Ιούλιο , ὁ   ἐβασίλευσεν ἔτη γ μῆνα   ζ ἡμέρα   ἑξ. ἔπειτα Αὔγουστο   ἔτη νϚ μῆνα   δ ἡμέραν μίαν. Τιβέριο   ἔτη κβ <μῆνα Ϛ, ἡμέρα   κϚ>. ειτα Γάϊο   ἕτερο   ἔτη γ μῆνα   ι ἡμέρα   ζ. ΚΛαύδιο   ἔτη ιγ μῆνα   η ἡμέρα   κ. Νέρων ἔτη ιγ μῆνα   ζ ἡμέρα   κζ. Γάλβα   μῆνα   ἑπτὰ ἡμέρα   Ϛ. Ὄθων μῆνα   γ ἡμέρα   ε. Οὐϊτέλλιο   μῆνα   η ἡμέρα   β. Οὐεσπασιανὸ   ἔτη θ μῆνα   ια ἡμέρα   κβ. Τίτο   ἔτη β μῆνα   β ἡμέρα   κ. Δομετιανὸ ἔτη ιε ἡμέρα   ε. Νερούα   ἐνιαυτὸν μῆνα   δ ἡμέρα   ι. Τραϊανὸ ἔτη ιθ μῆνα   *ἑξ ἡμέρα*   ιδ. Ἀδριανὸ   ἔτη κ μῆνα   ι ἡμέρα   κη. Αντωνῖνο   ἔτη κβ μῆνα   ζ ἡμέρα   κζ. Οὐήρο   ἔτη ιθ ἡμέρα   ι. γίνεται οὐν ὁ χρόνο   τῶν Καισάρων μέχρι Οὐήρου αὐτοκράτορο τελευτῆ   ἔτη σκε. ἀπὸ οὐν τῆ   Κύρου ἀρχῆ   μέχρι τελευτῆ αὐτοκράτορο   Οὐήρου, οὐ προειρήκαμεν, ὁ πᾶ   χρόνο   συνάγεται ἔτη ψμα.

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο   προ   Έλληνα

Από δέ καταβολή   κόσμου ό πά   χρόνο   κεφαλαιωδώ   ούτω κατάγεται, άπό κτίσεω   κόσμου έω   κατακλυσμού έγένοντο έτη βσμβ. άπό δέ τού κατακλυσμού έω   τεκνογονία   Αβραάμ τού προπάτορο   ήμών έτη αλψ. άπό δέ Ισαάκ τού παιδό   Αβραάμ έω   ού ό λαό   σύν Μωσή έν τή έρήμψ διέτριβεν έτη χξ. άπό δέ τή Μωσέω   τελευτή , άρχή   Ιησού υιού Ναυή, μέχρι τελευτή   Δαυίδ τού πατριάρχου έτη υ%η. άπό δέ τή   τελευτή   Δαυίδ, βασιλεία   δέ Σολομώνο , μέχρι τή   παροικία   τού λαού έν γή Βαβυλώνο   έτη φιη μήνε   Ϛ ήμέραι ι. άπό δέ τή   Κύρου άρχή   μέχρι αύτοκρά- τορο   Αύρηλίου Ούήρου τελευτή   έτη ψμα. Όμού άπό κτίσεω κόσμου συνάγονται τά πάντα έτη εχ%ε καί οί έπιτρέχοντε   μήνε καί ήμέραι.

Τών ούν χρόνων καί τών είρημένων άπάντων συνηρασμένων, όράν έστιν τήν άρχαιότητα τών προφητικών γραμμάτων καί τήν θειότητα τού παρ' ήμίν λόγου, ότι ού πρόσφατο   ό λόγο , ούτε μήν τά καθ' ήμά , ώ   οϊονταί τινε , μυθώδη καί ψευδή έστιν, αλλά μέν ούν άρχαιότερα καί άληθέστερα.

Καί γάρ Βήλου τού Ασσυριών βασιλεύσαντο   καί Κρόνου τού Τιτάνο   ©άλλο   μέμνηται, φάσκων τόν Βήλον πεπολεμηκέναι σύν τοί   Τιτάσι προ   τόν Δία καί τού   σύν αύτώ θεού   λεγομένου , ένθα φησίν, "Καί Ώγυγο   ήττηθεί   έφυγεν ει   Ταρτησσόν, τότε μέν τή χώρα   έκείνη   Ακτή   κληθείση , νυνί δέ Αττική   προσαγορευομένη , ή   Ώγυγο   τότε ήρξεν." καί τά   λοιπά   δέ χώρα   καί πόλει   αφ' ών τά   προσωνυμία   έσχον, ούκ άναγκαϊον ήγούμεθα καταλέγειν, μάλιστα προ   σέ τόν έπιστάμενον τά   ιστορία , ότι μέν ούν άρχαιότερο   ό Μωσή   δείκνυται άπάντων συγγραφέων (ούκ αύτό   δέ μόνο   άλλά καί οί πλείου   μετ' αύτόν προφήταιγενόμενοι) καί Κρόνου καί Βήλου καί τού Ίλιακού πολέμου, δήλόν έστιν. κατά γάρ τήν ©άλλου ιστορίαν ό Βήλο   προγενέστερο   εύρίσκεται τού Ίλιακού πολέμου έτεσι τκβ. ότι δέ πρό   που έτεσι " ή καί α προάγει ό Μωσή   τή   τού Ιλίου άλώσεω , έν τοί   έπάνω δεδηλώκαμεν.

Τού δέ Κρόνου καί τού Βήλου συνακμασάντων όμόσε, οί πλείου ούκ έπίστανται τί   έστιν ό Κρόνο   ή τί   ό Βήλο . ένιοι μέν σέβονται τόν Κρόνον καί τούτον αύτόν όνομάζουσι Βήλ καί Βάλ, μάλιστα οί οίκούντε   τά άνατολικά κλίματα, μή γινώσκοντε   μήτε τί   έστιν ό

Κρόνο μήτε τί έστιν ό Βήλο . παρά δέ Έωμαίοι Σατούρνο ονομάζεται· ούδέ γάρ αύτοί γινώσκουσιν τί έστιν αύτών, πότερον ό Κρόνο ή ό Βήλο .

Ή μέν ούν άρχή τών ολυμπιάδων άπό Είφίτου, φασίν, έσχηκεν τήν θρησκείαν, κατά δέ τινα άπό Αϊμονο , ό καί Ήλείο έπεκλήθη. ό μέν ούν άριθμό τών έτών καί ολυμπιάδων ώ έχει τήν τάξιν, έν τοί έπάνω δεδηλώκαμεν.

Τή μέν ούν άρχαιότητο τών παρ' ήμιν πραγμάτων καί τών χρόνων τόν πάντα άριθμόν κατά τό δύνατον οιμαι τά νύν άκριβώ ειρήσθαι. εί γάρ καί έλαθεν ήμά χρόνο , εί τύχοι είπειν έτη ν ή ρ ή καί , ού μέντοι μυριάδε ή χιλιάδε έτών, καθώ προειρήκασιν Πλάτων καί Απολλώνιο καί οί λοιποί ψευδώ άναγράψαντε . όπερ ήμει τό άκριβέ ίσω άγνοούμεν, άπάντων τών έτών τόν άριθμόν, διά τό μή άναγεγράφθαι έν ταί ιεραΐ βίβλοι τού έπιτρέχοντα μήνα καί ή μέρα .

Έτι δέ περί ών φαμεν χρόνων συνάδει καί Βήρωσο , ό παρά Χαλδαίοι φιλοσοφήσα καί μηνύσα Έλλησιν τά χαλδαϊκά γράμματα, ό άκολούθω τινά ειρηκεν τώ Μωσει περί τε κατακλυσμού καί έτέρων πολλών έξιστορών. έτι μήν καί τοι προφήται Ίερεμίμ καί Δανιήλ σύμφωνα έκ μέρου ειρηκεν· τά γάρ συμβάντα τοί Ίουδαίοι ύπό τού βασιλέω Βαβυλωνίων, ον αύτό ονομάζει Ναβοπαλάσσαρον, κέκληται δέ παρά Έβραίοι Ναβουχοδόνοσορ. μέμνηται καί περί τού ναού έν Ίεροσολύμοι ώ ήρημώσθαι ύπό τού Χαλδαίων βασιλέω , καί ότι, Κύρου τό δεύτερον έτο βασιλεύσαντο τού ναού τών θεμελίων τεθέντων, Δαρείου πάλιν βασιλεύσαντο τό δεύτερον έτο ό ναό έπετελέσθη.

Τών δέ τή άληθεία ιστοριών Έλληνε ού μέμνηνται, πρώτον μέν διά τό νεωστί αύτού τών γραμμάτων τή έμπειρία μετόχου γεγενήσθαι καί αύτοί όμολογούσιν φάσκοντε τά γράμματα εύρήσθαι, οί μέν παρά Χαλδαίων, οί δέ παρά Αιγυπτίων, άλλοι δ' αύ άπό Φοινίκων· δεύτερον ότι έπταιον καί πταίουσιν περί θεού μή ποιούμενοι τήν μνείαν άλλά περί ματαίων καί άνωφελών πραγμάτων, ούτω μέν γάρ καί Όμήρου καί Ησιόδου καί τών λοιπών ποιητών φιλοτίμω μέμνηνται, τή δέ τού άφθάρτου καί μόνου θεού δόξη ού μόνον έπελάθοντο άλλά καί κατελάλησαν· έτι μήν καί τού σεβομένου αύτόν έδιωξαν καί τό καθ' ή μέραν διώκουσιν. ού

μήν άλΛά και τοι   εύφώνω   ύβρίζουσι τόν θεόν άθλα και τιμά   τιθέασιν, τού   δέ σπεύδοντα   πρό   άρετήν καί άσκούντα βίον όσιον, οΰ   μέν έΛιθοβόΛησαν, οΰ   δέ *¿θανάτωσαν*, και έω   τού δεύρο ώμοί   αίκισμοί   περιβάΛΛουσιν. διό οίτοιούτοι άναγκαίω άπώΛεσαν τήν σοφίαν τού θεού καί τήν άΛήθειαν ούχ εύρον.

Εί ούν βούΛει, άκριβώ   έντυχε τούτοι , όπω   σχή   σύμβουλον καί άρραβώνα τή   άΛηθεία .

Του άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο προ Έλληνα

ΕΡΜΕΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ
διασυρμό τών έξω φιλοσόφων.

Παύλο ό μακάριο άπόστολο τοί τήν Ελλάδα τήν Λακωνικήν παροικουσιΚορινθίοι γράφων, 'ώ άγαπητοί/ άπεφήνατο λέγων· 'ή σοφία του κόσμου τούτου μωρία παρά τφ *θεφ/ ούκ* άσκόπω είπών· δοκεί γάρ μοι τήν άρχήν ειληφέναι άπό τή τών άγγέλων άποστασία . δι' ήν αιτίαν ούτε σύμφωνα ούτε ομόλογα οί φιλόσοφοι προ άλλήλου λέγοντε έκτίθενται τά δόγματα.

Οί μέν γάρ φασιν αύτών ψυχήν είναι τό πυρ, οί δέ τόν άέρα [οί Στωικοί], οί δέ τόν νούν, οί δέ τήν κίνησιν, [Ηράκλειτο] οί δέ τήν άνα-θυμίασιν, οί δέ δύναμιν άπό τών άστρων -έουσαν, οί δέ άριθμόν κινητικόν [Πυθαγόρα], οί δέ ύδωρ γονοποιόν ["Ιππων], οί δέ στοιχείον άπό στοιχείων οί δέ άρμονίαν [Δείναρχο], οί δέ τό αίμα [Κριτία], οί δέ τό πνεύμα, οί δέ τήν μονάδα [Πυθαγόρα], καί οί παλαιοί τά έναντία. πόσοι λόγοι περί τούτων, έπιχειρήσει πόσαι, πόσαι δίκαι σοφιστών έριζόντων μάλλον η τάληθέ εύρισκόντων;

Άλλά γάρ έστω· στασιάζουσι μέν περί τή ψυχή *** τά δέ λοιπά περί αύτή όμονοούντε άπεφήναντο· καί άλλοι τήν ήδονήν αύτή ό μέν τι άγαθόν καλεί, ό δέ τι κακόν, ό δ' αύ μέσον άγαθού καί κακού, τήν δέ φύσιν αύτή , οί μέν άθάνατόν φασιν, οί δέ θνητήν, οί δέ προ ολί-γον έπιδιαμένουσαν, οί δέ άποθηριούσιν αύτήν, οί δέ ει άτόμου διαλύουσιν, οί δέ τρι ένσωματούσιν, οί δέ τρισχιλίων έτών περιόδου αύτή όρίζουσιν. καί γάρ οί μηδέ έκατόν έτη ζώντε περί τρισχιλίων έτών μελλόντων έπαγγέλλονται.

Ταύτα ούν τί χρή καλείν; ώ μέν έμοί δοκεί, τερατείαν ή άνοιαν ή μανίαν ή στάσιν ή όμού πάντα, εί μέν τάληθέ εύρήκασιν, όμονοησά-
τωσαν ή συγκατατιθέσθωσαν, κάγώ τότε άσμενο αύτοί πεισθήσομαι, εί δέ
άντισπώσι τήν ψυχήν καί άνθέλκουσιν άλλο ει άλλην φύσιν, έτερο δέ ει
έτέραν ούσίαν, ύλην δέ έξ ύλη μεταβάλλουσιν, ομολογώ ύπεράχθεσθαιτή
παλιρροίμ τών πραγμάτων, νύν μέν άθάνατό είμι καίγέγηθα, νύν δ' αύ
θνητό γίνομαι καί δακρύω· άρτι δέ ει άτόμου διαλύομαι, ύδωρ γίνομαι,
[καί] άήρ γίνομαι, πύρ γίνομαι· είτα μετ' ολίγον ούτε άήρ ούτε πύρ, θηρίον
με ποιεί, ίχθύν με ποιεί, πάλιν ούν άδελφού έχω δελφινα . όταν δέ έμαυτόν
ϊδω, φοβούμαι τό σώμα καί ούκ οιδα όπω αύτό καλέσω, άνθρωπον ή κύνα
ή λύκον ή ταύρον ή όρνιν ή όφιν ή δράκοντα ή χίμαιραν- ει πάντα γάρ
τά θηρία ύπό τών φιλοσοφούντων μεταβάλλομαι, χερσαία ένυδρα πτηνά
πολύμορφα άγρια τιθασσά άφωνα εύφωνα άλογα λογικά· νήχομαι ίπταμαι
[πέτομαι] έρπω θέω καθίζω, έτι δέ ό Εμπεδοκλή καί θάμνον με ποιεί.

Όπου τοίνυν τήν άνθρώπου ψυχήν όμογνωμόνω εύρείν ούχ οίόν τε τοι φιλοσοφούσι, σχολή γ' άν περί τών θεών ή περί κόσμου δύναιντο
τάληθέ άποφήνασθαι. καί γάρ ταύτην <τήν> άνδρείαν έχουσιν, ϊνα μή τήν
έμπληξίαν εϊπω. οί γάρ τήν ιδίαν ψυχήν εύρείν ού δυνάμενοι, [ού] ζητούσι
τήν τών θεών αύτών, καί οί τό ίδιον σώμα ούκ είδότε τήν τού κόσμου
φύσιν περιεργάζονται.

Πάνυ γούν περί τά άρχά τή φύσεω άνθίστανται άλλήλοι . όταν

μέν Αναξαγόρα   παραλάβη με, ταῦτα παιδεύει· ἀρχὴ πάντων ὁ νοῦ καὶ οὗτο   αἴτιο   καὶ κύριο   τῶν ὅλων καὶ παρέχει τάξιν τοῖ   ἀτάκτοι   καὶ κίνησιν τοῖ   ἀκινήτοι   καὶ διάκρισιν τοῖ   μεμιγμένοι   καὶ κόσμον τοῖ ἀκόσμοι . ταῦτα Λέγων Αναξαγόρα   ἐστί μοι φίΛο   καὶ τῷ δόγματι πείθομαι. ἀλλ' ἀνθίσταται τούτῳ ΜέΛισσο   καὶ Παρμενίδη , ὁ γε μὴν Παρμενίδη   καὶ ποιητικοῖ   ἔπεσιν ἀνακηρύσσει τὴν οὐσίαν ἕν εἶναι καὶ ἀίδιον καὶ ἄπειρον καὶ ἀκίνητον καὶ πάντη ὅμοιον. πάλιν οὖν ει   τοῦτο τό δόγμα οὐκ οἶδ' ὅπω   μεταβάλλομαι· ὁ Παρμενίδη   τόν Αναξαγόραν τῆ   ἐμῆ   <γνωμη > ἐξήλασεν.

Ἐπειδάν δέ ἡγήσωμαι δόγμα ἔχειν ἀκίνητον, Αναξιμένη   ὑπο-λαβών ἀντικέκραγεν· ἀλλ' ἐγώ σοί φημι· τό πᾶν ἐστιν ἀήρ, καὶ οὗτο πυκνούμενο   καὶ συνιστάμενο   ὕδωρ καὶ γῆ γίνεται, ἀραιούμενο   δέ καὶ διαχεόμενο   αιθὴρ καὶ πῦρ, ει   δέ τὴν αὑτοῦ φύσιν ἐπανιὼν ἀὴρ [ἰάραιό , εἰ δέ καὶ πυκνωθῇ, φησίν, ἐξαλλάσσεται]. καὶ πάλιν αὖ τούτω μεθαρμόζομαι καὶ τόν Αναξιμένην φιλῶ.

Ὁ δέ Εμπεδοκλῆ   ἄντικρυ   ἕστηκεν ἐμβριμώμενο   καὶ ἀπό τῆ Αἴτνη   μέγα βοῶν· ἀρχαὶ τῶν πάντων ἔχθρα καὶ φιλία, ἡ μέν συνάγουσα ἡ δέ διακρίνουσα· καὶ τό νεῖκο   αὐτῶν ποιεῖ τά πάντα, ορίζομαι δέ αὐτά καὶ ὅμοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἄπειρα καὶ πέρα   ἔχοντα, καὶ ἀίδια καὶ γινό-μενα. Εὖ γε ὦ Ἐμπεδόκλει , ἕπομαι σοι καὶ μέχρι τῶν κρατήρων τοῦ πυρό .

Αλλ' ἐπὶ θάτερα Πρωταγόρα   ἑστηκὼ   ἀνθέλκει με φάσκων· ὅρο   καὶ κρίσι   τῶν πραγμάτων ὁ ἄνθρωπο   καὶ τά μέν ὑποπίπτοντα ταῖ αἰσθήσεσιν ἔστιν πράγματα, τά δέ μὴ ὑποπίπτοντα οὐκ ἔστιν ἐν τοῖ εἴδεσι

τή ουσία . τούτψ τφ λόγω κολακευόμενο ύπό Πρωταγόρου τέρπομαι,
ότιτό πάν ή τό πλεΐστον τω άνθρώπω νέμει.

Αλλαχόθεν δέ μοι Θαλή τήν άλήθειαν νεύει οριζόμενο ύδωρ τού παντό άρχήν. καί έκ τού ύγρού τά πάντα συνίσταται καί εί ύγρόν
άναλύεται, καί ή γή έπί υδατο όχείται. διά τί τοίνυν μή πεισθώ Θαλή τω πρεσβυτάτω τών Ίώνων; άλλ' ό πολίτη αύτού Αναξίμανδρο τού ύγρού πρεσβυτέραν άρχήν είναι λέγει τήν άίδιον κίνησιν καί ταύτη τά μέν
γεννάσθαι, τά δέ φθείρεσθαι. καί δή τοίνυν πιστό Αναξίμανδρο έστω.

Καί μήν ούκ εύδοκιμεί Αρχέλαο άποφαινόμενο τών όλων άρχά θερμόν καί ψυχρόν; άλλά καί τούτω πάλιν ό μεγαλόφωνο Πλάτων
ούχ ομολογεί λέγων άρχά είναι θεόν καί ύλην καί παράδειγμα, νύν μέν
καί δή πέπεισμαι. πώ γάρ ού μέλλω πιστεύειν φιλοσοφώ τω τό Διό άρμα
πεποιηκότι; κατόπιν δέ αύτού μαθητή Αριστοτέλη έστηκε ζηλοτυπών
τόν διδάσκαλον τή άρματοποιία . ούτο άρχά άλλα ορίζεται τό ποιείν καί
τό πάσχειν. καί τό μέν ποιούν άπαθέ είναι τόν αιθέρα, τό δέ πάσχον έχειν ποιότητα τέσσαρα , ξηρότητα ύγρότητα θερμότητα ψυχρότητα· πι
γάρ τούτων εί άλληλα μεταβολή πάντα γίνεται καί φθείρεται.

Κεκμήκαμεν ήδη μεταβαλλόμενοι άνω καί κάτω τοί δόγμασι. πλήν έπίγε τή Αριστοτέλου γνώμη στήσομαικαί μηκέτι μοι μηδέ ει λόγο όχλείτω. άλλά τί δήτα πάθοιμ' άν; νευροσπαστούσι γάρ μου τήν
ψυχήν άρχαιότεροι τούτων γέροντε . Φερεκύδη μέν άρχά είναι λέγων
Ζήνα καί Χθονίην καί Κρόνον· Ζήνα μέν τόν αιθέρα, Χθονίην δέ τήν γήν,
Κρόνον δέ τόν χρόνον· ό μέν αιθήρ τό ποιούν, ή δέ γή τό πάσχον, ό δέ

χρόνο   έν φ τά γινόμενα, ζηλοτυπία τοίνυν τών γερόντων προ
άλλήλου .
ταύτα γάρ τοι πάντα ό Λεύκιππο   λήρον ήγούμενο   άρχά   ειναί φησι
τά
άπειρα καί άεικίνητα καί ελάχιστα· καί τά μέν λεπτομερή άνω
χωρήσαντα
πύρ καί άέρα γενέσθαι, τά δέ παχυμερή κάτω ύποστάντα ύδωρ καί
γήν.

Μέχρι πού τά τοσαύτα διδάσκομαι μηδέν άληθέ   μανθάνων; πλήν
εί μή τίγε Δημόκριτο   άπαλλάξει με τή   πλάνη   άποφαινόμενο
άρχά
τό όν καί τό μή όν, καί τό μέν όν πλήρε , τό δέ μή όν κενόν, τό δέ
πλήρε   έν τφ κενφ τροπή ή ·υθμφ ποιεί τά πάντα· ίσω   άν πεισθείην
τφ καλφ Δημοκρίτψ καί βουλοίμην άν σύν αύτφ γελάν, εί μή μετα-
πείθοι με Ηράκλειτο   κλαίων όμού καί λέγων· άρχή τών όλων τό πύρ,
δύο δέ αύτού πάθη άραιότη   καί πυκνότη , ή μέν ποιούσα ή δέ
πάσχουσα,
ή μέν συγκρίνουσαή δέ διακρίνουσα. ίκανώ   έχει μοι καί ήδη μεθύω
ταί
τοσαύται   άρχαί .

Αλλά με παρακαλεί κάκείθεν Επίκουρο   μηδαμώ   ύβρίσαι τό
καλόν αύτού δόγμα τών άτόμων καί τού κενού, τή γάρ τούτων
συμπλοκή
πολυτρόπψ καί πολυσχηματίστψ τά πάντα γίνεται καί φθείρεται, ούκ
άντι-
λέγω σοι βέλτιστε άνδρών Επίκουρε· άλλ' ό Κλεάνθη   άπό τού
φρέατο
έπάρα   τήν κεφαλήν καταγελά σου τού δόγματο   καί αύτό   άνιμμ τά
άληθεί   άρχά   θεόν καί ύλην, καί τήν μέν γήν μεταβάλλειν εί   ύδωρ,
τό δέ ύδωρ εί   άέρα, τόν δέ άέρα <άνω> φέρεσθαι, τό δέ πύρ εί   τά
περίγεια χωρείν, τήν δέ ψυχήν δι' όλου τού κόσμου διήκειν, ή   μέρο
μετέχοντα   ήμά   έμψυχούσθαι.

Τούτων τοίνυν τοσούτων όντων άλλο μοι πλήθο   άπό Λιβύη
έπιρρει, Καρνεάδη   καί Κλειτόμαχο   καί όσοι τούτων όμιληταί πάντα
τά

τών *άλλων* δόγματα καταπατουντε , αύτοί δέ άποφαινόμενοι διαρρήδην *ακα-τάληπτα* είναι τά πάντα καί άεί τή άληθείμ φαντασίαν [άεί] παρακείσθαι ψευδή, τί τοίνυν πάθω τοσούτψ χρονω ταλαιπωρήσα ; πώ δέ μου τή γνώμη *εκχέω* τά τοσαύτα δόγματα; είγάρ μηδέν εΐη καταληπτόν, άλήθεια μέν έξ άνθρώπων οΐχεται, ή δέ ύμνουμένη φιλοσοφία σκιομαχεί μάλλον ή τήν τών όντων έπιστήμην έχει.

Άλλοι τοίνυν άπό τή παλαιά φυλή Πυθαγόρα καί οί τούτου συμφυλέται σεμνοί καί σιωπηλοί παραδιδόασιν *άλλα* μοι δόγματα ώσπερ μυστήρια, καί τούτο δή τί) μέγα καί άπόρρητον [τό] αύτό έφα· άρχή τών πάντων ή μονά . έκ δέ τών σχημάτων αύτή καί έκ τών άριθμών τά στοιχεία γίνεται, καί τούτων έκάστου τόν άριθμόν καί τό σχήμα καί τό μέτρον ούτω πω άποφαίνεται· τό μέν πϋρ ύπό τεσσάρων καί είκοσι τρι-γώνων ορθογωνίων συμπληροϋται τέσσαρσιν ίσοπλεύροι περιεχόμενον. έκαστον <δέ> ισόπλευρον σύγκειται έκ τριγώνων ορθογωνίων έξ, όθεν δή καί πυραμίδι προσεικάζουσιν αύτό. ό δέ άήρ ύπό τεσσαράκοντα οκτώ τριγώνων συμπληροϋται περιεχόμενον ίσοπλεύροι οκτώ, εικάζεται δέ όκταέδρψ, ό περιέχεταιύπό οκτώ τριγώνων ισοπλεύρων, ών έκαστον εί έξ ορθογώνια διαιρείται, ώστε γίνεσθαι τεσσαράκοντα οκτώ τά πάντα, τό δέ ύδωρ ύπό έκατόν είκοσι <τριγώνων συμπληροϋται, ισοι καί ίσοπλεύροι εΐκοσι> περιεχό-μενον, εικάζεται δέ είκοσαέδρψ, ό δή συνέστηκεν έξ ίσων καί ισοπλεύρων

τριγώνων είκοσι καί εκατόν, ό δέ αιθήρ συμπΛηρούται δώδεκα πενταγώνοι
ίσοπΛεύροι καί όμοιο εστι δωδεκαέδρῳ. ή <δέ> γή συμπΛηρούται έκ τρι-
γώνων μέν οκτώ καί τεσσαράκοντα περιέχεται δέ καί τετραγώνοι ίσοπΛεύροι
έξ. έστι δέ όμοια κύβω. ό γάρ κύβο ύπό έξ τετραγώνων περιέχεται, ών έκαστον
ει οκτώ τρίγωνα <διαιρείται>, ώστε γίνεσθαι τά πάντα οκτώ καί τεσσαράκοντα.
Τόν μέν δή κόσμον ό Πυθαγόρα μετρεί. έγώ δέ πάλιν ένθέω
γενόμενο τή μέν οικία καί πατρίδο καί τή γυναικό καί τών παιδιών
καταφρονώ καί τούτων ούκέτι μοι μέΛει. ει δέ τόν αιθέρα αύτόν αύτό
άνέρχομαι καί τόν πήχυν παρά Πυθαγόρου Λαβών μετρειν άρχομαι τό
πύρ. ού γάρ άπόχρη μετρών ό Ζεύ , άΛΛ' <εί> μή καί τό μέγα ζώον τό
μέγα σώμα ή μεγάΛη ψυχή αύτό ει τόν ούρανόν άνέΛθοιμι καί μετρήσαιμι
τόν αιθέρα, οϊχεται ή τού Διό άρχή. έπειδάν δέ μετρήσω καί ό Ζεύ
παρ' εμού μάθη, πόσα γωνία έχει τό πύρ, πάΛιν έξ ούρανού καταβαίνω
καί φαγών *ελαία* καί σύκα καί Λάχανα τήν ταχίστην έπί τό ύδωρ στέλ-
Λομαι καί κατά πήχυν καί δάκτυλον καί ήμιδάκτυΛον μετρώ τήν ύγράν ούσίαν
καί τό βάθο αύτή άναμετρώ, ινα καί τόν Ποσειδώνα διδάξω, πόση άρχει
θαλάσση , τήν δέ γήν άπασαν ήμέρα μια περιέρχομαι συΛΛέγων αύτή
τόν άριθμόν καί τό μέτρον καί τά σχήματα, πέπεισμαι γάρ ότι τού κό-
σμου παντό ούδέ σπιθαμήν παρήσω τοιούτο καί τηλικούτο ών. οίδα δέ
σμου παντό ούδέ σπιθαμήν παρήσω τοιούτο καί τηλικούτο ών. οιδα δέ
έγώ καί τών άστέρων τόν άριθμόν καί τών ιχθύων καί τών θηρίων καί
ζυγῳ τόν κόσμον ιστά εύκόλω τόν σταθμόν αύτού δύναμαι μαθειν.

Του άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο πρό Έλληνα

Αμφί μέν δή ταύτα μέχρι νυν έσπούδακεν ή ψυχή μου τών όλων άρχειν. προκύψα δέ μοί φησιν Επίκουρο · συ μέν δή κόσμον ένα μεμέτρηκα , ώ φιλότη , είσί δέ κόσμοι πολλοί καί άπειροι. πάλιν ούν αναγκάζομαι μετρείν ουρανού άλλου αιθέρα *άλλου* , καί τούτου *πολλού* . άγε δή μηκέτι μέλλων έπισιτισάμενο ολίγων ήμερων ει τού Επικούρειου κόσμου άποδημήσω. τά μέν ούν πέρατα Τηθύν καί Ωκεανόν *ευκόλω* ύπερίπταμαι. είσελθών δέ ει κόσμον καινόν [καί] ώσπερ ει άλλην πόλιν μετρώ τά πάντα όλίγαι ήμέραι . κάκεϊθεν ύπερβαίνω πάλιν ει τρίτον κόσμον, ειτα ει τέταρτον καί πέμπτον καί δέκατον καί έκατοστόν καί χϊλιοστόν καί μέχρι πού· ήδη γάρ μοι σκότο άγνοια άπαντά καί άπάτη μέλαινα καί άπειρο πλάνη καί άτελή φαντασία καί άκατάληπτο άνοια. πλήν τί μέλλω καί τά ατόμου αύτά άριθμεϊν, έξ ών οι τοσούτοι κόσμοι γεγόνασιν, ίνα μηδέν άνεξέταστον παραλείπω μάλιστα τών ούτω άναγκαίων καί ώφελίμων, έξ ών οίκο καί πόλι ευδαιμονεί;

Ταύτα μέν τοίνυν διεξήλθον βουλόμενο δειξαι τήν έν τοί δόγμασιν ούσαν αύτών έναντιότητα καί ώ εί άπειρον αύτοί καί άόριστον πρόεισιν ή ζήτησι τών πραγμάτων καί τό τέλο αύτών άτεκμαρτον καί άχρηστον, έργω μηδενί προδήλψ καί Λόγψ σαφεί βεβαιούμενον.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Περιέχουσαι νόθα ει τά άπαντα Ιουστίνου, πράξει του μαρτυρίου αύτού καί τών σύν αύτῳ, προ δέ καί τεμάχια τών άποΛεσθέντων συγγραμμάτων Ιουστίνου, Τατιανού καί Θεοφίλου.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ ΖΗΝΑιΚΑΙ ΣΕΡΗΝΩι
ΤΟΙΣ ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΧΑΙΡΕΙΝ.

Περί μέν τή κατά πρόλημμά τινων άλογίστου παιδεία , μαθήσεώ τε άνωφελού , κατά παράδοσιν άνθρώπων κληρονομηθείση ύπό τών τά όμοια τοί Φαρισαίοι νοούντων τε καί πραττόντων, έν τή προ Πάπαν επιστολή μετά πάση άκριβεία έξεθέμην. Ένα δέ μή πάνυ μεμπτικό είναι δόξαιμι, παρέχοιμιδέ καίλαβά σωτηρίου τοί βουλομένοι ευ πράττειν, έν τή γραφείση προ άρχοντά μοι λίαν έπιμελώ , ώ έγώ νομίζω, συντάξα , ούκ ώκνησα καί ύμίν έπιστειλαι, χάριν τού γινώσκειν ύμά τά παιδαριώδει τινών πολιτεία . Τό γάρ ειδέναι τών μή κατά λόγον πολιτευομένων τά άναστροφά σωφρονίζει τού μή έμπίπτειν ει τά όμοια σπεύδοντα . Υμά μέν ούν καλώ έχει τά έκ παρασκευή άνδραγαθείν· άλΛ' έπεί τού νύν αιώνο ταί περιφοραί τά τή γνώμη ήμών συνταράττεται κατασπωμένων ει τόν κόσμον, όθεν ό σωτήρ, ούκ είναι λέγων έαυτόν καί ήμά τούτου, τή προ τούτον κοινωνία άπέστρεψε, συμβουλεύω ύμίν φίλου τή άληθεία γίνεσθαι, καί τό *αποτέλεσμα* τή έν ούρανοί δυνάμεω καταδεχομένου πάν τό κατά τό θέλημα τού πατρό τών αιώνων άπαρτίζειν, μάχη τε καί ζηλοτυπία κοσμική μακράν ιστασθαι.

Διαφέρεται γάρ έαυτῳ πά ό όργιζόμενο καί τό τή θυμομαχία είδο ει έαυτόν καταντάν εἴωθεν. Ήδη γούν τινα ισμεν έφ' οι άν κινηθώσιν τών πλησίον, δι' ού τά τή λύπη αύτοι άποβέβηκε, μηδέν είδότα , έαυτού δέ έσθίοντα καί όδυνώντα . Ρητέον ούν προ τόν έναντιούσθαι πειρώμενον χαλεπόν μηδέν, καθεσταμένη δέ τή γνώμη καί άταράχω τή διαθέσει τοσούτον· Ούχ ούτω έσται σου τό τή ισχύο δυνατόν, ίνα μου κινήση τήν προαίρεσιν. Προνοητέον δέ καί τή προ τού διαφερομένου ειρήνη καί μή τῳ δόγματι

τή οργή συναποφερομένου λέγειν ποτέ μέν Φύσεώ είμι τοιαύτη καί ού δύναμαι μή όργίζεσθαι, ποτέ δέ καί τή κοινωνία κατά τήν εύχήν άποχωρεΐν. Τό μέν γάρ έτι κατά φύσιν βιούν ούδέπω πεπιστευκότο έστίν, τό δέ ζηλοτυπείν διά φθόνον μακράν τή άληθεια ισταμένου. Παιδευτέον ούν πάντα όντινούν άμνησικάκω, μή κατεπιτηδεύοντα τήν νουθεσίαν. Ήδη δέ τινα ίσμεν κατά τό σαρκικόν έν προκοπή γινομένου, έλκοντα προ τήν έαυτών οργήν τό εύαγγέλιον καί βουλομένου έφαρμόζειν τφ δόγματι τή καταφορά αύτών τά λόγια τού σωτήρο ήμών· οί εί άποβεβήκει τό δύνασθαι έν γεέννη παραδιδόναι τινά, καί ό κόσμο άν όλο ύπ' αύτών κατηνάλωτο· πλήν, τό όσον έφ' έαυτοί, καί κατακρίνουσι καί τού πυρό τά καμίνου άνοίγουσιν. Διά τούτο μή ώμεν ήμεί τοιούτοι. Καί έτι γνώμην ύμίν δίδωμι, βλέπειν ά προσήκει θεωρείν, καί παιδεύειν τόν πλησίον ώ δέον έστίν αύτόν τινα πρώτον μελετήσαντα πολλάκι τό ύπονοούμενον, μήτι άρα ψευδοδοξεί· καί εί δόξειεν εύ φρονείν, νουθετείν τότε, μέχρι άν ή πεισθή ταί συμβουλίαι ή αύτό αύτόν κατάφωρον ποιήση.

Παρέχεσθαι δέ ήμίν άταραξίαν πολλήν δύναται τό μή κατεπιτηδεύειν πρωτείων άπολαύειν μηδ', εί βούλοιντό τινε είναι τοιούτοι, λυπείσθαι, παραχωρείν δέ τοί έγκρίνουσιν έαυτού έφ' άπερ ό σωτήρ τού πιστεύοντα ού προσκέκληκεν. Προ δέ τόν κεκραγότα σιωπητέον, καί τόν οίόμενον περιγεγονέναι τίνο καταγελαστέον, μή ύπό κενοδοξία ματαία άγόμενον διά τού παρόντα καί *ακούοντα* ταί τών λόγων άνθυποφοραί έπ' ίση καί αύτόν τήν έπανάστασιν κρατύνειν. Λογιζέσθω μέν γάρ ό καλώ άποφαινόμενο, ότι Καί ήδίκησε, καί άντειπείν ούκ ήθέλησα ή ούκ έτόλμησα, παρείη δέ μοι διά τήν άγαθήν συνείδησιν εύφρασία καί άνάπαυσι· ό τε άδικών μή ύπερηφανείτω πείθειν τόν άδελφόν, καί ό νουθετούμενο μή όργιζέσθω, παρακαλείτω δέ αύτό τόν οίκείον. Συναντάν γάρ έαυτοί προσήκει τού δύο προ τήν ειρήνην κατάγεσθαι σπεύδοντα, ότι καί ό πατήρ τφ μετανοήσαντι συναντήσα υίφ φαίνεται καί ού περιμείνα, άνθυπενεγκών δέ έαυτόν προ τήν έκείνου μετάνοιαν. Χρηστότη

γάρ ή κατά πίστιν έκατέροι εργάζεται τήν ειρήνην, καί ό μέν άδικήσα πείθει διά τήν άμαρτίαν τόν φίλον, ό δέ άδικηθεί μετανοήσει καί αύτό ότι προ τόν οικεΐον ώργίσθη. Πάση ούν επιθυμία καί όρέξεω σαρκική εκτό είναι δει τόν πιστόν· ληστεύειγάρ ό μή τοιούτο καί τόν ναόν τού θεού ίεροσυλεί, καί, ίνα τολμηρότερον εϊπωμεν, εκβάλλει τόν θεόν αύτό άφ' έαυτού, καί διά τήν συνείδησιν άπηλγηκώ έστι καί προ τού νουθετούντα άλλοτρίω διάκειται, καί τόν Αδάμ προβάλλεται καί τή πράξει τή Εύα σεμνύνεται, δέον συναποθνήσκειν τφ Χριστώ.

Προσήκει δέ ήμά , πολλά σκεπτομένου προ εαυτού , άκατηγορήτου ποιείσθαι τά ομιλία , μηδέ λαλείν διά τό βούλεσθαι φλυαρεϊν, σιωπώντα δέ τό πλείστον μεμετρημένω άποκρίνεσθαι προ ού καί ή χρεία κατεπείγει. Φευκτέον δέ καί ύπονοία πονηρά , καί τήν ύπόληψιν τήν έαυτών δοκιμαστέον. Καί ήσυχαστέον μακροθυμούντα καί μή όργιζόμενον. Αλλ' ούδέ φθονητέον φιλόστοργουμένω τινί, τήν τε ύπηρεσίαν ούκ έπιτηδευτέον, ούδ' ώσπερ κατά πρόλημμα δουλευτέον, τό πικρόν, ώ φασιν, άκουσίω καταπίνοντα. Πρακτέον δέ πάν τό κατά πίστιν όρθφ κανόνι· πά γάρ ό μή τοιούτο καί έπί τών σχοινιών ώσπερ βαδίζων όσον ούδέπω καταπεσειται, κάν θαυμαστό πάνυ είναι δόξη τοί διά τήν ίδιαν άπραξίαν κεχηνόσι προ τήν έτέρων μεγαλαυχίαν. Ίστέον ούν, τί μέν τό έπιτηδευόμενον δόξη ένεκα, ποταπόν δέ τό κατά άλήθειαν πραττόμενον. Καί διά τούτο οίακιστέον τήν έαυτού νήα, μή καταψευδόμενον τή κυβερνητική μηδέ δεδιότα τού χειμώνα , καί πάν τό έξ εναντία άποβησόμενον προσδοκώντα. Σάρκε γάρ άκμήν έσμεν, καί ούδέν ήμϊν άγαθόν ένοικεϊ. Παρακλητέον ούν τόν ιατρόν προ τήν θεραπείαν· ό γάρ ούτω διακείμενο ιαθήσεταικαιτήν νόσον φεύξεται. Σπουδαστέον δέ μήτε ιδιώτην περί τόν λόγον φαίνεσθαι μήτε άνερρωγότι τφ στόματι καταχρήσθαι· τό μέν γάρ οκνηρόν ή άπιστον, τό δέ θηρατικόν τού κατά τόν κόσμον σπουδαίου δείκνυσιν.

Τροφαι δέ χρηστέον ού διά τήν άπόλαυσιν, άλλά διά τό βούλεσθαι ζήν έπί τι χρήσιμον. Εάν δέ ποτέ καί ύπό

ένδεια καταληφθώμεν, προ τήν πενίαν εύαρεστώμεν. Καί εί θέλετε άκούσαι τή άλυπία κατά συντομίαν τό είδο , έν πάσιν ευάρεστοι γίνεσθε· καί ούτε πλουτήσαντε διά τήν μεγαλαυχίαν καταπεσείσθε ούτε έν ένδείμ διάγοντε ύπό τή λύπη πτερνισθήσεσθε, τή έννοια ύμών άείκατά τόν ενάρετον λόγον μονοπροσώπου φαινομένη . Έτι δέ ύποληπτέον πάντα τόν κόσμον άλλότριον, καί μή ίδιον πλέον πίστεω . Ούτε ούν φιλίαν έπίγειον ζητητέον ούτε αύ πολυτέλειαν ύπό άνοήτων μακαριζομένην έν μεγέθει πόλεω ή δαψιλείμ τών έπιτηδείων, ών ούδ' έπιθυμητέον. Ού γάρ έσμεν έκ τούτου τού αίώνο , χωρί εί μή συγγενεί είναι τούτου τού κόσμου βουλόμεθα. Συνελόντιδ' είπείν, ό θέλων ευ διάγειν μήτε όράτω πολλά μήτε άκούειν έπιτηδευέτω μήτ', άν άκούη ή θεωρή, βλέπειν ή άκούειν νομιζέτω· τό γάρ τή άταραξία είδο έντεύθεν λαμβάνει τήν άρχήν. Ό δέ πολλά πραγματευόμενο έαυτόν άδικεί, καί τόν πλησίον έτι καί άκουσίω άμαρτάνειν διά τήν προ αύτόν φιλονεικίαν ποιεί. Πολλάκι ούν διασκεπτέον τό ύποπεπτωκό πράγμα, καί τότε μόλι χωριστέον άπ' αύτού τόν μήτε καυστήρσι μήτε σμιλίοι τήν νόσον φυγείν δεδυνημένον. Όμιλητέον δέ κοσμικόν ούδέν, άλλά τό καταρτίζον ήμά προ τήν άρετήν· τούτο γάρ ήν μή γίνηται, πολλήν ήμίν τήν εύτραπελίαν έργάζεται, καί ό φιλόνεικο έντεύθεν λαμβάνει τήν άφορμήν.

Ήδη γούν τινα ϊσμεν δόγματι τή έαυτών προαιρέσεω , τό όσον έφ' έαυτοί , τήν ήμέραν νύκτα ποιούντα , καί διά τήν έσκιρρωμένην φαντασίαν άλλόκοτον άπιστούντα τοί ένίων κατορθώμασιν, άχθομένου δέ έπί τούτοι , καί άμα τφ πονηρόν τι άκούσαι τφ καταψευδομένφ μάλλον πιστεύοντα . Τί γάρ μοι λέγειν περί τών διά τό δυσσυνείδητον τά άπό τών πλησίον ομιλία ει έαυτού έλκόντων καί, ίνα άλλο τι φθέγξηται περίούτινοσούν, οίομένων προ έαυτού τείνειν τό λεγόμενον, άναπλαττόντων κατά τό είκό έκ τούτων δράμα καί σκηνήν, οί άπόχρη τό καθ' ύπόνοιαν λέγειν καί γράφειν; Γελάσαιμι δ' άν καί τού έν παραβύστφ μετά τίνο τών πλησίον συντάττοντα λόγων κεφάλαια καί ομιλία προ μηδέν εύθετον άνηκούσα , μάχα δέ διά τών ψιθυρισμών καί πο-

λέμου έξαρτιζούσα , άνω τε καί κάτω σκηνοβατουντα . Καθάπερ ό λίαν μεγαλοφώνω τόν Όρέστην ύποκρινόμενο φοβερό είναι καί μέγα παρά τοί άνοήτοι διά τών ξύλινων ποδών καί κοιλία έπιπλάστου καί στολή άλλοκότου καί προσώπου τερατώδου ύπείληπται, τρόπψ τφ αύτφ καί οί ζήλον έχειν έπαγγελλόμενοικαί τό παρρησιαστικόν έπιτηδεύοντε , διά τό βούλεσθαι νικάν, πάν είδο ελευθερία προσποιήτου περιτιθέασιν έαυτοί , οί φιλόνεικοι τόν ζηλωτήν καταπεπωκότε , ώσπερ αί Βάκχαι διά σχήματο ειρηνικού τά λόγχα έν τοί θύρσοι περιφέρουσιν.

Έτι δέ καί τούτο φυλακτέον, τό μή ποτέ μέν φαιδρή) τφ προσώπψ προϊέναι, ποτέ δέ σκυθρωπφ· καί είχρή τό άληθέ είπείν, παραιτητέον πάν τό δωδεκαμερέ καθ' έκάστην ήμέραν άπαγγελλόμενον δράμα. Τό γουν έμοί δοκουν εϊποιμ' άν, ότι πά ό τήν γνώμην κοσμικό καί του όρθου κανόνο έξω γινόμενο αύτοκατάκριτό έστιν, είδώ ά πράττει κατ' έπιτήδευσιν, καί γινώσκων μέν τόν έν αύτφ πόλεμον, τήν δέ ειρήνην έν τοι σπλάγχνοι μή έπισπώμενο . Φίλου δέ τιμητέον πάντα · τό τε έλεγκτικόν ού πρακτέον μόνον, άλλ' έτι καί άκουστέον. Οίνω δέ χρηστέον, έπειδάν μηκέτι τοί άναγνώσμασι σχολάζωμεν· ό μέν γάρ τοιούτο οίνόφλυξ τέ έστιν καί τήν γνώμην παράφορο καί θερμαίνεται συνεχώ . Λαλούντο δέ τού πλησίον ούτε χλευαστέον ούτε κωλυτέον, έατέον δέ μέχρι άν διά τήν σιωπήν αίδεσθεί παύσηται. Συμβουλευτέον δέ τό συμφέρον δι' ένό κοινή πάσιν. Νουθετητέον δέ τόν άμαρτάνοντα, μή κατά κοινόν, έκτο εί μή χρήζοι διά τό ύπεροπτικόν.

Καίγυναιξίν όμιλητέον έπιστρεφέστερον διά τό έκτετυφωμένον αύτών· μέχρι γάρ τι περίβλεπτον έαυτήν ποιεί καί τό είναι γυνή προβάλλεται καί τό άπρακτον έπιτετήδευκε, θήλειά έστιν καί διά τήν τοιαύτην γνώμην ούκ έστιν πιστή. Μήτε ούν αύτά διώκωμεν, άλλά μήτε θωπεύωμεν· τό δ' όπερ άγάπη έστιν μή κεκινδυνευμένω πράττωμεν. Πολυμερεί γάρ αί τή κακία πραγματειαι. Διά τούτο γρηγορητέον, τοί λογίοι του σωτήρο σχολάζοντα , μηδέν περί μηδενό φαυλον λέγοντα ή *ακούοντα* - ψωριμ γάρ ή γνώμη καί πολ-

Λή   έμπέπΛησται κακοχυμία   άπό τών *άλλων* ομιλιών. Διά τούτο άκουστέον μόνον τά ώφέΛιμα, καί ποιητέον κατά τό εύαγγέΛιον- τά δ' ώσπερ ύποσκεΛίζοντα τήν γνώμην παραιτητέον. Ζητητέον δέ περί τών Λογιών- *καλόν,* εί συνετώ   , εί δ' *ού, κάν* ώσπερ ιδιώτη. Ανοήτῳ γάρ έπερωτήσαντι σοφίαν σοφία Λογισθήσεται- τῳ δέ κατά τήν έαυτού φαντασίαν φρονίμῳ δόξαντι είναι *πολύ* τό τή   ατιμία   προσγραφήσεται. Λέγεται δέ ύπό τού πνεύματο   άνόητο   ό κατ' ιδιωτισμόν παρενεχθεί   τήν αϊσθησιν, ϊν' ή τό άνόητον ιδιωτικόν, ώσπερ καί τό *άφελέ*   . Γράφει δέ καί Παύλο - Τί   έγνω νούν κυρίου, ό   συμβιβάσει αύτόν; Καί πάλιν- Ημεί   δέ νούν Χριστού έχομεν. Ό γάρ διά τήν άΛογιστίαν τά μή δέοντα Λέγων ή πράττων, ούτο , δόξα   είναι φρόνιμο , μωρό   Λογισθήσεται.

Ταπεινωτέον δ' αύτόν ού Λογά) μόνον άλλ' έτι καί τοί   έργοι , όπω   μή ώμεν γόητε   καί θώπε , πραεί   δέ καί μή κόλακε . Καί έτι προσήκει τόν όρθώ   πολιτευόμενον ήσυχάζειν τε καί άπραγμονείν, μή όργιζόμενον μηδέ νείκου   ένεκεν σιωπώντα, σκεπτόμενον δέ πάν τό έγχρήζον, εί καλώ δύναται Λέγεσθαι, καί τότε μόλι   φθεγγόμενον. Ύμνου   τε καί ψαλμού   καί ῳδά   καί αίνον -ητέον- μή ώσπερ τόν διαμαχόμενον αύτῳ κατακρίνοντα παρακοΛουθείν ένίοι   αίνιγματωδώ , διά ψαλμῳδία   τόν πλησίον Λυπείν, ϊνα μηδέ δοκή διαφέρεσθαι, καί πω   τιτρώσκειν ώσπερ διά τέχνη   νομίζων έκείνον άκατηγόρητον ποιήται τήν φιλονεικίαν. Ακουστέον δέ καί τού συμβουλεύοντα , ού μόνον διδακτέον. Πειστέον δέ κατά τό όμοιον τῳ βουλομένῳ συγκαταινούντα αύτῳ τόν πλησίον γίνεσθαι. Φρονίμου   δ' ύποΛηπτέον είναι άλλου , καί τό συνετόν ούκ άπονεμητέον έαυτῳ μόνον. Δόγματι δέ τή   περί αύτόν οίήσεω   ού κινδυνευτέον. Αλλ' ούδέ καταφρονητέον τού παιδεύοντα , άλλ' ή ότι μή όρθώ   φρονεί, τά περί αύτού διδακτέον, ή κάν άληθεύη, πειστέον τε αύτῳ καί άκοΛουθητέον. Φιλόνεικο   γάρ άνήρ διπλασιάζει τό άδικημα- καί δέον μεταθέσθαι, νικάν, ώ   φησιν ό μύθο , τήν Καδμείαν νίκην έσπούδακεν- τό δ' αίτιον, ϊνα τε κενοδοξή καθάπερ ούδ' άμαρτάνων καί τῳ δόγματι τή   κινδυνώδου

αύτού διαθέσεω έπαναπαύηται. Γελοίοι γάρ οίκεκραγότε όσημέραι διά τό πιστεύειν έπικρατείν τίνο πράγματο · ούστινα ή Έρι έμβαλούσα τό μήλον, έπειδάν είρηνεύειν νομίζωσιν, ταράττει, περί τών έν κόσμψ διαφέρειν νομιζομένων Λαλειν πραγματευόμενη. Μιμώδει δέ καί άθλιοί τινε , οί μηδενό άπείρω έχειν Λέγοντε , άλλά τούτο μέν τεκτονικήν, τούτο δέ σκυτοτομικήν καί πάν τό ύποβαλλόμενον αύτοί έπιτήδευμα κατά καιρόν ειδέναι φάσκοντε , καί πρό τόν έπέχοντα τόν Λήρον αύτών διεχθρεύοντε . Κενόδοξοι δέ καί οί διά τόν άπό τών άνθρώπων έπαινον τών πλησίον τά έπιμελεία ποιούμενοι.

Μέγα τε ό κίνδυνο παρά τοι τήν ήμέραν κυρίου έπικαλουμένοι - ή πιστεύειν γάρ δέον, όπω φύγη τήν κρίσιν, ή καί τφ πλησίον άφιέναι, χάριν τού καί αύτφ παρά θεού γίνεσθαι τών άμαρτημάτων τήν άφεσιν· οί δέ τή παραφορμ τή οργή δεσμεύουσι καθ' έαυτών συναλλάγματα. Φυλακτέον δέ έτι καί τήν τινων άλαζονείαν, οί, δέον έπανορθούν έαυτού , πειθόμενοι τοι συμβουλεύουσι, πάνυ βλακωδώ - Ούδ' *απολογούμαι* σοι, φασίν· έχε ταύτην ήν έχει ύπόνοιαν περί έμού. Τίγάρ μοιλέγειν περί τών έαυτοί άρεσκόντων, έπειδάν τι αύτού βούληται νουθετείν; Οί πάνυ κοσμικώ · Ούτε σύ με, φασίν, σώζει , άλλ' ούδέ κατακρίνειν ισχύει . Γινώσκω δέ έγώ πολλού διά τό δυσσυνείδητον καί τό μή καθαρόν τή γνώμη τοι τών πλησίον άμαρτήμασιν έπιχαίροντα . Καταγνωστέον καί τών ψευδομένων ότι μή χαλεπαίνουσιν, καί τών πρήω μέν όμιλείν έπιτηδευόντων, ύπό δέ τού χρώματο καί τών οφθαλμών καί τού λεληθότο κινήματο ήτοι κεφαλή ή όφρύων ή χειρών πατάγου διαβαλλομένων- άδύνατον γάρ μή έαυτού κατήγορόν τινα γενέσθαι. Πά δέ πιστό , έπειδάν διαπαίζεσθαι νομίζηται ύπό τίνο , κατά τήν τού ούτω πρό αύτόν διακειμένου σύνεσιν άντιβουκολεί τήν έκείνου κακίαν έν τφ γινώσκειν αύτού τή άγνωμοσύνη τήν διάθεσιν. Συνελόντιδ' είπείν, πά ό κρίνων έαυτόν έξω παντό έσται πλημμελήματο · τών δέ κεκραγότων ούδεί σώφρων έστίν. Ό δέ νύν μέν ώχρό , ειτα έρυθρό , τφ δέ συγκρίματι τού σώματο ποικιλλόμενο , ούτο ώσπερ χαμαιλέοντε έν τφ καύ-

σωνι και τή έρημίμ περινοστεί. Κατανοητέον δέ έτι και τά ένίων διαθέσει έπί τή τών άναγνωσμάτων έπιτηδεύσεω · άμα γάρ τι άναγινώσκει καί ό τρόπο αύτού τή φρονήσεω δήΛο γίνεται παρά τοί έρρωμένοι κριτικοί . Ποιότητε δέ ψυχών καί άπό τού βίου δείκνυνται· διά γάρ τού περί τήν άναστροφήν επιτηδεύματο γινώσκονται καί τών μή φαινομένων αί ύποστάσει . Παραιτητέον δέ καί τόν έριστικόν διά τέχνη αύτόν ύποτιθέμενον, έν τώ μή άντιφιΛονεικεϊν, νικάσθαι· φ άμεινον, ύπέρ τού μή κινδυνεύειν νικάν σπουδάζοντα, τό μή κατά τόν ορθόν Λόγον έπιτηδεύειν.

ΌμιΛία δέ ποιείσθαιχρή τά εύσυνειδήτου . Καί οί περίπατοι διά τό σωμάτιον γινέσθωσαν, μή διά τινα πραγματείαν, συναλλάγματα βίαια κατά τού πλησίον συγκαττύοντα . Ούκ άτοπον δέ χαριεντιζομένου ήμά τό δύστροπον άπαλείψαι τών ύπέρ Λίαν συνετών. Διά γάρ τό κατά φύσιν άναγκαίον, χάριν τού άποτρίψασθαι, έπί τόπων τινών άφωρισμένων έθο έστιν ένίοι προσποιητώ ύποχωρεϊν καί τό τέλο τή κατά τινων σκέψεω έν τοί άφεδρώσι συντάττειν. Ώσπερ δέ ό κωμικό πατήρ άσωτευόμενον τόν υιόν βαστάζειν φησίν, κάν όσφρανθή τού μύρου, μή όσφραίνεσθαι Λέγει, δυσωδίμ περιγράφειν αύτού τό άμάρτημα πειρώμενο , ούτω κάγώ συμβουλεύω τοί άγαν έσκληραγωγημένοι τού φρονιμωτέρου έμφαίνειν, ότι μήτε ά πράττουσιν έπίστανται μήτε ά λέγουσιγινώσκουσιν. Ό δέ παρ' έαυτώ φρόνιμο είναι νομίζων άντικρούει προ τά νουθεσία καί άντιδοξεί καί τού συμβουλεύοντα άντίδικο γίνεται καί μελετμ καθ' έαυτόν τό άνθρώπινον καί άπιστον. Διά τούτο παρέχωμεν εαυτού άλήπτου , μή τό δοκούν έαυτοΐ μόνον πράττοντε αλλά καί τό τών πολλών, ϊνα σωθώσιν. Όργιστέον δέ, καλόν μέν, εί μηδέποτε· μανία γάρ έστι τό τοιούτον είδο · εί δέ ποτέ καίκατεπείγει, συγχρηστέον τή οργή προ τήν τού πλησίον θεραπείαν. Ό γάρ παρά Λόγον αύτόν πραγματευόμενο μισεί πρώτον μέν έαυτόν, έπειτα δέ καί τόν πλησίον, έαυτόν μέν ταράττων, έκείνον δέ οδυνών. Γέγραπταιγάρ, ότιΠά ό όργιζόμενο είκή τφ άδελφφ αύτού ένοχο έσται τή κρίσει. Τό δέ τού κινήματο αύτό τι καθ' έαυτόν γινόμενο κατα-

μαθείν δυνατό . Ήδη δέ τινα ίσμεν διά τή πρό τού πλησίον νουθεσία εαυτού κατακρίνοντα · ό γάρ τι παιδεύει τόν έτερον, τοϋτ' αύτό ποιείτω πρότερον, μήπω λάθη διά τού πλησίον καθ' έαυτού ποιούμενο τήν άπόφασιν. Τητέον ούν τώ εύγνώμονι πρό εαυτόν, έπειδάν τινων άμαρτήμασι τόν έαυτού χρήση νούν· Μήτι άρα κάγώ τοιοϋτο ;

Ό δέ οίνο μήτε όσημέραι έπί τό μεθύειν πινέσθω, μήτε ώ ύδωρ έπιζητείσθω. Τά μέν γάρ έκάτερα θεού ποιήματά έστιν· άλλά τό μέν ύδωρ άναγκαίον, ό δέ οίνο βοήθεια χάριν τού σώματο γέγονεν. Ό δέ πρώτον μέν τήν γλώτταν δεσμευόμενο , πύρ δέ ώσπερ άπό τών οφθαλμών λάμπων, τρέμων δέ καί τά βάσει καί άναισθητών, φάρμακον προσίεται θανάσιμον, τόν μέν σίδηρον ού ποιών δρέπανον ή τι τών έργαζομένων τήν γήν, μάχαιραν δέ αύτόν ή λόγχην κατασκευάζων καί μεταπλάττων τού θεού τήν οικονομίαν. Ό γάρ οίνοποτών, δέον τού μέν χειμώνο διά τό κρύο πίνειν μέχρι τού μή -ιγούν, τού δέ θέρου διά τήν τών έντό θεραπείαν, παραχρώμενο δέ αύτφ ληραίνει καί δίκην κυνών ή συών, -εύματιτή θεραπεία ύπερζέων, άσχημονεί. Χρή δέ μή καθάπερ άσωτευομένου ήμά παραχρήσθαι τοί τού θεού ποιήμασιν, τήν δίψαν εί τήν μέθην έλκοντα , άλλά μεταλαμβάνειν ποτού χάριν τού μή διψάν· όσοιδέ -οφώντε τόν οίνον καθάπερ οί πυρέττοντε καυσωνιζόμενοι πίνουσιν, όσον ούδέπω διά τήν άκρασίαν τεθνήξονται.

Παραιτητέον δέ καί τήν λιχνείαν, ολίγων τινών καί τών άναγκαίων μεταλαμβάνοντα. Καθάπερ γάρ σώμα νοσούν πολλών καί μυρίων δείται φαρμάκων, ούτω καί ή δι' αύτήν άτυχουσα ψυχή μονονουχί καί δερμάτων έμπίπλασθαι βούλεται. Κάν πύθηταί τι τό αίτιον, πάθο άναπλάττει σωματικόν. Πρό ου ·ητέον· Ού πάν έπιτήδευμα δόγματι τή έννοια κρατυνόμενον εύαπολόγητον έχει τήν άπόδειξιν, ώ καί μέχρι μοιχού καί φονέω καί δραπέτου πολλήν εύρίσκεσθαι τήν άπολογίαν, ότι καλώ πράττεται τό ύπ' αύτών γινόμενον; Ό δέ είπών πρό τόν πυνθανόμενον τό αίτιον τού κακού καί άποκρινόμενο δόγμα πάνυ θαυμαστώ έξεφώνησεν. Τρο-

φαι άρα χρηστέον έπί τό μή πεινάν. Ό δέ μή τοιούτο έκα-
τοντάχειρ, τό όσον έφ' έαυτφ, βούλεται περιπατεϊν καί
πεντηκοντακέφαλο , Γηρυόνα τρικεφάλου καί έξάχειρα ζη-
τών, πολλαί χερσί καί πλείοσι στόμασι λαιμαργείν έπιτε-
τηδευκώ .

Έγκωμιαστέον δέ πλούτον μέν ούδαμώ , πενίαν δέ
ού λοιδορητέον. Ό μέν γάρ έξηλεγμένη ύλη κρατύνεται,
φθορά δέ τό τέλο ύλη έστιν καί σκώληκε καί εύλαί καί
πύρ καί πτώσει καί λησταί καί τύραννο · ή δέ κεχώρισται
μέν τού νύν αίώνο , ζητεί δέ τό άληθέ μόνον, ύπό μηδενό
περισπωμένη πρόσκαιρου. Ταύτα δέ ύμίν έγγράφω ύπε-
θέμην, νουθετεΐν βουλόμενο τό άτάραχον, καταρτίζειν τε
ύμά προ τό τέλειον καί ένάρετον σπεύδων. Ό γάρ μή τοι-
ούτο έξω τρέχει τού δοθέντο αυτά) κανόνο καί διά τό
άτακτον έξαθλο γίνεται· κάν πάνυ ταλαιπώρω τή άπό τών
γενναίων άθλητών έπικουρία τύχη, βρώσεω ή πόσεω ή
έσθήτο άπολαύσα , όμω ούδέν ήττον άστεφάνωτό έστιν.
Καί οι μέν είσελάσαντε ει τήν ήγαπημένην πόλιν τού πα-
τρό γέρω άϊδίου μεταλήψονται, τοί δέ άποβήσεται διά τή
ένταύθα τροφή τή κατά άληθειαν άπολαύσεω μή μεταλαμ-
βάνειν.

Γύναια δέ τιμητέον, προνοούντα μή άρα σφαλώμεν.
Καί προσιτέον αύταί ύγιώ καί μή περιέργω , δεδιότα τή
μετ' αύτών άναστροφή τό κινδυνώδε , καί προγινώσκοντα
τό τε εύμετάβολον αύτών καί τήν ει όπερ οίονται γεγονέναι
συνείδησιν. Φυλακτέον δέ προ πάντων τά έν παραβύστφ
κωμικά αύτών επιτηδεύσει , αϊτινε κρύφα γινόμεναι κατα-
γινώσκονται μέν καί ύπ' αύτών, γίνονται δέ έπί τό τού
πλησίον καταπίνειν. Συμβαίνει γούν ένίαι κλεπτούσαι έαυ-
τά , διά τό μή έκ προδήλου τολμάν καλλώπιζειν τά όψει ,
διά τέχνη τούτο πράττειν· ει ύδωρ γάρ ή έλαιον κατα-
κύπτουσαι κρίνουσιν έαυτά , εί προ τήν σωφροσύνην δύναιντ'
άν πόλεμειν. Αλλά τι καί έτερο τρόπο τή τοιαύτη έπι-
βουλή ύπ' αύτών πραγματεύεται· κρύφα γάρ κεφαλή έπι-
ψαύουσαι τών πλοκάμων, τού πλησίον ώσπερ κλέπτουσαι
διακοσμείν τά έθείρα περιέργω , καί τών παρειών καί τή

ύπήνη άκροι δακτύλοι ψαύουσιν. ΠεριβΛέπουσι δέ καί έαυτά τή κεφαΛή άκινητούση . ΌμιΛητέον ούν πρό τά τοιαύτα -ωμαΛεώτερον, τού κεχυμένου κΛάδου αύτών άποκόπτοντα · άμα γάρ τφ καταΛηφθήναι κατανεύουσιν, καί ό καρπό ύπό τών άΛωπέκων κατεσθίεται τών φωΛευόντων ει τήν γήν. Διά τούτο κατά τόν προφήτην κεντριστέον μέν τόν *όνον,* μαστικτέον δέ τόν ίππον, ϊνα διεγείρηται μέν ό *νω-*θή , τύπτηται δέ ύπό τών νουθεσιών διά τό άχαΛίνωτον ό άφηνιάζων. "Ωστε κατά τόν Ιερεμίαν μή καταρτίζωμεν εαυτού ίππου θηΛυμανεί , μηδέ πρό τήν γυναίκα τού πΛησίον χρεμετίζωμεν.

Γυνή δ' έστιν άδεΛφή μέν πάσα, τού δέ πΛησίον εϊρηταιγυνή, τούτ' έστιν Ιησού Χριστού τού σωτήρο ήμών (όντινα μετά τήν πρό θεόν καί πατέρα τών *όλων* άγάπην, ότι πΛησίον έστιν αύτού, τιμητέον καί άγαπητέον), ώ ΠαύΛο · Ήρμοσάμην, Λέγει, πάντα ύμά ένί άνδρί, παρθένον άγνήν παραστήσαι τφ Χριστφ. Έστιν δέ καί ή πΛησίον γυνή σάρξ έν ήμίν, έφ' ήν ού χρεμετιστέον· χρεμετίζει δέ καί ό μηδέπω πεποιηκώ τήν έπιθυμίαν, άναθυμιωμένη αύτφ τή όρέξεω , κάν μή Λαμβάνη τό τέΛο .

Προσεκτέον δέ καί παιδίοι , ότι τών τοιούτων έστιν ή βασιλεία τών ούρανών. Νοσούντων δέ ούκ άμεΛητέον, ούδέ •ητέον ότι Διακονείν ούκ έμαθον. Ό γάρ τήν τρυφερίαν ή τό άσύνηθε προβαΛΛόμενο ϊστω καί αύτό τά αύτά πεισόμενο · καί έπειδάν πάσχη τι τοιούτον, τή γνώμη αύτού τό αύτοκατάκριτον αίτιάσθω, συμβαινόντων αύτφ ταύτά άπερ διέθηκε καί αύτο . Ούδέ ούν τού άμεΛού άμεΛητέον. Θεό γάρ ό κρίνων έστίν. Καί ό βουΛόμενο εύ πάσχειν θησαυριζέτω διά τή εύποιία τήν ει έαυτόν άπό τού πΛησίον εύεργεσίαν. Αίσχύνεσθαι δέ ούκ όρθώ έχει μή τι άρα διά τήν αύτουργίαν άθΛίου ήμά καί άβοηθήτου ύποΛάβη, μόνον δέ φυΛακτέον μή τι έπί κακίμ καί πονηρφ βίω διαβάΛη τού είδέναι θεόν φάσκοντα .

ΣυνεΛόντι δ' είπείν, ή μέν τού κόσμου Λύπη θάνατον έργάζεται τοί ύπ' αύτή κρατουμένοι , ή δέ κατά θεόν Λύπη τόν τή ζωή τίκτει νούν. Προ πάντων δέ γινώσκωμεν

ότι και νόσο άπόκειται τοί σαρκίοι ήμών καί ζημία καί ένδεια, καί ό χαριστήσων εγγύ . Καί διά τούτο χρή προμελετάν τό άποβησόμενον, ινα μή συμβαίνον θαύμα καί έκπΛηξιν παρέχη ταί καρδίαι ήμών. Ό γάρ τοιούτο έρεΐ προ τό συμβεβηκό πάθο · Ήιδειν ότι μέλλει έπιέναι, τή προσδοκία σου ούκ άπέτυχον, προεγίνωσκόν σου τήν έφοδον. Κάν τοιούτό τι ή, στήσεται καί ού καταπεσείται· τό δέ έπί τφ αίφνιδίφ ταράσσεσθαιή κεκραγέναι, ποΛΛάκι δέ καιόδύρεσθαι, Λίαν έστιν ταλαιπώρου γνώμη .

Προσεκτέον ούν τή άρετή μόνον, καί τοί τά περί αύτή διηγουμένοι προσιτέον· οί δ' άν μή παρή τών Λεγομένων ή πράξι , τούτοι διά τό ένεδρευτικόν χαίρειν είπόντε τού συστρατευομένου ήμίν έπιζητώμεν. Ό γάρ Λέγειν μέν
τού συστρατευομένου ήμίν έπιζητώμεν. Ό γάρ Λέγειν μέν
έπιτηδεύων ότι Ούκ άρχων είμί καί δικαστή , πράττων δ' άγαθόν μηδέν, ούτο , ώ ύπό τυράννων πολλών κρατούμενο , Λανθάνει τή άμαρτίμ δουλεύων καί άποδιδράσκων τού όδφ βαδίζειν σπεύδοντα . Μακάριο ούν ό τή καρδίμ καθαρό · ύπό τούτου γάρ όράσθαι μόνον τό θειον δυνατόν. Φθόνου δέ καί βασκανία μακράν κεχωρίσθαι δει τόν πιστόν· εύχεσθαι δέ όσημέραι καί Λογά) πλουσίου εύρίσκεσθαι καί πράξει δυνατού . Μέλη γάρ άΛΛήλων έσμέν. Διά τούτο τφ μέν πάσχοντι συμπάσχωμεν, τφ δέ δοξαζομένψ συγχαίρωμεν, φυΛαττόμενοι τού μή οικείου τή Χριστού νομοθεσία . Ταύθ' ύμίν, ώ άδελφοί, συμβουλεύων πράττειν έτι καί τού Λοιπού δι' ύμών έπί τό ποιείν τά βουλήματα τού θεού προετρεψάμην. Ό δέ κύριο τή δόξη , ό ών ει τού αιώνα , δφη πάσιν ύμίν τή μετά τών έκλεκτών τιμή καί άναπαύσεω έπιτυχείν. Ή χάρι μετά πάντων ύμών.

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο προ ἙΛΛηνα

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΟΡΘΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ.

Ἱκανώ τόν κατά Ιουδαίων καίἙΛΛήνων έπελθόντε έλεγχον, άκολούθω αύθι τόν ύγιά τή πίστεω εκτιθέμεθα λόγον. Ἐχρήν γάρ δήπου μετά τήν τή άληθεια έπίδειξιν, όπω και φρονείν περί αύτή προσήκεν, προϊόντα ειδέναι. Ού γάρ άπλώ ή προ τόν πατέρα καί υιόν δοξολογία τήν σωτηρίαν ήμίν πορίζει, *άλλ'* ή υγιή τή τριάδο ομολογία τών άποκειμένων τοί εύσεβέσιν άγαθών τήν άπόλαυσιν δωρεί-ται· έπεί καί τών έτεροφρόνων άκούσεταί τι τόν πατέρα καί υιόν άνυμνούντων, *άλλ'* ού κατ' ορθήν έννοιαν τό σέβα προσαγόντων. Ὁθεν άναγκαίω ήμίν ή τούδε τού γράμματο έδέησεν έκθεσι , ει τήν άκραιφνή τή άληθεία άνάγουσα τού έντυγχάνοντα κατανόησιν.

Ἑνα τοίνυν θεόν σέβειν ήμά αί τε θείαι γραφαί δι-δάσκουσιν καί αί τών πατέρων διδασκαλίαι παιδεύουσιν. Δει γάρ ένα πάντων αιτιώτατον είναι, ϊνα μηδέν έξωθεν περιστάν λυμαίνηται τά γινόμενα. Καί γάρ εί τι τήν άρχήν έξωθεν ήν τού θεού, τούτο πάντω άναγκαίον ή θεόν όμολο-γεϊν ή δύναμιν έτέραν. ἈΛΛ' εί μέν θεόν εϊποι τι , διέ-γραψεν τά θεία φωνά άναφανδόν βοώσα · Ἐγώ θεό πρώτο καί έγώ μετά ταύτα καί πλήν έμού ούκ έστιν θεό . Εί δέ ού θεόν, άγγέλου ή δυνάμει φήσειεν δηλονότι. ἈΛΛά καί ούτω άθετήσει τά γραφά παρά τού θεού καί τούτου γενέσθαι Λεγούσα . Αινείτε γάρ, φησίν, τόν θεόν έκ τών ούρανών, αινείτε αύτόν έν τοί ύψίστοι , αινείτε αύτόν πάντε οί άγγελοι αύτού, αινείτε αύτόν πάσαι αί δυνάμει αύτού! Καί εξή · Ὁτι αύτό ειπεν καί έγενήθησαν, αύτό ένετείλατο καί έκτίσθησαν. Ούκούν όμολογούμενον άν είη μηδέν τήν άρχήν τώ θεφ τών όλων συνυπάρχειν, έπείπερ άπαντα παρήχθαι παρ' αύτού άπεδείχθη. Ει ούν ταί άληθείαι έστίν ό τών άπάντων θεό , έν πατρί καί υiώ καί πνεύματι άγίφ γνωριζόμενο . Ἐπεί γάρ έκ τή ιδία ούσία ό πατήρ τόν υιόν άπεγέννησεν, έκ δέ τή αύτή τό πνεύμα προήγαγεν, εικότω άν τή αύτή καί μιά ούσία μετέχοντα τή αύτή καί μιά θεότητο ήξίωνται.

Πώ ούν, φησίν, εί διαφέρει τό γεννών τού γεννω-

μενού καί τό έκπορευτόν του άφ' ούπερ εκπορεύεται (έστιν δέ ό πατήρ άγέννητο , άφ' ού καί ό υιό γεγέννηται καί τό πνεύμα προήλθεν), ταύτόν τφ πατρι ό υιό και τό πνεύμα; Ότι τό μέν άγέννητον καί γεννητόν καί έκπορευτόν ούκ ούσία ονόματα, άλλά τρόποι ύπάρξεω · οί δέ τή ύπάρξεω τρόποι τοί όνόμασιν χαρακτηρίζονται τούτοι . Ή δέ τή ούσία δήλωσι τή θεό ονομασία σημαίνεται, ώ είναι μέν τήν διαφοράν τφ πατρί προ τόν υιόν καί τό πνεύμα κατά τόν τή ύπάρξεω τρόπον, τό δέ ταύτόν κατά τόν τή ούσία λόγον. Ήι γάρ ό μέν άγεννήτω έχει τό είναι, ό δέ γεννητώ , τό δέ έκπορευτώ , τά τή διαφορά έπιθεωρείσθαι πέφυκεν· ή δέ τή ύποστάσεω αύτού τό κατ' ούσίαν είναι σημαίνεται, καί τφ κοινφ τή θεότητο όνόματι παραδηλούται. Ούτω δ' άν ό λέγω σαφέστερον γένοιτο. Ό περί τή ύπάρξεω τού Άδάμ σκοπούμενο , όπω ει τό είναι παρήχθη, εύρήσει τούτον ού γεννητόν, ού γάρ έξ άλλου τίνο άνθρώπου, άλλ' έκ τή θεία διαπλασθέντα χειρό . Αλλ' ή διάπλασι τόν τρόπον τή ύπάρξεω δηλού τό γάρ όπω έγένετο σημαίνει. Ωσαύτω πάλιν ό τή ύπάρξεω τρόπο τήν διάπλασιν χαρακτηρίζει· δηλοίγάρ ομοίω ότιγε πλασθεί ύπήρξεν. Εί δέ τήν ούσίαν αύτού ζητοίη , καθ' ήν τοί έξ αύτού προ κοινωνίαν συνάπτεται, άνθρωπον εύρήσει τό ύποκείμενον. Ώσπερ ούν ή πλάσι τόν τρόπον τή ύπάρξεω δηλοί, ό δέ τή ύπάρξεω τρόπο τήν διάπλασιν χαρακτηρίζει, ό δέ τή ούσία λόγο άνθρωπον τό ύποκείμενον δείκνυσιν, ούτω έπί τού θεού καί πατρό εύρήσομεν. Εί μέν γάρ τόν τρόπον τή ύπάρξεω αύτού ζητοίη , έξ ούδενό ετέρου γεγεννημένον όρων, άγέννητον προσαγορεύσει · εί δέ τήν άγέννητο προσηγορίαν σκοποίη , τή ύπάρξεω τόν τρόπον έρμηνεύουσαν εύρήσει . Εί δέ καί τήν ούσίαν αύτήν γνωρίζειν έθέλοι , καθ' ήν υίφ καί πνεύματι προ κοινωνίαν συνάπτεται, τή θεό όνομασίμ δηλώσει . Ώστε τό άγέννητον καί τή ύπάρξεω ό τρόπο άλλήλων είσίν γνωριστικά, τή δέ ούσία τό θεό δηλωτικόν. Ώ γάρ ό Αδάμ, καιτοιγέννησιν ού προσηκάμενο , τοί έξ αύτού γεννηθεΐσιν κατά τό τή ούσία ταύτόν ει κοινωνίαν συνάπτε-

ται, ούτω ούδεί Λόγο τό κοινόν τή ουσία πατρό προ τόν υιόν καί τό πνεύμα διασπάσαι διά τό άγέννητον δυνή- σεται. Ώστε τό άγέννητον και τό γεννητόν και τό έκπορευ- τόν ούκ ούσία δηλωτικά, σημαντικά δέ τών ύποστάσεών έστιν· ικανά γάρ ήμίν διακρίνειν τά πρόσωπα και τήν πατρό καί υιού καί άγιου πνεύματο ιδιαζόντω δεικνύειν ύπόστασιν. Καθάπερ γάρ σφραγί ήμίν τι Λεχθέν τό άγέννητον εύθύ τήν πατρό άφορίζει ύπόστασιν, καί πάλιν ώ τι σημείον τήν τού γεννητού προσηγορίαν άκούοντε τήν υιού λαμβάνομεν έννοιαν, καί αύθι διά τή τού έκπορευτού σημασία τό ίδικόν τού πνεύματο πρόσωπον παιδευόμεθα. Καί ταύτα μέν άρκεί προ άπόδειξιν τού μή τήν ούσίαν αύτήν δηλούν τό άγέννητον καί γεννητόν καί έκπορευτόν, άφοριστικά δέ τών υποστάσεων είναι, προ τώ καί τόν τή ύπάρξεω τρόπον διασημαίνειν.

Υπόλοιπον δ' άν εϊη περί τή ούσία δεικνύναι πώ μία πατρό καί υιού καί άγιου πνεύματο . Όρώμεν τοίνυν έν τή κοινή συνήθεια τή αύτή ούσία ύπάρχοντα τοί γεν- νώσιν τά γεννώμένα. Μάλλον δέ άνωθεν ήμίν άρκτέον, ώ άν μή τό συνεχέ τού λόγου διακόπτοι ζήτημά τι παρεμπεσόν ει μέσον. Καί πρώτον γε τά όντα διαιρήσωμεν. Εύρήσομεν γάρ άπαντα ει τε κτιστόν καί άκτιστον διαιρούμενα· εΐ τι γάρ έστιν έν τοί ούσιν, ή άκτιστο φύσι έστιν ή κτιστή. ΑΛΛ' ή μέν άκτιστο καί δεσποτική καί πάση άνάγκη έλευθέρα, ή δέ κτιστή δουλική καί νόμοι δεσποτικοί έπομένη· καί ή μέν κατ' εξουσίαν ά άν βούληται καί ποιούσα καί δυναμένη, ή δέ τήν διακονίαν ήν παρά τή θεότητο είληφεν μόνην καί δυναμένη καί πληρούσα. Ούτω τή διαιρέσεω έχούση , ει μέσον τά θεία παραθεμένου φωνά σκοπειν δει μετά άκριβεια , τίνι συντάττειν παιδεύουσιν τόν υιόν καί τό πνεύμα· δει γάρ προ τού τή εκκλησία τροφίμου μή λογισμοί άνθρωπίνοι διευθύνειν τά θεία, άλλά προ τό βούλημα τή διδασκαλία τού πνεύματο τών λόγων ποιεί- σθαι τήν έκθεσιν. Καί πρώτο ήμά Δαυίδ διδασκέτω. "Υμνον γάρ ούτο έξ ολοκλήρου τή κτίσεω συνθεί τώ θεφ, είτα περί τών κατ' ούρανόν άπάντων διαλαβών, πάσα

τε τά   έν αύτώ δυνάμει   άπαριθμησάμενο , ομοίω   δέ καί περί γή   καί τών έν αύτή άπάντων τήν άφήγησιν ποιησάμενο , ού συμπαραλαμβάνει τή δοξολογίμ ταύτη τόν υιόν καί τό πνεύμα, ώ   τή θείμ φύσει συνεζευγμένα δηλονότι· ού γάρ άν, εί τή   κτιστή   ούσία   ήπίστατο, ταύτα μόνα άφήκεν άκατονόμαστα, ών γε πρώτον καί μάλιστα τών άλλων άπασών δυνάμεων εικότω   άν έμνημόνευσεν. Όμοίω δέ καί ό μακάριο   Παύλο , θείψ πυρί κάτοχο   ών καί τό διακαέ   τή   περί τόν θεόν άγάπη   ένδεικνύμενο   καί τό βέβαιον τού φίλτρου μαρτυρούμένο , ούτω   φησίν· Πέπεισμαιγάρ ότι ούτε ζωή ούτε κόσμο   ούτε θάνατο , ούτε άγγελοι ούτε δυνάμει   ούτε άρχαί, ούτε ένεστώτα ούτε μέλλοντα, ούτε ύψωμα ούτε βάθο   ούτε τι   κτίσι   έτέρα δυνήσεται ήμά   χωρίσαι άπό τή   άγάπη   τού θεού τή   έν Χριστφ Ιησού τφ κυρίω ήμών. Όμοίω   γάρ καί αύτό   άπαριθμησάμενο   καί κόσμον καί ζωήν καί θάνατον, άγγέλου   τε καί δυνάμει   καί άρχά , καί ένεστώτα καί μέλλοντα, ύψωμά τε καί βάθο , έπεί μηδέν ηύρισκεν ύπολιμπανόμενον τή κτιστή φύσει, έτι δέ τού βοάν καί μαρτύρεσθαι τή   ορμή   έχόμενο , ύπερβολικόν τι προσθεί   τόν λόγον έπλήρωσεν, κτίσιν έτέραν έπαγαγών. Αρα ούν, καί τή τού λεχθέντο   ύπερβολή τόν άμετακίνητον αύτού περί τόν θεόν πόθον παραδηλώσα , εί τή   κτιστή   ούσία   ήπίστατο τόν υιόν καί τό πνεύμα, ούκ άν αύτών μετά τών άλλων τήν άφήγησιν έποιήσατο; Αλλ' ότι μέν ού συνέζευκται τή κτιστή φύσει ό υιό καί τό πνεύμα, άπό τούτων καί τών τοιούτων ίστέον· ένήν δέ παραθέσθαι καί τινα   άλλα   τοιαύτα   παμπληθεί   μαρτυρία , άλλ', έπεί προ   έκκλησία   υίει   ό λόγο , ήμίν δέ ό σκοπό   διά συντόμων είπείν, άποχρήν ήγούμαι καί τά ·ηθέντα.

Υπόλοιπον δ' άν εϊη έπιδεικνύναι ώ   τή θεία φύσει ό υιό   συντέτακται καί τό πνεύμα. Καί πρώτον γε τού καιριωτάτου μνησθήσομαι. Ό ούν κύριο   ήμών Ιησού   Χριστό μετά τήν έκ νεκρών άνάστασιν, τήν ει   ούρανού   άνοδον ποιείσθαι μέλλων, καί τήν τών έθνών μαθητείαν καί τήν τού βαπτίσματο   διδαχήν τού   άποστόλου   έπαίδευσεν· Πορευ-

θέντε   μαθητεύσατε πάντα τά έθνη, βαπτίζοντε   αύτού   εί τό όνομα τού πατρό   καί τού υιού καί τού άγιου πνεύματο . Καί Κορινθίοι   δέ γράφων ό μακάριο   Παύλο   τφ τέλει τή έπιστολή , οίονεί σφραγίδά τινα τή διδασκαλίμ περιτιθεί , έπάγει· Ή χάρι   τού κυρίου ήμών Ιησού Χριστού καί ή άγάπη τού θεού καί πατρό   καί ή κοινωνία τού άγιου πνεύματο μετά πάντων ύμών. Καί πάλιν πρό   Έφεσίου   ούτω   φησίν· Όντο   άκρογωνιαίου αύτού Ιησού Χριστού, έν φ πάσα οικοδομή συναρμολογουμένη αύξει εί   ναόν άγιον έν κυρίφ, έν φ καί ύμεί   συνοικοδομείσθε εί   κατοικητήριον τού θεού έν πνεύματι. Όρά   όπω   τήν οικοδομήν τήν έν Χριστφ διδάσκων, δι' ή   ναό   κυρίου γινόμεθα, κατά τό Ένοικήσω έν αύτοί   καί έμπεριπατήσω καί έσομαι αύτών θεό , τά τρία συνημμένω   ή μιν συνεισάγει πρόσωπα. Χριστόν γάρ καί θεόν καί πνεύμα, τήν μίαν θεότητα, κατοικείν έν ήμίν κατ' ενέργειαν, τοί   τή   χάριτο   άξιουμένοι , διά τή τοιαύτη   διδασκαλία   έπαίδευσεν. Καί τούτο δήλον άφ' ών καί έν έτέρψ φησίν· Τούτου χάριν κάμπτω τά γόνατά μου πρό   τόν πατέρα τού κυρίου ήμών Ιησού Χριστού, έξ ού πάσα πάτριά έν ούρανοί   καί έπί γή   ονομάζεται, ϊνα δφη ύμίν κατά τόν πλούτον τή   δόξη   αύτού δυνάμει κραταιωθήναι διά τού πνεύματο   αύτού εί   τόν έσω άνθρωπον, κατοικήσαι τόν Χριστόν. Ιδού γάρ πάλιν ένοικήσεω θεία   μνημονεύων πατέρα καί υιόν καί άγιον πνεύμα συμπεριλαμβάνουν δείκνυται. Καί πανταχού δέ τή   διδασκαλία   συντάττων τά τρία φαίνεται πρόσωπα. Κορινθίοι   γάρ έν έπιστολή δευτέρμ γράφων ούτω   φησίν· Ό δέ βεβαιών ήμά   σύν ύμίν εί   Χριστόν καίχρίσα   ήμά   θεό , καί σφραγισάμένο   ήμά   καί δού   τόν άρραβώνα τού πνεύματο   έν ταί καρδίαι   ήμών· σαφώ   κάνταύθα καί πατέρα (καί θεόν) καί Χριστόν υιόν καί άγιον πνεύμα έν τή διδασκαλίμ συζεύξα . Καί αύθι   πρό   Γαλάτα · Ότι δέ έστε υιοί, έξαπέστειλεν ό θεό   τό πνεύμα τού υιού αύτού εί   τά   καρδία ύμών, κράζον Άββά ό πατήρ· ομοίω   πάλιν συνημμένω ήμίν τήν περί πατρό   καί υιού καί πνεύματο   έννοιαν παραδιδού . Καί βλέπε τή   άκρα   συνάφεια   πώ   τίθησι τά

γνωρίσματα. Ού γάρ άπλώ ειπεν· Έξαπέστειλεν ό θεό τό πνεύμα, άλλά· τού υιού αύτού· νύν μέν αύτό συνάπτων υίφ, νύν δέ προσνέμων πατρί έν οί φησιν· Υμεί δέ ού τό πνεύμα τού κόσμου έλάβετε, άλλά τό πνεύμα τό έκ τού θεού καί πατρό · καί πάλιν τού υιού αύτού τό πνεύμα τή άληθεία καλούντο , επειδή αύτό έστιν ή άλήθεια, καί αύθι τού πατρό είναι διδάσκοντο - ό γάρ παρά τού πατρό έκπορεύεται. Καί διά πάντων άπλώ βεβαιούση ήμίν τή θεία γραφή τήν διάνοιαν, άχώριστον περί πατρό καί υιού καί άγιου πνεύματο κέκτησθε τήν έννοιαν.

Άλλ' ούδέ τή τού παντό δημιουργία υιού καί πνεύματο τήν ένέργειαν κεχωρισμένην τού πατρό τό θειον ήμά έπαίδευσεν λόγιον. Καί τούτου σοι Δαυίδ ώδέ πω λέγων γινέσθω διδάσκαλο · Καί σύ, κύριε, κατ' άρχά τήν γήν έθεμελίωσα , καί έργα τών χειρών σου είσιν οί ούρανοί· συνειληφώ μέν διά τή τού κυρίου σημασία καί τόν υιόν καί τό πνεύμα, ούδέν έλαττον δέ διά τού άγνώμονα καί τή κατά πρόσωπον χρησάμενο διαιρέσει έν οί φησιν· Τφ λογά) κυρίου οί ούρανοί έστερεώθησαν, καί τφ πνεύματι τού στόματο αύτού πάσα ή δύναμι αύτών. Άλλ' ούδέ τή τού πατρό έξουσία έλαττούσθαι τόν υιόν καί τό πνεύμα παρά τή θεία γραφή μεμαθήκαμεν· καί πώ , άκουε τού γράμματο · Ό δέ θεό ήμών, φησίν, έν τφ ούρανφ καί έν τή γή, πάντα όσα ήθέλησεν έποίησεν. Τούτο περί τού πατρό ό Δαυίδ φησιν. Ταύτην ό υιό δεικνύ έπί τού λεπρού τήν έξουσίαν· Θέλω, φησίν, καθαρίσθητι! Ταύτην ό μακάριο Παύλο καί τφ άγίψ πνεύματι προσμαρτυρών τοιαύτα γράφει· Ταύτα δέ πάντα ένεργεί τό έν καί τό αύτό πνεύμα, διαιρούν ίδίμ έκάστψ καθώ βούλεται. Είτοίνυν έν τή τού κόσμου μαθητείμ, έν τε τή τού βαπτίσματο διδαχή, έτιγε μήν καί τφ τή δημιουργία λόγω καί τή τή έξουσία δυνάμει συνημμένω ήμίν τό πατρό καί υιού καί άγιου πνεύματο έν όνομα παραδέδοται, τί άφαιρήσεταιλόγο τόν υιόν καί τό πνεύμα μή τή θεία ούσία καί μακαρία ύπάρχειν;

Καί μή τι ήμίν ένσκήψειεν, ώ άλλα μέν ύποσχομένοι , άλλα δέ διεξελθούσιν, εϊπερ, τό τή ούσία ταύτόν

έπαγγειλάμενοι δείξειν, ότι συντέτακται τώ πατρί ό υιό καί τό πνεύμα τά πίστει παρεσχόμεθα. Ού γάρ άλλο τι τή συντάξεω ό λόγο παρίστησιν άλλ' ή πατρό καί υιού καί άγίου πνεύματο τό τή ούσία ταύτόν, καί μοι τήν διαίρεσιν άναλαβών ό άντιλέγων δι' άκριβεία σκοπείτω· εύρήσειγάρ εκεί τή ούσία τόν λόγον έν τή τάξει τή συνάφεια πληρούμενον. Άνωθεν τοίνυν ή μίν ει δύο τά όντα διήρητο, εΐ τε άκτιστον καί κτιστήν φύσιν· καί τή μέν άκτιστου τεκμήρια παρ' ήμών ώμολόγητο, δεσποτικήν τε αύτήν είναι καί πάση άνάγκη έλευθέραν, έτι τε κατ' έξουσίαν ά άν βούληται καί ποιούσαν καί δυναμένην, τή δέ κτιστή , δουλικήν τε έξ άντιθέτου καί νόμοι δεσποτικοί έπομένην, έτι τε τήν διακονίαν ήν παρά τή θεότητο εΐληφεν μόνην καί δυναμένην καί πληρούσαν. Ούτω τή διαιρέσεω έχούση , θεότητο καί κτίσεω μηδέν είναι μέσον βεβαιούση , πάν ό τή κτίσεω παρήλλακται τή θεία ού παρήλλακται δηλονότι. Ει τοίνυν διά πλειόνων παρ' ήμών έδείκνυτο τή μέν κτίσεω διαλλάττων ό υιό καί τό πνεύμα, έπεί μηδενί κτιστφ συνηρίθμηνται, τώ δέ πατρί πανταχού συνέζευκται, πώ ού τή έσχάτη άνοια έστίν τό μή τή άκτιστου ούσία αύτά νομίζειν; Τών γάρ δύο τό έτερον άναγκαίω διαπεσείται- δεί γάρ ή τή κτιστή αύτά άποδεικνύντα τή άκτιστου άφορίζειν, ή τή άκτιστου δηλούντα τή κτιστή άναγκαίω χωρίζειν. Αλλά καί τή κτιστή έφάνη κεχωρισμένα καί τή άκτίστψ συνεζευγμένα· μέσον δέ τούτων ώμολογήθη μηδέν. Λειπόμενον άν εΐη τό κοινωνείν αύτά τή ούσία ω καί πανταχού συνεζεύχθησαν. Ειγάρ, όπερ είρηται (καλόν γάρ άναλαβείν προ έντελεστέραν άπόδειξιν), έπί τε τή έν Χριστφ τού κόσμου μαθητεία , έπί τε τή διδαχή τού βαπτίσματο , έτι μήν καί έπί τή θεία διδασκαλία καί τή τού παντό δημιουργία , ού μήν άλλά καί έπί τή κατ' έξουσίαν αύθεντία , παραπλήσια καί ταύτά περί πατρό καί υιού καί άγίου πνεύματο παραδέδοται, τί ουτω σκαιό ώ διαμφισβητείν περί τή κατ' ούσίαν άλλήλων κοινωνία ; Ένα τοίνυν θεόν προσήκεν όμολογείν, έν πατρί καί υίώ καί άγίψ πνεύματιγνωριζόμενον, ή μέν πατήρ καί υιό καί

άγιον πνεύμα, τή μιά θεότητο τά υποστάσει γνωρίζοντα , ή δέ θεό , τό κατ' ουσίαν κοινόν τών ύποστάσεων νοούντα . Μονά γάρ έν τριάδι νοείται, καί τριά έν μονάδι γνωρίζεται.

Καί πώ τούτο, διερωτάν ούτε άλλον βουλοίμην, ούτε αύτό έμαυτόν δυναίμην πείθειν τού περί τών άπορρήτων Λόγου γλώσση πηλίνη καί σαρκίω ρυπώντι κατατολμάν. Εί γάρ καί νου ήμίν καθαρό ένίδρυται, δι' ού τών ύπέρ ήμά πολλάκι τώ λογά) περιδραττόμεθα, άλλά γε τή συζύγω σαρκί βαρυνόμενο άτονεΐ τήν έναργή τών μειζόνων κατάληψιν, έπείπερ βρίθει τό γεώδε σκήνο νουν πολυφρόντιδα. Ούδενί ούν άν τρόπψ άνθρώποι ούσιν δυνατόν έξικέσθαι τή πρώτη έκείνη καί μακαρία ούσία . Καί τί λέγω τή θεία ούσία ! ΑΛΛ' ούδέ τών περίαύτήν μυστικώ τελουμένων. Ούδέν γάρ άνθρώποι τών θείων σαφέ , ώ Ελλήνων σοφό τι έφθέγξατο- έγώ δέ τό Λεχθέν ώ άληθέ δέχομαι. Όταν γάρ άκούσω του Παύλου, του σκεύου τή έκλογή , του τρίτον ούρανόν έμβεβηκότο , τού -ημάτων άρρήτων άκηκοότο ά μή θέμι γλώσσαι άνθρωπίναι έκλαλεϊν, τού Λαλούντα έν έαυτφ έχοντο τόν τών Λόγων χορηγόν, μερικήν έν έαυτφ τήν γνώσιν προσμαρτυρούντο καί λέγοντα · Άρτι γινώσκω έκ μέρου , τότε δέ έπιγνώσομαι καθώ καί έπεγνώσθην, καί πάλιν- Έκ μέρου γινώσκομεν καί έκ μέρου προφητεύομεν- πώ τήν τελείαν τών θείων γνώσιν άνθρώποι ούσιν πιστεύσω; Είγάρ τοϊ εί τό Παύλου μέτρον έφθακόσιν άμυδρά τι καί μερική γέγονεν (τό γάρ δι' έσόπτρου βλέπειν καί έν αίνίγματι τό άμυδρόν παραινίσσεται), τί ούτω τολμηρό πρό άπόνοιαν ώ τελείαν τών θείων γνώσιν έαυτφ προσμαρτυρείν; Αύτίκα δέ καί ήμεί , τό τών άπορρήτων άδιεξίτητον είδότε , τά τού Δαυίδ πρό τόν τών όλων θεόν έπιφθεγγόμεθα- Έθαυμαστώθη ή γνώσί σου έξ έμού, έκραταιώθη, ού μή δύνωμαι πρό αύτήν. Αλλά ταύτα μέν καί Λέγε ιν όσιον καί φρονείν όσιώτερον- τοί γάρ θείοι παραχωρείν εύσεβού άνδρό άν είη καί σώφρονο .

Ούκουν όσον μέν τών θείων εί άσφαλή έρευναν, όσον δέ πρό εύσεβή θρησκείαν θεοπρεπώ νοουμεν. Ού γάρ,

επειδή πάμπαν άκατάΛηπτον τό θειον, διά τούτο που πάν-
τω   μηδ' όΛω   ζητείν περί αύτού προσήκεν, άΛΛ' έν -μστώνη
τόν τού βίου καταναΛίσκειν χρόνον· κατά δέ τό μέτρον τό
μερισθέν έκάστψ παρά τού κυρίου τή   γνώσεω   τήν έξέτασιν
φιΛοπόνω   ποιείσθαι, ότι μέν άκατάΛηπτον άκριβώ   πε-
πεισμένου , έφ' όσον δέ χωρούμεν διά τή   θεωρία   έαυτού
έκείνψ συνάπτοντα . Ούτω τοίνυν νοούμεν τόν υιόν έκ
πατρό   γεγεννήσθαι, ώ   φω   έκ φωτό   έκΛάμψαν. Ικανή γάρ
ή είκών παραστήσαι τό τε συναΐδιον τό τε τή   ούσία   ταύτόν
τό τε τή   γεννήσεω   άπαθέ . Εί γάρ έξεΛάμφθη, τφ
έκΛάμψαντι άχρόνω   συνυπέστη. Τίνιγάρ φωτό   έκΛαμψι
χρόνου μέσω διακόπτοιτο; Καί εί φω   έκ φωτό , τό
ταύτόν έκείνψ δηΛώσειεν, άφ' ού καίγεγέννηται. Εί δέ πάΛιν
φω   καί τό γεγεννημένον, άπαθή   άν εϊη καί ή γέννησι .
Ού γάρ κατά τομήν ή -εύσιν ή διάστασιν τού φωτό   ή
έκΛαμψι   γίνεται, άΛΛ' έκ τή   ούσία   αύτή   *απαθώ*   προ-
έρχεται. Τήν αύτήν δέ γνώσιν καί περί τού άγιου πνεύμα-
το   κατέχω μεν, ότι, ώσπερ ό υιό   έκ τού πατρό , ούτω
καί τό πνεύμα· πΛήν γε δή τφ τρόπψ τή   ύπάρξεω   διοίσει.
Ό μέν γάρ, φώ   έκ φωτό , γεννητώ   έξέΛαμψεν, τό δέ,
φώ   μέν έκ φωτό   καί *αυτό,* ού μήν γεννητώ   άΛΛ' έκπορευτώ
προήΛθεν· ούτω   συναΐδιον πατρί, ούτω   τήν ούσίαν ταύ-
τόν, ούτω   άπαθώ   έκείθεν έκπορευθέν. Ούτω   έν τή
τριάδι τήν μονάδα νοούμεν, καί έν τή μονάδι τήν τριάδα γνω-
ρίζομεν. Ταύτα χωρήσαντε   καί τούτο τό μέτρον παρά τού
κυρίου τή   γνώσεω   Λαβόντε   τοί   υίέσι τή   έκκΛησία   τό κατα-
ΛηφθέΝ έκτιθέμεθα, ούτω μέν φρονείν παρακαΛούντε , έω   άν
τεΛεωτέραν τή   γνώσεω   τήν έκΛαμψιν δέξωνται, έπεί γε
τοί   παρ' ήμών έκτεθείσιν σύν έπιμεΛεία προσέχειν σωφρο-
νικόν. Ού γάρ τι κομψόν ή ύπέρογκον ή μεγαΛαυχία   έχον
άπόδειξιν έφαντάσθημεν, όσον δέ εύσεβέ   μάΛΛον καί πρέ-
πον τή άΛηθεΐ γνώσει κατά δύναμίν συΛΛέξαντε   τή   μιά
θεότητο   τήν έν τεΛείαι   τρισίν ύποστάσεσιν γνώσιν έξεθέ-
μεθα. Καί περί μέν τή   άγια   τριάδο   ούτω δοξάζοντε
έπί τήν έξ οικονομία   χάριν τού Λόγου τφ Λογά) προσέΛθω-
μεν. Άρρητο   μέν γάρ καί τή   οικονομία   ό Λόγο ·

ἀλλά τό κατά δύναμιν πάλιν ἡμίν καί τούτον ἐξεταστέον.

Ότε τών οικείων πλασμάτων συνείδεν ὁ Λόγο χρήναι τήν ἀνάπλασιν γενέσθαι καί τή τού Αδάμ τιμωρία, ἥν παραβά ὤφλησε, τό χρέο ἀποδοθήναι, τότε δή, τών οὐρανών οὐκ ἀποστά, προ ἡμά κατεΛήΛυθεν· οὐ γάρ ἦν σώματο ἡ κατάβασι, *ἀλλά* θεία ἐνεργεία βούλησι. Μέση δέ παρθένῳ, ἐκ Δαυ'ϊτικού καταγομένη γένου διά τά προ αὐτόν ἐπαγγελία, προ τήν τή οικονομία χρείαν χρησάμενο, καί ταύτη τήν νηδύν εἰσδύ οἱονεί τι θείο σπόρο, πΛάττειναόν ἑαυτῳ, τόν τέλειον ἄνθρωπον, μέρο τι Λαβών τή ἐκείνη φύσεω καί εἰ τήν τού ναού διάπλασιν οὐσιώσα. Ἐνδύ δέ τούτον κατ' ἄκραν ἕνωσιν, θεό ὁμού καί ἄνθρωπο προελθών, οὑτω τήν καθ' ἡμά οικονομίαν ἐπλήρωσεν. Ἐπειδήπερ ἁμαρτών ὁ Αδάμ θανάτῳ τό γένο ὑπέβαλεν και τήν φύσιν ὅλην ὑπεύθυνον τῳ χρέει πεποίηκεν, θεό ὑπάρχων ὁ υιό καί ἄνθρωπο ἀνακαλεῖται τού Αδάμ τό παράπτωμα. Και ἡ μέν ἄνθρωπο, ἀμέμπτω πολιτεύεται καί θάνατον ἑκούσιον καταδέχεται, διά μέν τή ἄκρα πολιτεία ἀφανίζων τό παράπτωμα, διά δέ τού μή χρεώστουμένου θανάτου καταργών τόν ὀφειλόμενον- ἡ δέ θεό, καί τό Λυθέν ανιστά καί τόν θάνατον αὐτόν παντελώ καταλύει. Εἰ οὐν ἐστιν ὁ υιό, ὁ τε Λυθεί ὁ τε τό Λυθέν ἀναστήσα · ἡ γάρ ἄνθρωπο, ἐλύθη, ἡ δέ θεό, ἀνέστησεν. Όταν οὐν ἀκούση περί τού ἑνό υιού τά ἐναντία φωνά, καταλλήλω μέριζε ταί φύσεσιν τά Λεγάμενα, ἄν μέν τι μέγα καί θειον, τή θεία φύσει προσνέμων, ἄν δέ τι μικρόν καί ἀνθρώπινον, τή ἀνθρωπίνη λογιζόμενο φύσει. Οὑτω γάρ καί τό τών φωνών ἀσύμφωνον διαφεύξη, ἑκάστη ἁ πέφυκεν δεχομένη φύσεω, καί τόν υιόν τόν ἑνα καί προ πάντων αιώνων καί πρόσφατον κατά τά θεία γραφά ομολογήσει.

Καί μή με τι ἐρωτάτω τή ἑνώσεω τόν τρόπον. Οὐ γάρ αἰδεσθήσομαι τήν ἄγνοιαν ὁμολογών, τούναντίον δέ καί μάλλον καυχήσομαι, τοί ἀπορρήτοι πιστεύων καί μύστη τούτων ὑπάρχων ὡν καί Λόγο καί νού ἀτονεί τήν κατάληψιν. Ὥστε μηδέν ἐναργέ περί τούτου μήτε παρ' ἐμού μήτε παρ' ἑτέρου μανθάνειν ἐλπίσειεν. Εἰ δ' ὅσον ὁ νού ἡμών ἐχώ-

ρησεν περί τούτου βούλειγνώναι, φθόνο   μέν ούδεί   πρό *παϊόα* εκκλησία , τοσούτον δέ τοί   λεγομένοι   έπισημηνάμενο , ώ   δει τοί   έγχειρούσιν τήν έκθεσιν τή   άνωθεν -οπή τε καί συνεργία , έπί τήν ει   δύναμιν κατάληψιν είμι. Τινέ μέν ούν τήν ένωσιν ώ   ψυχή   πρό   σώμα νοήσαντε , ούτω έκδεδώκασιν· καί άρμόδιόν γε τί) παράδειγμα, εί καί μή κατά πάντα, κατά τί γούν. Ώ   γάρ ει   μέν έστιν ό άνθρωπο , έχειδέ φύσει   έν έαυτφ δύο διαφόρου , καί κατ' άλλο μέν λογίζεται, κατ' άλλο δέ τό λογισθέν ενεργεί (ψυχή μέν γάρ νοερμ λογισάμενο , εί τύχοι, τού πλοίου τήν σύμπηξιν, χερσίν τό νοηθέν ει   πέρα   άγει), ούτω   ό υιό , ει ών καί δύο φύσει , κατ' άλλην μέν τά   θεοσημεία   είργάζετο, κατ' άλλην δέ τά ταπεινά παρεδέχετο. Ήι μέν γάρ έκ πατρό   καί θεό , ενεργεί τά θαύματα, ή δέ έκ παρθένου καί άνθρωπο , τόν σταυρόν καί τό πάθο   καί τά παραπλήσια φυσικώ   έθέλων ύπέμενεν. Εί τι   έω   τούτου τά τού παραδείγματο   δέχοιτο, έχει καλώ   ή είκών· εί δέ όλον όλφ τώ παραδείγματι συγκρίνοι, τά τή   διαφορά   άναφανήσεται. Ό γάρ άνθρωπο , εί καί διττά   έν έαυτφ δείκνυσιν τά   φύσει , ού δύο φύσει   έστιν, άλλ' έκ τών δύο· ώ   γάρ τό σώμα σύγκειται μέν έκ πυρό   καί άέρο , ύδατο   τε καί γή , ούκέτι δέ τό σώμα πύρ εϊποι   είναι ούδέ άέρα ή τι τών *άλλων* (ούδέ γάρ ταύτόν τοί   έξ ών έστιν, έπεί καί διάφορο   ό λόγο   τού τε συγκειμένου τών τε συντεθέντων), ούτω   ό άνθρωπο , εί καί έκ ψυχή   καί σώματό   έστιν, έτερο   παρά τά έξ ών έστιν. Ώδε δέ μάθοι   ό λέγω σαφέστερον. Έκ διαφόρων ύλών τόν οικον οίκοδομουμεν· *άλλ'* ούκ άν τι   εϊποι τόν οίκον ταύτόν ύπάρχειν ταϊ   ύλαι   ταϊ έξ ών έστιν. Ού γάρ άπλώ   οί λίθοι καί τά ξύλα καί τά λοιπά ό οίκό   έστιν· εί γάρ τούτο ήν, καί προ τή   οίκοδομία   διηρημένα   αύτά   τά   ύλα   οίκον άν τι   δικαίω   καλέσειεν. Αλλ' ή τοιάδε τών ύλών πρό   άλλήλα   σύμπηξι τόν οίκον ήμίν άποτελεϊν πέφυκεν. Αμέλει τή   οικία   λυθείση   μένουσιν μέν ομοίω   αί υλαι τόν οίκείον έπέχουσαι λόγον, άπολωλέναι δέ φαμεν τήν οικίαν, ήν ή τοιάδε τών ύλών σύζευξι   άπετέλεσεν. Ούτω   έπί τού άνθρώπου. Κάν

έκ ψυχή καί σώματο ύπάρχη, ού ταύτόν άν εΐη τοί έξ ών έστίν, *άλλ'* έτερον, ώ είναι τόν άνθρωπον έξ αύτή τή συνάφεια ψυχή προ σώμα τρίτον άποτεΛούμενον *άλλο.* Καί τούτο δήΛον άφ' ών, τή διαζεύξεω τή τούτων γενομένη , μένει μέν ούτω τό σώμα τόν οίκείον σώζον Λόγον (τριχή γάρ έστιν διαστατόν, κάν νεκρόν ύπάρχη), ή ψυχή δέ πάΛιν ομοίω Λογική τυγχάνουσα, κάν διαζευχθή· άπόΛωλε δέ ό άνθρωπο , ον άπετέλεσεν έκατέρων ή σύζευξι . Ό δέ Χριστό ούκ έκ θεότητο καί άνθρωπότητο άπετεΛέσθη Χριστό , *άλλο* ών παρά τά δύο, *άλλά* καί θεό καί άνθρωπο έκάτερα τυγχάνει, θεό μέν νοούμενο τή τών τεραστίων ένεργείμ, άνθρωπο δέ δεικνύμενο τή τή φύσεω ομοιοπαθεί . *Άλλω* τε καί ή ψυχή ποΛΛοί τών τού σώματο προκατεχομένη παθών καί προπάσχει ποΛΛάκι τού σώματο , καί συμπάσχει διηνεκώ , φαινομένη ποΛΛάκι τήν τομήν τού σώματο άγωνιώσα καί προ τού πάθου τού σώματο άΛΛοιουμένη καί μετά τήν τομήν ούδέν ήττον τά τή οδύνη έμπαθώ δεχομένη. Όπερ έπί τή θεότητο τού Χριστού ούκ άν τι τών εύσεβών τοΛμήσειεν είπεϊν ή παραδέξασθαι. Ώστε τού άνθρώπου τό παράδειγμα κατά τί μέν δεκτέον, κατά τό Λοιπόν δέ φευκτέον.

Ήμεί δέ καί πάλαι μέν προδιωμοΛογήσαμεν τή άληθεία ταύτη τήν έναργή κατάληψιν άγνοειν, καί νύν ούδέν έλαττον εύγνωμονούμεν όμολογούντε τήν κατά τό μέτρον τό δοθέν ήμίν γνώσιν, όσον τε προ εύσεβέστερον έναργή Λόγον τά τού παραδείγματο άνάγειν σπουδάζομεν, καί τήν ένωσιν ού μικρμ τινι καί τών εύτελών είκόνι παρεικάζειν έθέλομεν, άλλά μεγάλη καί τή γεννήσει πρεπούση τή έκ πατρό . Έπεί ούν φώ έλήλυθεν ει τόν κόσμον ό Λόγο , έκ φωτό έκλάμψα τού άναιτίου, φώ είναι καί τό παράδειγμα βούλομαι τή ένώσεω . Νοείσθω τοίνυν ό Λόγο φώ είναι τό άρχέγονον, ό πρώτη φωνή θεού δι' αύτού τού Λόγου γεγένηται, σώμα δέ ήλιακόν τό σώμα τό άνθρώπινον, ω κατά άπόρρητον Λόγον ό Λόγο ήνώθη. Καί μή μοι τόν ήλιον φώ έτερον παρά τό πρότερον γενόμενον νόμιζε· ού γάρ ώ έΛΛείποντο τού πρώτου φωτό προ τόν τού παντό φωτισμόν ό ήλιο

γέγονεν τό Λειπον άναπληρών- ού γάρ τοιούτο ό τεχνίτη , ώ μήτε προϊδέσθαι τό τέλειον μήτε τήν αύγήν προ τήν έξ αύτού παρεχομένην δημιουργήσαι χρείαν. Έν τοίνυν έστίν τό φώ τό άρχέγονον, τό δέ ήλιακόν σώμα τούτψ κατεσκευάσθη, έφ' ού συναιρεθέν τό φώ πανταχού τήν άρχήν κεχυμένον έποχειται. Τούτο καί τών ώρών ήμιν τή ή μέρα τόν δρόμον διά τού σώματο άμέμπτω άποπληροί. Είγάρ μή ένεδέθη τώ σώματι, άλλ' όλον έν όλφ τώ άέρι περιεκέχυτο, ούκ άν ήμίν ούδέ τά μέτρα τή ή μέρα διώρισεν ούτε κίνησιν εύτακτον καί τόν πεποιηκότα παρέστησεν. Εί δέ Λέγει μοι ότι καί προ τή τού ήλιου γενέσεω ή μέρα καί νύξ έγένετο, πρώτον μέν ομολογήσει ομοίω ότιήρκειτού φωτό ή φύσι άπαντα καταυγάζειν, άκολούθω δέ λοιπόν ζητήσα τή γενέσεω τού ήλιου τήν αιτίαν εύρήσει ούκ άλλην ούσαν ή τήν παρ' ήμών άρτίω είρημένην. Πάλαι μέν γάρ όλον δι' όλου τό φώ τφ άέρι περικεχυμένον ούτε κίνησιν ομαλήν διέτρεχεν ούτε τή ή μέρα τά μέτρα διώριζεν, άλλά συστελλόμενον τή νυκτί τήν πάροδον έδίδου. Ώστε ούν έτερον μέν έστιν τό φώ , έτερον δέ τό ήλιακόν σώμα τό τούτο δεξάμενον. Ούτω τοίνυν έχοντο τού φωτό προ τό ήλιακόν σώμα, σκοπείτε Λοιπόν ύμεί δι' άκριβεία τόν λόγον. Ώσπερ γάρ μετά τήν ένωσιν τού πρωτογόνου φωτό προ τό ήλιακόν σώμα ούκ άν τι άπ' άλλήλων αύτά διέλοι, ούδέ τό μέν ήλιον ιδιαζόντω καλέσοι, τό δέ πάλιν φώ διηρημένω , άλλ' ει ήλιο τό φώ λέγεται μετά τού σώματο , ούτω έπί τού άληθινού φωτό καί τού άγιου σώματο ούκ άν τι εϊποι μετά τήν ένωσιν τόν μέν κεχωρισμένω υιόν τόν θειον Λόγον, τόν δέ πάλιν υιόν τόν άνθρωπον, άλλ' ένα καί τόν αύτόν έκάτερα νοήσει, ώ έν φώ καί ένα ήλιον τό τε δεχθέν φώ τό τε δεξάμενον σώμα. Πάλιν ώ έν μέν φώ καί ει ήλιο , φύσει δέ δύο, ή μέν φωτό , ή δέ σώματο ήλιακού, ούτω κάνταύθα ει μέν υιό καί κύριο καί Χριστό καί μονογενή , φύσει δέ δύο, ή μέν ύπέρ ήμά , ή δέ ήμετέρα. Καί αύθι ώσπερ έπί τού φωτό τήν ένέργειαν ούκ άν τι χωρίσειεν τού σώματο αύτού τού δεκτικού, τφ δέ λόγψ διελών γνωρίσειεν τήν φύσιν, ή έστιν ιδία ή

ενέργεια, ούτω έπί του ενό μονογενού υιού τού θεού πάσαν μέν ένέργειαν ούκ άν τι χωρίσειεν τή μιά υιότητο, τή δέ φύσεω ή έστιν οίκεϊον τό γινόμενον τφ λόγφ γνωρίσειεν. Ούτω ήμεί τό παράδειγμα τή ένώσεω τή θεία ποιήσαντε ώ άν έπ' εύσεβεστέραν έννοιαν κατεφύγομεν, τή μέν άληθεία αύτή είκαί μή καθάπαξ έφικόμενοι, εικόνα γούν έξαρκούσαν ήμίν προ εύσεβή ζήτησιν συλλεξάμενοι. Τούτων εϊ τί σοι δόξειεν έγγύτερόν πω τή άληθεία είναι, άνύμνει τόν δεδωκότα τή γνώσεω τό μέτρον· εί δέ τι μάλλον εύσεβέ παρ' άλλου μεμάθηκα, αύτόν πάλιν άνύμνει τόν κηδεμόνα· αύτό γάρ πάλαι ών ει άλλον ένήργησεν. Αποχρώντω τοίνυν ει δύναμιν τήν ορθήν ομολογίαν έκθέμενοι, χαίρειν μέν τοί τή έκκλησία υιέσιν είπόντε, χάριν δέ τφ δεδωκότι τού λόγου τήν χορηγίαν όμολογήσαντε, έπί τή καθ' ήσυχίαν διαγωγή τόν λόγον εύνάσαντε τού λοιπού βιοτεύσομεν.

Άλλά γάρ όρώ τινα άνακαλουμένου πάλιν τόν λόγον καί ζητήσεω έτέρα στάδιον ύποδεικνύντα καί τρέχειν αύθι βιαζομένου, τάχα που καί πειρώντα εί μή τοί προλαβούσι διαύλοι άπείρηκεν. Ό δέ λόγο μιμείται πηγήν, ή συνεχέστερον άντλουμένη διειδέστερα προχεί τά νάματα. Όλο δέ νένευκεν προ τόν δρόμον καί τών θυρών όσον ούκ ήδη προέκυψεν καί τού σημαντήρο άναμένει τό σύνθημα· σοί τε βουλομένφ τό ζήτημα σημάναι έτοιμο παρορμήσαι καί καταβαλείν τήν άπιστίαν καί περικλείσαι τά θεομάχου γλώσσα καί διαστείλαι, τί μέν δει περί τών θείων ζητείν, τί δέ πιστεύειν, καί τφ νόμφ τού δρόμου νικητή άναρρηθήναι. Πώ ούν, φησίν, ό λόγο πανταχού κατ' ούσίαν έστιν καί πώ έν τφ οίκείφ ναφ; Εί γάρ ώ έν άπασιν κάκεί, ούδέν πλέον ό ναό τών πάντων έξει. Καί πού θήσομεν τό Έν φ κατοικεί πάν τό πλήρωμα τή θεότητο σωματικώ; Εί δέ έν τφ ναφ δοίη τι πλέον είναι, ού τοί πάσιν κατ' ούσίαν πάρεστιν, όπερ ίδιον θεού.

Σαφή έλεγχο άπιστία τό πώ έπί θεού λέγειν. Πώ γάρ ούρανου δημιουργό, πώ γή καί θαλάσση, άέρο τε καί φυτών καί τών ζώων άπάντων καί σού γε αύτού, τού

πάντα μετά άκριβεία περί θεού ζητούντο ; Αλλά πάντω έρει ότι δυνάμεω περιουσίμ πάντα παρήγαγεν. Αρ' ούν ή του θεού δύναμι τοι γινομένοι κατά συμβεβηκό ή κατ' ουσίαν παρήν; Εί μέν ούν κατά συμβεβηκό , ώ ούσίν γε, καί προ τού γενέσθαι, έπείπερ τό συμβεβηκό ού καθ' αύτό πέφυκεν, άλλ' έν τισιν προϋποκειμένοι ύπάρχει. Εί δέ γελοιον τούτο, λείπεται κατ' ούσίαν τήν δύναμιν παρείναι πάσιν. Αρ' ούν, έπειδή πάσιν κατ' ούσίαν ή δύναμι τοί γινομένοι παρήν, ούδέν πλέον αύτών ειχεν ό κεκλημένο ναό ; Άπορο ούτο ό λόγο , άπορο κάκείνο , καί πίστι άμφοτέρων ή λύσι . Είδε πώ όρμήσα ό λόγο κατέβαλεν τήν άπιστίαν· βλέπε περικλειομένα τά θεομάχου γλώσσα .

Είπατε γάρ ήμίν οί τόν χριστιανισμόν πρεσβεύειν σχηματιζόμενοι, οί έπ' άναιρέσει τών δύο φύσεων τά τοιαύτα καί ζητούντε καί προϊσχόμενοι, οί τά τή κράσεω καί συγχύσεω καί τή άπό σώματο ει θεότητα μεταβολή καί τά τοιαύτα έπαπορήσει πραγματευόμενοι, οί ποτέ μέν σάρκα τόν λόγον γεγενήσθαι λέγοντε , ποτέ δέ τήν σάρκα ει λόγον ούσιωθήναι, καί διά τά τοιαύτα τού νοό ύμών παρατροπά μηδέ ότιούν φρονείτε δήλοι καθιστάμενοι· λέγετε τοίνυν ήμίν, πώ ό λόγο σάρξ γενόμενο τού ούρανού ού κατέλιπεν. Πάντω έρείτε, ότι μείνα θεό ούτω έγένετο. Πάλιν ούν ήμίν είπατε, πώ μείνα έγένετο. Είγάρ έμεινεν ό ήν, πώ γέγονεν ό ούκ ήν; Εί δέ γέγονεν ό ούκ ήν, πώ έμεινεν όπερ ήν; Απορεί τήν έπίλυσιν· άπόρει καί τή ένώσεω τόν τρόπον. Άλλά πιστεύει ότι μείνα έγένετο· πίστευε καί παρείναι πανταχού κατ' ούσίαν τόν λόγον καί κατ' έξαίρετον λόγον ύπάρχειν έν τφ οίκείψ ναφ. Πάλιν έρωτήσωμεν, πώ μετά τήν ένωσιν άπεθεώθη τό σώμα. Αρ' ει θεότητο ούσίαν μεταπεσόν, ή έμεινεν μέν άνθρώπου σώμα τό σώμα, άφθαρτον δέ καί άθάνατον διά τήν ένωσιν τού λόγου διέμεινεν; Αλλ' εί μέν τούτο, μένει μέν σώμα τό σώμα, εϊπερ ού σώμα θεό , μετείληφεν δέ θεία άξία , ού φύσεω , εύδοκίμ τού λόγου. Εί δέ ό λόγο διά τήν ένωσιν ει τήν έαυτού ούσίαν μετέβαλεν τό σώμα, πάλιν έρωτήσωμεν, πώ ει τήν ούσίαν τού λόγου μετεβλήθη τό σώμα.

Αρα μεταβληθέν ει   τήν ούσίαν του Λόγου προσθήκην τή ούσίμ παρέσχηκεν; Ούκούν ελλιπή   άν ήν προ τούτου, εί γε προσθήκην δεξαμενή. Αλλ' ούδέν άπό τούτου προσέλαβεν. Ούκούν τό μεταβληθέν ούδέν άν εϊη. Καί πώ   εί   θειαν τό μηδέν μετέπεσεν ούσίαν; Αλλ' ούκ εί   τήν οίκειαν, φησίν, ούσίαν ό Λόγο   άνέλυσεν τό σώμα, άλλ' εί   θείαν τούτο μετεποίησεν. Πάλιν ούν ήμίν άποκρινέσθωσαν, θειαν ώ   άλλην παρά τήν αύτού, ή ταύτόν τή αύτού; Καί εί μέν ταύτόν τή αύτού, δύο θεία   ούσία   τού λόγου κηρύξωμεν, μίαν μέν, καθ' ήν έκ πατρό   γεννηθεί   ειχεν, έτέραν δέ, καθ' ήν καί αύτό τό σώμα κατ' αύτήν πεποίηκεν. Εί δέ έτέραν παρά τήν αύτού, ού θείαν δέ, κτιστήν πάντω   έρούσιν. Θεότητο γάρ καί κτίσεω   ούδέν μέσον άν εϊη. Καί τί τή   μεταβολή τφ σώματι τό άναγκαίον, εϊπερ εί   κτιστήν ούσίαν πάλιν μετεποιείτο;

Ίλιγγιά   έπί ταί   άπορίαι , καί τάχα που καί δέδια   μή πού τι τών είρημένων τόν τή   πίστεω   ήμών παραλύση Λόγον. Αλλ' όταν έγώ ζητών άπορήσω, τότε τού μυστηρίου τών Χριστιανών άνακράξω τό θαύμα, ότι ύπέρ νούν, ύπέρ Λόγον, ύπέρ κατάληψιν τά ήμέτερα. Όταν δέ καί σοι τά τοιαύτα ζητούντι άπορία τι   έπείη, πρόσφερε τοί   ζητουμένοι έτοίμην Λύσιν τήν πίστιν, Λογιζόμενο , ότιπερ όπου θεό , κάν άγνοήταί τι τών Λεγομένων, ή δι' ύπεροχήν φύσεω   ή δι' οικονομία   τρόπον, ούδέν άπό τούτου βλάβο   τοί   άγνοούσιν έγγίνεται. Πώ   δέ όλω   ού δεδίατε τήν τόλμαν, τά θεία διευθύνειν έπιχειρούντε ; Ή τών θείων ούκ άκηκόατε Λόγων, οΐ τού   καθ' ήμά   τών τοιούτων έγχειρήσεων άνείργοντε   τήν τού πηλού καί τού κεραμέω   ήμίν εικόνα προέθηκαν, ταύτη παιδεύοντε   ήμά   μή δείν περιέργου   ή έξεταστά   τών θείων καθίστασθαι, άλλ' εϊκειν τή βουλήσει τή θείμ, καθάπερ τόν πηλόν τφ κεραμει; Εύλαβήθητε γούν όψέ ποτέ καί φρονήμάτι Λίαν έπιεικει τού   ύμετέρου   Λογισμού   κοιμίσατε καί τά   έν ύμίν έπαπορήσει   πίστι   έπιλυέτω μόνη καί τού Λόγου   τού   θείου   κατά τό γεγραμμένον τρέμετε, ϊνα τή έπαναπαύσεω   τή   θεία   άξιοιγενόμενοιτών μακαρίων έκείνων -ημάτων παρά τού θεού τών όλων έπακούσητε, Επί

τινα έπιβλέψω, Λέγοντο , άλλ' ή έπί τόν ταπεινόν καί ήσύχιον καί τρέμοντά μου τού Λόγου ; Τούτοι ούν περικλεισθεισών τών θεομάχων γλωσσών, προ τήν διαστολήν ό λόγο έπειγόμενο τρέχει. Υμεί δέ οί τή έκκλησία υίεί , οί τήν ζήτησιν εύσεβώ ποιούμενοι καί τών έπαπορουμένων τά πεύσει ού πειράζοντε άλλ' εί δυνατόν μανθάνειν προσάγοντε , ώδέ μοι τόν νούν εύτρεπίσατε. Πολυσχιδέ μέν τή θεία διδασκαλία τό σχήμα, συναιρείται δέ ώ έν κεφαλαίψ ει τε μάθησιν έντοΛών καί φυλακήν, ει τε τήν θείαν γνώσιν καί προσκύνησιν. Οί τοίνυν τή εύσεβεία έρασταί τήν μέν τών έντοΛών φυλακήν καί μάθησιν κατ' ούδέν άγνοείν πειράσονται καί προ τούτων γε τήν θείαν προσκύνησιν. Τήν γε μήν τών θείων γνώσιν βουλήσονται μέν ίχνεύειν ει δύναμιν· άτονούντε δέ προσκυνείτωσαν ώ άνέφικτον, ϊνα μή κενούται τά τή πίστεω ήμών. Ταύτη δέ έπισταμένων ήμών, ά μέν δει ζητείν, ά δέ πιστεύειν, έπί τού αγώνα ούν τού δρόμου τόν Λόγον έμβιβάσαντε νικητήν άποφήναι σπουδάσωμεν. Έμβηθι Λοιπόν ει τού άγώνα ό Λόγο .

ΌμοΛογούμεν άγνοείν τήν έναργή τή άληθεία γνώσιν, έπείπερ μέρο πολύ που τή νίκη . Όσον δέ έφικτόν άνθρώπου φύσει, τούτο έξετάσα εύσεβώ ύμίν τό ζητούμενον Λύσω. Πώ γάρ, φησίν, ό Λόγο έν τε τφ οικεία) ναφ κατ' ούσίαν έστιν έν τε τοί ούσιν άπασιν ομοίω , καί τί πλέον ό ναό τών πάντων έξει; Ακούσωμεν δή Λοιπόν τού Λόγου Λέγοντο ; Ό έστιν έν τοί κόΛποι τού πατρό , κατ' ούσίαν καί τοί πάσιν άμερίστω πάρεστιν. Καί ούχ ούτω αύτόν έν τφ πατρίλέγομεν ώ έν τοί Λοιποί είναι, ού διά τό τήν ούσίαν έν τοί άλλοι γινομένην συστέλλεσθαι, άλλά διά τό τών δεχομένων μέτρον, άτονούντων τήν εισδοχήν τήν θείαν. Ούτω έν τφ οίκείφ ναφ άχώριστον Λέγοντε καί οίονεί τό πλήρωμα τή θεότητο κατοικείν καθομοΛογούντε καί τοί πάσιν αύτόν παρείναι κατ' ούσίαν Λέγομεν, καί ούχ ομοίω · ού γάρ δέχεται τό σώμα -υπούν *ακτίνα* θεότητο . Καί μάνθανε τό Λεχθέν παραδείγματι· ού γάρ άν ύποσταλείην τού ζητουμένου τό μέγεθο , τοί τή έκκλησία

υίέσιν εύσεβώ διαΛεγόμενο . Κοινό ό ήλιο ήμίν τοι πάσιν καθ' έκάστην πρόκειται, καί ού τφ μέν έλαττον, τφ δέ πλέον προσβάλλει, άλλά κοινήν αύτού τήν ένέργειαν τοι πάσιν έπ' ίση άφίησιν. Αλλ' εἵ τι έρρωμένα τά όψει έχοι, δέχεται μέν τούτου τή άκτίνο τό πλέον, ούτι διά τόν ήλιον ώ μάλλον εί αύτόν τών λοιπών έφηπλωμένον, άλλά διά τήν οίκείαν τή όψεω δύναμιν· ό δέ τά όψει άσθενών ούδ' αύτφ τού φωτό τφ άπαυγάσματι προσβλέπειν
νών ούδ' αύτφ τού φωτό τφ άπαυγάσματι προσβλέπειν
δυνήσεται διά τήν τών όμμάτων άσθένειαν. Ούτω μοι νόει τόν τή δικαιοσύνη ήλιον πάσιν μέν έπ' ίση κατ' ούσίαν άτε θεόν παρείναι, ήμά δέ πάντα , οἷον άσθενεί οφθαλμού καίλημώντα τφ ·ύπψ τών άμαρτιών, τήν εισδοχήν τού φωτό άτονουντα , τόν δέ οίκείον ναόν, οἷον οφθαλμόν καθαρώτατον, καί χωρούντα του φωτό όλου τήν αἴγλην, άτε πλασθέντα μέν έκ πνεύματο άγιου, άμαρτία δέ καθάπαξ κεχωρισμένον. Ὠ γάρ ό ήλιο , τοι πάσιν όμοίω κατ' ένέργειαν προσβάλλων, ούχ όμοίω ύπό πάντων χωρείται, ούτω ό Λόγο , τοι πάσιν κατ' ούσίαν παρών, ούχ όμοίω τοι άλλοι καί τφ οίκείψ ναφ πάρεστιν.

Είδε πώ άθλήσα τόν δρόμον ό Λόγο νικητή άπεφάνθη. Στεφανηφορείτω Λοιπόν καί πομπευέτω καί τοι τή νίκη στεφάνοι ώραϊζέσθω καί θριαμβευέτω τών άντιπάλων τήν ήτταν! Ἡμεί δέ τού Χριστού προάγοντο τόν έπινίκιον άδωμεν, Τόν άγώνα τόν καλόν, βοώντε , ό Λόγο , ήγώνισαι, τόν δρόμον τετέλεκα , τήν πίστιν τετήρηκα , Λοιπόν άπόκειταί σοι ό τή δικαιοσύνη στέφανο . Μάλλον δέ τόν χορηγήσαντα τήν νίκην άνυμνήσωμεν, τόν θειότατον Λόγον, τό φώ τό άληθινόν, τό φωτίζον πάντα άνθρωπον ερχόμενον εί τόν κόσμον, τόν δι' ού τά πάντα, τόν έν φ ζώμεν καί κινούμεθα καί έσμέν, τόν δι' ού τά τοιαύτα τών Λόγων στροφά διαλύομεν, τόν κηδεμόνα, τόν πρύτανιν, τόν εύεργέτην, φ καί θύομεν διηνεκώ θυσίαν αίνέσεω καί σπένδομεν ώ θεφ δεήσει ειλικρινεί καί θύομεν εύωδίαν πράξεων, αύτόν έαυτοί άναστρέφοντε , αύτόν άναπνέοντε , αύτόν Λογιζόμενοι, αύτφ προσανέχοντε , αύτόν έν πάσιν ύμνουντε ,

Τοὑ ἁγίου Ιουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρο   προ   Ἕλληνα

τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ χορηγόν τῇ   ἀνωτάτω βασιλεία .

ΤΟΤ ΑΓΙΟΤΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ.

Έρώτησι   α.

Εί τήν άρχαίαν μέν λατρείαν άνειλεν ό θεό   ώ   αυτήν μή άρεσκόμενο , τήν δέ τών Χριστιανών ώ   άρεστήν αύτφ άντεισήγαγεν, οί δέ ορθόδοξοι, οί μόνοι θεφ άρέσκοντε , τών Ελλήνων τε καί Ιουδαίων καί πάντων τών αιρετικών ούκ ίσοι τόν άριθμόν τυγχάνουσιν άλλ' ήσσονε , τί   ή άπόδειξι   τού μή κατά πτωχείαν δυνάμεω   τού ταύτην άντ' έκείνη   έλομένου τήν λατρείαν μένειν άνεκρίζωτον τήν πλάνην; Πώ   δέ ούκ άνωφελή   ή έκείνη   τή   λατρεία   λύσι , πλάνη   έτι πολλή κατεχούση   τόν κόσμον;

Απόκρισι   ήτοι λύσι   τή   έρωτήσεω .

Τήν άρχαίαν τού θεού λατρείαν λύσαντο , τήν νέαν δέ άντεισαγαγείν διά τή   παλαιά   διαθήκη   προθεμένου, εί μέν άντεισήγαγε ταύτην άντ' έκείνη , πρώτον μέν κηρυττομένην λόγοι   θείαι   δυνάμεσι μαρτυρουμένοι , άνειλεν ιουδαϊσμόν τε καί έλληνισμόν· ύστερον δέ έργοι   θείαι   ώσαύτω   δυνάμεσι γενομένοι   πάση   τή   έν άνθρώποι   τε καί δαίμοσι πλάνη ποιεί τήν έκρίζωσιν, σύν ταύτη δέ καί πάντων τών έν τφ κόσμψ κακών αιρέσεων άνειλε τήν λατρείαν [καί πονηριάν] πίστεώ   τε καί ποιήσεω . Εί μή πάντε   οί δεξάμενοι τήν λατρείαν τήν αύτήν δόξαν περί τών αύτών πραγμάτων τηρούσι καί έχουσιν, άλλ' οί μέν όρθώ , άλλοι δέ ούκ όρθώ , τούτο ούκ έστι κατηγόρημα τού θεού έπί πτωχεία δυνάμεω   τό έκείνου   έκ τή   οικεία   άμελεία   ή έτέρα   άσθενεία   όρθώ μή νοεϊν τά ύπ' αύτών πιστευόμενα, άλλά τή   έκείνων άμελεία . Εϊρηται δέ έν τή εισαγομένη λατρείμ περί τή   τών ορθοδόξων όλιγότητο   ποτέ μέν Πολλοί μέν εισι κλητοί, όλίγοι δέ έκλεκτοί, ποτέ δέ Ότι στενή καί τεθλιμμένη ή οδό   ή άπάγουσα εί   τήν ζωήν, καί όλίγοι είσιν οί εύρίσκοντε   αύτήν. Ώσαύτω   καί περί τών αιρέσεων, α   ό κύριο   έν ταϊ   έαυτού παραβολαϊ   ζιζάνια καί σαπρού   καλεΐ ίχθύα . Εί τοίνυν μηδέν έψευσμένον έστιν έν τή τών Χριστιανών λατρείμ, ώ   ή τών πραγμάτων μαρτυρεί άλήθεια, έκ τών προλαβόντων πε-

πιστευμένα ποιούσα τά μέλλοντα, ούδαμώ άρα ύπολέλειπται πρόφασι τού διαβάλλειν τόν θεόν έπί πτωχέ ίμ δυνάμεω ή τού άνωφελή λέγειν τήν άντί λατρεία λατρειαν είσαγομένην, τήν νύν μέν λυτικήν ούσαν ιουδαϊσμού τε καί ελληνισμού, ύστερον δέ καί τών αιρέσεων.

Έρώτησι β.

Εί τά μέλλοντα γίνεσθαι, οίον πολέμων τρόπαια, έχθρών έφοδον καί πόλεων άναιρέσει διά τών επιτιθεμένων αύται , προειρήκασι προφήται καί άπόστολοι, προειπον δέ καί παρ' Έλλησι χρησμών λόγοι, πόθεν οί τούτων κρείττου γνωρίζονται τών έξωθεν, παρ' έκατέρου μέρου τή τών έσομένων γεγενημένη προρρήσεω ;

Απόκρισι .

Τού αύτού θεού έστι πάντα ταύτα, καί ή πρόρρησι τών λόγων καί ή έκβασι τών έργων, τού καί διά τών προφητών τε καί άποστόλων προμηνύσαντο ά έμελλε ποιειν· ώσαύτω δέ καί διά τών έξωθεν τή εύσεβεία αύτό προεμήνυσεν ά έμελλε ποιεϊν. Ώσπερ γάρ διά τού μάντεω Βαλαάμ τόν μέν Ίσραήλ εύλόγησε, τού δέ έχθρού αύτού κατηράσατο, έκάτερον δέ ποιήσα διά τή προμηνύσεω τών έσομένων, ώσαύτω δέ καί διά μαντεία τφ Ναβουχοδονόσορ βασιλει Βαβυλώνα τήν άλωσιν τή Ιερουσαλήμ προεμήνυσε, καθά φησιν ό προφήτη Ιεζεκιήλ· Καί στήσεται βασιλεύ Βαβυλώνα έπί τήν άρχαίαν οδόν, έπ' άρχή τών δύο, τού μαντεύσασθαι μαντείαν καί τού άναβράσαι -άβδον καί έπερωτήσαι έν τοι γλυπτοι καί κατασκοπήσασθαι έκ δεξιών αύτού· καί έγένετο έπί Ιερουσαλήμ, καί τά έξή . Ούτω καί διά τών παρ' Έλλησι μάντεων όσα διά τών έργων τήν έκβασιν έδέξατο αύτό προεμήνυσε. Διαφορά δέ τών προφητών καί τών μάντεων πολλή· πρώτον μέν ότι θεόν, ού τφ όνόματι προεφήτευσαν οί προφήται καί οί άπόστολοι, τούτου έσχήκασι τήν γνώσιν καί τήν πίστιν καί τήν λατρείαν, καί πάντα όσα περί τε τή τών ελληνικών θεών τε καί μαντείων καθαιρέσεω καί τή τών χριστιανικών πραγμάτων συστάσεω προειπον οί προφήται τήν έκβασιν έδέξατο· έπειτα δέ ούδέν ών προειπον οί μάντει , ή κατά τού τή άληθεια θεού καί τών σεβομένων αύτόν ή ύπέρ

τή   συστάσεω   τών ἑΛΛηνικών πραγμάτων, τήν ἑκβασιν ἑδέξατο. Καί τούτων μάρτυ   ή τών Ασσυριών άναίρεσι , οΐ άπό τή οικεία   μαντεία   όρμώμενοι έλεγον μή άνευ κυρίου άναβήναι έπί τήν γήν ταύτην τού έρημώσαι αύτήν· Κύριό   μοι είπεν Ανάβηθικαί ερήμωσαν αύτήν καί άναβά   παρά τήν μαντείαν ήρημώθη.

Ἐρώτησι   γ.

Εί πάντε   μέν έν τή άναστάσει οί ήμαρτηκότε   κολάζονται, *πλέον* δέ οί έγνωκότε   τό τού θεού θέλημα καί μή ποιήσαντε , τί τό κέρδο   τού Χριστιανού καί τού ἙΛΛηνο , τού βαπτισθέντο   καί τού μή βαπτισθέντο , τού ορθοδόξου καί τού μή ορθοδόξου;

Απόκρισι .

Εί κατά τόν άπόστολον Παύλον ό πιστό   ό μή προνοών τών ιδίων άρνησίθεό   έστι καί τών άπιστων χείρων, ό μή σύν τή γνώσει καί πίστει καί τφ βαπτίσματι καί τόν τρόπον έπαγόμενο   χαρακτηριστικόν τή   τού Χριστού μαθητεία , άλλά μόρφωσιν μέν έχων εύσεβεία , τήν δέ δύναμίν αύτή   ήρνημένο , χείρων έστι τών άπιστων. Ούτω   τοσούτον χείρον έστι τό μετά γνώσεω   άμαρτάνειν τού άνευ γνώσεω , όσον τό άναπολόγητον άμάρτημα τού άπολογίαν έχοντο   άμαρτήματο .

Ἐρώτησι   δ.

Εί πάση δυνάμει έσπευσαν οί αιρετικοί γνώναι καί φυΛάξαι τήν τών δογμάτων άΛήθειαν καί ούκ ϊσχυσαν, πώ   ούκ άδικον τό τούτου   ώ   άποσφαλέντα   τή   άληθεία   ύποβάλλειν κολάσεσιν;

Απόκρισι .

Τοσούτον ούκ έζήτησαν οί αιρετικοί πάση δυνάμει τήν άΛήθειαν, ότι καί άποδεικνυμένην αύτοί   παρά τών ταύτην εύρηκότων ούτε ήκουσαν ούτε ήνέσχοντο δεξασθαι αύτήν. Καί εί μέν άληθή   αύτη ή άπολογία, έχρήν αύτού   άλλήλοι   συγγινώσκειν σφαλλομένοι , ώ   άσθενεία δυνάμεω   καί ού πονηριά γνώμη   τά   αιρέσει   συστησαμένοι   μαχομένα   έαυταί   τε καί τή άληθεία. Νύν δέ, καθά κατακρίνουσιν άλλήλου   έπί τφ άλλοτρίω τού φρονήματο , δήλοί είσιν ότι έκ φιλοδοξία   ή άντιπαθεία   τών αίρεσιαρχών πάσαι αί αιρέσει   τά   άφορμά

έσχήκασι τή   συστάσεω   αύτών· δι' ήν αιτίαν λύκοι βαρεί
ύπό τού *αποστόλου* ώνομάσθησαν οί τών αιρέσεων άρχηγοί.
Ότι δέ άδύνατόν έστι μή τυχείν τή   εύρέσεω   τώ έν όλη καρ-
δίμ τε καί δυνάμει έπιζητούντι τήν άλήθειαν, μαρτυρεί ό κύ-
ριο   λέγων· Πά   ό αϊτών λαμβάνει, καί ό ζητών εύρήσει, καί
τφ κρούοντι άνοιγήσεται.

Έρώτησι   ε.

Εί έν *ταΐ*   έκκλησίαι   τών αιρετικών δυνάμει   ένεργούν-
ται, οίον νοσημάτων ίάσει   καί πνευμάτων διωγμοί άκαθάρ-
των, καρπών γή   φορά καί έλαίου άναβλύσει , πώ   ούκ
άνάγκη έκ τούτων έν τή πλάνη βεβαιούσθαι έκείνου ;

Άπόκρισι .

Ώσπερ τό άνατέλλειν τόν ήλιον έπί πονηρού   καί *αγα-
θού*   καί βρέχειν έπί δικαίου   καί άδικου   ούκ έστι βεβαιω-
τικόν πονηρών καί άδικων έν τή πονηριά καί άδικίμ άλλά
παρασκευαστικόν ει   δικαίαν τιμωρίαν, ούτω   ούκ έστι βε-
βαιωτικόν τών αιρετικών έν τή πλάνη τό ένεργεΐν τινα   έν
αύτοί   δυνάμει . Εί γάρ ήν άπόδειξι   καί σημείον εύσεβεία
τό ένεργεΐν δυνάμει , ούκ άν ό κύριο   άδοκίμου   τε καί *ανα-
ξίου*   τή   πρό   αύτόν οίκειώσεω   άπεφαίνετο τού   είρηκότα ·
Κύριε, ού τφ σφ όνόματι προεφητεύσαμεν καί τφ σφ όνό-
ματι δαιμόνια έξεβάλομεν καί τφ σφ όνόματι δυνάμει   πολλά
έποιήσαμεν; λέγων πρό   αύτού · Ούδέποτε έγνων ύμά , άπο-
χωρείτε άπ' έμού οί έργαζόμενοι τήν άνομίαν! Ούκ είπών,
διδάξα   ήμά , ψωμίζειν καί πότιζειν τόν πεινώντα καί δι-
ψώντα, πολύ μάλλον αύτό   τά όμοια ών έδίδαξεν ήμά   ποιεί,
σωρεύων πύρ έπί τά   κεφαλά   αύτών τών άξίω   τόν δωτήρα
τή   πίστεω   ούκ εγνωκοτών;

Έρώτησι   ζ.

Εί έν τοι   άλγούσι καίήδομένοι   τό παθητικόν διαδεί-
κνυται, τούτου δέ οί άμαρτωλοί κάκείνου οί δίκαιοι έν τή
κρίσει, πώ   άληθεύει ό λέγων άπάθειαν τοί   άνθρώποι
μετά τήν άνάστασιν κομίζεσθαι;

Απόκρισι .

Απαθεί   λέγομεν άναστήσεσθαι, ότι άφ' ών έσμεν κατά
φύσιν τροπήν ού δεχόμεθα, ούτε ει   τά άντικείμενα κατά τό

ον καί μή όν, ούτε ει τά εναντία κατά τό μάλλον και ήττον· οίον έκ τή χαρά ού τρεπόμεθα ει τήν λύπην, ούτε χαίρομεν έπί τού αύτού άγαθού ποτέ μέν μάλλον, ποτέ δέ ήττον, κάν έπί μείζονο άγαθού μάλλον χαίρωμεν, έπί έλάττονο δέ ήττον· άλλά καί ούτω κατά τήν άναλογίαν τών άγαθών μένει τό ποσόν τή χαρά άτρεπτον. Καί τούτο μέν έπί τών ει ζωήν άνισταμένων· έπί δέ τών ει κρίσιν άνισταμένων ό αύτό λόγο , όταν άπαλλάττωνται ώσπερ τού θανάτου κρίσεω · καί γάρ τών άνισταμένων οί μέν ει ζωήν, οί δέ ει κρίσιν άνίστανται.

Έρώτησι ζ.

Εί τροπή γνώρισμα τό τά καλά καί τά φαύλα λαμβάνειν ει έννοιαν, πώ άτρεπτοι οί κολαζόμενοι καί τήν τών δικαίων λογιζόμενοι άνεσιν, ή πάλιν οί έν άνέσει τυγχάνοντε καί τήν τών άμαρτωλών ένθυμούμενοι κόλασιν; Τότε γάρ έκάτερον έν θατέρῳ δίδωσι πλείονα τήν αΐσθησιν, οτε τών έναντίων ή παράθεσι γίνεται.

Απόκρισι .

Έν τῳ μέλλοντι αίώνι τό ποσόν τή αίσθήσεω τιμή τε καί τιμωρία έν τῳ μέτρῳ κείται, καί ούκ ένδέχεται τή παραθέσει τών άντικειμένων δέξασθαι τήν αίσθησιν τήν αύξησιν ή τήν μείωσιν. Άτρεπτα γάρ τά έκεί πάντα, ώσπερ κατά τό ποιόν ούτω καί κατά τό ποσόν.

Έρώτησι η.

Εί τήν γνώσιν καλού τε καί κακού παρά τού θεού καί τό είναι ειλήφαμεν, πώ ούκ έστιν αίτιο έκατέρου ό καί τήν γνώσιν άμφοτέρων καί δύναμιν έγκαταβεβλημένο τή φύσει προ τήν έκείνων έκπλήρωσιν;

Απόκρισι .

Ού μόνον τού είναι ήμά καί τού γινώσκειν τε καί πράττειν τό καλόν τε καί τό κακόν δέδωκεν ήμιν τήν δύναμιν ό θεό , άλλά καί τό αύθαίρετον ήμίν έχαρίσατο καί τού κατά προτίμησιν αίρείσθαι τών γινωσκομένων τό δοκούν κατέστησεν ήμά κυρίου , καί τό άγαθού ήμά είναι ή κακού ούκ έν τή γνώσει έθηκε τών γινωσκομένων άλλά έν τή αίρέσει τών αίρουμένων. Ούκ άρα ό θεό έστιν αίτιο τού είναι ήμά άγα-

θού ή κακού , άλλά ή προαίρεσι . Ώσπερ γάρ ό όρων γυναίκα πόρνην καίγινώσκων ταύτην είναι πόρνην ούκ έστι πόρνο άπό τή γνώσεω , άΑΑ' ούτε εί ή γνώσι έξυπνίσει τό τή επιθυμία πάθο ούδ' ούτω πόρνο έστίν, εάν δέ συγκατατίθηται τώ πάθει ή προαίρεσι τότε έστί πόρνο ή κατά τήν πράξιν ή κατά τήν διάθεσιν, ούτω καί τών άγαθών καί κακών άνθρώπων ούχ ή γνώσι έστιν αιτία τού άγαθού αύτού είναι ή κακού , άλΑ' ή προαίρεσι κατά προτίμησιν τό δοκούν αίρησαμένη.

Έρώτησι θ.

Εί τά προλεχθέντα δέδωκεν ό θεό , στέφανοί δέ καί κολάζει προ τήν πράξιν τών άνθρώπων έκαστον, πώ δικαίω ποιείται άμφότερα, έκάτερα παρ' αύτού τού άνθρώπου έχοντο ;

Απόκρισι .

Τό ήμίν καί τό έφ' ήμίν άλΑήλων διαφέρει. Ήμει μέν άρρενε καί θήΛειαί έσμεν, έφ' ήμιν δέ τό είναι σώφρονα ή πόρνου . Στεφανούμεθα ούν ή κολαζόμεθα διά τό έφ' ήμινέφ' ά γάρ ή προαίρεσι ήμών άγει ήμά , διά ταύτα ή στεφανούμεθα ή κολαζόμεθα. Καί γάρ προ τό πράττειν δέδωκεν ήμίν ό θεό δυνάμει , άλλά ταύτα ύπέταξε τή έξουσίμ τή προαιρέσεω , καί προ τήν προαίρεσιν έχει ό θεό τήν δίκην, κυβερνητικήν τών έν ήμιν προαιρετικών δυνάμεων, καί ού προ τήν φύσιν. ΈΑάβομεν δέ παρά τού θεού τού πράττειν καί τού μή πράττειν τήν δύναμιν· πράττειν μέν τά δίκαια, ού πράττειν δέ τά άδικα. Όταν ούν ούτω πράττωμεν καί μή πράττωμεν, δικαίω στεφανούμεθα· μετατιθέντε δέ τό πράττειν καί τό μή πράττειν ει τό άντικείμενον, δικαίω κολαζόμεθα.

Έρώτησι ι.

Εί τά σωματικά περί τών έν ΈΛΑησι θεών παρά τών ποιητών καί περί τού θεού παρά τών προφητών είρημένα κατ' άΑληγορίαν έτέραν έχει τήν νόησιν, πώ ού μύθο άμφότερα δείκνυται;

Απόκρισι .

Τά άΑληγορικώ παρά τών προφητών περί τού θεού λεχθέντα κατ' άναφοράν έλέχθη έκ τών φύσει ει τό ού φύσει,

OLOV ώ τό Ώσφράνθη κύριο οσμήν εύωδία . Έπί μέν τών ανθρώπων ώσφράνθη *κατά* φύσιν, έπί δέ τού θεού καταχρηστικώ καί ού φύσει. Τά δέ παρά τών ποιητών μυθικώ περί τών θεών λεγάμενα ού λέγεται κατ' αναφοράν έκ τών φύσει ει τό μή φύσει· ού γάρ καταπίνει άνθρωπο άνθρωπον κατά φύσιν, ϊνα κατ' αναφοράν νοήσω μεν καί τόν Κρόνον καταπιόντα τόν Δία· έστι δέ ό περί τού καταποθήναι τόν Δία μύθο πλήν τού ψεύδου ούκ έχων άλλο τι.

Έρώτησι ια.

Εί τό περιέχον μείζον μέν έστι τού περιεχομένου κατ' ούσίαν, ήττον δέ κατ' άξίαν, οίον ούρανό καί γή αγγέλων καί ανθρώπων, οίκο οίκούντων, σώμά τε ψυχή , περιέχει δέ τό πάν ό θεό , πώ ούκ έστιν ήττων τού παντό τώ λόγω τή αναξία ;

Απόκρισι .

Ό λόγο ούτο ούκ έστι καθόλου· διό ούτε ύγιώ ήρωτήθη. Ών γάρ τό έναντίον διά τών αύτών ενδέχεται εύρεθήναι, ταύτα ώ μή έχοντα τό αναγκαΐον ούδέ τό πιστόν έχει. Έστι γάρ τινα περιεχόμενα ήσσονα όντα τών περιεχόντων, καί τή ούσία καί τή άξια, ώ τά γίγαρτα τών οπωρών. Έτι δέ τά λεχθέντα περιεκτικά τφ είναι περιέχει τά περιεχόμενα· μόνο δέ ό θεό περιέχει τή βουλήσει τό πάν. Καί τά μέν άλλα περιέχοντα χρήζουσι καί αύτά τού περιέχοντα - ό δέ θεό ού χρήζει τού περιέχοντα αύτόν. Καί τοί μέν άλλοι περιεχομένοι τό είναι καί τό διαμένειν ούκ έστιν έκ τών περιεχόντων αύτά· τφ δέ παντί άμφότερα υπάρχει έκ τού θεού. Καί τά μέν λεχθέντα περιεκτικά διά τά περιεχόμενα υπάρχουσιν· ό δέ θεό ού διά τό πάν υπάρχει. Διό μείζων ό θεό τού παντό , ώσπερ τή ούσίμ ούτω καί τή άξίμ.

Έρώτησι ιβ.

*) Εί τό περιέχον έπί φρουρμ καί συντηρήσει έστι τού περιεχομένου, πώ ό θεό περιέχων τό πάν ούκ έπί φρουρμ τού κακού καί διαμονή περιέχει τό πάν; Καί γάρ έν τφ μέρει τού παντό τό κακόν θεωρείται.

Απόκρισι .

Τό πάν έργον έστι τού θεού, καί τηρών ό θεό τό πάν τό

ἔργον εαυτοὺ τηρεί· καὶ ὥσπερ οὐκ ἐποίησεν ὁ θεό τι φύσει κακόν, οὕτω οὐδέ τηρεί τι φύσει κακόν.

Ἐρώτησι ιγ.

Εἰ γίνεται ἡ ἀνάστασι διά τὴν τῶν βεβιωμένων ἑκάστῳ ἀντίδοσιν, πῶ τὰ βρέφη ἢ καὶ τὰ ἐν γαστρὶ τελευτήσαντα περιττῶ οὐκ ἀνίστανται, οὔτ' ἔργων ἀμοιβά κομιζόμενα οὔτε ἀνέσεω ἢ θλίψεω διά τὸ τῆ ἡλικία ἄωρον λαβεὶν δυνάμενα αἴσθησιν;

Ἀπόκρισι .

Τῷ πιστεύοντι ἀληθέ εἶναι τό Σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, εγείρεται ἐν δυνάμει, τούτῳ δυνατόν καί πρέπον ἐστι τό πιστεύειν καὶ τῶν βρεφῶν τὴν ἀνάστασιν. Ὁ γάρ τὴν ἀφθαρσίαν αὐτοὶ παρέχων δύναται καὶ τὴν αισθητικὴν τῶν προσόντων ἀγαθῶν χαρίσασθαι αὐτοὶ δύναμιν. Ὧν εἰ μὴ γίνεται ἀνάστασι , εὑρεθήσεται ὁ θεό μάτην πλασάμενο αὐτά· εἰ δέ μάτην ποιεὶ ὁ θεό οὐδέν, ἀνάγκη ἄρα καὶ τὰ βρέφη ει τό εἶναι παραγενέσθαι διά τὴ ἀναστάσεω . Πῶ δ' οὐκ ἄκαιρον τό προ τὴν ἐκδίκησιν τὴ τῶν βρεφῶν ἀναιρέσεω κατακρίνειν τόν Ἡρώδην, τῶν βρεφῶν οὐκ ὄντων τῶν εκδικούμενων; Μαρτυρεὶ δέ τούτοι τὰ τοὺ βαπτιστοὺ Ἰωάννου ἐν τῆ κοιλίᾳ τῆ μητρό τὴ ἀγαλλιάσεω σκιρτήματα καὶ ὁ ὕμνο τῶν νηπίων καὶ θηλαζόντων.

Ἐρώτησι ιδ.

Εἰ ἐψευσμένον τυγχάνει καὶ μάταιον τό ὑπό τῶν αιρετικῶν διδόμενον βάπτισμα, διά τί οἱ ορθόδοξοι τόν προσφεύγοντα τὴ ορθοδοξία αιρετικόν οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλ' ὠ ἐν ἀληθεὶ τῳ νόθῳ ἐώσι βαπτίσματι; Εἰ δέ καὶ χειροτονίαν τύχοι παρ' ἐκείνων δεξάμενο , καὶ ταύτην ὠ βεβαίαν αὐτοὶ ἀποδέχονται. Πῶ οὐν ὁ δεχθεὶ καὶ οἱ δεξάμενοι τό ἄμεμπτον ἔχουσιν;

Ἀπόκρισι .

Τοὺ αιρετικοὺ ἐπὶ τὴν ορθοδοξίαν ἐρχομένου τό σφάλμα διορθουται τὴ μέν κακοδοξία τὴ μεταθέσει τοὺ φρονήματο , τοὺ δέ βαπτίσματο τῆ ἐπιχρίσειτοὺ άγιου μύρου, τὴ δέ χειροτονία τῆ χειροθεσίᾳ, καιοὐδέν τῶν πάλαι μένει ἄλυτον.

Έρώτησι ιε.

Εί ούχ ήμαρτεν ό Ιώβ άρασάμενο τήν ήμέραν, δήΛον ότι ώ δίκαιο ήκούσθη. Καί εί μέν ήκούσθη, τόν οίκείον ό θεό άνέτρεψεν όρον, καί άνάγκη ζητείν έν τή θείμ γραφή τήν έκείνη τή ήμέρα άπώλειαν. Εί δέ ούκ ήκούσθη, πώ ού δει Λέγε tv ότι άμαρτωΛό ών παρηκούσθη; ΘέΛημα γάρ τών φοβουμένων αύτόν ποιήσει ό θεό . Περί δέ τών άμαρτωΛών εϊρηται ότι Εάν πΛηθύνητε τήν δέησιν, ούκ είσακούσομαι ύμών.

Άπόκρισι .

Ό σκοπό τού Ιώβ ούτο ήν έν τή προκειμένη κατάρμ ώ εί έλεγεν- Είθε ήν ή ήμέρα έκείνη, έν ή έγεννήθην, κατά τήν κατάραν ταύτην κεκατηραμένη! Διά τί; Τνα έγώ, φησί, μή έγεννήθην. Ού γάρ ενδέχεται τινα γεννηθήναι έν τή τοιαύτη ήμέρμ τή ούτω κεκατηραμένη. Ούκ έστιν ούν ή κατάρα αύτη ούτω κεκατηραμένη ώ άναμένουσα τήν έκβασιν· είγάρ ήν ούτω γεγενημένη ή κατάρα ώ άναμένουσα τήν έκβασιν, άνεκαλέσατο άν τήν ιδίαν φωνήν, άπαλλαγέντο αύτού τών θλίψεων καί έν τοί κρείττοσι γενομένου. Διά γούν τήν ύπερβοΛήν τή αύτού θλίψεω τά τή καρδία έφθέγξατο ·ήματα· ή άπ' αύτού, δήΛον ότι ούκέτι τήν αύτήν περί τή αύτή ήμέρα έσχε τήν γνώμην.

Έρώτησι tζ.

Εί κατά τήν ήμετέραν φύσιν, εί τι γέννημα, τούτο τφ γεννήσαντι όμοούσιον, πώ ούχί κατά ταύτην, εί τιγεγέννηται, μεθυπάρχει τού γεννήσαντο ; Εί δέ μή τό δεύτερον, ούδ' άρα τό πρώτον ομοίω ήμίν έπί τή θεία γεννήσεω νοηθήσεται.

Απόκρισι .

Ημει , ώ προηγουμένην τή γεννήσεω έχοντε τήν ύπαρξιν, μετά τήν ύπαρξιν γεννώμεν· ό δέ θεό άμα τφ ύπάρχειν έγέννησε. Διό ούκ έστι παρά τφ θεφ μεθύπαρξι γεννήματο , έπειδή ούδέ προύπαρξι γεννήσεω .

Έρώτησι ιζ.

Εί τών θείων ύποστάσεων ή ένωσί έστιν άδιαίρετο , πώ δύνανται τρει ύποστάσει καί τρία όνομάζεσθαι πρόσωπα

και ούχί μάλλον μία ύπόστασι   τριώνυμο   ή τριπρόσωπο ;
Απόκρισι .
Τών θείων υποστάσεων τό μέν τή   ούσία   έν έστιν άδιαίρετον, τό δέ αύτών τρει   έστι διαιρετόν. Διό αί τρει   ύποστάσει   ίδιάζουσιν όνόμασίν είσι τρει · και τήν ύπόστασιν ήν καλούμεν πατέρα, ούκέτι τήν αύτήν ύπόστασιν καλούμεν καί υιόν άλλ' άλλην. Τήν γάρ τριάδα τών ονομάτων τή   τριάδο λέγομεν είναι τών ύποστάσεων, ούχί τή   μονάδο   αύτών. Διό ει   έστιν ό θεό   τφ ένί καί άδιαιρέτω τή   ούσία , τρία δέ τά πρόσωπα τή διαιρέσει τών ύποστάσεων.
Έρώτησι   ιη.
Εί τό μέν θεό   τή   ούσία , τό δέ πατήρ τού προσώπου έστί δηλωτικόν, πώ   ταύτόν τό λέγειν υιόν θεού τώ λέγειν υιόν τού πατρό ;
Απόκρισι .
Εάν διεζευγμένω   λέγωμεν τόν υιόν, ποτέ μέν υιόν τού πατρό   ποτέ δέ υιόν τού θεού, άλλά διεζευγμένω   αύτόν ούδέποτε νοούμεν. Υιό   ούν έστι τού πατρό   ό υιό   τού κατ' ούσίαν θεού. Ταύτόν δέ τό λέγειν υιόν τού πατρό   τώ λέγειν υιόν τού θεού, έπειδή, εί τί έστι τού προσώπου, τούτο έστι καί τή   τού προσώπου ούσία .
Έρώτησι   ιθ.
Εί έν τοί   άπηγορευμένοι   ύπό τών εύσεβών ή τών παλμών έστι παρατήρησι , διά τί οί ευσεβει   πάση δυνάμει ταύτην άπωθείν βουλόμενοι ούκ ίσχύουσιν, ή φαιδρόν ή σκυθρωπόν μηνυούση   ταύτη ; Καί εί μέν φαύλον τούτο, πώ   παρά τήν ήμετέραν έπιγίνεται πρόθεσιν; Εί δέ άγαθόν, όπερ ούκ οιμαι, τίνο   ένεκεν άπηγόρευται;
Απόκρισι .
Ή μέν πρόγνωσι   τών μελλόντων τή   ψυχή   έστιν ύπό τού θείου πνεύματο   φωτιζόμενη   προ   τήν εϊδησιν τών τέω άδήλων, καί ούχ ύπό τή   άβουλήτου κινήσεω   τού σώματο · ό δέ παλμό   πάθο   έστί σωματικόν έκ τή   διαδρομή   τού φυσικού πνεύματο   έν τώ σώματι ύφισταμένου πάντων τών ζώων. Διό άνάξιον έκρινον οί άγιοι είναι κριτήριον τών μελλόντων τό τοιούτον σωματικόν κίνημα. Καί καθάπερ οί

πταρμοί ·ινών καί οι ήχοι ώτων παρά τήν ήμετέραν έπιγίνονται πρόθεσιν, ούτω καί ό παλμό . Έτι δέ τοι ειληφόσι τή μεΛΛούση καταστάσεω τήν έΛπίδα, καί ένα έχουσι τόν σκοπόν τό πρό έκείνην διά παντό παρεσκευασμένω άποβλέπειν, περιττόν έστι τό φαιδρόν ή σκυθρωπόν ένταύθα διά παλμών προγινώσκειν. Καί εί ό αύτό παλμό ό προμηνύων πλούτον προσγίνεται τω βιωτικφ άνθρώπψ καί τω άσκητή, πώ ού διέψευσταιή διά παλμού προμήνυσι τού πλούτου τή προαιρέσεω τού άσκητού, ού μόνον τήν έπίκτησιν τών ού παρόντων ούχ αίρουμένη άλλ' ούδέ τήν κτήσιν τών παρόντων;

Έρώτησι κ.

Εί πρό θάνατον καί φθοράν οί άλιεί τού ίχθύα άπό τών ύδάτων λαμβάνουσι, πώ εί ζωήν αιώνιον ό δεσπότη Χριστό μέλλων διά τών άποστόλων τού άνθρώπου είσαγαγείν άλιέα αύτού ποιείν άνθρώπων έπηγγείλατο;

Άπόκρισι .

Επειδή έχρήν τού ύπό τών άποστόλων άγρευομένου άνθρώπου τή σαγήνη τή βασιλεία άποθανείν άπό τή προτέρα αύτών έν άμαρτίαι ζωή , διά τούτο τή άγρμ τών ιχθύων παρείκασεν ό κύριο τήν άγραν τών άνθρώπων- προσέθηκε δέ τό εί ζωήν, τό έλλείπον τού ύποδείγματο τώ ύποδεικνυμένψ προσθέμένο .

Έρώτησι κα.

Εί σώφρονι Λογισμώ κατεχόμενοι οί μοναχοί τά γαμικά ήδονά άπεστράφησαν, διά τί έν ταί καθ' ύπνον φαντασίαι τά άβούλητα πάσχουσι, καί ού μόνον εί τά τυχούσα , άλλ' έστιν ότε καί μητράσι καί άδελφαί όμιλείν έν τή φαντασίμ νομίζουσι; Τίσιν ούν χρηστέον πρό τήν άπαλλαγήν τού τοιούτου πολέμου; Καί εί τόν πολεμηθέντα δει τών μυστηρίων άπέχεσθαι, καί, εί προσιέναι αύτοί άναγκαιον, ή λουσάμενον ή έτέρψ τοιούτψ τινί χρησάμενον, ώστε μή ίουδαϊκώ καθαίρεσθαι, δίδαξαν- επειδή πολλή έστι περί τούτου καί παρ' αύτών ή ζήτησι .

Απόκρισι .

Επειδή οί άνακείμενοι θεώ άγρυπνον έχουσιν άντίπαλον,

τόν πάσι τοί δυνατοι αύτφ τρόποι μηχανώμενον θείναι τοί εύσεβέσι μώμον, διά τούτο άβούλητα καθ' ύπνου πάσχουσι. Καίτοι είδώ ό αντίπαλο ότι έν τοί ούκ έφ' ήμιν ούτ' έπί τοί σεμνοί επαινούμεθα ούτ' έπί τοί αίσχροΐ ψεγόμεθα (οί γάρ έπαινοι καί οι ψόγοι τών μετά συγκαταθέσεω τού λογισμού ύφ' ήμών πραττομένων είσί) και ότι τά ενύπνια τών ούκ έφ' ήμιν έστιν, αλλ' όμω καί διά τών ένυπνίων κινεί έν ήμίν άμφοτέρων τά πράξει , καί τών σεμνών και τών αισχρών, ταύτα έχων έν αύτφ τά έλπίδα , μήπω ή τή τών σεμνών έργασία έξεγείραι ήμά εί ματαίαν καύχησιν τών ήμίν μή πεπραγμένων, ή τή τών αισχρών έργασίμ δυνηθείη εύρείν ήμά έπί άνόμψ πράξει τερπομένου . Αλλά τό μέν ίδείν τά τοιαύτα ένύπνια ούκ έστιν έφ' ήμιν, τό δέ τερφθήναι έπί τή ούτω άβουλήτψ πράξει ή λυπηθήναι τούτο έφ' ήμίν έστι. Κάν μέν ούν εύρη ήμά έπί τή άβουλήτψ πράξει τερπομένου , καυχάται ώ νικητή ό άντίπαλο , έάν δέ λυπουμένου , ματαιούται τή βουλή ήττώμενο . Ικανόν ούν ύπάρχει προ τήν άπαλλαγήν τού κακού μηχανήματο τό λυπηθήναι έπί τφ άβουλήτω συμβεβηκότι καί δάκρυσιν άποπλύνειν τό μυσαρόν τών ούτω άβουλήτω έν ήμιν ύφισταμένων φαντασιών. Απέχεσθαι δέ τού ούτω τά άβούλητα πάσχοντα τή κοινωνία τών θείων μυστηρίων, ούδ' όλω δίκαιόν έστιν· εί δέ μή γε, άναιρούμεν κατά τούτο τών βουλητών τε καί τών άβουλήτων κακών τήν διαφοράν.

Έρώτησι κβ.

Εί τφ σίτψ συναυξάνεσθαι τά ζιζάνια ό δεσπότη Χριστό άπεφήνατο, πώ τά μέν ζιζάνια πεπλήθυνται, σχεδόν δέ ό σίτο έξέλιπε; Καί τι ή άπόδειξι τού είναι σίτον τόν έκλείψαντα; Πώ δέ τή συναυξήσεω τούτων ή πρόρρησι ού διέψευσται;

Απόκρισι .

Απόδειξι τού σίτον είναι τόν έκλείψαντα αύτη έστιν ή παρ' αύτού πρόρρησι λέγουσα· Διά τό πληθυνθήναι τήν άνομίαν ψυγήσεται ή άγάπη τών πολλών. Καί πάλιν· Έν ύστέροι καιροί άφίστανταί τινε τή πίστεω καί προσέχουσι πνεύμασι πλάνοι καί διδασκαλίαι άνθρώπων. Καί πάλιν·

Από μέν τή άληθεία άποστρέφονται, προ δέ τού μύθου έκτραπήσονται. Καί πάλιν· ΕισεΛεύσονται ει ύμά Λύκοι βαρεί , μή φειδόμενοι τού ποιμνίου, τού άποσπάν τού μαθητά όπίσω αύτών. Ότι δέ έω τή συντέλεια τού αίώνο ούκ εκλείπει ό σίτο , δηλοί ό κύριο Λέγων· Διά δέ τού *εκλεκτού* , οΰ έξελέξατο ό πατήρ, κολοβωθήσονται αί ήμέραι έκείναι. ΑΛΛ' εί μέν συνέβη τι τώ σίτψ τό μή είρημένον περί αύτού αύξομένου τε καί έκλείποντο , δήλον ότι διέψευσται ό περί αύτού Λόγο · εί δέ έξ άρχή τού κηρύγματο έω τή συντέλεια τού αίώνο πάντα τά συμβησόμενα αύτφ διά τών προρρήσεων δέδοται, φανερόν ύπάρχει ότι ούδαμώ διέψευσται ό περί αύτού Λόγο . ΑΛΛ' εί μέν έστι τά ζιζάνια, άνάγκη είναι καί τόν σίτον- έκ γάρ τή άΛΛήλων παραθέσεω ό μέν σίτο γνωρίζεται όπερ έστιν, *ωσαύτω* καί τά ζιζάνια· καί θατέρου μή όντο ούδέ τό έτερον γνωρίζεται όπερ έστιν.

Έρώτησι κγ.

Εί προ μέν τού πάθου ό κύριο ηύχετο άγιασθήναι ύπό τού πατρό τού μαθητά , μετά δέ ταύτα ό Ιούδα άπώλετο, πώ ή ύπέρ αύτών προσενεχθείσα εύχή φαίνεται δεδεγμένη; Πώ δέ δείκνυται άληθέ καί τό Οίδα ότι πάντοτέ μου άκθύει ;

Απόκρισι .

Ή μέν τού Ιούδα άπώλεια έκτοτε γεγένηται, έξ ότου Λαβών ό Χριστό τό ψωμίον καί βάψα αύτφ δέδωκε· καί Λαβών τό ψωμίον ό Ιούδα είσήλθεν ει αύτόν ό σατανά , καί έξελθών άπέρρηξεν έαυτόν τών Λοιπών μαθητών. Ή δέ ύπέρ τών μαθητών εύχή μετά τόν χωρισμόν τού Ιούδα έγένετο· καί τούτο δείκνυται έξ αύτή τή εύχή , ότε εύξάμενο ό κύριο έλεγεν- Ού δέδωκά μοι έφύλαξα, καί ούδεί έξ αύτών *άπώλετο,* εί μή ό υιό τή άπωλεία , ίνα ή γραφή πληρωθή. Γέγονε μέν ούν πρώτον ή τού Ιούδα άπώλεια, ύστερον δέ ή ύπέρ τών μαθητών εύχή, έπειτα δέ τό πάθο τού σωτήρο .

Έρώτησι κδ.

Εί θεό έστι δημιουργό καί δεσπότη τή κτίσεω , πώ τά Απολλώνιου τελέσματα έν τοί μέρεσι τή κτίσεω δύνανται; Καί γάρ θαλάττη όρμά καί άνεμων φορά καί μυών

καί θηρίων έπιδρομά , ώ όρώμεν, κωλύουσι. Καί ει τά υπό τού κυρίου μέν γινόμενα θαύματα έν μόνη τή διηγήσει φέρεται, τά δέ παρ' εκείνου πλεϊστα καί έπ' αύτών τών πραγμάτων δεικνύμενα, πώ ούκ άπατά τού όρώντα ; Καί εί μέν κατά θείαν τούτο συγχώρησιν γέγονε, πώ οδηγό εί ελληνισμόν ού γέγονεν ή τοιαύτη συγχώρησι ; Ει δέ μή τούτο, πώ ού δυνάμει τών δαιμόνων έκεϊνα γεγένηνται; Πάλιν δέ εϊπερ θεό ώ άγαθφ τφ γινομένψ ήδόμενο έκείνψ συνήργησε, διά τί μή διά προφητών ή αποστόλων τά τοιαύτα γεγένηνται; Ει δέ μή ήρέσκετο ώ φαύλψ, τίνο ένεκεν τό φαύλον ή εύθύ ούκ έκώλυσεν ή μετά βραχύ ού κατέλυσεν, άλλ' έω αίώνο τών ήμερών τή κτίσεω κρατείν συνεχώρησεν;
Απόκρισι .

Ό μέν Απολλώνιο , ώ άνήρ έπιστήμων τών φυσικών δυνάμεων καί τών έν αύταϊ συμπαθειών τε καί άντιπαθειών, κατά ταύτην τήν έπιστήμην τά τελέσματα έποιείτο, ού κατά τήν θείαν αύθεντίαν· διό έν άπασι τοί άποτελέσμασιν έδεήθη τή τών έπιτηδείων ύλών παραλήψεω , συνεργούση αύτω προ τήν τού τελούμενου έκπλήρωσιν. Ό δέ σωτήρ ήμών Χριστό , κατά τήν θείαν αύτού αύθεντίαν ποιών τά θαύματα, ούδαμώ έδεήθη ύλη , άλλά τοί προστάγμασί τε καί προρρήσεσιν αύτού ήκολούθει καί άκολουθούσι τά πράγματα. Καί τά μέν ύπό τού Απολλώνιου γεγονότα τελέσματα, έπειδή κατά τήν έπιστήμην γεγένηνται τών φυσικών δυνάμεων προ τήν σωματικήν έργασίαν άνθρώπων, ούκ άνέτρεψεν ό κύριο · αύτόν δέ τόν δαίμονα τόν έν τφ έκείνου άγάλματι ίδρυμένον, τόν έν ται μαντείαι άπατήσαντα τού άνθρώπου , ώ θεόν σέβειν καί τιμάν τόν Απολλώνιον, έφίμωσε, καταργήσα αύτού τά μαντεία · σύν αύτφ δέ καί τών λοιπών δαιμόνων τών έν τφ θεών όνόματι ύπό τών Ελλήνων τιμωμένων καθείλε τήν δυναστείαν, καθώ όράται τά πράγματα. Έχοντε δέ έν τούτοι τή τού Χριστού θεία δυνάμεω τά γνωρίσματα, ού χρή λέγεIV τά τού Χριστού θαύματα έν ψιλή κείσθαι διηγήσει.
Έρώτησι κε.

Ει έπαιδεύθη Μωϋσή έν πάση σοφίμ Αιγυπτίων καιήν δυνατό έν έργοι καί λόγοι , καθώ φησιν ή θεία γραφή,

πώ άστρονομίαν και γεωμετρίαν καί άστρολογίαν καί τά τού-
τοι επόμενα μετήλθεν ό αύτό μακάριο προφήτη ; Τών
γάρ Αιγυπτίων τότε ή σοφία τά τή πλάνη ύπήρχε διδάσκουσα
διδάγματα. Διά τί ούν έπί τοιούτοι λόγοι ή έργοι υπό τή
γραφή θαυμάζεται;
Απόκρισι .
Θαυμάζει τόν προφήτην ή θεία γραφή έπί τή δυναστεία
τών λόγων καί τών έργων, ούχ ένεκεν τών λόγων καί τών έρ-
γων καθ' αύτά· ανάξια γάρ ήν έκεϊνα καθ' αύτά προ τά έγ-
κώμια τού προφήτου. Αλλ' έπειδή δι' έκατέρα μέν περί-
βλεπτο ύπήρχε τοί Αίγυπτίοι ό προφήτη , τή δέ τού λόγου
παιδεία καί τή τού βίου κοσμική λαμπρότητα , άμφοτέρων
δέ τήν ει θεόν εύσέβειαν τιμήσα , διά τούτο αύτόν έθαύ-
μασεν ή θεία γραφή. Αστρονομία δέ καί άστρολογία και
γεωμετρία παρ' Αίγυπτίοι τότε χυδαιά τε καί πεζά καί άγο-
ραία μαθήματα λελόγιστο. Τίμια δέ ήν τότε παρ' αύτοι
μαθήματα τά ιερογλυφικά καλούμενα, τά έν τοί άδύτοι ού
τοι τυχούσιν άλλά τοί έγκρίτοι παραδιδόμενα· ών ό προ-
φήτη εί καί τήν εϊδησιν έσχεν, άλλ' ούκέτι καί τήν χρήσιν, ώ
άντικειμένην τή κατά θεόν πολιτείμ τών Εβραίων, δι' ήν
καταφρονήσα τή έν Αιγυπτω πάση βασιλική δυναστεία
είλετο συγκακουχείσθαι τφ λαφ τού θεού.
Έρώτησι kϚ.
Εί πάντα τά ύδατα αίμα ύπό Μωϋσέω γεγένηνται, πώ
έπάγει ή γραφή τό Έποίησαν δέ καί οί έπαοιδοί τών Αι-
γυπτίων ώσαύτω ; Ή γάρ ψευδέ τό πάντα τά ύδατα γενέ-
σθαι αίμα ύπό Μωϋσέω , ή πάλιν τό τού έπαοιδού πεποιη-
κέναι ώσαύτω . Καί περί τών λοιπών τών κατ' αύτού θαυ-
μάτων ό αύτό λόγο .
Απόκρισι .
Πάντων τών ύδάτων τών έπάνω τή γή αίμα γενομένων,
ήναγκάζοντο οί Αιγύπτιοι κύκλω τού ποταμού όρύττειν φρέατα
καί άντλείν ύδωρ καί ποτίζειν έξ αύτού έαυτού τε καί τά ζώα
αύτών καί τά θρέμματα. Έκ τούτου τού ύδατο τού έκ τών
φρεάτων άντλουμένου έποίησαν οί έπαοιδοί τό αίμα, καί ού-
δαμώ διέψευσται ό λογο . Καί τά μέν ύπό Μωϋσέω γενό-

μένα θαύματα, άτε κατά τήν θείαν γεγενημένα ενέργειαν, κατά μεταβολήν γεγένηνται φύσεω τού προκειμένου ει τήν φύσιν τού έκτελουμένου, τά δέ ύπό τών έπαοιδών γενόμενα κατά τήν ένέργειαν έγένοντο τών δαιμόνων, τών φαντασάντων τά όψει τών όρώντων, τόν μή όφιν όράν ώ όφιν, καί τό μή αίμα ώ αίμα, καί τού μή βατράχου ώ βατράχου .

Έρώτησι κζ.

Εί έναντία έαυτψ Μωϋσή ούκ έδίδασκε τά μέν όστέα τού Ιωσήφ έπαγύμενο , τόν δέ άπτόμενον νεκρού ώ άκάθαρτον μυσαττόμενο ; Καί είήν τι εύλογο παρά τούτψ αίτια, ταύτην μέν νυνί μάθω μεν. Τίνο δέ ένεκεν ή γραφή ούκ είπε, δι' ήν αιτίαν έκείνα ποιών Μωϋσή ταύτα έδίδασκεν;

Άπόκρισι .

Επειδή τελευτών ό Ιωσήφ περί τή μετακομιδή τών όστέων αύτού ώρκισε τού υιού Ισραήλ, καιήν άμφότερα τώ Μωύσή ει φυλακήν προκείμενα, τό μή παραβαίνειν τόν όρκον καί τό μή άπτεσθαι νεκρού, διά τούτο τή λύσει τού νόμου λέγοντα μή άψασθαι νεκρού έφύλαξε τόν όρκον άπαράβατον· άδύνατον γάρ ήν αύτψ άμφότερα φυλάξαι άπαράβατα, καί τόν νόμον καί τόν όρκον. Τή μείζονι ούν φυλακή τού όρκου έλυσε τήν έλάττονα φυλακήν τού νόμου· πανταχού γάρ τό έλαττον κακόν αίρετώτερον τού μείζονο . Καίτοιαύτα πολλά εύρίσκεται έν τή θείμ γραφή, άτινα ού λογίζεται ό θεό ει άμαρτίαν τών παραβαινόντων αύτά διά τήν έν αύτοί συμβεβηκυίαν άνάγκην, ώ τήν οκταήμερον περιτομήν καί τήν επταήμερον περικύκλωσιν τή Ιεριχώ καί τήν έν σαββάτφ προσαγωγήν τών θυσιών, άτινα περιέχουσι τού σαββάτου τήν λύσιν. Έτι εί έταξεν ό προφήτη τού έκ διαδοχή βαστάζοντα τού Ιωσήφ τά όστέα καί κατά [έπτά ήμέρα άκαθάρτου όντα] διά τή έν τφ καθα[ρσίφ] κατά τόν νόμον τού Μωϋσέω τούτου τού άριθμού [διατηρήσεω] καθαρίζεσθαι, ούδ' έναντίον ών είπέ τι διεπράξατο ό προφήτη . Τό δέ ζητείν, διά τί ούκ ειπεν ό προφήτη τούτων τήν αιτίαν, όμοιόν έστι τφ λέγειν, διά τί μή πάσαι αιγραφαί ήρμηνευμέναι παρεδόθησαν παρά τών έκτεθεικότων αύτά · έπειδή έν τή τού πράγματο διηγήσει έμφαντικώ περιέχεται ή τού πράγματο έννοια. Διότι

ούκ έδοκίμασεν ή γραφή τό έκθετικώ ταύτην δήλωσαι.
Έρώτησι κη.

Εί τήν τών Φαρισαίων έσχηματισμένην εύλάβειαν ελέγχων ό κύριο έλεγεν ότι τάφοι κεκονιαμένοι είσίν, πεπληρωμένοι όστέων νεκρών καί πάση άκαθαρσία , καί έν τώ νόμω ό άπτόμενο νεκρού άκάθαρτο έλογίζετο, ώ άτοπον εργαζόμενό τι, τού τε νεκρού καί τού τούτων μυσαττόμεθα τάφου , ύπό τε παλαιά καί καινή άκαθάρτου τού νεκρού *καλούμενου- πώ* άμφοτέρων ό Χριστό έναντίω ούκ έπραξεν, ότι τόν υιόν τή χήρα άνιστών ήψατο τή σορού καί τήν θυγατέρα τού Ίαείρου τή χειρό έκράτησεν; Είγάρ καί αμφότεροι τελευταίον άνέστησαν, άλλά τήν άφήν τά νεκρά εδέξαντο σώματα.

Απόκρισι .

Τών πτωμάτων τά νεκρά σώματα καί οί τούτων τάφοι μυσάττονται διά τήν έπομένην αύτοί βαρεϊαν δυσωδίαν καί ού διά τήν νέκρωσιν. Είγάρ άπλώ διά τήν νέκρωσιν έμυσάττοντο τών νεκρών τά σώματα, ούκ άρα έχρήν τοί τών ζώων νεκρών σωμάτων μέρεσι κεχρήσθαι προ τήν τών ζώντων χρειαν, ώ τοί δέρμασι καί τοί κέρασι καί θριξί καί χολαί καί τοί στέασι καί ταί σαρξίν, άτινα ούδεί λόγο δύναται ύπεξελείν τή προσούση αύτοί νεκρώσεω . Ει δέ νεκρά μέν καί ταύτα, ού μυσαττόμενα δέ διά τήν έξ αύτών χρείαν, πώ ούκ έστι τών άτοπωτάτων τό καθαρά μέν ήγείσθαι ταύτα διά τήν έξ αύτών χρείαν, μυσάττεσθαι δέ τών άγιων μαρτύρων τά σώματα καί τού τάφου ύπό Ελλήνων, φυλακτικά όντα άπό τή τών δαιμόνων επιβουλή καί ιαματικά νοσημάτων τών κατά τήν ιατρικήν τέχνην άνιάτων; Παρείκαζε δέ ό κύριο τήν τών Φαρισαίων έσχηματισμένην εύλάβειαν τάφοι κεκονιαμένοι , ότι ώσπερ τή νοήσει τών ζώντων βδελυκτή έστι τών νεκρών σωμάτων ή δυσωδία καί άκαθαρσία, ούτω καί ή εκείνων άνομία βδελυκτή έστι τή νοήσει τών εύσεβών, τρόπον τινά ούσα αύτών ψυχή νέκρωσι καί δυσωδία καί άκαθαρσία. Ώσπερ γάρ χωρισθείση τή ψυχή τού σώματο νεκρόν τό σώμα καί δυσώδε καί άκάθαρτον, ούτω χωρισθέντο τού φόβου τού θεού τή ψυχή νεκρά ύπάρχειή ψυχή καί δυσώδη

και ακάθαρτο . Κατ' έναντίωσιν δέ έπραξεν ό κύριο   ούδέν ούτε τή παλαιή ούτε τή καινή. Ούκ ήν γάρ ύπό τόν νόμον, δτε τού   έν τή έρωτήσει είρημένου   νεκρού   ήγειρεν. Από γάρ τού βαπτίσματο   ήρξατο ό κύριο   τή   εύαγγελική   πολιτεία , ούση   έξωθεν τή   τού νόμου φυλακή · διό ούκ έμιάνθη άψάμενο   τού νεκρού. Κατά δέ τήν καινήν έκεΐνα μόνα ήν μιαντικά άνθρώπων τά έκ τή   καρδία   έξερχόμενα κακά· τό δέ άπτεσθαι νεκρού ού μιαίνει τόν άνθρωπον.

Έρώτησι   κθ.

Εί πεπλήρωτο ό οίκο , ένθα ό κύριο   ήν όπηνίκα ό παράλυτο   έμελλε θεραπεύεσθαι, καί διά τούτο ήναγκάσθησαν οί βαστάζοντε   αύτόν καταλύσαι τήν οροφήν καί δι' αύτή καθείναι τόν άσθενούντα, πώ   οί έν τφ οϊκφ ήθροισμένοι όχλοι ούκ έπλήγησαν τή   οροφή   λυομένη ;

Απόκρισι .

Αισθανόμενοι οί έν τφ οϊκφ μελλούση   τή   οροφή   άποστεγούσθαι πάντω   ύπεχώρησαν. Ού γάρ ούτω   ήσαν άνόητοι οί τήν οροφήν άποστεγούντε , ώστε μή βοάν τοί   έν τφ οϊκφ ύποχωρεϊν ϊνα μή πλήσσωνται. Ούδέ γάρ όλη   τή   οροφή ήν χρεία άποστεγούσθαι, άλλά τόσον όσον ήρκει ει   τήν ύποχάλασιν τού παραλύτου.

Έρώτησι   λ.

Εί έκάστφ άνθρώπφ άγγελο   παρέπεται φύλαξ, καθώ ή θεία γραφή λέγει, οί δέ άνθρωποι ποτέ μέν αύξησιν, ποτέ δέ μείωσιν, ώ   έπί τού κατακλυσμού καί τών λοιπών συμφορών, διά τά   έαυτών πράξει   ύπέμειναν, οί τή   αύξήσεω καί μειώσεω   όντε   άνεπίδεκτοι ποιαν τότε λειτουργίαν έπλήρουν, έκάστου τών άγγέλων παρά θεού λειτουργίαν έξ άρχή ειληφότο ;

Απόκρισι .

Οί μέν άγγελοι πάντε , άρχοντέ   τε καί άρχόμενοι, λειτουργίαν έκπληρούσι χρειώδη τοί   ούρανοϊ   καί τοί   διά τόν άνθρωπον· οί δέ λειτουργεϊν ειληφότε   τό παρέπεσθαι τοϊ άνθρώποι   φύλακε   άεί μέν αύξονται, μειούνταιδέ ούδέποτε. Ή γάρ παρέπονται τφ συναμφοτέρφ, ψυχή λέγω καί σώματι, ή παρέπονται τή ψυχή μετά τήν έκ τού σώματο   έξοδον τή

ψυχή έω του καιρού τή τού κόσμου άνακτίσεω . Πριν ή δέ ταγώσι παρέπεσθαι τοι άνθρώποι καί φυλάττειν αύτού , έν ται άλλαι ύπέρ άνθρώπων λειτουργίαι λειτουργούσι τοί οίκείοι άρχουσιν.

Έρώτησι λα.

Εί νεύματι θείψ αί νεφέλαι τόν ύετόν τή γή καταπέμπουσι, διά τί τά νεφέλα οί καλούμενοι νεφοδιώκται έπαοιδίαι τισί κατασκευάζονται, ένθα βούλονται, χαλάζα καί άμετρου ύετού άκοντίζειν;

Άπόκρισι .

Τούτο επειδή κατά τά άγια γραφά μαρτυρεί , τού ύετού είναι έκ τών έπαοιδών άπιστον. Καί γάρ αύτό ό ταύτην περί τούτου έρωτήσα τήν έρώτησιν ούκ άφ' ών έθεάσω γινομένων τήν έρώτησιν πεποίηκα , άλλ' άφ' ών ήκουσα .

Έρώτησι λβ.

Εί θνητήν ό θεό τήν ήμετέραν έκτισε φύσιν, πώ λέγει ότιΌ θεό θάνατον ούκ έποίησεν;

Απόκρισι .

Ούκ, εΐ τι θνητόν τή φύσει, τούτο άνάγκη πάντω άποθανείν- καί τούτου ή άπόδειξι τό θνητού όντα τήν φύσιν τόν τε Ένώχ καί τόν Ήλίαν έν άθανασίμ έτι διαμένειν, τού Γή εικαί εί γήν άπελεύση γενομένου άνωτέρω. Αληθέ ούν τό θνητήν τήν φύσιν ήμών πεποιηκέναι τόν θεόν, καί είσελθείν τόν θάνατον εί τόν κόσμον τή τού άνθρώπου παρακοή. Εί μέν γάρ ώσπερ έποίησεν ό θεό θνητήν τήν φύσιν ούτω έποίησε καί τόν θάνατον, ούκ άν διά τή παρακοή ό θάνατο · καί εί ό θεό τήν παρακοήν ούκ έποίησεν, ούδ' άρα τόν θάνατον.

Έρώτησι λγ.

Εί τών άνθρώπων ή φύσι ώ θνητών μέν τό οίκείον έπιγινώσκει πέρα , ό δέ έκάστου χρόνο ού κατά τινά έστιν όρον, όπερ καλούσιν οί έκτο ειμαρμένην, πώ τώ Έζεκίμ προσετέθησαν χρόνοι; Τό γάρ προστεθέν έπί τού προορισθέντο άριθμού δήλον ότι λαμβάνεται. Πόθεν ούν έπί τών τελευτώντων τό τού χρόνου άόριστον δείκνυται;

Απόκρισι .

Ότι δέ ούχ ώρισται τή εκάστου ζωή ό χρόνο , δείκνυται έκ τών γραφικών φωνών ούτω · Εάν, φησίν, έν τφ πεδίψ εύρη άνθρωπο νεάνιδα μεμνηστευμένην και βιασάμενο αύτήν κοιμηθή μετ' αύτή , τόν μέν άνδρα άποκτείνατε, τήν δέ νεάνιδα μή άποκτείνητε. Όν γάρ τρόπον έπάταξεν άνθρωπο έπί τόν πλησίον αύτού, καί πατάσσων αύτόν ούχί παρήν ό βοηθών, ούτω εγένετο τό πράγμα τούτο. Και έβόησεν ή νεάνι , καί ό βοηθών αύτή ούκ ήν. Ούκ άν δέ παρείκασεν ή θεία γραφή τήν βεβιασμένην Κοίμησιν τή βεβιασμένη άναιρέσει, εί ήν ό θάνατο ώρισμένο · τό γάρ παρά θεού ώρισμένον άβίαστόν τε καί άπαράβατον. Αλλ' εί τούτο, δήλον ότι ού τή προωρισμένη ζωή τού Έζεκίου προσετέθησαν χρόνοι ζωή , άλλά τοι άορίστω προλαβούσιν έτεσιν αύτού, ών τό τέλο έγίνετο διά τού θανατικού πάθου , μή τού θεού έκ τού πάθου ίασαμένου αύτόν καί ει τό ζήν αύτόν άποκαταστήσαντο .

Έρώτησι λδ.

Εί, καθώ τινέ φασιν, ό κατακλυσμό έν παντί τόπψ τή γή ού γέγονεν, άλλ' έν φ οί τότε άνθρωποι φκουν, πώ άληθέ ότι ύψώθη τό ύδωρ έπάνω πάντων τών ύψηλών όρέων δεκατέσσαρα πήχε ι ;

Απόκρισι .

Ού δοκεΐ άληθέ είναι τό μή έν παντί τφ κόσμψ τόν κατακλυσμόν γεγονέναι, εί μή τι άρα κοιλότεροι ήσαν οί τόποι, ένθα ό κατακλυσμό έγένετο, τών λοιπών τόπων τή γή .

Έρώτησι λε.

Εί τών άλογων άπάντων δημιουργό έστιν ό θεό , διά τί τό διχηλούν οπλήν καί μηρυκισμόν έχον καθαρόν είναι άπεφήνατο; Καί πάλιν διά τί τό μηρυκισμόν μέν έχον, οίον κάμηλο , οπλήν δέ μή διχηλούν, έν τοί κακοί τέτακται, καί τό διχηλούν μέν τήν οπλήν, μηρυκισμόν δέ μή έχον, οίον χοίρο , έν τοί μή καθαροί λελόγισται; Καί έν τοί ίχθύσι δέ τά άλεπίδωτα; Καί τά πετεινά διά τί διήρηνται, καίτοι τινών καθαρών, είγε συγχωρούνται, ταύτά τοί άκαθάρτοι έσθιόντων καί πραττόντων;

Απόκρισι .

Φύσει μέν καθαρά ύπάρχει πάντα τά ζώα καί καλά ύπό τού θεού έξ άρχή γεγονότα κατά τό είρημένον· Καί είδεν ό θεό πάντα όσα έποίησε, καί Ιδού καλά λίαν· καί τή θεία τετυχηκότα εύλογία λεγούση · Αύξάνεσθε καί πληθύνεσθε. Αλλ' επειδή έβούλετο ό θεό ώσπερ έν πάσιτοι έσθιομένοι ύπό τόν ζυγόν τή τού νόμου δουλεία ποιήσασθαι τού Ιουδαίου , διά τούτο τών ζώων καί πετεινών καί ιχθύων τινά μέν ώνόμασε καθαρά, ών καί τήν σφαγήν καί τήν βρώσιν τοί Ίουδαίοι έπέτρεψε, τινά δέ άκάθαρτα ώνόμασεν, ών τήν βρώσιν αύτού άπείργε. Καθαρά ούν ταύτα καί άκάθαρτα λέγονται· καθαρά μέν διά τήν φύσιν, άκάθαρτα δέ διά τόν νόμον. Άλλω δέ πάλιν καθαρά καί άκάθαρτα λέγονται διά ταύτην τήν αιτίαν· επειδή έν τή Αιγυπτω τότε πάντα τά ζώα πλήν τού χοίρου έθεοποιούντο, διά τούτο τών ζώων τά μέν καθαρά, τά δέ άκάθαρτα ώνόμασε· καί τά μέν καθαρά έπέτρεψεν αύτοί θύειν, τά δέ μή έσθίειν ώ άκάθαρτα, δι' έκατέρου δεικνύων αύτά άνάξια όντα τή τού θεού προσηγορία τε καί τιμή , καί διά τού θύεσθαι καί έσθίεσθαι, καί πάλιν διά τού καλείσθαι αύτά άκάθαρτα.

Έρώτησι λ(ζ.

Ει τό θειον τροπή άνεπίδεκτον, διά τί περί τή χρίσεω τού Σαούλ λέγει μεταμελείσθαι καί περί τή καταστροφή τή Νινεύϊ ότι μετενόησεν;

Απόκρισι .

Ό δεσπότη θεό καί κατά τό ύπάρχειν καί κατά τό πράττε tv τά πρεπούσα αύτφ πράξει άτρεπτό έστι. Προνοών δέ τών τρεπομένων προ τό λυσιτελέ τοί ύπ' αύτού προνοουμένοι τρέπει τά πράγματα· διό καί προ τό συγγινώσκειν καί προ τό μή συγγινώσκειν άτρέπτω έχει. Συγγινώσκειγάρ άτρέπτω τοί διορθούσι τά έαυτών πταίσματα, τοί δέ άδιορθώτω έχουσι προ τά κακά άτρέπτω ού συγγινώσκει. Τό ούν Μεταμεμέλημαι τό άτρεπτον αύτού έμφαίνει τό κατά τό μή συγγινώσκειν, τό δέ Μετενόησεν ό κύριο τό άτρεπτον αύτού δηλοί τό κατά τό συγγινώσκειν. Ατρεπτό γάρ έστιν ό θεό , καί άεί έν τοί αύτφ πρέπουσι ποιείν διαμένει· τροπήν δ' ει τό ποιείν τά μή πρέποντα αύτφ ού δέ-

χεται ποτέ.

Έρώτησι Λζ.

Εί τό Ίωάννου βάπτισμα μή κατά νόμον ήν, ώσπερ ούν ούτοι ήν, πώ ούκ ήν παρά τόν νόμον, καί πώ ύπό τών έννόμων έδέχθη; Πώ δέ ού παράνομοι οί ύπό τόν νόμον όντε καί τό παρά τόν νόμον δεξάμενοι βάπτισμα; Εί δέ ύπό τόν νόμον έτύγχανε τό τή χάριτο βάπτισμα, μήτε κατά νόμον μήτε ύπέρ νόμον μήτε παρά νόμον λεγόμενον, κατά τί γινόμενον εύρεθήσεται;

Απόκρισι .

Τό βάπτισμα Ίωάννου προοίμιον ήν τού εύαγγελίου τή χάριτο · διό καί ύπέρ τόν νόμον ούκ ήν. Ούδέ γάρ ένεδέχετο τού κατά τόν νόμον άμαρτήσαντα έν τούτῳ διά μετάνοια τε καί πίστεω τού Χριστού δέξασθαι τήν συγχώρησιν.

Έρώτησι Λη.

Εί πιστώσασθαι τού μαθητά ό Ιωάννη περί τού Χριστού, ότι αύτό έστιν, έβούλετο, ότε άπέστειλεν αύτού προ αύτόν (τούτο γάρ τινε είρήκασι), διά τί μή κατά άπόφασιν είπεν αύτοί , άλλά πεύσιν δι' αύτών τώ Χριστῳ προσήγαγεν; Εί δέ αύτό διά τό τή ειρκτή εαυτόν έμβεβλήσθαι έκ τών νοουμένων ποικίλω ει τήν περί αύτού άμφιβολίαν κατέστη (καί γάρ τούτο ειρήκασιν έτεροι), διά τί ώ μηδέπω αύτόν έλθόντα έγνωκώ έρωτά; Τό γάρ Σύ εί ό έρχόμενο ή έτερον προσδοκώμεν; ώ μηδέπω μέν τόν Χριστόν παραγενόμενον, έρχεσθαι δέ αύτόν προσδοκώμενον τήν ύπόνοιαν δίδωσι. Πεπεισμένο γάρ τούτο ούκ άν έπηρώτησε· Σύ εί ό Χριστό ή έτερό τι παρ' εκείνον;

Απόκρισι .

Επειδή διάφοροι φήμαι περί ών έποιήσατο θαυμάτων ό Ιησού διέτρεχον, τών μέν λεγόντων· Ήλία έστιν ό ταύτα ποιών, τών δέ· Ιερεμια , τών δέ· *Άλλο* τι τών προφητών, ταύτα τά φήμα άκούων ό Ιωάννη έν τή ειρκτή πέμπει τού μαθητά αύτού μαθείν, εί ό τά σημεία ποιών αύτό έστιν ό ύπ' αύτού μαρτυρηθει , ή έτερό τι ό παρά τών *πολλών* θρυλλούμενο . Γνού δέ ό Ιησού τού Ίωάννου τόν σκοπόν έπί τή παρουσια τών μαθητών Ίωάννου έποίησε *πολλά*

θαύματα, πείθων αύτού καί τόν Ίωάννην δι' αύτών, ώ αύτό εϊη ό πεποιηκώ καί τά έπ' όνόματι ετέρων φημιζόμενα θαύματα, ό ύπ' αύτού μαρτυρηθεί .

Έρώτησι Λθ.

Εί πάντα έλκειν προ εαυτόν ό δεσπότη Χριστό μετά τήν οικείαν ύψωσιν έπηγγείλατο, πώ ού πάντε τή εί αύτόν πίστει προσέδραμον; Πώ δέ αύτό έπαγγειλάμενο προ αύτόν έλκειν ούκ έναντιούται τώ Ούδεί έρχεται πρό με, έάν μή ό πατήρ μου έλκύση αύτόν;

Απόκρισι .

Από τού οικείου τέλου πά Λόγο κρίνεται. Τέλο δέ, τό πάντα έλκειν πρό εαυτόν, όταν καταργήση πάσαν άρχήν καί έξουσίαν καί δύναμιν. Ού χρή ούν πρό τού τέλου τά τού τέλου άπαιτειν. Έλκει δέ ό πατήρ πρό τόν υιόν τφ διδόναι καί τώ υίφ έξουσίαν καί δύναμιν τού δύνασθαι πάντα έλκειν πρό εαυτόν. Ούκ άλλοτε ούν έλκει ό πατήρ πρό τόν υιόν καί άλλοτε ό υιό πρό εαυτόν· διό ούδέν έναντίον έν τοί λόγοι .

Έρώτησι μ.

Εί έν τοί δαιμονώσιν οί δαίμονε διηνεκώ ένοικούσι, πώ ετέροι κατασκευάζουσι βλάβα ; Εί δέ τούτο ποιούσι τών πασχόντων πρό βραχύ χωριζόμενοι, πώ , ότε άοράτω δυνάμει άπ' αύτών διωχθώσιν, ούκέτι έν αύτοί ϊχνη τή οικεία παρουσία δεικνύουσιν;

Απόκρισι .

Αδύνατον τόν τοί δαίμοσι [κάτοχον] ποιήσαι τι [άπόντο τού δαίμονο · όσα γάρ] ποιεί τή παρουσία παρόντο τού [δαίμονο ποιεί, ού άποχωρήσαντο] ούδέ τά ϊχνη αύτού πάρεστιν· ή γάρ άπελαύνουσα αύτόν άόρατο δύναμι φόβον αύτφ έντίθησι τού μηκέτι πλησιάζειν τφ τεθεραπευμένω.

Έρώτησι μα.

Εί μόνου θεού έστι ζωήν καί ισχύν διδόναι τοί σώμασι, πώ τούτο ποιούσιν οί δαίμονε , ένισχύοντε τών δαιμονώντων τά σώματα, ώστε τά δεσμά καί τά άλύσει συντρίβειν; Έδεσμείτο γάρ άλύσεσι καί πέδαι , καί διαρρήσσων τά δεσμά ήλαύνετο ύπό τού δαίμονο εί τήν έρημον.

Απόκρισι .

Ού τφ σώματι παρέσχεν ό δαίμων τήν δύναμιν πρό τό δύνασθαι συντρίβειν καί διαρρήσσειν τά δεσμά καί τά άλύσει , άλλά αύτό ό δαίμων συνέτριβε καί διέρρηξε τά δεσμά και τά άλύσει , εί καί ή θεία γραφή τφ δαιμονιώντι προσήψε τού δαίμονο τά έργα.

Έρώτησι μβ.

Εί τών μερών τή κτίσεω οί δαίμονε ούκ έξουσιάζουσι, διά τί παρακουσθέντων τών χρησμών τοϊ ΈλΛησι τιμωρία έπήγαγον, καί θεραπευθέντων τών ειδώλων ταύτα άνέσχον καί άγαθά αύτοί άντί τούτων παρέσχον; Πόθεν ούν αύτοί δυνατόν εί τήν έκατέρου έννοιαν;

Απόκρισι .

Έθο ήν τοϊ δαίμοσι πρό πλάνην άνθρώπων προστιθέναι έαυτοί ώσπερ τού θεού τό όνομα ούτω καί τήν ισχύν. Ότι δέ ούκ έστι τοϊ δαίμοσιν ισχύ άμυντική τών άνηκόων καί εύεργετική τών ύπηκόων, δείκνυται έκ τή καταλύσεω ή ύπέμεινεν ό έλληνισμό ύπό τού χριστιανισμού. Φανερώ γάρ ώφθη ό έλληνισμό ούχ έτέρμ δυνάμει κατά τού χριστιανισμού χρησάμενο πλήν τή διά χειρό άνθρώπων καί ξιφών· εί γάρ εύπόρειό ελληνισμό θεία δυνάμεω ύπερμαχούση αύτού καταλυομένου, ούκ άν τή άνθρωπίνη δυνάμει έχρήσατο σώζειν εαυτόν, μάτην προσδοκήσα θεού αύτού, έκ τή καταλύσεω · όπερ έστι μέγιστο έλεγχο τή τών δαιμόνων άσθενεία καί τού μηδέποτε αύτού δυνηθήναι θεία έργα έκτελεϊν, τιμωρητικά τών άνηκόων καί εύεργετικά τών ύπηκόων. Έτι δέ εί πάσα θεραπεία έστι ζώντων τε καί αισθανόμενων, πώ ούκ έστι προδήλω ψευδέ τό Θεραπευθέντων δέ τών ειδώλων άνέσχον τά τιμωρία , τών μήτε ζώντων μήτε αίσθανομένων, άλλ' ώσπερ πρό τά θεραπεία ούτω καί πρό τήν παρακοήν τών χρησμών άναισθήτω έχόντων;

Έρώτησι μγ.

Εί έν τφ καιρφ τού κατακλυσμού λέγει ότι δύο δύο καί έπτά έπτά έν τή κιβωτφ είσηνέχθησαν άλογίστω , ού τέσσαρα καί δεκατέσσαρα έκ τών άκαθάρτων καί καθαρών, καί τινε τέσσαρα είρήκασι, τινέ δέ ότι δύο άκάθαρτα μόνον, ότιούν

έκ τών δύο άληθέστερον;
Απόκρισι .
Αληθέστερον ε'ίπεν ό είπών τέσσαρα καί δεκατέσσαρα του είπόντο δύο καί επτά· τά γάρ δύο δύο ε'ίπεν άντί τού δύο άρρενα καί δύο θήλεα, καί επτά επτά άντί τού επτά άρρενα καί επτά θήλεα. Ακάθαρτα δέ τά δύο δύο.
Έρώτησι μδ.
Έπειδή τήν τών πολυομμάτων ζώων Ήσα'ία καί Ιεζεκιήλ έθεάσαντο οπτασίαν, άρα άμφοτέροι έν τι άπεκαλύπτετο ή θατέρῳ έδείκνυτο θάτερον; Τί δέ καί έδείκνυτο δεικνύμενον;
Απόκρισι .
Διά μέν τή κατά τόν προφήτην Ήσαΐαν οπτασία τό κατά τόν Χριστόν έδήλου μυστήριον, καθήμενον έπί θρόνου δόξη καί τή βρώσει τή άγια αύτού σαρκό καθαρισμόν ποιούντα άμαρτία άσεβών άνθρώπων, τών έν πάση τή γή δοξαζόντων τήν άγίαν καί όμότιμον τριάδα έπί τῳ μεγέθει τών θείων δωρεών, ή τῳ όνόματι βαπτισθέντε έδικαιώθησαν λαβόντε τή τών ούρανίων καί αιωνίων άγαθών μετουσία τήν έλπίδα. Όν γάρ έθεάσατο ό προφήτη άνθρακα τοί άκαθάρτοι αύτού χείλεσι προσαγόμενον εί κάθαρσιν άνομιών τε καί άμαρτιών, μήνυμα είχε τή δεσποτική σαρκό καθαριζούση τό συνειδό τών έσθιόντων αύτήν άπό πάση άσεβεία .
Διά δέ τή κατά τόν προφήτην Ίεζεκιήλ οπτασία τά μέλλοντα έδήλου συμβήσεσθαι τῳ Ναβουχοδονόσορ, βασιλεί Βαβυλώνο , ψυχαγωγίαν όντα τών έν τή αιχμαλωσία έν Βαβυλώνι όντων Ίσραηλιτών. Έθεάσατο δέ ό προφήτη τετραπρόσωπα ζώα, ομοιώματα έχοντα άνθρώπου τε καί λέοντο , μόσχου τε καί άετού· λέγει δέ καί ό προφήτη Δανιήλ περί τού Ναβουχοδονόσορ, ότι ηύξήνθησαν οί όνυχε αύτού ώ άετού καί αί τρίχε αύτού ώ λέοντο , καί χόρτον έψώμισαν αύτόν ώ τόν μόσχον, καίκαρδία άνθρώπου έδόθη αύτῳ. Έκ ταύτη δέ τή οπτασία ψυχαγωγίαν τινά έντίθησι τοί Ίσραηλίται , τού προ τήν κραταιάν τε καί ίσχυράν σφόδρα τών Βαβυλωνίων δυναστείαν άποβλεψαμένου καί έν απογνωσει καθεστώτα τού μή δύνασθαι έτι έκ τή τοιαύτη αιχμαλωσία τυχείν έλευθερία ·

ϊνα ούν άπό ταύτη τή άπογνώσεω μεταστήση τού Ισμαη-λίτα ό θεό καί παρασκευάση αύτού προ τήν αύτού δυνα-στείαν άποβλέπειν, δείκνυσι τφ προφήτη ήμερου τε καί άνη-μέρου ζώου τήν σύζευξιν καί βαρυσώμου καί πετεινού τήν σύμ-πηξιν· ήμερον μέν γάρ ζώον ό άνθρωπο , άνήμερον δέ ό λέων, καί βαρύσωμον μέν ζώον ό μόσχο , πετεινόν δέ καίκούφον ζώον ό άετό . Έν έκείνοι μέν ούν δηλοί τήν τή βασιλεία έξ άνημέρου ει ήμερότητα μετάστασιν, έν τούτοι δέ τή βαρύτητο τή δουλεία ει τήν έλευθερίαν μεταβολήν· ύπό-ζυγο γάρ ό μόσχο , ζυγού δέ ελεύθερο ό άετό . Δείκνυσι δέ τφ προφήτη καί τροχόν έν τφ τροχφ, μηνύων δι' αύτών τήν τών Ιουδαίων άπαγωγήν ει αιχμαλωσίαν καί άπαγωγήν ει τά ίδια.

Έρώτησι με.

Διά τί έπί τού Ιεζεκιήλ κατακέχρηται ό θείο ορισμό τφ τού υιού τού άνθρώπου προσρήματι, όπερ έπί τών άλλων προφητών ούκ έποίησε; Καί ει τήν παγκόσμιον άνάστασιν έπί τών ξηρών όστέων ό αύτό προφήτη τεθέαται, καί ει τφ όντι άνέστησαν τά όστέα άνθρωποι γενόμενοι τέλειοι, καθώ ή τού αύτού προφήτου διδάσκει βίβλο ;

Απόκρισι .

Επειδή έμελλε διά τού προφήτου Ιεζεκιήλ κατ' οπτασίαν προγράφεσθαι τών νεκρών ή άνάστασι , μέλλουσα γίνεσθαι έπί πραγμάτων διά τού υιού τού άνθρώπου κατά τό είρημέ-νον· Έρχεται ή μέρα καί νύν έστιν, δτε πάντε οί έν τοί μνημείοι άκούσονται τή φωνή τού υιού τού άνθρώπου, καί οί άκούσαντε ζήσονται· διά τούτο καλείται τφ τού υιού τού άνθρώπου όνόματι. Καθάπερ Ιησού , ό τού Ναυή, μέλλων κατ' αύθεντίαν ήλίφ καί σελήνη προστάσσειν τήν στάσιν, λαμβάνει τού Ιησού τό ύπό τή κτίσεω τή ύπακοή τού προστάγματο τιμώμενον, ούτω καί ό Ιεζεκιήλ λαμβάνει τού υιού τού άνθρώπου τό όνομα καί διά τή οπτασία έγείρει τού νεκρού τή δυνάμει τού προσρήματο . Ήν δέ έπί τού Ιεζεκιήλ τά πάντα οπτασία, καί τά όστέα καί ή τούτων άνάστασι . Δείκνυσι δέ τφ προφήτη ταύτην τήν οπτασίαν ό θεό , προη-γουμένω μέν μηνύων δι' αύτή τήν έσομένην διά Χριστού

πάντων κοσμικήν άνάστασιν τήν έκ νεκρών, έπειτα δέ διά τήν ψυχαγωγίαν τών Ισραηλιτών τών άπογνόντων εαυτού τφ δεδουλώσθαι ότι έλεύθεροι έσονται τή τών Βαβυλωνίων βασιλεία . Καθάπερ γάρ τά νεκρά σώματα έν τοί μνημείοι κείμενα, έλπίδα ούκ έχοντα έγέρσεω , ούτω εαυτού έλογίσαντο είναι έν Βαβυλώνι, χωρί πάση έλπίδο τή έπανόδου. Δήλοι δέ τούτο ό αύτό προφήτη έν οί λέγει· Καί έλάλησε κύριο πρό με λέγων· Υιέ άνθρώπου, τά όστά ταύτα πά οίκο Ισραήλ έστιν. Αύτοί λέγουσι· Ξηρά γέγονε τά όστά ήμών, άπώλετο ή έλπί ήμών, καί τά εξή .

Έρώτησι μ(ζ.

Εί καλά τά τού βίου πάντα, διά τί οί τούτων άπεχόμενοι έν γραφαΐ έπαινούνται, καί οί άντεχόμενοι αύτών διαβάλλονται; Εί δέ φαύλα τυγχάνει, διά τί τά φαύλα τή ήμετέρμ ζωή συμπαρέζευκται, καί ταύτα άγαθού τού δημιουργού τυγχάνοντα ;

Απόκρισι .

Ούχ άπλώ έπαινετόν τό άπέχεσθαι τών τού βίου καλών, ούτε άπλώ ψεκτόν τό άντέχεσθαι αύτών, άλλ' έκάτερον πρέποντι λόγω γιγνόμενον, καί τό άπέχεσθαι καί τό άντέχεσθαι αύτών, έστιν έπαινετόν· έναντίω δέ γιγνόμενον, άμφότερά έστι ψεκτά. Ότι δέ ούδέν φαύλον κατ' ούσίαν συμπαρέζευκται τή ήμετέρμ ζωή, δηλοί ή θεία γραφή τών δημιουργημάτων έπαινούσα τήν γένεσιν, λέγουσα· Καί είδεν ό θεό πάντα όσα έποίησε, καί ιδού καλά λίαν. Παρατρεψάντων δέ ήμών έκουσίω τά καλά, φαύλα ύφίσταται. Ούκ έστι γάρ φαύλον έν τφ ύγιεί, τών έν αύτφ καλών άνατρέπτων μενόντων· ώστε μηδέν είναι φαύλον παρά τήν παρατροπήν τού καλού. Ούδέν ούν συμπαρέζευκται φαύλον τή ήμετέρμ ζωή· τά γάρ φαύλα χρήσει αλόγα) είσί φαύλα καί ού φύσει, προαιρετόν δέ τό κεχρήσθαιή καλώ ή φαύλω .

Έρώτησι μζ.

Εί τοι στοιχείοι ού πρόσεστιν αϊσθησι , διά τί Μωϋσή μέν ούρανόν καίγήν τφ λαφ διαμαρτύρεται, Ήσάία δέ κατηφορών τού αύτού λαού τούτοι άκούειν έγκελεύεται;

Απόκρισι .

Τά Λεγάμενα προ τόν ούρανόν καί τήν γήν προ τού έν αύτοί λέγεται λογικού , ώ τά Λεγάμενα πρά τήν πόΛιν πρά τού ποΛίτα Λέγεται, ώ τά Ιερουσαλήμ Ιερουσαλήμ ή άποκτείνουσα τού προφήτα καί Λιθοβολούσα τού άπεσταλμένου πρά αύτήν. Ού γάρ ή πόλι άπέκτεινε και έλιθοβόλησεν άλλά οί πολίται.

Έρώτησι μη.

Διά τί ό κύριο έλεγε πρά τήν Μαρίαν μετά τήν έγερσιν· Μή μου απτού· ούπω γάρ άναβέβηκα πρά τάν πατέρα μου; Εί μέν ούν πρά τή άναλήψεω ούδενί έξήν αύτού άπτεσθαι, πώ μετά μικρόν τοί μαθηταί καί τώ ©ωμή ποιεϊν έπέτρεπε τούτο; Εί δέ έξήν, πώ ό έμελλε μετά μικρόν τοί πολλοί έπιτρέπειν άπηγόρευσε τή Μαρφι πρά μικρού;

Απόκρισι .

Τό Μή μου απτού εΐρηται προ τήν Μαρίαν ύπό τού σωτήρο κατά τήν έννοιαν τού Μή μοι άκολούθει, ώστε διά παντό συνείναί μοι κατά τήν προ τού σταυρού μου διαγωγήν. Έβούλετο γάρ κατά μικρόν άπεθίζειν τού μαθητά τή τού σώματο αύτού θέα τε καί παρουσία · διό ούτε διά παντό ώράτο τοί μαθηταί έν ταί ήμέραι έν αί διέτριβεν έπί τή γή μετά τήν άνάστασιν, ούτε πάντη αθέατον αύτοί εαυτόν κατέστησεν, άλλ' έκ διαλείμματο άμφότερα έποιειτο, καί τό όράσθαι αύτοί καί τό μή όράσθαι.

Έρώτησι μθ.

Τί ή άπόδειξι τού μόνα δύο θηρία τε καί κτήνη, άρσεν καί θήλυ, έν τή κοσμοποιία παρήχθαι, έπειδή τούτο τινε τών εύσεβών είρήκασι προ σύστασιν του μή έξ άλογων δορά τού δερμάτινου χιτώνα τοί πρώτοι άνθρώποι ύπό τού θεού δίδοσθαι;

Απόκρισι .

Εί έν έκάστω γένει έστί τινα γεναρχή, καί τά μέν γεναρχή έστιν έργα θεού, τά δέ ύπό τά γεναρχή είσιν έργα φύσεω διά σπορά καί γενέσεω ύφεστώτα, δήλον ότι έκάστου γένου πλήν τή μιά ζυγή άρρενοθήλεο ούκ έποίησεν ό θεό . Χιτώνα δέ δερμάτινου έποίησεν ό θεό ούκ άνθρωπίνω άλλά δημιουργικώ · ού γάρ ζώα σφάξα καί τούτων τά δέρματα συρ-

ράψα χιτῶνα ἐποίησεν, ἀλλ' αὐτοῦ τοὐ χιτῶνα ¿δημιούρ-
γησε τοὐ δερμάτινου . ΑΛΛ' ἰσω ἐρεῖ τι ὀτι Εἰ ἐδημιούρ-
γησεν ὁ θεό τοὐ δερμάτινου χιτῶνα μετά τά επτά ἡμέρα
τή δημιουργία , πώ Λέγει ἡ θεία γραφή ὀτι Κατέπαυσεν
ὁ θεό ἐν τή ἡμέρμ τή ἐβδομη ἀπό πάντων τών ἐργων ὡν ἡρ-
ξατο ποιεῖν; Κατέπαυσε τὴν ποίησιν, τουτέστι τοὐ ποιεῖν τά
μὴ ὀντα- τά δέ δέρματα, ἀ νὐν ποιεῖ, οὐ νὐν ἀρχεται ποιεῖν,
ἀλλ' ἐν τή ποιήσει τών ζώων καὶ τά δέρματα αὐτών ἐγίνοντο
πάλαι. Κατά ταὐτα δέ καὶ τό Ἐπλασεν ἐτι κὐριο ὁ θεό
ἀπό τή γή πάντα τά κτήνη καὶ τά θηρία τή γή , καὶ ἡγαγεν
αὐτά πρό τόν Αδάμ, καὶ τά εξή · τό γάρ ἐτι τὴν δευτέραν
σημαίνει τούτων γένεσιν.

Ἐρώτησι ν.

Επειδή πάλαι μέν οἱ παῖδε , νὐν δέ ἡμεῖ ὑμνοὐντε τή
ὡσαννά φωνή καὶ τή τοὐ ἀΛΛηλοὐϊα κεχρήμεθα, τἰ ἐστιν ἡ
τούτων ἑρμηνεία;

Απόκρισι .

Ερμηνεία ἐστὶ τοὐ μέν ἀΛΛηλοὐϊα τό ὑμνήσατε μετά μέ-
λου τό ον, τοὐ δέ ὡσαννά μεγαλωσύνη ὑπερκειμένη.

Ἐρώτησι να.

Εἰ ἀτρεπτον τό θειον, πώ βλασφημούμενον καὶ ευφη-
μούμενον τά ἀμοιβά ἀμφοτέροι τή ἑκατέρων πράξεω
ποΛΛάκι ἀξία ἀπέδωκεν;

Απόκρισι .

Μένων ὁ θεό ἐν τή οἰκεἰμ αισθήσει τε καὶ δικαιοσύνη
ἀτρέπτω ἑκάστφ τά κατ' ἀξίαν ἀποδίδωσιν· οὐ μὴν κατά
παρατροπὴν τοὐτο ποιεῖ εὐρών, ἀλλ' ἀεί ἐσχηκώ ἐχει τό ἐν
τούτοι ἀτρεπτον καὶ ἐχων ἐν ἰση τάξει ἐχει περί τε βλασφή-
μου καὶ τοὐ ὑπό ἀναισθησία κατεχομένου ἡ ἀδικία , ἀπερ
ἐστὶ τά ἀΛΛότρια.

Ἐρώτησι νβ.

Εἰ εὐσεβεῖ ζήλψ κινούμενο ὁ ΣαοὐΛ τά ἐγγαστριμύ-
θου ἀνεῖλε, διά τἰ συνηλάθη ὡστε παρά ἐγγαστριμύθου ζη-
τήσαι πρόρρησιν; Καὶ εἰ τω ὀντι ἐκείνη τόν Σαμουήλ ἀνήγαγεν,
ἐπειδή τοὐτο φησιν ἡ γραφή; Καὶ ὀτι ἀληθεύει μέν αὐτη, τό
δέ πράγμα ἀσεβέ δήλον.

Απόκρισι .

Ό ζήΛφ θείω ποιων τι ούτο ού θεομαχεί. Υπόνοιαν δέ ό Σαούλ έσχηκώ ει τόν Δαυίδ, ώ ει αύτόν μετέθηκεν ό θεό τήν αύτού βασιλείαν, παντελώ έμηχανάτο άναιρειν τόν Δαυίδ, ίνα ει έργον μή έκβή επ' αύτόν ή θεία ψήφο . Ανειλε δέ τά έγγαστριμύθου , τούτψ προσδοκήσα διαλλάξαι τόν θεόν, ώστε άναστρέψαι τήν άποδοκιμάσασαν αύτόν τή βασιλεία οίκείαν ψήφον, ού τήν άσέβειαν τών έγγαστριμύθων μισών, άλλά τήν βασιλείαν φιλών· καί έπειδή ού προσεδέξατο ό θεό τόν σκοπόν αύτού, διά τούτο αύτόν έγκατέλιπεν έπιδεηθήναι ών ούκ άγαθφ σκοπφ έποιήσατο τήν άναίρεσιν. Τά δέ άλλα πάντα ύπό τή έγγαστριμύθου γεγονότα κατά τήν ενέργειαν τού δαίμονο τού τά όψει φαντάσαντο τών όρώντων τόν ούκ όντα Σαμουήλ. Ή δέ άλήθεια τών -ημάτων γέγονεν έκ τού θεού τού δεδωκότο τώ δαίμονι έν σχήματι τού Σαμουήλ όφθήναι τή έγγαστριμύθψ καί δεϊξαι τού μέλλοντο τήν δήλωσιν. Καί έπειδή τού Σαμουήλ ούκ ήκουσεν ό Σαούλ τού είρηκότο αύτφ τή βασιλεία τήν άφαίρεσιν, άλλά καί μετά τήν θείαν ψήφον άποδοκιμάσασαν αύτόν τή βασιλεία έτι άντεποιείτο τή βασιλεια , διά τούτο άνάξιον αύτόν έκρινεν ό θεό τού διά τών άνακειμένων αύτω προμηνύσαι αύτφ τά έσόμενα, καθάπερ πεποίηκε καί έπί τόν Αχαάβ βασιλέα τού Ισραήλ, τόν άπιστήσαντα τοί τή άληθεία προφήται καί πιστεύσαντα τοί ψευδοπροφήται , δι' ήν αιτίαν έπεμψεν αύτψ πνεύμα ψευδέ , καθώ φησιν ή βίβλο τών Βασιλειών, καί πιστεύσα ό Αχαάβ καί πλανηθεί άπήλθεν ει τήν Τεμμάθ καί ζών ούκ άνέκαμψεν.

Έρώτησι νγ.

Ει άρσεν καί θήλυ ένεκεν τή παιδοποίία έκτίσθη, τή άναστάσεω γινομένη άρα άνίστανται οί άνθρωποι τήν τών παιδοποιών μορίων διαφοράν έχοντε ; Καί εί τούτο, πώ ούκ έστι περιττόν τό μέλη έπάγεσθαι άπρακτα;

Απόκρισι .

Ει καί προ παιδοποίίαν ούκ έστι χρήσιμα τά γεννητικά μόρια μετά τήν άνάστασιν, άλλά προ άνάμνησιν τού διά τών τοιούτων μορίων είληφέναι τού άνθρώπου τήν γένεσίν τε

καί τήν αύξησιν καί τήν διαμονήν έστι χρήσιμα· είσαγόμεθα γάρ δι' αύτών ει έννοιαν τή τηλικαύτη Χριστού σοφία τή ταύτα [κτισάση , καί τή ανθρωπότητα διά] τού θανάτου αύξανομένη , φυλακή [τε] τού γένου ήμών έν άθανασίμ τή διαδοχή τών τικτομένων.

Έρώτησι νδ.

Ει διά τήν παράβασιν τήν μέλλουσαν ταύτην έπάγεσθαι τφ λαφ τιμωρίαν ό Μωϋσή προεφήτευσε, διά τί μετ' ωδή αύτά έλεγε, χαύνωσιν μάλλον ήπερ ώφέλειαν ειδότων τών σμάτων τοί άνθρώποι ένεργάζεσθαι;

Απόκρισι .

Κατά τά έν ταί φδαϊ έμφερόμενα διηγήματα άρμοδίω οί -υθμοί τών μελών έγίνοντο, άγοντε τά ψυχά ει τήν πρέπουσαν τοί δομένοι αϊρεσιν. Ή γάρ γοερώ [τά δεινά τού λαού άμαρτήματα καί τά έπενεχθείσα αύτοί πικρά τιμωρία καταλέγουσιν, ή γανυρώ τά φιλόφρονα τού θεού παρηγοριά καί τήν έναργώ δι' αύτού μετανοούντι τφ λαφ έπιφανεϊσαν άπαλλαγήν μελψδούσιν.

Έρώτησι νε.

Ει ή ιατρική τέχνη συμφέρει λίαν τοί άνθρώποι , πώ διά] τών εναντίων ή τού τοιούτου άγαθού γεγένηται εύρεσι ;

Απόκρισι .

Πολλά μέν εύρηται καί ύπό τών εύσεβών ιαματικά τών σωματικών νοσημάτων, καί ύπό Σολομώνο τού βασιλέω μέν, ούδεί δέ τών έξωθεν τή εύσεβεία είχε τήν κατάληψιν ιατρικήν [τών ψυχών].

Έρώτησι νς.

Ει τά τελευτώντα βρέφη έπαινον ή μέμψιν ούκ έχουσιν *έξ έργων*, τί ή διαφορά έν τή άναστάσει τών ύπό άλλων μέν βαπτισθέντων καί μηδέν πραξάντων, καί τών μή βαπτισθέντων καί ομοίω μηδέν πραξάντων;

Απόκρισι .

Αύτη έστιν ή διαφορά τών βαπτισθέντων προ τά μή βαπτισθέντα, τού τυχεϊν μέν τά βαπτισθέντα τών διά τού βαπτίσματο άγαθών, τά δέ μή βαπτισθέντα μή τυχεϊν· άξιούνται δέ τών διά τού βαπτίσματο άγαθών τή πίστει

τών προσφερόντων αυτά τφ βαπτίσματι.
Έρώτησι νζ.

Εί δύο ήμίν ό Μωϋσή ούρανών έξέθετο τήν γένεσιν, πώ πλειόνων διδάσκει ήμά ή γραφή ϋπαρξιν, ποτέ μέν λέγουσα· Οί ούρανοί τών ούρανών, ποτέ δέ. Ανεφχθησαν αύτφ οί ούρανοί, καί· Θεωρώ τού ούρανού άνεψγμένου , καί· Ήρπάγη έω τρίτου ούρανού· καί ούκ ε'ίπεν· Έω τού τρίτου μέρου τού ούρανού, άλλ! άπολύτω · Έω τρίτου ούρανού; Καί πολλά δέ τούτοι εύρήσει έν τή γραφή παραπλήσια. Πώ ούν ού τάναντία έαυτοι λέγουσι, κατ' άμφότερα δ' όμω άληθεύουσιν;
Απόκρισι .

Ό Μωϋσή μέν ειπεν αύτό ούρανού , άριθμφ δέ ού δέδωκεν ούτε ένα ούτε δύο ούτε πλείονα . Έμελλε δέ ή θεία γραφή τά διαστήματα έν τφ άέρι ύπερκείμενα ούρανού όνομάζειν, ώ Τά πετεινά τού ούρανού, καί Άρτο έξ ούρανού, καί Τά άστρα τού ούρανού. Έκ τή άκολουθία ούν τών κειμένων φωνών νοούμεν ούρανού κατ' ούσίαν μέν δύο, κατά διαστήματα δέ πλείονα · ούτω δέ νοουμένων τών ούρανών, ούδεμία έναντίωσι έν τοί λόγοι ύποληφθησεται.
Έρώτησι νη.

Εί τό προσάπτειν τφ Χριστφ άγνοιάν έστιν άσεβέ , δήλον ότι πάντων έχει τελείαν τήν πρόγνωσιν. Πώ ούν ούκ έστιν αίτιο τή τού Ιούδα προδοσία καί τή τού Πέτρου ένωμότου άρνήσεω , ό ταύτα μέν προγνού , μή κωλύσα δέ; Καί περί τή τού διαβόλου καί τού πρωτοπλάστου άπό τού θεού έκπτώσεω ό αύτό λόγο άρμόσειεν.
Απόκρισι .

Εί έδει τόν Χριστόν δι' ένό τών αύτού μαθητών παραδοθήναι, ίνα ή γραφή πληρωθή, δήλον ότι αίτιό έστιν Χριστό τή έκπληρώσεω τή γραφή καί ού τή προδοσία τού Ιούδα· ταύτη γάρ αύτό ό Ιούδα ήν αίτιο , ήν μέλλουσαν ό θεό προειδώ προείπε διά τή γραφή . Καί ούκ έστιν ή πρόγνωσι αιτία τού μέλλοντο έσεσθαι, άλλά τό μέλλον έσεσθαι αίτιον τή προγνώσεω · ού γάρ τή προγνώσει έπεται τό μέλλον, άλλά τφ μέλλοντιή πρόγνωσι , καί ούδαμώ ό προ-

γινώσκων αίτιό έστι τού μέλλοντο έσεσθαι. Ώστε ούχί ό Χριστό αίτιό έστι τή προδοσία , άλλ' ή προδοσία αιτία τή τού κυρίου προγνώσεω . Καί έπί τού διαβόλου καί τού πρωτοπλάστου ό αύτό λόγο .

Έρώτησι νθ.

Εί έν τή νυκτί ό ήλιο άποκρύπτεται, πώ ού σφαίρα ό ούρανό άποδείκνυται; Ό γάρ άπό φιλοσόφων θείο άνήρ είπε [τόν ήλιον τή ήμετέρμ όψει άποκρύπτεσθαι,] ού σώματι. Ούτο ό ούρανό έπίκειται τή γή· καί ό μέν διά τό κούφον άνωφερή , ή δέ διά τό βαρύ έστι κατωφερή · διό διά τήν άνθολκήν ύπό άλλήλων συνέχονται. Εί δέ τούτο άληθέ , όλου τού ούρανίου κύκλου ει τήν [τού παντό καταύγασιν λειτουργούντο προ τό] ύπάρχειν τού φωστήρα καί φαίνειν άεί, πώ ούν άποκρύπτονται;

Απόκρισι .

Εί όμολογουμένω πολλά έστιν έτερα τά έν τφ αύτφ καί ϊσῳ έπιπέδῳ όντα καί διά τό μήκο τού διαστήματο κεκρυμμένα όντα τή όψεω , οιον τά πλοία τά έν τή θαλάσση ύπό άλλήλων μή όρώμενα, τού πλάτου τή τών ύδάτων έπιφανείμ περιορίζοντα τήν όψιν περαιτέρω μή άποτείνεσθαι τού ορίζοντα , τί θαυμαστόν εί καί έπί τών φωστήρων γίνεται ή έπίκρυψι διά τήν αύτήν αιτίαν; Ήι δέ διά τήν άνθολκήν ούρανού καί γή ϊστασθαι τόν ούρανόν καί τήν γήν, έπί μέν τού πρώτου ούρανού καί τή γή έστι τούτο είκάσαι διά τό άμα γεγενήσθαι αύτά, έπί δέ τού στερεώματο καί τή γή ούκέτι δυνατόν τούτο νοηθήναι· ϊστατο γάρ ή γή προ τού στερεώματο , τήν άπασαν βαστάζουσα ύγράν ούσίαν χωρί άνθολκή τού στερεώματο · ύστερον γάρ τή γή γέγονε τό στερέωμα.

Έρώτησι ξ.

Εί ή διαφορά κατά τά μορφά χρήσιμο ήμίν ύπάρχει ένταύθα διά τά τού σώματο χρεία καί τά έπιτηδεύματα καί τά συναλλάγματα, άνενδεου έν τή άναστάσει άνισταμένου τού σώματο , εί μέν τή αύτή τών μορφών διαφορμ άνιστάμεθα, πώ ούκ άχρηστο αύτη; Εί δέ έν όμοιώματι τφ αύτφ, τί ή τούτου άπόδειξι ; ΈΙώ δέ καί ή τού Λαζάρου καί τού πλουσίου παραβολή τών μορφών ού δείκνυσι τό διάφορον; Πάν-

τω γάρ έκ ταύτη δήλον. Εί δέ λέγοιέν τινε ώ γνώσί τι έδόθη αύτψ πρό τήν τού Λαζάρου καί τού Αβραάμ έπίγνωσιν, πόθεν τούτο παραστήσουσι καί έπί τού κυρίου, ήνίκα σώματα τών άγιων τών κεκοιμημένων άνέστη καί ένεφανίσθησαν πολλοί ; Πάντω τή ίδίμ μορφή τοί γνωρίμοι έκαστο εύεπίγνωστο γέγονεν.

Απόκρισι .

Πολλαί μέν εισιν αί αίτίαι δι' α χρή τού άνισταμένου έν τή οικεία άνίστασθαι μορφή. Πρώτον μέν πρό τήν ένδειξιν τή μεγάλη τε καί θεία γνώσεω τού θεού, τού δύνασθαι έν τοσούτψ άναριθμήτψ πλήθει τών άνισταμένων έκάστω άποσωθήναι τήν οίκείαν μορφήν. Έπειτα δέ ϊνα μή νομισθή δημιουργών καινού άνθρώπου καί μή τού τεθνηκότα άνιστών, διά τούτο έκαστον τών άνισταμένων τήν οίκείαν έχειν μορφήν. Αγνοουμένων γάρ τών μορφών τού τε άδικήσαντο καί τού άδικηθέντο άπόλλυται τή κρίσεω τό δίκαιον. Έτι δέ είλυθεισών τών χρειών, δι' α άναγκαία γέγονε τών μορφών ή διαφορά, περιττή καί άχρηστο εύρίσκεται αύτη, περιττή καί άχρηστό έστι καί τών ονομασιών ή διαφορά. Πώ ούν ό πλούσιο τόν Αβραάμ καί τόν Λάζαρον έξ ονόματο καλεί, έκ τή κατά τήν ονομασίαν διαφορά μή γνωριζόμενων τών προσώπων; Τό δέ κατά τόν Λάζαρον καί τόν πλούσιον διήγημα ούτε παραβολή έστιν ούτε ιστορία· είγε ή μέν παραβολή έστι λόγο ομοιότητα περιέχων τού γεγονότο πράγματο πρό τό έσόμενον, ιστορία δέ λόγο διήγησιν περιέχων τού ήδη γεγονότο πράγματο · ούτε γάρ προ τή άναστάσεω τών έκάστω βεβιωμένων ή άνταπόδοσι γίνεται, ούτε μετά τήν άνάστασιν άληθέ τό Έχουσι Μωϋσέα καί τού προφήτα , άκουσάτωσαν αύτών. Έστι δέ τό περί τού Λαζάρου καί τού πλουσίου διήγημα ύποτύπωσι λόγου διδασκαλίαν έχοντο τού μή δύνασθαι μετά τήν έκ τού σώματο έξοδον τή ψυχή κατά πρόνοιάν τινα ή σπουδήν ώφελεία τίνο τυχείν τού άνθρώπου .

Έρώτησι ξα.

Εί μόνο άθάνατό έστιν ό θεό κατά τόν άπόστολον, πώ άληθέ κατ' αύτόν τό Πάντε μέν ού κοιμηθησόμεθα;

Απόκρισι .

Μόνο έχων τήν άθανασίαν λέγεται ό θεό , ότι ούκ έκ θελήματο άλλου ταύτην έχει, καθάπερ οί λοιποί πάντε άθάνατοι, άλλ' έκ τή οικεία ούσία .

Έρώτησι ξβ.

Εί τή τετάρτη ή μέρα τών φωστήρων ή ποίησι γέγονεν, έξ αύτών δέ τών ή μερών ό άριθμό συνίσταται, πώ αί προ τή παραγωγή τών φωστήρων τρεί ήμέραι άμφίβολον τόν μετά τήν παραγωγήν τών φωστήρων άριθμόν τών ή μερών ού δεικνύουσιν;

Απόκρισι .

Έκ τή παραγωγή τού φωτό ό διαχωρισμό γέγονε φωτό καί σκότου , καί έκ τού διαχωρισμού φωτό καί σκότου ή ή μέρα ύπέστη καί ή νύξ. Προ δέ τή τών φωστήρων ποιήσεω ή κατά τόν όρον τού θεού επικράτεια φωτό έποίει τήν ή μέραν καί ή έπικράτεια τού σκότου τό σκότο ήτοι τήν νύκτα. Γενομένων δέ τών φωστήρων ετάχθησαν έξουσιάζειν, ό μέν τού φωτό καί τή ή μέρα , ή δέ τού σκότου καί τή νυκτό . Ό γάρ δημιουργό τό φώ μετά τή ώρισμένη αύτού έπικρατεία τφ μείζονι τών φωστήρων έκληρώσατο, καί τοιαύτα ή μέρα ά ποιεί νύν τό φώ μετά τού φωστήρο τοιαύτα έποίει καί προ τή ποιήσεω τών φωστήρων, κατά τόν όρον τού θεού τού τήν επικράτειαν αύτού όρίσαντο δωδεκάωρον· έκείνο ό όρο έπείγει τόν ήλιον προ τήν έξ άρχή έμμετρον δωδεκάωρον κίνησιν.

Έρώτησι ξγ.

Επειδή διαφόρω τινέ ήρμήνευσαν καί ασαφώ τό Έν τφ ηλίω έθετο τό σκήνωμα αύτού, τήν σαφήνειαν αύτού δίδαξαν.

Απόκρισι .

Εϊπομεν έν τοί ανωτέρω ότι ούρανού οίδεν ή θεία γραφή καλείν ή τού κατ' ούσίαν, ώ τόν πρώτον ούρανόν καί τό στερέωμα, ή τά κατά τόν άέρα διαστήματα. Τό ούν Έν τφ ήλίω έθετο τό σκήνωμα αύτού, ϊνα εΐπη· Τού ούρανού έθετο σκήνωμα τού ήλιου. Ή γάρ έκ τή τών Εβραίων γλώττη εί τήν τών Σύρων γλώτταν μεταγωγή τή λέξεω ούτω γεγένη-

ται· Έν αύτοί έθετο του ήλίου τό σκήνωμα. ΔηΛοϊ δέ δι' ετέρου ψαΛμού ό προφήτη Δαυίδ αυτό τούτο, καί φησιν· Ό έκτείνων τόν ούρανόν ώσεί δέριν (ή γάρ έκτασι τών δέρεων τήν σκηνήν *αποτελεί)*, τή ποικιΛίμ ούν τών ούσιών καί τή διαφορμ τών χρειών δεικνύων αύτού είναι γενητού · ή γάρ άγένητο φύσι πρό τήν άγένητόν φύσιν κατά φύσιν ούκ έχει διαφοράν, τό δέ καί χρεία ένεκα τοιόνδε ή τοιόνδε άΛΛότριόν έστι τή άγενήτου φύσεω .

Έρώτησι ξδ.

Εί ώσπερ ό Ιωνά έν τή κοιΛίμ τού κήτου τό τριήμερον ούτω καί ό Χριστό έν τή καρδίμ τή γή , πώ ού δοκήσει τού κυρίου ό θάνατο γέγονεν; Ιωνά γάρ μή θανών ένομίσθη τεθνάναι. Εί δέ κατ' άΛήθειαν ό κύριο τού θανάτου έγεύσατο, πώ τό κατά τόν Ιωνάν ύπόδειγμα ού διέψευσται;

Απόκρισι .

Ού θανάτφ τόν θάνατον συμπαρέβαΛεν, άΛΛά τήν τριήμερον έν τώ τάφψ παραμονήν τού σωτήρο τή τριημέρψ έν τώ κήτει παραμονή τού Ιωνά. ΆΛΛω τε εικατά τά όμοια ήν τά κατά τόν Ιωνάν τοΐ κατά τόν σωτήρα, ούκέτι ήδύνατο έκείνα τούτων είναι τύπο ή είκών. Χρή ούν τήν άΛήθειαν *πλέον* τι τού τύπου έχειν, κατά τό είρημένον· ΠΛέον Ιωνά ώδε. Υπόδειγμα δέ άψευδέ νοείται τό κατά τόν Ιωνάν τού κατά τόν σωτήρα τούτον τόν τρόπον, ότι, ώσπερ ό Ιωνά σημεΐον πίστεω είχε τού παρά τού θεού άποσταΛήναι αύτόν κήρυκα τή καταστροφή τών Νινευϊτών τήν τριήμερον έκ τού κήτου άναγωγήν, ούτω καί ό σωτήρ σημεΐον πίστεω είχε τού παρά τού θεού άποσταΛήναι αύτόν κήρυκα τή βασιλεία τών ούρανών τήν τριήμερον έκ τού τάφου άνάστασιν.

Έρώτησι ξε.

Επειδή τινε τήν τού κυρίου παράδοσιν τή τετράδιΛέγουσι γεγονέναι, έκ τή ποσότητο τούτο τών τότε πραχθέντων στοχαζόμενοι, τί ή άπόδειξι τή ήμέρα έν ή ή παράδοσι γέγονεν;

Απόκρισι .

Απόδειξι τού μή τή τετράδι *άλλα* τή πέμπτη παραδεδόσθαι τόν Χριστόν αύτη έστίν. Έν τή νυκτίή παρεδόθη, έν

ταύτη ύπό τών άρχιερέων καί πρεσβυτέρων έκρίθη καί κατε-
κρίθη· τφ πρωί δέ έχομένφ τή νυκτό ταύτη παρέδωκαν αύτόν τω Πιλάτψ- έν ή δέ ήμέρα παρέλαβεν αύτόν ό Πιλάτο , έν ταύτη αύτόν καί έσταύρωσε· παραλαβών δέ αύτόν τώ πρωί τή παρασκευή , τή έκτη ώρα τή αύτή παρασκευή έσταύρωσεν. Ού χρή ούν ταί γραφικώ ώρισμέναι ώραι προστιθέναι κατά στοχασμόν τό άσύστατον. Φησί γάρ Ματθαίο ό εύαγγελιστή ούτω · Πρωία δέ γενομένη συμβούλιον έλαβον πάντε οί άρχιερεΐ καί οί πρεσβύτεροι τού λαού κατά τού Ιησού, όπω θανατώσωσιν αύτόν· καί δήσαντε αύτόν άπήγαγον καί παρέδωκαν αύτόν Ποντίφ Πιλάτφ τφ ήγεμόνι. Ωσαύτω δέ καί Ιωάννη ό εύαγγελιστή φησιν· Άγουσι τόν Ίησοϋν άπό τού Καϊάφα εί τό πραιτώριον· ήν δέ πρωί Καί πάλιν· Ό Πιλάτο ούν άκούσα τούτων τών λόγων ήγαγεν έξω τόν Ίησούν, καί έκάθισεν έπί τού βήματο εί τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, έβραϊστί δέ Γαββαθά· ήν δέ παρασκευή τού πάσχα, ώρα δέ ώσεί έκτη. Εί τοίνυν τή νυκτί μέν παρεδόθη καί έκρίθη ύπό τών άρχιερέων καί κατεκρίθη, τφ πρωί δέ παρεδόθη τφ Πιλάτφ καί τή έκτη ώρμ τή παρασκευή έσταυρώθη, δήλον ότι τή πέμπτη ή παράδοσι γεγένηται.

Έρώτησι ξφ.

Επειδή συνεχώ ό κύριο υιόν τού άνθρώπου καί ούχί τή άνθρώπου εαυτόν ονομάζει, καί διά τούτο πειρώνται οί άπιστοι δεικνύναι ώ έκ γαμική συνάφεια ό δεσποτικό γέγονε τόκο · τό γάρ τού άνθρώπου, φασίν, ού θηλεία έστιν άλλά άρρενο τό όνομα- τίσιν ούν λόγοι χρησάμενοι τήν τοιαύτην λοιδορίαν μάτην λεγομένην έλέγξομεν;

Απόκρισι .

Εί έκ γαμική συνάφεια ό δεσποτικό τόκο έγένετο, ούκ άν ε'ίπεν ή γραφή τό Ώ ένομίζετο υιό τού Ιωσήφ. Τό γάρ Ώ ένομίζετο έπί τών έκ γαμική συνάφεια τικτομένων ·ηθήναι χώραν ούκ έχει. Τό δέ διά μιά άσαφού τε καί έλλιποϋ φωνή πάσα τά φωνά έκείνα τά προδήλω καταγγελλούσα τόν Χριστόν έκ πνεύματο άγιου καί Μαρία τή παρθένου γεγεννημένον άνατρέπειν τών άτοπωτάτων έστί. Προ

άναίρεσιν δέ τή   ματαία   αύτών έπιχειρήσεω   κεχρήμεθα Λόγοι   τοιούτοι . Εί διά τό μή είπεϊν έαυτόν τόν Χριστόν υιόν τή   άνθρώπου ούκ έστι διά τούτο υιό   τή   άνθρώπου δηλονότι, άρα καί διά τό μή είπεϊν έαυτόν υιόν τίνο   άνθρώπου ούκ έστιν υίό   τίνο   άνθρώπου. Εί δέ μή τίνο   άνθρώπου έστιν ό Χριστό   υίό , έξ άνάγκη   ούδέ άνθρώπου έστιν υίό . Έτι δέ εί καθώσπερ υιό   τού ΉΛεί έχρηματίσθη ό Ιωσήφ κατά τόν νόμον χωρί   γαμική   συνάφεια , τού θεού τούτψ τφ τρόπψ βουληθέντο   δούναι τόν Ιωσήφ υιόν τφ Ήλεί, τί άτοπον τό ούτω   δούναι καί υιόν χωρί   γαμική   συνάφεια   τφ Ιωσήφ; Τούτου γάρ ένεκεν προφκονόμησεν ή θεία χάρι   τήν παρθένον μνηστευθήναι άνδρί δύο πατέρα   έσχηκότι, ένα μέν κατά φύσιν έκ γαμική   συνάφεια , έτερον δέ κατά τόν νόμον χωρί   γαμική   συνάφεια , έν τή έκείνου γεννήσει προζωγραφούσα τού Χριστού τήν γέννησιν, τού γεννηθέντο   μέν έκ πνεύματο   άγιου υιού τφ θεφ, γεννηθέντο   δέ έκ τή   γυναικό   τού Ιωσήφ υιού τφ Ιωσήφ. Πνεύμα, φησίν, άγιον έπελεύσεται έπί σε, καί δύναμι   ύψίστου έπισκιάσει σοι· διό καί τό γεννώμενον έκ σού άγιον τφ κυρίω κληθήσεται υιό   θεού. ΑΛΛ' εί τό γεννώμενον έκ τή   γυναικό   τού Ήλεί υίό   έστι τού Ήλεί κατά τόν νόμον τού θεού, πολύ μάλλον έκ τή   γυναικό   τού Ιωσήφ κατά τήν θείαν εύδοκίαν υίό   έστι τού Ιωσήφ χωρί   γαμική   συνάφεια .

Έρώτησι   ξζ.

Επειδή ό Ήσαΐα   ει   τόν δεσπότην Χριστόν προφητεύων φησί· Τήν γενεάν αύτού τί   διηγήσεται; έπί δυσδιηγήτου άρα ή άδιηγήτου τή   γενεά , καί έπί τή   θεότητο   ή τή   σαρκό   ταύτην έκληπτέον τήν Λέξιν;

Απόκρισι .

Ή μέν κατά σάρκα γέννησι   τού Χριστού γενεαλογεϊται, καί ό τρόπο   ταύτη   έν γραφική διηγήσει καταγγέλλεται- έκ πνεύματο   γάρ άγιου καί τή   παρθένου Μαρία · ή δέ κατά τήν θεότητα αύτού γέννησί   έστιν άγενεαλόγητο , διό καί άδιήγητο . Εμφαίνει ούν ή προφητική ·ήσι   τό άδιήγητον, ού τό δυσδιήγητον τή   γεννήσεω .

Έρώτησι   ξη.

Εί μή τό αίμα τού άνθρώπου έστιν ή ψυχή διά τό έκ-

χυθέντο εκείνου τό ζώον άπόΛΛυσθαι, διά ποιων Λόγων καί ύποδειγμάτων δείκνυται ότι έστί ψυχή έν τφ σώματι έτερόν τι κτίσει καί άόρατον;

Απόκρισι .

Έχοντε τά φωνά τού δημιουργού τή κτίσεω τά δια- στεΛΛούσα ψυχήν σώματο , άξιοπιστότερα τούτων ύποδείγ- ματα ει παράστασιν τή τού ζητουμένου άΛηθεία ούκ όφεί- Λουσιν άπαιτείν. Τό γάρ δούναι τφ διαβόλψ κατά πάση τή σωματική τού Ίώβ συστάσεω τήν έξουσίαν τού πατάξαι αύτήν ώ βούλεται, καί κωΛύσαι αύτόν τού άψασθαι αύτού τή ψυχή , δείκνυσι τήν άσώματον ψυχήν έτερόν τι παρά τήν πε- πΛηγμένην σάρκα αύτού. Ωσαύτω δέ καί τό Μή φοβείσθε άπό τών άποκτεινόντων τό σώμα, τήν δέ ψυχήν μή δυναμένων άποκτείναι, τούτο δηλοί τό είναι τι τού άναιρεθέντο άνθρώ- που τό έν άθανασίμ διαμένον καί μετά τόν τού σώματο θά- νατον. Ώστε άτοπον Λέγειν αίμα τό έκχυθέν καί φθαρέν ψυ- χήν. ΠρόδηΛον άρα έστιν ότι ή ψυχή άόρατον τοί άνθρώποι κατά τήν οικείαν φύσιν.

Έρώτησι ξθ.

Διά τί ό έπτά άριθμό έναΛΛαγήν δέχεται; Καί γάρ έν σαββάτψ ώ τά *πολλά ό* άήρ μεταβάλλεται, καί ή τού άνθρώ- που κατά τήν ήλικίαν προκοπή έν τούτψ τφ άριθμφ Λαμβάνει έπίδοσιν, όδόντων μέν φυομένων τφ έβδόμψ μηνί, τφ δ' αύτφ έτει άΛΛασσομένων τούτων, διπλασιασθέντων δέ πάλιν σπερ- ματικήν προσκτωμένων δύναμιν, καί, ϊνα συντόμω είπω, ό άριθμό τών έπτά τήν αύξησιν καί Λήξιν τών άνθρώπων έρ- γάζεται, καί τών νοσημάτων ποιείται διάκρισιν, καί έν νόμψ τών Λοιπών άριθμών τό αίδέσιμον κέκτηται.

Απόκρισι .

Πρό τήν δύναμιν τή φύσεω τών έργων τή φύσεω ή έκπλήρωσι γίνεται, καί ού πρό τήν χρονικήν παράστασιν έβδομάδι μηνών ή ένιαυτών ώρισμένην. Διό τά όνομασθέντα έργα τή φύσεω έν τή έρωτήσει ποΛΛάκι θάττον ή βραδύτε- ρον τών έπτά άριθμών έπί τήν οίκείαν άγει ή φύσι τελειό- τητα- άπερ ούκ άν έγίνετο, εί ή φύσι τή έβδομάδι καί μή ή έβδομά τή φύσειήκολούθει. Ούχ ή έβδομά ούν έστιν αιτία

τή έκπληρώσεω τών έργων τή φύσεω , *άλλά* ή δύναμι τή φύσεω αίτια τή έβδομάδο , καθ' ήν ούν Λαμβάνει τή φύσει τά οικεία έργα έκτελέσαι. Ωσαύτω δέ καί περί τών *άλλων* άριθμών μηνών τε καί ενιαυτών, δι' ών έκπΛηρούται τό έργον τή φύσεω έν τοί Λοιποι ζώοι τε καί φυτοί , ή δύναμι τή φύσεώ έστιν αιτία τού ίσου χρόνου, καί τού πλείονο καί τού έλάττονο . Αίδεσιμώτερο δέ έν τή θείμ γραφή ό έπτά άριθμό παρά τού Λοιπού άριθμού , ότι έν αυτώ ό πά χρόνο τή τε τού κόσμου ποιήσεω καί τή τού πεποιηκότο αύτόν καταπαύσεω · έξά μέν τή ποιήσεω , μονά δέ τή καταπαύσεω . Ίνα ούν φυΛαχθή ή μνήμη τή τού κόσμου ποιήσεω έν τοί άνθρώποι , διά τούτο τιμιώτερον τών *άλλων* εύρίσκειν έταξε τόν επτά άριθμόν έν τή θείμ γραφή.

Έρώτησι ο.

Εί τό χαίρειν καίγαυριάν έπί τοι χαρίσμασιν άπηγόρευται ώ ύπερηφανεία ποιητικόν, ταπεινοφροσύνη δέ καί έπιείκεια τοί ταύτα ειΛηφόσιν ύπό τή θεία γραφή παραδέδοται, πώ ούκ άνωφελή αύτοί τά δωρήματα, αϊσθησιν έπί τού παρόντο έκείνοι τού οικείου *καλού* παρασχείν μή δυνάμενα;

Απόκρισι .

Τό χαίρειν έπί τοί χαρίσμασι μετά τή ύπερηφανεία άπαγορεύει ώ άναιρετικόν τού χαίρειν *καλώ* , τό χαίρειν δέ έπί τοί χαρίσμασι μετά τή έπιεικεία ού μόνον ούκ άποτρέπει, *άλλά τουναντίον* έπί τήν τοιαύτην χαράν καί έπιτρέπει ποτέ μέν Λέγων ό σωτήρ· Χαίρετε δέ ότι τά ονόματα ύμών έγράφη έν τοί ούρανοι · ποτέ δέ ό άπόστοΛό φησίν· ΑδελΦοί, χαίρετε έν κυρίψ πάντοτε· πάλιν έρώ, χαίρετε· τό έπιεικέ ύμών γνωσθήτω πάσιν άνθρώποι · τώ διπλασιασμφ τού χαίρετε τήν έπίτασιν τή χαρά έμφαίνων. Ούτε ούν ή χαρά άναιρεί τήν έπιείκειαν, ούτε ή επιείκεια άναιρεί τήν αϊσθησιν τή χαρά , *άλλά* δι' έκατέρα έκατέρα φυλάττεται.

Έρώτησι οα.

Επειδή τινε περί τή τού κόσμου συστάσεω έφασαν στοχαζόμενοι ώ έξακισχίλια μόνα έτη συστήσεται, εί άληθέ τούτο δι' ύποδειγμάτων έναργών δείκνυται, εί δέ έκ τή θεία γραφή , καί εί άδηλον, μάθωμεν.

Απόκρισι .

Ένεστι διά πολλών γραφικών φωνών τεκμήρασθαι άληθεύειν τού   λέγοντα   έξακισχίλια έτη είναι τόν χρόνον τή παρούση   τού κόσμου συστάσεω , ποτέ μέν λέγουσα· Επ' έσχάτων τών ημερών τούτων έλάλησεν ήμίν έν υίφ· ποτέ δέ· Ει   οΰ   τά τέλη τών αιώνων κατήντησε· ποτέ δέ· Ότε ήλθε τό πλήρωμα τού χρόνου. Πάσαι δέ αί τοιαύται φωναί έν τή έκτη έρρήθησαν χιλιάδι.

Έρώτησι   οβ.

Εί τότε άφθονο   δείκνυται έκαστο , ότε όπερ έπίσταται ή καί δύναται καλόν ποιείν τοί   πλησίον χαρίζεται, πώ   ού φθονερό   ό θεό , πάντα   δυνάμενο   ποιήσαι θεού   καί μή ποιήσα , έπεί καλόν ό θεό ; Εί δέ ού φθονερό , άλλ' άδύνατο   ών τούτο ούκ έποίησε· δυοιν [γάρ θάτερον λέγειν] άνάγκη.

Απόκρισι .

[Ούχ όμοιο   έστιν ό θεό] τοι   χαριζομένοι   τοί   πλησίον ά δύνανται ποιείν ή επίστανται καλά. Τό γάρ πλησίον θεού ού χρήζει θεού ει   παροχήν· έχει γάρ προ   αύτόν έν άπασι τό ίσον. Έτι δέ εί θεού   μόνον έποίει ό θεό , τόν κόσμον ούκ άν έποίει· άναγκαίω   γάρ χρήζει ό κόσμο   τών μερών τών καθ' ύπέρβασιν καί ύπύβασιν θέσεω   άλλήλων διαφερόντων. Έτι δέ εί τών άδυνάτων γίνεται ούδέν, άδύνατον δέ γενέσθαι θεόν (άκτιστο   γάρ καί άποίητο   ό θεό), πώ   ούκ έστιν άλογον τό τε λέγειν τόν θεόν άφθονον, ότι τά μή ένδεχόμενα ποιεί; Έτι δέ καλόν έστιν ό θεό , ότι άκτιστο   έστι καί κτίστη · ούδέν δέ τών κτιστών κατ' ούσίαν δύναται γενέσθαι άκτιστον, τουτέστι θεό . Έοικε δέ αύτη ή έρώτησι   τώ λέγοντι λόγω· Καλό   έστιν ό οφθαλμό   καί τιμιώτερο   τών ποδών· άλλ' εί άφθονο   έστιν ό θεό , διά τί ούκ έποίησε τού   πόδα οφθαλμού ; Συνάγει γάρ καί ό λόγο   ούτο   τήν αύτήν άλογον άτοπίαν, τό ή διά φθόνον ή δι' άδυναμίαν μή πεποιηκέναι τόν θεόν τού   πόδα   οφθαλμού .

Έρώτησι   ογ.

Εί τότε τό καλόν φαίνεται καλόν, ότε συγκρίνεται τώ κακώ, καλόν δέ ό κόσμο , δήλον ότι κακόν ό μή κόσμο , του-

τέστι τό προ κόσμου. Καί εί μέν άμφότερα έκ θεού, τουτέστι τό προ κόσμου καί ό κόσμο , πώ ούχ έκάτερα έξ αύτού, τουτέστι τό καλόν καί τό φαύλον; Εί δέ θάτερον μέν έξ αύτού, έτερον δέ ούκ έξ αύτού, πώ ούκ έστιν αύτόματον καί μή ύπ' αύτόν τό μή έξ αύτού; Πώ δέ άληθεύει ό λέγων· Ότι *έξ αύτού τά πάντα;* Έν γάρ τοι πάσι καί τά πρώην ούκ όντα καί τά νύν όντα περιέχεται.

Απόκρισι .

Τό κακόν ούδέν έτερόν έστι παρά τήν έκτροπήν τού καλού· διό ύστερόν έστι τού καλού τό κακόν· έκτροπή γάρ έστι τού καλού. Αλλά τούτο δήλον ότι ούκ έκ τή συγκρίσεω τού κακού τό καλόν φαίνεται καλόν, άλλ' έκ τή οικεία φύσεω . Τό δέ προ τού κόσμου μή ον, πάντη μή όν, ούτε καλόν ήν ούτε κακόν· διό τφ ούτω μή όντι ούδέν συγκρίνεται. Έτι δέ τό πάντη μή όν ούτε έκ τού θεού ούτε έξ άλλου ούτε αύτόματόν έστι. Προ τού κόσμου ούν ούδέν έτερον πλήν θεού ήν τοίνυν τή συγκρίσεω τών όντων ούση προ τά όντα, ούκ άρα συγκρίνεται ό κόσμο τφ μή κόσμψ, ούδέ έν τφ κόσμψ περιέχεται τό μή κόσμο . Τό γάρ μή κόσμο ούδέν έστι, τό δέ περιεχόμενόν έστί τι. Καί ότε λέγομεν έκ τού μή όντο τόν θεόν πεποιηκέναι τά *όντα,* ού θέσιν τού όντο διδόαμεν τφ μή όντι, άλλά τήν παντελή άναίρεσιν τού μή όντο .

Έρώτησι οδ.

Εί διά τό νενικήσθαι τόν έλληνισμόν ύπό τού χριστιανισμού ελπίδα ούκ έχει ό έλληνισμό άνακλήσεω , πώ πάλαι ύπό τού έλληνισμού νικηθείσα ή άληθή θεοσέβεια νυνί τήν άνάκλησιν δέδεκται; Ότι γάρ προ τή πλάνη έπεκράτει ή άλήθεια μαρτυρούσιν αί θείαιγραφαί, τόν Αδάμ καί πολλού έφεξή μετ' αύτόν δηλουσαι ούκ είδώλοι άλλά τφ θεφ λατρεύσαντα , κάν τινε αύτών έν άτόποι έξητάσθησαν πράξεσιν.

Απόκρισι .

Εί τή παρούση καταστάσεω τό τέλο έστιν ή διά τού πυρό κρίσι τών άσεβών, καθά φασιν αί γραφαί προφητών τε καί άποστόλων, έτι δέ καί τή Σιβύλλη , καθώ φησιν ό μακάριο Κλήμη έν τή προ Κορινθίου έπιστολή, γίνεται δέ αύτη ή κρίσι διά Ιησού Χριστού τού σταυρωθέντο

ύπό τών Ιουδαίων, του αιωνίω βασιλεύοντο τών Χριστιανών βασιλείαν άτελεύτητον, τήν κατά τόν προφήτην Δανιήλ δοθείσαν αύτφ, διά τούτο ούδεμίαν άνακλήσεω έχει ό ελληνισμό τήν ελπίδα. Άλλω τε εί, καθ' ήν έκράτει δυναστείαν ό ελληνισμό τόν λαόν τού θεού, λυθείση ταύτη ούδαμώ πάλιν αύτήν άνέλαβε, πώ ού μάτην νύν προσδοκμ τήν άνάκλησιν τή παλαιά αύτού δυναστεία ; Τίνο δέ ένεκεν προσδοκμ ό έλληνισμό τή παλαιά αύτού δυναστεία τήν άνάκλησιν; Πάντω ίνα βασάνοι άναγκάση τού Χριστιανού άφίστασθαι μέν τή τού υιού τού θεού λατρεία τε καί πίστεω , προσέχοντα δέ έπεσθαι τή θρήσκε ίμ τών δαιμόνων. Άλλ' αί βάσανοι αύται, αί καί πρώην ήν χρησάμενο ό έλληνισμό προσδοκήσα δι' αύτών άλυτον φυλάττειν *εαυτόν*, τόν μέν έλληνισμόν κατέπαυσαν, τόν δέ χριστιανισμόν έστησαν παγιώτερον.

Έρώτησι οε.

Εί έ[ω τή τών] σωμάτων έγέρσεω ή ψυχή [τού σώματο άπαλλαγεισα] τά άμοιβά ού κομίζεται, [άρα έν τφ μεταξύ ύπόκειται] τή έξετάσει μέχρι τή άναστάσεω ;

Απόκρισι .

Ούχ, ήν έχουσιν αίψυχαί ένταύθα μετά τού σώματο *κατάστασήν*, ταύτην έχουσι καί μετά τήν έντεύθεν άπό τού σώματο έξοδον. Ένταύθα μέν γάρ τά τή ένώσεω πάντα κοινά ύπάρχει δικαίων τε καί άδικων, καί ούδεμία έστίν έν αύτοί διαφορά κατά τούτο· οιον τό γενέσθαι καί τό άποθνήσκειν, καί τό ύγιαίνειν καί τό νοσείν, καί τό πλουτεΐν καί τό πένεσθαι, καί τά άλλα τά τούτοι όμοια. Μετά δέ τήν έκ τού σώματο έξοδον εύθύ γίνεται τών δικαίων τε καί άδικων ή διαστολή. Άγονται γάρ ύπό τών άγγέλων εί άξιου αύτών τόπου · αί μέν τών δικαίων ψυχαί εί τόν παράδεισον, ένθα συντυχία τε καί θέα άγγέλων τε καί άρχαγγέλων, κατ' οπτασίαν δέ καί τού σωτήρο Χριστού κατά τό είρημένον· Έκδημούντε έκ τού σώματο καί ένδημούντε πρό τόν κύριον· αί δέ τών άδικων ψυχαί εί τού έν τφ μδη τόπου κατά τό είρημένον περί τού Ναβουχοδονόσορ βασιλέω Βαβυλώνο · Ό μδη κάτωθεν έπικράνθη συναντήσα σοι, καί τά έξή . Καί είσιν έν τοι άξίοι αύτών τόποι φυλαττόμεναι έω τή ήμέ-

ρα τή άναστάσεω καί άνταποδόσεω .
Έρώτησι οϚ.

Εί προ τή άναστάσεω ούκ έστιν ή τών έργων άντίδοσι , ποιον τώ Ληστή προσγέγονεν όφεΛο , προ τόν παράδεισον αύτού τή ψυχή είσαχθείση , καί μάΛιστα ότι ό μέν παράδεισο αισθητό , ούκ αισθητή δέ έστι τή ψυχή ή ούσία;
Απόκρισι .

ΌφεΛο γέγονε τφ Ληστή ει τόν παράδεισον είσεΛθόντι τό έργοι μαθείν τή πίστεω τό ώφέΛιμον, δι' ή ήξιώθη τού συναθροίσματο τών άγιων, έν φ φυΛάττεται έω τή ήμέρα τή άναστάσεώ τε καί άνταποδόσεω . Έχει τε τού παραδείσου τήν αϊσθησιν κατά τήν έννοηματικήν Λεγομένην αϊσθησιν, καθ' ήν όρώσιν αίψυχαί έαυτά τε καί τά ύπ' αύτά , έτι δέ καί τού άγγέΛου τε καί τού δαίμονα · ού γάρ νοεί ούτε όρά ψυχή ψυχήν ούτε άγγεΛο άγγεΛον ούτε δαίμων δαίμονα, άΛΛά κατά τήν -ηθείσαν έννοηματικήν αϊσθησιν όρώσιν εαυτού τε καί άΛΛήΛου , έτι δέ καί τά σωματικά πάντα.
Έρώτησι οζ.

Εί τή συνεργίμ τών τού σώματο αισθήσεων τών αισθητών ή ψυχή Λαμβάνει τήν αϊσθησιν, αισθητά δέ τά καΛά καί τά φαύΛα τυγχάνουσι, πώ ούκ άναισθητεϊή ψυχή χωρισθεϊσα τού σώματο ; Εί δέ άναισθητεϊ, δήΛον ότι νενέκρωται· νεκρών γάρ καί ζώντων διαφοράν άναισθησία διακρίνει καί αϊσθησι .
Απόκρισι .

Πάσαι αί κτισταί τε καί Λογικαί ούσίαι διπΛά έχουσι καταΛηπτικά δυνάμει , αισθητικήν τε καί νοητικήν· καί έννοητικήν μέν Λεγομένην, καθ' ήν καταΛαμβάνουσιν αύτά τε καί άΛΛήλα · νοητικήν δέ, καθ' ήν δέχονται τήν γνώσιν τού ύπέρ αύτά . Ού συνεργία ούν τού σώματο αί ψυχαί τών αισθητών Λαμβάνουσι τήν αϊσθησιν, άΛΛά αύτή ή ψυχή αϊσθησιν παρέχουσα τή αύτή παρουσίμ αισθητικόν τό ζώον ποιεί· καί ώ μέν προ τό ζώόν έστιν αισθητικόν, ώ δέ πρό έαυτήν έστιν αισθητική, καί ούδέποτε γίνεται νεκρά ή ψυχή· νέκρωσι τού έμψύχου γάρ ύπάρχει, καί ού τή ψυχή . Συνεργία ούν δέεται τού σώματο πρό τήν κατάΛηψιν τών αί-

σθητών τό έμψυχον καί ή έμψυχία, ούχί ή ψυχή· άλλο γάρ τό έμψυχον καί άλλο ή ψυχή, καί άλλο τό κατά μετουσίαν καί άλλο τό κατ' ουσίαν.

Έρώτησι οη.

Ει κατά τήν εαυτού καρδίαν είναι τόν Δαυίδ ό θεό άπεφήνατο, πώ μετά ταύτα μοιχείαν καί φόνον ό αύτό προφήτη είργάσατο; Καί εί ταύτα ύπό θεού ώ φαύλα μεμίσηνται, διά τί έκ τή μοιχαλίδα τό γένο ό θεό τού προφήτου συνέστησε, καί τόν δεσπότην Χριστόν έξ αύτή γενεαλογείσθαι έποίησε; Τούτου δέ έχοντο ούτω , πώ ή γραφή άληθεύει λέγουσα ότι Τέκνα μοιχών άτέλεστα;

Απόκρισι .

Καί γάρ ό διά μετάνοια τά οικεία σφάλματα διορθωσάμενο Δαυίδ καί κατά τούτο εύρέθη ώ καρδία θεού, τού μή βουλομένου τόν θάνατον τού άμαρτωλού ώ τό έπιστρέψαι καί ζήν αύτόν. Καί όν μέν μοιχικώ έγέννησεν έκ τή τού Ούριου τούτον έθανάτωσεν ό θεό , διά τό είναι τέκνα μοιχών άτέλεστα, τού δέ μετά τούτον γεννηθέντο ούκ έθανάτωσε, διά τό λαβειν αύτόν ταύτην μετά τήν άναίρεσιν τού Ούριου εί γυναίκα επιεικώ . Τιμών δέ τήν μετάνοιαν ό θεό έν τοί έκ τή τού Ούριου γεννηθείσι συνεστήσατο τού Δαυίδ τό γένο ό θεό , καί τόν Χριστόν διά τήν αύτήν αιτίαν έξ αύτή κατάγεσθαι έποίησεν.

Έρώτησι οθ.

Εί πάντων τών βασιλέων Ισραήλ καί Ιούδα τόν περί εύσέβειαν ζήλον ό Ίωσία θερμότατον έπεδείξατο, τά στήλα τών ειδώλων συντρίψα , καί σύν τοί είδωλικοί θυσιαστηρίοι τών Ελλήνων τά όστέα τεφρώσα , καί τά άλση τή πλάνη άρδην έκκόψα , καί τού έν τοί ύψηλοί θυμιώντα καί θύοντα τού ταύτα έκτελείν άποστήσα , καί τήν θείαν άνυψώσα λατρείαν, καίλαμπρώ τά τού νόμου έορτά , ώ μαρτυρεί ή γραφή, τόν λαόν έπιτελέσαι ποιήσα , καί ξίφει μέν έλληνικφ τήν ζωήν έκείνο βιαίω άπέθετο, οί δέ τούτου παίδε αιχμάλωτοι εί Βαβυλώνα άπήχθησαν καί προ δουλείαν έξεδόθησαν πολυχρόνιον Έλλησι, πώ έπί τούτοι ούκ άν είποιεν άληθεύοντε Έλληνε , ότι άνθ' ών εί τά σεβάσματα αύτών έπλημ-

μέλησεν ή ούτω αύτώ πικρά συνήντησεν έκβασι ; Πού δέ καί εύρήσομεν αύτόν άμοιβά τοσούτων κατορθωμάτων δεξάμενον; Καί πρό ποιον τών έπειτα όφελο αί μετά τοσούτων κατορθωμάτων μέγεθο τοί περί τόν Ίωσίαν συναντήσασαι συμφοραί γραφή παρεδόθησαν;

Απόκρισι .

Ό καιρό τή άμοιβή τών έν εύσεβείμ μετ' άρετή κατορθωσάντων ούχ ό παρών έστιν άλλ' ό μέλλων, καθ' ον αί άμοιβαί άναφαίρετοι εί άεί προσμένουσι τοί έκδεχομένοι αύτά . Όδυνηρόν δέ *τέλο* έδέξατο τή ζωή Ίωσία , διά τό παρακούσαι αύτόν τού προστάγματο Ίερεμίου είρηκότο αύτώ έκ προστάγματο θεού μή έξελθείν εί συνάντησιν τού βασιλέω Αίγύπτου εί πόλεμον, καθώ φησιν ό Ιερεμία . Ένα ούν καθαρόν αύτόν άμαρτημάτων παραλάβη έκ τού βίου ό δεσπότη θεό , διά τούτο συνεχώρησεν έλληνικφ ξίφει δίκα δούναι ταύτη τή παρακοή , πρό τήν διδασκαλίαν τών εξή άνθρώπων, τού τε μή άπειθείν τοί προφήται καί τού Εί ό δίκαιο μόλι σώζεται, ό άμαρτωλό καί άσεβή πού φανείται; Οί δέ υιοί τού Ίωσίου ει μεινάντων αύτών έν τή εύσεβεία τού πατρό αύτών αιχμάλωτοι έγένοντο, είχεν άν χώραν ό τών Ελλήνων λόγο , ότι άνθ' ών έπλημμέλησεν ό Ίωσία εί τά τών ειδώλων σεβάσματα οιυίοί αύτού αιχμάλωτοι έγένοντο· εί δέ άπέστησαν μέν τή εύσεβεία τού πατρό αύτών, άνέλαβον δέ τών ειδώλων τήν λατρείαν καί είδωλολατρούντε ήχμαλωτίσθησαν, προδήλω ψευδή ό λόγο τών Ελλήνων.

Έρώτησι π.

Εί μακροθυμείν ήμά πρό πάντα ή γραφή διδάσκει, πώ ούκ έπταισεν Έλισσαίο , θανατώσα δι' άρά τού ύβρίσαντα αύτόν παίδα καί μάλιστα βρέφεσιν άπειροκάκοι μνησικακήσα , καί τόν διά τών θηρίων αύτοί άντί ψιλή τή εί αύτόν ύβρεω έπήγαγε θάνατον;

Απόκρισι .

Ότε διά τή μακροθυμία τών ύβριζομένων ού γίνεται ή διόρθωσι , τότε ή άποτομία τή μακροθυμία τοί άδιορθώτοι μάλιστά έστι χρησιμωτέρα. Ού χρή ούν διαβάλλειν τόν προφήτην έπί τή άποτομίμ. Εύρηκώ γάρ τήν μακροθυμίαν

μή παρέχουσαν τοί άμαρτάνουσι τή άμαρτία τήν αίσθησιν, και επειδή τά φωνά ταύτα , α άτιμάζοντε τόν προφήτην έλεγον οί παίδε , παρά τών γονέων αύτών έδιδάχθησαν άεί προ τού προφήτα άπεχθώ έσχηκότων (τό γάρ Ανάβαινε φαλακρέ! προ διασυρμόν έλεγον τή τού Ήλία άναλήψεω , ώ άν εί τούτο λέγοντε · Λαμβανέτω καί σε πνεύμα καί ·ι- ψάτω σε ει όρο άβατον ώ κάκείνον έρριψεν, ίν' άπαλλαγώ- μεν καί σού ώ κάκείνου άπηλλάγημεν!), διά τούτο τή άναιρέσει τών παίδων έμαστίγωσε τού γονεί , ίνα μάθωσι μή άτιμάζειν τού προφήτα καί δι' αύτών τόν θεόν.

Έρώτησι πα.

Εί πάσα πλάνη τή Χριστού παρουσία κατήργηται, πώ διά τών καλουμένων έγγαστριμύθων οί δαίμονε φθέγγονται; Πώ δέ ούκ εύτελή καί καταφρονήσεω άξιον τόν χριστιανισμόν παριστώσιν, όταν έν σώμασι Χριστιανών τά μέν τή άπάτη έπιδείκνυνται έργα, τά δέ τή μαντεία άποφθέγγονται λόγια;

Απόκρισι .

Εί κατά τό είρημένον ούδέπω τά πάντα αύτφ ύποτεταγ- μένα είσίν, άχρι άν καταργήση πάσαν άρχήν καί έξουσίαν, ώ είναι δήλον ότι ούπω κατήργηται πάσα τών δαιμόνων ή πλάνη· άλλ' οί μέν ό Χριστό πεπίστευται έν τούτοι πάσα τών δαιμόνων ή πλάνη κατήργηται, οί δέ ό Χριστό έτι άπι- στείται έν αύτοι ένεργούσιν οί δαίμονε τήν πλάνην. Καί τά φαντάσματα, οί οί έγγαστρίμυθοι κέχρηνται προ τό λα- λεϊν καί πράττειν τά τή μαντεία λόγια καί έργα, ούκ έστιν άληθινά σώματα, άλλά φαντάζουσιν οί δαίμονε τά όψει τών όρώντων, ώ σώματα όράν τά μή σώματα.

Έρώτησι πβ.

Εί ούδαμού ονόματα δαιμόνων ή γραφή τοί άνθρώποι έδειξε, πώ οί Ιουδαιοι έπί τού κυρίου τό τού Βεελζεβούλ ώ έγνωσμένον ώνόμαζον όνομα, έν τούτψ φάσκοντε αύτόν τού δαίμονα έκβάλλειν; Πώ δέ καί αύτό ό δεσπότη ώ γινώ- σκουσι τοί μαθηταΐ τήν τού δαίμονο κλήσιν έλεγεν· Εί τόν οικοδεσπότην Βεελζεβούλ έκάλεσαν; Τί δέ ή ερμηνεία τού τοιούτου ονόματο ;

Απόκρισι .

Ὥσπερ τό είναι δαίμονα ὑπ' αὐτῶν τῶν δαιμόνων ἐμάνθανον οἱ ἀνθρωποι, οὑτω καὶ τά ονομασία αὐτῶν παρ' αὐτῶν ἐδιδάχθησαν. Πρῶτον γάρ ἐθυσαν οἱ ἀνθρωποι τοι δαίμοσι, καὶ ὑστερον *εἰπεν* ἡ θεία γραφή τό Ἐθυσαν δαιμονίοι καὶ οὐ θεφ. Καὶ καθάπερ περὶ τοὐ εἰναι τοὐ δαίμονα οὐδέν φαίνεται ἡ γραφή εἰρηκυία, ὁμω δέ Λέγει· Ἐθυσαν τοϊ δαιμονίοι καὶ οὐ θεφ· οὑτω καὶ περὶ τή ονομασία αὐτῶν μηδέν εἰρηκυία Λέγει τά ονόματα τῶν δαιμόνων, τοὐ τε ΒεεΛζεβοὐΛ καὶ τοὐ ΒεΛίαρ. Ποια, φησί, συμφώνησι Χριστῶ πρό ΒεΛίαρ; Οἱ γάρ ἐκέχρηντο οἱ ἐπαοιδοί ὀνόμασι πρό τά προκείμενα αὐτοί ἐργα, ταὐτα ἀναγκαίω παρ' αὐτῶν ἐμάνθανον· κατά γάρ τόν τρόπον τή θεραπεία οὑτω καὶ τήν προσηγορίαν τή κΛήσεω αὐτῶν ὠνόμαζον. Εϊρηται δέ τφ Ὠριγένει τούτων τῶν ονομάτων ἡ ερμηνεία ἐν τή Ἑρμηνείμ τῶν ἑβραϊκῶν ονομάτων.

Ἐρώτησι πγ.

Εἰ ταί τῶν ἀΛόγων θυσίαι τό θειον οὐχ ἡδετο, καθώ τινε ἐφασαν καὶ ἡ νὐν δέ διδάσκει κατάστασι , διά τί προ τοὐ νόμου τῶ Νῶε τό θύειν προσέταττε, καὶ μάΛιστα ότε εἰδωΛικαί θυσίαι οὐδέπω ἐγίνοντο; Εἰ δέ ἡδετο ταύται , διά τί μετά τόν νόμον ἡ τούτων χρήσι ἐπαύσατο;

Απόκρισι .

Οὐδεί τῶν θυσάντων τά ἀΛογα θυσίαν τῶ θεφ προ τοὐ νόμου κατά τήν θείαν διάταξιν ἐθυσε, κἀν φαίνηται ὁ θεό ταὐτην προσδεξάμενο , τή ταὐτη ἀποδοχή δεικνὐων τόν θὐσαντα εὐάρεστον αὐτφ. Ἀ δέ προσέταξε τφ Αβραάμ Λαβείν ζῶα τριετίζοντα, *ωσαὐτω* δέ καὶ κριόν όν ὑπέρ τοὐ Ισαάκ προσήνεγκε θὐσαι, οὐχ ὠ ταί τούτου θυσίαι ἡδόμενο , ἀΛΛά χρεία ἑνεκα προμηνυτική τῶν ἐσομένων. Τφ δέ Νῶε οὐδαμοὐ φαίνεται ὁ θεό προστάξα προσαγαγεΐν αὐτφ τήν τῶν ἀΛόγων θυσίαν.

Ἐρώτησι πδ.

Εἰ διπΛοὐν τό ἐν ἩΛίμ χάρισμα Λαβείν ἘΛισσαίο ἡκούσθη, πῶ οὐτε ἀπΛά οὐτε διπΛά θαὐματα ἐποίησεν, οΐον ὑετόν ἐπέχειν καίΛιμφ πιέζειν τήν γήν, πυρά κατά θυσιῶν οὐρανίου φοράν, ιερέων ἀνομούντων σφαγά , πεντηκοντάρχων

ὁλο[καύτωσιν], καὶ τὰ Λοιπά; Πόθεν οὐν Ἑλισσαίο δειχθή-
σεται τὴν εαυτού αἵτησιν καὶ τὴν τού Ἡλία ὑπόσχεσιν κομι-
σάμενο ;

Απόκρισι .

Οὐκ ἠτήσατο Ἑλισσαίο τὸ διπΛοὺν τού πνεύματο προ ποίησιν τὼν αὐτών διπλών ἐργων, ἀλλά προ τὸ ἰσχὺειν ἁπλώ ἐκτελεὶν ὁσα ἠν χρεία τού γενέσθαι ὑπ' αὐτού μετά μείζονο περιουσία δυνάμεω . Τὴ δὲ αἰτήσεω ὁτι οὐκ ἀπέτυχε μαρτυρουσι τὰ δι' αὐτού γεγονότα θαύματα, ὡν τινά μὲν διπλά, τινά δὲ ἁπλὰ ἐξετέλεσε. Τὸ γάρ ἐγεὶραι δύο νεκρού , ἐνα μὲν ζώντο αὐτού, ἐνα δὲ τελευτήσαντο , τὸ διπΛοὺν ἐδήλου τὴ ἐν τοὶ Λοιποὶ θαύμασιν, εἰ ἐβούλετο, περιουσία τὴ ἐν αὐτῳ θεία τού πνεύματο χάριτο . Καὶ ἐπὶ μὲν τού Ἡλία προ τὴν χρείαν ἐγίνετο τού ἐλαίου ἡ ἐπίδοσι , ἐπὶ δὲ τού Ἑλισσαίου καὶ ὑπέρ τὴν χρείαν. Καὶ ὁ μὲν Ἡλία πυρ κατήγαγεν ἐκ τού οὐρανου προ τὴν ἀμυναν τών ἐχθρών, ὁ δὲ Ἑλισσαίο ἰππου καὶ ἀναβάτα πυρά κατήγαγεν ἐκ τού οὐρανου προ βοήθειαν τῳ Ισραήλ.

Ἐρώτησι πε.

Εἰ τότε ἐστι τελεία ἀνάστασι , δτε ὁ τέλειο ἀνίσταται ἀνθρωπο , πώ Λέγει μετά τὸ δεσποτικόν πάθο ἡ γραφὴ ὁτι πολλά σώματα τών κεκοιμημενών ἁγιων ἠγέρθη; Ὁπερ οὐκ εἱπεν ἐπὶ τών ἀλλων ὡν ὁ κύριο ἤγειρεν, οιον ἐπὶ Λαζάρου καὶ ἐπὶ τού υιού τὴ χήρα ἡ περὶ τὴ θυγατρὸ Ἰαείρου, ἀλλ' ἀπολύτω ὁτι τόνδε ἡ τήνδε ἀνέστησε. Πώ οὐν ἐπὶ τούτων μόνων σωμάτων ἀναστάσεω μέμνηται καὶ ἐπάγει ὁτι ἐνεφανίσθησαν πολλοῖ ; Ὁπερ τῳ πλείστῳ μέρει φαντασία ὑπόνοιαν δίδωσι. Καὶ εἰ τῳ δντι ἐμψυχα ἀνέστησαν σώματα, καὶ εἰ ἐπεβίωσαν ἡ εὐθέω ἐτελεύτησαν, ἡ μένουσιν ἐν ἀθανασίμ καὶ οποί, καὶ τὶ τοϊ μετ' εκείνου ἐκ τών επ' αὐτοι γεγονότων τὸ ὀφελο δίδωσι, δίδαξον.

Απόκρισι .

Εἰ τελείαν ἀνάστασιν ταύτην καλούμεν τών ἀνισταμένων ἀνθρώπων, τών ψυχών εἰσοικιζομένων πάλιν εἰ τὰ σώματα τών ἀνισταμένων, δῆλον ὁτι πάντε οἱ τε ἀναστάντε οι τε μέλλοντε ἀνίστασθαι ὑπὸ τού κυρίου τέλειοι ἀνέστησαν·

άδύνατον γάρ γενέσθαι νεκρών άνάστασιν, τή   ψυχή   μή είσοι-
κιζομένη   ει   τό οίκεϊον σώμα. Κάν ούν εϊπη ή θεία γραφή
ότι ό δεϊνα άνέστη έκ τών νεκρών ή ότι σώματα άνέστησαν έκ
τών νεκρών, χρή ήμά   δι' έκατέρα   φωνή   τήν τελείαν νοεϊν
άνάστασιν, τήν κατά άπόδοσιν ψυχή   τφ σώματιγινομένην.
Καί καθάπερ, όταν εϊπη ή θεία γραφή· Ό έγείρα   τόν κύ-
ριον ήμών Ίησούν Χριστόν έκ τών νεκρών ζωοποιήσει τά   ψυ-
χά   καί τά σώματα ήμών, ούτε άτελή λέγει τήν άνάστασιν ούτε
φαντασία   δίδωσιν ύπόνοιαν, άλλά τελείαν άναστάσεω   τήν
πίστιν, ούτω   καί, όταν λέγη· Ήγέρθη πολλά σώματα τών
κεκοιμημένων άγιων έκ νεκρών, τήν τελείαν λέγει άνάστασιν.
Γέγονε δέ τούτων τών άγιων ή άνάστασι   άπόδειξι   [τού
λύτρον] είναι τόν τού Χριστού θάνατον τού [θανάτου πάντ]ων
άνθρώπων τοί   έν τφ παρόντι |βίω καί] πάσαι   ταί   έν τφ
αδη ψυχαϊ . Δι' ήν αιτίαν ούδέ έτελεύτησαν πάλιν, άλλά μέ-
νουσιν έν άθανασίμ, καθάπερ ό Ένώχ καί ό Ήλία , καί είσι
σύν αύτοί   έν τφ παραδείσφ άναμένοντε   τήν ήδη αίωνίαν
τή   τού Χριστού άναστάσεω   γινομένην κατά έναλλαγήν, καθ'
ήν, ώ   φησίν ό θείο   άπόστολο , πάντε   άλλαγησόμεθα.
Ει   γάρ *αθάνατόν τε* καί άφθαρτον ζωήν ούπω γέγονέ τίνο   ή
άνάστασι , πλήν τού σωτήρο   Χριστού· διό καί πρωτότοκο
τών νεκρών καί άπαρχή τών κεκοιμημένων άνηγόρευται.
Έρώτησι   πζ.

Τί έρμηνεύεται ή μνά, τό οϊφι, τό νέβελ, τό γόμορ, τό
σίκλον, τό βασιλικόν, τό άγιον, ό στατήρ, ή δραχμή, ό κο-
δράντη , ό ορμίσκο , τό δίδραχμον, τό τάλαντον, τό άσσά-
ριον, τό σεραφείμ, τό βεζέλ, τό σαβαώθ, τό άδωναί, τό
έφούδ; Άμφοτέρων γάρ ήμίν άναγκαία ή γνώσι , έπειδή
έκάτερα τή γραφή περιέχεται.
Απόκρισι .

Εϊρηται τφ Ώριγένει, άνδρί έπισταμένψ τήν τών Εβραίων
διάλεκτον, πάντων τών έν *ταί*   θείαι   γραφαί   φερομένων
εβραϊκών ονομάτων ή μέτρων ή έρμηνεία. Εκείνην ζητήσα
εύρήσει   έν αύτή τήν πάντων έρμηνείαν ών έζήτησα .
Έρώτησι   πζ.
Εί προ τή   τού Βαπτιστού άναιρέσεω   τή ποιήσει τών

θαυμάτων ὁ δεσπότη διέπρεπεν, ὡ φησιν ὁ Ματθαίο , καί πάντα ἡ περί τούτου φήμη τού ἐν τή Ἰουδαίμ κατέλαβε, πώ μετά τήν τού προδρόμου ἀναίρεσιν ἀκούων τά ὑπό τού Χριστού γινόμενα θαύματα ὁ Ηρώδη σύν τοί Ἰουδαίοι ἔλεγεν ότι Ιωάννη ἐστί πρό ζωήν ὑποστρέψα καί ποιών τά σημεία; Ταύτα γάρ ἡμίν διηγείται ὁ μακάριο Μάρκο .

Απόκρισι .

Ὅτι μή πάντα τά ὑπό τού σωτήρο γεγονότα θαύματα πάντε οἱ ἀκούσαντε ἐν ἐνί καιρφ ἤκουσαν, ἀΛΛ' οἱ μέν πρότερον, ἄΛΛοι δέ ὕστερον, μαρτυρούσιν αἱ φωναί τών εἰρηκότων τόν Ἰωάννην είναι ἐργάτην τών θαυμάτων τών γεγενημενών υπό τού σωτήρο μετά τήν ἀναίρεσιν τού Ἰωάννου· οὐκ ἄν γάρ έΛεγον τούτο, εἰήσαν ἀκούσαντε τά προ τή ἀναιρέσεω Ἰωάννου γεγονότα θαύματα ὑπό τού σωτήρο . Οὐδέν ούν ἦν θαυμαστόν, εἰ καί ὁ Ηρώδη μετά τήν ἀναίρεσιν τού Ἰωάννου ἀκούει τά ἔργα τών μαθητών τού Ιησού, τά ἐπ' ὀνόματι τού Ιησού γεγονότα· τότε γάρ ἤκουσεν ὁ Ηρώδη τό όνομα τού Ιησού, ότε ἀπέστειΛεν ὁ Ιησού τού μαθητά αὐτού ει τά κώμα καί πόλει κηρύττειν τήν μετάνοιαν καί θεραπεύειν τά νόσου , καθά φησι Μάρκο ὁ εὐαγγεΛιστή . Καί γάρ αὐτό ὁ Ιωάννη προ τή ἐγέρσεω τού υιού τή χήρα οὐκ ἦν ἀκούσα πάντα όσα ἐποίησεν ὁ Ιησού ἐν τή ΓαΛιΛαίμ τε καί τή Ιερουσαλήμ, καίτοι *πολλών* όντων τών ἤδη γεγενημένων ὑπό τού σωτήρο θαυμάτων, καί προ τού βληθήναι τόν Ἰωάννην ει φυλακήν καί μετά τό βληθήναι αὐτόν ει φυλακήν- τότε γάρ ἀπέστειλε τού μαθητά αὐτού ὁ Ιωάννη πρό τόν Ἰησούν μαθείν, εἰ αὐτό ειό προσδοκώμενο ἐλθείν. Καθά φησι Μάρκο μέν ὁ εὐαγγεΛιστή τού[το, Ματθαίο δέ ὁ] εὐαγγεΛιστή ἐκείνο.

Ἐρώτησι πη.

Εἰ, καθώ ἡ θεία διδάσκειγραφή καί ἡμεί πεπιστεύκαμεν, ἁμαρτίαν γεννηθεί ὁ Χριστό οὐκ ἐποίησε, πώ πάλιν ἀληθεύει ἡ γραφή μεθ' όρκου βοώσα ότι Οὐδεί γεννηθεί ὁ οὐχ ἥμαρτεν, οὐδέ πεφυκώ ὁ οὐκ ἠνόμησε; Πώ δέ καί βρέφο , τό σύγχρονον τφ τόκφ τέλο δεξάμενον ἡ βραχύ μέρο ζωή κομισάμενον, ἁμαρτίαν καί ἀνομίαν ἡ τά τούτων ἐναντία

ποιἡσαι ἠδυνατὁ;
Απὁκρισι .
Τὁ Οὑδει γεννηθει ὁ οὑχἡμαρτεν, οὑδἑ πεφυκὡ ὁ
οὑκ ἠνὁμησεν, οὑ δεiκνυσι ψευδἑ τὁ περἰ τοὑ Χριστοὑ εiρη-
μἑνον, τὁ Αμαρτiαν οὑκ ἑποiησε. Περἰ γἁρ τοὑ ἑξ ἁνδρὁ
καἰ γυναικὁ γεννηθἑντο εἵρηται ὁ λὁγο οὑτο . Ὁ δἑ Χριστὁ
ἑκ πνεὑματο ἁγιου καἰ τἡ ἁγια ἑγεννἡθη παρθἑνου. Νοεi-
ται δἑ ὁ λὁγο οὑτω · Οὑδει πεφυκὡ ἁμαρτἁνειν ἡ ἁνομεiν,
ὁ οὑχ ἥμαρτεν ἡ οὑκ ἠνὁμησε· πἑφυκε δἑ ἁμαρτἁνειν ὁ κατἁ
τἡν αὑθαiρετον προαiρεσιν ἁγων ἑαυτὁν ει τὁ πρἁττειν ἁ βοὑ-
λεται, εiτε ἁγαθἁ εiτε φαὑλα. Τὁ δἑ βρἑφο , ἁτε οὑπω ον
τἡ τοιαὑτη δυνἁμεω , δἡλον ὁτι οὑδἑ πἑφυκεν ἁμαρτἁνειν.
Καἰ τὁ Τi [γἁρ καθαρὁ] ἑσται ἁπὁ ·ὑπου; Αλλ' οὑδει ,
ἑἁν καἰ μiα ἡμἑρα ὁ βiο αὑτοὑ ἑπἰ τἡ γἡ , -οὑδενἰ τρὁπῳ
ἁρμὁ[ζει τῳ βρἑφει·] τὁ γἁρ βiο ἁντἰ τἡ πολιτεiα ἑ[λεξε ἡ
γραφἡ·] τῳ δἑ βρἑφει ὡσπερ οὑκ ἑστι πολιτεiα [οὑτω]
οὑδἑ βiο .
Ἑρὡτησι πθ.
Εἰ τὁ σκεὑο , ὁπερ ὁ Πἑτρο ἑν τἡ οπτασiα τεθἑαται, εiχε
τἁ καθαρἁ τε καἰ ἁ[κἁθαρτα πἁντα,] καθὡ ἡμiν ἡ γραφἡ
παραδiδωσιβ ἡ γἁρ τοὑ] πἁντα φωνἡ περιληπτικἡ ἁμφοτἑρων
τὡν προλεχθἑντων καθὡ ἑστηκεν ειτα θὕσαι καἰ φαγεiν ἑκ
τὡν δειχθἑντων ὁ αὑτὁ ἁπὁστολο ἁπροσδιορiστω κελευὁ-
μενο παρητἡσατο, Μηδαμὡ , κὑριε, λἑγων, ὁτι οὑδἑποτε
κοινὁν ἡ ἁκἁθαρτον ἑφαγον· πὡ διἁ τὡν τοιοὑτων -ημἁτων
οὑ δεiκνυται πἁντα μἑν ἁπαγορεὑων τἁ ἁλογα ὡ ἁκἁθαρτα,
μεμφὁμενο δἑ τῳ τἡν βρὡσιν ἁπὁ τἡ ἑξ αὑτὡν ἑπιτρἑψαντι,
ὡ ἁκαθἁρτου ἑδωδἡ κελεὑσαντι ἁπογεὑεσθαι;
Απὁκρισι .

Απὁ τἡ τοὑ Πἑτρου ἁποκρiσεω μανθἁνομεν τiνα ἡν τἁ
ἑνὁντα ἑν τἡ σινδὁνι, τουτἑστι τἁ ἁκἁθαρτα μὁνα, καἰ οὑκ ἑξ
ἁνἁγκη ἡ τοὑ πἁντα φωνἡ περιἑχει καἰ τἁ καθαρἁ· δυνατὁν
γἁρ πἁντα τἁ τετρἁποδα καἰ τἁ πετεινἁ τἡ γἡ λἑγεσθαι καἰ
τἁ ἁκἁθαρτα. Τὁ δἑ Οὑδαμὡ , κὑριε· οὑδἑποτε κοινὁν οὑτε
ἁκἁθαρτον ἑφαγον· προ τἡν θἑαν πἁντων τὡν ἑν τἡ σινδὁνι
δειχθἑντων αὑτῳ ἁπεκρiνατο καἰ οὑ περἰ τινὡν. Τὁ οὑν

Σκεύο έν φ ήν πάντα τά πετεινά καί τά τετράποδα [καί τά ερπετά] κατά παράληψιν είρηται τού άκαθάρτου, άντί τού [Σκεύο] έν φ ήν πάντα τά άκάθαρτα πετεινά καί πάντα τά τετράποδα τή γή . Καί ώσπερ, όταν λέγη ή θεία γραφή· Παντό άνδρό ή κεφαλή ό Χριστό έστιν, ή τού παντό φωνή ού περιέχει πιστόν τε καί άπιστον άνδρα, άλλά πιστόν μόνον· ό γάρ πιστό άνήρ έστι σώμα τού Χριστού, καί ό Χριστό τού πιστού άνδρό λέγεται κεφαλή· ούτω ούδέ ή τού πάντα φωνή περιεκτική έστι καθαρών τε καί άκαθάρτων, άλλά τών άκαθάρτων μόνων, δι' ών προεμηνύθη τφ Πέτρω ή παράληψι τών άκαθάρτων έθνών, ών τή πίστει τού Χριστού ό θεό έκαθάρισε τά καρδία .

Έρώτησι %.

Εί εύσεβεί λογισμώ οί πατριάρχαι κινούμενοι έαυτοί καί τοί παισί τά γαμετά έκ τή οικεία συγγένεια είλήφασι, πώ ού παρά τόν εύσεβή τών προγόνων σκοπόν Ιωσήφ καί Μωύσή διεπράξαντο, ό μέν Αίγυπτίαν, ό δέ Μαδιανίτιδα γυναίκα γημάμενο ;

Απόκρισι .

Εί μέν πατριάρχαι φόβψ τού μή έκτραπήναι τού υιού αύτών τή εύσεβεια ούκ έπέτρεπον αύτού έκ τών έθνικών λαβείν γαμετά , ό δέ Μωύσή καί ό Ιωσήφ τού τοιούτου φόβου ήσαν άνώτεροι, ούδέν ούν κατά παράβασιν τού σκοπού τών πατέρων πεποιηκότε φαίνονται ό τε Μωύσή καί ό Ιωσήφ λαβόντε έθνικά γαμετά . Ού γάρ μόνον αύτοί ούκ έξετράπησαν τή εύσεβεια ύπό τών έαυτών γυναικών, άλλά καί τά εαυτών γυναίκα ει τήν έαυτών μετέφερον εύσέβειαν.

Έρώτησι %α.

Εί προ τή παραβάσεω ό Αδάμ λογικού ή άλογου ού τεθέαται θάνατον, πώ ον ούκ ειδεν, ώ έωρακώ , άπειληθέντα έδειλίασε θάνατον; Πώ δέ τούτον άγνοούμενον αύτφ ώ έγνωσμένον ήπείλησεν ό θεό ;

Απόκρισι .

Εί λογικόν έκείνον καλούμεν τόν έχοντα έν έαυτφ τών ύπό τών λόγων σημαινομένων τά έννοια , δήλον ότι καί ό Αδάμ λογικό ών ειχεν έν έαυτφ τού θανάτου τήν έννοιαν. Καί κα-

θώσπερ μή έωρακώ μέν ό Αδάμ Λογικόν έπί τή έαυτού γυμνώσει αίσχυνόμενον, όμω δέ γυμνωθεί ήσχύνθη, έσχηκώ έν έαυτφ τή αισχύνη τό όνομα καί τήν έννοιαν, ούτω ειχεν έν έαυτφ καί τού θανάτου τήν έννοιαν, καν τό πράγμα έν άΛΛφ μήπω ήν θεασάμενο . Διό εύΛόγω έδειΛίασε τόν θάνατον, είδώ αύτόν άπό τή έννοια αύτού άντικείμενον όντα τή ζωή .
Έρώτησι %β.

Επειδή ή γραφή Λέγει κρίματα καί δικαιώματα, καί μαρτύρια και νόμον, έντοΛά καί προστάγματα, εί ταύτά είσιν άμφότερα άΛΛήΛοι ή έκάτερον έχει Λόγον ίδιάζοντα, δίδαξον.
Απόκρισι .

Κρίματα μέν Λέγει τού Λόγου τού διαστείΛαντα τών ού πρακτέων τά πρακτέα, καί τιμήν μέν τήν έπί τή ύπακοή, άτιμίαν δέ τήν έπίτή παρακοή ώρισμένα · δικαιώματα δέ Λέγει τών κριμάτων τήν ορθότητα άπονεμητικήν τών κατ' άξίαν έκάστφ. Νόμον δέ Λέγει τήν έγγραφον περίΛηψιν πάση τή ιουδαϊκή Λατρεία τε καί πολιτεία · μαρτυρίαν δέ καΛεί τήν έπί τοί πεπραγμένοι ύπό τών δεξαμενών τόν [νόμον] δι' εύΛογία καί κατάρα άμοιβήν, ήν [ούρανόν καί γήν] ό Μωϋσή διαμαρτυρόμενο έΛεγε τοί Ίουδαίοι συμβήσεσθαι αύτοί πειθομένοι ή άπειθουσιν. ΈντοΛά δέ καί προστάγματα Λέγει τόν κατά * Λόγων όνομάζων τού Λόγου ένταΛτικώ ή προστακτικώ Λεχθέντα , κατά τήν έμφασιν τή θεία αύθεντία τού ταύτα έντειΛαμένου ή προστάξαντο .
Έρώτησι %γ.

Εί τά νώτα τού ούρανού πεφόρτωται ύδασι, καθώ φησίν ή γραφή, όπερ τινέ έφασαν γεγονέναι διά τήν πυρώδη τών φωστήρων ούσίαν, ώστε τοί έπικειμένοι τόν ούρανόν πιαινόμενον ύδασι τή ύποκειμένη τών φωστήρων φΛογί μένειν άχείρωτον, πώ οί ταύτα Λέγοντε άΛηθεύουσι, τών φωστήρων ούκ έν τφ ούρανφ άλλ' ύπό τόν ούρανόν κινούμενων; Εί δέ τούτου έν τφ ούρανφ Λέγομεν είναι, πώ τήν κινητικήν ενέργειαν έχουσι, τού ούρανίου σώματο τό άκίνητον έχοντο ; Εί δέ σύν τφ ούρανφ τά άστρα Λαμβάνει τήν κίνησιν, πώ ούκ άληθεύει ό σφαίραν τόν ούρανόν προσαγορεύων μύθο ; Εί δέ τούτο μέν άπρεπε , τό δέ προΛεχθέν περί τών φωστήρων

νοήσαι άκόΛουθον, πώ   ούκ άχρηστο   τών άνω ύδάτων ή σύ-στασι ; Τί   δέ καί αυτή έν τή συντεΛείμ γενήσεται, άνω μέν τών δικαίων, κάτω δέ τών άμαρτωΛών τά   τών πρακτέων άμοιβά   τότε μεΛΛόντων κομίζεσθαι;

Απόκρισι .

Κάν ύπό τόν ούρανόν εϊσιν οί φωστήρε , άΛΛ' ή φορά τή τών πυρωδών ούσιών ένεργεία   κατά φύσιν έπί τά άνω γί-νεται· διό εύΛογον αιτίαν έπιδεδώκασιν οί είρηκότε   πρό διαμονήν τού στερεώματο   πεφορτώσθαι τά νώτα τού ούρανού τοί   ϋδασιν. Ού τούτο δέ μόνον έστιν αίτιον τού είναι τά ϋδατα έν τοί   νώτοι   τού ούρανού, τό άχείρωτον αύτόν είναι τή ύποκειμένη φΛογί τών φωστήρων, άΛΛά καί τό βαρεϊσθαι αύτόν έπί τό κάτω ύπό τού πΛήθου   τών έν νώτοι   αύτού ύδάτων, καί μή δονεϊσθαι ύπό τή   βιαία   τών άνέμων φορά , καί τό τήν άκραν έξ αύτών έπί τό κάτω πέμπεσθαι ψυχρό-τητα, άφ' ή   μιγείση   τή άκρμ τού ήΛίου θερμότητι άποτε-Λεϊται τών άέρων ή εύκρασία πρό   τήν διαμονήν τών έπί γή ζώων τε καί φυτών. Ἐν δέ τή συντεΛείμ ούκ έν τφ νύν ού-ρανφ καί έν τή νύν γή κομίζονται τών πρακτέων τά   άμοιβά οί άνθρωποι, *άλλ'* έν τφ καινφ ούρανφ καί έν τή καινή γή κατά τό είρημένον, ώσπερ τό Ὁ ούρανό   καινό   καί ή γή καινή, ήν έγώ ποιώ, μένει ένώπιόν μου ει   τού   αιώνα . Καί πάΛιν· Κατ' άρχά   σύ, κύριε, τήν γήν έθεμεΛίωσα , καί έργα τών χειρών σου είσίν οί ούρανοί· καί αύτοί μέν άποΛούν-ται, σύ δέ διαμένει · καί πάντε   ώ   ίμάτιον παΛαιωθήσονται, καί ώσεί περιβόΛαιον έΛίξει   αύτού , καί άΛΛαγήσονται. Καί πάΛιν· Ἐτι άπαξ έγώ σείω ού μόνον τήν γήν *άλλά* καί τόν ούρανόν. Τό δέ σαΛευόμενον δηΛοί τήν αύτού μετάστασιν, ϊνα μείνη τά μή σαΛευόμενα άκίνητα.

Ἐρώτησι   %δ.

Εί ώ   βιβΛίον τόν ούρανόν είΛίσσεσθαι, καί τά άστρα ώ   *φύλλα* πίπτειν έπί τή   γή   προλέγει μέν ό κύριο , καί ό προφήτη   δέ τούτοι   προκατήγγειΛε σύμφωνα, πώ   ή παντεΛή τού στερεώματο   άπώΛεια διά τών έκείνων Λόγων ού δείκνυ-ται; Τί   ούν ή τών τοιούτων -ημάτων διάνοια; Καί πώ   τό τών στοιχείων συνίστασθαι άφθαρτον δύναται;

Απόκρισι .

Ώσπερ τού στερεώματο τήν ποίησιν παραβολικώ ή θεία γραφή παρείκασε ποτέ μέν τή έκτάσειτή δέρεω , λέγουσα· Ό έκτείνων τόν ούρανόν ώσει δέριν· ποτέ δέ τφ καπνφ έστερεωμένψ- Ό ούρανό , φησιν, ώσει καπνό έστερεώθη· ποτέ δέ τφ περίφερε! τή καμάρα · Ό τανύσα , φησί, τόν ούρανόν ώσει καμάραν· ούτω και τήν άνάλυσιν αύτού παραβολικώ παρείκασε ποτέ μέν βιβλίψ ε'ιλισσομένφ, ποτέ δέ στοιχείψ λυομένιη πυρί, καθά φησιν ό άπόστολο Πέτρο έν τή δευτέρμ αύτού καθολική έπιστολή, ποτέ δέ ίματίψ παλαιουμένψ. Ανάγκη γάρ τή εισαγωγή τού κρείττονο ούρανού τού καινώ γινομένου άναιρείσθαι τό στερέωμα, ώ άχρηστον όν προ έκείνην τήν κατάστασιν, ϊνα τή αύτού άπωλείμ κάν τότε τό μάταιον τού περί τή άγενεσία και άφθαρσία τού ούρανού φε[ρομένου δόγματο γινώσκωσιν] όσοι άγένητόν τε καί άΐδιον [κατά τρόπον ά]φρονα τούτον είρηκότε .

Έρώτησι %ε.

Εί διά τήν ήμετέραν χρείαν καί ώφέλειαν ή παραγωγή τή κτίσεω γέγονε, καί διά τήν ήμετέραν ομοίω χρείαν τά μέν φθείρεται, τά δέ άφθαρσίαν έν τή συντελείμ ένδύσονται, οιον κτήνη μέν καί πετεινά καί θηρία φθείρεται, ούρανό δέ καί ή γή φθορά άπαλλάττεται· καί τά μέν φθείρεται, ώ άνενδεού ήμών άνισταμένου τού σώματο , έν άφθαρσίμ δέ τά δηλωθέντα διαμένει στοιχεία, τών πραχθέντων ήμίν μελλόντων ήμών έν αύτοί κομίζεσθαι τήν άντίδοσιν· άήρ καί θάλαττα πώ ούκ άχρηστα, εί τότε μένει άφθαρτα, ούτε εί άναπνοά ούτε εί έμπορία ούτε ιχθυοφαγία ή έτέρα τίνο βοήθεια έξ αύτών χρηζόντων ήμών, διά τό άνενδεέ , καθώ έφην, τού σώματο ;

Απόκρισι .

Εί κατά τόν άπόστολον Παύλον παράγει τό σχήμα τού κόσμου τούτου ό θεό , δήλον ότι έξ άνάγκη καί τά άλλα πάντα τά τού σχήματο ένεκεν τού κόσμου γεγονότα συμπαραχθήσεται τφ τού κόσμου σχήματι. Είσαχθήσεται δέ καινό ούρανό καί καινή γή, έν οι μέλλουσι δίδοσθαι δικαίοι τε καί άδικοι τών πρακτέων αί άμοιβαί. Τφ δέ άέρι εί καί προ

αναπνοήν τότε ού χρήζομεν, άλλα προ   τήν κίνησίν τε καί τοπικήν μετάστασιν άναγκαίω   αύτφ χρησόμεθα. Άρπαγησόμεθα γάρ, φησίν, έν νεφέλαι   ει   άπάντησιν τού κυρίου ει αέρα.
Έρώτησι   %Ç.
Εί μή [τοί   παρά γνώμην άλλά τοί] κατά γνώμην καλοί παρά θεού ό έπαινο   [δίδο]ται, οί παίδε   οί παρά Ήρώδου τήν διά [τόν Χριστόν] λαβόντε   άναίρεσιν, καί τά έπί τού [αύτού,] ήνίκα έπί τού κτήνου   καθήμένο   [τήν Ιερουσαλήμ] κατελάμβανε, τόν ύμνον φθεγξά[μενα πλήθη, πότερ]ον έχουσι δικαίω   χρεωστούμενον έ[παινον, έπειδή] κάκείνοι τήν σφαγήν παρά γνώμην έδέξαντό, καί ταύτα ού γνώμη οίκείμ άλλά χάριτι θείμ έν Ιερουσαλήμ τόν ύμνον έκείνον έφθέγξαντο;
Απόκρισι .
Εί χάρισμα θεού έστι τό ύπέρ Χριστού πάσχειν (Ήμϊν, φησίν, έχαρίσθη ού μόνον τό ει   αύτόν πιστεύειν, άλλά καί τό ύπέρ αύτού πάσχειν), έπασχον δέ καί τά βρέφη ύπέρ Χριστού, θεία   άρα ήξιώθησαν χάριτο . Τί   ούν ούκ έπαινέσειε ταύτα δικαίω   τή δόσει τή   θεία   χάριτο   έπαινεθέντα ύπό τού θεού, τού καί τοι   παρά γνώμην καλοί   τόν έπαινον δαψιλευομένου; Έτι δέ εί προ   τόν έπαινον τών διά τήν εύσέβειαν θλιβομένων άνταποδίδωσιν ό θεό   θλίψιν τοί   θλίψασιν, άνάγκη άρα καί τά βρέφη τά άναιρούμενα ύπό Ήρώδου έπαινείσθαι τούτψ τφ έπαίνφ τφ διά τήν έκδίκησιν τών θλίψεων. Δίκαιον, φησίν ό άπόστολο   Παύλο , παρά τφ θεφ άνταποδούναι τοί   θλίψασιν ύμά   θλίψιν, ύμίν δέ τοι   θλιβομένοι   άνεσιν μεθ' ήμών έν τή βασιλείμ αύτού.
Έρώτησι   %ζ.
Εί ή χάρι   διά τούτο κέκληται χάρι , διά τό τοι   παριούσι τού νόμου συγχωρείν έτοιμότερον, πώ   τά τή χάριτι πρέποντα έν τφ νόμψ μάλλον εύρίσκεται; Ό μέν γάρ -αντισμοί   τισι καί θυσίαι   άλογων καί διαφοραί   βαπτισμάτων τού   πταίοντα   καθ' έκάστην άπολύει τή   μέμψεω , ή δέ χάρι   έν μόνον χαρίζεται βάπτισμα. Άπαξ δέ μόνον εί μέν ύπεπίπτομεν πταίσμασιν, άπαξ μόνον καί τή   άφέσεω   έδεόμεθα· πολλάκι   δέ άμαρτάνοντε   δήλον ότι καί πολλάκι   τή   άφέσεω   χρή-

ζομεν· όπερ ούχ ή χάρι   άΛΛ' ό νόμο   διά τών προλεχθέντων •αντισμών καί τών Λοιπών παρέχειν έπίσταται. Πώ   ούν δειχθήσεται τού νόμου ή χάρι   φιλανθρωποτέρα περί τού άμαρτάνοντα , ώσπερ ειρηται έχόντων τών πραγμάτων;
Απόκρισι .

Τών τοιούτων πταισμάτων ό νόμο   διά τού βαπτίσματο καί θυσία   δίδωσι τήν άφεσιν τών μηδέν συντεΛούντων εί βλάβην πολιτεία   καί ζωή   άνθρώπων, οίον ώ   τό άψασθαι νεκρού ή Λεπρού ή τίνο   τών τοιούτων. Τών δέ *άλλων* πταισμάτων γεγενημένων εί   βλάβην πολιτεία   ή ζωή   άνθρώπων, τών τοιούτων πταισμάτων ού δίδωσι συγχώρησιν, ούτε διά τού βαπτίσματο   ούτε διά τή   τών άΛόγων θυσία , άλλά δικαίαν τε καί άξίαν άμοιβήν δίδωσι τοι   πταίσασι διά τού ίσου τή άντιπλήξεω . Ψυχήν, φησίν, άντί ψυχή , οφθαλμόν άντί οφθαλμού, όδόντα άντί όδόντο . Όπου δέ τό ίσον τή   άντιδόσεώ   έστιν άπρεπέ , έκεί τόν διά πυρό   ή Λίθου ή ξίφου θάνατον άνταποδίδωσι τοϊ   πταίσασι· τήν μέν γάρ θυγατέρα τού ίερέω   πορνεύουσαν διά πυρό   άναλίσκει, τήν δέ τού λαϊκού άνδρό   διά Λίθου, τήν δέ ύπανδρον διά ξίφου . Καί ούδαμού ισχύ   τφ νόμψ έκ φιλανθρωπία   διά βαπτισμών τε καί θυσιών σώσαι τών τοιούτων τινά. Τή   δέ χάριτο   πολλή τί έστι πρό   τήν τών άμαρτανόντων ή ισχύ · αύτη γάρ καί τού νόμου κρατούντο   εί μή κατέλαβε τόν βασιλέα Δαυίδ διπΛοϊ θανατηφόροι   περιπεπτωκότα άμαρτήμασιν, άνοίξασα αύτφ τή   μετάνοια   τήν θύραν, ούκ άν εύρε παρά τφ νόμψ σωστικήν άμαρτωλών φιλανθρωπίαν. Αύτη έταξεν έν τφ κόσμψ τών άμαρτωλών ιατρόν δόκιμον τήν μετάνοιαν, τήν δυναμένην καί τού   έβδομηκοντάκι   έπτά πταίοντα   ίάσθαι, μόνον εί βουληθεϊεν χρήσασθαι τφ τή   μετάνοια   βουλήματι.
Έρώτησι   %η.

Εί τόν φόβον ό κύριο   ούκ άναγκαϊον δι' ών Λέγει παρίστησι· φησίγάρ Ό φοβούμενο   ού τετελείωται έν τή άγάπη· πώ   πάλιν ό αύτό   διδάσκει τού   μαθητά   Φοβεϊσθε, Λέγων, τόν τήν ψυχήν καί τό σώμα έν γεέννη άπολέσαι δυνάμενον;
Απόκρισι .

Ούκ ειρηται μέν τφ κυρίψ τό Ό φοβούμενο   ού τετελείω-

ται έν τή άγάπη, εί καί ό είρηκώ   τούτο κατά κύριον εϊρηκε· τό δέ Φοβείσθε μάΛΛον τόν δυνάμενον καί ψυχήν καί σώμα άποΛέσαι έν γεέννη ούκ εϊρηται πρό   άναίρεσιν τή   τελεία άγάπη . Ό γάρ τφ μείζονι φόβψ τού θεού τόν έλάττονα έκλύων τών άνθρώπων φόβον τή άγάπη τού θεού τούτο ποιεί, ώστε είναι τόν μείζονα φόβον τού θεού ένεκεν τού μή έκπεσείν τών ήγαπημένων. Όσον γάρ τίμιόν έστι τό πιστευόμενον, τοσούτον άγαπάται· καί όσον άγαπάται, τοσούτον ό άγαπών τήν έκπτωσιν αύτού φοβείται, έω   άν ή έν τφ ύπέρ τού άγαπωμένου άγώνι. Λυθέντο   δέ τού άγώνο   σύν έκείνψ Λύεται καί ό φόβο   τή   τών άγαπωμένων έκπτώσεω . Ώστε έω   τότε άναγκαίό   έστιν ό τού θεού φόβο · ούδέ γάρ ώ   τό μισείν άναιρετικόν έστι τή   άγάπη   (άδύνατον γάρ τό τόν αύτόν καί άγαπάν καί μισείν), ούτω   καί τό φοβεΐσθαι· ένδέχεται γάρ τόν αύτόν καί άγαπάν καί φοβεΐσθαι.

Έρώτησι   %θ.

Εί τά   τών άΛόγων θυσία   ό θεό   έν τφ νόμψ προσέταξε γίνεσθαι, ώστε ταύται   τήν περί αύτόν τού   άνθρώπου   τιμήν έπιδείκνυσθαι, πώ   διά τό θύειν άνθρώπου   ΈΛΛηνε   δείκνυνται αύτών άσεβέστεροι; Όπερ φάσκουσιν ύπό τών παλαιών γεγονέναι χάριν τού πλείονο   τιμή   τόν παρ' αύτοί   νομιζόμενον θεόν μείζονα άξιούσθαι, τιμώντων αύτόν τή τών Λογικών θυσίμ· όσψ γάρ τού άλογου τό Λογικόν τιμιώτερον, τοσούτψ καί ή τούτου θυσία σεμνοτέρα έκείνη . Καί τούτο δείκνυται έκ τών κατά τόν Ίεφθάε σαφέστερον, ό , τήν ιδίαν θυγατέρα προσκομίσα   θυσίαν, έν τή πρό   Εβραίου   έπιστοΛή ύπό τού άποστόλου έν τφ καταλόγω τών εύσεβών μνημονεύεται.

Απόκρισι .

[Ού χρή] σκοπείν τήν κατά τόν νόμον θεφ προσφερομένην θυσίαν, ότι τών άλογων έστιν αίματα, άλλά τό πώ   προσεδέξατο ταύτην ό θεό   προσαγομένην αύτφ. Εί μέν γάρ τό αίμα τών άΛόγων ζώων τό προσφερόμενον ούτω   προσεδέξατο [ώ   εί] τήν έαυτού ψυχήν προσήνεγκεν ό τούτο [προσφέρων,] δήΛον ότι ή μέν θυσία τήν πρώ[την τάξιν έΛαβεν] άπό τή εύδοκία   τού ταύτην ούτω   προσδεξαμένου καί ό θεό   τήν πρώ-

την τιμήν. Ότι δέ ώ τήν εαυτού ψυχήν ούτω προσέφερε τώ θεφ ό τό αίμα τών άλογων προσενέγκα , μαρτυρεί ή θεία γραφή λέγουσα- Αντί τή ψυχή , φησί, τών προσφερόντων τό αίμα τών θυσιών αύτών προσφέρεται εί τά άγια τών άγιων. Μή ούν άπό τή φύσεω τού προσαγομένου άλλ' άπό τή διαθέσεω τού προσδεχομένου κριτέον τή θυσία τήν τάξιν καί τού θεού τήν τιμήν, τού διά τό φείδεσθαι τού γένου τών άνθρώπων μή βουληθέντο άναλώσαι τού άνθρώπου εί θυσίαν καθ' ήμέραν προσαγομένου καί άφανίσαι τό γένο , άλλά δεδωκότο τοί μέν άνθρώποι τό αύξάνεσθαί τε καί τό διαμένειν, ται δέ θυσίαι αύτών τήν μεγίστην τάξιν. Οί δέ παρ' Έλλησι θρησκευόμενοι θεοί, άτε δαίμονε όντε πονηροί τε καί μισάνθρωποι, θυσίαι έχαιρον μειωτικαί τε καίάφανιστικαι τού γένου τών άνθρώπων- όπερ έστι δείγμα μέγιστον τή μέν τών έλληνικών θεών θηριώδου άπανθρωπία , τή δέ τών Ελλήνων άθεότητο , τω άφανισμφ τού γένου τών άνθρώπων μειζόνω , ώ φασι, μάλλον δέ αίσχίστω πειρωμένων τιμάν τού έαυτών θεού . Αιτία δέ, δι' ήν ό Ίεφθάε έν τφ καταλόγω τών εύσεβών ήριθμήθη, έστιν αύτη. Ήιτήσατο ό Ίεφθάε νίκην κατά τών έχθρών ύπέρ δέ ταύτη τή νίκη εύχαριστικήν εύχήν άορίστω ηύξατο, τό προσαγαγειν εί θυσίαν τό έκ τού οίκου αύτού έξερχόμενον εί άπάντησιν αύτφ έκ τού πολέμου τροπαιούχψ έπανερχομένω. Δεξάμενο δέ ό διάβολο τό άόριστον τή εύχή έμηχανάτο έξ αύτού θείναι τφ Ίεφθάε παγίδα παραβάσεω , καί κινεί τήν θυγατέρα αύτού, μονογενή ούσαν, μετά κιθάρα έξελθείν έκ τού οίκου εί συνάντησιν αύτφ, ϊνα φεισαμένου τού Ίεφθάε τή θυγατρό άναγκασθή ποιήσασθαι τή εύχή τήν άθέτησιν. Αλλ' όμω παγίδα θεί ό διάβολο τού θηράματο ούκ έτυχε, προτιμοτέραν ήγησαμένου τού Ίεφθάε τή ζωή τή θυγατρό τήν απόδοσιν τή εύχή . Συνεχώρησε δέ ό θεό προσενεχθήναι αύτήν εί θυσίαν, ούχ ώ άνθρωπίνου αίματο τερπόμενο , άλλά προ διδασκαλίαν τών έξή άνθρώπων τού μηδέποτε άορίστω εύξασθαι τφ θεφ. Πολλά γάρ έστιν άτοπα κατά τήν ούτω άόριστον εύχήν εύλαβησόμενα, ών τού μή γενέσθαι ό θεό προνοησάμενο συνεχώρησε θυσίαν γενέσθαι τού Ίεφθάε τήν

θυγατέρα· οπερ ούκ ήν τή προαιρέσεω προηγουμένω ούτε τού θεού ούτε τού Ίεφθάε, άλλά συμβεβηκό πω τφ άορίστψ τή εύχή . Επειδή ούν ό Ίεφθάε τήν ει θεόν εύσέβειαν φυλάττων διά τή θυσία τή θυγατρό άνεδείχθη, διά τούτο αύτού γέγονεν ή μνήμη έν τφ καταλογω τών δικαίων.

Έρώτησι ρ.

Εί πρό σύστασιν τού άληθή είναι τήν παρά τών ορθοδόξων γενομένην λατρείαν τήν τών θαυμάτων χάριν έν ταϊ αύτών έκκλησίαι κατ' άρχά ό δεσπότη δεδώρηται, διά τί, ήνίκα αιρετικοί έν αύταί λατρεύσαντε άπ' αύτών τών ορθοδόξων άπέστησαν, ού συναπέστη τοί όρθοδόξοι άπό τών εκκλησιών καί τά θεία χαρίσματα, άλλ ή μέν τή πλάνη λατρεία ταϊ έκκλησίαι έπεισέφρησε, τά δέ πρό τήν αύξησιν τή ορθοδοξία ύπό τού θεού δωρηθέντα καί έπί τών αιρετικών τήν αύτήν έν ταϊ έκκλησίαι είχεν ένέργειαν;

Απόκρισι .

Εί μέν διά τών αιρετικών ζώντων ή άποθανόντων ή θεία χάρι ένήργει τά χαρίσματα, είχεν άν τό γινόμενον εύλογον άπορίαν· εί δέ οί τά θεία θαύματα έν ταϊ έκκλησίαι ένεργούντε άγιοί είσιν άπόστολοι, προφήται τε καί μάρτυρε , δήλον ότι τοί θείοι έργοι διαμαρτύρεται τφ κόσμω ό θεό έκείνων είναι τά έκκλησία , δι' ών θαύματα έκτελείται, τουτέστι τών ορθοδόξων.

Έρώτησι ρα.

Εί μελέτη λογικό άπα τήν γνώσιν κομίζεται, γνώσεω δέ νόμο τών μειζόνων προτάσσειν τά ήσσονα, οπερ κρατήσαν έπί τών Ιουδαίων σαφέστερον δείκνυται, πρότερον τά τού νόμου, είθ' ούτω τά εύαγγέλια παρειληφότων μαθήματα, πώ ήμεί ούκ άνακολούθω μανθάνομεν, προ τών ήσσόνων τά μείζονα διδασκόμενοι; Λέγω δή τά τού νόμου ήσσονα, τά δέ τών εύαγγελίων μείζονα. Μιά γάρ ήμών τε καί τή αύτών φύσεω , μίαν είναι καί τήν τάξιν έχρήν τή μαθήσεω , έπειδή καί, έάν μή έν τοί μαθήμασι φθάση τά χείρονα, τά άμείνω κωλύεται.

Απόκρισι .

Εί τήν άνάγκην, ήν έχει έκείνα τά μαθήματα, ών, εί μή

προηγείται τών ήσσόνων ή μάθησι , τά άμείνω κωλύεται, ταύτην είχε τά ήμέτερα μαθήματα, καί άνακολούθω μαθείν τά ήμέτερα μαθήματα· άλλ' επειδή δυνατόν τά ήμέτερα μαθήματα καί άνακολούθω μαθείν, δήλον ότι άπήλλακται τά ήμέτερα μαθήματα εκείνη τή άνάγκη . Τό άνάγκη δέ άπηλλαγμένον, ώ άν γίνηται, άδιάβλητόν έστιν έπί τή άνακολουθίμ. Καί ταύτα μέν ώ προ τήν λύσιν τού έν τή έρωτήσει σοφίσματο · προ αύτήν δέ τήν έρώτησιν ούτω άποκρινόμεθα, ότι ούδέ ήμεί άνακολούθω διδασκόμεθα, άλλ' ώ έμάνθανον οί άπόστολοι, πρώτον μέν τά τού νόμου, ύστερον δέ τά εύαγγέλια, ούτω καί ήμά έδίδαξαν. Μαρτυρούσιδέ τούτο αί αύτών φωναί, έν αί κατήγγειλαν τό εύαγγέλιον· πανταχού γάρ έκ τού νόμου τόν Χριστόν κηρύξαντε , έκ τών πρώτων τά ύστερα καί έκ τών ήσσόνων τά μείζονα. Τό γάρ Προφήτην ύμίν άναστήσει κύριο ό θεό ήμών έκ τών άδελφών ήμών κατ' έμέ· καί τό Ειπεν ό κύριο τώ κυρίω μου Κάθου έκ δεξιών μου, έω άν θώ τού εχθρού σου ύποπόδιον τών ποδών σου· καί Ότι ούκ έγκατέλειψα τήν ψυχήν μου ει μδην, ούδέ ή σάρξ μου είδε διαφθοράν· φωναί είσι τού νόμου προκαταγγειλασαι έν αύταί τόν Χριστόν, αί καί ό άπόστολο χρησάμενο τοί Ίουδαίοι τό εύαγγέλιον έκήρυξε. Καί ώ μέν προ τήν μάθησιν, ούδέν διέστηκε τά εύαγγέλια τού νόμου· ώ δέ προ τήν επαγγελίαν καί άπόδοσιν, διέστηκε. Τί γάρ έστιν ό νόμο ; Εύαγγέλιον προκατηγγελμένον. Τί δέ τό εύαγγέλιον; Νόμο πεπληρωμένο .

Έρώτησι ρβ.

Εί περιττόν καίλείπον έν τή τού σώματο ήμών κατασκευή ό δημιουργό ού πεποίηται, διά τί ώ περιττόν τό τή άκροβυστία μέρο τών Ιουδαίων άπετέμνετο; Ει τί δέ χρήσιμον ούκ έν έτέρω μέρει, άλλ' έν τώ παιδοποιφ μορίφ τήν περιτομήν οί προ τή τού δεσπότου Χριστού παρουσία ειλήφασι; Διά τί δέ, έκείνων ώ χρησίμην ταύτην λαβόντων, τή τοιαύτη χειρουργία ομοίω καί ήμεί ού κεχρήμεθα;

Απόκρισι .

Επειδή διά τό γήρα αύτού τε καί τή έλευθέρα γαμετή έν άπογνώσει τού παιδοποιείν έκ τή έλευθέρα καθιστάμε-

νο [ὁ Αβραάμ] επαγγελίαν παιδοποιΐα ἐδ[έξατο παρά] του θεού, καί πιστεύσα θεφ παρά τόν χρόνον τή ἡλικία ἐσεσθαι πατήρ του ἐκ τή γεγηρακυία στείρα αὐτφ γενομένου υιού, δι[ά τούτο ἐδωκεν] αὐτφ ὁ θεό σφραγίδα ταύτη [τή πίστεω] τήν περιτομήν τή ἀκροβυστία μορίου τού διά μέν τό γήρα προ παιδοποιΐαν ἀχρήστου γενομένου, διά δέ τήν πίστιν τού Αβραάμ ει παιδοποιΐαν γεγονότο χρησίμου. Παρέπεμψε δέ ταύτην τήν περιτομήν εἰ ὁλον τό γένο τό ἐκ τού παρ' ἐλπίδα πατρό γενομένου, ὑφιστάμενον εἰ ἀνεξάλειπτον μνημόσυνον τή τε τού Αβραάμ πίστεω καί τή τού θεού δυνάμεω , τού ζωοποιούντο τού νεκρού καί καλούντο τά μή ὁντα ὡ ὁντα. Περιτεμνόμεθα δέ καίἡμεί τή περιτομή τού Χριστού διά τού βαπτίσματο , ἐκδυόμενοι τόν Αδάμ, δι' ον ἁμαρτωλοίγεγονότε τεθνήκαμεν, καί ἐνδυόμενοι τόν Χριστόν, δι' ον δικαιωθέντε ἀνιστάμεθα ἐκ τών νεκρών· ἐν φ, φησίν ὁ ἀπόστολο , περιετμήθητε περιτομήν ἀχειροποίητον τή ἀπεκδύσει τού σώματο ὑμών.

Ἐρώτησι ργ.

Εἰ ὁ προσταχθεί ποιήσαι τά κατά δύναμιν ἐπαινον ἡ μέμψιν ἐν τφ ποιήσαι ἡ μή ποιήσαι κομίζεται, δήλον ὁτιό τά ὑπέρ δύναμιν μή ποιήσα , ἐπεί εἰσιν ἀδύνατα, ὑπάρχει ἀνεύθυνο . Πώ ούν ὁ [θεό τά] ὑπέρ δύναμιν ἐπιτάττων, τουτέστι τό μή ἁμαρτάνειν, τόν ἁμαρτάνοντα ὑποβάλλει κολάσεσι, τού ἀνθρώπου ἀδυνάτου ὁντο προ τήν τού νόμου ἐκπλήρωσιν; Μαρτυρεί δέ τούτοι καί ὁ ἀπόστολο , Οὐ δικαιωθήσεται, λέγων, ἐξ ἐργων νόμου πάσα σάρξ.

Απόκρισι .

Τό παντί ἀνθρώπφ ἀδύνατον τούτο καί τινί ἀνθρώπφ ὑπάρχει ἀδύνατον, οἷον τό πέτεσθαι ἐν τφ ἀέρι ὡ ἀετό τινί ἀνθρώπψ ἀδύνατον ἐστιν, ὁτι καί παντί ἀνθρώπφ ἐστιν ἀδύνατον· καί ἀνάπαλιν τό τινί ἀνθρώπφ δυνατόν, ὡ τό πλεΐν, καί παντί ἀνθρώπφ δυνατόν ὑπάρχει. Αλλ' εἰ, καθώ φησιν ἡ θεία γραφή, τινέ τών ὑπό τόν νόμον δικαιοσύνη γεγόνασιν ἀμεμπτοι, δήλον ὁτι καί πάσι τοί ὑπό τόν νόμον ὑπήρχε δυνατόν τφ ὁμοίφ τρόπφ κατά τήν ἐκ νόμου δικαιοσύνην γενέσθαι ἀμέμπτοι . Λέγει γάρ ὁ μέν μακάριο Παύλο ὁ ἀπόστολο

περί έαυτοΰ ότι Κατά τήν δικαιοσύνην τήν έκ νόμου γενόμενο άμεμπτο · ό δέ μακάριο   Λουκά   ό ευαγγελιστή   περί τοΰ Ζαχαρίου καί τή   γυναικό   αύτοΰ Έλισσάβετ ότι Ήσαν δίκαιοι άμφότεροι έναντίον τοΰ θεοΰ, πορευόμενοι έν πάσαι ταί   έντολαι   καί δικαιώμασι τοΰ κυρίου άμεμπτοι. Τί δέ έστι πάσα ή κατά τόν νόμον δικαιοσύνη; Τό άγαπάν τόν θεόν μέν ύπέρ *εαυτόν*, τόν πλησίον δέ ώ   έαυτόν· όπερ ούκ έστιν άδύνατον άνθρώποι   βουληθεϊσι. Τό ούν Έξ έργων νόμου μή δικαιωθήναι πάσαν σάρκα ού διά τό μή δύνασθαι τά άδύνατα λέγει, άλλά διά τό μή βούλεσθαι τά δυνατά. Τή γάρ βουλήσει προ   τά δυνατά κεχρήμεθα, ού προ   τά άδύνατα· τοί   γάρ δυνατοί   καί έφ' ήμίν οδσιν ό έπαινο   ή ό ψόγο γίνεται πραχθείσιν ή μή πραχθεϊσι. Τοΰ δέ Διά τό μή αίρεϊσθαι καί ού διά τό μή δύνασθαι άμαρτάνομεν άνθρωποι έστι τούτο σημείον, τό μή πάντα   άνθρώπου   πάσι τοί   τή άμαρτία   εϊδεσιν έμπεσεϊν, άλλά τινά   μέν τούτψ τφ είδει τή   άμαρτία   έμπεσεϊν, τινά   δέ εκείνα), καί τινά   μέν πλείοσι, τινά   δέ έλάττοσι, τινά   δέ ούδενί κατά τοΰ   προειρημένου   δικαίου · όπερ ούκ άν συνέβη άνθρώποι , τό τινί μέν είδει τή   άμαρτία   άμαρτάνειν, τινί δέ ούδέποτε άμαρτάνειν, εί άδυναμίμ φύσεω   καί ούκ άβουλίμ προαιρέσεω ήμάρτανον οί άνθρωποι.

Έρώτησι   ρδ.

Εί έπί τών έγκλημάτων χώραν μετάνοια   τοί   ήμαρτηκόσιν ό νόμο   ού δίδωσιν, άλλά κίνδυνον αύτοί   έπάγει άπαραίτητον, πώ   μοιχείαν καί φόνον ό προφήτη   Δαυίδ έργασάμενο   ού παρά τόν νόμον συγγνώμη   ήξίωται; Καί εί μέν άγαθόν ή συγγνώμη, διά τί τό άσύγγνωστον τφ νόμ<φ συνέζευκται; Εί δέ φαύλον, όπερ ούκ οίμαι, πώ   ό τών άγαθών χορηγό   τό φαύλον τφ προφήτη κεχάρισται;

Απόκρισι .

Εί έπί τών έγκλημάτων χώραν μετάνοια   τφ ήμαρτηκότι ό νόμο   ού δίδωσι, πώ   έν τή ένενηκοστή έβδομη έρωτήσει προτέτακται τή   χάριτο   ό νόμο , ώστε τι   έτοιμότερο   καί φιλανθρωπότερο   ει   άφεσιν άμαρτημάτων τοί   άμαρτάνουσιν, οΰ   καθ' έκάστην ήμέραν διά τοΰ βαπτίσματό   τε καί

τή   τών άλογων θυσία   τή   μέμψεω   άπολύει, νυν δέ έν τή προκειμένη έρωτήσει ·ανί   ούχ ύπολέλειπται τφ νόμψ φιλανθρωπία   , άλλά συνέζευκται αύτφ τό άσύγγνωστον, κίνδυνον έπάγον τφ ήμαρτηκότι άπαραίτητον; Καί πρό   μέν τό μή άνεπισήμαντον καί τών έρωτήσεων τήν έναντίωσιν είρήσθω ταύτα- πρό   δέ τήν έρώτησιν άποκρινόμεθα, ότι εί καί ό νόμο   τό άσύγγνωστον έχει, άλλά καί ή χάρι   μετάνοιαν δέδωκε τφ ήμαρτηκότι. Τό γάρ Αί χείρε   ύμών αίματο   πλήρει   , άλλά λούσασθε καί καθαροί γένεσθε, καί, έάν ώσιν αί άμαρτίαι ύμών ώ   φοινικούν, ώ   χιόνα λευκανώ, καί τό Ού βούλομαι τόν θάνατον τού άμαρτωλού ώ   τό έπιστρέψαι καί ζήν αύτόν, φωναί είσι τή   θεία   χάριτο   άμαρτωλού   καλούσαι εί   εύπάθειαν τού νόμου, διά μετάνοια   ειληφότα   τών προημαρτημένων τήν συγγνώμην. Αγαθή μέν ούν έστιν ή συγγνώμη καί τή   θεία   χάριτο   δώρον, ούκ έστι δέ ούδέ κατά τόν νόμον ούδέ κατά τού νόμου, άΛΛ' ύπέρ τόν νόμον καί ύπέρ τού νόμου- ύπέρ τόν νόμον μέν, ότι χάρι   , ύπέρ τού νόμου δέ, ότι διά μετάνοια   άγει τού   άμαρτωλού   εί   εύπάθειαν τού νόμου, καθάπερ καί τόν Δαυίδ.

Έρώτησι   ρε.

Εί πάσι μέν άνθρώποι   διά τό άσθενέ   τή   φύσεω   άναγκαία ή διά τή   εύχή   ύπάρχει βοήθεια, ταύτα δέ ού πρόσεστι τφ δεσπότη Χριστφ, οία δεσπότη καί άρκούσαν πρό   πάντα κεκτημένψ τήν δύναμιν, διά τί τών άποστόλων συχνότερον ύπό τή   γραφή   τόν Χριστόν μανθάνομεν προσευχόμενον;

Απόκρισι   .

Ώσπερ πεινάσα   ό κύριο   καί διψήσα   καί κοπιάσα   , δακρύσα   τε καί ίδρώσα   , καίτοι δυνάμενο   διά περιουσία δυνάμεω   μηδέν τούτων ύπομένειν, διά δέ τό παρέχειν γνώρισμα τή   άνθρωπίνη   αύτού φύσεω   έκουσίω   ύπέμεινε τά τή   φύσεω   άσθενή, ούτω   καί τό εύξασθαι διά τήν αύτήν αιτίαν. Είγάρ έκουσίω   ύπομεμενηκότο   αύτού τά άσθενήματα τή   έαυτού φύσεω   τολμώσί τινε   λέγειν μή ύπάρχειν αύτόν τή   ήμετέρα   φύσεω   , πώ   ούκ άν έλεγον αύτό τούτο μετά τή περιουσία   τή   άποδείξεω   , εί συνέβη αύτφ μηδαμώ   αύτόν εύξασθαι τφ θεφ καί πατρί; Καί επειδή περί τών άποστό-

λων ούδεμία γέγονεν άμφιβολία εί άνθρωποι ήσαν, περί δέ του σωτήρο έμελλε γίνεσθαι άμφιβολία, διά τούτο συχνότερον αύτών τε καί τών λοιπών άνθρώπων καί τό εύξασθαι αύτόν κατήγγειλεν ή θεία γραφή. Εί γάρ τών τή σαρκό άσθενειών άνώτερο διά τή άναστάσεω γενόμενο ώ άρχιερεύ τή ομολογία ήμών έντυγχάνει τφ θεφ ύπέρ ήμών, πώ ούχί μάλλον έτι ύποκειμένου αύτού τή άσθενεία τή σαρκό έδείτο μεγάλη κραυγή καί ισχυρά καί δακρύων, μεθ' ών τήν δέησιν προσέφερε τφ δυναμένψ -ύσασθαι αύτόν έκ θανάτου;
Έρώτησι ρ(ξ.

Εί πάντων τών άνθρώπων μίαν έχει ή σάρξ καί μίαν ή ψυχή ούσίαν, πώ ό μέν άργό , ό δέ περί τήν νόησίν έστιν όξύτερο ; Αλλ' εί μέν ή ψυχή τή τοιαύτη έστι διαφορά αιτία, άνάγκη τών ψυχών ύπονοείν τήν ούσίαν διάφορον κατά τήν διαφοράν τή νοήσεω · εί δέ ή σάρξ, ό αύτό καί περί αύτή λόγο άρμοσειεν. Εί δέ έκ τίνο χυμού, οιον ξηρού ή ύγρού ή θερμού ή ψυχρού, πλεονασμού ή έλλείψεω τού θατέρου τό έτερον έπικρατέστερον γίνεται, οιον άφροσύνη ή φρόνησι , πόθεν ή όπω γέγονέ τι τοιαύτη ποιότητο ή έπικράτεια, ή παρασκευάσασα τό έννουν ή άνουν έν ήμίν πλεονάζειν;
Απόκρισι .

Τή τού νοείν όξύτητο ή νωθρότητο αιτίαν άποδεδώκασί τινε τών τε στοιχείων, έξ ών σύγκειται τά ήμέτερα σώματα, τήν εύκρασίαν καί τήν δυσκρασίαν καί τών οργανικών μορίων τήν συμμετρίαν, καί δοκούσιν όρθώ άποδεδωκέναι τούτων τά αιτία . Εισίγάρ τινε έν μέν γε νεότητι γεννητικοί τε καί έπιδεκτικοί νοημάτων τυγχάνοντε , έν δέ τφ γήρα ει τό έναντίον μεταβαλλόμενοιγίνονται περί τό νοείν άργοί· έστι δέ τούτο σημείον τού τήν εύκρασίαν τε καί δυσκρασίαν είναι αιτίαν τή τοιαύτη μετοχή . Ωσαύτω δέ καί οί λίαν μεγαλοκέφαλοι, λεγόμενοι βαρυκέφαλοι, διά τό μή σώζειν σύμμετρον άναλογίαν πρό τά άλλα μέρη τού σώματο δι' ύπερβολήν μικρότητο ή μεγέθου , καί αύτοί άνεπιτήδειοί είσι τού δύνασθαι είναιγεννητικοί τε καί έπιδεκτικοί νοημάτων. Γίνονται δέ καί άλλοι πρό τήν κατάληψιν τών τή φύσει συνεστώτων πραγμάτων οξεί τε καί έτοιμοι, καί άπό τή θεία χάριτο ,

ώ τό Ό κύριο έδωκε τφ Σολομώντι πλάτο καρδία , ώ τήν άμμον τήν παρά τό χείλο τή θαλάσση · καί ώ τό Οι δέδοται μέν διά πνεύματο λόγο σοφία , άλλοι δέ λόγο γνώσεω .

Έρώτησι ρζ.

Εί ύπό τών άπιστων προ άπάτην εύρέθη τά άσματα, τοί δέ έν νόμ<φ είσηγήθη διά φρενών νηπιότητα, οι τή χάριτο τέλεια καί τών -ηθέντων τρόπων άλλότρια παρειληφότε μαθήματα διά τί έν ταΐ έκκλησίαι κατά τού έν τφ νόμψ νηπίου τοί μσμασι κέχρηνται;

Απόκρισι .

Ού τό ^σαι άπλώ έστι τοί νηπίοι άρμόδιον, άλλά τό μετά τών άψύχων οργάνων ^σαι καί μετά όρχήσεω καί κροτάλων· διό έν ται έκκλησίαι προαιρείται έκ τών σμάτων ή ΧΡήσι τών τοιούτων οργάνων καί τών άλλων τών νηπίοι όντων άρμοδίων, καί ύπολέλειπται τό Ήσαι άπλώ . Ήδύνει γάρ τήν ψυχήν προ ζέοντα πόθον τού έν τοί μσμασιν δομένου, κοιμίζει τά έκ τή σαρκό έπανιστάμενα πάθη, τού ύπό τών αοράτων έχθρών έμβαλλομένου ήμιν λογισμού πονηρού άπωθείται, άρδεύει τήν ψυχήν προ καρποφορίαν θείων άγαθών, γενναίου προ τήν έν τοί δεινοι καρτερίαν τού άγωνιστά εργάζεται τή εύσεβεία , πάντων τών έν τοί βιωτικοί λυπηρών ιαματικόν γίνεται τοί εύσεβέσι. Μάχαιραν τού πνεύματο τούτο ό Παύλο ονομάζει, έν φ κατά τών άοράτων πολεμίων οπλίζει τού όπλίτα τή εύσεβεία · ρήμα γάρ έστι θεού, ό καί ένθυμούμενον καί δόμενον καί άνακρουόμενον δαιμόνων γίνεται άπελατικόν. [Έστιν ούν τά τοιαύ]τα τελειωτικά τή ψυχή έν ται *κατ'* εύσέβειαν άρεταΐ , διά τών σμάτων τών έκκλησιαστικών τοι εύσεβέσι προσγινόμενα.

Έρώτησι ρη.

Εί συγγνώμην ή άκούσιο έφέλκεται άγνοια, καθώ ύπό τή γραφή διδασκόμεθα, πώ οί μέν πάλαι Ιουδαίοι, τόν Χριστόν έξ άγνοια σταυρώσαντε , πλείστων καί άνυποίστων δεινών έπειράθησαν, ώ έν τοί Περί τή άλώσεω λόγοι μαρτυρεί ό Ιώσηπο , οί δέ νύν τφ Χριστφ άπειθούντε αύτών,

τή   μέν οικεία   πατρίδο   άπελαθέντε , εί   πάσαν τήν γήν έλικμήθησαν, τοι   δέ έθνεσιν εί   δουλείαν έξεδόθησαν άτιμον, ώ   τά πράγματα στήλη   βοά περιφανέστερον; Τήν δέ έν έκατέροι   αύτών συνίστησιν άγνοιαν ποτέ μέν ό κύριο , Πάτερ, Λέγων, άφε   αύτοί , ού γάρ οϊδασι τί ποιούσι· ποτέ δέ ό *απόστολο*   φάσκων· Εί γάρ έγνωσαν, ούκ άν τόν κύριον τή   δόξη έσταύρωσαν. Καί ταύτα μέν περί τών πάλαι Ιουδαίων· περί δέ τών νύν, Μαρτυρώ, φησίν, αύτοί   ότι ζήλον θεού έχουσιν, άλλ' ού κατ' έπίγνωσιν.

Απόκρισι .

Ότε ή άκούσιο   άγνοια τοι   άγνοούσι νομισθή γνώσι , τότε ή άπόβασι   τού κατ' άγνοιαν πραττομένου πράγματο δείκνυσι κατ' άλήθειαν ούσαν γνώσιν ή κατά πλάνην καί άγνοιαν. Δειχθείση   δέ τή   νομιζομένη   γνώσεω   διά τή   άποβάσεω άγνοια   ύπαρχούση   τού πράγματο , άν έμμένη τή αύτή άγνοίμι ό άγνοήσα , ούδεμίαν έφέλκεται συγγνώμην άλλά τιμωρίαν άπαραίτητον. ΑΛΛ' ότι μέν ούτω   έσταύρωσαν οί Ιουδαίοι τόν Χριστόν ώ   γινώσκοντε   αύτόν άντίθεον [καί σύμψη]φον έχοντε   τόν θεόν έν τή άναιρέσει αύτού, παντί που δήλον· ούκ άν γάρ αύτόν έσταύρωσαν, είήσαν γινώσκοντε   ότι μετά τόν θάνατον αύτόν ό θεό   έγερεί έκ τών νεκρών. Έγερθεί   δέ έκ τών νεκρών ύπό τού θεού έδειξε τήν νομιζομένην κατά Χριστού γνώσιν τών Ιουδαίων κατά άλήθειαν άγνοιαν ούσαν. Επειδή ούν μετά τό άναστήναι τόν κύριον έκ νεκρών, καί δειχθήναι μήτε τόν θεόν σύμψηφον γεγονότα τοι   Ίουδαίοι   έν τώ θανάτψ τού Χριστού μήτε τόν Χριστόν άνεγέρτω   μένειν έν τφ θανάτψ κατά τήν προσδοκίαν τών αύτόν σταυρωσάντων, έτι τού   Ιουδαίου   έν τή άπειθεύχ μένειν, διά τούτο ούκ ήσαν συγγνώμη   άξιοι. Τό γάρ έξαργυρίζειν αύτού τήν άνάστασιν καί κλοπήν ταύτην νομίζειν, καί κωλύειν τού   άποστόλου   έπί τφ όνόματι αύτού μή έκτελείν θεία έργα έν τή δυνάμει τού άγιου πνεύματο   γινόμενα, ούκ έστιν άκουσίου άγνοια   συγγνώμην έφελκομένη , άλλ' εγνωσμένη   έκουσίου θεομαχία   τιμωρίαν έφελκομένη . Εί μέν γάρ ταύτη τή έλπίδι έσταύρωσαν τόν Χριστόν οί Ιουδαίοι, τού μή κρατήσαι τήν διδασκαλίαν αύτού καί τού μή Λυθήναι τόν ιουδαϊσμόν, πώ   ούκ έστιν άμφο-

τερών αποτυχία λυτική τή   Ιουδαίων κατά Χριστού ακουσίου άγνοια ; Τό δέ Σύ πάτερ άφε   αύτοι , ού γάρ οἴδασι τί ποιούσι, κατά ταύτην εἴρηται τήν έννοιαν· Ότι, γνόντε   ότι κατ' άγνοιάν με έσταύρωσαν, καί αίτούσι λύτρον τών πλημμελειών αύτών, παράσχοι   αύτοί . Ού γάρ δίδοται άφεσι τφ νομίζοντι τήν έαυτού άμαρτίαν μή είναι άμαρτίαν άλλά δικαιοσύνην. Καί τό είρημένον τφ Παύλα), τό Μαρτυρώ αύτοί   ότι ζήλον θεού έχουσιν, άλλ' ού κατ' έπίγνωσιν, πεφεισμένω   εἴρηται τή τού λόγου συγκαταβάσει· άσθενή   τοί άσθενέσιγινόμενο , ϊνα κατά τό είρημένον σώση τού   άσθενεί .

Έρώτησι   ρθ.

Εί τό τή   άναστάσεω   δώρον πάσι τοί   θανούσιν ό θεό διδόναι ύπέσχετο, καί πάντε   έκ τών τάφων άναστάντε   τφ κριτή παρίστασθαι μέλλουσι, πώ   πληρωθήσεται τό κρίνειν νεκρού   καί ζώντα   τόν κύριον; Πώ   δέ νεκροί κριθήναι δυνήσονται, ών τά μέν σώματα έν μνήμασιν έρριπται, αί δέ ψυχαι τών σωμάτων κεχωρισμέναι είσίν;

Απόκρισι .

Ού πάντε , φησί, κοιμηθησόμεθα. Κρίνει ούν ζώντα μέν τού   τότε ζώντα , νεκρού   δέ τού   άνισταμένου   έκ τών νεκρών. Έρχεται, φησίν, ώρα καί νύν έστίν, ότε πάντε   οί έν τοί   μνήμασιν άκούσονται τή   φωνή   τού υιού τού θεού, καί έξέρχονται οί τά άγαθά ποιήσαντε   ει   άνάστασιν ζωή , οί δέ τά φαύλα πράξαντε   ει   άνάστασιν κρίσεω . Έχρήν ούν κατά τό πιστόν τού λόγου θεωρειν τό δυνατόν τού πράγματο   καί μή άπορείν τήν άλογον άπορίαν.

Έρώτησι   ρι.

Εί τοί   καταλιμπάνουσι πατέρα ή μητέρα ή τέκνα καί τά έξή   έκατονταπλασίονα έπηγγείλατο διδόναι ό κύριο , άρα καί γυναίκα   έκατόν οί τοιούτοι άντιλήψονται; Πώ   δέ, πολλών τά είρημένα διά τήν εντολήν καταλιπόντων έν πτωχείμ καί μονότητι καί έρημίμ τελευτήσάντων, ού διέψευσταιή τοιαύτη ύπόσχεσι ;

Απόκρισι .

Ώσπερ πατέρα   καί μητέρα   καί άδελφού   καί άδελφά λέγει τού   κατ' οίκειωτικήν διάθεσιν προσλαμβανόμενου   τόν

Χριστόν, καταλείψαντα πατέρα τε και μητέρα, άδελφού τε καί άδελφά , ούτω καί γυναίκα Λέγει τήν έν καιρώ τή διά Χριστόν έγκαταλείψεω προνοουμένην τού καταΛείψαντο τήν φύσει γυναίκα. Ή δέ έκκλησία τού δεσπότου Χριστού, ή έξ άρχή τού χριστιανικού κηρύγματο ύπό τών αύτή άντικειμένων Έλλήνων τε καί Ιουδαίων διωκομένη καί άρπαζομένη πολυχρονίω , πόθεν έν τε τοί πνευματικοί καί έν τοί άνθρωπικοί τοσαύτην ήν όρώμεν έπίδοσιν έδέξατο, μή τή θεία τε καί ζώση τού σωτήρο φωνή , τή κατά πολυπλασιασμόν ύποσχομένη , καί τήν άντίδοσιν ένεργησάση έν αύτή; Πόθεν δέ πλούσιοι άνδρε τε καί γυναίκε τά εαυτών ύπάρξει έπιφερόμενοι έν τή έρημα) τού έκείσε άναχωρητά έζήτησαν καί τούτων τά ύστερήματα έπλήρωσαν, καθά έγνωμεν έκ τή ιστορία τών άγιων άρχαίων άνδρών, μηδέ τού δεσπότου Χριστού δι' αύτών τήν ιδίαν ύπόσχεσιν άγαγόντο εί πέρα ;

Έρώτησι ρια.

Εί πρό σύστασιν τή τών σωμάτων άναστάσεω ώ καιρίψ τώ κατά τά σπέρματα ύποδείγματι ό άπόστολο έν τή πρό Κορινθίου έχρήσατο, πώ οί τεμνόμενοιή καιόμενοι άναστήσονται, τών σπερμάτων μετά τομήν ή καύσιν ού βλαστανόντων άλλά εί τό παντελέ φθειρομένων;

Απόκρισι .

Τή φύσεω ούση τή έργαζομένη τά έκ τών σπερμάτων γιγνόμενα, ώ έμμετρον Λαβούση παρά τού δημιουργού τήν δύναμιν, άνάγκη έπιτήδεια είναι τά σπέρματα πρό ποίησιν τών έξ αύτών γιγνομένων· διό έάν καή ή τμηθή τά σπέρματα, άχρηστα γίγνεται τή φύσει πρό ποίησιν τών έξ αύτών γιγνομένων. Ό δέ θεό ούκ έμμετρον έχει τήν δύναμιν· διά τούτο ούδέν αύτφ έστιν άνεπιτήδειον πρό ποίησιν πάντων ών βούλεται, ούδέ κωλύεται ύπό τή τομή καί καύσεω τών σωμάτων τού ποιήσασθαι αύτών τήν άνάστασιν. Ού γάρ νόμψ καί μέτρω φύσεω έργάζεται ό θεό , άλλ αύθεντίμ βουλή τή έν μηδενί άπορουμένη πρό ποίησιν ών βούλεται ποιείν. Έχρήσατο δέ ό άπόστολο τώ κατά τά σπέρματα ύποδείγματι εί πίστωσιν τή τών νεκρών άναστάσεω , ινα κατά άναλογίαν πιστώσηται τή άναστάσεω τόν Λόγον, ότι, ώσπερ ούκ άπι-

στούμεν τήν βλάστησιν τού σπέρματο , όρώντε έν τή γή άποθανόντο καί άποβεβληκότο τού σπέρματο τήν φύσιν, ούτω ούκ όφείλομεν άπιστείν τών νεκρών τήν άνάστασιν· ό γάρ θεό , ό δεδωκώ τή φύσει τό διά τού σπέρματο έργάσασθαι τήν βλάστην, πολύ μάλλον αύτό δύναται έκ τού θανάτου έγείραι τού νεκρού .

Έρώτησι ριβ.

Εί τήν βασιλείαν τού Ισραήλ δόξαν καί τρυφήν καί άνεσιν έπίγειον οί άπόστολοι ύπελάμβανον, καθά τινε έφασαν, διά τί ό κύριο περί ταύτη προ αύτών έρωτώμενο ού μόνον αύτού ού διωρθώσατο, άλλά καί έπέσφιγξεν αύτών τήν άγνοιαν φήσα προ αύτού · Ούχ ύμών έστι γνώναι χρόνου ή καιρού , ου ό πατήρ έθετο έν τή ίδίμ έξουσίμ; Αύτη δέ ή άπόκρισι βέβαιοι τήν έκείνων έρώτησιν.

Απόκρισι .

Καί τούτο έν έστι τών προ τή έπιφοιτήσεω τού άγιου πνεύματο μή δυναμένων γνωσθήναιύπό τών άποστόλων κατά τό είρημένον· Πολλά έχω λέγειν ύμίν, άλλ' ού δύνασθε βαστάζειν άρτι· όταν δέ έλθη τό πνεύμα τή άληθεία , έκείνο οδηγήσει ύμά προ πάσαν τήν άλήθειαν. Μαθόντε δέ ύπό τού πνεύματο τό Τήν κοιλίαν καί τά βρώματα ό θεό καταργεί, έκ τή ιουδαϊκή ύπολήψεω εί τήν έννοιαν μετηνέχθησαν τήν πρέπουσαν τή καταστάσει τών άνισταμένων έκ τών νεκρών, έν ή ούτε βρώσι ούτε πόσι ούτε γάμο , άλλά ίσάγγελοι έσονται οί τή άναστάσεω υιοί. Τό ούν Ούχ ύμών έστι γνώναι χρόνου ή καιρού , ου ό πατήρ έθετο έν τή ίδίμ έξουσίμ, ούκ έχει σχήμα βεβαιωτικόν έρωτησάντων έν τή κατ' άγνοιαν ύπολήψει, άλλά άπορητικόν άμφοτέρων, τή τε κατά τόν χρόνον καί τή κατά τόν τρόπον ύπολήψεω τών έρωτησάντων. Δήλοι δέ καί ό άπόστολο Παύλο τόν τρόπον έκείνη τή καταστάσεω έν οι λέγει· Ή βασιλεία τού θεού ούκ έστι βρώσι καί πόσι , άλλά δικαιοσύνη καί ειρήνη καί χαρά έν πνεύματι άγίρο.

Έρώτησι ριγ.

Εί τέλειον τότε νοούμεν τό τέλειον [κατά τό είωθό] δτε πάντα κέκτηται τέλεια, τέλειον δέ άκρω τό καθ' ότιούν προσ-

θήκην ή αύξησιν μή δεχόμενον, πώ ό θεό μέν προϋπάρχων τή κτίσεω , ύστερον δέ τήν κτίσιν ποιησάμενο , ούτω θεό τό δημιουργό όνομά τε καί πράγμα προσέλαβε, καί έκ τού θεό ει τό καί δημιουργό είναι τήν αύξησίν τε καί τήν γένεσιν δέδεκται;

Απόκρισι .

Άλλο τό αύτό είναι, καί άλλο τό άλλου είναι· άσχετον μέν τό αύτό είναι, σχετικόν δέ τό άλλου είναι. Επειδή ούν τό τέλειον τού θεού έν τῳ αύτό είναι, διά τούτο ούκ αύξει αύτόν τό άλλου είναι. Καί καθάπερ τό άρχήν είναι άριθμου ούδέν συντελεί τῳ ένί πρό τήν αύτού τελειότητα (καί γάρ μή όντο αύτού άρχή άριθμου τέλειον ήν, καί γινομένου αύτού άρχή άριθμου ούκ ηύξήθη), ούτω καί ό θεό προ τή κτίσεω ήν τέλειο , καί μετά τήν κτίσιν ούκ ηύξήθη. Ούδέν ούν τών διά τή κτίσεω αύξει θεόν (Σύ γάρ, φησίν, ό αύτό ει), άλλά τήν σχέσιν ήν έχει πρό τήν κτίσιν πολυτρόπω (Σφόδρα, φησίν, ύπερυψώθη ύπέρ πάντα τού θεού), καί γάρ ώ πατήρ καί δεσπότη καί κριτή καί ποιμήν καί τά τούτοι όμοια. Καί καθάπερ ό θεό μή ποιήσα πλείονα κόσμου , [καίπερ τού]το καί δύναται ποιείν, ούκ άτελή έκ τούτου έδείχθη ή αύτού τελειότη ει τό ύπερ[υψούσθαι αύτ]όν· εί δέ μή ποιήσα πλείονα κόσμου ό θεό ούκ έμειώθη, ούδ' άρα ποιήσα ένα κόσμον ηύξήθη.

Έρώτησι ριδ.

Εί τό είναι τή δυνάμει τού είναι τή ένεργείμ καθέστηκεν έλαττον, πώ ό του κόσμου ποιητή , προ τή τού κόσμου ποιήσεω ποιητή ών δυνάμει καί ούκ ένεργείμ, τῳ τή έλαττώσεω ούχ ύποπίπτει όνόματι;

Απόκρισι .

Ών ή δύναμι τή ένεργεία φυσική τινι άνάγκη ύφέστηκεν, τούτων ή δύναμι έλάττων τή ένεργεία καθέστηκεν· ού δέ ή δύναμι τή ένεργεία ού φυσική άνάγκη άλλά ίδίμ βουλή ύφέστηκεν, ούτο άνυπόβλητο τῳ τή έλαττώσεω όνόματι. Διενοήθη , φησί, καί πάντα σοι πάρεστιν.

Έρώτησι ριε.

Εί τό κλίνε tv τό γόνυ έν ταϊ προσευχαί τού έστώτα

εύχεσθαι μάλλον θεώ τού ευχόμενου παρίστησικαί πλείον έφέλκεται τήν θείαν συμπάθειαν, διά τί έν ταί κυριακαί ήμέραι καί άπό τού πάσχα έω τή πεντηκοστή γόνυ ού κλίνουσιν οί εύχόμενοι; Πόθεν δέ καί ή τοιαύτη έν ταί έκκλησίαι εισήλθε συνήθεια;

Απόκρισι .

Επειδή άμφοτέρων έχρήν ήμά άεί μεμνήσθαι, καί τή έν ται άμαρτίαι πτώσεω ήμών καί τή χάριτο τού Χριστού ήμών, δι' ή έκ τή πτώσεω άνέστημεν, διά τούτο ή έν ταί έξ ήμέραι ήμών γονυκλισία σύμβολόν έστι τή έν ταί άμαρτίαι πτώσεω ήμών, τό δέ έν τή κυριακή μή κλίνειν γόνυ σύμβολόν έστι τή άναστάσεω , δι' ή τή τού Χριστού χάριτι τών τε άμαρτημάτων καί τού έπ' αύτών τεθανατωμένου θανάτου ήλευθερώθημεν. Εκ τών άποστολικών δέ χρόνων ή τοιαύτη συνήθεια έλαβε τήν άρχήν, καθώ φησιν ό μακάριο Ειρηναίο , ό μάρτυ καί έπίσκοπο Λουγδούνου, έν τώ Περί τού πάσχα λογά), έν ω μέμνηται καί περί τή πεντηκοστή , έν ή ού κλίνομεν γόνυ, έπειδή ισοδυναμεί τή ήμέρα τή κυριακή κατά τήν -ηθεΐσαν περί αύτή αιτίαν.

Έρώτησι ριζ.

Εί άνιστάμενο ό δεσπότη άπό τού μνήματο τά έντάφια έν τψ τάφω κατέλιπε, πώ μετά τήν άνάστασιν ή γυμνόν αύτόν όφθέντα ή έτέρωθεν αύτόν έσθήτα κομισάμενον ή γραφή ούχ ιστόρησεν; Είδε μήτε έτέρωθεν άμφιάσματα εΐληφε μήτε γυμνό τοι τότε αύτόν όρώσιν έφαίνετο, πώ άληθέ ότι τά ίμάτια έν τώ τάφψ κατέλιπεν;

Απόκρισι .

Τά μέν ίμάτια τού σωτήρο μετά τό σταυρωθήναι αύτόν οί στρατιώται διεμερίσαντο, τά δέ μετ' αύτού είσενεχθέντα εί τόν τάφον ε[ί ύπηρ]εσίαν τού ζώντο άνεπιτήδεια ήν. Τά δέ ίμάτια, ά έφόρει ό κύριο μετά τήν άνάστασιν, ή έδημιούργησεν ή έλαβεν άλλαχόθεν, ώ έλαβε καί τόν πώλον εί κάθισμα· έκάτερον γάρ ήδύνατο, καί τό δημιουργήσαι καί τό λαβείν άλλαχόθεν. Πολλών δέ όντων τών ύπό τού κυρίου πραχθέντων, ών ή θεία γραφή τά ιστορία ού περιέχει, έξ άνάγκη καί τά μετά τήν άνάστασιν ένδύματα [έν τοί άνιστορήτοι

τίθενται· καί ούκ έστ]ιν εύλογον τό έκ πάντων τών άνιστο-ρ[ήτων μόνου τούτου] άνιστορήτου ζητείν τήν αιτίαν, ού[δ' έκ] τού άνιστορήτου κατασκευάζειν τήν άπορίαν περί τού ένδύματο τού κυρίου, άλλ' έκ τή δυνάμεω αύτού λαβείν τήν πίστιν περί τού ένδύματο αύτού.

Έρώτησι ριζ.

Εί σώμα παχυμερέ θυρών κεκλεισμένων κεκωλυμένην έχει τήν πάροδον, πώ μετά τήν άνάστασιν προ τού μαθητά τών θυρών κεκλεισμένων εισήλθεν ό κύριο ; Άλλ' εί μέν άληθέ ότι τό κεκλεισμένων τών θυρών ένδον όρώμενον σώμα έτύγχανε, πώ ό λίθο ό τφ δεσποτικφ έπικείμενο μνήματιύπό τού άγγέλου άπεκυλίσθη διά τήν αύτού τού σώματο έγερσιν; Εί δέ άληθεύειή γραφή περί τή τών θυρών λέγουσα κλείσεω , δήλον ότι ού σώμα άλλά πνεύμα εισήλθεν. Εί δέ τό σώμα ποτέ μέν ήν σώμα, ποτέ δέ πνεύμα έγίνετο, πώ ούχί τροπήν τά τή τού σώματο ούσία έδέχετο;

Απόκρισι .

Ώσπερ ού κατά τήν έκ τού σώματο ει τό πνεύμα τροπήν περιεπάτησεν ό κύριο έπί τήν θάλασσαν, άλλά τή θείμ αύτού δυνάμει βατήν έποίησε τήν ει περιπάτησιν άβατον θάλασσαν ού μόνον τφ έαυτού σώματι άλλά καί τφ τού Πέτρου, ούτω τή έαυτού θείμ δυνάμει καί τού μνήματο έξήλθε τού λίθου έπικειμένου τφ μνήματι, καί προ τού μαθητά εισήλθε τών θυρών κεκλεισμένων. Ού γάρ διά τήν αύτού έγερσιν τού λίθου έκ τού μνήματο έγένετο ή άφαίρεσι , άλλά διά τό δηλωθήναι τοί όρώσι τήν άνάστασιν· τό γάρ έν τφ μνήματι τά μέν τού ένταφιασμού αύτού όράν ίμάτια, αύτόν δέ μή όράν, δείγμα τή αύτού έναργέστατον γέγονεν άναστάσεω . Χρή δέ ήμά έννοήσαι ότι τά ισοδύναμα τήν αύτήν έχει πίστιν συγχωρουμένων αύτών καί τήν αύτήν έχει πίστιν άναιρουμένων αύτών· ίσοδυναμεί δέ τό περιπατείν έπί τήν θάλασσαν έν άτρέπτψ σώματι τφ εισελθείν προ τού άποστόλου έν άτρέπτψ σώματι τών θυρών κεκλεισμένων. Καί ότι τά ύπέρ φύσιν έν τή φύσει γιγνόμένα κατά τήν θείαν δύναμιν άδύνατον κατά τόν λόγον τή φύσεω ποιήσασθαι τήν παράστασιν, διό πτοηθέντων τών μαθητών έπίτή τοιαύτη είσόδω έπέτρεψεν

αὐτοί ψηλαφάν τού πεπονθότα τόπου τού σώματο αὐτού, ότι ού κατά τροπήν τού σώματο ει τό πνεύμα έποίησεν εί αὐτού τήν είσοδον, *άλλά έν* παχυμερεί σώματι τή θεία αὐτού δυνάμει ποιητική τών ύπέρ φύσιν.

Έρώτησι ριη.

Εί πάντα ὁ θεό ποιήσα κατά κύκλον τή φύσεω τού παντό δεσπότη καθέστηκε, διό καί Δαυίδ έν παντί τόπψ τή τού κυρίου δεσποτεία εύλογείν ήμίν τόν κύριον έγκελεύεται, ὁμοίω δέ καί ὁ άπόστολο έν παντί τόπψ έπαίρειν ήμά προ τόν θεόν όσιου χείρα έντέλλεται, διά τί, ώ σεμνόν έργον τε καί οίκητήριον θειον τό προ τό ήλιακόν κλίμα νομίζοντε , έν αὐτφ άφορώντε τού ύμνου καί τά προσευχά τώ θεφ άναπέμπομεν; Τίνε δέ καί οί ταύτην τήν συνήθειαν τοί Χριστιανοί έκδιδάξαντε ;

Απόκρισι .

Έπειδή τών παρ' ήμίν τά τιμιώτερα εί τιμήν τού θεού άφορίζομεν, κατά δέ τήν τών άνθρώπων ύπόληψιν τιμιωτέρα έστιν ή άνατολή τών άλλων μερών τή κτίσεω , διά τούτο έν τφ καιρφ τή προσευχή νεύομεν προ άνατολήν πάντε . Καθάπερ τή δεξιμ χειρί έν όνόματι Χριστού κατασφραγίζομεν τού τή σφραγίδα ταύτη δεόμενου , έπειδή τιμιωτέρα νενόμισται τή άριστερά , καίτοι θέσει καί ού φύσει διαφέρουσα ταύτη ύπάρχει, ούτω καί ή άνατολή, ώ τιμιώτερον μέρο τή κτίσεω , εί προσκύνησιν θεού άφώρισται. Ούκ έναντιούται δέ τή προφητική τε καί άποστολική φωνή τό προ τήν άνατολήν ποιεϊν ήμά τά εύχά . Έν παντί γάρ τόπψ ύπάρχει ή άνατολή τοί εύχομένοι · καί έπειδή έφ' ὁ μέρο τήν ορατήν αϊσθησιν κεκτήμεθα κατά τούτο τό μέρο προσκυνούμεν, άδύνατον δέ έν τφ καιρφ τή προσευχή εί τά τέσσαρα μέρη τή κτίσεω άποβλέπειν, διά τούτο εί τό έν μέρο τή κτίσεω άφορώντε ποιούμεν τήν προσκύνησιν, ούχ ώ μόνον έργον τού θεού ούδ' ώ εί κατοικητήριον τού θεού τούτο άφωρισμένον, άλλ' εί τόπον προσκυνήσεω τή παρ' ήμών προσαγομένη θεφ τεταγμένον. Τό δέ έθο , παρ' ών είληφεν ή έκκλησία τό εύχεσθαι, παρά τούτων είληφε καί τό πού εύχεσθαι, τούτο δέ παρά τών άγιων άποστόλων.

Έρώτησι ριθ.

Εί μήτε τού έκ τών δένδρων καρπού μήτε τή τών κρεών έδωδή οί προ τού κατακλυσμού μετελάμβανον, καθώ τινε τών πατέρων έδίδαξαν, πώ ό Άβελ έκ τών στεάτων τών προβάτων ών έποίμαινε, καί ό Κάϊν έξ ών έγεώργει καρπών τή γή ομοίω προσέφερε; Καί δήλον ώ έκάτερο αύτών, τή οικεία βρώσεω προτιμών τό θειον, τή τοιαύτη θυσία έκέχρητο. Εί δέ τά άχρηστα αύτοί τφ θεφ προσεκόμιζον, πώ τή τοιαύτη πρόσφορή τό άεί ον ούχ ϋβριζον; Αζήμιον γάρ αύτφ καί χλευαστικήν χάριν έκαστο αύτών κατετίθετο. Πώ ούν ή μέν τού Κάϊν θυσία άπόβλητο , τά δέ τού Άβελ δώρα αιδέσιμα γέγονεν;

Απόκρισι .

Ό μακάριο άπόστολο , ό τών πατέρων πατήρ καί εύσεβεία διδάσκαλο , φησί· Τί φυτεύει άμπελώνα, καί έκ τού καρπού αύτού ούκ έσθίει; Τί ποιμαίνει ποίμνιον, καί έκ τού γάλακτο τή ποίμνη ούκ έσθίει; -άντί τού ούδεί . Αλλ' εί μηδεί , δήλον άρα ότι ούδέ ό Αβελ έποίμαινε τήν ποίμνην, ίνα μή έσθίη τού γάλακτο τή ποίμνη αύτού, ούτε ό Κάϊν έγεώργει τήν γην, ϊνα μή έσθίη τών καρπών αύτή . Έτι δέ εί άχρηστοι ήσαν τφ Κάϊν οί καρποί τή γή , τίνο ένεκεν τοι χείροσι μέν έτίμα τόν θεόν, τοί κρείττοσι δέ αύτόν τού θεού προετίμησε (διό άπόβλητο αύτού γέγονεν ή θυσία), μή χρήζων τών καρπών τή γή ; Εί δέ προετίμησεν ό μέν Άβελ τή ιδία χρεία τόν θεόν, ό δέ Κάϊν τήν ιδίαν χρείαν τού θεού, δήλον άρα ότι έκαστο αύτών τή έκ τών οικείων πόνων έχρηζε θεραπεία .

Έρώτησι ρκ.

Εί βασιλείαν τού θεού τήν άνάστασίν τινε ύπειλήφασι, δίκαιοι δέ καί άμαρτωλοί ταύτη άξιωθήναι πιστεύονται, πώ τού τά άπηγορευμένα ποιήσαντα άποκληρονόμου ό Παύλο άπέφαινε, φήσα ότι Ούτε πόρνοι ούτε μοιχοί καί οί έφεξή βασιλείαν θεού κληρονομήσουσιν;

Απόκρισι .

Βασιλείαν θεού οιδεν ή θεία γραφή όνομάζειν ού τήν άνάστασίν άπλώ , άλλά τήν μετά τήν άνάστασίν άποκατάστα-

σιν, έν ή γίνεται κολαζομένων τε καί δοξαζόμενων ή διαίρεσι , του θεού ύπό πάντων αναμφιβόλω όμοΛογουμενού, του τήν δόξαν έν τοί δοξαζομένοι ένεργούντο καί τήν κόΛασιν έν τοί κοΛαζομένοι . Ακούσονται, φησί, τή φωνή του υιού του θεού οί έν τοί μνημείοι , καί έξελεύσονται οί τά άγαθά ποιήσαντε ει άνάστασιν ζωή , οί δέ τά φαύλα πράξαντε ει άνάστασιν κρίσεω . Διήρηται ούν ή άνάστασι ει ζωήν καί κρίσιν, κατά τά διαφορά δικαίων τε καί άδικων. Επί πλέον γάρ ή άνάστασι τή βασιλεία τού θεού· ή μέν γάρ άνάστασι δικαίου τε καί άδικου περιέχει, ή δέ βασιλεία τού θεού μόνου τού δικαίου περιέχει.

Έρώτησι ρκα.

Ει άναθεματισμόν μόνον επί τών άτοπων ή παλαιά τε καί νέα διαθήκη έπίσταται, πώ ό μακάριο Πέτρο , έν τφ πάθει τόν δεσπότην άρνούμενο , άναθε μάτιζειν ήρξατο; Τί δέ ή διαφορά έκατέρων, τουτέστι τού άναθεματισμού, καί τού καταθεματισμού, καί τί τό ύπό θατέρου σημαινόμενον;

Απόκρισι .

Ανάθεμα λέγεται τό άνακείμενον καί άφωρισμένον θεφ καί ει κοινήν χρήσιν μηκέτι Λαμβανόμενον, ή τό άπηλλοτριωμένον θεού διά κακίαν· κατάθεμα δέ έστι τό συνθέσθαι τοί άναθεματίζουσιν.

Έρώτησι ρκβ.

Ει ώραι καί ήμέραι τά καθ' ήμά ού κατέχεται, πώ έν τφ γάμψ ό κύριο έλεγε τό Ούπω ήκει ή ώρα μου; καί ό εύαγγελιστή περί αύτού τό Ούδεί έβαλε τά χειρα έπ' αύτόν, ότι ούπω ήλθεν ή ώρα αύτού;

Απόκρισι .

Ει καί ώραι καί ήμέραι τά καθ' ήμά ού κατέχεται, άλλ' όμω τών παρ' ήμών ή περί ήμά γιγνομένων τά μέν γίνεται έν έπιτηδείψ καιρφ, τά δέ έν άνεπιτηδείω. Καλεί ούν ή θεία γραφή τόν έπιτήδειον πρό τό γινόμενον πράγμα καιρόν παρουσίαν τή ώρα , τόν δέ άνεπιτήδειον άπουσίαν τή ώρα . Καί έπειδή μετά τήν ποίησιν τού οίνου καιρόν έπιτήδειον ήγείτο ό κύριο τή έκ τού γάμου άναχωρήσεω , διά τούτο προ τή ποιήσεω τού οίνου ειπεν ό κύριο · Ούπω ήκεν ή ώρα μου.

Καί πάλιν επειδή έν τῳ καιρῳ τού πάσχα τών Ιουδαίων έχρήν τόν κύριον συλληφθήναι καί παθεϊν ά έπαθε, διά τούτο προ τού πάσχα έρρήθη περί αύτού τό Αλλ' ούδει έπέβαλεν επ' αύτόν τά χειρα , ότι ούπω έλήλυθεν ή ώρα αύτού· ου τή ἀνάγκη τή ώρα κωλυούση αύτού τήν σύλληψιν, αλλ' ή τού θεού πρόνοια [άλλον αύτή τόπον προωρίσατο· άλλω γάρ] τή ἀνάγκη τή ώρα έκωλύετο τού κυρίου ή σύλληψι , καί ούκ αν ταύτην προσήψεν ή θεία γραφή τώ χωρίω τώ τού τόπου. Άνεχώρησε, φησίν, ό Ιησού ει τήν Γαλιλαίαν· ού γάρ ήθελεν έν τή Ίουδαίμ περιπατειν, ότι οί Ιουδαίοι έζήτουν αύτόν άποκτείναι. Αλλ' ούδέ προ τούτου ει Αίγυπτον άνεχώρει, ικανή ούση τή άνάγκη τή ώρα φυλάττειν αύτόν άσύλληπτον.

Έρώτησι ρκγ.

Ει τό άγαθόν άπάντων έστί τό κάλλιστον, καί τό κακυνόμενον τών όντων έστί τό χείριστον, καί *αγαθό* μέν έστιν ό θεό , κακυνόμενο δέ ό άνθρωπο , πώ ούχ ό άνθρωπο άπάντων τό κάκιστον; Ούδέ γάρ τών όντων έτερον, ούρανού λέγω καί γή , άέρο , φωστήρων καί τών τοιούτων δυνάμεων, κακύνεσθαι κέκτηται.

Απόκρισι .

Ει άνθρώπου ένεκεν τά άλλα όνομασθέντα έστι, τά δέ τίνο ένεκεν ύπάρχοντα έλάττονα έκείνου έστί, κάλλιστο άρα έστιν ό άνθρωπο , ό ύπέρ τά δι' αύτόν ύπάρχοντα. Ει δέ καί αύτό τό κακύνεσθαι συντελεί τι προ τήν βελτίωσιν τού άνθρώπου, κάλλιστόν έστιν ό άνθρωπο , καί κατά τούτο ύπό τή θεία προνοία τοί κακωτικοί ίατρευόμενο από τή ιδία γνωμική αύτού κακία . Χρή δέ τόν βουλόμενον τό άγαθόν άνθρώπου καταμαθείν προ τό τέλο άποβλέπειν τό μετά τήν άποβίωσιν άποκείμενον άνθρώπιμ- εκείνο γάρ τή παρούση ζωή έστιν ό καρπό , τουτέστι μακαριστή άτελεύτητο άντί τή όλιγοχρονίου κακυνομένη ζωή .

Έρώτησι ρκδ.

Ει τή έκάστου βιώσεω προγνώστη ό δεσπότη καθέστηκε, διά τί μή τών εύσεβών τά ψυχά έν σώμασιν εύσθενέσιν είσῳκισεν; Ει δέ, θησαυρίζων αύτοί τά άμοιβά έν

τοι μέλλουσιν, έν τοι παρούσιν αύτού συνεχώρησε θλίβεσθαι, διά τί μή πάντε έν ταί θλίψεσιν όμοίω οί εύσεβεί έξητάζοντο, ώστε δήλον έκ τούτου τό καλόν καί τό δεινόν διαδείκνυσθαι; Εί δέ άμφότερα παρ' άμφοτέροι εύρίσκεται, πώ ούκ άδηλο ό τό κρεϊττον έλόμενο ; Πώ δέ ώ έτυχε τά πάντα φερόμενα άπρονόητα τά έν τφ κόσμψ ού δείκνυσιν, εύσεβού καί άσεβού ούκ ούση τινό διακρίσεω ;

Απόκρισι .

Ούκ έβούλετο ό θεό τοι παρούσιν ύπέρ άρετή τιμήσαι τού αύτφ άνακειμένου . Τά γάρ έν τφ θανάτψ τών εύσεβών ούκ έστι μισθό άρετή · καί καθώσπερ λέγονται οί εύσεβεί μή είναι έκ τού κόσμου, ούτω καί ή δόξα αύτών καί ό πλούτο ούκ έστι γήινα. Όταν ούν όρώμεν προσόντα τοι εύσεβέσιν ά πρόσεστι καί τοι άσεβέσιν, άναλογισώμεθα έκ τούτου μή είναι άξια τά παρόντα τών τή άρετή πόνων. Καί εί φαίνεται θεό τοι άνθρώποι ποτέ ύψώσα τινά τών αύτφ άνακειμένων, ώ τόν Ιωσήφ καί τόν Δαυίδ, άλλ' όμω ού τά άρετά αύτών τούτοι άμειβόμενο , άλλά διά μέν τού Ιωσήφ τή τού ίσραηλιτικού γένου αύξήσεω προνοησάμενο , διά δέ τού Δαυίδ τήν τού πνεύματο βασιλείαν συνεστήσατο. Διαφέρουσι δ' οί εύσεβεί τών άσεβών έν τοϊ ύλικοϊ τε καί *σωματικού* ούδαμώ · πάντα γάρ πάρεστιν άμφοτέροι , τά τε ήδέα καί τά λυπηρά· διαφέρουσι δέ άλλήλων προηγουμένω μέν τή τε έλπίδι τών μελλόντων καί τοϊ ύπέρ τή εύσεβεία παθήμασιν, έπειτα δέ καί *ταί* θείαι συμμαχίαι , έν αϊ πολλάκι περιβλέπτου έποίησεν ό θεό τού ίδιου , ποτέ μέν τήν τών Αιγυπτίων δυναστείαν καταλύων, ποτέ δέ τού Χαναναίου τοϊ Ίσραηλίται ύποτάσσων, ποτέ δέ τών Ασσυριών τό θράσο κοιμίζων, ποτέ δέ τών Βαβυλωνίων καθαιρών τήν βασιλείαν, ποτέ δέ δρόμον τε καί στάσιν παρά φύσιν προστάσσων τφ ήλίφ. Έν τούτοι μέν ή πρόνοια διαδείκνυται τού θεού, έν έκείνοι δέ παρασκευάζει τού εύσεβεί πρό άλλον βίον άφοράν, έν φ γίνεται κατά δόξαν τε καί άδοξίαν δικαίων τε καί άδικων ή διάκρισι .

Έρώτησι ρκε.

Εί άποδιδόναι κακόν άντί κακού ή λοιδορίαν άντί λοιδο-

ρία ό απόστολο Παύλο άπηγόρευσε, πώ αύτό ών είπεν εναντία έπραξε, ποτέ μέν τφ άρχιερεί ποτέ δέ Αλεξάνδρψ τφ χαλκεί άρασάμενο ;

Απόκρισι .

Εί μέν άντέτυπτεν ό Παύλο τόν τυπτήσαντα αύτόν αρχιερέα, ή άντεκάκωσε τόν κακώσαντα αύτόν Αλέξανδρον, ένήν λέγειν ότι τά έναντία ών έδίδαξεν έπραττε. Τό δέ λέγειν τά έκάστψ μέλλοντα συμβήσεσθαι παρά τού θεού, τφ μέν άρχιερεί· Τύπτε tv σε μέλλει ό θεό , τοίχε κεκονιαμένε· τφ δέ Αλεξάνδρψ τό Αποδφη αύτφ κύριο έν έκείνη τή ημέρα· ούκ έστιν ούτε κατάρα ούτε λοιδορία, άλλά προρρήσει πρέπουσαι άνδρί άποστόλφ, μή έκδικούντι έαυτόν άλλά διδόντι τόπον τή όργή.

Έρώτησι ρκφ.

Εί τού εύσεβεί αμείβεται ό θεό τή κατά τόνδε τόν βίον λαμπρότητι, ώ τόν Αβραάμ καί Ισαάκ καί Ιακώβ καί τού έξ αύτών πλούτψ καί εύπαιδίμ καί καρπών εύφορίμ, πόθεν καί τά όμοια παρείχοντο Έλλησιν, ήνίκα τά είδωλα πανταχού έθεράπευον; Πώ δέ ό έλληνισμό ού δείκνυται όσιώτερο , ότι, έω μέν έκείνο κατείχε τά πόλει , πάσαν αί πόλει καί οί άγροί εύπραγίαν καί εύθηνίαν έκέκτηντο, καί ταύτα συχνότερον πολεμούμεναι, *άφ' ού δέ αύτά τό χριστιανικόν* κατέλαβε κήρυγμα, καί οίκων καί οίκούντων καί τή λοιπή εύθηνία κατέστησαν έρημοι, καί μόλι τά λείψανα τών πάλαι ύπό τών Ελλήνων γεγενημένων κτισμάτων κατέχουσαι τό ποτέ πόλει γεγενήσθαι δεικνύουσι, τή παλαιά εύθηνία καί τή νέα έρημία έκατέρα τά θρησκεία αίτια άμφοτέρων προφέρουσαι;

Απόκρισι .

Παρά τού δεσπότου θεού, τού τόν ήλιον αύτού άνατέλλοντο έπί πονηρού τε καί άγαθού καί βρέχοντα έπί δικαίου καί άδικου , άμφοτέροι χορηγείται ή κατά τόν παρόντα βίον σωματική λαμπρότη (ού γάρ τή δυνάμει ό κόσμο γεγένηται, τούτου καί τή προνοίμ διοικείται), ίνα γούν εαυτού όρώντε οί δίκαιοι πλεονάζοντα μέν έν τοι ύπέρ τή εύσεβεία πόνοι , ίσαζομένου δέ τοί άσεβέσι τοι βιωτικοι ,

βίον έτερον προσδοκήσωσιν, έν ώ γίνεται τι διαφορά τιμή τε καί τιμωρία , δικαίων τε καί άδικων τήν διανομήν, καθάπερ είρηται. Ότι δέ κρατούντα τού έΛΛηνισμού έγίνοντο οί άφανισμοί πόΛεών τε καί άγρών, μαρτυρεί ή ερημιά τών Βαβυλωνίων καί Ασσυριών καί τή Νινευΐ καί ετέρων *πολλών εθνών*- ποια δέ πόλι τών άμφοτέρων *πόλεων* κρατούντα τού χριστιανισμού ήρημώθη, ούκ έστι δειξαι. Από δέ τή εύθηνία τε καί εύφορία οίκήσεών τε καί έρημία πόΛεών τε καί άγρών ούκ ένεστι τεκμήρασθαι τών κρειττόνων τήν όσιότητα, τού δεσπότου θεού τών τοιούτων πρό τό Λυσιτελέ πάσι τοί άνθρώποι τήν παροχήν ποιούντο καί τήν άφαίρεσιν· κρίνεται δέ τών κρειττόνων ή όσιότη έκ τών κατά προαίρεσιν ύπ' αύτών πραττομένων καλών. Τό δέ άνθρώπου προσαγαγείν τοί δαίμοσιν εί θυσίαν (Έθυσαν, φησί, τού υιού αύτών καί τά θυγατέρα αύτών τοί δαιμονίοι) καί τό τοί άψύχοι τήν θεφ πρέπουσαν προσφέρειν τιμήν τών ΕλΛήνων κρατούντων έγίνετο· τό δέ κωλύεσθαι τά τοιαύτα έλΛηνικά άνοσιουργία τών Χριστιανών κρατούντων έγίνετο. Χρή ούν άπό τών τοιούτων Χριστιανών γνωρίζειν τήν όσιότητα, καί μή άπό τή εύθηνία τε καί οίκήσεω , πόΛεών τε καί άγρών. Τοσούτον δέ πλεονάζει ό χριστιανισμό καί έν τούτοι , όσον κρατούντα αύτού έλαττον πολεμείται ό κόσμο ών έπολεμείτο κρατήσαντο τού έΛΛηνισμού.

Έρώτησι ρκζ.

Εί τό άναιρούμενον ύπό τού άναιρούντο άπόΛΛυται, καί τό άναιρούν φαυλότητι τά τή άπωλεία έργάζεται, πλείστα δέ τοιαύτα έν τοί έμψύχοι πάντων τών άΛόγων εύρίσκεται, καί έν αύτοί έστι θεάσασθαι ού μόνον κατ' άΛΛήλων άλλά καί κατ' άνθρώπων τά τή έπιβουλή έπεκτεινόμενα, πώ άληθεύει ό Λέγων ότι ό θεό πάντα καλά καί Λίαν καλά έποίησεν; Εί δέ άληθεύει, *αγαθά* δέ καί φαύλα έν τή κτίσει ύπάρχουσι, πώ τά μέν άγαθά άγαθού, τά δέ φαύλα φαύλου δημιουργού ού γνωρίζονται, καί δύο έναντίαι άρχαί κατά Μανιχαίου δείκνυνται; Εί δέ ή άναίρεσι τών άναιρουμένων έπ' άγαθφ τινι γίνεται, καθώ τούτο παρ' ένίοι ύπείληπται, πώ ούκ ήν άγαθώτερον τό έν άρχή έκ τού μή όντο εί τό είναι

αύτών κωλυθήναι τήν πάροδον;
Απόκρισι .
Ό έκ τή δημιουργία τών εμψύχων λογικών τε καί *αλό-γων* περί τού δημιουργού άκόλουθον ποιούμενο τήν ζήτησιν, κατά τήν φύσιν αύτών, όφείλει άποβλέπειν τήν κατά τόν τού δημιουργού όρον άγουσαν τά θνητά πάντα ώσπερ ει γένεσιν, ούτω καί ει φθοράν αύτά καί άπώλειαν. Εί δέ κατά ταύτα μέν ζώου κατά λόγον ούκ έστι διαφορά, τών δέ άδιαφόρων ει καί ό αύτό έστι δημιουργό , ήν δέ έκ τή άλλήλων έπι-βουλή ύπομένουσιν άπώλειαν, κατά τήν θείαν πρόνοιαν συγ-κεχώρηταισυμβαίνειν αύτοί . Είγάρ, ύποκειμένων αύτών τή τε κατά φύσιν καί τή κατά έπιβουλήν φθορμ τε καί άπωλείμ, ού παρητήσαντό τινε θεοποιήσαι αύτά, ποσά) μάλλον άν έθεο-ποιούντο, εί βλάβη τε καί άπωλεία διά παντό μεμενήκασιν έκτο ; Ένα ούν άφ' ών ύπομένουσιγνωρισθώσιν άπερ είσί, τουτέστιν ανάξια τή τού θεού τιμή τε καί προσηγορία , διά τούτο καί φύσει καί έπιβουλή ύπό [άλλήλων φθοράν τε καί άπώλειαν ύπομένο]υσι. Γέγονε δέ τά *άλογα ζώα τά* μέν έπί ύπουργίμ άνθρώπου, τά δέ ει τροφήν, τά δέ ει παιδείαν, ώ τό Όδόντα θηρίων έπαποστελώ έπ' αύτού μετά θυμού συρόντων έπί γή . Αλλ' εί άγαθόν έστι τό τρέφεσθαι τόν άνθρωπον έκ τών *άλογων ζώων* καί ύπουργείσθαι ύπ' αύτών καί παιδεύεσθαι δι' αύτών, άγαθή άρα ή ει τό είναι αύτών πάροδο καί άδιάβλητο έπί φαυλότητι φύσεώ τε καί τή έξ αύτών χρεία . Εί δέ τούτο, δήλον ότι *ενό* δημιουργού άγαθού έστι πάντα τά *άλογα ζώα* δημιουργήματα.
Έρώτησι ρκη.
Εί τήν προλεχθείσαν φαυλότητα φθόνψ τή τών άνθρώ-πων σωτηρία έν τοί άνθρώποι ό έχθρό κατεργάζεται, μη-χανώμενο διά τούτων ταϊ μελλούσαι αύτού ύποβάλλειν κολάσεσι, τά *άλογα δέ* μήτε σωτηρίαν μήτε τιμωρίαν έν τοί μέλλουσι κομίζεσθαι μέλλοντα, καί διά τούτο άπολέμητον έχοντα [τήν φαυλότητα], πώ ού μόνη φαυλότητι φύσεω τά *φαύλα μετέρχονται;*
Απόκρισι .
Τό έπί φαυλότητι πράξεω διαβάλλειν τών *άλογων* τά

φύσει ούκ έστιν εύλογον. Τών γάρ λόγου μετεχόντων έστι τό άγαθώ ή φαύλω διαπράξασθαι, ούχί τών λόγου άμετόχων. Καί επειδή διά τήν προλεχθεισαν χρείαν γέγονε τών άλογων ή φύσι , διά τούτο δήλον ότι, άγαθή ούση τή χρεία , άγαθόν έστι καί ή φύσι .

Έρώτησι ρκθ.

Εί άπλούν μέν τό καθ' *εαυτό,* ώ έπί τών κατά τά γράμματα στοιχείων, οιον ιώτα, σύνθετον δέ τό μεθ' έτέρου, οιον πί, καί τώ τή αύτή ειναι ούσία άμφότερα, τό τε ιώτα καί τό έκ τριών ιώτα συγκείμενον, ούκ άφαιρειται τό έξ άμφοτέρου συγκειμένου σύνθετον, πώ ό θεό άσύνθετο λέγεται, τήν έκ δύο προσώπων όμοουσίων νοουμένων, πατρό λέγω καί υιού, καί ενό προσώπου ίδιαζούση ούσία έκ τού προχείρου ύπόνοιαν διδόντο , τού πνεύματό φημι τού άγιου, τήν σύνθεσιν έχων, καί ει καλειται καί άπερίγραπτο , τοσαύτη καί τοιαύτη ούση τή τών ύποστάσεων αύτού, είτουν τών προσώπων, διακρίσεω καί διαιρέσεω ;

Απόκρισι .

Τό ιώτα καί τό πί κατ' ούσίαν άλλήλων ούδέν διαφέρουσι. Γραμμή γάρ ύπάρχει έκάτερον. Γραμμή δέ γραμμή , ή γραμμή, ούδέν διαφέρει. Διαφέρει δέ τό ιώτα τού πί τή τοιμδε θέσει, καθ' ήν τούτο μέν ιώτα, τούτο δέ πί ύπάρχει. Καί τό μέν πί, ή γραμμή έστιν, έν έστιν· ή δέ πί έστι, τριά έστι, καί σύνθετον καί γενητόν. Κατά μέρο γάρ καί χρονική παρατάσει τό είναι πί ύπέστη ύπό τού συμβεβληκότο καί πεποιηκότο *αυτό.* Χρή ούν τόν κατά τινα φυσικήν *αναλογίαν* θεωρείν πειρώμενον τόν ύπέρ φύσιν όντα έκεινα μόνα λαβείν έκ τή άναλογία τά άρμόττοντα τφ έκ τή άναλογία θεωρουμένψ· οιον τό έν καί τό τρει πρόσεστι τφ πί καί *τώ θεφ, άλλα τφ* μέν πίγενητώ καί συνθέτω , τφ δέ θεφ άγενήτω τε καί άσυνθέτω · ό γάρ μή έχων τόν πεποιηκότα καί συντεθεικότα ούτε γενητό έστιν ούτε σύνθετο . Διό έπί μέν τού θεού τήν άίδιον λέγομεν συνύπαρξιν, ούκέτι δέ καί σύνθεσιν, έπί δέ τού πί τήν σύνθεσιν, διά τήν κατά μέρο αύτού γένεσιν. Ει τοίνυν έστιν ό θεό , ή τριά τή μονάδι τή ούσία , χωρί πάση κατά τούτο διαιρέσεω καί διακρίσεω ,

ώσπερ εν τό πί τή μονάδι τή γραμμή χωρί πάση τή κατά τούτο διαιρέσεω καί διακρίσεω . Διαφορά δέ έστιν έν μέν τή άγια τριάδικατά τού τρόπου τή τών υποστάσεων ύπάρ-*ξεω* , *έν δέ* τφ πί κατά τήν ποιάν θέσιν τή γραμμή .

Έρώτησι ρλ.

Εί διά τό καθ' Έλληνα σφαίραν είναι τόν ουρανόν καί κινείσθαι έν τόπψ, πώ διά τό ώ καμάραν πεπήχθαιή ώ δέριν κατά τήν γραφήν έκτετάσθαι ό ουρανό ούκ έν τόπψ έστίν; Ώσπερ γάρ τό κινούμενον, ούτω καί τό πηγνύμενον έν τόπψ άνάγκη νομίζεσθαι. Εί δέ τούτο, πώ τήν έπί τή περιγραφή τού ούρανού παρ' άλάήλων κατάγνωσιν δικαίαν ούχ έζομεν; Εί δ' ό ούρανό κατ' άμφοτέρου έν τόπψ, καί έκα-τέροι ή τού τόπου ποιότη καί ποσότη καθέστηκεν άγνωστο , τί πλέον θάτεροι θατέρων κατεγνώσθαι δυνάμεθα, τή περί τών προλελεγμένων καταγνώσεω καί άγνοια έκατέρου έπ' ίση κατεχούση ;

Απόκρισι .

Εί μέν γάρ έλεγον οι Χριστιανοί τόν ούρανόν μή είναι έν τόπω, καθάπερ λέγουσιν οι Έλληνε , ίση άν έμελάεν ε ίναι ή παρ' άλλήλων κατάγνωσι , λεγόντων μέν μή είναι τόν ού-ρανόν έν τόπψ, φωναϊ δέ σημαντικαί τού έν τόπψ είναι τόν ούρανόν προ άλλήλου χρησαμένων. Εί δέ τού μέν σφαίραν είναι τόν ούρανόν καί σφαιρικώ κινείσθαι άδυνάτου όντο , τού δέ ώ καμάραν είναι αύτόν δυνατού δεικνυμένου, ούδεμία άρα ή τών Χριστιανών έπί τή άγνοια κατάγνωσι . Περί δέ τού τόπου έκ τών καθ' ήμά στοχαζόμεθα περί αύτού ότι, ώσπερ παρ' ήμίν, όταν ή περιφερέ τι σώμα ομαλόν τε καί κοίΛον, πανταχόθεν ίσοπεριμέτρητον, έάν πωμασθή έπί τά ύδατα, βαστάζεται ύπό τών ύδάτων, τούτψ τφ τρόπψ βαστά-ζεται ό ούρανό ύπό τών ύδάτων. Ό τανύσα , φησί, τόν ούρανόν ώ καμάραν. Τφ τή καμάρα όνόματι τό περιφερέ έδήλωσε τού σώματο τού ούρανού. Βαστάζει ούν τόν μέν ούρανόν τά ύδατα, τά δέ ύδατα ή γή, τήν δέ γήν τό θειον πρόσταγμα. Ό κρεμάσα , φησί, τήν γήν έπ' ούδενό .

Έρώτησι ρλα.

Εί οί εύαγγελισταί Ματθαίο τε καί Λουκά , τό κατά

σάρκα γενεαλογούντε τόν κύριον, ό μέν τήν κατά φύσιν, ό δέ τήν κατά νόμον γενεαλογίαν συνέγραψε, διά τό ούτω τά κατά τών Ιουδαίων συνίστασθαι, πώ ό μακάριο Λουκά ού δείκνυται τφ Ματθαίψ μαχόμενο , πλείονα τού κατά νόμον τών κατά φύσιν τού Χριστού γεννήτορα διά τού οικείου εύαγγελίου έκθέμενο , τούναντίον παρ' αύτού γραφήναι όφείλοντα , επειδή ήσσονα τού κατά θέσιν τών κατά φύσιν πατέρων άναλογίζεσθαι άνάγκη; Ενδέχεται γάρ γενέσθαι κατά νόμον [πατέρα, τετελευτηκότο] τού κατά φύσιν πατρό τού παίδα γεννήσαντο . Πώ ούν, καθάπερ έφην, παρά τοί εύαγγελισταί ή [γενεαλογία ούκ] άντέστραπται, καί ό Λουκά , ίσου μάλλον δέ ήσσονα τού κατά νόμον τών κατά φύσιν όφείλων τού τού Χριστού όνομάζειν γεννήτορα , πλείονα όνομάζων εύρίσκεται; Εί δέ έν τή γενεαλογίμ έαυτοί καί άλλήλοι μαχόμενα λέγουσι, πώ έν τοί λοιποί περί τού σωτήρο διδάγμασι τό άξιόπιστον κεκτήσθαι δυνήσονται, έκ προοιμίων προ άντίρρησιν κινούντε τόν μετά λόγου τή ήμετέρα θρησκεία προστεθήναι βουλόμενον;

Απόκρισι .

Έν τή γενεαλογίμ τή κατά Λουκάν ό Ήλεί μόνο έστί πατήρ τού Ιωσήφ κατά τόν νόμον· άπό δέ τού Ήλεί έω τού Ναθάν πάντε οί ύποτεταγμένοι κατά φύσιν είσιν υιοί τών ύπερτεταγμένων, τών διά τήν σχέσιν, ήν έχει ό Ήλεί προ τόν Ιωσήφ, πάππων καταλογιζομένων, τού Ιωσήφ μέν μ[όνου] κατά τόν νόμον, τών λοιπών δέ πάντων κατά φύσιν. Τούτου δέ ούτω νοούμενου, άναιρείται πάσα ή τών εύαγγελιστών έπί τή άντιλογίμ διαβολή, ή έκ τή παρανοία τών *εκείνων* φωνών νομισθείσα τοί παρανοήσασιν.

Έρώτησι ρλβ.

Εί κατά τόν μωσαϊκόν νόμον ό άδελφό τού τελευτήσαντο άπαιδο τήν γυναίκα τού μετηλλαχότο λαμβάνων έπαιδοποίει έξ αύτή , κατά φύσιν μέν έαυτφ, κατά νόμον δέ τφ άδελφφ, άρα, εί συνέβη τόν περιόντα άδελφόν έχειν γαμετήν, σύν ταύτη καί τήν τού τελευτήσαντο άδελφού γαμετήν εί γυναίκα έλάμβανε; Καί πώ τούτο ούκ άτοπον; Εί δέ ή τοιαύτη καί στείρα έτύγχανε, πώ προ τφ άτόπψ καί τό άνωφελέ ό

γάμο ούκ έπήγετο, καί του νόμου τό πρόσταγμα πανταχόθεν έδείκνυτο άπορον, του τεΛευτήσαντο ού λαμβάνοντο τό διά παιδοποιΐα μνημόσυνον; Τί δέ καί τφ άποθανόντι προσγίνεται τό *όφελο* , τό διά παιδοποιΐα ετέρου εκείνον μετά τέλο πατέρα άλλοτρία γονή όνομάζεσθαι;
Απόκρισι .

Τού νόμου μή κωλύσαντο τού Ίσραηλίτα γυναίκα λαβείν εί βούλοιντο, ού μόνον συγγενίδα άλλά καί αίχμαλωτίδα καί παλλακίδα, ούδέν άρα άτοπον ούδέ βλάπτει έκ τού γυναίκα έπί γυναικί λαβείν [τόν περιόντα] άδελφόν τού τετελευτηκότο , τού νόμου μή καταλυομένου. Πάσα γάρ άτοπία έπί τή παραβάσει τού νόμου ύφίσταται. Κάν συμβαίη δέ [στείραν τήν τού τελευτήσαντο γυναήκα ύπάρχειν, άλλ' άδηλον τούτο [είναι δύνατ]αι τή γυναικί· τφ δέ άδήλψ ούκ έστι [παραβήναι ή] παριδεΐν τόν νόμον. Έτέθη δέ ό νόμο ούτο , ίνα ών άφείλετο ό θάνατο τόν τετελευτηκότα, τουτέστι τή τε πατρότητο καί τού κληρονόμου, ταύτα παράσχη αύτφ τή τού νόμου προνοίμ. Είγάρ μνημοσύνη ένεκεν καί κληρονομιά πρό τόν γάμον οί άνθρωποι έρχονται, δήλον ότι, φ[τινι άν τρόπψ] παρακληθείη θεό ταύτα παρασχεΐν άνθρώποι , *ανωφελέ* ού γίνεται τό πράγμα. Πρόσεστι δέ τούτψ τφ νόμμ> καί έτερόν τι ώφέλιμον, ίνα ταύτη τή έπιγαμίμ ό κληρονόμο μείνη έν τή αύτή φυλή καί μή μεταβή εί έτέραν φυλήν. Καί έπειδή άπαξ συναφθείσα ή γυνή τφ άνδρί τφ πρώτψ έν σώμα γέγονε, διά τούτο ού γίνεται πατήρ άλλοτρία γονή ό τελευτήσα , άλλά τού έκ τού ίδιου αύτού σώματο τικτομένου. Ώσπερ γάρ ό τικτόμενο έκ τή τοιαύτη συνάφεια ονομάζεται τού τελευτήσαντο , ούτω καί ή γυνή έκείνου ονομάζεται γυνή.
Έρώτησι ρλγ.

Εί ό προλεχθεί νόμο προ τών χρόνων τού Δαυίδ τοί Ίσραηλίται έντέταλται, πώ ό εύαγγελιστή Ματθαίο τών κατά φύσιν πατέρων προ τού Δαυίδ καί μετά τόν Δαυίδ έμνημόνευσεν, ό δέ Λουκά προ μέν τού Δαυίδ τών κατά φύσιν, μετά δέ τόν Δαυίδ τών κατά νόμον πατέρων τήν μνήμην πεποίηται; Καί εί τά ονόματα τών κατά φύσιν καί κατά νόμον πατέρων άπαραλείπτω μετά τήν μετοίκησιν Βαβυλώνα έν

ταί θείαι γραφαί ούχ εύρίσκεται, άλλά κατά άπόφασιν γέγραπται, πώ τά κατά άπόφασιν γραφέντα ύπό τών άκριβεστέρων [άποδεχθήναι] δυνήσονται;

Απόκρισι .

Καί ό Λουκά τών κατά φύσιν πατέρων τού Ήλεί έμνήσθη, τών τε προ τού Δαυίδ καί τών μετά τόν Δαυίδ. Ό δέ Ήλεί μόνο ήν κατά τόν νόμον πατήρ τού Ιωσήφ, τού διά τήν κατά νόμον υιότητα έω τού Ναθάν κατά τήν αύτήν σχέσιν άναγομένου. Τό δέ τόν δεσπότην Χριστόν όνομασθήναι υιόν τού Ιωσήφ δύο πατέρα έσχηκότο , τόν μέν κατά νόμον, τόν δέ κατά φύσιν, ή θεία χάρι φκονόμησεν, ϊνα, όταν άκούωμεν τόν Χριστόν υιόν μέν όντα τού Ιωσήφ, μή γεννηθέντα δέ κατά φύσιν έξ αύτού, μή ξενισθώμεν. Ώσπερ γάρ αύτό ό Ιωσήφ υιό μέν έκλήθη τού Ήλεί, μή γεννηθεί δέ έξ αύτού, ότι τφ θείψ νόμψ ούτω έδοξεν έκ τή γυναικό τού Ήλεί δούναι υιόν τφ Ήλεί, ούτω έδοξε τφ θεφ έκ τή γυναικό τού Ιωσήφ δούναι υιόν τφ Ιωσήφ μή γεννηθέντα κατά φύσιν έξ αύτού. Ιωσήφ, φησίν, υιό Δαυίδ, μή φοβηθή παραλαβειν Μαριάμ τήν γυναικά σου. Τό γάρ έκ γυναικό τίνο χωρί πορνεία τικτόμενον υιό έστιν έξ ανάγκη τού άνδρό καί τή γυναικό , φ τρόπψ βούλεται ό θεό δούναι υιόν τφ άνδρί, ή διά συνάφεια ή χωρί συνάφεια . Ούκ άποφάσει δέ χρώμενοι οί εύαγγελισταί τήν έκθεσιν έποιήσαντο τών έν ται γενεαλογίαι όνομασθέντων, άλλά ταί έγγράφοι ίστορίαι . Εβραίοι γάρ ήσαν έξ Εβραίων οί τά γενεαλογία συγγραψάμενοι άγιοι εύαγγελισταί, παρ' οί πολλή τι ήν σπουδή τού έγγράφω έχειν τή βασιλική τε καί ιερατική φυλή τήν γενεαλογίαν. Αμέλει μετά τήν έκ Βαβυλώνα έπάνοδον ό Έσδρα , ού ούχ εύρεν έν τφ τών ιερέων καταλόγω γενεαλογουμένου , τούτου έξέβαλεν άπό τή ιερατική λειτουργία . Καί τούτο δείκνυται έκ τή βίβλου τών Παραλειπομένων.

Έρώτησι ρλδ.

Εί τόν νόμον τοί Ίσραηλίται ό θεό διά Μωϋσέω κατέπεμψε, πώ έν πλείοσι τόποι τή θεία γραφή ού νόμο άλλ' αύτό ό νομοθέτη ό Μωύσή ονομάζεται;

Άπόκρισι .

Έθο έστιν ού μόνον τοί άνθρώποι, άλλά καί τή θείμ γραφή, τφ του είρηκότο τόν Λόγον όνόματι όνομάζειν τόν Λόγον, ει δήλωσιν του τίνο έστίν ό Λόγο, ώ τό Έκάθητο ό εύνούχο έπί τού άρματο καί άνεγίνωσκε τόν προφήτην Ήσαίαν, καί πάλιν Τό βδέλυγμα, φησί, τή έρημώσεω τό είρημένον τφ προφήτη Δανιήλ. Ωσαύτω δέ καί ήμιν έθο Λέγειν· Έκτησάμην τόν προφήτην Ιερεμίαν ή τόν άπόστολον.

Έρώτησι ρλε.

Εί άληθινό έστιν ό Χριστό ό τήν πράξιν καί τήν κλήσιν κατά τήν θείαν γραφήν έπιδεικνύμενο, Έμμανουήλ δέ καλεισθαι τόν Χριστόν ή θεία γραφή προηγόρευσε, πώ άληθινό ό κύριο νομισθήσεται ό μετά τό τεχθήναι μηδαμού τού Έμμανουήλ τήν προσηγορίαν δεξάμένο; Ούδεί γάρ τόν έλθόντα Χριστόν τή κλήσει τού Έμμανουήλ έπιλέξεω προσηγόρευσεν.

Απόκρισι.

Εί έν τοί εύαγγελικοί διηγήμασι περιέχεται τών θείων περί Χριστού προρρήσεων ή έκβασι, παραδέδωκε δέ ήμίν αύτόν είναι τόν κατά θείαν πρόρρησιν προορισθέντα τφ τού Έμμανουήλ καλείσθαι όνόματι ό μακάριο Ματθαίο, πώ ού καλείται τφ τού Έμμανουήλ όνόματι; Ού διέλιπε δέ ή άγια τού θεού έκκλησία, [μα]θούσα έκ τή διδασκαλία τού άγιου εύαγγελίου, Έμμανουήλ όνομάζειν τόν κύριον. Έχομεν δέ έν τή όνομασίμ τού Χριστού πάσα τά λοιπά ονομασία τού Χριστού περιεχομένα, είκαί μή πάσαι άεί κεχρήμεθα. Ούδέ γάρ έπειδή καλείται Έμμανουήλ έστι, άλλ' έπειδή έστι καλείται.

Έρώτησι ρλφ.

Εί τό τού γονέα άθετειν ύπό τή θεία γραφή άπηγόρευται, καί ό μετιών τά άπηγορευμένα άμαρτωλό ονομάζεται, πώ έν διαφόροι τόποι τού οικείου γονεί ό δεσπότη Χριστό άθετήσα άναμάρτητο δείκνυται; Έν μέν γάρ τφ γάμψ, διά τό Τί έμοί καί σοίγύναι; τή μητρίλέγειν, έπέπληξεν. Ήνικα δέ θεάσασθαι αύτόν ή μήτηρ ήθέλησε, μητέρα καί άδελφού τού τό θέλημα τού θεού ποιούντα ώνόμασε. Καί πάλιν, ότε έμακαρίζετο ή βαστάσασα αύτόν κοιλία

καί οι μαστοί οΰ έθήλασε, τού ποιούντα τό θέλημα του θεού αύτό έμακάριζεν. Άπερ άπαντα έφ' ύβρειτή μητρό παρ' αύτού νομίζονται λέγεσθαι, διότι, τή μητρό αύτού όνομασθείση καί μακαρισθείση , κατά άντιδιαστολήν αύτή ύπ' αύτού έμακαρίσθησαν έτεροι. Ή δέ άντιδιαστολή δήλον ότι έπ' έναντίων πραγμάτων λαμβάνεται. Άλλω τε εί τήν άγίαν παρθένον εί τήν τοσαύτη οικονομία ύπουργίαν έκλέλεκται, πώ άναξία μακαρισμού κατά τά προλεχθέντα ή παρθένο νενόμισται; Εί δέ τά -ηθέντα έναντίω έχει πρό άλληλα, πώ τά άλλήλοι έναντία τήν παρ' άλλήλων ού λαμβάνει κατάλυσιν;

Απόκρισι .

Τό Τί έμοί καί σοί γύναι; ού πρό έπίπληξιν ειρηται τή μητρί ύπό τού σωτήρο , άλλά πρό ένδειξιν τού μή ήμά , φησίν, είναι τού άναδεδεγμένου τού έν τώ γάμψ άναλισκομένου οίνου τήν φροντίδα· όμω έκ πολλή άγάπη , εί θέλει , ϊνα μή λείψη αύτοί οίνο , είπέ τοι ύπηρέται ϊνα ποιήσωσιν ά λέγω αύτοί , καί βλέπει ότι ού μή λείψει αύτοί οίνο · όπερ καί γέγονεν. Ούκ άν ούν λέξει τήν μητέρα έπέπληξεν, ήν τοι έργοι έτίμα. Έν δέ ταϊ άλλαι φωναϊ ούχ ώ άποστερών τήν μητέρα τή πρεπούση τιμή , άλλά δείκνυσι κατά ποιαν μητρότητα μακαριστή έστιν ή παρθένο . Είγάρ ό άκούων τόν λόγον τού θεού καί φυλάττων αύτό άδελφό έστι τού θεού καί άδελφή καί μήτηρ, προσήν δέ τή μητρί αύτού άμφότερα, δήλον ότι κατά ταύτην τήν μητρότητα έχρήν μακαρίζεσθαι τήν μητέρα αύτού· τό γάρ άκούειν τόν λόγον τού θεού καί φυλάττειν άρετή έστι καί καθαρά ψυχή , όλη πρό τόν θεόν βλεπούση . Καί έπειδή ού τήν τυχούσαν γυναίκα έπελέξατο ό θεό γενέσθαι μητέρα τού Χριστού, άλλά τήν πασών γυναικών ταϊ άρεταϊ ύπερκειμένην, διά τούτο καί ό Χριστό άπό ταύτη τή άρετή έβούλετο μακαρίζεσθαι τήν μητέρα αύτού, δι' ή ήξιώθη παρθένο μήτηρ γενέσθαι. Ότι δέ πρό άτιμίαν ή άπείθειαν γονέων ούδαμώ έμφαίνεται ό Χριστό πεποιηκώ τι, μαρτυρεί Λουκά ό εύαγγελιστή , λέγων περί αύτού ότι Κατέβη μετά Ιωσήφ καί Μαρία άπό Ιερουσαλήμ, καίήν ύποτασσόμενο αύτοί .

Ἐρώτησι ρλζ.

Εἰ προ τοῦ τάφου ἡ Μαρία τόν κύριον τῳ μύρω ἤλειψεν, ἡμεῖ δέ τοῦ πάθου καὶ τῆ ἀναστάσεω αὐτοῦ ἐν τῳ βαπτίσματι τελοῦμεν τά σύμβολα, πώ πρῶτον μέν ἐλαίω χριόμεθα, ἔπειτα δέ τά προλεχθέντα ἐν τῆ κολυμβήθρμ τελέσαντε σύμβολα τῳ μύρῳ σφραγιζόμεθα ὕστερον, καὶ κατ' ἐναντίωσιν τῶν περὶ τόν κύριον γεγονότων ταῦτα ποιεῖν οὐ νομίζομεν, εἴ γε πρῶτον ὁ κύριο τῳ μύρω ἠλείψατο καὶ ὕστερον ἔπαθε; Πώ δέ καὶ οὐ περιττή ἡ χρισι τοῦ ελαίου προσφέρεται τοῖ βαπτίζεσθαι μέλλουσιν, εἴ γε μονω τῳ μύρω προ τῳ πάθει ἐχρίσθη ὁ κύριο ;

Απόκρισι .

Επειδή ἅ ποιεῖ [ἡ εκκλησία προ] τόν ἐνταφιασμόν μετά τόν θάνατον αὐτοῦ ποιεῖ τοῦ ἐνταφιαζομένου, ἡ δέ μακαρία Μαρία προ τοῦ θανάτου ἐμύρισε τόν κύριον (κατά τό γεγραμμένον· Ὃ ἐποίησε, φησίν, αὕτη προ ἐνταφιασμόν μου ἐποίησε· προλαβοῦσα γάρ ἐμύρισέ μου τό σῶμα· τό δέ Προλαβοῦσα ἀντί τοῦ Προ τοῦ δέοντο καιροῦ ἐμύρισέ μου τό σῶμα), διά τοῦτο οὐδέν γίνεται κατ' ἐναντίωσιν, ἀλλά τό ἐπί τοῦ κυρίου γεγονό προ τοῦ καιροῦ τοῦτο ἐπὶ τῶν βαπτιζομένων γίνεται ἐν τῳ δέοντι καιρῳ. Χριόμεθα δέ τῳ παλαιῳ ἐλαίῳ ἵνα γινώμεθα χριστοί, τῳ δέ μύρῳ προ ἀνάμνησιν τοῦ τήν χρίσιν τοῦ μύρου ενταφιασμόν ἑαυτοῦ λογιζομένου, καὶ τύπῳ μέν ἐπί τοῦ παρόντο , ἀληθείμ δέ ἐπί τοῦ μέλλοντο εἰ τήν κοινωνίαν τῶν τε ἑαυτοῦ παθημάτων καὶ τῆ δόξη ἡμά καλεσαμένου σωτῆρο Χριστοῦ.

Ἐρώτησι ρλη.

Εἰ δίκαιό ἐστιν ὁ τόν ἡμαρτηκότα ὑπέρ ὧν ἥμαρτε τιμωρούμενο , πώ δίκαιο ὁ θεό ὁ τοσοῦτον λαόν διά πταίσματα θανατώσα ἑτέρων; Λέγω δέ πταίσαντα τόν Ιωνάθαν καὶ τόν Δαυίδ· τόν μέν ἐξ ἀγνοια λύσαντα τήν νηστείαν τῆ γεύσει τοῦ μέλιτο , τόν δέ προπετώ τόν λαόν ἀριθμήσαντα. Εἰ δέ τι λέγοι ὡ τῶν ὑπηκόων ὁ θάνατο ἐπί τιμωρίμ τῶν ἀρχόντων ἐγίνετο, πώ οὐκ ἀδικεῖ τοῦ ἀναιτίου ὑποβάλλων κολάσεσιν; Ἐναντιοῦται δέ τῆ λεγούση γραφή ὅτι Ψυχή ἡ ἁμαρτήσασα αὐτή ἀποθανεῖται.

Απόκρισι .

Ότι πικροτάτη τιμωρία τών ήμαρτηκότων βασιλέων ή τιμωρία του λαού, δηλοί αύτό ό μακάριο Δαυίδ, δεόμενο τού θεού εί αύτόν τε καί ει τόν οίκον αύτού μεταγαγείν άπό τού λαού τήν πληγήν. Σάλο γάρ έστι τή βασιλεία ή μείωσι τών βασιλευομένων. Ώσαύτω δέ καί ό Σαούλ έμελλεν άναιρείν τόν υιόν αύτού Ίωνάθαν, ίνα τή άναιρέσει αύτού τήν πληγήν ίάσηται τού λαού, εί μή φθάσα ό λαό ώμοσε μή άποθανείν έάσαι τόν Ίωνάθαν. Καί ώ σύγκειται ό άνθρωπο έκ ψυχή καί σώματο , ούτω καί ή βασιλεία σύγκειται έκ τού βασιλέω καί τών βασιλευομένων. Καί ώσπερ, άμαρτήσα ό άνθρωπο άμάρτημα διά χειρό κάν τυπτηθή εί τόν νώτον, ούκ άδικει ό τυπτήσα αύτόν, ούτω ούκ άδικεί θεό έπί τοί τών βασιλέων πταίσμασιν τόν λαόν τιμωρούμενο . Μεγάλω γάρ ο'ίδεν άνιάν τού βασιλεί ή πληγή τού λαού. Τή γάρ βασιλεία έστι τιμωρία ή πληγή τού λαού.

Έρώτησι ρλθ.

Εί ει έστι θεό ό θεό , δήλον ότι καί πάντα κέκτηται τό είναι έν· οίον τό άπλούν ή τό σύνθετον, τό θνητόν ή τό άθάνατον, τό γεννητόν ή τό άγέννητον, τό γεννάν ή τό μή γεννάν. Πώ ούν, τού μέν πατρό γεννήσαντο καί τού υιού μή γεννήσαντο , καί τού υιού γεννηθέντο , τού δέ πατρό μή γεννηθέντο , δύναται ει θεό καλείσθαι ό πατήρ καί ό υίό καί τό πνεύμα, έξ αύτού τού γεννάσθαι ή μή γεννάσθαι, καί τού γεννάν καί μή γεννάν, τήν έναντίωσιν κεκτήσθαι νομιζομένου;

Απόκρισι .

Ει έστιν ό θεό τή συνυπάρξει τών τριών θείων ύποστάσεων, τών διαφερουσών άλλήλων ού τή ούσίμ άλλά τοί τή ύπάρξεω τρόποι . Ή διαφορά δέ τών τή ύπάρξεω τρόπων ού διαιρεί τό έν τή ούσίμ. Καί ώσπερ έπί τού Αδάμ καί τή Εύα καί τού Σήθ εί μέν έστιν ό τή ούσία λόγο (ψυχή γάρ λογική καί σώμα θνητόν), τρόποι δέ τή ύπάρξεω διάφοροι (ό μέν γάρ Αδάμ γέγονεν άπό τή γη , ή δέ Εύα έκ τή πλευρά , ό δέ Σήθ έκ τού σπέρματο), καί έν διαφόροι τή ύπάρξεω τρόποι μένει ό τή ούσία λόγο ει άδιαίρετό τε καί άπαράλλακτο , ούτω καί έπί τού θεού, τή ταύτότητι

τή τών προσώπων ούσία , εί θεό πεπίστευται, ο τε πατήρ και ό υιό καί τό άγιον πνεύμα. Ούδέν γάρ συντελεί προ τόν τή ούσία λόγον ό τρόπο τή ύπάρξεω . Τά μέν ούν έπί τών θείων τριών ύποστάσεων *ωσαύτω* άπαραλλάκτω λεγάμενα, έν τούτοι νόει τό έν τή ούσία · τά δέ μή *ωσαύτω* , *ταύτα* νόει τφ τρόπω τή τών προσώπων ύπάρξεω .

Έρώτησι ρμ.

Εί κληρονόμον *εαυτόν ό* Χριστό ονομάζει, τούτον δέ κατά τήν παραβολήν οι γεωργοί, τουτέστιν οί Ιουδαίοι, έπέγνωσαν, καί, τή γεωργία δεσπόται γενέσθαι ποθήσαντε , ώ κληρονόμον τόν κληρονόμον άπέκτειναν, πώ αύτό ό Χριστό καί ό άπόστολο Παύλο τού τολμήματο αύτοι έμαρτύρησαν άγνοιαν, ό μέν λέγων· Άφε αύτοι , ού γάρ οϊδασι τί ποιούσιν· ό δέ φάσκων· Εί έγνωσαν, ούκ άν τόν κύριον τή δόξη έσταύρωσαν;

Απόκρισι .

Διχώ ή άγνοια λέγεται. Ή γάρ μή βουλόμενό τι άγνοεί, όταν τά πράγματα όδηγούντα εί γνώσιν ούκ έχη· ή βουλόμενο άγνοει, *όταν τα* μέν πράγματα έχη όδηγούντα εί γνώσιν, μή βουλόμενο δέ γνώναι. Ταύτην δέ τήν βουλητήν άγνοιαν οιδεν ή θεία γραφή ποτέ μέν άγνοιαν, ποτέ δέ γνώσιν όνομάζειν. Γνώσιν μέν, ώ *όταν* λέγη· Καί έμέ οϊδατε καί πόθεν είμί οϊδατε- άντι τού Δύνασθε άφ' ών εργάζομαι γνώναι τή τε ονομασία τή έμή καί τών λόγων μου τήν άλήθειαν· ψευδόμενο γάρ ού δύναται τοιαύτα έργα ποιείν. Τό δέ ύπό τών γεωργών γνωρισθήναι τόν κληρονόμον, καθό έθεάσαντο τούτον ύπέρ πάντα είναι άνθρωπον έν τή παρούση ζωή, τοϊ έργοι οί έποίει, καί τή κλήσει τού υιού, κατά τήν ύποτύπωσιν τή παραβολή . Ότι δέ μετά τό άποθανεϊν αύτόν άνίστησιν αύτόν ό θεό έκ τών νεκρών εί άθάνατον ζωήν καί τίθησιν αύτόν πάντων κληρονόμον, ούκ έγνωσαν- ούτε γάρ ή ύποτύπωσι τή παραβολή έσχε τούτου τήν έμφασιν. Κατά ταύτην ούν τήν άγνοιαν ειπεν ό Χριστό · Πάτερ άφε αύτοϊ , ού γάρ οϊδασι τί ποιούσιν. Ωσαύτω δέ καί ό άπόστολο · Εί γάρ έγνωσαν, ούκ άν τόν κύριον τή δόξη έσταύρωσαν.

Έρώτησι ρμα.

Εί μόνο ό Χριστό τόν θειον νόμον ακριβώ *έξετέλεσε, πώ έπορεύοντο έν* τφ νόμψ άμεμπτοι ό τε Ζαχαρία καί ή Έλισσάβετ, περί ών ταύτα ό Λουκά έμαρτύρησε, καί ό Παύλο *δέ*, κατά δικαιοσύνην τήν έν νόμψ γενόμενο άμεμπτο ;

Απόκρισι .

Άλλο τό άμεμπτον καί άλλο τό άναμάρτητον. Ό μέν γάρ άναμάρτητο έκ παντό καί άμεμπτο , ούκέτι δέ ό άμεμπτο έξ άνάγκη καί άναμάρτητο έστιν. Ό γάρ άμαρτάνων παρά τόν νόμον συγγνωστήν άμαρτίαν, τή προσαγωγή τών θυσιών καί τή έξαγορεύσει τού πταίσματο λαβών τήν άφεσιν, γίνεται καθαρό καί άμεμπτο κατά τήν έκ νόμου δικαιοσύνην. Ό δέ Χριστό , άτε άναμάρτητο ών καί ούδαμώ παραβά τόν νόμον, ούτε διεπράξατό τι διορθώσεω δεόμενον· έδέξατο δέ καί τόν βαπτιστήν Ίωάννην καί έβαπτίσθη ύπ' αύτού, ϊνα πληρώση πάσαν δικαιοσύνην, ήν ό Παύλο προ τού πιστεύσαι Χριστφ ούπω ήν δεξάμενο - έπεί ούκ άν έδιωξε τήν έκκλησίαν. Διά τούτο ό Χριστό μόνο λέγεται άναμάρτητο γεγονέναι.

Έρώτησι ρμβ.

Εί ό άγγελο τού άνθρώπου άνώτερο , καί θεού τού άνθρώπου ή γραφή ονομάζει, πώ ούχ άρμόζει καί τού άγγέλου θεού παρ' ήμών όνομάζεσθαι;

Απόκρισι .

Τών *αγγέλων* όσοι έν τάξει θεού ώφθησαν ή έλάλησαν τοί άνθρώποι έσχήκασι καί αύτοί τού θεού τήν κλήσιν, ώ ό λαλήσα τφ Ιακώβ καί τφ Μωϋσή. Έκλήθησαν δέ καί οί άνθρωποι θεοί. Έκατέροι δέ διά τήν έγχειρισθείσαν αύτοί χρείαν έδόθη τού θεού τήν τάξιν καί τήν προσηγορίαν έχειν- πληρωθείση δέ τή χρεία παύονται τού καλεισθαι θεοί οί χρεία τίνο ένεκεν ειληφότε τού θεού τήν κλήσιν. Ότε μέν γάρ ένεχείρισε τφ άγγέλφ τήν έπιστασίαν τού λαού, έφασκε τφ Μωϋσει περί αύτού- Μή άπειθήση αύτφ, ότι όνομά μου κειται έπ' αύτόν. "Οτε δέ ένεχείρισε τοί άρχουσι τήν κρίσιν τού λαού, φησι πρό αύτού - Δικαίαν κρίσιν κρίνατε, ότι ή κρίσι τού θεού έστι. Καί πάλιν- Έγώ είπα Θεοί έστε καί

υιοί ύψιστού πάντε . Θεού αύτού έΛεγεν άντί τού Έδωκα ύμίν τήν τιμήν τήν έμήν καί τήν τάξιν καί τήν κΛήσιν· ώ ούν εμού κρίνοντα ούτω κρίνατε τόν Λαόν.

Έρώτησι ρμγ.

Εί ύπερεαναβέβηκε μέν ό θεό , ύποβέβηκε δέ τό άνθρωπο , πώ ούκ άτάκτω ό άνθρωπο θεό προσηγόρευται;

Απόκρισι .

Αύτη ή έρώτησι ούτε Χριστιανφ άρμόττει ούτε ΈΛΛηνι. Καθ' έτερον δέ εί τού ύποβεβηκότα μετενήνεκται τού ύπεραναβεβηκότο ή κΛήσι , κατά τήν έκάστου δόξαν. Ού χρή δέ έκ τών όμοΛογουμένων κατασκευάζειν τήν άπορίαν, άΛΛά έκ τών άμφιβόΛων.

Έρώτησι ρμδ.

Εί έχει ό θεό ύπόστασιν ύπάρχουσαν καί βουΛήν ένυπάρχουσαν καί υιόν ύπάρχοντα, πώ , έκ τοσούτων συγκείμενο , άπΛού ονομάζεται;

Απόκρισι .

Ό θεό ώσπερ όΛο έστι πανταχού καί *όλο έν* έκάστψ καί *όλο* έφ' έαυτού, καί τούτου πίστιν έχομεν, ούτω καί τό άπΛούν αύτού όΛον υιό έστι καί όΛον υιόν έχον έστί, καί όΛον βουΛή έστι καί όΛον βουΛήν έχον έστίν. Ού γάρ έστι κατά τήν κτιστήν φύσιν ό θεό , ώστε τό είναι αύτόν καί τό έχειν νοηθή έν συνθέσει, ώσπερ [έν τή κτιστή φύσει·] άΛΛ, ώσπερ τήν φύσιν ών, ούτω καί τό είναι αύτόν καί τό έχειν έστίν ύπέρ τήν σύνθεσιν.

Έρώτησι ρμε.

Εί δι' ών ή σάρξ, διά τούτων καί τό αίμα συνίσταται, διά τί τήν μέν βρώσιν τή τών ζώων σαρκό ό θεό έπιτρέπει, τήν δέ έν τώ αϊματι άπαγορεύει μετάΛηψιν, ΠΛήν κρέα , Λέγων, έν αϊματι ού φάγεσθε;

Απόκρισι .

Ένα καί έν τούτψ χωρίση ήμά ό θεό τή τών θηρίων όμοιότητο , τών σύν τή βρώσει τή σαρκό Λαπτόντων καί τό αϊμα ών τά σάρκα έσθίουσιν.

Έρώτησι ρμζ.

Εί ό θεό έπί τών άΛηθή τήν έκβασιν έσχηκότων καί διά

τών παρ' Έλλησι μάντεων τό μέλλον έσεσθαι προεμήνυσε, πώ , όπηνίκα Έλληνε προ Έλληνα διεμάχοντο, πολλάκι κατά χρησμόν πράξαντέ τι, ών ή θεία γραφή τήν πράξιν άπηγόρευσε, τών έν τή δευτέρα πεύσει κειμένων δεινών άπηλλάγησαν; Οίον έπί μέν πολέμου, ώ όταν οί επτά έπί Θήβαι άρδην μέν καταστρέφειν τήν προρρηθεϊσαν πόλιν έμελλον, μαντευσαμένου δέ Τειρεσίου ό Μενοικεύ κατά τό δοκούν τή μαντείμ έαυτόν έτοίμω κατέσφαξε, καί ούτω κατά τήν πρόρρησιν τή μαντεία ή μέν πόλι διεσώθη, οί δέ πολέμιοι ύπό τών έν τή πόλει άνηρέθησαν. Καί τούτο μέν περί τών έν πολέμοι τροπαίων έν έκ πολλών ήμίν εϊρηται.

Απόκρισι .

Ό ποιών τήν λύσιν τών ζητουμένων πρώτον οφείλει θειναι τά όμολογήματα, ειτα έξ αύτών ποιήσασθαι τών ζητουμένων τήν λύσιν. Έστι δέ τών όμολογουμένων τό ένα είναι θεόν δημιουργόν τε καί προνοητήν τού κόσμου παντό , ον καταγγέλλουσιν αί θείαι τών Χριστιανών γραφαί λόγοι θείαι δυνάμεσι μεμαρτυρημένοι · παρ' ού έστι τών μελλόντων ή τε πρόρρησι καί ή έκβασι . Έκβάλλουσι δέ αί γραφαί, αί τούτον καταγγέλλουσαι, τού τών Ελλήνων θεού · Εί άλλάξουσι, φησί, τά έθνη τού θεού αύτών, καί αύτοί ούκ είσί θεοί. Ών δέ ούκ είσιν οί θεοί θεοί, τούτων ούδέ οί μάντει είσιν άληθεία προφήται, ούδ' ή αύτών πρόρρησι άναπόδραστόν τε καί άληθή έχει τήν έκβασιν. Ώσπερ γάρ είσι μακράν τή άληθινή θεότητο , ούτω καί τή τών μελλόντων προγνώσεω . Ότι δέ καί έν τή μάχη τών Ελλήνων προ Έλληνα , τών πολυτρόπω , μάλιστα έν τοί πολέμοι , ταί μαντείαι χρησαμένων, ό τών Χριστιανών θεό τήν ιδίαν έστησε βούλησιν, μαρτυρεί μέν ή μάχη Αλεξάνδρου καί Δαρείου, τού μέν κρατύνα τά μαντεία , τού δέ καταργήσα , μαρτυρεί δέ καί τού Ασσυρίου ή μάχη ήν είχε προ τά άλλα πολλά καί ισχυρά έθνη, ον ό θεό -άβδον τή οργή καί πρίονα έκάλεσε, ποτέ μέν λέγων· Ιδού ό Ασσύριο -άβδο έστί τή οργή μου, έπί έθνο άμαρτωλόν [άποστελώ] αύτόν· ποτέ δέ λέγων περί αύτού· Μή [ύψωθήσεται] πρίων άνευ τού έλκοντο αύτόν; Καίτοι [πρόδηλό έστιν] ό Ασσύριο ότι κατά τά έπιτυχία τών

χρησμολογημένων, ά εϊληφε παρά τών θεών αύτού διά τών μάντεων, πρίζει καί σπαράσσει τά ελεεινά έθνη, τά ομοίω αύτῳ τή πεποιθήσει τών χρησμών συμβεβληκότα αύτῳ ει πόλεμον, καί άποτετυχηκότα τή διά χρησμών έλπίδο , τού θεού συγχωρήσαντο έπιτυχείν μέν τών χρησμών τόν Άσσύριον, άποτυχείν δέ τά έθνη. Περί ών ό μέν θεό διά τού προφήτου Ήσαΐου φησίν· Ό θεό άνήκα τήν χείρά μου, καί έξηράνθησαν· ό δέ Ασσύριό φησι· Μή έρρύσαντο οί θεοί τών έθνών τήν γήν αύτών έκ τών χειρών μου, ότι -ύσεται κύριο τήν Ιερουσαλήμ έκ τή χειρό μου; Κατά δέ τού χρησμού , ου έδέξατο ό Ασσύριό παρά τών μάντεων, τοιαύτα έφθέγξατο φωνά , καί κατά τών έθνών καί κατά τή Ιερουσαλήμ· καί τού θεού συγχωρήσαντο έπέτυχεν ό Ασσύριό τών χρησμών κατά τών έθνών, κατά δέ τή Ιερουσαλήμ άπέτυχε τών χρησμών τού θεού μή συγχωρήσαντο . Πώ ούν άπέτυχον τή μαντεία οί επτά έπί Θήβαι τού άρδην άπολέσαι τήν πόλιν; Ή γάρ άποτυχία τή μαντεία έλεγχο γίνεται τή άσθενεία τού θεού, τού διά τή μαντεία προμηνύσαντο τά άνέκβατα. Καί εί κατά τήν άψευδή τού σωτήρο φωνήν χωρί θεού στρουθίον ού πεσείται έπί τή γή , πολύ μάλλον έθνο όλον ή πόλι όλη ούκ άν άπόλοιτο μή τού θεού συγχωρήσαντο . Ότι δέ πάν έθνο έλληνικόν ύπό έθνου έλληνικού άπολλύμενον ύπό -άβδου καί πρίονο τή οργή τού θεού άπόλλυται, φανερόν καθέστηκεν έκ τών περί τού Ασσυρίου είρημένων. Έτι δέ εί τά παρά τών Ελλήνων περί τού μάντεω Τειρεσίου είρημένα παντάπασίν έστι καταγέλαστα, πώ ένδέχεται τά δι' αύτού λεχθέντα είναι άληθή; Φασί γάρ περί αύτού άνδρα καί γυναίκα γεγονέναι αύτόν, καί άμφοτέρων έχειν τά πλάσει , καί, πολλά μάχα τών θεών διαλύσαντο , διά ταύτην τήν αιτίαν ή μέν "Ηρα χολωθείσα αύτῳ έπήρωσεν αύτόν, ό δέ Ζεύ ει παραμυθίαν τή πηρώσεω αύτού έχαρίσατο αύτῳ τήν μαντικήν. Αλλ' εί άλλότρια πίστεω ύπάρχει τά περί αύτού μυθευόμενα, πώ ένδέχεται άληθή είναι τά ύπ' αύτού μυθευόμενα; Έτι δέ εί, καθώ φασιν Έλληνε , τά ύπό τών Μοιρών έπικλωθόμενα άδύνατον έστιν άνακλωθήναι, πώ ούκ είσίν άνωφελεί αί μαντείαι τοί αύταί χρωμένοι , τών Μοιρών έπί τό άναπόδραστον

τέλο άναγκαίω άγουσών τά ύπ' αύτών έπικλωθόμενα; Αλλ' εί ταύτα ούτω έχει, πώ ούκ είσί ψευδεί αϊ τε Μοίραι καί αί μαντείαι, ύπ' άλλήλων άναιρούμεναι; Πώ δέ ούκ έστιν ό Μενοικεύ μάτην κατασφάξα έαυτόν κατά τό δοκούν τή μαντείμ, τή αιτία τού άναιρείσθαι μέν τού πολεμίου , σώζεσθαι δέ τήν πόλιν, μή έκ τού δαίμονο τού διά μάντεω χρηματίσαντο ύπαρχούση , άλλ' έκ τή τού δεσπότου τού άληθινού θεού συγχωρήσεω ;

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ.

Τή ἀνθρωπίνη φύσεω τό κατ' ἀρχήν συζυγίαν συνέσεω καί σωτηρία λαβούση εἰ ἐπίγνωσιν ἀληθεία θρησκεία τε τή εἰ τόν ἑνα καί πάντων δεσπότην, παρεισδύσα εἰ εἰδωλοποιία ἐξέτρεψε βασκανία τό ὑπερβάλλον τή τών ἀνθρώπων μεγαλειότητα , καί πολλή) χρονω μειναν τό περισσόν ἐθο ὠ οἰκείαν καί ἀληθή τήν πλάνην τοί πολλοί ; παραδίδωσι. Φιλανθρώπου δέ ἡ μάλλον φιλοθέου ἐργον ἐστιν ὑπομνήσαι τού ἀπερ ὠφελον εἰδέναι παραλελοιπότα . Ἡν μέν γάρ καθ' ἑαυτήν ἀρκετή ἡ ἀλήθεια δεικνύναι ἐκ τών συνεχομένων ὑπό τόν πόλον τήν τού δημιουργήσαντο ταύτα τάξιν, λήθη δέ διά τό μακρόθυμον τού θεού περικρατήσασα τή τών ἀνθρώπων γνώμη ἐραδιούργησε, τό μονά) τώ ὀντω θεφ πρέπον ὀνομα ἐπί θνητού μεταφέρουσα. Καί δι' ολίγων νομήν πονηριά ἐσχον οἱ πολλοί, ἀμαυρούμενοι τή εἰ τό βέβαιον καί ἀτρεπτον γνώσει ὀχλική συνηθείμ· οἱ μέν γάρ τό κατ' ἀρχήν εἰ τιμήν τών ὑπερεχόντων τελετά καί λειτουργία τελούντε ἀμνηστίαν τοί μετ' αὐτού τή καθολική δόξη ἐνέβαλον. Εγώ δέ, ὠ μικρώ πρόσθεν ὑπέστην, φιλοθέψ τή γνώμη κεχρημένο φιλανθρώπω χρήσομαι τή φωνή, καί παρίστημι τοί γε νούν ἐχουσι, δέον ὑπάρχειν πάσι τοι κεχρημένοι τή τών ὁλων διοικήσει, ἀτρεπτον ἐχειν τήν εἰ τόν πάντων *γνώ*στην θρησκείαν. Τούτο δέ οὐ λογά) καλλωπίζων φράσω, ἀποδείξει δέ τή ἐκ τών κατά τό παλαιόν εἰ τό παντελέ τή ελληνική ιστορία ποιήσει κεχρημένο , ἐκ τών πάσι κοινή δεδομένων γραμμάτων· ἐξ ὠν γάρ οἱ πάνυ τή τών ειδώλων θρησκεία νόμον τοί πολλοί παρέδοσαν, μαθόντε ἐξ αὐτών ἀγνώτε νού ἐλεγχθήσονται ὑπό τών παρ' αὐτοί ποιητών καί μελογράφων.

Πρώτο μέν γάρ Αισχύλο , τήν τών καθ' ἑαυτόν λόγων σύνταξιν ἐκθεί , καί τήν περί θεού τού μόνου ἐξήνεγκε φωνήν, ὠ λέγει·

Χώριζε θνητών τόν θεόν, καί μή δόκει
Ὁμοιον αὐτφ σάρκινον καθεστάναι.
Οὐκ οισθα δ' αὐτόν· ποτέ μέν ὠ πύρ φαίνεται

Του άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο πρό Έλληνα

Άπλατο ορμή, ποτέ δ' ύδωρ, ποτέ γνόφο ·
Καί θηρσίν αύτό γίνεται παρεμφερή ,
Άνέμω, νεφέλη τε κάστραπή, βροντή, βροχή.
Υπηρετεί δ' αύτώ θάλασσα καί πέτραι
Καί πάσα πηγή χύδατο συστήματα·
Τρέμει δ' όρη καί γαία καί πελώριο
Βυθό θαλάσση κώρέων ύψο μέγα,
Όταν έπιβλέψη γοργόν όμμα δεσπότου.
Πάντα δύναται γάρ· δόξα δ' ύψίστου θεού.

Ού μόνον δέ ούτο τήν περί θεού έμυήθη γνώσιν, άλλά καί Σοφοκλή τήν τού μόνου ποιητού τών όλων καί ένό θεού ιστορεί τάξιν ούτω ·

Εί ταί άληθείαισιν, εί έστιν θεό ,
Ό ούρανόν τ' έτευξε καίγαίαν μακράν,
Πόντου τε χαροπόν οίδμα κάνέμων βία .
Θνητοί δέ πολλοί καρδίαν πλανώμενοι
Ίδρυσάμεσθα πημάτων παραψυχά ,
Θεών άγάλματ' έκ λίθων ή χαλκέων,
Ή χρυσοτεύκτων ή έλεφαντίνων τύπου ·
Θυσία τε τούτοι καί καλά πανηγύρει
Τεύχοντε , ούτω εύσεβείν νομίζομεν.

Άλλά καί Φιλήμων, τά άρχαία εύπορήσα φράσαι, κοινωνεί τή περί τών όντων γνώσει, ώ γράφει·

Θεόν δέ ποιον, είπε μοι, νομιστέον;
Τόν πάνθ' όρώντα καύτόν ούχ όρώμενον.

Μαρτυρήσει δέ μοι καί Όρφεύ , ό παρεισαγαγών τού τριακοσίου εξήκοντα θεού , έν τώ Διαθήκαι έπιγραφομένψ βιβλίψ, οπότε μετανοών έπί τούτψ φαίνεται έξ ών γράφει·

Μουσαί'! Έξερέω γάρ άληθέα· μηδέ σε τά πριν
Έν στήθεσσι φανέντα φίλη αίώνο άμέρση.
Εί δέ λόγον θειον βλέψα τούτψ προσέδρευε,
Ιθύνων κραδίη νοερόν κύτο , εύ τ' έπίβαινε
Άτραπιτού, μούνον δ' έσόρα κόσμοιο άνακτα.
Ει έστ', αύτογενή , ενό έκγονα πάντα τέτυκται·
Έν δ' αύτοί αύτό περιγίνεται, ούδέ τι αύτόν
Εισοραα θνητών, αύτό δέ γε πάντα όράται.

Τού άγίου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο   προ   Ἕλληνα

Ούτο   δ' έξ άγαθοίο κακόν θνητοίσι δίδωσι
Καί πόλεμον κρυόεντα καί άλγεα δακρυόεντα.
Ούδέ τι   έσθ' έτερο   χωρί   μεγάλοιο άνακτο .
Αύτόν δ' ούχ όρόω- περί γάρ νέφο   έστήρικται.
Πάσιν γάρ θνητοί   θνηταί κόραι εiσίν έν όσσοι ,
Ασθενέε   δ' iδέειν Δία τόν πάντων μεδέοντα.
Ούτο   γάρ χάλκειον έπ' ούρανόν έστήρικται
Χρυσέῳ ένί θρόνῳ, γαίη   δ' έπί ποσσί βέβηκε
Χείρά τε δεξιτερήν έπί τέρματο   ώκεανοίο
Πάντοθεν έκτέτακεν· περί γάρ τρέμει ούρεα μακρά
Καί ποταμοί πολιή   τε βάθο   χαροποίο θαλάσση .
Καί ταύτα ούτω   φράζει, ώ   αύτόπτη   γεγονώ   τού μεγέθου θεού. Κοινωνεί δ' αύτω καί Πυθαγόρα   έν οι   γράφει-
Εί τι   έρεί Θεό   είμι πάρεξ ένό , ούτο   οφείλει
Κόσμον ίσον τούτω στήσα   είπείν Ἐμό   ούτο -
Κούχί μόνον στήσα   είπείν Ἐμό , άλλά κάτοικειν
Αύτό   έν ώ πεποίηκε- πεποίηται δ' ύπό τούτου.
Καί περί τούδε ότι μόνο   δυνατό   έστι καί τών έν τώ βίω συντελουμένων πράξεων καί τή   περί τό θειον άγνωσία κρίσιν ένστήσασθαι, οικείου   μάρτυρα   παραστήσαι έχω- καί πρώτον γε Σοφοκλέα, καί περί τούτου λέγοντα-
Ἔσται γάρ, έσται κείνο   αιώνων χρόνο ,
Ὅταν πυρό   γέμοντα θησαυρόν σχάση
Χρυσωπό   αιθήρ- ή δέ βοσκηθεισα φλόξ
Ἅπαντα τάπίγεια καί μετάρσια
Φλέξει μανείσ'. Ὅταν δέ έκλίπη τό πάν,
Φρούδο   μέν έσται κυμάτων άπα   βυθό ,
Γή δ' εδράνων έρημο , ούδ' άήρ έτι
Πτερωτά φύλα βαστάσει πυρουμένη.
Καί γάρ καθ' αδην δύο τρίβου   νομίζομεν,
Μίαν δικαίων χάτέραν τών άδικων.
Κάπειτα σώσει πάνθ' ά πρόσθ' άπώλεσεν.
Αλλά καί Φιλήμων πάλιν-
Οϊει σύ τού   θανόντα , ώ Νικόστρατε,
Τρυφή   άπάση   μεταλαβόντα   έν βίῳ,
Καί γήν καλυψειν, ώ   άπό τού πάντ' εί   χρόνον

Τού άγίου Ιουστίνου φιλοσόφου και μάρτυρο προ Έλληνα

Πεφευγέναι το θειον ώ λεληθότα ;
Έστιν Δίκη οφθαλμό , ο τά πάνθ' όρμ.
Ει γάρ δίκαιο κάσεβή εξουσιν εν,
Άρπαζ' άπελθών, κλέπτ' άποστέρει κύκα.
Μηδέν πλανηθή · έστι κάν μδου κρίσι ,
Ήνπερ ποιήσει θεό ό πάντων δεσπότη ,
Θυ τουνομα φοβερόν ούδ' άν ονομάσαιμ' έγώ.
Και Ευριπίδη ·
Άφθονον βίου μήκο δίδωσι πρό κρίσιν.
Όστι δέ θνητών οϊεται τουφ' ήμέραν
Κακόν τι πράσσων τόν θεόν λεληθέναι,
Δοκει πονηρά, και δοκών άλίσκεται,
Όταν σχολήν άγουσα τυγχάνη Δίκη.
Όράθ' όσοι νομίζετ' ουκ είναι θεόν,
Δι έξαμαρτάνοντε ουκ ευγνωμόνω ·
Έστιν γάρ, έστιν. Ει δέ τι πράσσει καλώ ,
Κακό πεφυκώ , τόν χρόνον κερδαινέτω·
Χρόνψ γάρ ουτο ύστερον δώσει δίκην.
Και ότι ου σπονδή και θυμιάματι κακούργων προσ-
φέρεται ό θεό , άλλ' ευθύτητι τά τιμωρία προσνέμει έκάστψ,
μαρτυρήσει μοι Φιλήμων πάλιν·
Εϊ τι δέ θυσίαν προσφέρων, ώ Πάμφιλε,
Ταύρων τι πλήθο ή έρίφων ή νή Δία
Ετέρων τοιούτων, ή κατασκευάσματα,
Χρυσά ποιήσα χλαμύδα ήτοι πορφύρα ,
Ή δι' έλέφαντο ή σμαράγδου ζώδια,
Ευνουν νομίζει τόν θεόν καθεστάναι,
Πλανάτ' έκεινο και φρένα κούφα έχει.
Δει γάρ τόν άνδρα χρήσιμον καθεστάναι,
Μή παρθένου φθείροντα και μοιχώμενον,
Κλέπτοντα και σφάζοντα χρημάτων χάριν,
Τάλλότρια βλέποντα, κάπιθυμουντα
Ήτοι γυναικό πολυτελού ή δώματο
Ή κτήσεω παιδό τε παιδίσκη θ' άπλώ ,
''Ιππων, βοών τό σύνολον ή κτηνών. Τί δή;
Μηδέ βελόνη έν άμμ' έπιθυμήση , Πάμφιλε·

Του άγιου Ιουστίνου φιΛοσόφου καί μάρτυρο   πρό   Έλληνα

Ὁ γάρ θεό   βλέπει σε πλησίον παρών,
Ὁ   έργοι   δικαίοι   ήδεται κούκ άδίκοι ·
Πονούντα δ' έμ τόν ίδιον ύψώσαι βίον,
Τήν γήν άρούντα *νύκτα* καί τήν ή μέραν.
Θεφ δέ θύε διά τέλου   δίκαιο   *ών,*
Μή Λαμπρό   ών ταί   χλαμύσιν ώ   τή καρδίμ.
Βροντή   άκούσα   μηδαμώ   πόρρω φύγη ,
Μηδέν συνειδώ   αύτό   αύτφ, δέσποτα·
Ὁ γάρ θεό   βλέπει σε πλησίον παρών.

Πάλιν τε Πλάτων έν Τιμαίφ· Εί δέ τι   τούτων έργφ σκοπούμενο   βάσανον Λαμβάνοιτο, τή   άνθρωπίνη   καί θεία φύσεω   ήγνοηκώ   άν εϊη τό διάφορον, ότι θεό   μέν άπαντα εί   έν συγκεράννυται, ίκανώ   έπιστάμενο   άμα καί δυνατό   ών, άνδρών δέ ούδεί   ούδέτερα τούτων ικανό   ούτ' έστι νύν ούτ' είσαύθι   έσται ποτέ.

Περί δέ τών δοκούντων παρά τισι μετέχειν τού άγιου καί τελείου ονόματο , όπερ παραδόσει ματαίμ τινέ   άπηνέγκαντο ώ   θεοί, Μένανδρο   έν Ήνιόχφ Λέγει·

Ούθεί   μ' άρέσκει περιπατών έξω θεό
[Μετά γραό], ούδ' εί   οικία   παρέρπων
Έπί τού σανιδιού. Τόν δίκαιον δει θεόν
Οίκοι μένειν σώζοντα τού   ιδρυμένου .

Ὁ αύτό   Μένανδρο   έν Ίερείμ·

Ούθεί   δι' άνθρώπου θεό   σώζει, γύναι,
Ετέρου τόν έτερον· είγάρ έλκει τινά θεόν
Τοι   κυμβάλοι   άνθρωπο   εί   ό βούλεται,
Ὁ τούτο ποιών έστι μείζων τού θεού.
Ἀλλ' έστι τόλμη   καί βίου ταύτ' όργανα,
Εύρημέν' άνθρώποι   άναιδέσιν, Τόδη,
Εί   καταγέλωτα τφ βίφ πεπλασμένα.

Έν Μισουμένφ δέ πάλιν άποφαίνων περί τών εί   θεού   παραλαμβανομένων τά   γνώμα , μάλλον δέ *ελέγχων* ώ   ούκ όντα , ό αύτό   Μένανδρο ·

Εί γάρ έπίδοιμι τούτο, καί ψυχήν [πάλιν]
Λάβοιμ' έγώ· νυνί γάρ-άλλά πού θεού
Ούτω   δικαίου   έστιν εύρείν, ώ Γέτα;

Και έν Παρακαταθήκη·

Έστι κρίσι   άδικο , ώ   έοικε, κάν θεοι .

Και Ευριπίδη   ό τραγωδιογράφο   έν Όρέστη·

Φοίβο   κελεύσα   μητρό   έκπράξαι φόνον,
Αμαθέστερό   γ' ών του καλού και τή   δίκη .
Δουλεύομεν θεοι , ο τι ποτ' εισι θεοί.
Όρμ   δ' Απόλλων', ο   μεσομφάλου   έδρα
Ναίων βροτοισι στόμα νέμει σαφέστατον;
Ώι πειθόμεσθα πάνθ' οσ' άν κείνο   λέγη,
Τούτῳ πιθόμενο   τήν τεκουσαν έκτανον.
Εκείνον ήγεισθ' άνόσιον και κτείνετε·
Εκείνο   ήμαρτ', ούκ έγώ. Τί χρή με δράν;
Ή ούκ άξιόχρεω   ό θεό   άναφέροντί μοι
Μίασμα σώσαι.

Ό αύτό   και έν Ίππολύτῳ·

Αλλ' ού γάρ όρθώ   ταυτα κρίνουσιν θεοί.

Και έν τῳ Τωνι·

Ατάρ θυγατρό   τή   Έρεχθέω   τί μοι
Μέλει; Προσήκε μ' ούθέν. Αλλά χρυσέαι
Πρόχοισιν, έλθών ει   άπορραντήρια,
Δρόσον καθήσω. Νουθετητέο   δέ μοι
Φοίβο . Τί παρέχει, παρθένου   βίμ γαμών;
Προδίδωσι παίδα   έκτεκνούμενο   λάθρα,
Θνήσκοντα   άμελει. Μή σύ γ'· άλλ', έπει κρατεί ,
Αρετά   δίωκε. Και γάρ, οστι   άν βροτών
Κακό   πεφύκη, ζημιουσιν οί θεοί.
Πώ   ούν δίκαιον, τού   νόμου   ύμά   βροτοι
Γράψαντα   αύτού   άδικία   όφλισκάνειν;
Εί δ' ού πάρεστε, τῳ λόγῳ κεχρήσομαι·
Δίκα   βιαίων δώσετ' άνθρώποι   γάμων,
Σύ και Ποσειδών Ζεύ   θ', ο   ούρανου κρατεί,
Ναού   τίνοντε   άδικία   κενώσετε.
Τά   ήδονά   γάρ τή   προμηθεία   πέραν
Σπεύδοντε   άδικειτ'. Ούκέτ' άνθρώπου   κακού
Λέγειν δίκαιον, εί τά τών θεών καλά
Μιμούμεθ', άλλά τού   διδάξαντα   τάδε.

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου και μάρτυρο πρό Έλληνα

Καί έν Αρχελάψ-

Πόλλ', ώ τέκνον, σφάλλουσιν άνθρώπου θεοί.

Καί έν Βελλεροφόντη·

Εί θεοί τι δρώσι φαύλον, ούκ εισίν θεοί.

Καί πάλιν έν τώ αύτφ·

Φησίν τι είναι δήτ' έν ούρανφ θεού ;
Ούκ εισίν, ούκ είσ'· εί τι άνθρώπων λέγει,
Μή τφ παλαιφ μώρο ών χρήσθω λογά).
Σκέψασθε δ' αύτά, μή έπί τοί έμοί λόγοι
Γνώμην έχοντε . Φήμ' έγώ τυραννίδα
Κτείνειν τε πλείστου κτημάτων τ' άποστερείν
Όρκου τε παραβαίνοντα έκπορθείν πόλει ·
Καί ταύτα δρώντε μάλλόν είσ' εύδαίμονε
Τών εύσεβούντων ήσυχή καθ' ήμέραν.
Πόλει τε μικρά οίδα τιμώσα θεού ,
Αΐ μειζόνων κλύουσι δυσσεβεστέρων
Λόγχη άριθμφ πλείονο κρατούμεναι.
Οίμαι δ' άν ύμά , εί τι άργό ών θεοί
Εύχοιτο καί μή χειρί συλλέγοι βίον,
Τά θεία πυργούσ' αίκακαί τε συμφοραί.

Καί Μένανδρο έν Διφίλψ-

Διότι τόν όντα κύριον πάντων άεί
Καί πατέρα τούτον διά τέλου τιμάν μόνον,
Αγαθών τοσούτων εύρετήν καί κτίστορα.

Ό αύτό έν Άλιεύσι·

Τό γάρ τρέφον με τούτ' έγώ κρίνω θεόν.

Τό δ' είθισμένον τρέφειν ού δείται τή παρά τού δεομένου χορηγία .

Ό αύτό έν Αδελφοί ·

Θεό έστι τοί χρηστοί άεί
Ό νού γάρ, ώ έοικεν, ώ σοφώτατοι.

Καί έν Αύλητρίσι·

Πάντ' έστι τφ καλφ λογά)

Ιερόν· ό νού γάρ έστιν ό λαλήσων θεό .

Έν Φρίξψ ό τραγικό ·

Εί δ' εύσεβή ών τοίσι δυσσεβεστάτοι

Του άγιου Ιουστίνου φιΛοσόφου καί μάρτυρο πρό ΈΛΛηνα

Ει ταύτ' έπραττον, πώ τόδ' άν καλώ έχοι;
Ή Ζεύ ό Λώστο μηδέν ένδικον φρονεί;
Έν Φιλοκτήτη-
Όράτε δ' ώ κάν θεοίσι κερδαίνειν καλόν,
Θαυμάζεται δ' ό πλείστον έν ναοί έχων
Χρυσόν- τί δήτα καί σε κωλύει [Λαβείν]
Κέρδο , παρόν γε κάξομοιούσθαι θεοί ;
Έν Εκάβη-
Ζεύ , όστι *εί* Ζεύ - ού γάρ οίδα πλήν Λογω.
Καί-
Ζεύ , είτ' άνάγκη φύσεο είτε νού βροτών,
Προσηυξάμην σε!

Ενταύθα τοίνυν έστιν έλεγχο άρετή καί γνώμη σύνεσιν άγαπώση , έπαναδραμείν έπί τήν τή συζυγία κοινωνίαν καί προσάψαι έαυτόν συνέσει ει σωτηρίαν αιρεΐσθαί τε τήν τών κρεισσόνων έκλογήν κατά τό έπ' άνθρώπω κείμενον αύτεξούσιον, μή τού άνθρωποπαθεί ήγουμένου τών όλων δέσποτα , όπου γε ουδέ άνθρώποι ϊσην έχοντε φανήσονται. Παρ' Όμήρῳ γάρ ό μέν Δημόδοκο αύτοδίδακτό φησίν είναι-

Θεό δέ μοι έμβαλεν οϊμου ,

θνητό ών. Ασκληπιό και Απόλλων παρά Χείρωνι τώ Κενταύρῳ ίάσθαι διδάσκονται, τό καινότατον παρά άνθρώπῳ θεοί. Τίγάρ δίειμι περί Διονύσου, ον μαινόμενόν φησίν ό ποιητή , ή Ήρακλέου , ον και αύτόν σχέτλιον Λέγει; Τί δέ μοι άναγορεύειν Άρη και Άφροδίτην, τού τή μοιχεία άρχηγού , καί έξ άπάντων τούτων κρίσιν έπάγειν τοί δεικνυμένοι ; Είγάρ τι μή μαθών τά περίτά Λεγάμενα θεία πράξει μιμήσαιτο, κάν έπί τών κιβδήλων άλλότριο βίου καί άνθρωπότητο λογισθείη- γνού δέ τι εύλογον έξει τήν τών τιμωριών άποφυγήν, ού παρανομίαν δεικνύων τήν τών θεϊκών τολμημάτων μίμησιν. Εί δ' άρα τι τοί έργοι έπιμέμψαιτο, άνελεί καί τά έκ τούτων γνωσθέντα ονόματα καί μή πεπινωμέναι καί στωμύλοι -ήσεσιν έπισκεπάσει αύτού . Ασπάζεσθαι δέ χρή τό άληθινόν καί άτρεπτον όνομα, τό ούχί διά τή έμή φωνή μόνον άλλά καί διά τών

είσαγαγόντων ήμά ει τήν άρχήν τή παιδεία κηρυσσόμενον, ϊνα μή, άργώ τελειώσαντε τόν ενταύθα τού ζήν χρόνον, ού μόνον ώ άγνώτε τή ούρανίου δόξη άλλά καί ώ άχάριστοι τώ κριτή τά εύθύνα παρέξομεν.

Τού άγιου Ίουστίνου
Απολογία ύπέρ Χριστιανών
προ Άντωνϊνον τόν Ευσεβή.

Αύτοκράτορι Τίτω Αιλίω Αδριανφ Αντωνίνψ Εύσεβεί Σεβαστφ Καίσαρι, και Ούηρισσίμψ υιώ Φιλοσόφψ, και Λουκίψ Φιλοσόφψ, Καίσαρο φύσει υιώ καί Εύσεβού είσ-ποιητφ, εραστή παιδεία , Ιερή τε συγκλήτψ καί δήμψ παντί Ῥωμαίων, ύπέρ τών έκ παντό γένου άνθρώπων άδικω μι-σουμένων καί έπηρεαζομένων, Ιουστίνο Πρίσκου τού Βακ-χείου, τών άπό Φλαουία Νέα πόλεω τή Συρία Παλαι-στίνη , ει αύτών, τήν προσφώνησιν καί έντευξιν πεποίημαι.

Τού κατά άλήθειαν εύσεβεί καί φιλοσόφου μόνον τάληθέ τιμάν καί στέργειν ό λόγο ύπαγορεύει, παραιτούμε-νου δόξαι παλαιών έξακολουθείν, άν φαύλαι ώσιν· ού γάρ μόνον μή έπεσθαι τοί άδικω τι πράξασιν ή δογματίσασιν ό σώφρων λόγο ύπαγορεύει, *άλλ'* έκ παντό τρόπου καί προ τή εαυτού ψυχή τόν φιλαλήθη, κάν θάνατο άπειλήται, τά δίκαια λέγειν τε καί πράττειν αίρείσθαι δει.
ύμεί μέν
ούν ότι λέγεσθε εύσεβεί καί φιλόσοφοι καί φύλακε δικαιοσύνη καί έρασταί παιδεία , άκούετε πανταχού· εί δέ καί ύπάρχετε, δειχθήσεται.
ού γάρ κολακεύσοντε ύμά διά
τώνδε τών γραμμάτων ούδέ προ χάριν όμιλήσοντε , άλλ' άπαιτήσοντε κατά τόν άκριβή καί έξεταστικόν λόγον τήν κρίσιν ποιήσασθαι προσεληλύθειμεν, μή προλήψει μηδ' άνθρωπαρεσκείμ τή δεισιδαιμόνων κατεχομένου ή άλόγψ όρμή καί χρονίμ προ-κατεσχηκυίμ φήμη κακή τήν καθ' *εαυτών* ψήφον φέροντα , ήμεί μέν γάρ πρό ούδενό πείσεσθαί τι κακόν δύνασθαι λελογίσμεθα, ήν μή κακία έργάται έλεγχώμεθα ή πονηροί διεγνώσμεθα· ύμεί δ' άποκτείναι μέν δύνασθε, βλάψαι δ' ού.

Άλλ' ίνα μή άλογον φωνήν καί τολμηράν δόξη τι ταύτα είναι, άξιούμεν τά κατηγορούμενα αύτών έξετάζεσθαι, καί, έάν ούτω έχοντα άποδεικνύωνται, κολάζεσθαι ώ πρέ-πον έστί [μάλλον δέ κολάζειν]· εί δέ μηδέν έχοι τι έλέγχειν,

ούχ ύπαγορεύει ό άΛηθή   Λόγο   διά φήμην πονηράν άναι-
τίου   άνθρώπου   άδικείν, μάλλον δέ εαυτού , οΐού κρίσει
άλλά πάθει τά πράγματα έπάγειν άξιούτε.
καλήν δέ καί
μόνην δικαίαν πρόκλησιν ταύτην πά   ό σωφρονών άποφα-
νείται, τό τού   αρχομένου   τήν εύθύνην τού έαυτών βίου καί
λόγου άληπτον παρέχειν, ομοίω   δ' αύ και τού   άρχοντα   μή
βία μηδέ τυραννίδι άλλ' εύσεβεία και φιλοσοφίμ άκολουθούν-
τα   τήν ψήφον τίθεσθαι· ούτω   γάρ άν και οί άρ-
χοντε   καί οί άρχόμενοι άπολαύοιεν τού άγαθού.
έφη
γάρ που καί τι   τών παλαιών- -Αν μή οί άρχοντε   φιλο-
σοφήσωσι καί οί άρχόμενοι, ούκ άν είη τά   πόλει   εύδαι-
μονήσαι.
ήμέτερον ούν έργον καί βίου καί μαθημάτων τήν
έπίσκεψιν πάσι παρέχειν, όπω   ύπέρ τών άγνοειν τά ήμέτερα
νομιζόντων τήν τιμωρίαν, ών άν πλημμελώσι τυφλώττοντε
αύτών, αύτοί   όφλήσωμεν- ύμέτερον δέ, ώ   αίρει Λόγο , άκού-
οντα   άγαθού   εύρίσκεσθαι κριτά .
άναπολόγητον γάρ Λοιπόν
μαθούσιν, ήν μή τά δίκαια ποιήσητε, ύπάρξει προ   θεόν.

Ονόματο   μέν ούν προσωνυμίμ ούτε άγαθόν ούτε
κακόν κρίνεται άνευ τών ύποπιπτουσών τω όνόματι πράξεων-
έπεί, όσον τε έκ τού κατηγορουμένου ήμών ονόματο   χρηστό-
τατοι ύπάρχομεν.
άλλ' έπεί ού τούτο δίκαιον ήγούμεθα,
διά τό όνομα έάν κακοί έλεγχώμεθα, αίτείν άφίεσθαι, πάλιν,
εί μηδέν διά τε τήν προσηγορίαν τού ονόματο   καί διά τήν
πολιτείαν εύρισκόμεθα άδικούντε , ύμέτερον άγωνιάσαί έστι,
μή άδίκω   κολάζοντε   τού   μή έλεγχομένου   τή δίκη κόλασιν
όφλήσητε.
έξ ονόματο   μέν γάρ ή έπαινο   ή κόλασι   ούκ
άν εύλόγω   γένοιτο, ήν μή τι ένάρετον ή φαυλον δι' έργων
άποδείκνυσθαι δύνηται.
καί γάρ τού   κατηγορου-
μένου   έφ' ύμών πάντα   πριν έλεγχθήναι ού τιμωρείτε- έφ'

ήμών δέ τό όνομα ώ   έλεγχον Λαμβάνετε, καίπερ, όσον γε έκ του ονόματο , τού   κατηγορούντα   μάΛΛον κολάζειν οφείλετε. Χριστιανοί γάρ είναι κατηγορούμεθα· τό δέ χρηστόν μισεΐ-σθαι ού δίκαιον.

καί πάλιν, έάν μέν τι   τών κατηγορουμέ-νων έξαρνο   γένηται τή φωνή μή είναι φήσα , άφίετε αύτόν ώ   μηδέν έλέγχειν έχοντε   άμαρτάνοντα, έάν δέ τι όμολο-γήση είναι, διά τήν ομολογίαν κολάζετε- δέον καί τόν τού όμολογούντο   βίον εύθύνειν καί τόν τού άρνουμένου, όπω διά τών πράξεων όποιο   έστιν έκαστο   φαίνηται.

ον γάρ

τρόπον παραλαβόντε   τινέ   παρά τού διδασκάλου Χριστού μή άρνείσθαι εξεταζόμενοι παρακελεύονται, τόν αύτόν τρόπον κακώ   ζώντε   ίσω   άφορμά   παρέχουσι τοί   άλλω   καταλέγειν τών πάντων Χριστιανών άσέβειαν καί άδικίαν αίρουμένοι . ούκ όρθώ   μέν ούδέ τούτο πράττεται- καί γάρ τοι φιλοσο-φία   όνομα καί σχήμα έπιγράφονταί τινε , οι ούδέν άξιον τή ύποσχέσεω   πράττουσι- γινώσκετε δ' ότι καί οί τά *εναντία δοξάσαντε   καί δογματίσαντε   τών* παλαιών τω ένί όνόματι προσαγορεύονται φιλόσοφοι.

καί τούτων τινέ   άθεότητα ¿δί-δαξαν, καί τόν Δία άσελγή άμα τοί   αύτού παισίν οί γενόμενοι ποιηταί καταγγέλλουσι- κάκείνων τά διδάγματα οί μετερχόμενοι ούκ είργονται πρό   ύμών, άθλα δέ καί τιμά   τοί εύφώνω   ύβρίζουσι τούτου   τίθετε.

Τί δή ούν τούτ' άν είη; έφ' ήμών, ύπισχνουμένων μηδέν άδικείν μηδέ τά άθεα ταύτα δοξάζειν, ού κρίσει *εξε-τάζετε, άλλά* άλόγω πάθει καί μάστιγι δαιμόνων φαύλων έξελαυνόμενοι άκρίτω   κολάζετε μή φροντίζοντε .

είρήσεται

γάρ τάληθέ - έπεί τό παλαιόν δαίμονε   φαύλοι, έπιφανεία ποιησάμενοι, καί γυναίκα   έμοίχευσαν καί παιδα   διέφθειραν καί φόβητρα άνθρώποι   έδειξαν, ώ   καταπλαγήναι τού   οΐ Λογά) τά   γινομένα   πράξει   ούκ έκρινον, άλλά δέει συνηρ-πασμένοι καί μή έπιστάμενοι δαίμονα   είναι φαύλου   θεού προσωνόμαζον, καί όνόματι έκαστον προσηγόρευον, οπερ έκαστο

αύτῳ τών δαιμόνων ετίθετο.
ότε δέ Σωκράτη Λογά) άλη-
θει καί έξεταστικώ ταύτα εί φανερόν έπειράτο φέρειν καί άπάγειν τών δαιμόνων τού άνθρώπου , καί αύτοί οί δαίμονε διά τών χαιρόντων τή κακία άνθρώπων ένήργησαν ώ άθεον καί άσεβή άποκτείναι, Λέγοντε καινά είσφέρειν αύτόν δαι-μόνια· καί ομοίω έφ' ήμών τό αύτό ένεργούσιν.
ού γάρ
μόνον ἝΛΛησι διά Σωκράτου ύπό Λόγου ήΛέγχθη ταύτα, άΛΛά καί έν βαρβάροι ύπ' αύτού τού Λόγου μορφωθέντο καί άν-θρώπου γενομένου καί Ιησού Χριστού κΛηθέντο , φ πεισθέντε ήμεί τού ταύτα πράξαντα δαίμονα ού μόνον μή ορθού είναι φαμεν, άλλά κακού καί άνοσίου δαίμονα , οϊ ούδέ τοί άρετήν ποθούσιν άνθρώποι τά πράξει όμοια έχουσιν.

Ένθεν δέ καί άθεοι κεκΛήμεθα· καί όμοΛογούμεν τών τοιούτων νομιζομένων θεών άθεοι είναι, άΛΛ' ούχί τού άΛηθεστάτου καί πατρό δικαιοσύνη καί σωφροσύνη καί τών *άλλων* άρετών άνεπιμίκτου τε κακία θεού·
άλλ' έκεινόν
τε καί τόν παρ' αύτού υιόν έλθόντα καί διδάξαντα ήμά ταύτα, καί τόν τών *άλλων επομένων* καί έξομοιουμένων άγαθών αγγέλων στρατόν, πνεύμά τε τό προφητικόν σεβόμεθα καί προ-σκυνούμεν, Λογά) καί άληθείμ τιμώντε , καί παντί βουΛομένῳ μαθεϊν, ώ έδιδάχθημεν, άφθόνω παραδιδόντε .

Αλλά, φήσει τι , ήδη τινέ Ληφθέντε ήΛέγχθησαν κακούργοι.
καί γάρ *πολλού* πολλάκι , όταν έκάστοτε τών κατηγορουμένων τόν βίον έξετάζητε, άλλ' ού διά τού προΛεχ-θέντα καταδικάζετε.
καθόλου μέν ούν κάκεινο όμοΛογούμεν,
ότι ον τρόπον οί έν ἝΛΛησι τά αύτοι άρεστά δογματίσαντε έκ παντό τῳ ένί όνόματι φιλοσοφία προσαγορεύονται, καίπερ τών δογμάτων έναντίων όντων, ούτω καί τών έν βαρβάροι γενομένων καί δοξάντων σοφών τό έπικατηγορούμενον όνομα κοινόν έστι· Χριστιανοί γάρ πάντε προσαγορεύονται.

ὁθεν
πάντων τών καταγγελλόμενων ὑμὶν τά πράξει κρί-
νεσθαι ἀξιούμεν, ἱνα ὁ ελεγχθεὶ ὼ ἀδικο κολάζηται, ἀλλά
μή ὼ Χριστιανό - ἐάν δέ τι ἀνέλεγκτο φάνηται, ἀπολύηται
ὼ Χριστιανό οὐδέν ἀδικών.
οὐ γάρ τού κατηγορούντα
κολάζειν ὑμά ἀξιώσομεν- ἀρκούνταιγάρ τή προσούση πονηρίμ
καὶ τή τών καλών αγνοία.

Λογίσασθε δ' ὁτι ὑπέρ ὑμών ταύτα ἐφημεν ἐκ τού
ἐφ' ἡμιν εἰναι ἀρνεισθαι ἐξεταζομένου .
ἀλλ' οὐ βουλόμεθα
ζήν ψευδολογούντε - τού γάρ αιωνίου καὶ καθαρού βίου ἐπι-
θυμουντε τή μετά θεού τού πάντων πατρό καὶ δημιουργού
διαγωγή ἀντιποιούμεθα, καὶ σπεύδομεν ἐπὶ τό ὁμολογεἶν, οἱ
πεπεισμένοι καὶ πιστεύοντε τυχειν τούτων δύνασθαι τού τόν
θεόν δι' ἐργων πείσαντα , ὁτι αὐτῳ είποντο καὶ τή παρ' αὐτῳ
διαγωγή ἠρων, ἐνθα κακία οὐκ ἀντιτυπεἶ.
ὼ μέν οὐν διά
βραχέων εἰπεἰν, ἁ τε προσδοκώμεν καὶ μεμαθήκαμεν διά τού
Χριστού καὶ διδάσκομεν ταύτά ἐστι.
Πλάτων δέ ομοίω ἐφη
Ταδάμανθυν καὶΜίνω κολάσειν τού ἀδικου παρ' αὐτού ἐλ-
θόντα - ἡμεὶ δέ τό αὐτό πράγμά φαμεν γενήσεσθαι, ἀλλ' ὑπό
τού Χριστού, καὶ τοὶ αὐτοι σώμασι μετά τών ψυχών γινο-
μένων καὶ αἰωνίαν κόλασιν κολασθησομένων, ἀλλ' οὐχὶ χιλιον-
ταετή περίοδον, ὼ ἐκεὶνο ἐφη, μόνον.
εἰ μέν οὐν ἀπιστον
ἠ ἀδύνατον τούτο φήσει τι , προ ἡμά ἡδε ἡ πλάνη
ἐστὶν ἀλλ' οὐ προ ἑτερον, μέχρι οὐ ἐργα) μηδέν ἀδικούντε
ἐλεγχόμεθα.

Ἀλλ' οὐδέ θυσίαι πολλαὶ καὶ πλοκαὶ ἀνθών τι-
μώμεν ου ἀνθρωποι μορφώσαντε καὶ ἐν ναοὶ ἱδρύσαντε
θεού προσωνόμασαν, ἐπεὶ ἀψυχα καὶ νεκρά ταύτα γινώσκομεν
καὶ θεού μορφήν μή ἐχοντα (οὐ γάρ τοιαύτην ἡγούμεθα τόν
θεόν ἐχειν τήν μορφήν, ἡν φασὶ τινε εἰ τιμήν μεμιμήσθαι),
ἀλλ' ἐκείνων τών φανέντων κακών δαιμόνων καὶ ονόματα καὶ

σχήματα έχειν.
τί γάρ *δε*ϊ ειδόσιν ύμίν λέγειν, ά τήν ύλην
οί τεχνίται διατιθέασι ξέοντε καί τέμνοντε καί χωνεύοντε
καί τύπτοντε ; καί έξ άτιμων πολλάκι σκευών διά τέχνη τό
σχήμα μόνον άλλάξαντε καί μορφοποιήσαντε θεού έπονομά-
ζουσιν.
όπερ ού μόνον άλογον ήγούμεθα, άλλά καί έφ' ύβρει
τού θεού γίνεσθαι, ό άρρητον δόξαν καί μορφήν έχων έπί
φθαρτοί καί δεομένοι θεραπεία πράγμασιν επονομάζεται,
καί ότι οί τούτων τεχνίται άσελγεί τε καί πάσαν κακίαν,
ίνα μή καταριθμώμεν, έχουσιν, άκριβώ έπίστασθε· καί τά
έαυτών παιδίσκα συνεργαζομένα φθείρουσιν.
ώ τή έμ-
βροντησία , άνθρώπου άκολάστου θεού εί τό προσκυνείσθαι
πλάσσειν λέγεσθαι καί μεταποιείν, καί τών ιερών, ένθα άνατί-
θενται, φύλακα τοιούτου καθιστάναι, μή συνορώντα άθέμιτον
καί τό νοείν ή λέγειν άνθρώπου θεών είναι φύλακα .

Άλλ' ού δέεσθαι τή παρά άνθρώπων ύλική προ-
σφορά προσειλήφαμεν τόν θεόν, αύτόν παρέχοντα πάντα
όρώντε · έκείνου δέ προσδέχεσθαι αύτόν μόνον δεδιδάγμεθα
καί πεπείσμεθα καί πιστεύομεν, τού τά προσόντα αύτφ άγαθά
μιμουμένου , σωφροσύνην καί δικαιοσύνην καί φιλανθρωπίαν
καί όσα οικεία θεφ έστι, τώ μηδενί όνόματι θετφ καλουμένφ.
καί πάντα τήν άρχήν άγαθόν όντα δημιουργήσαι αύτόν έξ
άμορφου ύλη δι' άνθρώπου δεδιδάγμεθα· οϊ έάν άξιου τφ
έκείνου βουλεύματι έαυτού δι' έργων δείξωσι, τή μετ' αύτού
άναστροφή καταξιωθήναι προσειλήφαμεν συμβασιλεύοντα ,
άφθάρτου καί άπαθεί γενομένου .
όν τρόπον γάρ τήν
άρχήν ούκ όντα έποίησε, τόν αύτόν ήγούμεθα τρόπον διά τό
έλέσθαι τού αίρουμένου τά αύτφ άρεστά καί άφθαρσία καί
συνουσία καταξιωθήναι.
τό μέν γάρ τήν άρχήν γενέσθαι ούχ
ήμέτερον ήν τό δ' έξακολουθήσαι οί φίλον αύτφ αίρουμένου
δι' ών αύτό έδωρήσατο λογικών δυνάμεων πείθει τε καί εί
πίστιν άγει ήμά .

και ὑπέρ πάντων ἀνθρώπων ἡγούμεθα
είναι τό μή ειργεσθαι ταύτα μανθάνειν, ἀλλά και προτρέπεσθαι
έπί ταύτα.
όπερ γάρ ούκ ἡδυνήθησαν οί ἀνθρώπειοι νόμοι
πράξαι, ταύτα ὁ λόγο θειο ών είργάσατο, εί μή οι φαύλοι
δαίμονε κατεσκέδασαν πολλά ψευδή καί άθεα κατη-
γορήματα, σύμμαχον λαβόντε τήν έν έκάστῳ κακήν πρό πάντα
καί ποικίλην φύσει επιθυμίαν, ών ούδέν πρόσεστιν ἡμίν.
Καί ὑμεϊ , ἀκούσαντε βασιλείαν προσδοκώντα ἡμά ,
ἀκρίτω ἀνθρώπινον λέγειν ἡμά ὑπειλήφατε, ἡμών τήν μετά
θεού λεγόντων, ώ καί έκ τού ἀνεταζομένου ὑφ' ὑμών ὁμο-
λογείν είναι Χριστιανού , γινώσκοντε τω ὁμολογούντι θάνατον
τήν ζημίαν κείσθαι, φαίνεται,
είγάρ ἀνθρώπινον βασιλείαν
προσεδοκώμεν, κάν ἡρνούμεθα, όπω μή ἀναιρώμεθα, καί λαν-
θάνειν έπειρώμεθα, όπω τών προσδοκωμένων τύχωμεν· ἀλλ'
έπεί ούκ εί τό νύν τά έλπίδα έχομεν, ἀναιρούντων ού πε-
φροντίκαμεν τού καί πάντω ἀποθανεΐν ὀφειλομένου.
Αρωγοί δ' ὑμίν καί σύμμαχοι πρό ειρήνην έσμέν
πάντων μάλλον ἀνθρώπων, οΐ ταύτα δοξάζομεν, ώ λαθειν
θεόν κακόεργον ή πλεονέκτην ή έπίβουλον ή ένάρετον ἀδύνα-
τον είναι, καί έκαστον έπ' αίωνίαν κόλασιν ή σωτηρίαν κατ'
ἀξίαν τών πράξεων πορεύεσθαι.
εί γάρ οί πάντε άνθρωποι
ταύτα έγίνωσκον, ούκ άν τι τήν κακίαν πρό ολίγον ἡρείτο,
γινώσκων πορεύεσθαι έπ' αίωνίαν διά πυρό καταδίκην, ἀλλ'
έκ παντό τρόπου εαυτόν συνείχε καί έκόσμει ἀρετή, όπω τών
παρά τού θεού τύχη ἀγαθών καί τών κολαστηρίων ἀπηλλαγ-
μένο εΐη.
ού γάρ διά τού ὑφ' ὑμών κειμένου
νόμου καί κολάσει πειρώνται λανθάνειν ἀδικούντε , ἀνθρώ-
που δ' όντα λανθάνειν ὑμά δυνατόν έπιστάμενοι ἀδικούσιν·
εί έμαθον καί έπείσθησαν θεόν ἀδύνατον είναι λαθειν τι, ού
μόνον πραττόμενον ἀλλά καί βουλευόμενον, κάν διά τά έπικεί-
μενα έκ παντό τρόπου κόσμιοι ήσαν, ώ καί ὑμεί συμφήσετε.
Αλλ' έοίκατε δεδιέναι μή πάντε δικαιοπραγήσωσι, καί ὑμεί

οὖ κολάζητε έτι ούχ έξετε· δημίων δ' άν είη τό τοιοῦτον
έργον, ἀλλ' ούκ άρχόντων άγαθών.
 πεπείσμεθα δ' έκ δαι-
μόνων φαύλων, οι και παρά τών άλόγω βιούντων αίτούσι θύ-
ματα καί θεραπεία , και ταύτα, ώ προέφημεν, ένεργείσθαι·
άλλ' ούχ ύμά , οϊ γε εύσεβεία καί φιλοσοφία όρέγεσθε, άλογόν τι
πράξαι ύπειλήφαμεν.
 εί δέ καί ύμεί όμοίω τοι άνοήτοι
τά έθη προ τή άληθεία τιμάτε, πράττετε ο δύνασθε· τοσού-
τον δέ δύνανται καί άρχοντε προ τή άληθεία δόξαν τι-
μώντε , όσον καί λησταί έν έρημία.
 ότι δ' ού καλλιερήσετε,
ό λόγο άποδείκνυσιν, ού βασιλικώτατον καί δικαιότατον άρ-
χοντα μετά τόν γεννήσαντα θεόν ούδένα οϊδαμεν όντα.
 όν
γάρ τρόπον διαδέχεσθαι πενία ή πάθη ή άδοξία πατρικά
ύφαιρούνται πάντε , ούτω καί όσα άν ύπαγορεύση ό λόγο
μή δείν αίρείσθαι ό νουνεχή ούχ αίρήσεται.
 γενήσεσθαι
ταύτα πάντα προείπε, φημί, ό ήμέτερο διδάσκαλο καί
τού πατρό πάντων καί δεσπότου θεού υιό καί άπόστολο ών
Ιησού Χριστό , άφ' ού καί τό Χριστιανοί έπονομάζεσθαι έσχή-
καμεν.
 όθεν καί βέβαιοι γινόμεθα πρό τά δεδιδαγμένα
ύπ' αύτού πάντα, έπειδή έργω φαίνεται γινόμενα όσα φθά-
σα γενέσθαι προείπεν· όπερ θεού έργον έστί, πριν ή γενέ-
σθαι είπείν καί ούτω δειχθήναι γινόμενον ώ προείρηται.
ήν μέν ούν καί έπί τούτοι παυσαμένου μηδέν προστι-
θέναι, λογισαμένου ότι δίκαιά τε καί άληθή άξιούμεν· άλλ'
έπεί γνωρίζομεν ού ·μον άγνοίμ κατεχομένην ψυχήν συντόμω
μεταβάλλειν, ύπέρ τού πεισαι τού φιλαλήθει μικρά προσθείναι
προεθυμήθημεν, είδότε ότι ούκ άδύνατον άληθεία παρατε-
θείση άγνοιαν φυγείν.

Άθεοι μέν ούν ώ ούκ έσμεν, τόν δημιουργόν τούδε
τού παντό σεβόμενοι, άνενδεή αιμάτων καί σπονδών καί θυ-
μιαμάτων, ώ έδιδάχθημεν, λέγοντε , λόγψ εύχή καί εύχαριστία

έφ' οι προσφερόμεθα πάσιν, όση δύναμι , αίνούντε , μόνην άξίαν αύτού τιμήν ταύτην παραλαβόντε , τό τά ύπ' εκείνου εί διατροφήν γενόμενα ού πυρί δαπανάν, άλλ' έαυτοι καί τοι δεομένοι προσφέρειν,

έκείνψ δέ εύχαρίστου όντα διά λό-
γου πομπά καί ύμνου πέμπειν ύπέρ τε τού γεγονέναι καί τών εί εύρωστίαν πόρων πάντων, ποιοτήτων μέν γενών καί μεταβολών ώρών, καί τού πάλιν έν άφθαρσίμ γενέσθαι διά πίστιν τήν έν αύτψ αιτήσει πέμποντε , -τι σωφρονών ούχ ομολογήσει;

τόν διδάσκαλόν τε τούτων γενόμενον ήμίν
καί εί τούτο γεννηθέντα Ίησούν Χριστόν, τόν σταυρωθέντα έπί Ποντίου Πιλάτου, τού γενομένου έν Ίουδαίμ έπί χρόνοι Τιβερίου Καίσαρο έπιτρόπου, υιόν αύτού τού όντω θεού μαθόντε καί έν δευτέρμ χωρά έχοντε , πνεύμά τε προφητικόν έν τρίτη τάξει ότι μετά λόγου τιμώμεν άποδείξομεν.

ένταύθα γάρ
μανίαν ήμών καταφαίνονται, δευτέραν χώραν μετά τόν άτρεπτον καί άεί όντα θεόν καί γεννήτορα τών άπάντων άνθρώπψ σταυρωθέντι διδόναιήμά λέγοντε , άγνοούντε τό έν τούτψ μυστήριον, φ προσέχειν ύμά έξηγουμένων ήμών προτρεπόμεθα.

Προλέγομεν γάρ ύμίν φυλάξασθαι, μή οί προδιαβεβλημένοι ύφ' ήμών δαίμονε έξαπατήσωσιν ύμά καί άποτρέψωσι τού ολω έντυχείν καί συνείναι τά λεγάμενα (άγωνίζονταιγάρ έχειν ύμά δούλου καίύπηρέτα , καί ποτέ μέν δι' ονείρων έπιφανεία , ποτέ δ' αύ διά μαγικών στροφών χειρούνται πάντα τού ούκ έσθ' όπω ύπέρ τή αύτών σωτηρία άγωνιζομένου), όν τρόπον καίήμεί μετά τό τφ λογά) πεισθήναι *εκείνων* μέν άπέστημεν, θεφ δέ μονά) τφ άγεννήτψ διά τού υιού έπόμεθα·

οί πάλαι μέν πορνείαι χαίροντε , νύν δέ σωφροσύνην μόνην άσπαζόμενοι· οί δέ καί μαγικαί τέχναι χρώμενοι, άγαθφ καίάγεννήτω θεφ έαυτού άνατεθεικότε · χρημάτων δέ καί κτημάτων οί πόρου παντό μάλλον στέργοντε , νύν καί ά έχομεν εί κοινόν φέροντε καί παντί δεομένω κοινωνούντε ·

οί μισάλληλοι δέ καί άλληλοφόνοι καί
πρό τού ούχ ομοφύλου διά τά έθη καί *εστία κοινά* μή ποιούμενοι, νύν μετά τήν επιφάνειαν τού Χριστού όμοδίαιτοι γινόμενοι, καί ύπέρ τών εχθρών εύχόμενοι, καί τού άδικω μισούντα πείθε ιν πειρώμενοι, όπω οί κατά τά τού Χριστού *καλά* ύποθημοσύνα βιώσαντε εύέλπιδε ώσι σύν ήμίν τών αύτών παρά τού πάντων δεσπόζοντο θεού τυχείν.
ίνα δέ
μή σοφίζεσθαι ύμά δόξωμεν, όλίγων τινών τών παρ' αύτού τού Χριστού διδαγμάτων έπιμνησθήναι *καλώ* έχειν προ τή άποδείξεω ήγησάμεθα, καί ύμέτερον έστω ώ δυνατών βασιλέων έξετάσαι εί άληθώ ταύτα δεδιδάγμεθα καί διδάσκομεν. βραχεί δέ καί σύντομοι παρ' αύτού λόγοι γεγόνασιν- ού γάρ σοφιστή ύπήρχεν, άλλά δύναμι θεού ό Λόγο αύτού ήν.

Περί μέν ούν σωφροσύνη τοσούτον ειπεν- Ό
άν έμβλέψη γυναικί πρό τό έπιθυμήσαι αύτή ήδη έμοίχευσε τή καρδία παρά τφ θεφ.
καί- Ει ό οφθαλμό σου ό δεξιό
σκανδαλίζει σε, έκκοψον αύτόν- συμφέρει γάρ σοι μονόφθαλμον είσελθεϊν εί τήν βασιλείαν τών ούρανών, ή μετά τών δύο πεμφθήναι εί τό αιώνιον πύρ.
καί- Ό γαμεί άπολε-
λυμένην άφ' έτέρου άνδρό μοιχάται.
καί- Εισί τινε οϊτινε
εύνουχίσθησαν ύπό τών άνθρώπων, εισί δέ οϊ έγεννήθησαν εύνουχοι, είσί δέ οϊ εύνούχισαν έαυτού διά τήν βασιλειαν τών ούρανών- πλήν ού πάντε τούτο χωρούσιν.
ώσπερ καί οί
νόμφ άνθρωπίνω διγαμία ποιούμενοι άμαρτωλοί παρά τφ ήμετέρφ διδασκάλω εισί, καί οί προσβλέποντε γυναικί πρό τό έπιθυμήσαι αύτή - ού γάρ μόνον ό μοιχεύων έργω έκβέβληται παρ' αύτφ, άλλά καί ό μοιχεύσαι βουλόμενο , ώ ού τών έργων φανερών μόνον τφ θεφ άλλά καί τών ενθυμημάτων.
καί
πολλοί τινε καί πολλαί έξηκοντούται καί έβδομηκοντούται, οϊ έκ παίδων έμαθητεύθησαν τφ Χριστφ, άφθοροι διαμένουσι- καί

εὔχομαι κατά πάν γένο   ἀνθρώπων τοιούτου   δεῖξαι.
τίγάρ
καιλέγομεν τό ἀναρίθμητον πλῆθο   τῶν ἐξ ἀκολασία   μεταβαλόντων καί ταύτα μαθόντων; οὐ γάρ τού   δικαίου   οὐδέ τού σώφρονα   ει   μετάνοιαν ἐκάλεσεν ὁ Χριστό , ἀλλά τού   ἀσεβεί καί ἀκολάστου   καί ἀδικου .
εἶπε δέ οὕτω · οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίου , ἀλλά ἀμαρτωλού   ει   μετάνοιαν, θέλει γάρ ὁ πατήρ ὁ οὐράνιο   τήν μετάνοιαν τού ἀμαρτωλού ἤ τήν κόλασιν αὐτού.
περί δέ τού στέργειν ἅπαντα   ταύτα εδίδαξεν· Εἰ ἀγαπάτε τού   ἀγαπῶντα   ὑμά , τί καινόν ποιεῖτε;
καί γάρ οἱ πόρνοι τούτο ποιούσιν. Εγώ δέ ὑμίν λέγω· Εὔχεσθε ὑπέρ τών ἐχθρῶν ὑμῶν καί ἀγαπάτε τού   μισούντα ὑμά   καί εὐλογεῖτε τού   καταρωμένου   ὑμίν καί εὔχεσθε ὑπέρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμά .
ει   δέ τό κοινωνεῖν τοί   δεομένοι
καί μηδέν πρό   δόξαν ποιεῖν ταύτα ἔφη· Παντί τῷ αἰτούντι δίδοτε καί τόν βουλόμενον δανεἰσασθαι μή αποστραφήτε. εἰ γάρ δανεἰζετε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, τί καινόν ποιεῖτε; τούτο καί οἱ τελῶναι ποιούσιν.
ὑμεί   δέ μή θησαυρίζητε ἑαυτοί
ἐπί τή   γή , ὅπου σή   καί βρῶσι   ἀφανίζει καί λησταί διορύσσουσι· θησαυρίζετε δέ ἑαυτοί   ἐν τοί   οὐρανοῖ , ὅπου οὔτε σή   οὔτε βρῶσι   ἀφανίζει.
τίγάρ ὠφελεῖταιάνθρωπο , ἄν
τόν κόσμον ὅλον κερδήση, τήν δέ ψυχήν αὐτού ἀπολέση; ἤ τί δώσει αὐτή   ἀντάλλαγμα; θησαυρίζετε οὖν ἐν τοί   οὐρανοῖ , ὅπου οὔτε σή   οὔτε βρῶσι   ἀφανίζει.
καί· Γίνεσθε δέ χρηστοί
καί οἰκτίρμονε , ὡ   καί ὁ πατήρ ὑμῶν χρηστό   ἐστι καί οἰκτίρμων, καί τόν ἥλιον αὐτού ἀνατέλλει ἐπί ἀμαρτωλού   καί δικαίου καί πονηρού .
μή μεριμνάτε δέ τί φάγητε ἤ τί ἐνδύσησθε.
οὐχ ὑμεί   τῶν πετεινῶν καί τῶν θηρίων διαφέρετε; καί ὁ θεό τρέφει αὐτά.

μή ούν μεριμνήσητε τί φάγητε ή τί ένδύ-
σησθε· οιδε γάρ ό πατήρ ύμών ό ούράνιο   ότι τούτων χρείαν
έχετε.
ζητείτε δέ τήν βασιλείαν τών ούρανών, καί
ταύτα πάντα προστεθήσεταιύμίν. όπου γάρ ό θησαυρό   έστιν,
έκεί καί ό νού   τού άνθρώπου.
καί· Μή ποιήτε ταύτα πρό
τό θεαθήναι ύπό τών άνθρώπων· εί δέ μή γε, μισθόν ούκ
έχετε παρά τού πατρό   ύμών τού έν τοί   ούρανοί .
Περί δέ τού άνεξικάκου   είναι καί ύπηρετικού   πάσι
καί άοργήτου   ά έφη ταΰτά έστι· Τφ τύπτοντί σου τήν σιαγόνα
πάρεχε καί τήν άΛΛην, καί τόν αϊροντά σου τόν χιτώνα ή τό
ίμάτιον μή κωΛύση .
ό   δ' άν όργισθή, ένοχό   έστιν ει   τό
πύρ. παντί δέ άγγαρεύοντί σε μίΛιον άκοΛούθησον δύο. Λαμ-
ψάτω δέ ύμών τά καΛά έργα έμπροσθεν τών άνθρώπων, ίνα
βΛέποντε   θαυμάζωσι τόν πατέρα ύμών τόν έν τοί   ούρανοί .
ού γάρ άνταίρειν δει- ούδέ μιμητά   είναι τών φαύΛων βε-
βούΛηται ήμά , άΛΛά διά τή   ύπομονή   καί πραότητο   έξ αισχύ-
νη   καί επιθυμία   τών κακών άγειν πάντα   προετρέψατο.
ό
γάρ καί έπί ποΛΛών τών παρ' ύμίν γεγενημένων άποδειξαι
έχομεν· έκ βιαίων καί τυράννων μετέβαΛον, ήττηθέντε   ή γει-
τόνων καρτερίαν βίου παρακοΛουθήσαντε   ή συνοδοιπόρων πΛεο-
νεκτουμένων ύπομονήν ξένην κατανοήσαντε   ή συμπραγματευο-
μένων πειραθέντε .
περί δέ τού μή όμνύναι όΛω , τάΛηθή
δέ Λέγειν άεί, ούτω   παρεκεΛεύσατο· Μή όμόσητε όΛω - έστω
δέ ύμών τό ναι ναι, καί τό ού ού· τό δέ περισσόν
τούτων έκ τού πονηρού.
ώ   δέ καί τόν θεόν μόνον δει
προσκυνείν, ούτω   έπεισεν είπών· Μεγίστη έντοΛή έστι· Κύριον
τόν θεόν σου προσκυνήσει   καί αύτφ μονά) Λατρεύσει   έξ όΛη
τή   καρδία   σου καί έξ όΛη   τή   ισχύο   σου, κύριον τόν θεόν
τόν ποιήσαντά σε.
καί προσεΛθόντο   αύτφ τίνο   καί είπόν-

το · Διδάσκαλε άγαθέ, άπεκρίνατο λέγων- Ούδεί άγαθό εί μή μόνο ό θεό , ό ποιήσα τά πάντα.
οι δ' άν μή εύρί-
σκωνται βιούντε , ώ έδίδαξε, γνωριζέσθωσαν μή όντε Χρι-στιανοί, κάν λέγωσιν διά γλώττη τά του Χρίστου διδάγματα-ου γάρ τού μόνον λέγοντα , άλλά του καί τά έργα πράττοντα σωθήσεσθαι έφη.
είπε γάρ ούτω - Ούχί πά ό λέγων μοι
Κύριε κύριε είσελεύσεται ει τήν βασιλείαν τών ούρανών, άλλ' ό ποιών τό θέλημα τού πατρό μου τού έν τοί ούρανοι .
ό γάρ άκούει μου καί ποιεί ά λέγω άκούει τού άποστεί-λαντό με.
πολλοί δέ έρούσί μοι- Κύριε κύριε, ού τφ σφ
όνόματι έφάγομεν καί έπίομεν καί δυνάμει έποιήσαμεν; καί τότε έρώ αύτοί - Αποχωρείτε άπ' έμού, έργάται τή άνομία .
τότε κλαυθμό έσται καί βρυγμό τών όδόντων, όταν οί μέν δίκαιοι λάμψωσιν ώ ό ήλιο , οί δέ άδικοι πέμπωνται ει τό αιώνιον πύρ.
πολλοί γάρ ήξουσιν έπί τφ όνόματί μου,
έξωθεν μέν ένδεδυμένοι δέρματα προβάτων, έσωθεν δέ όντε λύκοι άρπαγε - έκ τών έργων αύτών έπιγνώσεσθε αύ-τού . πάν δέ δένδρον, μή ποιούν καρπόν *καλόν*, έκκόπτεται καί ει πύρ βάλλεται.
κολάζεσθαι δέ τού ούκ άκολούθω
τοί διδάγμασιν αύτού βιούντα , λεγομένου δέ μόνον Χριστια-νού , καί ύφ' ύμών άξιούμεν.

Φόρου δέ καί εισφορά τοί ύφ' ύμών τεταγμένοι πανταχού προ πάντων πειρώμεθα φέρειν, ώ έδιδάχθημεν παρ' αύτού.
κατ' έκείνο γάρ τού καιρού προσελθόντε τινέ
ήρώτων αύτόν, εί δει Καίσαρι φόρου τελείν. καί άπεκρίνατο- Εϊπατέ μοι, τίνο εικόνα τό νόμισμα έχει; οί δέ έφασαν- Καί-σαρο . καί πάλιν άνταπεκρίνατο αύτοί - Απόδοτε ούν τά Καί-σαρο τφ Καίσαρι καί τά τού θεού τφ θεφ.
όθεν θεόν μέν
μόνον προσκυνούμεν, ύμίν δέ προ τά *άλλα* χαίροντε ύπηρε-

του μεν, βασιλεί καί άρχοντα άνθρώπων όμολογούντε καί ευ-
χόμενοι μετά τή βασιλική δυνάμεω καί σώφρονα τόν λογισμόν
έχοντα ύμά εύρεθήναι.
ει δέ καί ήμών εύχομένων καί
πάντα εί φανερόν τιθέντων άφροντιστήσετε, ούδέν ήμεί βλα-
βησόμεθα, πιστεύοντε , μάλλον δέ καί πεπεισμένοι, κατ' άξίαν
τών πράξεων έκαστον τίσειν διά πυρό αιωνίου δίκα , καί προ
άναλογίαν ών έλαβε δυνάμεων παρά θεού τόν λόγον άπαιτη-
θήσεσθαι, ώ ό Χριστό έμήνυσεν είπών· Ώι πλέον έδωκεν
ό θεό , πλέον καί άπαιτηθήσεται παρ' αύτού.
Αποβλέψατε γάρ προ τό τέλο έκάστου
τών γενομένων βασιλέων, ότι τόν κοινόν πάσι θάνατον άπέ-
θανον· όπερ εί εί άναισθησίαν έχώρει, έρμαιον άν ήν τοί
άδίκοι πάσιν.
άλλ' έπεί καί αΐσθησι πάσι γενομένοι μένει
καίκόλασι αίωνία άπόκειται, μή άμελήσητε πεισθήναί τε καί
πιστεύσαι ότι άληθή ταύτά έστι.
νεκυομαντεΐαι μέν γάρ καί
αί άδιαφθόρων παίδων έποπτεύσει καί ψυχών άνθρωπίνων
κλήσει καί οί λεγόμενοι παρά τοί μάγοι όνειροπομποί καί
πάρεδροι καί τά γινόμενα ύπό τών ταύτα ειδότων πεισάτωσαν
ύμά , ότι καί μετά θάνατον έν αισθήσει είσιν αί ψυχαί,
καί
οίψυχαί άποθανόντων λαμβανόμενοι καί -ιπτούμενοι άνθρωποι,
οΰ δαιμονιολήπτου καί μαινομένου καλούσι πάντε , καί τά
παρ' ύμίν λεγάμενα μαντεία Αμφιλόχου καί Δωδώνη καί Πυ-
θού , καί όσα άλλα τοιαύτά έστι,
καί τά τών συγγραφέων
διδάγματα, Έμπεδοκλέου καί Πυθαγόρου, Πλάτωνό τε καί
Σωκράτου , καί ό παρ' Όμήρψ βόθρο καί ή κάθοδο Όδυσσέω
εί τήν τούτων έπίσκεψιν, καί τών τά αύτά τούτοι είπόντων·
οι κάν ομοίω ήμά άποδέξασθε, ούχήττον έκείνων θεφ
πιστεύοντα άλλά μάλλον, οΐ καί τά νεκρούμενα καί εί γήν
βαλλόμενα πάλιν άπολήψεσθαι *εαυτών* σώματα προσδοκώμεν,
άδύνατον μηδέν είναι θεφ λέγοντε .
Καί κατανοούντι τί άπιστότερον άν μάλλον δόξαι,

ή εί έν σώματι μή ύπήρχομεν καί τι έλεγεν, έκ μικρά τίνο -ανίδο τή του άνθρωπείου σπέρματο δυνατόν όστέα τε καί νεύρα καί σάρκα είκονοποιηθέντα, οία όρώμεν, γενέσθαι; έστω γάρ νυν έφ' ύποθέσεω λεγόμενον· εί τι ύμίν μή ούσι τοιούτοι μηδέ τοιούτων έλεγε, τό σπέρμα τό άνθρώπειον δεικνύ καί εικόνα γραπτήν, έκ του τοιουδε οίόν τε γενέσθαι διαβεβαιούμενο , πριν ίδειν γενόμενον έπιστεύσατε; ούκ άν τι τολμήσειεν άντειπειν.

τόν αύτόν ούν τρόπον διά τό μήπω έωρακέναι ύμά άναστάντα νεκρόν άπιστία έχει,

άλλ' ον τρόπον τήν άρχήν ούκ άν έπιστεύσατε έκ τή μικρά -ανίδο δυνατόν τοιούτου γενέσθαι, καί όράτε γινομένου , τόν αύτόν τρόπον λογίσασθε, ότι διαλυθέντα καί δίκην σπερμάτων εί γήν διαχυθέντα τά άνθρώπεια σώματα κατά καιρόν προστάζει θεού άναστήναι καί άφθαρσίαν ένδύσασθαι ούκ άδύνατον.

ποιαν γάρ άξίαν θεού δύναμιν λέγουσιν οί φάσκοντε εί έκείνο χωρείν έκαστον έξ ούπερ έγένετο, καί παρά ταύτα μηδέν άλλο δύνασθαι μηδέ τόν θεόν, ούκ έχομεν λέγειν- άλλ' έκείνο συνορώμεν, ότι ούκ άν έπίστευσαν δυνατόν είναι τοιούτου ποτέ γενέσθαι, όποιου καί έαυτού καί τόν σύμπαντα κόσμον καί έξ όποιων γεγενημένα όρώσι.

κρείττον δέ πιστεύειν καί τά τή *εαυτών* φύσει καί άνθρώποι άδύνατα, ή ομοίω τοί άλλοι άπιστείν παρειλήφαμεν, έπειδή καί τόν ήμέτερον διδάσκαλον Τησούν Χριστόν έγνωμεν είπόντα- Τά άδύνατα παρά άνθρώποι δυνατά παρά θεφ.

καί· Μή φοβείσθε τού άναιρούντα ύμά καί μετά ταύτα μή δυναμένου τι ποιήσαι, είπε, φοβήθητε δέ τόν μετά τό άποθανείν δυνάμενον καί ψυχήν καί σώμα εί γέενναν έμβαλείν.

ή δέ γέεννά έστι τόπο , ένθα κολάζεσθαι μέλλουσιν οί άδίκω βιώσαντε καί μή πιστεύοντε ταύτα γενήσεσθαι όσα ό θεό διά τού Χριστού έδίδαξε.

Και Σίβυλλα δέ καίΎστάσπη γενήσεσθαι τών

φθαρτῶν ἀνάλωσιν διά πυρά ἐφασαν.
οἱ Λεγόμενοι δέ
Στωϊκοί φιλόσοφοι καί αὐτόν τόν θεόν εἰ πυρ ἀναλύεσθαι
δογματίζουσι καί αὖ πάλιν κατά μεταβολήν τόν κόσμον γε-
νέσθαι λέγουσιν· ἡμεῖ δέ κρεῖττόν τι τῶν μεταβαλλόμενων
νοούμεν τόν πάντων ποιητήν θεόν.
εἰ οὖν καί ομοίω τινά
τοῖ παρ' ὑμίν τιμωμένοι ποιηταί καί φιλοσόφοι Λέγομεν,
ένια δέ καί μειζόνω καί θείω καί μόνοι μετά ἀποδείξεω , τί
παρά πάντα ἀδίκω μισούμεθα;
τῳ γάρ Λέγειν ἡμά ὑπό
θεού πάντα κεκοσμήσθαι καί γεγενήσθαι Πλάτωνο δόξομεν
Λέγειν δόγμα· τῳ δέ ἐκπύρωσιν γενέσθαι Στωϊκῶν· τῳ δέ κο-
Λάζεσθαι ἐν αἰσθήσει καί μετά θάνατον οὖσα τά τῶν ἀδικων
ψυχά , τά δέ τῶν σπουδαίων ἀπηλλαγμένα τῶν τιμωριῶν ευ
διάγειν, ποιηταί καί φιλοσόφοι τά αὐτά λέγειν
δόξομεν·
τῳ δέ καί μή δεῖν χειρῶν ἀνθρωπίνων ἐργοι
προσκυνεῖν Μενάνδρῳ τῳ κωμικῳ καί τοῖ ταύτα φήσασι ταὐτά
φράζομεν· μείζονα γάρ τόν δημιουργόν τού σκευαζομένου ἀπε-
φήναντο.

Τῳ δέ καί τόν Λόγον, ὁ ἐστι πρῶτον γέννημα τού θεού,
ἄνευ ἐπιμιξία φάσκειν ἡμά γεγεννήσθαι, Ἰησοὺν Χριστόν
τόν διδάσκαλον ἡμῶν, καί τούτον σταυρωθέντα καί ἀποθανόντα
καί ἀναστάντα ἀνεληλυθέναι εἰ τόν οὐρανόν, οὐ παρά τού
παρ' ὑμίν Λεγομένου υιού τῳ Διΐ καινόν τι φέρομεν.
πό-
σου γάρ υιού φάσκουσι τού Διό οἱ παρ' ὑμίν τιμώμενοι
συγγραφεῖ , ἐπίστασθε· Ἑρμήν μέν, λόγον τόν ἑρμηνευτικόν καί
πάντων διδάσκαλον, Ασκληπιόν δέ, καί θεραπευτήν γενόμενον,
κεραυνωθέντα ἀνεληλυθέναι εἰ οὐρανόν, Διόνυσον δέ δια-
σπαραχθέντα, Ἡρακλέα δέ φυγή πόνων ἑαυτόν πυρί δόντα,
τού ἐκ Λήδα δέ Διοσκούρου , καί τόν ἐκ Δανάη Περσέα,
καί τόν ἐξ ἀνθρώπων δέ ἐφ' ἱππου Πηγάσου Βελλεροφόντην.
τί γάρ Λέγομεν τήν Αριάδνην καί τού ομοίω αὐτή κατη-
στερίσθαι λεγομένου ; καί τί γάρ τού ἀποθνήσκοντα παρ'

ὑμιν αὐτοκράτορα , άεί άπαθανατίζεσθαι άξιούντε καί ὀμνύντα τινά προάγετε έωρακέναι έκ τή πυρά άνερχόμενον εί τόν ουρανόν τόν κατακαέντα Καίσαρα;
καί όποιαι έκάστου τών Λε-
γομένων υιών τού Διό ιστορούνται αί πράξει , προ είδότα Λέγειν ούκ άνάγκη, πΛήν ότι εί διαφοράν καί προτροπήν τών έκπαιδευομένων ταύτα γέγραπται· μιμητά γάρ θεών καΛόν είναι πάντε ήγούνται.
άπείη δέ σωφρονούση ψυχή
έννοια τοιαύτη περί θεών, ώ καί αύτόν τόν ήγεμόνα καί γεννήτορα πάντων κατ' αύτού Δία πατροφόντην τε καί πατρό τοιούτου γεγονέναι, έρωτί τε κακών καί αισχρών ήδονών ήττω γενόμενον έπί Γανυμήδην καί τά ποΛΛά μοιχευθείσα γυναίκα έΛθείν, καί τού αύτού παίδα τά όμοια πράξαντα παραδέξασθαι.
άΛΛ', ώ προέφημεν, οί φαύΛοι δαίμονε ταύτα
έπραξαν· άπαθανατίζεσθαι δέ ήμεί μόνου δεδιδάγμεθα τού όσίω καί έναρέτω έγγύ θεφ βιούντα , κοΛάζεσθαι δέ τού άδίκω καί μή μεταβάΛΛοντα έν αίωνίψ πυρί πιστεύομεν.
Υιό δέ θεού, ό Ιησού Λεγόμενο , εί καί κοινώ
μόνον άνθρωπο , διά σοφίαν άξιο υιό θεού Λέγεσθαι· πατέρα γάρ άνδρών τε θεών τε πάντε συγγραφεί τόν θεόν καΛούσιν. εί δέ καί ιδίω , παρά τήν κοινήν γένεσιν, γεγεννήσθαι αύτόν έκ θεού Λέγομεν Λόγον θεού, ώ προέφημεν, κοινόν τούτο έστω ὑμίν τοί τόν Έρμήν Λόγον τόν παρά θεού άγγεΛτικόν Λέγουσιν.
εί δέ αίτιάσαιτό τι έσταυρώσθαι αύτόν, καί τούτο
κοινόν τοί προκατηριθμημένοι παθούσιν υίοί καθ' ὑμά τού Διό ὑπάρχει.
έκείνων τε γάρ ούχ όμοια τά πάθη
τού θανάτου άΛΛά διάφορα ιστορείται· ώστε μηδέ τό ίδιον τού πάθου ήττονα δοκεϊν είναι τούτον, άλΛ', ώ ὑπεσχόμεθα, προϊόντο τού Λόγου καί κρείττονα άποδείξομεν, μάΛΛον δέ καί άποδέδεικται· ό γάρ κρείττων έκ τών πράξεων φαίνεται.
εί
δέ καί διά παρθένου γεγεννήσθαι φέρομεν, κοινόν καί τούτο

πρό   τόν Περσέα έστω ήμίν.
φ δέ λέγομεν χωλού   και παραλυτικού   καί έκ γενετή   πονηρού   ύγιεί   πεποιηκέναι αύτόν καί νεκρού   άνεγείραι, όμοια τοί   ύπό Ασκληπιού γεγενήσθαι λεγομένοι   καί ταύτά φάσκειν δόξομεν.
Ίνα δέ ήδη καί τούτο φανερόν ύμίν γένηται, ότι όπόσα λέγομεν μαθόντε   παρά τού Χριστού καί τών προελθόντων αύτού προφητών μόνα άληθή έστι καί πρεσβύτερα πάντων γεγενημένων συγγραφέων, καί ούχί διά τό ταύτά λέγειν αύτοί   παραδεχθήναι άξιούμεν, άλλ' ότι τό άληθέ   λέγομεν·
καί Ιησού   Χριστό   μόνο   ιδίω   υιό   τφ θεφ γεγέννηται, λόγο   αύτού ύπάρχων καί πρωτότοκο   καί δύναμι , καί τή βουλή αύτού γενόμενο   άνθρωπο   ταύτα ήμά   έδίδαξεν έπ' άλλαγή καί έπαναγωγή τού άνθρωπείου γένου ·
πρίν
ή έν άνθρώποι   αύτόν γενέσθαι άνθρωπον φθάσαντέ   τινε διά τού   προειρημένου   κακού   δαίμονα   διά τών ποιητών ώ γενόμενα ειπον ά μυθοποιήσαντε   έφησαν, ον τρόπον καί τά καθ' ήμών λεγάμενα δύσφημα καί άσεβή έργα ένήργησαν, ών ούδεί   μάρτυ   ούδέ άπόδειξί   έστι, -τούτον έλεγχον ποιησόμεθα.

Πρώτον μέν ότι τά όμοια τοί   Έλλησιλέγοντε μόνοι μισούμεθα δι' όνομα τού Χριστού, καί μηδέν άδικούντε ώ   άμαρτωλοί άναιρούμεθα, άλλων άλλαχού καί δένδρα σεβομένων καί ποταμού   καί μύ   καί αιλούρου   καί κροκοδείλου καί τών άλογων ζώων τά πολλά, καί ού τών αύτών ύπό πάντων τιμωμένων άλλά άλλων άλλαχόσε, ώστ' είναι άσεβεί   άλλήλοι πάντα   διά τό μή τά αύτά σέβειν.
όπερ μόνον έγκαλεΐν ή μίν
έχετε, ότι μή τού   αύτού   ύμίν σέβομεν θεού , μηδέ τοί   άποθανούσι χοά   καί κνίσα   καί έν γραφαί   στεφάνου   καί θυσία φέρομεν.
ότι γάρ ούν τά αύτά παρ' οι   μέν θεοί, παρ' οί   δέ θηρία, παρ' οι   δέ ίερεία νενομισμένα έστίν, άκριβώ   έπίστασθε.

Δεύτερον δ' ότι έκ παντό   γένου   άνθρώπων οί

παλαιοί σεβόμενοι Διόνυσον τόν Σεμέλη καί Απόλλωνα τόν Λητοϊδην, οι δι' έρωτα άρσένων όσα έπραξαν αίσχο καί λέγειν, καί οί Περσεφόνην και Αφροδίτην, τά διά τόν Ἀδωνιν οίστρηθείσα , ών καί τά μυστήρια άγετε, ή Ασκληπιόν ή τινα τών άλλων ονομαζόμενων θεών, καίπερ θανάτου άπειλουμένου διά Ιησού Χριστού τούτων μέν κατεφρονήσαμεν,

θεφ δέ τφ

άγεννήτψ καί άπαθει εαυτού άνεθήκαμεν, όν ούτε έπ' Αντιόπην καί τά άλλα όμοίω ούδέ έπί Γανυμήδην δι' οίστρον έληλυθέναι πειθόμεθα, ούδέ λυθήναι βοήθεια τυχόντα διά Θέτιδο ύπό τού έκατοντάχειρο έκείνου, ούδέ μεριμνώντα διά τούτο τόν τή Θέτιδο Αχιλλέα διά τήν παλλακίδα Βρισηΐδα όλέσαι πολλού τών Ελλήνων.

καί τού πειθομένου έλεούμεν·

τού δέ τούτων αιτίου δαίμονα γνωρίζομεν.

Τρίτον δ' ότι καί μετά τήν άνέλευσιν τού Χριστού εί ούρανόν προεβάλλοντο οί δαίμονε άνθρώπου τινά λέγοντα εαυτού είναι θεού , οΐ ού μόνον ούκ έδιώχθησαν ύφ' ύμών, άλλά καί τιμών κατηξιώθησαν

Σίμωνα μέν τινα Σα-

μαρέα, τόν άπό κώμη λεγομένη Γίτθων, ό έπί Κλαυδίου Καίσαρο διά τή τών ένεργούντων δαιμόνων τέχνη δυνάμει ποιήσα μαγικά έν τή πόλειύμών βασιλίδι'Ρώμη θεό ένομίσθη καί άνδριάντι παρ' ύμών ώ θεό τετίμηται, ό άνδριά άνεγήγερται έν τφ Τίβερι ποταμφ μεταξύ τών δύο γεφυρών, έχων έπιγραφήν 'Ρωμαϊκήν ταύτην· Σίμωνι δεωσάγκτω.

καί

σχεδόν πάντε μέν Σαμαρεί , ολίγοι δέ καί έν άλλοι έθνεσιν, ώ τόν πρώτον θεόν έκείνον όμολογούντε έκείνον καί προσκυνούσε καί Ελένην τινά, τήν περινοστήσασαν αύτφ κατ' έκείνο τού καιρού, πρότερον έπί τέγου σταθεισαν, τήν ύπ' αύτού έννοιαν πρώτην γενομένην λέγουσι.

Μένανδρον δέ τινα,

καί αύτόν Σαμαρέα, τόν άπό κώμη Καππαρεταία , γενόμενον μαθητήν τού Σίμωνο , ένεργηθέντα καί ύπό τών δαιμόνιων καί έν Αντιοχείμ γενόμενον πολλού έξαπατήσαι διά μαγική

τέχνη οϊδαμεν, ό και τού αύτφ επομένου ώ μηδέ άποθνή-
σκοιεν έπεισε- καί νύν είσί τινε απ' έκείνου τούτο όμολο-
γούντε .
Μαρκίωνα δέ τινα Ποντικόν, ό καί νύν έτι έστι
διδάσκων τού πειθομένου , άλλον τινά νομίζειν μείζονα τού
δημιουργού θεόν- ό κατά πάν γένο άνθρώπων διά τή τών
δαιμόνων συλλήψεω πολλού πεποίηκε βλασφημία λέγειν καί
άρνείσθαι τόν ποιητήν τούδε τού παντό θεόν, άλλον δέ τινα,
ώ όντα μείζονα, τά μείζονα παρά τούτον όμολογείν πεποιη-
κέναι.
πάντε οί άπό τούτων όρμώμενοι, ώ έφημεν,
Χριστιανοί καλούνται, ον τρόπον καί οί ού κοινωνούντε τών
αύτών δογμάτων τοί φιλοσόφοι τό έπικατηγορούμενον όνομα
τή φιλοσοφία κοινόν έχουσιν.
εί δέ καί τά δύσφημα
έκεινα μυθολογούμενα έργα πράττουσι, Λυχνία μέν άνατροπήν
καί τά άνέδην μίξει καί άνθρωπε ίων σαρκών βορά , ού γι-
νώσκομεν- άλλ' ότι μή διώκονται μηδέ φονεύονται ύφ' ύμών,
κάν διά τά δόγματα, έπιστάμεθα.
έστι δέ ήμίν καί σύν-
ταγμα κατά πασών τών γεγενημένων αιρέσεων συντεταγμένον,
φ εί βούλεσθε έντυχείν, δώσομεν.
Ημεί δέ, ίνα μηδένα διώκωμεν μηδέ άσεβώμεν,
έκτιθέναι καί τά γεννώμενα πονηρών είναι δεδιδάγμεθα- πρώτον
μέν ότι τού πάντα σχεδόν όρώμεν έπί πορνείμ
προάγοντα , ού μόνον τά κόρα άλλά καί τού άρσενα , καί
ον τρόπον λέγονται οί παλαιοί άγέλα βοών ή αιγών ή προ-
βάτων τρέφειν ή ίππων φορβάδων, ούτω νύν παίδα εί τό
αίσχρώ χρήσθαι μόνον- καί ομοίω θηλειών καί άνδρογύνων
καί άρρητοποιών πλήθο κατά πάν έθνο έπί τούτου τού άγου
έστηκε.
καί τούτων μισθού καί εισφορά καί τέλη λαμβάνετε
δέον έκκόψαι άπό τή ύμετέρα οικουμένη .
καί τών τούτοι
χρωμένων τι πρό τή άθέψ καί άσεβεί καί άκρατεί μίξει, εί
τύχοι, τέκνψ ή συγγενείή άδελφφ μίγνυται.

οί δέ καί τά
εαυτών τέκνα καί τά όμοζύγου προαγωγεύονται, καί φανερώ
εί κιναιδίαν άποκόπτονταί τινε καί εί μητέρα θεών τά μυστήρια άναφέρουσι, καί παρά παντί τών νομιζομένων παρ' ύμίν
θεφ όφι σύμβολον μέγα καί μυστήριον άναγράφεται.
καί
τά φανερώ ύμίν πραττόμενα καί τιμώμενα ώ άνατετραμμένου
καί ού παρόντο φωτό θείου ήμιν προσγράφετε· όπερ άπηλλαγμένοι ήμιν τού πράττειν τι τούτων ού βλάβην φέρει, άλλά
τοι πράττουσικαίψευδομαρτυρούσι μάλλον.
Παρ' ήμιν μέν γάρ ό άρχηγέτη τών κακών δαιμόνων όφι καλείται καί σατανά καί διάβολο , ώ καί έκ τών
ήμετέρων συγγραμμάτων έρευνήσαντε μαθείν δύνασθε· όν εί
τό πύρ πεμφθήσεσθαι μετά τή αύτού στρατιά καί
τών έπομένων άνθρώπων κολασθησομένου τόν άπέραντον αιώνα,
προεμήνυσεν ό Χριστό .
καί γάρ ή έπιμονή τού μηδέπω
τούτο πράξαι τόν θεόν διά τό άνθρώπινον γένο γεγένηται·
προγινώσκει γάρ τινα έκ μετάνοια σωθήσεσθαι μέλλοντα καί
τινα μηδέπω ίσω γεννηθέντα .
καί τήν άρχήν νοερόν καί
δυνάμενον αίρείσθαι τάληθή καί εύ πράττειν τό γένο τό άνθρώπινον πεποίηκεν, ώστ' άναπολόγητον είναι τοί πάσιν άνθρώποι παρά τφ θεφ· λογικοί γάρ καί θεωρητικοί γεγένηνται.
εί δέ τι άπιστε! μέλειν τούτων τφ θεφ, ή μή είναι αύτόν
διά τέχνη ομολογήσει, ή όντα χαίρειν κακία φήσειή λίθψ έοικότα μένειν, καί μηδέν είναι άρετήν μηδέ κακίαν, δόξη δέ μόνον
τού άνθρώπου ή άγαθά ή κακά ταύτα ήγείσθαι· ήπερ μεγίστη
άσέβεια καί άδικία έστί.

Καί πάλιν, μή τών έκτεθέντων τι μή άναληφθεί
θανατωθή, καί ώμεν άνδροφόνοι· άλλ' ή τήν άρχήν ούκ έγαμούμεν εί μή έπί παίδων άνατροφή, ή παραιτούμενοι τό γήμασθαι τέλεον ένεκρατευόμεθα.
καί ήδη τι τών ήμετέρων,
ύπέρ τού πείσαι ύμά ότι ούκ έστιν ήμιν μυστήριον ή άνέδην
μίξι , βιβλίδιον άνέδωκεν έν Αλεξανδρείμ Φήλικιήγεμονεύοντι

ἄξιων ἐπιτρέψαι ἰατρῳ τοὺ διδύμου αὐτοὺ ἀφελεὶν ἀνευ γὰρ τὴ τοὺ ἡγεμόνο επιτροπὴ τοὺτο πράττειν ἀπειρὴσθαι οἱ εκεὶ ιατροὶ ἐλεγον.
καὶ μηδ' ὁλω βουληθέντο ΦὴΛικο
ὑπογράψαι, ἐφ' εαυτοὺ μεὶνα ὁ νεανὶσκο ἠρκέσθη τὴ εαυτοὺ καὶ τὼν ὁμογνωμόνων συνειδὴσει.
οὐκ ἀτοπον δὲ ἐπιμνησ-
θὴναι ἐν τοὺτοι ἡγησάμεθα καὶ Αντινόου τοὺ νὺν γεγενημένου, ον καὶ πάντε ὡ θεὸν διὰ φόβου σέβειν ὡρμηντο, ἐπιστάμενοι τὶ τε ἠν καὶ πόθεν ὑπὴρχεν.

Ὁπω δὲ μὴ τι εἰπη ἀντιτιθεὶ ἡμὶν, τὶ κωλύει καὶ τὸν παρ' ἡμὶν Λεγόμενον Χριστὸν, ἀνθρωπον ἐξ ἀνθρὼπων ὀντα, μαγικὴ τέχνη α Λέγομεν δυνάμει πεποιηκέναι καὶ δόξαι διὰ τοὺτο υιὸν θεοὺ εἰναι, τὴν ἀπόδειξιν ἠδη ποιησόμεθα, οὐ τοὶ Λέγουσι πιστεὺοντε , ἀλλὰ τοὶ προφητεὺουσι πριν ἠ γενέσθαι κατ' ἀνάγκην πειθόμενοι, διὰ τὸ καὶ ὀψει ὡ προεφητεὺθη ὁρὰν γενόμενα καὶ γινόμενα· ἠπερ μεγὶστη καὶ ἀΛηθεστάτη ἀπόδειξι καὶ ὑμὶν, ὡ νομὶζομεν, φανὴσεται.

Ἀνθρωποι οὐν τινε ἐν Ἰουδαίοι γεγένηνται θεοὺ προφὴται, δι' ὡν τὸ προφητικὸν πνεὺμα προεκὴρυξε τὰ γενὴσεσθαι μέλλοντα πριν ἠ γενέσθαι· καὶ τοὺτων οἱ ἐν Ἰουδαίοι κατὰ καιροὺ γενόμενοι βασιλεὶ τὰ προφητεία , ὡ ἐλέχθησαν ὁτε προεφητεὺοντο, τὴ ιδὶα αὐτὼν Ἐβράιδι φωνὴ ἐν βιβλὶοι ὑπ' αὐτὼν τὼν προφητὼν συντεταγμένα κτὼμενοι περιεὶπον.
ὁτε δὲ Πτολεμαὶο , ὁ Αιγυπτὶων βασιλεὺ , βιβλιοθὴκην κατεσκεὺαζε καὶ τὰ πάντων ἀνθρὼπων συγγράμματα συνάγειν ἐπειράθη, πυθόμενο καὶ περὶ τὼν προφητειὼν τοὺτων, προσέπεμψε τὼ τὼν Ιουδαὶων τότε βασιλεὺοντι Ηρὼδη ἀξιὼν διαπεμφθὴναι αὐτψ τὰ βὶβλου τὼν προφητειὼν.
καὶ
ὁ μὲν βασιλεὺ Ηρὼδη τὴ προειρημένη Ἐβραΐδι αὐτὼν φωνὴ γεγραμμένα διεπέμψατο.
ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἠν γνὼριμα τὰ ἐν
αὐταὶ γεγραμμένα τοὶ Αἰγυπτὶοι , πάλιν αὐτὸν ἠξὶωσε πέμψα τοὺ μεταβαλοὺντα αὐτὰ ει τὴν Ελλάδα φωνὴν ἀνθρὼπου

άποστειΛαι.
και τούτου γενομένου έμειναν αί βίβλοι καί
παρ' Αίγυπτίοι   μέχρι τού δεύρο, καί πανταχού παρά πάσίν
είσιν Ίουδαίοι , οΐ καί άναγινώσκοντε   ού συνιάσι τά είρημένα,
άλλ' έχθρού   ήμά   καί πολεμίου   ήγούνται, ομοίω   ύμίν άναι-
ρούντε   καί κολάζοντε   ήμά   όπόταν δύνωνται, ώ   καί πεισ-
θήναι δύνασθε.
καί γάρ έν τφ νύν γεγενημένω Ίουδαϊκφ
πολέμψ Βαρχωχέβα   ό τή   Ιουδαίων άποστάσεω   άρχηγέτη ,
Χριστιανού   μόνου   εί   τιμωρία   δεινά , εί μή άρνοίντο Ίησούν
τόν Χριστόν καί βλασφημοίεν, έκέλευεν άπάγεσθαι.
έν δή
ταΐ   τών προφητών βίβλοι   εύρομεν προκηρυσσόμενον παραγι-
νόμενον, γεννώμενον διά παρθένου, καί άνδρούμενον, καί θερα-
πεύοντα πάσαν νόσον καί πάσαν μαλακίαν καί νεκρού   άνε-
γείροντα, καί φθονούμενον καί άγνοούμενον καί σταυρούμενον
Ίησούν τόν ήμέτερον Χριστόν, καί άποθνήσκοντα καί άνεγει-
ρόμενον καί εί   ούρανού   άνερχόμενον, καί υιόν θεού όντα
καί κεκλημενον, καί τινα   πεμπομένου   ύπ' αύτού εί
πάν γένο   άνθρώπων κηρύξοντα   ταύτα, καί τού   έξ έθνών
άνθρώπου   μάλλον αύτφ πιστεύειν.
προεφητεύθη δέ, πριν
ή φανήναι αύτόν, έτεσι ποτέ μέν πεντακισχιλίοι , ποτέ δέ
τρισχιλίοι , ποτέ δέ δισχιλίοι , καί πάλιν χιλίοι   καί άλλοτε
όκτακοσίοι · κατά γάρ τά   διαδοχά   τών γενών έτεροι καί έτεροι
έγένοντο προφήται.

Μωϋσή   μέν ούν, πρώτο   τών προφητών γενόμε-
νο , ειπεν αύτολεξεί ούτω · Ούκ έκλείψει άρχων έξ Ιούδα
ούδέ ήγούμενο   έκ τών μηρών αύτού, έω   άν έλθη φ άπό-
κειται· καί αύτό   έσται προσδοκία έθνών, δεσμεύων πρό
άμπελον τον πώλον αύτού, πλύνων έν αίματι σταφυλή   τήν
στολήν αύτού.
ύμέτερον ούν έστιν άκριβώ   έξετάσαικαί
μαθείν, μέχρι τίνο   ήν άρχων καί βασιλεύ   έν Ίουδαίοι   ίδιο
αύτών· μέχρι τή   φανερώσεω   Ιησού Χριστού, τού ήμετέρου
διδασκάλου καί τών άγνοουμένων προφητειών έξηγητού, ώ

προερρέθη ὑπό του θείου άγιου προφητικού πνεύματο διά τού Μωυσέω μή ἐκλείψειν άρχοντα άπό Ιουδαίων, έω άν έλθη ω άπόκειται τό βασίλειον.
Ιούδα γάρ προπάτωρ Ιουδαίων,
άφ' ού καί τό Ιουδαίοι καλεισθαι έσχήκασι· καί ύμεί μετά τήν γενομένην αύτού φανέρωσιν καί Ιουδαίων έβασιλεύσατε καί τή εκείνων πάση γή έκρατήσατε.
τό δέ Αύτό έσται προσ-
δοκία έθνών μηνυτικόν ήν ότι έκ πάντων τών έθνών προσδοκήσουσιν αύτόν πάλιν παραγενησόμενον, όπερ όψειύμίν πάρεστιν ίδειν καί έργῳ πεισθήναι· έκ πάντων γάρ γενών άν-θρώπων προσδοκώσι τόν έν Ἰουδαίᾳ σταυρωθέντα, μεθ' ον εύθύ δοριάλωτο ύμίν ή γή Ιουδαίων παρεδόθη.
τό δέ
Δεσμεύων προ άμπελον τόν πώλον αύτού καί πλύνων τήν στολήν αύτού έν αϊματι σταφυλή σύμβολον δηλωτικόν ήν τών γενησομένων τῳ Χριστῳ καί τών ύπ' αύτού πραχθησομένων. πώλο γάρ τι όνου είστήκει έν τινι είσόδῳ κώμη προ άμ-πελον δεδεμένο , ον έκέλευσεν άγαγείν αύτῳ τότε τού γνωρί-μου αύτού, καί άχθέντο έπιβά έκάθισε καί είσελήλυθεν ει τά Ιεροσόλυμα, ένθα τό μέγιστον ιερόν ήν Ιουδαίων, ό ύφ' ύμών ύστερον κατεστράφη· καί μετά ταύτα έσταυρώθη, όπω τό λείπον τή προφητεία συντελεσθή.
τό γάρ Πλύνων τήν
στολήν αύτού έν αϊματι σταφυλή προαγγελτικόν ήν τού πάθου ού πάσχειν έμελλε, δι' αίματο καθαίρων τού πιστεύοντα αύτῳ.
ή γάρ κεκλημένη ύπό τού θείου πνεύματο διά τού προφήτου στολή οί πιστεύοντε αύτῳ είσιν άνθρωποι, έν οί οίκεί τό παρά τού θεού σπέρμα, ό λόγο .
τό δέ είρημένον
Αίμα τή σταφυλή σημαντικόν τού έχειν μέν αίμα τόν φανη-σόμενον, άλλ' ούκ έξ άνθρωπείου σπέρματο άλλ' έκ θεία δυ-νάμεω .
ή δέ πρώτη δύναμι μετά τόν πατέρα πάντων καί δεσπότην θεόν καί υιό ό λόγο έστίν· ό τίνα

τρόπον σαρκοποιηθεί   άνθρωπο   γέγονεν, έν τοί   έξη   έρούμεν. ον τρόπον γάρ τό τή   άμπέΛου αίμα ούκ άνθρωπο   πεποίηκεν άλΛ' ό θεό , ούτω   και τούτο έμηνύετο ούκ έξ άνθρωπε ίου σπέρματο   γενήσεσθαι τό αίμα άλΛ' έκ δυνάμεω   θεού, ώ   προέφημεν.

καί Ήσαία   δέ, *άλλο*   προφήτη , τά αύτά δι' *άλλων*

•ήσεων προφητεύων ούτω   ειπεν· ΑνατεΛεϊ άστρον έξ Ιακώβ, καί άνθο   άναβήσεται άπό τή   ·ίζη   Ίεσσαί· καί έπί τόν βραχίονα αύτού έθνη έλπιούσιν.

άστρον δέ φωτεινόν άνέτειΛε,

καί άνθο   άνέβη άπό τή   ·ίζη   Ίεσσαί, ούτο   ό Χριστό .

διά

γάρ παρθένου τή   άπό τού σπέρματο   Ιακώβ, τού γενομένου πατρό   Ιούδα, τού δεδηλωμένου Ιουδαίων πατρό , διά δυνάμεω θεού άπεκυήθη· καί Ίεσσαί προπάτωρ μέν κατά τό λόγιον γεγένηται, τού δέ Ιακώβ καί τού Ιούδα κατά γένου   διαδοχήν υιό ύπήρχεν.

Καί πάλιν ώ   αύτολεξεί διά παρθένου μέν τεχθησόμενο   διά τού Ήσαίου προεφητεύθη, άκούσατε. Έλέχθη δέ ούτω · Ιδού ή παρθένο   έν γαστρί έξει καί τέξεται υιόν, καί έρούσιν έπί τώ όνόματιαύτού Μεθ' ήμών ό θεό .

ά γάρ

ήν άπιστα καί άδύνατα νομιζόμενα παρά τοί   άνθρώποι   γενήσεσθαι, ταύτα ό θεό   προεμήνυσε διά τού προφητικού πνεύματο   μέΛλειν γίνεσθαι, ίν' όταν γένηται μή άπιστηθή, *άλλ'* έκ τού προειρήσθαι πιστευθή.

όπω   δέ τινε   μή

νοήσαντε   τήν δεδηλωμένην προφητείαν, έγκαλέσωσιν ήμιν άπερ ένεκαλέσαμεν τοί   ποιηταί , είπούσιν άφροδισίων χάριν έληλυθέναι έπί γυναίκα   τόν Δία, διασαφήσαι τού   λόγου   πειρασόμεθα.

τό ούν Ιδού ή παρθένο   έν γαστρί έξει σημαίνει ού συνουσιασθείσαν τήν παρθένον συΛΛαβείν- είγάρ έσυνουσιάσθη ύπό ότουούν, ούκ έτιήν παρθένο · *άλλά* δύναμι   θεού έπελθούσα τή παρθένψ έπεσκίασεν αύτήν, καί κυοφορήσαι παρθένον ούσαν πεποίηκε.

και ό *αποστολεί* δέ προ αυτήν τήν παρ-
θένον κατ' έκείνο του καιρού άγγελο θεού εύηγγεΛίσατο αυτήν είπών· Ιδού σύλληψη έν γαστρί έκ πνεύματο άγίου καί τέξη υιόν, καί υιό ύψίστου κΛηθήσεται, καί καΛέσει τό όνομα αύτού Τησούν, αύτό γάρ σώσει τόν Λαόν αύτού άπό τών άμαρ-τιών αύτών, ώ οί άπομνημονεύσαντε πάντα τά περί τού σω-τήρο ήμών Ιησού Χριστού έδίδαξαν, οί έπιστεύσαμεν, έπειδή καί διά Ήσαίου τού προδεδηΛωμένου τό προφητικόν πνεύμα τούτον γεννησόμενον, ώ προεμηνύομεν, έφη.
τό πνεύμα
ούν καί τήν δύναμιν τήν παρά τού θεού ούδέν *άλλο* νοήσαι θέμι ή τόν Λόγον, ό καί πρωτότοκο τω θεφ έστι Μωυσή ό προδεδηΛωμένο προφήτη έμήνυσε· καί τούτο έλθόν έπί τήν παρθένον καί έπισκιάσαν ού διά συνουσία *άλλά* διά δυνά-μεω έγκύμονα κατέστησε.
τό δέ Ιησού , όνομα τή Έβράίδι
φωνή, σωτήρ τή ἙΛΛηνίδι διαλέκτφ δηλοι.
όθεν
καί ό άγγελο προ τήν παρθένον είπε· Καί καΛέσει τό όνομα αύτού Τησούν· αύτό γάρ σώσει τόν Λαόν αύτού άπό τών άμαρ-τιών αύτών.
ότι δέ ούδενί αλλω θεοφορούνται οί προφη-
τεύοντε εί μή λογά) θείψ, καί ύμει , ώ ύπολαμβάνω, φήσετε.

Όπου δέ καί τή γή γεννάσθαι έμεΛΛεν, ώ προ-
ειπεν έτερο προφήτη ό Μιχαία , άκούσατε. έφη δέ ούτω · Καί σύ Βηθλεέμ, γή Ιούδα, ούδαμώ έλαχίστη εί έν τοί ήγε-μόσιν Ιούδα· έκ σού γάρ έξελεύσεταιήγούμενο , όστι ποι-μανει τόν Λαόν μου.
κώμη δέ τί έστιν έν τή χωρά Ιου-
δαίων, άπέχουσα σταδίου τριάκοντα πέντε Ιεροσολύμων, έν ή έγεννήθη Ιησού Χριστό , ώ καί μαθεϊν δύνασθε έκ τών άπο-γραφών τών γενομένων έπί Κυρηνίου, τού ύμετέρου έν Ίουδαίμ πρώτου γενομένου έπιτρόπου.

Ώ δέ καίλήσειν έμελλε τού άλλου άνθρώπου
γεννηθεί ό Χριστό άχρι άνδρωθή, όπερ καίγέγονεν, άκού-σατε τών προειρημένων εί τούτο.

ἐστι δέ ταύτα- Παι-
δίον ἐγεννήθη ἡμὶν, καὶ νεανίσκο ἡμὶν ἀπεδόθη, οὐ ἡ ἀρχὴ
ἐπὶ τών ὤμων- μηνυτικόν τή δυνάμεω τοὺ σταυρού, φ προ-
σέθηκε τοὺ ὤμου σταυρωθεὶ , ώ προϊόντο του λόγου σα-
φέστερον δειχθήσεται.
καὶ πάλιν ὁ αὐτό προφήτη Ἠσαία
θεοφορούμενο τώ πνεύματιτφ προφητική) ἐφη- Εγώ ἐξεπέ-
τασα τά χείρά μου ἐπὶ λαόν ἀπειθούντα καὶ ἀντιλέγοντα, ἐπὶ
τοὺ πορευομένου ἐν ὁδώ οὐ καλή.
αἰτούσί με νύν κρίσιν
καὶ ἐγγίζειν θεφ τολμώσιν.
καὶ πάλιν ἐν ἀλλοι
λόγοι δι' ετέρου προφήτου λέγει- Αὐτοί ώρυξάν μου πόδα
καὶ χειρα , καὶ ἐβαλον κλήρον ἐπὶ τόν ιματισμόν μου.
καὶ
ὁ μέν Δαυείδ ὁ βασιλεὺ καὶ προφήτη , ὁ εἰπών ταύτα, οὐδέν
τούτων ἐπαθεν- Ιησού δέ Χριστό ἐξετάθη τά χειρα , σταυ-
ρωθεὶ ὑπό τών Ιουδαίων ἀντιλεγόντων αὐτφ καὶ φασκόντων
μή εἰναι αὐτόν Χριστόν- καὶ γάρ, ώ ειπεν ὁ προφήτη , δια-
σύροντε αὐτόν ἐκάθισαν ἐπὶ βήματο καὶ ειπον- Κρίνον ἡμὶν.
τό δέ Ὤρυξάν μου χειρα καὶ πόδα ἐξήγησι τών ἐν τφ
σταυρφ παγέντων ἐν ταῖ χερσὶ καὶ τοῖ ποσὶν αὐτοὺ ήλων ἡν.
καὶ μετά τό σταυρώσαι αὐτόν ἐβαλον κλήρον ἐπὶ τόν ιμα-
τισμόν αὐτού, καὶ ἐμερίσαντο ἑαυτοῖ οἱ σταυρώσαντε αὐτόν.
καὶ ταυτα ότιγέγονε, δύνασθε μαθεῖν ἐκ τών ἐπὶ Ποντίου
Πιλάτου γενομένων ἄκτων.
καὶ ότι -ητώ καθεσθησόμενο
ἐπὶ πώλον όνου καὶ εἰσελευσόμενο εἰ τά Ιεροσόλυμα προε-
φητεύετο, ἑτέρου προφήτου του Σοφονίου τά τή προφητεία
λέξει ἐρουμεν.
εἰσίδέ αὐται- Χαῖρε σφόδρα, θύγατερ
Σιών, κήρυσσε, θύγατερ Ιερουσαλήμ- ιδού ὁ βασιλεὺ σου
ἐρχεται σοι πράο , ἐπιβεβηκώ ἐπὶ πώλον όνον υιόν ὑπο-
ζυγίου.

Ὅταν δέ τά λέξει τών προφητών λεγομένα ώ
ἀπό προσώπου ἀκούητε, μή ἀπ' αὐτών τών ἐμπεπνευσμένων

Λέγεσθαι νομίσητε, *ἀλλ᾽ ἀπό* τοὺ κινοὺντο αὐτοὺ θείου Λόγου.
ποτὲ μὲν γάρ ὠ προαγγεΛτικό τὰ μέΛΛοντα γενή- σεσθαιΛέγει, ποτὲ δ' ὠ ἀπὸ προσὼπου τοὺ δεσπό- του πάντων καὶ πατρό θεοὺ φθέγγεται, ποτὲ δὲ ὠ ἀπὸ προσ- ὼπου τοὺ Χριστοὺ, ποτὲ δὲ ὠ ἀπὸ προσὼπου Λαὼν ἀποκρι- νομένων τφ κυρίω ἡ τφ πατρὶ αὐτοὺ· ὁποιον καὶ ἐπὶ τὼν παρ' ὑμὶν συγγραφέων ἰδεὶν ἐστιν, ἑνα μὲν τὸν τὰ πάντα συγγρά- φοντα ὀντα, πρόσωπα δὲ τὰ διαΛεγόμενα παραφέροντα.
ὁπερ
μὴ νοήσαντε οἱ ἐχοντε τὰ βἰβλου τὼν προφητὼν Ιουδαὶοι οὐκ ἐγνὼρισαν οὐδὲ παραγενόμενον τὸν Χριστόν, *ἀλλά* καὶ ἡμὰ τοὺ Λέγοντα παραγεγενὴσθαι αὐτὸν καὶ, ὠ προεκεκή- ρυκτο, ἀποδε ικνὺντα ἐσταυρὼσθαι ὑπ' αὐτὼν μισοὺσιν.

Ἰνα δὲ καὶ τοὺτο ὑμιν φανερὸν γένηται, ἀπὸ προσ- ὼπου τοὺ πατρό ἐΛέχθησαν διὰ Ἡσαίου τοὺ προειρημένου προφήτου οἱδε οἱ Λόγοι- Ἐγνω βοὺ τὸν κτησάμενον καὶ ὀνο τὴν φάτνην τοὺ κυρίου αὐτοὺ, Ισραὴλ δὲ με οὐκ ἐγνω καὶ ὁ Λαὸ μου οὐ συνὴκεν.
οὐαὶ ἐθνο ἁμαρτωΛόν, Λαὸ πΛήρη
ἁμαρτιὼν, σπέρμα πονηρόν, υιοὶ ἀνομοι· ἐγκατεΛὶπατε τὸν κὺριον.
καὶ πάΛιν ἀΛΛαχοὺ, ὁταν Λέγη ὁ αὐτὸ προφήτη
ὁμοίω ἀπὸ τοὺ πατρό · Ποιὸν μοι οἰκον οἰκοδομὴσετε; Λέγει κὺριο .
ὁ οὐρανὸ μοι θρόνο , καὶ ἡ γὴ ὑποπόδιον τὼν ποδὼν μου.
καὶ πάΛιν ἀΛΛαχοὺ· Τὰ νουμηνὶα ὑμὼν καὶ
τὰ σάββατα μισεὶ ἡ ψυχὴ μου, καὶ μεγάΛην ἡμέραν νηστεὶα καὶ ἀργὶαν οὐκ ἀνέχομαι· οὐδ', ἀν ἐρχησθε ὀφθὴναί μοι, εἰσα- κούσομαι ὑμὼν.
πΛήρει αἱματο αἱ χειρε ὑμὼν.
κἀν
φέρητε σεμίδαΛιν, θυμὶαμα, βδέΛυγμά μοι ἐστι· στέαρ ἀρνὼν καὶ αἱμα ταὺρων οὐ βοὺλομαι.
τὶ γάρ ἐξεζήτησε

ταύτα έκ τών χειρών ύμών; άλλά διάλυε πάντα σύνδεσμον
αδικία , διάσπα στραγγαλιά   βιαίων συναλλαγμάτων, άστεγον
καί γυμνόν σκέπε, διάθρυπτε πεινώντι τόν άρτον σου.
όποια
μέν ούν έστι καί τά διδασκόμενα διά τών προφητών άπό τού
θεού, νοείν δύνασθε.
Όταν δέ άπό προσώπου τού Χριστού λέγη τό προ-
φητικόν πνεύμα, ούτω   φθέγγεται· Έγώ έξεπέτασα τά   χειρά
μου έπί λαόν άπειθούντα καί άντιλέγοντα, έπί τού   πορευομέ-
νου   έν όδώ ού καλή.
καί πάλιν· Τόν νώτόν μου τέθεικα
εί   μάστιγα   καί τά   σιαγόνα   μου εί   -απίσματα, τό δέ πρό-
σωπόν μου ούκ άπέστρεψα άπό αισχύνη   έμπτυσμάτων.
καί
ό κύριο   βοηθό   μου έγένετο· διά τούτο ούκ ένετράπην, άλλ'
έθηκα τό πρόσωπόν μου ώ   στερεάν πέτραν, καί έγνων ότι ού
μή αίσχυνθώ, ότι έγγίζει ό δικαιώσα   με.
καί πάλιν όταν
λέγη· Αύτοί έβαλον κλήρον έπί τόν ιματισμόν μου, καί ώρυξάν
μου πόδα   καί χείρα .
έγώ δέ έκοιμήθην καί ύπνωσα, καί
άνέστην, ότι κύριο   άντελάβετό μου.
καί πάλιν όταν λέγη·
Έλάλησαν έν χείλεσιν, έκίνησαν κεφαλήν λέγοντε · Ρυσάσθω
έαυτόν.
άτινα πάντα ότι γέγονεν ύπό τών Ίουδαίων τω
Χριστώ, μαθείν δύνασθε.
σταυρωθέντο   γάρ αύτού έξέστρε-
φον τά χείλη καί έκίνουν τά   κεφαλά   λέγοντε · Ό νεκρού
άνεγείρα   -υσάσθω έαυτόν.
Όταν δέ ώ   προφητεύον τά μέλλοντα
γίνεσθαιλαλή τό προφητικόν πνεύμα, ούτω   λέγει· Έκ γάρ
Σιών έξελεύσεται νόμο   καί λόγο   κυρίου έξ Ιερουσαλήμ, καί
κρίνει άνά μέσον έθνών καί έλέγξει λαόν πολύν· καί συγκό-
ψουσι τά   μαχαίρα   αύτών εί   άροτρα καί τά   ζιβύνα   αύτών
εί   δρέπανα, καί ού μή λήψονται έθνο   έπί έθνο   μάχαιραν

και ού μή μάθωσιν έτι πολεμείν.
και ότι ούτω   γέγονε,
πεισθήναι δύνασθε.
άπό γάρ Ιερουσαλήμ άνδρε   δεκαδύο
τόν άριθμόν έξήλθον εί   τόν κόσμον, καί ούτοι ιδιώται, Λαλείν
μή δυνάμενοι, διά δέ θεού δυνάμεω   έμήνυσαν παντίγένει
άνθρώπων ώ   άπεστάλησαν ύπό τού Χριστού διδάξαι πάντα
τόν τού θεού Λόγον· καί οί πάλαι άΛΛηλοφόνται ού μόνον ού
πολεμούμεν τού   έχθρού , άλλ', ύπέρ τού μηδέ ψεύδεσθαι μηδ'
έξαπατήσαι τού   έξετάζοντα , ήδέω   όμολογούντε   τόν Χριστόν
άποθνήσκομεν.
δυνατόν γάρ ήν τό Λεγόμενον
Ή γλώσσ' όμώμοκεν, ή δέ φρήν άνώμοτο
ποιείν ήμά   εί   τούτο.
γελοίον ήδη πράγμα, ύμίν μέν τού
συντιθεμένου   καί καταλεγομένου   στρατιώτα   καί προ τή
εαυτών ζωή   καί γονέων καί πατρίδο   καί πάντων τών οικείων
τήν ύμετέραν άσπάζεσθαι ομολογίαν, μηδέν άφθαρτον δυνα-
μένων ύμών αύτοί   παρασχείν, ήμά   δέ, άφθαρσία   έρώντα ,
μή πάνθ' ύπομείναι ύπέρ τού τά ποθούμενα παρά τού δυναμένου
δούναι Λαβείν.
Ακούσατε δέ πώ   καί περί τών κηρυξάντων τήν
διδαχήν αύτού καί μηνυσάντων τήν επιφάνειαν προερρέθη,
τού προειρημένου προφήτου καί βασιλέω   ούτω   εί-
πόντο   διά τού προφητικού πνεύματο · Ημέρα τή ήμέρμ έρεύ-
γεται ρήμα, καί νύξ τή νυκτί άναγγέΛΛει γνώσιν,
ούκ εισί Λα-
Λιαί ούδέ Λόγοι, ών ούχί άκούονται αί φωναί αύτών.
εί
πάσαν τήν γήν έξήλθεν ό φθόγγο   αύτών καί εί   τά πέρατα
τή   οικουμένη   τά -ήματα αύτών.
έν τώ ήλίψ έθετο τό σκή-
νωμα αύτού, καί αύτό , ώ   νυμφίο   εκπορευόμενο   έκ παστού
αύτου, άγαΛΛιάσεται ώ   γίγα   δραμείν οδόν.
πρό   τούτοι
δέ καί Λόγων έτέρων τών προφητευθέντων δι' αύτού τού Δαυείδ

καλώ έχον καί οίκείω έπιμνησθήναι λελογίσμεθα, έξ ών μαθείν ύμίν πάρεστι πώ προτρέπεται ζην τού άνθρώπου τό προφητικόν πνεύμα,
καί πώ μηνύει τήν γεγενημένην Ήρώδου τού
βασιλέω Ιουδαίων καί αύτών Ιουδαίων καί Πιλάτου τού ύμετέρου παρ' αύτοί γενομένου έπιτρόπου σύν τοί αύτού στρατιώται κατά τού Χριστού συνέλευσιν,
καί ότι πιστεύεσθαι
έμελλεν ύπό τών έκ παντό γένου άνθρώπων, καί ότι αύτόν υιόν καλεί ό θεό καί ύποτάσσειν αύτφ πάντα τού έχθρού έπήγγελται,
καί πώ οί δαίμονε , όσον έπ' αύτοί , τήν τε τού πατρό πάντων καί δεσπότου θεού καί τήν αύτού τού Χριστού έξουσίαν φυγείν πειρώνται, καί ώ εί μετάνοιαν καλεί πάντα ό θεό πρίν έλθείν τήν ήμέραν τή κρίσεω .
εϊρηνται δέ ούτω ·
Μακάριο άνήρ ό ούκ έπορεύθη έν βουλή άσεβών καί έν όδφ άμαρτωλών ούκ έστη καί έπί καθέδραν λοιμών ούκ έκάθισεν, άλλ ή έν τφ νόμψ κυρίου τό θέλημα αύτού, καί έν τφ νόμψ αύτού μελετήσει ήμέρα καί νυκτό .
καί έσται ώ
τό ξύλον τό πεφυτευμένον παρά τά διεξόδου τών ύδάτων, ό τόν καρπόν αύτού δώσει έν καιρφ αύτού, καί τό φύλλον αύτού ούκ άπορρυήσεται, καί πάντα όσα άν ποιή κατευοδωθήσεται.
ούχ ούτω οί άσεβεί , ούχ ούτω , άλλ ή ώσεί χνού , ον έκρίπτει ό άνεμο άπό προσώπου τή γη · διά τούτο ούκ άναστήσονται άσεβεί έν κρίσει ούδέ άμαρτωλοί έν βουλή δικαίων, ότι γινώσκει κύριο οδόν δικαίων, καί οδό άσεβών άπολείται.
Ένα τί έφρύαξαν έθνη, καί λαοί έμελέτησαν καινά; παρέστησαν οί βασιλεί τή γή , καί οί άρχοντε συνήχθησαν έπί τό αύτό κατά τού κυρίου καί κατά τού Χριστού αύτού, λέγοντε · Διαρρήξωμεν τού δεσμού αύτών καί άπορρίψωμεν άφ' ήμών τόν ζυγόν αύτών.
ό κατσικών έν ούρανοί έκγελάσεται αύτού , καί ό κύριο έκμυκτηριεί αύτού · τότε λαλήσει πρό αύτού έν όργή αύτού, καί έν τφ θυμφ αύτού ταράξει αύτού .
έγώ δέ κατεστάθην βασιλεύ ύπ' αύτού έπί Σιών όρο τό

άγιον αύτού, διαγγέλλων τό πρόσταγμα κυρίου,
κύριο είπε
πρό με· Τιό μου εί *σύ, εγώ* σήμερον γεγέννηκά σε.
αί-
τησαι παρ' εμού, και δώσω σοι έθνη τήν κληρονομιάν σου,
και τήν κατάσχεσίν σου τά πέρατα τή γη · ποιμανει αύτού
έν -άβδψ σιδηρμ, ώ σκεύη κεραμέω συντρίψει αύτού .
και
νύν βασιλεί σύνετε, παιδεύθητε πάντε οί κρίνοντε
τήν γήν.
δουλεύσατε τώ κυρία) έν φόβψ, και άγαλλιάσθε
αύτφ έν τρόμψ.
δράξασθε παιδεία , μή ποτέ όργισθή κύριο ,
καί άπολεισθε έξ οδού δικαία , όταν έκκαυθή έν τάχει ό θυμό
αύτού.
μακάριοι πάντε οί πεποιθότε *επ'* αύτόν.

Καί πάλιν δι' άλλη προφητεία μηνύον τό προφητικόν πνεύμα δι' αύτού τού Δαυείδ, ότι μετά τό σταυρωθήναι βασιλεύσει ό Χριστό , ούτω είπεν- Άισατε τφ κυρίψ πάσα ή γή, καί *αναγγείλατε* ήμέραν *έξ ημέρα τό σωτήριον αύτού·* ότι μέγα κύριο καί αίνετό σφόδρα, φοβερό ύπέρ πάντα τού θεού · ότι πάντε οί θεοί τών έθνών είδωλα δαιμόνιων είσίν, ό δέ θεό τού ούρανού έποίησε.
δόξα καί
αίνο κατά πρόσωπον αύτού, καί ισχύ καί καύχημα έν τόπψ άγιάσματο αύτού· δότε τφ κυρίψ, τφ πατρί τών αιώνων, δόξαν, λάβετε χάριν καί είσέλθετε κατά πρόσωπον αύτού καί προσκυνήσατε έν αύλαί άγίαι αύτού· φοβηθήτω άπό προσώπου αύτού πάσα ή γή καί κατορθωθήτω καί μή σαλευθήτω.
εύφραν-
θήτωσαν έν τοί έθνεσιν· ό κύριο έβασίλευσεν άπό τού ξύλου.

Όταν δέ τό προφητικόν πνεύμα τά μέλλοντα γίνεσθαι ώ ήδη γενόμενα λέγη, ώ καί έν τοί προειρημένοι δοξάσαι έστιν, όπω άπολογίαν μή παράσχη τοί έντυγχάνουσιν, καί τούτο διασαφήσομεν.
τά πάντω έγνωσμένα γενησόμενα προ-

Λέγει ώ ήδη γενόμενα· ότι δέ ούτω δει έκδέχεσθαι, ενατενίσατε τώ νοί τοι Λεγομένοι .

Δαυείδ έτεσι χιλίοι
και πεντακοσίοι πριν ή Χριστόν άνθρωπον γενόμενον σταυρωθήναι τά προειρημένα έφη, καί ούδεi τών προ έκείνου γενομένων σταυρωθεί ευφροσύνην παρέσχε τοί έθνεσιν, άλλ' ούδέ τών μετ' έκεϊνον.

ό καθ' ήμά δέ Ιησού Χριστό σταυρωθεί καί άποθανών άνέστη, καί έβασίλευσεν άνελθών ει ούρανόν, καί έπί τοί παρ' αύτού διά τών άποστόλων έν τοί πάσιν έθνεσι κηρυχθείσιν εύφροσύνη έστί προσδοκώντων τήν κατηγγελμένην ύπ' αύτού άφθαρσίαν.

Όπω δέ μή τινε έκ τών προλελεγμένων ύφ' ήμών δοξάσωσι καθ' ειμαρμένη άνάγκην φάσκειν ήμά τά γινόμενα γίνεσθαι, έκ τού προειπείν προεγνωσμένα, καί τούτο διαλύομεν.

τά τιμωρία καί τά κολάσει καί τά άγαθά άμοιβά κατ' άξίαν τών πράξεων έκάστου άποδίδοσθαι διά τών προφητών μαθόντε καί άληθέ άποφαινόμεθα· έπεί εί μή τούτο έστιν, *άλλά καθ'* ειμαρμένην πάντα γίνεται, ούτε τό έφ' ήμίν έστιν όλω - εί γάρ είμαρται τόνδε τινά άγαθόν είναι καί τόνδε φαύλον, ούθ' ούτο άπόδεκτο ούδέ έκείνο μεμπτέο .

καί
αύ εί μή προαιρέσει έλευθέρμ πρό τό φεύγειν τά αισχρά καί αίρείσθαι τά καλά δύναμίν έχει τό άνθρώπειον γένο , άναίτιόν έστι τών οπωσδήποτε πραττομένων.

άλλ' ότι έλευθέρμ προαιρέσει καί κατορθοί καί σφάλλεται, ούτω άποδείκνυμεν.

τόν
αύτόν άνθρωπον τών έναντίων τήν μετέλευσιν ποιούμενον όρώμεν.

εί δέ είμαρτο ή φαύλον ή σπουδαίον είναι,
ούκ άν ποτέ τών έναντίων δεκτικό ήν καί πλειστάκι μετετίθετο· *άλλ'* ούδ' οί μέν ήσαν σπουδαίοι, οί δέ φαύλοι, έπεί τήν ειμαρμένην αιτίαν φαύλων καί έναντία έαυτή πράττουσαν άποφαινοίμεθα, ή έκεϊνο τό προειρημέναν δόξαι άληθέ είναι,

ότι ούδέν έστιν άρετή ούδέ κακία, άΛΛά δόξη μόνον ή άγαθά ή κακά νομίζεται· ήπερ, ώ δείκνυσιν ό άΛηθή Λόγο , μεγίστη άσέβεια και άδικία έστίν.

άΛΛ ειμαρμένην φαμέν άπαρά-βατον ταύτην είναι, τοί τά *καλά* έκΛεγομένοι τά άξια επιτίμια, καί τοί ομοίω τά εναντία τά άξια έπίχειρα.

ού γάρ ώσπερ τά *άλλα*, οιον δένδρα καί τετράποδα μηδέν δυνάμενα προαιρέσει πράττειν, έποίησεν ό θεό τόν άνθρωπον· ούδέ γάρ ήν άξιο άμοιβή ή έπαίνου, ούκ άφ' εαυτού έΛόμενο τό άγαθόν, *άλλά* τούτο γενόμενο ούδ', εί κακό ύπήρχε, δικαίω κοΛάσεω έτύγχανεν, ούκ άφ' εαυτού τοιοϋτο ών, *άλλ'* ούδέν δυνάμενο είναι έτερον παρ' ό έγεγόνει.

Έδίδαξε δέ ήμά ταύτα τό άγιον προφητικόν πνεύμα, διά Μωϋσέω φήσαν τώ πρώτψ πΛασθέντι άνθρώπψ είρήσθαι ύπό τού θεού ούτω · Ιδού προ προσώπου σου τό άγαθόν καί τό κακόν, έκΛεξαι τό άγαθόν.

καί πάΛιν διά Ήσαίου, τού ετέρου προφήτου, ώ άπό τού πατρό τών *όλων* καί δεσπότου θεού εί τούτο Λεχθήναι ούτω ·

Λούσασθε, καθαροί γένεσθε, άφέΛετε τά πονηριά άπό τών ψυχών ύμών, μάθετε καΛόν ποιείν, κρίνατε όρφανφ καί δικαιώσατε χήραν, καί δεύτε καί διαΛεχθώμεν, Λέγει κύριο · καί έάν ώσιν αί άμαρτίαι ύμών ώ φοινικούν, ώσεί έριον Λευκανώ, καί έάν ώσιν ώ κόκκινον, ώ χιόνα Λευκανώ.

καί έάν θέΛητε καί είσακούσητέ μου, τά άγαθά τή γή φάγεσθε, έάν δέ μή είσακούσητέ μου, μάχαιρα ύμά κατέδεται· τό γάρ στόμα κυρίου έΛάΛησε ταύτα.

τό δέ προειρημένον Μάχαιρα ύμά κατέδεται ού Λέγει διά μαχαιρών φονευθήσεσθαι τού παρακούσαντα , άΛΛ ή μάχαιρα τού θεού έστι τό πύρ, ού βορά γίνονται οί τά φαύΛα πράττειν αίρούμενοι.

διά τούτο Λέγει- Μάχαιρα ύμά κατέδεται· τό γάρ στόμα κυρίου έΛάΛησεν.

εί δέ καί περί τεμνούση καί

αὐτίκα ἀπαλλασσούση   μαχαίρα   ἔλεγεν, οὐκ ἄν εἰπε Κατέδεται.
ὥστε καί Πλάτων εἰπών· Αιτία ἑλομένου, θεό   δ' ἀναίτιο ,
παρά Μωυσέω   τού προφήτου λαβών εἰπε- πρεσβύτερο   γάρ
Μωυσή   καί πάντων τών ἐν Έλλησι συγγραφέων.
 καί πάντα,
ὅσα περί ἀθανασία   ψυχή   ή τιμωριών τών μετά θάνατον ή
θεωρία   οὐρανίων ή τών ὁμοιων δογμάτων καί φιλόσοφοι καί
ποιηταί ἔφασαν, παρά τών προφητών τά   ἀφορμά   λαβόντε   καί
νοήσαι δεδύνηται καί ἐξηγήσαντο.
 ὅθεν παρά πάσι σπέρ-
ματα ἀληθεία   δοκεί εἰναι· ἐλέγχονται δέ μή ἀκριβώ   νοήσαντε ,
ὅταν *εναντία αὐτοί* ἑαυτοί   λέγωσιν.
 ὥστε ὁ
φαμεν, πεπροφητεϋσθαι τά μέλλοντα γίνεσθαι, οὐ διά τό ειμαρ-
μένη   ἀνάγκη πράττεσθαιλέγομεν· ἀλλά προγνώστου τού θεού
ὄντο   τών μελλόντων ὑπό πάντων ἀνθρώπων πραχθήσεσθαι,
καί δόγματο   ὄντο   παρ' αὐτόν, κατ' ἀξίαν τών πράξεων ἑκασ-
τον ἀμείψεσθαι μέλλοντα τών ἀνθρώπων, καί τά παρ' αὐτού
κατ' ἀξίαν τών πραττομένων ἀπαντήσεσθαι, διά τού προφητικού
πνεύματο   προλέγει, ει   ἐπίστασιν καί ἀνάμνησιν ἀεί ἄγων
τό τών ἀνθρώπων γένο , δεικνύ   ὅτι καί μέλον ἐστίν αὐτῳ
καί προνοείται αὐτών.
 κατ' ἐνέργειαν δέ τών φαύλων δαι-
μόνων θάνατο   ὡρίσθη κατά τών τά   Ὑστάσπου ή Σιβύλλη
ή τών προφητών βίβλου   ἀναγινωσκόντων, ὅπω   διά τού φόβου
ἀποστρέψωσιν ἐντυγχάνοντα   τού   ἀνθρώπου   τών καλών γνώσιν
λαβείν, αὐτοί   δέ δουλεύοντα   κατέχωσιν· ὅπερ ει   τέλο   οὐκ
ισχυσαν πράξαι.
 ἀφόβω   μέν γάρ οὐ μόνον ἐντυγχάνομεν
αὐται , ἀλλά καί ὑμίν, ὡ   ὁράτε, ει   ἐπίσκεψιν φέρομεν, ἐπισ-
τάμενοι πάσιν εὐάρεστα φανήσεσθαι· κάν ολίγου   δέ πείσωμεν,
τά μέγιστα κερδήσαντε   ἐσόμεθα· ὡ   γεωργοί γάρ ἀγαθοί παρά
τού δεσπόζοντο   τήν ἀμοιβήν ἕξομεν.

Ότι δέ ἀγαγείν τόν Χριστόν ει   τόν οὐρανόν ὁ
πατήρ τών πάντων θεό   μετά τό ἀναστήσαι ἐκ νεκρών αὐτόν
ἔμελλε, καί κατέχειν ἕω   ἄν πατάξη τού   ἐχθραίνοντα   αὐτῳ

δαίμονα , καί συντεΛεσθή ό άριθμό τών προεγνωσ-
μένων αύτφ άγαθών γινομένων καί ενάρετων, δι' ου καί μηδέπω
τήν έπικύρωσιν πεποίηται, έπακούσατε τών είρημενών διά Δαυείδ
του προφήτου.
έστι δέ ταύτα- Ειπεν ό κύριο τφ κυρίφ
μου- Κάθου έκ δεξιών μου, έω άν θώ τού έχθρού σου ύπο-
πόδιον τών ποδών σου.
•άβδον δυνάμεω έξαποστελεί σοι
κύριο έξ Ιερουσαλήμ- καί κατακυρίευε έν μέσψ τών έχθρών
σου.
μετά σού ή άρχή έν ήμέρμ τή δυνάμεώ σου έν ταί
λαμπρότησι τών άγιων σου- έκ γαστρό προ έωσφόρου έγέννησά
σε.
τό ούν είρημένον 'Ράβδον δυνάμεω έξαποστελεί σοι έξ
Ιερουσαλήμ προαγγελτικόν τού λόγου τού ισχυρού, ον άπό Ιε-
ρουσαλήμ οί άπόστολοι αύτού έξελθόντε πανταχού έκήρυξαν,
καί, καίπερ θανάτου όρισθέντο κατά τών διδασκόντων ή όλω
όμολογούντων τό όνομα τού Χριστού, ήμεί πανταχού καί άσπα-
ζόμεθα καί διδάσκομεν.
εί δέ καί ύμεί ώ έχθροί έντεύ-
ξεσθε τοΐσδε τοί λόγοι , ού πλέον τι δύνασθε, ώ προέφημεν,
τού φονεύειν- όπερ ήμίν μέν ούδεμίαν βλάβην φέρει, ύμίν δέ
καί πάσι τοί άδίκω έχθραίνουσι καί μή μετατιθεμένοι κό-
λασιν διά πυρό αίωνίαν έργάζεται.
Ένα δέ μή τινε άλογισταίνοντε εί άποτροπήν
τών δεδιδαγμένων ύφ' ήμών είπωσι προ έτών έκατόν πεντή-
κοντα γεγεννήσθαι τόν Χριστόν λέγειν ήμά έπί Κυρηνίου,
δεδιδαχέναι δέ ά φαμεν διδάξαι αύτόν ύστερον χρόνοι
έπί Ποντίου Πιλάτου, καί έπικαλώσιν ώ άνευθύνων όντων
τών προγεγενημένων πάντων άνθρώπων, φθάσαντε τήν άπορίαν
λυσόμεθα.
τόν Χριστόν πρωτότοκον τού θεού είναι έδι-
δάχθημεν καί προεμηνύσαμεν λόγον όντα, ού πάν γένο άν-
θρώπων μετέσχε.
καί οί μετά λόγου βιώσαντε Χριστιανοί
είσι, κάν άθεοι ένομίσθησαν, οίον έν ΈλΛησι μέν Σωκράτη

καί Ηράκλειτο   καί οί όμοιοι αύτοι , έν βαρβάροι   δέ Αβραάμ
καί Ανανία   καί Αζαρία   καί Μισαήλ καί Ήλία   καί άλλοι
πολλοί, ών τά   πράξει   ή τά ονόματα καταλέγειν μακράν είναι
έπιστάμενοι τανύν παραιτούμεθα.
ώστε καί οί προγενόμενοι
άνευ λόγου βιώσαντε , άχρηστοι καί έχθροί τώ Χριστώ ήσαν
καί φονεί   τών μετά λόγου βιούντων· οί δέ μετά λόγου βιώ-
σαντε   καί βιούντε   Χριστιανοί καί άφοβοι καί άτάραχοι ύπάρ-
χουσι.
δι' ήν δ' αιτίαν διά δυνάμεω   τού λόγου κατά τήν
τού πατρό   πάντων καί δεσπότου θεού βουλήν διά παρθένου
άνθρωπο   άπεκυήθη καί Ιησού   έπωνομάσθη, καί σταυρωθεί
άποθανών άνέστη καί άνελήλυθεν εί   ούρανόν, έκ τών διά
τοσούτων είρημένων ό νουνεχή   καταλαβείν δυνήσεται.
ήμεί
δέ, ούκ άναγκαίου όντο   τανύν τού περί τή   άποδείξεω   τού-
του λόγου, έπί τά   έπειγούσα   άποδείξει   προ   τό παρόν χωρή-
σωμεν.

Ότι ούν καί έκπορθηθήσεσθαι ή γή Ιουδαίων
έμελλεν, άκούσατε τών είρημένων ύπό τού προφητικού πνεύ-
ματο · είρηνται δέ οί λόγοι ώ   άπό προσώπου λαών
θαυμαζόντων τά γεγενημένα.
εισιδέ οίδε· Έγενήθη έρημο
Σιών, ώ   έρημο   έγενήθη Ιερουσαλήμ, εί   κατάραν ό οίκο , τό
άγιον ήμών καί ή δόξα, ήν εύλόγησαν οί πατέρε   ήμών, έγενήθη
πυρίκαυστο , καί πάντα τά ένδοξα αύτή   συνέπεσε.
καί έπί
τούτοι   άνέσχου καί έσιώπησα   καί έταπείνωσα   ήμά   σφόδρα.
καί ότι ήρήμωτο Ιερουσαλήμ, ώ   προείρητο γεγενήσθαι, πε-
πεισμένοι έστέ.
είρηται δέ καί περί τή   έρημώσεω   αύτή ,
καί περί τού μή έπιτραπήσεσθαι μηδένα αύτών οίκείν, διά
Ήσαίου τού προφήτου ούτω · Ή γή αύτών έρημο , έμπροσθεν
αύτών οί έχθροί αύτών αύτήν φάγονται, καί ούκ έσται έξ αύ-
τών ό κατσικών έν αύτή.
ότι δέ φυλάσσεται ύφ' ύμών όπω

μηδεί ἐν αὐτῄ γένηται, και θάνατο κατά του καταλαμβανό-
μενου Ιουδαίου εἰσιόντο ὥρισται, ἀκριβῶ ἐπίστασθε.

Ὅτι δέ καί θεραπεύσειν πάσα νόσου καί νεκρού ἀνεγερεῖν ὁἡμέτερο Χριστό προεφητεύθη, ἀκούσατε τῶν λελεγμένων.

ἔστι δέ ταύτα- Τῄ παρουσίμ αὐτού ἀλεῖται
χωλό ὠ ἔλαφο , καί τρανή ἔσται γλῶσσα μογιλάλων- τυφλοί ἀναβλέψουσι καί λεπροί καθαρισθήσονται καί νεκροί ἀναστή-σονται καί περιπατήσουσιν.

ότι τε ταύτα ἐποίησεν, ἐκ τῶν
ἐπί Ποντίου Πιλάτου γενομένων ἄκτων μαθεῖν δύνασθε.

πῶ
τε προμεμήνυται ὑπό τού προφητικού πνεύματο ἀναιρεθησό-μενο ἅμα τοί ἐπ' αὐτόν ἐλπίζουσιν ἀνθρώποι ,
ἀκούσατε τῶν λεχθέντων διά Ἡσαίου.

ἔστι δέ ταύτα- Τδε
ὠ ὁ δίκαιο ἀπώλετο, καί οὐδεί ἐκδέχεται τή καρδίμ- καί ἄνδρε δίκαιοι αἵρονται, καί οὐδεί κατανοεί.

Από προσώ-
που ἀδικία ἥρται ὁ δίκαιο καί ἔσται ἐν ειρήνη ή ταφή αὐτού-ἥρται ἐκ τού μέσου.

Καί πάλιν πῶ δι' αὐτού Ἡσαίου λέλεκται ότι οἱ
οὐ προσδοκήσαντε αὐτόν λαοί τῶν ἐθνῶν προσκυνήσουσιν αὐτόν, οἱ δέ ἀεί προσδοκῶντε Ιουδαίοι ἀγνοήσουσι παραγε-νόμενον αὐτόν- ἐλέχθησαν δέ οἱ λόγοι ὠ ἀπό προσώπου αὐτού τού Χριστού.

εἰσί δέ ούτοι- Εμφανή ἐγενήθην τοί ἐμέ
μή ἐπερωτῶσιν, εὑρέθην τοί ἐμέ μή ζητούσι- εἶπον- Ιδού εἰμι, ἔθνει, οἶ οὐκ ἐκάλεσαν τό ὄνομά μου.

ἐξεπέτασα τά
χεῖρά μου ἐπί λαόν ἀπειθούντα καί ἀντιλέγοντα, ἐπί τού πορευομένου ἐν ὁδῷ οὐ καλή, ἀΛΛ' ὀπίσω τῶν ἁμαρτιῶν αὐ-τῶν.

ὁ λαό ὁ παροξύνων ἐναντίον μου.

Ιουδαίοι γάρ
ἔχοντε τά προφητεία καί ἀεί προσδοκήσαντε τόν Χριστόν

παραγενησόμενον, ήγνόησαν, ού μόνον δέ, άλλά καί παρεχρήσαντο· οί δέ άπό τών εθνών μηδέποτε μηδέν άκούσαντε περί τού Χριστού, μέχρι ού οί άπό Ιερουσαλήμ έξελθόντε απόστολοι αύτού έμήνυσαν τά περί αύτού καί τά προφητεία παρέδωκαν, πληρωθέντε χαρά καί πίστεω τοί είδώλοι άπετάξαντο καί τω άγεννήτῳ θεώ διά τού Χριστού εαυτού άνέθηκαν.
ότι δέ προεγινώσκετο τά δύσφημα ταύτα Λεχθησόμενα κατά τών τόν Χριστόν ομολογούντων, καί ώ ειεν τάλανε οί δυσφημούντε αύτόν καί τά παλαιά έθη καλόν είναι τηρείν Λέγοντε , άκούσατε τών βραχυεπώ είρημένων διά Ήσαίου.
έστι
δέ ταύτα· Ούαί τοί λέγουσι τό γλυκύ πικρόν καί τό πικρόν γλυκύ.
Ότι δέ καί ύπέρ ήμών γενόμενο άνθρωπο παθείν καί άτιμασθήναι ύπέμεινε, καί πάλιν μετά δόξη παραγενήσεται, άκούσατε τών είρημένων εί τούτο προφητειών, έστι δέ ταύτα· Ανθ' ών παρέδωκαν εί θανάτον τήν ψυχήν αύτού, καί μετά τών άνομων έλογίσθη, αύτό άμαρτία πολλών είληφε καί τοί άνόμοι έξιλάσεται.
ίδε γάρ συνήσει ό παί
μου, καί ύψωθήσεται καί δοξασθήσεται σφόδρα.
ον τρόπον
έκστήσονται πολλοί έπί σέ, ούτω άδοξήσει άπό άνθρώπων τό ειδό σου καί ή δόξα σου άπό τών άνθρώπων, ούτω θαυμάσονται έθνη πολλά, καί συνέξουσι βασιλεί τό στόμα αύτών· ότι οί ούκ άνηγγέλη περί αύτού, καί οι ούκ άκηκόασι συνήσουσι.
κύριε, τί έπίστευσε τή άκοή ήμών; καί ό βραχίων κυρίου τίνι άπεκαλύφθη; άνηγγείλαμεν ένώπιον αύτού ώ παιδίον, ώ ·ίζα έν γή διψώση.
ούκ έστιν είδο αύτῳ ούδέ
δόξα· καί εϊδομεν αύτόν, καί ούκ ειχεν είδο ούδέ κάλλο , άλλά τό είδο αύτού άτιμον καί έκλείπον παρά τού άνθρώπου .
άνθρωπο έν πληγή ών καί είδώ φέρειν μαλακίαν, ότι άπέστραπται τό πρόσωπον αύτού, ήτιμάσθη καί ούκ έλογίσθη.

ούτο τά άμαρτία ήμών φέρει καί περίημών
όδυνάται, καίήμεί έΛογισάμεθα αύτόν είναι έν πόνω καί έν
πληγή καί έν κακώσει.
αύτό δέ έτραυματίσθη διά τά άνο-
μία ήμών καί μεμαλάκισται διά τά άμαρτία ήμών· παιδεία
ειρήνη έπ' αύτόν, τφ μώλωπι αύτού ήμεϊ ίάθημεν.
πάντε
ώ πρόβατα έπλανήθημεν, άνθρωπο τή όδφ αύτού έπλανήθη·
καί παρέδωκεν αύτόν ταί άμαρτίαι ήμών, καί αύτό διά τό
κεκακώσθαι ούκ άνοίγει τό στόμα αύτού- ώ πρόβατον έπί
σφαγήν ήχθη, καί ώ άμνό έναντίον τού κείροντο αύτόν
άφωνο , ούτω ούκ άνοίγει τό στόμα αύτού.
έν τή ταπει-
νώσει αύτού ή κρίσι αύτού ήρθη.
μετά ούν τό σταυρω-
θήναι αύτόν καί οί γνώριμοι αύτού πάντε άπέστησαν, άρνη-
σάμενοι αύτόν· ύστερον δέ, έκ νεκρών άναστάντο καί όφ-
θέντο αύτοί καί ταί προφητείαι έντυχείν, έν αί πάντα
ταύτα προείρητο γενησόμενα, διδάξαντο , καί εί ούρανόν άνερ-
χόμενον ίδόντε καί πιστεύσαντε καί δύναμιν έκείθεν αύτοί
πεμφθείσαν παρ' αύτού λαβόντε καί εί πάν γένο άνθρώπων
έλθόντε , ταύτα έδίδαξαν καί άπόστολοι προσηγορεύθησαν.

Ίνα δέ μηνύση ήμίν τό προφητικόν πνεύμα ότι ό
ταύτα πάσχων άνεκδιήγητον έχει τό γένο καί βασιλεύει τών
έχθρών, έφη ούτω · Τήν γενεάν αύτού τί διηγήσεται; ότι
αίρεται άπό τή γή ή ζωή αύτού, άπό τών άνομιών
αύτών ήκει εί θάνατον.
καί δώσω τού πονηρού άντί τή
ταφή αύτού καί τού πλουσίου άντί τού θανάτου αύτού, ότι
άνομίαν ούκ έποίησεν ούδέ εύρέθη δόλο έν τφ στόματι αύτού·
καί κύριο βούλεται καθαρίσαι αύτόν τή πληγή .
έάν δώτε
περί άμαρτία , ή ψυχή ύμών όψεται σπέρμα μακρόβιον.
καί
βούλεται κύριο άφελείν άπό πόνου τήν ψυχήν αύτού, δείξαι
αύτφ φώ καί πλάσαι τή συνέσει, δικαιώσαι δίκαιον ευ δου-

λεύοντα πολλοί , καί τά άμαρτία ήμών αύτό άνοίσει.
διά
τούτο αύτό κληρονομήσει πολλού καί τών ισχυρών μεριεί σκύλα, άνθ' ών παρεδόθη εί θάνατον ή ψυχή αύτού, καί έν τοί άνόμοι έλογίσθη, καί αύτό άμαρτία πολλών άνήνεγκε καί διά τά άνομία αύτών αύτό παρεδόθη.
ώ δέ καί εί
τόν ούρανόν έμελλεν άνιέναι, καθώ προεφητεύθη, άκούσατε. έλέχθη δέ ούτω · Άρατε πύλα ούρανών, άνοίχθητε, ίνα εισ-έλθη ό βασιλεύ τή δόξη . τί έστιν ούτο ό βασιλεύ τή δόξη ; Κύριο κραταιό καί κύριο δυνατό .
ώ δέ καί έξ
ούρανών παραγίνεσθαι μετά δόξη μέλλει, άκούσατε καί τών είρημένων εί τούτο διά Ίερεμίου τού προφήτου.
έστι δέ
ταύτα· Ιδού ώ υιό άνθρώπου έρχεται έπάνω τών νεφελών τού ούρανού, καί οί άγγελοι αύτού σύν αύτφ.

Επειδή τοίνυν τάγενόμενα ήδη πάντα αποδεί-κνυμεν πριν ή γενέσθαι προκεκηρύχθαι διά τών προ-φητών, άνάγκη καί περί τών ομοίω προφητευθέντων, μελλόντων δέ γίνεσθαι, πίστιν έχειν ώ πάντω γενησομένων.
όν γάρ
τρόπον τά ήδη γενόμενα προκεκηρυγμένα καί άγνοούμενα άπέβη, τόν αύτόν τρόπον καί τά λείποντα, κάν άγνοήται καί άπιστήται, άποβήσονται.
δύο γάρ αύτού παρουσία προεκήρυξαν οι προ-φήται· μίαν μέν, τήν ήδη γενομένην, ώ άτιμου καί παθητού άνθρώπου, τήν δέ δευτέραν, όταν μετά δόξη έξ ούρανών μετά τή άγγελική αύτού στρατιά παραγενήσεσθαι κεκήρυκται, ότε καί τά σώματα άνεγερεί πάντων τών γενομένων άνθρώπων, καί τών μέν άξιων ένδύσει άφθαρσίαν, τών δ' άδικων έν αίσθή-σει αιωνία μετά τών φαύλων δαιμόνων εί τό αιώνιον πύρ πέμψει.
ώ δέ καί ταύτα προείρηταιγενησόμενα, δηλώσομεν.
έρρέθη δέ διά Ιεζεκιήλ τού προφήτου ούτω · Συναχθήσεται άρμονία προ άρμονίαν καί όστέον προ όστέον, καί σάρκε

άναφυήσονται.
καί πάν γόνυ κάμψει τφ κυρίψ, καί πάσα
γλώσσα έξομολογήσεται αύτφ.
έν οϊ'α δέ αίσθήσει καί κολάσει
γενέσθαι μέλλουσιν οί άδικοι, άκούσατε τών όμοίω   εί   τούτο
είρημένων.
έστι δέ ταύτα- Ό σκώληξ αύτών ού παυθήσεται,
καί τό πύρ αύτών ού σβεσθήσεται.
καί τότε μετανοήσουσιν,
ότε ούδέν ώφελήσουσι.
ποια δέ μέλλουσιν οί λαοί
τών Ιουδαίων Λέγειν καί ποιείν, όταν ϊδωσιν αύτόν έν δόξη
παραγενόμενον, διά Ζαχαρίου τού προφήτου προφητευθέντα
έλέχθη ούτω - Έντελούμαι τοι   τέσσαρσιν άνέμοι   συνάξαι τά
έσκορπισμένα τέκνα, έντελούμαι τφ βορρμ φέρειν, καί τφ νότψ
μή προσκόπτειν.
καί τότε έν Ιερουσαλήμ κοπετό   μέγα ,
ού κοπετό   στομάτων ή χειλέων, άλλά κοπετό   καρδία , καί ού
μή σχίσωσιν αύτών τά ίμάτια, άλλά τά   διανοία .
κόψονται
φυλή πρό   φυλήν, καί τότε όψονται εί   όν έξεκέντησαν, καί
έρούσι- Τί, κύριε, έπλάνησα   ήμά   άπό τή   οδού σου; ή δόξα,
ήν εύλόγησαν οί πατέρε   ήμών, έγενήθη ήμίν εί   όνειδο .

Πολλά   μέν ούν καί έτέρα   προφητεία   έχοντε
είπείν έπαυσάμεθα, αύτάρκει   καί ταύτα   εί   πεισμονήν τοι
τά άκουστικά καί νοερά ώτα έχουσιν είναι Λογισάμενοι, καί
νοείν δύνασθαι αύτού   ήγούμενοι ότι ούχ όμοίω   τοι   μυθο-
ποιηθείσι περί τών νομισθέντων υιών τού Διό   καί ήμεί   μόνον
Λέγομεν, άλλ' ούκ άποδείξαι έχομεν.
τίνι γάρ άν Λογά) άν-
θρώπψ σταυρωθέντι έπειθόμεθα, ότι πρωτότοκο   τφ άγεννήτψ
θεφ έστι καί αύτό   τήν κρίσιν τού παντό   άνθρωπείου γένου
ποιήσεται, εί μή μαρτύρια πριν ή έλθείν αύτόν άνθρωπον γε-
νόμενον κεκηρυγμένα περί αύτού εύρομεν καί ούτω   γενόμενα
έωρώμεν,
γή   μέν Ιουδαίων έρήμωσιν, καί τού   άπό παντό

έθνου   άνθρώπων διά τή   παρά τών άποστόλων αύτού
διδαχή   πεισθέντα   καί παραιτησαμένου   τά παλαιά, έν οί   πλα-
νώμενοι άνεστράφησαν, έθη, έαυτού   ήμά   όρώντε , πλείονά   τε
καί άληθεστέρου   τού   έξ εθνών τών άπό Ιουδαίων καί Σαμα-
ρέων Χριστιανού   είδότε ;
 τά μέν γάρ *άλλα πάντα* γένη άν-
θρώπεια ύπό τού προφητικού πνεύματο   καλείται έθνη, τό δέ
Ιουδαϊκόν καί Σαμαρειτικόν φύλον Ίσραήλ καί οίκο   Ιακώβ κέ-
κληνται.
ώ   δέ προεφητεύθη ότι πλείονε   οί άπό τών εθνών
πιστεύοντε   τών άπό Ιουδαίων καί Σαμαρέων, τά προφητευ-
θέντα άπαγγελούμεν. έλέχθη δέ ούτω · Εύφράνθητι στείρα ή
ού τίκτουσα, ·ήξον καί βόησον ή ούκ ώδίνουσα, ότι *πολλά τά*
τέκνα τή   έρήμου μάλλον ή τή   έχούση   τόν άνδρα.
έρημα
γάρ ήν πάντα τά έθνη άληθινού θεού, χειρών έργοι   λατρεύ-
οντα· Ιουδαιοι δέ καί Σαμαρεΐ , έχοντε   τόν παρά τού θεού
λόγον διά τών προφητών παραδοθέντα αύτοι   καί άεί προσδο-
κήσαντε   τόν Χριστόν, παραγενόμενον ήγνόησαν, πλήν όλίγων
τινών ού   προείπε τό άγιον προφητικόν πνεύμα διά Ήσαίου
σωθήσεσθαι.
είπε δέ ώ   άπό προσώπου αύτών· Εί μή κύ-
ριο   έγκατέλιπεν ήμίν σπέρμα, ώ   Σόδομα καί Γόμορρα άν έγε-
νήθημεν.
Σόδομα γάρ καί Γόμορρα πόλει   τινέ   άσεβών
άνδρών ιστορούνται ύπό Μωυσέω   γενόμεναι, ά   πυρί καί
θείφ καύσα   ό θεό   κατέστρεψε, μηδενό   τών έν αύταί   σω-
θέντο   πλήν άλλοεθνού   τίνο   Χαλδαίου τό γένο , φ
όνομα Λώτ· σύν φ καί θυγατέρε   διεσώθησαν.
καί τήν πάσαν
αύτών χώραν έρημον καί κεκαυμένην ούσαν καί άγονον μέ-
νουσαν οί βουλόμενοι όράν έχουσιν.
ώ   δέ καί άληθέστεροι
οί άπό τών έθνών καί πιστότεροι προεγινώσκοντο. άπαγγελούμεν
τά είρημένα διά Ήσαίου τού προφήτου.
έφη δέ ούτω ·

Του άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο πρό Έλληνα

Ίσραήλ άπερίτμητο τήν καρδίαν, τά δέ έθνη τήν άκροβυστίαν. τά τοσαύτα γούν όρώμενα πειθώ καί πίστιν τοί τάληθέ άσπαζομένοι καί μή φιλοδοξοΰσι μηδέ υπό παθών άρχομένοι μετά λόγου έμφορήσαι δύναται.
Οί δέ παραδιδόντε τά μυθοποιηθέντα ύπό τών ποιητών ούδεμίαν άπόδειξιν φέρουσι τοί έκμανθάνουσι νέοι , καί έπί άπάτη καί άπαγωγή του άνθρωπε ίου γένου είρήσθαι άποδείκνυμεν κατ' ένέργειαν τών *φαύλων* δαιμόνων.
άκού-
σαντε γάρ διά τών προφητών κηρυσσόμενον παραγενησόμενον τόν Χριστόν, καί κολασθησομένου διά πυρά τού ασεβεί τών άνθρώπων, προεβάλλοντο *πολλού* λεχθήναι λεγομένου υιού τώ Δίί, νομίζοντε δυνήσεσθαι ένεργήσαι τερατολογίαν ήγήσασθαι τού άνθρώπου τά περί τόν Χριστόν καί όμοια τοί ύπό τών ποιητών λεχθείσι.
καί ταύτα δ' έλέχθη καί
έν Έλλησιν καί έν έθνεσι πάσιν, όπου μάλλον έπήκουον τών προφητών πιστευθήσεσθαι τόν Χριστόν προκηρυσσόντων.
ότι
δέ καί άκούοντε τά διά τών προφητών λεγάμενα ούκ ένόουν άκριβώ , άλλ' ώ πλανώμενοι έμιμήσαντο τά περί τόν ήμέτερον Χριστόν, διασαφήσομεν.
Μωυσή ούν ό προ-
φήτη , ώ προέφημεν, πρεσβύτερο ήν πάντων συγγραφέων, καί δι' αύτού, ώ προεμηνύσαμεν, προεφητεύθη ούτω · Ούκ έκλείψει άρχων έξ Ιούδα καί ήγούμενο έκ τών μηρών αύτού, έω άν έλθη φ άπόκειται· καί αύτό έσται προσδοκία έθνών, δεσμεύων πρό *άμπελον* τόν *πώλον* αύτού, πλύνων τήν στολήν αύτού έν αϊματι σταφυλή .
τούτων ούν τών προφητικών
λόγων άκούσαντε οί δαίμονε Διόνυσον μέν έφασαν γεγονέναι υιόν τού Διό , εύρετήν δέ γενέσθαι άμπέλου παρέδωκαν, καί οίνον έν τοί μυστηρίοι αύτού άναγράφουσι, καί διασπαραχ-θέντα αύτόν άνεληλυθέναι ει ούρανόν έδίδαξαν.
καί έπειδή
διά τή Μωυσέω προφητεία ού ·ητώ έσημαίνετο, είτε υιό

τοὐ θεοὐ ὁ παραγενησόμενὀ ἑστι, καἰ εἰ ὀχοὐμενο επἰ πώλου ἐπἰ γή μενεἰή ει οὐρανόν ἀνελεὐσεται, καἰτὀ τοὐ πώλου ὀνομα καἰ ὀνου πώλον καἰ ἰππου σημαἰνειν ἑδὐνατο, μή ἑπιστά-μενοι εἰτε ὀνου πώλον ἀγων ἑσται σὐμβολον τή παρουσία αὐτοὐ εἰτε ἰππου ὁ προκηρυσσόμενο , καἰ υιό θεοὐ ἑστιν, ὡ προέφημεν, ἡ ἀνθρώπου, τόν Βελλεροφόντην καἰ αὐτόν ἑφ' ἰππου Πηγάσου, ἀνθρωπον ἑξ ἀνθρώπου γενόμενον, ει οὐ-ρανόν ἑφασαν ἀνεληλυθέναι.

ὀτε δέ ἡκουσαν διά τοὐ ἀλλου
προφήτου Ἡσαἰου λεχθέν, ὀτι διά παρθένου τεχθήσεται καἰ δι' ἑαυτοὐ ἀνελεὐσεται ει τόν οὐρανόν, τόν Περσέα λεχ-θήναι προεβάλλοντο.

καἰ ὀτε ἑγνωσαν εἰρημένον, ὡ προλέ-λεκται ἑν ταἰ προγεγραμμέναι προφητεἰαι , Ισχυρό ὡ γἰγα δραμεἰν οδόν, τόν Ἡρακλεα ισχυρόν καἰ ἑκπερινοστήσαντα τήν πάσαν γήν ἑφασαν.

ὀτε δέ πάλιν ἑμαθον προφητευθέντα
θεραπεὐσειν αὐτόν πάσαν νόσον καἰ νεκροὐ ἀνεγερεἰν τόν Ασκληπιόν παρήνεγκαν.

Ἀλλ' οὐδαμοὐ οὐδ' ἑπἰ τἰνο τών λεγομένων υιών τοὐ Διό τό σταυρωθήναι ἑμιμήσαντο· οὐ γάρ ἑνοεἰτο αὐτοἰ , συμβολικώ , ὡ προδεδήλωται, τών ει τοὐτο εἰρημένων πάν-των λελεγμένων.

ὀπερ, ὡ προεἰπεν ὁ προφήτη , τό μέγιστον
σὐμβολον τή ισχὐο καἰ ἀρχή αὐτοὐ ὑπάρχει, ὡ καἰ ἑκ τών ὑπ' ὀψιν πιπτόντων δεἰκνυται· κατανοήσατε γάρ πάντα τά ἑν τφ κόσμῳ, εἰ ἀνευ τοὐ σχήματο τοὐτου διοικεἰταιἡ κοινωνἰαν ἑχε tv δὐναται.

θάλασσα μέν γάρ οὐ τέμνεται, ἡν μή τοὐτο
τό τρόπαιον, ὁ καλεἰται ιστἰον, ἑν τή νηΐ σώον μεἰνη· γή δέ οὐκ ἀροὐται ἀνευ αὐτοὐ· σκαπανεἰ δέ τήν ἑργασἰαν οὐ ποι-οὐνται οὐδέ βαναυσουργοἰ ομοἰω εἰ μή διά τών τό σχήμα τοὐτο ἑχόντων ἑργαλεἰων.

τό δέ ἀνθρώπειον σχήμα οὐδενἰ ἀλλα)
τών ἀλογων ζώων διαφέρει, ἡ τφ ορθόν τε εἰναι καἰ ἑκτασιν χειρών ἑχειν καἰ ἑν τφ προσώπῳ ἀπό τοὐ μετωπἰου τεταμένον

τόν λεγόμενον μυξωτήρα φέρειν, δι' ού ή τε άναπνοή έστι τφ ζώω, και ούδέν άλλο δείκνυσιν ή τό σχήμα τού σταυρού.
και
διά τού προφήτου δέ έλέχθη ούτω · Πνεύμα προ
προσώπου ήμών χριστό   κύριο .
και τά παρ' ύμίν δέ σύμ-
βολα τήν τού σχήματο   τούτου δύναμιν δηλοί, [ϊνα άμε]λώμεν και τών τροπαίων, δι' ών αί τε πρόοδοι ύμών πανταχού γίνονται, τή   άρχή   καί δυνάμεω   τά σημεία έν τούτοι   δεικνύντε , εί καί μή νοούντε   τούτο πράττετε.
καί τών παρ' ύμίν άποθνη-
σκόντων αύτοκρατόρων τά   εικόνα   έπί τούτψ τφ σχήματι άνα-τίθετε, καί θεού   διά γραμμάτων έπονομάζετε.
καί διά λογου
ούν καί σχήματο   τού φαινομένου, όση δύναμι , προτρεψάμενοι ύμά   άνεύθυνοι οϊδαμεν λοιπόν όντε , κάν ύμεί   άπιστείτε· τό γάρ ήμέτερον γέγονε καί πεπέρανται.

Ούκ ήρκέσθησαν δέ οί φαύλοι δαίμονε   προ τή   φανερώσεω   τού Χριστού είπείν τού   λεχθέντα   υιού   τφ Δίί γεγονέναι, *άλλ'* έπειδή, φανερωθέντο   αύτού καίγενομένου έν άνθρώποι , καί όπω   διά τών προφητών προεκεκήρυκτο έμαθον καί έν παντί γένει πιστευόμενον καί προσδοκώμενον έγνωσαν, πάλιν, ώ   προεδηλώσαμεν, προεβάλλοντο *άλλου* , Σίμωνα μέν καί Μένανδρον άπό Σαμαρεία , οΐκαί μαγικά   δυνάμει   ποιή-σαντε   *πολλού*   έξηπάτησαν καί έτι άπατωμένου   έχουσι.
καί
γάρ παρ' ύμίν, ώ   προέφημεν, έν τή βασιλίδι'Ρώμη έπίΚλαυ-δίου Καίσαρο   γενόμενο   ό Σίμων καί τήν ίεράν σύγκλητον καί τόν δήμον 'Ρωμαίων εί   τοσούτο κατεπλήξατο, ώ   θεό   νομισ-θήναι καί άνδριάντι, ώ   τού   άλλου   παρ' ύμίν τιμω-
μένου   θεού , τιμηθήναι.
όθεν τήν τε ίεράν σύγκλητον καί
τόν δήμον τόν ύμέτερον συνεπιγνώμονα   ταύτη   ήμών τή   άξιώ-σεω   παραλαβείν αϊτούμεν, ιν', εί τι   εϊη τοί   άπ' έκείνου διδάγμασι κατεχόμενο , τάληθέ   μαθών τήν πλάνην φυγείν δυ-νηθή.

και τόν άνδριάντα, εί βούλεσθε, καθαιρήσατε.
Ού γάρ μή γενέσθαι τήν έκπύρωσιν επί κολάσει
τών άσεβών οί φαύλοι δαίμονε   πεισαι δύνανται, όνπερ τρόπον ούδέ λαθείν τόν Χριστόν παραγενόμενον ϊσχυσαν πράξαι,
άλλ' έκείνο μόνον, τού   άλόγω   βιούντα   καί έμπαθώ   έν έθεσι
φαύλοι   τεθραμμένου   καί φιλοδοξούντα   άναιρείν ήμά   καί
μισείν, δύνανται ποιήσαι· ου   ού μόνον ού μισούμεν, άλλ',
ώ   δείκνυται, έλεούντε   μεταθέσθαι πεισαι βουλόμεθα.
ού
γάρ δεδοίκαμεν θάνατον, τού πάντω   άποθανείν όμολογουμένου,
καί μηδενό   άλλου καινού άλλ' ή τών αύτών έν τήδε τή διοικήσει όντων- ών εί μέν κόρο   τού   μετασχόντα   κάν ενιαυτού
έχη, ίνα άεί ώσι καί άπαθεί   καί άνενδεεί , τοί   ήμετέροι   διδάγμασι προσέχειν δεϊ.
εί δ' άπιστούσι μηδέν είναι μετά
θάνατον, άλλ' εί   άναισθησίαν χωρείν τού   άποθνήσκοντα   άποφαίνονται, παθών τών ενταύθα καί χρειών ήμά   -υόμενοι εύεργετούσιν, εαυτού   δέ φαύλου   καί μισανθρώπου   καί φιλοδόξου
δεικνύουσιν· ού γάρ ώ   άπαλλάξοντε   ήμά   άναιρούσιν,
άλλ' ώ   άποστερούντε   ζωή   καί ήδονή   φονεύουσι.
Καί Μαρκίωνα δέ τόν άπό Πόντου, ώ   προέφημεν,
προεβάλλοντο οί φαύλοι δαίμονε , ό   άρνείσθαι μέν τόν ποιητήν
τών ούρανίων καί γήινων άπάντων θεόν καί τόν προκηρυχθέντα
διά τών προφητών Χριστόν υιόν αύτού καί νύν διδάσκει, άλλον
δέ τινα καταγγέλλει παρά τόν δημιουργόν τόν πάντων θεόν καί
ομοίω   έτερον υιόν·
ώ πολλοί πεισθέντε   ώ   μόνω τάληθή
έπισταμένψ, ήμών καταγελώσιν, άπόδειξιν μηδεμίαν περί ών
λέγουσιν έχοντε , άλλά άλόγω   ώ   ύπό λύκου άρνε   συνηρπασμένοι βορά τών άθέων δογμάτων καί δαιμόνων γίνονται.
ού
γάρ άλλο τι άγωνίζονται οί λεγόμενοι δαίμονε , ή άπάγειν τού
άνθρώπου   άπό τού ποιήσαντο   θεού καί τού πρωτογόνου αύτού
Χριστού· καί τού   μέν τή   γή   μή έπαίρεσθαι δυναμένου   τοί
γηΐνοι   καί χειροποιήτοι   προσήλωσαν καί προσηλούσι, τού   δέ
έπί θεωρίαν θείων όρμώντα   ύπεκκρούοντε , ήν μή λογισμόν

σώφρονα καί καθαρόν καί άπαθή βίον έχωσιν, εί άσέβειαν έμβάλλουσιν.
"Ινα δέ καί παρά τών ήμετέρων διδασκάλων, λέγο-
μεν δέ του λόγου τού διά τών προφητών, λαβόντα τόν Πλά-
τωνα μάθητε τό είπείν, ύλην άμορφον ούσαν στρέψαντα τόν
θεόν κόσμον ποιήσαι, άκούσατε τών αύτολεξεί είρημένων διά
Μωϋσέω , τού προδεδηλωμένου πρώτου προφήτου καί
πρεσβυτέρου τών έν Έλλησι συγγραφέων, δι' ού μηνύον τό
προφητικόν πνεύμα, πώ τήν άρχήν καί έκ τίνων έδημιούργησεν
ό θεό τόν κόσμον, έφη ούτω -
Έν άρχή έποίησεν ό θεό
τόν ούρανόν καί τήν γήν.
ή δέ γή ήν άόρατο καί *ακα-*
τασκεύαστο , καί σκότο επάνω τή άβύσσου- καί πνεύμα θεού
έπεφέρετο έπάνω τών ύδάτων.
καί ειπεν ό θεό - Γενηθήτω
φώ . καί έγένετο ούτω .
ώστε λόγω θεού έκ τών ύποκει-
μένων καί προδηλωθέντων διά Μωϋσέω γεγενήσθαι τόν πάντα
κόσμον, καί Πλάτων καί οί ταύτά λέγοντε καί ή μεί εμάθομεν,
καί ύμεί πεισθήναι δύνασθε.
καί τό καλού μενον Έρεβο
παρά τοί ποιηταί είρήσθαι πρότερον ύπό Μωϋσέω οίδαμεν.
Καί τό έν τφ παρά Πλάτωνι Τιμαίψ φυσιολογού-
μενον περί τού υιού τού θεού, ότε λέγει- Έχίασεν αύτόν εν
τφ παντί, παρά Μωϋσέω λαβών ομοίω ειπεν.
έν γάρ ταί
Μωϋσέω γραφαί άναγέγραπται, ώ κατ' έκείνο τού καιρού,
ότε έξήλθον άπό Αίγύπτου οί Ίσραηλίταικαίγεγόνασιν εν τή
έρήμψ, άπήντησαν αύτοι ιοβόλα θηρία, έχιδναί τε καί άσπίδε
καί όφεων πάν γένο , ό έθανάτου τόν λαόν-
καί κατ' έπί-
πνοιαν καί ένέργειαν τήν παρά τού θεού λεγομένην λαβείν τόν
Μωϋσέα χαλκόν καί ποιήσαι τύπον σταυρού καί τούτον στήσαι
έπί τή άγια σκηνή καί είπείν τφ λαφ- Έάν προσβλέπητε τφ
τύπφ τούτψ καί πιστεύητε, έν αύτφ σωθήσεσθε.

καί
γενομένου τούτου τού   μέν όφει άποθανείν άνέγραψε, τόν δέ
λαόν έκφυγειν τόν θάνατον ούτω   παρέδωκεν.
ά άναγνού
Πλάτων καί μή άκριβώ   έπιστάμενο , μηδέ νοήσα   τύπον είναι
σταυρού άλλά χίασμα νοήσα , τήν μετά τόν πρώτον θεόν δύ-
ναμιν κεχιάσθαι έν τφ παντί είπε.
καί τό είπείν αύτόν τρίτον,
έπειδή, ώ   προείπομεν, επάνω τών ύδάτων άνέγνω ύπό Μωυ-
σέω   είρημένον έπιφέρεσθαι τό τού θεού πνεύμα.
δευτέραν
μέν γάρ χώραν τώ παρά θεού λόγω, όν κεχιάσθαι έν τφ παντί
έφη, δίδωσι, τήν δέ τρίτην τφ λεχθέντι έπιφέρεσθαι τφ ύδατι
πνεύματι, είπών· Τά δέ τρίτα περί τόν τρίτον.
καί ώ   έκπύ-
ρωσιν γενήσεσθαι διά Μωϋσέω   προεμήνυσε τό προφητικόν
πνεύμα, άκούσατε.
έφη δέ ούτω · Καταβήσεται άείζωον πύρ
καί καταφάγεται μέχρι τή   άβύσσου κάτω,
ού τά αύτά ούν
ήμεί   άλλοι   δοξάζομεν, άλλ' οί πάντε   τά ήμέτερα μιμούμενοι
λέγουσι.
παρ' ήμίν ούν έστι ταύτα άκουσαι καί μαθείν παρά
τών ούδέ τού   χαρακτήρα   τών στοιχείων έπισταμένων, ιδιωτών
μέν καί βαρβάρων τό φθέγμα, σοφών δέ καί πιστών τόν νούν
όντων, καί πηρών καί χήρων τινών τά   όψει - ώ   συνείναι ού
σοφίμ άνθρωπε ίμ ταύτα γεγονέναι, άλλά δυνάμει θεού λέ-
γεσθαι.
Όν τρόπον δέ καί άνεθήκαμεν εαυτού   τφ θεφ
καινοποιηθέντε   διά τού Χριστού, έξηγησόμεθα, όπω   μή τούτο
παραλιπόντε   δόξωμεν πονηρεύειν τι έν τή έξηγήσει.
όσοι άν πεισθώσικαί πιστεύωσιν άληθή ταύτα τά ύφ' ήμών
διδασκόμενα καί λεγάμενα είναι, καί βιούν ούτω   δύνασθαι
ύπισχνώνται, εύχεσθαι τε καί αίτείν νηστεύοντε   παρά τού θεού
τών προημαρτημένων άφεσιν διδάσκονται, ήμών συνευχομένων
καί συννηστευόντων αύτοί .

έπειτα άγονταιύφ' ήμών ένθα
ύδω ρ έστί, καί τρόπον άναγεννήσεω , ον καί ήμεί   αύτοί άνε-
γεννήθημεν, άναγεννώνται· έπ' ονόματο γάρ του πατρό τών
όλων και δεσπότου θεού καί του σωτήρο ήμών Ιησού Χριστού
καί πνεύματο άγιου τό έν τφ ύδατι τότε λουτρόν ποιούνται,
καί γάρ ό Χριστό είπεν· -Αν μή άναγεννηθήτε, ού μή είσέλ-
θητε εί τήν βασιλείαν τών ούρανών.
ότι δέ καί άδύνατον
εί τά μήτρα τών τεκουσών τού άπαξ γενομένου έμβήναι,
φανερόν πάσίν έστι.
καί διά Ήσαίου τού προφήτου, ώ
προεγράψαμεν, εϊρηται, τινα τρόπον φεύξονται τά άμαρτία οί
άμαρτήσαντε καί μετανοούντε .
έλέχθη δέ ούτω · Λούσασθε,
καθαροί γένεσθε, άφέλετε τά πονηριά άπό τών ψυχών ύμών,
μάθετε καλόν ποιειν, κρίνατε όρφανφ καί δικαιώσατε χήραν,
καί δεύτε καί διαλεχθώμεν, λέγει κύριο · καί έάν ώσιν αί άμαρ-
τίαι ύμών ώ φοινικούν, ώσεί έριον λευκανώ, καί έάν ώσιν ώ
κόκκινον, ώ χιόνα λευκανώ.
έάν δέ μή είσακούσητέ μου,
μάχαιρα ύμά κατέδεται· τό γάρ στόμα κυρίου έλάλησε
ταύτα.
καί λόγον δέ εί τούτο παρά τών άποστόλων έμά-
θομεν τούτον.
έπειδή τήν πρώτην γένεσιν ήμών άγνοούντε
κατ' άνάγκην γεγεννήμεθα έξ ύγρά σπορά κατά μίξιν τήν τών
γονέων πρό άλλήλου καί έν έθεσι φαύλοι καί πονηραί άνα-
τροφαί γεγόναμεν, όπω μή άνάγκη τέκνα μηδέ άγνοια μέ-
νωμεν άλλά προαιρέσεω καί επιστήμη , άφέσεώ τε άμαρτιών
ύπέρ ών προημάρτομεν τύχωμεν, έν τφ ύδατι έπονομάζεται τφ
έλομένψ άναγεννηθήναι καί μετανοήσαντι έπί τοί ήμαρτημέ-
νοι τό τού πατρό τών όλων καί δεσπότου θεού όνομα, αύτό
τούτο μόνον έπιλέγοντο τού τόν λουσόμενον άγοντο έπί
τό λουτρόν.
όνομα γάρ τφ άρρήτψ θεφ ούδεί έχει είπείν·
εί δέ τι τολμήσειεν είναιλέγειν, μέμηνε τήν άσωτον μανίαν.

καλείται δέ τούτο τό λουτρόν φωτισμό , ώ φωτιζόμενων
τήν διάνοιαν τών ταύτα μανθανόντων.
και επ' ονόματο
δέ Ιησού Χριστού, τού σταυρωθέντο έπί Ποντίου Πιλάτου, καί
έπ' ονόματο πνεύματο άγίου, ό διά τών προφητών προεκή-
ρυξε τά κατά τόν Τησούν πάντα, ό φωτιζόμενο λούεται.

Καί τό λουτρόν δή τούτο άκούσαντε οί δαίμονε
διά τού προφήτου κεκηρυγμένον ένήργησαν καί -αντίζειν εαυ-
τού τού εί τά ιερά αύτών έπιβαίνοντα καί προσιέναι αύτοι
μέλλοντα , λοιβά καί κνίσα άποτελούντα · τέλεον δέ
καί λούεσθαι άπιόντα πριν έλθειν έπί τά ιερά, ένθα ϊδρυνται,
ένεργούσι.
καί γάρ τό ύπολύεσθαι έπιβαίνοντα τοι ίεροι
καί τοι αύτοι τού θρησκεύοντα κελεύεσθαι ύπό τών ίερα-
τευόντων έκ τών συμβάντων Μωυσει τφ είρημένψ προφητη
μαθόντε οί δαίμονε έμιμήσαντο.
κατ' έκείνο γάρ τού καιρού
ότε Μωυσή έκελεύσθη κατελθών εί Αίγυπτον έξαγαγείν τόν
έκείλαόν τών Ισραηλιτών, ποιμαίνοντο αύτού έν τή Άρραβική
γή πρόβατα τού προ μητρό θείου, έν ίδέμ πυρό έκ βάτου
προσωμίλησεν αύτφ ό ήμέτερο Χριστό , καί είπεν- Ύπόλυσαι
τά ύποδήματά σου καί προσελθών άκουσον.
ό δέ ύπολυσά-
μενο καί προσελθών άκήκοε κατελθειν εί Αίγυπτον καί έξα-
γαγείν τόν έκει λαόν τών Ισραηλιτών, καί δύναμιν ίσχυράν
έλαβε παρά τού λαλήσαντο αύτφ έν ίδέμ πυρό Χριστού, καί
κατελθών έξήγαγε τόν λαόν ποιήσα μεγάλα καί θαυμάσια, ά εί
βούλεσθε μαθεϊν, έκ τών συγγραμμάτων έκείνου άκριβώ μαθή-
σεσθε.

Ιουδαιοι δέ πάντε καί νύν διδάσκουσι τόν άνω-
νόμαστον θεόν λελαληκέναι τφ Μωυσει.
όθεν τό προφητι-
κόν πνεύμα διά Ήσαίου τού προμεμηνυμενού προφήτου έλεγ-
χον αύτού , ώ προεγράψαμεν, ειπεν· Έγνω βού τόν κτησά-
μενον καί όνο τήν φάτνην τού κυρίου αύτού, Ισραήλ δέ με
ούκ έγνω καί ό λαό με ού συνήκε.

καί Ιησού   δέ
ό Χριστό , ότι ούκ έγνωσαν Ιουδαίοι τί πατήρ καί τί υιό ,
ομοίω   ελέγχων αύτού   καί αύτό   ειπεν· Ούδεί   έγνω τόν πα-
τέρα εί μή ό υιό , ούδέ τόν υιόν εί μή ό πατήρ καί οι   άν
άποκαλύψη ό υιό .
ό λόγο   δέ τού θεού έστιν ό υιό   αύτού,
ώ   προέφημεν.
καί άγγελο   δέ καλειταικαί άπόστολο · αύτό
γάρ άπαγγέλλει *όσα* δεί γνωσθήναι, καί άποστέλλεται, μηνύ-
σων όσα άγγέλλεται, ώ   καί αύτό   ό κύριο   ήμών ε'ίπεν· Ό έμού
άκούων άκούει τού άποστείλαντό   με.
καί έκ τών τού Μωυ-
σέω   δέ συγγραμμάτων φανερόν τούτο γενήσεται.
λέλεκται
δέ έν αύτοί   ούτω · Καί έλάλησε Μωυσεί άγγελο   θεού έν
φλογί πυρό   έκ τή   βάτου καί ειπεν· Εγώ είμι ό ών, θεό
Αβραάμ, θεό   Ισαάκ, θεό   Ιακώβ, ό θεό   τών πατέρων σου.
κάτελθε εί   Αίγυπτον καί έξάγαγε τόν λαόν μου.
τά δ'
έπόμενα έξ έκείνων βουλόμενοι μαθείν δύνασθε· ού γάρ δυ-
νατόν έν τούτοι   άναγράψαι πάντα.
άλλ' εί   άπόδειξιν γε-
γόνασιν οΐδε οί λόγοι ότι υιό   θεού καί άπόστολο   Ιησού   ό
Χριστό   έστι, πρότερον λόγο   ών, καί έν ίδέμ πυρό   ποτέ φα-
νεί , ποτέ δέ καί έν είκόνι άσωμάτψ- νύν δέ διά θελήματο
θεού ύπέρ τού άνθρωπε ίου γένου   άνθρωπο   γενόμενο   ύπέ-
μεινε καί παθείν όσα αύτόν ένήργησαν οί δαίμονε   διατεθήναι
ύπό τών άνοήτων Ιουδαίων.
οίτινε   έχοντε   ·ητώ   είρημέ-
νον έν τοί   Μωύσέω   συντάγμασι· Καί έλάλησεν άγγελο   τού
θεού τώ Μωυσεί έν πυρί φλογό   έν βάτψ καί ειπεν·
Εγώ είμι ό ών, ό θεό   Αβραάμ καί ό θεό   Ισαάκ καί ό θεό
Ιακώβ, τόν τών όλων πατέρα καί δημιουργόν τόν ταύτα είπόντα
λέγουσιν είναι.
όθεν καί τό προφητικόν πνεύμα έλέγχον
αύτού   ειπεν· Ισραήλ δέ με ούκ έγνω, καί ό λαό   με ού συνήκε.

και πάλιν ό Ιησού , ώ έδηλώσαμεν, παρ' αύτοί ών ειπεν· Ούδεί έγνω τόν πατέρα εί μή ό υιό , ούδέ τόν υιόν εί μή ό πατήρ καί οί άν ό υιό άποκαλύψη.

Ιουδαίοι ούν ήγησά-
μενοι άεί τόν πατέρα τών όλων λελαληκέναι τώ Μωυσει, τού λαλήσαντο αύτφ όντο υιού τού θεού, ό καί άγγελο καί άπό-στολο κέκληται, δικαίω έλέγχονται καί διά τού προφητικού πνεύματο καί δι' αύτού τού Χριστού, ώ ούτε τόν πατέρα ούτε τόν υιόν έγνωσαν.

οίγάρ τόν υιόν πατέρα φάσκοντε είναι
έλέγχονται μήτε τόν πατέρα έπιστάμενοι, μηθ' ότι έστίν υιό τφ πατρί τών όλων γινώσκοντε - ό καί Λόγο πρωτότοκο ών τού θεού καί θεό ύπάρχει.

καί πρότερον διά τή τού πυρό
μορφή καί εικόνο άσωμάτου τφ Μωυσει καί τοί έτέροι προ-φήται έφάνη- νύν δ' εν χρόνοι τή ύμετέρα άρχή , ώ προεί-πομεν, διά παρθένου άνθρωπο γενόμενο κατά τήν τού πατρό βουλήν ύπέρ σωτηρία τών πιστευόντων αύτφ καί έξουθενη-θήναι καί παθειν ύπέμεινεν, ινα άποθανών καί άναστά νικήση τόν θάνατον.

τό δέ ειρημένον έκ βάτου τφ Μωυσει- Εγώ
είμι ό ών, ό θεό Αβραάμ καί ό θεό Ισαάκ καί ό
θεό Ιακώβ καί ό θεό τών πατέρων σου, σημαντικόν τού καί άποθανόντα εκείνου μένειν καί είναι αύτού τού Χριστού άν-θρώπου · καί γάρ πρώτοι τών πάντων άνθρώπων έκεινοι περί θεού ζήτησιν ήσχολήθησαν, Αβραάμ μέν πατήρ ών τού Ισαάκ, Ισαάκ δέ τού Ίακώβ, ώ καί Μωυσή άνέγραψε.

Καί τό άνεγείρειν δέ τό εΐδωλον τή λεγομένη Κόρη έπί ταϊ τών ύδάτων πηγαι ένεργήσαι τού δαίμονα , λέγοντα θυγατέρα αύτήν είναι τού Διό , μιμησαμένου τό διά Μωυσέω ειρημένον, έκ τών προειρημένων νοήσαι δύνασθε. έφη γάρ ό Μωυσή , ώ προεγράψαμεν- Έν άρχή έποίησεν ό θεό τόν ούρανόν καί τήν γήν.

ή δέ γή ήν άόρατο καί *ακα-
τασκεύαστο* , καί πνεύμα θεού έπεφέρετο έπάνω τών ύδάτων. εί μίμησιν ούν τού λεχθέντο έπιφερομένου τφ ύδατι πνεύ-

ματο   θεού τήν Κόρην θυγατέρα τού Διό   έφασαν.
καί τήν
Αθήναν δέ όμοίω   πονηρευόμενοι θυγατέρα τού Διό   έφασαν, ούκ άπό μίξεω , άλλ', έπειδή έννοηθέντα τόν θεόν διά Λόγου τόν κόσμον ποιήσαι έγνωσαν, ώ   τήν πρώτην έννοιαν έφασαν τήν Αθήναν· όπερ γελοιότατον ήγούμεθα είναι, τή   έννοια εικόνα παραφέρειν θηλειών μορφήν.
καί όμοίω   τού   *άλλου*
Λεγομένου   υιού   τού Διό   αί πράξει   έλέγχουσιν.

Ήμεί   δέ μετά τό ούτω   Λούσαι τόν πεπεισμένον καί συγκατατεθειμένον έπί τού   Λεγομένου   άδελφού άγομεν, ένθα συνηγμένοι είσί, κοινά   εύχά   ποιησόμενοι ύπέρ τε εαυτών καί τού φωτισθέντο   καί *άλλων* πανταχού πάντων εύτόνω , όπω   καταξιωθώμεν τά άληθή μαθόντε   καί δι' έργων άγαθοί πολιτευταί καί *φύλακε*   τών έντεταλμένων εύρεθήναι, όπω   τήν αιώνιον σωτηρίαν σωθώμεν.
άλλήλου   φιλήματι άσπα-
ζόμεθα παυσάμενοι τών εύχών.
έπειτα προσφέρεται τφ προεστώτι
τών άδελφών άρτο   καί ποτήριον ύδατο   καί κράματο , καί ούτο   λαβών αίνον καί δόξαν τφ πατρί τών *όλων* διά τού ονόματο   τού υιού καί τού πνεύματο   τού άγίου άναπέμπει καί εύχαριστίαν ύπέρ τού κατηξιώσθαι τούτων παρ' αύτού έπί πολύ ποιείται· ού συντελέσαντο   τά   εύχά   καί τήν εύχαριστίαν πά ό παρών λαό   έπευφημεί λέγων· Αμήν.
τό δέ Αμήν τή
Έβραίδι φωνή τό Γένοιτο σημαίνει,
εύχαριστήσαντο   δέ τού
προεστώτο   καί έπευφημήσαντο   παντό   τού λαού οί καλούμενοι παρ' ήμίν διάκονοι διδόασιν έκάστφ τών παρόντων μεταλαβείν άπό τού εύχαριστηθέντο   άρτου καί οίνου καί ύδατο   καί τοι ού παρούσιν άποφέρουσι.
Καί ή τροφή αύτη καλείται παρ' ήμίν εύχαριστία,
ή   ούδενί άλλα) μετασχείν έξόν έστιν ή τφ πιστεύοντι άληθή είναι τά δεδιδαγμένα ύφ' ήμών, καί λουσαμένφ τό ύπέρ άφέσεω   άμαρτιών καί εί   άναγέννησιν λουτρόν, καί ούτω

βιούντι ώ   ό Χριστό   παρέδωκεν.
ού γάρ ώ   κοινόν άρτον
ούδέ κοινόν πόμα ταύτα Λαμβάνομεν· άΛΛ' ον τρόπον διά Λόγου θεού σαρκοποιηθεί Ιησού Χριστό ό σωτήρ ήμών καί σάρκα καί αίμα ύπέρ σωτηρία ήμών έσχεν, ούτω καί τήν δι' εύχή Λόγου τού παρ' αύτού εύχαριστηθείσαν τροφήν, *έξ* ή αίμα καί σάρκε κατά μεταβολήν τρέφονται ήμών, έκείνου τού σαρκοποιηθέντο Ιησού καί σάρκα καί αίμα έδιδάχθημεν είναι.
οίγάρ
άπόστοΛοι έν τοί γενομένοι ύπ' αύτών άπομνημονεύμασιν, ά καλείται εύαγγέλια, ούτω παρέδωκαν έντετάλθαι αύτοί · τόν Ίησούν Λαβόντα άρτον εύχαριστήσαντα ειπείν- Τούτο ποιείτε ει τήν άνάμνησίν μου, τούτ' έστι τό σώμά μου· καί τό ποτήριον ομοίω Λαβόντα καί εύχαριστήσαντα ειπείν· Τούτο έστι τό αίμά μου· καί μόνοι αύτοί μεταδούναι.
όπερ καί έν
τοι τού Μίθρα μυστηρίοι παρέδωκαν γίνεσθαι μιμησάμενοι οί πονηροί δαίμονε · ότι γάρ άρτο καί ποτήριον ύδατο τίθεται έν ταί τού μυουμένου τελεταί μετ' έπιλόγων τινών, ή έπίστασθε ή μαθείν δύνασθε.

Ημεί δέ μετά ταύτα Λοιπόν άεί τούτων άΛΛήΛου άναμιμνήσκομεν· καί οί έχοντε τοί Λειπομένοι πάσιν έπικουρούμεν, καί σύνεσμεν άΛΛήλοι άεί.
έπί πάσί τε οί
προσφερόμεθα εύλογούμεν τόν ποιητήν τών πάντων διά τού υιού αύτού Ιησού Χριστού καί διά πνεύματο τού άγιου.
καί
τή τού ήλιου Λεγομένη ήμέρμ πάντων κατά πόλει ή άγρού μενόντων έπί τό αύτό συνέλευσι γίνεται, καί τά άπομνημονεύματα τών άποστόλων ή τά συγγράμματα τών προφητών άναγινώσκεται, μέχρι έγχωρεί.
είτα παυσαμένου τού άναγι-
νώσκοντο ό προεστώ διά λόγου τήν νουθεσίαν καί πρόκλησιν τή τών καλών τούτων μιμήσεω ποιείται.
έπειτα άνιστάμεθα
κοινή πάντε καί εύχά πέμπομεν· καί, ώ προέφημεν, παυσα-

μενών ήμών τή   ευχή   άρτο   προσφέρεται καί οίνο   καί ύδωρ,
καί ό προεστώ   εύχά   ομοίω   καί ευχαριστία , όση δύναμι
αύτώ, άναπέμπει, καί ό Λαό   επευφημεί Λέγων τό Αμήν, καί ή
διάδοσι   καί ή μετάληψι   άπό τών ευχάριστηθέντων έκάστψ
γίνεται, καί τοί   ού παρούσι διά τών διακόνων πέμπεται.
οί
εύπορούντε   δέ καί βουλόμενοι κατά προαίρεσιν έκαστο   τήν
έαυτού ό βούλεται δίδωσι, καί τό συλλεγόμενον παρά τώ προε-
στώτι άποτίθεται, καί αύτό   έπικουρεί όρφανοί   τε καί χήραι ,
καί τοί   διά νόσον ή δι' άλλην αιτίαν Λειπομένοι , καί τοί   έν
δεσμοι   ούσι, καί τοί   παρεπιδήμοι   ούσι ξένοι , καί άπλώ
πάσι τοί   έν χρεία ούσι κηδεμών γίνεται.
τήν δέ τού ήλιου
ήμέραν κοινή πάντε   τήν συνέλευσιν ποιούμεθα, επειδή πρώτη
έστίν ή μέρα, έν ή ό θεό   τό σκότο   καί τήν ύλην τρέψα   κόσμον
έποίησε, καί Ιησού   Χριστό   ό ήμέτερο   σωτήρ τή αύτή ήμέρμ
έκ νεκρών άνέστη- τή γάρ προ τή   κρονική   έσταύρω-
σαν αύτόν, καί τή μετά τήν κρονικήν, ήτι   έστίν ήλιου ή μέρα,
φανεί   τοί   άποστόλοι   αύτού καί μαθηταί   έδίδαξε ταύτα, άπερ
ει   έπίσκεψιν καί ύμίν άνεδώκαμεν.

Καί ει μέν δοκεί ύμίν Λόγου καί άληθεία   έχεσθαι,
τιμήσατε αύτά· εί δέ Λήρο   ύμίν δοκεί, ώ   Ληρωδών πραγμάτων
καταφρονήσατε, καί μή ώ   κατ' έχθρών κατά τών μηδέν άδι-
κούντων θάνατον ορίζετε.
προλέγομεν γάρ ύμίν ότι ούκ
έκφεύξεσθε τήν έσομένην τού θεού κρίσιν, έάν έπιμένητε τή
άδικίμ· καί ήμεί   έπιβοήσομεν· Ό φίλον τώ θεφ τούτο γε-
νέσθω.

Καί έξ έπιστολή   δέ τού μεγίστου καί έπιφανεστάτου
Καίσαρο   Άδριανού, τού πατρό   ύμών, έχοντε   άπαιτείν ύμά
καθά ήξιώσαμεν κελεύσαι τά   κρίσει   γενέσθαι, ούκ έκ τού
κεκρίσθαι τούτο ύπό Αδριανού μάλλον ήξιώσαμεν, άλλ' έκ τού
έπίστασθαι δίκαια άξιούν τήν προσφώνησιν καί έξήγησιν πε-
ποιήμεθα.
ύπετάξαμεν δέ καί τή   έπιστολή   Αδριανού τό
άντίγραφον, ϊνα καί κατά τούτο άληθεύειν ήμά   γνωρίζητε.

καί έστι τό άντίγραφον τούτο-
Ἀδριανού υπέρ Χριστιανών έπιστοΛή.
Μινουκίψ Φουνδανφ.
Ἐπιστολήν έδεξάμην γραφείσάν μοι άπό Σερηνίου Γρα-
νιανού, Λαμπροτάτου άνδρό , όντινα συ διεδέξω.
ού δοκεί
ούν μοι τό πράγμα άζήτητον καταΛιπείν, ϊνα μήτε
οί άνθρωποι ταράττωνται καί τοί συκοφάνται χορηγία κακουρ-
γία παρασχεθή.
άν ούν σαφώ εί ταύτην τήν άξίωσιν οί
έπαρχιώται δύνωνται δίίσχυρίζεσθαι κατά τών Χριστιανών,
ώ καί προ βήματο άποκρίνεσθαι, έπί τούτο μόνον τρα-
πώσιν, άΛΛ' ούκ άξιώσεσιν ούδέ μόναι βοαΐ .
ποΛΛφ γάρ
μάΛΛον προσήκεν, εΐ τι κατηγορείν βούΛοιτο, τούτο σε διαγι-
νώσκειν.
εΐ τι ούν κατηγορεί καί δείκνυσί τι παρά τού
νόμου πράττοντα , ούτω διόριζε κατά τήν δύναμιν τού άμαρ-
τήματο - ώ μά τόν ΉρακΛέα, εΐ τι συκοφαντία χάριν τούτο
προτείνοι, διαλάμβανε ύπέρ τή δεινότητο , καί φρόντιζε όπω
άν έκδικήσεια .

Του αύτού άγιου
Ιουστίνον Φιλοσόφου καί Μάρτυρο
Απολογία ύπέρ Χριστιανών
προ τήν Ρωμαίων Σύγκλητον.

Καί τά χθε δέ καί πρώην έν τή πόλει ύμών γενόμενα έπί Ούρβίκου, ώ Ρωμαίοι, καί τά πανταχου όμοίω ύπό τών ήγουμένων άλόγω πραττόμενα έξηνάγκασέ με ύπέρ ύμών, ομοιοπαθών όντων καί άδελφών, κάν άγνοήτε καί μή θέλητε διά τήν δόξαν τών νομιζομένων άξιωμάτων, τήν τώνδε τών λόγων σύνταξιν ποιήσασθαι.

πανταχού γάρ, ό
άν σωφρονίζηται ύπό πατρό ή γείτονα ή τέκνου ή φίλου ή άδελφού ή άνδρό ή γυναικό κατ' έλλειψιν, χωρί τών πεισθέντων τού άδικου καί άκολάστου έν αίωνίω πυρί κολασθήσεσθαι, τού δ' έναρέτου καί όμοίω Χριστιή βιώσαντα έν άπαθείμ συγγενέσθαι τώ θεώ (Λέγομεν δέ τών γενομένων Χριστιανών), διά τό δυσμετάθετον καί φιλήδονον καί δυσκίνητον προ τό καλόν όρμήσαι, καί οί φαύλοι δαίμονε , έχθραίνοντε ήμίν καί τού τοιούτου δικαστά έχοντε ύποχειρίου καί λατρεύοντα , ώ ούν άρχοντα δαιμονιώντα , φονεύειν ήμά παρασκευάζουσιν.

όπω δέ καί ή αιτία τού παντό
γενομένου έπί Ούρβίκου φανερά ύμίν γένηται, τά πεπραγμένα άπαγγελώ.

Γυνή τι συνεβίου άνδρί άκολασταίνοντι, άκολασταίνουσα καί αύτή πρότερον.

έπεί δέ τά τού Χριστού διδάγ-
ματα έγνω, αύτή έσωφρονίσθη καί τόν άνδρα όμοίω σωφρονείν πείθειν έπειράτο, τά διδάγματα άναφέρουσα, τήν τε μέλλουσαν τοί ού σωφρόνω καί μετά λόγου ορθού βιούσιν έσεσθαι έν αίωνίψ πυρί κόλασιν άπαγγέλλουσα.

ό δέ ταί
αύταί άσελγείαι έπιμένων άλλοτρίαν διά τών πράξεων έποιειτο τήν γαμετήν.

άσεβέ γάρ ήγουμένη τό λοιπόν ή γυνή συγκα-
τακλίνεσθαι άνδρί, παρά τόν τή φύσεω νόμον καί παρά τό

δίκαιον πόρου   ήδονή   έκ παντό   πειρωμένψ ποιεϊσθαι, τή   συ-
ζυγία   χωρισθήναι έβουλήθη.
καί επειδή έξεδυσωπείτο υπό
τών αύτή , έτι προσμένειν συμβουλευόντων, ώ   εί   ελπίδα με-
ταβολή   ήξοντό   ποτέ τού άνδρό , βιαζομένη έαυτήν έπέμενεν.
επειδή δέ ό ταύτη   άνήρ εί   τήν Αλεξάνδρειαν πορευθεί   χα-
λεπώτερα πράττειν άπηγγέλθη, όπω   μή κοινωνό   τών άδικημά-
των καί άσεβημάτων γένηται, μένουσα έν τή συζυγίμ καί όμο-
δίαιτο   καί όμόκοιτο   γινόμενη, τό λεγόμενον παρ' ύμίν ·επού-
διον δούσα έχωρίσθη.
ό δέ καλό   κάγαθό   ταύτη   άνήρ, δέον
αύτόν χαίρειν ότι ά πάλαι μετά τών ύπηρετών καί τών μισθο-
φόρων εύχερώ   έπραττε, μέθαι   χαίρουσα καί κακία πάση, τού-
των μέν τών πράξεων πέπαυτο καί αύτόν τά αύτά παύσασθαι
πράττοντα έβούλετο, μή βουλομένου άπαλλαγείση   κατηγορίαν
πεποίηται, λέγων αύτήν Χριστιανήν είναι.
καί ή μέν βιβλί-
διόν σοι τφ αύτοκράτορι άνέδωκεν, πρότερον συγχωρηθήναι αύτή
διοικήσασθαι τά έαυτή   άξιούσα, έπειτα άπολογήσασθαι περί
τού κατηγορήματο   μετά τήν τών πραγμάτων αύτή   διοίκησιν·
καί συνεχώρησα   τούτο.
ό δέ ταύτη   ποτέ άνήρ, προ   έκεί-
νην μέν μή δυνάμενο   τά νύν έτι λέγειν, προ   Πτολεμαίον τινα,
ον Ούρβικο   έκολάσατο, διδάσκαλον έκείνη   τών Χριστιανών
μαθημάτων γενόμενον, έτράπετο διά τούδε τού τρόπου.
έκα-
τόνταρχον εί   δεσμά έμβαλόντα τόν Πτολεμαίον, φίλον αύτφ
ύπάρχοντα, έπεισε λαβέσθαι τού Πτολεμαίου καί άνερωτήσαι
εί, αύτό τούτο μόνον, Χριστιανό   έστιν.
καί τόν Πτολε-
μαίον, φιλαλήθη άλλ' ούκ άπατηλόν ούδέ ψευδολόγον τήν γνώ-
μην όντα όμολογήσαντα έαυτόν είναι Χριστιανόν, έν δεσμοί
γενέσθαι ό έκατόνταρχο   πεποίηκεν, καί έπί πολύν χρόνον έν
τφ δεσμωτηρίψ έκολάσατο.
τελευταίον δέ, ότε έπί Ούρβι-
κον ήχθη ό άνθρωπο , ομοίω   αύτό τούτο μόνον έξητάσθη, εί

εἴη Χριστιανό .
καὶ πάλιν, τά καλά έαυτφ συνεπιστάμενο
διά τήν άπό τοὑ Χριστοὑ διδαχήν, τό διδάσκαλειον τή θεία
άρετή ὼμολόγησεν.
ό γάρ άρνούμένο ότιούν ή κατεγνω-
κώ τού πράγματο έξαρνο γίνεται, ή έαυτόν άνάξιον έπιστά-
μενο καί άλλότριον τού πράγματο τήν ομολογίαν φεύγει- ών
ούδέν πρόσεστιν τώ άληθινώ Χριστιανώ.
καί τού Ούρβίκου
κελεύσαντο αύτόν άπαχθήναι Λούκιό τι , καί αύτό ών Χριστια-
νό , ορών τήν άλόγω ούτω γενομένην κρίσιν, προ τόν Ούρ-
βικον έφη·
Τί ή αιτία; τού μήτε μοιχόν μήτε πόρνον
μήτε άνδροφόνον μήτε λωποδύτην μήτε άρπαγα μήτε άπλώ
άδικημά τι πράξαντα έλεγχόμενον, ονόματο δέ Χριστιανού
προσωνυμίαν όμολογούντα τόν άνθρωπον τούτον έκολάσω; ού
πρέποντα Εύσεβεί αύτοκράτορι ούδέ φιλοσόφου Καίσαρο παιδί
ούδέ τή ιερά συγκλήτψ κρίνει , ώ Ούρβικε.
καί ό ούδέν
άλλο άποκρινάμενο καί προ τόν Λούκιον έφη· Δοκεί μοι καί
σύ είναι τοιούτο .
καί Λουκίου φήσαντο · Μάλιστα, πάλιν
καί αύτόν άπαχθήναι έκέλευσεν.
ό δέ καίχάριν είδέναι
ώμολόγει, πονηρών δεσποτών τών τοιούτων άπηλλάχθαι γι-
νώσκων καί προ τόν πατέρα καί βασιλέα τών ούρανών πο-
ρεύεσθαι.
καί άλλο δέ τρίτο επελθών κολασθήναι προσ-
ετιμήθη.

Κάγώ ούν προσδοκώ ύπό τίνο τών
ώνομασμένων έπιβουλευθήναι καί ξύλω έμπαγήναι, ή κάν
ύπό Κρίσκεντο τού φιλοψόφου καί φιλοκόμπου.
ού γάρ
φιλόσοφον είπείν άξιον τόν άνδρα, ό γε περί ήμών ά μή
έπίσταται δημοσία καταμαρτυρεί, ώ άθέων καί άσεβών Χριστια-
νών όντων, προ χάριν καί ήδονήν τών πολλών τών πεπλανη-

μενών ταύτα πράττων.
 είτε γάρ μή έντυχών τοί   τού Χριστού
διδάγμασι κατατρέχει ήμών, παμπόνηρο   έστι και ιδιωτών πολύ
χείρων, οι φυλάττονται πολλάκι   περί ών ούκ έπίστανται διαλέ-
γεσθαι και ψευδομαρτυρείν· ή εί έντυχών, μή συνήκε τό έν
αύτοί   μεγάλειον, ή συνεί , πρό   τό μή ύποπτευθήναι τοιούτο
ταύτα ποιεί, πολύ μάλλον άγεννή   καί παμπόνηρο , ιδιωτική
καί αλόγου δόξη   καί φόβου έλάττων ών.
 καί γάρ προθέντα
με καί έρωτήσαντα αύτόν έρωτήσει   τινά   τοιαύτα   καί μαθειν
καί έλέγξαι, ότι αληθώ   μηδέν έπίσταται, είδέναιύμά   βούλομαι,
καί ότι άληθή λέγω, εί μή άνηνέχθησαν ήμίν αί
κοινωνίαι τών λόγων, έτοιμο   καί έφ' ύμών κοινωνειν τών έρω-
τήσεων πάλιν· βασιλικόν δ' άν καί τούτο έργον εϊη.
 εί δέ
καί έγνώσθησαν ύμίν αί έρωτήσει   μου καί αί έκείνου άποκρί-
σει , φανερόν ύμίν έστιν ότι ούδέν τών ήμετέρων έπίσταται·
ή εί καί έπίσταται, διά τού   άκούοντα   δέ ού τολμά λέγειν,
ομοίω   Σωκράτει ώ   προέφην, ού φιλόσοφο   άλλά φιλόδοξο
άνήρ δείκνυται, ό   γε μηδέ τό Σωκρατικόν άξιέραστον ον τιμά·
Άλλ' ούτιγε προ τή   αληθεία   τιμητέο   άνήρ.
 άδύνατον δέ
Κυνικφ, άδιάφορον τό τέλο   προθεμένω, τό άγαθόν ειδέναι
πλήν άδιαφορία .

Όπω   δέ μή τι   είπη· Πάντε   ούν εαυ-
τού   φονεύσαντε   πορεύεσθε ήδη παρά τόν θεόν καίήμιν πράγ-
ματα μή παρέχετε, -έρώ δι' ήν αιτίαν τούτο ού πράττομεν,
καί δι' ήν εξεταζόμενοι άφόβω   όμολογούμεν.
 ούκ
είκή τόν κόσμον πεποιηκέναι τόν θεόν δεδιδάγμεθα, άλλ' ή διά
τό άνθρώπειον γένο · χαίρειν τε τοι   τά προσόντα αύτφ μί-
μουμένοι   προέφημεν, άπαρέσκεσθαι δέ τοι   τά φαύλα άσπα-
ζομένοι   ή λογά) ή εργω.
 εί ούν πάντε   έαυτού   φονεύ-
σομεν, τού μή γεννηθήναί τινα καί μαθητευθήναι εί   τά θεία
διδάγματα, ή καί μή είναι τό άνθρώπειον γένο , όσον έφ' ήμίν,

αίτιοι έσόμεθα, εναντίον τή τού θεού βουλή καί αύτοί ποιούντε , εάν τούτο πράξωμεν.
εξεταζόμενοι δέ ούκ άρνούμεθα διά τό
συνεπίστασθαι έαυτοί   μηδέν φαύλον, άσεβέ   δέ ήγούμενοι μή κατά πάντα άληθεύειν, ό καί φίλον τφ θεφ γινώσκομεν, ύμά δέ καί τή   άδικου προλήψεω   άπαλλάξαι νύν σπεύδοντε .

Εί δέ τινα ύπέλθοι καί ή έννοια αύτη ότι, εί θεόν ώμολογούμεν βοηθόν, ούκ άν, ώ   λέγομεν, ύπό άδικων έκρατούμεθα καί έτιμωρούμεθα, καί τούτο διαλύσω.
ό θεό   τόν
πάντα κόσμον ποιήσα   καί τά έπίγεια άνθρώποι   ύποτάξα   καί τά ούράνια στοιχεία εί   αύξησιν καρπών καί ώρών μεταβολά κοσμήσα   καί θειον τούτοι   νόμον τάξα , ά καί αύτά δι' ανθρώπου   φαίνεται πεποιηκώ , τήν μέν τών άνθρώπων καί τών ύπό τόν ούρανόν πρόνοιαν άγγέλοι , ού   έπί τούτοι   έταξε, παρέδωκεν.
οί δ' άγγελοι, παραβάντε   τήνδε τήν
τάξιν, γυναικών μίξεσιν ήττήθησαν καί παίδα   έτέκνωσαν, οί είσιν οί λεγόμενοι δαίμονε .
καί προσέτι λοιπόν τό άνθρώ-
πειον γένο   έαυτοί   έδούλωσαν· τά μέν διά μαγικών γραφών, τά δέ διά φόβων καί τιμωριών, ών επέφερον, τά δέ διά διδαχή   θυμάτων καί θυμιαμάτων καί σπονδών, ών ένδεεί   γεγόνασι μετά τό πάθεσιν έπιθυμιών δουλωθήναι· καί εί   άνθρώπου   φόνου , πολέμου , μοιχεία , άκολασία   καί πάσαν κακίαν έσπειραν.
όθεν καί ποιηταί καί μυθολόγοι, άγνοούντε
τού   άγγέλου   καί τού   έξ αύτών γεννηθέντα   δαίμονα   ταύτα πράξαι εί   άρρενα   καί θηλεία   καί πόλει   καί έθνη, άπερ συνέγραψαν, εί   αύτόν τόν θεόν καί τού   ώ   άπ' αύτού σπορά γενομένου   υιού   καί τών λεχθέντων εκείνου άδελφών καί τέκνων ομοίω   τών άπ' έκείνων, Ποσειδώνο   καί Πλούτωνο , άνήνεγκαν. όνόματι γάρ έκαστον, όπερ έκαστο   έαυτφ τών άγγέλων καί τοί   τέκνοι   έθετο, προσηγόρευσαν.

Όνομα δέ τφ πάντων πατρί θετόν, άγεννήτω όντι, ούκ έστιν· φ γάρ άν καί όνομά τι προσαγορεύηται, πρεσβύ-

τερον ἐχει τόν θέμενον τό ὀνομα.
τό δέ πατήρ καί θεό
καί κτίστη   καί κύριο   καί δεσπότη   οὐκ ὀνόματά ἐστιν, ἀλλ' ἐκ τών εὐποiiών καί τών ἐργων προσρήσει .
ὁ δέ υιό   *εκεί-νον, ὁ μόνο   λεγόμενο   κυρίω*   υιό , ὁ λόγο   προ τών ποιημάτων καί συνών καί γεννώμενο , ὁτε τήν ἀρχήν δι' αὐτού πάντα ἐκτισε καί ἐκόσμησε, Χριστό   μέν κατά τό κεχρίσθαι καί κοσμήσαι τά πάντα δι' αὐτού τόν θεόν λέγεται, ὀνομα καί αὐτό περιέχον ἀγνωστον σημασίαν, ὀν τρόπον καί τό θεό   προσαγόρευμα οὐκ ὀνομά ἐστιν, ἀλλά πράγματο   δυσεξηγήτου ἐμφυτο τή φύσει τών ἀνθρώπων δόξα.
Ιησού   δέ καί ἀνθρώπου καί σωτήρο   ὀνομα καί σημασίαν ἐχει.
καί γάρ καί ἀνθρωπο , ὡ προέφημεν, γέγονε κατά τήν τού θεού καί πατρό   βουλήν ἀποκυηθεί   ὑπέρ τών πιστευόντων ἀνθρώπων καί ἐπίκαταλύσει τών δαιμόνων· καί νύν ἐκ τών ὑπ' όψιν γινομένων μαθειν δύνασθε.
δαιμονιολήπτου   γάρ πολλού   κατά πάντα τόν κόσμον καί ἐν τή ὑμετέρα πόλει πολλοί τών ἡμετέρων ἀνθρώπων, τών Χριστιανών, ἐπορκίζοντε   κατά τού ονόματο   Ιησού Χριστού, τού σταυρωθέντο   ἐπί Ποντίου Πιλάτου, ὑπό τών ἀλλων πάντων ἐπορκιστών καί ἐπαστών καί φαρμακευτών μή ίαθέντα , ἰάσαντο καί ἐτι νύν ἰώνται, καταργούντε   καί ἐκδιώκοντε   τού κατέχοντα   τού   ἀνθρώπου   δαίμονα .

Ὅθεν καί ἐπιμένει ὁ θεό   τήν σύγχυσιν καί κατάλυσιν τού παντό   κόσμου μή ποιήσαι, ινα καί οἱ φαύλοι ἀγγελοι καί δαίμονε   καί ἀνθρωποι μηκέτι ὡσι, διά τό σπέρμα τών Χριστιανών, ὁ γινώσκει ἐν τή φύσει ὁτι αἰτιόν ἐστιν.
ἐπεί
εἰ μή τούτο ἡν, οὐκ ἀν οὐδέ ὑμίν ταύτα ἐτι ποιείν καί ἐνεργείσθαι ὑπό τών φαύλων δαιμόνων δυνατόν ἡν, ἀλλά τό πύρ τό τή   κρίσεω   κατελθόν ἀνέδην πάντα διέκρινεν, ὡ καί πρότερον ὁ κατακλυσμό   μηδένα λιπών ἀλλ' ἡ τόν μόνον σύν τοί   ἰδίοι   παρ' ἡμιν καλούμενον Νώε, παρ' ὑμίν δέ Δευ-

καλίωνα, έξ ού πάΛιν οί τοσούτοιγεγόνασιν, ών οί μέν φαύλοι,
οί δέ σπουδαίοι.
ούτω γάρ ήμεί τήν έκπύρωσίν φαμεν γε-
νήσεσθαι, άΛΛ' ούχ, ώ οί Στωϊκοί, κατά τόν τή εί άΛΛηλα
πάντων μεταβολή Λόγον, ό αϊσχιστόν έφάνη- άΛΛ' ούδέ καθ'
ειμαρμένην πράττειν τού άνθρώπου ή πάσχειν τά γινόμενα,
άΛΛά κατά μέν τήν προαίρεσιν έκαστον κατορθοϋν ή άμαρτάνειν,
καί κατά τήν τών φαύλων δαιμόνων ένέργειαν τού σπουδαίου ,
οίον Σωκράτην καί τού όμοιου , διώκεσθαι καί έν δεσμοί
είναι, ΣαρδανάπαΛον δέ καί Επίκουρον καί τού όμοιου έν
άφθονίμ καί δόξη δοκείν εύδαιμονείν.
ό μή νοήσαντε οί
Στωϊκοί καθ' ειμαρμένη άνάγκην πάντα γίνεσθαι άπεφήναντο.
άΛΛ ότι αύτεξούσιον τό τε τών άγγέλων γένο καί τών άν-
θρώπων τήν άρχήν έποίησεν ό θεό , δικαίω ύπέρ ών άν πλημμε-
Λήσωσι τήν τιμωρίαν έν αιών ία) πυρί κομίσονται.
γεννητού
δέ παντό ήδε ή φύσι , κακία καί άρετή δεκτικόν είναι- ού
γάρ άν ήν έπαινετόν ούδέν αύτών, εί ούκ ήν έπ' άμφότερα τρέ-
πεσθαι καί δύναμιν είχε.
δεικνύουσι δέ τούτο καί οί παντα-
χού κατά Λόγον τόν ορθόν νομοθετήσαντε καί φιλο-
σοφήσαντε άνθρωποι έκ τού ύπαγορεύειν τάδε μέν πράττειν,
τώνδε δέ άπέχεσθαι.
καί οί Στωϊκοί φιλόσοφοι έν τφ περί
ήθών Λογά) τά αύτά τιμώσι καρτερώ , ώ δηλούσθαι έν τφ περί
άρχών καί άσωμάτων Λογά) ούκ εύοδούν αύτού .
είτε γάρ
καθ' ειμαρμένην φήσουσι τά γινόμενα πρό άνθρώπων γίνεσθαι,
ή μηδέν είναι θεόν παρά τρεπόμενα καί άΛΛοιούμενα καί άνα-
Λυόμενα εί τά αύτά άεί, φθαρτών μόνων φανήσονταικατάληψιν
έσχηκέναι καί αύτόν τόν θεόν διά τε τών μερών καί διά τού
όλου εν πάση κακία γινόμενον ή μηδέν είναι κακίαν μηδ' άρε-
τήν- όπερ καί παρά πάσαν σώφρονα έννοιαν καί Λόγον καί
νούν έστι.

Καί τού άπό τών Στωϊκών δέ δογμάτων, έπειδή

κάν τόν ήθικόν Λόγον κόσμιοι γεγόνασιν, ώ   καί έν τισιν οί ποιηταί, διά τό έμφυτον παντίγένει άνθρώπων σπέρμα του Λόγου, μεμισήσθαι καί πεφονεύσθαι οΐδαμεν· ΗράκΛειτον μέν, ώ   προέφημεν, καί Μουσώνιον δέ έν τοί   καθ' ήμά   καί *άλλου* οΐδαμεν.

ώ   γάρ έσημάναμεν, πάντα   τού   κάν οπωσδήποτε κατά Λόγον βιούν σπουδάζοντα   καί κακίαν φεύγειν μισείσθαι άεί ένήργησαν οί δαίμονε .

ούδέν δέ θαυμαστόν, εί τού ού κατά σπερματικού Λόγου μέρο , *άλλά* κατά τήν τού παντό Λόγου, ό έστι Χριστού, γνώσιν καί θεωρίαν πολύ μάΛΛον μισείσθαι οί δαίμονε   έλεγχόμενοι ένεργούσιν· οΐ τήν άξίαν κόΛασιν καί τιμωρίαν κομίσονται έν αίωνίφ πυρί έγκΛε ισθέντε .

είγάρ ύπό τών άνθρώπων ήδη διά τού ονόματο   Ιησού Χριστού ήττώνται, δίδαγμά έστι τή   καί μεΛΛούση   αύτοί   καί τοί   Λατρεύουσιν αύτοί   έσομένη   έν πυρί αίωνίφ κοΛάσεω .

ούτω   γάρ καί οί προφήται πάντε   προεκήρυξαν γενήσεσθαι, καί Ιησού   ό ήμέτερο   διδάσκαλο   έδίδαξε.

Ένα δέ μή τι   είπη τό Λεγόμενον ύπό τών νομιζομένων φιλοσόφων, ότι κόμποι καί φόβητρά έστι τά Λεγάμενα ύφ' ήμών ότι κολάζονται έν αίωνίω πυρί οί άδικοι, καί διά φόβον άΛΛ ού διά τό καλόν είναι καί άρεστόν έναρέτω   βιούν τού   άνθρώπου   άξιούμεν, βραχυεπώ   πρό   τούτο άποκρινούμαι, ότι, εί μή τούτο έστιν, ούτε έστι θεό , ή, εί έστιν, ού μέλει αύτφ τών άνθρώπων, καί ούδέν έστιν άρετή ούδέ κακία, καί, ώ   προέφημεν, άδίκω   τιμωρούσιν οί νομοθέται τού   παραβαίνοντα   τά διατεταγμένα καλά.

άλλ' έπεί ούκ άδικοι έκεΐνοι καί ό αύτών πατήρ, τά αύτά αύτφ πράττε ιν διά τού Λόγου διδάσκων, οί τούτοι   συντιθέμενοι ούκ άδικοι.

έάν δέ τι   τού   διαφόρου   νόμου   τών άνθρώπων προβάληται, Λέγων ότι παρ' οί   μέν άνθρώποι   τάδε καλά, τά δέ αισχρά νενό-

μισται, παρ' άΛΛοι δέ τά παρ' έκείνοι αισχρά *καλά*, καί τά *καλά* αισχρά νομίζεται, άκουέτω καί τών εί τούτο Λεγομένων καί νόμου διατάξασθαι τή *εαυτών* κακίμ όμοιου τού πονη-ρού άγγέΛου έπιστάμεθα, οι χαίρουσιν οί όμοιοι γενόμενοι άνθρωποι, καί ορθό Λόγο παρεΛθών ού πάσα δόξα ούδέ πάντα δόγματα *καλά* άποδείκνυσιν, *άλλά τά* μέν *φαύλα*, τά δέ άγαθά· ώστε μοι καί πρό τού τοιούτου τά αύτά καί τά όμοια είρήσεται, καίΛεχθήσεται διά πλειόνων, *εάν χ§εία* ή.
τανύν
δέ έπιτό προκείμενον άνέρχομαι.

ΜεγαΛειότερα μέν ούν πάση άνθρωπείου διδασκα-λία φαίνεται τά ήμέτερα διά τού τό Λογικόν τό όΛον τόν φα-νέντα δι' ήμά Χριστόν γεγονέναι, καί σώμα καί Λόγον καί ψυχήν.
όσα γάρ *καλώ* άεί έφθέγξαντο καί εύρον οί φιΛο-σοφήσαντε ή νομοθετήσαντε , κατά Λόγου μέρο δι' εύρέσεω καί θεωρία έστι πονηθέντα αύτοί .
έπειδή δέ ού πάντα τά
τού Λόγου έγνώρισαν, ό έστι Χριστό , καί έναντία έαυτοί
ποΛΛάκι ειπον.
καί οί προγεγενημένοι τού Χριστού, κατά
τό άνθρώπινον Λογά) πειραθέντε τά πράγματα θεωρήσαικαί έλέγξαι, ώ άσεβεί καί περίεργοι εί δικαστήρια ήχθησαν.
ό
πάντων δέ αύτών εύτονώτερο πρό τούτο γενόμένο
Σωκράτη τά αύτά ήμίν ένεκΛήθη· καίγάρ έφασαν αύτόν καινά δαιμόνια είσφέρειν, καί οΰ ή πόλι νομίζει θεού μή ήγείσθαι αύτόν.
ό δέ δαίμονα μέν τού *φαύλου* καί τού πράξαντα
ά έφασαν οί ποιηταί, έκβαλών τή πολιτεία καί Όμηρον καί τού άλλου ποιητά , παραιτείσθαι τού άνθρώπου έδίδαξε, πρό θεού δέ τού άγνώστου αύτοί διά Λόγου ζητήσεω έπίγνωσιν προύτρέπετο, είπών· Τόν δέ πατέρα καί δημιουργόν πάντων ούθ' εύρείν -μδιον, ούθ' εύρόντα εί πάντα είπείν άσφαλέ .
ά ό
ήμέτερο Χριστό διά τή έαυτού δυνάμεω έπραξε.

Σωκράτει
μέν γάρ ούδει έπείσθη υπέρ τούτου τού δόγματο άποθνήσκειν·
Χριστώ δέ, τφ καί ύπό Σωκράτου άπό μέρου γνωσθέντι (Λόγο
γάρ ήν καί έστιν ό έν παντί ών, καί διά τών προφητών προει-
πών τά μέΛΛοντα γίνεσθαι και δι' εαυτού ομοιοπαθού γενο-
μένου καί διδάξαντο ταύτα), ού φιλόσοφοι ούδέ φιλόλογοι
μόνον έπείσθησαν, άΛΛά και χειροτέχναι καί παντελώ ίδιώται,
καί δόξη και φόβου καί θανάτου καταφρονήσαντε · επειδή
δύναμι έστι τού άρρήτου πατρό καί ούχί άνθρωπε ίου Λόγου
κατασκευή.
Ούκ άν δέ ούδέ έφονευόμεθα ούδέ δυνατώτεροι
ήμών ήσαν οί τε άδικοι άνθρωποι καί δαίμονε , εί μή πάντω
παντί γεννωμένψ άνθρώπψ καί θανείν ώφείΛετο· όθεν καί τό
όφλημα άποδιδόντε εύχαριστούμεν.
καίτοι γε καί
τό Ξενοφώντειον έκείνο νύν πρό τε Κρίσκεντα καί τού ομοίω
αύτφ άφραίνοντα καλόν καί εύκαιρον είπείν ήγούμεθα.
τόν
ΉρακΛέα έπί τρίοδόν τινα έφη ό Ξενοφών βαδίζοντα εύρείν
τήν τε άρετήν καί τήν κακίαν, έν γυναικών μορφαί φαινομένα .
καί τήν μέν κακίαν, άβρμ έσθήτι καί έρωτοπεποιημένω καί
άνθούντι έκ τών τοιούτων προσώπω, θελκτικήν τε εύθύ πρό
τά όψει ούσαν, είπείν πρό τόν ΉρακΛέα ότι, ήν αύτή έπηται,
ήδόμενόν τε καί κεκοσμημένον τφ Λαμπροτάτψ καί όμοίψ τφ
περί αύτήν κόσμψ διαιτήσειν άεί ποιήσει.
καί τήν άρετήν
έν αύχμηρφ μέν τφ προσώπψ καί τή περιβολή ούσαν είπείν·
ΑΛΛ' ήν έμοί πείθη, ού κόσμψ ούδέ κάΛΛει τφ -έοντι καί φθει-
ρομένψ έαυτόν κοσμήσει άλλά τοί άϊδίοι καί καλοί κόσμοι .
καί πάνθ' όντινούν πεπείσμεθα, φεύγοντα τά δοκούντα καλά,
τά δέ νομιζόμενα σκληρά καί άλογα μετερχόμενον, εύδαιμονίαν
έκδέχεσθαι.
ή γάρ κακία, πρόβλημα έαυτή τών πράξεων τά
προσόντα τή άρετή καί όντω όντα καλά διά μιμήσεω άφθάρ-
των περιβαΛΛομένη (άφθαρτον γάρ ούδέν έχει ούδέ ποιήσαι
δύνατα), δουλαγωγεί τού χαμαιπετεί τών άνθρώπων, τά προ-

σόντα αύτή φαύλα τή άρετή περιθείσα.
οί δέ νενοηκότε τά
προσόντα τώ όντι καλά και άφθαρτοι τή άρετή· ό καί περί Χριστιανών και τών άπό τού άθλου καί τών άνθρώπων τών τοιαύτα πραξάντων, όποια έφασαν οί ποιηταί περί τών νομιζομένων θεών, ύπολαβειν δει πάντα νουνεχή, έκ τού καί τού φευκτού καταφρονεϊν ήμά θανάτου λογισμόν έλκοντα.

Καί γάρ αύτό έγώ, τοί Πλάτωνο χαίρων διδάγμασι, διαβαΛΛομένου άκούων Χριστιανού , ορών δέ άφοβου προ θάνατον καί πάντα τά άΛΛα νομιζόμενα φοβερά, ένενόουν άδύνατον είναι έν κακίμ καί φιΛηδονίμ ύπάρχειν αύτού . τί γάρ φιλήδονο ή άκρατή καί άνθρωπίνων σαρκών βοράν άγαθόν ήγούμενο δύναιτο άν θάνατον άσπάζεσθαι, όπω τών αύτού άγαθών στερηθή, άλΑ' ούκ έκ παντό ζήν μέν άεί τήν ένθάδε βιοτήν καί λανθάνειν τού άρχοντα έπειράτο, ούχ ότιγε εαυτόν κατήγγειλε φονευθησόμενον;
ήδη καί
τούτο ένήργησαν οί φαύλοι δαίμονε διά τινων πονηρών άνθρώπων πραχθήναι.
φονεύοντε γάρ αύτοί τινα έπί συκοφαντία τή ει ήμά καί ει βασάνου είΛκυσαν οίκέτα τών ήμετέρων ή παΐδα ή γύναια, καί δι' αίκισμών φοβερών έξαναγκάζουσι κατειπείν ταύτα τά μυθολογούμενα, ά αύτοί φανερώ πράττουσιν· ών επειδή ούδέν πρόσεστιν ήμίν, ού φροντίζομεν, θεόν τόν άγέννητον και άρρητον μάρτυρα έχοντε τών τε λογισμών καί τών πράξεων.
τίνο γάρ χάριν ούχί καί ταύτα
δημοσια ώμολογούμεν άγαθά καί φιλοσοφίαν θείαν αύτά άπεδείκνυμεν, φάσκοντε Κρόνου μέν μυστήρια τελειν έν τώ άνδροφονείν, καί έν τώ αίματο έμπίπλασθαι, ώ λέγεται, τά ίσα τώ παρ' ύμίν τιμώ μένω είδώλω, ω ού μόνον άλογων ζώων αίματα προσραίνεται άλΛά καί άνθρώπεια, διά τού παρ' ύμίν έπισημοτάτου καί εύγενεστάτου άνδρό τήν πρόσχυσιν τού τών φονευθέντων αίματο ποιούμενοι, Διό δέ καί τών *άλλων* θεών μιμηταίγενόμενοι έν τώ άνδροβατεϊν καί γυναιξίν άδεώ μίγνυσθαι, Επικούρου μέν καί τά τών ποιητών συγγράμματα

άποΛογίαν φέροντε ;
 έπειδή δέ ταύτα τά μαθήματα καί τού
ταύτα πράξαντα καί μιμούμενου φεύγειν πείθομεν, ώ και νύν
διά τώνδε τών Λόγων ήγωνίσμεθα, ποικίλω ποΛεμούμεθα· άλλ'
ού φροντίζομεν, έπεί θεόν τών πάντων επόπτην δίκαιον οϊδαμεν.
είθε καινόν τι άν τραγική φωνή άνεβόησεν έπί τι βήμα
ύψηλόν άναβά · Αίδέσθητε, αίδέσθητε ά φανερώ πράττετε εί
άναιτίου άναφέροντε , καί τά προσόντα καί έαυτοί καί τοί
ύμετέροι θεοί περιβάΛΛοντε τούτοι ών ούδέν ούδ' έπί ποσόν
μετουσία έστί.
 μετάθεσθε, σωφρονίσθητε.

Καίγάρ έγώ, μαθών περίβλημα πονηρόν εί άπο-
στροφήν τών άλλων άνθρώπων περιτεθειμένον ύπό τών φαύ-
λων δαιμόνων τοί Χριστιανών θείοι διδάγμασι, καίψευδο-
λογουμένων ταύτα καί τού περιβλήματο κατεγέλασα
καί τή παρά τοί πολλοί δόξη .
 Χριστιανό εύρεθήναι καί
εύχόμενο καί παμμάχω άγωνιζόμενο ομολογώ, ούχ ότι άλλό-
τριά έστι τά Πλάτωνο διδάγματα τού Χριστού, άλλ' ότι ούκ
έστι πάντη όμοια, ώσπερ ούδέ τά τών άλλων, Στωϊκών τε καί
ποιητών καί συγγραφέων.
 έκαστο γάρ τι άπό μέρου τού
σπερματικού θείου Λόγου τό συγγενέ ορών καλώ έφθέγξατο·
οί δέ τάναντία έαυτοί έν κυριωτέροι είρηκότε ούκ έπιστήμην
τήν άποπτον καίγνώσιν τήν άνέλεγκτον φαίνονται έσχηκέναι.
όσα ούν παρά πάσι καλώ εϊρηται, ήμών τών Χριστιανών
έστι· τόν γάρ άπό άγεννήτου καί άρρήτου θεού Λόγον μετά τόν
θεόν προσκυνούμεν καί άγαπώμεν, έπειδή καί δι' ήμά άνθρω-
πο γέγονεν, όπω καί τών παθών τών ήμετέρων συμμέτοχο
γενόμενο καί ίασιν ποιήσηται.
 οί γάρ συγγραφεί πάντε
διά τή ένούση έμφύτου τού Λόγου σπορά άμυδρώ έδύναντο
όράν τά όντα.
 έτερον γάρ έστι σπέρμα τίνο καί μίμημα
κατά δύναμιν δοθέν, καί έτερον αύτό ού κατά χάριν τήν άπ'
έκείνου ή μετουσία καί μίμησι γίνεται.

Καί ὑμά οὑν ἀξιοϋμεν ὑπογράψαντα τό ὑμίν δοκούν προθείναι τουτί τό βιβλίδιον, όπω καί τοί άλλοι τά ἡμέτερα γνωσθή καί δύνωνται τή ψευδοδοξία καί άγνοια τών καλών άπαλλαγήναι, οι παρά τήν έαυτών αιτίαν ὑπεύθυνοι ται τιμωρίαι γίνονται [εί τό γνωσθήναι τοί ἀνθρώποι ταύτα], διά τό έν τή φύσει τή τών άνθρώπων είναι τό γνωριστικόν καλού καί αισχρού, καί διά τό ἡμών, ου ούκ έπίστανται τοιαύτα όποια λέγουσιν αισχρά πράττειν, καταψηφίζεσθαι, καί διά τό χαίρειν τοιαύτα πράξασι θεοι καί έτι νύν άπαιτοΰσι παρά άνθρώπων τά όμοια, ώ έκ τοΰ καί ήμιν, ώ τοιαύτα πράττουσι, θάνατον ή δεσμά ή άλλο τι τοιούτον προστιμάν έαυτού κατακρίνειν, ώ μή δέεσθαι άλλων δικαστών.

[Καί τού έν τφ έμφ έθνει, άσεβοϋ καί πλάνου Σιμωνιανού διδάγματο κατεφρόνησα.]

έάν δέ ὑμει τούτο προγράψητε, ἡμεί τοί πάσι φανερόν ποιήσαιμεν, ϊνα εί δύναιντο μεταθώνται· τούτου γε μόνου χάριν τούσδε τού λόγου συνετάξαμεν.

ούκ έστι δέ ἡμών τά διδάγματα κατά κρίσιν σώφρονα αισχρά, άλλά πάση μέν φιλοσοφία άνθρωπείου ὑπέρτερα· εί δέ μή, κάν Σωταδείοι καί Φιλαινιδείοι καί Αρχεστρατείοι καί Έπικουρείοι καί τοί άλλοι τοί τοιούτοι ποιητικοι διδάγμασιν ούχ όμοια, οι έντυγχάνειν πάσι, καίλεγομένοι καίγεγραμμένοι , συγκεχώρηται.

καί παυσόμεθα λοιπόν, όσον έφ' ἡμιν ἡν πράξαντε , καί προσεπευξάμενοι τή άληθεία καταξιωθήναι τού πάντη πάντα άνθρώπου .

εϊη οὑν καί ὑμά άξιω εύσεβεία καί φιλοσοφία τά δίκαια ὑπέρ έαυτών κριναι.

Τού άγιου Ιουστίνου Φιλοσόφου
καί Μάρτυρο προ Τρύφωνα
Ιουδαίον Διάλογο .

Περιπατούντί μοι *εωθεν έν* τοί τού ξυστού περιπάτοι συναντήσα τι μετά καί άλλων· Φιλόσοφε, χαίρε, έφη. καί άμα είπών τούτο έπιστραφεί συμπεριεπάτει μοι· συνεπέστρεφον δ' αύτφ καί οί φίλοι αύτού. κάγώ έμπαλιν προσαγορεύσα αύτόν· Τί μάλιστα; έφην.

Ό δέ· Έδιδάχθην έν Άργει, φησίν, ύπό Κορίνθου τού Σωκρατικού ότι ού δει καταφρονείν ούδέ άμελείν τών περικειμένων τόδε τό σχήμα, άλλ' έκ παντό φιλοφρονεισθαι προσομιλείν τε αύτοί , εί τι όφελο έκ τή συνουσία γένοιτο ή αύτφ έκείνψ ή έμοί. άμφοτέροι δέ άγαθόν έστι, κάν θάτερο ή ώφελημένο , τούτου ούν χάριν, όταν ϊδω τινά έν τοιούτψ σχήματι, άσμένω αύτφ προσέρχομαι, σέ τε κατά τά αύτά ήδέω νύν προσείπον, ούτοί τε συνεφέπονταί μοι, προσδοκώντε καί αύτοί άκούσεσθαί τι χρηστόν έκ σού.

Τί δέ σύ έσσι, φέριστε βροτών; ούτω προσπαίζων αύτφ έλεγον.

Ό δέ καί τούνομά μοι καί τό γένο έξείπεν άπλώ . Τρύφων, φησί, καλούμαι· είμί δέ Εβραίο έκ περιτομή , φυγών τόν νύν γενόμενον πόλεμον, έν τή Έλλάδι καί τή Κορίνθψ τά πολλά διάγων.

Καί τί άν, έφην έγώ, τοσούτον έκ φιλοσοφία σύ τ' άν ώφεληθείη , όσον παρά τού σού νομοθέτου καί τών προφητών;

Τί γάρ; ούχ οί φιλόσοφοι περί θεού τόν άπαντα ποιούνται λόγον, έκείνο έλεγε, καί περί μοναρχία αύτοί καί προνοία αί ζητήσει γίνονται έκάστοτε; ή ού τούτο έργον έστί φιλοσοφία , έξετάζειν περί τού θείου;

Ναί, έφην, ούτω καί ήμει δεδοξάκαμεν. άλλ' οί πλεΐστοι ούδέ τούτου πεφροντίκασιν, είτε εί είτε καί πλείου εισί θεοί, καί είτε προνοούσιν ήμών έκάστου είτε καί ού, ώ μηδέν προ εύδαιμονίαν τή γνώσεω ταύτη συντελούση · άλλά καί ήμά έπιχειρούσι πείθειν ώ τού μέν σύμπαντο καί αύτών τών γενών καί ειδών έπιμελείται θεό , έμού δέ καί σού ούκ έτι καί τού καθ' έκαστα, έπεί ούδ' άν ηύχόμεθα αύτφ δι' όλη νυκτό καί

ήμέρα .

τούτο δέ όπη αύτοί τελευτμ, ού χαλεπόν συννοήσαι· άδεια γάρ καί έλευθερία λέγειν καί έπεσθαι τοί δοξάζουσι ταύτα, ποιείν τε ό τι βούλονται καί λέγειν, μήτε κόλασιν φοβουμένοι μήτε άγαθόν έλπίζουσί τι έκ θεού, πώ γάρ; οί γε άεί ταύτά έσεσθαι λέγουσι, καί έτι έμέ καί σέ έμπαλιν βιώσεσθαι ομοίω , μήτε κρείσσονα μήτε χείρου γεγονότα . άλλοι δέ τινε , ύποστησάμενοι άθάνατον καί άσώματον τήν ψυχήν, ούτε κακόν τι δράσαντε ήγουνται δώσειν δίκην (άπαθέ γάρ τό άσώματον), ούτε, άθανάτου αύτή ύπαρχούση , δέονται τι του θεού έτι.

Καί ό άστείον ύπομειδιάσα · Σύ δέ πώ , έφη, περί τούτων φρονεί καί τίνα γνώμην περί θεού έχει καί τί ή σή φιλοσοφία, είπε ήμίν.

Εγώ σοι, έφην, έρώ ό γέ μοι καταφαίνεται, έστι γάρ τφ όντι φιλοσοφία μέγιστον κτήμα καί τιμιώτατον θεφ, φ τε προσάγει καί συνίστησιν ήμά μόνη, καί όσιοι ώ άληθώ ούτοί είσιν οί φιλοσοφίμ τόν νουν προσεσχηκότε . τί ποτέ δέ έστι φιλοσοφία καί ού χάριν κατεπέμφθη εί τού άνθρώπου , τού πολλού λέληθεν; ού γάρ άν Πλατωνικοί ήσαν ούδέ Στωϊκοί ούδέ Περιπατητικοί ούδέ Θεωρητικοί ούδέ Πυθαγορικοί, μιά ούση ταύτη έπιστήμη .

ού δέ χάριν πολύκρανο έγενήθη, θέλω είπείν. συνέβη τοί πρώτοι άψαμένοι αύτή καί διά τούτο ένδόξοι γενομένοι άκολουθήσαι τού έπειτα μηδέν έξετάσαντα άληθεια πέρι, καταπλαγέντα δέ μόνον τήν καρτερίαν αύτών καί τήν έγκράτειαν καί τό ξένον τών λόγων ταύτα άληθή νομίσαι ά παρά τού διδασκάλου έκαστο έμαθεν, είτα καί αύτού , τοί έπειτα παραδόντα τοιαύτα άττα καί άλλα τούτοι προσεοικότα, τούτο κληθήναι τούνομα, όπερ έκαλείτο ό πατήρ τού λόγου.

έγώ τε κατ' άρχά ούτω ποθών καί αύτό συμβαλείν τούτων ένί, έπέδωκα έμαυτόν Στωϊκφ τινι· καί διατρίψα ικανόν μετ' αύτού χρόνον, έπεί ούδέν πλέον έγίνετό μοι περί θεού (ούδέ γάρ αύτό ήπίστατο, ούδέ άναγκαίαν έλεγε ταύτην είναι τήν μάθησιν), τούτου μέν άπηλλάγην, έπ' άλλον δέ

ήκα, Περιπατητικόν καλούμενον, δριμύν, ώ   φετο. καί μου
άνασχόμενο   ούτο   τά   πρώτα   ή μέρα   ήξίου με έπειτα μισθόν
όρίσαι, ώ   μή άνωφελή   ή συνουσία γίνοιτο ήμiν.
καί αύτόν εγώ διά ταύτην τήν αιτίαν κατέλιπον, μηδέ φιλόσο-
φον οίηθεί   όλω .
 τή   δέ ψυχή   έτι μου σπαργώση   άκούσαι
τό ίδιον καί τό έξαίρετον τή   φιλοσοφία , προσήλθον εύδοκι-
μούντι μάλιστα Πυθαγορείω, άνδρί πολύ έπί τή σοφίμ φρο-
νούντι. κάπειτα ώ   διελέχθην αύτφ, βουλόμενο   άκροατή   αύτού
καί συνουσιαστή   γενέσθαι· Τί δαί; ώμίλησα , έφη, μουσική
καί άστρονομίμ καί γεωμετρίμ; ή δοκεί   κατόψεσθαί τι τών εί
εύδαιμονίαν συντελούντων, εί μή ταύτα πρώτον διδαχθείη , ά
τήν ψυχήν άπό τών αισθητών περισπάσει καί τοί   νοητοί   αύτήν
παρασκευάσει χρησίμην, ώστε αύτό κατιδείν τό καλόν καί αύτό
ό έστιν άγαθόν;
 πολλά τε έπαινέσα   ταύτα τά μαθήματα καί
αναγκαία είπών άπέπεμπέ με, έπεί αύτφ ώμολόγησα μή είδέναι.
έδυσφόρουν ούν, ώ   τό είκό , άποτυχών τή   έλπίδο , καί μάλλον
ή έπίστασθαί τι αύτόν φόμην· πάλιν τε τόν χρόνον σκοπών,
όν έμέλλον έκτρίβειν περί έκείνα τά μαθήματα, ούκ ήνειχόμην
εί   μακράν άποτιθέμενο .
 έν άμηχανίμ δέ μου όντο   έδοξέ
μοι καί τοί   Πλατωνικοί   έντυχείν· πολύ γάρ καί τούτων ήν
κλέο , καί δή νεωστί έπιδημήσαντι τή ήμετέρμ πόλει συνετφ
άνδρί καί προύχοντι έν τοί   Πλατωνικοί   συνδιέτριβον
ώ   τά μάλιστα, καί προέκοπτον καί πλείστον όσον έκάστη   ή μέρα
έπεδίδουν. καί με ήρει σφόδρα ή τών άσωμάτων νόησι , καί ή
θεωρία τών ιδεών άνεπτέρου μοι τήν φρόνησιν, ολίγου τε εντό
χρόνου φμην σοφό   γεγονέναι, καί ύπό βλακεία   ήλπιζον αύτίκα
κατόψεσθαί τόν θεόν· τούτο γάρ τέλο   τή   Πλάτωνο   φιλο-
σοφία .

Καί μου ούτω   διακειμένου έπεί έδοξέ ποτέ πολλή
ήρεμία   έμφορηθήναι καί τόν τών άνθρώπων άλεείναι πάτον,
έπορευόμην εί   τιχωρίον ού μακράν θαλάσση , πλησίον δέ
μου γενομένου έκείνου τού τόπου, ένθα έμελλον άφικόμενο   προ
έμαυτφ έσεσθαι, παλαιό   τι   πρεσβύτη , ίδέσθαι ούκ εύκαταφρό-

νητο , πράον καί σεμνόν ήθο έμφαίνων, ολίγον άποδέων μου παρείπετο. ώ δέ έπεστράφην εί αύτόν, ύποστά ένητένισα δριμύτερον αύτφ.

Καιό - Γνωρίζει με; έφη.

Ήρνησάμην εγώ.

Τί ούν, μοι έφη, ούτω με κατανοεί ;

Θαυμάζω, έφην, ότι έτυχε έν τφ αύτφ μοιγενέσθαι· ού γάρ προσεδόκησα όψεσθαί τινα άνδρών ενθάδε.

Ό δέ· Οικείων τινών, φησί μοι, πεφρόντικα. ούτοι δέ μοί εiσιν άπόδημοι· έρχομαι ούν καί αύτό σκοπήσων τά περί *αυτού* , εί άρα φανήσονταί ποθεν. σύ δέ τί ενθάδε; έμοί εκείνο .

Χαίρω, έφην, ταί τοιαύται διατριβαί · άνεμπόδιστο γάρ μοι ό διάλογο προ έμαυτόν γίνεται, [μή εναντία δρώσαι ώσανεί,] φιλολογίμ τε άνυτικώτατά έστι τά τοιάδε χωρία.

Φιλόλογο ούν τι εί σύ, έφη, φίλεργο δέ ούδαμώ ούδέ φιλαλήθη , ούδέ πειρμ πρακτικό είναι μάλλον ή σοφιστή ; Τί δ' άν, έφην εγώ, τούτου μείζον άγαθόν άν τι έργάσαιτο, τού δείξαι μέν τόν λόγον ήγεμονεύοντα πάντων, συλλαβόντα δέ καί *επ'* αύτφ όχούμενον καθοράν τήν τών άλλων πλάνην καί τά έκείνων έπιτηδεύματα, ώ ούδέν ύγιέ δρώσιν ούδέ θεφ φίλον; άνευ δέ φιλοσοφία καί ορθού λόγου ούκ άν τω παρείη φρόνησι . διό χρή πάντα άνθρωπον φιλοσοφείν καί τούτο μέγιστον καί τιμιώτατον έργον ήγεϊσθαι, τά δέ λοιπά δεύτερα καί τρίτα, καί φιλοσοφία μέν άπηρτημένα μέτρια καί άποδοχή άξια, στερηθέντα δέ ταύτη καί μή παρεπομένη τοί μεταχειριζομένοι αύτά φορτικά καί βάναυσα.

Ή ούν φιλοσοφία εύδαιμονίαν ποιεί; έφη ύποτυχών έκείνο .

Καί μάλιστα, έφην έγώ, καί μόνη.

Τί γάρ έστι φιλοσοφία, φησί, καί τί ή εύδαιμονία αύτή , εί μή τι κωλύει φράζειν, φράσον.

Φιλοσοφία μέν, ήν δ' έγώ, επιστήμη έστί τού όντο καί τού άληθου έπίγνωσι , εύδαιμονία δέ ταύτη τή επιστήμη καί τή σοφία γέρα .

Θεόν δέ σύ τί καλεί ; έφη.

Του άγιου Ιουστίνου *φιλοσόφου* και μάρτυρο πρό Έλληνα

Τό κατά τά αύτά και ώσαύτω άεί έχον καί τού είναι πάσι τοί άλλοι αίτιον, τούτο δή έστιν ό θεό , ούτω έγώ άπεκρινάμην αύτφ· καί έτέρπετο έκεΐνο άκούων μου, ούτω τέ με ήρετο πάλιν.

Επιστήμη ούκ έστι κοινόν όνομα διαφόρων πραγμάτων; έν τε γάρ ταΐ τέχναι άπάσαι ό έπιστάμενο τούτων τινά επιστήμων καλείται, έν τε στρατηγική καί κυβερνητική καί ιατρική ομοίω , έν τε τοί θείοι καί άνθρωπείοι ούχ ούτω έχει, έπιστήμη τί έστιν ή παρέχουσα αύτών τών άνθρωπίνων καί τών θείων γνώσιν, έπειτα τή τούτων θειότητο καί δικαιοσύνη έπίγνωσιν;

Καί μάλα, έφην.

Τί ούν; ομοίω έστιν άνθρωπον ειδέναι καί θεόν, ώ μουσικήν καί άριθμητικήν καί άστρονομίαν ή τι τοιούτον;

Ούδαμώ , έφην.

Ούκ όρθώ άρα άπεκρίθη έμοί, έφη εκείνο - αί μέν γάρ έκ μαθήσεω προσγίνονταιήμίν ή διατριβή τίνο , αί δέ έκ τού ίδέσθαι παρέχουσι τήν έπιστήμην. εϊγέ σοιλέγοιτι ότι έστίν έν Ίνδίμ ζώον φυήν ούχ όμοιον τοί άλλοι πάσιν, *άλλά* τοίον ή τοίον, πολυειδέ καί ποικίλον, ούκ άν πρότερον είδείη ή ϊδοι αύτό, *άλλ* ούδέ λόγον άν έχοι είπείν αύτού τινα εί μή άκούσαι τού έωρακότο .

Ού γάρ, φημί.

Πώ ούν άν, έφη, περί θεού όρθώ φρονοίεν οί φιλόσοφοι ή λέγοιέν τι άληθέ , έπιστήμην αύτού μή έχοντε , μηδέ ίδόντε ποτέ ή άκούσαντε ;

ΑΛΛ' ούκ έστιν όφθαλμοΐ , ήν δ' έγώ, αύτοί , πάτερ, ορατόν τό θειον ώ τά *άλλα ζώα, άλλά* μονά) νφ καταληπτόν, ώ φησι Πλάτων, καί έγώ πείθομαι αύτφ.

Έστιν ούν, φησί, τφ νφ ήμών τοιαύτη τι καί τοσαύτη δύναμι , ή μή τό ον δι' αίσθήσεω έλαβεν; ή τόν θεόν άνθρώπου νού όψεταί ποτέ μή άγίω πνεύματι κεκοσμημένο ;

Φησί γάρ Πλάτων, ήν δ' έγώ, αύτό τοιούτον είναι τό τού νού όμμα καί πρό τούτο ήμίν δεδόσθαι, ώ δύνασθαι καθοράν αύτό εκείνο τό ον είλικρινεί αύτφ έκείνψ, ό τών νοητών άπάντων έστίν αίτιον, ού χρώμα έχον, ού σχήμα, ού μέγεθο , ούδέ ούδέν

ών όφθαΛμό βλέπει· άΛΛά τι ον τούτ' *αυτό*, φησί, ον επέκεινα πάση ούσία , ούτε -ητόν ούτε άγορευτόν, άΛΛά μόνον καΛόν καί άγαθόν, έξαίφνη ταί εύ πεφυκυίαι ψυχαί έγγινόμενον διά τό συγγενέ καί έρωτα τού ιδέσθαι.

Τί ούν ήμίν, έλεγε, συγγένεια πρό τόν θεόν έστιν; ή καί ή ψυχή θεία καί *αθάνατό* έστι καί αύτού *εκεί-νου* τού βασιλικού νού μέρο ; ώ δέ έκείνο όρμ τόν θεόν, ού-τω καί ήμίν έφικτόν τφ ήμετέρψ νφ συΛΛαβείν τό θειον καί τούντεύθεν ήδη εύδαιμονείν;

Πάνυ μέν ούν, έφην.

Πάσαι δέ αύτό διά πάντων αίψυχαί χωρούσι τών ζώων, ήρώτα, ή άΛΛη μέν άνθρώπου, άΛΛη δέ ίππου καί όνου;

Ούκ, άΛΛ' αί αύταί έν πάσίν εισιν, άπεκρινάμην.

Όψονται άρα, φησί, καί ίπποι καί όνοι ή ειδόν ποτέ τόν θεόν;

Ού, έφην· ούδέ γάρ οί ποΛΛοί τών άνθρώπων, εί μή τι έν δίκη βιώσαιτο, καθηράμενο δικαιοσύνη καί τή άΛΛη άρετή πάση.

Ούκ άρα, έφη, διά τό συγγενέ όρμ τόν θεόν, ούδ' ότι νού έστιν, άΛΛ' ότι σώφρων καί δίκαιο ;

Ναί, έφην, καί διά τό έχειν φ νοεί τόν θεόν.

Τί ούν; άδικούσί τινα αίγε ή πρόβατα;

Ούδέν ούδένα, ήν δ' έγώ.

Όψονται άρα, φησί, κατά τόν σόν Λόγον καί ταύτα τά ζώα;

Ού· τό γάρ σώμα αύτοί , τοιούτον ον, έμπόδιόν έστιν.

Εί Λάβοιεν φωνήν τά ζώα ταύτα, ύποτυχών έκείνο , εύ ϊσθι ότι ποΛύ άν εύΛογώτερον έκείνα τφ ήμετέρψ σώματι Λοι-δοροίντο· νύν δ' έάσωμεν ούτω, καί σοι ώ Λέγει συγκεχω-ρήσθω. έκεϊνο δέ μοι είπέ· έω έν τφ σώματί έστιν ή ψυχή βΛέπει, ή άπαΛΛαγείσα τούτου;

Καί έω μέν έστιν έν άνθρώπου εϊδει, δυνατόν αύτή, φημί, έγγενέσθαι διά τού νού, μάΛιστα δέ άπολυθείσα τού σώματο καί αύτή καθ' έαυτήν γενομένη τυγχάνει ού ήρα πάντα τόν χρόνον.

Ή καί μέμνηται τούτου πάλιν έν άνθρώπφ γενομένη;

Ού μοιδοκεί, έφην.

Τί ούν όφελο ταί ιδούσαι , ή τί πλέον τού μή ιδόντο ό ιδών έχει, εί μηδέ αύτό τούτο ότι είδε μέμνηται;

Ούκ έχω είπείν, ήν δ' εγώ.

Αί δέ άνάξιαι ταύτη τή θέα κριθείσαι τί πάσχουσιν; έφη.

Εί τινα θηρίων ένδεσμεύονται σώματα, καί αύτη έστι κόλασι αύτών.

Οϊδασιν ούν ότι διά ταύτην τήν αιτίαν έν τοιούτοι είσί σώμασι καί ότι έξήμαρτόν τι;

Ού νομίζω.

Ούδέ ταύται άρα όφελο τι τή κολάσεω , ώ έοικεν· άλλ' ούδέ κολάζεσθαι αύτά λέγοιμι, εί μή άντιλαμβάνονται τή κολάσεω .

Ού γάρ.

Ούτε ούν όρώσι τόν θεόν αί ψυχαί, ούτε μεταμείβουσιν εί έτερα σώματα· ήδεσαν γάρ άν ότι κολάζονται ούτω , καί έφοβούντο άν καί τό τυχόν έξαμαρτείν ύστερον, νοείν δέ αύτά δύνασθαι ότι έστι θεό καί δικαιοσύνη καί εύσέβεια καλόν, κάγώ συντίθεμαι, έφη.

Όρθώ λέγει , ειπον.

Ούδέν ούν ϊσασι περί τούτων έκείνοι οί φιλόσοφοι- ούδέ γάρ ό τί ποτέ έστι ψυχή έχουσιν είπείν.

Ούκ έοικεν.

Ούδέ μήν άθάνατον χρή λέγειν αύτήν· ότι εί άθάνατό έστι, καί άγέννητο δηλαδή.

Αγέννητο δέ καί άθάνατό έστι κατά τινα λεγομένου Πλατωνικού .

Ή καί τόν κόσμον σύ άγέννητον λέγει ;

Είσίν οίλέγοντε , ού μέντοιγε αύτοί συγκατατίθεμαι έγώ.

Όρθώ ποιών. τινα γάρ λόγον έχει σώμα ουτω στερεόν καί άντιτυπίαν έχον καί σύνθετον καί άλλοιούμενον καί φθίνον καί γινόμενον έκάστη ήμέρα μή άπ' άρχή τίνο ήγείσθαι γεγονέναι; εί δέ ό κόσμο γεννητό , άνάγκη καί τά ψυχά γεγονέναι καί ούκ είναι ποι τάχα- διά γάρ τού άνθρώπου έγένοντο καί τά άλλα ζώα, εί όλω κατ' ιδίαν καί μή μετά τών ιδίων σωμάτων φήσει αύτά γεγονέναι.

Ούτω δοκεί όρθώ έχειν.

Ούκ άρα άθάνατοι.

Ού, επειδή καί ό κόσμο γεννητό ήμίν εφάνη.

Αλλά μήν ούδέ άποθνήσκειν φημί πάσα τά ψυχά έγώ· έρμαιον γάρ ήν ώ άληθώ τοί κακοί . άλλά τί; τά μέν τών εύσεβών έν κρειττονί ποι χώρω μένειν, τά δέ άδικου καί πονηρά έν χείρονι, τόν τή κρίσεω έκδεχομένα χρόνον τότε, ούτω αί μέν, άξιαι τού θεού φανεισαι, ούκ άποθνήσκουσιν έτι· αί δέ κολάζονται, έστ' άν αύτά καί είναι καί κολάζεσθαι ό θεό θέλη.

Άρα τοιούτόν έστιν ό λέγει , οίον καί Πλάτων έν Τιμαίψ αίνίσσεται περί τού κόσμου, λέγων ότι αύτό μέν καί φθαρτό έστιν ή γέγονεν, ού λυθήσεται δέ ούδέ τεύξεται θανάτου μοίρα διά τήν βούλησιν τού θεού; τούτ' αύτό σοι δοκεί καί περί ψυχή καί άπλώ πάντων πέριλέγεσθαι; όσα γάρ έστι μετά τόν θεόν ή έσται ποτέ, ταύτα φύσιν φθαρτήν έχειν, καί οίά τε έξαφανισθήναι καί μή είναι έτι· μόνο γάρ άγέννητο καί άφθαρτο ό θεό καί διά τούτο θεό έστι, τά δέ λοιπά πάντα μετά τούτον γεννητά καί φθαρτά,

τούτου χάριν καί

άποθνήσκουσιν αί ψυχαί καί κολάζονται· έπεί εί άγέννητοι ήσαν, ούτ' άν έξημάρτανον ούτε άφροσύνη άνάπλεψ ήσαν, ούδέ δειλαί καί θρασειαι πάλιν, άλλ' ούδέ έκούσαί ποτέ εί σύα έχώρουν καί όφει καί κύνα , ούδέ μήν άναγκάζεσθαι αύτά θέμι , είπερ είσιν άγέννητοι. τό γάρ άγέννητον τφ άγεννήτψ όμοιόν έστι καί ίσον καί ταύτόν, καί ούτε δυνάμει ούτε τιμή προκριθείη άν θατέρου τό έτερον,

όθεν ούδέ πολλά έστι

τά άγέννητα· εί γάρ διαφορά τι ήν έν αύτοί , ούκ άν εύροι άναζητών τό αίτιον τή διαφορά , άλλ', έπ' άπειρον άεί τήν διάνοιαν πέμπων, έπί ενό ποτέ στήση άγεννήτου καμών καί τούτο φήσει άπάντων αίτιον, ή ταύτα έλαθε, φημί έγώ, Πλάτωνα καί Πυθαγόραν, σοφού άνδρα , οΐ ώσπερ τείχο ήμίν καί έρεισμα φιλοσοφία έξεγένοντο;

Ούδέν έμοί, έφη, μέλειΠλάτωνο ούδέ Πυθαγόρου ούδέ άπλώ ούδενό όλω τοιαυτα δοξάζοντο . τό γάρ άλη-

θέ   ούτω   έχει· μάθοι   δ' άν εντεύθεν, ή ψυχή ήτοι ζωή έστιν ή ζωήν έχει, εί μέν ούν ζωή έστιν, άΛΛο τι άν ποιήσειε ζήν, ούχ έαυτήν, ώ   καικίνησι   άΛΛο τικινήσειε μάΛΛον ή έαυτήν. ότι δέ ζή ψυχή, ούδει   άντείποι. εί δέ ζή, ού ζωή ούσα ζή, άΛΛά μεταλαμβάνουσα τή   ζωή · έτερον δέ τι τό μετέχον τίνο   έκείνου ού μετέχει, ζωή   δέ ψυχή μετέχει, έπεί ζήν αύτήν ό θεό   βούΛεται.

ούτω   άρα καί ού μεθέξει ποτέ, όταν αύτήν μή θέΛοι ζήν. ού γάρ ίδιον αύτή   έστι τό ζήν ώ   τού θεού· άλλά ώσπερ άνθρωπο   ού διά παντό   έστιν ούδέ σύνεστιν άεί τή ψυχή τό σώμα, άλλ', όταν δέη Λυθήναι τήν άρμονίαν ταύτην, καταλείπει ή ψυχή τό σώμα καί ό άνθρωπο ούκ έστιν, ούτω   καί, όταν δέη τήν ψυχήν μηκέτι είναι, άπέστη άπ' αύτή   τό ζωτικόν πνεύμα καί ούκ έστιν ή ψυχή έτι, άΛΛά καί αύτή όθεν έΛήφθη έκείσε χωρεί πάΛιν.

Τίνι ούν, φημί, έτι τι   χρήσαιτο διδασκάλῳ ή πόθεν ώφεΛηθείη τι , εί μηδέ έν τούτοι   τό άΛηθέ   έστιν;

Ἐγένοντό τινε   προ ποΛΛού χρόνου πάντων τούτων τών νομιζομένων φιλοσόφων παλαιότεροι, μακάριοι καί δίκαιοι καί θεοφιλεί , θείῳ πνεύματιΛαΛήσαντε   καί τά μέλλοντα θεσπίσαντε , ά δή νύν γίνεται· προφήτα   δέ αύτού   καλούσιν. ούτοι μόνοι τό άΛηθέ   καί είδον καί έξεῖπον άνθρώποι , μήτ' εύλαβηθέντε   μήτε δυσωπηθέντε   τινά, μή ήττημένοι δόξη , άλλά μόνα ταύτα είπόντε   ά ήκουσαν καί ά είδον άγια) πληρωθέντε πνεύματι.

συγγράμματα δέ αύτών έτι καί νύν διαμένει, καί έστιν έντυχόντα τούτοι   πλείστον ώφεληθήναι καί περί άρχών καί περί τέλου   καί ών χρή είδέναι τόν φιλόσοφον, πιστεύσαντα έκείνοι . ού γάρ μετά άποδείξεω   πεποίηνται τότε τού   Λόγου , άτε άνωτέρω πάση   άποδείξεω   όντε   άξιόπιστοι μάρτυρε   τή άληθεία - τά δέ άποβάντα καί άποβαίνοντα έξαναγκάζει συντίθεσθαι τοί   ΛεΛαΛημένοι   δι' αύτών.

καίτοιγε καί διά τά δυνάμει , α   έπετέλουν, πιστεύεσθαι δίκαιοι ήσαν, έπειδή καί τόν ποιητήν τών όλων θεόν καί πατέρα έδόξαζον καί τόν παρ' αύτού Χριστόν υιόν αύτού κατήγγεΛΛον· οπερ οί άπό τού

πλάνου καί άκαθάρτου πνεύματο   έμπιπλάμενοι ψευδοπροφήται ούτε έποίησαν ούτε ποιούσιν, άλλά δυνάμει   τινά   ένεργείν ει κατάπληξιν τών άνθρώπων τολμώσι καί τά τή   πλάνη   πνεύματα καί δαιμόνια δοξολογούσιν. εύχου δέ σοι προ πάντων φωτό   άνοιχθήναι πύλα · ού γάρ συνοπτά ούδέ συννοητά πάσιν έστιν, εί μή τω θεό   δφ συνιέναι καί ό Χριστό   αύτού.

Ταύτα καί έτι *άλλα πολλά* είπών έκείνο , ά νύν καιρό   ούκ έστι λέγειν, φχετο, κελεύσα   διώκειν αύτά· καί ούκέτι αύτόν ε'ίδον. έμού δέ παραχρήμα πύρ έν τή ψυχή άνήφθη, καί έρω   έχει με τών προφητών καί τών άνδρών εκείνων, οϊ είσι Χριστού φίλοι· διαλογιζόμενό   τε προ   έμαυτόν τού   λόγου αύτού ταύτην μόνην εύρισκον φιλοσοφίαν άσφαλή τε καί σύμφορον.

ούτω   δή καί διά ταύτα φιλόσοφο   έγώ. βουλοίμην δ' άν καί πάντα   ίσον έμοί θυμόν ποιησαμένου   μή άφίστασθαι τών τού σωτήρο   λόγων· δέο   γάρ τι έχουσιν έν έαυτοί , καί ικανοί δυσωπήσαι τού   έκτρεπομένου   τή   ορθή   οδού, άνάπαυσί   τε ήδίστη γίνεται τοί   έκμελετώσιν αύτού . εί ούν τι καί σοί περί σεαυτού μέλει καί άντιποιή σωτηρία   καί έπί τφ θεφ πέποιθα , άπερ ούκ άλλοτρίψ τού πράγματο , πάρεστιν έπιγνόντι σοί τόν Χριστόν τού θεού καί τελείφ γενομένψ εύδαιμονείν.

Ταύτά μου, φίλτατε, είπόντο   οί μετά τού Τρύφωνο άνεγέλασαν, αύτό   δέ ύπομειδιάσα · Τά μέν *άλλα* σου, φησίν, άποδέχομαι καί άγαμαι τή   περί τό θειον ορμή , άμεινον δέ ήν φιλοσοφείν έτι σε τήν Πλάτωνο   ή *άλλου* του φιλοσοφίαν, άσκούντα καρτερίαν καί έγκράτειαν καί σωφροσύνην, ή λόγοι έξαπατηθήναιψευδέσι καί άνθρώποι   άκολουθήσαι ούδενό άξίοι . μένοντιγάρ σοι έν έκείνψ τφ τή   φιλοσοφία   τρόπψ καί ζώντι άμέμπτω   *ελπί*   ύπελείπετο άμείνονο   μοίρα · καταλιπόντι δέ τόν θεόν καί ει   άνθρωπον έλπίσαντι ποία έτι περιλείπεται σωτηρία;

εί ούν καί έμού θέλει   άκούσαι, *φίλον* γάρ σε ήδη νενόμικα, πρώτον μέν περιτεμού, είτα φύλαξον, ώ   νενόμισται, τό σάββατον καί τά   έορτά   καί τά   νουμηνία   τού θεού, καί άπλώ   τά έν τφ νόμψ γεγραμμένα πάντα ποίει, καί τότε σοι

ίσω έλεο έσται παρά θεού. Χριστό δέ, εικαίγεγένηται καί έστι που, άγνωστό έστι καί ούδέ αύτό πω έαυτόν έπίσταται ούδέ έχει δύναμιν τινα, μέχρι άν έΛθών ἩΛία χρίση αύτόν και φανερόν πάσι ποίηση· ύμει δέ, ματαίαν άκοήν παραδεξάμενοι, Χριστόν έαυτοί τινα άναπΛάσσετε και αύτού χάριν τά νύν άσκόπω άπόλΛυσθε.

Συγγνώμη σοι, έφην, ώ άνθρωπε, καί άφεθείη σοι· ού γάρ οίδα ό Λέγει , άΛΛά πειθόμενο τοι διδασκάΛοι , οι ού συνίασι τά γραφά , καί άπομαντευόμενο Λέγει ό τι άν σοι έπί θυμόν έΛθοι. εί δέ βούλοιο τούτου πέρι δέξασθαι Λόγον, ώ ού πεπΛανήμεθα ούδέ παυσόμεθα όμοΛογούντε τούτον, κάν τά έξ άνθρώπων ήμίν έπιφέρωνται ονείδη, κάν ό δεινότατο άπειπείν άναγκάζη τύραννο · παρεστώτι γάρ δείξω ότι ού κενοί έπιστεύσαμεν μύθοι ούδέ άναποδείκτοι Λόγοι , άΛΛά μεστοί πνεύματο θείου καί δυνάμει βρύουσι καί τεθηΛόσι χάριτι.

ἈνεγέΛασαν ούν πάλιν οί μετ' αύτού καί άκοσμον άνεφθέγγοντο. έγώ δέ άναστά οιό τ' ήμην άπέρχεσθαι· ό δέ μου τού ίματίου Λαβόμενο ού πριν άνήσειν έφη, πρίν ό ύπεσχόμην έκτεΛέσαι. Μή ούν, έφην, θορυβείτωσαν οί έταιροί σου μηδέ άσχημονείτωσαν ούτω , *άλλ'*, εί μέν βούλονται, μετά ήσυχία άκροάσθωσαν, εί δέ καί άσχολία τι αύτοί ύπέρτερο έμποδών έστιν, άπίτωσαν· ήμεί δέ, ύποχωρήσαντέ ποι καί άναπαυσάμενοι, περαίνωμεν τόν Λόγον.

έδοξε καί τφ Τρύφωνι ούτω ήμά ποιήσαι, καί δή έκνεύσαντε εί τό μέσον τού ξυστού στάδιον ήειμεν· τών δέ σύν αύτφ δύο, χλευάσαντε καί τήν σπουδήν ήμών έπισκώψαντε , άπηλλάγησαν. ήμεί δέ ώ έγενόμεθα έν έκείνω τφ τόπψ, ένθα έκατέρωθεν Λίθινοι είσι θώκοι, έν τφ έτέρψ καθεσθέντε οί μετά τού Τρύφωνο , έμβαΛόντο τίνο αύτών Λόγον περί τού κατά τήν Ἰουδαίαν γενομένου πολέμου, διελάλουν.

Ὠ δέ άνεπαύσαντο, έγώ ούτω αύτοί πάλιν ήρξάμην· Μή *άλλο* τί έστιν ό έπιμέμφεσθε ήμά , άνδρε φίλοι, ή τούτο ότι ού κατά τόν νόμον βιούμεν, ούδέ ομοίω τοί προγόνοι ύμών περιτεμνόμεθα τήν σάρκα, ούδέ ώ ύμεί σαββατίζομεν; ή καί ό βίο ήμών καί τό ήθο διαβέβληται παρ' ύμίν;

τούτο δ' έστιν ο λέγω, μή καί ύμεί   πεπιστεύκατε περί ήμών, ότι δή έσθίομεν άνθρώπου   καί μετά τήν ειλαπίνην άποσβεννύντε   τού   λύχνου   άθέσμοι   μίξεσιν έγκυλιόμεθα, ή αύτό τούτο καταγινώσκετε ήμών μόνον, ότι τοιούτοι   προσέχομεν λόγοι   καί ούκ άληθει, ώ   οϊεσθε, πιστεύομεν δόξη;

Τούτ' έστιν ό θαυμάζομεν, έφη ό Τρύφων, περί δέ ών οί πολλοί λέγουσιν, ού πιστεύσαι άξιον· πόρρω γάρ κεχώρηκε τή   άνθρωπίνη   φύσεω   . ύμών δέ καί τά έν τφ λεγομένψ εύαγγελίψ παραγγέλματα θαυμαστά ούτω   καί μεγάλα έπίσταμαι είναι, ώ   ύπολαμβάνειν μηδένα δύνασθαι φυλάξαι αύτά· έμοίγάρ έμέλησεν έντυχειν αύτοι   .

έκείνο δέ άπο-
ρούμεν μάλιστα, εί ύμεί   , εύσεβείν λέγοντε   καί τών άλλων οίόμενοι διαφέρειν, κατ' ούδέν αύτών άπολείπεσθε, ούδέ διαλλάσσετε άπό τών έθνών τόν ύμέτερον βίον, έν τφ μήτε τά έορτά   μήτε τά σάββατα τηρείν μήτε τήν περιτομήν έχειν, καί έτι, έπ' άνθρωπον σταυρωθέντα τά   έλπίδα   ποιούμενοι, όμω έλπίζετε τεύξεσθαι άγαθού τίνο   παρά του θεού, μή ποιουντε αύτού τά   έντολά   . ή ούκ άνέγνω   , ότιΈξολοθρευθήσεταιή ψυχή έκείνη έκ τού γένου   αύτή   , ήτι   ού περιτμηθήσεται τή όγδοη ήμέρμ; ομοίω   δέ καί περί τών άλλογενών καί περί τών άργυρωνήτων διέσταλται.

ταύτη   ούν τή   διαθήκη   εύθέω
καταφρονήσαντε   ύμεί   άμελείτε καί τών έπειτα, καί πείθειν ήμά   έπιχειρείτε ώ   είδότε   τόν θεόν, μηδέν πράσσοντε   ών οί φοβούμενοι τόν θεόν, εί ούν έχει   προ   ταύτα άπολογήσασθαι, καί έπιδείξαι φτινι τρόπψ έλπίζετε ότιούν, κάν μή φυλάσσοντε   τόν νόμον, τούτο σου ήδέω   άκούσαιμεν μάλιστα, καί τά άλλα δέ ομοίω   συνεξετάσωμεν.

Ούτε έσται ποτέ άλλο   θεό   , ώ Τρύφων, ούτε ήν άπ' αίώνο   , έγώ ούτω   προ   αύτόν, πλήν τού ποιήσαντο   καί διατάξαντο   τόδε τό πάν. ούδέ άλλον μέν ήμών, άλλον δέ ύμών ήγούμεθα θεόν, άλλ' αύτόν έκείνον τόν έξαγαγόντα τού πατέρα   ύμών έκ γή   Αίγύπτου έν χειρί κραταιμ καί βραχίονι ύψηλφ· ούδ' εί   άλλον τινά ήλπίκαμεν, ού γάρ έστιν, άλλ' εί τούτον εί   ον καί ύμεί   , τόν θεόν τού Αβραάμ καί Ισαάκ καί

Ιακώβ, ήλπίσαμεν δέ ού διά Μωύσέω ούδέ διά τού νόμου· ή γάρ άν τό αύτό ύμίν έποιούμεν.
νυνί δέ άνέγνων γάρ, ώ
Τρύφων, ότι έσοιτο καί τελευταίο νόμο καί διαθήκη κυριωτάτη πασών, ήν νύν δέον φυλάσσειν πάντα άνθρώπου, όσοι τή τού θεού κληρονομιά άντιποιούνται. ό γάρ έν Χωρήβ παλαιό ήδη νόμο καί ύμών μόνων, ό δέ πάντων άπλώ · νόμο δέ κατά νόμου τεθεί τόν προ αύτού έπαυσε, καί διαθήκη μετέπειτα γενομένη τήν προτέραν ομοίω έστησεν. αιώνιό τε ήμίν νόμο καί τελευταίο ό Χριστό έδόθη καί ή διαθήκη πιστή, μεθ' ήν ού νόμο, ού πρόσταγμα, ούκ έντολή.
ή συ
ταύτα ούκ άνέγνω ά φησίν Ήσαια; Ακούσατε μου, άκούσατέ μου, λαό μου, καί οί βασιλεί πρό με ένωτίζεσθε, ότι νόμο παρ' έμού έξελεύσεται καί ή κρίσι μου εί φώ έθνών. έγγίζει ταχύ ή δικαιοσύνη μου, καί έξελεύσεται τό σωτήριόν μου, καί εί τόν βραχίονά μου έθνη έλπιούσι. καί διά Ίερεμίου περί ταύτη αύτή τή καινή διαθήκη ούτω φησίν· Ιδού ήμέραι έρχονται, λέγει κύριο, καί διαθήσομαι τφ οίκω Ισραήλ καί τφ οίκω Ιούδα διαθήκην καινήν, ούχ ήν διεθέμην τοι πατράσιν αύτών, έν ήμερα ή έπελαβόμην τή χειρό αύτών έξαγαγείν αύτού έκ τή Αίγύπτου.
εί ούν ό θεό διαθήκην καινήν έκήρυξε μέλλουσαν διαταχθήσεσθαι καί ταύτην εί φώ έθνών, όρώμεν δέ καί πεπείσμεθα διά τού ονόματο αύτού τού σταυρωθέντο Ιησού Χριστού άπό τών ειδώλων καί τή άλλη άδικία προσελθόντα τφ θεφ καί μέχρι θανάτου ύπομένοντα τήν ομολογίαν καί εύσέβειαν ποιεισθαι, καί έκ τών έργων καί έκ τή παρακολουθούση δυνάμεω συνιέναι πάσι δυνατόν ότι ούτό έστιν ό καινό νόμο καί ή καινή διαθήκη καί ή προσδοκία τών άπό πάντων τών έθνών άναμενόντων τά παρά τού θεού άγαθά.
Ίσραηλιτικόν γάρ τό άληθινόν, πνευματικόν,
καί Ιούδα γένο καί Ιακώβ καί Ισαάκ καί Αβραάμ, τού έν άκροβυστίμ έπί τή πίστει μαρτυρηθέντο ύπό τού θεού καί εύλογηθέντο καί πατρό πολλών έθνών κληθέντο, ήμεί έσμεν, οί

διά τούτου του σταυρωθέντο   Χριστού τώ θεφ προσαχθέντε ,
ώ   καί προκοπτόντων ήμίν τών λόγων άποδειχθήσεται.

Έλεγον δέ έτι καί προσέφερον ότι καί έν άλλοι
λόγοι   Ήσαία   βομ· Ακούσατέ μου τού   λόγου , καί ζήσεται ή
ψυχή ύμών, καί διαθήσομαι ύμίν διαθήκην αιώνιον, τά όσια
Δαυείδ τά πιστά, ιδού μάρτυρα αύτόν έθνεσι δέδωκα. έθνη, ά
ούκ οΐδασί σε, έπικαλέσονταί σε, λαοί, οΐ ούκ έπίστανταί σε,
καταφεύξονται έπί σέ, ένεκεν τού θεού σου τού άγίου Ισραήλ,
ότι έδόξασέ σε.

τούτον αύτόν ύμεί   ήτιμώσατε τόν νόμον καί
τήν καινήν άγίαν αύτού διαθήκην έφαυλίσατε, καί ούδέ νύν
παραδέχεσθε ούδέ μετανοείτε πράξαντε   κακώ , έτι γάρ τά
ώτα ύμών πέφρακται, οί οφθαλμοί ύμών πεπήρωνται, καί πε-
πάχυταιή καρδία. κέκραγεν Ιερεμία , καί ούδ' ούτω   άκούετε·
πάρεστιν ό νομοθέτη , καί ούχ όράτε· πτωχοί εύαγγελίζονται,
τυφλοί βλέπουσι, καί ού συνίετε.

δευτέρα   ήδη χρεία περι-
τομή , καί ύμεί   έπί τή σαρκί μέγα φρονείτε, σαββατίζειν
ύμά   ό καινό   νόμο   διά παντό   έθέλει, καί ύμεί   μίαν
άργούντε   ήμέραν εύσεβείν δοκεΐτε, μή νοούντε   διά τί ύμίν
προσετάγη· καί έάν άζυμον άρτον φάγητε, πεπληρωκέναι τό θέ-
λημα τού θεού φάτε, ούκ έν τούτοι   εύδοκεΐ κύριο   ό θεό
ήμών. εΐ τι   έστιν έν ύμίν έπίορκο   ή κλέπτη , παυσάσθω· εί
τι   μοιχό , μετανοησάτω, καί σεσαββάτικε τά τρυφερά καί άλη-
θινά σάββατα τού θεού· εί τι   καθαρά   ούκ έχει χείρα , λου-
σάσθω, καί καθαρό   έστιν.

Ού γάρ δή γε εί   βαλανείον ύμά   έπεμπεν Ήσαία
άπολουσομένου   έκεί τόν φόνον καί τά   άλλα   άμαρτία , ού
ούδέ τό τή   θαλάσση   ικανόν πάν ύδωρ καθαρίσαι, άλλά, ώ
είκό , πάλαι τούτο έκείνο τό σωτήριον λουτρόν ήν, ό είπε, τό
τοί   μεταγινώσκουσι καί μηκέτι αίμασι τράγων καί προβάτων ή
σποδφ δαμάλεω   ή σεμιδάλεω   προσφοραί   καθαριζομένοι , άλλά
πίστει διά τού αίματο   τού Χριστού καί τού θανάτου αύτού,
ό   διά τούτο άπέθανεν, ώ   αύτό   Ήσαία   έφη, ούτω   λέγων·
Αποκαλύψει κύριο   τόν βραχίονα αύτού τόν άγιον ένώπιον
πάντων τών έθνών, καί όψονται πάντα τά έθνη καί τά άκρα

τὴ   γη   τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοὺ θεοὺ. Απόστητε, ἀπόστητε, ἀπόστητε, ἐξέλθετε ἐκεὶθεν καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἀψησθε, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτὴ , ἀφορίσθητε οἱ φέροντε   τὰ σκεύη κυρίου, ὁτι οὐ μετὰ ταραχὴ   πορεύεσθε· πορεύσεται γάρ προ προσώπου ὑμὼν κύριο , καὶ ὁ ἐπισυνάγων ὑμὰ   κύριο   ὁ θεὸ   Ισραὴλ. ιδοὺ συνήσει ὁ παὶ   μου, καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσεται σφόδρα.

ον τρόπον ἐκστήσονται πολλοὶ ἐπὶ σέ, οὑτω ἀδοξήσει ἀπὸ ἀνθρώπων τὸ εἰδο   καὶ ἡ δόξα σου, οὑτω   θαυμασθήσονται ἐθνη πολλὰ ἐπ' αὐτω, καὶ συνέξουσι βασιλεὶ τὸ στόμα αὐτὼν· ὁτι οι   οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοὺ ὁψονται, καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασι συνήσουσι. Κύριε, τὶ   ἐπίστευσε τὴ ἀκοὴ ἡμὼν; καὶ ὁ βραχὶων κυρίου τίνι ἀπεκαλὺφθη; ἀνηγγεὶλαμεν ἐναντὶον αὐτοὺ ὡ   παιδίον, ὡ   ·ἰζα, ἐν γὴ διψώση.

οὐκ ἐστιν εἰδο   αὐτῳ οὐδέ δόξα· καὶ εἰδομεν αὐτόν, καὶ οὐκ ειχεν εἰδο οὐδέ κάλλο , ἀλλὰ τὸ εἰδο   αὐτοὺ ἀτιμον, ἐκλεὶπον παρὰ τοὺ υιοὺ   τὼν ἀνθρώπων. ἀνθρωπο   ἐν πληγὴ ὼν καὶ εἰδὼ   φέρειν μαλακίαν, ὁτι ἀπέστραπται τὸ πρόσωπον αὐτοὺ, ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. οὑτο   τὰ   ἁμαρτία   ἡμὼν φέρει καὶ περὶ ἡμὼν ὀδυνὰται, καὶἡμεὶ   ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἰναι ἐν πόνιῳ καὶ ἐν πληγὴ καὶ ἐν κακώσει.

οὑτο   δέ ἐτραυματίσθη διὰ τὰ   ἁμαρτία   ἡμὼν καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰ   ἀνομία   ἡμὼν· παιδεία ειρήνη   ἡμὼν ἐπ' αὐτόν, τὼ μώλωπι αὐτοὺ ἡμει   ἰάθημεν. πάντε   ὡ   πρόβατα ἐπλανήθημεν, ἀνθρωπο   τὴ ὁδῳ αὐτοὺ ἐπλανήθη. καὶ κύριο   παρέδωκεν αὐτὸν ταὶ   ἁμαρτίαι   ἡμὼν. καὶ αὐτὸ   διὰ τὸ κεκακὼσθαι οὐκ ἀνοιγει τὸ στόμα αὐτοὺ· ὡ   πρόβατον εἰ   σφαγὴν ἠχθη· καὶ ὡ   ἀμνὸ   ἐναντὶον τοὺ κείροντο ἀφωνο , οὑτω   οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοὺ.

ἐν τὴ ταπεινώσει αὐτοὺ ἡ κρίσι   αὐτοὺ ἠρθη, τὴν δέ γενεὰν αὐτοὺ τὶ διηγήσεται; ὁτι αἱρεται ἀπὸ τὴ   γὴ   ἡ ζωὴ αὐτοὺ, ἀπὸ τὼν ἀνομιὼν τοὺ λαοὺ μου ἡκει εἰ   θάνατον, καὶ δώσω τοὺ   πονηροὺ ἀντὶ τὴ   ταφὴ   αὐτοὺ καὶ τοὺ   πλουσίου   ἀντὶ τοὺ θανάτου αὐτοὺ, ὁτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίησεν καὶ οὐχ εὑρέθη δόλο   ἐν τὼ στόματι

αύτού. και κύριο   βούλεται καθαρίσαι αύτόν τή   πληγή , εάν δώτε περί τή   άμαρτια , ή ψυχή ύμών όψεται σπέρμα μακρόβιον. καί βούλεται κύριο   άφελείν άπό τού πόνου τή   ψυχή   αύτού, δείξαι αύτώ φώ , καί πλάσαι τή συνέσει, δικαιώσαι δίκαιον εύ δουλεύοντα πολλοί . καί τά άμαρτία ήμών αύτό άνοίσει. διά τούτο αύτό κληρονομήσει πολλού , και τών ισχυρών μεριει σκύλα, άνθ' ών παρεδόθη εί θάνατον ή ψυχή αύτού, καί έν τοί άνόμοι έλογίσθη, καί αύτό άμαρτία πολλών άνήνεγκε καί διά τά άνομία αύτών παρεδόθη.

Εύφράνθητι

στείρα ή ού τίκτουσα, ·ήξον καί βόησον ή ούκ ώδίνουσα, ότι πολλά τά τέκνα τή έρήμου μάλλον ή τή έχούση τόν άνδρα. είπε γάρ κύριο · πλάτυνον τόν τόπον τή σκηνή σου καί τών αύλαιών σου, πήξον, μή φείση, μάκρυνον τά σχοινίσματά σου καί τού πασσάλου κατίσχυσον, εί τά δεξιά καί εί τά άριστερά έκπέτασον· καί τό σπέρμα σου έθνη κληρονομήσει, καί πόλει ήρημωμένα κατοικιεί .

μή φοβού ότι κατησχύνθη ,

μηδέ έντραπή ότι ώνειδίσθη , ότι αισχύνην αιώνιον έπιΛήση καί όνειδο τή χηρεία σου ού μνησθήση· ότι κύριο έποίησεν όνομα έαυτφ, καί ό -υσάμενό σε, αύτό θεό Ισραήλ, πάση τή γή κληθήσεται. ώ γυναίκα καταλελειμμένην καί όλιγόψυχον κέκληκέ σε ό κύριο , ώ γυναίκα έκ νεότητο μεμισημένην.

Διά τού Λουτρού ούν τή μετάνοια καί τή γνώσεω τού θεού, ό ύπέρ τή άνομία τών λαών τού θεού γέγονεν, ώ Ήσαία βοά, ήμεί έπιστεύσαμεν, καί γνωρίζομεν ότι τούτ' έκείνο, ό προηγόρευε, τό βάπτισμα, τό μόνον καθαρίσαι τού μετανοήσαντα δυνάμενον, τούτο έστι τό ύδωρ τή ζωή · ού δέ ύμεί ώρύξατε Λάκκου έαυτοί , συντετριμμένοι εισί καί ούδέν ύμίν χρήσιμοι, τίγάρ όφελο εκείνου τού βαπτίσματο , ό τήν σάρκα καί μόνον τό σώμα φαιδρύνει;

βαπτίσθητε τήν

ψυχήν άπό οργή καί άπό πλεονεξία , άπό φθόνου, άπό μίσου · καί ιδού τό σώμα καθαρόν έστι. τούτο γάρ έστι τό σύμβολον τών άζύμων, ίνα μή τά παλαιά τή κακή ζύμη έργα πράττητε. ύμει δέ πάντα σαρκικώ νενοήκατε, καιήγεΐσθε εύσέβειαν, έάν

τοιαύτα ποιούντε   τά   ψυχά   μεμεστωμένοι ήτε δόΛου και πάση κακία   άπΛώ .

διό και μετά τά   έπτά ήμέρα   τών άζυμοφα-
γιών νέαν ζύμην φυράσαι έαυτοί   ό θεό   παρήγγειΛε, τούτ' έστιν *άλλων* έργων πράξιν καί μή τών *παλαιών* καί *φαύλων* τήν μί-μησιν. καί ότι τούτο έστιν ο άξιοι ύμά   ούτο   ό καινό   νομο-θέτη , τού   προΛεΛεγμένου   ύπ' έμού Λόγου   πάΛιν άνιστορήσω μετά καί τών *άλλων* τών παραΛειφθέντων. εΐρηνται δέ ύπό τού Ἡσαίου ούτω ·

Είσακούσετέ μου, καί ζήσεται ή ψυχή
ύμών, καί διαθήσομαι ύμίν διαθήκην αιώνιον, τά όσια τού Δαυείδ τά πιστά, ιδού μαρτύριον αύτόν έθνεσι δέδωκα, άρ-χοντα καί προστάσσοντα έθνεσιν. έθνη, ά ούκ οΐδασί σε, έπι-καΛέσονταί σε, καί Λαοί, οΐ ούκ έπίστανταί σε, έπί σέ *καταφ*εύξονται, ένεκεν τού θεού σου τού άγιου ἸσραήΛ, ότι έδό-ξασέ σε.

ζητήσατε τόν θεόν καί έν τφ εύρίσκειν αύτόν έπι-
καΛέσασθε, ήνίκα άν έγγίζη ύμίν. άποΛιπέτω ό άσεβή   τά οδού   αύτού και άνήρ άνομο   τά   βουΛά   αύτού και έπιστρα-φήτω έπί κύριον, και έΛεηθήσεται, ότι έπί *πολύ* άφήσει τά άμαρτία   ύμών. ού γάρ είσιν αί βουΛαί μου ώσπερ αί βουΛαί ύμών, ούδέ αί οδοί μου ώσπερ αί οδοί ύμών, *άλλά όσον* άπέχει ό ούρανό   άπό τή   γή , τοσούτον άπέχει ή οδό   μου άπό τή οδού ύμών καί τά διανοήματα ύμών άπό τή   διανοία   μου. ώ   γάρ άν καταβή χιών ή ύετό   έκ τού ούρανού καί ούκ άποστραφήσεται, έω   άν μεθύση τήν γήν καί έκτέκη καί βΛασ-τήση καί δφ σπέρμα τφ σπείραντι καί άρτον ει   βρώσιν, ούτω έσται τό ·ήμά μου, ό άν έξέΛθη έκ τού στόματό   μου· ού μή άποστραφή, έω   άν συντεΛεσθή πάντα *όσα* ήθέΛησα, καί εύο-δώσω τά έντάΛματά μου.

έν γάρ εύφροσύνη έξεΛεύσεσθε
καί έν χαρά διδαχθήσεσθε· τά γάρ όρη καί οί βουνοί έξα-Λούνται προσδεχόμενοι ύμά , καί πάντα τά ξύΛα τών άγρών έπικροτήσει τοί   κΛάδοι , καί άντί τή   στοιβή   άναβήσεται κυπά-ρισσο , άντί δέ τή   κονύζη   άναβήσεται μυρσίνη, καί έσται κύριο   ει   όνομα καί ει   σημείον αιώνιον καί ούκ έκΛείψει.

Τών τε Λόγων τούτων καί τοιούτων είρημένων ύπό τών προ-
φητών, έλεγον, ώ Τρύφων, οί μέν είρηνται εί   τήν πρώτην
παρουσίαν τού Χριστού, έν ή καί άτιμο   καί άειδή   καί θνητό
φανήσεσθαι κεκηρυγμένο   έστίν, οί δέ εί   τήν δευτέραν αύτού
παρουσίαν, ότε έν δόξη καί έπάνω τών νεφεΛών παρέσται, καί
όψεται ό Λαό   ύμών καί γνωριεί εί   όν έξεκέντησαν, ώ   Ώσηέ,
ει   τών δώδεκα προφητών, καί ΔανιήΛ προείπον, είρημένοι είσί.

Καί τήν άΛηθινήν ούν τού θεού νηστείαν μάθετε
νηστεύειν, ώ   Ήσαια   φησίν, ίνα τφ *θεφ εύαρεστήτε.*
κέκραγε
δέ Ήσαία   ούτω   · Άναβόησον έν ίσχύ'ί καί μή φείση, ώ   σάλ-
πιγγι ύψωσον τήν φωνήν σου καί άνάγγειΛον τφ γένει μου τά
άμαρτήματα αύτών καί τφ οίκω Ιακώβ τά   άνομία   αύτών. έμέ
ήμέραν έξ ήμέρα   ζητούσι καίγνώναι τά   οδού   μου έπιθυ-
μούσιν, ώ   Λαό   δικαιοσύνην πεποιηκώ   καίκρίσιν θεού ούκ
έγκαταλελοιπώ   .
αίτούσί με νύν κρίσιν δικαίαν καί έγγίζειν
θεφ έπιθυμούσι, Λέγοντε   · Τί ότι ένηστεύσαμεν καί ούκ είδε   ,
έταπεινώσαμεν τά   ψυχά   ήμών καί ούκ έγνω   ; έν γάρ
ταί   ήμέραι   τών νηστειών ύμών εύρίσκετε τά θεΛήματα ύμών,
καί πάντα   τού   ύποχειρίου   ύμών ύπονύσσετε· ιδού εί   κρίσει
καί μάχα   νηστεύετε, καί τύπτετε πυγμαί   ταπεινόν, ίνα τί μοι
νηστεύετε έω   σήμερον, άκουσθήναι έν κραυγή τήν φωνήν ύμών;
ού ταύτην τήν νηστείαν έγώ έξεΛεξάμην, καί ήμέραν ταπεινούν
άνθρωπον τήν ψυχήν αύτού· ούδ' άν κάμψη   ώ   κρίκον τόν
τράχηλόν σου καί σάκκον καί σποδόν ύποστρώση, ούδ' ούτω
καΛέσετε νηστείαν καί ήμέραν δεκτήν τφ κυρίψ. ούχί τοιαύτην
νηστείαν έγώ έξεΛεξάμην, Λέγει κύριο   · άλλά Λύε πάντα σύν-
δεσμον άδικία   , διάΛυε στραγγαΛιά   βιαίων συναλλαγμάτων,
άπόστεΛΛε τεθραυσμένου   έν άφέσεικαί πάσαν συγγραφήν άδικον
διάσπα.
διάθρυπτε πεινώντι τόν άρτον σου καί πτωχού
άστέγου   είσάγαγε εί   τόν οίκόν σου· έάν ϊδη   γυμνόν, περί-
βαΛΛε, καί άπό τών οικείων τού σπέρματό   σου ούχύπερόψει.
τότε -αγήσεται πρώιμον τό φώ   σου, καί τά ίμάτιά σου ταχύ
άνατελει, καί προπορεύσεται έμπροσθέν σου ή δικαιοσύνη σου,

καί ή δόξα τού θεού περιστελεί σε. τότε βοήση, καί ό θεό
είσακούσεταί σου· έτιλαλούντό   σου έρει· Ιδού πά-
ρε ιμι.
εάν δέ άφέλη   άπό σου σύνδεσμον καί χειροτονίαν
καί ρήμα γογγυσμού, καί διδφ   πεινώντι τόν άρτον σου έκ
ψυχή , καί ψυχήν τεταπεινωμένην έμπλήση , τότε άνατελει έν
τώ σκότει τό φώ   σου, καί τό σκότο   σου ώ   μεσημβρία, καί
έσται ό θεό   σου μετά σού διά παντό , και έμπΛησθήση καθά
έπιθυμεί ή ψυχή σου, καί τά όστά σου πιανθήσονται, καί έσται
ώ   κήπο   μεθύων καί πηγή ύδατο   ή γή ή μή έξέλιπεν ύδωρ,
περιτέμεσθε ούν τήν άκροβυστίαν τή   καρδία   ύμών, ώ   οί
Λόγοι τού θεού διά πάντων τούτων τών Λόγων άξιούσι.

Καί διά Μωϋσέω   κέκραγεν ό θεό   αύτό , ούτω
Λέγων· Καί περιτεμείσθε τήν σκΛηροκαρδίαν ύμών καί τόν
τράχηλον ού σκΛηρυνεϊτε έτι· ό γάρ κύριο , ό θεό   ύμών καί
κύριο   τών κυρίων, θεό   μέγα   καί ισχυρό   καί φοβερό , όστι
ού θαυμάζει πρόσωπον ούδέ μή Λάβη δώρον. καί έν τώ Λευι-
τικώ· Ότι παρέβησαν καί ύπερειδόν με καί ότι έπορεύθησαν
έναντίον μου πλάγιοι, καί έγώ έπορεύθην μετ' αύτών πλαγίω ,
καί άπολώ αύτού   έν τή γή τών εχθρών αύτών. τότε έντρα-
πήσεται ή καρδία ή άπερίτμητο   αύτών.

ή γάρ άπό Αβραάμ
κατά σάρκα περιτομή εί   σημείον έδόθη, ινα ήτε άπό
τών άλλων έθνών καί ήμών άφωρισμένοι, καί ινα μόνοι πάθητε
α νύν έν δίκη πάσχετε, καί ινα γένωνται αί χώραι ύμών έρημοι
καί αί πόλει   πυρίκαυστοι, καί τού   καρπού   ένώπιον ύμών
κατεσθίωσιν άλλότριοι, καί μηδεί   έξ ύμών έπιβαίνη εί   τήν
Ιερουσαλήμ.

ού γάρ έξ άλλου τίνο   γνωρίζεσθε παρά τού
άλλου   άνθρώπου , ή άπό τή   έν σαρκί ύμών περιτομή , ούδεί
γάρ ύμών, ώ   νομίζω, τολμήσει είπείν ότι μή καί προγνώστη
τών γίνεσθαι μελλόντων ήν καί έστιν ό θεό   καί τά άξια έκάστψ
προετοιμάζων. καί ύμίν ούν ταύτα καλώ   καί δικαίω   γέγονεν.
άπεκτείνατε γάρ τόν δίκαιον καί προ αύτού τού   προφήτα
αύτού· καί νύν τού   έλπίζοντα   έπ' αύτόν καί τόν πέμψαντα
αύτόν παντοκράτορα καί ποιητήν τών όλων θεόν άθετεϊτε καί,

όσον έφ' ύμίν, άτιμάζετε, καταρώμενοι έν ταί   συναγωγαί
ύμών τού   πιστεύοντα   έπί τόν Χριστόν, ού γάρ έξουσίαν έχετε
αύτόχειρε   γενέσθαιήμών διά τού   νύν έπικρατούντα   · οσάκι
δέ άν έδυνήθητε, καί τούτο έπράξατε.
διό καί έμβομ ύμίν
ό θεό   διά τού Ήσαίου Λέγων· Ίδετε ώ   ό δίκαιο   άπώλετο,
καί ούδεί   κατανοεί, άπό γάρ προσώπου τή   άδικία   ήρται ό
δίκαιο , έσται έν ειρήνη· ή ταφή αύτού ήρται έκ τού
μέσου, ύμεί   προσηγάγετε ώδε, υιοί άνομοι, σπέρμα μοιχών καί
τέκνα πόρνη , έν τίνι ένετρυφάτε καί έπί τίνα ήνοίξατε τό
στόμα καί έπί τίνι έχαλάσατε τήν γλώσσαν;

Ούχ ούτω   γάρ τά *άλλα* έθνη εί   ταύτην τήν άδι-
κίαν τήν εί   ήμά   καί τόν Χριστόν ένέχονται, όσον ύμεί , οΐ
κάκείνοι   τή   κατά τού δικαίου καί ήμών τών άπ' έκείνου κακή
προλήψεω   αίτιοι ύπάρχετε· μετά γάρ τό σταυρώσαι ύμά   έκείνον
τόν μόνον άμωμον καί δίκαιον άνθρωπον, δι' ού τών μωλώ-
πων ϊασι   γίνεται τοί   δι' αύτού έπί τόν πατέρα προσχωρούσιν,
έπειδή έγνώκατε αύτόν άναστάντα έκ νεκρών καί άναβάντα εί
τόν ούρανόν, ώ   αί προφητείαι προεμήνυον γενησόμενον, ού
μόνον ού μετενοήσατε έφ' οί   έπράξατε κακοί , *άλλά άνό* >*α*
εκλεκτού   άπό Ιερουσαλήμ έκλεξάμενοι τότε έξεπέμψατε εί
πάσαν τήν γήν, Λέγοντα   αϊρεσιν άθεον Χριστιανών πεφηνέναι,
καταλέγοντα   τε ταύτα άπερ καθ' ήμών οί άγνοούντε   ήμά
πάντε   Λέγουσιν· ώστε ού μόνον έαυτοί   άδικία   αίτιοι ύπάρ-
χετε, άλλά καί τοί   άΛΛοι   άπασιν άπλώ   άνθρώποι .
καί δι-
καίω   βοά Ήσαία   · Δι' ύμά   τό όνομά μου βλασφημείται έν
τοί   έθνεσι. καί· Ούαί τή ψυχή αύτών, διότι βεβούλευνται βουλήν
πονηράν καθ' *εαυτών*, είπόντε   · Δήσωμεν τόν δίκαιον,
ότι δύσχρηστο   ήμίν έστι. τοίνυν τά γεννήματα τών έργων
αύτών φάγονται. ούαί τφ άνόμψ· πονηρά κατά τά έργα τών
χειρών αύτού συμβήσεται αύτφ. καί πάλιν έν άΛΛοι   · Ούαί οί
έπισπώμενοι τά   άμαρτία   αύτών ώ   σχοινιά) μακρφ καί ώ
ζυγού ίμάντι δαμάλεω   τά   άνομία , οίλέγοντε   - Τό τάχο
αύτού έγγισάτω, καί έλθέτω ή βουλή τού άγιου Ισραήλ, ϊνα
γνώμεν. ούαί οίλέγοντε   τό πονηρόν καλόν <καί τό καλόν

πονηρόν,> οί τιθέντε   τό φώ   σκότο   καί τό σκότο   φώ , οί τι-
θέντε   τό πικρόν γλυκύ καί τό γλυκύ πικρόν.
κατά ούν τού
μόνου άμώμου καί δικαίου φωτό , τοί άνθρώποι πεμφθέντο
παρά τού θεού, τά πικρά καί σκοτεινά καί άδικα καταλεχθήναι
έν πάση τή γή έσπουδάσατε. δύσχρηστο γάρ ύμίν έδοξεν είναι,
βοών παρ' ύμίν· Γέγραπται· Ό οίκό μου οίκο προσευχή έστιν,
ύμεί δέ πεποιήκατε αύτόν σπήλαιον Ληστών, καί τά τραπέζα
τών έν τφ ναφ κολλυβιστών κατέστρεψε.
καί έβόα· Ούαί ύμίν,
γραμματεί καί Φαρισαίοι, ύποκριταί, ότι άποδεκατούτε τό ήδύοσ-
μον καί τό πήγανον, τήν δέ άγάπην τού θεού καί τήν κρίσιν
ού κατανοείτε· τάφοι κεκονιαμένοι, έξωθεν φαινόμενοι ώραίοι,
έσωθεν δέ γέμοντε όστέων νεκρών, καί τοί γραμμα-
τεύσιν· Ούαί ύμίν, γραμματεί , ότι τά κλεί έχετε, καί αύτοί
ούκ εισέρχεσθε καί τού είσερχομένου κωλύετε· οδηγοί τυφλοί.

Επειδή γάρ άνέγνω , ώ Τρύφων, ώ αύτό όμολο-
γήσα έφη , τά ύπ' έκείνου τού σωτήρο ήμών διδαχθέντα, ούκ
άτοπον νομίζω πεποιηκέναι καί βραχέα τών έκείνου Λόγια προ
τοί προφητικοί έπιμνησθεί .
Λούσασθε ούν καί νύν καθαροί
γένεσθε καί άφέλεσθε τά πονηριά άπό τών ψυχών ύμών, ώ
δέ Λούσασθαι ύμίν τούτο τό λουτρόν κελεύει ό θεό καί περι-
τέμνεσθαι τήν άληθινήν περιτομήν, ήμεί γάρ καί ταύτην άν
τήν περιτομήν τήν κατά σάρκα καί τά σάββατα καί τά έορτά
πάσα άπλώ έφυλάσσομεν, εί μή έγνωμεν δι' ήν αιτίαν καί
ύμίν προσετάγη, τούτ' έστι διά τά άνομία ύμών καί τήν σκλη-
ροκαρδίαν.
είγάρ ύπομένομεν πάντα τά έξ άνθρώπων καί
δαιμόνων φαύλων ένεργούμενα ει ήμά φέρειν, ώ καί μέχρι
τών άρρήτων, θανάτου καί τιμωριών, εύχόμενοι έλεηθήναικαί
τού τά τοιαύτα διατιθέντα ήμά , καί μηδέ μικρόν άμείβεσθαι
μηδένα βουλόμενοι, ώ ό καινό νομοθέτη έκέλευσεν ήμίν,
πώ ούχί καί τά μηδέ βλάπτοντα ήμά , περιτομήν δέ
σαρκικήν Λέγω καί σάββατα καί τά έορτά , έφυλάσσομεν, ώ
Τρύφων;

<Καί ό Τρύφων·> Τούτο έστιν ό άπορείν άξιόν έστιν, ότι τοιαύτα ύπομένοντε ούχί καί τά άλλα πάντα, περί ών νυν ζητούμεν, φυλάσσετε.

Ού γάρ πάσιν άναγκαία αύτη ή περιτομή, άλλ' ύμίν μόνοι , ινα, ώ προέφην, ταύτα πάθητε ά νύν έν δίκη πάσχετε, ούδέ γάρ τό βάπτισμα έκείνο τό άνωφελέ τό τών λάκκων προσλαμβάνομεν· ούδέν γάρ προ τό βάπτισμα τούτο τό τή ζωή έστι. διό και κέκραγεν ό θεό , ότι Έγκατελίπετε αύτόν, πηγήν ζώσαν, και ώρύξατε έαυτοί λάκκου συντετριμμένου , οΐ ού δυνήσονται συνέχειν ύδωρ,
και ύμεί μέν, οί τήν σάρκα
περιτετμημένοι, χρήζετε τή ήμετέρα περιτομή , ήμεί δέ, ταύτην έχοντε , ούδέν έκείνη δεόμεθα. είγάρ ήν άναγκαία, ώ δοκεϊτε, ούκ άν άκρόβυστον ό θεό έπλασε τόν Αδάμ, ούδέ έπέβλεψεν έπί τοί δώροι τού έν άκροβυστίμ σαρκό προσενέγκαντο θυσία Άβελ, ούδ' άν εύηρέστησεν έν άκροβυστίμ Ένώχ, καί ούκ εύρίσκετο, διότι μετέθηκεν αύτόν ό θεό .
Αώτ
άπερίτμητο έκ Σοδόμων έσώθη, αύτών έκείνων τών άγγέλων αύτόν καί τού κυρίου προπεμψάντων. Νώε, άρχή γένου άλλου, άμα τοί τέκνοι άπερίτμητο εί τήν κιβωτόν είσήλθεν. άπερίτμητο ήν ό ιερεύ τού ύψίστου Μελχισεδέκ, φ καί δεκάτα προσφορά έδωκεν Αβραάμ, ό πρώτο τήν κατά σάρκα περιτομήν λαβών, καί εύλόγησεν αύτόν· ού κατά τήν τάξιν τόν αιώνιον ιερέα ό θεό καταστήσειν διά τού Δαυείδ μεμήνυκεν. ύμίν ούν μόνοι άναγκαία ήν ή περιτομή αύτη, ινα ό λαό ού λαό ή καί τό έθνο ούκ έθνο , ώ καί Ώσηέ, ει τών δώδεκα προφητών, φησί. καί γάρ μή σαββατίσαντε οί προωνομασμένοι πάντε δίκαιοι τώ θεφ εύηρέστησαν καί μετ' αύτού Αβραάμ καί οί τούτου υιοί άπαντε μέχρι Μωϋσέω , έφ' ού άδικο καί άχάριστο εί τόν θεόν ό λαό ύμών έφάνη έν τή έρήμψ μοσχοποιήσα .
όθεν ό θεό άρμοσάμενο προ τόν
λαόν έκείνον καί θυσία φέρειν ώ προ όνομα αύτού ένετείλατο, ινα μή είδωλολατρήτε· όπερ ούδέ έφυλάξατε, άλλά καί τά τέκνα ύμών έθύετε τοι δαιμονίοι . καί σαββατίζειν ούν ύμίν

προστέταχεν, *ίνα* μνήμην Λαμβάνητε τού θεού- καί γάρ ό Λόγο αύτού τούτο σημαίνειΛέγων· Τού γινώσκειν ότι έγώ είμι ό θεό ό Λυτρωσάμενο ύμά .

Καί γάρ βρωμάτων τινών άπέχεσθαι προσέταξεν ύμίν, ίνα καί έν τφ έσθίειν καί πίνειν προ οφθαλμών έχητε τόν θεόν, εύκατάφοροι όντε καί εύχερεί πρό τό άφίστασθαι τή γνώσεω αύτού, ώ καί Μωϋσή φησίν· Έφαγε καί έπιεν ό Λαό καί άνέστη τού παίζειν. καί πάΛιν· Έφαγεν Ιακώβ καί ένεπΛήσθη, καί έΛιπάνθη, καί άπελάκτισεν ό ήγαπημένο · έΛιπάνθη, έπαχύνθη, έπΛατύνθη, καί έγκατέλιπε θεόν τόν ποιήσαντα αύτόν. τφ γάρ Νώε ότι συγκεχώρητο ύπό τού θεού, δικαίψ όντι, πάν έμψυχον έσθίειν πΛήν κρέα έν αίματι, όπερ έστί νεκριμαίον, διά Μωύσέω άνιστορήθη ύμίν έν τή βίβλψ τή Γενέσεω .

καί βουΛομένου αύτού είπείν Ώ Λάχανα χόρτου, προείπον έγώ· Τό ώ Λάχανα χόρτου τού μή άκούσεσθε ώ εϊρηται ύπό τού θεού, ότι ώ τά Λάχανα εί τροφήν τφ άνθρώπψ έπεποιήκει ό θεό , ούτω καί τά ζώα εί κρεωφαγίαν έδεδώκει; *άλλ* έπεί τινα τών χόρτων ούκ έσθίομεν, ούτω καί διαστολήν έκτοτε τφ Νώε διεστάΛθαι φατέ.

ούχ ώ έξηγεΐσθε πιστευτέον. πρώτον μέν γάρ ότι πάν Λάχανον χόρτο έστί καί βιβρώσκεσθαι δυνάμενο Λέγειν καί κρατύνειν, ούκ έν τούτψ άσχοΛηθήσομαι. *άλλά* εί καί τά Λάχανα τού χόρτου διακρίνομεν, μή πάντα έσθίοντε , ού διά τό είναι αύτά κοινά ή άκάθαρτα ούκ έσθίομεν, *άλλά* ή διά τό πικρά ή θανάσιμα ή άκανθώδη· τών δέ γλυκέων πάντων καί τροφιμωτάτων καί καλλίστων, θαλασσίων τε καί χερσαίων, έφιέμεθα καί μετέχομεν. ούτω καί τών άκαθάρτων καί άδικων καί παρανόμων άπέχεσθαιύμά έκέλευσεν ό θεό διά Μωύσέω , έπειδή καί τό μάννα έσθίοντε έν τή έρήμψ καί τά θαυμάσια πάντα όρώντε ύμίν ύπό τού θεού γινόμενα, μόσχον τόν χρύσεον ποιήσαντε προσεκυνεΐτε. ώστε δικαίω άεί βομ· Υιοί άσύνετοι, ούκ έστι πίστι έν αύτοί .

Καί ότι διά τά άδικία ύμών καί τών πατέρων ύμών εί σημείον, ώ προέφην, καί τό σάββατον έντέταλται ό

θεό φυλάσσειν ύμά καί τά άλλα προστάγματα προσετετάχει, καί σημαίνει ότι διά τά έθνη, ίνα μή βεβηλωθή τό όνομα αύτού παρ' αύτοι , διά τούτο είασέ τινα έξ ύμών όλω ζώντα , αύταί αί φωναί αύτού τήν άπόδειξιν ποιήσασθαι δύνανται ύμίν.
εισί
δέ ειρημέναι διά τού Ιεζεκιήλ ούτω · Εγώ κύριο ό θεό ύμών· έν τοι προστάγμασί μου πορεύεσθε, καί τά δικαιώματά μου φυλάσσετε, καί έν τοι έπιτηδεύμασιν Αίγύπτου μή συναναμίγνυσθε, καί τά σάββατά μου άγιάζετε, καί έσται εί σημειον άνά μέσον εμού καί ύμών τού γινώσκειν ότι έγώ κύριο ό θεό ύμών. καί παρεπικράνατέ με, καί τά τέκνα ύμών έν τοί προστάγμασί μου ούκ έπορεύθησαν, καί τά δικαιώματά μου ούκ έφύλαξαν τού ποιεΐν αύτά, ά ποιήσα αύτά άνθρωπο ζήσεται έν αύτοι , άλλά τά σάββατά μου έβεβήλουν.
καί είπα
τού έκχέαι τόν θυμόν μου έπ' αύτού έν τή έρήμψ τού συντεΛέσαι οργήν μου έπ' αύτού , καί ούκ έποίησα, όπω τό όνομά μου τό παράπαν μή βεβηλωθή ενώπιον τών έθνών; έξήγαγον αύτού κατ' οφθαλμού αύτών. καί έγώ έξήρα τήν χείρά μου έπ' αύτού έν τή ερημω, τού διασκορπίσαι έν τοί έθνεσι καί διασπειραι αύτού έν ταΐ χώραι , άνθ' ών τά δικαιώματά μου ούκ έποίησαν, καί τά προστάγματά μου άπώσαντο, καί τά σάββατά μου έβεβήλουν, καί όπίσω τών ένθυμημάτων τών πατέρων αύτών ήσαν οί οφθαλμοί αύτών.
καί έγώ έδωκα αύτοι
προστάγματα ού καλά, καί δικαιώματα έν οί ού ζήσονται έν αύτοι - καί μιανώ αύτού έν τοί δώμασιν αύτών, έν τφ διαπορεύεσθαί με πάν διανοίγον μήτραν όπω άφανίσω.

Καί ότι διά τά άμαρτία τού Λαού ύμών καί διά τά είδωλολατρεια , άλλ' ού διά τό ένδεή είναι τών τοιούτων προσφορών, ένετείλατο ομοίω ταύτα γίνεσθαι, άκούσατε πώ περί τούτων Λέγει διά Αμώ , ένό τών δώδεκα, βοών· Ούαί οί έπιθυμούντε τήν ήμέραν κυρίου, ίνα τί αύτη ύμίν ή ήμέρα τού κυρίου; καί αύτή έστι σκότο καί ού φώ . ον τρόπον όταν έκφύγη άνθρωπο έκ προσώπου τού Λέοντο , καί συναντήση αύτφ ή άρκο , καί είσπηδήση εί τόν οίκον

αύτού και άπερείσηται τά   χειρα   αύτού έπί τόν τοίχον, καί
δάκη αύτόν ό όφι . ούχί σκότο   ή ήμερα τού κυρίου καί ού
φω , καίγνόφο   ούκ έχων φέγγο   αύτή ; μεμίσηκα, άπώσμαι
τά   έορτά   ύμών, και ού μή όσφρανθώ έν ταϊ   πανηγύρεσιν
ύμών.
διότι έάν ένέγκητέ μοι τά ολοκαυτώματα καί τά
θυσία   ύμών, ού προσδέξομαι αύτά, και σωτηρίου έπιφανεία
ύμών ούκ έπιβλέψομαι. άπόστησον άπ' έμού πλήθο   φδών σου
καίψαλμών· οργάνων σου ούκ άκούσομαι. και κυλισθήσεται
ώ   ύδωρ κρίμα και ή δικαιοσύνη ώ   χειμάρρου   άβατο , μή
σφάγια καί θυσία   προσηνέγκατέ μοι έν τή έρήμψ, οίκο   Ισραήλ;
λέγει κύριο , καί άνελάβετε τήν σκηνήν τού Μολόχ καί τό
άστρον τού θεού ύμών Έαφάν, τού   τύπου , ου   έποιήσατε έαυ-
τοί .
καί μετοικιώ ύμά   έπέκεινα Δαμασκού, λέγει κύριο ·
ό θεό   ό παντοκράτωρ όνομα αύτφ. ούαί οί κατασπαταλώντε
Σιών καί τοί   πεποιθόσιν έπί τό όρο   Σαμαρεία . οί ώνο-
μασμένοι έπί τοί   άρχηγοί   άπετρύγησαν άρχά   *εθνών*- είσήλθον
έαυτοί   οίκο   Ισραήλ, διάβητε πάντε   εί   Χαλάνην καί ϊδετε,
καί πορεύθητε έκείθεν εί   Αμάθ τήν μεγάλην, καίκα-
τάβητε έκείθεν εί   Γέθ τών άλλοφύλων, τά   κρατίστα   έκ πα-
σών τών βασιλειών τούτων, εί πλειονά έστι τά όρια αύτών τών
ορίων ύμών.
οί έρχόμενοι εί   ήμέραν πονηράν, οί έγγίζοντε
καί έφαπτόμενοι σαββάτων ψευδών, οί κοιμώμενοι έπί κλινών
έλεφαντίνων καί κατασπαταλώντε   έπί ταΐ   στρωμναί   αύτών,
οί έσθίοντε   άρνα   έκ ποιμνίων καί μοσχάρια έκ μέσου βουκο-
λίων γαλαθηνά, οί έπικροτούντε   προ   τήν φωνήν τών οργάνων,
ώ   έστώτα έλογίσαντο καί ούχ ώ   φεύγοντα, οί πίνοντε   έν
φιάλαι   οίνον καί τά πρώτα μύρα χρισμένοι, καί ούκ έπασχον
ούδέν έπί τή συντριβή τού Ιωσήφ, διά τούτο νύν αιχμάλωτοι
έσονται άπό άρχή   δυναστών τών άποικιζομένων, καί μεταστρα-
φήσεται οίκημα κακούργων, καί έξαρθήσεται χρεμετισμό   ίππων
έξ Έφραίμ.
καί πάλιν διά Ίερεμίου· Συναγάγετε τά κρέα
ύμών καί τά   θυσία   καί φάγετε, ότι ούτε περί θυσιών ή σπον-

δών ἐνετειλάμην τοι   πατράσιν ὑμών, ἡ ἡμέρμ ἐπελαβόμην τή χειρό   αὐτών εξαγαγειν αὐτού   ἐκ γη   Αἰγύπτου.
καὶ πάλιν
διά Δαυείδ ἐν τεσσαρακοστή) ἐνάτω ψαλμφ οὑτω   ἔφη· Θεό   θεών κύριο   ἐλάλησε, και ἐκάλεσε τὴν γὴν ἀπό ἀνατολών ἡλιου μέχρι δυσμών. ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τή   ὡραιότητο   αὐτού.
ὁ θεό   ἐμφανώ   ἥξει, ὁ θεό   ἡμών, καὶ οὐ παρασιωπήσεται· πὺρ ἐνώπιον αὐτού καυθήσεται, καὶ κύκλω αὐτού καταιγὶ σφόδρα. προσκαλέσεται τόν οὑρανόν ἄνω καὶ τὴν γὴν τού δια- κρὶναι τόν λαόν αὐτού. συναγάγετε αὐτφ τού   ὁσιου   αὐτού, τού   διατιθέμενου   τὴν διαθήκην αὐτού ἐπὶ θυσίαι . καὶ ἀναγγε- λούσιν οἱ ουρανοὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτού, ὁτι θεό   κριτὴ   ἐστι. ἀκουσον, λαό   μου, καὶ λαλήσω σοι, Ισραὴλ, καὶ διαμαρτυ- ρούμαί σοι· ὁ θεό , ὁ θεό   σου εἰμι ἐγώ. οὐκ ἐπὶ ταιι   θυσίαι σου ἐλέγξω σε· τὰ δὲ ὁλοκαυτώματά σου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διά παντό , οὐ δέξομαι ἐκ τού οἰκου σου μόσχου   οὐδὲ ἐκ τών ποιμνίων σου χιμάρου , ὁτι ἐμά ἐστι πάντα τά θηρία τού ἀγρού, κτήνη ἐν τοὶ   ὁρεσι καὶ βόε · ἐγνωκα πάντα τά πετεινά τού οὑρανού, καὶ ὡραιότη   αγρού μετ' ἐμού ἐστιν.
ἐάν πεινάσω,
οὐ μή σοι εἴπω· ἐμή γάρ εστιν ἡ οικουμένη καὶ τό πλήρωμα αὐτή . μὴ φάγωμαικρέα ταὺρων, ἡ αἱμα τράγων πίωμαι; θύ- σον τώ θεφ θυσίαν αἰνέσεω , καὶ ἀποδο   τφ ὑψίστω τά   εὐχά σου· καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμερα θλίψεω , καὶ ἐξελούμαί σε, καὶ δοξάσει   με. τφ δέ ἀμαρτωλφ ε'ὶπεν ὁ θεό · Ἕνα τί σύ ἐκδιηγὴ τά δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνει   τὴν δια- θήκην μου διά στόματό   σου; σὺ δὲ ἐμίσησα   παιδείαν καὶ ἐξέβαλε   τού   λόγου   μου εἰ   τά ὀπίσω.
εἰ ἐθεώρει   κλέπ-
την, συνέτρεχε   αὐτφ, καὶ μετά μοιχού τὴν μερίδα σου ἐτίθει . τό στόμα σου επλεόνασε κακίαν, καὶ ἡ γλώσσά σου περιέπλεκε δολιότητα . καθήμένο   κατά τού ἀδελφού σου κατελάλει , καὶ κατά τού υιού τή   μητρό   σου ἐτίθει   σκάνδαλον. ταύτα ἐποίη- σα , καὶ ἐσίγησα· ὑπέλαβε   ἀνομίαν ὁτι ἐσομαί σοι ὁμοιο , ἐλέγξω σε καὶ παραστήσω κατά πρόσωπον σου τά   ἀμαρτία   σου. σύ- νετε δή ταύτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τού θεού, μήποτε ἁρπάση,

καί ού μή ή ό -υόμενο . θυσία αίνέσεω δοξάσει με, καί εκεί οδό , ήν δείξω αύτφ τό σωτήριόν μου.

ούτε ούν θυσία

παρ' ύμών Λαμβάνει, ούτε ώ ενδεή τήν άρχήν ένετείΛατο ποιείν, άλλά διά τά άμαρτία ύμών. καί γάρ τόν ναόν τόν έν Ιερουσαλήμ έπικληθέντα ούχ ώ ενδεή ών ώμοΛόγησεν οίκον αύτού ή αύλήν, άΛΛ' όπω καί κατά τούτο προσέχοντε αύτφ μή είδωΛοΛατρήτε. καί ότι τούτο έστιν, Ήσαία Λέγει· Ποιον οίκον φκοδομήσατέ μοι; Λέγει κύριο , ό ούρανό μοι θρόνο , καί ή γή ύποπόδιον τών ποδών μου.

Εάν δέ ταύτα ούτω μή όμοΛογήσωμεν, συμβήσεται ήμίν εί άτοπα έμπίπτειν νοήματα, ώ τού αύτού θεού μή όντο τού κατά τόν Ένώχ καί τού άλλου πάντα , οΐ μήτε περιτομήν τήν κατά σάρκα έχοντε μήτε σάββατα έφύλαξαν μήτε δέ τά άλλα Μωυσέω έντειΛαμένου ταύτα ποιείν, ή τά αύτά αύτόν δίκαια μή άεί πάν γένο άνθρώπων βεβουΛήσθαι πράσσειν· άπερ *γελοία* καί άνόητα όμοΛογείν φαίνεται.

δι' αιτίαν δέ

τήν τών άμαρτωΛών άνθρώπων τόν αύτόν όντα άεί ταύτα καί τά τοιαύτα έντετάΛθαι όμοΛογείν, καί φιλάνθρωπον καί προγνώστην καί άνενδεή καί δίκαιον καί άγαθόν άποφαίνειν έστιν. έπεί εί μή ταύτα ούτω έχει, άποκρίνασθέ μοι, ώ άνδρε , περί τών ζητουμένων τούτων ό τι φρονείτε.

Καί μηδέν μηδενό άποκρινομένου· Διά ταύτά σοι, ώ Τρύφων, καί τοί βουλομένοι προσηλύτοι γενέσθαι κηρύξω έγώ θειον Λόγον, ον παρ' έκείνου ήκουσα τού άνδρό . όράτε ότι τά στοιχεία ούκ άργεί ούδέ σαββατίζει. μείνατε ώ γεγένησθε. εί γάρ προ τού Αβραάμ ούκ ήν χρεία περιτομή ούδέ προ Μωυσέω σαββατισμού καί έορτών καί προσφορών, ούδέ νύν, μετά τόν κατά τήν βουΛήν τού θεού διά Μαρία τή άπό γένου τού Αβραάμ παρθένου γεννηθέντα υιόν θεού Ίησούν Χριστόν, ομοίω έστί χρεία.

καί γάρ αύτό ό Αβραάμ

έν άκροβυστίμ ών διά τήν πίστιν, ήν έπίστευσε τφ θεφ, έδικαιώθη καί εύλογήθη, ώ ή γραφή σημαίνει· τήν δέ περιτομήν εί σημείον, άΛΛ' ούκ εί δικαιοσύνην έλαβεν, ώ καί αί γραφαί

καί τά πράγματα αναγκάζει ήμά   ὁμολογεϊν. ώστε δικαίω   εϊ-
ρητο περί εκείνου τού Λαού, ότι έξοΛοθρευθήσεταιή ψυχή εκείνη
έκ τού γένου   αύτή , ή ού περιτμηθήσεται τή ήμέρμ τή όγδοη,
καί τό μή δύνασθαι δέ τό θήΛυ γένο   τήν σαρκικήν περιτο-
μήν Λαμβάνειν δείκνυσιν ότι εί   σημεΐον ή περιτομή αύτη δέ-
δοται, *άλλ'* ούχ ώ   έργον δικαιοσύνη - τά γάρ δίκαια καί ένά-
ρετα άπαντα όμοίω   καί τά   θηΛεία   δύνασθαι φυΛάσσειν ό θεό
έποίησεν. *άλλά* σχήμα μέν τό τή   σαρκό   έτερον καί έτερον
όρώμεν γεγενημένον άρρενο   καί θηΛεία , διά δέ τούτο ούδέ
δίκαιον ούδέ άδικον ούδέτερον αύτών έπιστάμεθα, *άλλά* δι'
εύσέβειαν καί δικαιοσύνην.

Καί τούτο μέν ούν δυνατόν ήν ήμίν έπιδεϊξαι, ώ
άνδρε , *έλεγον*, ότι ή ήμέρα ή όγδοη μυστήριόν τι είχε κη-
ρυσσόμενον διά τούτων ύπό τού θεού μάΛΛον τή   έβδομη .
άΛΛ' ϊνα τά νύν μή έπ' *άλλου*   έκτρέπεσθαι Λόγου
δοκώ, σύνετε, βοώ, ότι τό αϊμα τή   περιτομή   έκείνη   κατήρ-
γηται, καί αϊματι σωτηρίψ πεπιστεύκαμεν- άλλη διαθήκη τά νύν,
καί *άλλο*   έξήλθεν έκ Σιών νόμο .
Ιησού   Χριστό   πάντα
τού   βουΛομένου   περιτέμνει, ώσπερ άνωθεν έκηρύσσετο, πέτρι-
ναι   μαχαίραι , ϊνα γένηται έθνο   δίκαιον, Λαό   φυΛάσσων
πίστιν, άντιΛαμβανόμενο   άΛηθεία   καί φυΛάσσων ειρήνην,
δεύτε σύν έμοί πάντε   οί φοβούμενοι τόν θεόν, οί *θέλοντε*
τά άγαθά Ιερουσαλήμ ίδεϊν. δεύτε, πορευθώμεν τώ φωτί κυ-
ρίου- άνήκε γάρ τόν *λαόν* αύτού, τόν οϊκον Ιακώβ, δεύτε
πάντα τά έθνη, συναχθώμεν εί   Ιερουσαλήμ τήν μηκέτι ποΛε-
μουμένην διά τά   άνομία   τών Λαών. Εμφανή   γάρ έγενήθην
τοϊ   έμέ μή ζητούσιν, εύρέθην τοϊ   έμέ μή έπερωτώσι, βοά διά
Ήσαίου.
Είπα- ιδού είμι, έθνεσιν οϊ ούκ έπεκαλέσαντό μου
τό όνομα, έξεπέτασα τά   χεϊρά   μου όλην τήν ήμέραν έπί *λαόν*
άπειθουντα καί άντιλέγοντα, τοϊ   πορευομένοι   οδώ ού καλή,
άλλά όπίσω τών άμαρτιών αύτών. *λαό   ό* παροξύνων με *εναν-
τίον* μου.

Σύν ήμίν καί κΛηρονομήσαι βουλήσονται κάν ολίγον
τόπον ούτοι οί δικαιούντε   έαυτού   καί Λέγοντε   είναι

τέκνα Αβραάμ, ώ διά τού Ἡσαίου βοή τό άγιον πνεύμα, ώ
άπό προσώπου αύτών Λέγων τάδε·
Ἐπίστρεψον έκ τού ούρανού,
καί ϊδε έκ τού οίκου τού άγιου σου καί δόξη . πού δή έστιν
ό *ζήλο σου καί* ή ισχύ ; πού έστι τό πΛήθο τού έΛέου σου,
ότι άνέσχου ήμών, κύριε; σύ γάρ ήμών εί πατήρ, ότι Αβραάμ
ούκ έγνω ήμά , καί ἸσραήΛ ούκ έπέγνω ήμά . άΛΛά σύ, κύριε,
πατήρ ήμών, -ύσαιήμά - άπ' άρχή τό όνομά σου έφ' ήμά
έστι. τί έπΛάνησα ήμά , κύριε, άπό τή οδού σου, έσκΛήρυνα
ήμών τήν καρδίαν τού μή φοβεισθαί σε;
έπίστρεψον διά τού
δούΛου σου, διά τά φυΛά τή κληρονομιά σου, ίνα μικρόν
κΛηρονομήσωμεν τού όρου τού άγιου σου. έγενόμεθα ώ τό
άπ' άρχή , ότε ούκ ήρξα ήμών, ούδέ έπεκΛήθη τό όνομά σου
έφ' ήμά . εάν άνοιξη τόν ούρανόν, τρόμο λήψεται άπό σού
όρη, καί τακήσονται ώ άπό πυρό κηρό τήκεται· καί κατακαύσει
πύρ τού ύπεναντίου , καί φανερόν έσται τό όνομά σου έν τοί
ύπεναντίοι , άπό προσώπου σου έθνη ταραχθήσονται.
όταν
ποιή τά ένδοξα, τρόμο Λήψεται άπό σού όρη. άπό τού αίώνο
ούκ ήκούσαμεν, ούδέ οί όφθαΛμοίήμών είδον θεόν πΛήν σού
καί τά έργα σου. ποιήσει τοί μετανοούσιν έΛεον.
συναντήσεται τοί ποιούσι τό δίκαιον, καί τών οδών σου μνησθή-
σονται. ιδού σύ ώργίσθη , καί ήμεί ήμάρτομεν· διά τούτο
έπΛανήθημεν καί έγενόμεθα άκάθαρτοι πάντε , καί ώ ·άκο
άποκαθημένη πάσα ή δικαιοσύνη ήμών, καί έξερρύημεν ώ
φύΛΛα διά τά άνομία ήμών· ούτω άνεμο οίσει ήμά .
καί
ούκ έστιν ό έπικαΛούμενο τό όνομά σου καί ό μνησθεί άντι-
Λαβέσθαι, ότι άπέστρεψα τό πρόσωπόν σου άφ' ήμών καί παρέ-
δωκα ήμά διά τά άμαρτία ήμών. καί νύν έπίστρεψον, κύριε,
ότι Λαό σου πάντε ήμεί . ή πόΛι τού άγιου σου έγενήθη
έρημο , Σιών ώ έρημο έγενήθη, Ιερουσαλήμ ει κατάραν· ό
οίκο , τό άγιον ήμών, καί ή δόξα, ήν εύΛόγησαν οί πατέρε
ήμών, έγενήθη πυρίκαυστο , καί πάντα τά έθνη ένδοξα συνέ-
πεσε. καί έπί τούτοι άνέσχου, κύριε, καί έσιώπησα , καί έτα-

πείνωσα   ήμά   σφόδρα.

Και ό Τρύφων· Τί ούν έστιν ό Λέγει   , ότι ούδεί   ήμών κληρονομήσει έν τφ όρει τφ άγια) τού θεού ούδέν;

Κάγώ· Ού τούτο φημι, άλλ' οί τόν Χριστόν διώ- ξαντε   καί διώκοντε   καί μή μετανοούντε   ού κληρονομήσουσιν έν τφ όρει τφ άγίψ ούδέν· τά δέ έθνη τά πιστεύσαντα εί   αύτόν καί μετανοήσαντα έφ' οί   ήμαρτον, αύτοί κΛηρονομή- σουσι μετά τών πατριαρχών καί τών προφητών καί τών δικαίων όσοι άπό Ιακώβ γεγέννηνται· εί καί μή σαββατίζουσι μηδέ περι- τέμνονται μηδέ τά   έορτά   φυλάσσουσι, πάντω   κληρονομήσουσι τήν άγίαν τού θεού κληρονομιάν.

Λέγει γάρ ό θεό   διά

Ήσαίου ούτω   · Εγώ κύριο   ό θεό   έκάλεσά σε έν δικαιοσύνη, καί κρατήσω τή   χειρό   σου καί ίσχύσω σε, καί έδωκά σε εί   διαθήκην γένου   , εί   φώ   έθνών, άνοίξαι οφθαλμού   τυφλών, έξαγαγείν έκ δεσμών πεπεδημένου   καί έξ οίκου φυλακή   καθημένου   έν σκότει.

καί πάλιν- Έξάρατε σύσσημον εί   τά έθνη, ιδού

γάρ κύριο   έποίησεν άκουστόν έω   έσχάτου τή   γή   · είπατε ταί θυγατράσι Σιών· ιδού σοι ό σωτήρ παραγέγονεν άπέχων τόν έαυτού μισθόν, καί τό έργον άπό προσώπου αύτού. καί καλέσει αύτόν Λαόν άγιον, Λελυτρωμένον ύπό κυρίου, σύ δέ κληθήση έπιζητουμένη πόλι   καί ού καταλελειμμένη. τί   ούτο   ό παρα- γινόμενο   έξ Έδώμ, έρύθημα ίματίων αύτού έκ Βοσόρ; ούτο ώραίο   έν στολή, άναβαίνων βία μετά ισχύο   ; έγώ διαλέγομαι δικαιοσύνην καί κρίσιν σωτηρίου.

διά τί σου έρυθρά τά

ίμάτια, καί τά ένδύματά σου ώ   άπό πατητού Ληνού; πλήρη   καταπεπατημένη   Ληνόν έπάτησα μονώτατο   , καί τών έθνών ούκ έστιν άνήρ μετ' έμού· καί κατεπάτησα αύτού   έν θυμφ, καί κατέθλασα αύτού   ώ   γήν, καί κατήγαγον τό αίμα αύτών εί   γήν. ή μέρα γάρ άνταποδόσεω   ήλθεν αύτοί   , καί ένιαυτό   Λυτρώσεω   πάρεστι. καί έπέβλεψα καί ούκ ήν βοηθό   , καί προσενόησα καί ούδεί   άντελάβετο- καί έρρύσατο ό βραχίων, καιό θυμό   μου έπέστη· καί κατεπάτησα αύτού   έν τή οργή μου, καί κατήγαγον τό αίμα αύτών εί   γήν.

Καί ό Τρύφων· Διά τί άπερ βούλει εκλεγόμενο από τών προφητικών λόγων λέγει , ά δέ διαρρήδην κελεύει σαββατίζειν ού μέμνησαι; διά γάρ Ήσαίου ούτω είρηται· Έάν άποστρέψη τόν πόδα σου άπό τών σαββάτων τού μή ποιείν τά θελήματά σου έν τή ή μέρα τή άγίμ, καί καλέση τά σάββατα τρυφερά άγια τού θεού σου, ούκ άρη τόν πόδα σου επ' έργον ούδέ μή λαλήση λόγον έκ τού στόματό σου, καί έση πεποιθώ έπί κύριον, καί άναβιβάσει σε έπί τά άγαθά τή γή καί ψωμιεί σε τήν κληρονομιάν Ιακώβ, τού πατρό σου· τό γάρ στόμα κυρίου έλάλησε ταύτα.

Κάγώ- Ούχ ώ έναντιουμένων μοι τών τοιούτων προφητειών, ώ φίλοι, παρέλιπον αύτά , άλλά ώ ύμών νενοηκότων καί νοούντων ότι, κάν διά πάντων τών προφητών κελεύη ύμίν τά αύτά ποιείν ά καί διά Μωϋσέω έκέλευσε, διά τό σκληροκάρδιον ύμών καί άχάριστόν εί αύτόν άεί τά αύτά βοή, ινα κάν ούτω ποτέ μετανοήσαντε εύαρεστήτε αύτφ, καί μήτε τά τέκνα ύμών τοί δαιμονίοι θύητε, μήτε κοινωνοί κλεπτών καί φιλουντε δώρα καί διώκοντε άνταπόδομα, όρφανοί ού κρίνοντε καί κρίσει χήρα ού προσέχοντε , άλλ' ούδέ πλήρει τά χείρα αίματο .
καί γάρ αί θυγατέρε Σιών έπορεύθησαν
έν ύψηλφ τραχηλω, καί έν νεύμασιν οφθαλμών άμα παίζουσαι καί σύρουσαι τού χιτώνα , καί πάντε γάρ έξέκλιναν, βοή, πάντε άρα ήχρειώθησαν· ούκ έστιν ό συνίων, ούκ έστιν έω ενό .
ταί γλώσσαι αύτών έδολιουσαν, τάφο άνεψγμένο ό λάρυγξ αύτών, ιό άσπίδων ύπό τά χείλη αύτών, σύντριμμα καί ταλαιπωρία έν ταί όδοί αύτών, καί οδόν ειρήνη ούκ έγνωσαν.
ώστε όν τρόπον τήν άρχήν διά τά κακία ύμών ταύτα έντέταλτο, όμοίω διά τήν έν τούτοι ύπομονήν, μάλλον δέ έπίτασιν, διά τών αύτών εί άνάμνησιν αύτού καί γνώσιν ύμά
καλεί. ύμει δέ λαό σκληροκάρδιο καί άσύνετο καί τυφλό καί χωλό καί υιοί οί ούκ έστι πίστι έν αύτοί , ώ αύτό λέγει, έστέ, τοί χείλεσιν αύτόν μόνον τιμώντε , τή δέ καρδίμ πόρρω αύτού όντε , ίδια διδασκαλία καί μή τά έκείνου διδάσκοντε , έπεί, είπατέ μοι, τού άρχιερεί άμαρτάνειν τοί σάββασι προσφέροντα τά προσφορά έβούλετο ό θεό , ή τού περιτεμνο-

μένου και περιτέμνοντα τή ημέρα τών σαββάτων, κελεύων τή ήμέρμ τή όγδοη έκ παντό περιτέμνεσθαι τού γεννηθέντα ομοίω , κάν ή ή μέρα τών σαββάτων; ή ουκ ήδύνατο προ μιά ή μέρα ή μετά μίαν ή μέραν τού σαββάτου ένεργειν περιτέμνεσθαι τού γεννωμένου , εί ήπίστατο κακόν είναι έν τοί σάββασιν; ή καί τού προ Μωυσέω καί Αβραάμ ώνομασμένου δικαίου καί εύαρέστου αύτφ γενομένου , μήτε τήν άκροβυστίαν περιτετμημένου μήτε τά σάββατα φυλάξαντα , διά τί ούκ ¿δίδασκε ταύτα ποιείν;

Καί ό Τρύφων· Καί πρότερον άκηκόαμέν σου τούτο προβάλλοντο καί έπεστήσαμεν· άξιον γάρ, ώ άληθώ είπειν, έπιστάσεω . καί ού μοι, ό τοί πολλοι , δοκεί λέγειν, ότι έδοξεν αύτφ· τούτο γάρ έστι πρόφασι αεί τοί μή δυναμένοι άποκρίνασθαι προ τό ζητούμενον.

Κάγώ· Επειδή άπό τε τών γραφών καί τών πραγμάτων τά τε άποδείξει καί τά ομιλία ποιούμαι, έλεγον, μή ύπερτίθεσθε μηδέ διστάζετε πιστεύσαι τώ άπεριτμήτψ έμοί. βραχύ ούτο ύμίν περιλείπεται προσηλύσεω χρόνο · έάν φθάση ό Χριστό έλθείν, μάτην μετανοήσετε, μάτην κλαύσετε· ού γάρ είσακούσεται ύμών. Νεώσατε έαυτοί νεώματα, Ιερεμία τφ λαφ κέκραγε, καί μή σπείρετε έπ' άκάνθα . περιτέμνετε τφ κυρίψ, καί περιτέμνεσθε τήν άκροβυστίαν τή καρδία ύμών.

μή

ούν ει άκάνθα σπείρετε καί άνήροτον χωρίον, όθεν ύμιν καρπό ούκ έστι. γνώτε τόν Χριστόν, καί ιδού νειό καλή, καλή καί πίων έν ταί καρδίαι ύμών. Ιδού γάρ ήμέραι έρχονται, λέγει κύριο , καί έπισκέψομαι έπί πάντα περιτετμημένου άκροβυστία αύτών, έπ' Αίγυπτον καί επί Ίούδαν καί έπί Έδώμ καί έπί υιού Μωάβ, ότι πάντα τά έθνη απερίτμητα καί πά οικο Ισραήλ άπερίτμητο καρδία αύτών.

οράτε ώ ού ταύτην τήν

περιτομήν τήν ει σημείον δοθείσαν ό θεό θέλει- ούδέ γάρ Αίγυπτίοι χρήσιμο ούδέ τοί υίοί Μωάβ ούδέ τοι υίοι Έδώμ. άλλά κάν Σκύθη ή τι ή Πέρση , έχει δέ τήν τού θεού γνώσιν καί τού Χριστού αύτού καί φυλάσσει τά αιώνια δίκαια, περιτέτμηται τήν καλήν καί ώφέλιμον περιτομήν, καί

φίλο έστι τφ θεφ, και έπί τοι δώ ροι αύτου και ται προσφο-
ραι χαίρει.
παρέξω δέ ύμίν, άνδρε φίλοι, καί αύτού ·ή-
ματα τού θεού, οπότε πρό τόν λαόν είπε διά Μαλαχίου, ένό
τών δώ δεκα προφητών, έστι δέ ταύτα· Ούκ έστι θέλημά μου
έν ύμίν, λέγει κύριο , καί τά θυσία ύμών ού προσδέχομαι έκ
τών χειρών ύμών· διότι άπό άνατολή ήλιου έω δυσμών τό
όνομά μου δεδοξασται έν τοί έθνεσι, καί έν παντί τόπφ θυσία
προσφέρεται τφ όνόματί μου καί θυσία καθαρά, ότι τιμάται τό
όνομά μου έν τοί έθνεσι, λέγει κύριο , ύμεί δέ βεβηλούτε
αύτό.
καί διά τού Δαυείδ έφη· Λαό , ον ούκ έγνων, έδού-
λευσέ μοι· εί ακοήν ώτίου ύπήκουσέ μου.

Δοξάσω μεν τον θεόν, άμα τά έθνη συνελθόντα,
ότι καί ή μά έπεσκέψατο· δοξάσω μεν αύτόν διά τού βασιλέω
τή δόξη , διά τού κυρίου τών δυνάμεων, εύδόκησε γάρ καί εί
τά έθνη, καί τά θυσία ήδιον παρ' ήμών ή παρ' ύμών λαμ-
βάνει. τί ούν έτι μοι περιτομή λόγο ύπό τού θεού μαρτυ-
ρηθέντι; τί έκείνου τού βαπτίσματο χρεία άγίφ πνεύματι βε-
βαπτισμένφ;
ταύτα οίμαι λέγων πείσειν καί τού βρα-
χύν νούν κεκτημένου , ού γάρ ύπ' έμού συνεσκευασμένοι είσιν
οί λόγοι ούδέ τέχνη άνθρωπίνη κεκαλλωπισμένοι, άλλά τούτου
Δαυείδ μέν έψαλλεν, Ήσαία δέ εύηγγελίζετο, Ζαχαρία δέ έκή-
ρυξε, Μωϋσή δέ άνέγραψεν. έπιγινώσκει αύτού , Τρύφων;
έν τοί ύμετέροι άπόκεινταιγράμμασι, μάλλον δέ ούχύμετέροι
άλλ' ήμετέροι · ήμεί γάρ αύτοί πειθόμεθα, ύμεί δέ άναγι-
νώσκοντε ού νοείτε τόν έν αύτοί νούν.
μή ούν άχθεσθε,
μηδέ ονειδίζετε ήμίν τήν τού σώματο άκροβυστίαν, ήν αύτό ό
θεό έπλασε, μηδέ, ότι θερμόν πίνομεν έν τοί σάββασι, δεινόν
ήγείσθε· έπειδή καί ό θεό τήν αύτήν διοίκησιν τού κόσμου
ομοίω καί έν ταύτη τή ήμέρμ πεποίηται καθάπερ καί έν ταί
άλλαι άπάσαι , καί οί άρχιερεί τά προσφορά καθά καί ταί
άλλαι ήμέραι καί έν ταύτη κεκελευσμένοιήσαν ποιείσθαι, καί
οί τοσουτοι δίκαιοι μηδέν τούτων τών νομίμων πράξαντε με-

μαρτύρηνται υπό του θεού αύτού.

Αλλά τή αύτών κακία έγκαλεϊτε, ότι και συκοφαντείσθαι δυνατό έστιν ό θεό ύπό τών νούν μή έχόντων, ώ τά αύτά δίκαια μή πάντα άεί διδάξα . πολλοί γάρ άνθρώποι άλογα καί ούκ άξια θεού τά τοιαύτα διδάγματα έδοξεν είναι, μή λαβούσι χάριν τού γνώναι ότι τόν λαόν ύμών πονηρευόμενον καί έν νόσῳ ψυχική ύπάρχοντα εί έπιστροφήν καί μετάνοιαν τού πνεύματο κέκληκε, καί αιώνιό έστι μετά τόν Μωϋσέω θάνατον προελθούσαή προφητεία.

καί διά τού
ψαλμού τούτο εϊρηται, ώ άνδρε . καί ότι γλυκύτερα ύπέρ μέλι καί κηρίον όμολογούμεν αύτά, οί σοφισθέντε άπ' αύτών, έκ τού καί μέχρι θανάτου άνεξαρνήτου ήμά γίνεσθαι τού ονόματο αύτού φαίνεται, ότι δέ καί αίτούμεν αύτόν, οί πιστεύοντε εί αύτόν, ινα άπό τών άλλοτρίων, τούτ' έστιν άπό τών πονηρών καί πλάνων πνευμάτων, συντηρήση ήμά , άπό προσώπου ένό τών εί αύτόν πιστευόντων σχηματοποιήσα ό λόγο τή προφητεία λέγει, πάσι φανερόν έστιν.

άπό γάρ τών δαιμό-
νιων, ά έστιν άλλότρια τή θεοσεβεία τού θεού, οί πάλαι προσεκυνούμεν, τόν θεόν άεί διά Ιησού Χριστού συντηρηθήναι παρακαλούμεν, ινα μετά τό έπιστρέψαι προ θεόν δι' αύτού άμωμοι ώμεν. βοηθόν γάρ έκείνον καί λυτρωτήν καλούμεν, ού καί τήν τού ονόματο ίσχύν καί τά δαιμόνια τρέμει, καί σήμερον έξορκιζόμενα κατά τού ονόματο Ιησού Χρίστου, του σταυρωθέντο έπί Ποντίου Πιλάτου, τού γενομένου έπιτρόπου τή Ίουδαία , ύποτάσσεται, ώ καί έκ τούτου πάσι φανερόν είναι ότι ό πατήρ αύτού τοσαύτην έδωκεν αύτῳ δύναμιν, ώστε καί τά δαιμόνια ύποτάσσεσθαι τῳ όνόματι αύτού καί τή τού γενομένου πάθου αύτού οίκονομίμ.

Εί δέ τή τού πάθου αύτού οίκονομίμ τοσαύτη δύναμι δείκνυται παρακολουθήσασα καί παρακολουθούσα, πόση ή έν τή ένδόξῳ γινομένη αύτού παρουσίμ; ώ υιό γάρ άνθρώπου έπάνω νεφελών έλεύσεται, ώ Δανιήλ έμήνυσεν, άγγέλων σύν αύτῳ άφικνουμένων.

είσί δέ οί λόγοι ούτοι· Έθεώρουν

έω   δτου θρόνοι έτέθησαν, καί ό παλαιό   ήμερων έκάθητο, έχων περιβοΛήν ώσεί χιόνα Λευκήν, καί τό τρίχωμα τή   κεφαλή   αύτού ώσεί έριον καθαρόν, ό θρόνο   αύτού ώσεί φλόξ πυρό , οί τροχοί αύτού πύρ φΛέγον. ποταμό   πυρό   είλκεν εκπορευόμενο   έκ προσώπου αύτού· χίλιαι χιλιάδε   έΛειτούργουν αύτφ, καί μύριαι μυριάδε   παρειστήκεισαν αύτφ. βίβλοι άνεφχθησαν, καί κριτήριον έκάθισεν.

έθεώρουν τότε τήν φωνήν τών μεγάλων Λόγων ών τό κερά   Λαλει, καί άπετυμπανίσθη τό θηρίον, καί άπώΛετο τό σώμα αύτού καί έδόθη εί   καύσιν πυρό · καί τά Λοιπά θηρία μετεστάθη τή   άρχή   αύτών, καί χρόνο   ζωή   τοί   θηρίοι   έδόθη έω   καιρού καί χρόνου, έθεώρουν έν όράματι τή   νυκτό , καί ιδού μετά τών νεφελών τού ούρανού ώ υιό   άνθρώπου έρχόμενο · καί ήλθεν έω   τού παλαιού τών ήμερών καί παρήν ένώπιον αύτού, καί οί παρεστηκότε   προσήγαγον αύτόν.

καί έδόθη αύτφ έζουσία καί τιμή βασιλική, καί πάντα τά έθνη τή   γή   κατά γένη καί πάσα δόξα Λατρεύουσα· καί ή έξουσία αύτού εξουσία αιώνιο , ήτι   ού μή άρθή, καί ή βασιλεία αύτού ού μή φθαρή. καί έφριξε τό πνεύμά μου έν τή έξει μου, καί αί οράσει   τή   κεφαλή   μου έτάρασσόν με. καί προσήλθον προ   ένα τών έστώτων, καί τήν άκρίβειαν έζήτουν παρ' αύτού ύπέρ πάντων τούτων, άποκριθεί   δέ Λέγει μοι καί τήν κρίσιν τών Λόγων έδήλωσέ μοι· Ταύτα τά θηρία τά μεγάλα εισί τέσσαρε   βασιλείαι, αΐ άποΛούνται άπό τή   γή , καί ού παραλήψονται τήν βασιλείαν έω   *αιώνα*   καί έω   τού *αιώνα*   τών αιώνων.

τότε ήθελον έξακριβώσασθαι ύπέρ τού τετάρτου θηρίου, τού καταφθείροντο   πάντα καί ύπερφόβου, καί οί όδόντε   αύτού σίδηροι καί οί όνυχε   αύτού χαλκοί, έσθίον καί Λεπτύνον καί τά έπίλοιπα αύτού τοί   ποσί κατεπάτει· καί περί τών δέκα κεράτων αύτού έπί τή   κεφαλή , καί έκ τού ένό τού προσφυέντο , καί έξέπεσον έκ τών προτέρων δι' αύτού τρία, καί τό κέρα   έκείνο είχεν οφθαλμού   καί στόμα λαλούν μεγάλα, καί ή πρόσοψι   αύτού ύπερέφερε τά *άλλα*, καί κατενόουν τό κέρα   έκεινο πόλεμον συνιστάμενον προ   τού

άγιου   καί τροπούμενον αυτού   , έω   του ἐλθεϊν τόν παλαιόν ήμερων, καί τήν κρίσιν έδωκε τοί   άγίοι   τού ύψίστου, καί ό καιρό   ένέστη, καί τό βασίλειον κατέσχον άγιοι ύψίστου.
 καί
έρρέθη μοι περί του τετάρτου θηρίου· Βασιλεία τετάρτη έσται έπί τή   γή   ήτι   διοίσει παρά πάσα   τά   βασιλεία   ταύτα   , καί καταφάγεται πάσαν τήν γήν καί άναστατώσει αύτήν καί κατα-λεανεί αύτήν. καί τά δέκα κέρατα, δέκα βασιλεί   άναστήσονται, [καί έτερο   ] μετ' αὐτού   , καί ούτο   διοίσει κακοί   ύπέρ τού πρώτου   , καί τρει   βασιλεί   ταπεινώσει, καί ρήματα προ   τόν ύψιστον λαλήσει, καί έτέρου   άγιου   τού ύψίστου καταστρέψει, καί προσδέξεται άλλοιώσαι καιρού   καί χρόνου   · καί παραδο-θήσεται εἰ   χεἰρα   έω   καιρού αὐτού καί καιρών καί ήμισυ καιρού.
 καί ή κρίσι   έκάθισε, καί τήν άρχήν μεταστήσουσι τού άφανίσαι καί τού άπολέσαι έω   τέλου   , καί ή βασιλεία καί ή έξουσία καί ή μεγάλειότη   τών τόπων τών ύπό τόν ούρανόν βασιλειών έδόθη λαφ άγίψ ύψίστου βασιλεύσαι βασι-λείαν αιώνιον· καί πάσαι έξουσίαι ύποταγήσονται αύτφ καί πειθαρχήσουσιν αύτφ. έω   ώδε τό τέλο   τού λόγου, έγώ Δανιήλ έκστάσει περιειχόμην σφόδρα, καί ή έξι   διήνεγκεν έμοί, καί τό ρήμα έν τή καρδία μου έτήρησα.

Καί ό Τρύφων παυσαμένου μου είπεν· Ώ άνθρωπε, αύται ήμά   αί γραφαί καί τοιαύται ένδοξον καί μέγαν άναμέ-νειν τόν παρά τού παλαιού τών ήμερών ώ   υιόν άνθρώπου παραλαμβάνοντα τήν αιώνιον βασιλείαν άναγκάζουσιν· ούτο   δέ ό ύμέτερο   λεγόμενο   Χριστό   άτιμο   καί άδοξο   γέγονεν, ώ καί τή έσχάτη κατάρα τή έν τφ νόμω τού θεού περιπεσεϊν· έσταυρώθη γάρ.

Κάγώ προ   αύτόν· Εί μέν, ώ άνδρε   , μή άπό τών γρα-φών, ών προανιστόρησα, τό είδο   αύτού άδοξον καί τί) γένο αύτού άδιήγητον, καί άντί τού θανάτου αύτού τού   πλουσίου θανατωθήσεσθαι, καί τφ μώλωπι αύτού ήμεί   ίάθημεν, καί ώ πρόβατον άχθήσεσθαι έλέγετο, καί δύο παρουσία   αύτού γενή-σεσθαι έξηγησάμην, μίαν μέν έν ή έξεκεντήθη ύφ' ύμών, δευ-τέραν δέ ότε έπιγνώσεσθε εί   ον έξεκεντήσατε, καί κόψονται αί

φυλαί ύμών, φυλή προ φυλήν, αί γυναίκε κατ' ίδιαν
καί οί άνδρε κατ' ίδιαν, άσαφή καί άπορα έδόκουν λέγειν· νυν
δέ διά πάντων τών λόγων άπό τών παρ' ύμίν άγιων καί προ-
φητικών γραφών τά πάσα Αποδείξει ποιούμαι έλπίζων τινά
έξ ύμών δύνασθαι εύρεθήναι έκ τού κατά χάριν τήν άπό τού
κυρίου Σαβαώθ περιλειφθέντο εί τήν αιώνιον σωτηρίαν,
ούν καί σαφέστερον ύμίν τό ζητούμενον νύν γένηται, έρώ ύμίν
καί άλλου λόγου τού είρημένου διά Δαυείδ τού μακαρίου,
έξ ών καί κύριον τόν Χριστόν ύπό τού άγίου προφητικού πνεύ-
ματο λεγόμενον νοήσετε, καί τόν κύριον πάντων πατέρα άνά-
γοντα αύτόν άπό τή γή καί καθίζοντα αύτόν έν δεξιά αύτού,
έω άν θή τού έχθρού ύποπόδιον τών ποδών αύτού· όπερ γίνεται
έξ ότου εί τόν ούρανόν άνελήφθη μετά τό έκ νεκρών άναστήναι
ό ήμέτερο κύριο Ιησού Χριστό , τών χρόνων συμπληρουμέ-
νων καί τού βλάσφημα καί τολμηρά εί τόν ύψιστον μέλλοντο
λαλείν ήδη έπί θύραι όντο , όν καιρόν καί καιρού καί ήμισυ
καιρού διακαθέξειν Δανιήλ μηνύει.
καί ύμεί , άγνοοϋντε
πόσον χρόνον διακατέχειν μέλλει, άλλο ήγείσθε· τόν γάρ καιρόν
έκατόν έτη έξηγείσθε λέγεσθαι. εί δέ τούτο έστιν, εί τό έλά-
χιστον τόν τή άνομία άνθρωπον τριακόσια πεντήκοντα έτη
βασιλεϋσαι δεί, ϊνα τό είρημένον ύπό τού άγίου Δανιήλ,
καί καιρών, δύο μόνου καιρού λέγεσθαι άριθμήσωμεν.
καί
ταύτα δέ πάντα ά έλεγον έν παρεκβάσεσι λέγω προ ύμά , ϊνα
ήδη ποτέ πεισθέντε τφ είρημένψ καθ' ύμών ύπό τού θεού, ότι
Υιοί άσύνετοί έστε, καί τφ Διά τούτο ιδού προσθήσω τού
μεταθεϊναι τόν λαόν τούτον, καί μεταθήσω αύτού , καί άφελώ
τήν σοφίαν τών σοφών καί τήν σύνεσιν τών συνετών αύτών
κρύψω, παύσησθε καί έαυτού καί τού ύμών Ακούοντα πλα-
νώντε , καί παρ' ήμών μανθάνοντε τών σοφισθέντων άπό τή
τού Χριστού χάριτο .
είσίν ούν καί οί λόγοι οί διά Δαυείδ
λεχθέντε ούτοι· Ειπεν ό κύριο τφ κυρίψ μου· Κάθου έκ δεξιών
μου, έω άν θώ τού έχθρού σου ύποπόδιον τών ποδών σου.
•άβδον δυνάμεω έξαποστελεϊ σοι κύριο έκ Σιών· καί κατακυ-

ρίευε έν μέσῳ τών εχθρών σου. μετά σου ή άρχή έν ήμέρμ τή δυνάμεώ σου· έν ταί Λαμπρότησι τών άγιων σου, έκ γαστρό προ έωσφόρου έγέννησά σε. ώμοσε κύριο καί ού μεταμεΛηθήσεται· Σύ ίερεύ ει τόν αιώνα κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ. κύριο έκ δεξιών σου· συνέθΛασεν έν ήμέρμ οργή αύτού βασιλεί . κρίνει έν τοί έθνεσι, πληρώσει πτώματα, έκ χειμάρρου έν όδώ πίεται· διά τούτο ύψώσει κεφαλήν.

Καί τούτον τόν ψαλμόν ότι ει τόν Έζεκίαν τόν βασιλέα είρήσθαι έξηγείσθαι τολμάτε, ούκ άγνοώ, έπείπον· ότι δέ πεπλάνησθε, έξ αύτών τών Λόγων αύτίκα ύμίν άποδείξω. Ώμοσε κύριο καίού μεταμεληθήσεται, εἴρηται, καίΣύ ίερεύ ει τόν αιώνα κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ, καί τά έπαγόμενα καί τά προάγοντα. ίερεύ δέ ότι ούτε γέγονεν Έζεκία ούτε έστιν αιώνιο ίερεύ τού θεού, ούδέ ύμεί άντειπείν τολμήσετε- ότι δέ περί τού ήμετέρου Ιησού εἴρηται, καί αύταί αί φωναί σημαίνουσι. τά δέ ώτα ύμών πέφρακται καί αί καρδίαι πεπώρωνται.

τό γάρ Ώμοσε κύριο καί ού μεταμεληθήσεται· Σύ ίερεύ ει τόν αιώνα κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ- μεθ' όρκου ό θεό διά τήν άπιστίαν ύμών άρχιερέα αύτόν κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ είναι έδήλωσε, τούτ' έστιν, ον τρόπον ό Μελχισεδέκ ίερεύ ύψίστου ύπό Μωυσέω άναγέγραπταιγεγενήσθαι, καί ούτο τών έν άκροβυστίμ ίερεύ ήν, καί τόν έν περιτομή δεκάτα αύτῳ προσενέγκαντα Αβραάμ εύλόγησεν, ούτω τόν αιώνιον αύτού ιερέα καί κύριον ύπό τού άγιου πνεύματο καλούμενον, ό θεό τών έν άκροβυστίμ γενήσεσθαι έδήλου- καί τού έν περιτομή προσιόντα αυτώ τούτ' έστι πιστεύοντα αυτώ καί τά εύλογία παρ' αύτού ζητούντα , καί αύτού προσδέξεται καί εύλογήσει. καί ότι ταπεινό έσται πρώτον άνθρωπο , ειτα ύψωθήσεται, τά έπί τελεί τού ψαλμού δηλοί. Εκ χειμάρρου γάρ έν όδώ πίεται, καί άμα· Διά τούτο ύψώσει κεφαλήν.

Έτι δέ καί πρό τό πείσαι ύμά ότι τών γραφών ούδέν συνήκατε, καί άλλου ψαλμού τῳ Δαυείδ ύπό τού άγιου πνεύματο είρημένου άναμνήσομαι, όν ει Σολομώνα, τόν γενόμενον καί αύτόν βασιλέα ύμών, είρήσθαιΛέγετε· ει δέ τόν Χριστόν ήμών καί αύτό εἴρηται. ύμεί δέ άπό τών ομωνύμων

Λέξεων εαυτού   εξαπατάτε, όπου γάρ ό νόμο   τού κυρίου άμω-
μο   εϊρηται, ούχί τόν μετ' εκείνον μέΛΛοντα άΛΛά τόν διά Μωυ-
σέω   έξηγεισθε, τού θεού βοώντο   καινόν νόμον καί καινήν
διαθήκην διαθήσεσθαι.
καί όπου ΛέΛεκται· Ό θεό , τό κρίμα
σου τφ βασιΛεί δό , έπειδή βασιλεύ   ΣοΛομών γέγονεν, εί
αύτόν τόν ψαλμόν είρήσθαί φάτε, τών Λόγων τού ψαΛμού
διαρρήδην κηρυσσόντων εί   τόν αιώνιον βασιΛέα, τούτ' έστιν
εί   τόν Χριστόν, είρήσθαι. ό γάρ Χριστό   βασιΛεύ   καί ίερεύ
καί θεό   καί κύριο   καί άγγελο   καί άνθρωπο   καί άρχιστρά-
τηγο   καί Λίθο   καί παιδίον γεννώμενον καί παθητό   γενό-
μενο   πρώτον, ειτα εί   ούρανόν άνερχόμενο   καί πάΛιν παραγι-
νόμενο   μετά δόξη   καί αιώνιον τήν βασιλείαν έχων κεκήρυκται,
ώ   άπό πασών τών γραφών άποδείκνυμι.
ϊνα δέ καί ό είπον
νοήσητε, τού   τού ψαΛμού Λόγου   Λέγω, είσί δ' ούτοι· Ό θεό ,
τό κρίμα σου τφ βασιΛεί δό   καί τήν δικαιοσύνην σου τφ υίφ
τού βασιΛέω , κρίνειν τόν Λαόν σου έν δικαιοσύνη καί τού
πτωχού   σου έν κρίσει. άναλαβέτω τά όρη ειρήνην τφ Λαφ καί
οί βουνοί δικαιοσύνην, κρίνει τού   πτωχού   τού Λαού, καί
σώσει τού   υιού   τών πενήτων, καί ταπεινώσει συκοφάντην·
καί συμπαραμενεί τφ ήλίφ καί προ τή   σελήνη   εί   γενεά
γενεών, καταβήσεται ώ   ύετό   έπί πόκον καί ώσεί σταγών
ή στάζουσα έπί τήν γήν.
άνατελεί έν ταί   ήμέραι   αύτού
δικαιοσύνη, καί πλήθο   ειρήνη   έω   ού άνταναιρεθή ή σελήνη,
καί κατακυριεύσει άπό θαλάσση   έω   θαλάσση   καί άπό ποτα-
μών έω   περάτων τή   οικουμένη , ένώπιον αύτού προπεσούνται
Αίθίοπε , καί οί έχθροί αύτού χούν Λείξουσι. βασιλεί   Θαρσεί
καί νήσοι δώρα προσάξουσι, βασιλεί   Αρράβων καί Σαββά δώρα
προσάξουσι, καί προσκυνήσουσιν αύτφ πάντε   οί βασιλεί   τή
γή , καί πάντα τά έθνη δουλεύσουσιν αύτφ· ότι έρρύ-
σατο πτωχόν έκ δυνάστου, καί πένητα φ ούχύπήρχε βοηθό ,
φείσεται πτωχού καί πένητο , καί ψυχά   πενήτων σώσει· έκ
τόκου καί έξ άδικία   Λυτρώσεται τά   ψυχά   αύτών, καί έντιμον
τό όνομα αύτού ένώπιον αύτών. καί ζήσεται καί δοθήσεται

αύτφ έκ του χρυσίου τή Αρραβία , καί προσεύξονται διά παν-
τό περί αύτού- όλην τήν ήμέραν εύΛογήσουσιν αύτόν. καί
έσται στήριγμα έν τή γή έπ' άκρων τών όρέων- ύπεραρθήσεται
ύπέρ τόν Λίβανον ό καρπό αύτού, καί έξανθήσουσιν έκ πό-
Λεω ώσεί χόρτο τή γή .
έσται τό όνομα αύτού εύλογη-
μένον εί τού αιώνα - προ τού ήΛίου διαμένει, καί ένευΛογη-
θήσονται έν αύτφ πάσαι αί φυΛαί τή γή - πάντα τά έθνη μα-
καριούσιν αύτόν. εύΛογητό κύριο , ό θεό Ισραήλ, ό ποιών
θαυμάσια μόνο , καί εύλογημένον τό όνομα τή δόξη αύτού
εί τόν αιώνα καί εί τόν αιώνα τού αίώνο - καί πΛηρωθήσεται
τή δόξη αύτού πάσα ή γή. γένοιτο, γένοιτο. καί έπί τέλει
τού ψαλμού τούτου, ού έφην, γέγραπται- Έξέλιπον οί ύμνοι
Δαυείδ, υιού Ίεσσαί.
καί ότι μέν βασιλεύ έγένετο
καί μέγα ό Σολομών, έφ' ού ό οίκο Ιερουσαλήμ έπικληθεί
άνιρκοδομήθη, έπίσταμαι. ότι δέ ούδέν τών έν τφ
ψαλμφ είρημένων συνέβη αύτφ, φαίνεται, ούτε γάρ πάντε οί
βασιλεί προσεκύνησαν αύτφ, ούτε μέχρι τών περάτων τή οικου-
μένη έβασίλευσεν, ούτε οί έχθροί αύτού έμπροσθεν αύτού πε-
σόντε χούν έλειξαν.
άλλά καί τολμώ Λέγειν ά γέγραπται έν
ταί Βασιλείαι ύπ' αύτού πραχθέντα, ότι διά γυναίκα έν Σι-
δώνι είδωλολάτρει- όπερ ούχ ύπομένουσι πράξαι οί άπό τών
έθνών διά Ιησού τού σταυρωθέντο έπιγνόντε τόν ποιητήν τών
όλων θεόν, άλλά πάσαν αικίαν καί τιμωρίαν μέχρι έσχάτου θα-
νάτου ύπομένουσι περί τού μήτε είδωλολατρήσαι μήτε είδωλό-
θυτα φαγείν.

Καί ό Τρύφων- Καί μήν πολλού τών τόν Τησούν Λε-
γόντων όμολογεϊν καί λεγομένων Χριστιανών πυνθάνομαι έσθίειν
τά είδωλόθυτα καί μηδέν έκ τούτου βλάπτεσθαι Λέγειν.

Κάγώ άπεκρινάμην- Καί έκ τού τοιούτου είναι άνδρα ,
όμολογούντα έαυτού είναι Χριστιανού καί τόν σταυρωθέντα
Τησούν όμολογεϊν καί κύριον καί Χριστόν, καί μή τά έκείνου
διδάγματα διδάσκοντα άλλά τά άπό τών τή πλάνη πνευμά-
των, ήμεί , οί τή άληθινή Ιησού Χριστού καί καθαρά δι-

δασκαλία   μαθηταί, πιστότεροι καί βεβαιότεροι γινόμεθα έν τή έλπίδι τή κατηγγελμένη ύπ' αύτού. ά γάρ προλαβών μέΛΛειν γίνεσθαι έν όνόματι αύτού έφη, ταύτα όψει καί ένεργείμ όρώμεν τελούμενα.

είπε γάρ· ΠοΛΛοί έΛεύσονται έπί τώ όνό-
ματί μου, έξωθεν ένδεδυμένοι δέρματα προβάτων, έσωθεν δέ είσι Λύκοι άρπαγε . καί· Έσονται σχίσματα καί αιρέσει , καί· Προσέχετε άπό τών ψευδοπροφητών, οϊτινε   έΛεύσονται πρό ύμά , έξωθεν ένδεδυμένοι δέρματα προβάτων, έσωθεν δέ είσι Λύκοι άρπαγε . καί· Αναστήσονται πολλοί ψευδόχριστοι καί ψευδαπόστολοι, καί ποΛΛού   τών πιστών πλανήσουσιν.

είσιν
ούν καί έγένοντο, ώ φίλοι άνδρε , πολλοί οΐ άθεα καί βλάσφημα Λέγειν καί πράττειν έδίδαξαν, έν όνόματι τού Ιησού προσελ-θόντε · καί<καλούμενοί> είσιν ύφ' ήμών άπό τή   προσωνυμία τών άνδρών, *έξ ούπερ έκάστη διδαχή καί* γνώμη ήρξατο.

άλλοι
γάρ κατ' άλλον τρόπον βλασφημείν τόν ποιητήν τών όλων καί τόν ύπ' αύτού προφητευόμενον έλεύσεσθαι Χριστόν καί τόν θεόν Αβραάμ καί Ισαάκ καί Ιακώβ διδάσκουσιν· ών ούδενί κοινωνούμεν, οίγνωρίζοντε   άθέου   καί άσεβεί   καί άδικου καί άνομου   αύτού   ύπάρχοντα , καί άντί τού τόν Ίησούν σέ-βειν όνόματι μόνον όμολογείν.

καί Χριστιανού   έαυτού   Λέ-
γουσιν, ον τρόπον οί έν τοί   έθνεσι τό όνομα τού θεού έπι-γράφουσι τοί   χειροποιήτοι , καί άνόμοι   καί άθέοι τελεταί   κοινωνούσι. καί είσιν αύτών οί μέν τινε   καλούμενοι Μαρκιανοί, οί δέ Ούαλεντινιανοί, οί δέ Βασιλειδιανοί, οί δέ Σατορνιλιανοί, καί άλλοι άλλω όνόματι, άπό τού άρχηγέτου τή   γνώμη   έκαστο   ονομαζόμενο , ον τρόπον καί έκαστο   τών φιλοσοφείν νομιζόντων, ώ   έν άρχή προείπον, άπό τού πατρό τού Λόγου τό όνομα ή   φιλοσοφεί φιλοσοφία   ήγείται φέρειν. ώ   καί έκ τούτων ήμεί , ώ   έφην, τόν Ίησούν καί τών μετ' αύτόν γενησομένων προγνώστην έπιστάμεθα, καί έξ άλλων δέ πολλών ών προείπε γενήσεσθαι τοί   πιστεύουσι καί όμολογού-σιν αύτόν Χριστόν, καίγάρ ά πάσχομεν πάντα, άναιρούμενοι

ύπό τών οικείων, προείπεν ήμίν μέλλειν γενέσθαι, ώ *κατά* μη-
δέν» τρόπον έπιλήψιμον αύτού Λόγον ή πράξιν φαίνεσθαι.
διό
καί ύπέρ ύμών καί ύπέρ τών άλλων άπάντων ανθρώπων τών
έχθραινόντων ήμίν εύχόμεθα, ινα μεταγνόντε σύν ήμίν μή
βλασφημήτε τόν διά τε τών έργων καί τών άπό του ονόματο
αύτου καί νυν γινομένων δυνάμεων καί άπό τών τή διδαχή
Λόγων καί άπό τών προφητευθεισών εί αύτόν προφητειών
άμωμον καί άνέγκλητον κατά πάντα Χριστόν Τησουν, άλλά
πιστεύσαντε εί αύτόν έν τή πάλιν γενησομένη ένδόξψ αύτού
παρουσίμ σωθήτε καί μή καταδικασθήτε εί τό πύρ
ύπ' αύτού.

Κάκείνο άπεκρίνατο· Έστω καί ταύτα ούτω έχοντα
ώ Λέγει , καί ότι παθητό Χριστό προεφητεύθη μέλλειν είναι,
καί Λίθο κέκληται, καί ένδοξο μετά τήν πρώτην αύτού πα-
ρουσίαν, έν ή παθητό φαίνεσθαι κεκήρυκτο, έλευσόμενο καί
κριτή πάντων Λοιπόν καί αιώνιο βασιλεύ καί ίερεύ γενησό-
μενο · εί ούτο δέ έστι περί ού ταύτα προεφητεύθη, άπόδειξον.

Κάγώ· Ώ βούλει, ώ Τρύφων, έλεύσομαι προ ά βούλει
ταύτα άποδείξει έν τφ άρμόζοντι τόπψ, έφην· τά νύν δέ συγχω-
ρήσει μοι πρώτον έπιμνησθήναι ώνπερ βούλομαι προφητειών,
εί έπίδειξιν ότι καί θεό καί κύριο τών δυνάμεων ό Χριστό
καί Ιακώβ καλείται έν παραβολή ύπό τού άγιου πνεύματο , καί
οί παρ' ύμίν έξηγηταί, ώ θεό βοά, άνόητοί είσι, μή εί τόν
Χριστόν είρήσθαιλέγοντε άλλ' εί Σολομώνα, ότε είσέφερε
τήν σκηνήν τού μαρτυρίου εί τόν ναόν όν φκοδόμησεν.
έστι
δέ ψαλμό τού Δαυείδ ούτο · Τού κυρίου ή γή καί τό πλήρωμα
αύτή , ή οικουμένη καί πάντε οί κατοικούντε έν αύτή. αύτό
έπί θαλασσών έθεμελίωσεν αύτήν, καί έπί ποταμών ήτοίμασεν
αύτήν. τί . άναβήσεται εί τό όρο τού κυρίου, ή τί στήσεται
έν τόπψ άγίψ αύτού; άθφο χερσί καί καθαρό τή
καρδίμ, ό ούκ έλαβεν έπί ματαίψ τήν ψυχήν αύτού καί ούκ
ώμοσεν έπί δολω τφ πλησίον αύτού.
ούτο λήψεται εύλογίαν
παρά κυρίου καί έλεημοσύνην παρά θεού σωτήρο αύτού. αύτη

ή γενεά ζητούντων τόν κύριον, ζητούντων τό πρόσωπον του θεού Ιακώβ, άρατε πύΛα , οι άρχοντε υμών, καί έπάρθητε, πύΛαι αιώνιοι, καί είσεΛεύσεται ό βασιλεύ τή δόξη . τί έστιν ούτο ό βασιλεύ τή δόξη ; κύριο κραταιό καί δυνατό έν πολέμψ. άρατε πύΛα οί άρχοντε υμών, καί έπάρθητε, πύΛαι αιώνιοι, καί είσεΛεύσεται ό βασιλεύ τή δόξη . τί έστιν ούτο ό βασιλεύ τή δόξη ; κύριο τών δυνάμεων, αύτό έστιν ό βασιλεύ τή δόξη .

κύριο ούν τών δυνάμεων ότι ούκ έστιν
ό ΣοΛομών άποδέδεικται· άλλά ό ήμέτερο Χριστό ότε έκ νεκρών άνέστη καί άνέβαινεν ει τόν ούρανόν, κελεύονται οί έν τοί ούρανοι ταχθέντε υπό τού θεού άρχοντε άνοίξαι τά πύΛα τών ούρανών, ίνα εισέλθη ούτο ό έστι βασιλεύ τή δόξη , καί άναβά καθίση έν δεξιμ τού πατρό , έω άν θή τού έχθρού υποπόδιον τών ποδών αύτού, ώ διά τού άλλου ψαλμού δεδήλωται.

έπειδή γάρ οί έν ούρανψ άρχοντε έώρων άειδή
καί άτιμον τό είδο καί άδοξον έχοντα αύτόν, ού γνωρίζοντε αύτόν, έπυνθάνοντο· Τί έστιν ούτο ό βασιλεύ τή δόξη ; καί άποκρίνεται αύτοί τό πνεύμα τό άγιον ή άπό προσώπου τού πατρό ή άπό τού ίδιου· Κύριο τών δυνάμεων, αύτό ούτό έστιν ό βασιλεύ τή δόξη . ότι γάρ ούτε περί Σολομώνο , ένδοξου ούτω βασιλέω όντο , ούτε περί τή σκηνή τού μαρτυρίου τών έφεστώτων ταί πύλαι τού ναού τών Ιεροσολύμων έτόλμησεν άν τι είπείν· Τί έστιν ούτο ό βασιλεύ τή δόξη ; πά όστισούν ομολογήσει.

Καί έν διαψάλματι τεσσαρακοστού έκτου ψαλμού,
έφην, ει τόν Χριστόν ούτω εϊρηται· Ανέβη ό θεό έν άλαλαγμψ, κύριο έν φωνή σάλπιγγο . ψάλατε τώ θεψ ήμών, ψάλατε- ψάλατε τώ βασιλεί ήμών, ψάλατε, ότι βασιλεύ πάση τή γή ό θεό , ψάλατε συνετώ . έβασίλευσεν ό θεό έπί τά έθνη, ό θεό κάθηται έπί θρόνου άγιου αύτού. άρχοντε λαών συνήχθησαν μετά τού θεού Αβραάμ, ότι τού θεού οί κραταιοί τή γή σφόδρα έπήρθησαν.

καί έν ένενηκοστψ όγδόψ ψαλμψ ονειδίζει υμά
τό πνεύμα τό άγιον, καί τούτον, ον μή θέλετε βασιλέα είναι,

βασιλέα καί κύριον καί τού Σαμουήλ καί τού Ααρών καί Μωυσέω καί τών άλλων πάντων άπλώ όντα μηνύει.
είσί δέ
οί λόγοι τού ψαλμού ούτοι· Ό κύριο έβασίλευσεν, όργιζέσθωσαν λαοί· ό καθήμένο έπί τών χερουβίμ, σαλευθήτω ή γή. κύριο έκ Σιών μέγα καί ύψηλό έστιν έπί πάντα τού λαού , έξομολογησάσθωσαν τφ όνόματί σου τφ μεγάλψ, ότι φοβερόν καί άγιόν έστι, καί τιμή βασιλέω κρίσιν άγαπφ. σύ ήτοίμασα εύθύτητα, κρίσιν καί δικαιοσύνην έν Ιακώβ σύ έποίησα . ύψούτε κύριον τόν θεόν ήμών καί προσκυνείτε τφ ύποποδίω τών ποδών αύτού, ότι άγιό έστι.
Μωυσή καί Ααρών έν
τοί ίερεύσιν αύτού, καί Σαμουήλ έν τοί έπικαλουμένοι τό όνομα αύτού· έπεκαλούντο, φησίν ή γραφή, τόν κύριον, καί αύτό είσήκουεν αύτών. έν στυλω νεφέλη έλάλει προ αύτού · έφύλασσον τά μαρτύρια αύτού, καί τό πρόσταγμα ό έδωκεν αύτοί . κύριε ό θεό ήμών, σύ έπήκουε αύτών· ό θεό , σύ εύίλατο έγένου αύτοί καί έκδικών έπί πάντα τά έπιτηδεύματα αύτών. ύψούτε κύριον τόν θεόν ήμών καί προσκυνείτε εί όρο άγιον αύτού, ότι άγιο κύριο ό θεό ήμών.

Καί ό Τρύφων ειπεν· Ώ άνθρωπε, καλόν ήν πεισθέντα ήμά τοί διδασκάλοι , νομοθετήσασι μηδενί έξ ύμών όμιλείν, μηδέ σοι τούτων κοινωνήσαι τών λόγων· βλάσφημα γάρ πολλά λέγει , τόν σταυρωθέντα τούτον άξιών πείθειν ήμά γεγενήσθαι μετά Μωϋσέω καί Ααρών καί λελαληκέναι αύτοί έν στυλά) νεφέλη , ε'ίτα άνθρωπον γενόμενον σταυρωθήναι, καί άναβεβηκέναι εί τόν ούρανόν, καί πάλιν παραγίνεσθαι έπί τή γή , καί προσκυνητόν είναι.

Κάγώ άπεκρινάμην· Οίδα ότι, ώ ό τού θεού λόγο έφη, κέκρυπται άφ' ύμών ή σοφία ή μεγάλη αύτη τού ποιητού τών όλων καί παντοκράτορα θεού, διό συμπαθών ύμίν προσκάμνειν άγωνίζομαι, όπω τά παράδοξα ήμών ταύτα νοήσητε, εί δέ μή, ινα κάν αύτό άθφο ώ έν ήμέρα κρίσεω . έτι γάρ καί παραδοξοτέρου δοκούντα άλλου λόγου άκούσετε· μή ταράσσεσθε δέ, άλλά μάλλον προθυμότεροι γινόμενοι άκροαταί καί έξετασταί μένετε, καταφρονούντε τή παραδόσεω τών ύμετέρων

διδασκάλων, έπεί ού τά διά τού θεού ύπό τού προφητικού πνεύματο   ελέγχονται νοείν δυνάμενοι, άλλά τά ίδια μάλλον διδάσκειν προαιρούμενοι.

έν τεσσαρακοστή ούν τετάρτψ ψαλμφ

ομοίω   εϊρηται εί   τόν Χριστόν ταύτα· Έξηρεύξατο ή καρδία μου λόγον άγαθόν· λέγω έγώ τά έργα μου τφ βασιλεύ ή γλωσσά μου κάλαμο   γραμματέω   όξυγράφου. ώραίο   κάλλει παρά τού   υιού   τών άνθρώπων, έξεχύθη χάρι   έν χείλεσί σου· διά τούτο εύλόγησέ σε ό θεό   εί   τόν αιώνα, περίζωσαι τήν -ομφαίαν σου έπί τόν μηρόν σου, δυνατέ· τή ώραιότητί σου καί τφ κάλλει σου, καί έντεινε καί κατευοδού καί βασίλευε ένεκεν άληθεία   καί πραότητο   καί δικαιοσύνη · καί οδηγήσει σε θαυμαστώ   ή δεξιά σου. τά βέλη σου ήκονημένα, δυνατέ, λαοί ύποκάτω σου πεσούνται έν καρδίμ τών έχθρών τού βασιλέω .

ό θρόνο   σου, ό θεό , εί   τόν αιώνα τού αίώνο ,

•άβδο   εύθύτητο   ή -άβδο   τή   βασιλεία   σου. ήγάπησα   δικαιοσύνην καί έμίσησα   άνομίαν· διά τούτο έχρισέ σε ό θεό σου έλαιον άγαλλιάσεω   παρά τού   μετόχου   σου. σμύρναν καί στακτήν καί κασίαν άπό τών ίματίων σου, άπό βάρεων έλεφαντίνων, έξ ών εύφρανάν σε. θυγατέρε   βασιλέων έν τή τιμή σου· παρέστη ή βασίλισσα έκ δεξιών σου, έν ίματισμφ διαχρύσφ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. άκουσον, θύγατερ, καί ϊδε καίκΛίνον τό ού   σου, καί έπιλάθου τού λαού σου καί τού οίκου τού πατρό   σου· καί έπιθυμήσει ό βασιλεύ   τού κάλλου   σου, ότι αύτό   έστι κύριό   σου, καί προσκυνήσουσιν αύτφ.

καί θυ-

γάτηρ Τύρου έν δώροι · τό πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οί πλούσιοι τού λαού, πάσα ή δόξα τή   θυγατρό   τού βασιλέω έσωθεν, έν κροσωτοί   χρυσοί   περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. άπενεχθήσονται τφ βασιλεί παρθένοι όπίσω αύτού·
αί πλησίον αύτή   άπενεχθήσονται σοι. άπενεχθήσονται έν εύφροσύνη καί άγαλλιάσει, άχθήσονται εί   ναόν βασιλέω . άντί τών πατέρων σου έγεννήθησαν οίυίοί σου· καταστήσει   αύτού άρχοντα   έπί πάσαν τήν γήν. μνησθήσομαι τού ονόματο   σου έν πάση γενεφ καί γενεφ· διά τούτο λαοί έξομολογήσονταί σοι

εί   τόν αιώνα καί εί   τόν αιώνα του αίώνο .

Καί ούδέν θαυμαστόν, έπεΐπον, είκαίήμά   μισείτε, τού   ταύτα νοούντα   καί ελέγχοντα   ύμών τήν άεί σκληροκαρδιον γνώμην, καί γάρ Ήλία   περί ύμών προ   τόν θεόν έντυγχάνων ούτω   Λέγει- Κύριε, τού   προφήτα   σου άπέκτειναν καί τά θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν· κάγώ ύπελείφθην μόνο , καί ζητούσι τήν ψυχήν μου. καί άποκρίνεται αύτώ- Έτι είσι μοι έπτακισχίλιοι άνδρε , οι ούκ έκαμψαν γόνυ τή Βάαλ.
 ον ούν
τρόπον διά τού   έπτακισχιλίου   έκείνου   τήν οργήν ούκ έπέφερε τότε ό θεό , τόν αύτόν τρόπον καί νύν ούδέπω τήν κρίσιν έπήνεγκεν ή έπάγει, γινώσκων έτι καθ' ήμέραν τινά   μαθητευομένου   εί   τό όνομα τού Χριστού αύτού καί άπολείποντα   τήν οδόν τή   πλάνη , οι καίλαμβάνουσι δόματα έκαστο   ώ   άξιοι είσι, φωτιζόμενοι διά τού ονόματο   τού Χριστού τούτου- ό μέν γάρ Λαμβάνει συνέσεω   πνεύμα, ό δέ βουλή , ό δέ ισχύο , ό δέ ίάσεω , ό δέ προγνώσεω , ό δέ διδασκαλία , ό δέ φόβου θεού.

Καί ό Τρύφων προ   ταύτα είπέ μοι- Ότι παραφρονεί ταύτα λέγων, έπίστασθαί σε βούλομαι.

Κάγώ προ   αύτόν- Άκουσον, ώ ούτο , έλεγον, ότι ού μέμηνα ούδέ παραφρονώ- άλλά μετά τήν τού Χριστού εί   τόν ούρανόν άνέλευσιν προεφητεύθη αίχμαλωτεύσαι αύτόν ήμά   άπό τή   πλάνη   καί δούναι ήμίν δόματα. είσί δέ οί λόγοι ούτοι- Ανέβη εί   ύψο , ήχμαλώτευσεν αιχμαλωσίαν, έδωκε δόματα τοί άνθρώποι .
 οί λαβόντε   ούν ήμεί   δόματα παρά τού εί
ύψο   άναβάντο   Χριστού ύμά , τού   σοφού   έν έαυτοί   καί ένώπιον εαυτών επιστήμονα , άπό τών προφητικών Λόγων άποδείκνυμεν άνοήτου   καί χείλεσι μόνον τιμώντα   τόν θεόν καί τόν Χριστόν αύτού- ήμεί   δέ καί έν έργοι   καί γνώσει καί καρδίμ μέχρι θανάτου, οι έκ πάση   τή   άληθεία   μεμαθητευμένοι τιμώμεν.
 ύμεί   δέ ίσω   καί διά τούτο διστάζετε όμο-
Λογήσαι ότι ούτό   έστιν ό Χριστό , ώ   αί γραφαί άποδεικνύουσι καί τά φαινόμενα καί τά γινόμενα έπί τώ όνόματι αύτού, ίνα

μή διώκησθε ύπό τών άρχόντων, οι ού παύσονται άπό τή του πονηρού καί πλάνου πνεύματο , τού όφεω , ένεργεία θανατοϋντε καί διώκοντε τού τό όνομα τού Χριστού όμολογούντα , *έω* πάλιν παρή καί καταλύση πάντα καί τό κατ' άξίαν έκάστῳ προσνείμη.

Καί ό Τρύφων· Ήδη ούν τόν λόγον άποδο ήμϊν, ότι ούτο , όν φή έσταυρώσθαι καί άνεληλυθέναι εί τόν ούρανόν, έστιν ό Χριστό τού θεού, ότι γάρ καί παθητό ό Χριστό διά τών γραφών κηρύσσεται, καί μετά δόξη πάλιν παραγίνεσθαι, καί αιώνιον τήν βασιλείαν πάντων τών εθνών λήψεσθαι, πάση βασιλεία αύτω ύποτασσομένη , ίκανώ διά τών προανιστορημένων ύπό σού γραφών άποδέδεικται· ότι δέ ούτό έστιν, άπόδειξον ήμιν.

Κάγώ· Άποδέδεικται μέν ήδη, ώ άνδρε , τοι ώτα έχουσι καί έκ τών όμολογουμένων ύφ' ύμών· άλλ' όπω μή νομίσητε άπορείν με καί μή δύνασθαι καί προ ά άξιούτε άποδείξει ποιεϊσθαι, ώ ύπεσχόμην, έν τώ προσήκοντι τόπῳ ποιήσομαι, τά νύν δέ έπί τήν συνάφειαν ών έποιούμην λόγων άποτρέχω.

Τό μυστήριον ούν τού προβάτου, ό τό πάσχα θύειν έντέταλται ό θεό , τύπο ήν τού Χριστού, ού τώ αϊματι κατά τόν λόγον τή εί αύτόν πίστεω χρίονται τού οίκου έαυτών, τούτ' έστιν έαυτού , οί πιστεύοντε εί αύτόν· ότι γάρ τό πλάσμα, ό έπλασεν ό θεό τόν Αδάμ, οικο έγένετο τού έμφυσήματο τού παρά τού θεού, καί πάντε νοειν δύνασθε. καί ότι πρόσκαιρο ήν καί αύτη ή έντολή, ούτω άποδείκνυμι. ούδαμοϋ θύεσθαι τό πρόβατον τού πάσχα ό θεό συγχωρει, εί μή έπί τόπῳ φ έπικέκληται τό όνομα αύτού, είδώ ότι έλεύσονταιήμέραι μετά τό παθείν τόν Χριστόν, ότε καί ό τόπο τή Ιερουσαλήμ τοί έχθροί ύμών πα ιαδοθήσεται καί παύσονται άπασαι άπλώ προσφοραί γινόμεναι.
καί τό κελευσθέν
πρόβατον έκεΐνο οπτόν όλον γίνεσθαι τού πάθου τού σταυρού, δι' ού πάσχειν έμελλεν ό Χριστό , σύμβολον ήν. τό γάρ όπτώμενον πρόβατον σχηματιζόμενον ομοίω τώ σχήματι τού σταυρού όπτάται· εί γάρ όρθιο οβελίσκο διαπερονάται άπό τών κατωτάτω μερών μέχρι τή κεφαλή , καί ει πάλιν κατά τό

μετάφρενον, φ προσαρτώνται καί αί χείρε του προβάτου,
καί
οί έν τή νηστείμ δέ τράγοι δύο όμοιοι κελευσθέντε γίνεσθαι,
ών ό ει άποπομπαίο έγίνετο, ό δέ έτερο εί προσφοράν, τών
δύο παρουσιών τού Χριστού καταγγελία ήσαν· μιά μέν, έν ή
ώ άποπομπαίον αύτόν παρεπέμψαντο οί πρεσβύτεροι
τού λαού ύμών καί οί ιερεί , έπιβαλόντε αύτφ τά χειρα καί
θανατώσαντε αύτόν, καί τή δευτέρα δέ αύτού παρουσία , ότι
έν τφ αύτφ τόπψ τών Ιεροσολύμων έπιγνωσθήσεσθε αύτόν, τόν
άτιμωθέντα ύφ' ύμών, καί προσφορά ήν ύπέρ πάντων τών με-
τανοείν βουλομένων άμαρτωλών καί νηστευόντων ήν καταλέγει
Ήσαία νηστείαν, διασπώντε στραγγαλιά βιαίων συναλλαγμά-
των καί τά άλλα ομοίω τά κατηριθμημένα ύπ' αύτού, ά καί
αύτό άνιστόρησα, φυλάσσοντε , ά ποιούσιν οί τφ Ιησού πιστεύον-
τε .
καί ότι καί ή τών δύο τράγων τών νηστείμ κελευσθέν-
των προσφέρεσθαι προσφορά ούδαμού ομοίω συγκεχώρηται
γίνεσθαι εί μή έν Ίεροσολύμοι , έπίστασθε.

Καί ή τή σεμιδάλεω δέ προσφορά, ώ άνδρε ,
έλεγον, ή ύπέρ τών καθαριζομένων άπό τή λέπρα προσφέ-
ρεσθαι παραδοθείσα, τύπο ήν τού άρτου τή εύχαριστία , ον
εί άνάμνησιν τού πάθου , ού έπαθεν ύπέρ τών καθαιρομένων
τά ψυχά άπό πάση πονηριά άνθρώπων, Ιησού Χριστό ό
κύριο ήμών παρέδωκε ποιείν, ϊνα άμα τε εύχαριστώμεν τφ θεφ
ύπέρ τε τού τόν κόσμον έκτικέναι σύν πάσι τοί έν αύτφ
διά τόν άνθρωπον, καί ύπέρ τού άπό τή κακία , έν
ή γεγόναμεν, ήλευθερωκέναι ήμά , καί τά άρχά καί τά έξου-
σία καταλελυκέναι τελείαν κατάλυσιν διά τού παθητού γενο-
μένου κατά τήν βουλήν αύτού.
όθεν περί μέν τών ύφ' ύμών
τότε προσφερομένων θυσιών λέγει ό θεό , ώ προέφην, διά
Μαλαχίου, ενό τών δώδεκα· Ούκ έστι θέλημά μου έν ύμίν,
λέγει κύριο , καί τά θυσία ύμών ού προσδέξομαι έκ τών χει-
ρών ύμών· διότι άπό άνατολή ήλιου έω δυσμών τό όνομά
μου δεδόξασται έν τοί έθνεσι, καί έν παντί τόπω θυμίαμα
προσφέρεται τφ όνόματι μου καί θυσία καθαρά, ότι μέγα τό

όνομά μου έν τοί έθνεσι, Λέγει κύριο , ύμεί δέ βεβηλούτε αύτό.
 περί δέ τών έν παντί τόπφ ύφ' ήμών τών έθνών προσφερομένων αύτφ θυσιών, τούτ' έστι τού άρτου τή εύχαριστία καί τού ποτηριού ομοίω τή εύχαριστία , προΛέγει τότε, είπών καί τό όνομα αύτού δοξάζειν ήμά , ύμά δέ βεβηΛούν.
 ή δέ
έντοΛή τή περιτομή , κελεύουσα τή όγδοη ή μέρα έκ παντό περιτέμνειν τά γεννώμενα, τύπο ήν τή άΛηθινή περιτομή , ήν περιετμήθημεν άπό τή πΛάνη καί πονηριά διά τού άπό νεκρών άναστάντο τή μιά τών σαββάτων ή μέρα Ιησού Χριστού τού κυρίου ήμών· μία γάρ τών σαββάτων, πρώτη μέν ούσα τών πασών ή μερών, κατά τόν άριθμόν πάΛιν τών πασών ήμερών τή κυκλοφορία όγδοη καλείται, καί πρώτη ούσα μένει.

ΆΛΛά καί τό δώδεκα κώδωνα έξήφθαι τού ποδήρου τού άρχιερέω παραδεδόσθαι τών δώδεκα *αποστόλων* τών έξαφθέντων άπό τή δυνάμεω τού αιωνίου ίερέω Χριστού, δι' ών τή φωνή ή πάσα γή τή δόξη καί χάριτο τού θεού καί τού Χριστού αύτού έπληρώθη, σύμβολον ήν. διό καί ό Δαυείδ Λέγει- Εί πάσαν τήν γήν έξήλθεν ό φθόγγο αύτών καί εί τά πέρατα τή οικουμένη τά ρήματα αύτών.
 καί ό Ήσαία
ώ άπό προσώπου τών *αποστόλων*, Λεγόντων τφ Χριστφ ότι ούχί τή άκοή αύτών πιστεύουσιν *άλλά* τή αύτού τού πέμψαντο αύτού δυνάμει, διό Λέγει ούτω - Κύριε, τί έπίστευσε τή άκοή ήμών; καί ό βραχίων κυρίου τίνι άπεκαλύφθη; άνηγγείλαμεν ένώπιον αύτού ώ παιδίον, ώ ·ίζα έν γή διψώση, καί τά έξή τή προφητεία προλελεγμένα.
 τό δέ είπείν τόν Λόγον ώ άπό προσώπου πολλών Ανηγγείλαμεν ένώπιον αύτού, καί έπαγαγείν Ώ παιδίον, δηλωτικόν τού τού πονηρού ύπηκόου αύτού γενομένου ύπηρετήσαι τή κελεύσει αύτού καί πάντα ώ έν παιδίον γεγενήσθαι. όποιον καί έπί τού σώματο έστιν ίδείν- πολλών άριθμουμένων μελών τά σύμπαντα έν καλείται καί έστι σώμα· καί γάρ δήμο καί έκκλησία, πολλοί τόν άριθμόν όντε άνθρωποι, ώ έν όντε πράγμα τή μιά κλήσεικαλούν-

ται καί προσαγορεύονται.
 καί τά *ἄλλα* δέ πάντα άπλώ   , ώ
άνδρε , έφην, τά ύπό Μωυσέω   διαταχθέντα δύναμαι καταριθ-
μών άποδεικνύναι τύπου   καί σύμβολα καί καταγγελία   τών τφ
Χριστφ γίνεσθαι μελλόντων καί τών ει αύτόν πιστεύειν προε-
γνωσμένων καί τών ύπ' αύτού Χριστού ομοίω   γίνεσθαι μελ-
λόντων. άλλ' έπειδή καί ά κατηριθμησάμην τά νύν ικανά δοκεϊ
μοι είναι, έπί τόν λόγον τή τάξει παριών έρχομαι.

Ώ   ούν άπό Αβραάμ ήρξατο περιτομή καί άπό
Μωυσέω   σάββατον καί θυσίαι καί προσφοραί καί έορταί, καί
άπεδείχθη διά τό σκληροκάρδιον τού λαού ύμών ταύτα διατε-
τάχθαι, ούτω   παύσασθαι έδεικατά τήν τού πατρό   βουλήν ει
τόν διά τή   άπό τού γένου   τού Αβραάμ καί φυλή   Ιούδα καί
Δαυείδ παρθένου γεννηθέντα υιόν τού θεού Χριστόν, όστι
καί αιώνιο   νόμο   καί καινή διαθήκη τφ παντίκόσμψ έκηρύσ-
σετο προελευσόμενο , ώ   αί προλελεγμέναι προφητεϊαι
σημαίνουσι.
 καί ήμεί , οί διά τούτου προσχωρήσαντε   τφ
θεφ, ού ταύτην τήν κατά σάρκα παρελάβομεν περιτομήν, άλλά
πνευματικήν, ήν Ένώχ καί οί όμοιοι έφύλαξαν· ήμεί   δέ διά
τού βαπτίσματο   αύτήν, έπειδή άμαρτωλοί έγεγόνειμεν, διά τό
έλεο   τό παρά τού θεού έλάβομεν, καί πάσιν έφετόν ομοίω
λαμβάνειν.
 περί δέ τού τή   γενέσεω   αύτού μυστηρίου ήδη
λέγειν κατεπείγοντο   λέγω. Ήσαία   ούν περί τού γένου   αύτού
τού Χριστού, ότι άνεκδιήγητόν έστιν άνθρώποι , ούτω   έφη ώ
καί προγέγραπται· Τήν γενεάν αύτού τί   διηγήσεται; ότι αίρεται
άπό τή   γή   ή ζωή αύτού, άπό τών άνομιών τού λαού μου
ήχθη ει   θάνατον, ώ   άνεκδιηγήτου ούν όντο   τού γένου
τούτου άποθνήσκειν μέλλοντο   ϊνα τφ μώλωπι αύτού ιαθώμεν
οί άμαρτωλοί άνθρωποι, τό προφητικόν πνεύμα ταύτα εϊπεν.
έτι καί ϊνα ον τρόπον γέγονεν έν κόσμψ γεννηθεί   έπιγνώναι
έχωσιν οί πιστεύοντε   αύτφ άνθρωποι, διά τού αύτού Ήσαίου
τό προφητικόν πνεύμα ώ   μέλλει γίνεσθαι προεφήτευσεν ούτω ·
Καί προσέθετο κύριο   λαλήσαι τφ Αχαζ, λέγων· Αϊτησον
σεαυτφ σημεϊον παρά κυρίου τού θεού σου ει   βάθο

ή εί   ύψο , καί είπεν Άχαζ· Ού μή αιτήσω ούδ' ού μή πει-
ράσω κύριον, καί *είπεν Ήσαία* · Ακούετε δή, οίκο   Δαυείδ.
μή μικρόν ύμίν άγώνα παρέχειν άνθρώποι ; καί πώ   κυρίω
παρέχετε άγώνα; διά τούτο δώσει κύριο   αύτό   ύμίν σημεΐον-
ιδού ή παρθένο   έν γαστρί λήψεται καί τέξεται υιόν, καί καλέ-
σεται τό όνομα αύτού Εμμανουήλ, βούτυρον καί μέλι φάγεται.
πριν ή γνώναι αύτόν ή προελέσθαι πονηρά έκλέξεται τό άγα-
θόν- διότι, πριν ή γνώναι τό παιδίον αγαθόν ή κακόν, άπειθεί
πονηρά τού έκλέξασθαι τό άγαθόν. διότι, πρίν ή γνώναι τό
παιδίον καλείν πατέρα ή μητέρα, λήψεται δύναμιν Δαμασκού
καί σκύλα Σαμαρεία   έναντι βασιλέω   Ασσυριών, καί κατα-
Ληφθήσεταιή γή ήν σύ σκληρώ   οϊσει   άπό προσώπου τών δύο
βασιλέων, άλλ' έπάξει ό θεό   έπί σε καί έπί τόν Λαόν σου καί
έπί τόν οίκον τού πατρό   σου ήμέρα , αι ούδέπω ήκασιν έπί
σέ, άπό τή   ήμέρα   ή   άφειλεν Έφράϊμ άπό Ιούδα, τόν βασιλέα
τών Ασσυριών.

ότι μέν ούν έν τφ γένει τφ κατά σάρκα τού
Αβραάμ ούδεί   ούδέποτε άπό παρθένου γεγέννηται ούδέ λέλεκται
γεγεννημένο   άλλ' ή ούτο   ό ήμέτερο   Χριστό , πάσι φανερόν
έστιν.

έπεί δέ ύμεί   καί οί διδάσκαλοι ύμών τολμάτε
Λέγειν μηδέ είρήσθαι έν τή προφητείμ τού Ήσαίου Ιδού ή παρ-
θένο   έν γαστρί έξει, άλλ' Ιδού ή νεάνι   έν γαστρί λήψεται
καί τέξεται υιόν, καί έξηγείσθε τήν προφητείαν ώ   εί   Έζεκίαν,
τόν γενόμενον ύμών βασιλέα, πειράσομαι καί έν τούτψ καθ'
ύμών βραχέα έξηγήσασθαι καί άποδείξαι εί   τούτον είρήσθαι
τόν όμολογούμενον ύφ' ήμών Χριστόν.

Ούτω γάρ κατά πάντα άθφο   ύμών χάριν εύρε-
θήσομαι, εί άποδείξει   ποιούμενο   άγωνίζομαι ύμά   πεισθήναι-
έάν δέ ύμεί , σκληροκάρδιοι μένοντε   ή άσθενεί   τήν γνώμην
διά τόν άφωρισμένον τοϊ   Χριστιανοί   θάνατον, τφ άληθεί συντί-
θεσθαι μή βούλησθε, έαυτοί   αίτιοι φανήσεσθε. καί *εξαπατάτε
εαυτού , ύπονοούντε*   διά τό είναι τού Αβραάμ κατά σάρκα
σπέρμα πάντω   κληρονομήσειν τά κατηγγελμένα παρά τού θεού
διά τού Χριστού δοθήσεσθαι *αγαθά.*

ούδεί   γάρ ούδέν έκεί-

νων ούδαμόθεν λαβείν έχει πΛήν οί τή γνώμη έξομοιωθέντε   τή πίστει του Αβραάμ καί έπιγνόντε   τά μυστήρια πάντα, Λέγω δέ ότι τί   μέν εντολή εί   θεοσέβειαν καί δικαιοπραξίαν διετέτακτο, τί   δέ έντοΛή καί πράξι   όμοίω   εϊρητο ή εί   μυστήριον τού Χριστού ή διά τό σκΛηροκάρδιον τού Λαού ύμών. καί ότι τούτο έστιν έν τφ ΙεζεκιήΛ περί τούτου άποφαινόμενο   ό θεό   ειπεν· Έάν Νώε καί Ιακώβ καί Δανιήλ έξαιτήσωνται ή υιού   ή θυγατέρα , ού μή δοθήσεται αύτοί .

καί έν τώ Ήσαίμ

εί   τούτο αύτό έφη ούτω · Είπε κύριο   ό θεό · Καί έξελεύσονται καί όφονται τά κώλα τών παραβεβηκότων άνθρώπων- ό γάρ σκώληξ αύτών ού τελευτήσει, καί τό πύρ αύτών ού σβεσθήσεται, καί έσονται εί   όρασιν πάση σαρκί.

ώ   τεμόντα

ύμά   άπό τών ψυχών ύμών τήν έλπίδα ταύτην σπουδάσαι δει έπιγνώναι, δι' ή   οδού άφεσι   ύμίν τών άμαρτιών γενήσεται καί έλπί   τή   κληρονομιά   τών κατηγγελμένων άγαθών· έστι δ' ούκ άλλη ή αύτη, ινα τούτον τόν Χριστόν έπιγνόντε   καί λουσάμενοι τό ύπέρ άφέσεω   άμαρτιών διά Ήσαίου κηρυχθέν λουτρόν άναμαρτήτω   λοιπόν ζήσητε.

Καί ό Τρύφων· Εί καί έγκόπτειν δοκώ τοί   λόγοι τούτοι   οί   λέγει   άναγκαίοι   ούσιν έξετασθήναι, άλλ' ούν κατεπείγοντο   τού έπερωτήματο , ό έξετάσαι βούλομαι, άνάσχου μου πρώτον.

Κάγώ· Όσα βούλει έξέταζε, ώ   σοι επέρχεται· έγώ γάρ καί μετά τά   εξετάσει   καί άποκρίσει   τού   λόγου   άναλαμβάνειν πειράσομαι καί πληρούν.

Κάκείνο - Είπέ ούν μοι, έφη· Οί ζήσαντε   κατά τόν νόμον τόν διαταχθέντα διά Μωϋσέω   ζήσονται όμοίω τφ Ιακώβ καί τφ Ένώχ καί τφ Νώε έν τή τών νεκρών άναστάσει ή ού;

Κάγώ προ   αύτόν· Είπόντο   μου, ώ άνθρωπε, τά λελεγμένα ύπό τού Ιεζεκιήλ, ότι Κάν Νώε καί Δανιήλ καί Ιακώβ έξαιτήσωνταιυιού   καί θυγατέρα , ού δοθήσεται αύτοί , άλλ' έκαστο   τή αύτού δικαιοσύνη δήλον ότι σωθήσεται, ότι καί τού κατά τόν νόμον τόν Μωϋσέω   πολιτευσαμένου   όμοίω   σωθή-

σεσθαι ειπον. και γάρ έν τώ Μωυσέω νόμφ τά φύσει *καλά*
και ευσεβή καί δίκαια νενομοθέτηται πράττειν τού πειθομέ-
νου αύτοί , καί προ σκΛηροκαρδίαν δέ τού Λαού διαταχθέντα
γίνεσθαι ομοίω άναγέγραπται, ά καί έπραττον οί ύπό τόν νό-
μον.
έπεί οί τά καθόΛου καί φύσει καί αιώνια *καλά* έποίουν
εύάρεστοί είσι τφ θεφ, καί διά τού Χριστού τούτου έν τή άνα-
στάσει ομοίω τοι προγενομένοι αύτών δικαίοι , Νώε καίΈνώχ
καί Ιακώβ καί εί τινε άΛΛοι γεγόνασι, σωθήσονται σύν τοί
έπιγνούσι τόν Χριστόν τούτον τού θεού υιόν, ό καί προ εωσφό-
ρου καί σεΛήνη ήν, καί διά τή παρθένου ταύτη τή άπό
τού γένου τού Δαυείδ γεννηθήναι σαρκοποιηθεί ύπέμεινεν,
ϊνα διά τή οικονομία ταύτη ό πονηρευσάμενο τήν άρχήν
όφι καί οί έξομοιωθέντε αύτφ άγγεΛοι καταΛυθώσι, καί
ό θάνατο καταφρονηθή καί έν τή δευτέρμ αύτού τού Χριστού
παρουσίμ άπό τών πιστευόντων αύτφ καί εύαρέστω ζώντων
παύσηται τέΛεον, ύστερον μηκέτ' ών, όταν οί μέν ει κρίσιν καί
καταδίκην τού πυρό άπαύστω κοΛάζεσθαι πεμφθώσιν, οί δέ έν
άπαθείμ καί άφθαρσίμ καί άΛυπίμ καί άθανασίμ συνώσιν.

Έάν δέ τινε καί νύν ζήν βούΛωνται φυΛάσσοντε
τά διά Μωυσέω διαταχθέντα καί πιστεύσωσιν έπί τούτον τόν
σταυρωθέντα Τησούν, έπιγνόντε ότι αύτό έστιν ό Χριστό τού
θεού καί αύτφ δέδοται τό κρϊναι πάντα άπΛώ καί αύτού
έστιν ή αιώνιο βασιλεία, δύνανται καί αύτοί σωθήναι; έπυν-
θάνετό μου.

Κάγώ πάΛιν· Συσκεψώμεθα κάκεϊνο, εί ένεστιν, έλεγον,
φυΛάσσειν τά διά Μωυσέω διαταχθέντα άπαντα νύν.

Κάκεϊνο άπεκρίνατο· Ού· γνωρίζομεν γάρ ότι, ώ έφη ,
ούτε πρόβατον τού πάσχα άΛΛαχόσε θύειν δυνατόν ούτε τού
τή νηστείμ κεΛευσθέντα προσφέρεσθαι χιμάρου ούτε τά
άΛΛα άπΛώ άπάσα προσφορά .

Κάγώ· Τίνα ούν ά δυνατόν έστι φυΛάσσειν, παρακαλώ,
Λέγε αύτό · πεισθήση γάρ ότι μή φυλάσσων τά αιώνια δικαιώ-
ματά τι ή πράξα σωθήναι έκ παντό έχει.

Κάκεϊνο · Τό σαββατίζειν Λέγω καί τό περιτέμνεσθαι καί
τό τά έμμηνα φυΛάσσειν καί τό βαπτίζεσθαι άψάμενόν

τίνο ών άπηγόρευται ύπό Μωϋσέω ή έν συνουσίμ γενόμενον.

Κάγώ έφην· Αβραάμ καί Ισαάκ καί Ιακώβ καί Νώε καί Ιώβ, καί εΐ τινε άλΛοιγεγόνασι προ τούτων ή μετά τούτου ομοίω δίκαιοι, Λέγω δέ καί Σάρραν τήν γυναίκα τού Αβραάμ, καί'Ρεβέκκαν τήν τού Ισαάκ, καί'ΡαχήΛ τήν τού Ιακώβ, καί Λείαν, καί τά Λοιπά άλΛα τά τοιαύτα μέχρι τή Μωϋσέω , τού πιστού θεράποντο , μητρό , μηδέν τούτων φυΛάξαντα , εί δοκούσιν ύμίν σωθήσεσθαι;

Καί ό Τρύφων άπεκρίνατο· Ού περιετέτμητο Αβραάμ καί οί μετ' αύτόν;

Κάγώ· Έπίσταμαι, έφην, ότι περιετέτμητο Αβραάμ καί οί μετ' αύτόν· διά τί δέ έδόθη αύτοί ή περιτομή, έν ποΛ-Λοί τοί προΛεΛεγμένοι είπον, καί εί μή δυσωπεί ύμά τά Λεγάμενα, πάΛιν έξετάσωμεν τόν Λόγον, ότιδέ μέχρι Μωϋσέω ούδεί *απλώ* δίκαιο ούδέν όΛω τούτων περί ών έζητούμεν έφύΛαξεν ούδέ έντοΛήν έΛαβε φυΛάσσειν, πΛήν τήν άρχήν Λα-βούση άπό Αβραάμ τή περιτομή , έπίστασθε.

Κάκείνο · Έπιστάμεθα, έφη, καί ότι σώζονται όμοΛογούμεν.

Κάγώ πάΛιν· Διά τό σκΛηροκάρδιον τού Λαού ύμών πάντα τά τοιαύτα *έντάλματα* νοείτε τόν θεόν διά Μωϋσέω έντειΛάμενον ύμίν, ίνα διά *πολλών* τούτων έν πάση πράξει προ όφθαΛμών άεί έχητε τόν θεόν καί μήτε άδικείν μήτε άσεβείν άρχησθε. καί γάρ τό κόκκινον βάμμα περιτιθέναι αύτοί ένετείΛατο ύμίν, ίνα διά τούτου μή Λήθη ύμά Λαμβάνη τού θεού, καί φυΛακτήριον έν ύμέσιλεπτοτάτοι γεγραμμένων χαρακτήρων τινών, ά πάντω άγια νοούμεν είναι, περικείσθαι ύμά έκέΛευσε, καί διά τούτων δυσωπών ύμά άεί μνήμην έχειν τού θεού, άμα τε καί *έλεγχον έν* ταί καρδίαι ύμών.

ού

δέ μικράν μνήμην έχετε τού θεοσεβείν, καί ούδ' ούτω έπείσθητε μή είδωΛοΛατρειν, *άλλ'* έπίΉΛίου όνομάζων τόν άριθμόν τών μή καμψάντων γόνυ τή ΒάαΛ, έπτακισχιΛίου τόν άριθμόν όντα είπε, καί έν τφ Ήσαίμ καί τά τέκνα ύμών θυσίαν πε-ποιηκέναι τοι είδώΛοι έΛέγχειύμά .

ήμεί δέ, ύπέρ τού μή

θυσιάζειν οί *πάλαν* έθύομεν, ύπομένομεν τά έσχάτα τιμωρία ,

καί θανατούμενοιχαίρομεν, πιστεύοντε   ότι άναστήσει ήμά   ό θεό   διά του Χριστού αύτού καί άφθάρτου   καί άπαθεί   καί άθανάτου   ποιήσει· καί ούδέν συμβάλλεσθαι προ   δικαιοπραξίαν καί εύσέβειαν τά διά τήν σκληροκαρδίαν τού λαού ύμών δια-ταχθέντα γινώσκομεν.

Καί ό Τρύφων πάλιν· Έάν δέ τι , είδώ   ότι ταύτα ούτω   έχει, μετά τού καί τούτον είναι τόν Χριστόν έπίστασθαι δήλον ότι καί πεπιστευκέναι καί πείθεσθαι αύτφ, βούλεται καί ταύτα φυλάσσειν, σωθήσεται; έπυνθάνετο.

Κάγώ· Ώ   μέν έμοί δοκεί, ώ Τρύφων, λέγω ότι σωθήσεται ό τοιούτο , έάν μή τού   άλλου   άνθρώπου , λέγω δή τού άπό τών έθνών διά τού Χριστού άπό τή   πλάνη   περιτμηθέντα , έκ παντό   πείθειν άγωνίζηται ταύτά αύτφ φυλάσσειν, λέγων ού σωθήσεσθαι αύτού   έάν μή ταύτα φυλάξωσιν, όποιον έν άρχή τών λόγων καί σύ έπραττε , άποφαινόμενο   ού σωθή-σεσθαί με έάν μή ταύτα φυλάξω.

Κάκείνο · Διά τί ούν είπα - Ώ   μέν έμοί δοκεί, σωθή-σεται ό τοιούτο , εί μήτι είσιν οί λέγοντε   ότι ού σωθήσονται οί τοιούτοι;

Είσίν, άπεκρινάμην, ώ Τρύφων, καί μηδέ κοινωνείν ομιλία ή έστία   τοί   τοιούτοι   τολμώντε · οί   έγώ ού σύναινό   είμι. άλλ' έάν αύτοί διά τό άσθενέ   τή   γνώμη   καί τά όσα δύνανται νύν έκ τών Μωϋσέω , α διά τό σκληροκάρδιον τού λαού νοούμεν διατετάχθαι, μετά τού έπί τούτον τόν Χριστόν έλπιζειν καί τά αιωνίου   καί φύσει δικαιοπραξία   καί εύσεβεία   φυ-λάσσειν βούλωνται καί αίρώνται συζήν τοί   Χριστιανοί   καί πιστοί , ώ   προειπον, μή πείθοντε   αύτού   μήτε περιτέμνεσθαι ομοίω   αύτοί   μήτε σαββατίζειν μήτε άλλα όσα τοιαύτά έστι τηρείν, καί προσλαμβάνεσθαι καί κοινωνείν άπάντων, ώ   όμοσ-πλάγχνοι   καί άδελφοΐ , δείν άποφαίνομαι.

εάν δέ οί άπό

τού γένου   τού ύμετέρου πιστεύειν λέγοντε   έπί τούτον τόν Χριστόν, ώ Τρύφων, έλεγον, έκ παντό   κατά τόν διά Μωϋσέω διαταχθέντα νόμον άναγκάζουσι ζήν τού   έξ έθνών πιστεύοντα έπί τούτον τόν Χριστόν ή μή κοινωνείν αύτοί   τή   τοιαύτη συνδιαγωγή   αίρούνται, ομοίω   καί τούτου   ούκ άποδέχομαι.

τοὺ δὲ πειθομένου αὐτοι ἐπὶ τὴν ἔννομον πολιτείαν μετὰ τοὺ φυλάσσειν τὴν ει τὸν Χριστὸν τοὺ θεοὺ ὁμοΛογίαν καὶ σωθήσεσθαι ἰσω ὑπολαμβάνω. τοὺ δὲ ὁμοΛογήσαντα καὶ ἐπιγνόντα τούτον είναι τὸν Χριστὸν καὶήτινιουν αἰτια μεταβάντα ἐπὶ τὴν ἔννομον πολιτείαν, ἀρνησαμένου ὅτι ούτό ἐστιν ὁ Χριστὸ , καὶ πριν τελευτή μὴ μεταγνόντα , οὐδ' ὁλω σωθήσεσθαι ἀποφαίνομαι. καὶ τοὺ ἀπὸ τοὺ σπέρματο τοὺ Αβραάμ ζῶντα κατὰ τὸν νόμον καὶ ἐπὶ τούτον τὸν Χριστὸν μὴ πιστεύοντα πριν τελευτή τοὺ βίου οὐ σωθήσεσθαι ομοίω ἀποφαίνομαι, καὶ μάλιστα τοὺ ἐν ταΐ συναγωγαί καταθεματίσαντα καὶ καταθεματίζοντα τοὺ ἐπ' αὐτὸν τούτον τὸν Χριστὸν πιστεὺοντα ὅπω τύχωσι τή σωτηρία καὶ τή τιμωρία τή ἐν τῳ πυρὶ ἀπαλλαγῶσιν.

ἡ γὰρ χρηστότη
καὶ ἡ φιλανθρωπία τοὺ θεοὺ καὶ τὸ ἄμετρον τοὺ πλούτου αὐτοὺ τὸν μετανοοῦντα ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, ὡ δι' Ιεζεκιὴλ μηνύει, ὡ δίκαιον καὶ ἀναμάρτητον ἔχει· καὶ τὸν ἀπὸ εὐσεβεία ἡ δικαιοπραξία μετατιθέμενον ἐπὶ ἀδικίαν καὶ ἀθεότητα ὡ ἁμαρτωλὸν καὶ ἄδικον καὶ ἀσεβὴ ἐπίσταται. διὸ καὶ ὁ ἡμέτερο κύριο Ιησοὺ Χριστὸ ειπεν· Ἐν οἱ ἄν ὑμά καταλάβω, ἐν τούτοι καὶ κρινῶ.

Καὶ ὁ Τρύφων· Καὶ περὶ τούτων όσα φρονεί ἀκηκόαμεν, ειπεν. ἀναλαβὼν οὐν τὸν Λόγον, ὅθεν ἐπαύσω, πέραινε· παράδοξό τι γὰρ ποτὲ καὶ μὴ δυνάμενο ὁλω ἀποδειχθήναι δοκει μοι είναι- τὸ γὰρ Λέγειν σε προϋπάρχειν θεὸν ὄντα προ αιὼνων τούτον τὸν Χριστόν, είτα καὶ γεννηθήναι ἄνθρωπον γενόμενον ὑπομείναι, καὶ ὅτι οὐκ ἄνθρωπο ἐξ ἀνθρώπου, οὐ μόνον παράδοξον δοκει μοι είναι ἀλλὰ καὶ μωρόν.

Κἀγὼ προ ταύτα ἔφην· Οιδ' ὅτι παράδοξο ὁ Λόγο δοκεί είναι, καὶ μάλιστα τοί ἀπὸ τοὺ γένου ὑμῶν, οἵτινε τὰ τοὺ θεοὺ οὔτε νοήσαι οὔτε ποιήσαί ποτὲ βεβούλησθε, ἀλλὰ τὰ τῶν διδασκάλων ὑμῶν, ὡ αὐτὸ ὁ θεὸ βομ. ἤδη μέντοι, ὦ Τρύφων, είπον, οὐκ ἀπόλλυται τὸ τούτον είναι Χριστὸν τοὺ θεοὺ, ἐὰν ἀποδεῖξαι μὴ δύνωμαι ὅτι καὶ προϋπήρχεν υιὸ τοὺ ποιητου τῶν ὁλων, θεὸ ὢν, καὶγεγένηται ἄνθρωπο διὰ τή παρθένου.

ἀλλά ἐκ παντό   ἀποδεικνυμένου ὅτι οὑτό
ἐστιν ὁ Χριστό   ὁ τού θεού, ὅστι   οὑτο   ἔσται, ἐάν δέ μή ἀπο-
δεικνύω ὅτι προϋπήρχε καί γεννηθήναι ἄνθρωπο   ομοιοπαθή
ἡμίν, σάρκα ἔχων, κατά τήν τού πατρό   βουλήν ὑπέμεινεν, ἐν
τούτῳ πεπλανήσθαί με μόνον λέγειν δίκαιον, ἀλλά μή ἀρνεισθαι
ὅτι οὑτό   ἐστιν ὁ Χριστό , ἐάν φαίνηται ὡ   ἄνθρωπο   ἐξ ἀν-
θρώπων γεννηθεί , καί ἐκλογή γενόμενο   εἰ   τόν Χριστόν εἰναι
ἀποδεικνύηται.
καί γάρ εἰσί τινε , ὠ φίλοι, ἔλεγον, ἀπό
τού ὑμετέρου γένου   ὁμολογούντε   αὐτόν Χριστόν εἰναι, ἄν-
θρωπον δέ ἐξ ἀνθρώπων γενόμενον ἀποφαινόμενοι· οι   οὐ συν-
τίθεμαι, οὐδ' ἄν πλεῖστοι ταύτά μοι δοξάσαντε   εἴποιεν, ἐπειδή
οὐκ ἀνθρωπείοι   διδάγμασι κεκελεύσμεθα ὑπ' αὐτού τού Χριστού
πείθεσθαι, ἀλλά τοί   διά τών μακαρίων προφητών κηρυχθείσι
καί δι' αὐτού διδαχθείσι.
Καί ὁ Τρύφων· Ἐμοί μέν δοκουσιν, εἰπεν, οἱ λέ-
γοντε   ἄνθρωπον γεγονέναι αὐτόν καί κατ' ἐκλογήν κεχρίσθαι
καί Χριστόν γεγονέναι πιθανώτερον ὑμών λέγειν, τών ταύτα
ἅπερ φή   λεγόντων· καί γάρ πάντε   ἡμεί   τόν Χριστόν ἄνθρω-
πον ἐξ ἀνθρώπων προσδοκώμεν γενήσεσθαι, καί τόν
Ἠλίαν χρίσαι αὐτόν ἐλθόντα. ἐάν δέ οὑτο   φαίνηται ὤν ὁ
Χριστό , ἄνθρωπον μέν ἐξ ἀνθρώπων γενόμενον ἐκ παντό
ἐπίστασθαι δει. ἐκ δέ τού μηδέ Ἠλίαν ἐληλυθέναι οὐδέ τούτον
ἀποφαίνομαι εἰναι.
Κἀγώ πάλιν ἐπυθόμην αὐτού· Οὐχί Ἠλίαν φησίν ὁ
λόγο   διά Ζαχαρίου ἐλεύσεσθαι προ τή   ἡμέρα   τή   μεγάλη
καί φοβερά   ταύτη   τού κυρίου;
Κἀκείνο   ἀπεκρίνατο· Μάλιστα.
Ἐάν οὐν ὁ λόγο   ἀναγκάξη ὁμολογειν ὅτι δύο παρουσίαι
τού Χριστού προεφητεύοντο γενησόμεναι, μία μέν, ἐν ἡ παθητό
καί ἄτιμο   καί ἀειδή   φανήσεται, ἡ δέ ἑτέρα, ἐν ἡ καί ἔνδοξο
καί κριτή   ἁπάντων ἐλεύσεται, ὡ   καί ἐν πολλοί   τοί   προλε-
λεγμένοι   ἀποδέδεικται, οὐχί τή   φοβερά   καί μεγάλη   ἡμέρα
τούτ' ἔστι τή   δευτέρα   παρουσία   αὐτού, πρόοδον γενήσεσθαι
τόν Ἠλίαν νοήσομεν τόν λόγον τού θεού κεκηρυχέναι;

Μάλιστα, ἀπεκρίνατο.

Καὶ ὁ ἡμέτερο οὐν κύριο , ἑφην, τούτο αὐτό ἐν τοὶ διδάγμασιν αὐτοὺ παρέδωκε γενησόμενον, εἰπών καὶ Ἡλίαν ἐλεύσεσθαι· καὶ ἡμεὶ τούτο ἐπιστάμεθα γενησόμενον, όταν μέλλη ἐν δόξη ἐξ οὐρανών παραγίνεσθαι ὁ ἡμέτερο κύριο Ιησού Χριστό , ού καὶ τή πρώτη φανερώσεω κήρυξ προήλθε τό ἐν Ἡλία γενόμενον πνεύμα τού θεού, ἐν Ιωάννη, τῳ γενομένῳ ἐν τῳ γένειὑμών προφήτη, μεθ' ον οὐδεὶ ἑτερο λοιπό παρ' ὑμὶν ἐφάνη προφήτη · όστι ἐπὶ τόν Ἰορδάνην ποταμόν καθεζόμενο ἐβόα· Εγώ μέν ὑμά βαπτίζω ἐν ὑδατι εἰ μετάνοιαν· ἡξει δέ ὁ ισχυρότερο μου, ού οὐκ εἰμὶ ικανό τά ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτό ὑμά βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. ού τό πτύον αὐτού ἐν τή χειρὶ αὐτού, καὶ διακαθαριεὶ τήν ἁλωνα αὐτού καὶ τόν σίτον συνάξει εἰ τήν ἀποθήκην, τό δέ ἀχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

καὶ τούτον αὐτόν τόν προφήτην συνεκεκλείκει ὁ βασιλεύ ὑμών Ηρώδη εἰ φυλακήν, καὶ γενεσίων ἡμέρα τελουμένη , ὀρχουμένη τή ἐξαδέλφη αὐτού τού Ἡρώδου εὐαρέστω αὐτῳ, ειπεν αὐτή αἰτήσασθαιό ἐάν βούληται. καὶ ἡ μήτηρ τή παιδό ὑπέβαλεν αὐτή αἰτήσασθαι τήν κεφαλήν Ἰωάννου τού ἐν τή φυλακή· καὶ αἰτησάση ἐπεμψε καὶ ἐπὶ πίνακι ἐνεχθήναι τήν κεφαλήν Ἰωάννου ἐκέλευσε.

διό

καὶ ὁ ἡμέτερο Χριστό εἰρήκει ἐπὶ γή τότε τοὶ λέγουσι προ τού Χριστού Ἡλίαν δειν ἐλθειν· Ἡλία μέν ἐλεύσεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· λέγω δέ ὑμὶν ότι Ἡλία ήδη ἠλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν αὐτῳ όσα ἠθέλησαν. καὶγέγραπται ότι Τότε συνήκαν οἱ μαθηταὶ ότι περὶ Ἰωάννου τού βαπτιστού ειπεν αὐτοι .

Καὶ ὁ Τρύφων· Καὶ τούτο παράδοξον λέγειν μοι δοκει , ότι τό ἐν Ἡλία τού θεού γενόμενον προφητικόν πνεύμα καὶ ἐν Ιωάννη γέγονε.

Κἀγώ προ ταύτα- Οὐ δοκεὶ σοι ἐπὶ Ἰησούν, τόν τού Ναυή, τόν διαδεξάμενον τήν λαοηγησίαν μετά Μωϋσέα, τό αὐτό γεγονέναι, ότε ἐρρέθη τῳ Μωυσεὶ ἐπιθεὶναι τώ Ιησού τά χειρα , εἰπόντο αὐτού τού θεού- Κἀγώ μεταθήσω ἀπό τού πνεύματο τού ἐν σοὶ ἐπ' αὐτόν;

Κάκείνο · ΜάΛιστα.

Ώ ούν, φημί, έτι όντο τότε έν άνθρώποι τού Μωυσέω , μετέθηκεν έπί τόν Ίησοϋν ό θεό άπό τού έν Μωυσει πνεύματο , ούτω καί άπό τού ΉΛίου έπί τόν Ίωάννην έΛθειν ό θεό δυνατό ήν ποιήσαι, ϊνα, ώσπερ ό Χριστό τή πρώτη παρουσία άδοξο έφάνη, ούτω καί τού πνεύματο τού έν ΗΛίμ πάντοτε καθαρεύοντο , τού Χριστού, άδοξο ή πρώτη παρουσία νοηθή.

κρύφια γάρ χειρί ό κύριο ποΛεμεϊν τόν ΑμαΛήκ ε ίρηται, καί ότι έπεσεν ό ΑμαΛήκ ούκ άρνήσεσθε. εί δέ έν τή ένδόξφ παρουσίμ τού Χριστού ποΛεμηθήσεσθαι τόν ΑμαΛήκ μόνον Λέγεται, ποιο καρπό έσται τού Λόγου, ό φησι· Κρυφίμ χειρί ό θεό ποΛεμεί τόν ΑμαΛήκ; νοήσαι δύνασθε ότι κρυφίμ δύναμι τού θεού γέγονε τφ σταυρωθέντι Χριστφ, ον καί τά δαιμόνια φρίσσει καί πάσαι άπΛώ αί άρχαί καί έξουσίαι τή γή .

Καί ό Τρύφων· Έοικά μοι έκ ποΛΛή προστρίψεω τή πρό ποΛΛού περί πάντων τών ζητουμένων γεγονέναικαί διά τούτο έτοίμω έχειν άποκρίνεσθαι πρό πάντα ά άν έπερωτηθή . άπόκριναι ούν μοι πρότερον, πώ έχει άποδεϊξαι ότι καί *άλλο* θεό παρά τόν ποιητήν τών όΛων, καί τότε άποδείξει ότι καίγεννηθήναι διά τή παρθένου ύπέμεινε.

Κάγώ έφην· Πρότερόν μοι συγχώρησον είπείν Λόγου τινά έκ τή Ήσαίου προφητεία , τού είρημένου περί τή προεΛεύσεω ήν προεΛήΛυθεν αύτού τού κυρίου ήμών Ιησού Χριστού τούτου Ιωάννη ό βαπτιστή καί προφήτη γενόμενο .

Κάκείνο · Συγχωρώ.

Κάγώ ειπον· Ήσαία ούν περί τή Ίωάννου προεΛεύσεω ούτω προείπε· Καί ειπεν Έζεκία πρό Ήσαίαν· Αγαθό ό Λόγο κυρίου, ον έΛάΛησε· γενέσθω ειρήνη καί δικαιοσύνη έν ταί ήμέραι μου. καί· ΠαρακαΛείτε τόν Λαόν· ιερεί , ΛαΛήσατε εί τήν καρδίαν Ιερουσαλήμ καί παρακαΛέσατε αύτήν, ότι έπΛήσθη ή ταπείνωσι αύτή · ΛέΛυται αύτή ή άμαρτία, ότι έδέξατο έκ χειρό κυρίου διπΛά τά άμαρτήματα αύτή . φωνή βοώντο έν τή έρήμ<φ· ετοιμάσατε τά οδού κυρίου, εύθεία ποιείτε τά τρίβου τού θεού ήμών. πάσα φάραγξ πΛηρωθή-

σεται, καί πάν όρο καί βουνό ταπεινωθήσεται· καί έσται πάντα τά σκολιά εί εύθείαν, καί ή τραχεία εί οδού λεία · καί όφθήσεται ή δόξα κυρίου, καί όψεται πάσα σάρξ τό σωτήριον τού θεού, ότι κύριο έλάλησε.
φωνή λέγοντο · Βόησον. καί είπον-
Τί βοήσω; Πάσα σάρξ χόρτο , καί πάσα δόξα άνθρώπου ώ άνθο χόρτου, έξηράνθη ό χόρτο , καί τό άνθο αύτού έξέπεσε, τό δέ ρήμα κυρίου μένει εί τόν αιώνα. Επ' όρου ύψηλού άνάβηθι, ό εύαγγελιζόμένο Σιών· ύψωσον τή ίσχύϊ τήν φωνήν σου, ό εύαγγελιζόμενο Ιερουσαλήμ, ύψώσατε, μή φοβείσθε. είπον ται πόλεσιν Ιούδα· Ιδού ό θεό ύμών· κύριο ιδού μετ' ισχύο έρχεται, καί ό βραχίων μετά κυρία έρχεται, ιδού ό μισθό μετ' αύτού, καί τό έργον έναντίον αύτού. ώ ποιμήν ποιμανεί τό ποίμνιον αύτού, καί τφ βραχίονι συνάξει άρνα , καί τήν έν γαστρί έχουσαν παρακαλέσει.
Τί έμετρησε τή
χειρί τό ύδωρ καί τόν ούρανόν σπιθαμή καί πάσαν τήν γήν δρακί; τί έστησε τά όρη σταθμφ καί τά νάπα ζυγφ; τί έγνω νούν κυρίου, καί τί αύτού σύμβουλο έγένετο, ό συμβιβάσει αύτόν; ή προ τίνα συνεβουλεύσατο, καί συνεβίβασεν αύτόν; ή τί έδειξεν αύτφ κρίσιν; ή οδόν συνέσεω τί έγνώρισεν αύτφ; πάντα τά έθνη ώ σταγών άπό κάδου, καί ώ •οπή ζυγού έλογίσθησαν, καί ώ πτύελο λογισθήσονται. ό δέ Λίβανο ούχ ικανό εί καύσιν, καί τά τετράποδα ούχ ικανά εί όλοκάρπωσιν, καί πάντα τά έθνη ούθέν, καί εί ούδέν έλογίσθησαν.

Καί παυσαμένου μου ειπεν ό Τρύφων· Αμφίβολοι μέν πάντε οί λόγοι τή προφητεία , ήν φή σύ, ώ άνθρωπε, καί ούδέν τμητικόν εί άπόδειξιν ούπερ βούλει άποδεϊξαι έχοντε .

Κάγώ άπεκρινάμην· Εί μέν μή έπαύσαντο καί είσέτι έγένοντο οί προφήται έν τφ γένει ύμών, ώ Τρύφων, μετά τούτον τόν Ίωάννην, ίσω άμφίβολα ένοείτε είναι τά λεγάμενα.
εί
δέ Ιωάννη μέν προελήλυθε βοών τοί άνθρώποι μετανοείν, καί Χριστό έτι αύτού καθεζομένου έπί τού Ίορδάνου ποταμού έπελθών έπαυσέ τε αύτόν τού προφητεύειν καί βαπτίζειν, καί

εύηγγελίζετο, καί αύτό   λέγων ότι εγγύ   έστιν ή βασιλεία τών ούρανών, καί ότι δει αύτόν πολλά παθείν άπό τών γραμματέων καί Φαρισαίων, καί σταυρωθήναι καί τή τρίτη ήμέρμ άναστήναι, καί πάλιν παραγενήσεσθαι έν Ιερουσαλήμ καί τότε τοί   μαθηταί   αύτού συμπιείν πάλιν καί συμφαγείν, καί έν τφ μεταξύ τή   παρουσία   αύτού χρόνφ, ώ   προέφην, γενήσεσθαι ιερεί   καίψευδοπροφήτα   έπί τώ όνόματι αύτού προεμήνυσε, καί ούτω φαίνεται όντα· πώ   έτι άμφιβάλλειν έστιν, έργα) πεισθήναι ύμών έχόντων;

είρήκει δέ περί τού μηκέτι γενήσεσθαι έν τφ γένει ύμών προφήτην καί περί τού έπιγνώναι ότι ή πάλαι κηρυσσομένη ύπό τού θεού καινή διαθήκη διαταχθήσεσθαιήδη τότε παρήν, τούτ' έστιν αύτό   ών ό Χριστό   , ούτω   · Ό νόμο   καί οί προφήται μέχρι Ίωάννου τού βαπτιστού· έξ ότου ή βασιλεία τών ούρανών βιάζεται, καί βιασταί άρπάζουσιν αύτήν. καί εί θέλετε δέξασθαι, αύτό   έστιν Ήλία   ό μέλλων έρχεσθαι. ό έχων ώτα άκούειν άκουέτω.

Καί διά Ιακώβ δέ τού πατριάρχου προεφητεύθη ότι δύο τού Χριστού παρουσίαι έσονται, καί ότι έν τή πρώτη παθητό   έσται, καί ότι μετά τό αύτόν έλθείν ούτε προφήτη ούτε βασιλεύ   έν τφ γένει ύμών, έπήνεγκα, καί ότι τά έθνη, πιστεύοντα έπί τόν παθητόν Χριστόν, πάλιν παραγενησόμενον προσδοκήσει, έν παραβολή δέ καί παρακεκαλυμμένω   τό πνεύμα τό άγιον διά τούτο αύτά έλελαλήκει, έφην.

ούτω   δέ είρηκέναι έπήνεγκα· Ιούδα, ήνεσάν σε οί άδελφοί σου, αί χείρέ σου έπί νώτου τών έχθρών σου. προσκυνήσουσί σε οί υιοί τού πατρό   σου. σκύμνο   λέοντο   Ιούδα· έκ βλαστού, υιέ μου, άνέβη . άναπεσών έκοιμήθη ώ   λέων καί ώ   σκύμνο   · τί έγερεί αύτόν; ούκ έκλείψει άρχων έξ Ιούδα καί ήγούμένο   έκ τών μηρών αύτού, έω   άν έλθη τά άποκείμενα αύτφ· καί αύτό έσται προσδοκία έθνών. δεσμεύων πρό   άμπελον τόν πώλον αύτού καί τή έλικι τόν πώλον τή   όνου αύτού. πλύνει έν οίνω τήν στολήν αύτού καί έν αίματι σταφυλή   τήν περιβολήν αύτού. χαροποί οί οφθαλμοί αύτού άπό οίνου, καί λευκοί οί όδόντε αύτού ώ   γάλα.

ότι ούν ουδέποτε έν τῳ γένει ὑμών έπαύσατο ούτε προφήτη   ούτε άρχων, έξ ότου άρχήν έλαβε, μέχρι ού ούτο   Ιησού   Χριστό   καί γέγονε καί έπαθεν, ούδ' άναισχύντω   τολμήσετε είπείν ή άποδείξαι έχετε, καί γάρ Ήρώδην, άφ' ού έπαθεν, Άσκαλωνίτην γεγονέναι Λέγοντε , όμω   έν τῳ γένει ὑμών όντα Λέγετε άρχιερέα, ώστε, καί τότε όντο   ὑμίν κατά τόν νόμον τού Μωϋσέω   καί προσφορά   προσφέροντο καί τά άλλα νόμιμα φυλάσσοντα , καί προφητών κατά διαδοχήν μέχρι   Ἰωάννου γεγενημένων, ώ   καί ότε εί   Βαβυλώνα άπήχθη ό Λαό   ὑμών, πολεμηθείση   τή   γή   καί τών ιερών σκευών άρθέντων, μή παύσασθαι έξ ὑμών προφήτην, ό   κύριο καί ήγούμενο   καί άρχων τού Λαού ὑμών ήν. τό γάρ έν τοι προφήται   πνεύμα καί τού   βασιλεί   ὑμιν έχριε καί καθίστα. μετά δέ τήν Ιησού τού ήμετέρου Χριστού έν τῳ γένει ὑμών φανέρωσιν καί θάνατον ούδαμού προφήτη   γέγονεν ούδέ έστιν, άλλά καί τό είναι ὑμά   ὑπό ίδιον βασιλέα έπαύσατο, καί προσέτι ή γή ὑμών ήρημώθη καί ώ   όπωροφυλάκιον καταλέλειπται. τό δέ είπείν τόν λόγον διά τού Ιακώβ· Καί αύτό   έσται προσδοκία έθνών, συμβολικώ   δύο παρουσία   αύτού έσήμανε καί τά έθνη μέλλειν αύτῳ πιστεύειν, όπερ όψέ ποτέ πάρεστιν ίδείν ὑμινοίγάρ άπό τών έθνών άπάντων διά τή   πίστεω   τή   τού Χριστού θεοσεβεί   καί δίκαιοι γενόμενοι, πάλιν παραγενησόμενον αύτόν προσδοκώ μεν.

Καί τό Δεσμεύων πρό   άμπελον τόν πώλον αύτού καί τή έλικι τόν πώλον τή   όνου καί τών έργων, τών έπί τή πρώτη   αύτού παρουσία   γενομένων ὑπ' αύτού, καί τών έθνών όμοίω , τών μελλόντων πιστεύειν αύτῳ, προδήλωσι   ήν. ούτοι γάρ ώ   πώλο   άσαγή   καί ζυγόν έπί αύχένα μή έχων τόν έαυτού, μέχρι   ό Χριστό   ούτο   έλθών διά τών μαθητών αύτού πέμψα έμαθήτευσεν αύτού , καί τόν ζυγόν τού λόγου αύτού βαστάσαντε   τόν νώτον ὑπέθηκαν πρό   τό πάντα ὑπομένειν διά τά προσδοκώμενα καί ὑπ' αύτού κατηγγελμένα *αγαθά.*

καί

όνον δέ τινα άληθώ   σύν πωλω αύτή   προσδεδεμένην έν τινι είσόδῳ κώμη   Βηθσφαγή   Λεγομένη , ότε έμελλεν είσέρχεσθαι εί   τά Ιεροσόλυμα ό κύριο   ήμών Ιησού   Χριστό , έκέλευσε

τού   μαθητά   αύτού άγαγείν αύτφ, καί έπικαθίσα   έπεισελήλυθεν εί   τά Ιεροσόλυμα· όπερ ώ   έπεπροφήτευτο διαρρήδην γενήσεσθαι ύπό τού Χριστού, γενόμενον ύπ' αύτού καί γνωσθέν, τόν Χριστόν όντα αύτόν φανερόν έποίει. καί, τούτων άπάντων γενομένων καί άπό τών γραφών άποδεικνυμενών, ύμεί   έτι σκληροκάρδιοί έστε.

προεφητεύθη δέ ύπό Ζαχαρίου, ενό   τών δώδεκα, τούτο μέλλειν γίνεσθαι ούτω   · Χαιρε σφόδρα, θύγατερ Σιών, άλάλαξον, κήρυσσε, θύγατερ Ιερουσαλήμ· ιδού ό βασιλεύ σου ήξει σοι δίκαιο   καί σώζων αύτό   καί πραύ   καί πτωχό , έπιβεβηκώ   έπί ύποζύγιον καί πώλον όνου.

τό δέ καί όνον ύποζύγιον ήδη μετά τού πώλου αύτή   όνομάζειν τό προφητικόν πνεύμα μετά τού πατριάρχου Ιακώβ έν τή κτήσει αύτόν έχειν, άλλά καί αύτόν τοί   μαθηταί   αύτού, ώ   προέφην, άμφότερα τά ζώα κελεύσαι άγαγείν, προαγγελία ήν καί τοί άπό τή   συναγωγή   ύμών άμα τοί   άπό τών έθνών πιστεύειν έπ' αύτόν μέλλουσιν. ώ   γάρ τών άπό τών έθνών σύμβολον ήν ό άσαγή   πώλο , ούτω   καί τών άπό τού ύμετέρου λαού ή ύποσαγή   όνο - τόν γάρ διά τών προφητών νόμον επικείμενον έχετε.

άλλά καί διά τού προφήτου Ζαχαρίου, ότι παταχθήσεται αύτό   ούτο   ό Χριστό   καί διασκορπισθήσονται οί μαθηταί αύτού, προεφητεύθη· όπερ καί γέγονε. μετά γάρ τό σταυρωθήναι αύτόν οί σύν αύτώ όντε   μαθηταί αύτού διεσκεδάσθησαν, μέχρι   ότου άνέστη έκ νεκρών καί πέπεικεν αύτού   ότι ούτω προεπεφήτευτο περί αύτού παθείν αύτόν· καί ούτω πεισθέντε καί εί   τήν πάσαν οικουμένην έξελθόντε   ταύτα έδίδαξαν. όθεν καί ήμεί   βέβαιοι έν τή πίστει καί μαθητείμ αύτού έσμεν, έπειδή καί άπό τών προφητών καί άπό τών κατά τήν οικουμένην εί   όνομα τού έσταυρωμένου έκείνου όρωμένων καί γενομένων θεοσεβών τήν πειθώ έχομεν. έστιδέ τά λεχθέντα ύπό τού Ζαχαρίου ταύτα· 'Ρομφαία, έξεγέρθητι έπί τόν ποιμένα μου καί έπ' άνδρα τού λαού μου, λέγει κύριο   τών δυνάμεων· πάταξον τόν ποιμένα, καί διασκορπισθήσονται τά πρόβατα αύτού.

Καί τό ύπό Μωϋσέω   δέ άνιστορημένον

καί ύπό του πατριάρχου Ιακώβ προπεφητευμένον, τό Πλύνει έν οϊνω τήν στολήν αύτού καί έν αϊματι σταφυλή τήν περιβολήν αύτού, τό τφ αϊματι αύτού άποπλύνειν μέλλειν τού πιστεύοντα αύτφ έδήλου. στολήν γάρ αύτού έκάλεσε τό άγιον πνεύμα τού δι' αύτού άφεσιν άμαρτιών λαβόντα , έν οϊ άεί δυνάμει μέν πάρεστι, καί έναργώ δέ παρέσται έν τή δευτέρμ αύτού παρουσία, τό δέ αϊμα τή σταφυλή είπεϊν τόν λόγον, διά τή τέχνη δεδήλωκεν ότι αίμα μέν έχει ό Χριστό , ούκ έξ άνθρώπου σπέρματο , άλλ' έκ τή τού θεού δυνάμεω . ον γάρ τρόπον τό τή άμπέλου αίμα ούκ άνθρωπο έγέννησεν άλλά θεό , ούτω καί τό τού Χριστού αίμα ούκ έξ άνθρωπε ίου γένου έσεσθαι, άλλ' έκ θεού δυνάμεω προεμήνυσεν. ή δέ προφητεία αύτη, ώ άνδρε , ήν έλεγον, άποδεικνύει ότι ούκ έστιν ό Χριστό άνθρωπο έξ άνθρώπων, κατά τό κοινόν τών άνθρώπων γεννηθεί .

Καί ό Τρύφων άπεκρίνατο· Μεμνησόμεθα καί ταύτη τή έξηγήσεώ σου, έάν καί δι' άλλων κρατύνη καί τούτο τό άπορη μα. τά νύν δέ ήδη άναλαβών τόν λόγον άπόδειξον ήμϊν ότι έτερο θεό παρά τόν ποιητήν τών όλων ύπό τού προφητικού πνεύματο ώμολόγηται είναι, φυλαξάμενο λέγειν τόν ήλιον καί τήν σελήνην, ά γέγραπται τοϊ έθνεσι συγκεχωρηκέναι τόν θεόν ώ θεού προσκυνεϊν· καί τούτω τφ λογά) ώ παραχρώμενοι προφήται πολλάκι λέγουσιν ότι Ό θεό σου θεό τών θεών έστι καί κύριο τών κυρίων, προστιθέντε ό μέγα καί ισχυρό καί φοβερό πολλάκι .
ού γάρ ώ όντων θεών
ταύτα λέγεται, άλλ' ώ τού λόγου διδάσκοντο ήμά ότι τών νομιζομένων θεών καί κυρίων ό τφ όντι θεό , ό τά πάντα ποιήσα , κύριο μόνο έστίν. ϊνα γάρ καί τούτο έλέγξη τό άγιον πνεύμα, διά τού άγιου Δαυείδ ειπεν· Οί θεοί τών έθνών, νομιζόμενοι θεοί, είδωλα δαιμόνιων είσίν, άλλ' ού θεοί, καί έπάγεικατάραν τοί ποιούσιν αύτά καί προσκυνούσε

Κάγώ· Ού ταύτα μέν τά άποδείξει έμέλλον φέρειν, ειπον, ώ Τρύφων, δι' ών καταδικάζεσθαι τού ταύτα καί τά τοιαύτα προσκυνουντα έπ ίσταμαι, άλλά τοιαύτα προ α άντειπεϊν μέν ούδεί δυνήσεται. ξέναι δέ σοι δόξουσιν είναι, καίπερ

καθ' ήμέραν άναγινωσκόμεναι ύφ' ύμών, ώ και έκ τούτου συνείναι ύμά ότι διά τήν ύμετέραν κακίαν άπέκρυψεν ό θεό άφ' ύμών τό δύνασθαι νοείν τήν σοφίαν τήν έν τοί Λόγοι αύτού, πλήν τινων, οί κατά χάριν τή πολυσπλαγχνία αύτού, ώ έφη Ήσαία , έγκατέλιπε σπέρμα εί σωτηρίαν, ίνα μή ώ Σοδομιτών καί Γομορραίων τέλεον καί τό ύμέτερον γένο άπόληται. προσέχετε τοιγαρούν οισπερ μέλλω άναμιμνήσκειν άπό τών άγιων γραφών, ούδέ έξηγηθήναι δεομένων άλλά μόνον άκουσθήναι.

Μωϋσή ούν, ό μακάριο καί πιστό θεράπων θεού, μηνύων ότι ό όφθεί τφ Αβραάμ πρό τή δρυϊ τή Μαμβρή θεό σύν τοί άμα αύτφ έπί τήν Σοδόμων κρίσιν πεμφθείσι δύο άγγέλοι ύπό άλλου, τού έν τοί ύπερουρανίοι άεί μένοντο καί ούδενί όφθέντο ή όμιλήσαντο δι' έαυτού ποτέ, ον ποιητήν τών όλων καί πατέρα νοούμεν.

ούτω γάρ φησιν Ώφθη δέ αύτφ ό θεό πρό τή δρυϊ τή Μαμβρή, καθημένου αύτού έπίτή θύρα τή σκηνή μεσημβρία . άναβλέψα δέ τοί όφθαλμοί είδε, καί ιδού τρει άνδρε είστήκεισαν έπάνω αύτού. καί ίδών συνέδραμεν εί συνάντησιν αύτοί άπό τή θύρα τή σκηνή αύτού, καί προσεκύνησεν έπί τήν γήν, καί είπε· καί τά Λοιπά μέχρι τού- Ώρθρισε δέ Αβραάμ τό πρωί εί τόν τόπον ού είστήκει έναντι κυρίου, καί έπέβλεψεν έπί πρόσωπον Σοδόμων καί Γομόρρα καί έπί πρόσωπον τή γή τή περιχώρου, καί είδε, καί ιδού άνέβαινε φλόξ έκ τή γή ώσεί άτμί καμίνου, καί παυσάμενο Λοιπόν τού Λέγειν, έπυθόμην αύτών εί ένενοήκεισαν τά είρημένα.

Οί δέ έφασαν νενοηκέναι μέν, μηδέν δέ έχειν εί απόδειξιν τού Λελεγμένου Λόγου ότι θεό ή κύριο *άλλο* τί έστιν ή Λέλεκται άπό τού άγιου πνεύματο παρά τόν ποιητήν τών όλων.

Κάγώ πάλιν· Ά Λέγω πειράσομαιύμά πεϊσαι, νοήσαντα τά γραφά , οτι έστί καί Λέγεται θεό καί κύριο έτερο ύπό τόν ποιητήν τών όλων, ό καί *άγγελο* καλείται, διά τό άγγέλλειν τοί άνθρώποι όσαπερ βούλεται αύτοί άγγείλαι ό τών όλων ποιητή , ύπέρ ον *άλλο* θεό ούκ έστι. καί άνιστο-

ρών πάλιν τά προλεχθέντα έπυθόμην τού Τρύφωνο · Δοκεί σοι όφθήναι ύπό τήν δρύν τήν Μαμβρή ό θεό τφ Αβραάμ, ώ ό λόγο λέγει;

Κάκείνο - Μάλιστα.

Καί ει , έφην, εκείνων ήν τών τριών, ου άνδρα έωράσθαι τφ Αβραάμ τό άγιον προφητικόν πνεύμα λέγει;

Κάκείνο · Ού· άλλά ώπτο μέν αύτφ ό θεό προ τή τών τριών οπτασία · είτα οί τρει έκεινοι, ου άνδρα ό λόγο ονομάζει, άγγελοιήσαν, δύο μέν αύτών πεμφθέντε έπί τήν Σοδόμων άπώλειαν, ει δέ εύαγγελιζόμένο τή Σάρρρ ότι τέκνον έξει, έφ' φ έπέπεμπτο, καί άπαρτίσα άπήλλακτο.

Πώ ούν, ειπον, ό ει τών τριών γενόμενο έν τή σκηνή, ό καί είπών Εί ώρα άνακάμψω πρό σε, καί τή Σάρρμ υιό γενήσεται, φαίνεται έπανελθών γενομένου τή Σάρρα υιού, καί θεόν αύτόν όντα ό προφητικό λόγο κάκει σημαίνει; ίνα δέ φανερόν ύμίν γένηται ό λέγω, άκούσατε τών ύπό Μωυσέω διαρρήδην είρημένων.

έστι δέ ταύτα· Ίδοΰσα δέ

Σάρρα τόν υιόν Άγαρ, τή παιδίσκη τή Αιγύπτια , ό έγένετο τφ Αβραάμ, παίζοντα μετά Ισαάκ τού υιού αύτή , είπε τφ Αβραάμ· Έκβαλε τήν παιδίσκην ταύτην καί τόν υιόν αύτή · ού γάρ κληρονομήσει ό υιό τή παιδίσκη ταύτη μετά τού υιού μου Ισαάκ, σκληρόν δέ έφάνη τό ρήμα σφόδρα έναντίον Αβραάμ περί τού υιού αύτού. είπε δέ ό θεό τφ Αβραάμ· Μή σκληρόν έστω έναντίον σου περί τού παιδιού καί περί τή παιδίσκη · πάντα όσα άν είπη σοι Σάρρα, άκουε τή φωνή αύτή , ότι έν Ισαάκ κληθήσεταί σοι σπέρμα.

νενοήκατε ούν

ότι ό είπών τότε ύπό τήν δρύν έπαναστρέψαι, ώ προηπίστατο άναγκαίον είναι τφ Αβραάμ συμβουλεύσαι άπερ έβούλετο αύτόν Σάρρα, έπανελήλυθεν, ώ γέγραπται, καί θεό έστιν, ώ οί λόγοι σημαίνουσιν ούτω είρημένοι· Είπε δέ ό θεό τφ Αβραάμ· Μή σκληρόν έστω έναντίον σου περί τού παιδιού καί περί τή παιδίσκη ; έπυνθανόμην.

Καί ό Τρύφων έφη· Μάλιστα· ούκ έκ τούτου δέ άπέδειξα ότι άλλο έστίν ό θεό παρά τούτον τόν όφ-

θέντα τφ Αβραάμ, ό καί τοι άΛΛοι πατριάρχαι καί προφή- ται ώπτο, άλλ' ήμά άπέδειξα ούκ όρθώ νενοηκότα ότι οί τρει , οι έν τή σκηνή παρά τφ Αβραάμ γενόμενοι, όλοι άγγελοι ήσαν.

Καί πάλιν έγώ· Εί ούν καί άπό τών γραφών μή είχον άποδεΐξαι ύμίν ότι ει τών τριών έκείνων καί ό θεό έστι καί άγγελο καλείται, έκ τού άγγέλλειν, ώ προέφην, οίσπερ βούλεται τά παρ' αύτού ό τών όλων ποιητή θεό , τούτον τόν έπί τή γή έν ίδέμ άνδρό ομοίω τοι σύν αύτφ παραγενομένοι δυσίν άγγέλοι φαινόμενον τφ Αβραάμ, τόν καί προ ποιήσεω κόσμου όντα θεόν, τούτον νοειν ύμά εύλογον ήν, όπερ τό πάν έθνο ύμών νοεί.

Καί πάνυ, έφη· ούτω γάρ καί μέχρι τού δεύρο εϊχομεν.

Κάγώ πάλιν είπον- Επί τά γραφά έπανελθών πειρά- σομαι πεισαι ύμά ότι ούτο ό τε τφ Αβραάμ καί τφ Ιακώβ καί τφ Μωυσει ώφθαιΛεγόμενο καίγεγραμμένο θεό έτερό έστι τού τά πάντα ποιήσαντο θεού, άριθμφ Λέγω άλλά ού γνώμη· ούδέν γάρ φημι αύτόν πεπραχέναι ποτέ ή άπερ αύτό ό τόν κόσμον ποιήσα , ύπέρ ον άλλο ούκ έστι θεό , βεβούληται καί πράξαι καί όμιλήσαι.

Καί ό Τρύφων· Ότι ούν καί έστιν άπόδειξον ήδη, ίνα καί τούτψ συνθώμεθα· ού γάρ παρά γνώμην τού ποιη- τού τών όλων φάσκειν τι ή πεποιηκέναι αύτόν ή Λελαληκέναι λέγειν σε ύπολαμβάνομεν.

Κάγώ είπον- Ή γραφή ούν ή προλελεγμένη παρ' έμού τούτο φανερόν ύμίν ποιήσει, έστι δέ ταύτα· Ό ήλιο έξήλθεν έπί τήν γην, καί Λώτ είσήλθεν εί Σηγώρ. καί ό κύριο έβρεξεν έπί Σόδομα θειον καί πύρ παρά κυρίου έκ τού ούρα- νού, καί κατέστρεψε τά πόλει ταύτα καί πάσαν τήν περίοικον.

Καί ό τέταρτο τών σύν Τρύφωνι παραμεινάντων έφη· Όν ούν ό Λόγο διά Μωϋσέω τών δύο άγγέλων κατελθόντων εί Σόδομα καί κύριον ένα ώνόμασε, παρά τούτον καί τόν θεόν αύτόν τόν όφθέντα τφ Αβραάμ Λέγειν άνάγκη.

Ού διά τούτο, έφην, μόνον, όπερ ήν, έκ παντό τρό- που όμολογειν έδει ότι καί παρά τόν νοούμενον ποιητήν τών όλων άλλο τι κυριολογείταιύπό τού άγίου πνεύματο · ού

μόνον δέ διά Μωϋσέω , άλλά καί διά Δαυείδ. καί γάρ καί δι' εκείνου ε'ίρηται· Λέγει ό κύριο τφ κυρίω μου· Κάθου έκ δεξιών μου, έω άν θώ τού έχθρού σου ύποπόδιον τών ποδών σου, ώ προείρηκα. καί πάλιν έν άλλοι λόγοι · Ό θρόνο σου, ό θεό , εί τόν αιώνα τού αίώνο · -άβδο εύθύτητο ή •άβδο τή βασιλεία σου. ήγάπησα δικαιοσύνην καί έμίσησα άνομίαν· διά τούτο έχρισέ σε ό θεό , ό θεό σου, έλαιον άγαλλιάσεω παρά τού μετόχου σου.

εί ούν καί

άλλον τινά θεολογείν καί κυριολογείν τό πνεύμα τό άγιόν φάτε ύμεί παρά τόν πατέρα τών όλων καί τόν Χριστόν αύτού, άποκρίνασθέ μοι, έμού άποδείξαι ύμίν ύπισχνουμένου άπ' αύτών τών γραφών ότι ούχ εί τών δύο άγγέλων τών κατελθόντων εί Σόδομά έστιν ον έφη ή γραφή κύριον, άλλ' έκείνον τόν σύν αύτοί καί θεόν λεγόμενον όφθέντα τφ Αβραάμ.

Καί ό Τρύφων· Άποδείκνυε· καί γάρ, ώ όρμ , ή τε ήμέρα προκόπτει, καί ήμεί προ τά ούτω έπικινδύνου άποκρίσει ούκ έσμέν έτοιμοι, επειδή ούδενό ούδέποτε ταύτα έρευνώντο ή ζητούντο ή άποδεικνύντο άκηκόαμεν. καί σού λέγοντο ούκ ήνειχόμεθα, εί μή πάντα έπί τά γραφά άνήγε · έξ αύτών γάρ τά άποδείξει ποιεισθαι σπουδάζει , καί μηδένα ύπέρ τόν ποιητήν τών όλων είναι θεόν άποφαίνη.

Κάγώ· Έπίστασθε ούν, έφην, ότι ή γραφή λέγει- Καί είπε κύριο προ Αβραάμ· Τί ότι έγέλασε Σάρρα λέγουσα· Αρά γε άληθώ τέξομαι; έγώ δέ γεγήρακα. μή άδυνατει παρά τφ θεφ ρήμα; εί τόν καιρόν τούτον άναστρέφω πρό σε εί ώρα , καί τή Σάρρμ υιό έσται. καί μετά μικρόν- Έξαναστάντε δέ έκειθεν οί άνδρε κατέβλεψαν έπί πρόσωπον Σοδόμων καί Γομόρρα · Αβραάμ δέ συνεπορεύετο μετ' αύτών, συμπέμπων αύτού . ό δέ κύριο ειπεν· Ού μή κρύψω έγώ άπό Αβραάμ τού παιδό μου ά έγώ ποιώ,

καί μετ' ολίγον

πάλιν ούτω φησίν· Είπε κύριο · Κραυγή Σοδόμων καί Γομόρρα πεπλήθυνται, καί αί άμαρτίαι αύτών μεγάλαι σφόδρα. καταβά ούν όψομαι εί κατά τήν κραυγήν αύτών τήν έρχομένην πρό με συντελούνται, εί δέ μή, ινα γνώ. καί άποστρέψαντε

οί άνδρε   έκείθεν ήλθον εί   Σοδομα. Αβραάμ δέ ήν έστηκώ έναντι κυρίου, καί έγγίσα   Αβραάμ ε'ίπεν· Μή συναπολέση δίκαιον μετά άσεβού , καί τά έξή - ού γάρ γράφε ιν πάλιν τά αύτά, τών πάντων προγεγραμμένων, δοκεί μοι, άλλ' εκείνα, δι' ών καί τήν άπόδειξιν τφ Τρύφωνι καί τοί   σύν αύτφ πεποίημαι, λέγειν άναγκαίον.

Τότε ούν ήλθον έπί τά έξή , έν οι   λέλεκται ταύτα- Απήλθε δέ κύριο , ώ   έπαύσατο λέγων τφ Αβραάμ, καί απήλθεν εί   τόν τόπον αύτού. ήλθον δέ οί δύο άγγελοι εί   Σόδομα εσπέρα · Λώτ δέ έκάθητο παρά τήν πύλην Σοδόμων· και τά έξή   ομοίω   μέχρι τού· Έκτείναντε   δέ οί άνδρε   τά   χείρα έπίασαν τόν Λώτ προ   εαυτού   εί   τόν οικον, καί τήν θύραν τού οίκου προσέκλεισαν· καί τά έπόμενα μέχρι τού·
Καί έκράτησαν οί άγγελοι τή   χειρό   αύτού καί τή   χειρό τή   γυναικό   αύτού καί τών χειρών τών θυγατέρων αύτού, έν τφ φείσασθαι κύριον αύτού.
καί έγένετο ήνίκα
έξήγαγον αύτού   έξω, καί ειπον· Σώζε, σώζε τήν σεαυτού ψυχήν. μή περιβλέψη εί   τά όπίσω, μηδέ στή   έν πάση τή περιχώρψ- εί   τό όρο   σώζου, μήποτε συμπαραληφθή . είπε δέ Λώτ προ   αύτού · Δέομαι, κύριε, έπειδή εύρεν ό παί   σου έλεο   έναντίον σου, καί έμεγάλυνα   τήν δικαιοσύνην σου, ό ποιεί   έπ' έμέ τού ζήν τήν ψυχήν μου· έγώ δέ ού δύναμαι διασωθήναι εί   τό όρο , μή καταλάβη με τά κακά καί άποθάνω. ιδού ή πόλι   αύτη έγγύ   τού καταφυγείν έστιν έκεί μικρά· έκεί σωθήσομαι, ώ   μικρά έστι, καί ζήσεται ή ψυχή μου. καί ειπεν αύτφ· Ιδού έθαύμασά σου τό πρόσωπον καί έπί τφ ·ήματι τούτψ τού μή καταστρέψαι τήν πόλιν περί ή   έλάλησα . σπεύσον τού σωθήναι έκεί- ού γάρ δυνήσομαι ποιήσαι πράγμα έω   τού είσελθείν σε έκεί. διά τούτο έκάλεσε τό όνομα τή πόλεω   Σηγώρ. ό ήλιο   έξήλθεν έπί τήν γήν, καί Λώτ είσήλθεν εί   Σηγώρ. καί ό κύριο   έβρεξεν εί   Σόδομα καί Γόμορρα θειον καί πύρ παρά κυρίου έκ τού ούρανού, καί κατέστρεψε τά πόλει   ταύτα   καί πάσαν τήν περίοικον.

Καί πάλιν παυσάμενο   έπέφερον· Καί νύν
ού νενοήκατε, φίλοι, ότι ό ει   τών τριών, ό καί θεό   καί κύριο

τώ έν τοί   ούρανοι   ύπηρετών, κύριο   τών δύο άγγέλων; προσελθόντων γάρ αύτών εί   Σόδομα, αύτό   ύπολειφθεί   προσωμίλει τώ Αβραάμ τά άναγεγραμμένα ύπό Μωυσέω   · ού και αύτού άπελθόντο   μετά τά   όμιλία , ό Αβραάμ ύπέστρεψεν εί τόν τόπον αύτού.

ού έλθόντο , ούκέτι δύο άγγελοι όμιλουσι τφ Λώτ άλλ' αύτό , ώ   ό Λόγο   δηλοί, καί κύριό   έστι, παρά κυρίου τού έν τφ ούρανφ, τούτ' έστι τού ποιητού τών όλων, λαβών τό ταύτα έπενεγκείν Σοδόμοι   καί Γομόρροι   άπερ ό Λόγο   καταριθμεί, ούτω   είπών· Κύριο   έβρεξεν έπί Σόδομα καί Γόμορρα θειον καί πύρ παρά κυρίου έκ τού ούρανού.

Καί ό Τρύφων σιγήσαντό   μου ειπεν· Ότι μέν ή γραφή τούτο άναγκάζει όμολογείν ήμά , φαίνεται, ότι δέ άπορήσαι άξιόν έστι περί τού λεγομένου, ότι έφαγε τά ύπό τού Αβραάμ κατασκευασθέντα καί παρατεθέντα, καί σύ άν όμολογήσε ια .

Κάγώ άπεκρινάμην· Ότι μέν βεβρώκασι, γέγραπται· εί δέ τού   τρει   άκούσαιμεν λελέχθαι βεβρωκέναι, καί μή τού δύο μόνου , οϊτινε   άγγελοι τφ όντιήσαν καί έν τοί   ούρανοι , δήλόν έστιν ήμίν, τρεφόμενοι, κάν μή όμοίαν τροφήν ήπερ οί άνθρωποι χρώμεθα τρέφονται (περί γάρ τή   τροφή τού μάννα, ήν έτράφησαν οί πατέρε   ύμών έν τή έρήμφ, ή γραφή ούτω λέγει, ότι άρτον άγγέλων έφαγον), εϊποιμ' άν ότι ό Λόγο , ό λέγων βεβρωκέναι, ούτω   άν λέγοι ώ   άν καί αύτοί εϊποιμεν έπί πυρό   ότι πάντα κατέφαγεν, άλλά μή πάντω   τούτο έξακούειν ότι όδούσι καί γνάθοι   μασώμενοι βεβρώκασιν. ώστε ούδέ ένταύθα άπορήσαιμεν άν περί ούδενό , εί τροπολογία έμπειροι κάν μικρόν ύπάρχωμεν.

Καί ό Τρύφων· Δυνατόν καί ταύτα ούτω θεραπευθήναι περί τρόπου βρώσεω , παρ' ον άναλώσαντα   τά παρασκευασθέντα ύπό τού Αβραάμ βεβρωκέναι γεγραμμένον έστίν. ώστε έρχου ήδη άποδώσων ήμίν τόν λόγον, πώ   ούτο   ό τφ Αβραάμ όφθεί   θεό , καίύπηρέτη   ών τού ποιητού τών όλων θεού, διά τή   παρθένου γεννηθεί , άνθρωπο   ομοιοπαθή   πάσιν, ώ   προέφη , γέγονεν.

Κάγώ· Συγχώρει, ώ Τρύφων, πρότερον, είπον, καί

άλλα τινά άποδείξει τφ κεφαλαίψ τούτψ συναγαγειν διά *πολλών*, ίνα καί ύμεί πεπεισμένοι καί περί τούτου ήτε, καί μετά τούτο ον άπαιτεί Λόγον *αποδώσω.*

Κάκείνο · Ώ σοί δοκεί, έφη, πράττε· καί έμοί γάρ πάνυ ποθητόν πράγμα πράξει .

Κάγώ ειπον· Γραφά ύμίν άνιστορείν μέΛΛω, ού κατασκευήν Λόγων έν μόνη τέχνη έπιδείκνυσθαι σπεύδω· ούδέ γάρ δύναμι έμοί τοιαύτη τί έστιν, άλλά χάρι παρά θεού μόνη ει τό συνιέναι τά γραφά αύτού έδόθη μοι, ή χάριτο καί πάντα κοινωνού άμισθωτί καί άφθόνω παρακαλώ γίνεσθαι, όπω μή καί τούτου χάριν κρίσιν όφΛήσω έν ήπερ μέΛΛει κρίσει διά τού κυρίου μου Ιησού Χριστού ό ποιητή τών *όλων* θεό ποιείσθαι.

Καί ό Τρύφων· Αξίω μέν θεοσεβεια καί τούτο πράττει · είρωνεύεσθαι δέ μοι δοκεΐ , Λέγων δύναμιν Λόγων τεχνικών μή κεκτήσθαι.

Κάγώ πάΛιν άπεκρινάμην· Έπεί σοι δοκεί ταύτα ούτω έχειν, έχέτω· έγώ δέ πέπεισμαι άΛηθώ είναι. άλλ' ίνα μάΛΛον τά άποδείξει τά Λοιπά ήδη ποιήσωμαι, πρόσεχε τόν νούν.

Κάκείνο · Λέγε.

Κάγώ· Ύπό Μωϋσέω , ώ άδεΛφοί, πάΛιν γέγραπται, έλεγον, ότι ούτο ό όφθεί τοί πατριάρχαι Λεγόμενο θεό καί άγγελο καί κύριο Λέγεται, ίνα καί έκ τούτων έπιγνώτε αύτόν ύπηρετούντα τφ τών όλων πατρί, ώ ήδη συνέθεσθε, καί διά πλειόνων πεπεισμένοι βεβαίω μενείτε.

έξηγούμενο ούν διά Μωϋσέω ό Λόγο τού θεού τά περί Ιακώβ, τού υίωνού τού Αβραάμ, ούτω φησί· Καί έγένετο ήνίκα έκίσσων τά πρόβατα έν γαστρί Λαμβάνοντα, καί ειδον τοί όφθαλμοί αύτά έν τφ ύπνψ· καί ιδού οί τράγοι καί οί κριοί, άναβαίνοντε έπί τά πρόβατα καί τά αίγα , διάΛευκοι καί ποικίλοι καί σποδοειδεί -αντοί. καί είπέ μοι ό άγγελο τού θεού καθ' ύπνου · Ιακώβ, Ιακώβ.

έγώ

δέ ειπον· Τί έστι, κύριε; καί ειπεν· Ανάβλεψον τοί όφθαλμοί σου καί ίδε τού τράγου καί τού κριού άναβαίνοντα έπί τά πρόβατα καί τά αίγα , διαλεύκου καί ποικίλου καί σποδοει-

δει   -αντού - έώρακα γάρ όσα σοι Λάβαν ποιεί, έγώ είμι ό θεό   ό όφθεί   σοι έν τόπφ θεού, ού ήΛειψά   μοι έκει στήΛην καίηύξω έκει ευχήν, νύν ούν έξεΛθε καί άνάστηθι έκ τή γή   ταύτη   καί άπεΛθε ει   τήν γήν τή   γενέσεώ   σου, καί έσο-μαι μετά σού.

καί πάΛιν έν άΛΛοι   Λόγοι   περί αύτού τού

Ιακώβ Λέγων ούτω   φησίν· Αναστά   δέ τήν νύκτα έκείνην έΛαβε τά   δύο γυναίκα   καί τά   δύο παιδίσκα   καί τά ένδεκα παιδία αύτού καί διέβη τήν διάβασιν τού Ίαβώχ, καί έΛαβεν αύτού   καί διέβη τόν χειμάρρουν καί διεβίβασε πάντα τά αύτού. ύπεΛείφθη δέ Ιακώβ μόνο · καί έπάΛαιεν *άγγελο*   μετ' αύτού έω   πρωί είδε δέ ότι δύναται πρό   αύτόν, καί ήψατο τού πΛάτου   τού μηρού αύτού, καί ένάρκησε τό *πλάτο*   τού μηρού Ιακώβ έν τφ παΛαίειν αύτόν μετ' αύτού. καί ειπεν αύτφ· Απόσ-τειΛόν με· άνέβη γάρ ό όρθρο .

ό δέ ειπεν· Ού μή σε άπο-

στείΛω, άν μή με εύΛογήση . είπε δέ αύτφ· Τί τό όνομά σου έστίν; ό δέ ειπεν· Ιακώβ, είπε δέ αύτφ· Ού κΛηθήσεται τό όνομά σου Ιακώβ, *άλλά* ΊσραήΛ έσται τό όνομά σου· ότι ένίσχυσα   μετά τού θεού, καί μετά άνθρώπων δυνατό έση. ήρώτησε δέ Ιακώβ καί ειπεν· ΑνάγγειΛόν μοι τό όνομά σου. καί ειπεν· Ένα τί τούτο έρωτμ   τό όνομά μου; καί εύΛό-γησεν αύτόν έκει. καί έκάΛεσεν Ιακώβ τό όνομα τού τόπου έκείνου Είδο   θεού· ειδον γάρ θεόν πρόσωπον πρό   πρόσωπον, καί έχάρη ή ψυχή μου.

καί πάΛιν έν έτέροι   περί τού αύτού

Ιακώβ έξαγγέΛΛων ταύτά φησίν· ΉΛθε δέ Ιακώβ ει   Λουζά, ή έστιν ει   γήν Χαναάν, ή έστι ΒαιθήΛ, αύτό   καί πά   ό Λαό , ό   ήν μετ' αύτού. καί φκοδόμησεν έκει θυσιαστήριον, καί έκά-Λεσε τό όνομα τού τόπου έκείνου ΒαιθήΛ· έκει γάρ έφάνη αύτφ ό θεό   έν τφ άποδιδράσκειν άπό προσώπου τού άδεΛφού αύτού Ήσαύ. άπέθανε δέ Δεβόρρα, ή τροφό   'Ρεβέκκα , κα-τωτέρω ΒαιθήΛ ύπό τήν *βάλανον*, καί έκάΛεσεν Ιακώβ τό όνομα αύτή   ΒάΛανον πένθου , ώφθη δέ ό θεό   Ιακώβ έτι έν Αουζά, ότε παρεγένετο έν Μεσοποταμίμ τή   Συρία , καί εύΛόγησεν αύτόν. καί ειπεν αύτφ ό θεό · Τό όνομά σου Ιακώβ ού κΛη-

θήσεται έτι, άΛΛά Ισραήλ έσται τό όνομά σου.
θεό   καλεϊται
καί θεό   έστι καί έσται.

Καί συννευσάντων ταί   κεφαλαί   *απάντων* έφην έγώ·
Καί τού   Λόγου , οι άγγέλλουσι πώ   ώφθη αύτφ, φεύγοντι τόν
άδελφόν Ήσαύ, ούτο   και άγγελο   καί θεό   καί κύριο ,
καί έν ιδέα άνδρό   τφ Αβραάμ φανεί   καί έν ίδέQ άνθρώπου
αύτφ τφ Ιακώβ παλαίσα , άναγκαιον είναι είπείν ύμίν Λογιζό-
μενο , Λέγω.
είσ'ι δέ ούτοι· Καί έξήλθεν Ιακώβ άπό τού
φρέατο   τού όρκου και έπορεύθη εί   Χαράν, καί άπήντησε τόπφ>
καί έκοιμήθη έκεϊ- έδυ γάρ ό ήλιο , καί έλαβεν άπό τών Λίθων
τού τόπου καί έθηκε πρό   κεφαλή   αύτού, καί έκοιμήθη έν τφ
τόπω έκείνψ καί ένυπνιάσθη· καί ιδού κλϊμαξ έστηριγμένη έν
τή γή, ή   ή κεφαλή άφικνειτο εί   τόν ούρανόν, καί οι άγγελοι
τού θεού άνέβαινον καί κατέβαιναν έπ' αύτή , ό δέ κύριο   έστή-
ρικτο έπ' αύτήν.
ό δέ *είπεν-* Εγώ είμι κύριο , ό θεό
Αβραάμ, τού πατρό   σου, καί Ισαάκ, μή φοβού· ή γή, έφ' ή
σύ καθεύδει   έπ' αύτή , σοί δώσω αύτήν καί τφ σπέρματί σου·
καί έσται τό σπέρμα σου ώ   ή άμμο   τή   γή , καί πλατυνθή-
σεται εί   θάλασσαν καί νότον καί βορράν καί άνατολά , καί
ένευλογηθήσονται έν σοί πάσαι αί φυλαί τή   γή   καί έν τφ
σπέρματί σου. καί ιδού έγώ μετά σού, διαφυλάσσων σε έν όδφ
πάση ή άν πορευθή , καί άποστρέψω σε εί   τήν γήν ταύτην,
ότι ού μή σε έγκαταλίπω έω   τού ποιήσαί με πάντα όσα έλά-
Λησά σοι.
καί έξηγέρθη Ιακώβ έκ τού ύπνου αύτού,
καί είπεν ότι Έστι κύριο   έν τφ τόπω τούτω, έγώ δέ ούκ ήδειν.
καί έφοβήθη, καί είπεν- Ώ   φοβερό   ό τόπο   ούτο . ούκ έστι
τούτο άλλ' ή οίκο   τού θεού, καί αύτη ή πύλη τού ούρανού.
καί άνέστη Ιακώβ τφ πρωί, καί έλαβε τόν Λίθον όν ύπέθηκεν
έκεί πρό   κεφαλή   αύτού, καί έστησεν αύτόν στήλην καί έπέχεε
τό έλαιον έπί τό άκρον αύτού. καί έκάλεσεν Ιακώβ τό όνομα
τού τόπου Οίκο   θεού- καί Ούλαμμάου   ήν τό όνομα τή πόλει
τό πρότερον.

Και ταύτα είπών Ανάσχεσθέ μου, έλεγον, και άπό τή βίβλου τή Έξόδου άποδεικνύοντο ύμιν, πώ ό αύτό ούτο καί άγγελο καί θεό καί κύριο καί άνήρ καί άνθρωπο, Αβραάμ καί Ισαάκ φανεί, έν πυρί φλογό έκ βάτου πέφανται καί ώμίλησε τφ Μωυσει. κάκείνων ήδέω καί άκαμάτω καί προθύμω άκούειν λεγόντων, έπέφερον·

Ταύτα δέ έστιν έν τή βίβλψ ή έπιγράφεται Έξοδο. Μετά δέ τά ήμέρα τά πολλά έκείνα έτελεύτησεν ό βασιλεύ Αίγύπτου, καί κατεστέναξαν οί υιοί Ισραήλ άπό τών έργων· καί τά λοιπά μέχρι τού· Έλθών συνάγαγε τήν γερουσίαν Ίσραήλ, καί έρεί προ αύτού· Κύριο, ό θεό τών πατέρων ύμών, ώφθη μοι, ό θεό Αβραάμ καί ό θεό Ίσαάκ καί ό θεό Ιακώβ, λέγων· Επισκοπή έπισκέπτομαι ύμά καί όσα συμβέβηκεν ύμίν έν Αίγύπτψ.

Καί έπί τούτοι έπέφερον· Ώ άνδρε, νενοήκατε, λέγων, ότι όν λέγει Μωύσή άγγελον έν πυρί φλογό λελαληκέναι αύτφ ούτο αύτό, θεό ών, σημαίνει τφ Μωυσει ότι αύτό έστιν ό θεό Αβραάμ καί Ισαάκ καί Ιακώβ;

Καί ό Τρύφων· Ού τούτο νοούμεν άπό τών λόγων τών προλελεγμένων, έλεγεν, άλλ' ότι άγγελο μέν ήν ό όφθεί έν φλογί πυρό, θεό δέ ό όμιλών τφ Μωυσει, ώστε καί άγγελον καί θεόν, δύο όμού όντα, έν τή τότε όπτασίμ γεγενήσθαι.

Κάγώ πάλιν άπεκρινάμην· Εί καί τούτο γέγονε τότε, ώ φίλοι, ώ καί άγγελον καί θεόν όμού έν τή όπτασίμ τή τφ Μωυσει γενομένη ύπάρξαι, ώ καί άποδέδεικταιύμίν διά τών προγεγραμμένων λόγων, ούχ ό ποιητή τών όλων έσται θεό ό τφ Μωυσει είπών αύτόν είναι θεόν Αβραάμ καί θεόν Ίσαάκ καί θεόν Ίακώβ, άλλ' ό άποδειχθεί ύμίν ώφθαι τφ Αβραάμ καί τφ Ίακώβ, τή τού ποιητου τών όλων θελήσει ύπηρετών καί έν τή κρίσει τών Σοδόμων τή βουλή αύτού όμοίω ύπηρετήσα· ώστε, κάν ώ φάτε έχη, ότι δύο ήσαν, καί άγγελο καί θεό, ού τόν ποιητήν τών όλων καί πατέρα, καταλιπόντα τά ύπέρ ούρανόν άπαντα, έν όλίγω γή μορίω πεφάνθαι πά όστισούν, κάν μικρόν νούν έχων, τολμήσει είπείν.

Καί ό Τρύφων Επειδή ήδη προαποδέδεικται ότι ό όφθεί τφ Αβραάμ θεό καί κύριο ώνομασμένο ύπό κυρίου τού έν

ούρανοι   Λαβών τά έπαχθέντα τή Σοδόμων γή έπήγαγε, καί νυν, κάν *άγγελο*   ήν σύν τφ φανέντι τφ Μωυσεί θεφ γεγενημένο , θεόν, τόν άπό τή   βάτου όμιΛήσαντα τφ Μωυσεί, ού τόν ποιητήν τών *όλων* θεόν νοήσομεν γεγονέναι, άΛΛ εκείνον τόν καί τφ Αβραάμ καί τφ Ισαάκ καί τφ Ιακώβ άποδειχθέντα πεφανερώσθαι, ό   καί *άγγελο*   τού τών όλων ποιητού θεού καλείται καί νοείται είναι έκ τού διαγγέΛΛειν τοί   άνθρώποι τά παρά τού πατρό   καί ποιητού τών άπάντων.

Κάγώ πάΛιν· Ήδη μέντοι, ώ Τρύφων, άποδείξω ότι προ   τή Μωυσέω   όπτασίμ αύτό   ούτο   μόνο , καί άγγελο καλούμενο   καί θεό   ύπάρχων, ώφθη καί προσωμίλησε τφ Μωυσεί. ούτω   γάρ έφη ό Λόγο · Ώφθη δέ αύτφ άγγελο κυρίου έν πυρί φλογό   έκ βάτου· καί όρά ότι ό βάτο   καίεται πυρί, ό δέ βάτο   ού κατεκαίετο. ό δέ Μωυσή   είπε· ΠαρεΛθών όψομαι τό όραμα τούτο τό μέγα, ότι ού κατακαίεται ό βάτο . ώ   δ' είδε κύριο   ότι προσάγει ίδεϊν, έκάλεσεν αύτόν κύριο   έκ τή   βάτου.

ον ούν τρόπον τόν τφ Ιακώβ όφθέντα κατά τού   ύπνου   άγγελον ό λόγο   Λέγει, είτα αύτόν τόν όφθέντα κατά τού   ύπνου   άγγελον είρηκέναι αύτφ, ότι Εγώ είμι ό θεό   ό όφθεί   σοι ότε άπεδίδρασκε   άπό προσώπου Ήσαύ τού άδελφού σου, καί έπί τού Αβραάμ έν τή κρίσει τών Σοδόμων κύριον παρά κυρίου τού έν τοί   ούρανοι   τήν κρίσιν έπενηνοχέναι έφη, ούτω   καί ένταύθα ό λόγο , λέγων άγγελον κυρίου ώφθαι τφ Μωυσεί καί μετέπειτα κύριον αύτόν όντα καί θεόν σημαίνων, τόν αύτόν Λέγει ον καί διά πολλών τών Λελεγμένων ύπηρετούντα τφ ύπέρ κόσμον θεφ, ύπέρ ον άλλο ούκ έστι, σημαίνει.

Μαρτύριον δέ καί άλλο ύμίν, ώ φίλοι, έφην, άπό τών γραφών δώσω, ότι άρχήν προ πάντων τών κτισμάτων ό θεό   γεγέννηκε δύναμίν τινα έξ έαυτού Λογικήν, ήτι   καί δόξα κυρίου ύπό τού πνεύματο   τού άγιου καλείται, ποτέ δέ υιό , ποτέ δέ σοφία, ποτέ δέ άγγελο , ποτέ δέ θεό , ποτέ δέ κύριο καί Λόγο , ποτέ δέ άρχιστράτηγον έαυτόν λέγει, έν άνθρώπου μορφή φανέντα τφ τού Ναυή Ιησού· έχει γάρ πάντα προσονομάζεσθαι έκ τε τού ύπηρετείν τφ πατρικφ βουλή μάτι καί έκ

του άπό του πατρό θελήσει γεγεννήσθαι.
άλλ' ού τοιούτον
όποιον καί έφ' ήμών γινόμενον όρώμεν; λόγον γάρ τινα προ-
βάλλοντε , λόγον γεννώ μεν, ού κατά άποτομήν, ώ έλαττωθή-
ναι τόν έν ήμίν λόγον, προβαλλόμενοι, καί όποιον
έπί πυρό όρώμεν άλλο γινόμενον, ούκ έλαττουμένου έκείνου
έξ ού ή άναψι γέγονεν, άλλά τού αύτού μένοντο , καί τό έξ
αύτού άναφθέν καί αύτό όν φαίνεται, ούκ έλαττώσαν έκείνο έξ
ού άνήφθη.
μαρτυρήσει δέ μοι ό λόγο τή σοφία , αύτό
ών ούτο ό θεό άπό τού πατρό τών όλων γεννηθεί , καί λόγο
καί σοφία καί δύναμι καί δόξα τού γεννήσαντο ύπάρχων, καί
διά Σολομώνο φήσαντο ταύτα· Εάν *αναγγείλω* ύμίν τά καθ'
ή μέραν γινόμενα, μνημονεύσω τά έξ αίώνο άριθμήσαι. κύριο
έκτισέ με άρχήν οδών αύτού εί έργα αύτού. προ τού αίώνο
έθεμελίωσέ με έν άρχή, προ τού τήν γήν ποιήσαι καί προ τού
τά άβύσσου ποιήσαι, προ τού τά πηγά προελθείν τών ύδά-
των, προ τού τά όρη έδρασθήναι· προ δέ πάντων τών βουνών
γεννμ με.
ό θεό έποίησε χώραν καί άοίκητον καί άκρα οί-
κούμενα ύπ' ούρανόν. ήνίκα ήτοίμαζε τόν ούρανόν, συμπα-
ρήμην αύτφ· καί ότε άφώριζε τόν αύτού θρόνον έπ' άνέμων,
ήνίκα ισχυρά έποίει τά άνω νέφη καί ώ άσφαλεί έποίει πηγά
άβύσσου, ήνίκα ισχυρά έποίει τά θεμέλια τή γή , ήμην παρ'
αύτφ άρμόζουσα. έγώ ήμην ή προσέχαιρε· καθ' ή μέραν δέ εύφραι-
νόμην έν προσώπφ αύτού έν παντί καιρφ, ότι εύφραίνετο τήν
οικουμένην συντελέσα καί εύφραίνετο έν υίοί άνθρώ-
πων.
νύν ούν, υιέ, άκουέ μου. μακάριο άνήρ ό είσακού-
σεταί μου, καί άνθρωπο ό τά οδού μου φυλάξει, ύπνών
έπ' έμαί θύραι καθ' ήμέραν, τηρών σταθμού έμών εισόδων·
αί γάρ έξοδοί μου έξοδοι ζωή , καί ήτοίμασται θέλησι παρά
κυρίου, οί δέ εί έμέ άμαρτάνοντε άσεβούσιν εί τά έαυτών
ψυχά , καί οί μισούντέ με άγαπώσι θάνατον.
Καί τούτο αύτό, ώ φίλοι, είπε καί διά Μωύσέω
ό τού θεού λόγο , μηνύων ήμίν ον έδήλωσε τόν θεόν λέγειν

τούτψ αύτφ τφ νοήματι έπί τή ποιήσεω τού άνθρώπου, Λέγων ταύτα· Ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ήμετέραν καί καθ' όμοίωσιν· καί άρχέτωσαν τών ιχθύων τή θαλάσση καί τών πετεινών τού ούρανού καί τών κτηνών καί πάση τή γή καί πάντων τών ερπετών τών έρπόντων έπί τή γή . και έποίησεν ό θεό τόν άνθρωπον, κατ' εικόνα θεού έποίησεν αύτόν· άρσεν καί θήλυ έποίησεν αύτού . καί εύλόγησεν ό θεό αύτού Λέγων· Αύξάνεσθε καί πληθύνεσθε καί πληρώσατε τήν γήν καί κατακυριεύσατε αύτή .

Καί όπω μή, άλλάσσοντε τού προ-
λελεγμένου Λόγου , έκείνα Λέγητε ά οί διδάσκαλοι ύμών Λέγουσιν, ή ότι πρό έαυτόν έλεγεν ό θεό Ποιήσωμεν, όποιον καί ήμει μέλλοντέ τι ποιειν πολλάκι πρό εαυτού Λέγομεν Ποιήσωμεν, ή ότι πρό τά στοιχεία, τούτ' έστι τήν γήν
καί τά άλλα ομοίω , έξ ών νοούμεν τόν άνθρωπον γεγονέναι, θεόν είρηκέναι Ποιήσωμεν, Λόγου τού είρημένου ύπ' αύτού τού Μωϋσέω πάλιν Ιστορήσω, έξ ών άναμφιλέκτω πρό τινα, καί άριθμφ όντα έτερον καί Λογικόν ύπάρχοντα, ώμιληκέναι αύτόν έπιγνώναι έχομεν.

είσι δέ οίΛόγοι ούτοι· Καί ειπεν
ό θεό · Ιδού Αδάμ γέγονεν ώ ει έξ ήμών τού γινώσκειν καλόν καί πονηρόν, ούκούν είπών Ώ ει έξ ήμών, καί άριθμόν τών άλλήλοι συνόντων, καί τό έλάχιστον δύο μεμήνυκεν. ού γάρ οπερ ή παρ' ύμιν Λεγομένη αϊρεσι δογματίζει φαίην άν έγώ άληθέ είναι, ή οί έκείνη διδάσκαλοι άποδεΐξαι δύνανται ότι άγγέλοι έλεγεν ή ότι άγγέλων ποίημα ήν τό σώμα τό άνθρώπειον.

άλλά τούτο τό τφ όντι άπό τού πατρό προβληθέν
γέννημα προ πάντων τών ποιημάτων συνήν τφ πατρί, καί τούτψ ό πατήρ προσομιλεί, ώ ό Λόγο διά τού Σολομώνο έδήλωσεν, ότι καί άρχή προ πάντων τών ποιημάτων τούτ' αύτό καί γέννημα ύπό τού θεού έγεγέννητο, ό σοφία διά Σολομώνο καλειται, καί δι' άποκαλύψεω τή γεγενημένη Ιησού τφ τού Ναυή τούτο αύτό είπόντο . ίνα δέ καί έκ τούτων φανερόν ύμίν γένηται ό Λέγω, άκούσατε καί τών άπό τού βιβλίου Ιησού.

έστι

δέ ταύτα· Καί έγένετο ώ ήν Ιησού έν Ιεριχώ, άναβλέψα τοί όφθαλμοι όρά άνθρωπον έστηκότα κατέναντι αύτού. καί προσεΛθών ό Ιησού ειπεν αύτφ· Ήμέτερο εί ή τών ύπεναντίων; καί ειπεν αύτφ· Έγώ άρχιστράτηγο δυνάμεω κυρίου, νύν παραγέγονα. καί Ιησού έπεσεν έπί πρόσωπον έπί τήν γήν, καί ειπεν αύτφ· Δέσποτα, τί προστάσσει τφ σφ οίκέτη; καί Λέγει ό άρχιστράτηγο κυρίου προ Ίησούν· Λύσαι τά ύποδήματα τών ποδών σου· ό γάρ τόπο , έφ' ού έστηκα , γή άγια έστί. καί ή Ιεριχώ συγκεκΛεισμένη ήν καί ώχυρωμένη, καί ούδεί έξ αύτή έξεπορεύετο. καί είπε κύριο προ Ίησούν· Ιδού παραδίδωμί σοι τήν Ιεριχώ ύποχείριον καί τόν βασιλέα αύτή τόν έν αύτή, δυνατού όντα ίσχύϊ.

Καί ό Τρύφων· Ίσχυρώ καί διά πολλών δείκνυταί σοι τούτο, *φίλε*, έφη. Λοιπόν ούν καί ότι ούτο διά τή παρθένου άνθρωπο γεννηθήναι κατά τήν τού πατρό αύτού βούλησιν ύπέμεινεν άπόδειξον καί σταυρωθήναι καί άποθανεϊν· δήΛον δέ καί ότι μετά ταύτα άναστά άνεΛήΛυθεν εί τόν ούρανόν, άπόδειξον.

Κάγώ άπεκρινάμην· Ήδη καί τούτο άποδέδεικταί μοι, ώ άνδρε , έν τοί προανιστορημένοι Λόγοι τών προφητειών, ού δι' ύμά πάΛιν άναμιμνησκόμενο καί έξηγούμενο πειράσομαι καί εί τήν περί τούτου συγκατάθεσιν άγαγείν ύμά . ό γούν Λόγο ον έφη Ήσαία · Τήν γενεάν αύτού τί διηγήσεται; ότι αίρεται άπό τή γή ή ζωή αύτού· ού δοκει σοι λελέχθαι ώ ούκ έξ άνθρώπων έχοντο τό γένο τού διά τά άνομία τού Λαού εί θάνατον παραδεδόσθαι είρημένου ύπό τού θεού; περί ού καί Μωυσή τού αίματο , ώ προέφην, αϊματι σταφυλή , έν παραβολή είπών, τήν στολήν αύτού πλύνειν έφη, ώ τού αίματο αύτού ούκ έξ άνθρωπείου σπέρματο γεγεννημένου άλλ' έκ θελήματο θεού.

καί τά ύπό Δαυείδ είρημένα·

Έν ταί Λαμπρότησι τών άγιων σου, έκ γαστρό προ εωσφόρου έγέννησά σε. ώμοσε κύριο καί ού μεταμεληθήσεται- Σύ ίερεύ εί τόν αιώνα κατά τήν τάξιν ΜεΛχισεδέκ· ού σημαίνει ύμίν ότι άνωθεν καί διά γαστρό άνθρωπεία ό θεό καί πατήρ τών όλων γεννάσθαι αύτόν έμελλε;

καί έν ετέροι   είπών, τοί
καί αύτοί   προλελεγμένοι · Ό θρόνο   σου, ό θεό , ει   τόν αιώνα
του αίώνο - -άβδο   εύθύτητο   ή -άβδο   τή   βασιλεία   σου.
ήγάπησα   δικαιοσύνην καί έμίσησα   άνομίαν- διά τούτο έχρισέ σε
ό θεό , ό θεό   σου, έλαιον άγαλλιάσεω   παρά τού   μετόχου   σου.
σμύρναν καί στακτήν καί κασσίαν άπό τών ίματίων σου, άπό
βάρεων έλεφαντίνων, έξ ών εύφρανάν σε. θυγατέρε
βασιλέων έν τή τιμή σου- παρέστη ή βασίλισσα έκ δεξιών σου,
έν ιματισμφ διαχρύσψ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη. άκουσον,
θύγατερ, καί ϊδε καί κλίνον τό ού   σου, καί έπιλάθου τού λαού
σου καί τού οίκου τού πατρό   σου- καί έπιθυμήσει ό βασιλεύ
τού κάλλου   σου, ότι αύτό   έστι κύριό   σου, καί προσκυνήσει
αύτφ.
ότι γούν καί προσκυνητό   έστι καί θεό   καί Χριστό
ύπό τού ταύτα ποιήσαντο   μαρτυρούμένο , καί οί λόγοι ούτοι
διαρρήδην σημαίνουσι. καί ότι τοί   ει   αύτόν πιστεύουσιν, ώ
ούσι μιά ψυχή καί μιά συναγωγή καί μιά έκκλησίμ, ό λόγο
τού θεού λέγει ώ   θυγατρί, τή έκκλησίμ τή έξ ονόματο   αύτού
γενομένη καί μετασχούση τού ονόματο   αύτού (Χριστιανοί γάρ
πάντε   καλούμεθα), ομοίω   φανερώ   οί λόγοι κηρύσσουσι, δι-
δάσκοντε   ήμά   καί τών παλαιών πατρφων έθών έπιλαθέσθαι,
ούτω   έχοντε - Άκουσον, θύγατερ, καί ϊδε καί κλϊνον τό ού
σου, καί έπιλάθου τού λαού σου καί τού οίκου τού πατρό
σου- καί έπιθυμήσει ό βασιλεύ   τού κάλλου   σου, ότι αύτό
έστι κύριό   σου, καί προσκυνήσει   αύτφ.
Καί ό Τρύφων- Έστω ύμών, τών έξ έθνών, κύριο
καί Χριστό   καί θεό   γνωριζόμενο , ώ   αί γραφαί σημαίνουσιν,
οϊτινε   καί άπό τού ονόματο   αύτού Χριστιανοί καλεϊσθαι πάντε
έσχήκατε- ήμεί   δέ, τού θεού τού καί αύτόν τούτον
ποιήσαντο   λατρευταί όντε , ού δεόμεθα τή   ομολογία   αύτού
ούδέ τή   προσκυνήσεω .
Κάγώ πρό   ταύτα εϊπον- Ώ Τρύφων, εί ομοίω   ύμίν
φιλέριστο   καί κενό   ύπήρχον, ούκ άν έτι προσέμενον κοινωνών
ύμίν τών λόγων, ού συνιέναι τά λεγάμενα παρασκευαζομένοι ,
άλλά τι λέγειν μόνον θήγουσιν *εαυτού* - νύν δέ, έπεί κρίσιν
θεού δέδοικα, ού φθάνω άποφαίνεσθαι περί ούδενό   τών άπό

του γένου ύμών, εί μήτι έστιν άπό τών κατά χάριν τήν άπό κυρίου Σαβαώθ σωθήναι δυναμένων. διό κάν ύμει πονηρεύησθε, προσμενώ προ ότιούν προβαλείσθε καί άντιλέγετε άποκρινόμενο · καί τό αύτό καί προ πάντα άπλώ τού έκ παντό γένου άνθρώπων, συζητεΐν ή πυνθάνεσθαί μου περί τούτων βουλομένου πράττω.
ότι ούν καί οί σωζόμενοι άπό τού γένου
τού ύμετέρου διά τούτου σώζονται καί έν τή τούτου μερίδι εισί, τοί προλελεγμένοι ύπ' έμού άπό τών γραφών εί προσεσχήκειτε, ένενοήκειτε άν ήδη, κάμε δήλον ότι περί τούτου ούκ άν ήρωτήσατε. πάλιν δέ έρώ τά προλελεγμένα μοι άπό τού Δαυείδ, καί άξιώ ύμά προ τό συνιέναι, μή προ τό πονηρεύεσθαι καί άντιλέγειν μόνον έαυτού ότρύναι.

Εισίν ούν οί λόγοι, ού φησιν ό Δαυείδ, ούτοι· Ό κύριο έβασίλευσεν, όργιζέσθωσαν λαοί· ό καθήμένο
έπί τών χερουβίμ, σαλευθήτω ή γή. κύριο έν Σιών μέγα καίύψηλό έστιν έπί πάντα τού λαού , έξομολογησάσθωσαν τφ όνόματί σου τφ μεγάλψ, ότι φοβερόν καί άγιόν έστι, καί τιμή βασιλέω κρίσιν άγαπφ. σύ ήτοίμασα εύθύτητα , κρίσιν καί δικαιοσύνην έν Ιακώβ σύ έποίησα . ύψούτε κύριον τόν θεόν ήμών καί προσκυνεΐτε τφ ύποποδίφ τών ποδών αύτού, ότι άγιό έστι. Μωυσή καί Ααρών έν τοί ίερεύσιν αύτού, καί Σαμουήλ έν τοι έπικαλουμένοι τό όνομα αύτού· έπεκαλούντο τόν κύριον, καί αύτό εισήκουεν αύτών. έν στύλω νεφέλη έλάλει προ αύτού , ότι έφύλασσον τά μαρτύρια αύτού, καί τά προστάγματα αύτού ά έδωκεν αύτοί .
καί έν άλλοι ,
τοί καί αύτοί προανιστορημένοι , διά τού Δαυείδ λεχθείσι λόγοι , ού εί Σολομώνα άνοήτω φάσκετε ειρήσθαι, έπιγεγραμμένου εί Σολομώνα, έξ ών καί τό ότι εί Σολομώνα ούκ εϊρηνται άποδείκνυται, καί ότι ούτο καί προ τού ήλιου ήν, καί οί άπό τού λαού ύμών σωζόμενοι δι' αύτού σωθήσονται.
εισί
δέ ούτοι· Ό θεό , τό κρίμα σου τφ βασιλεί δό καί τήν δικαιοσύνην σου τφ υίφ τού βασιλέω · κρίνει τόν λαόν σου έν δικαιοσύνη καί τού πτωχού σου έν κρίσει. άναλαβέτωσαν τά

όρη τφ Λαφ ειρήνην καί οί βουνοί δικαιοσύνην, κρίνει τού
πτωχού τού Λαού, καί σώσει τού υιού τών πενήτων,
καί ταπεινώσει συκοφάντην· καί συμπαραμενεί τφ ήλίφ καί
προ τή σελήνη γενεά γενεών· καί τά λοιπά άχρι τού· Προ
τού ήλίου διαμένει τό όνομα αύτού. καί ένευλογηθήσονται έν
αύτφ πάσαι αί φυλαί τή γη · πάντα τά έθνη μακαριούσιν
αύτόν. εύλογητό κύριο , ό θεό Ίσραήλ, ό ποιών θαυμάσια
μόνο , καί εύλογητόν τό όνομα τή δόξη αύτού εί τόν αιώνα
τού αίώνο · καί πληρωθήσεται τή δόξη αύτού πάσα ή γή.
γένοιτο, γένοιτο.
καί έκ τών άλλων ών προείπον ομοίω διά
Δαυείδ λελέχθαι λόγων, ότι άπ' άκρων τών ούρανών προέρχεσθαι
έμελλεν καί πάλιν εί τού αύτού τόπου άνιέναι έμηνύετο,
άναμνήσθητε, ϊνα καί θεόν άνωθεν προελθόντα καί άνθρωπον
έν άνθρώποι γενόμενον γνωρίσητε, καί πάλιν έκείνον παρα-
γενησόμενον, ον οράν μέλλουσι καί κόπτεσθαι οί έκκεντήσαντε
αύτόν.
είσί δέ ούτοι· Οί ούρανοί διηγούνται δόξαν θεού,
ποίησιν δέ χειρών αύτού άναγγέλλει τό στερέωμα, ή μέρα τή
ήμέρμ έρεύγεται ρήμα, καί νύξ τή νυκτί άναγγέλλειγνώσιν.
ούκ εισί λαλιαί ούδέ λόγοι, ών ούχί άκούονται αί φωναί αύτών.
εί πάσαν τήν γήν έξήλθεν ό φθόγγο αύτών καί εί τά πέρατα
τή οικουμένη τά ρήματα αύτών. έν τφ ήλίφ έθετο τό σκή-
νωμα αύτού, καί αύτό ώ νυμφίο έκπορευόμενο έκ
παστού αύτού, άγαλλιάσεται ώ γίγα δραμείν οδόν, άπ' άκρου
τού ούρανού ή έξοδο αύτού, καί τό κατάντημα αύτού έω άκρου
τού ούρανού, καί ούκ έστιν ό άποκρυβήσεται τή θέρμη αύτού.

Καί ό Τρύφων έφη· Ύπό τών τοσούτων γραφών
δυσωπούμένο ούκ οιδα τί φώ περί τή γραφή ήν έφη Ήσαία ,
καθ' ήν ό θεό ούδενί έτέρφ δούναι τήν δόξαν αύτού λέγει,
ούτω είπών· Εγώ κύριο ό θεό , τούτο μου όνομα, τήν δόξαν
μου έτέρφ ού μή δώσω ούδέ τά άρετά μου.

Κάγώ· Εί μέν άπλώ καί μή μετά κακία τούτου τού
λόγου είπών έσίγησα , ώ Τρύφων, μήτε τού προ αύτών προει-
πών μήτε τού έπακολουθούντα συνάψα , συγγνωστό εί, εί
δέ χάριν τού νόμιζειν δύνασθαι εί απορίαν έμβάλλειν τόν

λόγον, ἵν' εἴπω εναντία εἶναι τά γραφά ἀλλήλαι , πεπλάνησαι· οὐ γάρ τολμήσω τοὺτο ποτέ ἢ ἐνθυμηθήναιἡ εἰπεἰν, ἀλλ' ἐάν τοιαύτη τι δοκοὺσα εἶναι γραφή προβληθῆ, καὶ πρόφασιν ἔχη ὡ εναντία οὖσα, ἐκ παντό πεπεισμένο ὅτι οὐδεμία γραφή τή ἑτέρμ ἐναντία ἐστίν, αὐτό μή νοεϊν μάλλον ομολογήσω τά εἰρημένα, καὶ τοὺ ἐναντία τά γραφά ὑπολαμβάνοντα τό αὐτό φρονεϊν μάλλον ἐμοί πεισαι ἀγωνίσομαι. ὅπω δ' ἀν ἡ προτεθεικώ τό πρόβλημα, θεό
ἐπίσταται. ἐγώ δέ ὡ εἴρηται ὁ λόγο ἀναμνήσω ὑμά , ὅπω καὶ ἐξ αὐτοὺ τούτου γνωρίσητε ὅτι ὁ θεό τώ Χριστψ αὐτοὺ μονά) τήν δόξαν δίδωσιν. ἀναλήψομαι δέ βραχεἰ τινα λόγου , ὡ ἄνδρε , τοὺ ἐν συναφεία τών εἰρημένων ὑπό τοὺ Τρύφωνο καὶ τοὺ ομοίω συνημμένου κατ' ἐπακολούθησιν· οὐ γάρ ἐξ ἑτέρα περικοπή αὐτοὺ ἐρώ, ἀλλ' ὑφ' ἐν ὡ εἰσι συνημμένοι- καὶ ὑμεἰ τόν νοὺν χρήσατέ μοι.

εἰσἰδέ οὗτοι- Οὕτω
λέγει κύριο ὁ θεό , ὁ ποιήσα τόν οὐρανόν καὶ πήξα αὐτόν, ὁ στερεώσα τήν γήν καὶ τά ἐν αὐτή, καὶ διδοὺ πνοήν τώ λαώ τώ ἐπ' αὐτή καὶ πνεύμα τοϊ πατοὺσιν αὐτήν- Εγώ κύριο ὁ θεό ἐκάλεσά σε ἐν δικαιοσύνη, καὶ κρατήσω τή χειρό σου καὶ ἰσχύσω σε, καὶ ἔδωκά σε εἰ διαθήκην γένου , εἰ φώ ἐθνών, ἀνοἰξαι οφθαλμοὺ τυφλών, ἐξαγαγεϊν ἐκ δεσμών πεπέδημένου καὶ ἐξ οἴκου φυλακή καθημένου ἐν σκότει.

ἐγώ
κύριο ὁ θεό , τοὺτο μου ὄνομα, τήν δόξαν μου ἑτέρψ οὐ μή δώσω οὐδέ τά ἀρετά μου τοϊ γλυπτοϊ . τά ἀπ' ἀρχή ιδοὺ ἥκει, καινά ἁ ἐγώ ἀναγγέλλω, καὶ προ τοὺ ἀναγγεϊλαι ἐδηλώθη ὑμἰν. Υμνήσατε τώ θεώ ὕμνον καινόν- ἀρχή αὐτοὺ ἀπ' ἄκρου τή γή - οἱ καταβαίνοντε τήν θάλασσαν καὶ πλέοντε ἀεί, νήσοι καὶ οἱ κατοικοὺντε αὐτά .

εὐφράνθητι ἔρημο καὶ
αἱ κώμαι αὐτών καὶ αἱ ἐπαύλει , καὶ οἱ κατοικοὺντε Κηδάρ εὐφρανθήσονται, καὶ οἱ κατοικοὺντε πέτραν ἀπ' ἄκρου τών ὀρέων βοήσονται. δώσουσι τω θεώ δόξαν, τά ἀρετά αὐτοὺ ἐν ταϊ νήσοι ἀναγγελοὺσι. Κύριο ὁ θεό τών δυνάμεων ἐξελεύσεται, συντρίψει πόλεμον, ἐπεγερεϊ ζήλον καὶ βοήσεται

έπί τού   εχθρού   μετ' ισχύο ,
καί ταύτα είπών έφην πρό
αύτού · Νενοήκατε, ώ φίΛοι, ότι ό θεό   Λέγει δώσειν τούτψ, όν
εί   φω   έθνών κατέστησε, δόξαν καί ούκ άλλα) τινί, άΛΛ ούχ,
ώ   έφη Τρύφων, ώ   εαυτφ κατέχοντο   τού θεού τήν δόξαν;

Καί ό Τρύφων άπεκρίνατο· Νενοήκαμεν καί τούτο· πέραινε τοιγαρούν καί τά έπίΛοιπα τού Λόγου.

Κάγώ πάΛιν άναλαβών τόν Λόγον, όπόθεν τήν άρ-
χήν έπεπαύμην άποδεικνύων ότι έκ παρθένου γεννητό   καί διά παρθένου γεννηθήναι αύτόν διά Ήσαίου έπεπροφήτευτο, καί αύτήν τήν προφητείαν πάΛιν έΛεγον.
έστι δέ αύτη· Καί
προσέθετο κύριο   ΛαΛήσαι τφ Άχαζ, Λέγων· Αϊτησαι σεαυτφ σημεΐον παρά κυρίου τού θεού σου εί   βάθο   ή εί   ύψο , καί είπεν Άχαζ· Ού μή αιτήσω ούδέ μή πειράσω κύριον, καί είπεν Ήσαία · Ακούσατε δή, οίκο   Δαυείδ. μή μικρόν ύμίν άγώνα παρέχειν άνθρώποι ; καί πώ   κυρίψ παρέχετε άγώνα; διά τούτο δώσει κύριο   αύτό   ύμίν σημεΐον- ιδού ή παρθένο   έν γαστρί Λήψεται καί τέξεται υιόν, καί καΛέσουσι τό όνομα
αύτού Εμμανουήλ, βούτυρον καί μέΛι φάγεται.
πριν ή γνώναι
αύτόν ή προεΛέσθαι πονηρά έκΛέξεται τό άγαθόν· διότι, πριν ή γνώναι τό παιδίον κακόν ή άγαθόν, άπειθεί πονηρά τού έκΛέξασθαι τό άγαθόν. διότι, πριν ή γνώναι τό παιδίον καΛείν πατέρα ή μητέρα, Λήψεται δύναμιν Δαμασκού καί τά *σκύλα* Σαμαρεία   έναντι βασιΛέω   Ασσυριών, καί καταΛηφθήσεται ή γή. σκΛηρώ   οϊσει   άπό προσώπου τών δύο βασιλέων. άΛΛ έπάξει ό θεό   έπί σέ καί έπί τόν Λαόν σου καί έπί τόν οίκον τού πατρό   σου ήμέρα , αΐ ούδέπω ήκασιν, άπό τή   ήμέρα
ή   άφεΐΛεν Έφράϊμ άπό Ιούδα τόν βασιλέα Ασσυριών.
καί
έπέφερον· Ότι μέν ούν έν τφ γένει τφ κατά σάρκα Αβραάμ ούδεί   ούδέποτε άπό παρθένου γεγέννηται ούδέ ΛέΛεκται γεγεννη-μένο   *άλλ'* ή ούτο   ό ήμέτερο   Χριστό , πάσι φανερόν έστι.

Καί ό Τρύφων άπεκρίνατο· Ή γραφή ούκ έχει·
Ιδού ή παρθένο   έν γαστρί Λήψεται καί τέξεται υιόν, *άλλ'*

Ιδού ἡ νεάνι   ἐν γαστρί Λήψεται και τέξεται υιόν, και τά ἑξη Λοιπά ὡ   ἐφη . ἐστι δέ ἡ πάσα προφητεία ΛεΛεγμένη ει   Ἐζε-κίαν, ει   ον και ἀποδεικνυται ἀποβάντα κατά τήν προφητείαν ταύτην.

ἐν δέ τοί   τών Λεγομένων ἘΛΛήνων μυθοι   ΛέΛεκται ότι Περσευ   ἐκ Δανάη , παρθένου ούση , ἐν χρυσού μορφή -εύσαντο   επ' αύτήν τού παρ' αύτοί   Διό   καΛουμένου, γεγέννηται· καί υμεί   τά αύτά ἐκείνοι   Λέγοντε , αἰδεἰσθαι οφεί-λετε, και μάΛΛον ἀνθρωπον ἐξ ἀνθρώπων γενόμενον Λέγειν τόν Ἰησουν τούτον, καί, ἐάν ἀποδείκνυτε ἀπό τών γραφών ότι αύτό ἐστιν ὁ Χριστό , διά τό ἐννόμω   και τεΛέω   ποΛιτεύεσθαι αύτόν κατηξιώσθαι του ἐκΛεγήναι εἰ   Χριστόν, ἀλλά μή τερατοΛογεἰν τολμάτε, όπω   μήτε ομοίω   τοί   ἘΛΛησι μωραίνειν ἐΛέγχησθε.

Καί ἐγώ πρό   ταύτα ἐφην· Ὠ Τρύφων, ἐκείνό σε πε-πεϊσθαι βούλομαι καί πάντα   ἁπλώ   ἀνθρώπου , ότι κάν γελοιά-ζοντε   ἡ ἐπιτωθάζοντε   χείρονα Λέγητε, ούκ ἐκστήσετέ με τών προκειμένων, ἀλλ' ἐξ ών εἰ   ἐλεγχον νομίζετε προβάΛΛειν Λόγων τε ἡ πραγμάτων, *ἐξ αυτών τά*   ἀποδείξει   τών ὑπ' ἐμού Λεγομέ-νων μετά μαρτυρία   τών γραφών ἀεί ποιήσομαι.

ούκ ὀρθώ

μέντοι ούδέ φιλαλήθω   ποιεἰ , κἀκεινα περί ών ἀεί συγκατα-θέσει   ἡμίν γεγένηνται, ότι διά τό σκΛηροκάρδιον τού Λαού ὑμών διά Μωυσέω   τινέ   τών ἐντολών τεθειμέναι είσίν, ἀναλύειν πειρώμενο . ἐφη   γάρ διά τό ἐννόμω   ποΛιτεύεσθαι ἐκΛελέχθαι αύτόν καί Χριστόν γεγενήσθαι, εἰ ἀρα ούτο   ἀποδειχθείη ών.

Καί ὁ Τρύφων· Σύ γάρ ὡμολόγησα   ἡμιν, ἐφη, ότι καί περιετμήθη καί τά ἀλλα τά νόμιμα τά διά Μωυ-σέω   διαταχθέντα ἐφύλαξε.

Κἀγώ ἀπεκρινάμην· ὩμοΛόγησά τε καί ομολογώ- ἀΛΛ' ούχ ὡ   δικαιούμενον αύτόν διά τούτων ὡμολόγησα ὑπομεμενη-κέναι πάντα, ἀλλά τήν οικονομίαν ἀπαρτίζοντα, ἡν ἠθελεν ὁ πατήρ αύτού καί τών όλων ποιητή   καί κύριο   καί θεό , καί γάρ τό ἀποθανείν σταυρωθέντα ομολογώ ὑπομειναι αύτόν καί τό ἀνθρωπον γενέσθαι καί τοσαύτα παθείν όσα διέθεσαν αύτόν οἱ ἀπό τού γένου   ὑμών.

ἐπεί πάλιν, ὡ Τρύφων, μή συντί-

θεσαι οἱ φθάνει συντεθειμένο , ἀπόκριναί μοι· οἱ προ Μωυ-
σέω γενόμενοι δίκαιοι καὶ πατριάρχαι, μηδέν φυΛάξαντε τών
όσα ἀποδείκνυσιν ὁ Λόγο ἀρχὴν διαταγή εἰΛηφέναι διά Μωυ-
σέω , σώζονται ἐν τή τών μακαρίων κΛηρονομίμ ή ού;
Καὶ ὁ Τρύφων ἐφη· Αἱ γραφαὶ ἀναγκάζουσί με ὁμοΛογειν.
Ὁμοίω δέ ἀνερωτώ σε πάΛιν, ἐφην· Τά προσφορά καί
τά θυσία δι' ἐνδειαν ὁ θεό ἐνετείΛατο ποιείν τού πατέρα
ὑμών, ή διά τό σκΛηροκάρδιον αὐτών καί εὐχερέ προ εἰδωΛο-
Λατρείαν;
Καὶ τούτο, ἐφη, αἱ γραφαὶ ὁμοίω ἀναγκάζουσιν ὁμοΛο-
γείν ἡμά .
Καὶ ότι, φημί, καινήν διαθήκην διαθήσεσθαι
ὁ θεό ἐπήγγεΛται παρά τήν ἐν όρει Χωρήβ, ὁμοίω αἱ γραφαὶ
προείπον;
Καὶ τούτο ἀπεκρίνατο προειρήσθαι.
Κἀγώ πάΛιν· Ἡ δέ παΛαιά διαθήκη, ἐφην, μετά φόβου
καὶ τρόμου διετάγη τοί πατράσιν ὑμών, ώ μηδέ δύνασθαι
αὐτού ἐπάϊειν τού θεού;
Κἀκείνο ώμοΛόγησε.
Τί ούν; ἐφην. Ἑτέραν διαθήκην ἐσεσθαι ὁ θεό ὑπέ-
σχετο, οὐχ ώ ἐκείνη διετάγη, καὶ άνευ φόβου καί τρόμου καί
ἀστραπών διαταγήναι αὐτοί ἐφη, καὶ δεικνύουσαν τί μέν ώ
αιώνιον καὶ παντί γένει ἁρμόζον καὶ ένταλμα καὶ έργον ὁ θεό
ἐπίσταται, τί δέ προ τό σκΛηροκάρδιον τού Λαού ὑμών ἁρμοσά-
μενο , ώ καὶ διά τών προφητών βομ, ἐνετέταΛτο.
Καὶ τούτῳ συνθέσθαι, ἐφη, ἐκ παντό τού φιΛαΛήθει ,
ἀΛΛά μή φιΛέριδα , ἀναγκαίον.
Κἀγώ· Οὐκ οιδ' όπω , ἐφην, φιΛερίστου τινά ἀποκαΛών,
αὐτό ποΛΛάκι ἐν τούτω ἐφάνη τώ ἐργω ών, ἀντειπών ποΛΛάκι
οἱ συνετέθη .
Καὶ ὁ Τρύφων· Ἄπιστον γάρ καὶ ἀδύνατον σχεδόν
πράγμα ἐπιχειρεί ἀποδεικνύναι, ότι θεό ὑπέμεινε γεννηθήναι
καὶ άνθρωπο γενέσθαι.
Εἰ τούτο, ἐφην, ἐπ' ἀνθρωπείοι διδάγμασινή ἐπιχειρή-
μασιν ἐπεβαΛόμην ἀποδεικνύναι, ἀνασχέσθαι μου οὐκ άν ἐδει
ὑμά · εἰ δέ γραφά καὶ εἰ τούτο εἰρημένα τοσαύτα ,

πλειστάκι αύτά λέγων, άξιώ ύμά έπιγνώναι *αύτά* , σκληροκάρδιοι προ τό γνώναι νούν καί θέλημα τού θεού γίνεσθε. εί δέ βούλεσθε τοιούτοι άεί μένειν, έγώ μέν ούδέν άν βλαβείηντά δέ αύτά άεί έχων, ά καί προ τού συμβαλείν ύμίν είχον, άπαλλάξομαι ύμών.
Καί ό Τρύφων· Όρα, ώ *φίλε*, έφη, ότι μετά πολλού κόπου καί καμάτου γέγονέ σοι τό κτήσασθαι αύτά· καί ή μά ούν, βασανίσαντα πάντα τά έπιτρέχοντα, συνθέσθαι δει οί άναγκάζουσιν ήμά αί γραφαί.
Κάγώ προ ταύτα· Ούκ άξιώ, ειπον, ύμά μή παντί τρόπψ άγωνιζομένου τήν έξέτασιν τών ζητουμένων ποιείσθαι, άλλ' έκείνοι μή πάλιν άντιλέγειν, μηδέν έχοντα λέγειν, οί έφητε συνθέσθαι.
Καί ό Τρύφων έφη· Τούτο πειρασόμεθα πράξειν.
Πάλιν έγώ έφην· Προ τοι άνηρωτημένοι καί νύν ύπ' έμού πάλιν άνερωτήσασθαι ύμά βούλομαι- διά γάρ τών άνερωτήσεων τούτων καί περαιωθήναι σύν τάχει τόν λόγον άγωνιούμαι.
Καί ό Τρύφων έφη· Άνερώτα.
Κάγώ ειπον· Μήτι *άλλον* τινά προσκυνητόν καί κύριον καί θεόν λεγόμενον έν ταί γραφαί νοείτε είναι πλήν τού τούτο ποιήσαντο τό πάν καί τού Χριστού, ό διά τών τοσούτων γραφών άπεδείχθη ύμίν άνθρωπο γενόμενο ;
Καί ό Τρύφων· Πώ τούτο δυνάμεθα είναι όμολογήσαι, οπότε, εί καί *άλλο* τί έστι πλήν τού πατρό μόνου, τήν τοσαύτην ζήτησιν έποιησάμεθα;
Κάγώ πάλιν· Αναγκαϊόν έστι καί ταύτα ύμά έρωτήσαι, όπω γνώ· μήτι *άλλο* φρονείτε παρά *θεφ;* ομολογήσατε.
Κάκεϊνο - Ού, άνθρωπε, έφη.
Κάγώ πάλιν- Ύμών ούν ταύτα άληθώ συντιθεμένων καί τού λόγου λέγοντο · Τήν γενεάν αύτού τί διηγήσεται; ούκ ήδη καί νοείν οφείλετε ότι ούκ έστι γένου άνθρώπου σπέρμα;
Καί ό Τρύφων· Πώ ούν ό λόγο λέγει τφ Δαυείδ ότι άπό τή όσφύο αύτού λήψεται έαυτφ υιόν ό θεό καί κατορθώσει αύτφ τήν βασιλείαν καί καθίσει αύτόν έπί θρόνου τή δόξη αύτού;

Κάγώ έφην· Ώ Τρύφων, εί μέν καί τήν προφητείαν, ήν έφη Ήσαία , ού φησι πρό   τόν οίκον τού Δαυείδ· Ιδού ή παρθένο   έν γαστρί λήψεται· άλλά πρό   έτερον οίκον τών δώ-δεκα φυλών, ίσω   άν άπορίαν είχε τό πράγμα· έπειδή δέ καί αύτή ή προφητεία πρό   τόν οικον Δαυείδ εΐρηται, τό είρημένον πρό   Δαυείδ ύπό θεού έν μυστηρίψ διά Ήσαίου ώ   έμελλε γίνεσθαι έξηγήθη· εί μήτι τούτο ούκ έπίστασθε, ώ φίλοι, έφην, ότι πολλού   λόγου , τού   έπικεκαλυμμένω   καί έν παραβο-λαί   ή μυστηρίοι   ή έν συμβόλοι   έργων λελεγμένου , οί μετ' εκείνου   τού   είπόντα   ή πράξαντα   γενόμενοι προφήται έξηγήσαντο.

Καί μάλα, έφη ό Τρύφων.

Εάν ούν άποδείξω τήν προφητείαν ταύτην τού Ήσαίου εί   τούτον τόν ήμέτερον Χριστόν είρημένην, άλλ' ούκ εί   τόν Έζεκίαν, ώ   φάτε ύμεί , ούχί καί έν τούτψ δυσωπήσω ύμά   μή πείθεσθαι τοί   διδασκάλοι   ύμών, οϊτινε   τολμώσι λέγειν τήν έξήγησιν, ήν έξηγήσαντο οί έβδομήκοντα ύμών πρεσβύτεροι παρά Πτολεμαίψ τώ τών Αιγυπτίων βασιλεί γενόμενοι, μή είναι έν τισιν άληθή;

ά γάρ άν διαρρήδην έν ταί   γραφαί   φαίνονται έλέγχοντα αύτών τήν άνόητον καί φίλαυτον γνώμην, ταύτα τολμώσι λέγειν μή ούτω γεγράφθαι· ά δέ άν καί έλκειν πρό   ά νομίζουσι δύνασθαι άρμόζειν πράξει   άνθρωπε ίου , ταύτα ούκ εί   τούτον τόν ήμέτερον Ίησούν Χριστόν είρήσθαι λέγουσιν, άλλ' εί   ον αύτοί έξηγεϊσθαι έπιχειρούσιν. όποιον καί τήν γραφήν ταύτην, περίή   ή νύν ομιλία έστίν, έδίδαξαν ύμά   λέ-γοντε   εί   Έζεκίαν αύτήν είρήσθαι, όπερ, ώ   ύπεσχόμην, άπο-δείξω ψεύδεσθαι αύτού .

α   δ' άν λέγω μεν αύτοί   γραφά , αΐ διαρρήδην τόν Χριστόν καί παθητόν καί προσκυνητόν καί θεόν άποδεικνύουσιν, α   καί προανιστόρησα ύμίν, ταύτα   εί   Χριστόν μέν είρήσθαι άναγκαζόμενοι συντίθενται, τούτον δέ μή είναι τόν Χριστόν τολμώσιλέγειν, έλεύσεσθαι δέ καί παθείν καί βασιλεύσαι καί προσκυνητόν γενέσθαι θεόν όμολογούσιν· όπερ γελοίον καί άνόητον ον ομοίω   άποδείξω. άλλ' έπεί κατεπείγει με πρότερον πρό   τά ύπό σού έν γελοίψ

τρόπῳ ειρημένα άποκρίνασθαι, πρό ταύτα τά άποκρίσει ποιήσομαι, καί πρό τά έπίλοιπα εί ύστερον τά άποδείξει δώσω.

Ευ ϊσθι ούν, ώ Τρύφων, λέγων έπέφερον, ότι ά παραποιήσα ό λεγόμενο διάβολο έν τοί Έλλησι λεχθήναι έποίησεν, ώ καί διά τών έν Αίγύπτω μάγων ένήργησε καί διά τών έπί Ήλία ψευδοπροφητών, καί ταύτα βεβαίαν μου τήν έν ταί γραφαί γνώσιν καί πίστιν κατέστησεν.

όταν γάρ Διόνυσον μέν υιόν τού Διό έκ μίξεω ήν μεμίχθαι αύτόν τή Σεμέλη, γεγενήσθαι λέγωσι, καί τούτον εύρετήν άμπέλου γενόμενον, καί διασπαραχθέντα καί άποθανόντα άναστήναι, εί ούρανόν τε άνεληλυθέναι ιστορώσι, καί όνον έν τοί μυστηρίοι αύτού παραφέρωσιν, ούχί τήν προλελεγμένην ύπό Μωϋσέω άναγραφείσαν Ιακώβ τού πατριάρχου προφητείαν μεμιμήσθαι αύτόν νοώ;

έπάν δέ τόν Ήρακλέα ισχυρόν καί περινοστήσαντα πάσαν τήν γήν, καί αύτόν τώ Διί έξ Αλκμήνη γενόμενον, καί άποθανόντα εί ούρανόν άνεληλυθέναι λέγωσιν, ούχί τήν Ισχυρόν ώ γίγα δραμείν οδόν αύτού, περί Χριστού λελεγμένην γραφήν ομοίω μεμιμήσθαι νοώ; όταν δέ τόν Ασκληπιόν νεκρού άνεγείραντα καί τά άλλα πάθη θεραπεύσαντα παραφέρη, ούχί τά περί Χριστού ομοίω προφητεία μεμιμήσθαι τούτον καί έπί τούτῳ φημί;

έπεί δέ ούκ άνιστόρησα πρό ύμά τοιαύτην γραφήν, ή σημαίνει τόν Χριστόν ταύτα ποιήσειν, καί μιά τίνο άναγκαίω έπιμνησθήσομαι, έξ ή καί συνείναι ύμίν δυνατόν, πώ καί τοί έρήμοι γνώσεω θεού, λέγω δέ τοί έθνεσιν, οΐ καί οφθαλμού έχοντε ούχ έώρων ούδέ καρδίαν έχοντε συνίεσαν, τά έξ ύλη κατασκευάσματα προσκυνούντε , ό Λόγο προέλεγεν άρνηθήναι αύτά καί έλπιζειν έπί τούτον τόν Χριστόν.

είρηται δέ ούτω · Εύφράνθητι έρημο ή διψώσα, άγαλλιάσθω έρημο καί έξανθείτω ώ κρίνον, καί έξανθήσει καί άγαλλιάσεται τά έρημα τού Ίορδάνου, καί ή δόξα τού Λιβάνου έδόθη αύτή καί ή τιμή τού Καρμήλου, καί ό Λαό μου όψεται τό ύψο κυρίου καί τήν δόξαν τού θεού, ίσχύσατε χείρε

άνειμέναι καί γόνατα παραλελυμένα. παρακαλείσθε
οίόλιγόψυχοι τή καρδία, ίσχύσατε, μή φοβείσθε. ιδού ό θεό
ήμών κρίσιν άνταποδίδωσι καί άνταποδώσει· αύτό   ήξει καί
σώσει ήμά . τότε άνοιχθήσονται οφθαλμοί τυφλών, καί *ώτα*
κωφών άκούσονται· τότε άλείται ώ   έλαφο   χωλό , καί τρανή
έσται γλώσσα μογιλάλων, ότι έρράγη έν έρήμψ ύδωρ καί φά-
ραγξ έν γή διψώση, καί ή άνυδρο   έσται εί   έλη, καί εί   διψώ-
σαν γήν πηγή ύδατο   έσται.
 πηγή ύδατο   ζώντο   παρά θεού
έν τή έρήμω γνώσεω   θεού τή τών έθνών γή άνέβλυσεν ούτο
ό Χριστό , ό   καί έν τώ γένει ύμών πέφανται, καί τού   έκ
γενετή   καί κατά τήν σάρκα πηρού   καί κωφού   καί χωλού
ίάσατο, τόν μέν άλλεσθαι, τόν δέ καί άκούειν, τόν δέ καί όράν
τφ λόγω αύτού ποιήσα · καί νεκρού   δέ άναστήσα   καί ζήν
ποιήσα , καί διά τών έργων έδυσώπει τού   τότε όντα   άνθρώπου
έπιγνώναι αύτόν.
 οί δέ καί ταύτα όρώντε   γινόμενα φαν-
τασίαν μαγικήν γίνεσθαι έλεγον· καί γάρ μάγον είναι αύτόν
έτόλμων λέγειν καί λαοπλάνον, αύτό   δέ καί ταύτα έποίει πεί-
θων καί τού   έπ' αύτόν πιστεύειν μέλλοντα , ότι, κάν τι , έν
λώβη τινί σώματο   ύπάρχων, φύλαξ τών παραδεδομένων ύπ'
αύτού διδαγμάτων ύπάρξη, ολόκληρον αύτόν έν τή δευτέρμ αύτού
παρουσίμ μετά τού καί άθάνατον καί άφθαρτον καί
άλύπητον ποιήσαι άναστήσει.

Όταν δέ οί τά τού Μίθρου μυστήρια παραδιδόντε
λέγωσιν έκ πέτρα   γεγενήσθαι αύτόν, καί σπήλαιον καλώσι
τόν τόπον ένθα μυεΐν τού   πειθομένου   αύτφ παραδιδούσιν,
ένταύθα ούχί τό είρημένον ύπό Δανιήλ, ότι Λίθο   άνευ χειρών
έτμήθη έξ όρου   μεγάλου, μεμιμήσθαι αύτού   έπίσταμαι, καί
τά ύπό Ήσαίου ομοίω , ού καί τού   λόγου   πάντα   μιμήσα-
σθαι έπεχείρησαν; δικαιοπραξία   γάρ λόγου   καί παρ' έκείνοι
λέγεσθαι έτεχνάσαντο.
 τού   δέ είρημένου   λόγου   τού Ήσαίου
άναγκαίω   άνιστορήσω ύμίν, όπω   έξ αύτών γνώτε ταύθ' ούτω
έχειν. είσί δέ ούτοι· Ακούσατε, οί πόρρωθεν, ά έποίησα· γνώ-
σονται οί έγγίζοντε   τήν ίσχύν μου. άπέστησαν οί έν Σιών

άνομοι- άνομοι, λήψεται τρόμο τού άσεβεΐ . τί άναγγελεί ύμίν τόν τόπον τόν αιώνιον; πορευόμενο έν δικαιοσύνη, λάλων εύθεΐαν οδόν, μισών άνομίαν καί άδικίαν, καί τά χείρα άφωσιωμένο άπό δώρων, βαρόνων ώτα ίνα μή άκούση κρίσιν άδικον αίματο , καμμύων τού οφθαλμού ίνα μή ϊδη άδικίαν- ούτο οίκήσει έν ύψηλφ σπηλαίψ πέτρα ίσχυρά .

άρτο δο-
θήσεται αύτφ, καί τό ύδωρ αύτού πιστόν, βασιλέα
μετά δόξη όψεσθε, καί οί οφθαλμοί ύμών όψονται πόρρωθεν. ή ψυχή ύμών μελετήσει φόβον κυρίου, πού έστιν ό γραμματικό ; πού είσιν οί βουλεύοντε ; πού έστιν ό άριθμών τού τρεφομένου , μικρόν καί μέγαν λαόν; φ ού συνεβουλεύσαντο, ούδέ ήδεισαν βάθη φωνών, ώστε μή άκούσαι- λαό πεφαυλισμένο , καί ούκ έστι τφ άκούοντι σύνεσι .

ότι μέν ούν καί έν
ταύτη τή προφητεία περί τού άρτου, ον παρέδωκεν ήμίν ό ήμέτερο Χριστό ποιεΐν εί άνάμνησιν τού τε σωματοποιήσασθαι αύτόν διά τού πιστεύοντα εί αύτόν, δι' ού καί παθητό γέγονε, καί περί τού ποτηριού, ό εί άνάμνησιν τού αίματο αύτού παρέδωκεν εύχαριστούντα ποιεΐν, φαίνεται, καί ότι βασιλέα τούτον αύτόν μετά δόξη όψόμεθα, αύτη ή προφητεία δηλοΐ.

καί ότι λαό , ό εί αύτόν πιστεύειν προεγνωσμένο , μελετήσειν φόβον κυρίου προέγνωστο, αύται αί λέξει τή προφητεία βοώσι. καί ότι οί τά γράμματα τών γραφών έπίστασθαιλογιζόμενοι, καί άκούοντε τών προφητειών, ούκ έχουσι σύνεσιν, ομοίω αύται αί γραφαΐ κεκράγασιν. όταν δέ, ώ Τρύφων, έφην, έκ παρθένου γεγεννήσθαι τόν Περσέα *ακούσω*, καί τούτο μιμήσασθαι τόν πλάνον όφιν συνίημι.

Αλλ' ούχί τοί διδασκάλοι ύμών πείθομαι, μή συντεθειμένο καλώ έξηγεΐσθαι τά ύπό τών παρά Πτολεμαίψ τφ Αιγυπτίων γενομένω βασιλεΐ έβδομήκοντα πρεσβυτέρων, άλλ' αύτοί έξηγεΐσθαι πειρώνται.

καί ότι πολλά γρα-
φά τέλεον περιειλον άπό τών έξηγήσεων τών γεγενημένων ύπό τών παρά Πτολεμαίω γεγενημένων πρεσβυτέρων, έξ ών διαρρή-

δην ούτο αύτό ό σταυρωθεί ότι θεό καί άνθρωπο καί σταυρούμενο καί άποθνήσκων κεκηρυγμένο άποδείκνυται, είδέναι ύμά βούλομαι- α , επειδή άρνείσθαι πάντα τού άπό τού γένου ύμών έπίσταμαι, ται τοιαύται ζητήσεσιν ού προσβάλλω, άλλ' έπί τά έκ τών όμολογουμένων έτι παρ' ύμίν τά ζητήσει ποιείν έρχομαι.

καί γάρ όσα ύμίν άνήνεγκα ταύτα
γνωρίζετε, πλήν ότι περί τή λέξεω , τή Ιδού ή παρθένο έν γαστρί λήψεται, άντείπατε, λέγοντε ειρήσθαι- Ίδού ή νεάνι έν γαστρί λήψεται. καί ύπεσχόμην άπόδειξιν ποιήσασθαι ούκ εί Έζεκίαν, ώ έδιδάχθητε, τήν προφητείαν ειρήσθαι αλλ' εί τούτον τόν έμόν Χριστόν- καί δή τήν άπόδειξιν ποιήσομαι.

Καί ό Τρύφων είπε- Πρώτον αξιούμεν είπείν σε ήμιν καί τινα ών λέγει τέλεον παραγεγράφθαι γραφών.

Κάγώ είπον- Ώ ύμίν φίλον, πράξω. άπό μέν ούν τών έξηγήσεων, ών έξηγήσατο Έσδρα ει τόν νόμον τόν περί τού πάσχα, τήν έξήγησιν ταύτην άφείλοντο- Καί ειπεν Έσδρα τώ λαώ- Τούτο τό πάσχα ό σωτήρ ήμών καί ή καταφυγή ήμών. καί έάν διανοηθήτε καί αναβή ύμών έπί τήν καρδιάν, ότι μέλλομεν αύτόν ταπεινούν εν σημείψ, καί μετά ταύτα έλπίσωμεν έπ' αύτόν, ού μή έρημωθή ό τόπο ούτο εί τόν άπαντα χρόνον, λέγει ό θεό τών δυνάμεων- άν δέ μή πιστεύσητε αύτφ μηδέ είσακούσητε τού κηρύγματο αύτού, έσεσθε έπίχαρμα τοί έθνεσι.

καί άπό τών διά Ίερεμίου λεχθέντων
ταύτα περιέκοψαν· Εγώ ώ άρνίον φερόμενον τού θύεσθαι. έπ' έμέ έλογίζοντο λογισμόν, λέγοντε - Δεύτε, έμβάλωμεν ξύλον εί τόν άρτον αύτού καί έκτρίψωμεν αύτόν έκ γή ζώντων, καί τό όνομα αύτού ού μή μνησθή ούκέτι.

καί έπειδή αύτη ή περι-
κοπή, ή έκ τών λόγων τού Ίερεμίου, έτι έστιν έγγεγραμμένη έν τισιν άντιγράφοι τών έν συναγωγαί Ιουδαίων (προ γάρ ολίγου χρόνου ταύτα έξέκοψαν), έπειδάν καί έκ τούτων τών λόγων άποδεικνύηται ότι έβουλεύσαντο Ιουδαίοι περί αύτού τού Χριστού, άναιρείν αύτόν σταυρώσαντε βουλευσάμενοι, καί αύτό μηνύεται, ώ καί διά τού Ήσαίου προεφητεύθη, ώ πρόβατον

ἐπί σφαγήν αγόμενο , καί ἐνθάδε ὡ   ἀρνίον ἀκακον δηΛοῦται-
ὡν ἀπορούμενοι ἐπί τό βΛασφημεῖν χωρούσε
καί
ἀπό τών Λόγων του αὐτού Ἰερεμίου ομοίω   ταύτα περιέκοψαν·
Ἐμνήσθη δέ κύριο   ὁ θεό   ἀπό ἸσραήΛ τών νεκρών αὐτού,
τών κεκοιμημένων εἰ   γήν χώματο , καί κατέβη πρό   αὐτού
εὐαγγεΛίσασθαι αὐτοί   τό σωτήριον αὐτού.

Καί ἀπό τού ἐνενηκοστού πέμπτου ψαΛμού τών
διά Δαυείδ Λεχθέντων Λόγων Λέξει   βραχεια   ἀφεiΛοντο ταύ-
τα · ἀπό τού ξύΛου. εἰρημένου γάρ τού Λόγου· Εἴπατε
τοί   ἔθνεσιν· Ὁ κύριο   ἐβασίΛευσεν ἀπό τού ξύΛου, ἀφήκαν·
Εἴπατε ἐν τοί   ἔθνεσιν· Ὁ κύριο   ἐβασίΛευσεν.
ἐν δέ τοί
ἔθνεσι περί οὐδενό   ὡ   θεού καί κυρίου ἐΛέχθη ποτέ ἀπό τών
τού γένου   ὑμών ἀνθρώπων ότι ἐβασίΛευσεν, *ἀλλ'* ἠ περί τού-
του μόνου τού σταυρωθέντο , ον καί σεσώσθαι ἀναστάντα ἐν
τῳ αὐτῳ ψαΛμῳ τό πνεύμα τό άγιον Λέγει, μηνύον ότι οὐκ
ἔστιν ὁμοιο   τοί   τών ἐθνών θεοί - ἐκεiνα γάρ εἴδωΛά ἐστι
δαιμόνιων.
ἀλλ' ὅπω   τό Λεγόμενον νοήσητε, τόν πάντα
ψαΛμόν ἀπαγγεΛώ ὑμiν. ἐστι δέ ούτο · Ἀισατε τῳ κυρίῳ ^σμα
καινόν, ασατε τῳ κυρίῳ πάσα ἡ γή. ασατε τῳ κυρίῳ καί εὐΛο-
γήσατε τό όνομα αὐτού· εὐαγγεΛίζεσθε ἡμέραν ἐξ ἡμέρα   τό
σωτήριον αὐτού. ἀναγγείΛατε ἐν τοι   ἔθνεσι τήν δόξαν αὐτού,
ἐν πάσι τοί   Λαοί   τά θαυμάσια αὐτού· ότι μέγα   κύριο   καί
αίνετό   σφόδρα, φοβερό   ἐστιν ὑπέρ πάντα   τού
θεού · ότι πάντε   οἱ θεοί τών ἐθνών δαιμόνια, ὁ δέ κύριο
τού   οὐρανού   ἐποίησεν. ἐξομοΛόγησι καί ὡραιότη   ἐνώπιον
αὐτού, ἁγιωσύνη καί μεγαλοπρέπεια ἐν τῳ ἁγιάσματι αὐτού.
ἐνέγκατε τῳ κυρίω, αἱ πατριαί τών ἐθνών, ἐνέγκατε τῳ κυρίῳ
δόξαν καί τιμήν, ἐνέγκατε τῳ κυρίω δόξαν ἐν ὀνόματι αὐτού.
αίρετε θυσία   καί εἰσπορεύεσθε εἰ   τά   αὐΛά   αὐτού. προσκυ-
νήσατε τῳ κυρίῳ ἐν αὐΛή άγια αὐτού. σαΛευθήτω ἀπό προσώπου
αὐτού πάσα ἡ γή. εἴπατε ἐν τοί   ἔθνεσιν- Ὁ κύριο   ἐβασί-
Λευσε. καί γάρ κατώρθωσε τήν οικουμένην, ήτι   οὐ σαΛευ-
θήσεται· κρίνει Λαού   ἐν εὐθύτητι. εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐ-

ρανοί καί άγαλλιάσθω ή γή, σαλευθήσεται ή θάλασσα καί τό πλήρωμα αύτή . χαρήσεται τά πεδία καί πάντα τά έν αύτοι , άγαλλιάσονται πάντα τά ξύλα τού δρυμού άπό προσώπου κυρίου, ότι έρχεται, ότι έρχεται κρίναι τήν γήν. κρίνει τήν οικουμένην έν δικαιοσύνη καί λαού έν τή άληθείμ αύτού.

Καί ό Τρύφων· Εί μέν, ώ εφη , είπε, παρέγραψάν τι άπό τών γραφών οί άρχοντε τού λαού, θεό δύναται έπίστασθαι· άπίστψ δέ έοικε τό τοιούτον.

Ναί, έφην, άπίστψ έοικε· φοβερώτερον γάρ έστι τή μοσχοποiiα , ήν έποίησαν έπί γή μάννα πεπλησμένοι, καί τού τά τέκνα θύειν τοί δαιμονίοι , ή τού αύτού τού προφήτα άνηρηκέναι. άλλά δή, έφην, μοι νομίζεσθε μηδέ άκηκοέναι α ειπον περικεκοφέναι αύτού γραφά . ύπέρ αύταρκεία γάρ αί τοσαύται προανιστορημέναι είσίν εί άπόδειξιν τών ζητηθέντων μετά τών λεχθήσεσθαι μελλόντων παρ' ύμίν παραπεφυλαγμένων.

Καί ό Τρύφων έφη· Ότι δι' ήμά άξιώσαντα άνιστόρησα αύτά , έπιστάμεθα. περί δέ τού ψαλμού τούτου, ον τελευταίον έφη άπό τών Δαυείδ λόγων, ού δοκεί μοι εί άλλον τινά είρήσθαι άλλ' εί τόν πατέρα, τόν καί τού ούρανού καί τήν γήν ποιήσαντα· σύ δ' αύτόν φή εί τόν παθητόν τούτον, ον καί Χριστόν είναι σπουδάζει άποδεικνύναι, είρήσθαι.

Καί άπεκρινάμην· Διά λέξεω , ήν τό άγιον πνεύμα έν τούτψ τφ ψαλμφ άνεφθέγξατο, νοήσατε λέγοντό μου, παρακαλώ, καίγνώσεσθε ούτε κακώ με λέγειν ούθ' ύμά όντω κεκλήσθαι· ούτω γάρ άν καί πολλά άλλα νοήσαι τών ύπό τού άγίου πνεύματο είρημένων καθ' έαυτού γενόμενοι δυνήσεσθε.

Άισατε τφ κυρίψ ^σμα καινόν, μσατε τφ κυρίψ πάσα ή γή. μσατε τφ κυρίψ καί εύλογήσατε τό όνομα αύτού· εύαγγελίζεσθε ήμέραν έξ ήμέρα τό σωτήριον αύτού, έν πάσι τοί λαοί τά θαυμάσια αύτού.

ώ τφ θεφ καί πατρί τών όλων ήδοντα καί ψάλλοντα τού άπό πάση τή γή γνόντα τό σωτήριον τούτο μυστήριον, τούτ' έστι τό πάθο τού Χριστού, δι' ού τούτου έσωσεν, ένδιάγοντα κελεύει, έπιγνόντα ότι καί αίνετό καί φοβερό καί ποιητή τού τε ούρανού καί τή γή

ό τούτο τό σωτήριον ύπέρ του άνθρωπείου γένου   ποιήσα , τόν καί μετά τό σταυρωθήναι άποθνήσκοντα καί βασιλεύειν πάση τή   γή   κατηξιωμένον ύπ' αύτού, ώ   καί διά ...

... τή   γή , εί   ήν ούτο   είσπορεύεται εί   αύτήν, καί έγκαταλείψουσί με, καί διασκεδάσουσι τήν διαθήκην μου, ήν διεθέμην αύτοί   έν τή ήμέρμ έκείνη. καί καταλείψω αύτού   καί άποστρέψω τό πρόσωπόν μου άπ' αύτών· καί έσται κατάβρωμα, καί εύρήσουσιν αύτόν κακά πολλά καί θλίψει , καί έρεϊ τή ήμέρμ έκείνη· διότι ούκ έστι κύριο   ό θεό   μου έν ήμίν, εύροσάν με τά κακά ταύτα. έγώ δέ άποστροφή άποστρέψω τό πρόσωπόν μου άπ' αύτών τή ήμέρμ έκείνη, διά πάσα   τά   κακία   ά έποίησαν, ότι έπέστρεψαν έπί θεού   άλλοτρίου .

Έν δέ τώ βιβλίψ τή   Εξόδου, ότι αύτού τό όνομα τού θεού καί Ιησού   ήν, ό λέγει τφ Αβραάμ μή δεδηλώσθαι μηδέ τφ Ιακώβ, διά Μωϋσέω   έν μυστηρίψ όμοίω   έξηγγέλθη, καίήμεί   νενοήκαμεν. ούτω   δέ ειρηται- Καί είπε κύριο   τφ Μωυσεί· Είπέ τφ λαφ τούτην ιδού έγώ άποστέλλω τόν άγγελόν μου προ προσώπου σου, ϊνα φυλάσση σε έν τή όδφ, όπω   είσαγάγη σε εί   τήν γήν ήν ήτοίμασά σοι. πρόσεχε αύτφ καί είσάκουε αύτού, μή άπείθει αύτφ. ού γάρ μή ύποστείληταί σε· τό γάρ όνομά μου έστιν έπ' αύτφ.

τί   ούν εί
τήν γήν είσήγαγε τού   πατέρα   ύμών; ήδη ποτέ νοήσατε ότι ό έν τφ όνόματι τούτψ έπονομασθεί   Ιησού , πρότερον Αύσή καλούμενο , εί γάρ τούτο νοήσετε, καί ότι τό όνομα αύτού τού είπόντο   τφ Μωυσεϊ· τό γάρ όνομά μου έστιν έπ' αύτφ. Ιησού   ήν, έπιγνώσεσθε. καί γάρ καί Ισραήλ αύτό   ήν καλούμενο , καί τόν Ιακώβ τούτψ τφ όνόματι όμοίω   μετωνομάκει. ότι δέ καί άγγελοι καί άπόστολοι τού θεού λέγονται οί άγγέλλειν τά παρ' αύτού άποστελλόμενοι προφήται, έν τφ Ήσαίμ δεδήλωται. λέγει γάρ έκεϊ ό Ήσαία · Απόστειλόν με. καί ότι προφήτη   ισχυρό   καί μέγα   γέγονεν ό έπονομασθεί   τφ Ιησού όνόματι, φανερόν πάσίν έστιν.

εί ούν έν τοσαύται   μορφαϊ
οϊδαμεν πεφανερώσθαι τόν θεόν έκείνον τφ Αβραάμ καί τφ Ιακώβ καί τφ Μωυσεϊ, πώ   άπορούμεν καί άπιστούμεν κατά

τήν τού πατρό τών όλων βουλήν καί άνθρωπον αύτόν διά παρθένου γεννηθήναι μή δεδυνήσθαι, καί ταύτα έχοντε γραφά τοιαύτα , έξ ών συννοήσαι έστι διαρρήδην ότι κατά τήν τού πατρό βουλήν καί τούτο γέγονεν.

Όταν γάρ ώ υιόν άνθρώπου λέγη Δανιήλ τόν παραΛαμβάνοντα τήν αιώνιον βασιλείαν, ούκ αύτό τούτο αίνίσσεται; τό γάρ ώ υιόν άνθρώπου είπείν, φαινόμενον μέν καί γενόμενον άνθρωπον μηνύει, ούκ έξ άνθρωπίνου δέ σπέρματο ύπάρχοντα δηλοί. καί τό λίθον τούτον είπείν άνευ χειρών τμηθέντα, έν μυστηρίψ τό αύτό κέκραγε· τό γάρ άνευ χειρών είπείν αύτόν έκτετμήσθαι, ότι ούκ έστιν άνθρώπινον έργον, άλλά τή βουλή τού προβάλλοντο αύτόν πατρό τών όλων θεού.

καί τό
Ήσαίαν φάναι· Τήν γενεάν αύτού τί διηγήσεται; άνεκδιήγητον έχοντα τό γένο αύτόν έδήλου· ούδεί γάρ, άνθρωπο ών έξ άνθρώπων, άνεκδιήγητον έχει τό γένο , καί τό τόν Μωυσέα είπείν πλύνειν αύτόν τήν στολήν αύτού έν αϊματι σταφυλή , ούχ ό καί ήδη πολλάκι πρό ύμά παρακεκαλυμμένω προπεφητευκέναι αύτόν ειπον έστίν, ότι αίμα μέν έχειν αύτόν προεμήνυεν, άλλ' ούκ έξ άνθρώπων, ον τρόπον τό τή άμπέλου αίμα ούκ άνθρωπο έγέννησεν άλλ' ό θεό ;

καί Ήσαια δέ μεγάλη
βουλή άγγελον αύτόν είπών, ούχί τούτων ώνπερ έδίδαξεν έλθών διδάσκαλον αύτόν γεγενήσθαι προεκήρυσσεν; ά γάρ μεγάλα έβεβούλευτο ό πατήρ εί τε πάντα τού εύαρέστου γενομένου αύτφ καί γενησομένου άνθρώπου , καί τού άποστάντα τή βουλή αύτού ομοίω άνθρώπου ή άγγέλου , ούτο μόνο άπαρακαλύπτω έδίδαξεν, είπών·

"Ήξουσιν άπό άνατολών καί
δυσμών, καί άνακλιθήσονται μετά Αβραάμ καί Ισαάκ καί Ιακώβ έν τή βασιλείμ τών ούρανών· οί δέ υιοί τή βασιλεία έκβληθήσονται εί τό σκότο τό έξώτερον.

καί· Πολλοί έρούσί μοι
τή ήμέρμ έκείνη· Κύριε, κύριε, ού τφ σφ όνόματι έφάγομεν καί έπίομεν καί προεφητεύσαμεν καί δαιμόνια έξεβάλομεν; καί έρώ αύτοί - Αναχωρείτε άπ' έμού. καί έν άλλοι Λόγοι , οί καταδι-

κάζειν τού   άναξίου   μή σώζεσθαι μέλλει, έφη έρείν· Υπάγετε
εί   τό σκότο   τό εξώτερον, ό ήτοίμασεν c) πατήρ τώ σατανά
καί τοί   άγγέλοι   αύτού.
καί πάλιν έν έτέροι   λόγοι   έφη·
Δίδωμι ύμίν έξουσίαν καταπατείν έπάνω όφεων καί σκορπιών
καί σκολοπενδρών καί έπάνω πάση   δυνάμεω   τού έχθρού. καί
νύν ήμεί   , οί πιστεύοντε   έπί τόν σταυρωθέντα έπί Ποντίου
Πιλάτου Ίησούν κύριον ήμών, τά δαιμόνια πάντα καί πνεύ-
ματα πονηρά έξορκίζοντε   ύποτασσόμενα ήμίν έχομεν. Είγάρ
διά τών προφητών παρακεκαλυμμένω   κεκήρυκτο πα-
θητό γενησόμενο   ό Χριστό   καί μετά ταύτα πάντων κυριεύ-
σων, άλλ' ούν γε ύπ' ούδενό   νοείσθαι έδύνατο, μέχρι   αύτό
έπεισε τού   άποστόλου   έν ταί   γραφαί   ταύτα κεκηρύχθαι
διαρρήδην.
έβόα γάρ προ τού σταυρωθήναι· Δει τόν υιόν
τού άνθρώπου πολλά παθείν καί άποδοκιμασθήναι ύπό τών
γραμματέων καί Φαρισαίων, καί σταυρωθήναι καί τή τρίτη
ήμέρμ άναστήναι. καί Δαυείδ δέ προ ήλιου καί σελήνη   έκ
γαστρό   γεννηθήσεσθαι αύτόν κατά τήν τού πατρό   βουλήν
έκήρυξε, καί θεόν ισχυρόν καί προσκυνητόν, Χριστόν όντα,
έδήλωσε.
Καί ό Τρύφων ειπεν· Ότι μέν ούν καί τοιαύτα καί
τοσαύτα ικανά δυσωπήσαί έστι, σύμφημί σοι· ότι δέ άπαιτώ σε
τόν λόγον, όν πολλάκι   προεβάλλου, άποδείξαι, είδέναι σε
βούλομαι, περαίωσον ούν καί αύτόν ήμίν, ινα ίδωμεν καί ώ
εκείνον εί   Χριστόν τούτον τόν ύμέτερον άποδεικνύει   είρήσθαι·
ήμει   γάρ εί   Έζεκίαν αύτόν λέγομεν πεπροφητεύσθαι.
Κάγώ έφην· Ώ   βούλεσθε, καί τούτο πράξω· άποδείξατε
δέ μοι ύμεί   πρώτον ότι εί   τόν Έζεκίαν εϊρηται, ότι, πριν ή
γνώναι αύτόν καλείν πατέρα ή μητέρα, έλαβε δύναμιν Δα-
μασκού καί τά σκύλα Σαμαρεια   έναντι βασιλέω   Ασσυριών.
Ού γάρ ώ   βούλεσθε έξηγείσθαι συγχωρηθήσεται
ύμίν, οτιΈζεκία   έπολέμησε τοί   έν Δαμασκώ ή έν Σαμαρείμ
έναντι βασιλέω   Ασσυριών. Πριν ή γάρ γνώναι τό παιδίον
καλείν πατέρα ή μητέρα, ό προφητικό   λόγο   έφη, λήψεται δύ-
ναμιν Δαμασκού καί σκύλα Σαμαρεια   έναντι βασιλέω   Ασσυ-

ρίων.
είγάρ μή μετά προσθήκη ταύτα είπε τό προφητικόν
πνεύμα· Πριν ή γνώναι τό παιδίον καλείν πατέρα ή μητέρα
Λήψεται δύναμιν Δαμασκού καί σκύλα Σαμαρεία , άλλά μόνον
είρήκει· καί τέξεται υιόν καί λήψεται δύναμιν Δαμασκού καί
σκύλα Σαμαρεία , έδύνασθε λέγειν· Έπειδή προεγίνωσκεν ό θεό
μέλλειν αύτόν λήψεσθαι ταύτα, προειρήκει. νύν δέ μετά τή
προσθήκη ταύτη εϊρηκεν ή προφητεία· Πρίν ή γνώναι τό παιδίον καλείν πατέρα ή μητέρα λήψεται δύναμιν Δαμασκού καί
σκύλα Σαμαρεία . καί ούδενί τών έν Ίουδαίοι ποτέ συμβεβηκέναι τούτο άποδεϊξαι έχετε, ήμεί δέ έχομεν άποδεϊξαι τούτο
γενόμενον έν τφ ήμετέρψ Χριστφ.
άμα γάρ τφ γεννηθήναι
αύτόν μάγοι άπό Αρραβία παραγενόμενοι προσεκύνησαν αύτφ,
πρότερον έλθόντε προ Ηρώδην τόν έν τή γή ύμών τότε βασιλεύοντα, ον ό Λόγο καλεί βασιλέα Ασσυριών διά
τήν άθεον καί άνομον αύτού γνώμην, έπίστασθε γάρ τοιαύτα,
έφην, έν παραβολαί καί όμοιώσεσι πολλάκι Λαλούν τό άγιον
πνεύμα· οιον πεποίηκε καί προ τόν Λαόν άπαντα τόν έν Ίεροσολύμοι , πολλάκι φήσαν προ αύτού · Ό πατήρ σου Αμορραΐο
καί ή μήτηρ σου Χετταία.

Καί γάρ ούτο ό βασιλεύ Ηρώδη , μαθών παρά
τών πρεσβυτέρων τού Λαού ύμών, τότε έλθόντων προ αύτόν
τών άπό Αρραβία μάγων, καί είπόντων έξ άστέρο τού έν τφ
ούρανφ φανέντο έγνωκέναι ότι βασιλεύ γεγένηται έν τή χωρά
ύμών, καί ήλθομεν προσκυνήσαι αύτόν, καί έν Βηθλεέμ τών
πρεσβυτέρων είπόντων, ότιγέγραπται έν τφ προφήτη ούτω ·
Καί σύ Βηθλεέμ, γή Ιούδα, ούδαμώ έλαχίστη ει έν τοί ήγεμόσιν Ιούδα· έκ σού γάρ έξελεύσεται ήγούμένο , όστι ποιμανεΐ
τόν Λαόν μου.
τών άπό Αρραβία ούν μάγων έλθόντων ει
Βηθλεέμ καί προσκυνησάντων τό παιδίον καί προσενεγκάντων
αύτφ δώρα, χρυσόν καί Λίβανον καί σμύρναν, έπειτα κατά
άποκάλυψιν, μετά τό προσκυνήσαι τόν παίδα έν Βηθλεέμ, έκεΛεύσθησαν μή έπανελθείν προ τόν Ήρώδην.
καί Ιωσήφ δέ,

ό τήν Μαρίαν μεμνηστευμένο , βουληθεί πρότερον
έκβαλείν τήν μνηστήν αύτῳ Μαριάμ, νομίζων έγκυμονείν αυτήν
άπό συνουσία άνδρό , τούτ' έστιν άπό πορνεία , δι' οράματο
κεκέλευστο μή έκβαλείν τήν γυναίκα αύτου, είπόντο αύτῳ τού
φανεντό άγγέλου ότι έκ πνεύματο άγιου ό έχει κατά γαστρό
έστι.
φοβηθεί ούν ούκ έκβέβληκεν αύτήν, άλλά, άπογραφή
ούση έν τή Ίουδαίμ τότε πρώτη έπί Κυρηνίου, άνεληλύθει
άπό Ναζαρέτ, ένθα ῳκει, εί Βηθλεέμ, όθεν ήν, άπογράψασθαι·
άπό γάρ τή κατοικούση τήν γήν έκείνην φυλή Ιούδα τό
γένο ήν. καί αύτό άμα τή Μαρίμ κελεύεται έξελθείν εί
Αίγυπτον καί είναι έκεί άμα τῳ παιδίω, άχρι άν αύτοί πάλιν
άποκαλυφθή έπανελθείν εί τήν Ίουδαίαν.
γεννηθεντό δέ
τότε τού παιδιού έν Βηθλεέμ, έπειδή Ιωσήφ ούκ ειχεν έν τή
κώμη έκείνη που καταλύσαι, έν σπηλαίω τινί σύνεγγυ τή
κώμη κατέλυσε· καί τότε, αύτών όντων έκεί, έτετόκειή Μαρία
τόν Χριστόν καί έν φάτνη αύτόν έτεθείκει, όπου έλθόντε οί
άπό Αρραβία μάγοι εύρον αύτόν.
ότι δέ Ήσαία καί περί τού
συμβόλου τού κατά τό σπήλαιον προεκεκηρύχει, άνιστόρησα ύμίν,
έφην, καί δι' αύτού δέ τού σήμερον σύν ύμίν έλθόντα πάλιν
τή περικοπή έπιμνησθήσομαι, ειπον· καί άνιστόρησα
ήν καί προέγραψα άπό τού Ήσαίου περικοπήν, είπών διά τού
λόγου έκείνου τού τά Μίθρα μυστήρια παραδιδόντα , έν
τόπῳ έπικαλουμένῳ παρ' αύτοί σπηλαίῳ μυεϊσθαι ύπ' αύτών,
ύπό τού διαβόλου ένεργηθήναι είπείν.

Καί ό Ηρώδη , μή έπανελθόντων πρό αύτόν τών άπό
Αρραβία μάγων, ώ ήξίωσεν αύτού ποιήσαι, άλλά κατά τά
κελευσθέντα αύτοί δι' άλλη οδού εί τήν χώραν αύτών άπαλλα-
γέντων, καί τού Ιωσήφ άμα τή Μαρίμ καί τῳ παιδίῳ, ώ καί
αύτοί άποκεκάλυπτο, ήδη έξελθόντων εί Αίγυπτον, ού γινώσκων
τόν παίδα, ον έληλύθεισαν προσκυνήσαι οί μάγοι, πάντα άπλώ
τού παίδα τού έν Βηθλεέμ έκέλευσεν άναιρεθήναι.
καί
τούτο έπεπροφήτευτο μέλλειν γίνεσθαι διά Ίερεμίου, είπόντο

δι' αύτού του άγιου πνεύματο ούτω · Φωνή έν 'Ραμά ήκούσθη, κλαυθμό καί όδυρμό πολύ · 'Ραχήλ κλαίουσα τά τέκνα αύτή , καί ούκ ήθελε παρακληθήναι, ότι ούκ εισί. διά ούν τήν φωνήν, ή έμελλεν άκούεσθαι άπό 'Ραμά, τούτ' έστιν άπό τή Αρραβία (έστι γάρ καί μέχρι τού νύν τόπο καλούμενο έν Αρραβίμ 'Ραμά), κλαυθμό έμελλεν τόν τόπον καταλαμβάνειν, όπου 'Ραχήλ, ή γυνή Ιακώβ, τού έπικληθέντο Ισραήλ, τού άγιου πατριάρχου, τέθαπται, τούτ' έστι τήν Βηθλεέμ, κλαιουσών τών γυναικών τά τέκνα τά ίδια τά άνηρημένα καί μή παράκλησιν έχουσών έπί τφ συμβεβηκότι αύταϊ .

καί γάρ τό ειπείν τόν Ήσαίαν· Λήψεται δύναμιν Δαμασκού καί σκύλα Σαμαρεία , τήν τού πονηρού δαίμονα , τού έν Δαμασκφ οίκούντο , δύναμιν έσήμαινε νικηθήσεσθαι τφ Χριστφ άμα τφ γεννηθήναι· όπερ δείκνυταιγεγενημένον. οίγάρ μάγοι, οϊτινε έσκυλευμένοιήσαν πρό πάσα κακά πράξει , τά ένεργουμένα ύπό τού δαιμόνιου έκείνου, έλθόντε καί προσκυνήσαντε τφ Χριστφ φαίνονται άποστάντε τή σκυλευσάση αύτού δυνάμεω έκείνη , ήν έν μυστηρίψ έσήμαινεν ήμίν ό λόγο οίκείν έν Δαμασκφ.

άμαρτωλόν δέ καί άδικον ούσαν έν παραβολή τήν δύναμιν έκείνην καλώ Σαμαρείαν καλεί. ότι δέ Δαμασκό τή Αρραβική γή ήν καί έστιν, εί καί νύν προσνενέμηται τή Συροφοινίκη λεγομένη, ούδ' ύμών τινε άρνήσασθαι δύνανται. ώστε καλόν άν είη ύμά , ώ άνδρε , ά μή νενοήκατε, παρά τών λαβόντων χάριν άπό τού θεού ήμών τών Χριστιανών μανθάνειν, άλλά μή κατά πάντα άγωνίζεσθαι τά ύμέτερα διδάγματα κρατύνειν, άτιμάζοντα τά τού θεού.

διό καί εί ήμά μετετέθη ή χάρι αύτη, ώ Ήσαια φησίν είπών ούτω · Έγγίζει μοι ό λαό ούτο · τοί χείλεσιν αύτών τιμώσί με, ή δέ καρδία αύτών πόρρω άπέχειάπ' έμού· μάτην δέ σέβονται με, έντάλματα άνθρώπων καί διδασκαλία διδάσκοντε , διά τούτο ιδού έγώ προσθήσω του μεταθεϊναι τόν λαόν τούτον, καί μεταθήσω αύτού , καί άφελώ τήν σοφίαν τών σοφών αύτών, τήν δέ σύνεσιν τών συνετών άθετήσω.

Καί ό Τρύφων, ύπαγανακτών μέν, αίδού μένο δέ τά γραφά , ώ έδηλούτο άπό του προσώπου *αυτού, είπε πρό* με· Τά μέν του θεού άγιά έστιν, αί δέ ύμέτεραι έξηγήσει τετεχνασμέναι εισίν, ώ φαίνεται καί έκ τών έξηγημένων ύπό σού, μάλλον δέ καί [Βλάσφημοι- άγγέλου γάρ πονηρευσαμένου καί άποστάντα τού θεού λέγει .

Κάγώ ένδοτικώτερον τή φωνή, παρασκευάσαι αύτόν [3ου-λόμενο πρό τό άκούειν μου, άπεκρινάμην λέγων- Άγαμαί σου, άνθρωπε, τό εύλαβέ τούτο, καί εύχομαι τήν αύτήν διάθεσίν σε έχειν καί περί όν διακονείν γεγραμμένοι εισίν οί άγγελοι, ώ Δανιήλ φησιν, ότι ώ υιό άνθρώπου πρό τόν παλαιόν τών ήμερών προσάγεται, καί αύτφ δίδοται πάσα βασιλεία εί τόν αιώνα τού αίώνο . ϊνα δέ γνωρίζη , εϊπον, ώ άνθρωπε, μή ήμετέρμ τόλμη χρησαμένου τήν έξήγησιν ταύτην, ήν μέμφη, πεποιήσθαιήμά , μαρτυρίαν σοιάπ' αύτού τού Ήσαίου δώσω, ότι πονηρού άγγέλου κατψκηκέναι καί κατοικεϊν λέγει καί έν Τάνει, τή Αιγύπτια χώρμ.

είσί δέ οί λόγοι ούτοι-

Ούαί τέκνα άποστάται, τάδε λέγει κύριο - έποιήσατε βουλήν ού δι' έμού καί συνθήκα ού διά τού πνεύματό μου, προσθεϊναι άμαρτία έφ' άμαρτίαι - οί πονηρευόμενοι καταβήναι εί Αί-γυπτον, έμέ δέ ούκήρώτησαν, τού βοηθηθήναιύπό Φαραώ καί σκεπασθήναι σκέπην Αιγυπτίων, έσται γάρ ύμίν ή σκέπη Φαραώ εί αισχύνην, καί τοι πεποιθόσιν έπ' Αιγυπτίου όνειδο , ότι εισίν έν Τάνει άρχηγοί άγγελοι πονηροί, μάτην κοπιάσουσι πρό λαόν, ό ούκ ώφελήσει αύτού εί βοήθειαν, άλλ' εί αισχύνην καί όνειδο .

άλλά καί Ζαχαρία φησιν, ώ καί

αύτό έμνημόνευσα , ότι ό διάβολο ειστήκει έκ δεξιών Ιησού τού ίερέω , άντικεισθαι αύτφ, καί είπείν- Έπιτιμήσαι σοι κύ-ριο , ό έκδεξάμενο Ιερουσαλήμ, καί πάλιν έν τφ Ίώβ γέγραπται, ώ καί αύτό έφη , ότι οί άγγελοι ήλθον στήναι έμπροσθεν κυρίου, καί ό διάβολο άμα αύτοί έληλύθει. καί ύπό Μωυ-σέω έν άρχή τή Γενέσεω όφιν πλανήσαντα τήν Εύαν γε-γραμμένον έχομεν καίκεκατηραμένον. καί έν Αιγυπτω ότι μάγοι ήσαν έξισοΰσθαιτή δυνάμει τή ένεργουμένη

διά τού πιστού θεράποντο   Μωϋσέω   ύπό τού θεού, έγνωμεν. καί Δαυείδ ότι Οί θεοί τών έθνών δαιμόνιά είσιν ειπεν, έπίστασθε.

Καί ό Τρύφων πρό   ταύτα έφη· Ειπον πρό   σε, ώ άνθρωπε, ότι άσφαλή   έν πάσι σπουδάζει   είναι ταί   γραφαι προσπΛεκόμενο . είπέ δέ μοι, άΛηθώ   ύμεί   άνοικοδομηθήναι τόν τόπον Ιερουσαλήμ τούτον όμοΛογείτε, καί συναχθήσεσθαι τόν Λαόν ύμών καί εύφρανθήναι σύν τώ Χριστφ, άμα τοι πατριάρχαι   καί τοί   προφήται   καί τοί   άπό τού ήμετέρου γένου   ή καί τών προσηΛύτων γενομένων πριν έΛθείν ύμών τόν Χριστόν, προσδοκάτε, ή, ϊνα δόξη   περικρατείν ήμών έν ταί   ζητήσεσι, πρό   τό ταύτα όμοΛογειν έχώρησα ;

Κάγώ είπον· Ούχ ούτω τάλα   εγώ, ώ Τρύφων, ώ   έτερα Λέγειν παρ' ά φρονώ. ώμοΛόγησα ούν σοι καί πρότερον ότι έγώ μέν καί άΛΛοι ποΛΛοί ταύτα φρονούμεν, ώ   καί πάντω έπίστασθε τούτο γενησόμενον· πολλού   δ' αύ καί τών τή   καθαρά   καί εύσεβού   όντων Χριστιανών γνώμη   τούτο μή γνώριζειν έσήμανά σοι.

τού   γάρ Λεγομένου   μέν Χριστιανού ,
όντα   δέ άθέου   καί άσεβεί   αίρεσιώτα , ότι κατά πάντα βλάσφημα καί άθεα καί άνόητα διδάσκουσιν, έδήλωσά σοι. ότι δ' ούκ έφ' ύμών μόνων τούτο Λέγειν με έπίστασθε, τών γεγενημένων ήμίν Λόγων άπάντων, ώ   δύναμι   μου, σύνταξιν ποιήσομαι, έν οί   καί τούτο όμολογούντά με, ό καί πρό   ύμά ομολογώ, έγγράψω. ού γάρ άνθρώποι   μάλλον ή άνθρωπίνοι διδάγμασιν αίρούμαι άκοΛουθείν, άλλά θεώ καί τοί   παρ' έκείνου διδάγμασιν.

είγάρ καίσυνεβάλετε ύμεί   τισιλεγομένοι
Χριστιανοί , καί τούτο μή όμολογούσιν, άλλά καί βλασφημείν τολμώσι τόν θεόν Αβραάμ καί τόν θεόν Ισαάκ καί τόν θεόν Ιακώβ, οΐκαίλέγουσι μή είναι νεκρών άνάστασιν, άλλά άμα τώ άποθνήσκειν τά   ψυχά   αύτών αναλαμβάνεσθαι εί   τόν ούρανόν, μή ύπολάβητε αύτού   Χριστιανού , ώσπερ ούδέ Ιουδαίου , άν τι   όρθώ   έξετάση, όμολογήσειεν είναι τού   Σαδδουκαίου ή τά   όμοια   αιρέσει   Γενιστών καί Μεριστών καί ΓαΛιΛαίων καίΈΛΛηνιανών καί Φαρισαίων καί Βαπτιστών (καί μή άηδώ

ἀκούσητέ μου πάντα ἀ φρονῶ λέγοντο), ἀλλὰ λεγομένου μὲν Ιουδαίου καὶ τέκνα Αβραάμ, καὶ χείλεσιν ὁμολογουντα τὸν θεόν, ὡ αὐτὸ κέκραγεν ὁ θεό , τὴν δὲ καρδίαν πόρρω ἐχειν ἀπ' αὐτοῦ.
ἐγὼ δέ, καὶ εἴ τινέ εἰσιν ὀρθογνώμονε κατὰ πάντα Χριστιανοί, καὶ σαρκό ἀνάστασιν γενήσεσθαι ἐπιστάμεθα καὶ χίλια ἐτη ἐν Ιερουσαλὴμ οἰκοδομηθείση καὶ κοσμηθείση καὶ πλατυνθείση, ὡ οἱ προφῆται Ιεζεκιὴλ καὶ Ἡσαία καὶ οἱ ἀλλοι ὁμολογοῦσιν.
Οὕτω γὰρ Ἡσαία περὶ τῆ χιλιονταετηρίδο ταύτη ειπεν· Ἐσται γὰρ ὁ οὐρανό καινό καὶ ἡ γῆ καινή, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προτέρων οὐδὲ μὴ ἐπέλθη αὐτῶν ἐπὶ τὴν καρδίαν, ἀλλ' εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ, ὁσα ἐγὼ κτίζω· ὁτι ιδοὺ ἐγὼ ποιῶ τὴν Ιερουσαλὴμ ἀγαλλίαμα καὶ τὸν λαόν μου εὐφροσύνην, καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ Ιερουσαλὴμ καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τω λαφ μου. καὶ οὐκέτι οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν αὐτῇ φωνὴ κλαυθμοῦ οὐδὲ φωνὴ κραυγῆ , καὶ οὐ μὴ γένηται ἐτι ἐκεῖ ἀωρο ἡμέραι καὶ πρεσβύτη ὁ οὐκ ἐμπλήσει τὸν χρόνον αὐτοῦ· ἐσται γὰρ ὁ νέο υἱό ἑκατὸν ἐτῶν, ὁ δὲ ἀποθνήσκων ἁμαρτωλό υἱό ἑκατὸν ἐτῶν καὶ ἐπικατάρατο ἐσται. καὶ οἰκοδομήσουσιν οικία καὶ αὐτοὶ ἐνοικήσουσι, καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνα καὶ αὐτοὶ φάγονται τὰ γενήματα αὐτῶν. οὐ μὴ οἰκοδομήσωσι καὶ ἀλλοι κατοικήσουσι, καιὀὺ μὴ φυτεύσωσι καὶ ἀλλοι φάγονται· κατὰ γὰρ τὰ ἡμέρα τοῦ ξύλου τῆ ζωῆ αἱ ἡμέραι τοῦ λαοῦ μου ἐσονται, τὰ ἐργα τῶν πόνων αὐτῶν πλεονάσουσιν. οἱ εκλεκτοί μου οὐ μὴ πονέσουσιν εἰ κενὸν οὐδὲ τεκνοποιήσουσιν εἰ κατάραν· ὁτι σπέρμα δίκαιον καὶ εὐλογημένον ὑπὸ κυρίου ἐσονται, καὶ ἐγγονα αὐτῶν μετ' αὐτῶν. καὶ ἐσται πριν ἡ κεκράξαι αὐτοὺ ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτῶν· ἐτι λαλούντων αὐτῶν ἐρῶ· Τί ἐστι; τότε λύκοι καὶ ἀρνε ἁμα βοσκηθήσονται, καὶ λέων ὡ βοῦ φάγεται ἀχυρα, ὀφι δὲ γὴν ὡ ἀρτον, οὐκ ἀδικήσουσιν οὐδὲ λυμανοῦνται ἐπὶ τῳ ὀρει τῳ ἁγίῳ, λέγει κύριο .
τὸ οὐν ειρημένον ἐν τοῖ λόγοι τούτοι , ἐφην· Κατὰ γὰρ τὰ ἡμέρα τοῦ ξύλου αἱ ἡμέραι τοῦ λαοῦ μου ἐσονται, τὰ ἐργα τῶν πόνων αὐτῶν <παλαιώσουσι>,

νενοήκαμεν ότι χίλια έτη έν μυστηρίψ μηνύει, ώ γάρ τφ Αδάμ εϊρητο, ότι ή δ' άν ήμέρμ φάγη άπό του ξύΛου, έν έκείνη άποθανείται, έγνωμεν αύτόν μή άναπληρώσαντα χίΛια έτη. συνήκαμεν καί τό είρημένον, ότι Ημέρα κυρίου ώ χίΛια έτη, εί τούτο συνάγειν.

καί έπειτα καί παρ' ήμίν άνήρ τι , φ
όνομα Ιωάννη , ει τών *αποστόλων* τού Χριστού, έν άποκαλύψει γενομένη αύτφ χίΛια έτη ποιήσειν έν Ιερουσαλήμ τού τφ ήμετέρψ Χριστφ πιστεύσαντα προεφήτευσε, καί μετά ταύτα τήν καθολικήν καί, συνελόντι φάναι, αίωνίαν όμοθυμαδόν άμα πάντων άνάστασιν γενήσεσθαι καί κρίσιν. όπερ καί ό κύριο ήμών ειπεν, ότι Ούτε γαμήσουσιν ούτε γαμηθήσονται, άλλά ίσάγγελοι έσονται, τέκνα τού θεού τή άναστάσεω όντε .

Παρά γάρ ήμίν καί μέχρι νύν προφητικά χαρίσματά έστιν, έξ ού καί αύτοί συνιέναι οφείλετε, ότι τά πάλαι έν τφ γένειύμών όντα ει ήμά μετετέθη. όνπερ δέ τρόπον καίψευδοπροφήται έπί τών παρ' ύμίν γενομένων άγιων προφητών ήσαν, καί παρ' ήμίν νύν πολλοί είσι καί ψευδοδιδάσκαλοι, ού φυΛάσσεσθαι προείπεν ήμίν ό ήμέτερο κύριο , ώ έν μηδενί ύστερείσθαιήμά , έπισταμένου ότι προγνώστη ήν τών μετά τήν άνάστασιν αύτού τήν άπό τών νεκρών καί άνοδον τήν εί ούρανόν μελλόντων γίνεσθαιήμίν.

είπε γάρ ότι φονεύεσθαι
καί μισεισθαι διά τό όνομα αύτού μέλλομεν, καί ότι ψευδοπροφήται καί ψευδόχριστοι πολλοί έπί τφ όνόματι αύτού παρεΛεύσονται καί πολλού πλανήσουσιν- όπερ καί έστι.

πολλοί
γάρ άθεα καί βλάσφημα καί άδικα έν όνόματι αύτού παραχαράσσοντε έδίδαξαν, καί τά άπό τού άκαθάρτου πνεύματο διαβόλου έμβαλλόμενα ταί διανοίαι αύτών έδίδαξαν καί διδάσκουσι μέχρι νύν· ού ομοίω ύμίν μεταπείθειν μή πλανάσθαι άγωνιζόμεθα, είδότε ότι πά ό δυνάμενο Λέγειν τό άΛηθέ καί μή Λέγων κριθήσεται *υπό* τού θεού, ώ διά τού Ιεζεκιήλ διεμαρτύρατο ό θεό , είπών ότι Σκοπόν τέθεικά σε τφ οίκω Ιούδα, έάν άμάρτη ό άμαρτωλό καί μή διαμαρτύρη αύτφ, αύτό μέν τή άμαρτία αύτού άπολείται, παρά σού δέ τό αίμα

αύτού έκζητήσω· έάν δέ διαμαρτύρη αύτώ, άθφο έση.
διά
δέο ούν καί ημεί σπουδάζομεν όμιλεiν κατά τά γραφά , άλλ' ού διά φιλοχρηματίαν ή φιλοδοξίαν ή φιληδονίαν· έν ούδενί γάρ τούτων έλέγξαι ήμά όντα δύναταί τι . ούδέ γάρ ομοίω τοί άρχουσι τού λαού τού ύμετέρου θέλομεν ζην, ου ονειδίζει ό θεό λέγων· Οί άρχοντε ύμών κοινωνοί κλεπτών, φιλούντε δώρα, διώκοντε άνταπόδομα. εί δέ τινα καί έν ήμίν τοιού-του γνωρίζετε, άλλ' ούν γε τά γραφά καί τόν Χριστόν διά τού τοιούτου μή βλασφημήτε καί παρεξηγείσθαι σπουδάζητε.

Καίγάρ τό Λέγει κύριο τώ κυρίψ μου· Κάθου έκ δεξιών μου, έω άν θώ τού έχθρού σου ύποπόδιον τών πο-δών σου, εί Έζεκίαν είρήσθαι έτόλμησαν ύμών οί διδάσκαλοι έξηγήσασθαι, ώ κελευσθέντο αύτού έν δεξιμ τού ναού καθε-σθήναι, ότε προσέπεμψεν αύτώ ό βασιλεύ Ασσυριών άπειλών, καί έσημάνθη αύτώ διά τού Ήσαίου μή φοβείσθαι αύτόν. καί ότι μέν γέγονε τά λεχθέντα ύπό Ήσαίου ούτω , καί άπεστράφη ό βασιλεύ Ασσυριών τού μή πολεμήσαι τήν Ιερου-σαλήμ έν ήμέραι τού Έζεκίου, καί άγγελο κυρίου άνεΐλεν έκ τή παρεμβολή τών Ασσυριών εί έκατόν όγδοήκοντα πέντε χιλιάδα , καί έπιστάμεθα καί όμολογούμεν.
ότι δέ εί αύτόν
ούκ εϊρηται ό ψαλμό , δήλον. έχειγάρ ούτω · Λέγει κύριο τώ κυρίψ μου· Κάθου έκ δεξιών μου, έω άν θώ τού έχθρού σου ύποπόδιον τών ποδών σου. -άβδον δυνάμεω έξαποστελεί έπί Ιερουσαλήμ, καί κατακυριεύσει έν μέσψ τών έχθρών σου. έν λαμπρότητι τών άγιων, προ έωσφόρου έγέννησά σε. ώμοσε κύριο καί ού μεταμεληθήσεται· Σύ ιερεύ εί τόν αιώνα κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ.
ότι ούν Έζεκία ούκ έστιν ιερεύ εί
τόν αιώνα κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ, τί ούχ ομολογεί; καί ότι ούκ έστιν ό λυτρούμενο τήν Ιερουσαλήμ, τί ούκ έπίσταται; καί ότι -άβδον δυνάμεω αύτό ούκ άπέστειλεν εί Ιερουσαλήμ καί κατεκυρίευσεν έν μέσψ τών έχθρών αύτού, άλλ' ό θεό ήν ό άποστρέψα άπ' αύτού κλαίοντο καί όδυρομένου τού πολε-μίου , τί ού γινώσκει;

ό δέ ήμέτερο Ιησού , ούδέπω έν-
δόξω έλθών, -άβδον δυνάμεω ει Ιερουσαλήμ έξαπέστειλε, τόν λόγον τή κλήσεω καί τή μετάνοια πρό τά έθνη άπαντα, όπου τά δαιμόνια άπεκυρίευεν αύτών, ώ φησι Δαυείδ· Οί θεοί τών εθνών δαιμόνια, και ισχυρό ό λόγο αύτού πέπεικε πολλού καταλιπείν δαιμόνια, οί έδούλευον, καί έπί τόν παντοκράτορα θεόν δι' αύτού πιστεύειν, ότι δαιμόνιά είσιν οί θεοί τών έθνών. καί τό Έν τή λαμπρότητι τών άγιων, έκ γαστρό προ έωσφόρου έγέννησά σε, τφ Χριστφ εΐρηται, ώ προέφημεν.

Καί τό Ιδού ή παρθένο έν γαστρί λήψεται καί τέξεταιυιόν εί τούτον προείρητο. είγάρ μή έκ παρθένου ούτο , περί ού Ήσαία έλεγεν, έμελλε γεννάσθαι, εί ον τό άγιον πνεύμα έβόα· Ιδού κύριο αύτό ήμίν δώσει σημείον· ιδού ή παρθένο έν γαστρί λήψεται καί τέξεται υιόν; εί γάρ ομοίω τοί άλλοι άπασι πρωτοτόκοι καί ούτο γεννάσθαι έκ συνουσία έμελλε, τί καί ό θεό σημείον, ό μή πάσι τοί πρωτοτόκοι κοινόν έστιν, έλεγε ποιείν;
άλλ' όπερ έστιν άληθώ
σημείον καί πιστόν τφ γένει τών άνθρώπων έμελλε γίνεσθαι, τούτ' έστι διά παρθενική μήτρα τόν πρωτότοκον τών πάντων ποιημάτων σαρκοποιηθέντα άληθώ παιδίον γενέσθαι, προλαβών αύτό διά τού προφητικού πνεύματο κατά άλλον καί άλλον τρόπον, άνιστόρησα ύμίν, προεκήρυξεν, ϊνα όταν γένηται δυνάμει καί βουλή τού τών όλων ποιητού γενόμενον γνωσθή-
ώ καί άπό πλευρά μιά τού Αδάμ ή Εύα γέγονε, καί ώσπερ τάλλα πάντα ζώα λογά) θεού τήν άρχήν έγεννήθη.
ύμεί δέ
καί έν τούτοι παραγράφειν τά έξηγήσει , α έξηγήσαντο οί πρεσβύτεροι ύμών παρά Πτολεμαίφ τφ τών Αιγυπτίων βασιλει γενομένψ, τολμάτε, λέγοντε μή έχειν τήν γραφήν ώ έκεινοι έξηγήσαντο, άλλ' Ιδού, φησίν, ή νεάνι έν γαστρί έξει, ώ μεγάλων πραγμάτων σημαινομένων, είγυνή άπό συνουσία τίκτειν έμελλεν, όπερ πάσαι αί νεάνιδε γυναίκε ποιούσι πλήν τών στειρών, α καί αύτά βουλήθεί ό θεό γεννάν ποιήσαι δυνατό .

ή μήτηρ γάρ του Σαμουήλ μή τίκτουσα
διά βουλήν θεού τέτοκε, καί ή γυνή τού άγίου πατριάρχου Αβραάμ, καί Ελισάβετ ή τόν βαπτιστήν Ίωάννην τεκούσα, καί άλλαι τινέ όμοίω . ώστε ούκ άδύνατον ύπολαμβάνειν δει ύμά πάντα δύνασθαι τόν θεόν όσα βούλεται, καί μάλιστα, επειδή έπεπροφήτευτο μέλλειν γίνεσθαι, μή παραγράφεινή παρεξηγεισθαι τολμάτε τά προφητεία , έπεί εαυτού μόνου άδικήσετε, τόν δέ θεόν ού βλάψετε.

Καί γάρ τήν προφητείαν τήν Λέγουσαν· Άρατε πύλα , οί άρχοντε ύμών, καί έπάρθητε, πύλαι αιώνιοι, ίνα εισέλθη ό βασιλεύ τή δόξη , όμοίω εί τόν Έζεκίαν τολμώσί τινε έξ ύμών έξηγεισθαι είρήσθαι, άλλοι δέ εί Σολομώνα. ού δέ εί τούτον ούδέ εί έκεινον ούτε εί άλλον άπλώ Λεγόμενον ύμών βασιλέα δυνατόν άποδειχθήναι είρήσθαι, εί δέ μόνον τούτον τόν ήμέτερον Χριστόν, τόν άειδή καί άτιμον φανέντα,
ώ Ήσαία έφη καί Δαυείδ καί πάσαι αίγραφαί, ό έστι κύριο τών δυνάμεων διά τό θέλημα τού δόντο αύτφ πατρό , ό καί άνέστη έκ νεκρών καί άνήλθεν εί τόν ούρανόν, ώ καί ό ψαλμό καί αί άλλαι γραφαί έδήλουν, καί κύριον αύτόν τών δυνάμεων κατήγγελλον, ώ καί νύν έκ τών ύπ' όψιν γινομένων -μον ύμά πεισθήναι, εάν θέλητε.
κατά γάρ τού ονόματο αύτού
τούτου τού υιού τού θεού καί πρωτοτόκου πάση κτίσεω , καί διά παρθένου γεννηθέντο καί παθητού γενομένου άνθρώπου, καί σταυρωθέντο έπί Ποντίου Πιλάτου ύπό τού Λαού ύμών καί άποθανόντο , καί άναστάντο έκ νεκρών καί άναβάντο εί τόν ούρανόν, πάν δαιμόνιον έξορκιζόμενον νικάταικαίύποτάσσεται.
εάν δέ κατά παντό ονόματο τών παρ' ύμίν γεγενημένων ή βασιλέων ή δικαίων ή προφητών ή πατριαρχών έξορκίζητε ύμεί , ούχ ύποταγήσεται ούδέν τών δαιμόνιων- άλλ' εί άρα έξορκίζοι τι ύμών κατά τού θεού Αβραάμ καί θεού Ισαάκ καί θεού Ιακώβ, ίσω ύποταγήσεται. ήδη μέντοι οί έξ ύμών έπορκισταί τή τέχνη, ώσπερ καί τά έθνη, χρώμενοι έξορκίζουσι καί θυμιάμασι καί καταδέσμοι χρώνται, ειπον.
ότι δέ καί άγγελοι

καὶ δυνάμει εἰσίν, οἱ ὁ λόγο ὁ τή προφητεία τή
διά Δαυείδ ἐπάραι τά πύλα , ινα εἰσέλθη ούτο ὁ ἐκ νεκρών
ἀναστά κύριο τών δυνάμεων κατά τό θέλημα τού πατρό ,
Ιησού Χριστό , ὁ λόγο του Δαυείδ ὁμοίω ἀπέδειξεν, οὐ καὶ
πάλιν ἐπιμνησθήσομαι διά τούτου τού μή καὶ χθέ συνόντα
ἡμίν, δι' οὐ καὶ πολλά τών χθέ εἰρημένων ἐπὶ κεφαλαίων
λέγω.

καὶ νυν προ ὑμά ἐάν τούτο λέγω, εἰ καὶ ἐταυτολό-
γησα πολλάκι , οὐκ άτοπον εἰπεὶν ἐπίσταμαι· γελοίον μέν γάρ
πράγμά ἐστιν, ὁράν τόν ἥλιον καὶ τήν σελήνην καὶ τά άλλα
άστρα τήν αὐτήν οδόν ἀεὶ καὶ τά τροπά τών ὡρών ποιεῖσθαι,
καὶ τόν ψηφιστικόν άνδρα, εἰ ἐξετάζοιτο τά δὶ δύο πόσα ἐστί,
διά τό πολλάκι εἰρηκέναι ότι τέσσαρα, οὐ παύσεσθαι τού
πάλιν λέγειν ότι τέσσαρα, καὶ τά άλλα ὁμοίω όσα παγίω ὁμο-
λογείται ἀεὶ *ωσαύτω* λέγεσθαι καὶ ὁμολογεὶσθαι, τόν δέ ἀπό
τών γραφών τών προφητικών ομιλία ποιούμενον ἐάν καὶ μή
τά αὐτά ἀεὶ λέγειν γραφά , ἀλλ' ἡγεὶσθαι ἑαυτόν βέλτιον τή
γραφή γεννήσαντα εἰπεὶν.

ἐστιν ούν ὁ λόγο , δι' οὐ ἐσή-
μανα τόν θεόν δηλούν ότι καὶ άγγελοὶ εἰσιν ἐν οὐρανφ καὶ
δυνάμει , ούτο · Αινείτε τόν κύριον ἐκ τών οὐρανών, αινείτε
αὐτόν ἐν τοὶ ὑψίστοι · αινείτε αὐτόν πάντε οἱ άγγελοι αὐτού,
αινείτε αὐτόν πάσαι αἱ δυνάμει αὐτού.

Καὶ Μνασέα δέ τι ὀνόματι τών συνελθόντων
αὐτοὶ τή δευτέρμ ἡμερα εἰπε· Καὶ ἡμεὶ χαίρομεν πάλιν πει-
ρωμένου σου τά αὐτά λέγειν δι' ἡμά .

Κάγώ εἰπον- Ακούσατε, φίλοι, τίνι γραφή πειθόμενο
ταύτα πράττω. Ιησού ἐκέλευσεν ἀγαπάν καὶ τού ἐχθρού ,
όπερ καὶ διά Ήσαίου ἐκεκήρυκτο διά πλειόνων, ἐν οἱ καὶ τό
μυστήριον πάλιν τή γενέσεω ἡμών, καὶ ἁπλώ πάντων τών
τόν Χριστόν ἐν Ιερουσαλήμ φανήσεσθαι προσδοκώντων καὶ δι'
έργων εὐαρεστεὶν αὐτώ σπουδαζόντων.

Εἰσὶ δέ οἱ διά Ήσαίου
λόγοι ούτοι· Ακούσατε τό ρήμα κυρίου, οἱ τρέμοντε τό ρήμα
αὐτού. εἰπατε- ἀδελφοὶἡμών, τοὶ μισούσιν ὑμά καὶ βδελυσσο-
μένοι τό όνομα κυρίου δοξασθήναι. ώφθη ἐν τή εὐφροσύνη

αύτών, κάκεϊνοι αίσχυνθήσονται. φωνή κραυγή έκ πόλεω , φωνή *λαού*, φωνή κυρίου άποδιδόντο άνταπόδοσιν τοί ύπερηφάνοι . πρίν ή τήν ώδίνουσαν τεκεϊν, καί πρίν έΛθείν τόν πόνον τών ώδίνων, έξέτεκεν άρσεν.
 τί ήκουσε τοιούτον,
καί τί έώρακεν ούτω , εί ώδινεν ή γή έν μιμ ήμέρμ, εί δέ καί τέκοι έθνο ει άπαξ, ότι ώδινε καί έτεκε Σιών τά παιδία αύτή ; έγώ έδωκα τήν προσδοκίαν ταύτην καί ού γεννώση, είπε κύριο , ιδού έγώ γεννώσαν καί στείραν έποίησα, Λέγει κύριο . Εύφράνθητι Ιερουσαλήμ, καί πανηγυρίσατε πάντε οί άγαπώντε αύτήν· χαίρετε πάντε όσοι πενθείτε έπ' αύτήν, ϊνα θηΛάσητε καί έμπΛησθήτε άπό μασθού παρακΛήσεω αύτή , ϊνα έκθηΛάσαντε τρυφήσητε άπό εισόδου δόξη αύτού.

Καί ταύτα είπών προσέθηκα· Ότι δέ, μετά τό σταυρωθήναι τούτον ον ένδοξον πάΛιν παραγενήσεσθαι άποδεικνύουσιν αί γραφαί, σύμβολον είχε τού ξύλου τή ζωή , ό έν τφ παραδείσω πεφυτεύσθαι έλέλεκτο, καί τών γενησομένων πάσι τοϊ δικαίοι , άκούσατε. Μωυσή μετά -άβδου έπί τήν τού Λαού άποΛύτρωσιν έπέμφθη, καί ταύτην έχων μετά χεϊρα έν άρχή τού Λαού διέτεμε τήν θάλασσαν, διά ταύτη άπό τή πέτρα ύδωρ άναβλύσαν έώρα· καί ξύλον βαλών ει τό έν Μερρμ ύδωρ, πικρόν ον, γλυκύ έποίησε.
 •άβδου βαλών Ιακώβ ει τά
Ληνού τών ύδάτων έγκισσήσαι τά πρόβατα τού μητραδέλφου, ϊνα τά γεννώμενα έξ αύτών κτήσηται, έπέτυχεν· έν -άβδφ αύτού διεληλυθέναι τόν ποταμόν ό αύτό Ιακώβ καυχάται. κλίμακα έφη έωράσθαι αύτφ, καί τόν θεόν έπ' αύτή έστηρίχθαιή γραφή δεδήλωκε- καί ότι ούχ ό πατήρ ήν, άπό τών γραφών άπεδείξαμεν. καί έπί Λίθου καταχέα έλαιον έν τφ αύτφ τόπψ Ιακώβ στήλην τφ όφθέντι αύτφ θεφ άληλιφέναι ύπ' αύτού τού όφθέντο αύτφ θεού μαρτυρεϊται.
 καί ότι Λίθο Χριστό διά
πολλών γραφών συμβολικώ έκηρύσσετο, ομοίω άπεδείξαμεν· καί ότι τό χρίσμα πάν, είτε έλαίου είτε στακτή είτε τών άλλων τών τή συνθέσεω τού μύρου χρισμάτων, τούτου ήν, ομοίω άπεδείξαμεν, τού Λόγου Λέγοντο · Διά τούτο έχρισέ σε ό θεό ,

ό θεό   σου, έλαιον άγαλλιάσεω   παρά τού   μετόχου   σου. καί γάρ οί βασιλεί   πάντε   καί οί χριστοί άπό τούτου μετέσχον καί βασιλεί   καλείσθαι καί χριστοί· ον τρόπον καί αύτό   άπέ) τού πατρό έλαβε τό βασιλεύ   καί Χριστό   καί ιερεύ   καί άγγελο   , καί όσα άλλα τοιαυτα έχει ή έσχε.

•άβδο   ή Άαρών βλαστόν κομί-
σασα άρχιερέα αύτόν άπέδειξε. -άβδον έκ -ίζη   Ίεσσαί γενήσεσθαι τόν Χριστόν Ήσαία   προεφήτευσε. καί Δαυείδ ώ   τό ξύλον τό πεφυτευμένον παρά τά   διεξόδου   τών ύδάτων, ό τόν καρπόν αύτού δώσει έν καιρφ αύτού, καί τό φύλλον αύτού ούκ άπορρυήσεσθαι, φησίν είναι τόν δίκαιον, καί ώ   φοίνιξ άνθησεIV ό δίκαιο   εϊρηται.

άπό ξύλου τφ Αβραάμ ώφθη
ό θεό   , ώ   γέγραπται, πρό   τή δρυ'ϊ τή Μαμβρή. έβδομήκοντα ιτέα   καί δώδεκα πηγά   εύρεν ό λαό   διαβά   τόν Ιορδάνην. έν -άβδψ καί βακτηρίμ παρακεκλήσθαι ύπό τού θεού Δαυείδ λέγει.

ξύλον Έλισσαίο   βαλών εί   τόν
Ίορδάνην ποταμόν άνήνεγκε τόν σίδηρον τή   άξίνη   , έν ή πεπορευμένοι ήσαν οί υιοί τών προφητών κόψαι ξύλα εί   οικοδομήν τού οίκου, έν φ τόν νόμον καί τά προστάγματα τού θεού λέγειν καί μελετάν έβούλοντο· ώ   καί ήμά   βεβαπτισμένου ταί   βαρυτάται   άμαρτίαι   , α   έπράξαμεν, διά τού σταυρωθήναι έπί τού ξύλου καί δι' ύδατο   άγνίσαι ό Χριστό   ήμών έλυτρώσατο καί οίκον εύχή   καί προσκυνήσεω   έποίησε. καί -άβδο ήν ή δείξασα Ιούδαν πατέρα τών άπό Θάμαρ διά μέγα μυστήριον γεννηθέντων.

Καί ό Τρύφων, είπόντο   μου ταύτα, έφη· Μή με
λοιπόν ύπολάμβανε, άνατρέπειν πειρώμενον τά ύπό σού λεγόμενα, πυνθάνεσθαι όσα άν πυνθάνωμαι, άλλά βούλεσθαι μανθάνειν περί τούτων αύτών ών άν έρωτώ.

είπέ ούν μοι, διά
τού Ήσαίου είπόντο   τού λόγου· Έξελεύσεται -άβδο   έκ τή •ίζη   Ίεσσαί, καί άνθο   άναβήσεται έκ τή   -ίζη   Ίεσσαί, καί άναπαύσεται έπ' αύτόν πνεύμα θεού, πνεύμα σοφία   καί συνέσεω   , πνεύμα βουλή   καί ισχύο   , πνεύμα γνώσεω   καί εύσε-

βεία , καί έμπλήσει αύτόν πνεύμα φόβου θεού, καί όμοΛογήσα ταύτα πρό με, έλεγεν, εί Χριστόν είρήσθαι, καί θεόν αύτόν προϋπάρχοντα Λέγει , καί κατά τήν βουλήν τού θεού σαρκο-ποιηθέντα αύτόν Λέγει διά τή παρθένου γεγεννήσθαι άνθρωπον, πώ δύναται άποδειχθήναι προύπάρχων, όστι διά τών δυνάμεων τού πνεύματο τού άγιου, α καταριθμεί ό Λόγο διά Ήσαίου, πληρούται ώ ενδεή τούτων ύπάρχων;

Κάγώ άπεκρινάμην- Νουνεχέστατα μέν καί συνετώτατα ήρώτησα - άληθώ γάρ άπορη μα δοκεί είναι- άλλ' ινα ε ιδή καί τόν περί τούτων Λόγον, άκουε ών Λέγω, ταύτα τά κατη-ριθμημένα τού πνεύματο δυνάμει ούχ ώ ένδεού αύτού τού-των όντο φησίν ό Λόγο έπεΛηΛυθέναι *επ'* αύτόν, άλλ' ώ *επ'* εκείνον άνάπαυσιν μεΛΛουσών ποιεισθαι, τούτ' έστιν *επ'* αύτού πέρα ποιεισθαι, τού μηκέτι έν τώ γένει ύμών κατά τό παλαιόν έθο προφήτα γενήσεσθαι, όπερ καί όψει ύμιν ίδείν έστι- μετ' έκείνον γάρ ούδει ολω προφήτη παρ' ύμιν γεγένηται.
καί
ότι οί παρ' ύμιν προφήται, έκαστο μίαν τινά ή καί δευτέραν δύναμιν παρά τού θεού Λαμβάνοντε , ταύτα έποίουν καί έλά-Λουν ά καί ήμεί άπό τών γραφών έμάθομεν, κατανοήσατε καί τά ύπ' έμού Λεγάμενα, σοφία μέν γάρ πνεύμα Σολομών έσχε, συνέσεω δέ καί βουλή Δανιήλ, ισχύο δέ καί εύσεβεία Μωυ-σή , καί Ήλία φόβου, καί γνώσεω Ήσαία - καί οί άλλοι αύ ομοίω ή μίαν έκαστο ή έναΛΛάξ άλλην τινά μετ' άλλη δυνάμεω έσχον, οίον καί Ιερεμία καί οί δώδεκα καί Δαυείδ καί οί άλλοι άπλώ όσοιγεγόνασι παρ' ύμίν προφήται. άνεπαύσατο ούν, τούτ' έστιν έπαύσατο, έλθόντο έκείνου, μεθ' ον, τή οικονομία ταύτη τή έν άνθρώποι αύτού γενομένη χρόνοι , παύσασθαι έδει αύτά άφ' ύμών, καί έν τούτψ άνά-παυσιν λαβόντα πάλιν, ώ έπεπροφήτευτο γενήσεσθαι δόματα, ά άπό τή χάριτο τή δυνάμεω τού πνεύματο έκείνου τοί *επ'* αύτόν πιστεύουσι δίδωσιν, ώ άξιον έκαστον έπίσταται. ότι έπεπροφήτευτο τούτο μέλλειν γίνεσθαι ύπ' αύτού μετά τήν εί ούρανόν άνέλευσιν αύτού, ειπον μέν ήδη καί πάλιν λέγω, ειπεν ούν- Ανέβη εί ύψο , ήχμαλώτευσεν αιχμαλωσίαν, έδωκε δόματα τοί υίοι τών άνθρώπων. καί πάλιν έν έτέρμ

προφητείμ εἴρηται· Καί έσται μετά ταύτα, έκχεώ τό πνεύμά μου έπί πάσαν σάρκα καί έπί τού δούλου μου καί έπί τά δούλα μου, καί προφητεύσουσι.

Καί παρ' ήμίν έστιν ίδείν καί θηλεία καί άρσενα , χαρίσματα άπό τού πνεύματο τού θεού έχοντα , ώστε ού διά τό είναι αύτόν ένδεή δυνάμεω έπεπροφήτευτο έλεύσεσθαι έπ' αύτόν τά δυνάμει τά κατηριθμημένα ύπό Ήσαίου, άλλά διά τό έπέκεινα μή μέλλειν έσεσθαι. μαρτύριον δέ καί τούτο έστω ύμίν, ό έφην πρό ύμά γεγονέναι ύπό τών Αρραβία μάγων, οίτινε άμα τφ γεννηθήναι τό παιδίον έλθόντε προσε-κύνησαν αύτφ.
καί γάρ γεννηθεί δύναμιν τήν αύτού έσχε·
καί αύξάνων κατά τό κοινόν τών άλλων άπάντων άνθρώπων, χρώμενο τοί άρμόζουσιν, έκάστη αύξήσει τό οίκείον άπένειμε, τρεφόμενο τά πάσα τροφά , καί τριάκοντα έτη ή πλείονα ή καί έλάσσονα μείνα , μέχρι ού προελήλυθεν Ιωάννη κήρυξ αύτού τή παρουσία καί τήν τού βαπτίσματο οδόν προϊών, ώ καί προαπέδειξα.
καί τότε έλθόντο τού Ιησού έπί τόν
Ίορδάνην ποταμόν, ένθα ό Ιωάννη έβάπτιζε, κατελθόντο τού Ιησού έπί τό ύδωρ καί πύρ άνήφθη έν τφ Ιορδάνη, καί άνα-δύντο αύτού άπό τού ύδατο ώ περιστεράν τό άγιον πνεύμα έπιπτήναι έπ' αύτόν έγραψαν οί άπόστολοι αύτού τούτου τού Χριστού ήμών.
καί ούχ ώ ένδεά αύτόν τού βαπτισθήναιή
τού έπελθόντο έν είδει περιστερά πνεύματο οϊδαμεν αύτόν έληλυθέναι έπί τόν ποταμόν, ώσπερ ούδέ τό γεννηθήναι αύτόν καί σταυρωθήναι ώ ένδεή τούτων ύπέμεινεν, άλλ' ύπέρ τού γένου τού τών άνθρώπων, ό άπό τού Αδάμ ύπό θάνατον καί πλάνην τήν τού όφεω έπεπτώκει, παρά τήν ιδίαν αιτίαν έκάστου αύτών πονηρευσαμένου.
βουλόμενο γάρ τούτου
έν έλευθέρα προαιρέσεικαίαύτεξουσίου γενομένου , τού τε άγγέλου καί τού άνθρώπου , ό θεό πράττειν όσα έκαστον ένεδυνάμωσε δύνασθαι ποιείν, έποίησεν, εί μέν τά εύάρεστα

αύτφ αίροίντο, καί άφθάρτου καί άτιμωρήτου αύτού τηρήσαι, εάν δέ πονηρεύσωνται, ώ αύτφ δοκεί, έκαστον κολάζειν.
καί
γάρ ούδέ τό καθεσθέντα αύτόν όνψ είσεΛθείν εί Ίεροσόλυμα, ώ άπεδείξαμεν πεπροφητεύσθαι, δύναμιν αύτφ ένεποίει εί τό Χριστόν είναι, άλλά τοί άνθρώποι γνώρισμα έφερεν ότι αύτό έστιν ό Χριστό , όνπερ τρόπον καί έπί τού Ίωάννου έδει γνώρισμα τοι άνθρώποι είναι, όπω έπιγνώσι τί έστιν ό Χριστό .

Ίωάννου γάρ καθεζομένου έπί τού Ίορδάνου καί κηρύσσοντα βάπτισμα μετάνοια , καί ζώνην δερματίνην καί ένδυμα άπό τριχών καμηλού μόνον φορούντο καί μηδέν έσθίοντο πλήν άκρίδα καί μέλι άγριον, οί άνθρωποι ύπελάμβανον αύτόν είναι τόν Χριστόν· πρό ού καί αύτό έβόα· Ουκ είμι ό Χριστό , άλλά φωνή βοώντο · ήξειγάρ ό ισχυρότερο μου, ού ούκ είμι ικανό τά ύποδήματα βαστάσαι.
καί έλθόντο τού Ιησού
έπί τόν Ίορδάνην, καί νομιζομένου Ιωσήφ τού τέκτονο υιού ύπάρχειν, καί άειδού , ώ αί γραφαί έκήρυσσον, φαινομένου, καί τέκτονο νομιζομένου (ταύτα γάρ τά τεκτονικά έργα είργάζετο), έν άνθρώποι ών, άροτρα καί ζυγά, διά τούτων καί τά τή δικαιοσύνη σύμβολα διδάσκων καί ένεργή βίον, τό πνεύμα ούν τό άγιον καί διά τού άνθρώπου , ώ προέφην, έν είδει περιστερά έπέπτη αύτφ, καί φωνή έκ τών ούρανών άμα έληλύθει, ήτι καί διά Δαυείδ λεγομένη, ώ άπό προσώπου αύτού λέγοντο όπερ αύτφ άπό τού πατρό έμελλε λέγεσθαι· Υιό μου ει σύ, έγώ σήμερον γεγέννηκά σε· τότε γένεσιν αύτού λέγων γίνεσθαι τοί άνθρώποι , έξ ότου ή γνώσι αύτού έμελλε γίνεσθαι· υιό μου ει σύ· έγώ σήμερον γεγέννηκά σε.

Καί ό Τρύφων· Ευ ϊσθι, έφη, ότι καί πάν τό γένο ήμών τόν Χριστόν έκδέχεται, καί ότι πάσαι αί γραφαί, α έφη , εί αύτόν είρηνται, όμολογούμεν· καί ότι τό Ιησού όνομα δεδυσώπηκέ με, τφ τού Ναυή υίφ έπικληθέν, έκδότω έχειν καί πρό τούτο, καί τούτο φημι.
εί δέ καί άτίμω ούτω σταυρω-

θήναι τόν Χριστόν, άπορου μεν· επικατάρατο γάρ ό σταυρού-μενο έν τφ νόμφ λέγεται είναι· ώστε προ τούτο άκμήν δυσπείστω έχω. παθητόν μέν τόν Χριστόν ότι αί γραφαί κη-ρύσσουσι, φανερόν έστιν· εί δέ διά τού έν τω νόμφ κεκατηρα-μένου πάθου , βουλόμεθα μαθεϊν, εί έχει καί περί τούτου άποδεϊξαι.

Εί μέν μή έμελλε πάσχειν ό Χριστό , φημί αύτφ έγώ, μηδέ προείπον οί προφήται ότι άπό τών άνομιών τού λαού άχθήσεται εί θάνατον καί άτιμωθήσεται καί μαστιχ-θήσεται καί έν τοί ανόμοι λογισθήσεται καί ώ πρόβατον έπί σφαγήν άχθήσεται, ού τό γένο έξηγήσασθαι έχειν ούδένα φησίν ό προφήτη , καλώ είχε θαυμάζειν. εί δέ τούτο έστι τό χα-ρακτήριζαν αύτόν καί πάσι μηνύον, πώ ούχίκαιήμεϊ θαρ-ρούντε πεπιστεύκαμεν εί αύτόν; καί όσοι νενοήκασι τά τών προφητών, τούτον φήσουσιν, ούκ άλλον, εί μόνον άκούσειαν ότι ούτο έσταυρωμένο .

Καί ήμά ούν, έφη, προβίβασον έκ τών γραφών, ϊνα σοι πεισθώμεν καί ήμεϊ . παθεϊν μέν γάρ καί ώ πρόβατον άχθήσεσθαι οϊδαμεν· εί δέ καί σταυρωθήναι καί ούτω αίσχρώ καί άτίμω άποθανεϊν διά τού κεκατηραμένου έν τφ νόμφ θανάτου, άπόδειξον ήμϊν· ήμεϊ γάρ ούδ' ει έννοιαν τούτου έλθεϊν δυνάμεθα.

Οισθα, έφην, ότι όσα ειπον καί έποίησαν οί προφήται, ώ καί ώμολογήθη ύμίν, παραβολαϊ καί τύποι άπεκάλυψαν, ώ μή -αδίω τά πλεϊστα ύπό πάντων νοηθήναι, κρύπτοντε τήν έν αύτοι άλήθειαν, ώ καί πονέσαι τού ζητούντα εύρεϊν καί μαθεϊν.

Οί δέ έφησαν· Καί ώμολογήθη ήμϊν.

Άκούοι άν ούν, φημί, τό μετά τούτο. Μωυσή γάρ πρώτο έξέφανεν αύτού ταύτην τήν δοκούσαν κατάραν δι' ών έποίησε σημείων.

Τίνων τούτων, έφη, λέγει ;

Ότε ό λαό , φημί, έπολέμει τφ Αμαλήκ και ό τού Ναυή υίό , ό έπονομασθεί τφ Ιησού όνόματι, τή μάχη ήρχεν, αύτό Μωυσή ηύχετο τφ θεφ τά χεϊρα έκατέρω έκπετάσα , Ώρ δέ και Άαρών ύπεβάσταζον αύτά πανήμαρ, ινα μή κοπωθέντο

αύτού χαλασθώσιν. είγάρ ένεδεδώκει τι τού σχήματο τούτου τού τόν σταυρόν μιμούμενου, ώ γέγραπται έν ταί Μωυσέω γραφαί · ό Λαό ήττάτο· εί δέ έν τή τάξει έμενε ταύτη, Αμαλήκ ένικάτο τοσούτον, καί ισχύων διά τού σταυρού ίσχυεν.
ού
γάρ, ότι ούτω ηύχετο Μωυσή , διά τούτο κρείσσων ό Λαό έγίνετο, *άλλ'* ότι, έν άρχή τή μάχη τού ονόματο τού Ίησού όντο , αύτό τό σημείον τού σταυρού έποίει. τί γάρ ούκ έπίσταται ύμών, ότι μάλιστα μέν ή μετά οίκτου καί δακρύων εύχή μειλίσσεται τόν θεόν καί ή έν πρηνεί κατακλίσει καί έν γόνασιν όκλάσαντό τίνο ; τούτον δέ τόν τρόπον έπί λίθου καθεζόμενο ούτε αύτό ηύξατο ούτε *άλλο* ύστερον, έχει δέ καί ό λίθο σύμβολον, ώ άπέδειξα, πρό τόν Χριστόν.
Καί γάρ δι' *άλλον* μηνύων τήν ίσχύν τού μυστηρίου τού σταυρού ό θεό διά Μωυσέω ειπεν έν εύλογίμ, ήν εύλόγει τόν Ιωσήφ· Από εύλογία κυρίου ή γή αύτού, άπό ώρών ούρανού καί δρόσων, καί άπό άβύσσου πηγών κάτωθεν, καί καθ' ώραν γεννημάτων ήλίου τροπών, καί άπό συνόδων μηνών, καί άπό κορυφή όρέων άρχή , καί άπό κορυφή βουνών, καί ποταμών άεννάων, καί καρπών γη πληρώσεω . καί τά δεκτά τφ όφθέντι έν τή βατω έλθοισαν έπί κεφαλήν Ιωσήφ καί έπί κορυφή . Δοξασθεί έν άδελφοί πρωτότοκο , ταύρου τό κάλλο αύτού, κέρατα μονοκέρωτο τά κέρατα αύτού, έν αύτοί έθνη κερατιεί άμα έω άπό άκρου τή γή .
μονο-
κέρωτο γάρ κέρατα ούδενό *άλλου* πράγματο ή σχήματο έχοι άν τι είπείν καί άποδείξαι, εί μή τού τύπου ό τόν σταυρόν δείκνυσιν. όρθιον γάρ τό έν έστι ξύλον, άφ' ού έστι τό άνώτατον μέρο εί κέρα ύπερηρμένον, όταν τό *άλλο* ξύλον προσαρμοσθή, καί έκατέρωθεν ώ κέρατα τφ ένί κέρατι παρεζευγμένα τά άκρα φαίνηται· καί τό έν τφ μέσφ πηγνύμενον ώ κέρα καί αύτό έξέχον έστίν, έφ' φ έποχούνται οί σταυρούμενοι, καί βλέπεται ώ κέρα καί αύτό σύν τοί άλλοι κέρασι συνεσχηματισμένον καί πεπηγμένον.
καί τό Εν αύτοί έθνη κερατιεί
άμα έω άπ' άκρου τή γή δηλωτικόν έστι τού νύν γεγενη-

μενού πράγματο   έν πάσι τοί   έθνεσι. Κερατισθέντε γάρ, τούτ' έστι κατανυγέντε , οί έκ πάντων τών *εθνών* διά τούτου του μυστηρίου εί   τήν θεοσέβειαν έτράπησαν άπό τών μάταιων ειδώλων καί δαιμόνων, τοί   δέ άπίστοι   τό αύτό σχήμα εί   κατάΛυσιν καί καταδίκην δηλούται- ον τρόπον έν τφ άπ' Αίγύπτου έξεΛθόντιλαφ διά τε του τύπου τή   έκτάσεω   τών χειρών τού Μωυσέω   καί τή   τού Ναυή υιού έπικΛήσεω τού ονόματο   Ιησού ό ΑμαΛήκ μέν ήττάτο, ΊσραήΛ δέ ένίκα. καί διά τού τύπου δέ καί σημείου τού κατά τών δακόντων τόν ΊσραήΛ όφεων ή άνάθεσι   φαίνεται γεγενημένη έπί σωτηρίμ τών πιστευόντων ότι διά τού σταυρούσθαι μέΛΛοντο θάνατο   γενήσεσθαι έκτοτε προεκηρύσσετο τφ όφει, σωτηρία δέ τοί   καταδακνομένοι   ύπ' αύτού καί προσφεύγουσι τφ τόν έσταυρωμένον υιόν αύτού πέμψαντι εί   τόν κόσμον· ού γάρ έπί όφιν ήμά   πιστεύειν τό προφητικόν πνεύμα διά Μωυσέω   έδίδασκεν, οπότε καί κατηράσθαι αύτόν τήν άρχήν ύπό τού θεού δηΛοί, καί έν τφ Ήσαίμ άναιρεθήσεσθαι ώ   πολέμιον διά τή μεγάΛη   μαχαίρα , ήτι   έστιν ό Χριστό , σημαίνει.

Εί ούν τι   μή μετά μεγάΛη   χάριτο   τή   παρά θεού Λάβοι νοήσαι τά είρημένα καί γεγενημένα ύπό τών προφητών, ούδέν αύτόν όνήσει τό τά   -ήσει   δοκείν Λέγειν ή τά γεγενημένα, εί μή Λόγον έχει καί περί αύτών άποδιδόναι. άλλά μήτι γε καί εύκαταφρόνητα δόξει τοί   ποΛΛοί   ύπό τών μή νοούντων αύτά Λεγάμενα;

είγάρ τι   έξετάζειν βούΛοιτο ύμά , ότιΈνώχ καί Νώε άμα τοί   τέκνοι , καί εί τινε άΛΛοι τοιούτοιγεγόνασι, μήτε έν περιτομή γενόμενοι μήτε σαββατίσαντε   εύηρέστησαν τφ θεφ, τί   ή αιτία τού δι' *άλλων* προστατών καί νομοθεσία   μετά τοσαύτα   γενεά   άξιούν τόν θεόν δικαιούσθαι τού   μέν άπό Αβραάμ μέχρι Μωυσέω   διά περιτομή , τού   δέ άπό Μωυσέω   καί διά περιτομή   καί τών *άλλων εντολών*, τούτ' έστι σαββάτου καί θυσιών καί σπονδών καί προσφορών, εί μή, ώ   προείρηται ύπ' έμού, άποδείξετε ότι διά τό τόν θεόν, προγνώστην *όντα*, έγνωκέναι άξιον γενησόμενον τόν *λαόν* ύμών έκβΛηθήναι άπό τή   Ιερουσαλήμ καί μηδένα έπιτρέπεσθαι είσελθείν έκει;

οὐδαμόθεν γάρ ἀλλαχόθεν ἐστέ γνωριζόμενοι, ὡ   προέφην, εἰ μή ἀπό τῆ   περί τήν σάρκα περιτομῆ , οὐδέ γάρ Αβραάμ διά τήν περιτομήν δίκαιο   εἶναι ὑπό τοῦ θεοῦ ἐμαρτυρήθη, ἀλλά διά τήν πίστιν· προ τοῦ γάρ περιτμηθῆναι αὐτόν εἴρηται περί αὐτοῦ οὕτω · Ἐπίστευσε δέ Αβραάμ τῳ θεῳ, καί ἐλογίσθη αὐτῳ εἰ   δικαιοσύνην.

Καί ἡμεῖ   οὖν, ἐν ἀκροβυστίᾳ τῆ   σαρκό   ἡμῶν πιστεύοντε   τῳ θεῳ διά τοῦ Χριστοῦ καί περιτομήν ἔχοντε   τήν *ὠφελοῦσαν* ἡμά   τοῦ   κεκτημένου , τουτ' ἔστι τῆ   καρδιά , δίκαιοι καί εὐάρεστοι τῳ θεῳ ἐλπίζομεν φανῆναι, επειδή καί ἤδη μεμαρτυρήμεθα διά τῶν προφητικῶν λόγων ὑπ' αὐτοῦ. τό δέ σαββατίζειν καί τά   προσφορά   φέρειν κελευσθῆναι ὑμά , καί τόπον εἰ   ὄνομα τοῦ θεοῦ ἐπικληθῆναι ἀνασχέσθαι τόν κύριον, ἵνα, ὡ   εἴρηται, μή εἰδωλολατροῦντε   καί ἀμνημονοῦντε τοῦ θεοῦ ἀσεβεῖ   καί ἄθεοι γένησθε, ὡ   ἀεί φαίνεσθε γεγενημένοι.

καί ὅτι διά ταῦτα ἐνετέταλτο ὁ θεό   τά   περί σαββάτων καί προσφορῶν ἐντολά , προαποδέδεικταί μοι διά τῶν προειρημένων· διά δέ τού   σήμερον ἐλθόντα   καί τά αὐτά σχεδόν πάντα βούλομαι ἀναλαμβάνειν. ἐπεί, εἰ μή τοῦτο ἐστι, συκοφαντηθήσεται ὁ θεό , ὡ   μήτε πρόγνωσιν ἔχων μήτε τά αὐτά δίκαια πάντα   διδάσκων καί ειδέναι καί πράττειν (πολλαίγάρ γενεαί ἀνθρώπων προ Μωϋσέω   φαίνονται γεγενημέναι), καί οὐκ ἔστι λόγο   ὁ λέγων ὡ   αληθή   ὁ θεό   καί δίκαιο   καί πᾶσαι αἱ οδοί αὐτοῦ κρίσει , καί οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῳ. ἐπειδή δέ ἀληθή   ὁ λόγο , καί θεό   ὑμά   τοιούτου   μή εἶναι ἀσυνέτου   καί φιλαύτου   ἀεί βούλεται, ὅπω   σωθῆτε μετά τοῦ Χριστοῦ, τοῦ εὐαρεστοῦντο   τῳ θεῳ καί μεμαρτυρημένου, ὡ προέφην διά τῶν ἁγιων προφητικῶν λόγων τήν απόδειξιν ποιήσα .

Τά γάρ ἀεί καί δι' ὅλου δίκαια καί πᾶσαν δικαιοσύνην παρέχει ἐν παντί γένει ἀνθρώπων, καί ἔστι πᾶν γένο γνωρίζον ὅτι μοιχεία κακόν καί πορνεία καί ἀνδροφονία καί ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. κἄν πάντε   πράττωσιν αὐτά, ἀλλ' οὖν γε τοῦ ἐπίστασθαι ἀδικοῦντε , ὅταν πράττωσι ταῦτα, οὐκ ἀπηλλαγμένοι εἰσί, πλήν ὅσοι ὑπό ἀκαθάρτου πνεύματο   ἐμπεφορη-

μένοι καί άνατροφή   καί *εθών* φαύλων καί νόμων πονηρών
διαφθαρέντε   τά   φυσικά   έννοια   άπώλεσαν, μάλλον δέ έσβεσαν
ή έπεσχημένα   έχουσιν.
ίδειν γάρ έστι καί τού   τοιούτου
μή τά αύτά παθείν βουλομένου   άπερ αύτοί τού   άλλου   διατι-
θέασι, καί έν συνειδήσεσιν έχθραί   ταύτα ονειδίζοντα   άλλήλοι
άπερ έργάζονται. όθεν μοι δοκεί καλώ   ειρήσθαι ύπό τού
ήμετέρου κυρίου καί σωτήρο   Ιησού Χριστού, έν δυσίν έντολαί
πάσαν δικαιοσύνην καί εύσέβειαν πληρούσθαι· εισί δέ αύται·
Αγαπήσει   κύριον τόν θεόν σου έξ όλη   τή   καρδία   σου καί
έξ όλη   τή   ισχύο   σου, καί τόν πλησίον σου ώ   σεαυτόν. ό
γάρ έξ όλη   τή   καρδία   καί έξ όλη   τή   ισχύο   άγαπών τόν
θεόν, πλήρη   θεοσεβού   γνώμη   ύπάρχων, ούδένα άλλον τιμήσει
θεόν· καί άγγελον έκείνον άν τιμήση θεού βουλομένου, τόν
άγαπώμενον ύπ' αύτού τού κυρίου καί θεού, καί ό
τόν πλησίον ώ   έαυτόν άγαπών, άπερ έαυτφ βούλεται άγαθά,
κάκείνω βουλήσεται· ούδεί   δέ έαυτφ κακά βουλήσεται.
ταυτ'
ούν τφ πλησίον καί εύξαιτ' άν καί έργάσαιτο γενέσθαι, άπερ
καί έαυτφ, ό τόν πλησίον άγαπών· πλησίον δέ άνθρώπου ούδέν
άλλο έστιν ή τό ομοιοπαθέ   καί λογικόν ζώον, ό άνθρωπο ,
διχή ούν τή   πάση   δικαιοσύνη   τετμημένη , πρό   τε θεόν καί
άνθρώπου , όστι , φησίν ό λόγο , άγαπά κύριον τόν θεόν έξ
όλη   τή   καρδία   καί έξ όλη   τή   ισχύο , καί τόν πλησίον ώ
έαυτόν, δίκαιο   άληθώ   άν εϊη.
ύμεί   δέ ούτε πρό   θεόν
ούτε πρό   τού   προφήτα   ούτε πρό   εαυτού   φιλίαν ή άγάπην
έχοντε   ούδέποτε έδείχθητε, άλλ', ώ   δείκνυται, καί είδωλολάτραι
πάντοτε καί φονει   τών δικαίων εύρίσκεσθε, ώ   καί μέχρι
αύτού τού Χριστού τά   χειρα   έπιβαλείν ύμά   καί μέχρι νύν
έπιμένειν τή κακία ύμών, καταρωμένου   καί τών τούτον τόν
έσταυρωμένον ύφ' ύμών άποδεικνύντων είναι τόν Χριστόν- καί
πρό   τούτοι   έκείνον μέν ώ   έχθρόν θεού καί κατηραμένον
άξιούτε άποδεικνύναι έσταυρώσθαι, όπερ τή   άλογίστου ύμών
γνώμη   έργον έστίν.
έχοντε   γάρ άφορμά   άπό τών γενο-

μενών σημείων διά Μωϋσέω συνιέναι ότι ούτό έστιν, ού βού-λεσθε, άλλά καί πρό τούτοι , ήμά άλογείν δύνασθαι ύπολαμβάνοντε , συζητεϊτε όπερ ύμίν συμβαίνει, και ύμεί άπο-ρείτε λόγων, όταν εύτόνω τινί Χριστιανφ συμβάλητε.

Είπατε γάρ μοι, ούχί θεό ήν ό έντειλάμενο διά Μωϋσέω μήτε εικόνα μήτε ομοίωμα μήτε τών έν ούρανω άνω μήτε τών έπί γή όλω ποιήσαι, καί αύτό έν τή έρήμφ διά τού Μωϋσέω τόν χαλκούν όφιν ένήργησε γενέσθαι, καί έπί σημεΐον έστησε, δι' ου σημείου έσώζοντο οί όφιόδηκτοι, καί άναίτιό έστιν άδικία ;

μυστήριον γάρ διά τούτου, ώ προέ-

φην, έκήρυσσε, δι' ου καταλύειν μέν τήν δύναμιν τού όφεω , τού καί τήν παράβασιν ύπό τού Αδάμ γενέσθαι έργασαμένου, έκήρυσσε, σωτηρίαν δέ τοϊ πιστεύουσιν έπί τούτον τόν διά τού σημείου τούτου, τούτ' έστι τού σταυρού θανατούσθαι μέλλοντα άπό τών δηγμάτων τού όφεω , άπερ είσίν αί κακαί πράξει , είδωλο-λατρείαι καί άλλαι άδικίαι.

έπεί εί μή τούτο νοηθήσεται,

δότε μοι λόγον ότου χάριν τόν χαλκούν όφιν Μωύσή έπί ση-μείου έστησε, καί προβλέπειν αύτόν τού δακνομένου εκέλευσε, καί έθεραπεύοντο οί δακνόμενοι, καί ταύτα αύτό κελεύσα μη-δενό όλω ομοίωμα ποιείν.

Καί ό έτερο τών τή δευτέρμ άφιγμένων είπεν· Αληθώ ειπα · ούκ έχομεν λόγον διδόναι· καίγάρ έγώ περί τούτου πολλάκι τού διδασκάλου ήρώτησα, καί ούδεί μοι λόγον άπέδωκεν. ώστε λέγε σύ ά λέγει · προσέχομεν γάρ σοι μυστήριον άποκαλύπτοντι, δι' ών καί τά τών προφητών διδάγ-ματα συκοφαντητά έστι.

Κάγώ· Όνπερ ούν τρόπον τό σημεΐον διά τού χαλκού όφεω γενέσθαι ό θεό έκέλευσε καί άναίτιό έστιν, ούτω δή καί έν τώ νόμιφ κατάρα κεΐται κατά τών σταυρουμένων άνθρώ-πων· ούκ έτι δέ καί κατά τού Χριστού τού θεού κατάρα κεΐται, δι' ού σώζει πάντα τού κατάρα άξια πράξαντα .

Καί γάρ πάν γένο άνθρώπων εύρεθήσεται ύπό κατάραν όν κατά τόν νόμον Μωϋσέω · Έπικατάρατο γάρ εϊ-ρηται πά ό ούκ έμμένει έν τοϊ γεγραμμένοι έν τώ βιβλίψ

τού νόμου του ποιήσαι αύτά. καί ούδεί άκριβώ πάντα έποίησεν, ούδ' ύμεί τολμήσετε άντειπειν· άλλ' εiσiν οι μάλλον καί ήττον άλλήλων τά εντεταλμένα έφύλαξαν. εί δέ οί ύπό τόν νόμον τούτον ύπό κατάραν φαίνονται είναι, διά τό μή πάντα φυλάξαι, ούχί πολύ μάλλον πάντα τά έθνη φανήσονταιύπό κατάραν όντα, καί είδωλολατρούντα καί παιδοφθορούντα καί τά άλλα κακά έργαζόμενα;

εί ούν καί τόν έαυτού Χριστόν ύπέρ τών έκ παντό γένου άνθρώπων ό πατήρ τών όλων τά πάντων κατάρα άναδέξασθαι έβουλήθη, είδώ ότι άναστήσει αύτόν σταυρωθέντα καί άποθανόντα, διά τί ώ κεκατηραμένου τού ύπομείναντο κατά τήν τού πατρό βουλήν ταύτα παθείν τόν λόγον ποιείτε, καί ούχί μάλΛον εαυτού θρηνείτε; εί γάρ καί ό πατήρ αύτού καί αύτό παθείν ταύτα αύτόν ύπέρ τού άνθρωπείου γένου ένήργησεν, ύμεί ούχ ώ γνώμη θεού ύπηρετούντε τούτο έπράξατε· ούδέ γάρ τού προφήτα άναιρούντε εύσέβειαν είργάσασθε.

καί μή τι ύμών λεγέτω· Εί ό πατήρ αύτόν ήθέλησε ταύτα παθείν, ϊνα τφ μώλωπι αύτού ϊασι γένηται τφ γένει τών άνθρώπων, ήμεί ούδέν ήδικήσαμεν. εί μέν ούν μετανοουντε έπί τοί ήμαρτημένοι καί έπιγνόντε τούτον είναι τόν Χριστόν καί φυλάσσοντε αύτού τά έντολά ταύτα φήσετε, άφεσι ύμίν τών άμαρτιών ότι έσται προείπον. εί δέ αύτού τε έκείνου καί τών ει έκείνον πιστευόντων καταράσθε καί, όπόταν έξουσίαν έχητε, άναιρείτε, πώ ούχί καί τό έκείνω έπιβεβληκέναι τά χείρα ύμών, ώ παρά άδικων καί άμαρτωλών καί μέχρι όλου σκΛηροκαρδίων καί άσυνέτων, έκζητηθήσεται;

Καίγάρ τό είρημένον έν τφ νόμψ, ότι Επικατάρατο πά ό κρεμάμενο έπί ξύλου, ούχ ώ τού θεού καταρωμένου τούτου τού έσταυρωμένου ήμών τονοί τήν έλπίδα έκκρεμαμένην άπό τού σταυρωθέντο Χριστού, άλλ' ώ προειπόντο τού θεού τά ύφ' ύμών πάντων καί τών όμοιων ύμίν, μή έπισταμένων τούτον είναι τόν προ πάντων όντα καί αιώνιον τού θεού ιερέα καί βασιλέα καί Χριστόν μέλλοντα γίνεσθαι.

όπερ καί όψει ίδείν ύμίν έστι γινόμενον· ύμεί
γάρ έν ταί   συναγωγαΐ   ύμών καταράσθε πάντων τών άπ' εκείνου γενομένων Χριστιανών, καί τά άλλα έθνη, ά καί ένεργή τήν κατάραν έργάζονται, άναιρούντα τού   μόνον όμολογούντα   έαυτού   είναι Χριστιανού   · οι   ήμεί   άπασι λέγομεν ότι Αδελφοί ήμών έστε, έπίγνωτε μάλλον τήν άλήθειαν τού θεού, καί μή πειθομένων ήμίν μήτε έκείνων μήτε ύμών, άλλά άρνείσθαι ήμά   τό όνομα τού Χριστού άγωνιζομένων, θανατουσθαι μάλλον αίρούμεθα καί ύπομένομεν, πεπεισμένοι ότι πανθ' όσαύπέσχηται ό θεό   διά τού Χριστού άγαθά άποδώσει ήμίν.
καί πρό
τούτοι   πάσιν εύχόμεθα ύπέρ ύμών, ίνα έλεηθήτε ύπό τού Χριστού, ούτο   γάρ έδίδαξεν ήμά   καί ύπέρ τών έχθρών εύχεσθαι, είπών· Γίνεσθε χρηστοί καί οίκτίρμονε   , ώ   καί ό πατήρ ύμών ό ούράνιο . καί γάρ τόν παντοκράτορα θεόν χρηστόν καί οίκτίρμονα όρώμεν, τόν ήλιον αύτού άνατέλλοντα έπί άχαρίστου   καί δικαίου , καί βρέχοντα επί όσιου   καί πονηρού , ου   πάντα   ότι καί κρίνειν μέλλει έδίδαξε.

Καί γάρ ούδέ τό μέχρι   εσπέρα   μειναι τόν προφήτην Μωυσήν, ότε τά   χείρα   αύτού ύπεβάσταζον Ώρ καί Ααρών, έπί τού σχήματο   τούτου είκή γέγονε. καί γάρ ό κύριο   σχεδόν μέχρι   έσπέρα   έμεινεν έπί τού ξύλου, καί πρό εσπέραν έθαψαν αύτόν· ειτα άνέστη τή τρίτη ήμέρμ. τούτο διά Δαυείδ ούτω   έκπεφώνητο· Φωνή μου πρό   κύριον έκέκραξα, καί έπήκουσέ μου έξ όρου   άγιου αυτού, έγώ έκοιμήθην καί ύπνωσα· έξηγέρθην, ότι κύριο   άντελάβετό μου.
καί διά
Ήσαίου ομοίω   είρητο περί τούτου, δι' ού τρόπου άποθνήσκειν έμελλεν, ούτω · Έξεπέτασά μου τά   χείρα   έπί λαόν άπειθούντα καί άντιλέγοντα, τοί   πορευομένοι   έν όδψ ού καλή, καί ότι έμελλεν άνίστασθαι, αύτό   Ήσαία   έφη Ή ταφή αύτού ήρται έκ τού μέσου, καί Δώσω τού   πλουσίου   άντί τού θανάτου αύτού.
καί έν άλλοι   πάλιν λόγοι   Δαυείδ εί   τό πάθο
καί τόν σταυρόν έν παραβολή μυστηριώδει ούτω   ειπεν έν είκοστώ πρώτω ψαλμώ Ώρυξαν χεΐρά   μου καί πόδα   μου, έξη-

ρίθμησαν πάντα τά όστά μου· αύτοί δέ κατενόησαν καί έπείδόν με. διεμερίσαντο τά ίμάτιά μου έαυτοί , καί έπί τόν Ιματισμόν μου έβαλον κΛήρον. ότε γάρ έσταύρωσαν αύτόν, έμπήσ-σοντε τού ήΛου τά χείρα καί τού πόδα αύτού ώρυξαν, καί οί σταυρώσαντε αύτόν έμέρισαν τά ίμάτια αύτού έαυτοί , Λαχμόν βάΛΛοντε έκαστο κατά τήν τού κΛήρου έπιβοΛήν ό έκΛέξασθαι έβεβούΛητο.

καί τούτον αύτόν τόν ψαλμόν ούκ

εί τόν Χριστόν είρήσθαι Λέγετε, κατά πάντα τυφΛώττοντε , καί μή συνιέντε ότι ούδεί έν τφ γένει ύμών Λεχθεί ποτέ βασι-λεύ χριστό πόδα καί χείρα ώρύγη ζών καί διά τούτου τού μυστηρίου άποθανών, τούτ' έστι τού σταυρωθήναι, εί μή μόνο ούτο ό Ιησού .

Καί τόν πάντα δέ ψαΛμόν είποιμι άν, όπω καί τό

πρό τόν πατέρα εύσεβέ αύτού άκούσητε, καί ώ εί έκείνον πάντα άναφέρει, ώ αύτό δι' έκείνου καί σωθήναι άπό τού θανάτου τούτου αϊτών, άμα τε δηΛών έν τφ ψαΛμφ όποιοι ήσαν οί έπισυνιστάμενοι κατ' αύτού, καί άποδεικνύων ότι άΛηθώ γέ-γονεν άνθρωπο άντιληπτικό παθών.

έστι δέ ούτο · Ό

θεό , ό θεό μου, πρόσχε μοι. ϊνα τί έγκατέΛιπέ με; μακράν άπό τή σωτηρία μου οί Λόγοι τών παραπτωμάτων μου. ό θεό μου, κεκράξομαι ήμέρα πρό σέ καί ούκ είσακούση, καί νυκτό καί ούκ εί άνοιαν έμοί. σύ δέ έν άγια) κατοικεί , ό έπαινο τού ΊσραήΛ. έπί σοι ήΛπισαν οί πατέρε ήμών, ήΛπισαν καί έρύσω αύτού · πρό σέ έκέκραξαν καί έσώθησαν, έπί σοι ήΛπισαν καί ού κατησχύνθησαν.

έγώ δέ είμι σκώληξ

καί ούκ άνθρωπο , όνειδο άνθρώπων καί έξουθένημα Λαού, πάντε οί θεωρούντέ με έξεμυκτήρισάν με, καί έλάΛησαν χεί-Λεσιν, έκίνησαν κεφαλήν- ΉΛπισεν έπί κύριον, -υσάσθω αύτόν, σωσάτω αύτόν, ότι θέλει αύτόν. ότι σύ εί ό έκσπάσα με έκ γαστρό , ή *ελπί* μου άπό μασθών τή μητρό μου· έπί σέ έπερρίφην έκ μήτρα , άπό γαστρό μητρό μου θεό μου εί σύ. μή άποστή άπ' έμού, ότι ΘΛίψι έγγύ , ότι ούκ έστιν ό βοηθών μοι.

περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταύροι πίονε   περιέσχον με· ήνοιξαν επ' εμέ τό στόμα αύτών ώ   λέων άρπάζων καί ώρυόμενο · ώσεί ύδωρ έξεχύθη καί διεσκορπίσθη πάντα τά όστά μου. έγενήθη ή καρδία μου ώσεί κηρό   τηκόμενο   έν μέσψ τή   κοιλία   μου· έξηράνθη ώ   όστρακον ή ισχύ   μου, καί ή γλώσσά μου κεκόλληται τφ λάρυγγί μου, καί εί   χούν θανάτου κατήγαγέ   με· ότι έκύκλωσάν με κύνε   πολλοί, συναγωγή πονηρευομένων περιέσχον με. ώρυξαν χείρά   μου καί πόδα   μου, έξηρίθμησαν πάντα τά όστά μου· αύτοί δέ κατενόησαν καί έπείδόν με.

διεμερίσαντο τά ίμάτιά μου έαυτοί , καί έπί τόν ιματισμόν μου έβαλον κλήρον. σύ δέ, κύριε, μή μακρύνη   τήν βοήθειάν σου άπ' έμού· εί   τήν άντίληψίν μου πρόσχε . ·ύσαι άπό -ομφαία   τήν ψυχήν μου καί έκ χειρό κυνό   τήν μονογενή μου· σώσόν με έκ στόματο   λέοντο   καί άπό κεράτων μονοκερώτων τήν ταπείνωσίν μου. διηγήσομαι τό όνομά σου τοί   άδελφοί   μου, έν μέσψ έκκλησία   ύμνήσω σε. οί φοβούμενοι τόν κύριον αίνέσατε αύτόν, άπαν τό σπέρμα Ιακώβ δοξάσατε αύτόν, φοβηθήτωσαν άπ' αύτού άπαν τό σπέρμα Ισραήλ.

Καί είπών ταύτα έπήνεγκα· Όλον ούν τόν ψαλμόν ούτω   άποδείξω ύμίν εί   τόν Χριστόν είρημένον, δι' ών πάλιν αύτόν έξηγούμαι. ό ούν εύθύ   λέγει· ό θεό , ό θεό   μου, πρόσχε   μοι· ινα τί έγκατέλιπέ   με; τούτο άνωθεν προείπεν όπερ έπί Χριστού έμελλε λέγεσθαι. σταυρωθεί   γάρ ειπεν· Ό θεό , ό θεό , ινα τί έγκατέλιπέ   με;

καί τά έξή · Μακράν άπό τή   σωτηρία   μου οί λόγοι τών παραπτωμάτων μου· ό θεό μου, κεκράξομαι ήμέρα   πρό   σέ καί ούκ εισακούση, καί νυκτό καί ούκ εί   άνοιαν έμοί, ώσπερ καί αύτά ά ποιείν έμελλε, έλέλεκτο. τή γάρ ήμέρμ, ήπερ έμελλε σταυρούσθαι, τρει   τών μαθητών αύτού παραλαβών εί   τό όρο   τό λεγόμενον Έλαιών, παρακείμενον εύθύ   τφ ναφ τφ έν Ιερουσαλήμ, ηύχετο λέγων· Πάτερ, εί δυνατόν έστι, παρελθέτω τό ποτήριον τούτο άπ' έμού. καί μετά τούτο εύχόμενο   λέγει· Μή ώ   έγώ βούλομαι, άλλ' ώ   σύ θέλει · δηλών διά τούτων ότι άληθώ   πα-

θητό άνθρωπο γεγένηται.
άλλ' ίνα μή τι λέγη· Ήγνόει
ούν ότι μέλλει πάσχειν· έπάγει έν *τφ* ψαλμφ εύθύ · Καί ούκ
εί άνοιαν έμοί. όνπερ τρόπον ούδέ τφ θεφ εί άνοιαν ήν τό
έρωτάν τόν Αδάμ πού έστιν, ούδέ τόν Κάϊν πού Άβελ, άλλ' εί
τό έκαστον έλέγξαι όποιο έστι, καί εί ήμά τήν γνώσιν πάν-
των διά τού άναγραφήναι έλθείν, καί ούτω έσήμαινεν ούκ εί
άνοιαν τήν έαυτού άλλά τών νομιζόντων μή είναι αύτόν Χριστόν,
άλλ' ήγουμένων θανατώσειν αύτόν καί ώ κοινόν άνθρωπον έν
μδου μένειν.

Τό δέ άκόλουθον· Σύ δέ έν άγίω κατοικεί , ό
έπαινο τού Ισραήλ· έσήμαινεν ότι έπαίνου άξιον καί θαυμασμού
μέλλει ποιείν, μετά τό σταυρωθήναι άνίστασθαι μέλλων τή τρίτη
ήμέρμ έκ νεκρών, ό άπό τού πατρό αύτού λαβών έχει, ότι γάρ
καί Ιακώβ καί Ισραήλ καλείται ό Χριστό , άπέδειξα- καί ού
μόνον έν τή εύλογίμ καί Ίωσήφ καί Ιούδα τά περί αύτού κεκη-
ρύχθαι έν μυστηρίφ άπέδειξα, καί έν τφ εύαγγελίφ δέ γέ-
γραπται είπών· Πάντα μοι παραδέδοται ύπό τού πατρό , καί
ούδεί γινώσκει τόν πατέρα εί μή ό υιό , ούδέ τόν υιόν εί μή
ό πατήρ καί οι άν ό υιό άποκαλύψη.
Απεκάλυψεν
ούν ήμιν πάντα όσα καί άπό τών γραφών διά τή χάριτο αύτού
νενοήκαμεν, γνόντε αύτόν πρωτότοκον μέν τού θεού καί προ
πάντων τών κτισμάτων, καί τών πατριαρχών υιόν, έπειδή, διά
τή άπό γένου αύτών παρθένου σαρκοποιηθεί , καί άνθρωπο
άειδή , άτιμο καί παθητό ύπέμεινε γενέσθαι.
όθεν καί
έν τοί λόγοι αύτού έφη, ότε περί τού πάσχειν αύτόν μέλλειν
διελέγετο, ότι Δεί τόν υιόν τού άνθρώπου πολλά παθείν καί
άποδοκιμασθήναι ύπό τών Φαρισαίων καί γραμματέων, καί
σταυρωθήναι καί τή τρίτη ήμέρμ άναστήναι. υιόν ούν άνθρώ-
που έαυτόν έλεγεν, ήτοι άπό τή γεννήσεω τή διά παρθένου,
ήτι ήν, ώ έφην, άπό τού Δαυείδ καί Ιακώβ καί Ισαάκ καί
Αβραάμ γένου , ή διά τό είναι αύτόν τόν Αβραάμ πατέρα καί
τούτων τών κατηριθμημένων, έξ ών κατάγει ή Μαρία τό γένο ·
καί γάρ πατέρα τών γεννωμένων ται θυγατράσιν αύτών τέκ-

νων τού   τών θηλειών γεννήτορα   έπιστάμεθα.
 καί γάρ υιόν
θεού, Χριστόν, κατά τήν τού πατρό   αύτού άποκάλυψιν έπιγνόντα
αύτόν ένα τών μαθητών αύτού, Σίμωνα πρότερον καΛούμενον,
έπωνόμασε Πέτρον, καί υιόν θεού γεγραμμένον αύτόν έν τοί
άπομνημονεύμασι τών άποστόλων αύτού έχοντε   και
υιόν αύτόν Λέγοντε   νενοήκαμεν όντα καί προ πάντων ποιημάτων
άπό τού πατρό   δυνάμει αύτού καί βουλή προελθόντα, ο   καί
σοφία καί ή μέρα καί άνατοΛή καί μάχαιρα καί Λίθο   καί -άβδο
καί Ιακώ β καί Ισραήλ κατ' άΛΛον καί άΛΛον τρόπον έν τοι
τών προφητών Λόγοι   προσηγόρευται, καί διά τή   παρθένου
άνθρωπο   γεγονέναι, ίνα καί δι' ή   οδού ή άπό τού όφεω
παρακοή τήν άρχήν έλαβε, διά ταύτη   τή   οδού καί κατάΛυσιν
Λάβη.
 παρθένο   γάρ ούσα Εύα καί άφθορο , τόν Λόγον τόν
άπό τού όφεω   συΛΛαβούσα, παρακοήν καί θάνατον έτεκε· πίστιν
δέ καί χαράν Λαβούσα Μαρία ή παρθένο , εύαγγελιζομένου αύτή
Γαβριήλ άγγέλου ότι πνεύμα κυρίου έπ' αύτήν έπελεύσεται καί
δύναμι   ύψίστου έπισκιάσει αύτήν, διό καί τό γεννώ μενον έξ
αύτή   άγιόν έστιν υίό   θεού, άπεκρίνατο· Γένοιτό μοι κατά
τό ·ήμά σου.
 καί διά ταύτη   γεγέννηται ούτο , περί ού τά
τοσαύτα   γραφά   άπεδείξαμεν είρήσθαι, δι' ού ό θεό   τόν τε
όφιν καί τού   όμοιωθέντα   αγγέλου   καί άνθρώπου   καταλύει,
άπαΛΛαγήν δέ τού θανάτου τοί   μεταγινώσκουσιν άπό τών
φαύλων καί πιστεύουσιν εί   αύτόν εργάζεται.

Τά δέ άκόλουθα τού ψαλμού ταύτα έν οί   Λέγει-
Έπί σοίήλπισαν οί πατέρε   ήμών, ήλπισαν καί έρρύσω
αύτού - πρό   σέ έκέκραξαν, καί ού κατησχύνθησαν- έγώ δέ
είμι σκώληξ καί ούκ άνθρωπο , όνειδο   άνθρώπων καί έξουδέ-
νωμα λαού- δηλωτικά έστι τού καί πατέρα   αύτόν όμολογείν
τού   έλπίσαντα   έπί τόν θεόν καί σωθέντα   ύπ' αύτού, οίτινε
καί πατέρε   ήσαν τή   παρθένου, δι' ή   έγεννήθη άνθρωπο
γενόμενο , καί αύτό   σωθήσεσθαι ύπό τού αύτού θεού μηνύων,
άλλ' ού τή αύτού βουλή ή ίσχύ'ί πράττειν τι καυχώμενο .
 καί

γάρ έπί γή τό αύτό έπραξε· Λέγοντο αύτφ τίνο · Διδάσκαλε *αγαθέ*, άπεκρίνατο- Τί με Λέγει άγαθόν; ει έστιν *αγαθό* , ό πατήρ μου ό έν τοί ούρανοι . τό δέ είπείν Έγώ είμι σκώληξ καί ούκ άνθρωπο , όνειδο άνθρώπων καί έξουθένημα Λαού, άπερ φαίνεται καί όντα καί γινόμενα αύτώ προέλεγεν. όνειδο μέν γάρ ήμίν, τοί εί αύτόν πιστεύουσιν άνθρώποι , πανταχού έστιν· έξουθένημα δέ τού Λαού, ότι ύπό τού Λαού ύμών έξουδενωθεί καί άτιμωθεί ταύτα έπαθεν άπερ διεθήκατε αύτόν.

καί τά άκόλουθα· Πάντε οί θεωρούντέ με έξεμυκτήρισάν με, καί έλάλησαν έν χείλεσιν, έκίνησαν κεφαλήν- Ήλπισεν έπί κύριον, -υσάσθω αύτόν, ότι θέλει αύτόν· τά αύτά ομοίω έγγίνεσθαι αύτφ προείπεν. οίγάρ θεωρούντε αύτόν έσταυρωμένον τά κεφαλά έκαστο έκίνουν καί τά χείλη διέστρεφον, καί τοί μυξωτήρσιν έν άλλήλοι διαρρινούντε έλεγον ειρωνευόμενοι ταύτα ά καί έν τοί άπομνημονεύμασι τών άποστόλων αύτού γέγραπται· Υιόν θεού έαυτόν έλεγε, καταβά περίπατε ίτω· σωσάτω αύτόν ό θεό .

Καί τά εξή · Ή έλπί μου άπό μασθών τή μητρό μου· έπίσέ έπερρίφην έκ μήτρα , άπόγαστρό μητρό μου θεό μου ει σύ, ότι ούκ έστιν ό βοηθών μοι. περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταύροι πίονε περιέσχον με· ήνοιξαν έπ' έμέ τό στόμα αύτών, ώ Λέων άρπάζων καί ώρυόμένο , ώσεί ύδωρ έξεχύθη καί διεσκορπίσθη πάντα τά όστά μου. έγενήθη ή καρδία μου ώσεί κηρό τηκόμενο έν μέσφ τή κοιλία μου· έξηράνθη ώ όστρακον ή ισχύ μου, καί ή *γλωσσά* μου κεκόλληται τφ Λάρυγγί μου· τών γεγενημένων τήν προαγγελίαν έποιείτο.

τό

γάρ Ή ελπί μου άπό μασθών τή μητρό μου. άμα γάρ τφ γεννηθήναι αύτόν έν Βηθλεέμ, ώ προέφην, παρά τών άπό Αρραβία μάγων μαθών Ήρώδη ό βασιλεύ τά κατ' αύτόν έπεβούλευσεν άνελείν αύτόν, καί κατά τήν τού θεού κέλευσιν Ιωσήφ Λαβών αύτόν άμα τή Μαρίμ άπήλθεν εί Αίγυπτον- μετά γάρ τό κηρύξαι αύτόν τόν παρ' αύτού Λόγον άνδρωθέντα ό πατήρ θανατωθήσεσθαιαύτόν έκεκρίκειόν έγεγεννήκει.

έάν δέ τι ήμίν λέγη· Μή γάρ ούκ ήδύνατο ό θεό μάλλον

τόν Ἡρώδην ἀποκτεἰναι; προλαβὼν λέγω· Μὴ γάρ οὐκ ἠδύνατο ὁ θεό τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν ὄφιν ἐξάραι τοὐ μὴ εἰναι, καὶ μὴ εἰπεἰν ὅτι Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνά μέσον αὐτοὐ καὶ τὴ γυναικό , καὶ τοὐ σπέρματο αὐτοὐ καὶ τοὐ σπέρματο αὐτὴ ; μὴ γάρ οὐκ ἠδύνατο εὐθὺ πλὴθο ἀνθρώπων ποιὴσαι;

ἀλλ', ὡ ἐγί-
νωσκε καλὸν εἰναι γενέσθαι, ἐποίησεν αὐτεξουσίου προ δικαιοπραξίαν καὶ ἀγγέλου καὶ ἀνθρώπου , καὶ χρόνου ὥρισε μέχρι οὐ ἐγίνωσκε καλόν εἰναι τὸ αὐτεξούσιον ἔχειν αὐτού · καὶ ὅτι καλόν εἰναι ομοίω ἐγνώριζε, καὶ καθολικὰ καὶ μερικὰ κρίσει ἐποίει, πεφυλαγμένου μέντοι τοὐ αὐτεξουσίου. ὅθεν φησίν ὁ λόγο καὶ ἐν τὴ ἐπὶ τοὐ πύργου καταβολὴ καὶ τὴ τὼν γλωσσὼν πολυφθογγίμ καὶ ἐξαλλοιώσει ταὐτα· Καὶ εἰπε κύριο · Ἰδοὺ γένο ἐν καὶ χεἰλο ἐν πάντων, καὶ τοὐτο ἤρξαντο ποιὴσαι· καὶ νὺν οὐκ ἐκλείψει ἐξ αὐτὼν πάντα ὅσα ἀν ἐπιθὼνται ποιεἰν. καὶ τό τε Ἐξηράνθη ὠ ὄστρακον ἡ ισχὺ μου, καὶ ἡ γλὼσσά μου κεκόλληται τῳ λάρυγγί μου, ομοίω τὼν ὑπ' αὐτοὐ μελλόντων γίνεσθαι κατά τὸ τοὐ πατρό θέλημα προαγγελία ἠν. ἡ γάρ τοὐ ισχυροὐ αὐτοὐ λόγου δύναμι , δι' ἡ ἀεὶ ἤλεγχε τοὺ συζητοὐντα αὐτῳ Φαρισαίου καὶ γραμματεἰ καὶ ἁπλὼ τοὺ ἐν τῳ γένειὑμὼν διδασκάλου , ἐποχὴν ἔσχε δίκην πολυΰδρου καὶ ἰσχυρά πηγὴ , ἡ τὸ ὕδωρ ἀπεστράφη, σιγὴσαντο αὐτοὐ καὶ μηκέτι ἐπὶ Πιλάτου ἀποκρίνασθαι μηδέν μηδενὶ βουλομένου, ὡ ἐν τοἰ ἀπομνημονεύμασι τὼν ἀποστόλων αὐτοὐ δεδὴλωται, ὅπω καὶ τὸ διά Ἠσαίου εἰρημένον καρπόν ἐνεργὴ ἔχη, ὅπου εἴρηται- Κύριο δίδωσι μοι γλὼσσαν τοὐ γνὼναι ἡνίκα με δει εἰπεἰν λόγον.

τὸ δέ καὶ εἰπεἰν αὐτόν· Θεό μου εἰ σύ, μὴ
ἀποστὴ ἀπ' ἐμοὐ, διδάσκοντο ἅμα ὅτι ἐπὶ θεόν τὸν πάντα ποιὴσαντα ἐλπίζειν δει πάντα καὶ παρ' ἐκείνου μόνου σωτηρίαν καὶ βοὴθειαν ζητεἰν, ἀλλά μή, ὡ τοὺ λοιποὺ τὼν ἀνθρώπων, διά γένο ἢ πλοὐτον ἢ ἰσχὺν ἢ σοφίαν νομίζειν δύνασθαι σώζεσθαι· ὁποιον καὶ ὑμεἰ ἀεὶ ἐπράξατε, ποτέ μέν μοσχοποιὴσαντε , ἀεὶ δέ ἀχάριστοι καὶ φονεἰ τὼν δικαίων καὶ τετυφωμένοι διά τὸ γένο φαινόμενοι.

εἰ γάρ ὁ υιό τοὐ θεοὐ φαίνεται μήτε

διά τό είναι υιό μήτε κατά τό είναι ισχυρό μήτε διά τό σοφό λέγων δύνασθαι σώζεσθαι, άλλά πρό τό άναμάρτητο είναι, ώ Ήσαία φησίν, μηδέ μέχρι φωνή ήμαρτηκέναι αύτόν, ανομίαν γάρ ούκ έποίησεν ούδέ *δόλον* τφ στόματι, άνευ τού θεού σωθήσεσθαι μή δύνασθαι, πώ ύμεί ή καί οί άλλοι οί άνευ τή έλπίδο ταύτη σωθήσεσθαι προσδοκώντε ούχ έαυτού άπατάν λογίζεσθε;

Τά δέ έξή είρημένα έν τώ ψαλμφ· Ότι θλίψι έγγύ , ότι ούκ έστιν ό βοηθών μοι· περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταύροι πίονε περιέσχον με· ήνοιξαν έπ' έμέ τό στόμα αύτών ώ λέων άρπάζων καί ώρυόμενο · ώσεί ύδωρ έξεχύθη καί διεσκορπίσθη πάντα τά όστά μου· τών ομοίω αύτφ συμβάντων προαγγελία ήν. έκείνη γάρ τή νυκτό , ότε άπό τού Όρου τών Έλαιών έπήλθον αύτφ οί άπό τού λαού ύμών ύπό τών Φαρισαίων καί γραμματέων κατά τήν διδασκαλίαν έπιπεμφθέντε , έκύκλωσαν αύτόν ου μόσχου κερατιστά καί προώλει ό λόγο έλεγε.

καί τό Ταύροι πίονε περιέσχον με είπειν τού καί αύτού μέν τά όμοια τοί μόσχοι ποιήσαντα , ότε ήχθη πρό τού διδασκάλου ύμών, προέλεγεν- ου ώ ταύρου διά τούτο ό λόγο ειπεν, έπειδή τού ταύρου τού είναι μόσχου αιτίου οΐδαμεν. ώ ούν πατέρε είσί τών μόσχων οί ταύροι, ούτω οί διδάσκαλοι ύμών τοί τέκνοι αύτών αίτιοι ήσαν τού *έξελθ*όντα εί τό Όρο τών Έλαιών συλλαβείν αύτόν καί άγειν έπ' αύτού . καί τό είπείν Ότι ούκ έστιν ό βοηθών δηλωτικόν καί αύτό τού γενομένου. ούδεί γάρ ούδέ μέχρι ένό άνθρώπου βοηθείν αύτφ ώ άναμαρτήτψ βοηθό ύπήρχε.

καί τό Ήνοιξαν έπ' έμέ τό στόμα αύτών ώ λέων ώρυόμενο δηλοί τόν βασιλέα τών Ιουδαίων τότε όντα, καί αύτόν Ήρώδην λεγόμενον, διάδοχον γεγενημένον Ήρώδου τού, ότε έγεγέννητο, άνελόντο πάντα τού έν Βηθλεέμ έκείνου τού καιρού γεννηθέντα παίδα , διά τί) ύπονοείν έν αύτοί πάντω είναι τόν περί ού είρήκεισαν αύτφ οί άπό Άρραβία έλθόντε μάγοι· μή έπιστάμενο τήν τού ίσχυροτέρου πάντων βουλήν, ώ εί Αίγυπτον τφ Ιωσήφ καί τή Μαρίμ έκεκελεύκει άπαλλαγήναι λα-

βούσι τό παιδίον, και είναι έκεί άχρι άν πάλιν αύτοί άποκα-
λυφθή έπανελθειν εί τήν χώραν αύτών· κάκειήσαν άπελθόντε
άχρι άν άπέθανεν ό άποκτείνα τά έν Βηθλεέμ παιδία Ηρώδη
καί Αρχέλαο αύτόν διεδέξατο· καί ούτο έτελεύτα πριν τόν
Χριστόν τήν οικονομίαν τήν κατά τό βούλημα τού πατρό γεγε-
νημένην ύπ' αύτού έπί τφ σταυρωθήναι έλθείν.

Ἡρώδου

δέ τόν Αρχέλαον διαδεξαμένου, λαβόντο τήν έξουσίαν τήν
άπονεμηθείσαν αύτφ, φ καί Πιλάτο χαριζόμενο δεδεμένον
τόν Ἰησούν έπεμψε, καί τούτο γενησόμενον προειδώ
ό θεό είρήκει ούτω · Καί αύτόν εί Ασσυρίου άπήνεγκαν
ξένια τφ βασιλεύ

ή λέοντα τόν ώρυόμενον έπ' αύτόν έλεγε
τόν διάβολον, όν Μωύσή μέν όφιν καλεί, έν δέ τφ Ἰώβ καί
τφ Ζαχαρίμ διάβολο κέκληται, καί ύπό τού Ιησού σατανά
προσηγόρευται, όνομα άπό τή πράξεω ή έπραξε σύνθετον
κτησάμενον αύτόν μηνύων· τό γάρ σατάν τή Ιουδαίων καί
Σύρων φωνή άποστάτη έστί, τό δέ νά όνομα έξ ού ή έρμη-
νεία όφι έκλήθη· έξ ών άμφοτέρων τών ειρημένων έν όνομα
γίνεται σατανά .

καί γάρ ούτο ό διάβολο άμα τφ άναβήναι
αύτόν άπό τού ποταμού τού Ἰορδάνου, τή φωνή αύτφ λεχ-
θείση · Υιό μου εί σύ, έγώ σήμερον γεγέννηκά σε· έν τοί
άπομνημονεύμασι τών άποστόλων γέγραπται προσελθών αύτφ
καί πειράξων μέχρι τού είπείν αύτφ· Προσκύνησόν μοι· καί
άποκρίνασθαι αύτφ τόν Χριστόν· Ὕπαγε όπίσω μου, σατανά·
κύριον τόν θεόν σου προσκυνήσει καί αύτφ μόνω λατρεύσει .
ώ γάρ τόν Αδάμ έπλάνησεν, έλεγε καί τούτον δυνηθήναι έργά-
σασθαί τι.

καί τό Ὡσεί ύδωρ έξεχύθη καί διεσκορπίσθη
πάντα τά όστά μου, έγενήθη ή καρδία μου ώσεί κηρό
τηκόμενο έν μέσφ τή κοιλία μου, όπερ γέγονεν αύτφ έκείνη
τή νυκτό , ότε έπ' αύτόν έξήλθον εί τό Ὄρο τών Ἐλαιών
σύλλαβεϊν αύτόν, προαγγελία ήν.

έν γάρ τοί άπομνημονεύ-
μασιν, ά φημι ύπό τών άποστόλων αύτού καί τών έκείνοι πα-

ρακολουθησάντων συντετάχθαι, γέγραπται ότι ίδρώ   ώσεί θρόμ-
βοι κατεχείτο, αύτού εύχομένου καί λέγοντα - Παρελθέτω, εί
δυνατόν, τό ποτήριον τούτο- έντρομου τή   καρδία   δήλον ότι
ούση   καί τών οστών όμοίω   καί έοικυία   τή   καρδία   κηρφ
τηκομένψ εί   τήν κοιλίαν, όπω   είδώμεν ότι ό πατήρ τόν έαυ-
τού υιόν καί έν τοιούτοι   πάθεσιν άληθώ   γεγονέναι δι' ήμά
βεβούληται, καί μή λέγωμεν ότι έκείνο , τού θεού υιό   ών, ούκ
άντελαμβάνετο τών γινομένων καί συμβαινόντων αύτφ.
καί
τό Έξηράνθη ώ   όστρακον ή ισχύ   μου, καί ή γλώσσά μου
κεκόλληται τώ λάρυγγί μου, όπερ προείπον, τή   σιγή , έν μη-
δενί μηδέν άποκρινόμενο   ό πάντα   έλέγχων άσοφου   τού   παρ'
ύμιν διδασκάλου , προαγγελία ήν.
Καί τό Εί   χούν θανάτου κατήγαγέ   με, ότι έκύ-
κλωσάν με κύνε   πολλοί, συναγωγή πονηρευομένων περιέσχον
με- ώρυξαν χείρά   μου καί πόδα   μου, εξηρίθμησαν πάντα τά
όστά μου- αυτοί δέ κατενόησαν καί επείδόν με· διε-
μερίσαντο τά ίμάτιά μου έαυτοί , καί έπί τόν ιματισμόν μου
έβαλον κλήρον, ώ   προείπον, προαγγελία ήν διά ποιου θανάτου
καταδικάζειν αύτόν έμελλεν ή συναγωγή τών πονηρευομένων,
ού   καί κύνα   καλεί, καί κυνηγού   μηνύων, ότι αύτοί οί κυνη-
γήσαντε   καί συνήχθησαν οί άγωνιζόμενοι έπί τφ καταδικά-
σασθαι αύτόν- όπερ καί έν τοι   άπομνημονεύμασι τών άποστό-
λων αύτού γέγραπται γενόμενον.
καί ότι μετά τό σταυρω-
θήναι αύτόν έμέρισαν έαυτοί   οί σταυρώσαντε   αύτόν τά ίμάτια
αύτού, έδήλωσα.
Τά δέ άκόλουθα τού ψαλμού- Σύ δέ, κύριε, μή
μακρύνη   τήν βοήθειάν σου άπ' εμού- εί   τήν άντίληψίν μου
πρόσχε - -ύσαι άπό -ομφαία   τήν ψυχήν μου καί έκ χειρό
κυνό   τήν μονογενή μου- σώσόν με έκ στόματο   λέοντο   καί
άπό κεράτων μονοκερώτων τήν ταπείνωσίν μου- όμοίω   πάλιν
διδασκαλία καί προαγγελία τών όντων αύτφ καί συμβαίνειν
μελλόντων, μονογενή   γάρ ότι ήν τφ πατρί τών όλων ούτο ,
ιδίω   έξ αύτού λόγο   καί δύναμι   γεγεννημένο , καί ύστερον
άνθρωπο   διά τή   παρθένου γενόμενο , ώ   άπό τών άπομνη-

μονευμάτων έμάθομεν, προεδήλωσα.
καί ότι σταυρωθεί
άπέθανεν, ομοίω προείπε. τό γάρ Ῥύσαι άπό -ομφαία τήν
ψυχήν μου καί έκ χειρό κυνό τήν μονογενή μου·
σώσόν με έκ στόματο Λέοντα καί άπό κεράτων μονοκερώτων
τήν ταπείνωσίν μου· ομοίω μηνύοντο δι' ού πάθου έμεΛΛεν
άποθνήσκειν, τούτ' έστι σταυρούσθαι· τό γάρ Κεράτων μονοκε-
ρώτων ότι τό σχήμα τού σταυρού έστι μόνου, προεξηγησάμην
ύμίν.
καί τό άπό -ομφαία καί στόματο Λέοντο καί έκ
χειρό κυνό αίτείν αύτόν τήν ψυχήν σωθήναι, ϊνα μηδεί κυ-
ριεύση τή ψυχή αύτού αϊτησι ήν, ϊνα, ήνίκα ήμεί προ τή
έξόδω τού βίου γινόμεθα, τά αύτά αίτώμεν τόν θεόν, τόν δυ-
νάμενον άποστρέψαι πάντα άναιδή πονηρόν άγγελον μή Λαβέσθαι
ήμών τή ψυχή .
καί ότι μένουσιν αί ψυχαί άπέδειξα ύμίν
έκ τού καί τήν ΣαμουήΛ ψυχήν κΛηθήναι ύπό τή έγγαστριμύ-
θου, ώ ήξίωσεν ό Σαούλ. φαίνεται δέ καί ότι πάσαι αί ψυχαί
τών ούτω δικαίων καί προφητών ύπό έξουσίαν έπιπτον τών
τοιούτων δυνάμεων, όποια δή καί έν τή έγγαστριμύθψ έκείνη
έξ αύτών τών πραγμάτων όμοΛογείται.
όθεν καί ούτο δι-
δάσκει ήμά καί διά τού υιού αύτού τό πάντω άγωνίζεσθαι
δικαίου γίνεσθαι, καί προ τή έξόδψ αίτείν μή ύπό τοιαύτην
τινά δύναμιν ύποπεσείν τά ψυχά ήμών. καί γάρ
άποδιδού τό πνεύμα έπί τφ σταυρφ είπε· Πάτερ, ει χείρά
σου παρατίθεμαι τό πνεύμά μου, ώ καί έκ τών άπομνημονευ-
μάτων καί τούτο έμαθον.
καί γάρ προ τό ύπερβάΛΛειν τήν
Φαρισαίων πολιτείαν τού μαθητά αύτού συνωθών, εί δέ μή
γε, έπίστασθαι ότι ού σωθήσονται, ταύτα είρηκέναι έν τοί
άπομνημονεύμασιγέγραπται· Εάν μή περισσεύση ύμών ή δικαιο-
σύνη πλείον τών γραμματέων καί Φαρισαίων, ού μή είσέλθητε
ει τήν βασιλείαν τών ούρανών.

Καί ότι ήπίστατο τόν πατέρα αύτού πάντα παρέ-
χειν αύτφ, ώ ήξίου, καί άνεγερείν αύτόν έκ τών νεκρών, καί

πάντα τού φοβούμενου τόν θεόν προέτρεπεν αίνείν τόν θεόν διά τό έλεήσαικαί διά του μυστηρίου του σταυρωθέντο τού-του πάν γένο τών πιστευόντων άνθρώπων, καί ότι έν μέσῳ τών άδελφών αύτού έστη, τών *αποστόλων,* οίτινε , μετά τό άναστήναι αύτόν έκ νεκρών καί πεισθήναι ύπ' αύτού ότι καί προ τού παθείν έλεγεν αύτοί ότι ταύτα αύτόν δει παθείν καί άπό τών προφητών ότι προεκεκήρυκτο ταύτα, μετενόησαν έπί τῳ άφίστασθαι αύτού ότε έσταυρώθη, καί μετ' αύτών διάγων ύμνησε τόν θεόν, ώ καί έν τοί άπομνημονεύμασι τών *αποστό-λων* δηλούταιγεγενημένον, τά λείποντα τού ψαλμού έδήλωσεν.

έστι δέ ταύτα· Διηγήσομαι τό όνομά σου τοί άδελ-
φοί μου, έν μέσῳ έκκλησία ύμνήσω σε. οί φοβούμενοι τόν κύριον αίνέσατε αύτόν, άπαν τό σπέρμα Ιακώβ δοξάσατε αύτόν, φοβηθήτωσαν αύτόν άπαν τό σπέρμα Ισραήλ,

καί τό είπείν
μετωνομακέναι αύτόν Πέτρον ένα τών άποστόλων, καί γεγράφ-θαι έν τοί άπομνημονεύμασιν αύτού γεγενημένον καί τούτο, μετά τού καί άλλου δύο άδελφού , υιού Ζεβεδαίου όντα , έπωνομακέναι όνόματι τού Βοανεργέ , ό έστιν υιοί βροντή , σημαντικόν ήν τού αύτόν έκείνον είναι, δι' ού καί τό έπώνυ-μον Ιακώβ τῳ Ισραήλ έπικληθέντι έδόθη καί τῳ Αύσή όνομα Ιησού έπεκλήθη, δι' ού ονόματο καί είσήχθη εί τήν έπηγ-γελμένην τοί πατριάρχαι γήν ό περιλειφθεί άπό τών άπ' Αίγύπτου έξελθόντων λαό .

καί ότι ώ άστρον έμελλεν άνα-
τέλλειν αύτό διά τού γένου τού Αβραάμ, Μωϋσή παρεδή-λωσεν ούτω είπών· Ανατελεί άστρον έξ Ιακώβ καίήγούμενο έξ Ισραήλ, καί άλλη δέ γραφή φησίν· Ιδού άνήρ, άνατολή όνομα αύτῳ. άνατείλαντο ούν καί έν ούρανῳ άμα τῳ γεννη-θήναι αύτόν άστέρο , ώ γέγραπται έν τοί άπομνημονεύμασι τών άποστόλων αύτού. οί άπό Αρραβία μάγοι, έκ τούτου έπιγνόντε , παρεγένοντο καί προσεκύνησαν αύτῳ.

Καί ότι τή τρίτη ήμέρμ έμελλεν άναστήσεσθαι
μετά τό σταυρωθήναι, γέγραπται έν τοί άπομνημονεύμασιν ότι οί άπό τού γένου ύμών συξητούντε αύτῳ έλεγον ότι Δείξον ήμίν σημεΐον. καί άπεκρίνατο αύτοί - Γενεά πονηρά καί μοι-

χαλί σημείον επιζητεί, και σημείον ού δοθήσεται αύτοί εί μή
τό σημείον Ιωνά, καί ταύτα λέγοντο αύτού παρακεκαλυμμένα
ήν νοείσθαι ύπό τών ακουόντων ότι μετά τό σταυρωθήναι αύτόν
τή τρίτη ήμερα άναστήσεται.
καί πονηροτέραν τήν γενεάν
ύμών καί μοιχαλίδα μάλλον τή Νινευϊτών πόλεω έδήλου, οϊ-
τινε , τού Ιωνά κηρύξαντο αύτοί μετά τό έκβρασθήναι αύτόν
τή τρίτη ήμερα άπό τή κοιλία τού άδρού ιχθύο ότι μετά
τρει ήμέρα παμπληθεί άπολούνται, νηστείαν άπλώ πάντων
ζώων, άνθρώπων τε καί άλογων, μετά σακκοφορία καί εκτενού
όλολυγμού καί άπό τών καρδιών άληθινή μετάνοια αύτών καί
άποταγή τή πρό άδικίαν έκήρυξαν, πιστεύσαντε ότι έλεή-
μων ό θεό καί φιλάνθρωπο έστιν έπί πάντα τού μετατιθε-
μένου άπό τή κακία , ώ καί αύτόν τόν βασιλέα τή πόλεω
εκείνη καί τού μεγιστάνα ομοίω σακκοφορήσαντα
προσμεμενηκέναι τή νηστεία καί τή ικεσία, καί έπιτυχείν μή
καταστραφήναι τήν πόλιν αύτών.
άλλά καί τού Ιωνά άνιω-
μένου έπίτφ τή τρίτη ήμέρα, ώ έκήρυξε, μή καταστραφήναι
τήν πόλιν, διά τή οικονομία τού έκ τή γή άνατεΐλαι αύτφ
σικυώνα, ύφ' ον καθεζόμενο έσκιάζετο άπό καύματο (ήν δέ
ό σικυών κολόκυνθα αιφνίδιο , μήτε φυτεύσαντο τού Ιωνά
μήτε ποτίσαντο , άλλ' έξαίφνη έπανατείλα αύτφ σκιάν παρέχειν),
κάκ τή άλλη ξηράναι αύτόν, έφ' φ έλυπειτο Ιωνά , καίήλεγξεν
αύτόν ού δικαίω άθυμούντα έπί τφ μή κατεστράφθαι τήν Νι-
νευϊτών πόλιν, λέγων·
Σύ έφείσω περί τού σικυώνο , ού
ούκ έκοπίασα έν αύτφ, ούτε έξέθρεψα αύτόν, ό ύπό νύκτα
αύτού ήλθε καί ύπό νύκτα αύτού άπώλετο· κάγώ ού φείσομαι
ύπέρ Νινευί, τή πόλεω τή μεγάλη , έν ή κατοικούσι πλείου
ή δώδεκα μυριάδε άνδρών, οΐ ούκ έγνωσαν άνά μέσον δεξιά
αύτών καί άνά μέσον άριστερά αύτών, καί κτήνη πολλά;

Καί ταύτα οί άπό τού γένου ύμών έπιστάμενοι
άπαντε γεγενημένα ύπό τού Ιωνά, καί τού Χριστού παρ' ύμίν
βοώντο ότι τό σημείον Ιωνά δώσει ύμίν, προτρεπόμενο ινα
κάν μετά τό άναστήναι αύτόν άπό τών νεκρών μετανοή-

σητε έφ' οί   έπράξατε κακοί   καί ομοίω   Νινευίται   προσκλαύσητε τφ θεφ, όπω   καί τό έθνο   καί ή πόλι   ύμών μή άλφ καταστραφείσα, ώ   κατεστράφη,
καί ού μόνον ού μετενοήσατε,
μαθόντε   αύτόν άναστάντα έκ νεκρών, άλλ', ώ   προείπον, άνδρα χειροτονήσαντε   έκλεκτού   ει   πάσαν τήν οικουμένην έπέμψατε, κηρύσσοντα   ότι αϊρεσί   τι   άθεο   καί άνομο   έγήγερται άπό Ιησού τίνο   Γαλιλαίου πλάνου ον σταυρωσάντων ήμών, οί μαθηταί αύτού κλέψαντε   αύτόν άπό τού μνήματο   νυκτό , όπόθεν κατετέθη άφηλωθεί   άπό τού σταυρού, πλανώσι τού   άνθρώπου   λέγοντε   έγηγέρθαι αυτόν έκ νεκρών καί εί   ούρανόν άνεληλυθέναι κατειπόντε   δεδιδαχέναι καί ταύτα άπερ κατά τών όμολογούντων Χριστόν καί διδάσκαλον καί υιόν θεού είναι παντί γένει άνθρώπων άθεα καί άνομα καί άνόσια λέγετε. πρό   τούτοι   καί άλούση   ύμών τή   πόλεω   καί τή   γή   έρημωθείση   ού μετανοείτε, άλλά καί καταράσθαι αύτού καί τών πιστευόντων εί   αύτόν πάντων τολμάτε, καί ήμεί   ύμά   καί τού   δι' ύμά   τοιαύτα καθ' ήμών ύπειληφότα   ού μισούμεν, άλλ' εύχόμεθα κάν νύν μετανοήσαντα   πάντα   έλέου   τυχείν παρά τού εύσπλάγχνου καί πολυελέου πατρό   τών όλων θεού.

Αλλ' ότι τά έθνη μετανοεϊν από τή   κακία , έν ή πλανώμενοι έπολιτεύοντο, ακούσαντα τόν άπό τών άποστόλων αύτού άπό Ιερουσαλήμ κηρυχθέντα καί δι' αύτών μαθόντα λόγον, καί λόγου   βραχεί   λέγοντό   μου άπό προφητεία   Μιχαίου, ένό   τών δώδεκα, άνάσχεσθε.

Είσί δέ ούτοι· Καί έσται έπ' εσχάτου ήμερών έμφανέ   τό όρο   κυρίου, έτοιμον έπ' άκρου τών όρέων, έπηρμένον αύτό ύπέρ τού   βουνού · καί ποταμόν θήσονται έπ' αύτφ λαοί, καί πορεύσονται έθνη πολλά, καί ερούσι· Δεύτε, άναβώμεν εί τό όρο   κυρίου καί εί   τόν οίκον τού θεού Ιακώβ, καί φωτιούσιν ήμά   τήν οδόν αύτού, καί πορευσόμεθα έν ται   τρίβοι   αύτού. ότι έκ Σιών έξελεύσεται νόμο   καί λόγο   κυρίου έξ Ιερουσαλήμ, καί κρίνει άνά μέσον λαών πολλών καί έλεγξει έθνη ισχυρά έω   μακράν· καί συγκόψουσι τά   μαχαίρα   αύτών εί   άροτρα καί τά   ζιβύνα   αύτών εί   δρέπανα, καί ού μή άρη έθνο   έπ'

έθνο   μάχαιραν, καίού μή μάθωσιν έτι πολεμεϊν.
και καθί-
σεται άνήρ υποκάτω άμπέΛου αύτού καί ύποκάτω συκή *αυτού,*
καί ούκ έσται ό έκφοβών, ότι στόμα κυρίου τών δυνάμεων έλά-
Λησεν· ότι πάντε   οί Λαοί πορεύσονται έν όνόματι θεών αύτών,
ήμεί   δέ πορευσόμεθα έν όνόματι κυρίου θεού ήμών εί   τόν
αιώνα, καί έσται έν τή ήμέρμ εκείνη, συνάξω τήν
έκτεθΛιμμένην, καί τήν έξωσμένην άθροίσω καίήν έκάκωσα,
καί θήσω τήν έκτεθΛιμμένην εί   ύπόΛειμμα καί τήν έκπεπιεσ-
μένην εί   έθνο   ισχυρόν· καί βασιλεύσει κύριο   έπ' αύτών έν
τω όρει Σιών άπό τού νύν καί έω   τού αίώνο .

Καί τελέσα   ταύτα έπείπον· Καί ότι οί διδάσκα-
λοι ύμών, ώ άνδρε , τού   πάντα Λόγου τή περικοπή ταύτη
εί   τόν Χριστόν όμολογούσιν είρήσθαι, έπίσταμαι· καί αύτόν
ότι ούδέπω φασιν έληλυθέναι, καί τούτο γινώσκω· εί δέ καί
έληλυθέναι Λέγουσιν, ού γινώσκεται ό   έστιν, άΛΛ' όταν έμ-
φανή   καί ένδοξο   γένηται, τότε γνωσθήσεται ό   έστι, φασί.
καί τότε τά είρημένα έν τή περικοπή ταύτη φασιν άποβή-
σεσθαι, ώ   μηδενό   μηδέπω καρπού άπό τών Λόγων τή   προφη-
τεία   γενομένου· άλόγιστοι, μή συνιέντε , όπερ διά πάντων τών
Λόγων άποδέδεικται, ότι δύο παρουσίαι αύτού κατηγγελμέναι
είσί· μία μέν, έν ή παθητό   καί άδοξο   καί άτιμο   καί σταυ-
ρούμενο   κεκήρυκται, ή δέ δευτέρα, έν ή μετά δόξη   άπό τών
ούρανών παρέσται, όταν καί ό τή   άποστασία   άνθρωπο , ό καί
εί   τόν ύψιστον έξαλλα λαλών, έπί τή   γή   άνομα τολμήση εί
ήμά   τού   Χριστιανού , οϊτινε , άπό τού νόμου καί τού Λόγου
τού έξελθόντο   άπό Ιερουσαλήμ διά τών τού Ιησού
άποστόλων τήν θεοσέβειαν έπιγνόντε , έπί τόν θεόν Ιακώβ καί
θεόν Ισραήλ κατεφύγομεν·
καί οί πολέμου καί άΛΛηλοφο-
νία   καί πάση   κακία   μεμεστωμένοι άπό πάση   τή   γή   τά
πολεμικά όργανα έκαστο , τά   μαχαίρα   εί   άροτρα καί τά   ζι-
βύνα   εί   γεωργικά, μετεβάλομεν, καίγεωργούμεν εύσέβειαν,
δικαιοσύνην, φιλανθρωπίαν, πίστιν, έλπίδα τήν παρ' αύτού τού
πατρό   διά τού σταυρωθέντο , ύπό τήν άμπελον τήν έαυτού
έκαστο   καθεζόμενοι, τούτ' έστι μόνη τή γαμετή γυναικί έκαστο

χρώμενοι- ότι γάρ ό λόγο   ό προφητικό   λέγει- Καί ή γυνή αύτού ώ   άμπελο   εύθηνούσα, έπίστασθε.
καί ότι ούκ έστιν
ό έκφοβών καί δουλαγωγών ή μά , τού   έπί τόν Ίησούν πεπιστευκότα   κατά πάσαν τήν γήν, φανερόν έστι. κεφαλοτομούμενοιγάρ καί σταυρούμενοι καί θηρίοι   παραβαλλόμενοι καί δεσμοί   καί πυρί καί πάσαι   ται   άλλαι   βασάνοι   ότι ούκ άφιστάμεθα τή   ομολογία , δήλόν έστιν, άλλ' όσψπερ άν τοιαυτά τινα γίνηται, τοσούτψ μάλλον άλλοι πλείονε   πιστοί καί θεοσεβεί   διά τού ονόματο   του Ιησού γίνονται, όποιον έάν άμπέλου τι   έκτέμη τά καρποφορήσαντα μέρη, εί   τό άναβλαστήσαι ετέρου   κλάδου καί εύθαλεί   καί καρποφόρου   άναδίδωσι, τόν αύτόν τρόπον καί έφ' ήμών γίνεται- ή γάρ φυτευθείσα ύπό του θεού άμπελο   καί σωτήρο   Χριστού ό λαό   αύτού έστι.
τά δέ λοιπά
τή   προφητεία   έν τή δευτέρμ αύτού παρουσίμ άποβήσεται. Τήν γάρ έκτεθλιμμένην, τούτ' έστιν άπό τού κόσμου, όσον έφ' ύμίν καί τοί   άλλοι   άπασιν άνθρώποι , ού μόνον άπό τών κτημάτων τών ιδίων έκαστο   τών Χριστιανών έκβέβληται άλλά καί τού κόσμου παντό , ζήν μηδενί Χριστιανφ συγχωρούντε .
ύμεί
δέ έπί τόν λαόν ύμών συμβεβηκέναι τούτο φάτε, εί δέ έξεβλήθητε πολεμηθέντε , δικαίω   μέν ύμεί   ταύτα πεπόνθατε, ώ   αί γραφαί πάσαι μαρτυρούσιν- ήμεί   δέ, ούδέν τοιούτον πράξαντε μετά τό έπιγνώναι τήν άλήθειαν τού θεού, μαρτυρούμεθα ύπό τού θεού, σύν τώ δικαιοτάτψ καί μονω άσπίλψ καί άναμαρτήτψ Χριστφ ότι άπό γή   αιρόμεθα, βοά γάρ Ήσαία - Ιδού ώ   ό δίκαιο   άπώλετο, καί ούδεί   έκδέχεται τή καρδίμ- καί άνδρε δίκαιοι αίρονται, καί ούδεί   κατανοεί.
Καί ότι δύο παρουσία   συμβολικώ   γενήσεσθαι τούτου τού Χριστού καί ύπό Μωύσέω   προελέγετο, προειπον διά τού συμβόλου τών έν τή νηστείμ προσφερομένων τράγων, καί πάλιν έν οι   έποίησαν Μωυσή   καί Ιησού   τό αύτό προκηρυσσόμενον συμβολικώ   ήν καί λεγόμενον, ό μέν γάρ αύτών τά   χείρα   έκτείνα   έπί τού βουνού μέχρι   έσπέρα έμενεν, ύποβασταζομένων, τών χειρών, ό ούδενό   άλλου τύπον

δείκνυσιν ή του σταυρού, ό δέ τφ Ιησού όνόματι μετονομασθεί ήρχε τή   μάχη , καί ένίκα Ισραήλ.
ήν δέ καί τούτο έπ' άμ-
φοτέρων τών άγιων άνδρών έκείνων καί προφητών τού θεού νοήσαι γεγενημένον, ότι άμφότερα τά μυστήρια ει   αύτών βαστάσαι ούκ ήν δυνατό , λέγω δέ τόν τύπον τού σταυρού καί τόν τύπον τή   τού ονόματο   έπικλήσεω · ένό   γάρ μόνου ή ισχύ   αύτη έστί καί ήν καί έσται, ού καί τό όνομα πάσα άρχή δέδιεν, ώδίνουσα ότι δι' αύτού καταλύεσθαι μέλλουσιν. ό ούν παθητό   ήμών καί σταυρωθεί   Χριστό   ού κατηράθη ύπό τού νόμου, άλλά μόνο   σώσειν τού   μή άφισταμένου   τή   πίστεω αύτού έδήλου.
καί τού   έν Αιγυπτω δέ σωθέντα , ότε
άπώλλυντο τά πρωτότοκα τών Αιγυπτίων, τό τού πάσχα έρρύσατο αίμα, τό έκατέρωσε τών σταθμών καί τού ύπερθύρου χρισθέν. ήν γάρ τό πάσχα ό Χριστό , ό τυθεί   ύστερον, ώ καί Ήσαία   έφη· Αύτό   ώ   πρόβατον έπί σφαγήν ήχθη. καί ότι έν ήμέρμ τού πάσχα συνελάβετε αύτόν καί ομοίω   έν τώ πάσχα έσταυρώσατε, γέγραπται. ώ   δέ τού   έν Αιγυπτω έσωσε τό αίμα τού πάσχα, ούτω   καί τού   πιστεύσαντα   -ύσεται έκ θανάτου τό αίμα τού Χριστού.
έμελλεν ούν ό θεό   πλα-
νάσθαι, εί μή τό σημείον τούτο έπί τών θυρών έγεγόνει; ού φημι έγώ, άλλ' ότι προεκήρυσσε τήν μέλλουσαν δι' αίματο   τού Χριστού γενήσεσθαι σωτηρίαν τφ γένει τών άνθρώπων. καί γάρ τό σύμβολον τού κοκκίνου σπαρτίου, ού έδωκαν έν Ιεριχώ οί άπό Ιησού τού Ναυή πεμφθέντε   κατάσκοποι Ταάβ τή πόρνη, είπόντε   προσδήσαι αύτό τή θυρίδι δι' ή   αύτού έχάλασεν όπω   λάθωσι τού   πολεμίου , ομοίω   τό σύμβολον τού αίματο   τού Χριστού έδήλου, δι' ού οί πάλαι πόρνοι καί άδικοι έκ πάντων τών έθνών σώζονται, άφεσιν άμαρτιών λαβόντε   καί μηκέτι άμαρτάνοντε .

Ύμεί   δέ, ταύτα ταπεινώ   έξηγούμενοι, πολλήν άσθένειαν καταψηφίζεσθε τού θεού, εί ταύτα ούτω   ψιλώ άκούοιτε καί μή τήν δύναμιν έξετάζοιτε τών είρημένων. έπεί καί Μωυσή   ούτω παράνομο   άν κριθείη· αύτό   γάρ παραγγεί-

Λα μηδενό ομοίωμα γίνεσθαι, μήτε τών έπίτώ ούρανφ μήτε τών επί γή ή θαλάσση , έπειτα όφιν χαλκούν αύτό έποίει, καί στήσα έπί σημείου τίνο έκέΛευσεν εί αύτόν οράν τού δεδηγμένου · οι δ' έσώζοντο εί αύτόν άποβλέποντε .
ό όφι
άρα νοηθήσεται σεσωκέναι τόν Λαόν τότε, ον, προεϊπον, κατηράσατο ό θεό τήν άρχήν, καί άνεΛεϊ διά τή μεγάΛη μαχαίρα , ώ Ήσαία βοά; καί ούτω άφρόνω παραδεξόμεθα τά τοιαυτα, ώ οί διδάσκαλοι ύμών φασι, καί ού σύμβολα; ούχί δέ άνοίσομεν έπί τήν εικόνα τού σταυρωθέντο Ιησού τό σημείον, έπεί καί Μωυσή διά τή έκτάσεω τών χειρών σύν τφ έπικΛηθέντι Ιησού όνόματι καί νικάν τόν Λαόν ύμών είργάζοντο;
ούτω γάρ καί τού άπορείν περί ών έποίησεν ό νομοθέτη παυσόμεθα. ού γάρ καταλιπών τόν θεόν έπί θηρίον, δι' ού ή παράβασι καί παρακοή τήν άρχήν έλαβεν, έπειθε τόν Λαόν έλπιζειν. καί ταύτα μετά ποΛΛού νού καί μυστηρίου γέγονε καί έρρέθη διά τού μακαρίου προφήτου· καί ούδέν έστιν ό τι μέμψασθαι δικαίω έχει τών ΛεΛεγμένων ή γεγενημένων ύπό πάντων άπλώ τών προφητών, εάν τήν γνώσιν τήν έν αύτοί έχητε. εάν δέ όσοι διδάσκαλοι ύμών, διά τί κάμηλοι μέν θήλειαι έν τφδε τώ τόπψ ού Λέγονται, ή τί είσιν αί Λεγόμεναι κάμηλοι θήλειαι, ή διά τί σεμιδάλεω μέτρα τόσα καί έλαίου μέτρα τόσα έν ταί προσφοραί , μόνα έξηγούνται ύμίν, καί ταύτα ταπεινώ καί χαμερπώ , τά δέ μεγάλα καί άξια ζητήσεω μηδέποτε τολμώσιλέγειν μηδέ έξηγείσθαι, ή καί ήμών έξηγουμένων παραγγέλλουσιν ύμίν μηδέ όλω έπαΐειν μηδέ εί κοινωνίαν λόγων έλθειν, ούχί δικαίω άκούσονται άπερ πρό αύτού έφη ό ήμέτερο κύριο Ιησού Χριστό · Τάφοι κεκονιαμένοι, έξωθεν φαινόμενοι ώραίοι καί έσωθεν γέμοντε όστέων νεκρών, τό ήδύοσμον άποδεκατούντε , τήν δέ κάμηλον καταπίνοντε , τυφλοί οδηγοί; εάν ούν μή τών διδαγμάτων τών έαυτού ύψούντων καί θεΛόντων Έαββί ·αββί καλείσθαι καταφρονήσητε, καί μετά τοιαύτη ένστάσεω καί νού τοί προφητικοί λόγοι προσέλθητε, ϊνα τά αύτά πάθητε ύπό τών ύμετέρων άνθρώπων ά καί αύτοί οί προφήται έπαθον, ού δύνασθε όλω ούδέν άπό τών προφητικών

ώφέλιμον λαβείν.

Ό δέ λέγω τοιούτον έστιν. Τησούν, ώ προέφην πολλάκι , Αύσήν καλού μενον, έκείνον τόν μετά τού Χαλέβ κατάσκοπον εί τήν Χαναάν έπί τήν γήν άποσταλέντα, Τησούν Μωυσή έκάλεσε. τούτο σύ ού ζητεί δι' ήν αιτίαν έποίησεν, ούκ άπορεί , ούδέ φιλοπευστεί · τοιγαρούν λέληθέ σε ό Χριστό , καί άναγινώσκων ού συνίη , ούδέ νύν, άκούων ότι Ιησού έστιν ό Χριστό ήμών, συλλογίζη ούκ άργώ ούδ' ώ έτυχεν έκείνψ τεθεισθαι τούνομα.

άλλά διά τί μέν έν άλφα πρώτψ προσετέθη τφ Αβραάμ όνόματι, θεολογεί , καί διά τί έν ·ώ τφ Σάρρα όνόματι, ομοίω κομπολογεί · διά τί δέ τό πατρόθεν όνομα τφ Αύσή, τφ υίφ Ναυή, όλον μετωνόμασται τφ Ιησού, ού ζητεί ομοίω .

έπειδέ ού μόνον μετωνομάσθη αύτού τό όνομα, άλλά καί διάδοχο γενόμένο Μωυσέω , μόνο τών άπ' Αίγύπτου έξελθόντων έν ήλικίμ τοιαύτη όντων είσήγαγεν εί τήν άγίαν γήν τόν περιλειφθέντα λαόν· καί ον τρόπον έκείνο είσήγαγεν εί τήν άγίαν γήν τόν λαόν, ούχί Μωυσή , καί ώ έκείνο έν κλήρα) διένειμεν αύτήν τοί εισελθούσι μετ' αύτού, ούτω καί Ιησού ό Χριστό τήν διασποράν τού λαού έπιστρέψει, καί διαμεριεί τήν άγαθήν γήν έκάστφ, ούκέτι δέ κατά ταύτά.

ό μέν γάρ πρόσκαιρον έδωκεν αύτοί τήν κληρονομιάν, άτε ού Χριστό ό θεό ών ούδέ υιό θεού, ό δέ μετά τήν άγίαν άνάστασιν αιώνιον ήμίν τήν κατάσχεσιν δώσει, τόν ήλιον έστησεν έκείνο , μετονομασθεί πρότερον τφ Ιησού όνόματι καί λαβών άπό τού πνεύματο αύτού ίσχύν. ότι γάρ Ιησού ήν ό Μωυσει καί τφ Αβραάμ καί τοί άλλοι άπλώ πατριάρχαι φανεί καί όμιλήσα , τφ τού πατρό θελήματι ύπηρετών, άπέδειξα· ό καί άνθρωπο γεννηθήναι διά τή παρθένου Μαρία ήλθε, καί έστιν άεί.

ούτο γάρ έστιν άφ' ού καί τόν ούρανόν καί τήν γήν καί δι' ού ό πατήρ μέλλει καινουργειν, ούτό έστιν ό έν Ιερουσαλήμ αιώνιον φώ λάμπειν μέλλων, ούτό έστιν ό κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ βασιλεύ Σαλήμ καί

αιώνιο   ίερεύ   ύψίστου ύπάρχων.
εκείνο   λέγεται δευτέραν
περιτομήν μαχαίραι   πετρίναι   τόν λαόν περιτετμη-
κέναι, όπερ κήρυγμα ήν τή   περιτομή   ταύτη   ή   περιέτεμεν
ήμά   αύτό   Ιησού   Χριστό   άπό τών λίθων καί τών άλλων ει-
δώλων, καί θημωνιά   ποιήσα   τών άπό άκροβυστία , τούτ' έστιν
άπό τή   πλάνη   τού κόσμου, έν παντί τόπψ περιτμηθέντων
πετρίναι   μαχαίραι , τοί   Ιησού τού κυρίου ήμών λόγοι . ότι
γάρ λίθο   καί πέτρα έν παραβολαί   ό Χριστό   διά τών προφη-
τών έκηρύσσετο, άποδέδεικταί μοι.
καί τά   μαχαίρα   ούν τά
πετρίνα   τού   λόγου   αύτού άκουσόμεθα, δι' ών άπό τή   άκρο-
βυστία   οί πλανώμενοι τοσούτοι καρδία   περιτομήν περιετμή-
θησαν, ήν περιτμηθήναι καί τού   έχοντα   τήν άπό τού Αβραάμ
άρχήν λαβούσαν περιτομήν ό θεό   διά τού Ιησού προύτρεπεν
έκτοτε, καί τού   είσελθόντα   εί   τήν γήν έκείνην τήν άγίαν
δευτέραν περιτομήν πετρίναι   μαχαίραι   είπών τόν Ίησούν περι-
τετμηκέναι αύτού .

Έσθ' ότε γάρ τό άγιον πνεύμα καί έναργώ
πράττεσθαί τι, ό τύπο   τού μέλλοντο   γίνεσθαιήν, έποίει, έσθ'
ότε δέ καί λόγου   έφθέγξατο περί τών άποβαίνειν μελλόντων,
φθεγγόμενον αύτού   ώ   τότε γινομένων ή καί γεγενημένων· ήν
τέχνην έάν μή είδώσιν οί έντυγχάνοντε , ούδέ παρακολουθήσαι
τοί   τών προφητών λόγοι , ώ   δει, δυνήσονται. παρα-
δείγματο   δέ χάριν λόγου   τινά   προφητικού   εϊποιμ' άν, όπω
παρακολουθήσητε τώ λεγομένψ.
όταν λέγη διά Ήσαίου·
Αύτό   ώ   πρόβατον έπί σφαγήν ήχθη, καί ώ   άμνό   έναντίον
τού κείραντο , ώ   ήδη τού πάθου   γενομένου λέγει, καί όταν
πάλιν λέγη· Έγώ έξεπέτασα τά   χείρά   μου έπίλαόν άπειθούντα
καί άντιλέγοντα, καί όταν λέγη· Κύριε, τί   έπίστευσε τή άκοή
ήμών; ήδη γεγενημένων πραγμάτων έξαγγελίαν οίλόγοι σημαί-
νοντε   λελεγμένοι είσί. καί γάρ έν παραβολή λίθον πολλαχού
καλείν άπέδειξα τόν Χριστόν καί έν τροπολογίμ Ιακώβ καί Ισ-
ραήλ.
καί πάλιν όταν λέγη· Όψομαι τού   ούρανού , έργα

τών δακτύλων σου, έάν μή άκούω τού Λόγου αύτού τήν εργα-
σίαν, ού συνετώ   άκούσομαι, ώσπερ ύμών οί διδάσκαλοι άξιούσιν,
οίόμενοι χε ιρα   καί πόδα   καί δακτύλου   καί ψυχήν έχειν ώ
σύνθετον ζώον τόν πατέρα τών όλων καί άγέννητον θεόν, οί-
τινε   καί διά τούτο ώφθαι τφ Αβραάμ καί τφ Ιακώβ αύτόν
τόν πατέρα διδάσκουσι.
 μακάριοι ούν ήμεί   οι περιτμηθέντε
πετρίναι   μαχαίραι   τήν δευτέραν περιτομήν, ύμών μέν γάρ
ή πρώτη διά σιδήρου γέγονε καί γίνεται· σκληροκάρδιοι γάρ
μένετε· ήμών δέ ή περιτομή, ήτι   δευτέρα άριθμφ,
μετά τήν ύμετέραν φανερωθεισα, διά Λίθων άκροτόμων, τούτ' έστι
διά τών Λόγων τών διά τών άποστόλων τού άκρογωνιαίου Λίθου
καί τού άνευ χειρών τμηθέντο , περιτέμνει ήμά   άπό τε είδω-
λολατρεία   καί πάση   άπλώ   κακία · ών αί καρδίαι ούτω   περι-
τετμημέναι είσίν άπό τή   πονηριά , ώ   καί χαίρειν άποθνήσκοντα
διά τό όνομα τό τή   καλή   πέτρα , καί ζών ύδωρ ταί   καρδίαι
τών δι' αύτού άγαπησάντων τόν πατέρα τών όλων βρυούση ,
καί ποτιζούση   τού   βουλομένου   τό τή   ζωή   ύδωρ πιείν.
άλλά ταύτα μέν ού νοείτε λέγοντα - ά γάρ ποιήσαι τόν
Χριστόν πεπροφήτευται ού νενοήκατε, ούδέ ήμίν προσάγουσιν
ύμά   τοϊ   γεγραμμένοι   πιστεύετε. Ιερεμία   μέν γάρ ούτω βοά·
Ούαί ύμίν, ότι έγκατελίπετε πηγήν ζώσαν καί ώρύξατε έαυτοί
λάκκου   συντετριμμένου , οι ού δυνήσονται συνέχειν ύδωρ. Μή
έρημον ή ού έστι τό όρο   Σιών; ότι Ιερουσαλήμ βιβλίον άποστα-
σίου έδωκα έμπροσθεν ύμών.

Αλλά Ζαχαρίμ, έν παραβολή δεικνύντι τό μυστήριον
τού Χριστού καί άποκεκρυμμένω   κηρύσσοντι, πιστεύσαι οφεί-
λετε. έστι δέ τά Λεγόμενα ταύτα· Χαίρε καί εύφραίνου, θύ-
γατερ Σιών, ότι ιδού έγώ έρχομαι καί κατασκηνώσω έν μέσψ
σου, λέγει κύριο , καί προστεθήσονται έθνη πολλά
πρό   κύριον έν τή ήμέρμ έκείνη, καί έσονται μοι εί   Λαόν· καί
κατασκηνώσω έν μέσψ σου, καί γνώσονται ότι κύριο   τών δυ-
νάμεων άπέσταλκέ με πρό   σε.
 καί κατακληρονομήσει κύριο
τόν Ιούδαν τήν μερίδα αύτού έπί τήν γήν τήν άγίαν, καί έκλέξε-
ται έτι τήν Ιερουσαλήμ, εύλαβείσθω πάσα σάρξ άπό προσώ-

που κυρίου, ότι έξεγήγερται έκ νεφελών άγιων αύτού. Καί έδειξε μοιἸησούν, τόν ιερέα τόν μέγαν, έστώτα προ προσώπου άγγέλου κυρίου· καί διάβολο   είστήκει έκ δεξιών αύτου, του άντικεϊσθαι αύτώ. καί είπε κύριο   προ   τόν διάβολον· Έπιτιμήσαι κύριο   έν σοί, ό έκλεξάμενο   τήν Ιερουσαλήμ, ούχί ιδού τούτο δαλό   έξεσπασμένο   έκ πυρό ;

Μέλλοντί τε τώ Τρύφωνι άποκρίνεσθαι καί άντιλέγειν μοι έφην· Πρώτον άνάμεινον καί άκουσον ά λέγω, ού γάρ ήν ύπολαμβάνει   έξήγησιν ποιείσθαι μέλλω, ώ   μή γεγενημένου ίερέω   τίνο   Ιησού όνόματι έν τή Βαβυλωνίμ γή, όπου αιχμάλωτο   ό λαό   ύμών. όπερ εί καί έποίουν, άπέδειξα ότι ήν μέν Ιησού   ίερεύ   έν τώ γένει ύμών· τούτον δέ αύτόν ούκ έν τή άποκαλύψει αύτού έωράκει ό προφήτη , ώσπερ ούδέ τόν διάβολον καί τόν τού κυρίου άγγελον ούκ αύτοψία, έν καταστάσει ών, έωράκει, άλλ' έν έκστάσει, άποκαλύψεω   αύτώ γεγενημένη . νύν δέ λέγω ότι, όνπερ τρόπον διά τού Ιησού ονόματο   τώ Ναυή υίώ καί δυνάμει   καί πράξει   τινά   προκηρυσσούσα   τά ύπό τού ήμετέρου κυρίου μέλλοντα γίνεσθαι πεποιηκέναι έφη, ούτω καί τήν έπί τού έν Βαβυλώνι Ιησού ίερέω γενομένου έν τώ λαώ ύμών άποκάλυψιν έρχομαι νύν άποδεϊξαι προκήρυξιν είναι τών υπό τού ήμετέρου ίερέω   καί θεού καί Χριστού, υιού τού πατρό   τών όλων, γίνεσθαι μελλόντων, ήδη

μέντοι έθαύμαζον, έφην, διά τί καί προ μικρού ήσυχίαν ήγάγετε έμού λέγοντα , ή πώ   ούκ έπελάβεσθέ μου είπόντο   ότι ό τού Ναυή υιό   τών έξελθόντων άπ' Αίγύπτου ομηλίκων μόνο είσήλθεν ει   τήν *αγίαν* γήν καί οί γεγραμμένοι άφήλικε   τή γενεά   έκείνη . ώσπερ γάρ αί μυιαι έπί τά έλκη προστρέχετε καί έφίπτασθε.

κάν γάρ μύρια τι   εϊπη καλώ , έν δέ μικρόν ότιούν είη μή εύάρεστον ύμίν ή μή νοούμενον ή μή προ   τό άκριβέ , τών μέν πολλών καλών ού πεφροντίκατε, τού δέ μικρού •ηματίου έπιλαμβάνεσθε καί κατασκευάζειν αύτό ώ   άσέβημα καί άδικημα σπουδάζετε, ϊνα τή αύτή όμοια κρίσει ύπό τού θεού κρινόμενοι πολύ μάλλον ύπέρ τών μεγάλων τολμημάτων, είτε κακών πράξεων είτε φαύλων έξηγήσεων, α   παρα-

ποιούντε ἐξηγεἰσθε, λόγον δώσετε. Ὁ γάρ κρίμα κρίνετε, δίκαιόν ἐστιν ὑμά κριθήναι.

Αλλ' ϊνα τόν λόγον τόν περί τή ἀποκαλύψεω

Ιησού Χριστού τού άγιου ἀποδιδώ ὑμίν, ἀναλαμβάνω τόν λόγον καί φημι κάκείνην τήν ἀποκάλυψιν εἰ ἡμά τού ἐπί τόν Χριστόν ἀρχιερέα τούτον τόν σταυρωθέντα πιστεύοντα γεγενήσθαι· οἵτινε , ἐν πόρνειαι καί ἁπλώ πάση -υπαρμ πράξει ὑπάρχοντε , διά τή παρά τού ἡμετέρου Ιησού κατά τό θέλημα τού πατρό αὐτού χάριτο τά -υπαρά πάντα, ά ἠμφιέσμεθα, κακά ἀπεδυσάμεθα, οι ὁ διάβολο ἐφέστηκεν ἀεί ἀντικείμενο καί πρό ἑαυτόν ἑλκειν πάντα βουλόμενο , καί ὁ ἄγγελο τού θεού, τούτ' ἐστιν ἡ δύναμι τού θεού ἡ πεμφθεἰσα ἡμίν διά Ιησού Χριστού, ἐπιτιμμ αὐτῳ καί ἀφίσταται ἀφ' ἡμών.

καί ώσπερ ἀπό πυρό

ἐξεσπασμένοι ἐσμέν, ἀπό μέν τών ἁμαρτιών τών προτέρων καθαρισθέντε , ἀπό δέ τή θλίψεω καί τή πυρώσεω , ἡν πυρουσιν ἡμά ὁ τε διάβολο καί οἱ αὐτού ὑπηρέται πάντε , ἐξ ών καί πάλιν ἀποσπμ ἡμά Ιησού ὁ υιό τού θεού· ἐνδύσαιἡμά τά ἡτοιμασμένα ἐνδύματα, ἐάν πράξωμεν αὐτού τά ἐντολά , ὑπέσχετο, καί αιώνιον βασιλείαν προνοήσαι ἐπήγγελται.

ον γάρ τρόπον

Ιησού ἐκείνο , ὁ λεγόμενο ὑπό τού προφήτου ἱερεύ , •υπαρά ἱμάτια ἐφάνη φορών διά τό γυναίκα πόρνην λελέχθαι ειληφέναι αὐτόν, καί δαλό ἐξεσπασμένο ἐκ πυρό ἐκλήθη διά τό ἄφεσιν ἁμαρτιών ειληφέναι, ἐπιτιμηθέντο καί τού ἀντικειμένου αὐτῳ διαβόλου, οὑτω ἡμεἰ , οἱ διά τού Ἰησού ονόματο ώ ει ἄνθρωπο πιστεύσαντε εἰ τόν ποιητήν τών όλων θεόν, διά τού ονόματο τού πρωτοτόκου αὐτού υιού τά -υπαρά ἱμάτια τούτ' ἐστι τά ἁμαρτία , ἀπημφιεσμένοι, πυρωθέντε διά τού λόγου τή κλήσεω αὐτού, ἀρχιερατικόν τό ἀληθινόν γένο ἐσμέν τού θεού, ώ καί αὐτό ὁ θεό μαρτυρεί, εἰπών ότι ἐν παντί τόπῳ ἐν τοἰ ἔθνεσι θυσία εὐαρέστου αὐτῳ καί καθαρά προσφέροντε . οὐ δέχεται δέ παρ' οὐδενό θυσία ὁ θεό , εἰ μή διά τών ιερέων αὐτού.

Πάσα οὐν διά τού ονόματο τούτου θυσία , α παρέδωκεν Ιησού ὁ Χριστό γίνεσθαι, τούτ' ἐστιν ἐπί τή εὐχα-

ριστία του άρτου καί τού ποτηριού, τά έν παντί τόπψ τή γή γινομένα ύπό τών Χριστιανών, προλαβών ό θεό μαρτυρεί ευάρεστου ύπάρχειν αύτφ· τά δέ ύφ' ύμών καί δι' έκείνων ύμών τών ιερέων γινομένα άπαναίνεται, λέγων· Καί τά θυσία ύμών ού προσδέξομαι έκ τών χειρών ύμών· διότι άπό άνατολή ήλιου έω δυσμών τό όνομά μου δεδόξασται, λέγει, έν τοί έθνεσιν, ύμεί δέ βεβηλούτε αύτό.

καί μέχρινύν

φιλονεικούντε λέγετε ότι τά μέν έν Ιερουσαλήμ έπί τών έκεί τότε οίκούντων Ισραηλιτών καλουμένων θυσία ού προσδέχεται ό θεό , τά δέ διά τών έν τή διασπορή τότε δή όντων άπό τού γένου έκείνου άνθρώπων εύχά προσίεσθαι αύτόν είρηκέναι, καί τά εύχά αύτών θυσία καλειν. ότι μέν ούν καί εύχαί καί εύχαριστίαι, ύπό τών άξιων γινόμεναι, τέλειαι μόναι καί εύάρεστοί είσι τφ θεφ θυσίαι, καί αύτό φημι.

ταύτα γάρ

μόνα καί Χριστιανοί παρέλαβον ποιείν, καί έπ' άναμνήσει δέ τή τροφή αύτών ξηρά τε καί ύγρά , έν ή καί τού πάθου , ό πέπονθε δι' αύτού ό υιό τού θεού, μέμνηνται· ού τό όνομα βεβηλωθήναι κατά πάσαν τήν γήν καί βλασφημείσθαι οι άρχιερεί τού λαού ύμών καί διδάσκαλοι είργάσαντο, ά -υπαρά καί αύτά ένδύματα, περιτεθέντα ύφ' ύμών πάσι τοί άπό τού ονόματο τού Ιησού γενομένοι Χριστιανοί , δείξει αιρόμενα άφ' ήμών ό θεό , όταν πάντα άναστήση, καί τού μέν έν αίωνίψ καί αλυτω βασιλείμ άφθάρτου καί άθανάτου καί άλύπου καταστήση, τού δέ εί κόλασιν αιώνιον πυρό παραπέμψη.

ότι

δέ εαυτού πλανάτε καί ύμεί καί οί διδάσκαλοι ύμών, έξηγούμενοι ότι περί τών άπό τού γένου ύμών έν τή διασπορά όντων έλεγεν ό λόγο , ότι τά εύχά αύτών καί θυσία καθαρά καί εύαρέστου έν παντί τόπω γενομένα έλεγεν, έπίγνωτε ότι ψεύδεσθε καί εαυτού κατά πάντα *άπαταν* πειράσθε, ότι πρώτον μέν ούδέ νύν άπό άνατολών ήλιου έω δυσμών έστιν ύμών τό γένο , άλλ' έστι τά έθνη έν οί ούδέπω ούδεί ύμών τού γένου φκησεν.

ούδέ έν γάρ όλω έστί τι γένο

ἀνθρώπων, εἴτε βαρβάρων εἴτε Ἑλλήνων εἴτε ἁπλῶ ὑτινιοὺν ὀνόματι προσαγορευομενών, ἤ ἁμαξοβίων ἤ ἀοίκων καλούμενων ἤ ἐν σκηναι κτηνοτροφών οἰκούντων, ἐν οἷ μή διά του ονόματο τοὐ σταυρωθέντο Ιησοὺ εὐχα'ι καί εὐχαριστίαι τφ πατρ'ι καί ποιητή τών όλων γίνωνται. εἶτα δέ ότι κατ' ἐκεῖνο τοὐ καιρού, ότε ὁ προφήτη Μαλαχία τούτο ἔλεγεν, οὐδέπω ἡ διασπορά ὑμών ἐν πάση τή γή, ἐν όση νὐν γεγόνατε, ἐγεγένητο, ὠ και ἀπό τών γραφών ἀποδείκνυται.

Ὥστε μάλλον παυσάμενοι τοὐ φιλεριστεῖν μετανοήσατε πριν ἐλθεῖν τήν μεγάλην ἡμέραν τή κρίσεω , ἐν ἡ κόπτεσθαι μέλλουσι πάντε οι ἀπό τών φυλών ὑμών ἐκκεντήσαντε τούτον τόν Χριστόν, ὠ ἀπό γραφή ἀπέδειξα προειρημέναν. καί ότι ὤμοσε κύριο κατά τήν τάξιν Μελχισεδέκ, καί τί τό προειρημέναν ἐστίν, ἐξηγησάμην. καί ότι περί τοὐ θάπτεσθαι μέλλοντο καί ἀνίστασθαιΧριστοὐ ἠν ἡ προφητεία τοὐ Ἠσαίου, φήσαντο · Ἡ ταφή αὐτοὐ ἤρται ἐκ τοὐ μέσου, προεῖπον. καί ότι κριτή ζώντων καί νεκρών ἁπάντων αὐτό ούτο ὁ Χριστό , εἶπον ἐν πολλοί .

καί Νάθαν δέ
ομοίω περί τούτου λέγων πρό Δαυείδ ούτω ἐπήνεγκεν· Εγώ ἔσομαι αὐτφ εἰ πατέρα, καί αὐτό ἔσται μοι εἰ υιόν, καί τό ἔλεο μου οὐ μή ἀποστήσω ἀπ' αὐτού, καθώ ἐποίησα ἀπό τών ἔμπροσθεν αὐτού· καί στήσω αὐτόν ἐν τφ οίκω μου καί ἐν τή βασιλείμ αὐτοὐ ἕω αἰώνο . καί τόν ἡγούμενον δέ ἐν τφ οἴκψ οὐκ άλλον Ιεζεκιήλ λέγει ἤ τούτον αὐτόν. ούτο γάρ ἐξαίρετο ἱερεύ καί αιώνιο βασιλεύ , ὁ Χριστό , ὠ υιό θεού· οὐ ἐν τή πάλιν παρουσία μή δόξητε λέγειν Ἠσαίαν ἤ τοὐ άλλου προφήτα θυσία ἀφ' αιμάτων ἤ σπονδών ἐπί τό θυσιαστήριον ἀναφέρεσθαι, ἀλλά ἀληθινού καί πνευματικοὐ αἴνου καί εὐχαριστία .

καί οὐ μάτην ἡμεῖ εἰ τούτον πεπιστεύκαμεν,
οὐδ' ἐπλανήθημεν ὑπό τών ούτω διδαξάντων, ἀλλά καί θαυμαστή προνοία θεού τούτο γέγονεν, ινα ἡμεῖ ὑμών, τών νομιζομένων οὐκ όντων δέ ούτε φιλοθέων ούτε συνετών, συνετώτεροικαί θεοσεβέστεροι εὑρεθώμεν διά τή κλήσεω τή καινή καί αιωνίου διαθήκη , τούτ' ἐστι τοὐ Χριστοὐ.

τούτο θαυμά-
ζων Ήσαία έφη· Καί συνέξουσι βασιλεί τό στόμα αύτών· ότι οί ούκ άνηγγέλη περί αύτού όψονται, καί οΐ ούκ άκηκόασι. Κύριε, τί έπίστευσε τή άκοή ήμών; καί ό βραχίων κυρίου τίνι άπεκαλύφθη; καί ταύτα Λέγων, έφην, ώ Τρύφων, ώ έγχωρεί, διά τού σήμερον σύν σοί άφιγμένου ταύτά Λέγειν πειρώμαι, βραχέω μέντοι καί περικεκομμένω .

Κάκείνο · Εύ ποιεί , έφη· κάν διά πλειόνων δέ καί τά αύτά πάλιν Λέγη , χαίρειν με καί τού συνόντα τή άκροάσει γίνωσκε.

Εγώ τε αύ ειπον· Οΐεσθε άν ήμά ποτέ, ώ άνδρε , νενοηκέναι δυνηθήναι έν ταί γραφαί ταύτα, εί μή θελήματι του θεΛήσαντο αύτά έλάβομεν χάριν τού νοήσαι; ίνα γένηται καί τό ΛεΛεγμένον έπί Μωϋσέω ·
Παρώξυνάν με έπ' άΛΛο-
τρίοι , έν βδελύγμασιν αύτών έξεπίκρανάν με, έθυσαν δαιμονίοι οί ούκ οίδασι· καινοί καί πρόσφατοι ήκασιν, ού ούκ ήδεισαν οί πατέρε αύτών. θεόν τόν γεννήσαντά σε έγκατέλιπε , καί έπελάθου θεού τού τρέφοντό σε. καί είδε κύριο , καί έζήΛωσε, καί παρωξύνθη δι' οργήν υιών αύτού καί θυγατέρων, καί ειπεν· Αποστρέψω τό πρόσωπόν μου άπ' αύτών, καί δείξω τί έσται αύτοί έπ' έσχάτων, ότι γενεά έξεστραμμένη έστίν, υιοί οί ούκ έστι πίστι έν αύτοί . αύτοί παρεζήλωσάν με έπ' ού θεφ, παρώργισάν με έν τοί είδώλοι αύτών· κάγώ παραξηλώσω αύτού έπ' ούκ έθνει, έπ' έθνει άσυνέτψ παροργιώ αύτού · ότι πύρ έκκέκαυται έκ τού θυμού μου, καί καυθήσεται έω αδου· καταφάγεται τήν γήν καί τά γεννήματα αύτή , φλέξει θεμέλια όρέων. συνάξω εί αύτού κακά.
καί μετά τό άναι-
ρεθήναι τόν δίκαιον έκείνον ήμεί λαό έτερο άνεθήλαμεν, καί έβλαστήσαμεν στάχυε καινοί καί εύθαλεί , ώ έφασαν οί προφήται· Καί καταφεύξονται έθνη πολλά έπί τόν κύριον έν έκείνη τή ήμέρμ εί Λαόν, καί κατασκηνώσουσιν έν μέσω τή γή πάση . ήμεί δέ ού μόνον Λαό άλλά καί λαό άγιό έσμεν, ώ έδείξαμεν ήδη. Καί καλέσουσιν αύτόν Λαόν άγιον, λελυτρωμένον ύπό κυρίου.

οὐκούν οὐκ εὐκαταφρόνητο δήμο ἐσμεν οὐδέ βάρ-
βαρον φύλον οὐδέ ὁποια Καρών ή Φρυγών έθνη, άλλά καί ή μά
ἐξελέξατο ὁ θεό καί ἐμφανή ἐγενήθη τοι μή ἐπερωτώσιν αὐ-
τόν. Ιδού θεό εἰμι, φησι, τῳ ἐθνει, οἵ οὐκ ἐπεκαλέσαντο τό
ὀνομά μου. τούτο γάρ ἐστιν ἐκεῖνο τό ἐθνο , ὁ πάλαι τῳ Αβραάμ
ὁ θεό ὑπέσχετο, καί πατέρα πολλών ἐθνών θήσειν ἐπηγγεί-
λατο, οὐκ Άρράβων οὐδ' Αιγυπτίων οὐδ' Ἰδουμαίων λέγων·
ἐπεί καί Ισμαήλ μεγάλου πατήρ ἐθνου ἐγένετο καί Ήσαύ, καί
Αμμανιτών ἐστι νύν πολύ πλήθο . Νώε δέ καί αὐτού Αβραάμ
πατήρ ἡν καί ἀπλώ παντό ἀνθρώπων γένου , άλλοι δέ άλλων
πρόγονοι.
τί οὐν πλέον ενθάδε ὁ Χριστό χαρίζεται τῳ
Αβραάμ; ὀτι διά τή ὁμοια κλήσεω φωνή ἐκάλεσεν αὐτόν,
εἰπών ἐξελθεῖν ἀπό τή γή ἐν ή ῳκει. καί ἡμά δέ ἀπαντα
δι' ἐκείνη τή φωνή ἐκάλεσε, καί ἐξήλθομεν ήδη
ἀπό τή πολιτεία , ἐν ή ἐζώμεν κατά τά κοινά τών άλλων τή
γή οἰκητόρων κακώ ζώντε · καί σύν τῳ Αβραάμ τήν άγίαν
κληρονομήσομεν γήν, εἰ τόν ἀπέραντον αιώνα τήν κληρονομιάν
ληψόμενοι, τέκνα τού Αβραάμ διά τήν ὁμοίαν πίστιν ὀντε .
όν
γάρ τρόπον ἐκεῖνο τή φωνή τού θεού ἐπίστευσε καί ἐλογίσθη
αὐτῳ εἰ δικαιοσύνην, τόν αὐτόν τρόπον καίήμεί τή φωνή
τού θεού, τή διά τε τών ἀποστόλων τού Χριστού λαληθείση
πάλιν καί τή διά τών προφητών κηρυχθείση ἡμιν, πιστεύσαντε
μέχρι τού ἀποθνήσκειν πάσι τοί ἐν τῳ κόσμῳ ἀπεταξάμεθα.
ὁμοιόπιστον οὐν τό ἐθνο καί θεοσεβέ καί δίκαιον, εὐφραίνον
τόν πατέρα, ὑπισχνεῖται αὐτῳ, ἀλλ' οὐχ ὑμά , οι οὐκ ἐστι
πίστι ἐν αὐτοί .

Ὁράτε μέντοι ώ καί τῳ Ισαάκ τά αὐτά καί τῳ
Ιακώβ ὑπισχνεῖται. ουτω γάρ λέγει τῳ Ισαάκ· Καί εὐλογη-
θήσονται ἐν τώ σπέρματί σου πάντα τά έθνη τή γή · τῳ δέ
Ιακώβ· Καί εὐλογηθήσονται ἐν σοί πάσαι αἱ φυλαί τή γή
καί ἐν τῳ σπέρματί σου. οὐκέτι τούτο τῳ Ήσαύ οὐδέ τῳ Έου-
βίμ λέγει οὐδέ άλλῳ τινί, ἀλλ' ἐκείνοι ἐξ ών ἐμελλεν ἐσεσθαι
κατά τήν οικονομίαν τήν διά τή παρθένου Μαρία ὁ Χριστό ,
εἴγε δέ καί τήν εὐλογίαν Ιούδα καταμάθοι , ΐδοι άν ὁ λέγω.

μερίζεται γάρ τό σπέρμα ἐξ Ιακὼβ, και διά Ιούδα και Φάρε καί Ἰεσσα'ι και Δαυείδ κατέρχεται, ταύτα δ' ἠν σύμβολα ότι τινέ τού γένου ὑμῶν εὑρεθήσονται τέκνα Αβραάμ, καί ἐν μερίδι τού Χριστού εὑρισκόμενοι, ἀλλοι δέ τέκνα μέν τού Αβραάμ, ὡ ἡ ἀμμο δέ ἡ ἐπί τό χείλο τή θαλάσση όντε , ἥτι ἀγονό τε καί ἀκαρπο , πολλή μέν καί ἀναρίθμητο ὑπάρχουσα, ούδέν δέ όλω καρπογονούσα, ἀλλά μόνον τό ὑδωρ τή θαλάσση πίνουσα· όπερ καί τό ἐν τῳ γένει ὑμῶν πολύ πλήθο ἐλέγχεται, πικρία μέν διδάγματα καί ἀθεότητο συμπίνοντε , τόν δέ τού θεού λόγον ἀποπτύοντε .

φησί γούν καί ἐν τῳ Ἰούδμ· Οὐκ ἐκλείψει ἀρχων ἐξ Ιούδα καί ἡγούμενο ἐκ τῶν μηρῶν αὐτού, ἑω ἀν έλθη ῳ ἀπόκειται· καί αὐτό ἐσται προσδοκία ἐθνῶν. και τούτο ότι οὐκ εἰ Ιούδαν ἐρρέθη ἀλλ' εἰ τόν Χριστόν, φαίνεται· καί γάρ Ιούδαν πάντε οἱ ἀπό τῶν ἐθνῶν πάντων οὐ προσδοκῶμεν, ἀλλά Ἰησούν, τόν καί τού πατέρα ὑμῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγόντα. μέχρι γάρ τή παρουσία τού Χριστού ἡ προφητεία προεκήρυσσεν· Ἑω ἀν έλθη ῳ ἀπόκειται· καί αὐτό ἐσται προσδοκία ἐθνῶν.

ἐλήλυθε τοιγαρουν, ὡ καί ἐν πολλοί ἀπεδείξαμεν, καί προσδοκάται πάλιν παρέσεσθαι ἐπάνω τῶν νεφελῶν Ιησού , οὐ τό όνομα βεβηλούτε ὑμεί καί βεβηλούσθαι ἐν πάση τή γή ἐξεργάζεσθε. δυνατόν δέ ἠν μοι, ἐφην, ὠ ἀνδρε , μάχεσθαι προ ὑμά περί τή λέξεω , ἠν ὑμεί ἐξηγείσθε λέγοντε εἰρήσθαι· Ἑω ἀν έλθη τά ἀποκείμενα αὐτῳ· ἐπειδή οὐχ οὑτω ἐξηγήσαντο οἱ ἑβδομήκοντα, ἀλλ' Ἑω ἀν έλθη ῳ ἀπόκειται.

ἐπειδή δέ τά *ακόλουθα* μηνύει ότι περί Χριστού εἰρηται, οὑτω γάρ ἐχουσι· Καί αὐτό ἐσται προσδοκία ἐθνῶν, οὐ περί τού λεξειδίου συζητήσαι ὑμίν ἐρχομαι, όνπερ τρόπον οὐδέ ἀπό τῶν μή ὁμολογουμένων ὑφ' ὑμῶν γραφῶν, ὠν καί ἀνιστόρησα, ἀπό λόγων Ἰερεμίου τού προφήτου καί Ἑσδρα καί Δαυείδ, τήν ἀπόδειξιν τήν περί τού Χριστού ποιήσασθαι ἐσπούδασα, ἀλλ' ἀπό τῶν ὁμολογουμένων μέχρι νύν ὑφ' ὑμῶν· ἁ εἰ ἐνενοήκεισαν οἱ διδάσκαλοι ὑμῶν, εὐ ιστέ ότι ἀφανή ἐπεποιήκεισαν, ὡ καί τά περί τόν θάνατον

Ήσαίου, ον πριόνι ξυλίνψ έπρίσατε, μυστήριον καί αυτό του Χρίστου, τού τέμνειν ύμών τό γένο   διχή μέλλοντο , καί τού μέν άξιου   σύν τοί   άγίοι   πατριάρχαι καί προφήται τή   αιωνίου βασιλεία   καταξιουν μέλλοντο , τού   δέ έπι τήν καταδίκην τού άσβέστου πυρά   σύν τοί   όμοίοι   άπειθέσικαί άμεταθέτοι   άπό πάντων τών έθνών πέμψειν ήδη φήσαντο .
Ήξουσι
γάρ, είπεν, άπό δυσμών καί άνατολών, καί άνακλιθήσονται μετά Αβραάμ καί Ισαάκ καί Ιακώβ έν τή βασιλείμ τών ουρανών οι δέ υιοί τή   βασιλεία   έκβληθήσονται εί   τό σκότο   τό *εξώτερον. καί* ταύτα, ειπον, ότι ούδέν ούδενό   φροντίζω ή τού τάληθέ   λέγειν, λέγοιμι, ούδένα δυσωπήσεσθαι μέλλων, κάν δέη παραυτίκα ύφ' ύμών μελισθήναι. ούδέ γάρ άπό τού γένου   τού έμού, λέγω δέ τών Σαμαρέων, τίνο   φροντίδα ποιούμενο , έγγράφω   Καίσαρι προσομιλών, ειπον πλανάσθαι αύτού πειθομένου   τφ έν τφ γένει αύτών μαγω Σίμωνι, όν θεόν ύπεράνω πάση   άρχή   καί έξουσία   καί δυνάμεω   είναι λέγουσι.

Καίήσυχίαν άγόντων αύτών έπέφερον· Διά Δαυείδ περί τούτου λέγων τού Χριστού, ώ φίλοι, ούκέτι έν τφ σπέρματι αύτού είπεν εύλογηθήσεσθαι τά έθνη, άλλά έν αύτφ. ούτω δέ έκεί έστι- Τό όνομα αύτού εί   τόν αιώνα, ύπέρ τόν ήλιον άνατελεί· καί ένευλογηθήσονται έν αύτφ πάντα τά έθνη, εί δέ έν τφ Χριστφ εύλογείται τά έθνη πάντα, καί έκ πάντων τών έθνών έπί τούτον πιστεύομεν, καί αύτό   έστιν ό Χριστό , καί ήμεί   οίδι' αύτού εύλογημένοι.
τόν μέν ήλιον ό θεό   έδε-
δώκει πρότερον εί   τό προσκυνείν αύτόν, ώ   γέγραπται, καί ούδένα ούδέποτε ίδείν έστιν ύπομείναντα διά τήν πρό   τόν ήλιον πίστιν άποθανεϊν· διά δέ τό όνομα τού Ιησού έκ παντό γένου   άνθρώπων καί ύπομείναντα   καί ύπομένοντα   πάντα πάσχειν ύπέρ τού μή άρνήσασθαι αύτόν ίδείν έστι. πυρωδέστερο   γάρ αύτού ό τή   άληθεία   καί σοφία   λόγο   καί φωτεινότερο   μάλλον τών ήλιου δυνάμεών έστι, καί εί τά βάθη τή   καρδία   καί τού νού είσδύνων. όθεν καί ό λόγο έφη· Ύπέρ τόν ήλιον άνατελεί τό όνομα αύτού. καί πάλιν Ανατολή όνομα αύτού Ζαχαρία   φησί. καί περί τού αύτού λέ-

γων ειπεν, ότι Κόψονται φυΛή κατά φυΛήν.
 εἰ δέ ἐν τή
ἀτίμψ και ἀειδεί και ἐξουθενημένη πρώτη παρουσίμ αὐτοὐ τοσοῦτον ἐλαμψε και ϊσχυσεν, ώ   ἐν μηδενί γένει ἀγνοεἰσθαι αὐτόν καί ἀπό παντό   μετάνοιαν πεποιήσθαι ἀπό τή   παλαιά κακή   ἑκάστου γένου   πολιτεία , ώστε καί τά δαιμόνια ὑποτάσσεσθαι αὐτού τφ ὀνόματι καί πάσα   τά   ἀρχά   καί τά   βασιλεία   τούτου τό ὀνομα παρά πάντα   τού   ἀποθανόντα   δεδοικέναι, ούκ ἐκ παντό   τρόπου ἐν τή ἐνδόξψ αὐτοὐ παρουσίμ καταλύσει πάντα   τού   μισήσαντα   αὐτόν καί τού   αὐτού *αδίκω* ἀποστάντα , τού   δέ ἰδιου   ἀναπαύσει, ἀποδιδού   αὐτοί   τά προσδοκώ μένα πάντα;
 ήμιν ούν ἐδόθη καί ἀκούσαι καί συνειναι
καί σωθήναι διά τούτου τού Χριστού καί τά τού πατρό   ἐπιγνώναι πάντα, διά τούτο ἐλεγε πρό   αὐτόν· Μέγα σοι ἐστι τού κληθήναί σε παιδά μου, τού στήσαι τά   φυλά   τού Ιακώβ καί τά   διασπορά   τού Ισραήλ ἐπιστρέψαι· Τέθεικά σε εἰ φώ   ἐθνών, τού εἰναι σε εἰ   σωτηρίαν αὐτών ἐω   ἐσχάτου τή   γή ·

Ταύτα ὑμει   μέν εἰ   τόν γηόραν καί τού   προσηΛύτου   εἰρήσθαί νομίζετε, τφ όντιδέ εἰ   ήμά   εἴρηται τού   διά Ιησού πεφωτισμένου , ή γάρ άν κάκεἰνοι   ἐμαρτύρει ὁ Χριστό · νυν δέ διπλότερον υιοίγεέννη , ώ   αὐτό   εἰπε, γίνεσθε. ού πρό   ἐκείνου   ούν ούδέ τά διά τών προφητών εἰρημένα Λέλεκται, ἀλλά πρό   ήμά , περί ών ὁ λόγο   λέγει· Ἄξω ἐν όδφ τυφλού   ήν ούκ ἐγνωσαν, καί τρίβου   ού   ούκ ήδεισαν πατήσουσι. κάγώ μάρτυ , Λέγει κύριο   ὁ θεό , καί ὁ παί   μου ον ἐξελεξάμην.
 τίσιν ούν μαρτυρεί ὁ Χριστό ;
δήλον ώ   τοί   πεπιστευκοσιν. οἱ δέ προσήλυτοι ού μόνον ού πιστεύουσιν, ἀλλά διπλότερον ὑμών βλασφημούσιν εἰ   τό όνομα αὐτού, καίήμά   τού   εἰ   ἐκεἰνον πιστεύοντα   καί φονεύειν καί αἰκίζειν βούλονται- κατά πάντα γάρ ὑμίν ἐξομοιούσθαι σπεύδουσι.
 καί πάλιν ἐν ἀλλοι   βομ· Εγώ κύριο   ἐκάλεσά σε
τή δικαιοσύνη, καί κρατήσω τή   χειρό   σου καί ἰσχύσω σε, καί

θήσω σε εί   διαθήκην γένου   , εί   φώ   εθνών, άνοίξαι οφθαλμού   τυφλών, έξαγαγείν έκ δεσμών πεπεδημένου   . έπεί καί ταύτα, ώ άνδρε   , πρό   τόν Χριστόν καί περί τών εθνών τών πεφωτισμένων εΐρηται. ή πάλιν ύμεί   έρείτε· Πρό   τόν νόμον Λέγει καί τού   προσηλύτου   ταύτα;

Καί ώσπερ έν θεάτρῳ άνέκραγόν τινε   τών τή δευτέρμ άφιγμένων άλλά τί; ού πρό   τόν νόμον Λέγει καί τού   φωτιζομένου   ύπ' αύτού; ούτοι δέ είσιν οί προσήλυτοι.

Ούκ, έφην, άπιδών πρό   τόν Τρύφωνα. έπεί
εί νόμο   είχε τό φωτίζειν τά έθνη καί τού   έχοντα   αύτόν, τί χρεία καινή   διαθήκη   ; έπεί δέ καινήν διαθήκην καί νόμον αιώνιον καί πρόσταγμα ό θεό   προεκήρυσσε πέμψειν, ούχί τόν παλαιόν νόμον άκουσόμεθα καί τού   προσηλύτου   αύτού, άλλά τόν Χριστόν καί τού   προσηλύτου   αύτού, ήμά   τά έθνη, ου έφώτισεν, ώ   πού φησίν· Ούτω λέγει κύριο   · Καιρῳ δεκτῳ έπήκουσά σου, καί έν ήμέρμ σωτηρία   έβοήθησά σοι, καί έδωκά σε εί   διαθήκην έθνών, τού καταστήσαι τήν γήν καί κληρονομιάν κληρονομήσαι έρήμου   .
 τί   ούν ή κληρονομιά τού Χριστού;
ούχί τά έθνη; τί   ή διαθήκη τού θεού; ούχ ό Χριστό   ; ώ   καί άλλαχού φησίν- Υιό   μου εί σύ, έγώ σήμερον γεγέννηκά *σε*-αΐτησαι παρ' εμού, καί δώσω σοι έθνη τήν κληρονομιάν σου καί τήν κατάσχεσίν σου τά πέρατα τή   γή   .

Ώ   ούν πάντα ταύτα εΐρηται πρό   τόν Χριστόν
καί τά έθνη, ούτω   κάκείνα ειρήσθαι νομίζετε, ούδέν γάρ χρήζουσιν οί προσήλυτοι διαθήκη   , εί, ενό   καί τού αύτού πάσι τοί   περιτεμνομένοι   κειμένου νόμου, περί έκείνων ούτω   ή γραφή Λέγει· Καί προστεθήσεται καί ό γηόρα   πρό   αύτού   , καί προστεθήσεται πρό   τόν οίκον Ιακώβ, καί ότι μέν προσήλυτο   ό περιτεμνόμενο   εί   τό τῳ Λαῳ προσκεχωρηκέναι έστιν ώ αύτόχθων, ήμεί   δέ Λαό   κεκλήσθαι ήξιωμένοι ομοίω
έθνο   έσμέν διά τό άπερίτμητοι είναι.
πρό   δέ καί γελοίόν
έστιν ήγείσθαι ύμά   τών μέν προσηλύτων αύτών άνεφχθαι τά όμματα, ύμών δέ ού, καί ύμά   μέν άκούειν τυφλού   καί κωφού   , έκείνου   δέ πεφωτισμένου   . Καί έτιγελοιότερον άπο-

βήσεται ύμιν τό πράγμα, εί τόν νόμον τοι έθνεσι δεδόσθαι
φήσετε, ύμεί δέ ούκ έκείνον τόν νόμον έγνωτε.
ηύλαβεΐσθε
γάρ άν τήν τού θεού οργήν, καί υιοί άνομοι καί -εμβεύοντε
ούκ άν ήτε, δυσωπούμενοι άκούειν έκάστοτε λέγοντο αύτού·
Υιοί, οί ούκ έστι πίστι έν αύτοί - καί· Τί τυφλό άλλ' ή οί
παιδέ μου, καί κωφό άλλ' ή οί κυριεύοντε αύτών; καί έτυ-
φλώθησαν οί δούλοι τού θεού, εϊδετε πολλάκι , καί ούκ έφυ-
λάξασθε· άνεψγμένα τά ώτα ύμών, καί ούκ ήκούσατε.
ή καλό
ύμών ό έπαινο τού θεού, καί θεού μαρτυρία δούλοι πρέπουσα;
ούκ αίσχύνεσθε πολλάκι ταύτά άκούοντε , ούδέ άπειλούντο
τού θεού φρίσσετε, άλλ' ή λαό μωρό καί σκληροκάρδιό έστε.
Διά τούτο ιδού προσθήσω τού μεταθεΐναι τόν λαόν τούτον,
λέγει κύριο , καί μεταθήσω αύτού , καί άπολώ τήν σοφίαν τών
σοφών καί τήν σύνεσιν τών συνετών κρύψω, εύλόγω . ού γάρ
σοφοί έστε ούδέ συνετοί, άλλά δριμεΐ καί πανούργοι· σοφοί εί
τό κακοποιήσαι μόνον, γνώναι δέ βουλήν θεού κεκρυμ-
μένην ή διαθήκην κυρίου πιστήν ή τρίβου αιωνίου εύρείν
άδύνατοι.
τοιγαρούν· Έγερώ, φησί, τώ Ισραήλ καί τφ Ίούδμ
σπέρμα άνθρώπων καί σπέρμα κτηνών, καί διά Ήσαίου περί
άλλου Ισραήλ ούτω φησί· Τή ήμέρμ έκείνη έσται τρίτο Ισραήλ
έν τοι Άσσυρίοι καί Αίγυπτίοι , εύλογημένο έν τή γή, ήν
εύλόγησε κύριο Σαβαώθ λέγων· Εύλογημένο έσται ό λαό μου
ό έν Αιγυπτω καί ό έν Ασσυρίοι , καί ή κληρονομιά μου Ισ-
ραήλ.
εύλογούντο ούν τού θεού καί Ισραήλ τούτον τόν
λαόν καλούντο καί κληρονομιάν αύτού βοώντο είναι, πώ ού
μετανοείτε έπί τε τφ έαυτού άπατάν, ώ μόνοι Ίσραήλ όντε ,
καί έπί τφ καταράσθαι τόν εύλογημένον τού θεού λαόν; καί
γάρ ότε πρό τήν Ιερουσαλήμ καί τά πέριξ αύτή έλεγε χώρα ,
ούτω πάλιν έπεϊπε· Καί γεννήσω έφ' ύμά άνθρώπου , τόν
λαόν μου Ισραήλ, καί κληρονομήσουσιν ύμά καί έσεσθε αύτοί
εί κατάσχεσιν, καί ού μή προστεθήτε έτι άτεκνωθήναι άπ'
αύτών.

Τί ούν; φησίν ό Τρύφων. Ύμεί   Ισραήλ έστε, καί περί ύμών λέγει ταύτα;
Εί μέν, έφην αύτφ, μή περί τούτων καί πολύν λόγον πεποιήμεθα, κάν άμφέβαλλον μή τι ού συνίων τούτο έρωτα · έπειδή δέ καί μετά άποδείξεω   καί συγκαταθέσεω   καί τούτο συνηγάγομεν τό ζήτημα, ού νομίζω σε άγνοείν μέν τά προειρημένα ούδέ πάλιν φιλεριστείν, άλλά προκαλείσθαί με καί τούτοι   τήν αύτήν άπόδειξιν ποιήσασθαι.
Καί τφ διά τών οφθαλμών νεύματι συντιθεμένου· Πάλιν, έλεγον έγώ, έν τφ Ήσαία, ώσίν άκούοντε   εί άρα άκούετε, περί τού Χριστού λέγων ό θεό   έν παραβολή Ιακώβ αύτόν καλει καί Ισραήλ, ούτω λέγει· Ιακώβ ό παι   μου, άντιλήψομαι αύτού. Ίσραήλ έκλεκτό   μου, θήσω τό πνεύμά μου έπ' αύτόν, καί κρίσιν τοί   έθνεσιν έξοίσει. ούκ έρίσει ούτε κράξει, ούτε άκούσεταί τι   έν ταί   πλατείαι   τήν φωνήν αύτού· κάλαμον συντετριμμένον ού κατεάξει καί λινόν τυφόμενον ού μή σβέσει, άλλά εί   άλήθειαν έξοίσει, κρίσιν άναλήψει καί ού μή θραυσθήσεται, έω   άν θή έπί τή   γή   κρίσιν· καί έπί τφ όνόματι αύτού έλπιούσιν έθνη.
ώ   ούν άπό τού ενό   Ίακώβ εκείνου, τού
καί Ισραήλ έπικληθέντο , τό πάν γένο   ύμών προσηγόρευτο Ιακώβ καί Ισραήλ, ούτω καί ήμεί   άπό τού γεννήσαντο   ήμά εί   θεόν Χριστού, ώ   καί Ιακώβ καί Ίσραήλ καί Ιούδα καί Ιωσήφ καί Δαυείδ, καί θεού τέκνα άληθινά καλούμεθα καί έσμέν, οί τά   έντολά   τού Χριστού φυλάσσοντε .

Καί έπειδή ειδον αύτού   συνταραχθέντα   έπί τφ είπείν με καί θεού τέκνα είναι ήμά , προλαβών τό άνερωτηθήναι ειπον· Ακούσατε, ώ άνδρε , πώ   τό άγιον πνεύμα λέγει περί τού λαού τούτου, ότι υιοί ύψίστου πάντε   είσί καί έν τή συναγωγή αύτών παρέσται αύτό   ούτο   ό Χριστό , τήν κρίσιν άπό παντό   γένου   άνθρώπων ποιούμενο .
είρηνται δέ οί
λόγοι διά Δαυείδ, ώ   μέν ύμεί   έξηγείσθε, ούτω · Ό θεό   έστη έν συναγωγή θεών, έν μέσω δέ θεού   διακρίνει. Έω   πότε κρίνετε άδικίαν παί πρόσωπα άμαρτωλών λαμβάνετε; κρίνατε όρφανφ καί πτωχφ καί ταπεινόν καί πένητα δικαιώσατε, έξέ-

λεσθε πένητα, καί πτωχόν έκ χειρό άμαρτωλού -ύσασθε. ούκ έγνωσαν ούδέ συνήκαν, έν σκότει διαπορεύονται· σαλευθήσονται πάντα τά θεμέλια τή γή . έγώ είπα· Θεοί έστε καί υιοί ύψίστου πάντε · ύμεί δέ ώ άνθρωπο άποθνήσκετε, καί ώ ει τών άρχόντων πίπτετε, *ανάστα,* ό θεό , κρίνον τήν γήν, ότι σύ κατακληρονομήσει έν πάσι τοί έθνεσιν.

έν δέ τή τών έβδομή-

κοντα έξηγήσει είρηται· Ιδού δή ώ άνθρωποι άποθνήσκετε, καί ώ ει τών άρχόντων πίπτετε· ίνα δηλώση καί τήν παρακοήν τών άνθρώπων, τού Αδάμ λέγω καί τή Εύα , καί τήν πτώσιν τού ενό τών άρχόντων, τούτ' έστι τού κεκλημένου έκείνου όφεω , πεσόντο πτώσιν μεγάλην διά τό άποπλανήσαι τήν Εύαν.

άλλ'

έπειδή ού πρό τούτο μοι νύν ό λόγο λέλεκται άλλά πρό τό άποδεΐξαι ύμίν ότι τό πνεύμα τό άγιον ονειδίζει τού άνθρώπου , τού καί θεφ ομοίω άπαθεί καί άθανάτου , έάν φυλάξωσι τά προστάγματα αύτού, γεγεννημένου , καί κατηξιωμένου ύπ' αύτού υιού αύτού καλείσθαι, καί ούτοι ομοίω τώ Αδάμ καί τή Εύμ έξομοιούμενοι θάνατον έαυτοί έργάζονται, έχέτω καί ή έρμηνεία τού ψαλμού ώ βούλεσθε· καί ούτω άποδέδεικται ότι θεοί κατηξίωνται γενέσθαι, καί υιοί ύψίστου πάντε δύνασθαι γενέσθαι κατηξίωνται, καί παρ' έαυτού καί κρίνεσθαι καί καταδικάζεσθαι μέλλουσιν, ώ καί Αδάμ καί Εύα. ότι δέ καί θεόν τόν Χριστόν καλεί, έν πολλοί άποδέδεικται.

Έβουλόμην, λέγω, παρ' ύμών μαθείν, ώ άνδρε ,

τί ή δύναμι τού Ισραήλ ονόματο , καί ήσυχαζόντων αύτών έπήνεγκα· Εγώ ό έπίσταμαι έρώ· ούτε γάρ είδότα μή λέγειν δίκαιον ήγούμαι, ούτε ύπονοούντα έπίστασθαι ύμά καί διά φθόνον ή δι' άπειρίαν τήν τού βούλεσθαι έπίσταμαι αύτό φρόντιζεIV άεί, άλλά πάντα άπλώ καί άδόλω λέγειν, ώ ό έμό κύριο ειπεν· Έξήλθεν ό σπειρών τού σπείραι τόν σπόρον· καί ό μέν έπεσεν εί τήν οδόν, ό δέ εί τά άκάνθα , ό δέ έπί τά πετρώδη, ό δέ έπί τήν γήν τήν καλήν.

έλπίδι ούν τού

ειναί που καλήν γήν λέγειν δει· έπειδή γε έκείνο ό έμό κύριο , ώ ισχυρό καί δυνατό , τά ίδια παρά πάντων άπαιτήσει έλθών,

καί τόν οίκονόμον τόν έαυτού ού καταδικάσει, εί γνωρίζοι αύτόν, διά τό έπίστασθαι ότι δυνατό έστιν ό κύριο αύτού καί έΛθών άπαιτήσει τά ίδια, έπί πάσαν τράπεζαν διδόντα, άλλ' ού δι' αιτίαν οίανδηποτούν κατορύξαντα.

καί τό ούν

Ισραήλ όνομα τούτο σημαίνει· άνθρωπο νικών δύναμιν· τό γάρ ϊσρα άνθρωπο νικών έστι, τό δέ ήΛ δύναμι . όπερ καί διά τού μυστηρίου τή πάλη , ήν έπάλαισεν Ιακώβ μετά τού φαινομένου μέν έκ τού τή τού πατρό βουλή ύπηρετείν, θεού δέ έκ τού είναι τέκνον πρωτότοκον τών όλων κτισμάτων, έπεπροφήτευτο ούτω καί άνθρωπο γενόμενο ό Χριστό ποιήσειν. ότε γάρ άνθρωπο γέγονεν, ώ προείπον, προσήλθεν αύτφ ό διάβολο , τούτ' έστιν ή δύναμι έκείνη ή καί όφι κεκλημένη καί σατανά , πειράζων αύτόν καί άγωνιζόμενο καταβαλείν διά τού άξιούν προσκυνήσαι αύτόν. ό δέ αύτόν κατέλυσε καί κατέβαλεν, έλέγξα ότι πονηρό έστι, παρά τήν γραφήν άξιών προσκυνείσθαι ώ θεό , άποστάτη τή τού θεού γνώμη γεγενημένο , άποκρίνεταιγάρ αύτφ· Γέγραπται· Κύριον τόν θεόν σου προσκυνήσει καί αύτφ μονά) Λατρεύσει . καί ήττημένο καί έληλεγμένο άπένευσε τότε ό διάβολο .

άλλ' έπεί καί ναρκάν έμελλε,

τούτ' έστιν έν πονά) καί έν άντιλήψει τού πάθου , ότε σταυρούσθαι έμελλεν, ό Χριστό ό ήμέτερο , καί τούτου προκήρυξιν έποίησε διά τού άψασθαι τού μηρού τού Ιακώβ καί ναρκήσαι ποιήσαι. ό δέ Ισραήλ ήν όνομα αύτφ άνωθεν, ό έπωνόμασε τόν μακάριον Ιακώβ εύλογών τφ έαυτού όνόματι, κηρύσσων καί διά τούτου ότι πάντε οί δι' αύτού τφ πατρί προσφεύγοντε εύλογημένο Ισραήλ έστιν. ύμεί δέ, μηδέν τούτων νενοηκότε μηδέ νοείν παρασκευαζόμενοι, έπειδή κατά τό σαρκικόν σπέρμα τού Ιακώβ τέκνα έστέ, πάντω σωθήσεσθαι προσδοκάτε, άλλ' ότι καί έν τούτοι έαυτού πλανάτε, άποδέδεικταί μοι έν πολλοί .

Τί δ' έστίν ούτο , ό καί άγγελο μεγάλη βουλή ποτέ, καί άνήρ διά Ιεζεκιήλ, καί ώ υιό άνθρώπου διά Δανιήλ, καί παιδίον διά Ήσαίου, καί Χριστό καί θεό προσκυνητό διά Δαυείδ, καί Χριστό καί Λίθο διά πολλών, καί σοφία διά

Σολομώνο , καί Ίωσήφ καί Ιούδα καί άστρον διά Μωϋσέω ,
καί άνατολή διά Ζαχαρίου, καί παθητό καί Ιακώβ καί Ίσραήλ
πάλιν διά Ήσαίου, καί -άβδο καί άνθο καί Λίθο άκρογω-
νιαίο κέκληται καί υιό θεού, εί έγνώκειτε, ώ Τρύφων, έφην,
ούκ άν έβλασφημείτε εί αύτόν ήδη καί παραγενόμενον καί
γεννηθέντα καί παθόντα καί άναβάντα εί τόν ούρανόν·
ό καί πάλιν παρέσται, καί τότε κόψονται ύμών αί δώδεκα
φυλαί.
έπεί εί νενοήκατε τά είρημένα ύπό τών προφητών,
ούκ άν έξηρνείσθε αύτόν είναι θεόν, τού μόνου καί άγεννήτου
καί άρρήτου θεού υιόν, είρηταιγάρ που καί διά
Μωϋσέω έν τή Έξόδψ ούτω · Έλάλησε δέ κύριο πρό Μωυ-
σήν, καί είπε πρό αύτόν· Έγώ είμι κύριο , καί ώφθην πρό
τόν Αβραάμ καί Ίσαάκ καί Ίακώβ, θεό αύτών, καί τό όνομά
μου ούκ έδήλωσα αύτοί , καί έστησα τήν διαθήκην μου πρό
αύτού .
καί ούτω πάλιν Λέγει· Μετά Ιακώβ άνθρωπο έπά-
λαιε· καί θεόν φησιν είναι- Είδον γάρ θεόν πρόσωπον πρό
πρόσωπον, καί έσώθη ή ψυχή μου, Λέγει είρηκέναι τόν Ίακώβ,
καί ότι καί τόν τόπον, όπου αύτφ έπάλαισε καί ώφθη καί εύ-
λόγησε, καί έκάλεσεν Είδο θεού, άνέγραψε.
καί τφ Αβραάμ
ομοίω , Μωϋσή φησιν, ώφθη ό θεό πρό τή δρυϊ τή Μαμβρή,
καθημένψ έπί τή θύρα τή σκηνή αύτού μεσημβρία , είτα
ταύτα είπών έπιφέρει· Αναβλέψα δέ τοί όφθαλμοί είδε καί
ιδού τρει άνδρε είστήκεισαν έπάνω αύτού. καί ίδών συνέδρα-
μεν εί συνάντησιν αύτοί . μετ' όλίγον δέ ει έξ αύτών ύπι-
σχνείται τφ Αβραάμ υιόν· Τί ότι έγέλασε Σάρρα Λέγουσα·
Αρά γε τέξομαι; έγώ δέ γεγήρακα. μή άδυνατεί παρά τφ θεφ
ρήμα; εί τόν καιρόν τούτον άποστρέψω εί ώρα , καί έσται τή
Σάρρμ υιό , καί άπαλλάσσονται άπό Αβραάμ.
καί ούτω
περί αύτών πάλιν Λέγει· Έξαναστάντε δέ έκείθεν οί άνδρε
κατέβλεψαν έπί πρόσωπον Σοδόμων. είτα πάλιν πρό τόν
Αβραάμ ό ήν καί έστιν ούτω Λέγει· Ού μή κρύψω άπό τού
παιδό μου Αβραάμ έγώ ά *μέλλω* ποιείν· καί τά

έξή ἀνιστορημένα ἀπό τών του Μωϋσέω καί έξηγημένα ύπ' έμού πάλιν έλεγον, δι' ών ἀποδέδεικται υπό τῳ πατρί καί κυρίῳ τεταγμένο καί ύπηρετών τή βουλή αύτού ούτο ό ώφθη τῳ τε Αβραάμ καί τῳ Ισαάκ καί τῳ Ιακώβ καί τοί άλλοι πατριάρχαι, ἀναγεγραμμένο θεό, έλεγον.

έπέφερον δέ, εἰ

καί μή είπον έν τοί έμπροσθεν· Ούτω δέ καί, ότε κρέα έπεθύμησεν ό λαό φαγείν καί άπιστεί Μωυσή τῳ λελεγμένῳ κάκεί αγγέλα), έπαγγελλομένῳ δώσειν αύτοί τόν θεόν εἰ πλησμονήν, αύτό, ών καί θεό καί άγγελο παρά τού πατρό πεπεμμένο, ταύτα είπείν καί πράξαι δηλούται. ούτω γάρ έπάγει ή γραφή λέγουσα· Καί είπε κύριο πρό Μωυσήν· Μή ή χειρ κυρίου ούκ έξαρκέσει; ήδη γνώση εἰ έπικαταλήψεταί σε ό λόγο μου ή ού. καί πάλιν έν άλλοι λόγοι ούτω φησι- Κύριο δέ είπε πρό με· Ού διαβήση τόν Ἰορδάνην τούτον, κύριο ό θεό σου, ό προπορευόμενο τού προσώπου σου, αύτό έξολοθρεύσει τά έθνη.

Καί τά άλλα δέ τοιαύτά έστιν είρημένα τῳ νομοθέτη καί τοί προφήται. καί ίκανώ ειρήσθαι μοι ύπολαμβάνω ότι, όταν μου ό θεό λέγη· Ανέβη ό θεό ἀπό Αβραάμ, ή Έλάλησε κύριο πρό Μωυσήν, καί Κατέβη κύριο τόν πύργον ίδείν όν ῳκοδόμησαν οί υιοί τών ἀνθρώπων ή ότε Έκλεισεν ό θεό τήν κιβωτόν Νώε έξωθεν, μή ήγείσθε αύτόν τόν ἀγέννητον θεόν καταβεβηκέναιή ἀναβεβηκέναι ποθέν.

ό

γάρ άρρητο πατήρ καί κύριο τών πάντων ούτε ποι άφίκται ούτε περιπατεί ούτε καθεύδει ούτε ἀνίσταται, ἀλλ' έν τή αύτού χώρμ, όπου ποτέ, μένει, όξύ ορών καί όξύ ἀκούων, ούκ όφθαλμοί ούδέ ώσίν ἀλλά δυνάμει ἀλέκτῳ- καί πάντα έφορμ καί πάντα γινώσκει, καί ούδεί ήμών λέληθεν αύτόν· ούτε κινούμενο, ό τόπῳ τε ἀχώρητο καί τῳ κόσμῳ όλω, ό γε ήν καί πριν τόν κόσμον γενέσθαι.

πώ άν ούν ούτο ή λαλήσειε

πρό τινα ή όφθείη τινί ή έν έλαχίστῳ μέρειγή φανείη, οπότε γε ούδέ τήν δόξαν τού παρ' αύτού πεμφθέντο ϊσχυεν ό λαό ίδειν έν Σινά, ούδ' αύτό Μωυσή ϊσχυσεν είσελθείν εἰ τήν

σκηνήν, ήν έποίησεν, εί μέν έπληρώθη τή παρά του θεού δόξη ,
ούδέ μήν ό ίερεύ υπέμεινε κατενώπιον τού ναού στήναι, οτε τήν
κιβωτόν Σολομών είσεκόμισεν εί τόν οίκον τόν έν Ιερουσαλήμ,
ον αύτό ό Σολομών ώκοδομήκει;
ούτε ούν Αβραάμ ούτε
Ισαάκ ούτε Ιακώβ ούτε *άλλο* άνθρώπων είδε τόν πατέρα καί
άρρητον κύριον τών πάντων *άπλώ* καί αύτού τού Χριστού,
άλλ εκείνον τόν κατά βουλήν τήν έκείνου καί θεόν όντα, υιόν
αύτού, καί άγγελον έκ τού ύπηρετείν τή γνώμη αύτού· ον καί
άνθρωπον γεννηθήναι διά τή παρθένου βεβούληται, ό καί
πύρ ποτέ γέγονε τή πρό Μωυσέα όμιλίμ τή άπό
τή βάτου.
έπεί έάν μή ούτω νοήσωμεν τά γραφά , συμ-
βήσεται τόν πατέρα καί κύριον τών όλων μή γεγενήσθαί τότε
έν τοί ούρανοί , οτε διά Μωϋσέω Λέλεκται- Καί κύριο
έβρεξεν έπί Σόδομα πύρ καί θειον παρά κυρίου έκ τού ούρα-
νού· καί πάλιν διά Δαυείδ οτε Λέλεκται ούτω · Άρατε πύλα
οί άρχοντε ύμών, καί έπάρθητε πύλαι αιώνιοι, καί είσελεύσεται
ό βασιλεύ τή δόξη · καί πάλιν οτε φησί· Λέγει κύριο τφ
κυρίφ μου· Κάθου έκ δεξιών μου, έω άν θώ τού εχθρού
σου ύποπόδιον τών ποδών σου.

Καί ότι κύριο ών ό Χριστό , καί θεό θεού υιό
ύπάρχων, καί δυνάμει φαινόμενο πρότερον ώ άνήρ καί άγγελο ,
καί έν πυρό δόξη, ώ έν τή βατω, πέφανταικαί έπί τή κρί-
σεω τή γεγενημένη έπί Σόδομα, άποδέδεικται έν πολλοί
τοί είρημένοι . άνιστόρουν δέ πάλιν ά καί προέγραψα άπό τή
Εξόδου πάντα, περί τε τή οπτασία τή έπί τή βάτου καί τή
έπικλήσεω τού Ιησού ονόματο , καί έπέλεγον·
Καί μή νομίζητε,
ώ ούτοι, ότι περιττολογών ταύτα Λέγω πολλάκι , άλλ' έπείγι-
νώσκω καί τινα προλέγειν ταύτα βουλομένου , καί φάσκειν
τήν δύναμιν τήν παρά τού πατρό τών όλων φανείσαν τφ
Μωυσει ή τφ Αβραάμ ή τφ Ιακώβ άγγελον καλείσθαι έν τή
πρό άνθρώπου προόδφ, έπειδή δι' αύτή τά παρά τού πατρό
τοί άνθρώποι αγγέλλεται, δόξαν δέ, έπειδή έν άχωρήτφ ποτέ
φαντασίμ φαίνεται, άνδρα δέ ποτέ καί άνθρωπον κα-

λείσθαι, έπειδή έν μορφαι τοιαύται σχηματιζόμενο φαίνεται αισπερ βούλεται ό πατήρ· καί λόγον καλούσιν, έπειδή καί τά παρά του πατρό ομιλία φέρει τοϊ ανθρώποι .
άτμητον
δέ καί άχώριστον τού πατρό ταύτην τήν δύναμιν ύπάρχειν, όνπερ τρόπον τό τού ήλιου φασί *φω* έπί γή είναι άτμητον καί άχώριστον όντο τού ήλιου έν τφ ούρανφ· καί, όταν δύση, συναποφέρεται τό φώ · ούτω ό πατήρ, όταν βούληται, λέγουσι, δύναμιν αύτού προπηδάν ποιεί, καί όταν βούληται, πάλιν άναστέλλει εί εαυτόν, κατά τούτον τόν τρόπον καί τού άγγέλου ποιείν αύτόν διδάσκουσιν.
άλλ' ότι μέν ούν είσίν άγγελοι,
καί άεί μένοντε καί μή άναλυόμενοι εί έκεινο έξ ούπερ γεγόνασιν, άποδέδεικται· καί ότι δύναμι αύτη, ήν καί θεόν καλει ό προφητικό λόγο , διά πολλών *ωσαύτω* άποδέδεικται, καί άγγελον, ούχ ώ τό τού ήλιου φώ όνόματι μόνον άριθμειται, άλλά καί άριθμφ έτερόν τί έστι, καί έν τοί προειρημένοι διά βραχέων τόν λόγον έξήτασα, είπών τήν δύναμιν ταύτην γεγεννήσθαι άπό τού πατρό , δυνάμει καί βουλή αύτού, άλλ' ού κατά άποτομήν, ώ άπομεριζομένη τή τού πατρό ούσία , όποια τά άλλα πάντα μεριζόμενα καί τεμνόμενα ού τά αύτά έστιν ά καί πριν τμηθήναι· καί παραδείγματο χάριν παρειλήφειν ώ τά άπό πυρό άναπτόμενα πυρά έτερα όρώμεν, ούδέν έλαττουμένου έκείνου, έξ ού άναφθήναι πολλά δύνανται, άλλά ταύτού μένοντο .

Καί νύν δέ έτι καί ου ειπον λόγου εί άπόδειξιν τούτου έρώ. όταν λέγη· Έβρεξε κύριο πυρ παρά κυρίου έκ τού ούρανού, δύο όντα άριθμφ μηνύει ό λόγο ό προφητικό , τόν μέν έπί γή όντα, ό φησι καταβεβηκέναι ίδείν τήν κραυγήν Σοδόμων, τόν δέ έν τοί ούρανοί ύπάρχοντα, ό καί τού έπί γή κυρίου κύριό έστιν, ώ πατήρ καί θεό , αίτιό τε αύτφ τού είναι καί δυνατφ καί κυρίψ καί θεφ.
καί πάλιν
όταν λέγη ό λόγο είρηκέναι τόν θεόν έν άρχή· Ιδού Αδάμ γέγονεν ώ ει έξ ήμών, τάδε Ώ ει έξ ήμών, καί αύτό άριθμού δηλωτικόν έστιν, άλλ' ού τροπολογίαν χωρούσιν οί λόγοι,

ώ   έξηγεϊσθαι έπιχειροΰσιν οί σοφισταί καί μηδέ λέγειν τήν άλή-θειαν μηδέ νοεϊν δυνάμενοι.
καί έν τή Σοφία εϊρηται· Εάν
άναγγείλω ύμίν τά καθ' ή μέραν γινόμενα, μνημονεύσω τά έξ αίώνο   άριθμήσαι. Κύριο   έκτισέ με άρχήν οδών αύτού εί έργα αύτού. προ τού αίώνο   έθεμελίωσέ με, έν άρχή, προ τού τήν γήν ποιήσαι καί προ τού τά   άβύσσου   ποιήσαι καί προ τού προελθείν τά   πηγά   τών ύδάτων, προ τού όρη έδρασθή-ναι· προ δέ πάντων βουνών γεννμ με.
καί είπών ταύτα
έπήγαγον· Νοείτε, ώ άκροαταί, εί γε καί τόν νούν προσέχετε· καί ότι γεγεννήσθαι ύπό τού πατρό   τούτο τό γέν-νημα προ πάντων άπλώ   τών κτισμάτων ό λόγο   έδήλου, καί τό γεννώμενον τού γεννώντο   άριθμφ έτερόν έστι, πά   όστισούν όμολογήσειε.

Καί συντιθέμενων πάντων ειπον· Καί λόγου   δέ τινα , οΰ   μή άπεμνημόνευσα πρότερον, εϊποιμ' άν άρτι· είσί δέ είρημένοι ύπό τού πιστού θεράποντο   Μωϋσέω   έπικεκα-λυμμένω . εϊρηται δέ ούτω · Εύφράνθητε ούρανοί άμα αύτφ, καί προσκυνησάτωσαν αύτφ πάντε   άγγελοι θεού- καί τά έξή τού λόγου έπέφερον ταύτα- Εύφράνθητε έθνη μετά τού λαού αύτού, καί ένισχυσάτωσαν αύτφ πάντε   άγγελοι θεού, ότι τό αίμα τών υιών αύτού έκδικεϊται, καί έκδικήσει, καί άνταποδώσει δίκην τοί   έχθροϊ , καί τοί   μισουσιν αύτόν άνταποδώσει, καί έκκαθαριεϊ κύριο   τήν γήν τού λαού αύτού.
καί είπών ταύτα
ήμά   τά έθνη λέγει εύφραίνεσθαι μετά τού λαού αύτού, λέγω Αβραάμ παί Ισαάκ καί Ιακώβ καί τού   προφήτα   καί άπλώ τού   άπ' έκείνου τού λαού πάντα   εύαρεστούντα   τφ θεφ, κατά τά προωμολογημένα ήμίν- άλλ' ού πάντα   τού   άπό τού γένου ύμών άκουσόμεθα, έπειδή έγνωμεν καί διά Ήσαίου τά κώλα τών παραβεβηκότων ύπό σκώληκο   καί άπαύστου πυρό   διαβι-βρώσκεσθαι μέλλειν, άθάνατα μένοντα, ώστε καί είναι εί όρασιν πάση   σαρκό .
έπειπεϊν δέ ύμϊν βούλομαι
καί πρό   τούτοι , ώ άνδρε , έφην, καί άλλου   τινά   λόγου   άπ'

αύτών τών Μωυσέω   Λόγων, έξ ών καί νοήσαι δύνασθε ότι άνωθεν μέν πάντα   τού   άνθρώπου   ό θεό   διεσκόρπισε καί τά γένη καί γΛώσσα · έκ πάντων δέ τών γενών γένο   έαυτφ Λαβών τό ύμέτερον, γένο   άχρηστον καί άπειθέ   καί άπιστον, δείξα τού   άπό παντό   γένου   αίρουμένου   πεπεΐσθαι αύτού τή βουΛή διά τού Χριστού, ον καί Ιακώβ καΛεί καί ΊσραήΛ ονομάζει, τούτου   καί Ιακώβ καί ΊσραήΛ, ώ   προέφην έν ποΛΛοϊ , είναι δει.

Εύφράνθητε γάρ έθνη μετά τού Λαού αύτού είπών, τήν μέν όμοίαν αύτοί   άπονέμει κληρονομιάν, καί τήν όμοίαν όνομάσιαν δίδωσιν· έθνη δέ αύτού   καί εύφραινομένου   μετά τού Λαού αύτού Λέγων, εί   όνειδο   τό ύμέτερον Λέγει έθνο , ον γάρ καί ύμεϊ   τρόπον παρωργίσατε είδωΛοΛατρήσαντε , ούτω καί αύτού   είδωλολάτρα   όντα   κατηξίωσε γνώναι τήν βουΛήν αύτού καί κΛηρονομήσαι τήν κληρονομιάν τήν παρ' αύτφ.

Έρώ δέ καί τού   Λόγου , δι' ών δηΛούται μερίσα πάντα τά έθνη ό θεό , είσί δέ ούτοι· Έπερώτησον τόν πατέρα σου, καί άναγγελεϊ σοι, τού   πρεσβυτέρου   σου, καί έρούσί σοι. ότε διεμέριζεν ό ύψιστο   έθνη, ώ   διέσπειρεν υιού   Αδάμ, έστησεν όρια έθνών κατά άριθμού   υιών ΊσραήΛ· καί έγενήθη μερί   κυρίου Λαό   αύτού Ιακώβ, σχοίνισμα κληρονομιά   αύτού ΊσραήΛ. Καί είπών ταύτα έπήνεγκα Λέγων ότι οί έβδομήκοντα έξηγήσαντο, ότι Έστησεν όρια έθνών κατά άριθμόν άγγέΛων θεού, *άλλ'* έπεί καί έκ τούτου πάΛιν ούδέν μοι έλαττουται ό Λόγο , τήν ύμετέραν έξήγησιν είπον.

καί ύμεϊ   δ' εί βούΛεσθε τήν άΛήθειαν όμοΛογήσαι, ότι πιστότεροι πρό   τόν θεόν έσμεν, οϊτινε   διά τού έξουθενημένου καί ονείδου   μεστού μυστηρίου τού σταυρού κΛηθέντε   ύπό τού θεού, ών καί τή όμολογίμ καί τή ύπακοή καί τή εύσεβείμ κολάσει   μέχρι θανάτου ύπό τών δαιμόνιων καί τή   στρατιά   τού διαβόλου, διά τή   ύφ' ύμών έκείνοι   γεγενημένη   ύπηρεσία , προστετίμηνται, πάνθ' ύπομένομεν ύπέρ τού μηδέ μέχρι φωνή   άρνεϊσθαι τόν Χριστόν, δι' ού έκλήθημεν εί   σωτηρίαν τήν προητοιμασμένην παρά τού πατρό ,

ύμών τών έν βραχίονι ύψηλφ καί έπισκοπή μεγάλη

δόξη Λυτρωθέντων *άπό* τή Αίγύπτου, θαλάσση ύμίν τμηθείση καίγενομένη οδού ξηρά , έν ή τού διώκοντα ύμά μετά δυνάμεω πολλή πάνυ καί ενδόξων άρμάτων, έπικλύσα αύτοί τήν δι' ύμά όδοποιηθεϊσαν θάλασσαν, άπέκτεινεν· οί καί στύλο φωτό έλαμπεν, ϊνα καί παρά τόν πάντα *άλλον λαόν* τόν έν τώ κόσμῳ ίδίῳ καί άνεΛΛιπεϊ καί μή δύνοντι φωτί χρήσθαι έχητε- οϊ άρτον ει τροφήν ίδιον άγγέλων ούρανίων, τό *μάννα,* έβρεξεν, ϊνα μηδέ σιτοποiία δεόμενοι ζητήσητε· καί τό έν Μερρμ ύδωρ έγλυκάνθη-

καί σημείον τού σταυρούσθαι

μέΛΛοντο καί έπί τών όφεων τών δακόντων ύμά , ώ προεϊπον, γεγένηται (πάντα προλαμβάνοντα προ τών ιδίων καιρών τά μυστήρια χαρίζεσθαι ύμίν τού θεού, πρό ον άχάριστοι έλέγχεσθε άείγεγενημένοι) καί διά τού τύπου τή έκτάσεω τών χειρών Μωυσέω καί τού έπονομασθέντο Ιησού πολεμούντων τόν Άμαλήκ, περί ού ειπεν ό θεό άναγραφήναι τό γεγενημένον, φήσα καί ει τά ύμών άκοά Ιησού παραθέσθαι τό όνομα, είπών ότι ούτό έστιν ό μέΛΛων έξαΛείφειν άπό τή ύπό τόν ούρανόν τό μνημόσυνον τού Αμαλήκ.

καί ότι τό μνημόσυ-

νον τού Αμαλήκ καί μετά τόν τού Ναυή υιόν μένει, φαίνεται- διά δέ τού Ιησού τού σταυρωθέντο , ού καί τά σύμβολα έκεϊνα προκηρύγματα ήν τών κατ' αύτόν άπάντων, ότι μέλλει έξολοθρευθήσεσθαι τά δαιμόνια καί δεδιέναι τό όνομα αύτού, καί πάσα τά άρχά καί τά βασιλεία ομοίω ύφοράσθαι αύτόν, καί έκ παντό γένου άνθρώπων θεοσεβεί καί ειρηνικού δείκνυσθαι είναι τού ει αύτόν πιστεύοντα , φανερόν ποιεί, καί τά προανιστορημένα ύπ' έμού, Τρύφων, σημαίνουσι.

καί

τοσαύτη δέ όρτυγομήτρα έδόθη ύμίν έπιθυμήσασι κρεωφαγία , όση άνάριθμο είπείν- οϊ καί έκ πέτρα ύδωρ άνέβλυσε, καί νεφέλη ει σκιάν άπό καύματο καί φυλακήν άπό κρύου εϊπετο, άλλου ούρανού καινού τρόπον καί προαγγελίαν άπαγγέλλουσα- ών καί οί ιμάντε τών ύποδημάτων ούκ έρράγησαν, ούδέ αύτά τά ύποδήματα έπαλαιώθη, ούδέ τά ένδύματα κατετρίβη, άλλά καί τά τών νεωτέρων συνηύξανε.

Καί πρό τούτοι έμοσχοποιήσατε καί πρό τά θυγατέρα τών άΛΛογενών πορνεύσαικαί είδωΛοΛατρήσαι έσπουδάσατε, καί μετά ταύτα πάΛιν, τή γή ύμίν παραδοθείση μετά δυνάμεω τοσαύτη , ώ καί τόν ήΛιον θεάσασθαιύμά προστάζει τού άνδρό εκείνου τού έπονομασθεντό τφ Ιησού όνόματι σταβέντα έν τφ ούρανφ καί μή δύναντα μέχρι ώρών τριάκοντα έξ, καί τά άΛΛα πάσα δυνάμει τά κατά καιρόν γεγενημένα ύμίν· ών καί άΛΛην μίαν καταριθμήσαι τά νύν είναι μοι δοκεί· συναίρεται γάρ πρό τό καί έξ αύτή συνιέναι ύμά τόν Τησούν, όν καί ήμεί έπέγνωμεν Χριστόν υιόν θεού, σταυρωθέντα καί άναστάντα καί άνεΛηΛυθότα εί τού ούρανού καί πάΛιν παραγενησόμενον κριτήν πάντων *απλώ* άνθρώπων μέχρι αύτού Αδάμ.

έπίστασθε ούν, έΛεγον, ότι, τή σκηνή τού μαρτυρίου ύπό τών περί Αζωτίου ποΛεμίων άρπαγείση καί πΛηγή αύτοί γεγενημένη φοβερά καί άνιάτου, έβουΛεύσαντο έφ' άμάξη , ύφ' ή δαμάΛει νεοτόκου έζευξαν, έπιθείναι, εί πείραν τού γνώναι εί δυνάμει θεού διά τήν σκηνήν πεπΛηγμένοι είσί καί βούΛεται ό θεό άπενεχθήναι αύτήν όθεν έΛήφθη.

καί πραξάντων τούτο αί δαμάΛει , ύπό μηδενό όδηγούμεναι άνθρώπων, ούκ ήΛθον μέν εί τόν τόπον όπόθεν εΐΛηπτο ή σκηνή, *άλλ'* εί χωρίον τινό άνδρό καΛουμένον Αύσή, ομωνύμου έκείνου τού μετονομασθέντο τφ Ιησού όνόματι, ώ προεΛέΛεκτο, ό καί είσήγαγε τόν Λαόν εί τήν γήν καί κατεκΛηροδότησεν αύτοί αύτήν· εί ό χωρίον έΛθούσαι μεμενήκασι, δεικνυμένου ύμίν καί διά τούτων, ότι τφ τή δυνάμεω όνόματι ώδηγήθησαν, ώ πρότερον ό περιΛειφθεί Λαό άπό τών άπ' Αίγύπτου έξεΛθόντων διά τού Λαβόντο τό Ιησού όνομα, Αύσή πρότερον καΛουμένου, εί τήν γήν ώδηγήθη.

Καί τούτων καί πάντων τών τοιούτων παραδόξων καί θαυμαστών ύμίν γενομένων τε καί όρωμένων κατά καιρού , έΛέγχεσθε καί διά τών προφητών μέχρι τού καί τά εαυτών τέκνα τεθυκέναι τοι δαιμονίοι καί έπί τούτοι πάσι τοιαύτα τετοΛμηκέναι εί τόν Χριστόν καί έτι τοΛμάν, έφ' οι πάσι γένοιτο ύμιν, *έλεο* παρά τού θεού καί τού Χριστού αύτού Λαβούσι,

σωθήναι.
διά γάρ του προφήτου Ήσαίου προεπιστά-
μενο   ό θεό   ταύτα μέλλειν ύμά   ποιειν κατηράσατο ούτω ·
Ούαί τή ψυχή αύτών· βεβούλευνται βουλήν πονηράν καθ' εαυ-
τών, είπόντε · Δήσωμεν τόν δίκαιον, ότι δύσχρηστο   ήμίν έστι.
τοίνυν τά γεννήματα τών έργων αύτών φάγονται. ούαί τφ
άνόμψ- πονηρά κατά τά έργα τών χειρών αύτού συμβήσεται
αύτφ. λαό   μου, οί πράκτορε   ύμών καλαμώνται ύμά   καί οί
άπαιτούντε   κυριεύσουσιν ύμών.
λαό   μου, οί μακαρίζοντε
ύμά   πλανώσιν ύμά   καί τήν τρίβον τών οδών ύμών ταράσ-
σουσιν. άλλά νύν καταστήσεται εί   κρίσιν τόν λαόν αύτού, καί
αύτό   κύριο   εί   κρίσιν ήξει μετά τών πρεσβυτέρων τού λαού
καί τών άρχόντων αύτού· ύμεί   δέ τί ένεπυρίσατε τόν άμπε-
λώνά μου, καί ή άρπαγή τού πτωχού έν τοι   οϊκοι   ύμών; ύμεί
τί άδικείτε τόν λαόν μου καί τό πρόσωπον τών ταπεινών κα-
τησχύνατε;
καί έν έτέροι   πάλιν λόγοι   ό αύτό   προφήτη   εί
τό αύτό ειπεν· Ούαί οί έπισπώμενοι τά   άμαρτία   αύτών ώ   έν
σχοινίψ μακρφ καί ώ   ζυγού ίμάντι δαμάλεω   τά   άνομία , οί
λέγοντε · Τό τάχο   αύτού έγγισάτω, καί έλθέτω ή βουλή τού
άγιου Ισραήλ, ίνα γνώμεν. Ούαί οί λέγοντε   τό πονηρόν καλόν
καί τό καλόν πονηρόν, οί τιθέντε   τό φώ   σκότο   καί
τό σκότο   φώ , οί τιθέντε   τό πικρόν γλυκύ καί τό γλυκύ πικρόν.
Ούαί οί συνετοί έν έαυτοί   καί ένώπιον αυτών έπιστήμονέ .
Ούαί οί ίσχύοντε   ύμών, οί τόν οίνον πίνοντε , καί οί δυ-
νάσται, καί οί κιρνώντε   τό σίκερα, οί δικαιούντε   τόν άσεβή
ένεκεν δώρων, καί τό δίκαιον τού δικαίου αϊροντε . διά τούτο,
ον τρόπον καυθήσεται καλάμη ύπό άνθρακα   πυρό   καί συγκαυ-
θήσεται ύπό φλογό   καιομένη , ή ·ίζα ώ   χνού   έσται καί τό
άνθο   αύτών ώ   κονιορτό   άναβήσεται· ού γάρ ήθέλησαν τόν
νόμον κυρίου Σαβαώθ, άλλά τό λόγιον κυρίου τού άγιου Ισραήλ
παρώξυναν. καί έθυμώθη οργή κύριο   Σαβαώθ, καί έπέβαλε
τά   χείρα   έπ' αύτού   καί έπάταζεν αύτού   καί παρωξύνθη έπί
τά όρη, καί έγενήθη τά θνησιμαία αύτών έν μέσψ ώ   κοπρία
οδού· καί έν πάσι τούτοι   ούκ άπεστράφησαν, άλλ' έτι ή χείρ

αύτών ύψηλή.
ἐτι γάρ άΛηθώ ή χειρ ύμών προ *κακο-*
ποίίαν ύψηΛή, ότι καί τόν Χριστόν άποκτείναντε ούδ' ούτω
μετανοείτε, άΛΛά καί ή μά , τού πιστεύσαντα δι' αύτού τφ θεφ
καί πατρί τών *όλων*, μισείτε καί φονεύετε, οσάκι άν Λάβητε
εξουσίαν, άδιαΛείπτω δέ καταράσθε αύτώ τε έκείνιρ καί τοί
άπ' αύτού, πάντων ήμών εύχομένων ύπέρ ύμών καί ύπέρ πάν-
των άπΛώ άνθρώπων, ώ ύπό τού Χριστού ήμών καί κυρίου
ποιείν έδιδάχθημεν, παραγγείΛαντο ήμίν εύχεσθαικαί
ύπέρ τών εχθρών καί άγαπάν τού μισούντα καί εύλογείν τού
καταρωμένου .

Εί ούν καί ύμά δυσωπεί τά τε τών προφητών
διδάγματα καί τά έκείνου αύτού, βέλτιόν έστιν ύμά τφ θεφ
έπεσθαιή τοί άσυνέτοι καί τυφλοί διδασκάΛοι ύμών, οϊτινε
καί μέχρι νύν καί τέσσαρα καί πέντε έχειν ύμά γυναίκα
έκαστον συγχωρούσι, καί έάν εύμορφόν τι ίδών έπιθυμήση
αύτή , τά Ιακώβ τού Ισραήλ καί τών *άλλων* πατριαρχών πράξει
άνιστορούντε καί μηδέν άδικείν Λέγοντε τού τά όμοια πράτ-
τοντα , τάλανε καί άνόητοι καί κατά τούτο όντε .
ώ προ-
έφην γάρ, οίκονομίαι τινέ *μεγάλων* μυστηρίων έν έκάστη τινί
τοιαύτη πράξει άπετεΛούντο. έν γάρ τοί γάμοι τού Ιακώβ τί
οικονομία καί προκήρυξι άπετελείτο, έρώ, όπω καί έν τούτοι
έπιγνώτε ότι ούδέν προ τό θειωδέστερον, δι' ό έκάστη πράξι
γέγονεν, άπείδον ύμών άεί οί διδάσκαλοι, *άλλά* προ τά χαμαι-
πετή καί τά διαφθορά μάΛΛον πάθη. Προσέχετε τοιγαρούν
οί Λέγω.
Τή ύπό τού Χριστού μεΛΛούση άπαρτίζεσθαι
πράξεω τύποι ήσαν οί γάμοι τού Ιακώβ, δύο γάρ άδελφά
κατά τό αύτό ού θεμιτόν γαμήσαι τόν Ιακώβ· καί δουλεύει δέ
τφ Λάβαν ύπέρ τών θυγατέρων, καίψευσθεί έπί τή νεωτέρμ
πάλιν έδούλευσεν έπτά έτη. άλλά Λεία μέν ό λαό
ύμών καί ή συναγωγή, Ῥαχήλ δέ ή έκκλησία ήμών. καί ύπέρ
τούτων δουλεύει μέχρι νύν ό Χριστό καί τών έν άμφοτέραι
δούλων.
έπεί γάρ τοί δυσίν υίοί τό τού τρίτου σπέρμα

εί δουλείαν ό Νώε έδωκε, νυν πάλιν εί άποκατάστασιν άμφο-
τέρων τε τών ελευθέρων τέκνων καί τών έν αύτοί δούλων
Χριστό έλήλυθε, τών αύτών πάντα καταξιών τού φυλάσσοντα
τά έντολά αύτού, ον τρόπον καί οί άπό τών έλευθέρων καί
οί άπό δούλων γενόμενοι τφ Ιακώβ πάντε υιοί καί ομότιμοι
γεγόνασι· κατά δέ τήν τάξιν καί κατά τήν πρόγνωσιν, όποιο
έκαστο έσται, προλέλεκται.
έδούλευσεν Ιακώβ τφ Λάβαν
ύπέρ τών -αντών καί πολυμόρφων θρεμμάτων· έδούλευσε καί
τήν μέχρι σταυρού δουλείαν ό Χριστό ύπέρ τών έκ παντό
γένου ποικίλων καί πολυειδών άνθρώπων, δι' αίματο καί
μυστηρίου τού σταυρού κτησάμενο αύτού · Λεία άσθενεί
ήσαν οί οφθαλμοί· καί γάρ ύμών σφόδρα οί τή ψυχή οφ-
θαλμοί. έκλεψε 'Ραχήλ τού θεού Λάβαν καί κατέκρυψεν αύ-
τού έω τή σήμερον ήμέρα · καί ήμίν άπολώλασιν οί πατρικοί
καί ύλικοί θεοί.
τόν χρόνον πάντα έμισείτο ύπό τού άδελ-
φού ό Ιακώβ· καί ήμεί νύν καί αύτό ό κύριο ήμών μισείται
ύφ' ύμών καί ύπό τών άλλων άπλώ άνθρώπων, όν-
των πάντων τή φύσει άδελφών. Ισραήλ έπεκλήθη Ιακώβ· καί
Ισραήλ καί ό Χριστό άποδέδεικται, ό ών καί καλούμενο Ιησού .

Καί όταν ή γραφή λέγη· Έγώ κύριο ό θεό , ό
άγιο Ισραήλ, ό καταδείξα Ισραήλ βασιλέα ύμών· ούχί άληθώ
τόν Χριστόν τόν αιώνιον βασιλέα άκούσεσθε; καί Ιακώβ γάρ,
ό τού Ισαάκ υιό , ότι ούδέποτε βασιλεύ γέγονεν, έπίστασθε·
καί διά τούτο ή γραφή, πάλιν έξηγουμένη ήμίν τίνα λέγει βα-
σιλέα Ιακώβ καί Ισραήλ, ούτω έφη·
Ιακώβ ό παί μου,
άντιλήψομαι αύτού· καί Ισραήλ ό *εκλεκτό* μου, προσδέξεται
αύτόν ή ψυχή μου. δέδωκα τό πνεύμά μου έπ' αύτόν, καί
κρίσιν τοί έθνεσιν έξοίσει. ού κεκράξεται, ούδέ άκουσθήσεται
έξω ή φωνή αύτού· κάλαμον τεθραυσμένον ού συντρίψει καί
λίνον τυφόμενον ού σβέσει, έω ού νίκο έξοίσει, κρίσιν άνα-
λήψει, καί ού θραυσθήσεται, έω άν θή έπί τή γή κρίσιν·
καί έπί τφ όνόματι αύτού έλπιούσιν έθνη.
μήτι ούν έπί

τόν Ιακώβ τόν πατριάρχην οί άπό τών έθνών έλπίζουσιν, ἀλλ' ούκ έπί τόν Χριστόν, καί ύμεί δέ αύτοί; ώ ούν Ίσραήλ τόν Χριστόν καί Ιακώβ λέγει, ούτω καί ήμεί έκ τή κοιλία τού Χριστού λατομηθέντε Ισραηλιτικόν τό άληθινόν έσμεν γένο , αύτῳ δέ μάλλον τώ ·ητῳ προσέχωμεν.

Καί έξάξω, φησί,
τό ἐξ Ιακώβ σπέρμα καί έξ Ιούδα· καί κληρονομήσει τό όρο τό άγιόν μου, καί κληρονομήσουσιν οί έκλεκτοί μου καί οί δούλοί μου, καί κατοικήσουσιν έκεί· καί έσονται έν τώ δρυμῳ έπαύλει ποιμνίων, καίφάραγξ Άχώρ εί άνάπαυσιν βουκολίων τῳ λαῳ οί έζήτησάν με. ύμεί δέ, οί έγκαταλείποντέ με καί έπιλανθανόμενοι τό όρο τό άγιόν μου καί έτοιμάζοντε τοί δαιμονίοι τράπεζαν καί πληρούντε τῳ δαίμονι κέρασμα, έγώ παραδώσω ύμά εί μάχαιραν· πάντε σφαγή πεσείσθε ότι έκάλεσα ύμά καί ούχ ύπηκούσατε, καί έποιήσατε τό πονηρόν ένώπιόν μου, καί ά ούκ έβουλόμην έξελέξασθε.

καί τά μέν
τή γραφή ταύτα· συννοεϊτε δέ καί αύτοί ότι άλλο τί έστι τό έξ Ιακώβ σπέρμα νύν λεγόμενον, ούχ ώ οίηθείη τι άν περί τού λαού λέγεσθαι. ού γάρ ένδέχεται τοι έξ Ιακώβ γεγεννημένοι άπολιπείν έπείσαξιν τού έξ Ιακώβ σπαρέντα , ούδέ όνειδίζοντα τῳ λαῳ ώ μή άξίω τή κληρονομιά , πάλιν, ώ ύπολαβόμενο , τοί αύτοί ύπισχνείσθαι.

ἀλλ' όνπερ τρόπον έκεί
φησιν ό προφήτη · Καί νύν σύ οικο τού Ιακώβ, δεύρο καί πορευθώμεν έν φωτί κυρίου· άνήκε γάρ τόν λαόν αύτού, τόν οικον Ιακώβ, ότι έπλήσθη ή χώρα αύτών, ώ τό άπ' άρχή , μαντειών καί κληδονισμών- ούτω καί ένθάδε δει νοειν ήμά δύο σπέρματα Ιούδα καί δύο γένη, ώ δύο οίκου Ιακώβ, τόν μέν έξ αίματο καί σαρκό , τόν δέ έκ πίστεω καί πνεύματο γεγεννημένον.

Όράτε γάρ ώ πρό τόν λαόν νύν λέγει, άνωτέρω είπών· Όν τρόπον εύρεθήσεται ·άξ έν βότρυϊ, καί έρούσι· Μή λυμανή αύτόν, ότι εύλογία έν αύτῳ έστιν, ούτω ποιήσω ένεκεν τού δουλεύοντα μοι- τούτου ένεκεν ού μή άπολέσω πάντα · καί μετά τούτο έπιφέρει· Καί έξάξω τό ἐξ Ιακώβ καί έξ Ιούδα.

δήλον ούν, εί έκείνοι ούτω οργίζεται καί όλιγοστού κατα-
λείψειν άπειλεί, άλλου τινά έζάξειν επαγγέλλεται οι κατοική-
σουσιν έν τφ όρει αύτού.
ούτοι δέ είσιν ου είπε σπερείν
καί γεννήσειν· ύμεί γάρ ούτε καλούντο αύτού άνέχεσθε ούτε
λαλούντο άκούετε, άλλά καί τό πονηρόν έποιήσατε ενώπιον
κυρίου, τό δέ ύπερβάλλον ύμών τή κακία τό καί μισεϊν,
ον έφονεύσατε, δίκαιον καί τού άπ' αύτού λαβόντα είναι
όπερ είσίν, εύσεβεί καί δίκαιοι καί φιλάνθρωποι, τοιγαρούν
Ούαί τή ψυχή αύτών λέγει κύριο , διότι βεβούλευνται βουλήν
πονηράν καθ' εαυτών, είπόντε · Άρωμεν τόν δίκαιον, ότι δύσ-
χρηστο ήμίν έστιν.
ού γάρ καί ύμεί τή Βάαλ έθύετε, ώ
οί πατέρε ύμών, ούδέ έν συσκίοι ή μετεώροι τόποι πέμματα
έποιεϊτε τή στρατιμ τού ούρανού, άλλ' ότι ούκ έδέξασθε
τόν Χριστόν αύτού. ό γάρ τούτον άγνοών άγνοεί καί τήν βου-
λήν τού θεού, καί ό τούτον ύβρίζων καί μισών καί τόν πέμψαντα
δήλον ότι καί μισεί καί ύβριζει· καί ει ού πιστεύει τι εί αύτόν,
ού πιστεύει τοί τών προφητών κηρύγμασι τοί αύτόν εύαγγε-
λισαμένοι καικηρύξασιν ει πάντα .

Μή δή, ώ άδελφοί, κακόν τι εϊπητε εί εκείνον
τόν έσταυρωμένον, μηδέ χλευάσητε αύτού τού μώλωπα , οί
ίαθήναι πάσι δυνατόν, ώ καί ήμεί ίάθημεν. καλόν γάρ, ήν
πεισθέντε τοί λόγοι περιτμηθήτε τήν σκληροκαρδίαν, ήν ούχί
δι' ύμών έγγινομένην γνώμην έχετε, έπειδή εί σημειον ήν δε-
δομένη, άλλ' ούκ εί δικαιοπραξία έργον, ώ οί λόγοι άναγ-
κάζουσι.
συμφάμενοι ούν μή λοιδορήτε επί τόν υιόν τού
θεού, μηδέ Φαρισαίοι πειθόμενοι διδασκάλοι τόν βασιλέα
τού Ισραήλ έπισκώψητέ ποτέ, όποια διδάσκουσιν οί άρχισυνά-
γωγοι ύμών, μετά τήν προσευχήν, εί γάρ ό άπτόμενο τών μή
εύαρέστων τφ θεφ ώ ό άπτόμενο κόρη τού θεού, πολύ
μάλλον ό τού ήγαπημένου καθαπτόμενο . ότι δέ ούτο αύτό
έστι, καί ίκανώ άποδέδεικται.

Καί σιγώντων αύτών ειπον· Έγώ, ώ φίλοι, καί τά
γραφά λέγω νύν ώ έξηγήσαντο οί έβδομήκοντα· είπών γάρ

αύτά πρότερον ώ ύμεί αύτά έχετε, πείραν ύμών έποιούμην πώ διάκεισθε ήδη τήν γνώμην. Λέγων γάρ τήν γραφήν, ή Λέγει· Ούαί αύτοί , ότι βεβούλευνται βουΛήν πονηράν καθ' εαυτών είπόντε ώ έξηγήσαντο οί έβδομήκοντα έπήνεγκα· Άρωμεν τόν δίκαιον, ότι δύσχρηστο ήμίν έστιν· έμού έν άρχή τή όμιΛία καί είπόντο όπερ ύμεί ειρήσθαι βούΛεσθε, είπόντε · Δήσωμεν τόν δίκαιον, ότι δύσχρηστο ήμιν έστιν. *άλλα δέ τινα έπράξατε, καί ού δοκείτέ* μοι ένηκόω τών Λόγων έπακηκοέναι. άλλ' έπεί καί νύν ήδη ή ή μέρα πέρα ποιείσθαι μέΛΛει, πρό δυσμά γάρ ήδη ό ήΛιό έστι, καί έν τι προσθεί τοι είρημένοι παύσομαι· τούτο δ' αύτό καί έν τοί είρημένοι μοι έρρέθη, άλλά πάΛιν αύτό έπεξεργάσασθαι άν δίκαιον ειναί μοι δοκεί.

Γινώσκετε ούν, ώ άνδρε , έφην, ότι έν τφ Ήσαίμ Λέλεκται ύπό τού θεού πρό τήν Ιερουσαλήμ, ότι Επί τού κατακλυσμού τού Νώε έσωσά σε. τούτο δέ έστιν ό έλεγεν ό θεό , ότι τό μυστήριον τών σωζομένων άνθρώπων έπί τού κατακλυσμού γέγονεν. ό δίκαιο γάρ Νώε μετά τών άλλων άνθρώπων έπί τού κατακλυσμού, τούτ' έστι τή τε γυναικό τή αύτού καί τών τριών τέκνων αύτών καί τών γυναικών τών υιών αύτού, οίτινε άριθμφ όντε οκτώ, σύμβολον είχον τή άριθμφ μέν όγδοη ή μέρα , έν ή έφάνη ό Χριστό ήμών άπό νεκρών άναστά , δυνάμει δ' άεί πρώτη ύπαρχούση .

ό γάρ Χριστό ,

πρωτότοκο πάση κτίσεω ών, καί άρχή πάλιν άλλου γένου γέγονε, τού άναγεννηθέντο ύπ' αύτού δι' ύδατο καί πίστεω καί ξύλου, τού τό μυστήριον του σταυρού έχοντο , όν τρόπον καί ό Νώε έν ξύλω διεσώθη έποχούμενο τοί ύδασι μετά τών ιδίων, όταν ούν είπη ό προφήτη · Επί Νώε έσωσά σε, προέφην, τφ ομοίω πιστφ Λαφ πρό θεόν όντι καί τά σύμβολα ταύτα έχοντι λέγει, καίγάρ -άβδον έχων ό Μωυσή μετά χείρα διά τή θαλάσση διήγαγεν ύμών τόν λαόν.

ύμεί δέ

ύπολαμβάνετε ότι τφ γένειύμών μόνων έλεγεν ή τή γή. ότι γάρ πάσα ή γή, ώ ή γραφή Λέγει, κατεκλύσθη, καί ύψώθη τό ύδωρ επάνω πάντων όρέων πήχει δεκαπέντε, ό θεό ού τή

γή φαίνεται είρηκώ , άλλά τφ λαφ τφ πειθομένψ αύτφ, φ καί άνάπαυσιν προητοίμασεν έν Ιερουσαλήμ, ώ   προαποδέδεικται διά πάντων τών έπί τού κατακλυσμού συμβόλων· ειπον δέ, δι' ύδατο   καί πίστεω   καί ξύλου οί προπαρασκευαζόμενοι καί μετανοοϋντε   έφ' οί   ήμαρτον έκφεύξονται τήν μέλλουσαν έπέρχεσθαι τού θεού κρίσιν.

Καί γάρ άλλο μυστήριον έπί τού Νώε προεφητεύθη τελούμενον, ό ούκ έπίστασθε. έστι δέ τούτο, έν ταί εύλογίαι , αί   εύλόγει ό Νώε τού   δύο υιού   αύτού, καί τόν υιόν τού υιού αύτού καταράται· τόν γάρ υιόν, συνευλογηθέντα ύπό τού θεού, τό προφητικόν πνεύμα καταράσθαι ούκ έμελλεν, άλλ', έπεί δι' όλου τού γένου   τού έπιγελάσαντο τή γυμνώσει υιού αύτού ή προστίμησι   τού άμαρτήματο   είναι έμελλεν, άπό τού υιού τήν κατάραν πεποίηται.

έν δέ οί

είπε προέλεγεν ότι καί οί άπό Σήμ γενησόμενοι διακαθέξουσι τά   κτήσει   καί οικήσει   τού Χαναάν, καί πάλιν οί άπό τού Ίάφεθ αύτά , α   διακατέσχον παρά τών τού Χαναάν οί άπό Σήμ παραλαβόντε , διακαθέξουσιν, άφελόμενοι τού   άπό Σήμ γενομένου , ον τρόπον άφαιρεθέντων αύτά τών υιών Χαναάν αύτοί διακατέσχον.

καί ότι ούτω γέγονεν, άκούσατε. ύμεί

γάρ, οί άπό τού Σήμ κατάγοντε   τό γένο , έπήλθετε κατά τήν τού θεού βουλήν τή γή τών υιών Χαναάν καί διακατέσχετε αύτήν. καί ότι οί υιοί Ίάφεθ, κατά τήν τού θεού κρίσιν έπελθόντε   καί αύτοί ύμίν, άφείλοντο ύμών τήν γήν καί διακατέσχον αύτήν, φαίνεται, είρηται δέ ταύτα ούτω · Έξένηψε δέ Νώε άπό τού οίνου, καί έγνω όσα έποίησεν αύτφ ό υιό   αύτού ό νεώτερο . καί ειπεν· Επικατάρατο   Χαναάν παί , οίκέτη   έσται τοί   άδελφοί   αύτού. καί ειπεν- Εύλογητό   κύριο , ό θεό Σήμ, καί έσται Χαναάν παι   αύτού. πλατύναι κύριο   τφ Ίάφεθ, καί κατοικησάτω έν τοί   οϊκοι   Σήμ, καίγενηθήτω Χαναάν παί   αύτού.

δύο ούν λαών εύλογηθέντων,

τών άπό τού Σήμ καί τού Ίάφεθ, καί πρώτων κατασχειν τού οίκου   τού Χαναάν έγνωσμένων τών άπό Σήμ, καί πάλιν δια-

δέξασθαι παρ' αυτών τά   αύτά   κτήσει   τών *άπό* Ίάφεθ προει-
ρημένων, καί τοί   δυσί λαοι   τού ενό   λαού τού άπό Χαναάν
εί   δουλείαν παραδοθέντο , ό Χριστό   κατά τήν τού παντοκρά-
τορα   πατρό   δύναμιν δοθεισαν αύτφ παρεγένετο, εί   φιλίαν
καί εύλογίαν καί μετάνοιαν καί συνοικίαν καλών, τήν έν τή
αύτή γή τών άγιων πάντων μέλλουσαν γίνεσθαι, ή , ώ   προ-
αποδέδεικται, διακατάσχεσιν έπήγγελται.
όθεν οί πάντοθεν
άνθρωποι, είτε δούλοι είτε έλεύθεροι, πιστεύοντε   έπί τόν Χριστόν
καί έγνωκότε   τήν έν τοι   λόγοι   αύτού καί τών προφητών αύτού
άλήθειαν, έπίστανται άμα αύτώ έν τή γή έκείνη γενησόμενοι
καί τά αιώνια καί άφθαρτα κληρονομήσειν.

Όθεν καί Ίακώβ, ώ   προειπον, τύπο   ών καί αύτό
τού Χριστού, καί τά   δύο δούλα   τών δύο έλευθέρων αύτού
γυναικών έγεγαμήκει, καί έξ αύτών έτέκνωσεν υιού , εί   τό
προμηνυθήναι ότι ό Χριστό   προσλήψεται καί τού   έν γένει τού
Ίάφεθ όντα   άπό τού Χαναάν πάντα   όμοίω   τοι   έλευθέροι
καί τέκνα συγκληρονόμα έξει· άπερ ήμει   όντε , συνιέναι ύμει
ού δύνασθε, διά τό μή δύνασθαι άπό τή   τού θεού
ζώση   πηγή   πιείν, άλλά άπό τών συντετριμμένων λάκκων καί
ύδωρ μή δυναμένων συνέχειν, ώ   ή γραφή λέγει.
είσί δέ
λάκκοι συντετριμμένοι καί ύδωρ μή συνέχοντε   ου   ώρυξαν
ύμίν οί διδάσκαλοι ύμών αύτών, ώ   καί ή γραφή διαρρήδην
λέγει, διδάσκοντε   διδασκαλία   *εντάλματα* άνθρώπων. καί πρό
τούτοι   έαυτού   καί ύμά   βουκολούσιν, ύπολαμβάνοντε   ότι
πάντω   τοί   άπό τή   σπορά   τή   κατά σάρκα τού Αβραάμ ούσι,
κάν άμαρτωλοί ώσι καί άπιστοι καί άπειθεί   πρό   τόν θεόν, ή
βασιλεία ή αιώνιο   δοθήσεται, άπερ άπέδειξαν αί γραφαί ούκ
όντα.
ή γάρ τούτο ούκ άν είπεν Ήσαία · Καί ει μή κύ-
ριο   Σαβαώθ έγκατέλιπεν ήμίν σπέρμα, ώ   Σόδομα άν καί Γό-
μορρα έγενήθημεν· καί Ιεζεκιήλ· ότι κάν Νώε καί Ιακώβ καί
Δανιήλ έξαιτήσωνται υιού   ή θυγατέρα , ού μή δοθή αύτοί -
άλλ' ούτε πατήρ ύπέρ υιού ούτε υιό   ύπέρ πατρό , άλλ' έκαστο   τή
άμαρτίμ αύτού άπολείται καί έκαστο   τή εαυτού δικαιοπραξίμ

σωθήσεται· καί πάλιν Ήσαία · Όψονται τά κώλα τών παραβεβηκότων· ό σκώληξ αύτών ού παύσεται, καί τό πύρ αύτών ού σβεσθήσεται, καί έσονται ει όρασιν πάση σαρκί.
καί ό
κύριο ήμών κατά τό θέλημα τού πέμψαντο αύτόν πατρό καί δεσπότου τών όλων ούκ άν ειπεν· Ήξουσιν άπό
δυσμών καί *ανατολών*, καί άνακλιθήσονται μετά Αβραάμ καί Ισαάκ καί Ιακώβ έν τή βασιλείμ τών ούρανών· οί δέ υιοί τή βασιλεία έκβληθήσονται ει τό σκότο τό έξώτερον. άλλά καί ότι ούκ αιτία τού θεού οί προγινωσκόμενοι καί γενησόμενοι άδικοι, είτε άγγελοι είτε άνθρωποι, γίνονται φαύλοι, άλλά τή έαυτών έκαστο αιτία τοιούτοί είσιν όποιο έκαστο φανήσεται, άπέδειξα καί έν τοί έμπροσθεν.

Ένα δέ μή πρόφασιν έχητε λέγειν ότι έδει τόν Χριστόν σταυρωθήναι, ή καί έν τφ γένει ύμών είναι τού παραβαίνοντα , καί ούκ άν *άλλω* έδύνατο γενέσθαι, φθάσα διά βραχέων είπον, ότι βουλόμενο τού *αγγέλου* καί τού άνθρώπου έπεσθαι τή βουλή αύτού ό θεό έβουλήθη ποιήσαι τούτου αύτεξουσίου πρό δικαιοπραξίαν, μετά λόγου τού έπίστασθαι αύτού ύφ' ού γεγόνασι, καί δι' ον είσι πρότερον ούκ όντε , καί μετά νόμου τού ύπ' αύτού κρίνεσθαι, έάν παρά τόν ορθόν λόγον πράττωσι· καί δι' έαυτού ήμεί , οί άνθρωποι καί οί άγγελοι, έλεγχθησόμεθα πονηρευσάμενοι, έάν μή φθάσαντε μεταθώμεθα. εί δέ ό λόγο τού θεού προμηνύει πάντω τινά καί *αγγέλου* καί άνθρώπου κολασθήσεσθαι μέλλοντα , διότι προεγίνωσκεν αύτού άμεταβλήτω γενησομένου πονηρού , προείπε ταύτα, *άλλ'* ούχ, ότι αύτού ό θεό τοιούτου έποίησεν.
ώστε, έάν μετανοήσωσι, πάντε βουλόμενοι τυχεϊν τού παρά τού θεού έλέου δύνανται, καί μακαρίου αύτού ό λόγο προλέγει είπών· Μακάριο , φ ού μή λογίσηται κύριο άμαρτίαν· τούτο δέ έστιν, ό μετανοήσα έπί τοί άμαρτήμασι τών άμαρτημάτων παρά τού θεού λάβη άφεσιν, *άλλ'* ούχ, ώ ύμεϊ άπατάτε έαυτού καί άλλοι τινε ύμϊν όμοιοι κατά τούτο, οϊ λέγουσιν ότι, κάν άμαρτωλοί ώσι, θεόν δέ γινώσκουσιν, ού μή λογίσηται αύτοί κύριο άμαρτίαν.
μαρτύριαν δέ τούτου τήν μίαν τού

Δαυείδ διά τήν καύχησιν αύτού γενομένην παράπτωσιν έχομεν, ήτι τότε άφείθη, ότε ούτω έκλαυσε καί έθρήνησεν ώ γέγραπται. εί δέ τφ τοιούτψ άφεσι πριν μετανοήσαι ούκ έδόθη, άλλ' ότε τοιαύτα έκλαυσε καί έπραξεν ό μέγα ούτο βασιλεύ καί χριστό καί προφήτη , πώ οί άκάθαρτοι καί πάντα άπονενοημένοι, έάν μή θρηνήσωσι καί κόψωνται καί μετανοήσωσιν, έλπίδα έχειν δύνανται ότι ού μή λογίσηται αύτοί κύριο άμαρτίαν;

καί ή μία δέ αύτη τή παραπτώσεω τού Δαυείδ πρό τήν τού Ούριου γυναίκα πράξι , ώ άνδρε , έφην, δείκνυσιν ότι ούχ ώ πορνεύοντε πολλά έσχον γυναίκα οί πατριάρχαι, άλλ' οικονομία τι καί μυστήρια πάντα δι' αύτών άπετελείτο- έπεί εί συνεχωρείτο, ήν βούλεται τι καί ώ βούλεται καί όσα βούλεται, λαμβάνειν γυναίκα , όποιον πράττουσιν οί άπό τού γένου ύμών άνθρωποι, κατά πάσαν γήν, ένθα άν έπιδημήσωσιν ή προσπεμφθώσιν, άγόμενοι όνόματι γάμου γυναίκα , πολύ μάλλον άν τφ Δαυείδ τούτο συνεχωρείτο πράξειν.

Ταύτα είπών, ώ φίλτατε Μάρκε Πομπήϊε, έπαυσάμην.

Επι ποσόν δέ ό Τρύφων έπισχών· Όρά , έφη, ότι ούκ άπό έπιτηδεύσεω γέγονεν έν τούτοι ήμά συμβαλειν. καί ότι έξαιρέτω ήσθην τή συνουσία ομολογώ, καί τούτου δέ οιμαι όμοίω έμοί διατεθείσθαι- πλέον γάρ εύρομεν ή προσεδοκώμεν καί προσδοκηθήναί ποτέ δυνατόν ήν. εί δέ συνεχέστερον ήν τούτο ποιειν ήμά , μάλλον άν ώφελήθημεν, έξετάζοντε αύτού τού Λόγου · άλλ' έπειδή, φησί, πρό τή άναγωγή ει καί καθ' ήμέραν πλούν ποιείσθαι προσδοκμ , μή όκνει ώ φίλων ήμών μεμνήσθαι έάν άπαλλαγή .

Εμού δέ χάριν, έφην, εί έπέμενον, καθ' ήμέραν έβουΛόμην ταύτό γίνεσθαι· άναχθήσεσθαι δέ ήδη προσδοκών, επιτρέποντα τού θεού καί συνεργουντο , ύμά προτρέπομαι, ένστησαμένου ύπέρ τή *εαυτών* σωτηρία μέγιστον τούτον άγώνα, τών διδασκάλων ύμών σπουδάσαι προτιμήσαι μάλλον τόν τού παντοκράτορα θεού Χριστόν.

Μεθ' ά άπήεσαν λοιπόν εύχόμενοί τέ μοι σωτηρίαν καί άπό τού πλου καί άπό πάση κακία · έγώ τε ύπέρ αύτών εύχό-

μένο   έφην· Οὐδέν *άλλο* μεῖζον ὑμιν εὐχεσθαι δύναμαι, *ώ* άνδρε , ή ϊνα, ἐπιγνόντε   διά ταύτη   τή   οδού δίδοσθαι παντί άνθρώπψ εὐδαιμονειν, πάντω   και αὐτο'ιήμϊν όμοια ποιήσητε, τό ήμών εἱναι τόν Χριστόν τού θεού.

Τέλο   τού πρό   Τρύφωνα Ιουδαίον διαλόγου τού άγιου Ιουστίνου.

ΤΟΤ ΑΓΙΟΤ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ.

Πρώτη έρώτησι χριστιανική πρό τού Έλληνα .

Εί τφ μεγίστψ έν άνθρώποι άγαθφ μέγιστον άντίκειται κακόν, μέγιστον δέ έν άνθρώποι άγαθόν τό γνώναι τόν όν-τω όντα θεόν, μέγιστον άρα κακόν τό τούτον άγνοειν. Αλλ' έπειδή έστι τούτο κακόν έν τισι τών άνθρώπων, ποιόν έστι τω δημιουργφ τού κόσμου θεφ πρεπωδέστερον τό έναλλάξαι τήν τού παρόντο βίου κατάστασιν καί άπαλλάξαι τού άν-θρώπου τού μεγίστου κακού, καθώ ό τών Χριστιανών βού-λεται λόγο , ή τό έάσαι μένειν τόν κόσμον έπί τή αύτή κατα-στάσεω καί τού άνθρώπου τφ μεγίστψ κακφ άεί κατε-χομένου ;

Απόκρισι έλληνική πρό τού Χριστιανού .

Πρώτον μέν πρό τό πρώτον άπορον -ητέον, ώ μέγιστον κακόν ούδέν έστιν. Εί γάρ τών άγαθών τό μέγιστον ό θεό έστι, δήλον ότι, εί τι ύπόθοιτο μέγιστον κακόν, εύρεθήσεται έτέρα άρχή *εναντία τφ θεφ, όπερ* οί Μανιχαίοι κακώ λέγοντε λέγουσι. Καί γάρ άτοπον τόν θεόν μή πάντα καταλαμβάνειν, μή πάσιτήν έαυτού άγαθότητα έπιλάμπειν. Μέγιστον τοίνυν κακόν ούδέν. Καί γάρ ή άγνοια πολλάκι έπ' άγαθφ δίδοται τοί άνθρώποι · όρώμεν ούν έπί πολλών ώ πολλάκι συμ-βαίνει μάλλον καταφρονείν τών γινωσκομένων ή τών άγνοουμέ-νων. Άλλω τε καί τό άγνοεϊν τόν όντω όντα θεόν ούκ έκ τίνο άλλου άλλ' έκ τή οικεία λήθη ή ψυχή πάσχει. Παρα-γίνεται δέ καί ταί ένταύθα ψυχαί γνώσι θεού· ώσπερ ούν όρώμεν καί ένταύθα άνθρώπου γινώσκοντα τόν θεόν. Εί δέ τι έθέλοι τό άληθέ λέγειν, ούδέ έστιν όλω άγνοια περί θεού· πάντε γάρ ότι έστιν ό θεό όμολογούσι κοινή έννοίμ. Ότι δέ καί ένταύθα όντε δύνανται οί άνθρωποι γινώσκειν τόν θεόν, καί ή τών ορθοδόξων πίστι σαφώ δηλοί, λέγουσα τόν θεόν αύτόν κατεληλυθέναι καί έγνώσθαι τοί άνθρώποι . Εί τοίνυν δυνατόν καί ένταύθα τού άνθρώπου όντα γινώσκειν τόν θεόν, ούδέν αύτοί μέγιστον κακόν συμβαίνει έκ τού *έν-ταύθα είναι.* Τοί άγνοούσιγάρ, καθώ εϊρηται, έκ τή άπι-στου φύσεω τό άγνοειν τόν θεόν συμβαίνει. Εί δέ τι καί

συγχωρήσει, όπερ άτοπον, μέγιστον είναι κακόν τά ενταύθα, καί κάλλιον ύπάρχειν τό μή είναι τά τήδε τού είναι, εί μέν λέγει κακά πεποιηκέναι τά τήδε τόν δημιουργόν δι' ασθένειαν, ανοηταίνει, τήν τού θεού δύναμιν φάσκων μή καταλαμβάνειν πάντα. Εί δέ, δυνάμενο καλά ποιήσαι τά τήδε, συνεχώρησεν έτέροι κακά ποιείν, καί τούτο έσται κατηγόρημα θεού· ό γάρ δυνάμενο μέν παύσαι, περιορών δέ, άληθέστερον αύτό δρά. Εί δέ αύτό έστιν ό θεό ό ποιήσα τά τήδε, δήλον ότι τού αύτού θεού μένοντο καί εί ύστερον καί άεί τά αύτά έσται. Ά γάρ πάλαι ήδύνατο καί νύν δύναται. Εί δέ νύν τι πλείον δύναται παρά τά προ τού, έγχρονο αύτού έσται ή τοιαύτη δύναμι , όπερ άτοπον· τό γάρ έγχρονον φθαρτόν. Εί δέ, δυνάμενο καί πάλαι κωλύσαι τό μέγιστον ούτω κακόν, ούκ εκώλυσε, φθονερό άν είη· όπερ άσεβέ καί φαντάζεσθαι. Δει ούν τόν αύτόν έπί τών αύτών μένοντα τά αύτά ποιείν.

Έλεγχο τή άποκρίσεω ούκ όρθώ γεγενημένη .

Ικανό μέν ήν εί έλεγχον τού άσυστάτου λόγου αύτό ό λόγο νοούμενο . Τφ γάρ λέγειν έν άρχή μέν τού λόγου μή είναι μέγιστον κακόν, έν τφ τελεί δέ τού λόγου τό άσεβέ είναι καί έκ μόνη φαντασία τό τά άνάξια περί θεού φρονείν, πώ ούκ έστι κεκριμένω είσαγόμενον τό μέγιστον κακόν, τό άκρίτω έκβληθέν παρά τού άποκριναμένου; Εί δέ προστεθείη τή τοιαύτη έκ μόνη φαντασία άσεβείμ καί τό λέγειν, μείζων γίνεται ή άσέβεια· εί δέ σύν τφ λέγειν καί τό γράφειν, έξ άνάγκη πάσαν κακία ύπερβολήν ή άσέβεια έχουσα. Εί δέ ταύτα ούτω έχει, καί έστιν έν πάσι τοι άναξίω περί θεού λεγομένοι τε καί γραφομένοι ή καί μόνον φανταζομένοι *ασέβεια* καθαιρετική τή δόξη τού θεού, έστιν άρα έξ άγνοια θεού τό μέγιστον κακόν έν άνθρώποι . Άλλ' έπειδή έδοξε τή σή θεοσεβείμ τό καί παρ' ήμών έγγράφω έλεγχθήναι τού λόγου τό άσύστατον, διά τούτο έν συντόμψ γράφω τά ύποτεταγμένα. Τό γάρ διά πλειόνων έλέγξαι πρόδηλον ψεύδο ναρκώδε καί τφ γράφοντι καί τφ άναγινώσκοντι.

Δύο είδη τού μεγίστου κακού έθηκεν ό άποκρινάμενο έν τή έαυτού άποκρίσει, καί τρία είδη τή άγνοια τού θεού· έκείνα μέν κατά τού Μανιχαίου , ταύτα δέ κατ' αύτόν τόν

άποκρινάμενον. Καί τών δύο ειδών τού μεγίστου κακού τό μέν έλεγε κατ' ούσίαν, τό δέ κατ' ένέργειαν τού κατ' ούσίαν- τών δέ τριών ειδών τή τού θεού άγνοια τό μέν έλεγε κατά λήθην, τό δέ κατά τήν άπιστον φύσιν, τό δέ κατά τήν άγαθήν δόσιν. Ποιών δέ σύντομον τήν άναίρεσιν καί τών κατά Μανιχαίου καί τών κατ' αύτόν έφασκε, ποτέ μέν άναιρών τών Μανιχαίων τήν δόξαν, όταν φησί· Μέγιστον κακόν ούδέν έστιν· εί δέ τι υπόθοιτο μέγιστον κακόν, εύρεθήσεται έτέρα άρχή έναντία τώ θεφ, όπερ οί Μανιχαίοι κακώ Λέγοντε λέγουσι· ποτέ δέ, όταν φησί· Τό άγνοείν τόν όντω όντα θεόν ούκ έξ άλλου τίνο άλλ' έκ τή οικεία λήθη ή ψυχή πάσχει· έν έκείνοι μέν άναιρών τό κατ' ούσίαν μέγιστον κακόν, έν τούτοι δέ τό κατ' ένέργειαν. Αναιρών δέ καί τά είδη τή άγνοια τού θεού, ά αύτό έθηκε, καί φησίν· Ούδέ έστιν όλω άγνοια περί θεού· πάντε γάρ ότι έστι θεό όμολογούσι κοινή έννοίμ. Εί μέν ούν ούκ έστιν όλω άγνοια περί θεού, δήλον ότι ψευδέ τό Αγνοείν τόν θεόν συμβαίνει τοί άνθρώποι ή κατά λήθην ή κατά τήν άπιστον φύσιν ή κατά τήν άγαθήν δόσιν. Εί δέ κοινήν έννοιαν πάντων λέγει τήν κατά τήν ειδικήν έννοιαν έκάστη τών κακοδόξων αίρέσεω άναιρουμένην, ούδ' ούτω έσται γνώσι θεού έν τοί πάσιν. Ήμεί δέ ούτε τό κατά τού Μανιχαίου μέγιστον κακόν ούδέ τήν κατ' αύτόν τόν άποκρινάμενον άγνοιαν θεού έθήκαμεν έν τή έρωτήσει, άλλά μέγιστον κακόν κατ' έννοιαν εϊπομεν, τό κατά τού θεού ψεύδο , άγνοιαν δέ θεού τήν τό ψεύδο είρηκυίαν· όπερ έστι τρίτον είδο τού μεγίστου κακού, έκ τή έκουσίου άπειθεία τε καί άπιστία άνθρώπων συμβαινον αύτοί . Ό προθέμένο ό άποκρινάμενο άναιρείν, άνείλε μέν τά κατά τού Μανιχαίου δύο τού μεγίστου κακού είδη, τό δέ καθ' ήμά ούκ άνείλε. Διό δυοΐν θάτερον άνάγκη ήμά λέγειν περί τού άποκριναμένου, ή τό μή νοήσαι τό καθ' ήμά τρίτον είδο τού μεγίστου κακού, ή τό μή εύπορήσαι δικαία άντιλογία τούτου άναιρετική . Ότι δέ έστι τό καθ' ήμά μέγιστον κακόν έξ άγνοια θεού συμβαΐνον τοί άνθρώποι , δείκνυται ούτω . Τό μέγιστον κακόν, τό μή ον κατ' ούσίαν, τούτο διά τήν άγνοιαν τού θεού ύπέθεντο οί άνθρωποι είναι τοί έαυτών δόγμασι. Μαρτυρεί δέ τούτψ

και αύτό ό άποκρινάμενο έν οι *έλεγε-* Μέγιστον κακόν ούδέν έστι· καί εί τι ύπόθοιτο μέγιστον κακόν, εύρεθήσεται έτέρα άρχή έναντία τφ θεφ, όπερ οί Μανιχαιοι κακώ Λέγοντε Λέγουσι. Καί γάρ άτοπον τόν θεόν μή πάντα καταΛαμβάνειν, μή πάσι τήν εαυτού άγαθότητα έπιΛάμπειν. Μέγιστον τοίνυν κακόν ούδέν. Εν τούτοι άνήρηται μέν τό κατ' ούσίαν μέγιστον κακόν, ύποΛέΛειπται δέ τό καθ' ύπόθεσιν έν δόγματι, ό έθήκαμεν ήμεί έν τή έρωτήσει. ΑΛΛ' έπειδή πρό άναίρεσιν τού καθ' ήμά μεγίστου κακού ό άποκρινάμενο άποτεινόμενο *έλεγε Μέγιστον κακόν ούδέν έστι, διά τούτο* δήΛό έστιν ό άποκρινάμενο ή μή νοήσα , καθά εΐρηται, τό καθ' ήμά μέγιστον κακόν, ή μή εύπορήσα δικαία άντιΛογία . ΑΛΛ' εί τούτο ούτω έχει, δήΛον ότι έστι μέγιστον κακόν έν άνθρώποι καθ' ύπόθεσιν έν δόγματι. Εί γάρ, φησί, μέγιστον τών άγαθών ό θεό έστιν, άΛηθή μέν καί εύσεβή ή φωνή ή Λέγουσα τόν θεόν μέγιστον είναι τών άγαθών. ΑΛΛ' έπειδή τινε τών άνθρώπων *έξ* άγνοια θεού άποστερούσι μέν τόν όντω όντα θεόν τών δικαίων αύτού προσηγοριών τε καί τιμών, καί προσάπτουσιν αύτά τοί ούκ ούσιν, άρά γε ού δοκεί τφ άποκριναμένψ άσέβειαν είναι διπΛήν, ή μείζων ούκ έστι, τό τόν μέν όντω όντα θεόν αγνοείν, τόν δέ ούκ όντα ταί έκείνου τιμάν προσηγορίαι καί τιμαί ; Πώ δέ ένδέχεται κατά τήν έκείνου άπόφασιν Λέγουσαν μή είναι μέγιστον κακόν έν άνθρώποι , τή μεγίστη άσεβεία ούση έν άνθρώποι , εί μή τιγε άρα τήν μεγίστηV άσέβειαν ούχ ήγειται μέγιστον είναι κακόν; Εί τι , φησίν, ύπόθοιτο μέγιστον κακόν, εύρεθήσεται έτερα άρχή έναντία τφ θεφ, όπερ οί Μανιχαιοι κακώ Λέγοντε Λέγουσι. Καί γάρ άτοπον τόν θεόν μή πάντα καταΛαμβάνειν, μή πάσι τήν εαυτού άγαθότητα έπιΛάμπειν. Μέγιστον τοίνυν κακόν ούδέν. Εί μέγιστον κακόν ούδέν έστιν έν άνθρώποι , πώ διέβαΛε τού Μανιχαίου ώ κακώ Λέγουσιν ά Λέγουσιν; Εί μέν γάρ κακώ Λέγουσιν οί Μανιχαιοι ά Λέγουσιν, δήΛον ότι κακόν έστι τό Λεγόμενον παρ' αύτών· πά γάρ ό Λέγων κακώ τό κακόν Λέγει κακώ · τό δέ κατά τού Μανιχαίου κακόν τοιούτόν έστιν, ού μεϊζον ούκ έστιν. ΑΛΛ' εί άΛηθέ τούτο, άΛηθώ άρα έστι μέγα κακόν έν άνθρώποι , είκαί μή κατ'

ουσίαν, άΛΛ' έν ύποθέσει καί δόγματι.

Καί γάρ, φησίν, ή άγνοια ποΛΛάκι έπ' άγαθφ δίδοται τοί άνθρώποι · όρώμεν γούν έπί *πολλών* ώ ποΛΛάκι συμβαίνει μάΛΛον καταφρονεϊν τών γινωσκομένων ήπερ τών *αγνοουμένων. Άλλω τε* καί τό άγνοείν τόν όντω *όντα* θεόν ούκ έκ τίνο άΛΛου *άλλ* έκ τή οικεία Λήθη ή ψυχή πάσχει. Παραγίνεται δέ καί ταί ένταύθα ψυχαί γνώσι τού θεού· ώσπερ ούν όρώμεν καί ένταύθα άνθρώπου γινώσκοντα τόν θεόν. Εί δέ τι έθέΛοι τό άΛηθέ Λέγειν, ούδέ έστιν όΛω άγνοια περί τού θεού· πάντε γάρ ότι έστι θεό όμοΛογούσι κοινή έννοίμ. Ότι δέ καί ένταύθα όντε δύνανται οί άνθρωποι γινώσκειν τόν θεόν, καί ή τών ορθοδόξων πίστι σαφώ δηΛοί, Λέγουσα τόν θεόν αύτόν κατεΛηΛυθέναι καί έγνώσθαι τοί άνθρώποι . Ειπεν ότι έπ' άγαθφ δέδοται ποΛΛάκι τοί άνθρώποι ή άγνοια. ΑΛΛ' εί μέν τήν τού θεού Λέγει άγνοιαν, περί ή έστιν ήμίν ό Λόγο , προδήΛω άτοπον τό τήν άγνοιαν τού θεού Λέγειν έπ' άγαθφ δίδοσθαι τοί άγνοούσι· τούτψ γάρ τώ Λόγφ έσονται πάσαι αί θρησκείαι αί άγνοούσαι τόν θεόν έπ' άγαθφ έαυτών άγνοούσαι τόν θεόν, ή δέ τόν θεόν γινώσκουσα θρησκεία ούκ έπ' άγαθφ έαυτή . Εί δέ έτέραν Λέγει άγνοιαν, περίή προέκειτο ήμίν Λέγειν, άκαιρο ή παράθεσι άντί τή ζητουμένη άγνοια τήν μή ζητουμένην έχουσα. Ειπεν ότι έκ τή οικεία Λήθη πάσχει ή ψυχή τό άγνοείν τόν θεόν. Ειπεν ότι καί ένταύθα παραγίνεται ταί ψυχαί γνώσι θεού- ειπεν ότι καί ένταύθα όρώμεν γινώσκοντα τόν θεόν. Ειπεν ότι ούδ' όΛω έστίν άγνοια περί θεού· πάντε γάρ ότι έστι θεό όμοΛογούσι κοινή έννοίμ. Ειπεν ότι καί ένταύθα δύνανται οί άνθρωποιγινώσκειν τόν θεόν· καί τούτου εί άπόδειξιν παρέθετο τήν πίστιν τών ορθοδόξων, Λέγουσαν αύτόν τόν θεόν κατεΛηΛυθέναι καί έγνώσθαι τοί άνθρώποι . ΑΛΛ' εί μέν άΛηθέ ότι τή οίκείμ Λήθη πάσχει ή ψυχή τό άγνοείν τόν θεόν, δήΛον ότι ψευδέ τό Ούδέ έστιν όΛω άγνοια περί θεού- πάντε γάρ ότι έστι θεό όμοΛογούσι κοινή έννοίμ. Τί δέ ήν χρεία τού παραγενέσθαι ταί ένταύθα ψυχαί γνώσιν τού θεού, πάντων γινωσκόντων τόν θεόν καί όμοΛογούντων κοινή έννοίμ; Τό δέ Καί ένταύθα όρώμεν άνθρώπου γινώσκοντα τόν θεόν,

περί τίνων Λέγει άνθρώπων; Εί μέν περί τών έγνωκότων τόν θεόν κατεΛθόντα καίγνωρισθέντα αύτοι κατά τήν πίστιν τών ορθοδόξων, άΛηθή ό Λόγο · όρώμεν γάρ αύτού . Πώ δέ ό τή τού θεού πρό άνθρώπου παρουσίμ άποδείξειχρησάμενο τού δυνατόν είναι τοι άνθρώποι καί ένταύθα γνώναι θεόν αύτό άπιστει τοι παρ' αύτού -ηθεισι περί τή τού κόσμου άνακτίσεω ; Ή γάρ άπιστο άπόδειξι πιστόν ού δείκνυσι τό εί δείξιν προκείμενον. Εί δέ μή τού έκ διδασκαλία τού κατελθόντο θεού άνθρώπου Λέγει ένταύθα έγνωκότα τόν θεόν, ψευδή ό Λόγο ό Λέγων· Όρώμεν άνθρώπου ένταύθα έγνωκότα τόν θεόν. Εγώ γάρ τούτου ούχ όρώ. Καί εί ούκ ήν όλω άγνοια περί θεού· πάντε γάρ όμολογούσι κοινή έννοίμ· ποίαγνώσι τού θεού ένταύθα παραγέγονε τοί άνθρώποι , εί μή ή ειδική γνώσι , καθ' ήν πάσαι αί ούσαι έπί γή θρησκείαιτή μέν τόν άληθή Λόγον πρεσβευούση θρησκεία άπλώ τώ ψεύδει, άΛΛήλων δέ ταί διαφοραί τού ψεύδου διαφέρουσιν; ΆΛΛ' εί τούτο ούτω έχει, ούκ άρα κατά τόν Λόγον τού άποκριναμένου παραγίνεται ταί ένταύθα ψυχαί γνώσι θεού, άλλά μάλλον ή άγνοια, εϊγε μή τή καθόλου γνώσει τού θεού ούση έν αύταί άΛλήλων διαφέρουσιν αί θρησκείαι, τή ειδική δέ μάλλον τή ένταύθα παραγενομένη αύται .

Εί τοίνυν δυνατόν καί ένταύθα τού άνθρώπου όντα γινώσκειν τόν θεόν, ούδέν αύτοί μέγιστον κακόν συμβαίνει έκ τού ένταύθα είναι. Τοί άγνοούσιγάρ, καθώ εἴρηται, έκ τή οικεία άπιστου φύσεω τό άγνοείν τόν θεόν συμβαίνει. Δύο φωνά άΛΛήλων άναιρετικά συμπλέξα ό άποκρινάμενο έθηκεν έν τή εαυτού άποκρίσει τό Εί δυνατόν τού άνθρώπου ένταύθα όντα γινώσκειν τόν θεόν, ούδέν αύτοί μέγιστον συμβαίνει κακόν· καί τό Τοί άγνοούσιν έκ τή οικεία άπιστου φύσεω συμβαίνει τό άγνοείν τόν θεόν. Καί τό μέγιστον κακόν, ό έξέβαλε διά τή πρώτη φωνή , τούτο διά τή δευτέρα εισήγαγε φωνή · εί μέγιστόν έστι κακόν τό κατά διπλήν άσεβείαν άσεβείν εί τόν όντω όντα θεόν, αύτόν μέν άποστερειν τή κατ' ούσίαν δόξη , τού δέ ούκ όντα θεού τή έκείνου δόξη ψευδώ τιμάν· όπερ ύπερβολήν ούδέ μιά άπολέλοιπε κακία . Τό δέ, διά τό δυνατόν είναι άνθρώποι

ένταύθα ούσιγινώσκειν τόν θεόν, μηδέν αύτοί   μέγιστον συμβαίνειν κακόν, τούτο ούκ έστι τού μεγίστου κακού άναίρεσι άλλ' έπίτασι , ότι και έν τφ δυνατφ άδυνατούσιν οί άνθρωποι έκ τή   οικεία   έκουσίου άπιστία , καί, δυνάμενοι κατά άπλήν εύσέβειαν σωστικήν άνθρώπων εύσεβείν, προτιμώσι ταύτη   τήν διπλήν άσέβειαν· ήν μή λέγειν μέγιστον κακόν τών άτοπωτάτων έστίν.

Εί δέ τι   καί συγχωρήσει, όπερ άτοπον, μέγιστον είναι κακόν τά ένταύθα, καί κάλλιαν ύπάρχειν τό μή είναι τά τήδε τού είναι, εί μέν λέγει κακά πεποιηκέναι τά τήδε τόν δημιουργόν δι' άσθένειαν, άνοηταίνει, τήν τού θεού δύναμιν φάσκων μή καταλαμβάνειν πάντα. Εί δέ, δυνάμενο   ποιήσαι καλά τά τήδε, συνεχώρησεν έτέροι   κακά ποιείν, καί τούτο έστι κατηγόρημα τού θεού· ό γάρ δυνάμενο   μέν παύσαι, περιορών δέ, άληθέστερον αύτό   δρμ. Εί κατά τά έν τοί   άνωτέρω είρημένα συμβαίνει τοί   άγνοούσι τόν θεόν τό άγνοείν τόν θεόν έκ τή   οικεία   άπιστου φύσεω , όπερ έστί μέγιστον όμολογούμενον κακόν, πώ   νύν τούτο κατά τήν άτοπον συγχωρεί συγχώρησιν ό άποκρινάμενο ; Αλλ' εί μή τούτο άλλ' έτερον μέγιστον κακόν κατά τήν άτοπον συγχωρεί συγχώρησιν, άλλ' ού καθ' ήμά   έστιν έκείνο τό μέγιστον κακόν άλλά κατά τού Μανιχαίου . Καθ' ήμά   γάρ καλά τά τήδε πάντα, ώ   τόν μέγιστον τών άγαθών έχοντα δημιουργόν, καί μέγιστον κακόν κατ' ούσίαν ούδέν έστιν έν αύτοί , ούτε κατά τήν ένέργειαν τού κατ' ούσίαν, άλλά κατά τήν έκούσιον προαίρεσιν τών άνθρώπων, τό ψεύδο   προτιμώσαν τή   άληθεία   κατά τήν προειρημένην διπλήν άσέβειαν. Ήν διορθούμένο   ό τού κόσμου δημιουργό   καί θεό   έταξε τήν ήμέραν, καθ' ήν πάντων τών έν τφ κόσμψ έξ άπιστία   τε καί άπειθεία   τού θεού κακών ποιεί τήν άναίρεσιν κατά τήν πίστιν τών ορθοδόξων, τών ένταύθα έπεγνωκότων τόν θεόν καί κατά τήν μαρτυρίαν τού άποκριναμένου. Ούκ έχρήν ούν τόν άποκρινάμενον, πρό   τό καθ' ήμά   μέγιστον κακόν έχοντα τόν λόγον, πρό   τό κατά τού   Μανιχαίου   μέγιστον κακόν άποτείνεσθαι· άγνοια   γάρ τούτο σημείον καί άπορία   έλέγχου, καθά είρηται. Συγχωρεί δέ ήμά   πράττειν ά έκουσίω   αίρούμεθα κακά, ού διά τήν

άσθένειαν τή αύτού δυνάμεω , άλλ' ϊνα τό ήμών αύθαίρετον καί τό αύτού μακρόθυμον δειχθή, ών χωρί ούτε ήμεί άνθρωποι ούτε αύτό άγαθό ένεδέχετο είναι έπί τή παρούση καταστάσεω .

Εί δέ αύτό έστιν ό θεό ό ποιήσα τά τήδε, δήλον ότι τού αύτού θεού μένοντα καί έ ύστερον καί άεί ταύτά έσται. Ά γάρ πάλαι ήδύνατο καί νύν δύναται. Εί δέ νύν πλέον τι δύναται παρά τό προ τού, έγχρονο αύτού έσται ή τοιαύτη δύναμι , όπερ άτοπον· τό γάρ έγχρονον φθαρτόν. Έφ' ών λέγεται τό ποιήσα , έπί τούτων λέγεται καί τό πεποίηκε καί τό ποιήσει, καί ώ ίσοδυναμούντων άλλήλοι έστιν αύτών ή μετάληψι άκώλυτο · προηγείται δέ τό ποιήσα τού ποιήσει φυσική άνάγκη, άτινά έστι σημαντικά τών δύο άκρων τού χρόνου. Τόν δέ έχοντα τά δύο άκρα τού χρόνου, τουτέστι τό παρεληλυθό καί τό μέλλον, άνάγκη έχειν καί τό μεταξύ τών άκρων τού χρόνου, τουτέστι τό ένεστώ . Καί έπειδή χρονικήν έχει έμφασιν τό ποιήσα , έξ άνάγκη καί ό θεό , ποιήσα τά τήδε κατά τήν φωνήν τού άποκριναμένου, έν χρόνψ αύτά πεποίηκεν. Αλλά ποιήσα ό θεό τά τήδε τά άφθαρτα καί τά φθαρτά έποίησε· μέρη γάρ ταύτα τών τήδε. Διό δήλον ότι εύλόγω μέν έθηκεν ό άποκρινάμενο έπί τού θεού τό ποιήσα , άλόγω δέ τφ έγχρόνω τά φθαρτά τών άφθάρτων διέστειλε, τών τή τού ποιήσα φωνή αλλήλων μή διαστελλομένων, εϊγε έποίησε τά φθαρτά καί τά άφθαρτα. Εί τοίνυν ό λέγων περί τού θεού τό ποιήσει τήν άνάκτισιν κατά πρόσληψιν λέγει τή έγχρόνου δυνάμεω , έσται άρα καί ό λέγων περί αύτού τό ποιήσα κατά πρόσληψιν λέγων τή έγχρόνου δυνάμεω , εϊγε ήγείται πανταχού τό ποιήσα τού ποιήσει· εί δέ ποιήσα ού κατά πρόσληψιν έποίησε τή έγχρόνου δυνάμεω , ούδ' άρα ποιήσει κατά πρόσληψιν τή έγχρόνου δυνάμεω .

Εί δέ, δυνάμενο καί πάλαι κωλύσαι τούτο τό μέγιστον κακόν, ούκ έκώλυσε, φθονερό άν εϊη· όπερ άσεβέ καί φαντάζεσθαι. Δεϊ ούν τόν αύτόν έπί τών αύτών μένοντα τά αύτά ποιείν. Ότι ένεκεν άγνοια θεού πολυτρόπω άσεβούσιν οί άνθρωποι, εί τόν όντω όντα θεόν άγνοούσιν, έν τοϊ άνωτέρω έδείξαμεν. Ή γάρ άθετούσι τόν θεόν, άποστερούντε αύτόν

τή ίδια δόξη , καί τού ούκ όντα θεού τοί εκείνου όνόμασι καί πράγμασι ψευδώ τιμώσιν, ή τήν δημιουργίαν τε καί πρόνοιαν τού κόσμου ύποτιθέασιν είναι μαχομένων άλλήλοι δημιουργών, ή τφ τού άγενήτου όνόματι, μονά) πρέποντι τφ δημιουργφ τού κόσμου θεφ, όνομάζουσι τά μέρη τού κόσμου, καί χωρί τού δημιουργειν προσριπτούσι τφ θεφ τό όνομα τού δημιουργού, ινα παραλείψω τά *άλλα εν άνθρώποι* είδη τών μεγίστων κακών, τά ισην ή καί μείζονα έχοντα άσέβειαν τή άσεβεία τών φθονερόν τόν θεόν φανταζομένων. Αλλ' εί ταύτα μέν καί τά τοιαύτά έστιν έν άνθρώποι μέγιστα κακά, τήν δέ ύπό Χριστιανών κηρυττομένην άνάκτισιν, έν ή γίνεται πάντων τών έν άνθρώποι κατά τήν ψυχήν καί κατά τό σώμα κακών ή άναίρεσι , ό άποκρινάμενο άπιστεί, πώ ούκ έστι κατ' αύτόν ό θεό φθονερό , ό , δυνάμενο κωλύσαι τά έν άνθρώποι μέγιστα κακά, ού κωλύει, άλλ' έπί τών αύτών μένων άεί ποιεί τού εί αύτόν τε καί εί άλλήλου άσεβούντα ; Τίνο δέ ένεκεν άπιστει ό άποκρινάμενο τού κόσμου τήν άνάκτισιν; Διά τήν άδυναμίαν τού ποιουντο , ή διά τό άπρεπέ τού έργου; Αλλ' εί μέν διά τήν άδυναμίαν τού ποιούντο , έσται ό θεό ούδέ ποιητή . Ών γάρ τή μεταποιήσεω ό θεό ούκ έχει τήν δύναμιν, τούτων ούδέ τή ποιήσεω έχει· έπόμενα γάρ έστι ταύτα άλλήλοι , τιθέμενα ή άναιρούμενα. Εί δέ διά τό άπρεπέ τού έργου, έσται άρα τό κρειττον έργον μή πρέπον αύτφ· όπερ άτοπον, τό λέγειν φθαρτού μέν άνθρώπου πρέπειν αύτφ ποιείν, άφθάρτου δέ μή πρέπειν αύτφ ποιείν.

Δευτέρα έρώτησι χριστιανική πρό τού Έλληνα .

Εί άδύνατον είναι θεόν τόν μηδέν πεποιηκότα, πώ έστι θεό , εί ό κόσμο άγένητο , καθά τισι δοκεί;

Απόκρισι έλληνική πρό τού Χριστιανού .

Τό λέγειν άδύνατον είναι θεόν τόν μηδέν πεποιηκότα *άτοκόν* έστι. Πάλιν γάρ κάνταύθα ό αύτό εφαρμόζει λόγο , ώ ούδέν έγχρονόν έστι παρά τφ θεφ. Εί δέ μηδέν έγχρονόν έστι παρά τφ θεφ, δήλον ώ ούτε τό παρεληλυθό τού χρόνου άρμόζει έπιφέρειν τφ θεφ. Εί δέ τούτο μή άρμόζει, καί τό πεποιηκέναι τόν θεόν τό ότιούν ούχ άρμόττειλέγειν. Τί

ούν; Φαίη άνενέργητον τόν θεόν ήμά Λέγοντα άμαρτάνειν; Άλλ' ού τούτο φαμεν, άλλ ότι ού πεποίηκε μέν ό θεό ούτε ποιεί ούτε ποιήσει έν χρόνω· ούδέν γάρ μάλλον πεποίηκεν ή ποιεί, ούδ' αύ ποιεί ή ποιήσει· άλλά τό τε παρελθόν παρά τφ θεφ έν τφ ένεστώτι καί τό μέλλον έν τφ ήδη γεγονέναι, ώ ούδέν μέν ρευστόν έχοντο τού θεού, άεί δέ τά αύτά ποιούντο διά τήν τελείαν αύτού καί άμετάβλητον δύναμιν τε καί ένέργειαν. Ποιεί τοίνυν τόν κόσμον έν αύτφ τούτψ όπερ έστί, τήν κίνησιν αύτφ άπαυστον παρέχων, τφ έλλάμπειν αύτόν δι' αίώνο . Ώστε πεποίηκε μέν ούδέν ούτε ποιήσει. Ποιεί δέ άεί ό αύτό τό αύτό, μή έχων άρχήν τή ποιήσεω , ίνα μή καί *τέλο* - ώ , εϊγε άρχήν έχουσι καί τελευτήν αί ένέργειαι αύτού, φθαρτό έσται ό θεό τή ένεργείμ· όπερ άτοπον. Έσται γάρ καί ή δύναμι αύτού μεταβλητή, ώ άλλοτε άλλαι κεχρημένη ένεργείαι · καί ή ούσία σαλευθήσεται, άλλοτε άλλα γεννώσα δυνάμει καί μή μένουσα έν ταϊ αύταΐ . Ώστε, εί ταύτα διά πάντων, δήλον ώ ό θεό έσται μεταβλητό ούσίμ, δυνάμει καί ένεργείμ· όπερ άτοπον. Ό αύτό τοίνυν μένων ούδέν έχει έγχρονον. Ποιεί τοίνυν τόν κόσμον, τάττων αύτόν άεί, καί ό κόσμο τφ μέν άεί φρουρείσθαι γίνεται, τφ δέ άεί είναι ό αύτό άγένητο ύπάρχει.

Έλεγχο τή άποκρίσεω ούκ όρθώ γεγενημένη .

Τό Λέγειν άδύνατον είναι θεόν τόν μηδέν πεποιηκότα άτοπόν έστι. Πάλιν γάρ κάνταύθα ό αύτό έφαρμόζει Λόγο , ώ ούδέν έγχρονόν έστι παρά τφ θεφ. Εί διά τό Μηδέν έγχρονόν έστι παρά τφ θεφ άτοπόν έστι τό Λέγειν περί αύτού τό πεποίηκε, τή αύτή έστιν άτοπία καί τό ποιείν, έγχρονον ώ τό πεποίηκε. Πώ ούν άνάρμοστον μέν Λέγει ό άποκρινάμενο τφ θεφ τό πεποίηκεν, εύάρμοστον δέ τό ποιεί; Καί εί μέν τό ποιήσα ίσον δύναται τφ ποιεί, ώσαύτω δέ καί τό ποιεί τφ ποιήσει, τών δέ ίσοδυναμούντων άκώλυτο ή μετάληψι , πώ έν μέν τή πρώτη άποκρίσει έθηκεν ό άποκρινάμενο έπί τού θεού τό ποιήσα καί τό ποιεί, νύν δέ άναιρεί άπ' αύτού άμφότερα; Καί τό μέν ποιήσα ούτω έθηκεν έπί τού θεού· Ό αύτό έστι, φησίν, ό θεό ό ποιήσα τά τήδε· τό δέ ποιείν ούτω έθηκε· Δεί ούν, φησί, τόν αύτόν έπί τών

αύτών μένοντα τά αύτά ποιείν. Αναιρών δέ έν τή δευτέρμ άποκρίσει τά κείμενα έν τή πρώτη άποκρίσει ούτω φησίν· Άτοπον τό Λέγειν άδύνατον είναι θεόν τόν μηδέν πεποιηκότα. Καί πάΛιν· Ούτε πεποίηκεν ό θεό ούτε ποιεί ούτε ποιήσει έν χρόνψ. ΑΛΛ' ίσω τό αύτό έαυτφ άντιΛέγειν κατά τήν οίκείαν Λήθην ύπέμεινε, καθ' ήν, ώ είπε, συμβαίνει τοΐ άνθρώποι τό άγνοεΐν. Έξετάσωμεν δέ ήμεί τά τούτων έξή .

Ούδέν, φησίν, έγχρονόν έστι παρά τφ ***θεφ- δήλον ώ*** ούτε τό παρεΛηΛυθό τού χρόνου άρμόζει έπιφέρειν τφ θεφ. Εί δέ τούτο μή άρμόζει, καί τό πεποιηκέναι τόν θεόν τό ότιούν ούχ άρμόττει Λέγειν. Έν τούτοι τό άτοπον ύποθέμενο ό άποκρινάμενο . ώ ούδέν έγχρονον παρά τφ θεφ, τά τφ άτόπψ έξ άνάγκη έπόμενα ώ εύλογα έπιφέρει, τό Εί μηδέν έγχρονον παρά τφ θεφ, δήλον ώ ούτε τό παρεΛηΛυθό τού χρόνου άρμόζει έπιφέρειν τφ θεφ. Εί δέ τούτο μή άρμόζει, καί τό πεποιηκέναι τόν θεόν τό ότιούν ούχ άρμόζειΛέγειν. Ότι δέ άτόπω ύπέθηκε τό μηδέν έγχρονον είναι παρά τφ θεφ, ού πρό τήν άπόδειξιν τοΐ έξή έπαγομένοι έχρήσατο, έλέγχει αύτό έαυτόν ό άποκρινάμενο έν οί έφασκεν έν τή πρώτη άποκρίσει· Εί δέ αύτό , φησίν, ό θεό ό ποιήσα τά τήδε, δήλον ότι τού αύτού θεού μένοντο καί έ ύστερον καί άεί τά αύτά έσται. Ά γάρ πάλαι ήδύνατο καί νύν δύναται. Εί τοίνυν μηδέν έγχρονόν έστι παρά τφ θεφ, δήλον ότι ούτε τό ποιήσα ούτε τό ποιεί ούτε τό πρότερον καί ύστερον ούτε τό πάλαι καί τό νύν ούτε τό ήδύνατο καί δύναται. Τό γάρ ποιήσα καί τό πρότερον καί το πάλαι καί τό ήδύνατο τού παρεληλυθότο χρόνου έστι δηλωτικά, καί τό ποιεί καί τό ύστερον καί τό νύν καί τό δύναται τού ένεστώτο καί τού μέλλοντο χρόνου έστι σημαντικά. Εί δέ ταύτα κείμενα έπί τού θεού σημαντικά τε καί θετικά γίνονται τού πάντα τά ποιήματα τού θεού έγχρονα ε ίναι παρ' αύτφ, δήλον ότι άτόπω ύπέθηκε τό μηδέν έγχρονον είναι παρ' αύτφ. Τούτου δέ ώ άτόπω ύποτεθέντο άναιρουμένου, συναναιρείται έξ άνάγκη καί τό μή άρμόττειν τφ θεφ τό πεποίηκε. Καί τούτου γάρ άναιρεθέντο , έξ άνάγκη τίθεται τό τούτου εναντίον, τουτέστι τό

άρμοζεLV τφ θεφ τό πεποίηκεν. Έπί παντό γάρ χρή ή τήν φάσιν είναι άληθή ή τήν άπόφασιν. Κειμένου δέ τού άρμόττειν τφ θεφ τό πεποίηκεν, άδύνατον Λέγειν θεόν τόν μηδέν πεποιηκότα· τούτο γάρ έστιν έκείνψ έπόμενον.

Τί ούν; Φαίη άνενέργητον ήμά τόν θεόν λέγοντα άμαρτάνειν; Άλλ' ού τούτο φαμεν, άλλ' ότι ού πεποίηκε μέν ό θεό ούδέν ούτε ποιεί ούτε ποιήσει έν χρόνω· ούδέν γάρ μάλλον πεποίηκεν ή ποιεί, ούδ' αύ ποιεί ή ποιήσει· άλλά τό τε παρελθόν παρά τφ θεφ έν τφ ένεστώτι καί τό μέλλον έν τφ ήδη γεγονέναι, ώ ούδέν μέν ρευστόν έχοντο τού θεού, άεί δέ τά αύτά ποιούντο διά τήν τελείαν αύτού καί άμετάβλητον δύναμίν τε καί ένέργειαν. Αλλά τό φεύγειν μέν τήν άμαρτίαν λέγουσαν τόν θεόν άνενέργητον, λέγειν δέ περί αύτού τό ούτε πεποίηκεν ούτε ποιεί ούτε ποιήσει έν χρόνω, εί τήν αύτήν έστιν άμαρτίαν έμπεσείν. Είγάρ ήβουλήθη άμαρτανείν καί Λέγειν τόν θεόν άνενέργητον, τί πλέον είχε λέγειν ών νύν είρηκα , μή βουΛόμενο άμαρτάνειν καί Λέγειν άνενέργητον τόν θεόν, τού μήτε πεποιηκέναι τόν θεόν μήτε ποιείν μήτε ποιήσειν; Τών γάρ -ημάτων, τών χρονικήν έμφασιν δηλούντων καί έχόντων, έκ τή ένεργεία τού θεού άναιρουμένων εύρεθήσεται ό θεό άνενέργητο , διό ούτε ποιητή .

Εί μηδέν έγχρονόν έστι παρά τφ θεφ, δήλον ότι ούτε τό παρεληλυθό τού χρόνου έστί παρ' αύτφ ούτε τό ένεστώ ούτε τό μέλλον. Πώ ούν ό άποκρινάμενο , άναιρών άπό τού θεού τά έγχρονα, τίθησιν έπί τού θεού τά έγχρονα καί φησίν- Αλλά τό τε παρελθόν παρά τφ θεφ έν τφ ένεστώτι καί τό μέλλον έν τφ ήδη γεγονέναι; Τούτο δυείν τινων έχει τήν έμφασιν, ή τούτο μή ον παρά τφ θεφ έστιν έν τφ μή όντι, ή τούτο μή ον παρά τφ θεφ έστιν έν τφ όντι. Αλλ' εί μέν τό πρώτον, έστιν άδύνατον· τό γάρ έν τινι είναι ή μή ε ίναι τού οντο έστίν. Εί δέ τό δεύτερον, έστι παρά τφ θεφ τό μή ον έν τφ όντι, τουτέστι τό παρεληλυθό τού χρόνου έν τφ ένεστώτι τού χρόνου. Τούτου δέ κειμένου, έλεγχο γίνεται τού μή όρθώ είρήσθαι τό ούδέν έγχρονον παρά τφ θεφ τό παρεληλυθό έν τφ ένεστώτι καί τό μέλλον έν τφ ήδη γεγονέναι, άτινά έστιν έγχρονα. Καί εί ένήλλαξε τόν τρόπον τού πώ

έστι παρά *τώ θεφ τά* τού χρόνου μέρη, *άλλ'* όμω δέδωκεν είναι παρ' αύτώ τού χρόνου τό παρεληλυθό καί τό ένεστώ καί τό μέλλον· καί εί μή μάλλον τό πεποίηκε τού ποιεί, ούδ' αύ τό ποιεί τού ποιήσει. Έπεί τί ήν χρεία τή τού μάλλον άναιρέσεω άπό τών ποιήσεων τών κατά τό πεποίηκε καί ποιεί καί ποιήσει άλλήλων διαφερουσών, τών ποιήσεων ούσών τών κατά τό μάλλον καί ήττον μή διαφερουσών άλλήλων; Ούδέ γάρ άναίρεσι εστι τού πεποιηκέναι τό μή μάλλον πεποίηκεν ή ποιεί, *άλλά* θέσι μάλλον τού πεποίηκεν. *Αλλά* προδήλω πάντα όσα άνείλεν άπό τού θεού τά έγχρονα έν τφ προοιμίφ τή δευτέρα άποκρίσεω , ταύτα αύτφ κατέλιπεν ένταύθα- Ώ ούδέν ρευστόν έχοντο τού θεού, άεί δέ τά αύτά ποιουντο διά τήν τελείαν αύτού καί άμετάβλητον δύναμιν τε καί ένέργειαν. Ό άναιρών τά έγχρονα ού τίθησι τά έγχρονα. Πώ ούν, εί κατά τόν άποκρινάμενον μηδέν έγχρονον παρά τφ θεφ, ποιεί τά αύτά ό θεό ; Τό γάρ ποιεί άδύνατον νοηθήναι τού ένεστώτο χρόνου έκτο . Πώ δέ έχει τελείαν δύναμιν τε καί ένέργειαν ό θεό , εί δή άπαύστω ποιεί τά αύτά; Εί γάρ διά τούτο λέγεται ή κίνησι ένέργεια άτελή , διά τό άεί κινεί-σθαι, ή εί κατά μίμησιν καί ό θεό έποίει, άτελή έσται ή αύτού ένέργεια καί ού τελεία- ή γάρ τελεία ένέργεια έν τφ ήδη άποτελεσθέντι έργα) θεωρείται καί ούκ έν τφ άτελέστω. Αλλ' εί μέν διά τό άτελέ τή ένεργεία καί διά τό άτελέστατον τού λόγου λέγει τόν θεόν μηδέν πεποιηκέναι ό άποκρινάμενο , ούκ άληθεύσει, λέγων τελείαν είναι τήν ένέργειαν τού θεού, τήν μηδέν ούτε τφ όλψ ούτε τφ μέρει τελέσασαν. Εί δέ τού έργου μή τελεσθέντο άδύνατον τελείαν είναι τήν ένέργειαν τού ποι-ούντο , δήλον ότι ούδέ ό θεό έχει τελείαν ένέργειαν, άεί ποιών τό ποιούμενον.

Ποιεί τοίνυν τόν κόσμον έν αύτφ τούτψ όπερ έστι, τήν κίνησιν αύτφ άπαυστον παρέχων, τφ έλλάμπειν αύτόν δι' αίώνο . Εί έν τή παροχή τή κινήσεω ποιεί τόν κόσμον ό θεό , δήλον ότι έγχρονον ποιεί τόν κόσμον- ού γάρ άνευ χρό-νου ή κίνησι ή τφ κόσμψ παρά τού θεού προ τήν αύτού κί-νησιν παρεχομένη. Εί τοίνυν τό ποιειν τού ένεστώτο έστι χρόνου καί ή κίνησι έγχρονό έστι, πώ ούκ έστι ψευδέ τό

Ούδέν έγχρονόν έστι παρά τφ θεφ; Πώ   δέ δυνατόν κινείσθαι τόν κόσμον τόν μήπω γεγονότα, άλλ' ή έν τφ ποιεισθαι όντα, τφ τόν μέν θεόν ποιείν άχρόνω , τόν δέ κόσμον έν τφ χρονω ποιεισθαι; Ανάγκη γάρ, ώσπερ ποιεί ό ποιών, ούτω ποιεισθαι τό ποιούμενον άχρόνω . Εί δέ τή παροχή τή   κινήσεω   ποιεί τόν κόσμον ό θεό , καί ούχ άρμόττει τό Λέγεσθαι περί αύτού τό πεποίηκε τόν κόσμον, ούδ' άρα τφ κόσμψ άρμόττει τό κινηθήναι. Εί έτερον μέν τό κινούμενον, ετέρα δέ ή κίνησι , οίον έστω τό μέν κινούμενον ό ήλιο , ή δέ κίνησι αύτού μετάστασι κατά φοράν έκ τόπου εί τόπον, καί ή κίνησι ού παρέχει μέν τφ ήλίψ τήν ούσίαν, παρέχει δέ αύτφ τό κινείσθαι κατά φοράν, δήλον ότι δύο ποιήσει έχει ό ήλιο , μίαν μέν τή ούσία , ετέραν δέ τή κινήσεω · οίόν έστιν ό ήλιο πίλημα, αίθεροειδή τή ούσίμ, λαμπρό τφ εϊδει, σφαιροειδή τφ σχήματι, ών ούδέν διά κινήσεω έχει ό ήλιο . Αλλ' εί μηδέν τούτων διά τή κινήσεω έχει ό ήλιο , δήλον ότι ούδέ διά τή ποιήσεω τή παρά τού θεού. Εί δέ τή παροχή τή άπαύστου κινήσεω ποιεί τόν ήλιον ό θεό , τόν όντα μέρο τού κόσμου, ώσπερ ποιεί όλον τόν κόσμον, καί δει πρώτον είναι τό κινητόν καί ύστερον τήν κίνησιν, ή άρα άποίητό έστιν ό ήλιο τή ούσίμ, ή κατά άλλην ποίησιν έποίησεν αύτού τήν ούσίαν καί κατά άλλην ποίησιν τήν κίνησιν, καί ποιήσα μέν πρώτον αύτού τήν ούσίαν, ύστερον δέ παρασχών αύτφ τήν κίνησιν. Αλλ' εί τό κινείσθαι αύτόν άεί ποιεί, τήν δέ ούσίαν αύτού ούκ άεί ποιεί, δήλον ότι μετά τήν ποίησιν τή ούσία αύτού παρέχει αύτφ τήν άπαυστον κίνησιν, καί έστι τό τέλο τή ούσία τή ποιήσεω αύτού άρχή τή κινήσεω αύτού. Εί δέ ταύτα ούτω έχει, δήλον ότι ούδέν άχρονον παρά τφ θεφ· ή γάρ ποίησι ποίησιν διαδεχόμενη άχρονο ούκ έστιν. Ώστε πεποίηκε μέν ούδέν ούτε ποιήσει. Ποιεί δέ άεί ό αύτό τό αύτό, μή έχων άρχήν τή ποιήσεω , ινα μή καί τέλο . Δειχθέντο τού άλλην είναι τού ήλιου τήν ποίησιν τή ούσία , καί άλλην τήν διά κινήσεω , ήν άπαυστον ώνόμασεν ό άποκρινάμενο , καί ότι προηγείται ή ποίησι τή ούσία αύτού τή διά κινήσεω ποιήσεω , πώ ούκ έστιν άτοπον τό άναρχαν λέγειν τού ήλιου τήν ποίησιν τήν διά τή κινήσεω , τού

ήΛίου προ τή   άπαύστου διά κινήσεω   ποιήσεω   τήν τή   ού-
σία   παυσαμένην ποίησιν έσχηκότο ; Ή τοίνυν ούκ έστι ποιη-
τή   τή   τού ήΛίου ούσία   ό θεό , ή ούκ έστιν άναρχο   ή διά
τή   κινήσεω   ποίησι   τού ήΛίου. ΆΛΛ' εί μέν τό πρώτον, εί
ούκ έστι ποιητή   τή   τού ήΛίου ούσία   ό θεό , ούδ' άρα διά
τή   κινήσεώ   έστιν αύτού ποιητή · παρ' ού γάρ έχει τήν ού-
σίαν, παρά τούτου άνάγκη έχειν καί τήν κίνησιν. Εί δέ τό
δεύτερον, φθαρτό   έσται ό θεό   τήν ένέργειαν, εϊγε κατά τόν
άποκρινάμενον παυσαμένη   τή   ένεργεία   τού θεού φθείρεται
ό θεό   τή ένεργείμ. Εί δέ ποιητή   τή   τού ήΛίου ούσία
έστιν ό θεό   καί ταύτην άεί ού ποιεί, δήΛον ότι πεποίηκε
ταύτην προ τού κινεϊσθαι αύτόν καί ούδέν ποίημα άχρονον
παρά τώ *θεφ.*

Ώ , εϊγε άρχήν έχουσι καί τελευτήν αί ένέργειαι αύτού,
φθαρτό   έσται ό θεό   τή ένεργείμ· όπερ άτοπον. Έσται
δέ καί ή δύναμι   αύτού μεταβλητή, άλλοτε άλλα   ένεργεία
προέχουσα. Εί δέ ή δύναμι   μεταβλητή, άλλοτε άλλαι   κε-
χρημένη ένεργείαι , καί ή ούσία σαλευθήσεται, άλλοτε άλλα
γεννώσα δυνάμει   καί μή μένουσα έν ταϊ   *αύταί* . Ώστε,
εί ταύτα διά πάντων, δήΛον ότι ό θεό   έσται μεταβλητό   ού-
σίμ, δυνάμει, ένεργείμ· όπερ άτοπον. Ώσπερ αύτό   ό
θεό   ούκ έχει άρχήν καί τελευτήν, ούτω   ούδέ ή ένέργεια αύτού
ούδέ τά έργα αύτού· αίγάρ ένέργειαι αύτού έν τοί   έργοι   αύ-
τού είσιν. Έσται άρα ώσπερ μή χρήζων αύτό   τού ποιούντο ,
ούτω   ούδέ τά Λεγάμενα αύτού έργα· έσται ψεύδο   καί τό
Λέγειν τόν θεόν ποιητήν τών κατ' αύτόν, άνάρχων τε όντων
καί άτελευτήτων. Εί δέ πανταχού κατά διαφοράν προϋ-
πάρξεώ   τε καί μεθυπάρξεω   διέστηκεν ό ποιητή   τού ποιή-
ματο , δήΛον ότι ό άναιρών άπό τού θεού καί τών έργων αύτού
τήν διαφοράν ταύτην άμφότερα άποστερεϊ, τόν θεόν καί τά
ποιήματα, τόν μέν τή   τού ποιητού προσηγορία , τά δέ τή
τών ποιημάτων. Καί εί έστι μέν ή τού θεού δύναμι   άπει-
ρο , ώσπερ ούν καί έστι, πεπερασμένα δέ τά έργα αύτού, πώ
ούκ έστιν ό θεό   καθ' α   έχει μέν δυνάμει , μή ένεργών δέ
κατ' αύτά , φθαρτό   κατά τήν κρίσιν τού άποκριναμένου;
Εί δέ καθ' α   έχει δυνάμει , καί μή ένεργών *κατ'* αύτά ,

φθαρτό   ούκ έστιν, ούδ' άρα παυσαμένη   τή   ένεργεία   τού θεού, τή   τόν κόσμον παραγούση , φθείρεται θεό   τή ένεργείμ. Όσον δή και βούλεται, και ούχ όσον δύναται, ενεργεί- και ού ποιεί φθαρτόν τόν θεόν ή τή   ένεργεία   συστολή. Ούδ' άρα, όταν συστέλλη τήν ένέργειαν, κατά μεταβολήν συστέλλει τή   δυνάμεω - άλλ' έστι μέν ή δύναμι   τού θεού άεί άμετάβλητο , κέχρηται δέ ται   ένεργείαι   έφ' όσον βούλεται. Ού γάρ ένεργει θεό   καθάπερ ένεργούσιν οί έν τφ ένεργειν τό είναι έχοντε , καί παυσαμένη   τή   ένεργεία   παύσονται καί αύτοί τού είναι, οίον τό πύρ καί ή χιών. Εί γάρ ούτω   ένεργει θεό , ούχ ένεκεν τών γινομένων μάλλον ή ένεκεν τού είναι αύτόν ένεργει, ώ , εί παύσοιτο τού ένεργειν, παύσεται καί τού είναι. Εί δέ άτοπον τούτο, άτοπον άρα καί τό λέγειν μεταβλητήν τήν τού θεού δύναμιν τή συστολή τή   ένεργεία , ή σαλευομένην τήν ούσίαν αύτού ται   ποικίλαι   ένεργείαι   άλλοτε άλλα   προβαλλομένην. Καί καθάπερ ποιών ήμά   ό θεό   πρώτον μέν βρέφη, έπειτα δέ νεανίσκου , είτα γέροντα , ού κατά τήν μεταβολήν ποιεί τή   δυνάμεω , ούδέ κατά τήν φθοράν τή   ένεργεία , ούτε κατά τήν σαλευομένην αύτού ούσίαν, ένααλλάσσων ήμών τά   ήλικία   κατά διαφόρου   καιρού   τφ πρώτψ καί ύστέρψ άλλήλων διαφερούσα , άλλά κατά τήν προβολήν καί συστολήν τή   ένεργεία , ούτω   ού κατά τήν μεταβολήν τή   δυνάμεω   άρχήν καί τέλο   ή ένέργεια αύτού έχει, άλλά κατά προβολήν καί συστολήν. Εί μέν γάρ συστελλόμενη   τή ένεργεία   ούκέτι ήδύνατο ό θεό   τή παυσαμένη ένεργείμ κεχρήσθαι, δικαίω   άν έλέγετο φθορά ένεργεία - εί δέ άεί δύναται τήν αύτήν ένέργειαν, ότε βούλεται, προβάλλεσθαι, ούκ άρα φθείρεται ή ένέργεια τού θεού συστελλομένη. Τή   γάρ δυνάμεω   μή φθειρομένη   άδύνατον φθαρήναιτήν ένέργειαν. Άλλη γάρ έστιν ή φθορά τή   ένεργεία , καί άλλη ή συστολή τή ένεργεία , ώ , εί μή συνεστέλλετο ή ένέργεια ή τόν κόσμον ποιούσα, άπειροι άν κόσμοι έγένοντο τφ πλήθει κατά τήν άπαυστον ένέργειαν. Νύν δέ, ένό   μόνου τού κόσμου γενομένου, τφ πεπερασμένφ τού έργου δείκνυται πεπερασμένη ή ένέργεια ή τόν κόσμον ποιήσασα.

Ό αύτό   τοίνυν μενών ούδέν έχει έγχρονον. Ποιεί τοί-

νυν τόν κόσμον, τάττων αύτόν άεί, καί ό κόσμο   τφ μέν άεί φρουρεΐσθαι γίνεται, τφ δέ άεί είναι ό αύτό   άγένητο   ύπάρχει. Εί μηδέν έχει έγχρονον ό θεό , ούδ' άρα τό ποιεΐν έχει· έγχρονον γάρ τό ποιεΐν. Καί εί ποιεί τόν κόσμον ό θεό , μή τήν ούσίαν αύτού παράγων, ού ποιεί τόν κόσμον· ό γάρ κόσμο χωρί   ούσία   ούκ έστι κόσμο . Εί δέ ό κόσμο   ούσίαν έχει άποίητον, έξ άνάγκη   καί άφρούρητό   έστιν· ού γάρ πρό   τό γενέσθαι κατ' ούσίαν ού δέεται, τούτου ούδέ πρό   τό φρουρεΐσθαι έπιδέεται· ή γάρ άγένητο   φύσι   ούδενό   τών έξωθεν έαυτή   έστιν έπιδεκτική. Καί εί έπί παντό   χρή ή τήν φάσιν ή τήν άπόφασιν είναι άληθή, πώ   ό άποκρινάμενο   άμφότερα έθηκεν έπί τή   τού κόσμου γενέσεω , καί τήν φάσιν καί τήν άπόφασιν, λέγων αύτόν είναι γενητόν καί άγένητον; Έτι δέ εί, καθά ειπεν έν τή τρίτη άποκρίσει, άγένητο   ών ό θεό   άγενήτω   ποιεί πάντα, ού γινόμενα άλλά συνυφιστάμενα, άλλ' έπειδή πάν συνυφιστάμενον τή τού φ συνυφίσταται σωτηρίμ σώζεται, μή χρήζον έτέρα   φρουρά   πλήν τή   έκείνου σωτηρία   (σωζομένου γάρ έκείνου σέσωσται καί αύτό), διά τούτο, εί χρεία έστι φρουρά   πρό   σωτηρίαν, έκείνο χρήζει φρουρά ού ύφισταμένου συνυφίσταται τά συνυφιστάμενα, ούχί τά συνυφιστάμενα. Άλλ' εί ταύτα ούτω   έχει, ούκ άρα ό κόσμο χρήζει φρουρά   ό συνυφιστάμένο   τφ θεφ, άλλ' αύτό   ό θεό φ συνυφίσταται ό κόσμο . Εί δέ τούτο άτοπον, άτοπον άρα καί τό τόν κόσμον λέγειν συνυφιστάμενον τφ θεφ. Χρή ούν λέγειν βουλήσει τού θεού ύφίστασθαι τόν κόσμον, καί βουλήσει τού θεού διαμένει ό αύτό , εί καί μή άεί. Ώσαύτω   τά τή ύποστάσει τίνο   συνυφιστάμενα τή έκείνου διαμονή διαμένει, ούχί εαυτών· οΐον τή συνθέσει τών γραμμών συνυφίστανται αί γωνίαι, καί μενούση   τή   συνθέσεω   μένουσι καί αί γωνίαι, καί άναιρουμένη   τή   συνθέσεω   άναιρούνται καί αί γωνίαι· καί εί χρεία έστι τού διαμένειν τά   γωνία , άνάγκη δούναι φρουράν τή συνθέσει τών γραμμών, ούχί ταί   γωνίαι   καθ' έαυτά , άλλά κατά συμβεβηκό   μέν ταί   γωνίαι , καθ' εαυτό δέ τή συνθέσει τών γραμμών. Κατά ταύτα χρή νοεΐν τόν κόσμον, εί άγενήτω   συνυφίσταται τφ θεφ, καθά φησίν ό άποκρινάμενο .

Τρίτη ἐρώτησι χριστιανική πρό τού Έλληνα .

Εί τω είναι καί ού τφ βούλεσθαι ποιεί ό θεό , οιον θερμαίνει τό πύρ τφ ε ίναι, πώ αύτό μέν έν έστί τε καί άπλούν καί μονοειδέ , διαφόρων δέ ούσιών έστι ποιητή ;

Απόκρισι έλληνική πρό τού Χριστιανού .

Ούκ οίητέον, ώσπερ έν ήμίν άλλο μέν έστι τό είναι, άλλο δέ τό βούλεσθαι, ούτω καί έν τφ θεφ· άλλά τό αύτό άντικρυ ύπάρχει τό είναι καί τό βούλεσθαι έν τφ θεφ. Ό γάρ έστι καί βούλεται, καί ό βούλεται έστι· καί ούδεμία διαίρεσι έπί τού θεού, διά τό αύτοπάρακτον είναι τόν θεόν. Ώστε καί τήν διαίρεσιν τού είναι πρό τό βούλεσθαι έπί τού θεού άπορριπτέον. Αλλά μήν ούδ' ούτω τόν θεόν τφ είναι ποιείν ύποθετέον ώ τό πύρ θερμαίνει· τό γάρ πύρ, εί καί ούσιωδώ , άλλ' όμω συμβεβηκυίαν έχει τήν θερμότητα, παρά δέ τφ θεφ ούδέν ούτε ούσιωδώ συμβέβηκεν ούτε συμβεβηκότω . Έπεί ούν συμβέβηκε μέν αύτφ ούδέν, τό δέ είναι καί τό βούλεσθαι ταύτόν ύπάρχει τφ θεφ, άπλούν τέ έστι καί μονοειδέ , ποιητικόν άγενήτω τών όντων. Ώσπερ γάρ όρώμεν ότι τά γεννητά, οιον άνθρωπο ό δείνα γεννητώ γενόμενο γεννητικό τε ών, γεννητά ποιεί, καί καθόλου τά γεννητά γεννητώ γενόμενα γεννητά ποιεί καί έξ αύτών ποιεί, τόν αύτόν τρόπον καί ό θεό , άγένητο ών, άγενήτω ποιεί πάντα, ού γινόμενα άλλά συνυφιστάμενα, καί τή μέν τή δυνάμεω άπειρίμ διάφορα ποιεί. Μή προσέχωμεν δέ τόν θεόν άνθρωπινω . Ού γάρ ώσπερ ήμεί , τό πρότερον *άλλω* έχοντε , ύστερον εί άλλο μεταβάλλοντε , λεγόμεθα ποιείν, ούτω καί ό θεό ποιεί- άλλά, δι' άρρητον ύπερβάλλουσάν τε δύναμιν άχρόνω ποιών πάντα, τελειοί πάντα, καί άμα τφ αύτόν είναι καί τά όντα ποιεί, ού χρείαν έχων ώσπερ ήμεί τό πρότερον γενέσθαι καί τελειωθήναι, καί ούτω ποιήσαι τό ύστερον, διά τό μηδέν είναι έν αύτφ πρότερον καί ύστερον. Όρώμεν ούν καί τήν φύσιν αύτφ τφ είναι ποιούσαν καί άθρόον άεί τήν μεταβολήν έργαζομένην, ώσπερ καί έπί τή πήξεω τού γάλακτο άθρόω τήν πήξιν θεώμεθα παραγινομένην τφ γάλακτι. Πολλφ τοίνυν τόν θεόν μάλλον οίητέον άθρόω καί άχρόνω πάντα ποιείν, αύτόν μέν όντα έν, τή δέ άπειρίμ τή δυνά-

μεω τά διάφορα παράγοντα, καί αύτά παντελώ αύτοπάρακτα τυγχάνοντα.

Έλεγχο τή άποκρίσεω ούκ όρθώ γεγενημένη .

Ούκ οιητέον, φησίν, ώσπερ έν ήμίν άλλο μέν έστι τό είναι, άλλο δέ έστι τό βούλεσθαι, ούτω καί έν τφ θεφ· άλλά τό αύτό άντικρυ ύπάρχει τό είναι καί τό βούλεσθαι έν τώ θεφ. Ό γάρ έστι καί βούλεται, καί ο βούλεται έστι· καί ούδεμία διαίρεσι έπί τού θεού, διά τό αύτοπάρακτον είναι τόν θεόν. Ώστε τήν διαίρεσιν τήν τού είναι προ τό βούλεσθαι έπί τού θεού άπορριπτέον. Τού θεού έχοντο ούσίαν μέν προ ύπαρξιν, βούλησιν δέ προ ποίησιν, ό άπορρίπτων ούσία τε καί βουλή τήν διαφοράν καί τήν ύπαρξιν άπορρίπτει τού θεού και τήν ποίησιν, ύπαρξιν μέν τήν αύτού, ποίησιν δέ τών ούκ όντων. Ότι δέ άλλη έστιν ή ούσία τού θεού καί άλλη ή βουλή, δεικνυται καί έκ τού λόγου τού άποκριναμένου, τού είπόντο · Ό γάρ έστι καί βούλεται, καί ό βούλεται έστιν. Αντέστρεψε τή ούσίμ τήν βουλήν, καί τή βουλή τήν ούσίαν. Αντιστροφή δέ ούδαμώ ένδέχεται γενέσθαι τών άντιστρεφομένων ούκ όντων άλλο καί άλλο ή λογά) ή άριθμφ. Τό τφ άριθμφ έν ον ούδέν κωλύει τφ λόγω άλλο καί άλλο είναι-οιον ή εύθεία γραμμή τή μέν ύποστάσει άριθμφ μία έστί, τφ δέ λόγψ τή εύθεία καί τή γραμμή άλλο καί άλλο. Κατά τόν τρόπον τούτον ού διαιρείται τού θεού ή φύσι τφ λογά) τή ούσία καί τή βουλή ; Εί άλλο τό ύπάρχειν καί άλλο τό ένυπάρχειν, καί ύπάρχει μέν τού θεού ή ούσία, ένυπάρχει δέ τή ούσία ή βουλή, άλλη άρα ή ούσία τού θεού καί άλλη ή βουλή. Εί ή μέν βουλή τού θεού έκ τή ούσία , ή δέ ούσία ούκ έκ τή βουλή , άλλη άρα ή ούσία τού θεού καί άλλη ή βουλή. Ή ούσία τού θεού τό μή είναι ούσία ού δέχεται, ή δέ βουλή τού θεού δέχεται τό μή βούλεσθαι· οιον έβούλετο ό θεό ποιήσαι ένα ήλιον, δεύτερον ήλιον ούκ έβούλετο ποιήσαι, ότι, ώσπερ έλυσιτέλει τοί ούσι τό ένα είναι τόν ήλιον, ούτω ούκ έλυσιτέλει τοί ούσι τό γενέσθαι δεύτερον ήλιον· καί έβούλετο μέν τό λυσιτελέ , τό δέ μή λυσιτελέ ούκ έβούλετο. Αλλ' εί τούτο, άλλη άρα ή ούσία τού θεού καί άλλη ή βουλή. Εί ό έστιν ό θεό τούτο καί βούλεται, δήλον ότι βουλητόν έστι καί ού

βουλή. Πώ   ούν ταύτόν έστι τή ούσίμ ή βουλή, τού βουλητού καί τή   βουλή   άλλου καί άλλου όντο , καθάπερ τό αισθητόν καί ή αϊσθησι ; Εί άναρχο   καί άΐδιό   έστι θεό , ούτε αύτο-πάρακτό   έστιν ούτε έτεροπάρακτο · ό γάρ άπλώ   αύτοπά-ρακτο   ουδενι λογω έστιν άΐδιο   καί άναρχο . Ό άποκρινά-μενο   δι' έτέρα   φωνή   άναιρεί τή   ούσία   τού θεού καί τή βουλή   τό έτερον, δι' έτέρα   δέ φωνή   τούτο τίθησιν. Αναι-ρών μέν τή   ούσία   τού θεού καί τή   βουλή   τό έτερον έλεγεν· Ούκ οίητέον, ώσπερ έν ήμίν άλλο μέν έστι τό είναι, άλλο δέ τό βούλεσθαι, ούτω καί έν τφ *θεφ. Τιθέμενο   δέ τό έτερόν* φησιν· Αλλά τό αύτό άντικρυ   ύπάρχει. Καί πάλιν· Τό δέ είναι καί τό βούλεσθαι ταύτόν ύπάρχει τφ *θεφ*. Ώσπερ γάρ τό έτερον άλλο άλλα) έστίν έτερον, ούτω   καί τό ταύτόν άλλο άλλα) έστίν άντικρυ   ταύτόν· *ωσαύτω   δέ καί τό* άντι-κρυ   άλλο άλλα) έστίν άντικρυ . Αλλ' εί ταύτόν έστιν ή ούσία τού θεού καί ή βουλή, άντικρυ   έσται άλλο καί άλλο· εί δέ μή γε, άναιρουμένου τού άλλου καί άλλου, άναιρεθήσεται *έξ* άνάγκη   τό ταύτόν τή   ούσία   τού θεού καί τή   βουλή   καί τό άντικρυ . Ώσπερ τό κινεισθαι ένέργειά έστι κινήσεω , ούτω   καί τό βούλεσθαι βουλή   έστιν ένέργειά· καίήν έχει διαφοράν ή δύναμι   πρό   τήν ένέργειαν, ταύτην έχει ή βουλή πρό   τό βούλεσθαι. Αδύνατον δέ τό βούλεσθαι πρό   μέν τήν βουλήν έχειν τήν διαφοράν, πρό   δέ τόν βουλόμενον μή έχειν. Εί δέ ούδενίλόγψ δυνατόν ταύτόν είναι τό βούλεσθαι καί τήν βουλήν καί τόν βουλόμενον, δήλον ότι ό άπορρίπτων τού θεού καί τού βούλεσθαι τό άλλο καί άλλο τού ένεργούντο   καί τή   ένεργεία   άπορρίπτει τήν διαφοράν· όπερ άτοπον. Εί άλλο τό ένυπόστατον, καί άλλο τό άνυπόστατον, καί θεό   μέν έκείνο, τό βούλεσθαι δέ τούτο, δήλον ότι ό τού θεού καί τού βούλεσθαι άπορρίπτων τό άλλο καί άλλο ή τό ένυπόστατον άπορρίπτει ή τό άνυπόστατον. Εικατά τόν λόγον τού άντι-κειμένου όπερ έστι θεό   καί βούλεται, καί ό βούλεται έστι, δήλον ότι, εί μή βουληθείη θεό   τό μή φθείρεσθαι τήν ένέρ-γειαν αύτού, παυσαμένη   αύτή   φθείρεται ού βουληθέντο αύτού. Ούκ άρα έστιν ό θεό   ό βούλεται. Εί τό ποιείν έστι τή   τού θεού βουλή , δήλον ότι, ώσπερ διαφέρει τό ποι-

είν άπΛώ   τού ποια και πόσα καί πότε ποιείν, ούτω διαφέρει τό είναι τού βούΛεσθαι.

ΑΛΛά μήν ούδ' ούτω   τόν θεόν τφ είναι ποιείν ύποθετέον ώ   τό πύρ θερμαίνει· τό γάρ πύρ, εί καί ούσιωδώ , άΛΛ' όμω   συμβεβηκυίαν έχει τήν θερμότητα, παρά δέ τφ θεφ ούδέν ούτε ούσιωδώ   συμβέβηκεν ούτε συμβεβηκότω . Έπεί ούν συμβέβηκε μέν αύτφ ούδέν, τό δέ είναι καί τό βούΛεσθαι ταύτόν ύπάρχει τφ θεφ, άπΛούν τέ έστι καί μονοειδέ , ποιητικόν άγενήτω   τών όντων. Τό μέν πώ   συμβέβηκε τφ πυρί ή θερμότη , ώ   βούΛεται Λέγειν ό άποκρινάμενο , Λεγέτω. Ού γάρ περί τού πώ   αύτφ συμβέβηκεν ή θερμότη   νύν έστι τό ζητούμενον, *άλλά* περί τή   άβουΛήτου ένεργεία , καθ' ήν τφ είναι ενεργεί. Τό βούΛεσθαι ή ούσια   έστίν ή πρόσεστι τή ούσία. ΑΛΛ' εί μέν ούσία έστίν, ούκ έστιν ό βουΛόμενο , εί δέ πρόσεστι τή ούσίμ, έξ άνάγκη   *άλλο* καί *άλλο* έστίν· ούκ έστι γάρ τό ον καί τό προσόν ταύτόν. Εί *πολλά* μέν βούΛεται ό θεό , *πολλά δέ ούκ έστιν*, ούκ άρα ταύτόν παρά τφ θεφ τό είναι τφ βούΛεσθαι. Ό θεό   εί όσα μέν βούΛεται ποιείν δύναται ποιείν, ούχ όσα δέ δύναται ποιείν βούΛεται ποιείν, ού ταύτόν άρα παρ' αύτφ τό είναι τφ βούΛεσθαι. Ό θεό   εί έν μέν έστι καί άπΛούν καί μονοειδέ , *πολλά* δέ βούΛεται καί *πολλά* ού βούΛεται, οίον βούΛεται μέν τή ποικιΛίμ *πολλά* είναι τά όντα, άπειρα δέ αύτά είναι τφ πΛήθει ού βούΛεται, ούκ άρα ταύτόν παρ' αύτφ τό είναι τφ βούΛεσθαι. Ό θεό   εί ό ύπάρχει ού ποιεί, ποιεί δέ ό βούΛεται, βούΛεται δέ ποιείν τόν κόσμον, ούκ άρα ταύτόν παρ' αύτφ τφ είναι τό βούΛεσθαι. Εί άγενήτω   άγένητα ού γίνεται, ούδ' άρα άγενήτω   άγένητα ποιεί ό θεό · άδύνατον γάρ είναι ποιητόν άγένητον. Ώσπερ ή διδασκαλία ένέργειά έστι τού διδάσκοντο   έν τφ μανθάνοντι, ούτω   ή ποίησι   ένέργειά έστι τού ποιούντο   έν τφ ποιουμένψ- ό άρα άναιρών τήν γένεσιν άπό τού ποιουμένου άναιρεί καί τήν ένέργειαν άπό τή   ποιήσεω   τού ποιούντο . Μάτην ένεργεί θεό   τήν ποίησιν, ούκ όντο   τού γινομένου. Εί άποιήτω   ού ποιεί ό θεό , ούδ' άρα άγενήτω   ποιεί. Τό ποιεί ό θεό   φάσι   έστι ποιήσεω , τό δέ άποιήτω   ποιεί δυνάμει άπόφασί   έστι τή   φάσεω . Μαχόμενα ονόματα

τὸ ἀγένητὸν καὶ τὸ ποιητόν. Εἰ τὸ διὰ ποιήσεω   ἀγένητόν, οὐκ ἄρα ἀγένητὸν τὸ μὴ διὰ ποιήσεω . Οὐδὲν διαφέρει τὸ λέγειν· Ὁ μὲν ποιήσα   ἐποίησε, τὺ δὲ ποιούμενον οὐκ ἐγένετο, τοὺ λέγειν· Ποιεὶ ὁ θεὸ   τὰ ἀγένητα. Εἰ εὔλογον τὸ λέγειν· Ὁ θεὸ   ἀγενήτω   ἀγένητα ποιεὶ, εὔλογον ἄρα καὶ τὸ λέγειν· Αγενήτω   τὰ ἀγένητα γίνεται. Ακολουθεὶ γὰρ τῳ ποιεὶ τὸ γίνεται φυσικὴ ἀνάγκη. Εἰ δὲ ἄτοπον τὸ δεύτερον, ἄτοπον ἄρα καὶ τὸ πρὼτον. Εἰ ἔγχρονον τὸ γίνεσθαι, ἔγχρονον καὶ τὸ ποιεὶσθαι· ισοδύναμα γάρ. Αδύνατον γὰρ ἐν τῳ ποιεὶν τὸν ποιοὺντα μὴ γίνεσθαι τὸ ποιούμενον. Εἰ ἀγενήτω οὐδὲν γίνεται, οὐδ' ἄρα ἀγενήτω   ποιεὶται τι· τὸ γὰρ γίνεσθαι καὶ τὸ ποιεὶσθαι λεξει μὲν οὐ ταὐτόν, ἐργα) δὲ ταὐτόν. Ὁ θεὸ , εἰ τῳ εἰναι ποιεὶ, ἀναγκαστικὼ   ποιεὶ ἁ ποιεὶ, εἰ δὲ τῳ βούλεσθαι ποιεὶ, αὐθεντικὼ   ποιεὶ· αὐθεντικὼ   δὲ ποιων ὁσα βούλεται καὶ οια βούλεται καὶ ὁτε βούλεται ποιεὶ. Ὁ θεὸ   εἰ τῳ εἰναι ποιεὶ, εἰ   οὐδὲν αὐτοὺ χρησιμεύει τὸ βούλεσθαι, φ οὐδαμὼ   δύναται κεχρήσθαι. Δύο ἀσύμβατα τίθησιν ἐπὶ τοὺ θεοὺ ὁ ἀποκρινάμενο · ποιητικὸν αὐτὸν ονομάζει τὼν ὁντων, καὶ προσάπτει αὐτῳ τὸ ἀγενήτω   ποιεὶν. Εἰγὰρ αὐτὸ   μὲν ἀγενήτω   ποιεὶ, τὸ δὲ ποιούμενον οὐδαμὼ γίνεται, οὔτε γενητὼ   οὔτε ἀγενήτω , οὔτε ποιητὼ   οὔτε ἀποιήτω , ὡσπερ ἄρα οὐ γίνεται τὸ ποιούμενον, οὔτω   οὐδὲ ποιεὶ ὁ ποιὼν.

Ὥσπερ, φησὶν, ὁρὼμεν ὁτι τὰ γεννητὰ, οἶον ἄνθρωπο γεννητὼ   γενόμενο   γεννητικὸ   τε ὢν, γεννητὰ ποιεὶ, καὶ καθόλου τὰ γεννητὰ γεννητὼ   γενόμενα γεννητὰ καὶ τὰ ἐξ αὐτὼν ποιεὶ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ θεὸ , ἀγένητο   ὢν, ἀγενήτω   ποιεὶ πάντα, οὐ γινόμενα ἀλλὰ συνυφιστάμενα, καὶ τὴ μὲν τὴ   δυνάμεω   ἀπειρίμ τὰ διάφορα ποιεὶ. Τὶ   οὐν ἐστιν ὁ ποιήσα   τὸν ἄνθρωπον, τὸν κατὰ τὴν φωνὴν τοὺ ἀποκριναμένου γεννητὼ   γενόμενον, καὶ αὐτὸν ὁντα γεννητόν, γεννητὼ   γεννητὰ ποιοὺντα; Αλλ' εἰ μὲν ὁ θεὸ , πὼ   οὐκ ἐψεύσατο ὁ ἀποκρινάμενο , εἰπὼν· Ὁ θεὸ , ἀγένητο   ὢν, ἀγενήτω   ἀγένητα ποιεὶ; Εἰ δὲ οὐχ ὁ θεὸ , πὼ   οὐ τὼν ἀλλοτρίων προνοεὶ ὁ θεὸ , προνοὼν τὼν ἀνθρὼπων, ὢν οὐκ ἐστι ποιητὴ ; Εἰ δὲ ἄτοπον τὸ μὴ λέγειν τὸν θεὸν ποιητὴν τοὺ ἀν-

θρώπου, άτοπον άρα καί τό Λέγειν τόν θεόν άγενήτω   άγέ-νητα ποιείν· ιδού γάρ πεποίηκε τόν άνθρωπον γεννητώ   όντα γεννητόν. Ει ού τό μέρο   γεννητόν, τούτου έξ άνάγκη   καί τό όλον γεννητόν, μέρο   δέ τού κόσμου ό άνθρωπο , ό κατά τήν φωνήν τού άποκριναμένου γεννητώ   γενόμενο , γενητό   άρα καί ό κόσμο . Ει άγένητό   έστιν ό θεό   καί τά άγένητα ποιεί, πώ   ού κατά κοινού φέρει τό τού άγενήτου όνομα, τό μηδενί αύτόν άντιδιαστέΛΛον; Ει ό θεό   ό έστιν ού ποιεί (άδύ-νατον γάρ), ποιεί δέ ά ούκ έστι, γενητά άρα ποιεί, άγένητό αύτό   ών. Ού ζητούμεν δέ πρώτον τό πώ   ποιεί ό θεό , άλλά τό τί ποιεί· εύρεθέν γάρ τό τί ποιεί εύρηται καί τό πώ   ποιεί. Ει άγένητό   ύπάρχων ό θεό   άγενήτω   άγένητα ποιεί, καί άδέσποτο   άρα ύπάρχων άδεσπότω   άδέσποτα ποιεί. Ει δέ άτοπον τό δεύτερον, άτοπον άρα καί τό πρώτον. Τά άδια-στάτω   συνυφιστάμενα άλλήλοι , ούδέν αύτών ούδενό   αύτών δύναται είναι ποιητή · εί δέ μή γε, άλλήλων έσονται ποιηταί. Ει δέ τούτο άτοπον, άτοπον άρα καί τό λέγειν τόν θεόν ποιη-τήν τών άδιαστάτω   αύτφ συνυφισταμένων. Ει άπειρα μέν δύναται ποιείν ό θεό , άλλά τφ βούλεσθαι, ό θεό   δέ διάφορα μέν είναι ού δύναται (έν γάρ έστι καί άπλούν καί μονοειδέ), διάφορα δέ βούλεται, ούκ άρα τφ είναι ποιεί, άλλά τφ βού-λεσθαι. Ει, ώσπερ τή συνθέσει τών γραμμών συνυφίστανται αί γωνίαι, ούτω   καί ό κόσμο   τφ θεφ, άναγκαστικώ   άρα καί άβουλήτω   ποιεί τόν κόσμον ό θεό , κατά συμβεβηκό   καί ού καθ' αύτό· άναγκαστικώ   γάρ καί κατά συμβεβηκό   συνυ-φίστανται αί γωνίαι τή θέσει τών γραμμών. Ό ποιών τό μή ον ποιεί· τό γάρ ον ού χρήζει ποιητού. Αλλ' ει τούτο, ούκ άρα ποιητή   έστιν ό θεό   τών συνυφισταμένων αύτφ, καθά φησίν ό άποκρινάμενο . Ό θεό   οικίαν ούκ έποίησεν, άλλ' έποίησε τόν άνθρωπον, καί δέδωκεν αύτφ δύναμιν ποιητικήν τή   οικία . Ούδέν ούν τούτων άγενήτω   παρά τφ θεφ, ούτε ή ποίησι   τού άνθρώπου ούτε ή δόσι   τή   δυνάμεω . Δύο κα-νόνα   έθηκεν ό άποκρινάμενο · ένα μέν έπί τή   ποιήσεω   τών άγεννήτων όντων καί άγεννήτω   ποιούντων, ένα δέ έπί τή ποιήσεω   τών γεννητών όντων καί γεννητώ   ποιούντων. Καί τά μέν, φησίν, έργα τών άγεννήτων συνυφίσταται τοί   έαυ-

τών ποιηταΐ άγεννήτω , τά δέ έργα τών γεννητών έγχρονα. Μηδενό τοίνυν τών άγεννήτων έγχρόνω ποιούντων, δήλον ότι τά γεννητά ούτε γέγονεν ύπό τού άγεννήτου ούτε γενέσθαι δύναται.

Μή προσέχωμεν δέ τό ποιείν τόν θεόν ανθρωπινω . Ού γάρ ώσπερ ήμει , τό πρότερον άλλω έχοντε , ύστερον εί άλλο μεταβάλλοντε , λεγόμεθα ποιείν, ούτω καί ό θεό ποιεί· άλλά, δι' άρρητον ύπερβάλλουσάν τε δύναμιν άχρόνω ποιών πάντα, τελειοι πάντα, καί άμα τῳ αύτόν είναι καί τά όντα ποιεί, ού χρείαν έχων ώσπερ ήμει τού πρότερον γενέσθαι καί τελειωθήναι, καί ούτω ποιήσαι, διά τό μηδέν είναι έν αύτῳ πρότερον καί ύστερον. Ημεί μέν τό πρότερον μεταβάλλομεν εί τό ύστερον τή εύρέσει τού βελτίονο · ό δέ θεό ούχ ούτω , άλλ', ώσπερ προσήκει, τό έξ άρχή ποιεί, ού μεταβάλλων εί ύστερον τά πρότερα. Είγάρ προέθηκε μέν έξ άρχή τό μεταβαλείν εί ύστερα τά πρότερα καί ού μεταβάλλει, ή άσθένεια ένομίζετο τή δυνάμεω ή ότι εύρε τού προκειμένου τό βέλτιον, ών ούδέν πρόσεστι τῳ θεῳ, ούτε ή άσθένεια τή δυνάμεω ούτε τό ύστερον εύρείν τού προτέρου τό βέλτιον. Εί ποιεί ό θεό πάντα, τά μή γινόμενα άλλά συνυφιστάμενα, περιττόν ήν τό άμα τῳ είναι αύτόν τά όντα ποιειν. Ώσπερ γάρ περιττόν ήν, ούση τή συνθέσεω τών γραμμών, ποιήσαι τά γωνία , ούτω περιττόν ήν, οντο τού θεού σύν τῳ κόσμῳ, ποιήσαι τόν κόσμον, εί άρα συνυφίσταται τῳ θεῳ, καθά φησίν ό άποκρινάμενο . Εί άμα τῳ είναι τόν θεόν έστι καί ό κόσμο , ό δέ κόσμο άεί έν κινήσει, ή δέ κίνησι έν χρονω, έν χρονω άρα ό θεό σύν τῳ κόσμῳ. Εί άγένητο ών ό θεό καί άγενήτω άγένητα ποιεί, ού τά γινόμενα άλλά τά συνυφιστάμενα αύτῳ, άγέννητο άρα καί ό άνθρωπο , μέρο άν τού κόσμου. Πώ ούν γεννητόν τούτον ό άποκρινάμενο καλεί; Καί εί άγένητο ών ό θεό καί άγενήτω άγένητα ποιεί, δήλον ότι καί άπλού ών άπλά πάντα συνυφιστάμενα αύτῳ ποιεί. Αλλ' εί τούτο, ούκ άρα συνυφίσταται τῳ θεῳ *ό* κόσμο , σύνθετο ών καί όλῳ καί μέρει. Εί έν έστιν ό θεό , καί ούχ έν τό συνυφιστάμενον αύτῳ, ούδ' άρα συνυφίσταται αύτῳ τά γενητά άγενήτῳ όντι. Ό θεό εί νοητών τε καί αί-

σθητών έστιν *επέκεινα*, και ού ποιεί έργα νοητών τε καί αισθητών επέκεινα, ούδ' άρα άγένητο   ών άγένητα ποιεί. Εί άδύνατον συνυφίστασθαι τφ έπέκεινα έαυτού, πώ   συνυπέστη ό κόσμο   τφ θεφ, έπέκεινα όντι αύτού; Εί άδύνατον είναι άγένητα τά σύνθετα, πώ   ό ούρανό   καί ό ήλιο   καί ό κόσμο   είσίν άγένητοι, σύνθετοι όντε , άλλοθεν έχοντε   τήν ύλην καί άλλοθεν τό είδο ;

Όρώμεν καί τήν φύσιν αύτώ τώ είναι ποιούσαν καί άθρόαν άεί τήν μεταβολήν έργαζομένην, ώσπερ έπί τή   πήξεω   τού γάλακτο   άθρόω   τήν πήξιν θεώμεθα παραγινομένην τφ γάλακτι. Πολλφ τοίνυν τόν θεόν μάλλον οίητέον άθρόω   καί άχρόνω   πάντα ποιειν, αύτόν μέν όντα έν, τή δέ άπειρίμ τή   δυνάμεω   διάφορα προάγοντα, καί αύτά παντελώ   αύτοπάρακτα τυγχάνοντα. Ή μέν φύσι   άθρόαν τήν μεταβολήν έργάζεται, ού πρό   ποίησιν ούσία   άλλά πρό ποίησιν τού πάθου · ή γάρ πήξι   έν τώ γάλακτι πάθο   έστι τού γάλακτο , ούσίαν δέ ουδαμώ   άθρόω   ποιεί ή φύσι . Πώ   ούν ούκ έστιν ό άποκρινάμενο   άνοικείφ ύποδείγματι, τή έργασίμ τή   φύσεω , χρησάμενο   πρό   παράστασιν τή τού θεού άχρόνω   εργασία , δημιουργού πολλών καί διαφόρων ούσιών όντο , α , κάν άθρόω   ποιή ό θεό , ούδ' ούτω άχρόνω ; Τό γάρ άθρόον τού χρόνου έστι τό άτομον. Τών αύτοπαράκτων ου κυριεύει ή τού θεού βούλησι , κυριεύει δέ ή βούλησι   τού θεού ών αύτή παράγει. Αλλ' εί κυριεύει ή βούλησι   τού θεού πάντων, ούδέν άρα αύτοπάρακτον. Αύτοπάρακτον ονομάζει ό άποκρινάμενο   καί τόν θεόν καί τόν κόσμον. Αλλ' εί αύτοπάρακτό   έστιν ό κόσμο , συνυφιστάμενο   τή αίτίμ τή   ύποστάσεω   αύτού, άνάγκη άρα καί τόν θεόν, αύτοπάρακτον όντα, συνυφίστασθαι τή αίτια τή   ύποστάσεω   αύτού. Αλλ' εί τούτο άτοπον, άτοπον άρα καί τό Λέγειν τόν θεόν καί τόν κόσμον αύτοπαράκτου , καί συνυφισταμένου   άλλήλοι   άδιαστάτω . Είκαθ' αύτό μέν έστιν ό θεό   αύτοπάρακτο , κατά συμβεβηκό   δέ ό κόσμο   ό συνυφιστάμενο   αύτφ, πώ   ούκ έστι ψευδέ   τό Ούδέν συμβαίνει θεφ, εϊγε, αύτοπαράκτω   παραγομένου τού θεού, συνυπέστη αύτφ αύτοπάρακτο   ό κόσμο ; Εί τά φυσική άνάγκη

τινί συμβησόμενα άβουΛήτω   συμβαίνει αύτφ, *πώ* , εί φυσική άνάγκη συνυφίσταται ό κόσμο τφ θεφ, ούκ άβουΛήτω αύτφ συνυφίσταται κατά συμβεβηκό ; Εί ταύτόν έστι παρά τφ θεφ τό είναι τφ βούλεσθαι, δήλον ότι έν οί ού βούλεται ό θεό έν τούτοι ούδέ έστι. Πώ ούν, μή όντο αύτού, ό κόσμο αύτφ συνυφίσταται; ΑβουΛήτω γάρ αύτφ συνυφίσταται ό κόσμο . Εί ό άγένητο άγενήτω άγένητα ποιεί, δήλον ότι καί ό άσύνθετο άσυνθέτω άσύνθετα ποιεί. Εί δέ μή τό δεύτερον, ούδ' άρα τό πρώτον. Σύνθετο γάρ ό κόσμο . Εί ό θεό θεϊκώ θεού ου ποιεί, πώ ό άγένητο άγενήτω άγένητα ποιεί; Ού γάρ αύτό έαυτφ συνυφίσταται, άλλά έτερο . Ἀλλο ό θεό , άλλο τό άγένητον- έκείνω μέν ύπάρχει, τούτω δέ χωρίζεται τών γενητών. Καί ποιών ό θεό ύπάρχει, ποιών ού χωρίζεται. Εί δέ καί ω χωρίζεται ποιεί, άλλά κατά συμβεβηκό καί ού καθ' αύτό, πώ ούδέν συμβαίνει τφ θεφ κατά συμβεβηκό ποιούντι; Εί, ώσπερ συνυφίσταται τή σφαίρμ τό κοιλον καί τό κυρτόν, ούτω συνυφίσταται τφ θεφ ό κόσμο , άΛΛηλαίτιοι άρα ό μέν θεό τού κόσμου, ό δέ κόσμο τού θεού, καθάπερ κάκεϊνα. Εί ού ποιεί τι βουλήσει ά καί μή βουλόμενο έποίει, πώ ούν βουλήσει τόν κόσμον έποίησεν ό θεό , ον καί μή βουλόμενο ποιείν έξ άνάγκη έποίει; Εί έν μέν τή ούσία ό θεό , άπειρο δέ τή δυνάμει, τά δέ συνυφιστάμενα αύτφ μήτε έν κατά τήν ούσίαν αύτού μήτε άπειρα κατά τήν δύναμιν αύτού, ούδ' άρα συνυφίσταται αύτφ. Ὁ θεό άεί τέλειό έστιν, άεί δυνατό έστιν· καί έν αύτφ μέν πρότερον καί ύστερον ούδέν, έν δέ τοί έργοι αύτού έστιν άμφότερα. Εί σύνθετα τά έργα αύτού, πάν δέ σύνθετον έξ άπλών σύγκειται, καί άδύνατον άμα είναι τά άπλά τοί συνθέτοι · πρώτα γάρ τά άπλά, ύστερον δέ τά σύνθετα. Ὥσπερ άδιάβλητο ό θεό έπί τή άσθενεία τή δυνάμεω , ότι μή ποιήσα πλείου κόσμου , άλλά ποιήσα ένα κόσμον έπαυσε τήν ποίησιν, ούτω άδιάβλητο ό θεό έπί τφ άτελεί τή δυνάμεω , ότι μή άμα τφ είναι αύτόν τόν κόσμον έποίησεν, άλλ' ότε έβούλετο. Ούδέν διαφέρει τό αύτοπάρακτον τού αύτογενού · άλλ' εί αύτοπάρακτο ό θεό καί αύτοπάρακτο

ό κόσμο , έσονται αύτογένητοι ο τε θεό και ό κόσμο . Εί, ώσπερ όρώμεν άθρόω τήν πήξιν τφ γάλακτι παραγινομένην, ούτω άθρόω παραγίνεται τφ κόσμψ τό είναι, γενητό άρα ό κόσμο και μεταβλητό έκ του άνουσίου εί ουσίαν· τό γάρ παραγίνεται τό γενέσθαι δηλοί. Εί αύτοπάρακτο ό θεό καί αύτοπάρακτο ό κόσμο , ή αύτοπαραξία έκατέρου έκατέρου έσται άρχή τή ύπάρξεω . Πώ ούν άναρχο καί άΐδιο ό θεό καί ό κόσμο , τά αύτοπαραξία έχοντε αύτών άρχά τή ύπάρξεω αύτών; Τό αύτοπάρακτον παραγωγή έχει σημασίαν τού άφ' έαυτού παραγομένου. Αλλ' επειδή πάν τό παραγόμενον ή τή παρουσίμ παράγεται κατά μετάστασιν έκ τόπου εί τόπον, ή τή ούσίμ παράγεται κατά ποίησιν άγουσαν έκ τή άνυπαρξία εί ύπαρξιν, μηδέν δέ τούτων πρόσεστι τώ θεφ, δήλον ότι ούκ όρθώ αύτόν ώνόμασεν ό άποκρινάμενο αύτοπάρακτον· τό γάρ αύτοπάρακτον τού έτεροπαράκτου τφ όλω αύτοπαράκτψ ούδέν διαφέρει. Είάδύνατον είναι τό άγένητον ποιητόν, άδύνατον είναι τόν κόσμον άγένητον καί τόν ποιήσαντα αύτόν θεόν. Εί δέ τφ ποιητφ διαφέρει ό κόσμο τού θεού, έξ άνάγκη καί τφ γενητφ διαφέρει· ποιητό γάρ ό κόσμο , άποίητο δέ ό θεό . Εί ό φυσική άνάγκη τφ άγενήτφ συνυφιστάμενο άποίητό έστι, πώ ούν ούκ έστι ψευδέ τό Έποίησε ποιητόν κόσμον ό θεό , άποίητον όντα καί άγένητον κατ' αύτόν; Εί αύτοπάρακτο έστιν ό κόσμο καί ού ποιητό , έξ άνάγκη καί αύτοποίητό έστιν. Τού αύτοπαράκτου τό αύτογένητον καί αύτοποίητον ούδέν διαφέρει. Άλλ' εί αύτοπάρακτο ό τε θεό καί ό κόσμο , αύτογένητοι καί αύτοποίητοι έσονται. Εί δέ τούτο άτοπον, άτοπον άρα καί τό λέγειν αύτοπάρακτον μέν τόν άναρχόν τε καί άίδιον θεόν, άγένητον δέ καί αύτοπάρακτον τόν ποιητόν κόσμον. Εί αύτοπάρακτο έστιν ό κόσμο , ούκ έστι θεοπάρακτο · καί εί μή θεοπάρακτο , ούδέ παρήγαγεν αύτόν ό θεό . Πώ ούν ό άποκρινάμενο , όταν λέγη προάγοντα μέν τόν θεόν, αύτοπάρακτον δέ τόν κόσμον, ούκ έστι ψευδή καί άσύμβατα λέγων; Πολλφ τοίνυν, φησί, τόν θεόν μάλλον οίητέον άθρόω καί άχρόνω πάντα ποιείν, αύτόν μέν όντα έν, τή δέ άπειρίμ τή δυνά-

μεω τά διάφορα προάγοντα, καί αύτά παντελώ αύτοπάρακτα τυγχάνοντα. Καί εί ισοδύναμε! τό ποιεΐν τφ ποιήσειν, πώ ό άναιρών άπό τού θεού τό ποιήσειν, ώ έμφασιν μέν έχον τού μέλλοντο χρόνου, νύν τίθησιν έπ' αύτού τό ποιεΐν, τήν αύτήν έχον τού χρόνου έμφασιν; Εί δέ σύν τή έμφάσει τού μέλλοντο χρόνου έχει τό ποιεΐν καί τού παρεληλυθότο τήν έμφασιν, πώ ούκ έστιν έν τή τού θεού έργασίμ τού χρόνου πάντα τά μέρη ύπάρχοντα;

Τετάρτη έρώτησι χριστιανική πρό τού Έλληνα .

Εί άδύνατον τφ πρώην μέν ούκ όντι, ύστερον δέ όντι, συνάΐδιον είναι τφ άεί όντι, πώ , είγενητό ό κόσμο , συνάΐδιό έστι παρά τφ θεφ;

Απόκρισι έλληνική πρό τού Χριστιανού .

Ότι· μέν άδύνατον τό έγχρονον (τούτο γάρ σημαίνει τό πάλαι μέν μή ον, ύστερον δέ όν) άΐδιον είναι καί συνάΐδιον τφ άεί όντι, δήλον. Ότι δέ καί έκ τούτου τού Λόγου δείκνυται ό κόσμο άγένητο , καί τούτο παντί που δήλον. Αλλ' εϊ τι έθέλοι Λέγειν ώ τινε τών παλαιών τόν κόσμον γενητόν καΛούσιν, εί μέν έπιπολαίω σκέψοιντο τού Λόγου , μέμψοιντο άν δικαίω τού τούτο Λέγοντα · εί δέ τό βάθο κατανοήσωσιν άκριβώ τών Λεχθέντων, εύρήσουσιν άκριβώ καί σαφώ άγένητον τούτου τόν κόσμον άποφαινομένου . Αύτοί γάρ, Λέγοντε τήν τε παραδειγματικήν καί τήν ποιητικήν αιτίαν άγένητον είναι, δήλον ότι καί τόν κόσμον, δημιούργημα τούτων όντα, σαφώ άγένητον άποφαίνουσι. Τοί γάρ παλαιοΐ αποδέδεικται τά καλούμενα πρό τί άμα τή φύσει ύπάρχειν. Έπεί ούν ή τε είκών πρό τό παράδειγμα καί τό παράδειγμα πρό τήν εικόνα καί τό δημιούργημα πρό τόν δημιουργόν καί ό δημιουργό πρό τό δημιούργημα, άμα τή φύσει ύπάρξει· εί τοίνυν άγένητο ό δημιουργό καί τό παράδειγμα άγένητον, καί ό κόσμο , τού μέν παραδείγματο είκών ών, τού δέ δημιουργού δημιούργημα. Ότι δέ τά πρό τί άμα τή φύσει ύπάρχει, σαφώ πάσιν άποδέδεικταικαί ώμολόγηται, καί αύτόθεν •μδιον γινώσκειν. Τό γάρ δεξιόν καί άριστερόν τών πρό τί. Ώσπερ ούν ούκ ένδέχεται τό δεξιόν είναι μή όντο τού άριστερού μηδέ τό άριστερόν έκτο τού δεξιού, ούτω ούκ ένδέχε-

ται τόν δημιουργόν είναι ἁνευ τοὺ δημιουργήματο ἡ τό δημιούργημα ἁνευ τοὺ δημιουργοὺ. Εἰ οὺν ἁγένητο ὁ δημιουργό , ἁγένητον και τό δημιούργημα. Εἰδε τι θέΛοιΛέγειν ότι πρότερον μέν ἡν ὁ δημιουργό , ὺστερον δέ γέγονε τό δημιούργημα, καἰ αΛΛω περιπεσεἰται ἁτόπω. Εὺρεθήσεταιγάρ δυνάμει είναι Λέγων τόν δημιουργόν καἰ οὺκ ἐνεργεἰᾳ (οπερ οὺδέν ἁΛΛο ἐστιν ἡ τόν θεόν ἁτεΛή Λέγειν), καἰ πρό τούτοι οὺδέν ἡττον συνυφίστασθαι τφ δημιουργὡ τό δημιούργημα, δυνάμει ον καἰ τοὺτο ὡσπερ ὁ δημιουργό , ἁπανταχοὺ τὡν πρό τἰ ὺφισταμένων ἐπ' ἰση . Εἰ μέν οὺν ὁ δημιουργό δυνάμει, καἰ τό δημιούργημα δυνάμει· εἰ δέ ὁ δημιουργό ἐνεργεἰᾳ καἰ τέΛειο , καἰ τό δημιούργημα ομοἰω . Σαφὡ τοίνυν παντἰ δήΛον ὺπάρχει τό συνυφίστασθαι τὡ δημιουργφ, καθά δημιουργό , τό δημιούργημα.

ἘΛεγχο τή ἁποκρίσεω οὺκ ὁρθὡ γεγενη μένη .

Ὡ δεἰξα ἁποκρινάμενο ἐν ται ἁΛΛαι αὺτοὺ ἁποκρίσεσι τόν κόσμον ἁγένητον, ούτω καἰ ἐν τή παρούση ἁποκρίσει ἐπαγγέΛΛεται δεἰξαι τόν κόσμον ἁγένητον· καἰτοι ἐν ταἰ ἁΛΛαι αὺτοὺ ἁποκρίσεσιν ούτε ἐκ τὡν φανερὡν τε καἰ γνωρίμων τοὺ κόσμου ἐδογμάτισε τήν ἁγενεσίαν, ούτε διά τή ἁποδεἰξεω ταύτην ἐθηκεν, ἁΛΛά μόνον κατά τήν οἰκείαν αὺθεντίαν τό δοκοὺν αὺτφ ἁπεφήνατο. ἘΛθὡν δέ εἰ τήν παρούσαν ταύτην ἁπόκρισιν, ἐν ἡ πειράται δεἰξαι τόν κόσμον ἁγένητον, πρὡτον μέμνηταιτὡν παΛαιὡν, γενητόν εἰρηκότων τόν κόσμον· οὓ δικαία μέμψεω ἐΛεξεν ἁξιου , γενητόν τόν κόσμον εἰρηκότα , εἰ μή ται ἑτέραι αὺτὡν φωναἰ τά οικεία αὺτὡν φωνά ἁνέτρεψαν, Λεγούσα τόν κόσμον γενητόν. Τοὺτο δέ οὺ δικαία ἐστἰ μέμψεω ἁπαΛΛακτικόν, ἁΛΛά ποιητικόν μάΛΛον τή μεγάΛη καἰ δικαία μέμψεω , τό θεἰναι ἐπἰ τή τοὺ κόσμου γενέσεω τήν φάσιν καἰ τήν ἁπόφασιν, καἰ τό τοἰ οἰκείοι Λόγοι μάχεσθαι αὺτοὺ ἑαυτοἰ . Καἰ ταὺτα μέν εἰρήσθω εἰ ἐΛεγχον τοὺ μή δικαἰω κεχρήσθαι τόν ἁποκρινάμενον ταἰ ἁΛΛήΛαι μαχομέναι φωναἰ , πρό ἁπόδειξιν συστατικήν τοὺ τόν κόσμον είναι ἁγένητον. Ἡμεἰ δέ ἐξετάσωμεν τά τὡν παΛαιὡν ἐκείνων φωνά , ἐν αἰ δεδειγμένω τόν κόσμον ἁγένητον ἁποφαίνουσι, καθά φησιν ὁ

άποκρινάμενο .

Ότι δέ, φησί, καί έκ τούτου του λόγου δείκνυται ό κόσμο άγένητο , καί τούτο παντί που δήλον. Αλλά καί εἴ τι έθέλοι λέγειν ώ τινε τών παλαιών τόν κόσμον γενητόν καλούσιν, εί μέν έπιπολαίω προσέχουσι τοί λόγοι , μέμψοιντο άν δικαίω τού τούτο λέγοντα · εί δέ τό βάθο κατανοήσουσιν άκριβώ τών λεχθέντων, εύρήσουσιν άκριβώ και σαφώ άγένητον τούτου τόν κόσμον άποφαινομένου . Αύτοί γάρ, λέγοντε τήν τε παραδειγματικήν καί ποιητικήν αιτίαν άγένητον είναι, δήλον ότι καί τόν κόσμον, δημιούργημα τούτων όντα, σαφώ άγένητον άποφαίνουσιν. Εί κειται τοί παλαιοί τό γενητόν είναι τόν κόσμον, καί έπιπολαίω μέν νοούμενον τό κείμενον μένει άμετάβλητον, βαθέω δέ νοούμενον εί τό άντικείμενον μεταπίπτει, διά τί μή τήν παραδειγματικήν τε καί ποιητικήν αιτίαν, τήν κειμένην τοι παλαιοί , ταί όμοίαι προσοχαί τού έπιπολαίω τώ βαθέω χρησαμένου εί άντικείμενον μεταβαλλομέναι χρησάμενο ό άποκρινάμενο τόν γενητόν κόσμον, τόν κείμενον τοί παλαιοί , εί τόν άγένητον μετέβαλεν, ίνα τού τούτο είρηκότα δικαία μέμψεω άπαλλάξη; Εί δέ τούτο ποιείν άτοπον, χρή ταί τών πραγμάτων φύσεσι νοήσαι τών παλαιών τού λόγου , καί μή ταί διαφόροι προσοχαί μεταβαλλούσαι τά κείμενα εί τά άντικείμενα. Εί άλλο τό παράδειγμα καί άλλο τό κατά τό παράδειγμα (άπλούν γάρ τό παράδειγμα, σύνθετον δέ τό κατά τό παράδειγμα), τό δέ ούτω άλλο καί άλλο έξ άνάγκη άλλοτε καί άλλοτε, τό δέ άλλοτε καί άλλοτε, πρότερον καί ύστερον, ού δύναται άμα είναι τή φύσει, ούκ άρα άμα τή φύσει τό παράδειγμα καί τό κατά τό παράδειγμα. Ό άποκρινάμενο ποτέ μέν κοινόν δημιούργημα λέγει τόν κόσμον τή τε παραδειγματική αιτία καί τή ποιητική , καί φησι· Δήλον ότι καί τόν κόσμον, δημιούργημα τούτων όντα- ποτέ δέ τή μέν ποιητική δημιούργητα, τή δέ παραδειγματική εικόνα. Καί δήλον έκ τούτου, ότι ούτε τφ δημιουργφ προ τί έστι καθό είκών ό κόσμο , ούτε τφ παραδείγματι καθό δημιούργημα. Αλλ' εί τούτο, ούκ άρα άληθέ τό τούτων είναι δημιούργημα τόν κόσμον. Εί τώ παραδείγματι δημιουργεί ό δημιουργό

τόν κόσμον, βουλόμενο αύτόν δημιουργεί, άΛΛ' εί τώ είναι αύτόν δημιουργεί, περιττόν τό παράδειγμα, τού είναι τόν θεόν άρκουντο πρό ποίησιν τού ποιούμενου, καί παράγει τό βούλημα· ού γάρ γίνεται βουλητά ά καί μή βουΛομένου τού ποιούντο έγίνετο. Τοιούτον γάρ τό έργον τών τφ είναι ποιούντων. Ό θεό μέν αύτό έστιν άγένητο , τό δέ παράδειγμα έγέννησεν έκ τή έαυτού διανοία , τόν δέ κόσμον έδημιούργησεν έκ τή ϋλη κατά τό παράδειγμα. ΑΛΑ' εικατά τόν άποκρινάμενον, έπειδή δημιούργημα τού άγενήτου δημιουργού έστιν ό κόσμο , διά τούτο καί αύτό άγένητό έστιν, έσται άρα καί τό παράδειγμα άγένητον, έπεί γέννημα τού άγενήτου έστίν. Εί δέ άτοπον τό Λέγειν άγένητον τό γέννημα, άτοπον άρα καί τό Λέγειν άγένητον τό γενητόν. Εί διά τό είναι τόν δημιουργόν άγένητον άνάγκη καί τό δημιούργημα είναι άγένητον, δήΛον ότι τούτω τφ τρόπψ άνάγκη ε ϊναι καί άδημιούργητον τό δημιούργημα· άδημιούργητο γάρ ό δημιουργό . Εί δέ τούτο άτοπον, άτοπον άρα καί τό Λέγειν τόν κόσμον άγένητον. Τό δημιουργητόν τού γενητού Λέξει μόνη διαφέρει, πράγματι δέ ού διαφέρει· διό καθ' όλου Αντιστρέφει άΛΛήΛοι διά τό είναι αύτά επ' ϊση · εί τι γάρ γενητόν, τούτο έξ άνάγκη καί δημιουργητόν, καί εϊ τι δημιουργητόν, τούτο έξ άνάγκη καί γενητόν. ΑΛΛ' έπειδή άδύνατον έστι τόν κόσμον είναι άγένητον καί γενητόν (έπί παντό γάρ ή τήν φάσιν άΛηθή είναι δει ή τήν άπόφασιν), πώ άρα τόν κόσμον δυνατόν είναι δημιουργητόν καί άγένητον; Τό δι είναι τό αύτό έν άλλα) έξ άνάγκη *άλλοτε* καί *άλλοτε*- οίον τό παράδειγμά έστιν έν τφ θεφ καί έν τή ϋλη, καί έν τφ θεφ μέν άποίητον, ποιητόν δέ έν τή ϋλη, καί έν τφ θεφ μέν ού κόσμο άλλά τού κόσμου παράδειγμα, έν τή ϋλη δέ κόσμο . Αλλ' εί μέν άλλοτε καί άλλοτε, καί άλλω καί άλλω , έξ άνάγκη καί πρότερον καί ϋστερον. Εί δέ πρότερον καί ϋστερον, δήλον ότι ού συναίδιον.

Τοι παλαιοί άποδέδεικται τά καλούμενα πρό τί άμα τή φύσει ύπάρχειν. Έπεί ούν ή τε είκών πρό τό παράδειγμα καί τό παράδειγμα πρό τήν εικόνα καί τό δημιούργημα πρό τόν δημιουργόν καί ό δημιουργό πρό τί) δημιούργημα, άμα τή φύσει τά τοιαύτα υπάρξει· εί τοίνυν άγένητο ό δημιουρ-

γό   καί τό παράδειγμα, ἀγένητο   και ὁ κόσμο , του μέν παρα-
δείγματο   εἰκών ὤν, τού δέ δημιουργού δημιούργημα. Οἱ
παΛαιοί   ἀποδέδεικται τά πρό   τί ἅμα τή φύσει, αὐτοί   ἀπο-
δέδοται τή   εἰκόνο   ὁ Λόγο . Εἰκών, φησίν, ἐστιν ἡ   ἡ γένεσι
διά μιμήσεω . ΑΛΛ' εἰ κατά τόν ἀποκρινάμενον ἀγένητό
ἐστιν ὁ κόσμο , δήΛον ὅτι ἀπώΛεσεν ὁ κόσμο   τή   εἰκόνο   τό
ὄνομα, καί τό ὄνομα καί τό πράγμα· ἐν ἀγενεσίμ γάρ ἀδύ-
νατον τώ κόσμω σώζειν τή   εἰκόνο   τόν Λόγον. Ὁ Λέγων τό
δημιούργημα ἀγένητον, ἐπειδή ὁ δημιουργό   αὐτού ἀγένητό
ἐστιν, ὀφείΛει καί ἀδημιούργητον Λέγειν τό δημιούργημα, επειδή
ὁ δημιουργό   αὐτού ἀδημιούργητό   ἐστιν· ἀντακοΛουθούσι γάρ
ἀΛΛήΛοι   ἐξ ἀνάγκη , τώ μέν ἀγενήτψ τό ἀδημιούργητον καί
τφ ἀδημιουργήτω τό ἀγένητον. Εἰ δέ τούτο ἄτοπον, ἄτοπον
ἄρα καί τό Λέγειν δημιούργημα ἀγένητον. Εἰ ἅμα τή φύσει
τά πρό   τί καί διά τούτο ἀνάγκη συναγένητον εἶναι τφ δη-
μιουργφ τό δημιούργημα, καθά τώ ἀποκριναμένω δοκεί, ἀ-
νάγκη ἄρα τόν αὐτόν τρόπον συναγένητον Λέγειν τό γενητόν
τφ ἀγενήτψ. Πρό   τί γάρ καί ταύτά ἐστι· πρό   γάρ τό γε-
νητόν τό ἀγένητον, καί πρό   τό ἀγένητον τό γενητόν. Εἰ δέ
τού γενητου μέν οὐκ ὄντο   δυνάμει ἐστι τό ἀγένητον ἀγένητον,
ὄντο   δέ τού γενητού ἐνεργείμ ἐστίν ἀγένητον τό ἀγένητον,
ἀνάγκη ἄρα καί ἐπί τού δημιουργού καί τού δημιουργήματο
καί τού παραδείγματο   καί τή   εἰκόνο   τούτο ὡσαύτω   νοειν·
καί οὐδέν ἄτοπον συμβαίνει. Ἥν γάρ ἔχει φύσιν τό πρό   τί
κατά τόν δημιουργόν καί τό δημιούργημα, τήν αὐτήν ἔχει καί
κατά τό γενητόν καί ἀγένητον. Καί τό πρώτον καί ὕστερον
τών πρό   τί ἐστίν· πρό   γάρ τό πρώτον τό ὕστερον καί πρό
τό ὕστερον τό πρώτον, καί ἅμα εἰσί τή φύσει δυνάμει ἡ τή
φύσει ἐνεργείμ. ΑΛΛ' εἰ κατά τόν ἀποκρινάμενον τό δημιούρ-
γημα συναγένητον ἐστι τφ ἀγενήτψ δημιουργφ, ἐπειδή πρό
τί ἐστι καί ἅμα τή φύσει, ἔσται ἄρα τούτψ τφ τρόπψ καί τό
γενητόν συναγένητον τφ ἀγενήτψ θεφ. Πρώτο   μέν γάρ ὁ
θεό , ὕστερον δέ τό γενητόν· καί ἐστιν ὡ   πρό   τί ἅμα τή
φύσει τό πρότερον καί ὕστερον. Εἰ δέ, χωρί   τού ποτέ μέν
δυνάμει, ποτέ δέ ἐνεργείμ, ἀδύνατόν ἐστι τό πρώτον καί ὕστε-
ρον εἶναι ἅμα τή φύσει, οὐδ' ἄρα τό δημιούργημα συναΐδιόν

έστι τῳ δημιουργῳ ούτε ή εἰκών τῳ παραδείγματι.

Ότι δέ τά πρό τί άμα τή φύσει ύπάρχει, σαφώ πάσιν άποδέδεικται καί ώμολόγηται, καί αύτόθεν -μδιον γινώσκειν. Τό γάρ δεξιόν καί τό άριστερόν τών πρό τί. Ώσπερ ούν ούκ ενδέχεται τό δεξιόν είναι μή όντο τού άριστερού μηδέ τό άριστερόν έκτο τού δεξιού, ούτω ούκ ένδέχεται τόν δημιουργόν είναι άνευ τού δημιουργήματο ή τό δημιούργημα άνευ τού δημιουργού. Εί ούν άγένητο ό δημιουργό , άγένητόν καί τό δημιούργημα. Εί μέν γάρ, ώσπερ κατά τήν αύτήν ούσίαν ύπήρχε τό δεξιόν και τό άριστερόν έν τῳ όλῳ μέρει πρό άλληλα, ούτω ύπήρχε καί ό δημιουργό καί τό δημιούργημα κατά τήν αύτήν ούσίαν έν τῳ όλῳ μέρει πρό άλληλα, είχεν άν χώραν τό ύπόδειγμα, ῳ χρησάμενο ό άποκρινάμενο έπειράτο δείξαι συναγένητον τῳ δημιουργῳ τό δημιούργημα· εί δέ τό μέν δεξιόν καί τό άριστερόν κατά τήν αύτήν ούσίαν έστιν έν τῳ όλψ μέρει πρό άλληλα, ό δέ δημιουργό καί τό δημιούργημα ούκ έστι τοιούτον, δήλον ότι άνοικείψ ύποδείγματι έχρήσατο ό άποκρινάμενο , πρό τήν φύσιν τού πράγματο μηδεμίαν άναλογίαν έχοντι πρό τό ύποδεικνύμενον. Τών πρό τί τά μέν άλλήλων λέγονται όπερ λέγονται, οΐον ό πατήρ τού υιού λέγεται πατήρ καί ό υιό τού πατρό λέγεται υιό , τά δέ ού λέγονται άλλήλων όπερ λέγονται, ώ τό εύθύ καί τό περιφερέ , ών έστι κοινόν τό ποτέ μέν δυνάμει λέγεσθαι θάτερον όπερ λέγονται, ποτέ δέ ένεργείμ, τά δέ άμφότερα άεί ή δυνάμει έστιν ή ένεργείμ, ώ τό κοιλον καί τό κυρτόν, τά δέ άεί ένεργείμ, ώ τό άνω καί κάτω. Τούτων ούσών τών πρό τί τών διαιρέσεων, όταν βουλώμεθά τίνο ζητουμένου λύσαι τό άπορον διά τού πρό τί, χρή πρώτον καταμαθείν ποια διαιρέσεω τών πρό τί έστι τό ζητούμενον, εΐθ' ούτω κατά τήν φύσιν τή διαιρέσεω κατασκευάζειν τήν άναλογίαν, ήν έχει τό ύπόδειγμα πρό τό ύποδεικνύμενον· εί δέ μή γε, εύρεθήσεται τό ύπόδειγμα άνοίκειον καί τό άπορον άλυτον. Εί ό δημιουργό καί τό δημιούργημα τών πρό τί έστι τών άλλήλων λεγομένων όπερ λέγονται (δημιουργού γάρ τό δημιούργημα καί τού δημιουργήματο ό δημιουργό), ό δέ άποκρινάμενο , βουλόμενο ύποδείγματι δείξαι συναγένητον τῳ άγενήτψ τό γε-

νητόν, έλαβεν ει τήν τούτου δείξιν τό προ τί τών άλλήλων μή λεγομένων (τό γάρ δεξιόν ού λέγεται τού άριστερού ούτε τό άριστερόν τού δεξιού), δήλό έστιν ότι άνοικείφ ύποδείγματι έχρήσατο κατά τήν φύσιν τού δεικνυμένου άναλογίαν ούκ έχοντι λυτικήν άπορία τού ζητουμένου προ τό ύποδεικνύμενον.

Εί δέ τι θέλειλέγειν ότι πρότερον μέν ήν ό δημιουργό , ύστερον δέ γέγονε τό δημιούργημα, καί άλλω περιπεσείται άτόπφ. Εύρεθήσεταιγάρ δυνάμει είναι λέγων τόν δημιουργόν καί ούκ ένεργείμ (όπερ ούδέν άλλο έστίν ή τόν θεόν άτελή λέγειν), καί προ τούτοι ούδέν ήττον συνυφίστασθαι τφ δημιουργφ τό δημιούργημα, δυνάμει όν καί αύτό ώσπερ ό δημιουργό , άπανταχού τών προ τί ύφισταμένων έπ' ίση . Εί μέν ούν ό δημιουργό δυνάμει, καί τό δημιούργημα δυνάμει· εί δέ ό δημιουργό ένεργείμ καί τέλειο , καί τό δημιούργημα ομοίω . Σαφώ τοίνυν παντί δήλον ύπάρχει τό συνυφίστασθαι τφ δημιουργφ, καθό δημιουργό , τό δημιούργημα. Εί, ώσπερ προ τό δημιούργημα τήν κατά τό προ τί σχέσιν έχει ό θεό ώ δημιουργό , ούτω έχει τήν αύτήν κατά τό προ τί σχέσιν καί προ τό γενητόν ώ άγένητό , καί προ τά ύστερα ώ πρώτο , καί ούδέν άτελέ έχει ούτε έν τή άγενεσίμ αύτού ούτε έν τή πρωτείμ αύτού (ούδενίγάρ λογά) δυνατόν είπείν τόν θεόν άγένητον άτελή ή πρώτον άτελή, διά τό είναι αύτόν ποτέ δυνάμει άμφότερα, άγένητόν τε καί πρώτον), ούτω ούκ ένδέχεται άτελή είναι τόν θεόν, πρότερον όντα δυνάμει δημιουργόν. Εί δέ διά τό είναι αύτόν πρώτον μέν δυνάμει δημιουργόν, ύστερον δέ ένεργείμ, διαβάλλεται ει άτέλειαν, άνάγκη άρα καί διά τό είναι αύτόν πρώτον μέν δυνάμει άγένητόν τε καί πρώτον, ύστερον δέ ένεργείμ, διαβληθήναι αύτόν ει άτέλειαν. Εί δέ άτοπον τό διαβάλλειν τόν θεόν έπί τή άτελείμ τή άγενεσία τε καί πρωτεία , άτοπον άρα καί τό διαβάλλειν αύτόν έπί τή άτελείμ τή δημιουργική αύτού δυνάμεω , διά τό μή άμα τφ είναι αύτόν πεποιηκέναι τόν κόσμον, άλλά ύστερον ότε έβούλετο. Ούκ ένδέχεται γάρ τόν κατά τινα τού προ τί σχέσιν άτελή όντα μή κατά τά λοιπά πάσα τού προ τί σχέσει ομοίω είναι άτελή.

Πέμπτη έρώτησι χριστιανική προ τού Έλληνα .

Του άγιου Ιουστίνου φιΛοσόφου καί μάρτυρο πρό ΈΛΛηνα

Εί άγένητο ό ούρανό καί άγένητο ό θεό καί οίκεί έν τφ ούρανφ ό θεό , πώ κατοίκων έν τοί ούκ αύτού ό θεό ούχ ύβρίζεται; Όν γάρ ούκ έποίησεν ούρανόν, ούτο ούκ έστιν αύτού.

Απόκρισι έΛΛηνική πρό τού Χριστιανού .

Ότι μέν άγένητο ό θεό καί άγένητο ό ούρανό , δήΛον έκ τε τών έπιπολαίω τανύν είρημένων καί έκ τών παρά *πολλών* γενναίω άποδεδειγμένων. Ότι δέ τόν θεόν φάναι κατοικείν έν τώ ούρανφ ούκ έστιν εύΛογον, σκοπήσωμεν τήδε. Πρώτον μέν γάρ τό οίκούμενον τού οίκούντο πρό σωτηρίαν γέγονεν ώστε, εί ό μέν κόσμο οίκητήριον, ό δέ θεό οίκών, δήΛον ότι ό μέν κόσμο σώζει τόν θεόν, ό δέ θεό σώζεται ύπό τού κόσμου, όπερ έστι πάντων άτοπώτατον. *Άλλω* τε τό κρείττον τού καταδεεστέρου έστι περιεκτικόν, τό δέ καταδεέστερον ύπό τού κρείττονο περιέχεται. ΑΛΛά μήν τό οίκούν ύπό τή οίκήσεω περιέχεται, καί τόν θεόν άρα περιέξει τό οίκητήριον· καί έσται έκ τούτου τού Λόγου ό μέν θεό έν τή χείρονι τάξει, τό δέ δημιούργημα έν τή κρείττονι. ΆΛΛω τε καί τό περιεχόμενον έν τόπψ έστι, πάν δέ έν τόπω ον σώμά έστι· καί ό θεό άρα, εί έν τόπ<φ έστι, σώμα έσται. Πώ ούν συνέξει σώμα όν έλαττον, καθό περιέχεται, τό μεϊζον σώμα; Άτοπον λέγειν. Ότι δέ τό οίκούν έν τόπω περιεχόμενόν έστι τή οικία, παντί που δήΛον, καί τώ αύτόθεν τυφλώττοντι. Τί ούν; φαίη άν. Πώ Όμηρο Λέγει τού δημιουργού οίκημα τόν ούρανόν; Ότι, πανταχοϋ μέν τήν έΛΛαμψιν τού θεού θεασάμενο περί τόν κόσμον, οΐκησιν τόν κόσμον έκάΛεσε τού θεού, ώ ύποδοχήν όντα τή ποιήσεω καί δημιουργία πάση τού θεού. Έξαιρέτω δέ τόν ούρανόν καΛούσι, διότι τού παντό κόσμου τό άκρότατον τόν ούρανόν πάσιν είναι ώμοΛόγηται.

Έλεγχο τή άποκρίσεω ούκ όρθώ γεγενημένη .

Τό Λέγειν δημιουργόν μέν τόν θεόν, άδημιούργητον δέ τόν κόσμον τό γάρ άδημιούργητον ίσον δύναται τώ άγενήτψ, καί τών ίσοδυναμούντων άκώλυτο ή μετάληψι - καί τό Λέγειν Ό άδημιούργητο θεό άδημιούργητα ποιεί, ό ίσον έστι τφ τόν άγένητον θεόν άγενήτω άγένητα ποιείν καί τό Λέγειν

άΐδιον μέν τόν θεόν, συναίδιον δέ τόν κόσμον, και έκ τή άνυπαρξία ει ύπαρξιν τόν θεόν και τόν κόσμον αύτοπαράκτω παραγόμενον· τό γάρ αύτοπάρακτον, έπί του θεού και του κόσμου Λεγόμενον, ταύτήν έχει τήν δήΛωσιν· και τό Λέγειν αύτοπάρακτον καί έτεροφρούρητον τόν κόσμον· τό γάρ θεοφρουρητον δηλοί τό έτεροφρούρητον (έτερο γάρ ό κόσμο καί έτερο ό θεό ό τόν κόσμον φρουρών, ον αύτοπάρακτον όντα άναγκαίω έχρήν καί αύτοφρούρητον είναι)· καί τό Λέγειν τόν θεόν καί τόν κόσμον άγενήτου καί αύτογενήτου · τό γάρ αύτοπάρακτον, έπί τού θεού καί τού κόσμου Λεγόμενον, δηΛοί τό αύτογένητον· καί τό Λέγειν Ποιήσα τά τήδε ό θεό , καί πάΛιν τό Ούκ έποίησεν· έγχρονον γάρ ώ τό έποίησεν ούτω καί τό ποιήσα · καί τό Λέγειν άϊδίω συνυφίστασθαι άδιαστάτω τφ θεφ τόν κόσμον, τόν έκ τή ύλη καί τού είδου γενητώ διά συνθέσεω τήν ύπαρξιν παρά τού δημιουργού λαβόντα· καί τό λέγειν άφθαρτον καί φθαρτόν είναι τόν κόσμον· άφθαρτον μέν τφ είναι, φθαρτόν δέ τφ φρουρείσθαι· καί τό λέγειν Γίνεται ό κόσμο , τό δέ γενητόν έγχρονον, καί τό έγχρονον φθαρτόν· καί τό λέγειν πάση ποιήσεώ τε καί δημιουργία θεού ύποδοχήν είναι τόν κόσμον, καί τό φθαρτών μή είναι δημιουργόν τόν θεόν· ό γάρ θεό κατά τόν άποκρινάμενον ούδέν έγχρονον ποιεί, τά δέ γενητά καί έγχρονα πάντα κατ' αύτόν έστιν άεί φθαρτά· ταύτα καί τά τοιαύτα ούκ έστιν άνδρών τών κατά τήν είδησιν τή τών πραγμάτων φύσεω διά γενναία άποδείξεω τά περί τού θεού καί τού κόσμου άποδεικνύντων, άΛΛά -ιψοκινδύνων άνθρώπων τών κατά τήν άναισχυντίαν τό δοκούν αύτοί περί τού θεού καί τού κόσμου άποφαινομένων.

Τό δέ κακίζειν μέν τή τού θεού έν τφ ούρανφ οίκήσεω τήν λέξιν, ώ μή πρέπουσαν θεφ, άνθρώπων έστιν ούκ έχόντων τών άτόπω λεγομένων τήν αίσθησιν· ή γάρ κακέμφατο λέξι κακέμφατον έχει καί τήν έννοιαν. Ήμεί δέ ούκ έθήκαμεν έν τή έρωτήσει τόν τρόπον τή τού θεού έν τφ ούρανφ οίκήσεω , ον ό άποκρινάμενο διέβαλεν, άΛΛά τό Εί άγένητο έστιν ό ούρανό , ούκ έστι τού θεού, καί οί λέγοντε κατοικείν τόν θεόν έν αύτφ έφ' ύβρειλέγουσι τού θεού κατοι-

κούντο έν τφ ούρανφ ούκ αύτού. Οίκον δέ καί θρόνον λέ-
γομεν τού θεού τόν ούρανόν, ούχ ώ τού θεού τούτου πρό οί-
κησιν ή πρό καθέδραν χρήζοντο , άπεριγράπτου καί άνενδεού
παντελώ ύπάρχοντο · άλλ' ίνα μή, πρό τό μέγεθο τή αύ-
τού ύποστάσεω καί τό άφθαρτον τή *ουσία* αύτού άφορώντε ,
θεόν τούτον ή ισότιμον θεφ ύπολάβωμεν, διά τούτο όνομά-
ζομεν αύτόν οίκον καί θρόνον τού θεού, ταύται ταί όνομα-
σίαι πάση τή πρό τόν θεόν κατ' ούσίαν καί κατά τά τή
ούσία προσηγορία κοινωνία αύτόν χωρίζοντε . Ώσπερ γάρ
ό οίκο καί ό θρόνο ύστερό έστι τού πεποιηκότο αύτόν,
ούτω καί ό ούρανό ύστερό έστι τού θεού, ώ γενητό τού
άγενήτου. Καί εί άφθαρτον λέγομεν τόν ούρανόν τανύν, ού
συνωνύμω αύτόν τφ θεφ όνομάζομεν άφθαρτον· ό μέν γάρ
θεό άκτίστω έκ τή αύτού ούσία καί άϊδίω τό άφθαρτον
έχει, ό δέ ούρανό κτιστώ έκ τή τού θεού βουλήσεω έχει τό
άφθαρτον πρό τήν χρείαν τών τήδε, καί πληρωθείση τή
χρεία εί έτερον τρόπον άφθαρσία μεταφέρεται. Ό γάρ δε-
δωκώ αύτφ θεό σώματο μέγεθο , όσον ήβουλήθη καί ούχ
όσον ήδυνήθη (ήδύνατο γάρ ποιήσαι αύτόν τφ μεγέθει πολύ
μείζονα ή όπερ έστί), νύν αύτό αύτόν έταξε τφ οικεία) όρφ έν
άφθαρσίμ διαμένειν, έω τού καιρού τή τών όντων εί τό
κρείττον μεταποιήσεω κατά τήν πίστιν τών ορθοδόξων, τών
έκ διδασκαλία τού γνωσθέντο αύτοί θεού θεόν έγνωκότων
καί κατά τήν μαρτυρίαν τού άποκριναμένου.

ΤΟΤ ΑΓΙΟΤΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ
περί τού άσωμάτου καί περί τού θεού καί περί
τή άναστάσεω τών νεκρών.

α. Πόθεν δήΛον εί έστι τι άσώματον, καί εί έστιν άσώματον;

β. Πόθεν δήΛον ότι αύτό έφ' έαυτού δύναται είναι έκτο σώματο , καί εί έστιν αύτό έφ' έαυτού άσώματον;

γ. Πόθεν δήΛον εί έστι κάΛΛιον τό άσώματον τού σώματο , καί εί ού κάΛΛιον τό άσώματον τού σώματο ;

δ. Τί έστι τό άσώματον, πότερον ψυχή ή κρείττον ψυχή , οίον θεό ;

ε. Καί τίνι διαφέρει ψυχή θεού;

Ϛ. Καί πόθεν δήΛον εί όλω έστι θεό ;

ζ. Καί εί έστι θεό , ζητητέον είτε ποιεί είτε έποίησέ ποτέ είτε καί μέΛΛει ποιείν τό ό τί ποτέ;

η. Καί είτε έποίησεν είτε ποιεί είτε ποιήσει;

θ. Καί τί ποιεί καί πώ ποιεί, είτε μετά βουλή είτε καί άνευ βουλή ;

ι. Καί εί μετά βουλή , όργάνῳ κεχρημένο ή άνευ οργάνου;

ια. Καί εί άνευ βουλή , πότερον αλόγω ποιεί άνευ διάνοια καί έπισκέψεω ή μετά τίνο επικρίσεω ;

ιβ. Καί εί μετά έπικρίσεω , τίνο ένδείμ έπικρίσεω δείται; Εί δέ άκρίτω , ποίῳ τῳ Λογω διερευνητέον.

ιγ. Καί εί δοίημεν γίνεσθαι τι παρ' αυτού, πότερον τό γινόμενον άφθαρτον ή φθαρτόν; Καί εί μέν άφθαρτον, άπορούμεν εί τό όλω γενητόν άφθαρτον δύναται είναι καί ποιώ τῳ Λόγω; Καί εί φθείρεται, τί διαφέρει τά τού άθανάτου έργα τών άνθρωπίνων; [Καί γάρ] πολλαπλασίονα χρόνον πολΛάκι πολλά τούτων διαμένει, τού ποιήσαντο αύτού φθαρέντο , αύτά άφθαρτα όντα, ώ έπ' οικοδομών [έστιν ίδείν καί τών] τοιούτων.

ιδ. Καί εί φθείρεται τό γινόμενον παρά τού θεού, τίνο κακία φθείρεται, τού ποιήσαντο ή τού γεγονότο ή τίνο έξωθεν ύπεναντίου γινομένου τῳ ποιήσαντι; Ό τι δ' άν αύτών

ύποθώμεθα, δήλον ότι τού ποιήσαντο ή κακία. Είτε γάρ τό γεγονό διά τινα έμφυτον έαυτού κακίαν όφείλει φθαρήναι, ό ποιήσα αίτιο , ότι τοιούτον αύτό έποίησεν, ώστε ύπολιμπάνεσθαι έν αύτω κακόν τι· είτε έξωθεν έστι τιύπεναντίον τω ποιήσαντι, καί ούτω κακίμ τού πεποιηκότο , διά τό μή δύνασθαι κατακρατείν τών εναντίων· είτε έκ τού ποιήσαντο ή κακία, πρόδηλον ώ αύτό ό κακό . Ταύτα μέν περί τούτων τέω έκ πολλών ολίγα- είγάρ έθέλομεν, ζητητέον καί τί έστι σώμα καί έκ τίνων τό σώμα, καί τά έπί τούτοι άπορία . Ταύτα δέ τέω έάσαντε , ώ ένούντων μηδέν τών άπορων, ζητούμεν τών γενναιοτέρων έν τι θαύματο άξιούμενον άπό τών περί τή άναστάσεω Λόγων· έν γάρ τι τών ούκ εύτελών άπορων, τών παρά τοί Λιθοκαρδίοι κινουμένων, έστι καί τούτο.

ιε. Είγάρ δει, φησί, σώου άνίστασθαι τού τετελευτηκότα , πώ , είσυμβαίη άνθρωπον άποθανείν εί θάλατταν, είτα βρωθέντα τούτον ύπό ιχθύων αύθι ύπό άλλων άνθρώπων καταβρωθήναι διά μέσων τών ιχθύων, πώ άν άναλάβοι τά σάρκα τά εί άλλου άνθρώπου καταδαπανηθείσα ; Ή γάρ τούτον άνάγκη παρά τά σάρκα άναστήναι, α έφαγον οί άλλοι άνθρωποι διά μέσων τών ιχθύων, καθώ πολλάκι εϊρηται, ή έκείνου , μέλη τών έαυτού σαρκών άπαιτουμένου , άποθέσθαι καί έλλιπεί γενέσθαι, ίνα άποπληρώσωσι τό έλλείπον τών ύπ' αύτών άδικω καταβρωθέντων. Καί ταύτα οία γελώντε οί Λιθοκάρδιοί φασιν. Έγώ δέ παρακαλώ εκτό άπορία κατασκευαστικόν Λόγον τή άναστάσεω μαθείν, τόν έξ άνάγκη άποδεικνύντα ότι άνάγκη είναι άνάστασιν διά τινων άποδεικτικών καί άληθών Λόγων. Τών γάρ άποδείξεων έρρωμένων ταί άληθείαι , ούδένα τών άποριών Λόγον εύ ϊστε ποιήσομαι· καίγάρ άτοπον καί φιλόνεικον πρό έρρωμένην άπόδειξιν έθέλειν έρίζειν.

Αποκρίσει χριστιανικαί πρό τά προρρηθείσα έρωτήσει άπό τή εύσεβεία τών φυσικών Λογισμών.

Ούτοι οί Λόγοι ούκ είσι Λογικαί άπορίαι, άλλ' έρωτήσει άτεχνοι. Ό γάρ Λόγο , ό κατασκευάζων λογικά άπορία , έν τοί άκολούθω πω Λεγομένοι συνάγει τό άτοπον· οίον μόνο

ό άνθρωπο   γελαστικόν, πάν γελαστικόν ζώον, μόνο   άρα ό άνθρωπο   ζώον· αίπερ είσίν άκόλουθοι προτάσει   μέν, άτοπον δέ τό συμπέρασμα. Έν δέ τοί   προκειμένοι   λόγοι   ούδέν άτοπον κατά άκολουθίαν συνήχθη· διό ούκ εύλόγω   έκλήθησαν άποριαι.

[Έρώτησι .

Πόθεν δήλον εί έστι τι άσώματον;

Απόκρισι .]

Εί άδύνατον τό αύτό τά αύτά καί άγνοείν καίγινώσκειν (έπί παντό   γάρ άληθή τήν κατάφασιν είναι δει ή τήν άπόφασιν), πώ   ό άγνοών, εί έστιν άσώματον, γινώσκει βούλησίν τε καί έπίκρισιν, διάνοιάν τε καί έπίσκεψιν, νούν τε καί λόγον, άτινά έστι τού άσωμάτου ένεργήματα; Τό γάρ έν άγνωσίμ τή   τού άσωμάτου ύπάρξεω   γινώσκειν τού άσωμάτου τά ένεργήματα τών ούκ είδότων ό φασίν έστιν.

Άλλο. Τό κατασκευάζειν άπορίαν καίλύειν άπορίαν, ούκ έστιν αίσθήσεω   τούτο, ούδέ σώματό   έστι. Τό δέ μή ον σώματο , τούτο άνάγκη είναι τού άσωμάτου.

Άλλο. Πόθεν ζητούμεν τή   τού άσωμάτου ύπάρξεω τήν δήλωσιν; Εί μέν γάρ τό ζητείν περί τίνο , εί έστιν ή ούκ έστι, λόγου έστιν, ό δέ λόγο   τού λογικού ύπάρχει ένέργημα, άλογον δέ τό σώμα καθ' *εαυτό*, δήλον ότι έστι τι άσώματον, φ ίδιον ύπάρχει τό ζητείν καί κρίνειν.

Άλλο. Τφ μή όμολογούντι είναι τι άσώματον άνοίκειον ύπάρχει τό λογω ζητείν καί κρίνειν εί έστι τι άσώματον· άλογον γάρ τό κεχρήσθαι μέν ταί   τού άσωμάτου ένεργείαι , άγνοείν δέ τού άσωμάτου τήν ϋπαρξιν.

Άλλο. Αύο είσίν έν ήμίν καταληπτικαί τών πραγμάτων δυνάμει , ή τε αϊσθησι   καί ή νόησι · ών αί ένέργειαι τοσούτψ άλλήλων διαφέρουσιν, όσω τά ύπό θατέρου καταλαμβανόμενα μή δύνανται καταλαμβάνεσθαι ύπό τού έτέρου. Άλλ' έπειδή πάσαι δυνάμει   ούσιών είσι δυνάμει , διά τούτο άνάγκη είναι ούσία   δύο, ών τή   μέν ίδιον τό αίσθάνεσθαι, τή   δέ τό νοεΐν. Άλλ' εί τούτο, έστιν άρα ούσία τι   άσώματο , ή   ίδιον ύπάρχει τό νοείν, ώσπερ τό αίσθάνεσθαι τφ σώματι.

Ἄλλο. Εί έστι τι έμψυχον, ἀνάγκη είναι τήν ψυχήν· τή γάρ τή ψυχή μετοχή τό έμψυχον υπάρχει έμψυχον. Et ή έπιστήμη ούκ έστιν έφ' έαυτή , *άλλ'* έν τή ψυχή, άνάγκη άρα είναι τήν ψυχήν έφ' έαυτή , έν ή ύπάρχειή έπιστήμη.

Ἄλλο. Εί τό μέν σώμα δεϊται τή ψυχή πρό τό ζήν τε καί αίσθάνεσθαι, ή δέ ψυχή ού δειται τού σώματο , ούτε πρό τό ζήν ούτε πρό τί) νοείν, έτερον άρα ή ψυχή παρά τό σώμα.

Ἄλλο. Εί ή μέν ψυχή προστάττει τώ σώματι, τό δέ σώμα ύπουργεί τοί τή ψυχή προστάγμασιν, έτερον άρα τι ή ψυχή παρά τό σώμα.

Ἄλλο. Εί ή μέν ψυχή τεχνίτου Λόγον έπέχει, τό δέ σώμα οργάνου, ού ταύτόν δέ ύπάρχει τώ τεχνίτη τά όργανα, ού ταύτόν άρα τή ψυχή τό σώμα.

Ἄλλο. Εί πρώτο ό Λόγο καί ύστερον τό κατά τόν Λόγον (έν μέν γάρ τή ψυχή ό Λόγο , έν δέ τή ύΛη τό κατά τόν Λόγον), έτερον άρα τι ή [ύΛη] παρά τήν ψυχήν. Τό δέ ύΛη έτερον, τούτο καί σώματο έτερον.

Ἄλλο. Εί τό μή όν σώμα ούδέ ούσία έστι, πώ διαιρείται ή ούσία εί σώμα καί άσώματον, τού διαιρούμενου άνάγκη ύπάρχοντο έν τοι εί ά διαιρείται;

Ἐρώτησι .

Εί έστι τι άσώματον, πόθεν δήΛον ότι αύτό έφ' εαυτού δύναται είναι;

Ἀπόκρισι .

Ού τή παρουσίμ τό σώμα τό καθ' έαυτό ζωή τε καί αίσθήσεω καί διάνοια μέτοχον, καί τή άπουσίμ πάΛιν νεκρόν τε καί άναίσθητον καί άδιανόητον γίνεται, τούτο άνάγκη είναι έφ' έαυτού, ώ τή έαυτού φύσει ύπάρχον άφθαρτον.

Ἄλλο. Τό κατασκευάζειν έπιστημόνω τά Λογικά άπορία , καί ταύτα όμοίω έπιστημόνω Λύειν, ούκ έστιν αίσθήσεω έργον· ώμοΛόγηται γάρ τό μή δύνασθαι τήν αϊσθησιν ούσία τε καιάληθεία έφάπτεσθαιγνώσεω . Είδε τούτο, καί έπιστήμη μέν έστι τό έφάπτεσθαι ούσία τε καί άληθεία γνώσεω , αίσθήσεω δέ ούκ έστι, τό δέ μή όν τή αίσθήσεω ούδέ σώματό έστιν, άνάγκη άρα είναι τι άσώματον έφ' έαυ-

τού, ἐν φ υπάρχει ἡ επιστήμη.

ἈΛΛο. Εἰ δει τἡν οὐσίαν εἰναι ἐφ' ἑαυτῄ , διαιρεἰται δέ ἡ οὐσία κατά τἡν πρώτην διαίρεσιν εἰ σῶμα καί ἀσώματον, πῶ οὐκ ἐστι τό ἀσώματον οὐσία ἐφ' ἑαυτῄ ὑπάρχουσα;

ἈΛΛο. Τό δυνάμενον ἑαυτό χωρίζειν τού προσπάσχειν σώματι καί μή φθείρεσθαι δύναται καί χωρισθῆναι τού σώματο καί μή φθείρεσθαι· διό κάΛΛιον καί τιμιώτερόν ἐστι τού σώματο , ὡ αἰτιον ὑπάρχον τού καλόν εἰναι τό σῶμα τῄ αὐτού παρουσίμ. Τό τοιούτον φαμεν εἰναι τἡν Λογικήν ψυχήν, πνεύμα οὐσαν νοερόν, ζωτικήν τε καί γνωστικήν καί αὐτοκίνητον, ἡ ὁμοουσίου εἰναι φαμεν τού τε ἀγγέλου καί τού δαίμονα . Καί, καθόλου εἰπεἰν, πάν ἐνούσιον, τό ὑπό τίνο δυνάμενον κρατεἰσθαι, σῶμά ἐστι τφ κρατούντι αὐτό. Καί τό θεἰόν φαμεν εἰναι ἀσώματον, οὐχ ὁτι ἐστιν ἀσώματον (ἐπέκεινα γάρ ἐστιν ὁ θεό τῄ αὐτού οὐσία ὥσπερ τού σώματο οὑτω καί τού ἀσωμάτου, ὡ ἑκατέρου τούτων ὑπάρχων δημιουργό · οὐδέ γάρ ἐποίησεν ὁ θεό ἁ αὐτό ὑπάρχει), ἀλλ', ὥσπερ εἰώθαμεν ἐν τοί παρ' ἡμἰν τιμιωτέροι ὑλικοί ἀεί γεραίρειν τό θειον, οὑτω καί ἐν τοί ὀνόμασιν, οὐχ ὡ τού θεού τούτων δεομένου, ἀΛΛ' ἡμῶν τἡν περί αὐτού ἐννοιαν αὐτοί ἐνδεικνυμενῶν. Τούτῳ οὐν τῷ τρόπω ὀνομάζομεν αὐτόν ἀσώματον, καίτοι εἰδότε αὐτόν ἐπέκεινα ὑπάρχοντα τού ἀσωμάτου, ὡ τούτου δημιουργόν. Κεἰσθω δέ ὁλω καί τούτο ἐν τφ Λόγω δεικτικόν ὑπάρχον τού ειναί τι ἀσώματον. Εἰ δέ μηδέν ἠν ἐν τοί οὐσιν ἀσώματον, οὐδ' ἀν τό σῶμα. ἈΛΛ' ἐπειδή ἐστι τι ἀσώματον, ὥσπερ ἐστί τι σῶμα, διά τούτο ἀνάγκη τοί ἐναντίοι ὀνόμασι τά ἐναντία ἀΛΛήλων διαστέλΛειν. Καί γάρ τόν θεόν καλούμεν ἀκτιστον, τῷ τού ἀκτιστου ὀνόματι τῶν κτιστῶν αὐτόν διαστέλλοντε . Καί εἰ μή ἠσαν τά κτιστά, οὐδέ θεό τούτων διεστέΛΛετο τῷ τού ἀκτιστου ὀνόματι. Κατά ταύτην οὐν τἡν γινομένην τῷ τού ἀκτιστου ὀνόματι διαστολήν δείκνυται ὁ θεό σωμάτων τε καί ἀσωμάτων ὑπάρχων ἐπέκεινα. Εἰγάρ τό κτιστόν ὀνομα πάντα συλλήβδην περιέχει τά σώματά τε καί τά ἀσώματα, δήλον ὁτι ὁ τούτῳ τφ ὀνόματι τῶν κτιστῶν διαστεΛΛόμενο ἐξ ἀνάγκη καί σωμάτων τε καί ἀσωμάτων διέσταλται. Καί ὁπερ πρόσεστι

τοί άλλοι άσωμάτοι , τό μή κρατείσθαι ύπό σωμάτων, τούτο πρόσεστι καί τφ θεφ, ώ τω άσωμάτψ ούχί άλλ' ώ τφ επέκεινα του άσωμάτου. Καί επειδή τό μή έχειν δημιουργόν καί δεσπότην του έχειν δημιουργόν καί δεσπότην τιμιώτερόν έστι, διά τούτο τόν θεόν καλούμεν άκτιστον. Τό γάρ ύπάρχον άκτιστον ούτε δημιουργόν δύναται έχειν ούτε δεσπότην. Ωσαύτω δέ έπειδή τό μή κρατείσθαι ύπό τίνο τού κρατείσθαι τιμιώτερόν έστι, διά τούτο καλούμεν αύτόν άσώματον.

Έρώτησι .

Πόθεν δήλον εί όλω έστι θεό ;

Απόκρισι .

Έκ τή τών όντων συστάσεώ τε και διαμονή . Ού γάρ άν ήν τά *όντα,* μή τού θεού προϋπάρχοντα αύτών, τού πάντα τά μέρη τή κτίσεω χρειωδώ πρό λυσιτέλειαν τή όλη κτίσεω ύποστησαμένου, τού ήμίν γνωσθέντο διά προρρήσεω καί διδασκαλία προφητών τε καί τού κυρίου καί σωτήρο ήμών Ιησού Χριστού καί τών αύτού άποστόλων λόγοι θείαι δυνάμεσι μεμαρτυρημένοι .

Έρώτησι .

Εί ποιεί θεό ή έποίησεν ή μέλλει ποιείν; Καί εί ποιεί, μετά βουλή ή άνευ βουλή ;

Απόκρισι .

Έποίησεν ό θεό καί ποιεί καί ποιήσει διά τή οικεία βουλήσεω . Έποίησε γάρ τήν κτίσιν ούκ ούσαν πρότερον βουληθεί αύτό , ήν τή εαυτού προνοια έν τφ είναι διατηρεί, οπερ έστί ποιεί, ήν καί μέλλει άνακτίζειν καί εί τήν βελτίονα άγαγείν κατάστασιν διά τή άνακτίσεω , οπερ έστί ποιήσει, ίνα καθαρίση αύτήν άπό πάση άτοπία τή έκ τή τών λογικών -μθυμία συμβάση αύτή, ούκ έκ τή έπικρίσεώ τε καί έπισκέψεω ύστερον εύρών τό βέλτιον, άλλά άνωθεν καί προ τή τού κόσμου ποιήσεω ήν αύτφ δεδογμένον τούτο ποιείν. Ούτε γάρ πρό γνώσιν ούτε πρό δύναμιν δυνατόν προσγενέσθαι τφ θεφ ύστερον ό μή πρότερον είχε. Δείγμα δέ τού βουλήσει τόν θεόν ποιείν τόν κόσμον τουτό έστι, τό, δυναμένου τού θεού πλείονα ποιείν ήλίου , ούκ έποίησε πλείο-

να , άλλ' ένα μόνον έποίησεν· ό γάρ μή δυνάμενο πλείονα ποιήσαι ήλιου ούδέ ένα δύναται ποιείν, καί ό τόν ένα ήλιον δυνάμενο ποιήσαι έξ άνάγκη καί πλείονα δύναται ποιείν. Πώ ούν ούκ έποίησεν ό θεό πλείονα ήλιου , ού έδύνατο ποιείν, εί μή τι άρα ούκ έβούλετο πλείονα ποιείν ήλιου ; Εί δέ οΰ ούκ έποίησεν ήλιου βουλήσει ούκ έποίησε, δήλον άρα ότι καί όν έποίησε βουλήσει έποίησε, καί καθάπερ τόν ήλιον, ούτω καί τά λοιπά πάντα τά μέρη τή κτίσεω , τά τε άφθαρτα καί τά φθαρτά, τά έκ τή τού θεού βουλή τό τε είναι καί τό τοιάδε είναι έχοντα.

Έρώτησι .

Εί κάλλιον τό άσώματον τού σώματο ;

Απόκρισι .

Εί ζωούται τό σώμα καί διανοητικόν γίνεται, ού σώματο έτέρου παρουσία άλλά τή τού άσωμάτου, πώ ούκ έστι τό άσώματον τού σώματο ύπάρχον κάλλιον;

Άλλο. Εί έκ τή ύλη καί τού είδου έστί πάσα ή σωματική ούσία, καί ούκ έκ τή ύλη τό είδο άλλ' άλλαχόθεν παραγίνεται τή ύλη, πώ ούκ έστι τό άσώματον κάλλιον τή ύλη , έξ ού παραγίνεται εί τήν ύλην τό είδο ;

Άλλο. Εί ούκ ένδέχεται γνωσθήναι τό ίσον τού άνίσου άγνοουμένου, πώ ένδέχεται γνωσθήναι τό σώμα τού άσωμάτου άγνοουμένου;

Άλλο. Εί τά σωματικά πάντα έν σώματι μέν ύπάρχει είδωλικώ , ή ψυχή δέ λογικώ , πώ ούκ έστιν ή ψυχή άσώματο ;

Άλλο. Εί δυνατόν τή ψυχή κατά νούν ένεργείν, ενεργεί δέ κατά νούν ή ψυχή, όταν χωρίζη έαυτήν πάση αίσθήσεω , πώ ούκ έστιν έφ' έαυτή ή ψυχή;

Έρώτησι .

Τί διαφέρει θεό ψυχή ;

Απόκρισι .

Ήι διαφέρει τό δημιουργόν καί δεσπότην είναι τού δημιουργόν καί δεσπότην έχειν, καί ή διαφέρει τό ύπέρ τό όν τού όντο .

Έρώτησι .

Εί μετά βουλή ποιεί ό θεό , όργανα) κεχρη μένο ή άνευ οργάνου;

Απόκρισι .

Άνενδεή έστιν ό θεό παντό τού έξωθεν τή έαυτού φύσεω · καί ώσπερ άνευ οργάνου βουλεύεται, ούτω καί άνευ οργάνου ποιεί. Είγάρ άμα τφ βούλεσθαι αύτόν γενέσθαι τι ύφίσταται βουληθέντο , πώ ού περιττή τών οργάνων ή χρήσι τών γινομένων;

Έρώτησι .

Εί άνευ βουλή ποιεί ό θεό , πότερον άλόγω ποιεί άνευ διανοία καί έπισκέψεω ή μετά τίνο έπικρίσεω ; Καί εί μετά έπικρίσεω , τίνο ένδείμ έπικρίσεω δείται; Εί δέ άκρίτω , ποια) τφ λογά);

Απόκρισι .

Εί γνωστά τφ θεφ τά έργα αύτού, τά δέ γνωστά λογά) έστί γνωστά, πώ ού λογά) γινώσκει ό θεό ά ποιεί; Τό δέ μετά διανοία καί έπισκέψεω καί έπικρίσεω ποιείν τι τών παρ' ήμίν τεχνιτών έστιν ίδιον, τών τούτοι πρό άμεινον τέλο τών γινομένων άφικνουμένων, ό δέ θεό , άτε μήτε προσ-λαμβάνων γνώσιν μήτε άποβάλλων γνώσιν, ούδενό τούτων δείται.

Έρώτησι .

Εί τό όλω γενητόν δύναται άφθαρτον είναι, ποίω τφ λόγω;

Απόκρισι .

Ών ή άφθαρσία έκ τή έτέρου βουλή έξήρτηται, ταύτα ού δύναται άγενήτω άφθαρτα είναι- διό μόνον τόν θεόν λέγομεν έχειν άθανασίαν, ότι έκ τή οικεία φύσεω καί ούκ έκ τή έτέρου βουλή πρόσεστιν αύτφ ταύτα.

Άλλο. Ό θεό εί ύπέρ μέν τού άφθάρτου έστίν ώ τούτων ποιητή , ύπέρ δέ τό άγένητον ούκ έστιν (ούδέ γάρ έστιν τών άγενήτων δημιουργό), ούκ άρα έπεται τφ άφθάρτψ τό άγένητον.

Άλλο. Εί άφθαρτο έστιν ό θεό τή αύτού φύσει, άφθαρτο δέ καί ή ψυχή τή βουλήσει τού δημιουργού, πώ έν τοσαύτη άφθαρσία διαφορμ έπεται καθ' ύμά τφ

ἀφθάρτψ τό ἀγένητόν;

ἌΛΛο. Εἰ οὐν τεΛεί τι προ σύστασιν τών φθαρτών, πώ οὐκ εἰσί τών φθορίμων πραγμάτων τά ἀφθαρτα υπουργικά, τή αιτία τή ἀφθαρσία αὐτών προ τήν τοιαυτην ἀγούση αὐτά ὑπουργίαν; ΑΛΛ' εἰ τούτο, δήΛον ότι ἀφθαρσίαν μέν διά χρειώδη τινά δύναται τι ἐχειν, ἀγενεσίαν δέ οὐκέτι· τό γάρ ἀγένητόν χωρί πάση χρειώδου αιτία δει ὑπάρχειν ἀγένητόν.

ἌΛΛο. Εἰ πρώτον μέν σώμα τό στοιχείον, δεύτερον δέ σώμα τό ἐκ στοιχείων, τό δέ ἐκ στοιχείων σώμα οὐκ ἐνδέχεται είναι ἀγένητόν (οὐδέν γάρ ἀγένητόν ὑστερον είναι δύναταιγενητού), πώ , εἰ ἐστι τά ἐκ στοιχείων σώματα ἀφθαρτα, οὐ γενητά ἐσονται ἀφθαρτα;

ἌΛΛο. Εἰ γενητά πάντα τά στοιχεία, πώ οὐκ ἐστι Ληρώδε τό τά ἐκ στοιχείων Λέγειν ἀγένητα; Εἰ γάρ ἡ ὑΛη καθ' ἑαυτήν μέν οὐκ ἐστιν οὐτε στοιχείον οὐτε οὐσία, προσΛαβούσα δέ ποιότητά τε καί ποσότητα στοιχείον γίνεται καί οὐσία, πώ τά ἐκ τών τοιούτων στοιχείων ἀποτεΛούμενα δύναται είναι καί ἀγένητα, εἰ συμβαίη αὐτοί είναι ἀφθαρτα;

ἌΛΛο. Εἰ ἀΛΛο τό σώμα καί *ἄλλο* τό ἀφθαρτον σώμα καί ἀΛΛο τό φθαρτόν σώμα, κατά δέ τήν διαφοράν ἀφθαρσία τε καί φθορά διαιρείται τό σώμα ει ἀφθαρτόν τε καί φθαρτόν σώμα, πώ οὐκ ἐστιν ἀνάγκη ἰδιον είναι τού διαιρουμένου σώματο τό γενητόν ἠ τό ἀγένητόν; Εἰ δέ οὐδέν τούτων ἰδιον ἐστι τού διαιρουμένου σώματο , πώ οὐκ ἐσται τό διαιρούμενον σώμα οὐτε γενητόν οὐτε ἀγένητόν; Εἰ δέ τούτο ἀδύνατον, τό μηδέτερον είναι τό διαιρούμενον σώμα, ἀνάγκη ἀρα ἐστι τεθήναι τό διαιρούμενον σώμα τούτο είναι τό ἀφθαρτον σώμα καί τό φθαρτόν, ει ἀ διαιρείται τό διαιρούμενον σώμα.

Ἐρώτησι .

Εἰ φθείρεται τό γινόμενον ὑπό τού θεού, τίνο κακία φθείρεται, τού ποιήσαντο ἠ τού γεγονότο ἠ τίνο ἐξωθεν ὑπεναντίου γινομένου τώ ποιήσαντι;

Απόκρισι .

Οὐτε ἐκ τή τού πεποιηκότο κακία οὐτε ἐκ τή τού

ὑπεναντίου φθείρεται τά φθειρόμενα, ἀΛΛά τφ όρψ του δημιουργού, του εργαζομένου έν μέν τοί καθέκασταν τήν φθοράν, έν δέ τοί καθόΛου τήν ἀφθαρσίαν. Είγάρ έκ τών ειρημένων τίνο κακία έφθείρετο τά φθειρόμενα, όΛον άν τό γένο έφθείρετο, καί τό καθέκαστον καί τό καθόΛου· εί γάρ δώμεν έκ τίνο κακία είναι τήν φθοράν, ούκ άν διεσώθη έν τοι γινομένοι τό γένο τών φθειρομένων ἀφθαρτον, τή κακία ώσπερ τού καθέκαστον ούτω καί τού καθόΛου κυριευούση . Εί δέ τίνο κακία τό καθόΛου φθαρήναι ἀδύνατον, ούδ' αύ τό καθέκαστον τίνο φθείρεται κακία, ἀΛΛά τφ όρψ τού θεού. Εί γάρ ούκ έστιν έν τοί ούσι κακία τι δυναμένη κωΛύσαι τήν γένεσιν, ούδ' ἀρα έστιν έν τοί ούσι κακία τι ή φθείρουσα τό γένο .

Αποκρίσει περί ἀναστάσεω πρό τά προρρηθείσα έρωτήσει περί αύτή .

α. Τό τόν ἀνθρωπον είναι ή γενέσθαι ίχθυόβρωτον καί τόν ίχθύν ἀνθρωπόβρωτον ούτε τόν ἀνθρωπον εί ίχθύν ἀναΛύει ούτε τόν ίχθύν εί ἀνθρωπον, ἀΛΛ' έκατέρου ή ἀνάΛυσι γίνεται εί τά στοιχεία έξ ών τήν ἀρχήν συνετέθησαν. Εί καί ό τρόπο τή μέρων ἀναΛύσεω γίνεται διά τή ύπ' ἀΛΛήΛων βρώσεω , ἀΛΛά πάση ἀναΛύσεω τή καθ' οίονδήποτε τρόπον γινομένη τό *τέλο* έστι τό εί τά στοιχεία χωρείν τά ἀναΛυόμενα. Ού χρή ούν διά τήν ύπ' ἀΛΛήΛων βρώσιν ἀνθρώπου καί ιχθύο σεσοφισμένην κατασκευάζειν ἀπορίαν ἀναιρετικήν ἀναστάσεω , ἀΛΛά πρό τήν δύναμίν ἀφοράν τού θεού, τού μή μόνον έπαγγεΛΛομένου ποιείν τών νεκρών τήν ἀνάστασιν, *ἀλλά* καί διά τή ήδη ήργμένη ἀναστάσεω του σωτήρο ήμών Χρίστου βεβαίαν παρεσχηκότο ήμίν ταύτη τήν πίστιν. ἈΛΛ' εί τά στοιχεία ύπόκειται εί τήν κτίσιν τών γινομένων καί εί ἀνάκτισιν τών φθαρέντων, πώ , εί ἀπιστον καί ἀδύνατον ήγείται όν τήν ἀνάκτισιν τών φθαρέντων, ούκ ἀπιστο καί ἀδύνατο έσται καί ή κτίσι τών γινομένων τήν ἀρχήν; Ὅπερ έστιν ἀτοπον.

β. Ούτε τήν κτίσιν τού κόσμου ούτε τήν ἀνάκτισιν αύτού πιστεύουσιν ἝΛΛηνε . ΑΛΛ' εί μέν ἀΛηθεύουσι τό πρώτον, ούτω ἀν γένοιτο δήΛον. Λέγουσιγάρ τόν χρόνον είναι ἀΐ-

διον. Αλλ' εί μέν ό χρόνο έστιν άίδιο , άνάγκη άρα καί τά μέρη τού χρόνου είναι άίδια, τουτέστι τά τε ώρα καί τά ήμέρα , τού τε μήνα καί τόν ένιαυτόν. Εί δέ ταύτα ούκ έστιν άΐδια, διά τό είναι έν αύτοί τά μέν πρότερα, τά δέ ύστερα, ούδ' άρα ό κόσμο , ών έν τφ χρόνψ, δύναται είναι άγένητο .

γ. Διά δύο πράγματα χρή άπιστείν τών νεκρών τήν ανά-στασιν, ή διά τό μή δύνασθαι τόν θεόν έγείρειν τού νεκρού , ή διά τό μή λυσιτελείν τοί άνισταμένοι είναι αύτού άφθάρ-του . Τούτων δέ τό μέν έστιν άσεβέ , τό δέ γελοιον. Αλλ' εί τούτο, πώ ούκ έκ τή άσεβεία καί γέλωτο συνέστηκεν ό λόγο τών άπιστούντων τών νεκρών τήν άνάστασιν;

δ. Ά ποιεί ό θεό αύτουργικώ , ταύτα προστάγματι ποιεί· σύγχρονο δέ τώ προστάγματι τού θεού ή ύπαρξι τών ύπ' αύτού ποιούμενων. Διενοήθη , φησί, καί πάρεστιν. Αλλ' εί τούτο άρμοδίω είρηται περί τού θεού, πώ ό άπι-στών τήν άνάστασιν ούκ άπιστεί καί τφ θεφ τό έχειν τήν τοι-αύτην δύναμιν; Ούδέ γάρ έτέρου τίνο δέονται οί άνιστάμενοι έκ τών νεκρών πλήν τού προστάγματο τού θεού.

ε. Εί άληθέ έστι τό Τών άδοκήτων πόρον εύρε θεό , καθάπερ ούν καί άληθέ , πώ ού ψευδή τόν λόγον ποιεί ό τών νεκρών άπιστών τήν άνάστασιν;

ς. Εί, γινομένη τή άνακτίσεω , έξ άνάγκη άναιρείται πάσα ή περί τού δημιουργού τού κόσμου κατά τών έργων αύτού έν άνθρώποι διχόνοια, πώ ούκ έσται τού κόσμου ή άνάκτισι καλλίων τή τού κόσμου κτίσεω ; Διά γάρ τήν ανά-κτισιν καλή καί ή κτίσι . Εκείνη δέ άπιστουμένη ώ άδυ-νάτου, πώ ού κάκιστη έσται ή τού κόσμου κτίσι ;

ζ. Άλλο τό πάντη άδύνατον, καί *άλλο τό* τινί άδύνατον. Πάντη μέν άδύνατον έστιν, ώ τή διαμέτρω τό σύμμετρον είναι τή πλευρμ· τινί δέ άδύνατον έστιν, ώ τή φύσει τό χωρί σπέρματο ποιείν ζώον. Τίνι τούτων τών άδυνάτων ύποβάλ-λουσι τήν άνάστασιν οί ταύτην άπιστούντε ; Αλλ' εί μέν τφ πρώτψ, ψευδή έστιν ό λόγο · ού γάρ κατά άνάκτισιν άσύμ-μετρο γίνεται ή διάμετρο τή πλευρά, οίδέ άνιστάμενοι κατά άνάκτισιν άνίστανται. Εί δέ τφ τινί, *άλλά* τφ θεφ πάντα δυνατά τά τινί άδύνατα.

η. Εί έπί τού παρόντο βίου ό εύσεβή του άσεβού έλπίδι μόνη διαφέρει, πώ ό άναιρών τών μελλόντων τήν *ελπίδα ούκ άναιρει εύσεβού τε και άσεβού* τήν διαφοράν;

θ. Εί χωρί τού καθέκαστον άδύνατόν έστιν ύπάρχειν τό καθόλου, πώ , εί κτιστόν τό καθέκαστον, ού κτιστόν έσται καί τό καθόλου; Αλλ' εί τούτο, πώ ούκ έστι ψευδέ τό συναίδιον είναι τόν άνθρωπον καί τά λοιπά μέρη τή κτίσεω τφ θεφ; Οίον εί κτιστό ό Πλάτων, πώ ού κτιστό ό άνθρωπο ;

ι. Πώ οί Έλληνε , ύποθέμενοι τό άΐδιον είναι τόν κόσμον, τά τή ύποθέσει έξ άνάγκη έπόμενα έδογμάτισαν; Αλλ' εί μέν ήν κατ' αύτού άίδιο ό κόσμο , εύλόγω άν έλεγον μή έσεσθαι τού κόσμου τήν άνάκτισιν· τού γάρ κτιστού κόσμου έστιν ή άνάκτισι καί ούχί τού άκτιστου. Ότι δέ ούκ έστιν άίδιο ό κόσμο , δήλον έκ τού μή είναι τόν άνθρωπον συναίδιον τφ θεφ. Εί γάρ συναίδιον τφ θεφ τό καθόλου, έξ άνάγκη καί τό καθέκαστον· εί δέ μή τό καθέκαστον, ούδέ τό καθόλου.

ια. Τό έφάπαξ πάντα τού άνθρώπου διά τή άνακτίσεω εί τό είναι αύτού άφθάρτου μεταγαγείν πολύ θειωδέστερον ύπάρχει κατά μ[έγεθο] τού αύτού εί τήν θνητήν ταύτην κατάστασιν, έν ή νύν έσμεν, είσαγαγείν. Έφύλαττε δέ ήμιν τό κατάλληλον καί θειωδέστερον εί ύστερον, ώ έν αύτφ τό τέλο τή ήμών ύποστάσεω κείμενον. Ού εί άπεστερημένοι ή μεν κατά τού άπιστούντα τήν άνάστασιν, ποσά) μάλλον άν ήν κάλλιον τό μή είναι τού είναι ή μά ; Άχρηστον γάρ πάν τό στερούμενον τού οικείου τέλου .

ιβ. Εί άδύνατόν τινι ύπέρ τού μή όντο πράγματο τή έαυτού ζωή προτιμήσαι τόν θάνατον, πώ ούν, καθ' ύμά ούκ όντο άληθού τού περί τή άναστάσεω δόγματο , ύπέρ τούτου τή έαυτών ζωή προετίμησαν οί μάρτυρε τόν έαυτών θάνατον; Ποια δέ άλλη θρησκεία πολυτρόποι βασάνοι τε καί θανάτοι έβεβαιώθη τό δόγμα ή τή έαυτών θρησκεία , λέγω δέ τών Χριστιανών περί τή τών νεκρών άναστάσεω ;

ιγ. Εί, ά μή πιστεύουσιν Έλληνε , ταύτα ούτε έστιν ούτε

ἔσται, ἐν τῇ γνώσει ἄρα τῶν Ελλήνων κειται τῶν ὄντων ἡ ὕπαρξι . Πώ   οὐν ἐν τοί   πλείστοι   τῶν κυριωτάτων δογμάτων ἑαυτοί   τε καὶ ἀλλήλοι   μαχόμενοι δείκνυνται; Ἡ γάρ τοιαύτη μάχη οὐκ ἐά κεϊσθαι ἐν τῇ γνώσει τῶν Ελλήνων τῶν οντων τὴν υπαρξιν.

ιδ. Εἰ τῇ παραδόσει τῶν θεασαμένων τόν ἀρχηγόν τῇ ἀναστάσεω   ἀναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν εἰ   ἀθάνατον ζωὴν ἀπιστούσιν, αλυτω δέ *ἀποδείξει* λύειν τό τῇ   ἀναστάσεω   δόγμα ἀσθενοϋσι. Τό γάρ ἰχθυόβρωτον γενέσθαι τόν ἄνθρωπον ἀπορίαν μέν ἔχει, ἀπόδειξιν δέ οὐ. Ἀδύνατον γάρ τό αὐτό πράγμα καὶ θεότητιύποπεσεὶν ὠ   γεγονό · του δέ πράγματο τῇ οὐσίμ δυνάμει ἀποδεδειγμένου, οὐδεί   συλλογισμό   δύναται ποιήσασθαι τὴν ἀνατροπήν.

ιε. Ὁ ἥλιο , οτε ἐστιν ὑπέρ τὴν γήν, ὑπό τὴν γήν οὐκ ἐστι, καὶ οτε ἐστιν ὑπό τὴν γήν, ὑπέρ τὴν γήν οὐκ ἐστι. Πώ οὐν ἀίδιο   καθ' ὑμά   οὐτο , τό εἰναι αὐτόν ὑπέρ τὴν γήν ἤ ὑπό τὴν γήν ἀϊδίω   οὐκ ἔχων; Εἰ δέ τόν οὐκ ἀίδιον ὠ   ἀίδιον ὑπολαμβάνουσιν Ἕλληνε , πώ   ἔσονται ἀξιόπιστοι νομοθέται τού μή ἔσεσθαι τῶν νεκρῶν τὴν ἀνάστασιν;

ιϛ. Τό ποτέ μέν ἄνω, ποτέ δέ κάτω, τῶν ποτέ οὐκ ὄντων ἐστιν οὔτε ἄνω οὔτε κάτω. Πώ   οὐν ἀίδιο   ὁ ἥλιο , ὁ προ τού εἰναι ἄνω ἤ κάτω οὐκ ὤν; Τοί   οὐν τόν ἥλιον κατά τὴν οἰκείαν φύσιν γενητόν ὄντα μή ἐπισταμένοι , πώ   οὐκ ἄτοπον τούτοι   πιστεύειν περί τού μή ἀνίστασθαι τού   νεκρού , ὧν ὁ ἀρχηγό   τῇ   ἀναστάσεω   πρωτότοκο   αὐτῶν ἤδη γέγονεν ἐκ τῇ   ἀναστάσεω ;

ιζ. Ὅτε ἡ δύναμι   ισχύει τού ποιούντο , τότε καὶ ἡ ὕλη ἐπιτήδειο   πρό   τὴν ποίησιν τού γινομένου. Ἀλλ' εἰ τι   νεκρό   ἐπιτήδειό   ἐστι τῷ θεφ πρό   ἔγερσιν, ἐξ ἀνάγκη   καὶ πά · καὶ εἰ μή πά , οὐδεί . Οὐ χρή δέ τοί   ἡμετέροι   ἐνθυμήμασι μετρεῖν τού θεού τά ἔργα· ὑπέρ νούν γάρ καὶ αἴσθησιν καὶ λόγον τού θεού τά ἔργα, ἐν οἱ   ἐστι καὶ τόν ἰχθυόβρωτον νεκρόν ἀνάγκη πάλιν εἰ   τό εἰναι ἐλθεὶν, εἰ καὶ συνέβη αὐτόν φθαρήναι ὑπό τίνο .

ιη. Πώ   ἐστιν ἀληθέ   τό ζώντων καὶ νεκρῶν κυριεύειν τόν κύριον, καθ' ὑμά   οὐκ ἔχοντα δύναμιν θατέρου εἰ   ἕτερον

μεταποιητικήν;
ιθ. Εί ποιητή τών μέν χειρόνων έστιν ό θεό , τών δέ βελτιόνων ούκ έστι, πώ ούκ έστι τούτο δείγμα τή τού θεού άσθενεία ; Όπερ έστιν άσεβέ λέγειν. Εί δέ ίση έστιν ή τού θεού δύναμι προ ποίησιν έκατέρου, διά τί άπιστειτε τήν άνάστασιν τών νεκρών, τών εί άφθαρσίαν άνισταμένων;
κ. Εί θεφ μέν προ τό ποιειν έστιν ούκ άδύνατον, ή μιν δέ προ τό γενέσθαι έστι λυσιτελέ τό έκ τή πολυστενάκτου τε καί έμφθάρτου ζωή άγαγειν ήμά εί μακαρίαν τε καί άφθαρτον κατάστασιν διά τή άναστάσεω μάλλον, ή έκ τή τών φιλοσόφων φιλοπονία εί τήν τών μυρμήκων φιλοπονίαν άναγαγειν τού φιλοσοφούντα Έλληνα διά τή μετεμψυχώ-σεω , τί γελοιωδέστερον τού έκείνψ μέν μεμαρτυρημένψ άπι-στειν, τούτο δέ άσυστάτω πιστεύειν καί δογματίζειν, ώστε τόν πάλαι άθηνάίζοντα φιλόσοφον Πλάτωνα ύστερον μυρ-μηκίζειν;
κα. Εί κατά τού Έλληνα τφ είναι καί ού τφ βούλε-σθαι ποιεί ό θεό τού άνθρώπου , πώ ό Πλάτων ποτέ μέν έστι ζώον λογικόν καί άνθρωπο , ποτέ δέ ζώον άλογον καί μύρμηξ διά τή μετεμψυχώσεω ; Εί μέν έπεται τφ θεφ τό γενέσθαι τόν Πλάτωνα άνθρωπον, άνάγκη, μεταγομένου τού Πλάτωνο έκ τού είναι αύτόν άνθρωπον εί τό γενέσθαι αύτόν μύρμηκα, μεταγενέσθαι καί τόν θεόν τού είναι ό έστιν. Εί δέ ό Πλάτων μέν μεταφέρεται, ό δέ θεό τού είναι ό έστιν ού μεταφέρεται, πώ τφ είναι καί ού τφ βούλεσθαι ό θεό ποιεί τού άνθρώπου ;
κβ. Εί τό έργον τού θεού ού φθείρεται, ό δέ άνθρωπο φθείρεται, ούκ άρα έστιν ό άνθρωπο έργον τού θεού κατά τού τούτο λέγοντα .
κγ. Εί τό γένο ήμών εί τό είναι είσάγεται διά τή γε-νέσεω , καί τού είναι έξάγεται διά τή φθορά , πώ ένδέχεται τόν θεόν του είναι καί τού μή είναι αίτιον είναι, ού τφ βού-λεσθαι άλλά τφ είναι αύτόν;
κδ. Εί τά έκ τών στοιχείων πάλιν στοιχεία, τί άτοπον ή άδύνατον φαίνεται τό πάλιν είναι τά έκ τών στοιχείων;
κε. Εί ούκ έστιν ύπό τόν όρον ό θεό , άλλά παντό όρου

υπάρχει δεσπότη , πώ τού μένγίνεσθαικαίφθείρεσθαι τού ἀνθρώπου δεσπόζει θεό , τού δέ γίνεσθαι καί μή φθεί-ρεσθαι ἡμά οὐ δεσπόζει;

κϚ. Εἰ ἀνακτίζων ἡμά ὁ θεό ει ἀφθαρσίαν ἐκ μεταμέλεια καθ' ὑμά τούτο ποιεί, πώ οὐ μάλλον ἐκ μεταμελεία συνεχώρει είναι ἀεί;

κζ. Εἰ ἀμεταμέλητα τά χαρίσματα τού θεού, ἐχαρίσατο δέ ἡμίν τό είναι ἡμά , πώ οὐ τόν ἐξ ἀρχή περί ἡμά πληροί σκοπόν ὁ θεό , ἀνακτίζων ἡμά εἰ ἀφθαρσίαν;

κη. Κατά τού πιστεύοντα τών νεκρών τήν ἀνάστασιν τή τού θεού δικαιοκρισίμ καί ἀποθνήσκομεν καί ἀναζωοποιούμεθα, ἐκείνο μέν τή τού ἀνθρώπου παρακοή, τούτο δέ τή τού ἀνθρώπου ὑπακοή. Παρ' οἱ οὐν ἀγνωστον τό αἰτιον τού θανάτου, παρά τούτοι καί ὁ τή φύσεω τού ἀνθρώπου δημιουργό ἐστιν ἀγνωστο . Ἀγνοούντων δέ αὐτών τό αἰτιον τού θανάτου καί τόν δημιουργόν τή φύσεω ἀνθρώπου, πώ οὐκ ἐξ ἀγνοια λέγουσι τό μή είναι τών νεκρών τήν ἀνάστασιν;

κθ. Ἀλλο τό πάντη μή όν, καί ἀλλο τό τοιόνδε μή όν· οἱον ἀλλο τό τήν ἀρχήν μή γενέσθαι ἀνθρωπον, καί ἀλλο τό μετά τό γενέσθαι αὐτόν φθαρήναι. Καί ἐπειδή οὐκ ἐστι τφ θεφ ἐργον ἐργου ἐργωδέστερον, πώ οὐκ ἐστιν ἀλογον τό πιστεύειν μέν θεφ ἐπί τή ποιήσει τών πάντη οὐκ όντων, ἀπιστείν δέ αὐτφ ἐπίτή μεταποιήσει τών φθαρέντων;

λ. Εἰ, ώσπερ προ τού γενέσθαι τόν ἀνθρωπον ὁ ἀνθρωπο δυνάμειήν ἐν τοί στοιχείοι ἐξ ὡν γέγονεν, οὑτω καί μετά τό φθαρήναι αὐτόν ἐστι δυνάμει ἐν τοί στοιχείοι , πώ ἀπιστούσιν οἱ Ἑλληνε θεφ, ἐπαγγειλαμένφ ἀνιστάν τού νεκρού , ὡ ἐπ' ἀδυνάτφ πράγματι, τού ἀνθρώπου δυνάμει όντο ἐν τοί στοιχείοι , ώσπερ πάλαι κτιζομένου, οὑτω καί νύν ἀνακτιζομένου;

λα. Εἰ οὐκ ἠδύνατο ὁ θεό ἐξ ἀρχή ἀφθάρτου ποιείν τού ἀνθρώπου , δήλον ότι οὐδέ νύν δύναται. Εἰ δέ καί ἐξ ἀρχή ἐσχε δύναμιν τού ποιήσαι ἡμά ἀφθάρτου καί οὐκ ἀπέβαλε ταύτην, πώ οὐκ ἐστιν ἀλογον τό ὡ ἐπ' ἀδυνάτφ πράγματι ἀπιστείν θεφ, ἐπαγγειλαμένφ καθ' ὁμοίωσιν τού

έγερθέντο έκ τών νεκρών ύπ' αύτού εί άφθαρτον ζωήν άφθάρτου ποιείν καί τού λοιπού άνθρώπου ;
λβ. Δυνάμει τό ζώον έν τφ σπέρματιτή φύσει, δυνάμει ή κλίνη έν τώ ξύλψ τή τέχνη, δυνάμει οί άνιστάμενοι έν τοί στοιχείοι τφ θεφ. Άλλ' εί τούτο, πώ ούκ έστιν άτοπον τό πιστεύειν μέν τή φύσει τά φυσικά, καί τή τέχνη τά τεχνητά, άπιστείν δέ θεφ τά θεία;
λγ. Τή θεία αύθεντίμ ούδέν έστιν άπειθέ . Εί ή θάλασσα καί ή γή τφ θείω προστάγματι πάλαι δέδωκεν ά ούκ έλαβε, πώ ού νύν μάλλον δώσει ά έλαβε, προστάξαντο τού θεού;
λδ. Εί, ώσπερ ή φύσι έκ τού φθαρέντο σπέρματο ού δύναται ποιείν τό ζώον καί ή τέχνη έκ τού φθαρέντο ξύλου ού δύναται ποιείν τήν κλίνην, ούτω ούδέ ό θεό δύναται έκ τού φθαρέντο άνθρώπου άφθαρτον ποιείν άνθρωπον, έμμετρο άρα έσται ή δύναμι τού θεού, ώσπερ τή φύσεω καί τή τέχνη . Εί δέ τούτο άτοπον λέγειν, άτοπον άρα καί τό άπιστείν θεφ ποιείν έκ τού φθαρέντο άνθρώπου άφθαρτον άνθρωπον.
λε. Εί, ώσπερ άπίστοι άνθρώποι άδύνατον φαίνεται γενέσθαι τήν άνάστασιν, ούτω άδύνατόν έστι τφ θεφ τό ποιείν τήν άνάστασιν, ούδέν άρα κατά τούτο διαφέρει θεό άνθρώπου. Εί δέ άπειράκι διαφέρει, ώσπερ ούν καί διαφέρει, πώ ούκ έστιν άτοπον τό άπιστείν θεφ τήν ποίησιν ών έχει τού ποιείν τήν δύναμιν;
λφ. Ών ισχύει θεό τήν ύπέρ φύσιν ποίησιν, τούτων πώ ούκ έστιν άτοπον τό άπιστείν αύτφ τήν ύπέρ φύσιν μεταποίησιν;
λζ. Εί τό μή κατά φύσιν γινόμενον, τούτου άπιστον καί άδύνατον τήν ποίησιν χρή ύπολαμβάνειν, πώ ούκ έσται καί τού πρώτου γεγονότο άνθρώπου άπιστο καί άδύνατο ή ποίησι , μή κατά φύσιν γεγενημένου; Άδύνατον γάρ γενέσθαι *έξ άνθρώπου άνθρωπον* κατά φύσιν, μή πρώτον τού άνθρώπου γινομένου ύπέρ φύσιν.
λη. Εί μή γίνομαι πάλιν όπερ ήμην, πώ άπολαμβάνω τή άρετή ή τή κακία τά άμοιβά , ών έπί τού παρόντο

ούκ έτυχον; Εί γάρ ού γίνεται τών νεκρών ή άνάστασι , πώ ούκ έσονται ίσοι άΛΛήΛοι οί τε δρώντε τού μαρτυρικού άγώνα καί οί ύπομένοντε ; Εί δέ άδικον τούτο, πώ ούκ άδικον τό μή γίνεσθαι τών νεκρών τήν άνάστασιν, έν ή μόνη ένδέχεται γίνεσθαι τών πεποιηκότων τά άδικα καί τών ύπομεμενηκότων τήν διάκρισιν, κατά τήν διαφοράν τιμή τε καί τιμωρία ;

Λθ. Εί τό τί ήν ό άνθρωπο καί έστι, πώ προεχώρησεν άποθανών τή τού θεού γνώσεω ; Ούκ άπέστη τό είναι αύτόν πάΛιν ό ήν. Τά γάρ έργα τού θεού γνωστά αύτφ καί δυνατά· καί εί μή δυνατά αύτφ, ούδέ γνωστά αύτφ.

μ. Εί καΛόν μέν τό είναι ήμά έν τφ παρόντι θνητού , κάΛΛιον δέ τό είναι ήμά άθανάτου έν τφ μέΛΛοντι, πώ ούκ έστιν άτοπον τό Λέγειν τόν θεόν δυνατόν μέν πρό ποίησιν τού *καλού, αδύνατον δέ πρό ποίησιν τού* καΛΛίονο ;

μα. Εί άδύνατον τφ θεφ τό θνητόν σώμα ποιήσαι άθάνατον, πώ ούκ έσται ό θάνατο ισχυρότερο τού θεού, έξ αύτού μή δυναμένου -ύσασθαι τού αύτφ ύποκειμένου ;

μβ. Εί ό θεό έχει δύναμιν ζωοποιητικήν τών νεκρών, πώ ούκ είσίν έπιτήδειοι πρό άνάστασιν οί άνιστάμενοι; Τού θεού δέ πρό τό άνιστάν τού νεκρού δυνατού ύπάρχοντο , καί τών άνισταμένων έπιτηδείων πρό τό άνίστασθαιύπαρχόντων, ποιαν έχει χώραν ή άπιστία τών άπιστούντων τήν άνάστασιν;

μγ. Εί τού είναι καί τού μή είναι ή μά δεσπόζει θεό , πώ ούκ έσται άπό τή αύτή αύτού δεσποτεία τό γίνεσθαι ήμά άθανάτου ; Εί δέ τό γενέσθαι ήμά άθανάτου έξωθεν τή τού θεού δεσποτεία καθίστηκε, πώ ούκ έσται θεό τού μή είναι ή μά μή δεσπόζων;

μδ. Εί, ήν έχουσι φύσιν τά άθάνατα καί τά θνητά, έκ τή τού θεού έχουσι βουΛήσεω , πώ ούκ έστι δυνατόν τό άθανατίζεσθαι τού νεκρού βουΛηθέντο τού θεού;

με. Ών τά άνθιστάμενα άσθενεί, τούτων ή σύστασι βέβαια. ΑΛΛ' εί παντί άντιστάσεω τρόπφ κεχρημένοι οί ΈΛΛηνε πρό άναίρεσιν τού τή άναστάσεω δόγματο άναιρείν τούτο ούκ ισχυσαν, τή τού ποιούντο τήν άνάστασιν θεού δυ-

νάμει ἀσάλευτον ἐν ταί πολυτρόποι ἀντιστάσεσι φυλαττόμενον τό δόγμα, κατά τί ἄπιστο τών νεκρών ή ἀνάστασι , του περί ταύτη δόγματο μήτε ὑπό χειρών μήτε ὑπό γλώσση σαλευομένου;

μζ. Εἰ μέγιστόν ἐστι δεἰγμα τή του θεού ἀηττήτου καί ἀπεριγράπτου δυνάμεω τό εἰδέναι πάντων τών ἀνθρώπων, ζώντων τε καί νεκρών, τά τε ιδέα καί τά πράξει ἀγαθά τε καί φαύλα , πώ ούκ ἐστι τών νεκρών ή ἀνάστασι ἀπόδειξι τή τού θεού ἀπεριγράπτου δυνάμεώ τε καίγνώσεω , δι' ή εἰ τό είναι πάλιν ἀποκαθιστμ τού ἀνθρώπου ; Αλλ' εί τούτο, πώ ούκ ἐσται ἀποστερών τόν θεόν τή τοιαύτη ἀποδείξεω ό ἀποστερών τού νεκρού τή ἀναστάσεω ;

μζ. Εἰ ἐλπίσαντε Έλληνε ἀναιρείν διά τή οικεία ἀντιστάσεω τό περί τή ἀναστάσεω δόγμα ἀπέτυχον τή ἐλπίδο , πώ ούκ ἐσονται ἀποτυγχάνοντε πάλιν τή ἐλπίδο , ἐλπίζοντε πάλιν μή ἐσεσθαι τών νεκρών τήν ἀνάστασιν;

μη. Έχρήν τού Έλληνα , μαχεσαμένου κατά τού περί τή ἀναστάσεω δόγματο , ή μή ήττάσθαι ἐν τή μάχη ή ήττηθέντα μή ἀπιστείν τήν ἀνάστασιν· εἰ δέ μή γε, ἐσται αὐτών ή πρώτη ματαιοπονία *έλεγχο* τή *άλογου* αὐτών ἀπιστία .

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΔΟΓΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΩΝ.

Τών κατά τήν άνθρωπίνην σπουδήν ει θεραπείαν τού θεού ύπό τών άνθρώπων γινομένων καλών ούδέν ούτω έστί δεκτόν τω θεώ, ώ τό κατά δύναμιν σπουδάζειν βελτίου ποιείν τού άνθρώπου . Ταύτην ούν τήν προθυμίαν έν ύμίν, ώ τιμιώτατε πρεσβύτερε Παύλε, σφόδρα ούσαν διάπυρον ορών, έτοίμω ύμίν ύπήκουσα περί ών ένετείλασθέ μοι βραχείάν τινα ποιήσασθαι τήν έκλογήν τών έλληνικών περί θεού καί κτίσεω δογμάτων, ούχ ίνα τιγνψ άληθέ έξ αύτών (πώ γάρ άν ό άνωθεν έχων τήν διά τών προφητών περί τούτων διδασκαλίαν παρ' αύτού τού τήν κτίσιν πεποιηκότο θεού;), άλλ' ίνα γνώ μή κατά τήν άποδεικτικήν επιστήμην, καθ' ήν επαγγέλλονται Έλληνε περί θεού τε καί κτίσεω τού λόγου ποιείν, τούτο πεποιηκότα , άλλ' είκασμώ τό δοκούν διορισαμένου . Τών περί θεού καί κτίσεω τού λόγου πεποιημένων άνθρώπων οί μέν παρ' αύτού τού τήν κτίσιν πεποιηκότο θεού τήν διδασκαλίαν έδέξαντο περί θεού καί κτίσεω διά τών προφητών, τών πρό τούτο ύπουργησάντων τφ θεφ, ου πρώτον θείοι έργοι τοί δι' αύτών γιγνομένοι άξιου τού πιστεύεσθαι άνέδειξεν, ειθ' ούτω περί τών τοί διδασκομένοι άδήλων τήν διδασκαλίαν παρέσχεν· οί δέ, τοί διά τών προφητών άπιστήσαντε λόγοι , τοί οίκείοι αύτών λογισμοι έπέτρεψαν θεογνωσία τήν εύρεσιν. Καί κατ' εκείνου μέν τού έκ διδασκαλία θεού καί κτίσεω έγνωκότα τήν διαφοράν ει έστιν ό θεό , καθ' έκάτερον τόν τή άγενεσία τρόπον άγένητο ών, θεόν δέ ή θεού ούτε προ αύτού ούτε μεθ' αύτόν έσχηκώ , συνάίδιον ούκ έχων ούτε ύποκείμενον ούτε άντικείμενον, άφθαρτον έχων τήν ούσίαν καί άνεμπόδιστον τήν ένέργειαν, δημιουργό ών τού κόσμου παντό , άρχήν έχοντο τού είναι καί τού τί είναι καί τού πώ διαμένειν τήν έκείνου θέλησιν. Ή γάρ έν άφθαρσίμ διαμένει τά μέρη τού κόσμου, ώ ό ούρανό καί τά ούράνια καί αί άόρατοι δυνάμει , ή έν τω γίνεσθαί τε καί φθείρεσθαι, ώ τά έπί γή ζώά τε καί

φυτά. Καί ώσπερ τό γεγονό ούκ άν έγένετο μή έκείνου προσ-
τάξαντο Γενηθήτω, ούτω ούδ' άν διέ μεινε μή έκείνου θε-
μένου τό πρόσταγμα, τοί μέν άφθάρτοι τού έστάναι ει
τόν αιώνα τού αίώνο , τοί δέ έν γενέσει καί φθορά τού Αύ-
ξάνεσθε καί πΛηθύνεσθε καί πληρώσατε τήν γήν. Προ έν-
δειξιν δέ τή θεία αύτού δυνάμεω καί τού μή νόμψ φύσεω
αύτόν δουΛεύειν, άλλ' αύθεντία βουλήσεω τό δοκούν έρ-
γάζεσθαι, τά μέν έν άρχή τών έν γενέσει καί φθορή φύσεω
έκ τή γή καί τών ύδάτων έποίησε, προστάξα · Έξαγαγέτω
ή γή ψυχήν ζώσαν κατά γένο καί φυτά έχοντα έν έαυτοί τό
σπέρμα καί ξύλα ποιούντα καρπού · καί πάΛιν· Έξαγαγέτω
τά ύδατα ψυχήν ζώσαν κατά γένο · τά δέ έκ τών γεναρχών
γεγενημένα έκ τή καταβολή τού σπέρματο γενέσθαι ώρίσατο.
Καί περί τούτων πάντε οί παρά τού θεού προ πάντα άν-
θρώπου άποσταλέντε προφήται ταύτά φρονούντε διετέ-
Λουν, καί διαφωνία έν αύτοί γέγονεν ούδεμία· κατά δέ τού
άπιστήσαντα μέν τοί τών προφητών Λόγοι , οίκείω δέ εί-
κασμφ περί θεού καί κτίσεω τό δοκούν διόρισα μένου , πολλή
τί έστιν ή προ άλλήλου τε καί προ εαυτού διαφωνία έν
τοί περί τών όντων καί τή τούτων άρχή ***κατ'*** ούσίαν τε καί
άριθμόν καί κίνησιν καί πέρα , καθώ δείκνυται έκ τού πρώ-
του λόγου τή Φυσική άκροάσεω Αριστοτέλου , μετά τού
μηδέν αύτόν άληθεύειν περί ών διείληφε διορίσασθαι πραγ-
μάτων.

α. Έκ τού πρώτου Λόγου τή Φυσική άκροάσεω Αριστοτέλου .

Αεί γάρ έστι τι ό ύπόκειται, έξ ού γίνεται τό γινόμε-
νον, οιον τά φυτά καί τά ζώα έκ σπέρματο . Γίγνεται δέ τά
γινόμενα άπλώ τά μέν μετασχηματίσει, οιον άνδριά , τά
δέ προσθέσει, οιον τά αύξανόμενα, τά δέ άφαιρέσει, οιον έκ
τού Λίθου ό Ερμή , τά δέ συνθέσει, οιον οικία, τά δέ άλ-
Λοιώσει, οιον τά τρεπόμενα κατά τήν ύλην. Πάντα δέ τά
ούτω γινόμενα φανερόν ότι έξ ύποκειμένων γίνεται. Καί
τούτο διττόν· ή γάρ τό ύποκείμενον ή τό άντικείμενον. Λέγω
δέ άντικείσθαι τό άμουσον, ύποκείσθαι δέ τόν άνθρωπον.

Τού άγιου Ιουστίνου φιλοσόφου καί μάρτυρο πρό Έλληνα

Εί πρώτον έστι τό σπείρον σπέρμα και ύστερον τό έκ σπέρματο γιγνόμενον καίγενητά άμφότερα, τή μέν γενέσει τού κειμένου έκ σπέρματο γιγνομένου ύπόκειται τό σπέρμα, τή δέ γενέσει τού σπείραντο ύποκεισθαι τό σπέρμα ού δυνατόν· ούκ άρα άεί τά ζώα καί τά φυτά έκ σπέρματο γίνεται. Έτι εί ζώον γενητόν έκάτερον, τό σπείρον καί τό έκ σπέρματο γιγνόμενον, καί ούκ έκ τού αύτού ύποκειμένου έκάτερον, άλλά θάτερον μέν έκ τού σπέρματο , έτερον δέ ούκ έκ τού σπέρματο , πώ ού ψευδέ τό άεί τά ζώα γίνεσθαι έκ τού σπέρματο ; Καί περί τών φυτών ό αύτό Λόγο . Έτι εί άρχή μέν τού έκ σπέρματο γιγνομένου έστι τό σπείρον, άγνωστον δέ τούτο καί άδιόριστον έν τή πραγματείμ τή Φυσική άκροάσεω Αριστοτέλου , τίνο ένεκεν έγράφη αύτη ή πραγματεία, τή άρχή άγνοουμένη τού πρώτου ζώου τε καί φυτού; Ακολουθεί γάρ τή άγνωσίμ τή άρχή ή άγνωσία τών έξ άρχή . Εί τό ζώον, τό έκ σπέρματο γιγνόμενον, γίνεται δέ κατά φύσιν, δήλον ότι τού αύτού ζώου γιγνομένου μέν, μή έκ σπέρματο δέ, ού γίνεται κατά φύσιν. Είπάτωσαν ούν οί Αριστοτελικοί, κατά τί γίνεται τό ζώον τό μή κατά φύσιν γιγνόμενον. Έτι εί διαφορά κατά γένεσιν τού ζώου δοθείση , τού τε έκ σπέρματο καί κατά φύσιν καί τού μή έκ σπέρματο μήτε κατά φύσιν γιγνομένου, άνάγκη πεπερασμένην είναι τήν γένεσιν, πώ ούν συνάναρχα Λέγουσιν Έλληνε τά τε ζώα καί τά φυτά τφ θεφ, τά κατά φύσιν γεγονότα, τά μήτε τφ πρώτψ ζωω τε καί φυτφ σύγχρονα είναι δυνάμενα; Έτι εί άπαν τό γιγνόμενον άεί σύνθετόν έστι, πώ τόν τρόπον τών κατά σύνθεσιν γινομένων τή οίκείμ τού τρόπου διαφορά τών άλλων τών τή γενέσεω τρόπων διέστειλα ; Είγάρ άπαν γενητόν σύνθετον, κατά σύνθεσιν άνάγκη γίνεσθαι· άλλ' εί ό τρόπο τή κατά σύνθεσιν γενέσεω πάση γενέσει άρμόττει, περιττώ τών άλλων τή γενέσεω τρόπων διέσταλται τή οίκείμ διαφορμ. Έτι εί τά ύποκείμενα ταί -ηθείσαι γενέσεσιν ούσίαι είσί καί έν αύταί θεωρείται τό διττόν τού ύποκειμένου, τουτέστι τό ύποκείμενον καί τό άντικείμενον, ή δέ ύλη ούσία ούκ έστι, πώ άρμόττει ό τρόπο τή γενέσεω τών έξ ούσιών γιγνομένων τφ τρόπψ τή γενέσεω τών μή έξ ούσία γιγνομένων;

Ανάγκη ἀρα ἠ οὐσίαν εἰναι τὴν ὑλην, ἠ τρόπῳ ἑτέρῳ γίγνεσθαι τὰ ἐκ τὴ ὑλη γιγνόμενα παρὰ τοὺ -ηθέντα τρόπου τὴ γενέσεω . Αλλ' επειδὴ τὴ πραγματεία τὴ Φυσικὴ ἀκροάσεω ἡ ὑλη διώ ρισται μὴ εἰναι οὐσία και ὁ τρόπο τὴ γενέσεω τὼν ἐξ αὐτὴ γιγνομένων οὐ παραδέδοται, πὼ οὐ περιττὴ αὑτη ἡ πραγματεία, ἐν ἡ τὸ σαφὲ ἀπορον; Ἐτι εἰ, ὼ ἀνάγκη τὴ φύσει καὶ τὴ τέχνη τὸ μὴ ἐκ τοὺ τυχόντο ποιεὶν τὰ τυχόντα, ἀλλ' ἐκ τὼν ὼ ρισμένων τὰ ὼ ρισμένα, οὑτω ἀνάγκη καὶ τῳ θεῳ ἐκ τὼν ὼ ρισμένων ποιεὶν τὰ ὼ ρισμένα, τί ἐστιν ὁ τὼ θεῳ τοὺτον τὸν ὁρον θέμενο ; Ὁτι δὲ τὴ φύσει καὶ τὴ τέχνη ὁ θεὸ ἐθηκε τοὺτον τὸν ὁρον, φανερόν. Εἰ δὲ ὁ θεὸ ὑπὸ τὸν ὁρον οὐκ ἐστιν, ἀλλὰ ποιεὶ ἐκ τοὺ τυχόντο τὰ τυχόντα, τὴ τοὺ ὁρου ἀνάγκη μὴ κωλυόμενο τοὺ ποιεὶν ἁ βούλεται, πὼ οὐκ ἠλευθέρωται καὶ τοὺ ὁρου τοὺ ποιεὶν ἐκ τὼν ὑποκειμένων κατ' ἀνάγκην;

β. Τοὺ αὐτοὺ Αριστοτέλου ἐκ τοὺ αὐτοὺ λόγου.

Ἐστι δὲ τὸ ὑποκείμενον ἀριθμῳ μὲν ἑν, εἰδει δὲ δύο. Ὁ μὲν γὰρ ἀνθρωπο καὶ ὁ χρυσὸ καὶ ὁλω ἡ ὑλη ἀριθμητή· τόδε γάρ τι μὰλλον, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸ ἐξ αὐτοὺ γίνεται τὸ γιγνόμενον· ἡ δὲ στέρησι καὶ ἡ ἐναντίωσι συμβεβηκὸ · ἑν δὲ τὸ εἰδο , οἱον ἡ τάξι , ἡ μουσικὴ ἠ τὼν ἀλλων τι τὼν οὑτω κατηγορουμένων. Δι' ὼν ἐστι μὲν ὼ δύο λεκτέον εἰναι τὰ ἀρχὰ , ἐστι δὲ ὼ τρει - καὶ ἐστι μὲν ὼ τὰ *εναντία,* οιον εἴ τι λέγοι τὸ μουσικὸν καὶ τὸ ἀμουσον ἠ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἠ τὸ ἡρμοσμένον καὶ τὸ ἀνάρμοστον, ἐστι δὲ ὼ οὐ· ὑπ' ἀλλήλων γὰρ πάσχειν τὰ ἐναντία ἀδύνατον. Λύεται δὲ καὶ τοὺτο διὰ τὸ ἀλλο εἰναι τὸ ὑποκείμενον· τοὺτο γὰρ οὐκ ἐναντίον. Ὡστε οὐτε πλείου τὼν ἐναντίων αἱ ἀρχαὶ τρόπον τινά, ἀλλὰ δύο ὼ εἰπεὶν τῳ ἀριθμῳ, οὑτε αὑ παντελὼ δύο διὰ τὸ ἑτερον ὑπάρχειν τὸ εἰναι αὐτοὶ , ἀλλὰ τρει .

Εἰ ἐστι τὸ ὑποκείμενον ἀριθμῳ μὲν ἑν, εἴδει δὲ δύο, ἀφ' ὼν δει ἐν τῳ ἑνὶ ὑποκεὶσθαι, πὼ οὐκ ἐστι τὸ ὑποκείμενον αὐτὸ ἑαυτῳ ὑποκείμενον; Εἰ δὲ τοὺτο ἀδύνατον, πὼ οὐκ ἐστι

ψευδὲ τὸ εἴδει δύο εἶναι τὸ ὑποκείμενον; Ἔτι εἰ δεῖ ὑποκεῖσθαί τι ἀεὶ τῶν γιγνομένων, ἔστι δὲ τοῦτο ἡ ὕλη, πῶ οὐκ ἔστιν ἡ ὕλη ἀεὶ γενητή; Ἀεὶ γὰρ τῳ ἑνὶ τῶν ἐναντίων ὑπόκειται. Ἢ γὰρ τῇ στερήσει ὑπόκειταιἢ τῳ εἴδει ἐναντίω ὄντι τῇ στερήσει· καὶ τῳ εἴδει μὲν γίνεται ἔμμορφο , τῇ στερήσει δὲ ἄμορφο . Πῶ οὖν οὐκ ἔστιν οὐσία γενητὴ ἡ ὕλη, ἀεὶ τὸ εἶναι γενητῶ ἔχουσα; Ἔτι εἰ ἡ στέρησι οὐδὲν ἐστιν ἕτερον παρὰ τὴν ἀναίρεσιν παντὸ τοῦ ὄντο , ἔχουσα δὲ ταύτην ἡ ὕλη, πῶ οὐκ ἀνῄρηται αὐτῇ καὶ τὸ εἶναι αὐτὴν ὕλην; Ἔτι εἰ ἀπόντο τοῦ εἴδου τῆ ὕλη ἄπεστιν αὐτῇ καὶ τὸ εἶναι αὐτὴν οὐσίαν καὶ τὸ τάδε τι καὶ τὸ ὄν, οὐδαμοῦ ἄρα ἡ ὕλη ἀπόντο αὐτῆ τοῦ εἴδου . Ἔτι εἰ ἀριθμητὴ ἡ ὕλη, τὰ δὲ ἐναντία τὰ ταύτῃ συμβεβηκότα οὐκ ἀριθμητά, πῶ τρει ἀρχαί, ἥ τε ὕλη καὶ τὰ ταύτῃ συμβεβηκότα; Εἰ οὐδὲν ὧν ἐν τῇ συστάσει τῶν φύσεων γιγνομένων θεωροῦμεν ἐστιν ἐκ τῆ ὕλη , οὐδὲ τὸ ποιὸν οὐδὲ τὸ ποσόν, πῶ ἐξ αὐτῆ τὰ γιγνόμενα γίγνεται καθ' αὑτά; Εἰ ἀδύνατόν τι εἶναι καὶ μὴ εἶναι τόδε τι, πῶ διὰ τὴν στέρησιν τόδε τι μὴ οὖσα ἡ ὕλη τὸ εἶναι ἔχει; Εἰ ἡ στέρησι καὶ τὸ εἶδο τῇ ὕλῃ συμβέβηκεν, οὐσία δὲ οὐκ ἔστιν ἡ ὕλη, πῶ ταύτῃ συμβέβηκε τὰ ἐναντία; Τῇ γὰρ οὐσίμ συμβαίνει τὰ συμβεβηκότα. Εἰ ὥσπερ ἡ τάξι ἐν τοῖ τεταγμένοι , οὕτω καὶ τὸ εἶδο ἐν τῇ ὕλῃ, πῶ τὰ μὲν ἄτακτα προ τῆ τάξεω τὸ εἶναι τόδε τι ἔχει, ἡ δὲ ὕλη προ τοῦ εἴδου τὸ εἶναι τόδε μὴ ἔχουσα, σώζεται ἐν τῇ ὕλῃ ἡ ἀναλογία τῆ τάξεω ὡ πρὸ τὸ εἶδο ; Εἰ ἐν τῇ συνθέσει μὲν τῶν γιγνομένων δύο θεωροῦνται μόναι ἀρχαί, ἥ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδο , χωρὶ δὲ συνθέσεω τρει εἰσιν ἀρχαί, ἥ τε ὕλη καὶ ἡ στέρησι καὶ τὸ εἶδο , δῆλον ἄρα ὅτι μὴ ὄντο μὲν τοῦ γιγνομένου κείμεναι τρει ἦσαν ἀρχαί· ὄντο δὲ τοῦ γιγνομένου οὐ τρει , ἀλλὰ δύο. Πῶ οὖν οὐκ ἔστι τὸ γιγνόμενον ἀρχὴ τῆ ἀπωλεία τῆ μιᾶ ἀρχῆ , ἣ εἰ μὴ ἀπώλετο, οὐκ ἂν ἐγίνετο τὸ γιγνόμενον; Εἰ ὥσπερ πάσχει ὁ ἄνθρωπο ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ καὶ τοῦ ἀμούσου καὶ τὸ σῶμα ὑπὸ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ καὶ ἡ φωνὴ ὑπὸ τῆ ἁρμονία τε καὶ ἀναρμοστία , οὕτω πάσχει ἡ ὕλη ὑπὸ τοῦ εἴδου καὶ τῆ στερήσεω , ἔστω ἡ ὕλη οὐσία, ὡ ἄνθρωπο καὶ τὸ σῶμα, ἢ συμβεβηκό , ὡ ἡ φωνή,

ϊνα σωθή τό τή άναλογία άκόλουθον. Εί δέ ούτε ούσία έστίν ή ύλη ούτε συμβεβηκό , ούδ' άρα πάσχει ύπό τών έναντίων.

γ. Τού αύτού έκ τού αύτού λόγου.

Πόσαι μέν ούν αί άρχαί τών περί γένεσιν φυσικών, καί πώ , εΐρηται· καί δήλόν έστιν ότι δει ύποκείσθαί τι τοι έναντίοι καί τά έναντία δύο είναι. Τρόπον δέ τινα άλλον ούκ άναγκαίον· ικανόν γάρ τό έτερον τών έναντίων ποιείν τή παρουσίμ καί άπουσία τήν μεταβολήν. Ή δέ ύποκειμένη φύσι έπιστητή κατά άναλογίαν. Ώ γάρ πρό άνδριάντα χαλκό ή πρό κλίνην ξύλον ή πρό τών άλλων τι τών έχόντων μορφήν ή ύλη καί τό άμορφον έχει πριν λαβείν τήν μορφήν, ούτω αύτη πρό ούσίαν έχει καί τό τόδε τι καί τό ον. Μία μέν ούν άρχή αύτη, ούχ ούτω μία ούσα ούδέ έν ώ τό τόδε τι, μία δέ ή ό λόγο , έτι δέ τό έναντίον τούτῳ ή στέρησι . Πότερον δέ ούσία τό είδο ή τό ύποκείμενον, ούπω δήλον.

Εί τό είδο τή παρουσία αύτού ειδοποιεί τήν ύλην καί τή άπουσίμ αύτού ποιεί άνείδεον, είσί δέ άρχαί δύο, τό τε είδο καί τό άνείδεον, ποιεί δέ αύτά ταύτα καί ή στέρησι τή παρουσίμ αύτή καί τή άπουσία, έσονται άρα αί άρχαί ύπ' άλλήλων γιγνόμεναί τε καί άναιρούμεναι καί ούκ άΐδιοι· τό γάρ άΐδιον παρουσία τίνο καί άπουσία ού χρήζει πρό τό είναι. Εί τή παρουσίμ καί άπουσία τών έναντίων γίνεται τών άρχών ή μεταβολή, δήλον ότι γίνεται ή μεταβολή έκ τού είναι αύτά άρχά . Πώ ούν δύνανται μένειν άρχαί, αί άποβεβληκυϊαι τό είναι άρχαί; Εί ή άρχή αρχήν έχουσα ούκ έστιν άρχή, πώ ή ύλη, τού μέν είναι άρχήν έχουσα τό είδο , τού δέ μή είναι τήν στέρησιν, δύναται είναι άρχή; Τό φύσιν όνομάζειν τό ύποκείμενον τή στερήσει, τό μήτε ούσία ον μήτε τόδε τι μήτε ον, πώ ούκ έστι περιττόν; Εί άρχαί ούτε έξ άλλων είσίν ούτε έξ άλλήλων, έστι δέ έκ τή άπουσία τού είδου ή στέρησι καί έκ τή άπουσία τή στερήσεω τό είδο , πώ ούκ είσίν έξ άλλήλων άρχαί, τό τε είδο καί ή

στέρησι ; Τή γάρ άπουσία άΛΛήΛων ποιητικαί άΛΛήΛων. Εί ον έχει Λόγον ό χαλκό   πρό   τόν μέΛΛοντα έξ αύτού γίνεσθαι άνδριάντα, τούτον έχει ή ύλη πρό   τήν ούσίαν και τό τόδε τι και τό ον, *πώ   ό* μέν χαλκό , εάν μή ή ούσία και τόδε τι και ον, Λόγον έχειν πρό   τόν άνδριάντα ού δύναται, ή δέ ύλη, μήτε ούσία ούσα μήτε τόδε τι μήτε ον, άναλογίαν έχειν πρό   τόν χαλκόν δύναται; Εί πάντα τά έν συστάσεσι τών φυσικών θεωρούμενα αίσθήσει έστιν έπιστητά, πώ   ή ύλη, έξ ή   τά αισθητά, αναλογία έστιν έπιστητή καί ούκ αίσθήσει, ή πώ   όλω   έκ μή αισθητού δυνατόν γενέσθαι τά αισθητά; Εί τόδε τί έστι καί τό μίαν άρχήν είναι, πώ ή ύλη τό μέν είναι μίαν άρχήν έχει, τό δέ είναι αύτήν τόδε τι ούκ έχει; Καί εί τό είναι τόδε τι καί τό τόδε τι μή είναι ούσία έστί, πώ   ή ύλη τό μέν τόδε τι μή είναι έστιν, ούσία δέ ούκ έστι; Πώ   δέ δύναται τι   έκβάΛΛειν τήν ύλην τού είναι έν, ό διελών αύτήν εί   δύο είδη, εί   τε τό ύποκείμενον τώ γιγνομένῳ καί εί   τό άντικείμενον; Εί ούπω δήλον έκ τών είρημένων, εί ούσία έστί τό είδο   ή τό ύποκείμενον, πώ   άποφαντικώ   εϊρηκε περί τή   ύλη   τό μή είναι αύτήν ούσίαν μήτε τόδε τι μήτε ον; Τό γάρ ύποκείμενον εϊρηκεν είναι τήν ύλην. Ποτέ μέν μή είναι αύτήν ούσίαν μήτε τόδε τι μήτε ον, ποτέ δέ άδηλον εί ούσία έστί, πώ   ούκ έστι τών ούκ είδότων ό φασιν;

δ. Ἐκ τού αύτού λόγου.

Ζητήσαντε   οίκατά φιλοσοφίαν πρώτοι τήν άλήθειαν καί τήν φύσιν τήν τών όντων έξετράπησαν οιον οδόν τινα άΛΛην άπωσθέντε   ύπό άπειρία , καί φασίν ούτε γίγνεσθαι τών όντων ούδέν ούτε φθείρεσθαι διά τό άναγκαίον μέν είναι γίγνεσθαι τό γινόμενον ή έξ όντο   ή έκ μή όντο , έκ δέ τούτων άμφοτέρων άδύνατον είναι- ούτε γάρ τό όν γίγνεσθαι (είναι γάρ ήδη) έκ τε μή όντο   ούθέν άν γενέσθαι (ύποκείσθαι γάρ τι δει). Καί ούτω δή τό έφεξή   συμβαινον αύξοντε   ούδέ είναι *πολλά φασιν άλλά* μόνον αύτό τό ον.

Ικανά καί ταύτα μαρτυρήσαι τή αλήθεια του ύφ' ήμών •ηθέντο περί τών παρ' Έλλησι φιλοσόφων, ώ κατά τήν άποδεικτικήν επιστήμην περί τών όντων τού λόγου μή πεποιηκότων, άλλ' είκασμφ τό δοκούν διορισαμένων.

ε. Έκ τού αύτού λόγου.

Ήμεί δέ λέγομεν ότι τό έξ όντο ή μή όντο γίνεσθαι, ή τό μή ον ή τό ον ποιείν τι ή πάσχειν ή οτιούν τόδε γίγνεσθαι, ένα μέν τρόπον ούδέν διαφέρει ή τό τόν ιατρόν ποιείν τι ή πάσχειν ή έξ ιατρού είναι τι ή γίνεσθαι· ώστε έπειδή τούτο διχώ ή πλεοναχώ λέγεται, δήλον ότι και τό έξ όντο καί τό ον ή ποιείν ή πάσχειν. Οίκοδομεϊ μέν ούν ό ιατρό , ούχ ή ιατρό δέ άλλ' ή οικοδόμο , καί λευκό γίνεται, ούχ ή ιατρό άλλ' ή μέλα · ιατρεύει δέ καί άνίατρο γίνεται, ή ιατρό . Έπεί δέ μάλιστα λέγομεν τόν ιατρόν κυρίω ποιείν τι ή πάσχειν ή γίγνεσθαι έξ ιατρού, έάν ή ιατρό ταύτα ποιή ή πάσχη, δήλον ότι καί τό μή έξ όντο γίγνεσθαι τούτο σημαίνει, τό ή μή ον. Όπερ έκείνοι μέν ού διελόντε άπέστησαν, καί διά ταύτην τήν άγνοιαν τοσούτον προσηγνόησαν, ώστε μηθέν οίεσθαι γίγνεσθαι μήτ' είναι τών άλλων, άλλ' άνελείν πάσαν τήν γένεσιν. Ήμεί δέ καί αύτοί φαμεν γίνεσθαι μέν ούδέν άπλώ έκ μή όντο , όμω μέντοι γίγνεσθαι έκ μή όντο , οιον κατά συμβεβηκό · έκ γάρ τή στερήσεω , ό έστι καθ' αύτό μή ον, ούκ ένυπάρχοντο γίνεται. Θαυμάζεται δέ τούτο καί άδύνατον ούτω δοκεί, γίγνεσθαι τι έκ μή όντο . Ωσαύτω δέ ούδέ έξ όντο ούδέ τό ον γίγνεσθαι, πλήν κατά συμβεβηκό · ούτω δέ καί τούτο γίγνεσθαι τόν αύτόν τρόπον, οιον εί έκ ζώου ζώον άν γίνοιτο καί έκ τίνο ζώου τι ζώον, οιον εί κύων έξ ίππου γίγνοιτο. Γίγνοιτο μέν γάρ άν ού μόνον έκ τίνο ζώου ό κύων, άλλά καί έκ ζώου, άλλ' ούχ ή ζώον· ύπάρχει γάρ ήδη τούτο· εί δέ τι μέλλοι γίγνεσθαι ζώον μή κατά συμβεβηκό , ούκ έκ ζώου έσται, καί εί τι όν, ούκ έξ όντο ούδέ έκ μή όντο . Τό γάρ έκ μή όντο είρηται ήμίν τί σημαίνει, ότι ή μή όν. Έτι

δέ καί τό είναι άπαν ή μή είναι ούκ άναιρούμεν.

Εί τό Μήτε έκ του άπλώ   όντο   μήτε έκ του άπλώ   μή όντο   δυνατόν έστι γενέσθαι τι κοινόν έστι τών έξ άπειρία   τε καί άγνοια   άναιρούντων τήν γένεσιν, καί τούτου τού τού σφαλλομένου   διορθωσαμένου, πώ   ούκ άνήρηταιή γένεσι κατά τόν διορθωσάμενον, ώ   άνήρηται κατά τού   σφαλλομένου ; Εί άδύνατόν έστι γενέσθαι τι κατά συμβεβηκό   έξ όντο καί έκ μή όντο , μή προεπινοουμένη   τή   γενέσεω   τού καθ' αύτό γιγνομένου, οίον άδύνατόν τόν ιατρόν γενέσθαι λευκόν μή τού μέλανο   λευκού γιγνομένου, καί άδύνατόν τόν ιατρόν οίκοδομείν μή τού οικοδόμου οίκοδομούντο , έάν ή μέλα   καί οικοδόμο   ό ιατρό , πώ   γίνεται τι κατά συμβεβηκό   έξ όντο καί έκ μή όντο , μηδενό   προηγουμένω   καθ' αύτό γιγνομένου; Εί πρώτον μέν τό ζώον, ύστερον δέ τό ζώον έκ ζώου καί τό τι ζώον έκ τινό   ζώου, καί τή μέν γενέσει τού ζώου έκ ζώου ύπόκειται τό σπέρμα, τή δυνάμει μέν ζώον, ένεργείμ δέ ού ζώον, τή δέ γενέσει τού άπλώ   ζώου τό ύποκείμενον ούκ ήν σπέρμα, πώ   ούκ έστι παρά φύσιν γιγνόμενον τό ζώον έκ μή ζώου; Εί πρό τού γενέσθαι τό γιγνόμενον ή μέν ύλη ήν, τό δέ γιγνόμενον έξ αύτή   ούκ ήν, τί ήν ή ύλη; Οίον εί ύλη ήν τού ίππου πρό τού γενέσθαι τόν ίππον, εί πάντα τά έν τή ούσίμ τού ίππου θεωρούμενά έστιγενητά, πώ   ήν άγένητο   ή ύλη, έξ ή   γέγονεν ίππο ; Εί καθ' αύτό μέν ούτε ή στέρησι όν έστιν ούτε ή ύλη, τό δέ συμβεβηκό   τώ καθ' αύτό όντι συμβαίνει, πώ   κατά συμβεβηκό   δυνατόν γενέσθαι τι έκ τή στερήσεω , μήτε καθ' αύτό μήτε κατά συμβεβηκό   ούση ; Ών διεζευγμένων όντων άδύνατόν έστι γενέσθαι τι έξ ούδενό   αύτών, τούτων ούτε συμπεπλεγμένων δυνατόν γενέσθαι τι· οίον έκ τού όντο   άπλώ   ού δυνατόν γενέσθαι τι, *ωσαύτω*   καί έκ τού άπλώ   μή όντο , ίνα ταί   Αριστοτέλου   χρησώμεθα φωναι . Πώ   άμφότερα γέγονε δυνατά, καί τό γενέσθαι έξ όντο   καί τό γενέσθαι έκ μή όντο ; Εί τό ύποκείμενον, έξ ού γίγνεται τό γιγνόμενον, τοϊ   έναντίοι   άνάγκη ύποκεισθαι, ούκ άρα γίγνεταί τι έκ τή   στερήσεω   κατά συμβεβηκό   τοι   έναντίοι   μή ύποκειμένη ; Ό τό πάν μή άναιρών μήτε είναι μήτε τό μή είναι, άλλά συγχωρών τό πάν

εἰναι καὶ μἠ εἰναι, πώ δύναται ἀληθεὐειν λέγων τἠν ὑλην μἠ εἰναι μἠτε οὐσίαν μἠτε τόδε τι μἠτε ὀν; Εἰ γιγνεται μέν τὀ γιγνόμενον, οὐκ ἐξ ἁπλώ δέ μἠ ὀντο οὐτ' ἐξ ἁπλώ ὀντο , ἀλλά ἐξ ἀμφοτέρων, γίγνεται ἀρα καὶ ἐκ τἠ ὑλη ὡ ἐκ τοὐ ὀντο καὶ ἐκ τοὐ μἠ ὀντο , καὶ ὡ ἐκ τοὐ τόδε τι ὀντο καὶ τόδε τι μἠ ὀντο . Αλλ' εἰ ταὐτα οὐτω ἐχει, ψευδέ ἀρα τὀ •ηθέν περὶ τἠ ὑλη , τὀ μἠτε αὐτἠν εἰναι οὐσίαν μἠτε τόδε τι μἠτε ὀν. Ὡσπερ ἡ ὑλη ἐστὶν ἀμορφο , οὐτω καὶ τὀ εἰδο ἐστιν ἀϋλον. Ἀλλ' εἰ μέν ἡ ὑλη καὶ τὀ ἀμορφον αὐτἠ εἰσι δύο ἀρχαί, καὶ τὀ εἰδο ἀρα καὶ τὀ ἀϋλον αὐτοὐ δύο ἐσονται ἀρχαί. Πώ οὐν τεσσάρων οὐσών τών ἀρχών τρει μόναι ἐτέθησαν ἀρχαί.

Ç. Ἐκ τοὐ αὐτοὐ λόγου.

Ημει γάρ ὑλην καὶ στέρησιν ἑτερον εἰναι φαμεν, καὶ τούτων τὀ μέν οὐκ ὀν εἰναι κατά συμβεβηκό , τἠν ὑλην, τἠν δέ στέρησιν καὶ καθ' αὐτἠν, καὶ τἠν μέν ἐγγὐ καὶ οὐσίαν πω , τἠν δέ οὐδαμώ . Οἱ δέ τὀ μἠ ὀν ε'ἰναί φασι, τὀ μέγα καὶ τὀ μικρόν ὁμοίω , ἐν τὀ συναμφότερον ἠ τὀ χωρὶ ἑκάτερον. Ὡστε παντελώ ἑτερο ὁ τρόπο οὐτο τἠ τριάδο κἀκεϊνο .

Εἰ κατά συμβεβηκό οὐκ ὀν εἰναι τἠ ὑλη ἐστι, δἠλον ὀτι κατά συμβεβηκό ἡ ὑλη οὐτε ὑλη ἐστὶν οὐτε ἀρχἠ· ὀντο γάρ ἐστι τὀ εἰναι ὑλη καὶ τὀ εἰναι ἀρχἠ. Καὶ εἰ κατά συμβεβηκό οὐκ ὀν ειναί ἐστι τἠ ὑλη διά τἠν στέρησιν, δἠλον ὀτι κατά συμβεβηκό ὀν ἐστι διά τὀ εἰδο . Ἐσται ἀρα τἠ ὑλη καθ' αὐτὀ μέν οὐδέποτε ὀν, κατά συμβεβηκό δέ ἀεί, ποτέ μέν οὐκ ὀν εἰναι, ποτέ δέ ὀν εἰναι. Πώ οὐν οὐκ ἐστιν ἀτοπον τὀ λέγειν ἐγγὐ εἰναι οὐσία καὶ οὐσίαν πω τὀ μηδέποτε καθ' αὐτὀ ὀν; Εἰ ἀλλο τὀ ὑλην εἰναι καὶ ἀλλο τὀ τίνο εἰναι ὑλην, καὶ στερεῖται μέν ἡ ὑλη τοὐ τίνο εἰναι ὑλην, τοὐ δέ εἰναι αὐτἠν ὑλην οὐ στερεῖται, ἐσται ἀρα ἡ ὑλη ὀν καὶ οὐκ ὀν, ὀν μέν διά τὀ εἰναι αὐτἠν ὑλην, οὐκ ὀν δέ διά τὀ μἠ εἰναι αὐτἠν τίνο ὑλην. Αλλ' εἰ μηδενό ἐστιν ὑλη ἡ ὑλη, οὐδέν ἀρα τἠ ἀμορφία ἐστὶν ἡ ὑλη. Εἰ δέ τἠ ἀμορφία ἐστὶν ἡ

ὑλη, ουδέποτε ἀρα ἠν ἡ ὑΛη ἡ ὑλη, ἀΛΛ' ἀεί τίνο ὑλη, ποτέ μέν τή ἀμορφία , ποτέ δέ τή μορφή . Ὁτι δέ τί έστιν ἡ ἀμορφία δήΛον ἐξ οὑ ἐτέθη ἀρχή είναι τών γιγνομένων. ΑΛΛ' εἰ ταύτα ούτω έχει, οὐδέποτε ἀρα ούκ ον είναι τήν ὑλην, ἀλλ' ἀεί ον είναι, ποτέ μέν ἀμορφαν, ποτέ δέ μεμορφωμένην· διό καί ἀεί γενητή. ΕἰδύναταιἡὑΛη τήν συναἰδιον αὐτή ἀποβαΛείν ἀμορφίαν, δύναται ἀρα καί τήν συναΐδιον αὐτή ἀποβαΛείν ἀγενεσίαν. Εἰ δέ μή τό δεύτερον, ούδ' ἀρα τό πρώτον. Πώ ούν γίγνεται τό γιγνόμενον ἐκ τή ὑΛη , τή ὑΛη τήν συναΐδιον αὐτή ἀμορφίαν μή ἀποβαΛΛομένη ; Εἰ, ὡσπερ ὁ τρόπο τή κατά τόν Αριστοτέλην τριάδο ἑτερό έστι παρά τόν τρόπον τή κατά ΠΛάτωνα τριάδο , ούτω καί ἡ τριά ἑτέρα, πώ ούκ έστιν ἀρχή τών γιγνομένων ἡ ἑξά ἀλλ' ἡ τριά ; Καί εἰ ἡ τριά ούχ ἑτέρα, πώ ὁ τρόπο αὐτή ἑτερο ;

ζ. Ἐκ τού αὐτού Λόγου.

Ἡ μέν γάρ ὑπομένουσα συναιτία τή μορφή τών γιγνομένων έστίν, ὡσπερ μήτηρ· ἡ δέ ἑτέρα μοίρα τή ἐναντιώσεω πολλάκι άν φαντασθείη τώ πρό τό κακοποιόν αὐτή ἀτενίζοντι τήν διάνοιαν ούδέ είναι τό παράπαν. Ὀντο γάρ τίνο θείου καί ἀγαθού καί ἐφετού, τό μέν ἐναντίον αὐτῳ φαμεν είναι, τό δέ πεφυκέναι ἐφίεσθαι καί ὁρέγεσθαι αὐτού κατά τήν φύσιν αὐτού. Τοί δέ συμβαίνει τό ἐναντίον ὁρέγεσθαι τή αὐτού φθορά . Καίτοι ούτε αὐτού οἶόν τε ἐφίεσθαι τό είδο διά τό μή είναι ἐνδεέ , ούτε τό ἐναντίον· φθαρτικά γάρ ἀΛΛήλων τά ἐναντία. Αλλά τούτο έστιν ἡ ὑΛη, ὡσπερ άν εἰ θήΛυ ἀρρενο καί αισχρόν καΛού· πΛήν ού καθ' αὐτό αισχρόν, *ἀλλά κατά* συμβεβηκό , ούδέ ΘήΛυ, *ἀλλά κατά* συμβεβηκό . Φθείρεται δέ καί γίνεται έστι μέν ὡ , έστι δέ ὡ ού. Ὡ μέν γάρ τό ἐν ῳ, καθ' αὐτό φθείρεται· τό γάρ φθειρόμενον ἐν τούτῳ έστίν ἡ στέρησι · ὡ δέ κατά δύναμιν, ού καθ' αὐτό, ἀλλ' ἀφθαρτον καί ἀγένητον ἀνάγκη αὐτήν είναι. Είτε γάρ ἐγίνετο, ὑποκεΐσθαί τι δει πρώτον, τό ἐξ οὑ ἐνυπάρχοντο · τούτο δ' έστίν αὐτή ἡ φύσι ,

ώστ' έσται πρίν γενέσθαι. Λέγω γάρ ύλην τό πρώτον *υποκείμενον* έκάστψ, έξ ού γίνεται τι ένυπάρχοντο μή κατά συμβεβηκό . Είτε φθείρεται, ει τούτο έσχατον άφίξεται, ώστε έφθαρμένη έσται πρίν φθαρήναι.

Εί, ώσπερ άρχή τών γιγνομένων ή ύλη καί τό είδο , ούτω καί ή στέρησι , πώ ή μέν ύλη συναιτία τή μορφή τών γιγνομένων, ή δέ στέρησι ού συναιτία; Εί διά τούτο άρχή τό είδο , έπειδή έξ αύτού τό είναι τώ γιγνομένψ, δήλον ότι καί ή στέρησι διά τούτο άρχή, επειδή δι' αύτήν τό μή είναι τώ γιγνομένψ. Πώ ούν άρχή λέγεται τών γιγνομένων ή στέρησι ; Εί, ότε πάρεστι τό είδο , τότε ή στέρησι ούχ ύπομένει, δήλον ότι μή παρόντο τού είδου ύπομένει ή στέρησι . Πώ ούν ούκ έστιν άτοπον τό λέγειν μή είναι τό ύπομένον; Όντο γάρ έστι τό ύπομένειν. Εί έτέρα μοίρα τή έναντιώσεώ έστιν ή στέρησι , καί τό κακοποιόν ταύτη έστι τό είδο , πώ ούκ έστι τό είδο άγαθόν τε καί κακόν, άγαθόν μέν τή ύλη, ώ δι' αύτού ύπάρχειν τή ύλη τό ούσία είναι, κακόν δέ τή στερήσει, ώ δι' αύτού άναιρουμένη; Εί έστι τι θείόν τε καί άγαθόν καί έφετόν, καί έχει τό έναντίον ό ούκ έστιν ούτε άγαθόν ούτε έφετόν, έσται άρα τό θειον άγαθόν τε καί ούκ άγαθόν, έφετόν τε καί ούκ έφετόν, διό καί θείόν τε καί ού θειον. Εί δέ άτοπον τούτο, ούκ άρα τό θειον τό άγαθόν τε καί έφετόν έχει τι εναντίον· τό γάρ *άπλώ* άγαθόν πάσιν άγαθόν, ού τισι μόνον. Εί τό έναντίον τού άγαθού ούκ έφίεται τού άγαθού (φθορά γάρ τή αύτού φύσεω έφίεται, εί έφίεται τού άγαθού) καί τό είδο εαυτού ούκ έφίεται (άνενδεέ γάρ τό είδο), έστι δέ τό θειον έφετόν τε καί όρεκτον, τίνι δέ έφετόν τε καί όρεκτόν εί μή τή ύλη; Έμψυχο άρα ή ύλη· έμψύχου γάρ έστι τό έφίεσθαικαί όρέγεσθαι. Εί δέ έμψυχο ή ύλη, πώ ούκ έστι ψευδέ τό ούκ όν είναι κατά συμβεβηκό τήν ύλην; Ή γάρ ψυχή ον έστι, καί τό ψυχήν έχον όν έστιν. Εί, ώ θήλυ έφίεται τού άρρενο καί ώ αισχρόν τού *καλού*, ή ύλη έφίεται τού άγαθού, καί ούκ έστιν ή ύλη καθ' αύτό θήλυ καί αισχρόν, *άλλά κατά* συμβεβηκό , δήλον ότι ούδέ καθ' αύτό έφίεται τού άγαθού, *άλλά κατά* συμβεβηκό . Έσται άρα καί τό θειον ού καθ' αύτό άγαθόν τε καί

έφετόν καί όρεκτόν, άλλά κατά συμβεβηκό · όπερ έστίν *άτοκον* Λέγειν. Εί έστιν ή ύλη γενητή μέν διά τό είδο , φθαρτή δέ διά τήν στέρησιν, άγένητο δέ δι' έαυτήν καί άφθαρτο , έσται άρα ή ύΛη άεί μέν φθαρτή ή γενητή, άφθαρτο δέ καί άγένητο ουδέποτε· άεί γάρ ή στερήσει ύπόκειται τή έν αύτή φθειρομένη, ή τώ είδει τω έν αύτή γιγνομένω. Τό άγένητον έπί μέν τών γενητών τήν στέρησιν σημαίνει γενέσεω δυναμένη έσεσθαι, έπί δέ τών άϊδίων τήν άπόφασιν πάση σημαίνει γενέσεω τή τε προγεγονυία καί τή μεΛΛούση έσεσθαι· οίον ό χαλκό ό μέλλων έσεσθαι άνδριά , πριν γένηται άνδριά , άγένητο Λέγεται κατά στέρησιν, διά τό δύνασθαι αύτόν γενέσθαι άνδριάντα· έπί δέ θεού τό άγένητον πάση απόφασιν σημαίνει τή κατ' ούσίαν γενέσεω προγεγονυία τε καί μεΛΛούση . Δύο τοίνυν όντων τών τή άγενεσία τρόπων, κατά ποιόν έστιν άγένητο ή ύλη; Εί μέν κατά στέρησιν, άγένητο άρα ή ύλη ώσπερ ό χαλκό , εί δέ κατά άπόφασίν έστιν ή ύλη άγένητο , ούδέν άρα γίνεται ή ύλη- ούτε, ον Λόγον έχει ό χαλκό πρό τόν άνδριάντα, τούτον δύναται έχειν ή ύλη πρό τήν ούσίαν, καθά είπεν Αριστοτέλη . Εί ούτω έστι ή ύλη άγένητο ώ ό θεό , καί δύναται ό θεό έκ τού άγενήτου ποιήσαι τι, δήλον ώ δύναται ό θεό καί έκ τού άπλώ μή οντο ποιήσαι τι. Ήν γάρ έχει άνεπιτηδειότητα τό μή ον πρό τό μή γενέσθαι τι έξ αύτού κατά φύσιν καί κατά τέχνην, τήν αύτήν έχει καί τό άϊδίω άγένητον πρό τό γενέσθαι τι *έξ αύτού* κατά φύσιν καί κατά τέχνην. Πώ ούν έκ μέν τού άϊδίω άγενήτου ήδυνήθη ό θεό ποιήσαι τι, έκ δέ τού άπλώ μή οντο ούκ ήδυνήθη; Αλλά προδήλω ή άπιστία τού δύνασθαι τόν θεόν έκ μή οντο ποιήσαι τι τού μέν πρώτου φιλοσόφου εί άρνησιν πάση τών όντων έκ τή ύλη γενέσεω άπώσατο, τόν δέ τούτο διορθωσάμενον Αριστοτέλην εί άναίρεσιν τή γενέσεω τή ύλη . Εί έστι τι γιγνόμενον καί έστι τι ό τούτο γίγνεται, καθά είπεν έν τοί άνωτέρω, ούδέν άρα τούτων έστίν ή ύλη, εί άγένητο έστι καί άφθαρτο .
Εί άγένητο έστιν ύλη καί άφθαρτο , έξ άνάγκη καθ' έκάτερον τόν τή άγενεσία τρόπον άγένητο έστιν· ούτ' άρα γίνεται τι έξ αύτή ούτε φθείρεται έν αύτή. Πώ ούν φθεί-

ρεται έν άφθάρτῳ ή στέρησι ; Εί μία έστιν ή ΰλη, πολλά δέ καί διάφορα τά έξ αύτή γιγνόμενα, πώ ἀνάγκη μένειν τήν ΰλην άγένητον, τού αεί διαιρετού αύτή μή δυναμένου μένειν άδιαιρέτου; Εί άριθμώ μέν μία έστιν ή ΰλη, είδει δέ δύο, καί έστιν άγένητο καί άφθαρτο , ή άρα όλη έστιν άγένητο καί άφθαρτο ή τό ήμισυ αύτή . Αλλ' εί μέν όλη έστιν άγένητο καί άφθαρτο , δήλον ότι καί τό ήμισυ αύτή τοιούτον· εί δέ τό ήμισυ αύτή εστιν άγένητόν τε καί άφθαρτον καί τό ήμισυ αύτή ού τοιούτον, έσται άρα ή άντίφασι περί τού αύτού άληθή · όπερ άδύνατον. Εί τό δεχόμενον τό είδο ή έκείνο γίγνεται ή έξ έκείνου γίγνεται, πώ άγένητο ή ΰλη τό είδο δεχομένη; Εί τών όντων έστι τό άγένητον είναι καί άφθαρτον, πώ ή ΰλη καί όν ούκ έστι καί άγένητο καί άφθαρτο έστιν; Εί τό άγενήτω όν έν τώ άγενήτω άγένητον καί τούτο, πώ ή άγένητο ούσα έν τή ΰλη στέρησι γίνεται καί φθείρεται; Εί, καθώ είρηται, ικανόν τό έτερον τών έναντίων τή έαυτού παρουσίμ τε καί απουσίμ ποιειν τήν μεταβολήν, τί τό μεταβαλλόμενον τή ΰλη άγενήτου καί άφθάρτου ούση ; Εί τό άγένητον καί άφθαρτον περί τήν ούσίαν θεωρείται τού άγενήτου καί άφθάρτου όντο , πού τό άγένητον καί άφθαρτον τή ΰλη , ούσία μή ούση τή ΰλη ; Εί μή ήν γενητό ό χαλκό κατά τήν προγεγονυίαν αύτού γένεσιν, ούδέ άνδριά έγίνετο. Πώ τοίνυν γίνεται ή ΰλη ή έκ τή ΰλη τι, τή ΰλη μή προγεγονυία ; Εί μή έφθείρετο ό χαλκό , ούδέ τό χαλκούν έφθείρετο. Πώ τοίνυν φθείρεται τό ΰλικόν, τή ΰλη άφθάρτου ούση ; Εί έκ τών άσωμάτων σώμα ούκ άποτελείται, πώ γέγονε σώμα έκ τή ΰλη καί τού είδου , καθ' αύτά άσωμάτων όντων; Εί φυσική άνάγκη άκολουθεί τώ άγενήτῳ καί άφθάρτω τό άδιαίρετον καί τό άτρεπτον, πώ έν τοί διηρημένοι κατά γένη είδεσίν έστιν ή άγένητο καί άφθαρτο ΰλη, καί πώ κατά άλλοίωσιν γίνεται τά τρεπόμενα κατά τήν ΰλην, καθώ έν τή έκθέσει τών τή γενέσεω τρόπων διωρίσατο έν τοί άνωτέρω;

η. Έκ τού δευτέρου λόγου τή Φυσική άκροάσεω Αριστοτέλου .

Ένα μέν ούν τρόπον ή φύσι ούτω λέγεται, ή πρώτη έκάστῳ ύποκειμένη ΰλη τών έχόντων έν αύτοί άρχήν κινήσεω

καί μεταβολή , άλλον δέ τρόπον ή μορφή καί τό είδο τό κατά τόν λόγον. Ώσπερ γάρ τέχνη λέγεται τό κατά τήν τέχνην καί τό τεχνικόν, ούτω καί φύσι τό κατά φύσιν λέγεται καί τό φυσικόν.

Τί ούν άν εϊποιμεν τό κατά τήν ύλην καί τό ύλικόν εί μή ύλην; Είπέ τί έτερον; Εί δέ ύλην λέγοιμεν τούτο, έσται άρα τότε ύλην είναι τήν ύλην, ότε τό κατά τήν ύλην καί τό ύλικόν· καί γάρ ή φύσι τότε φύσι , ότε τό κατά φύσιν καί τό φυσικόν· ώσαύτω δέ καί ή τέχνη. Τά γάρ κατά τόν αύτόν τρόπον έκφωνούμενα τόν αύτόν πρό άλληλα έχει λόγον. Αλλ' εί τότε ή ύλη ύπάρχει, ότε τό κατά τήν ύλην καί τό ύλικόν, ούκ άρα άγένητο ή ύλη.

θ. Τού αύτού έκ τού αύτού λόγου.

Ώστε άλλον τρόπον ή φύσι άν εϊη τών έχόντων έν αύτοί κινήσεω άρχήν ή μορφή καί τό είδο , ού χωριστόν ον άλλ' ή κατά τόν λόγον. Τό δέ έκ τούτων φύσι μέν ούκ έστι, φύσει δέ, οίον άνθρωπο .

Εί κατά φύσιν έστίν ό άνθρωπο καί φυσικόν τι ζώον, πώ ούκ έστι φύσι ό άνθρωπο ; Διορισάμενο γάρ έλεγε· Φύσι λέγεται τό κατά φύσιν καί τό φυσικόν.

ι. Έκ τού αύτού λόγου.

Έν μέν ούν τοί κατά τέχνην ήμεί ποιούμεν τήν ύλην τού έργου ένεκα, έν δέ τοί φυσικοί ύπάρχει ούσα.

Έπειδή έστιν έργον έτερον τό μήτε κατά φύσιν μήτε κατά τέχνην, πού τούτου τού έργου τήν ύλην θετέον; Γίνεται γάρ ζώον έκ ζώου· καί ει μή πρώτον τό ζώον, ούδέ ζώον έκ ζώου. Καί κατά φύσιν μέν γίνεται τό έκ ζώου ζώον, ού κατά φύσιν δέ τό ζώον άπλώ . Αλλ' εί μέν έν τοι κατά τέχνην ή ύλη έξωθεν, έν δέ τοί κατά φύσιν ή ύλη έν τοί φυσικοί , δήλον ότι έν τοί μήτε κατά τέχνην μήτε κατά φύσιν έργοι ή ύλη έτέρω ύπάρχει- ή εί μή ποιήσειε τόν διορισμόν ό περί τών φυσικών τήν πραγματείαν έχων, άσύστατα ποιεί καί τά ήδη διορισθέντα. Είγάρ τότε οίόμεθα είδέναι έκαστον, όταν τά αίτια γνωρίζωμεν τά πρώτα καί τά άρχά τά πρώτα ,

πῶ ἂν γνωρίσειεν ἄν τι τὸ ἐκ ζῴου ζῷον, ὁ τὸ ζῷον ἀγνοῶν τὸ μὴ ἐκ ζῴου; Ἐκεῖνο γὰρ τούτου ἀρχή τε καὶ αἴτιον.

ια. Εκ του αὐτοῦ Λόγου.

Επειδὴ ἐστι τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη αἰτια ὧν ἂν νοῦ γένοιτο αἰτιο ἢ φύσι , ὅταν κατὰ συμβεβηκὸ αἰτιόν τιγένηται τούτων αὐτῶν, οὐθὲν δὲ κατὰ συμβεβηκὸ ἐστι πρότερον τῶν καθ' αὐτό, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ κατὰ συμβεβηκὸ αἴτιον πρότερον τοῦ καθ' αὐτό. Ὕστερον ἄρα τὸ αὐτόματον καὶ ἡ τύχη νοῦ καὶ φύσεω · ὥστε εἰ ὅτι μάλιστα τοῦ οὐρανοῦ αἴτιον τὸ αὐτόματον, ἀνάγκη πρότερον νοῦν αἴτιον καὶ φύσιν εἶναι καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ τοῦδε τοῦ παντὸ .

Ἐν τούτοι οὐ μόνον τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων αιτίων ἣν οὐκ ἐφύλαξεν εἶπε τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν, ὃν καὶ αὐτὸν ἐν τῳ δευτέρῳ λόγῳ τῆ Φυσικῆ ἀκροάσεω ἐν τοῖ ἀνωτέρω ὑπεξείλετο τῆ αὐτομάτου γενέσεω , ἐνταῦθα ὑπέβαλε τῇ γενέσει οὐ μόνῃ τῇ αὐτομάτῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ διὰ νοῦ τε καὶ φύσεω · ὅπερ ἐστὶ προδήλω ἄτοπον, τὸ τὸν εἰληφότα διὰ νοῦ τε καὶ φύσεω τὴν κατ' οὐσίαν γένεσιν, διὰ τῶν πρώτων αιτίων, τοῦτον πάλιν διὰ τῶν δευτέρων αιτίων τὴν αὐτὴν λαβεῖν γένεσιν. Ἔτι δὲ πῶ οὐκ ἐστι τῶν ἀτοπωτάτων τὸ τὸν αὐτὸν ποτὲ μὲν ἐξελεῖν τῆ αὐτομάτου γενέσεω , ποτὲ δὲ ὑποβάλλειν ταύτῃ, καὶ ποτὲ μὲν ἀγένητον ὀνομάζειν, ποτὲ δὲ γενητὸν ὑπὸ φύσεω ; Ποιήσομαι δὲ τῶν φωνῶν τούτων τὴν ἔκθεσιν, ἐν αἷ ταῦτα ποιεῖ, ἵν' ἐκ παραλλήλου γνωσθῇ τὸ ἐν αὐτῳ περιεχόμενον ψεῦδο .

ιβ. Εκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Εἰσὶ δὲ οι καὶ τοῦ οὐρανοῦ τοῦδε καὶ τῶν κοσμικῶν πάντων αἰτιῶνται τὸ αὐτόματον· ἀπὸ ταὐτομάτου γὰρ φασι γενέσθαι τὴν δίνην καὶ τὴν κίνησιν τὴν διακρίνασαν καὶ καταστήσασαν εἰ ταύτην τὴν τάξιν τὸ πάν. Καὶ μάλα τοῦτο γε αὐτὸ θαυμάσαι ἄξιον λέγοντα · τὸ γὰρ τὰ μὲν ζῷα καὶ τὰ φυτὰ ἀπὸ τύχη μήτε εἶναι μήτε γίνεσθαι, ἀλλ' ἤτοι φύσιν ἢ

νούν ή τοιούτον έτερον είναι τό αίτιον (ού γάρ ό τι έτυχεν έκ τού σπέρματο έκάστου γίνεσθαι, άλλ' έκ μέν τοιουδί έλαίαν, έκ δέ τοιουδί άνθρωπον), τά δέ θειότερα τών φανερών άπό τού αύτομάτου γίνεσθαι, τοιαύτην δέ αιτίαν μηδεμίαν είναι οίαν τών ζώων ή τών φυτών. Καίτοι εί ούτω έχει, τούτο γ' αύτό αίτιον εϊη άν ζητήσεω , καί *καλώ* έχει Λεχθήναί τι περί αύτού τούτου. Πρό γάρ τφ καί *άλλω άλογον* είναι τό Λεγόμενον, έτι άτοπώτερον τό Λέγειν ταύτα όρώντα έν μέν τφ ούρανφ ούθέν άπό ταύτομάτου γιγνόμενον, έν δέ τοι ούκ άπό τύχη *πολλά* συμβαίνοντα άπό τύχη · καίτοι είκό γε ήν τό έναντίον.

Ότι μέν άπό ταύτομάτου γεγονέναι τόν ούρανόν καί πάλιν μή άπό ταύτομάτου, δηλούσιν αί Λέξει , ών τήν έκθεσιν πεποιήκαμεν έκ τού δευτέρου Λόγου τή Φυσική άκροάσεω έν τοί δυσί κεφαλαίοι , τώ τε ένδεκάτω καί τώ δωδεκάτψ. Ότι δέ άγένητον καί πάλιν γενητόν ύπό φύσεω Λέγει αύτόν, ποιήσομαι καί τούτων τών Λέξεων τήν έκθεσιν, έν αϊ τούτο πεποίηκεν.

ιγ. Έκ τού δευτέρου Περί ούρανού Λόγου Αριστοτέλου .

Ότι μέν ούν ού γέγονεν ό πά ούρανό ούτε ένδέχεται φθαρήναι, καθάπερ τινέ φασιν, *άλλ'* έστιν ει καί άΐδιο , άρχήν μέν καί τελευτήν ούκ έχων τού παντό αίώνο , έχων δέ καί περιέχων έν έαυτφ τόν άπειρον χρόνον, έκ τε τών είρημένων έξέσται Λαμβάνειν τήν πίστιν.

Ταύτα περί τή άγενεσία τού ούρανού είπών Αριστοτέλη , όρα οια πάλιν περί τή γενέσεω αύτού Λέγει έν τφ πρώτψ Περί ούρανού Λογω.

[ιδ. Έκ τού πρώτου Περί ούρανού Λόγου.]

Καί όρθώ έοικεν ή φύσι τό μέλλον έσεσθαι άγένητον καί άφθαρτον έξελέσθαι έκ τών έναντίων· έν τοί έναντίοι γάρ ή γένεσι καί ή φθορά.

Εί τών άδυνάτων μέν ούδέν ούτε έστίν ούτε έσεσθαι δυνατόν, έστι δέ τών άδυνάτων τό μέλλον έσεσθαι άγένητον είναι, άναρχόν τε καί άτελεύτητον, έχον τε καί περιέχον έν έαυτφ τόν άπειρον χρόνον, έσται άρα ό ταύτα Λέγων δυνατού τε καί άδυνάτου πράγματο αγνοών τήν διαφοράν.

ιε. Έκ του πρώτου Περί ούρανού λόγου Άριστοτέλου , έν τφ τελεί του λόγου.

Ούθέν γάρ άπό ταύτομάτου ούτε άφθαρτον ούτε άγένητον οίόν τε είναι.

Πώ   ούν άν τι   πιστεύσειε τφ άμφότερα λέγοντι περί τού ούρανού; Έν μέν τφ ένδεκάτψ κεφαλαίω τό αύτόματον αίτιον είναι λέγει τού ούρανού, έν δέ τφ τρισκαιδεκάτψ άναρχόν τε καί άγένητον τόν ούρανόν είναι λέγει.

ιζ. Έκ τού δευτέρου λόγου τή   Φυσική   άκροάσεω .

Διτταί δέ άρχαί αί κινούσαι φυσικώ , ών ή έτέρα ού φυσική· ού γάρ έχει κινήσεω   άρχήν έν έαυτή. Τοιούτον δέ έστιν εί τι κινεί μή κινούμενον, ώστε τό τε παντελώ   άκίνητον καί τό πάντων πρώτον.

Πώ   άν ούν κινήσειε φυσικώ   ή άρχή, ή μήτε φυσική ούσα μήτε κατά φύσιν κινούσα; Τή γάρ μόνη φυσική άρχή τή κατά φύσιν κινούση άκόλουθόν έστι τό φυσικώ   κινείν. Εί άρχή ή μή ούσα φυσική ούκ έχει έν έαυτή άρχήν κινήσεω , δήλον ότι ή φυσική άρχή έχει έν έαυτή άρχήν κινήσεω · άλλ' ή άρχή ή άρχήν έχουσα ούκ έστιν άρχή. Εί έν τοί   άϊδίω   άγενήτοι ούδέν ούδενό   πρότερον ή ύστερον είναι δύναται, πώ   ή άρχή άκίνητο , ή μή κινουμένη, κινούσα, πάντων πρώτον έστιν ή όλω   άρχή;

ιζ. Έκ τού τρίτου λόγου τή   αύτή   πραγματεία .

Τού δέ είναι άπειρον τήν πίστιν λαμβάνουσιν έκ τε τού χρόνου· ούτο   γάρ άπειρο - έτι τφ ούτω   άν μόνω   μή ύπολείπειν γένεσιν καί φθοράν, εί άπειρον εϊη όθεν άφαιρείται τό γινόμενον.

Εί ό χρόνο   άεί έν τφ γίνεσθαι τό είναι έχει, τό δέ γιγνόμενον προ τού γίνεσθαι ούκ ήν, πώ   άπειρο   ό χρόνο , ού άεί τή   ύπάρξεω   προηγείται ή άνυπαρξία; Καί γάρ τό μήπω ον μέλλει παρείναι, καί τό μέλλον μέλλει παρελθείν, καί τό παρελθόν έμελλε γίνεσθαι. Εί τφ μή ύπολείπεσθαι τήν γένεσιν καί τήν φθοράν άνάγκη άπειρον είναι τήν γένεσιν καί τήν φθοράν, έσται άρα καί ή γένεσι   καί ή φθορά άναρχο , ώσπερ τό άγένητον καί τό άφθαρτον· εί δέ τούτο άδύνατον, ούκ άρα άπειρο   ή γένεσι   καί ή φθορά.

ιη. Έκ του αύτού λόγου.

Άλλά μήν ούδέ άριθμό ούτω ώ κεχωρισμένο καί άπειρο - άριθμητόν γάρ ό άριθμό ή τό έχον άριθμόν. Εί ούν τό άριθμητόν ενδέχεται άριθμήσαι, καί τό διεξελθείν άν εϊη δυνατόν τό άπειρον.

Εί τού άριθμητού καί τού έχοντο άριθμόν ούκ έστιν άπειρο ό άριθμό , άριθμητό δέ ό γεγονώ χρόνο , πεπερασμένο άρα άν εϊη γεγονώ χρόνο .

ιθ. Έκ τού αύτού λόγου.

Ότι δέ, εί μή έστιν άπειρον ούδαμώ , πολλά άδύνατα συμβαίνει, δήλον- τού τε γάρ χρόνου έσται τι άρχή καί τελευτή, καί τά μεγέθη ού διαιρετά εί μέγεθο , καί άριθμό ούκ έσται άπειρο .

Εί τού άπειρου τό μέν έστιν ένεργείμ, τό δέ δυνάμει, άδύνατον δέ τό νύν ένεργείμ όν τού άπειρου μή πρότερον είναι δυνάμει, άδύνατον άρα τό άπειρον άεί τό μέν είναι ένεργείμ, τό δέ δυνάμει, άλλά εί πρότερον μέν δυνάμει, ύστερον δέ ένεργείμ. Εί, ώσπερ κατά τό μέλλον άτελεύτητο ό χρόνο , ούτω καί κατά τό παρεληλυθό άναρχο , έσται άρα ό χρόνο ώσπερ άγένητο κατά τό μέλλον ούτω καί κατά τό παρεληλυθό . Εί δέ τούτο άδύνατον άγένητον είναι τόν χρόνον κατά τό μέλλον, καθ' ό ούπω ήν γεγονώ , γεγονώ δέ κατά τό παρεληλυθό , ούκ άρα άναρχο ό χρόνο . Τού μέν γάρ άνάρχου ούκ έστιγένεσι , τού δέ χρόνου έστιν. Εί ούδέν δύναται ένεργείμ είναι άπειρον, ούκ άρα αίήδη ληφθείσαι διχοτομίαι τού μεγέθου άπειροί είσιν, ούτε ό ήδη ληφθεί άριθμό - άμφότεροιγάρ ένεργείμ είσίν. Εί δέ ούκ είσίν άπειροι, πεπερασμένοι άρα- εί δέ πεπερασμένοι, καί άρχήν άρα έχουσι, τό μέν τού διχοτομείσθαι, ό δέ τού άριθμείσθαι.

κ. Έκ τού αύτού λόγου.

Τό άπειρον έστι μέν προσθέσει, έστι δέ άφαιρέσει. Τό δέ μέγεθο ότι μέν κατ' ένέργειαν ούκ έστιν άπειρον, εϊρηται, διαιρέσει δέ έστι. Λείπεται ούν δυνάμει είναι τό άπειρον. Ού δεϊ δέ τό δυνάμει όν λαμβάνειν, ώσπερ, εί δυνατόν τουτί άνδριάντα είναι, ώ καί έσται τουτί άνδριά , ούτω τι καί άπειρον, ό έσται ένεργείμ· άλλ' έπεί πολλαχώ τό [δυνάμει] είναι, ώσπερ ή μέρα έστι καί ό άγών, τφ άεί άλλο καί άλλο γίνεσθαι, ούτω καί τό άπειρον. Καί γάρ έπί τούτων έστι καί δυνάμει καί ένεργείμ. Όλω μέν γάρ ούτω έστι τό άπειρον, τφ άεί άλλο καί άλλο λαμβάνεσθαι, καί τό λαμβανόμενον άεί πεπερασμένον είναι, άλλ' άεί έτερον καί έτερον.

Εί κατ' ένέργειαν ούκ έστι τι άπειρον, δήλον ότι πάν τό ένεργείμ όν άεί πεπερασμένον έστί· πεπερασμένον δέ όν έξ άνάγκη άρχήν έχει, άρχήν δέ έχον έξ άνάγκη έστί γενητόν, γενητόν δέ όν ήν άρα ποτέ ότε ούκ ήν. Τούτο έπί παντό άπειρου προσθέσει τε καί άφαιρέσει, δυνάμει τε καί διαιρέσει λεγομένου.

κα. Έκ τού αύτού λόγου.

Ούδ' εϊ τι έξω έστί, τούτο άπειρόν έστιν· άλλά τό δεχόμενον τό έξωθεν μείζον γίνεται ού ήν προ τού δέξασθαι τό έξωθεν. Τό δέ τή προσθήκη τού έξωθεν μείζον έαυτού γινόμενον άεί πεπερασμένον έστίν.

Εί τό άπειρον άεί έν προσθήκη καί άφαιρέσει, άεί άρα έν γενέσει τό άπειρον. Πώ ούν άναρχον τό άεί έν τφ γίνεσθαι τό είναι έχον; Γενητόν γάρ άναρχον ούκ έστιν.

κβ. Έκ τού αύτού λόγου.

Άπειροι αί διχοτομίαι τού μεγέθου . Ώστε δυνάμει μέν έστιν, ένεργείμ δέ ού· άλλ' άεί ύπερβάλλει τό λαμβανόμενον παντό ώρισμένου πλήθου . Άλλ' ούχ όριστό ούτο ό άριθμό , ούδέ μένει ή άπειρία άλλά γίνεται, ώσπερ καί ό χρόνο καί ό άριθμό τού χρόνου.

Εί ού μένει ή άπειρία άΛΛά γίνεται, ώσπερ καί ό χρόνο καί ό άριθμό τού χρόνου, ούδέν άρα άπειρον άγένητόν. Εί δέ πάν άπειρον γενητόν, γενητά άρα καί τά άλλα πάντα έν οί Λέγεται είναι τό άπειρον. Εί τό συμβαίνον τφ άπείρψ *έξ* ανάγκη συμβαίνει κκείνοι έν οί έστιν ή άπειρία, συμβαίνει δέ τφ άπείρω τό γενέσθαι καί τό είναι ήργμένον, γενητό άρα ό χρόνο καί ήργμένο · *ωσαύτω* δέ καί ή κίνησι , ή ό χρόνο έστιν άριθμό .

κγ. Έκ τού τετάρτου Λόγου τή αύτή πραγματεία .
Τό γάρ μή όν ούδαμού είναι.
Πώ ούν ή ύΛη μηδέν ούσα, μήτε ούσα μήτε όν μήτε τόδε τι;

κδ. Έκ τού αύτού Λόγου.

Δόξειε δ' άν καί Ησίοδο όρθώ Λέγειν, ποιήσα πρώτον τό χάο . Λέγει γούν Πάντων μέν πρώτιστα χάο γένετ', αύτάρ έπειτα γαί' εύρύστερνο ", ώ δέον πρώτον ύπάρξαι χώραν τοί ούσι, διά τό νομίζειν, ώσπερ οί πολλοί, πάντα είναι που καί έν τόπω. Εί δέ έστι τοιούτον, θαυμαστή τι άν είη ή τού τόπου δύναμι καί προτέρα πάντων· ού γάρ άνευ τών *άλλων* ούδέν έστιν, έκείνο τών *άλλων* ανάγκη πρώτον είναι.
Εί τοίνυν πρώτο ό τόπο καί ύστερα τά έν τφ τόπψ φυσική ανάγκη, καθώ είπεν ό Ησίοδο καί ό Αριστοτέλη προσεμαρτύρησε τή τού Λόγου όρθότητι, πώ ούκ έστι τών άδυνάτων τό τόν όντα έν τφ τόπψ ούρανόν Λέγειν άγένητόν; Τούτο γάρ ίσον έστι τφ Λέγειν πρό τού άγενήτου είναι τό γενητόν.

κε. Έκ τού αύτού Λόγου.

Πρώτον μέν ούν δει κατανοήσαι ότι ούκ άν έζητείτο ό τόπο , εί μή ή κίνησι ήν ή κατά τόν τόπον· διά γάρ τούτο καί τόν ούρανόν οίόμεθα μάλιστα έν τφ τόπω, ότι άεί έν κινήσει.

Εί άδύνατον έστι τό άγένητον πρό τό είναι τε καί πρό τό κινηθήναι δεισθαι του κινητού, άδύνατον άρα τόν ούρανόν είναι άγένητον· έπιδέεταιγάρ τού τόπου πρό τό είναι τε καί πρό τό κινηθήναι.

kς. Έκ τού αύτού λόγου.

Μέγεθο μέν γάρ έχει ό τόπο , σώμα δέ ούθέν.

Εί μέν πεπερασμένα έχει ό τόπο τά διαστήματα καί τό μέγεθο , γενητό άρα ό τόπο · εί δέ άπειρα, ή άρα δυνάμει ή ένεργείμ. Αλλά εί μέν δυνάμει, έστι γενητό άρα ό τόπο , ώσπερ ό χρόνο καί ό τού χρόνου άριθμό · εί δέ ένεργείμ, ψευδή άρα ό λόγο ό λέγων μηδέν ένεργείμ δύνασθαι είναι άπειρον. Εί κατά μέν πρόνοιάν τινό έστιν ό τόπο ό έστι καί έχει ό έχει, γενητό άρα ό τόπο καί τή προνοία δεύτερο · εί δέ άγενήτω τε καί άνάρχω έστίν ό τόπο ό έστι καί έχει ό έχει, άγένητο άρα ό τόπο καί πρώτο τών έν τόπψ πάντων, έν οί έστιν ό ούρανό καί τά έν τφ ούρανφ φαινόμενα- ού γάρ άνευ τών άλλων ούδέν έστιν, έκείνο δή τών άλλων άνάγκη πρώτον είναι.

κζ. Έκ τού αύτού λόγου.

Ώ γάρ, εί άλλοιούται, έστι τούτο ό νύν μέν λευκόν πάλαι δέ μέλαν (διό φαμεν είναι τι τήν ϋλην), ούτω καί ό τόπο διά τή τοιαύτη τινό δοκει είναι φαντασία , πλήν έκείνο μέν διότι ό ήν άήρ τούτο νύν ϋδωρ, ό δέ τόπο ότι ού ήν ό άήρ ένταύθά έστι νύν ϋδωρ.

Εί ον έχει λόγον ό τόπο πρό τά έν αύτφ, τούτον έχει ή ϋλη πρό τά έν αύτή διά τή όμοια φαντασία , άληπτο δ' ό τόπο καί ή ϋλη, ούδέν άρα έστίν ή ϋλη τών έν αύτή άλλοιουμένων τε καί γιγνομένων καί ούκ ούσία. Πώ ούν έτέθη ή ϋλη ούσία είναι τών άπλώ γιγνομένων;

κη. Έκ τού αύτού λόγου.

Πάν σώμα ή κατά φοράν ή κατ' αὐξησιν κινητόν καθ' αὐτό που, ὁ δέ οὐρανό , ὡσπερ εἴρηται, οὐ που ὁλω οὐδέ ἐν τινι τόπῳ ἐστίν, εἴγε μηδέν αὐτόν περιέχει σώμα.

Εἰ τό κατά φοράν κινητόν καθ' αὐτό που, κατά φοράν δέ κινητό ὁ οὐρανό , καί καθ' αὐτό άρα ἀνάγκη είναι που τόν οὐρανόν. Εἰ δέ μή τό δεύτερον, οὐδ' ἄρα τό πρώτον-ἀχώριστα γάρ ἀλλήλων, καί τή ἀναιρέσει τού θατέρου ἀκολουθεί ἡ τού δευτέρου ἀναίρεσι . Εἰ οὐκ ἐστιν ὁ οὐρανό ἐν τόπῳ καθ' αὐτό, πώ κυκλικήν φοράν φερόμενο τών μερών αὐτού τά μέν άνω γίνεται κάτω, τά δέ κάτω γίνεται άνω; Ἄνω δέ καί κάτω ὠν τοί ἑαυτού μέρεσι, πώ οὐκ ἐστι ψευδέ τό λέγειν τόν οὐρανόν μή είναι ἐν τόπω;

κθ. Ἐκ τού αὐτού λόγου.

Στιγμή οὐκ ἐστιν ὁ τόπο .

Οὐκούν οὐκ ἐστι πού ἡ στιγμή, ὡσπερ καί τό μή όν-εἰ δέ ψευδέ τούτο, όν άρα ἐστίν ἡ στιγμή καί πού. Εἰ δέ πού, καί τόπον αὐτή είναι ἐξ ἀνάγκη .

λ. Ἐκ τού αὐτού λόγου.

Καί ἐστιν ὁ τόπο καί πού, οὐχ ὡ ἐν τόπω δέ, ἀλλ' ὡ τό πέρα εν τώ πεπερασμένη. Οὐ γάρ ἐν τόπῳ τό όν, ἀλλά τό κινητόν σώμα.

Εἰ πάν τό ἐν τόπω πού ἐστι, καί οὐ πάν τό πού ἐν τόπῳ ἐστί, πλέον άρα τό πού τού ἐν τόπῳ. Πώ ούν μιά κατηγορία είναι λέγεται τό πού καί τό ἐν τόπω, τά τοσούτον ἀλλήλων διαφέροντα, ὡστε καί τόν τόπον λέγειν είναι μέν πού, οὐκ ἐν τόπω δέ; Καί εἰ τό πέρα τού πεπερασμένου, ἑτέρου μέν πεπερασμένου ἐστί τόπο , ἑτέρου δέ πέρα , πώ οὐκ ἐστιν ἀνάγκη ἀεί τόν τόπον είναι καί τόπον καί πέρα ; Καί εἰ πρί) τών ἐν τόπῳ ὁ τόπο ἐστί, πώ οὐ λέλυται ἡ ἀνάγκη τού ἀεί τόν τόπον είναι τόπον μέν ἀλλου, πέρα δέ ἀλλου; Καί εἰ τό μηδαμώ όν οὐκ ἐστιν ἐν τόπῳ (εἴη γάρ άν που, καθώ είπε), πώ οὐκ ἐστι ταὐτόν τό

πού τώ έν τόπψ; Καί εί μή άπαν έν τόπψ τό *ον, πώ* ούκ έσται ταύτά τώ μή όντι τινά τών όντων, εϊ γε τό μή είναι έν τόπω κοινόν έστιν άμφοτέρων; Καί εί τό κινητόν σώμα μόνον έν τόπψ έστί, πώ   ό ούρανό , σώμα ον κινητόν, ούκ έστιν έν τόπψ;

λα. Έκ τού αύτού λόγου.

Ότι μέν ούν ή όλω   ούκ έστιν ή μόλι καί άμυδρώ , έκ τώνδέ τι άν ύποπτεύσειε. Τό μέν γάρ αύτού γέγονε καί ούκ έστι, τό δέ μέλλει καί ούπω έστίν. Έκ δέ τούτων καί ό άπειρο καί ό άείλαμβανόμενο χρόνο σύγκειται. Τό δέ έκ μή όντων συγκείμενον άδύνατον άν δόξειε μετέχειν ούσία . Παντό γάρ μεριστού, έάν περ ή, άνάγκη, ότε έστιν, ήτοι ένια ή πάντα τά μέρη είναι- τού δέ χρόνου τά μέν γέγονε, τά δέ μέλλει, έστι δέ ούθέν, οντο μεριστού. Τό δέ νύν ού μέρο - μετρείν γάρ τό μέρο καί συγκείσθαι δει τό όλον έκ τών μερών- ό δέ χρόνο ού δοκεί συγκείσθαι έκ τών νύν.

Εί πάν τό γιγνόμενον προ τού γενέσθαι ούκ ήν, ούκ άρα άίδιό τε καί άναρχο ό χρόνο - διό ούτε ή κίνησί έστιν άίδιό τε καί άναρχο , ή ό χρόνο έστίν άριθμό . Εί γάρ τό μέλλον μέρο τού χρόνου ούπω έστίν, ήν δέ καί τό γεγονό μέρο τού χρόνου προ τού γενέσθαι μέλλον, ήν άρα ότε ούκ ήν τό γεγονό μέρο τού χρόνου. Καί εί δει τό άπειρον άναρχον είναι, ούκ άρα άπειρο ό χρόνο , τήν μεταβολήν τού μέλλοντο έχων άρχήν τού είναι. Καί εί μέν τό γεγονό μέρο τού χρόνου ένεργεία έστί χρόνο , τό δέ μέλλον δυνάμει, έν δέ τοι ούσιν ή ένέργεια καί δύναμι , ούκ άρα έκ μή όντων σύγκειται ό έκ τού γεγονότο καί μέλλοντο συγκείμενο χρόνο . Καί εί τή ούσία ού μετέχει ό χρόνο , άλλ' όμω τού παρακείσθαι ταί ούσίαι μετέχει, ώ καί έκ τούτου φανερόν ότι τών όντων έστίν ό χρόνο . Καί εί τό γεγονό μέρο τού χρόνου έν τοί γεγονόσι μέρεσι τού μεριστού θεωρείται, πώ ούθέν μέρο έστί τού χρόνου, μεριστού οντο ; Καί εί τό νύν ούκ έστιν έλάχιστον μέρο τού χρόνου,

τί έστι τό έξαίφνη καί τό άτομον καί ή στιγμή του χρόνου Λεγόμενον; Πώ ενδέχεται έκ μέν του μέλλοντο γίνεσθαι εί τό νυν τήν μεταβολήν, έκ δέ του νυν εί τό παρεληλυθό , του νυν μή όντο μέρου του χρόνου; Πάντα γάρ μέρο του χρόνου, πρώτον, μέλλον, ύστερον, νυν, έπειτα, παρεληλυθό .

λβ. Έκ του αύτού τετάρτου λόγου τή αύτή πραγματεία .

Ότι μέν τοίνυν ούτε κίνησι ούτε άνευ κινήσεω ό χρόνο έστί, φανερόν.

Άλλ' ότιγενητό ό χρόνο καί ούκ άίδιο , ήργμένο καί ούκ άναρχο , πεπερασμένο καί ούκ άπειρο , φανερόν έστι καί τούτο. Εί δέ ό χρόνο τοιούτο , έξ άνάγκη καί ή κίνησι , ή άριθμό έστιν ό χρόνο .

λγ. Έκ τού αύτού λόγου.

Όση γάρ ή κίνησι , τοσούτο καί ό χρόνο άεί δοκεί γεγονέναι.

Οί τό γενητόν καί τό γεγονέναι πρόσεστι, τούτων έξ άνάγκη τό άίδιόν τε καί άναρχον καί τό άπειρον άπεστιν.

λδ. Έκ τού αύτού λόγου.

Τότε φαμέν γεγονέναι χρόνον, όταν τού προτέρου καί ύστέρου έν τή κινήσει αΐσθησιν λάβωμεν. Όρίζομεν δέ τφ *άλλο* καί *άλλο* ύπολαβείν αύτά καί τό μεταξύ αύτών έτερον. Όταν γάρ έτερα τά άκρα τού μέσου νοήσωμεν, καί δύο εϊπη ή ψυχή τά νύν, τό μέν πρότερον τό δέ ύστερον, τότε καί τούτο φαμεν είναι χρόνον· τό γάρ όριζόμενον τφ νύν χρόνο είναι δοκεί· έστι γάρ ό χρόνο άριθμό κινήσεω κατά τό πρότερον καί ύστερον. Ούκ άρα κίνησι ό χρόνο , *άλλ'* ή άριθμόν έχει ή κίνησι . Σημείον δέ· τό μέν πλείον καί έλαττον κρίνομεν άριθμφ, κίνησιν δέ πλείω καί έλάττω χρόνψ.

Ό τήν γένεσιν τού χρόνου τφ έν τή κινήσει προτέρψ καί ύστέρψ οριζόμενο άίδιόν τε καί άναρχον καί άπειρον

ούτε τόν χρόνον Λέγει ούτε τήν κίνησιν- εί γάρ γέγονεν, ούτε άίδιόν έστιν ούτε άναρχον, καί εί τοί   οίκείοι   άκροι   έστι περατουμένη, άπειρο   ούκ έστιν.

Λε. Έκ τού αύτού Λόγου.

Τό δέ νύν τόν χρόνον μετρεί, ή πρότερον καί ύστερον, καί άκοΛουθεί τφ μεγέθει ή κίνησι , ταύτη δέ ό χρόνο .

Εί ούκ έστι τό νύν μέρο   τού χρόνου, καθώ   ειπεν έν τφ τριακοστφ πρώτα) κεφαλαίω, πώ   μετρεί τόν χρόνον; Ή άρα ού μετρεί τόν χρόνον τό νύν, ή μέρο   αύτό άνάγκη είναι τού χρόνου. Καί εί άκοΛουθεί τφ μεγέθει ή κίνησι , ταύτη δέ ό χρόνο , γενητόν άρα τό μέγεθο , ώσπερ ή κίνησι   καί ό χρόνο , τά έκείνω άκοΛουθούντα.

AC,. Έκ τού αυτού Λόγου.

Τή   γραμμή   ελάχιστο   άριθμό   πΛήθει μέν έστι δύο ή μία, μεγέθει δέ ούκ έστιν ελάχιστο - έλάχιστο   γάρ κατά μέν άριθμόν έστιν ό ει   ή δύο, κατά δέ μέγεθο   ούκ έστιν.

Εί μή έλάχιστόν έστι μέρο   έν τή γραμμή μέν ή στιγμή, έν τφ χρόνω δέ τό νύν, τί έτερόν έστιν ή στιγμή έν τή γραμμή καί τό νύν έν τφ χρόνω; Εί δέ ούκ έλάχιστόν έστι μέρο , άλλά πέρα , πώ   ούν χωρί   μέν τού πεπερασμένου άδύνατον έστιν είναι τό πέρα , χωρί   δέ τή   γραμμή   έν-δέχεται είναι τήν στιγμήν; Καί εί έν οι   ούκ έστι τό έλάχι-στον, έν τούτοι   ούδέ τό μέγιστον, κατά τί ή Λοιπή διαφορά τών μερών, τού μεγίστου καί τού έλαχίστου άναιρουμένη   τή διαφορά ;

Λζ. Έκ τού αύτού Λόγου.

Ώστε φανερόν ότι τά άεί όντα ή τά άεί μή όντα ούκ έστιν έν χρόνω- ού γάρ περιέχεται ύπό χρόνου, ούδέ με-τρείται τό είναι αύτών ύπό τού χρόνου.

Πώ   ούν τήν κίνησιν είρηκα   είναι άΐδιον, καί τόν χρό-

νον ταύτη ἀριθμόν; Ὧν γὰρ ὁ χρόνο ἐστιν ἀχώριστο , ταῦτα οὐκ ενδέχεται μὴ εἶναι ἐν χρόνῳ.

λη. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Ὅσα μήτε κινεῖται μήτε ἠρεμεῖ, οὐκ ἔστιν ἐν χρόνῳ· τὸ μὲν γὰρ ἐν χρόνω εἶναι ἐστί τὸ μετρεῖσθαι χρόνῳ, ὁ δὲ χρόνο κινήσεω καὶ ἠρε μία μέτρον.

Εἰ τὸ ὂν ἐν τῷ χρόνω ἐκεῖνο κινεῖται καὶ ἠρεμεῖ, κινεῖται δὲ ὁ οὐρανὸ κατὰ τὸν λέγοντα καὶ ἠρεμεῖ ἡ γῆ, ἐν χρονω ἄρα ὁ οὐρανὸ καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ τούτων κίνησι τε και ἠρε μία. Καὶ εἰ γενητὸ ὁ χρόνο , ἐξ ἀνάγκη [ἄρα γενητὸ καὶ ὁ οὐρανὸ καὶ ἡ γῆ.

λθ. Ἐκ τοῦ πέμπτου λόγου τῆ αὐτῆ πραγματεία .

Ὥστε ἀνάγκη ἐκ τῶν εἰρημένων τρει εἶναι μεταβολά , τήν τε ἐξ ὑποκειμένου εἰ ὑποκείμενον, καὶ τὴν ἐξ ὑποκειμένου εἰ μὴ ὑποκείμενον, καὶ τὴν ἐκ μὴ ὑποκειμένου εἰ ὑποκείμενον. Ἡ γὰρ οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰ μὴ ὑποκείμενον οὐκ ἔστι μεταβολὴ διὰ τὸ μὴ εἶναι κατ' ἀντίθεσιν· οὔτε γὰρ ἐναντία οὔτε ἀντίφασί ἐστιν. Ἡ μὲν οὖν οὐκ ἐξ ὑποκειμένου εἰ ὑποκείμενον μεταβολὴ *κατ'* ἀντίφασιν γένεσί ἐστιν, ἡ δ'] ἐξ ὑποκειμένου εἰ οὐχ ὑποκείμενον φθορά.

Οὐδαμοῦ ἄρα ἡ υλη, ἣν εἶπε ἐν τοῖ ἀνωτέρω ὑποκειμένην τοῖ γινομένοι τε καὶ φθειρομένοι , τοῖ μὲν ὠ ἐξ οὗ, τοῖ δὲ ὠ εἰ ὅ.

μ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Τὸ μὲν γὰρ μὴ λευκὸν ἢ μὴ ἀγαθὸν ὅμω ἐνδέχεται κινεῖσθαι κατὰ συμβεβηκό (εἴη γὰρ ἄνθρωπο τὸ μὴ λευκόν), τὸ δὲ ἁπλῶ μὴ τόδε οὐδαμῶ · ἀδύνατον γὰρ τὸ μὴ ὂν κινεῖσθαι.

Εἰ ἐκ τοῦ μὴ κινουμένου ἀδύνατον γενέσθαι οὐσίαν, καὶ

τό άπλώ τόδε μή ον ούδαμώ κινείται (άδύνατον γάρ τό μή ον κινεισθαι), πώ γέγονεν έκ τή ϋλη ούσία άπλώ τόδε τι ούκ ούση ;

μα. Έκ τού όγδοου Λόγου τή αύτή πραγματεία .

Εί δέ άδύνατον είναι καί νοήσαι χρόνον άνευ τού νύν, τό δέ νύν μεσάτη τι , καί άρχήν καί τελευτήν έχον, άλλ' άρχήν μέν τού έσομένου χρόνου, τελευτήν δέ τού παρελθόντο , άνάγκη άεί είναι τόν χρόνον· τό γάρ έσχατον τού τελευταίου ληφθέντο χρόνου τό νύν έστιν· ούδέν γάρ έστι λαβειν έν τφ χρόνψ παρά τό νύν. Ώστε έπεί έστιν άρχή καί τελευτή, άνάγκη έπ' άμφότερα είναι χρόνον. Αλλ' εί χρόνον, άνάγκη καί κίνησιν, ειπερ ό χρόνο πάθο έστί κινήσεω .

Έν τούτοι κατασκευάζει ό Αριστοτέλη τόν ούρανόν είναι άΐδιον. Εί γάρ μεσάτη τι έστί καί άρχή καί τελευτή, καί εκατέρωθεν άεί έχει χρόνον, ω τεθέντι άναγκαίω έπεται τό τόν χρόνον είναι άΐδιον· καί εί ό χρόνο άΐδιο , καί ή κίνησι έξ άνάγκη έστιν άΐδιο , ή ό χρόνο έστιν άριθμό · καί εί ή κίνησι άΐδιο , έξ άνάγκη καί τό κινούμενον σώμα άΐδιον έστι. Τούτο δέ άτόπω έθηκε τό συναΐδιον είναι· καί έλεγχθήσεται ούτω . Ώ γάρ γενήσεται ό μέλλων γίνεσθαι χρόνο , ούτω γέγονε καί ό παρελθών. Αλλ' ό μέλλων γίνεσθαι χρόνο , ώσπερ τήν μέλλουσαν γένεσιν έχει, ούτω καί τήν άρχήν· καί ώσπερ ούδέν τού παρελθόντο έστιν έν τώ μέλλοντι, ούτω ούδέν τού μέλλοντο έστιν έν τφ παρόντι. Αλλ' εί τό νύν ον έστι καί πάρεστι, τό δέ μέλλον ούπω έστιν ούτε ον ούτε παρόν, ούκ άρα έστί τό παρόν νύν άρχή τού μέλλοντο χρόνου, άλλά τό μέλλον έσεσθαι νύν έκεΐνό έστιν άρχή τού μέλλοντο , ό ούτε μεσάτη τι έστιν, έχον έπ' άμφότερα χρόνον, άλλ έπί θάτερον, ούτε άρχή καί τελευτή, τό αύτό μέν νύν, άλλου δέ καί άλλου χρόνου, οιον άρχή μέν τού μέλλοντο , τελευτή δέ τού παρελθόντο - *άλλ' άλλο* μέν νύν άρχή καί άλλο τελευτή, τού αύτού δέ χρόνου. Άλλω δέ εί άδύνατον τό νύν είναι νύν, έάν μή

πρότερον ή μέλλον καί ούκ *ον*, άδύνατόν άρα τό νύν συναΐδιον είναι. Εί γάρ πάν τό πρότερον ούκ όν, ύστερον δέ, γενητόν τούτο, τοιούτον δέ καί τό νύν, γενητόν άρα τό νύν· εί δέ τό νύν, έξ άνάγκη καί ό πά χρόνο , ού άρχή καί τελευτή τό νύν· καί εί ό χρόνο , εξ άνάγκη καί ή κίνησι , ή ό χρόνο έστιν άριθμύ · καί εί ή κίνησι , έξ άνάγκη καί τό κινούμενον σώμά έστι γενητόν.

μβ. Έκ τού αύτού λόγου.

Όλω δέ τό νομίζειν ταύτην τήν άρχήν είναι ικανήν, ότι άεί έστιν ούτω ή γίνεται, ούκ όρθώ έστιν ύπολαβείν, έφ' ό Δημόκριτο άνάγει τά περί φύσεω αιτία , ότι ούτω καί τό πρότερον έγίνετο· τού δέ άεί ούκ άξιοι άρχήν ζητείν, λέγων έπί τινων όρθώ , ότι δέ έπί πάντων, ούκ όρθώ . Καί γάρ τό τρίγωνον έχει δυσίν όρθαί άεί τά γωνία ίσα , άλλ' όμω έστί τι τή άϊδιότητο ταύτη έτερον αίτιον άίδιον· τών μέντοι άρχών ούκ έστιν αίτιον άϊδίων ούσών.

Εί τοίνυν ώ γίνεται νύν, ούτω καί τό πρότερον έγίνετο, ούκ όρθώ έστιν ύπολαβείν άρχήν είναι τών άεί κατά φύσιν γιγνομένων, έξ άνάγκη άρα όρθώ έστιν ύπολαβείν άρχήν ε ίναι τών κατά φύσιν γιγνομένων τό μή ούτω γεγονό , ώ τό νύν γίγνεται, άλλ' έτέρω · διό δίκαιόν έστι καί τού άεί γινομένου ζητείν τήν άρχήν. Άλλω γίνεται ζώον έκ ζώου, καί άλλω γέγονε ζώον έκ μή ζώου· καί τό μέν ζώον έκ μή ζώου ούτε κατά φύσιν γέγονεν ούτε άεί γίνεται, τό δέ ζώον έκ ζώου άεί τε καί κατά φύσιν γίνεται, έξ ότου έλαβεν άρχήν τού γίνεσθαι έκ ζώου τού μή έκ ζώου. Καί τούτο έπί πάντων τών άεί κατά φύσιν γιγνομένων, ούκ έπί τινών μόνον· άδύνατόν γάρ τά έξ άρχών γενητών τήν αύτήν έχειν γένεσιν, ήν έσχήκασιν αί άρχαί. Ή έν τοί γενητοί άϊδιότη άναρχο είναι ού δύναται. Καί γάρ τό τρίγωνον άεί ται δυσίν όρθαι ίσα έχει τά τρει γωνία , άρχήν έχον γενητήν τήν εύθεϊαν, ή ό λόγο έστί γραμμή άκρω τεταμένη. Αύτη γάρ έστιν αιτία τού τό τρίγωνον δυσίν ορ-

θαι ϊσα έχειν τά τρει γωνία · καί ταύτη μέν ούκ ούση ούκ ένδέχεται είναι τρίγωνον, τριγώνου δέ μή όντο ένδέχεται είναι εύθείαν. Αί άρχαί τών κατά φύσιν άεί γινομένων άΐδιοι είναι ού δύνανται. Είγάρ ήν έχουσι φύσιν ταύτην μεταδιδόασι τοί έξ αύτών γιγνομένοι , γενητή δέ αύτη, γενητή άρα καί ή τών άρχών φύσι , εί καί ό τρόπο τή γενέσεω ένήλλακται καί έστιν έτερο τή τών έξ άρχών.

μγ. Έκ τού αύτού λόγου.

Ανάγκη είναι τι έν καί άΐδιον τό πρώτον κινούν. Δέδεικταιγάρ ότι άνάγκη άεί κίνησιν είναι. Εί δέ άεί, άνάγκη συνεχή είναι· καί γάρ τό άεί συνεχέ · τό γάρ έφεξή ού συνεχέ . Εί δέ συνεχή , μία· μία δ' ή ύφ' ένό τε κινούντο καί ένό τού κινούμενου· εί γάρ άλλο καί άλλο κινήσει, ού συνεχή ή κίνησι άλλ' έφεξή .

Εί τό πρώτον κινούν τήν κατά φοράν κίνησιν, ή δέ κατά φοράν κίνησί έστι τού ούρανού, ό δέ ούρανό έστι φυσικόν σώμα, τό δέ φυσικόν σώμα έν έαυτφ έχει φυσικώ τή κατά φύσιν κινήσεω τήν άρχήν, περιττώ άρα κινείται ό ούρανό τού πρώτου κινούντο τήν κατά φοράν κίνησιν· ήν καί εί μή τό πρώτον κινούν έκίνει αύτόν, έκινείτο άν αύτό ύφ' έαυτού, διά τό είναι αύτόν πέμπτον στοιχείον μήτε βαρύτητα έχον κινούσαν αύτόν έπί τό κάτω, μήτε κουφότητα κινούσαν αύτόν έπί τό άνω, άλλά έτέραν δύναμιν άνώνυμον κινούσαν αύτόν περί τό μέσον. Εί τό πρώτον κινούν τήν κατά φοράν κίνησιν τόν ούρανόν ούτε κατά φύσιν αύτόν κινεί (περιττόν γάρ τό ούτω κινείν) ούτε παρά φύσιν (δευτέρα γάρ έστι κίνησι ή παρά φύσιν τή κατά φύσιν κινήσεω), ούκ άρα κινεί τι τόν ούρανόν. Εί πάσα κίνησι , ώ γίνεται νύν, ούτω καί τό πρότερον έγίνετο, γίνεται δέ νύν κατά μεταβολήν τού μέλλοντο γίνεσθαι, τό δέ μέλλον γίνεσθαι προ τού γενέσθαι ούπω ήν, τό δέ πρώτον μέν ούκ όν, ύστερον δέ, γενητόν τούτο πάν, τό δέ γενητόν άναρχον τε καί άΐδιον ού δυνατόν είναι, ούκ άρα ή κίνησι άΐδιό τε καί άναρχο .

μδ. Έκ του αύτοϋ Λόγου.

Φανερόν ότι ή φορά πρώτη. Τό γάρ πρώτον ώσπερ έφ' ετέρων, ούτω καί έπικινήσεω άν Λέγοιτο πΛεοναχώ . Λέγεται δέ πρότερον, ού γε μή όντο ούκ έσται τά *άλλα*, έκεϊνο δέ άνευ τών *άλλων*, καί τό χρονω, καί τό κατ' ούσίαν. Ότι άνάγκη τήν φοράν είναι πρώτην. Ούδέ γάρ μία άνάγκη ούτε αύξεσθαι ούτε άΛΛοιούσθαι τό φερόμενον, ούδέ δή γίνεσθαι ή φθείρεσθαι· τούτων δέ ούδεμίαν ενδέχεται τή συνεχού μή ούση , ήν κινεί τό πρώτον κινούν. Έτι χρονω πρώτη· τοί γάρ άϊδίοι μόνον ένδέχεται κινεϊσθαι ταύτην. ΑΛΛ' έφ' ένό μέν τών έχόντων τήν γένεσιν τήν φοράν ύστάτην άναγκαίον είναι τών κινήσεων· μετά γάρ τό γενέσθαι πρώτον αύξησι καί άΛΛοίωσι , φορά δέ ήδη τεΛειουμένων κίνησί έστιν. ΑΛΛά έτερον άνάγκη κινούμενον είναι κατά φοράν πρότερον, ό καί τή γενέσεω αίτιον έσται τοί γιγνομένοι , ού γιγνόμενον, οίον τό γεννήσαν τού γεννηθέντο , έπεί δόξειεν άν ή γένεσι είναι πρώτη τών κινήσεων διά τούτο, ότι γενέσθαι δει τό πράγμα πρώτον. Τό δέ έφ' ένό μέν ότουούν τών γιγνομένων ούτω έχει, άΛΛ έτερον άναγκαίον πρότερόν τι κινεϊσθαι τών γιγνομένων, όν αύτό καί μή γιγνόμενον, καί τούτου έτερον πρότερον.

Εί τό αύξανόμενον τούτο έστι γενητόν, αύξάνει δέ ή φορά τφ ποσφ τή κινήσεω , ούκ άίδιο ή φορά· τό γάρ φερόμενον σώμα έχει τόπου διαφόρου , έν οί κατατείνον τήν μετάστασιν τών αύτού μερών φερόμενον ποιεί τή κατά φοράν κινήσεω τήν αύξησιν. Εί έν αύτή έχει ή φορά τφ ποσφ τή κινήσεω τήν αύξησιν, πώ Λέγεται ή φορά τή κατ' αύξησιν κινήσεω είναι πρώτη; Εί άδύνατον έστι τό μή ήργμένον καί πεπερασμένον δέξασθαι τή προσθήκη τήν αύξησιν, ούκ άρα άναρχο ή φορά, τφ ποσφ τή κινήσεω άεί μείζων γινομένη. Είή φορά έν τφ γίνεσθαι καί άπογίνεσθαι τό είναι έχει, ούκ άρα άίδιο ή φορά, ή άεί προηγείται τού είναι τό μή είναι- πάσα γάρ κίνησι κατά μεταβολήν γίνεται τού μήπω όντο , *άλλά* μέΛΛοντο . Εί πάσα

φορά τώ παρελθόντι πεπερασμένον έστι, τό δέ πεπερασμένον πάν έξ ἀνάγκη   καί ήργμένον, τό δέ ήργμένον πάν γενητόν, γενητή ἄρα ή φορά. Καί εί ή φορά τού φερομένου σώματο   ούκ έστι προτέρα, γενητόν ἄρα καί τό φερόμενον. Εί έν τοι   ἀϊδίοι   τό μέν μόνον κινεί, τό δέ μόνον κινείται ἀϊδίω   τήν κατά φοράν κίνησιν, πώ   ούκ έστι τών ἀδυνάτων τό ἄναρχον ήργμένην κινείσθαι κίνησιν; Εί τό ού ἄνευ τών *ἄλλων* ούδέν έστι τούτο ούσίᾳ τε καί χρόνψ τών *ἄλλων* πρώτον έστι, πώ   ούν έστιν ἀγένητόν; Έτέθη γάρ τό πρώτον κινούν πάντων πρώτον είναι καί ἀγένητόν, έτι δέ ό ούρανό καί τά έν τώ ούρανφ φαινόμενά τε καί κινούμενα είναι ἀγένητα πάντα· όπερ έστιν άτοπον, τό Λέγειν ἀγένητόν τι είναι πρό τίνο   ἀϊδίου έν τοι   ἀϊδίοι . Εί τό πρώτον κινούν τήν συνεχομένην κίνησιν κινεί, κινεί δέ ούτε τήν κατά φύσιν ούτε τήν παρά φύσιν, έκείνην μέν ώ   περιττήν, καθώ   έρρέθη, ταύτην δέ ώ   δευτέραν ούσαν τή   κατά φύσιν κινήσεω , ούκ ἄρα κινεί τήν συνεχή κίνησιν ούδέν. Εί τών ἀϊδίων κινουμένων ούτε ή κίνησι   προτέρα τών κινουμένων, ούτε τά κινούμενα πρότερα τή   κινήσεω , έστι δέ ή κίνησι   πάσα κατά μεταβολήν τού μήπω όντο   *ἀλλά* μέΛΛοντο , έσται ἄρα τά κινούμενα πάντα έκ μεταβολή   τού μήπω όντο , ἀλλά μέΛΛοντο , τό είναι έχοντα. Εί έφ' ένό   τών γινομένων ή φορά ύστάτη τών κινήσεων, ἀλλ' ἀνάγκη έτερον κινούμενον κατά φοράν είναι πρότερον, ό καί τή   γενέσεω   αίτιον ἀγένητον όν, πώ   ένδέχεται τό αύτό τή   κατά φύσιν γενέσεω αίτιον είναι, καί τή   ύπέρ τήν φύσιν γενέσεω ; Ό γάρ πρώτω   γεννήσα   ούκ έγεννήθη. Καίτοι τό πρότερον κινούμενον ούτω   έκινείτο έπί τή   γενέσεω   τού πρώτω   γινομένου, ώ   ύστερον έκινήθη έπί τή   γενέσεω   τών έξ έκείνου. Ή ἄρα ούκ έστιν αίτιον τή   πάση   γενέσεω   τό ούτω   κινούμενον ἀγενήτω , ή ού κινεί τό πρώτον κινούν τήν συνεχή κίνησιν, διαφορά   γενέσεω   έν τοι   γιγνομένοι   θεωρουμένη , καθ' ήν τά μέν ύπέρ τήν φύσιν γέγονε, τά δέ κατά φύσιν. Εί έστιν ἀγένητόν τό πρότερον καί ύστερον, έσται ἄρα ότε τό ἀγένητόν ούκ ἀγένητόν· όπερ έστιν άτοπον, τό ποτέ μή είναι τό ἀγένητόν.

με. Έκ του αύτού λόγου.

Έν δέ τφ συνεχεί ένεστι μέν άπειρα ήμίσεα, άλλ' ούκ έντελεχείμ άλλά δυνάμει.

Εί έντελεχείμ μέν ούδέν άπειρον, δήλον ότι ούδέ ή κίνησι ούδέ ό χρόνο   έστίν άπειρο . Κινήσεώ   τε καί χρόνου τφ παρελθόντι πεπερασμένων όντων, έξ ἀνάγκη   είσίν ήργμένοι· ήργμένων δέ αύτών, έξ ἀνάγκη   εισι καί γενητοί· εί δέ ή κίνησι   καί ό χρόνο   εισι γενητοί, έξ ἀνάγκη   άρα καί τό κινούμενον σώμα, τό άεί έν τφ κινεισθαι τό είναι έχον· εί δέ καί άεί τόν ληφθέντα χρόνον τούτου τά ήμίσεα ενδέχεται ληφθήναι έκ τού μέλλοντο   καί προστεθήναι τφ παρελθόντι, άλλ' ούδ' ούτω   ένδέχεται τόν χρόνον τφ παρελθόντι άπειρον είναι έντελεχείμ ποτέ.

μφ. Άριστοτέλου   έκ τού Περί ούρανού πρώτου λόγου.

*) Αναγκαίον είναι τι σώμα άπλούν, ό πέφυκε φέρεσθαι τήν κύκλω κίνησιν κατά τήν έαυτού φύσιν.

Τί   ούν χρεία τού πρώτω   κινούντο   κινείν τοιούτον σώμα, τό κατά τήν έαυτού φύσιν τήν κύκλω κινούμενον κίνησιν;

μζ. Έκ τού αύτού λόγου.

Φανερόν ότι πέφυκέ τι   ούσία σώματο   άλλη παρά τά   ένταύθα συσταθείσα , θειοτέρα καί προτέρα τούτων άπάντων.

Εί τούτο τό σώμα ά'ίδίω   καί άνάρχω   περί τήν γήν τήν ένταύθα ούσαν ούσίαν κινείται, πώ   δύναται τή   γή είναι πρότερον, ή   χωρί   ούκ άν έκινείτο τήν κύκλψ κίνησιν; Καί ει τό άίδιον καί τό άγένητον καί τό χρήσιμον πρό *σύστασήν* τών ένταύθα γιγνομένων, ώ   πρόσεστι τφ τοιούτψ σώματι, ούτω   πρόσεστι τή γή, διά τί τό σώμα έκείνο τιμιώτερον καί πρότερον τή   γή ;

μη. Έκ τού αύτού λόγου.

Τό δέ κυκλω σώμα φερόμενον άδύνατον έχειν βάρο ή κουφότητα.

Εί τό μή έχον βάρο καί κουφότητα ού δυνατόν είναι *απτόν* (έν γάρ τοί έχουσι βάρο καί κουφότητά έστι τό *απτόν), πώ τό* εκείνων άνευ μή δυνάμενον είναι έχει, εκείνα δέ ούκ έχει; Πώ δέ τή αύτού κινήσει θερμαντικήν τινα δύναμιν άέρο *αποτελεί,* καθάπερ τά ενταύθα σώματα τά έχοντα βαρύτητα καί κουφότητα, τά ταί έαυτών κινήσεσι θερμαντικά έκτελούντα ένεργεία ;

μθ. Έκ τού αύτού λόγου.

Αί δέ τή φορά εναντιώσει κατά τά τών τόπων είσίν εναντιώσει · εί μέν γάρ ϊσαι ήσαν, ούκ άν ήν κίνησι αύτών, εί δέ ή έτέρα κίνησι έπεκράτει, ή έτέρα ούκ άν ήν. Ώστε εί άμφότερα ήν, μάτην άν ήν θάτερον σώμα μή κινούμενον τήν αύτού κίνησιν· μάτην γάρ ύπόδημα τούτο λέγομεν, ού μή έστιν ύπόδεσι . Ό δέ θεό καί ή φύσι ούδέν μάτην ποιούσιν.

Είήσαν έν φορμ σωμάτων κινήσει έναντίαι, ή ϊσαι κατά τήν άντιπερίστασιν κωλύουσαι τά άλλήλων κινήσει , είτε άνισοι, καί διά τήν έπικράτειαν τού θατέρου τό έτερον άκίνητον έγίνετο, τή βία τού έπικρατούντο έπικρατούμενον, τήν αύτού κατά φύσιν μή άνύον κίνησιν, μάτην άν έγένετο τά ούτω προ τά οικεία τε καί κατά φύσιν κινήσει έμπεποδισμένα, καί θεού ούκ άν ήν έργα ταύτα ούτε φύσεω δηλονότι. Εί τών μάτην γινομένων ό θεό τούτων ποιητή ούκ ήν ούτε ή φύσι , τών ού μάτην άρα γιγνομένων, άλλ' άνεμποδίστω τά κατά φύσιν αύτών κινήσει έντελούντων, ό θεό τούτων έστί ποιητή καί ή φύσι . Πώ ούν ούκ έστι τών άτοπωτάτων τό άγένητα λέγειν άίδιά τε καί άναρχα ταύτα, ών ό θεό καί ή φύσι έστί ποιητή ; Καί εί ύποδήματα έργα τεχνίτου έκείνα λέγομεν τά έχοντα ύπόδεσιν, διά τί μή καί τά σώματα τά κατά φύσιν τά οικεία έκτελούντα κινήσει λέγομεν νοήματα θεού τε καί φύσεω ;

V. Έκ του αύτού Λόγου.

Τό μέν ούν έτερον είναι τόν Λόγον τόν άνευ τή   ύΛη καί τόν έν τή ύλη τή   μορφή   καλώ   λέγεται, καί έστω τούτο άληθέ . ΑΛΛ' ούδέν ήττον ούδεμία άνάγκη διά τούτο πλείου είναι κόσμου , ούδέ ένδέχεται πλείου   γενέσθαι, έπείπερ ούτο   έκ πάση   έστί τή   ύλη , ώσπερ έστιν.

Εί τό άΰλω   καί ένύλω   έστί τού λόγου πρό   τόν λόγον ή διαφορά, δήλον ότι ύστερον τού λόγου του άΰλου ό λόγο ό ένυλο . Πώ   ούν άγένητο   ό κόσμο   έκ τού ύστέρου λόγου τήν σύστασιν έσχηκώ ; Εί άνείδεο   καί άνούσιο   καί τού είναι τόδε τι έστερημένη ή ύλη προ τού λαβεϊν τό είδο   καί γενέσθαι ούσία καί τόδε τι, πώ   άγένητο   ό κόσμο   έκ τή τοιαύτη   ύλη   γεγονώ ; Εί ό έσχηκώ   τόν λόγον τού ένό κόσμου ούτο   καί πλειόνων κόσμων είχε τού   Λόγου , καί μή τώ άρεσκομένω τού κόσμου έποίει τήν ποίησιν κατά τήν οίκείαν βούλησιν, άΛΛά τή εύπορία τή   ύλη   ϊσχυσε ποιείν κόσμον ένα καί τή άπορίμ αύτή   ούκ ϊσχυσε ποιείν πλείονα κόσμου , πώ   ού δοκεί μάτην έσχηκέναι πλειόνων κόσμων τού   λόγου , ών τήν ποίησιν ούκ ϊσχυσε διά τήν άπορίαν τή ύλη ; Εί έξ άγενήτου άδύνατον γενέσθαι άγένητον, πώ , εί άγένητο   μέν ή ύλη, άγένητο   δέ καί ό κόσμο , γίνεται ούτο έξ έκείνη ; Εί μή, ώ   έποίησεν ό θεό   τά έκ τή   ύλη , ούτω   καί τήν ύλην έποίησεν, ούκ άρα ποιεί ό θεό   όσα βούλεται, άΛΛ' όσα ισχύει. Εί δέ ϊσην τή βουλήσει έχει τήν ίσχύν έν πάσι, ποιητή   άρα τή   ύλη   ό θεό , ώσπερ καί τών έκ τή   ύλη . Εί ή ύλη ύποκειμένη θεφ εί   ποίησιν τών έξ αύτή , άνείδεο   ούσα καί άνούσιο , άποιό   τε καί άποσο , ύπό τή   τού θεού δυνάμεω   μετεβλήθη εί   ταύτα πάντα καί γέγονεν ούσία πεποιωμένη καί πεποσωμένη, πώ   ούκ ηύξήθη ύπό τή   αύτή   τού θεού δυνάμεω   τά   τοσαύτα   έν αύτή έργασαμένη   μεταβολά   εί   τοσουτον, ώστε καί πλείονα κόσμου   γενέσθαι έξ αύτή , άΛΛ' εί   γένεσιν ένό   κόσμου άναλωθεϊσα άκοντα τόν θεόν έπαυσε τού ποιείν πλείονα κόσμου ;

να. Έκ τού αύτού λόγου.

Ό δέ ούρανό   έστι μέν τών καθ' έκαστα καί τών έκ τή   ύλη · άλλ' εί μή έκ μορίου αύτή   συνέστηκεν άλλ' έξ *άπάση   , τό* μέν είναι αύτφ ούρανφ καί τφδε τφ ούρανφ έτερόν έστιν, ού μέντοι ούτε εΐη άν άλλο   ούτ' άν ένδέχοιτο γενέσθαι πλείου   διά τό πάσαν τήν ύλην περιειληφέναι τούτον.

Εί έστιν ό ούρανό   τών καθ' έκαστα καί τών έκ τή ύλη   καί λόγου συγκειμένων, ώστε τό μέν είναι αύτφ ούρανφ, τφ άύλω δέ λογά) είναι έτερον, πώ   ούκ έστιγενητό   άρχήν έχων τή   οικεία   ούσία , τήν σύνθεσιν ύλη   τε καί λόγου έξ ών έστιν; Εί ή ύλη καθ' έαυτήν ούτε βαρύτητα έχει ούτε κουφότητα (έστι γάρ ταύτα τών έξ αύτή   γινομένων σωμάτων πάθη), εί έκ πάση   τή   τοιαύτη   ύλη   γέγονεν ό ούρανό ό μήτε βαρύτητα έχων μήτε κουφότητα, πόθεν γέγονε τά άλλα πάντα, τή   ύλη   άναλωθείση   πάση   εί   τήν τού ούρανού ποίησιν; Εί προ τού είδοποιηθήναι τήν ύλην τφ εϊδει τού ούρανού ούτω   ούκ είχε βαρύτητα καί κουφότητα, ώ   νύν ούκ έχει μετά τό είδοποιηθήναι αύτήν, πώ   ούκ έκινείτο προ τή είδοποιήσεω , ώ   νύν κινείται μετά τήν είδοποίησιν; Εί τό κινείσθαι ούσία   έστί, καί τό μή έχειν βαρύτητα καί κουφότητα ύλη   έστί καί ούκ ούσία , κινείται δέ ό ούρανό   τήν κύκλω κίνησιν διά τό μή έχειν βαρύτητα καί κουφότητα, δήλον ότι διά τήν ύλην τό κινείσθαι ούτω   έχει ό ούρανό καί ού διά τό είδο . Πώ   ούν άκίνητο   ή ύλη προ τού είδου   κατά τήν κύκλψ κίνησιν, ούτε βαρύτητα έχουσα ούτε κουφότητα;

νβ. Έκ τού δευτέρου λόγου Περί ούρανού.

Έκαστον έστιν, ών έστιν έργον, ένεκα τού έργου. Θεού δέ ένέργεια *αθανασία*- τούτο δ' έστί ζωή άίδιό . Ώστε άνάγκη τφ θεφ κίνησιν άΐδιον ύπάρχειν. Έπεί δέ ό ούρανό   τοιουτον (σώμα γάρ τι θειον), διά τούτο έχει έγκύκλιον σώμα, ό φύσει κινείται άεί.
Εί τού μέν άγενήτου καί άϊδίου ούδέν έστι τού είναι αίτιον, ών δέ έστιν έργον ταύτα ένεκεν τού έργου έστίν, ούκ άρα

άΐδια ών τά έργα τού είναι έστιν αίτια. Εί άψύχων έστι τό τή παρουσίμ μόνον ένεργείν τά κατά φύσιν ένεργεία , λογικών δέ τό τή βουλήσει, πώ έστι θεό ό ούρανό , ό μή βουλήσει τήν άθανασίαν ένεργών, άλλά τή κινήσει τε καί τή μεταστάσει τών εαυτού μερών; Εί τό άγένητον ούτε πρό τό είναι ούτε πρό τό ποιεΐν χρήζει τίνο ή τινων τών έξωθεν τή συνέργεια , πώ ό ούρανό , καί πρό τό είναι αύτόν κινητόν χρήζων τή γή , περί ήν κινείται, καί πρό τό ποιεΐν τού ήλιου καί τή σελήνη καί τών λοιπών άστρων, έστιν άγένητο ; Εί τού άγενήτου ούκ έστι λόγο έν τφ ποιούντι, πώ , εί άγένητο ό ούρανό , έχει λόγον άϋλον έν τφ ποιούντι καί λόγον ένυλον έν τή ύλη, δι' όν έτερον τό ούρανφ είναι τφ τόδε ούρανόν είναι; Εί ού δύναται ό ούρανό ποιήσαι τή βουλήσει ά ποιεί τή κινήσει, πώ θεό ούτο άΐδιο , άίδιον ένεργών ζωήν άβουλήτω ; Εί έν τοί άΐδιοι ούκ ένεργεί ό ούρανό τήν αιώνιον ζωήν (έχουσιγάρ ταύτην έκ τή οικεία φύσεω), τά γενητά δέ καί φθαρτά αιωνίω ού ζώσι, πού ή αιώνιο ζωή, ήν ένεργεί ό ούρανό · Εί μή μόνον πρό γένεσιν τών γιγνομένων, άλλά καί πρό τήν τών φθειρόμενων φθοράν χρησίμη ή τού ούρανού κίνησι , πώ θεό ό ούρανό καί ή ένέργεια αύτού ζωή αιώνιο , δι' ή φθείρεται τά φθαρτά; Εί έκ τή ύλη συναγένητον τή ύλη ού δυνατόν είναι, πώ άγένητο ό ούρανό , ό ών έκ τή ύλη ; Εί τό έξ άμφοτέρων ύστερον άμφοτέρων, πώ ό ούρανό , ό ών έκ τή ύλη καί τού είδου , συναΐδιό έστιν άμφοτέροι ; Εί τό είδο ούκ έκ τή ύλη , άλλά έκ τού ποιούντο , πώ ό ούρανό , άλλοθεν έχων τήν ύλην καί έτέρωθεν τό είδο , άγένητο έστιν; Εί ύλικόν έστι σώμα ό ούρανό καί σφαιρικόν έχει τό σχήμα καί έστιν άγένητο , πώ ούκ άμφότερα έχει έκ τή ύλη , καί τό είναι ό έστι καί τό έχειν ό έχει; Εί έστιν ή ύλη τό τοί καθ' αύτό έξ αύτή γιγνομένοι πρώτω ύποκείμενον καί ένυπάρχον, πώ άγένητο ών ό ούρανό , ώ τά γενητά τήν ύλην έχει ύποκειμένην τε καί ένυπάρχουσαν;

νγ. Έκ τού αύτού λόγου.

Επειδή ό ούρανό σώμά τι θειον, διά τούτο έχει τό εγκύκλιον σώμα, ό φύσει κινείται κύκλω άεί. Διά τί ούν ούχ όλον τό σώμα τού ούρανού τοιούτον; Ότι άνάγκη μένειν τι τού σώματο τού φερομένου κύκλω τό έπί τώ μέσῳ, τούτου δ' ούδέν οιόν τε μένειν μόριον ούθ' όλω ούτ' έπί τού μέσου. Καί γάρ άν ή κατά φύσιν κίνησι ήν αύτού έπί τό μέσον· φύσει δέ κύκλω κινείται- ού γάρ άν ήν άΐδιο ή κίνησι · ούθέν γάρ παρά φύσιν άΐδιον. "Υστερον δέ τό παρά φύσιν τού κατά φύσιν, καί έκστασί τί έστιν έν τή γενέσει τό παρά φύσιν τού κατά φύσιν. Ανάγκη τοίνυν γήν είναι- τούτο γάρ ήρεμεϊ έπί τού μέσου. Αλλά μήν ει γήν, άνάγκη καί πύρ είναι- τών γάρ έναντίων ει θάτερον φύσει, άνάγκη καί θάτερον είναι φύσει, έάνπερ ή έναντίον, καί είναι τινα αύτού φύσιν· ή γάρ αύτή ύλη τών έναντίων καί τή στερήσεω προτέρα, λέγω δέ οιον τό θερμόν τού ψυχρού. Αλλά μήν εϊπερ έστι πύρ καί γή, άνάγκη καί τά μεταξύ αύτών είναι σώματα· έναντίωσιν γάρ έκαστον έχει προ έκαστον τών στοιχείων. Τούτων δέ ύπαρχόντων άνάγκη γένεσιν είναι διά τό μηδέν οιόν τ' αύτών είναι άΐδιον· πάσχειγάρ καί ποιεί τά έναντια ύπ' άλλήλων, καί φθαρτικά άλλήλων έστιν. Έτι δέ ούκ εύλογον είναι τι κινητόν άΐδιον, ού μή ένδέχεται κατά φύσιν είναι τήν κίνησιν άΐδιον- τούτων δ' έστι κίνησι . Ότι μέν τοίνυν άναγκαΐον είναι γένεσιν, έκ τούτων δήλον. Ει δέ γένεσιν, άναγκαΐον είναι καί άλλην φθοράν, ή μίαν ή πλείου - κατά γάρ τήν τού όλου *ωσαύτω* άναγκαΐον έχειν τά στοιχεία τών σωμάτων προ άλληλα. Νύν δέ τοσούτόν έστι δήλον, διά τίνα αιτίαν πλείω τά έγκύκλιά έστι σώματα, ότι άνάγκη γένεσιν είναι, γένεσιν δέ, εϊπερ καί πύρ, τούτο δέ καί τά άλλα, εϊπερ καί τήν γήν- ταύτην δέ, ότι άνάγκη μένειν τι άεί, εϊπερ καί κινεϊσθαι τι άεί.

Ει διά μέν τό μή έχειν βαρύτητα καί κουφότητα έστι σώμα άεί κινητόν περί τό μέσον τού ούρανού σώμα, άνάγκη άρα όλον τό σώμα τού ούρανού κινεϊσθαι περί τό μέσον- ει δέ σώμα μέν τοιούτον έχει ό ούρανό , κίνησιν δέ τοιαύτην ούκ έχει, δήλον ότι παρά φύσιν κινείται. Ει περί τό μέσον

κινεϊται τού ούρανού σώμα, ούχ όΛον δέ κατά τήν φοράν τού στοιχείου, έξ ού είναι Λέγεται τό σώμα, άΛΛά σφαιρικώ κατά άντιμετάστασιν τών μερών, πώ ούχί ή σφαιρική κίνησι επικρατεί τήν στοιχείου κίνησιν; Καίτοι ούδαμώ τοι έκ τών στοιχείων σώμασιν ή κίνησι κατά τό είδο ύπάρχει, άΛΛά κατά τά στοιχεία έξ ών εισί. Πώ ούν έκ τού ούρανού σώματο ή άνάγκη τή κινήσεω ένήΛΛακται; Σώματι μήτε βαρύτητα έχοντι μήτε κουφότητα άναγκαϊόν έστιν έχειν στάσιν άκίνητον μάΛΛον ή κίνησιν άστατον· εί γάρ μήτε ύπό βαρύτητά έστι κατωφερέ μήτε ύπό κουφότητα άνωφερέ , άνάγκη μενειν αύτό άκίνητον. Εί έσχηματίζετο Λίθο τώ τή σφαίρα σχήματι καί έτίθετο έν τώ άέρι, ένεχθήναι κάτω εί τήν έαυτού χώραν, ούκ άν έφέρετο κάτω κυλιόμενο σφαιρικώ διά τό σχήμα, άλλά κατ' εύθεϊαν έφέρετο κατά τήν έαυτού βαρύτητα. Πώ ούν τό πέμπτον στοιχεϊον, έξ ού έστιν ό ούρανό , τό πεφυκό περί τό μέσον κινείσθαι διά τό μή έχειν βαρύτητα ή κουφότητα, ού κατά τήν οίκείαν φύσιν όλον σύν τοί έαυτού μέρεσι φέρεται περί τό μέσον, άλλά σφαιρικώ κατά άντιμετάστασιν τών μερών κινεϊται τήν κίνησιν, ούκ ούσαν τή τού στοιχείου φύσεω άλλά τού σφαιρικού σχήματο ; Εί ούτε παρά φύσιν ούτε περιττόν ούτε μάτην έστί τι έν τοί άϊδίοι , πώ ούκ έστιν ό ούρανό παρά φύσιν κινούμενο , καί μάτην έχει τού στοιχείου τήν φύσιν, καθ' ήν ού κινεϊται, καί περιττώ ύπό τού πρώτω κινούντο μή κινούμενου κινεϊται κίνησιν, ήν καί χωρί έκείνου ήδύνατο κινηθήναι; Εί μή τό ήρεμούν ήρέμει άεί έπί τού μέσου, ούκ άν τό κινούμενον άεί περί τό μέσον έκινεϊτο. Πώ ούν ούκ έστι ψευδέ τό τόν ούρανόν κινείσθαι άεί τή έαυτού φύσει; Εί μή τήν φύσιν καί τήν θέσιν ήν έχει έσχεν ή γή, ώσαύτω δέ καί ό ούρανό εί μή τήν φύσιν καί τήν θέσιν ήν έχει έσχεν, ούκ άν τό κινούμενον έκινεϊτο, ούτ' άν τό ήρεμούν ήρέμει. Πώ ούν άίδια ταύτα καί άγένητα, ών τό τί είναι καί τό πώ ειναί έστιν έκατέρου διά θάτερον· όπερ έστιν ίδιον τών γενητών; Εί έν τοί άϊδίοι ούτε κατά πρόνοιάν έστί τι ούτε τι αύτόματον (τά γάρ κατά πρόνοιαν δεύτερα τή προνοία , καί τό κατ' αύτόματον ή παρά φύσιν

ή συμβεβηκό   έν τοι   κατά προαίρεσιν γιγνομένοι   έστίν· άλλά τό μέν παρά φύσιν δεύτερόν έστι τού κατά φύσιν· κατά γάρ τήν έκτροπήν τού κατά φύσιν γίνεται τό παρά φύσιν· καί τό συμβαΐνον έν τοί   κατά προαίρεσιν γινομένοι   δεύτερόν έστι τή   προαιρέσεω), πώ   ύπάρχει έν τοί   άϊδίοι τό είναι τόδε τι διά τό είναι άλλο τόδε τι, οίον έπειδή ό ούρανό   έστιν άναγκαΐον είναι καί τήν γήν, εί δέ γή καί ούρανό   έστι; Τούτο δέ προνοία   έστίν έργον, τή   τόδε τό πάν έκ διαφόρων κατ' ούσίαν τε καί χρείαν μερών ποιησάση . Ή άρα ούκ άίδια ό τε ούρανό   καί ή γή καί τά έν αύτοί   πάντα, τά πρό   τό είναι τε καί ποιείν καί πάσχειν άλλήλοι   συντελούντα, ή εί άίδια, ούκ άνάγκη τόδε τόδε είναι, έπειδή τόδε τόδε έστίν. Μίαν άΐδιον άνάγκην ύποθέμενο ό Αριστοτέλη   πολλά άλλα άϊδίου άνάγκα έκ τή ύποτεθείση   έξήρτησεν. Ανάγκη, φησίν, είναι κίνησιν άΐδιον. Εί δέ κίνησι , άνάγκη είναι καί χρόνον άΐδιον· άριθμό γάρ κινήσεω   ό χρόνο . Εί δέ άΐδιο   ή κίνησι , άνάγκη ταύτη είναι συνεχή. Εί δέ συνεχή   ή κίνησι , άνάγκη είναι σώμα άπλούν παρά τά ένταύθα σώματα, μήτε βαρύτητα μήτε κουφότητα έχον· τά γάρ βαρέα καί κούφα σώματα, έπειδή κατ' εύθείαν κινείται, συνεχώ   κινεΐσθαι ού δύναται. Εί δέ συνεχώ   κινείται, άνάγκη σφαιρικόν έχειν σχήμα· τούτῳ γάρ τῳ σχήματι ένδέχεται μονά) τήν συνεχή γενέσθαι κίνησιν. Εί δέ σφαιρικώ   κινείται, άνάγκη τήν γήν είναι έν τῳ μέσῳ άεί ήρεμούσαν, ινα περί αύτήν γίνηται τή   σφαίρα   ή κίνησι . Εί δέ ή γή, άνάγκη καί τά μεταξύ γή   τε καί πυρό   σώματα. Εί δέ ταύτα, άνάγκη είναι τήν γένεσιν, έπειδή ταύτα άίδια είναι ού δύναται. Εί δέ ή γένεσι , άνάγκη είναι καί άλλα έγκύκλια σώματα. Αλλ' εί, εί τόδε τόδε έστίν, άνάγκη τόδε τόδε είναι έν τοί   άγενήτοι   τε καί άϊδίοι   χώραν ούκ έχει, ούκ άρα άΐδιά τε καί άγένητα τά -ηθέντα. Εί δέ άίδια ταύτα καί άγένητα, ούκ άρα τούτο δι' έκεΐνο ούτε έκεΐνο διά τούτο. Επειδή εί ή γή έστιν, άνάγκη καί τό πύρ είναι καί τά μεταξύ αύτών σώματα, πώ , εί ή μέν γή άγένητο   τε καί άΐδιο , τό πύρ ούκ άΐδιον, τό ύπάρχον κούφόν τε καί άνωφερέ ; Είγάρ, ώ   φησιν, ών έναντίων τό θάτερον

φύσει καί τό θάτερον ἀνάγκη φύσει εἶναι, πῶ οὐκ ἄτοπον τό τήν γήν εἶναι ἀΐδιον τε καί ἀγένητον, τό δέ πύρ μή εἶναι ἀΐδιον, ἤ τό πύρ εἶναι ἀΐδιον, τήν δέ γήν μή εἶναι ἀΐδιον, τά δι' ἀΛΛηΛα ὄντα; Εἰ διά τήν γένεσιν ἀνάγκη εἶναι *ἄλλα* ἐγκύκΛια σώματα, πῶ οὐχ ἡ γένεσι ἐστιν αἰτια τῶν ἀϊδίων; Ἀΐδια γάρ τά ἐγκύκΛια σώματα, καί ἡ γένεσι κατά τήν τούτων κίνησιν. Εἰ δέ τούτο ἄτοπον, οὐκ ἄρα τά ἐγκύκΛια σώματα ἀγένητα- ὧν γάρ τό εἶναι διά τό *ἄλλα* γενέσθαι ἐστί, γενητά ταύτα καί οὐκ ἀΐδια. Εἰ ἐνδέχεται ἐν τοί ἀϊδίοι ὑπάρξειν τό ὑπάρξον ἐν τοί γενητοῖ , τόδε ἀνάγκη εἶναι, ἐπεί τόδε ἐστί τόδε, οὐδέν ἄρα διαφέρει τά ἀγένητα τῶν γενητῶν· ἐν γάρ, φησι, τοί ἀϊδίοι τό ἐνδεχόμενον οὐδέν διαφέρει τού εἶναι.

νδ. Ἐκ τού αὐτού λόγου.

Επειδή ἐστι διχῶ ἐπί τού κύκλου κινηθήναι, καί οὐκ εἰσιν ἐναντίαι αὐται. ΑΛΛά εἰ μηθέν ὡ ἔτυχε μηδ' ἀπό ταὐτομάτου ἐνδέχεται ἐν τοί ἀϊδίοι εἶναι, ὁ δέ οὐρανό ἀΐδιο καί ἡ κύκλῳ φορά, διά τίνα ποτέ αιτίαν ἐπί θάτερα φέρεται, ἀλλ' οὐκ ἐπί θάτερα; Ἀνάγκη γάρ καί τούτο ἀρχήν εἶναι ἤ εἶναι αὐτού ἀρχήν. Εἰ γάρ ἡ φύσι ἀεί ποιεί τῶν ἐνδεχομένων τό βέλτιστον, ἐστι δέ καθάπερ τῶν ἐπί τή εὐθεία φορῶν ἡ πρό τόν ἄνω τόπον τιμιωτέρα (θειότερο γάρ ὁ τόπο ὁ ἄνω τού κάτω), τόν αὐτόν τρόπον καί ἡ εἰ τό πρόσθεν τή εἰ τό ὄπισθεν ἔχει, εἴπερ καί τό δεξιόν καί τό αριστερόν. Μαρτυρεί δ' ἡ -ηθεῖσα ἀπορία, ὅτι τό πρότερον καί τό ὕστερον- αὐτη γάρ ἡ αιτία Λύει τήν ἀπορίαν. Εἰ γάρ ἔχει ὡ ἐνδέχεται βέλτιστα, αὐτη ἄν εἴη αιτία καί τού εἰρημένου- βέλτιστον γάρ κινεισθαι ἁπλήν τε κίνησιν καί ἄπαυστον, καί ταύτην ἐπί τό τιμιώτερον.

Εἰ τόν οὐρανόν ἡ φύσι ἐποίησε κινηθήναι εἰ τό ἔμπροσθεν καί μή εἰ τό ὀπίσω, ἡ ἀεί τῶν ἐνδεχομένων τό βέλτιστον ποιουμένη, πῶ ἀΐδιο ὁ οὐρανό καί ἡ τούτου φορά, ὑπό τή φύσεω γεγενημένο καί τό τήν βελτίστην κινηθήναι κίνησιν ἔχων; Εἰ τήν διαφοράν, ἥν ἔχει ὁ ἄνω τόπο

πρό τόν *κάτω*, ταύτην έχει ή εί τό πρόσθεν κίνησι πρό τήν εί τό όπισθεν κίνησιν κατά τό τιμιώτερον καί θειότερον καί βέλτιστον, πώ ούκ είσίν έναντίαι αί κινήσει αύται τοσούτον άλλήλων διαφέρουσαι; Εί τών άπλών σωμάτων ή κίνησι άπλή, ού κατά τό ενδεχόμενον άλλά κατά τό άναγκαιον, πώ διχώ κινηθήναι δύναται ό ούρανό άπλούν σώμα έχων καί κινείται ενδεχομένω ; Εί πανταχόθεν έστίν ό ούρανό ισο έαυτφ, καί ισα έχων τά μέρη τοί μέρεσι, καί ώ εάν κινηθή τήν σφαιρικήν τε καί έγκυκλον σώζει κίνησιν, δύναται άρα καί άπό μεσημβρία κινηθήναι εί άρκτον καί άπό άρκτου εί μεσημβρίαν, ώ δύναται κινηθήναι άπό άνατολή εί δύσιν καί άπό τή δύσεω εί άνατολήν. Πώ ούν ού μάτην ή φύσι τφ σώματι τού ούρανού ένέθηκε τοσούτων κινήσεων τά δυνάμει , εί τετραχώ μέν έχει τά δυνάμει , μοναχώ δέ κινείται;

νε. Έκ τού αύτού Λόγου.

Περί δέ τών καλουμένων άστρων έπόμενον άν εϊη λέγειν, έκ τίνων συνεστάσι καί τίνε αί κινήσει αύτών. Εύλογώτατον δέ καί τοί είρημένοι έπόμενον τό έκαστον τών άστρων ποιεΐν έκ τούτου τού σώματο έν φ τυγχάνει τήν φοράν έχον, έπειδή έφαμέν τι είναι ό κύκλω φέρεσθαι πέφυκεν· ώσπερ γάρ οί πύρινα φάσκοντε είναι διά τούτο λέγουσιν, ότι τό άνω σώμα πύρ είναι φασιν, ώ εύλογον ον έκαστον συνεστάναι έκ τούτων έν οί έκαστον έστίν, ομοίω καίήμεί λέγομεν. Ή δέ θερμότη άπ' αύτών καί τό φώ γίνεται παρατριβομένου τού άέρο ύπό τή έκείνων φορά . Πέφυκε γάρ ή κίνησι έκπυρούν καί λίθου καί ξύλα καί σίδηρον· εύλογώτερον ούν τό έγγύτερον τού πυρό , έγγύτερον δέ ό άήρ οιον καί έπί τών φερομένων βελών- ταύτα γάρ έκπυρούται ούτω ώστε τήκεσθαι τά μολυβδίδα , καί έπείπερ αύτά έκπυρούται, άνάγκη καί τόν κύκλω αύτών άέρα τό αύτό πάσχειν. Ταύτα μέν ούν αύτά έκθερμαίνεται διά τί) έν άέρι φέρεσθαι, ό διά τήν πληγήν τή κινήσει γίνεται πύρ· τών δέ άνω έκαστον έν τή σφαίρμ φέρεται, ώστε

αύτά μέν μή έκπυρούσθαι, τού δέ άέρο υπό τήν τού κυκλικού σώματο σφαίραν όντο άνάγκη φερομένη έκείνη θερμαίνεσθαι, καί ταύτην μάλιστα ή ό ήλιο τυγχάνει ένδεδεμένο. Διό δή πλησιάζοντα τε αύτού καί άνίσχοντο καί ύπέρ ήμά όντο γίνεται θερμότη. Ότι μέν ούν ούτε πύρινά έστιν ούτε έν τφ πυρί φέρεται, ταύθ' ήμίν είρήσθω περί αύτών.

Ει έκ τή αύτή ύλη, έξ ή έστιν ό ούρανό, έκ ταύτη έστι καί τά άστρα, πώ ούκ έστι ψευδέ τό Έκ πάση γέγονε τή ύλη ό ούρανό, καί τό Πάσαν τήν ύλην περιείληφεν; Ει τό κινούμενον καί τή κινήσει θερμαντικόν έτέρου γιγνόμενον, έάν μή προηγουμένω αύτό τή έαυτού κινήσει θερμανθή, θερμαντικόν έτέρου γενέσθαι ού δύναται, πώ ή σφαίρα καί τά έν αύτή άστρα θερμαίνουσι τή έαυτών κινήσει τόν άέρα, αύτά μή θερμαινόμενα; Ει τό τή έαυτού κινήσει θερμαντικά ένεργεία έκτελούν άνάγκη τούτο ή βαρύτητα έχειν ή κουφότητα, πώ ό ούρανό καί τά έν αύτφ άστρα μήτε βαρύτητα έχοντα μήτε κουφότητα τά θερμαντικά έκτελεί ένεργεία; Ει τά τήν αύτήν έχοντα κινητήν ούσίαν, τούτοι άνάγκη τήν αύτήν καθ' αύτό κινείσθαι κίνησιν καί μή κατά συμβεβηκό, πώ ούκ έστιν ό ήλιο κατά συμβεβηκό κινούμενο, ει τή σφαίρμ ένδέδεται; Καί περί τών άλλων άστρων ό αύτό λόγο, ει μή δι' έαυτών κινούνται τά κατά φύσιν αύτών κινήσει, άλλά διά τών σφαιρών αί είσιν ένδεδεμένα. Ει έκ τή αύτή ύλη έστίν ό ήλιο ή έστιν ό ούρανό, τή μήτε βαρύτητα μήτε κουφότητα έχούση, καί σφαιρικόν έχει τό σχήμα, ώσπερ έχει καί ό ούρανό, διά τί μή ώσαύτω κινούνται άμφότεροιή κατά άντιμετάστασιν τών μερών ώσπερ κινείται ό ήλιο; Ει ούδέν παρά φύσιν έν τοί ά'ίδίοι, πώ ούκ έστι παρά φύσιν τό τήν κίνησιν, ήν έχει τι κατά φύσιν, ταύτην μή δι' έαυτού κινείσθαι άλλά δι' έτέρου; Κινούνται γάρ ό τε ήλιο καί τά άστρα ού δι' έαυτών, άλλά διά τών σφαιρών έν αί είσιν ένδεδεμένοι. Ει, ώσπερ τά γενητά κατά λόγον έστίν ό γέγονεν, ούτω καί τά άγένητα κατά λόγον έστίν ό έστιν, ύστερα άρα τού λόγου τά άγένητα. Ει δέ τούτο άδύνατον, ούκ άρα κατά λόγον έστι τά άγένητα. Μή

όντων δὲ αὐτῶν κατὰ λόγον, πῶ ἕκαστον αὐτῶν χρειωδῶ ἐστιν ο ἐστι καὶ ἔχει ὁ ἔχει καὶ ποιεῖ ὁ ποιεῖ; Τὰ γὰρ χρειωδῶ ὄντα λόγου τε καὶ προνοια ἐστιν ἔργα. Εἰ ἀκολουθεῖ τοῖ γενητοῖ τὸ ἐκ λόγου εἶναι καὶ ὕλη , οὐκ ἄρα ἐκ λόγου καὶ ὕλη τὰ ἀγένητα. Πῶ οὖν ἀγένητα ὁ τε οὐρανὸ καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα καὶ ἐστιν ἐκ λόγου καὶ ὕλη ; Εἰ, καθὰ *εἶπεν* ὁ Ἀριστοτέλη , ἐν τοῖ ἀϊδίοι οὐδὲν μάτην οὐδὲ παρὰ φύσιν, πῶ ἀφ' ὧν εἶπε περὶ τῆ τοῦ ἡλίου κινήσεω συμβαίνει τῷ ἡλίῳ ἀμφότερα, καὶ τὸ μάτην καὶ τὸ παρὰ φύσιν; Εἰ γὰρ τοῦ ἡλίου τῇ κινούσῃ αὐτὸν σφαίρᾳ μὴ ἐνδεδεμένου τὴν αὐτὴν κατὰ φύσιν ἐκινεῖτο κίνησιν ἣν νῦν κινεῖται, πῶ οὐ μάτην ἐνεδέθη τῇ σφαίρᾳ; Εἰ δὲ μὴ ταύτην ἐκινεῖτο κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἑτέραν παρὰ ταύτην εἴτε τῷ ποσῷ εἴτε τῷ ποιῷ, πῶ οὐ παρὰ φύσιν κινεῖται νῦν;

νQ Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου.

Τοῦ μὲν κύκλου κινεῖσθαι, τὰ δὲ ἄστρα ἠρεμεῖν καὶ ἐνδεδεμένα τοῖ κύκλοι φέρεσθαι.

Εἰ μὲν κατὰ φύσιν ἠρεμεῖ ἐν τοῖ κύκλοι τὰ ἄστρα, μάτην ἐνδέδεται τοῖ κύκλοι , εἰ δὲ παρὰ φύσιν ἠρεμεῖ, δῆλον ὅτι βίᾳ ἠρεμεῖ· ἀλλὰ ἐν τοῖ ἀϊδίοι οὐθὲν οὔτε μάτην οὔτε παρὰ φύσιν. Οὐκ ἄρα εὗρεν ὁ Ἀριστοτέλη τὸν περὶ τῆ τῶν ἄστρων κινήσεω λόγον· ἀΐδια γὰρ λέγει τὰ ἄστρα, καὶ ἐν οἷ εἶπε περὶ τῆ αὐτῶν κινήσεω ἀμφότερα φαίνεται, τὸ μάτην καὶ παρὰ φύσιν. Εἰ ἀΐδια μὲν τὰ ἄστρα, ἀΐδιο δὲ καὶ ὁ οὐρανὸ ἐν ᾧ ἐστι τὰ ἄστρα δεδεμένα, καὶ θεὸ ἕκαστον αὐτῶν προσηγόρευται, πῶ οὐκ εἰσὶ θεοὶ ὑπὸ θεῶν συρόμενοι; Τὰ γὰρ τῷ κινουμένῳ ἐνδεδεμένα συρομένω κινεῖται. Εἰ ἄλλη ἡ σύνθεσι οὐσία *(ἐξ* ὕλη γὰρ καὶ εἴδου) καὶ ἄλλη ἡ σύνθεσι ἡ ἐκ τῶν οὐσίαν ἐχόντων μερῶν, πῶ ἀΐδια ταῦτα λέγεται τὰ ἀμφοτέρα ἔχοντα τὰ συνθέσει ; Ὁ γὰρ οὐρανὸ , ἔχων τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα ἐνδεδεμένα μέρη, σύνθετο ἐξ αὐτῶν ἐστιν· ἔχων γὰρ ταῦτα ἐν ἑαυτῷ ἐστιν ὁ οὐρανό .

νζ. Ἐκ τού αὐτού Λόγου.

Προ δέ τούτοι ἀΛογον τό μηθέν ὀργανον αὐτοί ἀποδούναι τήν φύσιν προ τήν κίνησιν- οὐθέν γάρ ὡ ἐτυχε ποιεί ἡ φύσι , οὐδέ τών μέν ζώων φροντίσαι, τών δέ ούτω τιμίων ὑπεριδείν, ἀλλ᾽ ἐοικεν ὡσπερ επίτηδε ἀφεΛείν πάντα δι' ὡν ἐνδέχεται προϊέναι καθ' αὐτά.

Εἰ τών ἀϊδίων τε καί ἀγενήτων οὐδεί ἐστι ποιητή , οὐδέ φροντίδι τινό εἰσιν ἀ εἰσιν ἡ ἐχουσιν ἀ ἐχουσι κατά φύσιν, πώ , εἰ ἀγένητό ἐστιν ὁ οὐρανό καί τά ἐν τῳ οὐρανῳ φαινόμενα συναγένητα ὑπάρχει αὐτώ, τήν φύσιν ἐχει ποιητήν τε καί φροντιστήν τών προ τήν σύστασιν αὐτών τελούμενων; Εἰήρμοττε τῳ περί τή κινήσεω τών ἀϊδίων τόν Λόγον ποιουμένῳ τό Λέγειν τήν φύσιν μηδέν ὡ ἐτυχε ποιείν, πώ οὐκ ἐστι δήΛον ότι ἐργα εἰσί τή φύσεω ὁ τε οὐρανό καί τά ἐν τῳ οὐρανῳ φαινόμενα, τή ἀφεΛούση αὐτών τά ὀργανα τή κινήσεω ;

νη. Ἐκ τού αὐτού Λόγου.

Ἐπεί οὐν δει τόν μέν οὐρανόν κινείσθαι τήν ἑαυτού κίνησιν, τά δ' ἀλλα ἀστρα μή προϊέναι δι' αὐτών, ευλόγω ἀν ἑκάτερον εἲη σφαιροειδέ - οὑτω γάρ ἀν μάλιστα τό μέν κινηθήσεται, τό δέ ἠρεμήσει.

Εἰ τό ἠρεμούν ἐκείνο Λέγεται τό δυνάμενον κινηθήναι τήν κίνησιν ἐκείνην ἀφ' ἡ ἠρεμεί, πώ ἠρεμεί τά ἀστρα ιδίαν οὐκ ἐχοντα κίνησιν, καθ' ἡν κινείσθαι ἐχρήν; Εἰ δέ δύναμιν μέν ἐχει τού κινείσθαι, κωλύεται δέ διά τό ἐνδεδέσθαι τή σφαίρμ, πώ οὐ παρά φύσιν ἐχει τό κινείσθαι ἀεί; Εἰ τοί ἀεί κινουμένοι ὡ ἀρμόδιον ἐδόθη τό σφαιρικόν σχήμα, πώ τών ἐχόντων τό σφαιρικόν σχήμα τό μέν κινείται ἀεί ὡ ὁ οὐρανό , τό δέ ἀεί ἠρεμεί ὡ τά ἀστρα;

νθ. Ἐκ τού αὐτού Λόγου.

Ὡστε, ἐπείπερ οὐ φαίνεται τούτο ἀεί συμβαίνον, ούτε

άν έμψυχον ούτε βίαιον φέροιτο φοράν ούθέν αύτών, ώσπερ τό μέλλον έσεσθαι προνοούση τή φύσεω , ότι μή τούτον τόν τρόπον έχούση τή κινήσεω ούθέν άν ήν τών περί τόν δεύρο τόπον ομοίω έχον.

Πώ ούν άίδια καί άγένητα τά κατά τήν πρόνοιαν τή φύσεω τό είναι τοιάδε καί τό κινείσθαι τοιώσδε είληφότα; Τά γάρ κατά πρόνοιαν δεύτερα τή προνοία , καί τά άίδια ούδενό έστι δεύτερα. Εί τό μέλλον έσεσθαι προ τού είναι ούκ ήν, πώ ένδέχεται περί τού ούρανού καί τών άστρων καί τή αύτών κινήσεω άμφότερα είναι άληθή, τό μέλλον έσεσθαι καί τό άίδια καί άγένητα αύτά είναι; Τό γάρ μέλλον ούπω έστί, καί τό άίδιόν τε καί άγένητον πάντοτε ένεστιν. Εί ένεκα τού τά περί τόν δεύρο τόπον ώ έσχεν ομοίω έχειν τόν είρημένον τρόπον τή κινήσεω τού ούρανού ή φύσι προενόησεν είναι, πώ άίδιά τε καί άγένητα ταύτα, ά ένεκεν τών γενητών έστιν ώ έστι καί κινείται ώ κινείται;

ξ. Έκ τού αύτού λόγου.

Έπειδή γάρ δέδεικται ότι ού πεφύκασι κινείσθαι δι' αύτών, ή δέ φύσι ούδέν άλόγω ούδέ μάτην ποιεί, δήλον ότι καί σχήμα τοιούτον άποδέδωκε τοί άκινήτοι ό ήκιστά έστι κινητικόν. Ήκιστα δέ κινητικόν ή σφαίρα διά τό μηδέν έχειν όργανον πρό τήν κίνησιν. Ώστε δήλον ότι σφαιροειδή άν εϊη τόν όγκον.

Εί ή φύσι δέδωκε τοί άεί κινητοί τό σφαιρικόν σχήμα έπιτήδειον πρό τήν εύκινησίαν, πώ ούκ έστι τά άστρα μάτην είληφότα σχήμα τοιούτον, ένδεδεμένα τοί κύκλοι καί τήν κατά φύσιν αύτών μή δυνάμενα έκτελείν κίνησιν; Εί ού πεφύκασι τά άστρα δι' αύτών κινείσθαι, ούκ άρα έχουσι κατά φύσιν τήν άίδιόν κίνησιν. Πώ ούν είσιν έκ τού αύτού στοιχείου έξ ού καί ό ούρανό , τού μήτε βαρύτητα έχοντο μήτε κουφότητα; Εί ό μέν ούρανό διά τό είναι αύτόν έκ τοιούτου στοιχείου καί διά τό σφαιρικόν έχειν τό σχήμα πέφυκε περί τό μέσον κινείσθαι άεί δι' έαυτού, τά δέ άστρα έκ τού αύτού όντα στοιχείου καί τό αύτό έχοντα σχήμα ού

πεφύκασι κινείσθαι δι' εαυτών, μάτην ώ   έοικε δέδωκεν αὐτοί   ή φύσι   ούσίαν τε καί σχήμα πρό   τήν άεί κίνησιν επιτήδειον, εί στάσιν έχουσιν άκίνητον. Τό ούσίαν έχειν καί σχήμα άεί κινητόν τά άστρα καί στάσιν άκίνητον πώ ούκ έστι δείγμα τή   άλογου τε καί ματαία   ποιήσεω   τή παρά τήν φύσιν πεποιηκυία   ήρεμεϊν τά άστρα; Εί τών άγενήτων τε καί άϊδίων αί ούσίαι πάση   ποιήσεω   τή   τε κατά τόν λόγον καί τή   παρά τόν λόγον άνώτεραί είσι, πώ , εί άγένητο   ό ούρανό   καί τά άστρα, κατά πρόνοιαν τή   φύσεω   τή   μηθέν άλόγω   μήτε ματαίω   ποιούση   είσιν ό είσι καί έχουσιν ά έχουσιν; Εί ούκ έχρήν κινείσθαι τά άστρα, διά τί όλω   κινούνται δι' ετέρων; Εί δέ έχρήν κινείσθαι, διά τί μή δι' εαυτών κινούνται άλλά δι' ετέρων, δυναμένη   τή   φύσεω   ποιείν αύτά κινείσθαι δι' εαυτών τήν κίνησιν ήν νύν κινούνται δι' ετέρων, τή   έν εύκινητοτάτη αύτών ούσίμ πεποιηκυία   αύτά άκίνητα καθ' αύτά; Εί έν τοί   άϊδίοι   ούδέν παρά φύσιν, παρά φύσιν δέ τό ούσίαν μέν καί σχήμα έχειν άεί κινητόν, στάσιν δέ άκίνητον, άρα ούκ άΐδια τά έν οι τι παρά φύσιν, ή ψευδέ   τό έν τοί   άϊδίοι   ούδέν παρά φύσιν. Εί ούδέν τών άγενήτων ούτε ό έχει ούτε ό μή έχει κατά πρόνοιάν τίνο   έχει ή ούκ έχει, πώ , εί άγένητο   ό ούρανό   καί τά άστρα, κατά πρόνοιαν τή   φύσεω   όργανον μέν ούκ έχει κινήσεω , σχήμα δέ έχει σφαιρικόν άντί τού οργάνου, πρό   τήν συνεχή κίνησιν έπιτηδειότερον όν τών πορευτικών οργάνων;

ξα. Έκ τού αύτού λόγου.

Ή μέν πρώτη μία ούσα πολλά κινεί τών σωμάτων τών θείων, αί δέ πολλαί ούσαι έν μόνον έκάστη· τών γάρ πλανωμένων έν ότιούν πλείου   φέρεται φορά . Ταύτη ούν άνισάζει ή φύσι   καί ποιει τινα τάξιν, τή μέν μιμ πολλά άποδιδούσα σώματα, τώ δέ ένί σώματι πολλά   φορά . Έν πολλαϊ   γάρ σφαίραι   ή μία σφαίρα ένδεδεμένη φέρεται, έκάστη δέ σφαίρα σώμα τυγχάνει ον.
Εί τών άγενήτων τε καί άϊδίων ούσιών ποιητή   ούδεί ,

πώ   αΐδιά τε καί άγένητα ταύτα, ών ή φύσι   τή   τάξεώ
έστι ποιητή , τή μέν μιά άποδιδούσα *πολλά* σώματα, τφ
δέ ένί σώματι πολλά   φορά , τά πλήθη τών τού ενό   σώ-
ματο   φορών ίσάζουσα τφ πλήθει τών σωμάτων. Εί τά
άγένητα ταύτα καί άποίητα, πώ   ένδέχεται έν τοί   άγενήτοι
πεποιημένην είναι τάξιν φυσικήν; Σφαίρα σφαίρμ ένδεδε-
μένη, τήν αύτήν έχουσα ούσίαν ήν έχει ή σφαίρα ή ένδέδεται,
πώ   ού φαίνεται άμφοτέρα   έχουσα τά   άτοπία   τά   έν
τοί   άϊδίοι   μή ύπαρχούσα , τό μάτην έχειν τήν κινητήν ού-
σίαν καθ' ήν ού κινείται, καί τό παρά φύσιν κινείσθαι
κατά συμβεβηκό ;

ξβ. Έκ τού τρίτου Λόγου Περί ούρανού.

Τών φύσει λεγομένων τά μέν είσιν ούσίαι, τά δέ έργα
καί πάθη τούτων· Λέγω δέ ούσία   μέν τά άπλά σώματα,
οιον πύρ καί γήν καί τά σύστοιχα τούτοι , καί όσα έκ τού-
των, τόν τε σύνολον ούρανόν καί τά μόρια τούτου, πάλιν
τά τε ζώα καί τά φυτά καί τά μόρια τούτων.
Ό είρηκώ   τόν ούρανόν είναι έξ άπλού τίνο   στοιχείου
έτέρου όντο   παρά τά ένταύθα στοιχεία, καί ότι ούκ ένδέχεται
ούρανόν *άλλον* γενέσθαι διά τό τούτον πάσαν περιειληφέναι
τήν ύλην, πώ   νύν λέγει έκ τών αύτών είναι στοιχείων τόν
ούρανόν, έξ ών καί τά ζώα καί τά φυτά; Αλλ' εί μέν *άλλον*
ούρανόν λέγει έξ *άλλων* στοιχείων γενέσθαι, πώ   ού ψεύδεται
λέγων· Ούκ ένδέχεται *άλλον* ούρανόν είναι πλήν ένό ; Εί δέ
τόν αύτόν λέγει ούρανόν ποτέ μέν έξ *άλλον* θειοτέρου στοι-
χείου παρά τά ένταύθα ποτέ δέ έκ τών αύτών στοιχείων,
πώ   ούκ έστι θατέρω   ψευδόμενο ;

ξγ. Έκ τού αύτού Λόγου.

Περί μέν ούν τού πρώτου τών στοιχείων εΐρηται, καί
ποιόν τι τήν φύσιν, καί ότι άφθαρτον καί άγένητον.

Εί στοιχείόν έστι τό έξ ού γίγνεται τό γιγνόμενον ένυ-
πάρχον αύτφ, πώ   ένδέχεται τό αύτό καί στοιχείον είναι καί

άγένητον; Εί πρώτον τό στοιχείον καί ύστερον τό έκ τού στοιχείου, πώ άγένητον τό στοιχείον, έξ ού ό ούρανό , καί συναγένητο αύτφ ό ούρανό ; Εί διά τούτο άγένητον τό στοιχείον ότι ούκ έκ στοιχείου, πώ άγένητο ό ούρανό ό ών έκ στοιχείου;

ξδ. Έκ τού αύτού λόγου.

Άίδια μέν ούν είναι άδύνατον· όρώμεν γάρ καί πύρ καί ύδωρ καί έκαστον τών άπλών σωμάτων διαλυόμενον. Ώστ' άνάγκη γενητά καί φθαρτά είναι τά στοιχεία τών σωμάτων.

Εί στοιχείον τών σωμάτων έστι καί ή γή, πώ τήν μέν γήν συναΐδιόν τε καί συναγένητον είρηκα τφ ούρανφ, τά δέ άλλα στοιχεία γενητά καί φθαρτά;

ξε. Έκ τού αύτού λόγου.

Τών στοιχείων ή γένεσι έξ άλλήλων.

Πώ γίνεται έξ άλλήλων τά στοιχεία πρώτον μή γινομένων κατά τήν γένεσιν τήν έξ άλλήλων; Ταύτην γάρ τήν γένεσιν άνάγκη προηγεισθαι εκείνη τή γενέσεω · όντων γάρ αύτών μεταβάλλεται εί άλληλα καί γίνονται έξ άλλήλων.

α. Ή φύσι ή ποιούσα τά φυσικά, έάν μή προηγουμένω γίνηται ύπό τού μή κατά φύσιν ποιούντο , ούτε ύπάρχει ούτε ποιεί.

β. Ότι ούχ άπλώ πάν πράγμα γενητόν τε καί φθαρτόν έν τή γενέσει έχει τόν τετραμερή χρόνον, άρχήν καί έπίδοσιν, άκμήν καί παρακμήν, άλλά τό φύσει ή τέχνη γινόμενον.

γ. Εί τοί ήμετέροι όνόμασι καλείται ό θεό πάν εΐ τι καλείται, ούκ έστιν άνάγκη έπεσθαι τφ θεφ διά τό όνομα όσα έπεται τφ ήμετέρφ όνόματι. Καλείται δέ ό θεό καί άλήθεια καί *αγαθό* - καί τή μέν άληθείμ άντίκειται τό ψεύδο , τφ δέ άγαθφ τό κακόν, τφ δέ θεφ ούδέν άντίκειται. Τούτο μή νοήσα ό Πλάτων ύπεναντίον τι έδογμάτισε τφ

θεφ, κακόν άναγκαϊόν τε καί άίδιον.

δ. Ούκ έστι τό όν μή τόδε τι όν, οιον ούκ έστι σώμα μή τόδε σώμα όν. Αλλ' εί ή ύλη τό είναι τόδε ούκ έχει, ούδ' άρα τό είναι έχει· άχώριστον γάρ τό είναι τού τόδε είναι.

ε. Ή φύσι και ή τέχνη έκ τών ούσιών ποιούσιν άπερ ποιούσιν, οιον έκ σπέρματο ποιεί ή φύσι τόν άνθρωπον καί έξ άνθρώπου τό σπέρμα· ούσίαι δέ είσι τό τε σπέρμα καί ό άνθρωπο . Ώσαύτω καί αί τέχναι ποιούσιν έκ τού χαλκού άνδριάντα καί έκ πλίνθων οικίαν· ούσίαι δ' είσίν ό τε χαλκό καί αί πλίνθοι. Τοίνυν τή ύλη ούκ ούση ούσία , τί έστιν ό ποιήσα έξ αύτή τά γεγονότα έξ αύτή , τή φύσεώ τε καί τέχνη άδυνατούση ποιεϊν τι έκ μή ούσία ;

Ç. Εί, καθώ φησιν Αριστοτέλη , έστι σώμα μήτε βαρύ μήτε κουφον μήτε έν τών τεσσάρων στοιχείων μήτε έκ τών τεσσάρων στοιχείων, δήλον ότι, εί άληθέ τούτο, έσται σώμα μήτε θερμόν μήτε ψυχρόν μήτε κατά φύσιν μήτε κατά πάθο · τό γάρ κατά φύσιν ή κατά πάθο θερμόν ή ψυχρόν ή τών τεσσάρων στοιχείων έστιν ή έκ τών τεσσάρων έστί στοιχείων. Εί δέ σώμα ούκ έστι μήτε κατά φύσιν θερμόν ή ψυχρόν μήτε κατά πάθο , ούδ' άρα έστί σώμα μήτε βαρύ μήτε κουφον μήτε όν τών τεσσάρων στοιχείων μήτε όν έκ τών τεσσάρων στοιχείων. Πώ ούν λέγει θερμόν είναι τόν αιθέρα διά τήν κίνησιν τού ούρανίου σώματο καί τών έν *αύτφ* κινουμένων σωμάτων; Τά γάρ ταϊ κινήσεσι θερμαίνοντα σώματα προ τών θερμαινομένων ύπ' αύτών θερμαίνεται· άλλ' εί θερμαίνεται, δήλον ότι κατά πάθο θερμαίνεται· εί δέ κατά πάθο , δήλον ότι κατά άλλοίωσιν· εί δέ κατά άλλοίωσιν, δήλον ότι κατά μεταβολήν· εί δέ κατά μεταβολήν, δήλον ότι έκ τού έναντίου εί τό έναντίον μεταβάλλεται. Έναντίον δέ τώ ψυχρώ τό θερμόν· έκ τού ψυχρού άρα εί τό θερμόν μεταβάλλεται. Αλλ' έπειδή ούκ έστι σώμα έκ τού ψυχρού εί τό θερμόν κατά πάθο μεταβαλλόμενον, μή όν μήτε τών τεσσάρων στοιχείων μήτε έκ τών τεσσάρων στοιχείων, διά τούτο ούκ έστι τό ούράνιον σώμα έτερον στοιχεϊον παρά τά τέσσαρα στοιχεία- θερμαίνεται γάρ κατά

πάθο   έκ τού ψυχρού ει   τό θερμόν μεταβαλλόμενον.

ζ. Εί τά έκ τή   κινήσεω   θερμαινόμενα σώματα τφ πΛείονι τή   κινήσεω   πΛειόνω   θερμαίνεται, πώ , είκατά τόν ΑριστοτέΛην σώμά έστιν ό ήΛιο   ού κατά φύσιν θερμόν άλλά κατά κίνησιν, τφ πΛείονι τή   κινήσεω   πΛειόνω ούτε θερμαίνεται ούτε θερμαίνει, άΛΛά άεί τφ άνίσψ τή κινήσεω   τό ίσον έχει τή   θερμότητο ;

η. Εί κατά τόν ΑριστοτέΛην όρο   τή   ούσία   έστί τό τών έναντίων άνά μέρο   δεκτικόν, πώ   Λέγει πάΛιν ό αύτό Αριστοτέλη   τήν ύΛην μή είναι ούσίαν, ούσαν τών έναντίων άνά μέρο   δεκτικήν, τή   στερήσεω   γάρ καί έξεω ;

θ. Εί ό στερούμενο   τού είναι τόδε ούτο   καί τού είναι έστέρηται, πώ   Λέγει ό Αριστοτέλη   άδύνατον έκ τού πάντη μή όντο   γενέσθαι τι, τή   ύλη   κατ' αύτόν άμφοτέρων στερουμένη , καί τού είναι καί τού τόδε είναι;

ι. Εί έκ τού πάντη μή όντο   ού γίνεται τι, δήλον ότι έκ τού όντο   γίνεται τι. ΑΛΛ' εί ή ύλη τούτο, πώ   άληθεύει Αριστοτέλη   Λέγων τήν ύλην ούκ όν;

ια. Εί μή άλλοιούται ή ύλη, ού δυνατόν γενέσθαι τι έξ αύτή . ΑΛΛ' εί πάν τό άΛΛοιούμενον έκ τούδε εί   τόδε άλλοιούται, ούκ έστι δέ ή ύλη τόδε, ούκ άρα άλλοιούται- διό ούδέ γίνεται τι έξ αύτή .

ιβ. Εί έκ τού τυχόντο   εί   τό τυχόν ού γίνεται μεταβολή, άλλά εί   τό έναντίον έν τφ αύτφ γένει, οιον έν τή ποιότητι ού γίνεται μεταβολή έκ τού Λευκού εί   τό μέγα άλλ' εί   τό μέλαν, κατά τί ούν μεταβάλλεται ή ύλη έν τή γενέσει τών έξ αύτή   γινομένων ούσιών, μηδέν έχουσα δυνάμενον μεταβάΛΛεσθαι;

ιγ. Εί, ώσπερ έν τοί   ζωϊκοί   τό ζώον καί έν τοί χρωϊκοί   τό χρώμα, ούτω   καί έν τοί   ύλικοί   ή ύλη, πώ άναιρουμένων τών ζωικών συναναιρείται τό ζώον καί άναιρουμένων τών χρωϊκών άναιρείται τό χρώμα, καί άναιρουμένων τών ύλικών ούκ άναιρείται ή ύλη; Εί δέ συναναιρείται τοί   ύλικοί   ή ύλη, πώ   προϋπάρχει τών ύλικών ή ύλη;

ιδ. Εί τό άπέχειν καί τό μετέχειν τών όντων έστί, δήλον ότι τό πάντη μή ον ούτε άπέχει τίνο   ούτε μετέχει. Πώ   ούν

μετέχει ή ύλη τή στερησεω , καί τών όντων ούκ έστιν;

ιε. Εί άδύνατον τό αύτό έν τφ αύτφ άμφοτέρα κινεί-σθαι τά κινήσει , τήν τε κατά φύσιν καί τήν παρά φύσιν, πώ ό ήλιο κατά φύσιν μέν κινείται άπό τή άνατολή εί δύσιν, παρά φύσιν δέ άπό τή δύσεω εί άνατολήν διά τήν σφαίραν; Ού γάρ δυνατόν τό αύτό έν τφ αύτφ τά *εναν-τία κατά* φύσιν κινείσθαι κινήσει .

ιζ. Τού ήλιου μή όντο περιττό ήν ό οφθαλμό , καί τού οφθαλμού μή όντο περιττό ήν ό ήλιο . Άλλ' έπειδή δι' έκάτερον *αναγκαίο* έκάτερο , γενητό άρα έκάτερο · τό γάρ άγένητον δι' ούδέν έστιν άγένητον, άλλά δι' αύτό μό-νον, μάλλον δέ ού δι' αύτό· άναίτιον γάρ τό άναίτιον.

ιζ. Εί άδύνατον χρόνου όντο τό γενόμενον γενέσθαι μέν κατ' αιτίαν, ού κατά χρόνον δέ, πώ λέγουσιν οί Έλληνε τόν κόσμον γεγενήσθαι κατ' αιτίαν καί ού κατά χρόνον;

ιη. Εί άδύνατον τόν κόσμον είναι χωρί ένιαυτοϋ, πώ άΐδιο καί άγένητο ό κόσμο , τού ένιαυτοϋ ούκ όντο άϊδίου άλλ' έκ περιόδου πλειόνων ήμερών τό είναι έχοντο ;

ιθ. Εί γενητό ό ένιαυτό , πώ άίδια καί άγένητα τά έν τφ ένιαυτφ;

Μαρτύριαν τών Αγίων Ιουστίνου, Χαρίτωνο , Χαριτοϋ , Εύελπίστου, Ίέρακο , Παίονο , Λιβεριανού, καί τή Συνοδία   αύτών

Έν τφ καιρφ τών άνομων προσταγμάτων τή   είδωλολατρεία συΛΛηφθέντε   οί μνημονευθέντε   άγιοι είσήχθησαν πρό   τόν τή Ρώμη   έπαρχον Ρούστικον.
Ών είσαχθέντων ό έπαρχο   Ίουστίνφ ειπεν· Τινα βίον βιοί ;
Ίουστίνο   ειπεν· Άμεμπτον καί άκατάγνωστον πάσιν άνθρώποι .
Ρούστικο   έπαρχο   ειπεν· Ποιου   Λόγου   μεταχειρίζη; Ιουστίνο ειπεν· Πάντα   Λόγου   έπειράθην μαθείν- συνεθέμην δέ τοί   άΛηθέσι Λόγοι   τών Χριστιανών κάν μή άρέσκωσι τοί   ψευδοδοξούσιν.
Ρουστικο   έπαρχο   ειπεν- Εκείνοι ούν σοι άρέσκουσιν οί λόγοι;
Ιουστίνο   ειπεν· Ναι, επειδή μετά δόγματο   έπομαι αύτοί .
Ρού-
στικο   έπαρχο   ειπεν· Ποιόν έστι δόγμα; Ιουστίνο   ειπεν· Όπερ εύσεβούμεν εί   τόν τών Χριστιανών θεόν, ον ήγούμεθα ένα τούτων έξ άρχή   δημιουργόν τή   τού παντό   κόσμου ποιήσεω , καί θεού παίδα Ίησούν Χριστόν, ό   καί προκεκήρυκται ύπό τών προφητών μέλΛων παραγίνεσθαι τφ γένει τών άνθρώπων σωτηρία   κήρυξ καί διδάσκαλο   καλών μαθημάτων.
μικρά δέ νομίζω Λέγειν πρό   τήν
αύτού θεότητα προφητικήν τινα δύναμιν όμολογών,
ότι προ-
κεκήρυκται περί τούτου ον έφην νύν υιόν θεού όντα, ίσθι γάρ ότι άνωθεν προείπον οί προφήται περί τή   τούτου έν άνθρώποι   γενομένη   παρουσία .
Ρούστικο   έπαρχο   ειπεν· Πού συνέρχεσθε; Ίουστίνο   ειπεν- Ένθα έκάστφ προαίρεσι   καί δύναμί   έστιν. πάντω   γάρ νομίζει κατά αύτό δυνατόν συνέρχεσθαι ήμά   πάντα ;
Ρούστικο   έπαρχο
ειπεν· Είπέ, πού συνέρχεσθε, ή εί   τίνα τόπον;
Ιουστίνο   ειπεν·
Έγώ έπάνω μένω τού Μυρτίνου βαλανείου παρά πάντα τόν χρόνον ον έπεδήμησα τό δεύτερον τή Ρωμαίων πόλει- ού γινώσκω δέ άλλην τινά συνέΛευσιν εί μή τήν έκει. καί εϊ τι   έβούλετο άφικνείσθαι

παρ' ἐμοί, ἐκοινώνουν αὐτῳ τῶν τῆ   ἀληθεία   λόγων.
Ἑούστικο   εἶπεν· Οὐκοῦν Χριστιανό   εἶ;
Ιουστίνο   ἀπεκρίνατο· Ναί, Χριστιανό   εἰμι.
Ἑούστικο   ἔπαρχο   Χαρίτωνι εἶπεν Χαρίτων, καὶ σὺ Χριστιανό
εἶ;
Χαρίτων εἶπεν· Χριστιανό   εἰμι θεοῦ κελεύσει.
Ἑούστικο   ἔπαρχο   πρό   τὴν Χαριτὼ εἶπεν-Σὺ δὲ τί λέγει , Χαριτοί;
Χαριτὼ εἶπεν· Χριστιανή εἰμι τῆ τοῦ θεοῦ δωρεᾶ.
Ἑούστικο   ἔπαρχο   Εὐελπίστῳ εἶπεν· Καὶ σὺ τί   εἶ;
Εὐέλπιστο   εἶπεν Κἀγὼ Χριστιανό   εἰμι καὶ τῆ   αὐτῆ   ἐλπίδο
μετέχων.
Ἑούστικο   ἔπαρχο   Ἱέρακι εἶπεν- Χριστιανό   ει;
Ιέραξ εἶπεν- Ναί, Χριστιανό   εἰμι τὸν αὐτὸν θεὸν προσκυνῶν.
Ἑούστικο   ἔπαρχο   εἶπεν- Ιουστίνο   ὑμᾶ   ἐποίησε Χριστιανού ;
Ιέραξ εἶπεν· Ἔκπαλαι ἤμην Χριστιανό .
Παίων ἑστὼ   εἶπεν- Κἀγὼ Χριστιανό   εἰμι.
Ἑούστικο   εἶπενΤί   σε ἐδίδαξεν;
Παίων εἶπεν- Ἀπὸ τῶν γονέων παρειλήφαμεν.
Εὐέλπιστο   εἶπεν- Ιουστίνου μὲν ἡδέω   ἤκουον τὸν λόγον, παρὰ
τῶν γονέων δὲ παρείληφα Χριστιανό   εἶναι.
Ἑούστικο   εἶπεν· Ποῦ εἰσιν οἱγονεῖ   σου;
Εὐέλπιστο   εἶπεν- Ἐν Καππαδοκίμ.
Ἑούστικο   ἔπαρχο   Ἱέρακι λέγει· Οἱ σοὶ γονεῖ   ποῦ εἰσιν;
Ιέραξ ειπεν-Ἐτελεύτησαν. ἐγὼ δὲ ἀπὸ ικανοῦ χρόνου τῆ   Φρυγία
ἀπεσπάσθην.
Ἑούστικο   ἔπαρχο   Λιβεριανῳ εἶπεν- Μὴ καὶ σὺ Χριστιανό   εἶ;
Λιβεριανό   εἶπεν- Κἀγὼ Χριστιανό   εἰμι εὐσεβὴ .
Ὁ ἔπαρχο   Ἰουστίνῳ λέγει· Ἐὰν μαστιγωθεὶ   ἀποκεφαλισθῆ ,
πέπεισαι ὅτι μέλλει   ἀναβαίνειν εἰ   τὸν οὐρανόν;
Ιουστίνο   εἶπεν-
Ελπίζω ἐκ τῆ   ὑπομονῆ   ἐὰν ὑπομείνω- οιδα δὲ ὅτι καὶ τοϊ   ὀρθῶ
βιώσασιν παραμένει <τὸ θειον χάρισμα> μέχρι τῆ   ἐκπυρώσεω .
Ἑούστικο   ἔπαρχο   εἶπεν- Τοῦτο οὐν ὑπονοεϊ , ὅτι ἀναβήση;
Ιουστίνο   εἶπεν- Οὐχ ὑπονοῶ, ἀλλ' ἀκριβῶ   πέπεισμαι.
Ἑούστικο   ἔπαρχο   εἶπεν- Εἰ μὴ πείθεσθε, τιμωρηθήσεσθε.
Ιουστίνο   εἶπεν- Δι' εὐχῆ   ἔχομεν τιμωρηθέντε   σωθῆναι.

Του ἁγίου Ιουστίνου φιλοσόφου καὶ μάρτυρο   πρό   ἝΛΛηνα

Ἑούστικο   ἔπαρχο   ἀπεφήνατο· Οἱ μὴ βουΛηθέντε   ἐπιθυσαι τοι θεοί , φραγεΛΛωθέντε   ἀπαχθήτωσαν τῇ τῶν νόμων ἀκοΛουθία.

Οἱ δὲ ἅγιοι μάρτυρε   δοξάζοντε   τόν θεόν, ἐξεΛθόντε   ἐπί τόν συνήθη τόπον ἐτεΛείωσαν τό μαρτύριον ἐν τῇ του σωτῆρο   ἡμῶν ὁμοΛογίμ, φ ἡ δόξα καὶ τό κράτο   σύν τφ πατρί καὶ τφ ἁγίφ πνεύ- ματι νυν καὶ εἰ   αἰῶνα   τῶν αἰώνων, ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

Ό μέν τή άληθεια λόγο έστίν ελεύθερό τε καί αυτεξούσιο , ύπό μηδεμίαν βάσανον ελέγχου θέλων πίπτειν μηδέ τήν παρά τοί άκούουσι δι' άποδείξεω έξέτασιν ύπομένειν. Τό γάρ εύγενέ αύτού καί πεποιθό αύτφ τφ πέμψαντι πιστεύεσθαι θέλει. Λόγο δέ άληθεία άπό θεού πέμπεται· διό καί τό έλεύθερον τό περί αύτόν ού φορτικόν. Κατ' έξουσίαν γάρ φερόμενο εικότω ούδέ τά άποδείξει τών λεγομένων άπαιτεισθαι θέλει, ότι μηδέ είσιν άλλαι παρέξ αύτή τή άληθεία , όπερ έστίν ό θεό . Πάσα γάρ άπόδειξι ίσχυροτέρα καί πιστοτέρα τού άποδεικνυμένου τυγχάνει, εί γε τό πρότερον άπιστούμενον, πριν ή τήν άπόδειξιν έλθειν, ταύτη κομισθείση έτυχε πίστεω , καί τοιούτον έφάνη όποιον έλέγετο. Τή δέ άληθεία ισχυρότερον ούδέν ούδέ πιστότερον, ώστε ό περί ταύτη άπόδειξιν αϊτών όμοιο έστι τφ τά φαινόμενα ταί αίσθήσεσι λόγοι θέλοντι άποδείκνυσθαι διότι φαίνεται. Τών γάρ διά τού λόγου λαμβανομένων κριτήριόν έστιν ή αίσθησι · αύτή δέ κριτήριόν ούκ έστι πλήν αύτή . Ώσπερ ούν τά διά τού λόγου θηρώμενα, άπάγοντε έπί τήν αϊσθησιν, ταύτη κρίνομεν, όποιά ποτέ όντα τυγχάνει, είτε άληθή είτε καί ψευδή, τά λεγάμενα, ούκέτι δέ κρίνομεν πιστεύοντε αύτή, ούτω τού άνθρωπίνου καί κοσμικού λόγου άναπέμπομεν έπί τήν άλήθειαν, καί ταύτη κρίνομεν, είτε φαύλοι είτε καί μή τυγχάνουσιν όντε , τού δέ τή άληθεία ούδενί κρίνομεν έτέρω, πιστεύοντε αύτή. Έστι δέ άλήθεια ό θεό , ό πατήρ τών όλων, ό έστι νού τέλειο . Ού γενόμενο υιό ό λόγο ήλθεν εί ήμά , σάρκα φορέσα , έαυτόν τε καί τόν πατέρα μηνύων, διδού ήμίν έν έαυτφ τήν έκ νεκρών άνάστασιν καί τήν μετά ταύτα ζωήν αιώνιον. Έστι δέ ούτο Ιησού Χριστό , ό σωτήρ ήμών καί δεσπότη · ούτο τοίνυν αύτό έστιν έαυτού τε καί τών όλων πίστι τε καί άπόδειξι . Διόπερ οί τούτψ κατακολουθούντε καί γνόντε αύτόν, τήν εί αύτόν πίστιν ώ άπόδειξιν έχοντε , άναπαύονται έπ' αύτφ. Έπειδή δέ πολλού ό άντικείμε-

νο πολέμων ού παύεται, πολλαϊ δέ καί ποικίλαι μεθό-
δοι προ επιβουλήν χρήται, προ μέν τού πεπιστευκότα ,
ϊνα τούτου τή πίστεω άπαγάγη, προ δέ τού άπιστου έτι,
ϊνα μή πιστεύσωσιν, άναγκαϊον είναι μοι δοκεϊ κα'ι ήμά , κα-
θωπλισμένου τοί τή πίστεω λόγοι άτρώτοι ούσιν, άντι-
πολεμεϊν αύτφ διά τού άσθενεϊ .

Φασ'ιν οί χείρονα λέγοντε ούκ είναι τή σαρκό ανά-
στασιν. Αδύνατον γάρ είναι τήν φθειρομένην κα'ι διαλυο-
μένην ταύτην συναχθήναι ει τό αύτό. Προ δέ τό άδύνατον
κα'ι άσύμφορόν φασιν ύπάρχειν τήν ταύτη σωτηρίαν, κα'ι κα-
κίζουσιν αύτήν τά ελαττώματα προφέροντε , κα'ι αύτήν μόνην
τών άμαρτημάτων αιτίαν άποφαίνονται, ώστε, εί μέλλει, φασί,
σάρξ άνίστασθαι, καί τά έλαττώματα συναναστήσεται. Καί
σοφίσματα πλέκουσι τοιαύτα· Εί ή σάρξ άνίσταται, ήτοι
ολόκληρο άναστήσεται καί πάντα τά μόρια έχουσα ή άτελή .
Αλλά τό μέν έλλειπή μέλλειν αύτήν άνίστασθαι άδυναμίαν έμ-
φαίνει τού άνιστώντο , εί τά μέν ήδυνήθη σώσαι, τά δέ ού.
Εί δέ πάντα τά μέρη καί τά μόρια έξει, δήλον ότι ταύτα λέ-
γειν ύπάρχειν μετά τήν έκ νεκρών άνάστασιν πώ ούκ άτοπον,
τού σωτήρο είρηκότο · Ούτε γαμούσιν ούτε γαμίσκονται,
άλλ' έσονται ώ άγγελοι έν τφ ούρανφ; Οί δέ άγγελοι, φασίν,
ούτε σάρκα έχουσιν ούτε έσθίουσιν ούτε συνουσιάζουσιν·
ώστε ούδέ σαρκική άνάστασι γενήσεται. Ταύτα μέν ούν καί
τά τούτοι όμοια λέγοντε πειρώνται διαστρέφειν τού άπό
τή πίστεω . Είσί δέ τινε οϊλέγουσι καί αύτόν τόν Τη-
σούν πνευματικόν μόνον παρεϊναι, μηκέτι έν σαρκί, φαντα-
σίαν δέ σαρκό παρεσχηκέναι, πειρώμενοι καί αύτοί άπο-
στερεϊν τή έπαγγελία τήν σάρκα. Πρώτον μέν τά ύπ' αύ-
τών δοκούντα άπορα φαίνεσθαι λύσομεν· εϊθ' ούτω έξή
έπάξομεν τόν άποδεικνύντα λόγον περί τή σαρκό ώ έχει
σωτηρίαν.

Φασί τοίνυν· Εί ολόκληρον άναστήσεται τό σώμα καί
τά μόρια αύτού πάντα έξει, άνάγκη δέ καί τά έργα τών μο-
ρίων ύπάρξαι· μήτραν μέν κυΐσκειν, σπερματίζειν δέ μόριον

άνδρό , και τά Λοιπά δέ ομοίω . Έστω δέ έφ' ενό πά Λόγο ιστάμενο . Τούτου γάρ άποδεικνυμενού ψευδού οί-χήσεται πά ό Λόγο αύτών. Τό μέν ούν τά μόρια ένεργούντα ταύτα ένεργείν άπερ ένταύθα φαίνεται δήΛον, τό δέ κατ' άνάγκην αύτά κατά τήν άρχήν ένεργείν ούκ άναγκαίον. Ένα δέ σαφέ ή τό Λεγόμενον, ούτω σκοπήσομεν. Μήτρα έστιν ενέργεια τό κυίσκειν καί μορίου άνδρικού τό σπερμαίνειν. Ώσπερ δέ, εί ταύτα μέΛΛει ένεργείν ταύτα τά ένεργεία , ούτω ούκ άναγκαίον αύτοί έστι τό τήν άρχήν ένεργείν (όρώ-μεν γούν ποΛΛά γυναίκα μή κυϊσκούσα , ώ τά στείρα , καί μήτρα έχούσα), ούτω ούκ εύθέω καί τό μήτραν έχειν καί κυίσκειν άναγκάζει. ΑΛΛα καί μή στείραι μέν έξ άρχή , παρθενεύουσαι δέ, κατήργησαν καί τήν συνουσίαν· έτεραι δέ καί άπό χρόνου. Καί τού άρσενα δέ τού μέν άπ' άρχή παρθενεύοντα όρώμεν, τού δέ άπό χρόνου, ώστε δι' αύ-τών καταΛύεσθαι τόν δι' επιθυμία άνομον γάμον. ΆΛΛά μήν καί ζώά τινα εύρίσκομεν άτοκα, καίτοι μήτρα έχοντα, ώ καί ήμίονον, καί οί άρσενε δέ ού γεννώσιν ήμίονοι· ώστε καί διά άνθρώπων καί διά *άλογων* καταργουμένην τήν συν-ουσίαν καί πρίν τού μέΛΛοντο αίώνο όράσθαι. Καί ό κύ-ριο δέ ήμών Ιησού ό Χριστό ού δι' *άλλο* τι έκ παρθένου έγεννήθη, άΛΛ ίνα καταργήση γέννησιν επιθυμία άνομου καί δείξη τφ άρχοντι καί δίχα συνουσία άνθρωπίνη δυνα-τήν είναι τφ θεφ τήν άνθρώπου πΛάσιν. Καί γεννηθεί δέ καί ποΛιτευσάμενο τήν Λοιπήν τή σαρκό πολιτείαν, Λέγω δή έν τροφαί καί ποτοί καί ένδύμασι, ταύτην δέ τήν διά συνουσία μόνον ούκ είργάσατο, *άλλά* τά τή σαρκό επιθυ-μία α μέν άναγκαία ύπάρχειν κατεδέξατο, α δέ μή άναγ-καία ού προσήκατο. Τροφή μέν γάρ καί ποτού καί εν-δύματο ύστερουμένη σάρξ καί διαφθαρείη άν, συνουσία δέ στερούμενη άνομου ούδέν ό τι πάσχει κακόν. Άμα δέ καί τήν μέΛΛουσαν καταργείσθαι διά συνουσία μίξιν έν τφ μέΛ-Λοντι αίώνι προεμήνυσεν, ώ φησίν· Οί υιοί τού αίώνο τούτου γαμουσι καί γαμίσκονται, οί δέ υιοί τού μέΛΛοντο αί-ώνο ούτε γαμουσιν ούτε γαμίσκονται, *άλλ'* έσονται ώ άγγελοι έν τφ ούρανφ. Μή θαυμαζέτωσαν ούν οί τή πίστεω έκτο ,

εί τήν άπό τού νύν καταργούμενην έν τοί έργοι τούτοι σάρκα καί έν τφ μέλλοντι αίώνι καταργήσει.

Ναί, φασίν. Εί ούν ή σάρξ άνίσταται, καί τοιαύτη άνίσταται όποια κλιθήσεται, ώστε, εί μονόφθαλμο κλιθή-σεται, μονόφθαλμο άνίσταται, εί χωλό , χωλό , εί άλλο τι τού σώματο ύστερούν εϊη, τούτο καί έλάττων ό άνθρωπο άναστήσεται. Τετυφλωμένοι ώ άληθώ τά τή καρδία όμ-ματα! Ού γάρ είδον έπί τή γή τυφλού άναβλέποντα , χωλού περιπατούντα τφ έκείνου λόγω; Ά πάντα έποίησεν ό σωτήρ, πρώτον μέν ίνα πληρωθή τό -ρηθέν περί αύτού διά τών προφητών, ότι Τυφλοί άναβλέπουσι καί κωφοί άκούουσιν καί τά άλλα, έτι δέ καί εί πίστιν τού ότι έν τή άναστάσει ή σάρξ ολόκληρο άναστήσεται. Εί γάρ έπί τή γή τά άσθε-νεία τή σαρκό ίάσατο καί ολόκληρον έποίησε τό σώμα, πολλφ μάλλον έν τή άναστάσει τούτο ποιήσει, ώστε καί άκέραιον καί ολόκληρον άναστήναι τήν σάρκα. Τά μέν ούν παρ' αύτών νομιζόμενα άπορα τούτον τόν τρόπον ίαθήσεται.

Έτι δέ καί τών λεγόντων μή άνίστασθαι τήν σάρκα οί μέν ώ άδύνατον άναστήναι λέγουσιν, οί δέ ώ μή προσήκον τφ θεφ τό άνιστάνειν αύτήν διά τό εύτελέ καί εύκαταφρό-νητον αύτή , οί δέ ότι τήν άρχήν ούδέ έπαγγελίαν έχειν. Πρώτον ούν δοκεί μέν μοι πρό τού άδύνατον είναι λέγοντα τφ θεφ τό ταύτην άναστήσαι διεξελθείν, ότι άγνοούσιν αύτοί τφ λογά) λέγοντε εαυτού είναι πιστού , καί διά τών έργων άποδεικνύντε άπιστου εαυτού καί τών άπιστων άπιστοτέ-ρου . Τών γάρ έθνών άπάντων έπί τά είδωλα πεπιστευκότων καί πεπεισμένων ότι πάντα δυνατά τούτοι έστίν, ώ καί Όμηρο , ό ποιητή αύτών, φησίν·

Θεοί δέ τε πάντα δύνανται

Καί ·εΐα-

(άλλά καί τό ·εία προσέθηκεν, όπερ έστίν εύχερώ , ϊνα τήν μεγαλειότητα τή τών θεών δυνάμεω έμφάνη), πολύ ούν τούτων άπιστότεροι φαίνονται. Είγάρ τοί είδώλοι τά έθνη, τοί θεοί αύτών, οΐ ώτα έχουσι καί ούκ άκούουσιν,

οφθαλμού   έχουσι καί ούκ όψονται, τό πάντα δύνασθαι πεπιστεύκασι, δαιμονίοι   ούσι, καθώ   ή γραφή λέγει, ότι Οί θεοί τών έθνών δαιμόνια, πολύ μάλΛον ήμεί , οί τήν έξαίρετον καί άληθή πίστιν έχοντε , όφείλομεν τφ θεφ ήμών πιστεύειν, έχοντε   τεκμήρια·καί πρώτον μέν τήν τού πρωτοπλάστου γένεσιν, ότι έκ γή   ύπό θεού γέγονεν· Ικανόν γάρ τούτο δείγμα τή   τού θεού δυνάμεω . Έτι δέ καί τήν μετά ταύτα έξ άλΛήλων γένεσιν κατανοούσιν έστιν ίδείν, καί θαυμάσαι μειζόνω , ότι έξ έλαχίστη   -ρανίδο   ύγρού τηλικούτον πλάσσεται ζώον. Καίτοιγε εί έν έπαγγελίμ καί τούτο ήν καί μή έφαίνετο γινόμενον, πολύ τών *άλλων* ήν άπιστότερον· *άλλά* γάρ πιστότερον αύτό ποιεί τό άποτέλεσμα. *Αλλά* μήν περί τή   άναστάσεω   ήμίν έδειξεν ό σωτήρ άποτελέσματα, ά μετ' ολίγον έρούμεν. Νύν δέ τό δυνατήν είναι τήν τή   σαρκό   άνάστασιν έπιδεικνύομεν, συγγνώμην αίτούμενοι παρά τών τή   άληθεία   τέκνων, εί καί τών έξωθεν είναι δοκούντων καί κοσμικών λόγων άπτόμεθα· πρώτον μέν ότι ούδέν έστιν έξωθεν τού θεού, ούδέ αύτό   ό κόσμο · ποίημα γάρ έστιν αύτού· δεύτερον ότι πρό   άπιστου   τούτου   ποιούμεθα τού   λόγου . Εί γάρ πρό   πιστού , αύταρκέ   ήν άποκρίνεσθαι τό ότι πεπιστεύκαμεν·νύν δέ διά άποδείξεων χωρείν άναγκαίον. Ικανά μέν ούν καί τά προειρημένα τεκμήρια πρό   τό δυνατήν είναι δεικνύειν τήν τή   σαρκό   άνάστασιν· *άλλ'*, έπεί λίαν είσιν άπιστοι, καί άναγκαστικώτερον έπάξομεν τόν λόγον, ούκ έκ τή   πίστεω , ότι μή τυγχάνουσιν όντε αύτή , άλΛ' έκ τή   άπιστία , τή   μητρό   αύτών, λέγω δή τών κοσμικών λόγων. Είγάρ έκ τούτων έπιδεικνύομεν αύτοί   δυνατήν είναι τήν τή   σαρκό   άνάστασιν, ποΛλή   δήπουθεν αισχύνη   είσιν άξιοι, εί μήτε τοί   τή   πίστεω   μήτε τοί   τού κόσμου άκολουθείν δύνανται.

Φασί τοίνυν οί τού κόσμου φυσικοί, σοφοί λεγόμενοι, τό πάν ύπάρχειν οί μέν ύλην καί θεόν, ώ   Πλάτων, οί δέ άτομα καί κενόν, ώ   Επίκουρο , οί δέ τά τέσσαρα, γήν καί ύδωρ, άέρα, πύρ, ώσπερ οίΣτωϊκοί. Αρκεί γάρ έπιμνησθήναι τών έπικρατουσών μάλιστα δοξών. Καί ό μέν Πλάτων

φησίν υπό του θεού τά πάντα έκ τή ὑλη γεγονέναι καί κατά πρόνοιαν αὑτού, ὁ δέ Ἑπίκουρο καί οἱ μετ' αὑτού έκ τών ἀτόμων καί έκ τού κενού κατά ταὑτόματόν τινα φοράν τή έκ τών σωμάτων φυσική κινήσεω , οἱ δέ Στωϊκοί έκ τών τεσσάρων διήκοντο δι' αὑτών τού θεού. Τοιαύτη δέ διαφωνία αὑτοι οὑση , έστι τινά παρ' αὑτοι ὁμολογούμενα κοινά δόγματα προ ἀπάντων· έν μέν τό μήτε έκ τού μή όντο γίνεσθαι μήτε εἰ τό μή όν ἀναλύεσθαι καί ἀπόλλυσθαι, καί τό τά στοιχεία άφθαρτα ὑπάρχειν, ἐξ ών ἡ ἑκάστου πράγματο γένεσί έστι. Τούτων τοίνυν ούτω ἐχόντων, κατά πάντα αὑτού φανήσεται δυνατή ή τή σαρκό ὑπάρχειν παλιγγενεσία. Είτε γάρ κατά Πλάτωνά έστιν ή ὑλη καί ὁ θεό , ἀμφότερα ταύτα άφθαρτα· καί ὁ μέν θεό έπέχει τόπον τεχνίτου, οιον πλάστου, ή δέ ὑλη έπέχει τόπον πηλού ή κηρού ή τοιούτου τίνο . Τό μέν ούν έκ τή ὑλη γινόμενον φθαρτόν πλάσμα, ὁ ἀνδριά ή εικών, ή δέ ὑλη αὑτή άφθαρτο , οιον πηλό ή κηρό ή τι τοιούτον άλλο είδο ὑλη . Ούτω ὁ πλάστη έκ τού κηρού ή πηλού πλάσσει καί ζωοποιεί ζώου μορφήν· πάλιν, έάν διαλυθή τό πλάσμα, ούκ ἀδύνατον αὑτῳ έστι, τήν αὑτήν ὑλην ἀναφυράσαντι καί καινοποιήσαντι, τό αὑτό πλάσμα ποιήσαι. Ούτω κατά Πλάτωνα ουδέ τῳ θεῳ, ἀφθάρτῳ όντι, άφθαρτον έχοντι καί τήν ὑλην, τού ἐξ αὑτή γενομένου πλάσματο διαλυθέντο , ἀδύνατον έστιν ἀνακαινοποιήσαι πάλιν αὑτήν καί ποιήσαι τό αὑτό πλάσμα ὁποιον ήν καί τό πρότερον. Αλλά μήν κατά τού Στωϊκού , έκ τή τών τεσσάρων στοιχείων κράσεω γινομένου τού σώματο , καί, διαλυομένου τούτου εἰ τά τέσσαρα, παραμενόντων τούτων ἀφθάρτων, δυνατόν έστι πάλιν τά τέσσαρα στοιχεία, τήν αὑτήν μίξιν καί κράσιν λαβόντα ἀπό τού δι' αὑτών διήκοντο θεού, ποιήσαι ὁ πρότερον πεποιήκει σώμα· ώσπερ, εἲ τι έκ χρυσού καί ἀργύρου καί χαλκού καί κασσιτήρου ποιήσει μίγμα, έπειτα θελήσει πάλιν διαλύσαι, ώστε κατ' ιδίαν έκαστον είναι, καί πάλιν, εί θελήσει, μίξα τά αὑτά ποιήσει ὁ πρότερον πεποιήκει ἐξ αὑτών μίγμα. Καί κατά τόν Επίκουρον δέ, τών ἀτόμων ἀφθάρτων οὑσών καί τού κενού, παρά τήν ποιάν τάξιν καί θέσιν τών ἀτόμων συντεθειμένων γίνεται τά τε

άλλα συγκρίματα καί τό σώμα, χρονω δέ διαλυόμενον διαλύεται πάλιν εί τά ατόμου , έξ ών καί έγένετο. Τούτων μέν ούσών άφθάρτων, ούδέν άδύνατον έστι, συνελθουσών πάλιν καί τήν αύτήν θέσιν καί τάξιν λαβουσών, ποιήσαι ό προτερον εγεγονει εξ αυτών σώμα και ομοιον· ώσπερ, ει τι ψηφοθέτη έκ ψηφίδων ποιήσει ζώου μορφήν, έπειτα τούτων άπό χρόνου διαλυθέντων ή ύπ' αύτού τού ποιήσαντο , τά αύτά έχων ψήφου , έσκορπισμένα συνάγων, ούκ άδυνατήσει συλλέξα αύτά καί διαθεί ομοίω ποιήσαι τό αύτό είδο τού ζώου. Ό δέ θεό άναλυθέντα τά μέλη τή σαρκό άπ' άλλήλων ού δυνήσεται πάλιν συναγαγών ποιήσαι τό αύτό τφ πρότερον γεγονότι ύπ' αύτού σώματι; Αλλά γάρ ό μέν περί τού δυνατήν είναι τήν τή σαρκό άνάστασιν ικανώ άποδέδεικταί μοι λόγο κατά τού εθνικού . Εί δέ κατά τού άπιστου ούχ εύρίσκεται άδύνατο ή άνάστασι τή σαρκό , πόσφ μάλλον κατά τού πιστού !

Εξή δέ λεκτέον πρό τού ατιμάζοντα τήν σάρκα καί φάσκοντα μή άξίαν είναι τή άναστάσεω μηδέ τή έπουρανίου πολιτεία · ότι πρώτον αύτή έστιν ή ούσία γή, μετέπειτα δέ καί μεστή γέγονε πάση άμαρτία , ώστε καί τήν ψυχήν άναγκάσαι συναμαρτάνειν. Έοίκασι δέ ούτοι τήν όλην τού θεού πραγματείαν άγνοείν, καί τήν έξ άρχή γένεσιν τού άνθρώπου καί πλάσιν, καί τά έν κόσμψ ών ένεκα γέγονεν. Ή γάρ ού φησίν ό λόγο · Ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ήμετέραν καί καθ' όμοίωσιν; Ποιον; Σαρκικόν δήλον ότι λέγει άνθρωπον. Φησί γάρ ό λόγο · Καί έλαβεν ό θεό χούν άπό τή γή καί έπλασε τόν άνθρωπον. Δήλον ούν ώ κατ' εικόνα θεού πλασσόμενο ό άνθρωπο ήν σαρκικό . Είτα πώ ούκ άτοπον τήν ύπό θεού σάρκα πλασθεισαν κατ' εικόνα τήν έαυτού φάσκειν άτιμον είναι καί ούδενό άξίαν; Ότι δέ τίμιον κτήμα ή σάρξ παρά θεφ δήλον πρώτον μέν έκ τού πρό αύτού πεπλάσθαι, εί γε καί είκών τφ πλάστη καί ζωγράφψ τιμία γινόμενη· καί έκ τή λοιπή δέ κοσμοποίία μαθείν πάρεστιν· ού γάρ ένεκεν γέγονε τά λοιπά, τούτο πάντων τφ ποιήσαντι τιμιώτατον. Ναί, φασίν· άλλά άμαρ-

τωΛό   ή σάρξ, ώστε καί τήν ψυχήν άναγκάζειν συναμαρτάνειν αύτή, μάτην κατηγορούντε   αύτή   καί τά τών άμφοτέρων άμαρτήματα μόνη περιτιθέντε . Που γάρ καθ' έαυτήν άμαρτήσαι ή σάρξ δυνήσεται, εάν μή τήν ψυχήν έχη προηγουμένην καί προκαΛουμένην αύτήν; Ώσπερ γάρ ζεύγο βοών Λυθέντων άπ' άλλήΛων τού ζυγού τών βοών ούδέτερο αύτών κατ' ιδίαν άρούν δύναται, ούτω   ούδέ ψυχή καί σώμα Λυθέντα τή   συζυγία   καθ' έαυτά ποιήσαί τι δύνανται. Εί δέ καί ή σάρξ μόνη άμαρτωΛό , μόνη   ταύτη   ένεκεν ήΛθεν ό σωτήρ, καθώ   φησιν- Ούκ ήλθον καΛέσαι δικαίου   άλλά άμαρτωλού   εί   μετάνοιαν. Επειδή ούν τιμία παρά θεφ καί ένδοξο   παρά πάντα τά ποιήματα δέδεικταιή σάρξ, δικαίω άν ύπ' αύτού σωθήσεται.

Λεκτέον ούν πρό   τού   Λέγοντα   ότι, εί καί τά μάλιστα τού θεού ποίημα τυγχάνει ούσα καί τιμία αύτφ παρά πάντα, ούκ εύθέω   καί τήν έπαγγεΛίαν τή   άναστάσεω   έχει. Καίτοι πώ   ούκ άτοπον τό μετά τηΛικαύτη   βουλή   γενόμενον καί παρά πάντα τά Λοιπά τίμιον περιοράν τόν ποιήσαντα εί τό μηκέτι είναι; Είτα ό μέν πλάστη   καί ζωγράφο , εί τά εικόνα , ά   άν ποιήσωσι, διαμένειν έθέλουσιν, ϊνα δι' αύτών δοξάζωνται, φθειρομένα   αύτά   άνακαινοποιούσιν- ό δέ θεό τό αύτού κτήμα καί πλάσμα περιείδεν άν ώ   τό μή όν, μηκέτι δέ καί εί   τό είναι; Ματαιοπόνον άποκαλούμεν, ώσπερ εί τι   οικίαν οίκοδομήσα   έπειτα καταλύοι, ή καταλελυμένην περιορφη, δυνάμενο   άναστήσαι- τόν δέ θεόν ούκ αίτιασόμεθα, ότι μάτην ποιεί; Αλλ' ούχ ό άφθαρτο   τοιούτο , ούκ άφρων ό τών όλων πέφυκε νού . Εύφημείτωσαν οί άπιστοι, είτό μή πιστεύειν έχουσιν αύτοί! Αλλά μήν καίκέκληκεν αύτήν έπί τήν άνάστασιν καί έπαγγέλλεται τήν αίωνίαν ζωήν. Ένθα γάρ τόν άνθρωπον εύαγγελίζεται σώσαι, καί τή σαρκί εύαγγελίζεται. Τί γάρ έστιν ό άνθρωπο , άλλ' ή τό έκ ψυχή   καί σώματο   συνεστό   ζώον Λογικόν; Μή ούν καθ' έαυτήν ψυχή άνθρωπο ; Ούκ- άλλ' άνθρώπου ψυχή. Μή ούν καλοίτο σώμα άνθρωπο ; Ούκ- άλλ' άνθρώπου σώμα καλείται. Είπερ ούν κατ' ιδίαν μέν τούτων ούδέτερον άνθρω-

πό έστι, τό δέ έκ τή άμφοτέρων συμπλοκή καλείται άνθρωπο , κέκληκε δέ ό θεό εί ζωήν καί άνάστασιν τόν άνθρωπον, ού τό μέρο άλλά τό ολον κέκληκεν, οπερ έστί τήν ψυχήν καί τό σώμα. Έπε'ι πώ ούκ άτοπον, άμφοτέρων όντων κατά τό αύτό καί έν τφ αύτφ, τό μέν σώζειν, τό δέ μή; Ούκ όντο γάρ άδυνάτου, καθάπερ δέδεικται, τήν σάρκα έχειν τήν παλιγγενεσίαν, τί ή διάκρισι , ώστε τήν μέν ψυχήν σώζεσθαι, τήν δέ σάρκα μή; Ή φθονερόν ποιούσι τόν θεόν; Άλλά άγαθό έστι καί σώζεσθαι πάντα θέλει- καί δή αύτού καί τού κηρύγματο αύτού ούχί μόνον ήκουσεν ή ψυχή ήμών καί σύν αύτή ή σάρξ, καί έπίστευσαν εί Χριστόν Ίησούν, άλλ άμφότερα έλούσαντο καί άμφότερα τήν δικαιοσύνην είργάσαντο. Αρ' ούν άχάριστον ή άδικον άποφαίνουσι τόν θεόν, εί τών άμφοτέρων πιστευόντων επ' αύτόν τήν μέν σώζειν Θέλει, τήν δέ ού; Ναί, φασιν- άλλ ή μέν ψυχή έστιν άφθαρτο , μέρο ούσα τού θεού καί έμφύσημα, καί διά τούτο τό ίδιον καί συγγενέ ήθέλησεν σώσαι- ή δέ σάρξ φθαρτή καί ούκ άπ' αύτού καθάπερ ή ψυχή. Είτα τί αύτώ χάρι ; Καί τί έπίδειξι τή δυνάμεω καί χρηστότητα αύτού, εί τό μέν φύσει σωζόμενον καί μέρο ύπάρχον αύτού σώζειν ήμελλεν; Αύτό γάρ έξ *εαυτού* είχε τήν σωτηρίαν, ώστε τήν μέν ψυχήν σώζων ού μέγα ποιεί- τό γάρ σώζεσθαι πάρεστιν αύτή, ότι έστιν αύτού μέρο , έμφύσημα αύτού ούσα. Αλλ' ούδέ χάρι αύτφ τό ίδιον σώζοντι- τούτο γάρ έστιν έαυτόν σώζειν. Ό γάρ τό μέρο αύτού σώζων δι' έαυτου έαυτόν σώζει, μή ποτέ έκείνο τό μέρο ένδεέ γένηται. Ούκ έστιν *αγαθού* τό τοιούτον. Ούδέ γάρ άνθρωπον άγαθόν τι έρεί τόν τοί τέκνοι αύτού καί έγγόνοι χαριζόμενόν τι. Τούτο γάρ καί τά άγριώτατα τών θηρίων ποιούσι- κάν ύπεραποθανείν τών έκγόνων αύτών δέη, έκοντί τούτο ύπομένουσιν. Εί δέ τι τά αύτά τοί δούλοι παράσχοι, δικαίω άν ούτο λέγοιτο άγαθό . Διά τούτο καί ό σωτήρ έδίδαξεν ήμά άγαπάν τού έχθρού , έπεί τί ύμίν χάρι ; φησίν. Ώστε δέδειχεν ήμίν άγαθόν έργον είναι τό μή τού *έξ αύτού γεγονότα μόνον άγαπάν, άλλά* καί τού έξωθεν. Ά δέ ήμίν παρήγγειλε πολύ πρότερον αύτό έποίει. ***

Εἰ εἰ μηδέν ἐχρηζε τή σαρκό , τί καί ἐθεράπευσεν αὐτήν; Καί, τό πάντων ἰσχυρότατον, νεκρού ἀνέστησε. Τίνο ἑνεκεν; Οὐχ ἵνα δείξῃ τήν ἀνάστασιν οἷα μέΛΛειγίνεσθαι; Πώ οὐν τού νεκρού ἀνέστησε; Πότερον τά ψυχά ἡ τά σώματα; ἈΛΛά δήλον ότι ἀμφότερα. Εἰ δέ ἠν πνευματική μόνη ἡ ἀνάστασι , ἐχρήν ἀναστάντα αὐτόν κατ' ιδίαν μέν δεἶξαι τό σώμα κείμενον, κατ' ιδίαν δέ τήν ψυχήν ὑπάρχουσαν. Νύν δέ τούτο μέν οὐκ ἐποίησεν, ἀνέστησε δέ τό σώμα, τή ζωή τήν ἐπαγγεΛίαν ἐν αὐτῳ πιστούμενο . Τίνο οὐν ἕνεκεν τή σαρκί τή παθούσῃ ἀνέστη, εἰ μή ἵνα δείξῃ τήν σαρκικήν ἀνάστασιν; Καί τούτο βουΛόμενο πιστοποιήσαι, τών μαθητών αὐτού μή πιστευόντων εἰάληθώ σώμάτι ἀνέστη, βΛεπόντων αὐτών καί δισταζόντων, εἶπεν αὐτοί - Οὔπω ἐχετε πίστιν; φησίν. Τδετε ότι ἐγώ εἰμι. ΚαίψηΛαφάν αὐτόν ἐπέτρεπεν αὐτοί , καί τού τύπου τών ἠλων ἐν ταἶ χερσίν ἐπεδείκνυε. Καί πανταχόθεν αὐτόν κατανοήσαντε , ότι αὐτό ἐστι καί ἐν τῳ σώματι, παρεκάΛεσαν αὐτόν φαγεἶν μετ' αὐτών, ἵνα καί διά τούτου βεβαίω μάθωσιν ότι άΛηθώ σαρκικώ ἀνέστη. Καί ἐφαγε κηρίον καί ἰχθύν. Καί οὕτω ἐπιδείξα αὐτοί ότι άΛηθώ σαρκό ἀνάστασι ἐστι, βουΛόμενο ἐπιδεἶξαι καί τούτο (καθώ εἴρηκεν ἐν οὐρανῳ τήν κατοίκησιν ἠμών ὑπάρχειν) ότι οὐκ ἀδύνατόν καί σαρκί εἰ οὐρανόν ἀνεΛθεἰν, ἀνεΛήφθη βΛεπόντων αὐτών εἰ τόν οὐρανόν, ώ ἠν ἐν τή σαρκί. Οὐκούν, εἴ τι ἀπαιτεἶ μετά πάντα τά προειρημένα Λόγου ἀποδεικτικού περί ἀναστάσεω , οὐδέν τών Σαδδουκαίων διαφέρει- ἐπειδή ἡ ἀνάστασι τή σαρκό δύναμι θεού ἐστι καί ὑπεράνω Λόγου παντό , βεβαιουμένη μέν πίστει, θεωρουμένη δέ ἐργοι . ***

Ανάστασι ἐστι τού πεπτωκότο σαρκίου- πνεύμα γάρ οὐ πίπτει. Ψυχή ἐν σώματί ἐστιν, οὐ ζή δέ ἄψυχον- σώμα, ψυχή ἀποΛειπούσῃ , οὐκ ἐστιν. Οἶκο γάρ τό σώμα ψυχή , πνεύματο δέ ψυχή οἶκο . Τά τρία δέ ταύτα τοἶ ἐΛπίδα ειλικρινή καί πίστιν ἀδιάκριτον ἐν τῳ θεῳ ἐχουσι σωθήσεται. Θεωρούντε γούν καί τού κοσμικού Λόγου , καί

κατ' αύτού   ούχ εύρίσκοντε   άδύνατον ύπάρχειν τή σαρκί τήν παλιγγενεσίαν, καί έπί τούτοι   πάσι τόν σωτήρα διά παντό τού εύαγγεΛίου δεικνύντα τήν τή   σαρκό   ήμών σωτηρίαν, τί Λοιπόν άνεχόμεθα τών άπιστων καί σκανδάλων Λόγων, καί Λανθάνομεν εαυτού   έπιστρέφοντε   εί   τούπίσω, όπόταν ά-κούσωμεν ότι ή μέν ψυχή *αθάνατό*   έστι, τό δέ σώμα φθαρτόν καί ούκέτι δυνάμενον άναζήσαι; Ταύτα γάρ καί προ τού μα-θεϊν τήν άλήθειαν παρά Πυθαγόρου καί Πλάτωνο   ήκούομεν. Εί ούν ταύτα έλεγεν ό σωτήρ καί μόνη   τή   ψυχή   τήν ζωήν εύηγγελίζετο, τί καινόν ήμίν έφερε παρά Πυθαγόραν καί Πλά-τωνα καί τόν τούτων χορόν; Νύν δέ τήν καινήν καί ξένην εύαγγελιζόμενο   ήλθεν άνθρώποι   έλπίδα. Ξένον δέ άρα ήν καί καινόν τό τόν θεόν ύπισχνεϊσθαι μή τή άφθαρσίμ τήν άφθαρσίαν τηρείν, άλλά τήν φθοράν άφθαρσίαν ποιεϊν. Αλλά γάρ ούκ άλλω   Λυμαίνεσθαι τόν Λόγον δυνάμενο   ό τή   πο-νηριά   άρχων έξέπεμψε τού   άποστόλου   αύτού, κακά   καί Λοιμώδει   διδασκαλία   εισάγοντα , έκλεξάμενο   αύτού   έκ τών σταυρωσάντων τόν σωτήρα ήμών, οϊτινε   τό μέν όνομα τού σωτήρο   έφερον, τά δέ έργα τού πέμψαντο   αύτού   έποί-ουν, δι' ού   καί τώ όνόματι ήκολούθησεν ή βλασφημία. Εί δέ μή άνίσταται ή σάρξ, διά τί καί φυλάσσεται καί ού μάλλον αύτή συγχωρούμεν χρήσασθαι ταϊ   έπιθυμίαι , καί ού μι-μούμεθα τού   ιατρού , οϊτινε , έπειδάν άπεγνωσμένον έχωσιν άνθρωπον σώζεσθαι μή δυνάμενον, έπιτρέπουσιν αύτφ ταϊ έπιθυμίαι   ύπηρετεϊν; Τσασι γάρ ότι άπόλλυται. Ὁπερ άμέλει ποιούσιν οί τήν σάρκα μισούντε , έκβάλλοντε   αύτήν τή   κληρονομιά , τό όσον έπ' αύτοί - διά τούτο γάρ καί ώ νεκράν έσομένην άτιμάζουσιν αύτήν. Εί δέ ό ήμέτερο   ια-τρό   Ιησού   ό Χριστό , άπό τών έπιθυμιών ήμών άπο-σπάσα , διαιτάται τή κατ' αύτόν σώφρονι καί έγκρατεϊ διαίτη τήν σάρκα ήμών, δήλον ώ   έλπίδα σωτηρία   έχουσαν άπό τών άμαρτημάτων αύτήν φυλάσσει, καθάπερ τού   έλ-πίδα σωτηρία   έχοντα   άνθρώπου   οί ιατροί ούκ έώσιν ύπη-ρετεϊν ταϊ   ήδοναϊ .

ALIA FRAGMENTA

Καὶ ὁ θαυμασιώτατο Ιουστίνο ὀρθώ ἐξεφώνησεν ἐοικέναι τού προειρημένου λησταί .

Ιουστίνο δέ ὁ Νεαπολίτη , ἀνήρ οὔτε τώ χρονω πόρρω ὡν τών ἀποστόλων οὔτε τή ἀρετή, κληρονομεἰσθαι μέν τό ἀποθνήσκον, κληρονομεἰν δέ τό ζών λέγει, καὶ ἀποθνήσκειν μέν σάρκα, ζην δέ τήν βασιλε ίαν τών οὐρανών.

Πλάσα ὁ θεό κατ' ἀρχά τόν ἄνθρωπον τή γνώμη αὐτού τά τή φύσεω ἀπηώρησεν, ἐντολή μιμ ποιησάμενο τήν διάπειραν. Φυλάξαντα μέν γάρ ταύτην τή ἀθανάτου λήξεω πεποίηκεν ἐσεσθαι, παραβάντα δέ τή ἐναντία . Οὕτω γεγονώ ὁ ἄνθρωπο καὶ πρό τήν παράβασιν εὐθύ ἐλθών τήν φθοράν φυσικώ εἰσεδέξατο. Φύσει δέ τή φθορά προσγενομένη ἀναγκαίον ἠν ὁτι σώσαι βουλόμενο ἠν τήν φθοροποιόν οὐσίαν ἀφανίσα . Τούτο δέ οὐκ ἠν ἑτέρω γενέσθαι, εἰ μήπερ ἡ κατά φύσιν ζωή προσεπλάκη τώ τήν φθοράν δεξαμένῳ, ἀφανίζουσα μέν τήν φθοράν, ἀθάνατον δέ τού λοιπού τό δεξάμενον διατηρούσα. Διά τούτο τόν λόγον ἐδέησεν ἐν σώματιγενέσθαι, ινα τού θανατου τή κατά φύσιν ἡμά φθορά ἐλευθερώση. Εἰγάρ, ὡ φάτε, νεύματι μόνον τόν θάνατον ἡμών ἀπεκώλυσεν, οὐ προσήει μέν διά τήν βούλησιν ὁ θάνατο , οὐδέν δέ ἡττον φθαρτοί πάλιν ἡμεν, φυσικήν ἐν ἑαυτοί τήν φθοράν περιφέροντε .

Οὐ τόν θεόν βλάψομεν ἀγνοούντε αὐτόν, ἀλλ' εαυτού ἀποστερήσομεν τή αὐτού φιλία .

Οὔτε τό φώ ἔσται σκότο ποτέ, ἑω ἀν ἡ φώ , οὔτε ἡ τών παρ' ἡμίν πραγμάτων ἀλήθεια διελεγχθήσεται. Αλήθεια γάρ ἐστι, καὶ ταύτη ἰσχυρότερον οὐδέν.

Πρό σκληράν καὶ ἀπειθή καρδίαν λόγο ὑγιή οὐκ εισέρχεται, ἀλλ' ὡσπερ ἀντιτυπούμενο πρό ἑαυτόν ἐπανέρχεται.

Ὡ δέ σώματο ἀγαθόν ὑγεία, οὕτω ψυχή ἀγαθόν γνώσι θεού, ὑγεία τι οὐσα ψυχή , καθ' ἡν πρό θεόν ὁμοίωσι γίνεται.

Ὡσπερ πάσι τοί γενομένοι σώμασιν ὑπό τού θεού

συνυπάρχει και τό σκιάν έχειν, ούτω   και τῳ θεῳ, δικαίῳ όντι, τοί   τά καλά έΛομένοι   και τοι   τά κακά προτιμήσασιν άκόΛουθόν έστι τό κατ' άξίαν έκάστω άπονείμαι.

Δυσαναβίβαστο   ή ψυχή πρό   ταύτα άφ' ών ώΛίσθησε καλών, δυσεκβίβαστό   τε τούτων ών συνειθίσθη κακών. [Εί μέν σαυτόν ποτέ ήθέΛησα   μέμψασθαι, τώ φαρμάκω τή μετάνοια   τάχα άν χρηστά   τινα   έΛπίδα   έθρεψάμην έπί σοί, έπειδή δέ τελείω   κατεφρόνησα   τού φόβου καί αύτή κατέπτυσα   τή   εί   Χριστόν πίστεω   , βέΛτιόν σοι ύπήρχεν ϊνα μή έγενήθη   άπό γαστρό .]

Λανθάνει μέν, ώ   είκό , αύτού   ώ   έκ πΛάνη   τή άληθεία διά τή   όντω   πίστεω   έξεστηκώ , αύτό   δέ άΛηθώ   οϊδεν έαυτόν, ούχ, ό φασιν έκείνοι, μαινόμενον, άλλά τή   άστάτου καί άΛΛοιωτή   περί τήν παντοδαπή τή   πΛάνη   ποικιΛίαν φθορά   διά τή   άπΛή   καί άεί *ωσαύτω*   έχούση   άΛηθεία ήΛευθερωμένον.

Τό εύ πράττειν ήγούμαι, ώ άνδρε , ούκ *άλλο* τι είναι ή τό κατά άΛήθειαν ζήν· τό δέ εύ ζήν ή κατά άΛήθειαν ούκ άνευ τού κατανοήσαι τήν τών πραγμάτων φύσιν.

Ή τού διδασκάλου άπειρία άποΛΛύειτού   μαθητευομένου , καί ή τών μαθητευομενων άμέλεια κίνδυνον φέρει τῳ διδασκάλῳ, καί μάλιστα όταν παρά τήν αύτού άνεπιστημοσύνην ρμθυμοι εϊεν έκεϊνοι.

Τό ύποπεσεϊν καί παραχωρήσαι τοί   πάθεσιν έσχάτη δουλεία, ώσπερ τό κρατειν τούτων έλευθερία μόνη.
Μεγίστου όντο   άγαθού τό μή άμαρτάνειν, δεύτερον *αγαθόν* τό δικαιωθήναι· όστι   δέ πολύν χρόνον άδικών *ακόλαστο* μένει, τούτον δει νομίζειν τόν άτυχέστατον.
Άνάγκη άπειρίμ καί κακία ήνιόχου τά ύπεζευγμένα κατά κρημνών φέρεσθαι, ώσπερ έμπειρίμ καί άρετή διασώζεσθαι.
Τέλο   τῳ φιλοσοφούντιή πρό   θεόν όμοίωσι   κατά τό δυνατόν.
Ούτε στενοχώρια παρά θεῳ ούτε άναρίθμητόν τι.
Ού περί έθνών *αλλοφύλων* φησίν, άλλά περί τού συμφωνούντο   τοί   έθνεσιν κατά τό είρημένον ύπό Ίερεμίου· Πικρόν σοι τό καταλιπεϊν έμέ, Λέγει κύριο   ό θεό   σου, ότι άπ'

αίώνο   συνέτριψα   ζυγόν σου και διέρρηξα   τού   δεσμού   σου
καί ειπα · Ού δουλεύσω σοι, άλλά πορεύσομαι έπί πάν όρο
υψηλόν καίύποκάτω παντό   ξύλου, καί έκει διαλυθήσομαι έν
τή πορνεία μου.